EXPLICAŢIUNEA

TEORETICĂ ŞI PRACTICĂ

A

DREPTULUI CIVIL ROMÂN

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

DECANUL FACULTĂŢEI JURIDICE DIN IAŞI

> *„Ratio legis est anima legis, unde sicut anima dominatur corpori, ita ratio legis dominatur legi".*
>
> (**Everardus,** *De locis legalibus folio 30*).

TOMUL X

— Art. 1591—1836 C. Civ. —

BUCUREŞTI
Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate anonimă
1911

D. ALEXANDRESCO

DREPTUL CIVIL ROMÂN

IN COMPARAŢIUNE CU LEGILE VECHI

ŞI CU

PRINCIPALELE LEGISLAŢIUNI STRAINE

TOMUL X

(Art. 1591—1836 C. civ.)

31316

L'office de la loi est de fixer, par les grandes vues, les maximes générales du droit, d'établir des principes féconds en conséquences, et non de descendre dans le détail des questions qui peuvent naître en chaque matière. C'est au magistrat et au jurisconsulte, pénétrés de l'esprit général des lois, à en diriger l'application.

(*Portalis*, Discours préliminaire sur le projet du code civil).

„La véritable doctrine, qui consiste dans la connaissance de l'esprit des lois, est supérieure à la connaissance des lois mêmes“.

Daguesseau

EXPLICAŢIUNEA

TEORETICĂ ŞI PRACTICĂ A

DREPTULUI CIVIL ROMÂN

DE

DIMITRIE ALEXANDRESCO

DECANUL FACULTĂŢEI JURIDICE DIN IAŞI

> „*Ratio legis est anima legis: unde sicut anima dominatur corpori, ita ratio legis dominatur verbis*“
> **(Everardus,** *De locis legalibus, folio 30).*

TOMUL X

— Art. 1591—1836 C. Civ. —

BCU Cluj-Napoca
RBCFG201200645

BUCURESTI
Atelierele grafice SOCEC & Co., Societate anonimă
1911

183938

No. 558

Toate exemplarele acestui volum vor fi numerotate și semnate de autor **(manu propria).**

Orice exemplar, pus în vânzare, care nu va întrunì aceste condiţii, va fi considerat ca contrafăcut şi va fi urmărit ca atare.

D. Alexandrescu

CARTEA III

TITLUL XII

DESPRE DEPOZIT ŞI DESPRE SECHESTRU

CAPITOLUL I

Despre depozit în genere (¹).

Noţiunea şi definiţiunea acestui contract.

Art. 1591. — Depozitul, în genere, este un *act* prin care se primeşte lucrul altuia spre a-l păstrà şi a-l restitui în natură. (Art. 1593, 1604 C. civ. Art. 1915 C. fr.) (²).

Schimbul, vânzarea şi împrumutul *(mutuum)* transferă proprietatea lucrului; locaţiunea şi comodatul transferă numai dreptul de a întrebuinţà lucrul închiriat sau împrumutat. Depozitul nu transferă depozitarului nici atât măcar, ci numai paza lucrului. „*Depositum est, quod* **custodiendum alicui**

(¹) După etimologia sa, cuvântul *depositum* (codul Caragea zice *depoziton)* însemnează un lucru depus dintr'un loc în altul. „*Depositum dictum est ex eo, quod ponitur*". L. 1, Pr., Dig., *Depositi vel contra*, 16, 3. Etimologie.

Prin cuvântul *depozit* se înţălege fie însuş contractul de depozit, fie lucrul depozitat.

(²) Cpr. L. 1, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3, unde se zice: *Depositum est, quod custodiendum alicui datum est*". Vezi şi L. 186, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16, unde se zice: „*Commendare nihil aliud est, quam deponere*". Vezi şi Pothier, *Dépôt*, V, 1, 9. Cuvântul *commendare* erà deci, câteodată, sinonim de *deponere*. Cuvântul *commendare* are însă o întindere mai mare decât *deponere*. In adevăr, oricine depune un lucru face o recomandare; a face o recomandare nu însemnează însă în totdeauna a depune. Cpr. Troplong, *Dépôt*, 8, *in fine*.

datum est“, zice Ulpian(1). „Punerea în păstrare este o tocmală, adecă unul să pue în păstrare și altul să păstreze“, zice codul Caragea (art. 2, partea III, capit. 22).

Paza lucrului.

Depozitul nu ridică deci proprietarului nici proprietatea, nici posesiunea lucrului depozitat(2), el descărcând numai pe deponent de paza lucrului său, care trece la depozitar.

Revendicarea lucrului depozitat.

Din împrejurarea că depozitarul nu devine proprietarul lucrului depozitat, rezultă că el nu poate să-l revendice dela terții(3).

Bună credință.

Dacă este un contract în care buna credință joacă rol, de sigur este depozitul. „*Hanc actionem bonæ fidei esse, dubitari non oportet*“ (4). Aceasta a făcut pe Cujacius să zică: „*Hæc actio depositi summam fidem exigit... Contractus depositi est sacer contractus, ut Juvenalis dixit:* **sacrum depositi“** (5). De aceea Romanii declarau infam pe acela care tăgăduià sau violà un depozit(6).

---

(1) L. 1, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3. Vezi p. 1, n. 2.

C. Calimach. Art. 1294.

(2) „Prin tocmala depozitului, zice art. 1294 din codul Calimach (958 C. austriac), depozitarul (primitorul depozitului) nu câștigă nici proprietatea, nici stăpânirea, cum nici dritul întrebuințărei; el este numai un ținitor al lucrului, cu îndatorire ca să păzească, cât va fi prin putință, lucrul ce i s'a încredințat de toată vătămarea“.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1180 *bis*. — *Contrà:* Trib. Hazebrouck, D. P. 1902. 2. 11. — Depozitarul poate însă să exercite o acțiune în daune contra aceluia care a găsit sau a furat lucrul depus. Baudry et Wahl, *loco cit.*

(4) L. 1 § 23, Dig., *loco cit.* Vezi și L. 1, Pr., Dig., *loco cit.*, unde se zice: „*Totum fidei ejus esse commissum quod ad custodiam rei pertinet*“.

(5) Citație împrumutată dela Troplong, *Dépôt*, 3.

Abuz de încredere. Art. 323 C. pen.

(6) Vezi Troplong, *op.* și *loco suprà cit.* — Astăzi, violarea depozitului poate constituì un abuz de încredere (art. 323 C. pen.). De câteori lucrul depus va aveà o valoare mai mare de 150 lei, depozitul nu va puteà însă fi dovedit, înaintea judecătorilor represivi, decât conform principiilor codului civil. Vezi în acest sens, numeroasele autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 252, nota 1, la care trebue să adăogăm, C. Iași, Cas. rom. și C. Rennes, *Cr. judiciar* din 1904, No. 38; Bult. 1907, p. 87; *Cr. judiciar* din 1907, No. 22 și *Dreptul* din 1907, No. 26 (cu observ. noastră); *Pand. Périod.* 1905. 2. 4; T. Huc, XI, 235; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1052. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 798, nota 1, *in fine*.

Prescr. abuz. de încredere.

S'a decis că prescripția delictului de abuz de încredere începe

Aceste principii generale odată expuse, trecem acum la definiţia depozitului.

Definiţia depozitului.

Pothier *(Dépôt*, V, 1) defineşte depozitul: „un *contract* prin care una din părţi dă celeilalte un lucru spre păstrare, pe care aceasta din urmă îl primeşte *în mod gratuit*(¹), obligându-se a restitui acel lucru atunci când i se va cere“.

Din această definiţie redactorii codului francez au înlocuit cuvântul *contract* prin *act*, pentru a cuprinde şi definiţia sechestrului judiciar (art. 1632), care este o varietate a depozitului. Ei au şters, de asemenea, din definiţia lui Pothier cuvintele *în mod gratuit*, pentrucă sechestrul care, după cum am spus, nu este decât o specie de depozit, nu este gratuit.

C. Calimach. Art. 1291.

Art. 1291 din codul Calimach (957 C. austriac), defineşte depozitul: „tocmala prin care se încredinţează cuiva un *lucru străin* spre păstrare“. Această definiţie este exactă, însă necomplectă, fiindcă nu cuprinde obligaţia de restituire, care este esenţială în materie de depozit. Lucrul depozitat trebue să fie străin şi astăzi. Nu s'ar puteà deci ca cineva să primească în depozit lucrul său propriu(²).

Intenţia părţilor contractante serveşte a distinge depozitul de unele contracte cu care are asemănare.

Contract real.

Ca şi împrumutul simplu *(mutuum)*, depozitul nu devine perfect decât prin trădarea lucrului, *re perficitur* (art. 1593)(³);

---

să curgă, când este vorba de obiecte determinate încredinţate unei persoane, din momentul când ele nu pot fi restituite în starea primită; iar când este vorba de lucruri fungibile, dela data cererei sau somaţiunei de restituire, dacă ele nu sunt restituite, căci numai dela aceste epoce delictul poate fi considerat ca consumat. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 43, p. 342.

(¹) Depozitul erà, în principiu, gratuit şi după codul Calimach. „Atunci numai se iartă a se cere plată pentru păstrarea depozitului, zice art. 1308 din acest cod (969 C. austriac), dacă anume s'au făcut tocmală, sau cu tăcere. după starea depozitarului“.

C. Calimach. Art. 1308.

(²) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 4; Troplong, *Idem*, 6; *„Qui rem suam deponi apud se patitur, vel utendam rogat, nec depositi, nec commodati actione tenetur; sicuti qui rem suam conducit, aut precario rogat, nec precario tenetur, nec ex locato*. (L. 15, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3). Cpr. art. 1617 C. civ. actual.

(³) „Pentru ca depozitul să fie valid, zice art. 775 din codul civil otoman, trebue ca lucrul depozitat să fie susceptibil de pose-

C. civ. otoman. Art. 775.

însă în depozit, tradiția lucrului se face pentru ca depozitarul să-l restitue, pe când în împrumut, tradiția se face pentru ca împrumutatul să întrebuințeze lucrul.

Deoseb. între depozit și comodat.

Depozitul se deosebește de comodat, care și el este un contract real și unilateral, în aceasta că depozitarul nu se poate servi de lucrul depus, pe când comodatarul poate, din contra, să întrebuințeze lucrul împrumutat(1). Afară de această deosebire caracteristică între depozit și comodat, mai sunt și altele. Astfel: 1^0 depozitarul prestează un serviciu, pe când comodatarul, din contra, îl primește; 2^0 deponentul poate să-și reià lucrul înaintea termenului fixat, pe când comodantul nu-l poate luà, decât la termenul hotărît; 3^0 depozitul poate fi salariat, pe când comodatul este, din contra, prin esență gratuit (art. 1561), etc.

Deoseb. între depozit și mandat.

Știm, de asemenea, că depozitul se deosebește de mandat, căci mandatarul are un rol activ, de vreme ce el nu este însărcinat a păstrà un lucru, ci a face ceva(2).

Impărțirea depozitului.

Depozitul este de două feluri: depozitul propriu zis și sechestrul. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1592.

Art. 1592.—Depozitul este de două feluri: depozitul propriu zis și sechestrul. (Art. 1593 urm., 1626 urm. C. civ. Art. 1916 C. fr.) (3).

Iar depozitul propriu zis este *voluntar* și *necesar* (4). Aceasta rezultă din art. 1594. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text.

Art. 1594. — Depozitul este voluntar sau necesar. (Art. 1593, 1595 urm., 1620 urm. Art. 1920 C. fr.) (5).

---

siune și ca *tradiția lucrului să fie cu putință* în momentul facerei depozitului. Astfel, nu se poate face depozitul păsărilor cari sboară în aer".

(1) Vezi *infrà*, p. 22, nota 1.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 552.

(3) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, No. 1 (ed. Bugnet).

(4) Vom vedeà mai la vale că depozitul este și *judiciar* (art. 1632, 2^0, 1633).

C. Calimach. Art. 1292.

(5) „Depozitul este sau simplu, sau *mizerabil* (de nevoe), zice art. 1292 din codul Calimach. Simplu se zice când se dă cuiva, nefiind la mijloc vreo nevoe neapărată; iar *mizerabil* se zice

Depozitul voluntar și necesar.

Depozitul este *voluntar* atunci când deponentul a putut să-și aleagă, în deplină libertate, persoana depozitarului. In caz însă când această alegere este dictată de împrejurări (incendiu, ruină, inundație, răscoale, etc.), depozitul este *necesar* sau *mizerabil* (art. 1292 C. Calimach).

Depozitul neregulat.

Depozitul mai poate încă fi și *neregulat* (art. 1147, 2⁰), atunci când depozitarul nu este obligat a restitui însuș lucrul depus, ci un lucru de aceeaș specie și valoare egală (¹).

CAPITOLUL II

Despre depozitul propriu zis.

SECȚIUNEA I

Despre natura (și caracterele) depozitului.

Art. 1593. — Depozitul este un contract esențial gratuit, care nu poate aveà de obiect decât lucruri mobile. (Art. 472 urm., 946, 1600 § 2, 1608, 1623, 1628, 1630 C. civ. Art. 1917, 1918 C. fr.) (²).

El nu este perfect decât când s'a făcut tradițiunea lucrului.

Tradițiunea se înlocuește prin singurul consimțimânt, dacă lucrul ce este a se lăsà în depozit se află dejà în mâna depozitarului, sub orice alt titlu. (Art. 1314, 1316, 1591 C. civ. Art. 1919 C. fr.) (³).

Contract real. Tradiția lucrului.

Depozitul este un contract *real (realnic)*, după cum se exprimă art. 1291 din codul Calimach. Aceasta rezultă atât din art. 1591, prin care se zice că depozitarul *primește* lu-

---

când se dă din pricina unei tulburări sau răscoale, ori a arderei sau a nărnirei de zidire, ori a înecărei unui vas de mare, a răvărsărei apelor, etc.". Cpr. L. 1 §§ 2 și 3, Dig., *Depositi vel contra*, 16, 3. Vezi *infrà*, p. 43 urm.

(¹) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 775, 776, text și note și *infrà*, p. 8 și 25. Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 82 urm.; Planiol, II, 2213 urm.; Acollas, III, p. 543 și 522, 523. Vezi art. 1295 C. Calimach (959 C. austriac).

(²) Cpr. L. 1 § 8, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 1, 2, 3, 13, 19, etc.

(³) Cpr. L. 1 § 14, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; L. 8, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; L. 18 § 1; Dig., *De rebus creditis*, 12, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 7, 8, 20, etc.

crul altuia, cât şi din art. 1593 § 2, după care contractul nu este perfect decât prin tradiţia lucrului. Această tradiţie este necesară, fiindcă depozitarul se obligă a păstrà lucrul şi a-l restitui; or, aceste obligaţii nu pot să existe cât timp lucrul nu i-a fost remis (1). Cum s'ar puteà, în adevăr, ca depozitarul să fie obligat la restituirea lucrului, atunci când el nu l-ar fi primit în paza lui? *Cùm ne custodiri quidem possit, nisi tradita*, zice Nood (2).

Tradiţia *brevi manu*.

Nu este însă nevoe de o tradiţie reală, o tradiţie *brevi manu* fiind suficientă. Astfel, dacă ţi-am împrumutat nişte tacâmuri de masă pentru ziua d-tale onomastică, pot să convin cu d-ta că, după ce te vei servì de aceste tacâmuri, le vei păstrà cu titlu de depozit. In specie nu poate să fie vorba de a-ţi face o tradiţie reală a acestor tacâmuri, fiindcă ele se găsesc în mânile d-tale de mai înainte, ci numai de a interverti titlul în virtutea căruia le deţii. In adevăr, le deţineai până acum cu titlu de împrumut; de acum înainte le vei deţineà cu titlu de depozit.

Făgăduinţa de depozit.

Cu toate că depozitul este un contract real, totuşi făgăduinţa de a primì un lucru în depozit este validă, şi deponentul poate să oblige pe depozitar la primirea lucrului (3); pe când depozitarul nu poate să constrângă pe deponent la facerea depozitului: 1° pentrucă el a promis un serviciu gratuit, şi 2° pentrucă lucrul care face obiectul depozitului poate fi cerut oricând înapoi.

Contr. unilateral.

Depozitul este un contract unilateral (4), iar nu un contract sinalagmatic imperfect, după cum pe nedrept decid unii(1), pentrucă el nu dă loc la obligaţii principale şi directe decât din partea depozitarului. Cât pentru deponent, el nu contractează decât obligaţii secundare şi indirecte, cari izvorăsc dintr'un fapt posterior contractului. De aceea Romanii numeau acţiunea ce deponentul aveà în contra depozitarului, *actio depositi directa*, iar aceea a depozitarului contra deponentului, *actio depositi contraria*. Depozitul devine însă sinalagmatic atunci când deponentul făgădueşte un salariu(2).

---

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1016; Guillouard, *Idem*, 11; Troplong, *Idem*, 5 şi 20; Thiry, IV, 175; Planiol, II, 2205; Mourlon, III, 1042, şi toţi autorii, afară de Vigié, III, 1050, după care depozitul s'ar formà prin simplul consimţimânt al părţilor, obligaţia de restituire neexistând decât în urma trădărei lucrului. Vezi combaterea acestui sistem în tom. IX al Coment. noastre, p. 640 urm.

(2) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 5, p. 5.

C. Calimach. Art. 1293.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1016; Guillouard, *Idem*, 11; Troplong, *Dépôt*, 5; Laurent, XXVII, 69; Colmet de Santerre, VIII, 130 urm., etc. — *Contrà:* Duvergier, *Dépôt*, 383. „De va făgăduì cineva că va primì în păstrarea sa un lucru străin, carele încă nu i s'au trădat, zice art. 1293 din codul Calimach (art. 957 C. austriac), atuncea făgăduinţa aceasta îl îndatoreşte, dar încă nu se socoteşte tocmală a depozitului".

(4) Arntz, IV, 1395, *in fine*; Guillouard, *Dépôt;* 13; Planiol, II,

Gratuitatea depozitului.

In regulă generală, depozitul este gratuit, însă acest caracter nu există în privinţa sechestrului. Apoi, se poate stipulà un onorariu chiar în privinţa depozitului propriu zis (art. 1600, 2°), şi cu toată stipularea unui onorariu, contractul tot depozit rămâne. Nu este deci exact de a se zice, aşà cum zice art. 1593, că depozitul este un contract *esenţialmente* gratuit, căci el nu este gratuit *prin esenţă*, ci numai *prin natura sa*, după cum dispune anume art. 1432 din codul portughez(3).

Contract de binefacere.

Depozitul rămâne un contract de binefacere, chiar când este salariat. El nu este deci niciodată un act de speculaţie, şi nu poate să aibă un caracter comercial(4).

Obiectul depozitului.

Depozitul nu poate să aibă de obiect decât mobile *corporale*, după cum dispune anume art. 1431 din codul

---

Art. 1179 C. civ.

2205. — Formalitatea dublului exemplar, prevăzută de art. 1179 nu este deci aplicabilă acestui contract. T. Huc, XI, 233, p. 298; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1041; Guillouard, *Idem*, 43.

Aplic. art. 1180 C. civ.

Depozitul constatat printr'un act scris, având de obiect sume de bani sau lucruri apreciabile în bani, este însă supus formalităţei bunului şi aprobat, prevăzută de art. 1180. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1042; Guillouard, *Idem*, 44; Troplong, *Idem*, 50; P. Pont, *Idem*, 412; T. Huc, XI, 233; Laurent, XIX, 46.— *Contrà:* Laurent, XXVII, 90 (care se contrazice cu cele spuse în tom. XIX, *loco suprà cit.*).

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1018.

(2) Planiol, II, 2205; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1018 şi 1168, *in fine*.

C. portughez. Art. 1432.

(3) „Depozitul este gratuit *prin natura sa (é de sua natureza gratuito)*, zice acest text; deponentul poate, cu toate acestea, să se oblige a dà o gratificare depozitarului". Cpr. art. 699 C. german.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1018, *in fine*. — Vezi însă T. Huc, XI, 233, p. 298.

portughez, pentrucă imobilele și drepturile nu pot fi strămutate dintr'un loc în altul(¹). Titlurile cari constată drepturile pot însă face obiectul unui depozit(²).

Lucruri consumptibile.

Depozitul poate însă să aibă de obiect lucruri cari se consumă prin întrebuințare *(primo usu)*, căci asemenea lucruri pot foarte bine fi considerate, prin voința părților, în individualitatea lor proprie, depozitarul fiind obligat a le restitui în natură. (Cpr. art. 1604)(³).

Depozit neregulat.

Se poate, de asemenea, conveni că depozitarul va restitui lucrurile depuse, prin echivalentul lor. In asemenea caz există însă un depozit neregulat, care are multă asemănare cu împrumutul(⁴). (Vezi *suprà*, p. 5 și *infrà*, p. 25).

C. Calimach. Art. 1295.

„Dacă se va lăsà depozitarului întrebuințarea lucrului încredințat în păstrarea sa, după cererea lui sau după sloboda punere înainte a depuitorului, zice art. 1295 din codul Calimach (959 C. austriac), atuncea, la întâmplarea întâia, încetează îndată contractul depozitului după lăsarea întrebuințărei lucrului; iar la întâmplarea a doua, încetează ființa depozitului în minutul când depozitarul va primi pu-

---

Art. 688 C. german și art. 1296 C. Calimach.

(¹) Imobilele, cari pot face obiectul unui sechestru (art. 1630), nu pot deci face astăzi obiectul unui depozit. Aceasta erà și teoria lui Pothier *(Dépôt*, V, 3). „Prin contractul de depozit *(Verwahrungsvertrag)*, zice art. 688 din codul german, depozitarul se obligă a păstrà *un lucru mobiliar (bewegliche Sache)*, ce i l-a remis deponentul“. Art. 1296 din codul Calimach (960 C. austriac), dispune, din contra, că se pot dà în păstrare lucruri și mișcătoare *și nemișcătoare;* și acest text adaogă: „iar dacă tot odată se va însărcinà depozitarul cu alt ceva, ce privește către acest depozit, atuncea se socotește acesta ca un împuternicit (mandatar)“.

Insărcinarea de a supravegheà un imobil.

Se întâmplă adeseori ca cineva să însărcineze pe altul a supraveghià un imobil, însă aceasta nu mai este astăzi un depozit, ci o locație de servicii, ori un mandat, dacă persoana însărcinată cu supravegherea primește un onorariu, sau un contract nenumit în cazul contrar. Cpr. Planiol, II, 2206; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* II; Troplong, *Dépôt,* 17.

(²) Thiry, IV, 175; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1023; Guillouard, *Idem*, 19; P. Pont, *Idem*, 382; Troplong, *Idem*, 18; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* I; Laurent, XXVII, 79; Cas. fr. D. P. 48. 1. 145; Sirey, 48. 1. 321.

(³) Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1024; Guillouard, *Idem*, 20; Colmet de Santerre, VIII, 129 *bis* III, etc.

(⁴) Vezi autorii citați în nota precedentă și Troplong, *Dépôt*, 19.

nerea înainte, sau va începe în faptă a întrebuinţà lucrul dat în păstrarea sa; şi de va fi acest lucru din cele cheltuitoare, se preface în contractul împrumutărei, iar de va fi din cele necheltuitoare, în contractul comodatului, şi vor aveà loc driturile şi îndatoririle cari sunt unite cu aceste contracturi" (1).

SECŢIUNEA II

Despre depozitul voluntar

Condiţiile esenţiale pentru formarea şi validitatea contractului.

Condiţiile necesare pentru formarea şi validitatea depozitului voluntar sunt, independent de tradiţia lucrului: 1° consimţimântul şi 2° capacitatea părţilor contractante.

1° Consimţimântul părţilor.

Art. 1595. — Depozitul voluntar se formează prin consimţimântul celui ce dă şi celui ce primeşte lucrul în depozit. (Art. 948, 953 urm., 1593, 1620 C. civ. Art. 1921 C. fr.) (2).

Consimţimântul părţilor.

Depozitul este, după cum am văzut, un contract *real*, însă se mai cere încă pentru perfectarea lui, ca la toate contractele, consimţimântul părţilor. Dacă părţile nu sunt de acord, una crezând, de exemplu, că constitue un depozit, iar cealaltă că primeşte un împrumut, nu există nici depozit, nici împrumut. *„Si ego quasi deponens tibi dedero, tu quasi mutuam accipias, nec depositum, nec mutuum est"* (3).

Acţiunea *depositi* nu există deci în specie, însă persoana care a remis altuia lucrul său va aveà contra acestui din urmă acţiunea în revendicare, dacă lucrul subzistă încă în natură, sau o acţiune personală, dacă lucrul nu mai există. Această acţiune nu izvorăşte nici din depozit, nici din împrumut, fiindcă nici unul din aceste contracte nu există în specie, ci din principiul de echitate că nimeni nu se poate înavuţì în detrimentul altuia. Aceasta este sensul cuvintelor cari se văd în legea menţionată, citată mai sus: *Consumptis nummis, condictioni locus erit*(¹).

---

(1) „Dacă s'au depus lucruri fungibile *(vertretbare Sache)*, zice art. 700 din codul german, în aşà mod încât proprietatea să treacă la depozitar, şi acesta să fie obligat a restitui lucruri de aceeaş specie, calitate şi cantitate, se vor aplicà dispoziţiile relative la împrumut *(so finden die Vorschriften über das Darlehen Anwendung)*", etc.

C. german. Art. 700.

(2) Cpr. L. 1 § 5, Dig., *Depositi, vel contra*, 16. 3; Pothier, *Dépôt*, V, 14, 15, 16, etc.

(3) L. 18 § 1, *ab initio*, Dig., *De rebus creditis*, 12, 1.

Eroarea asupra calităţei sau cantităţei lucrului depus.

Consimţimântul părţilor trebue să intervie asupra însuş lucrului care face obiectul depozitului. Eroarea părţei asupra calităţei sau cantităţei lucrului nu viciază însă contractul. Astfel, dacă ţi-am dat în depozit un sac pecetluit, care credeam că conţine 1000 lei, pe când el nu conţineà în realitate decât 900 lei, există depozit, şi îmi vei restituì sacul ce ţi-am încredinţat, oricare ar fi conţinutul lui(²).

Eroarea asupra persoanei.

După Pothier, nici eroarea asupra persoanei uneia din părţi n'ar împedicà contractul de a se formà(³).

2º Capacitatea părţilor.

Capacitatea de a contractà. Art. 949.

Părţile trebue să fie capabile. Legea nu cere însă pentru validitatea depozitului o capacitate specială, capacitatea de a contractà fiind suficientă. Art. 1925, § 1 din codul francez dispune, în această privinţă, că depozitul voluntar nu poate să aibă loc decât între persoane capabile de a contractà, însă legiuitorul nostru a eliminat cu drept cuvânt acest text, întrucât el nu face decât a reproduce principiul general formulat prin art. 949.

Capacitatea spre a face un depozit.

Spre a face un depozit, este suficient a aveà capacitatea de a administrà, pentrucă depozitul nu aduce niciun prejudiciu deponentului, nici nu micşorează patrimoniul său (⁴).

Persoanele care pot face un depozit.

Astfel, pot face un depozit: minorul emancipat, individul pus sub un consiliu judiciar, fără asistenţa acestui

---

(¹) Pothier, *Dépôt*, V, 15; Troplong, *Idem*, 36.

(²) Pothier, *op. cit.*, 16; Troplong, *op. cit.*, 37.

(³) Pothier, *op. cit.*, 17. — Vezi însă distincţia făcută de Troplong, *op. cit.*, 38.

(⁴) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1028; Guillouard, *Idem*, 33; T. Huc, XI, 236, etc.

consiliu, femeea măritată separată de bunuri; femeea dotală, în ceeace priveşte mobilele sale parafernale, etc.[1].

Depozitul salariat.

Aceste regule se aplică fie că depozitul este salariat sau nesalariat, pentrucă existenţa unui salariu nu schimbă natura contractului.

Nulitate relativă. Art. 952 C. civ.

Contractul de depozit în care a intervenit un incapabil, fie ca deponent, fie ca depozitar, este nul, însă nulitatea nu poate fi invocată decât de însuş incapabilul, în urma încetărei incapacităţei sale, sau de reprezentantul său legal, în timpul incapacităţei sale, întrucât este vorba, în specie, de o nulitate relativă (art. 952).

Art. 1596 C. civ.

In regulă generală, depozitul se face de către proprietarul lucrului sau de către mandatarul său. Aceasta rezultă din art. 1596. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1596. — Depozitul voluntar se face *în totdeauna* [2] numai de către proprietarul lucrului depozitat, sau prin consimţimântul său expres ori tacit. (Art. 1610 C. civ. Art. 1922 C. fr.)[3].

Depozitul lucrului altuia. Validitate.

Din împrejurarea că depozitul se face *în totdeauna* de proprietarul lucrului, ar păreà să rezulte că, pentru a puteà face un depozit, trebue neapărat a fi proprietarul lucrului, aşa că depozitul lucrului altuia ar fi nul; însă această soluţie este inadmisibilă, pentrucă validitatea depozitului lucrului altuia rezultă din art. 1610, pe care îl vom explicà mai la vale, şi unde vom vedeà că depozitul nu este

---

Minorul neemancipat şi interzisul. C. civil otoman. Art. 776.

[1] Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1028; Guillouard, *Idem*, 33. — Nici minorul neemancipat, nici interzisul nu pot face un depozit, însă depozitul poate fi făcut de către tutorul lor. Vezi autorii de mai sus. „Acel care face un depozit *(emanet)* şi acel care-l primeşte, zice art. 776 din codul civil otoman, trebue să aibă întregimea facultăţilor lor şi să fie capabili de judecată. Nu este însă nevoe ca ei să fie majori. Astfel, smintitul şi minorul incapabil de judecată nu pot nici să facă, nici să primească în mod valid un depozit. Minorul capabil de judecată poate, din contra, să facă şi să primească un depozit, dacă este emancipat".

[2] Textul francez nu zice *în totdeauna*, ci în mod regulat *(régulièrement)*.

[3] Cpr. L. 1 § 15, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 4, 7, etc.

opozabil adevăratului proprietar, acest depozit fiind faţă de dânsul *res inter alios acta*(¹). Vezi *infrà*, p. 42.

Depozitul făcut de un locatar, uzufructuar, depozitar, etc.

Dacă depozitul poate să emane dela un *non dominus*, *a fortiori* el poate să emane dela o persoană care, deşi nu este proprietară, totuşi are asupra lucrului un drept care poate s'o autorize a face depozitul. Astfel sunt, de exemplu: locatarul, uzufructuarul, creditorul gagist sau chiar însuş depozitarul care, spre mai bună siguranţă, ar puteà depune lucrul depozitat lui, în mânile altui depozitar(²).

Capacitatea depozitarului. C. Caragea.

Incât priveşte pe depozitar, capacitatea de a administrà nu este suficientă, el trebuind să aibă pe aceea de a se obligà, întrucât el prestează un serviciu gratuit şi se obligă a păstrà lucrul ce i-a fost încredinţat(³). „Păstrătorul fiind nevârsnic sau nebun, zice codul Caragea (art. 9, partea III, capit. 22), dacă va păţi ceva lucrul cel pus în păstrare, şi se va simţi, atunci paguba priveşte la cel ce a dat lucrul în păstrare, pentrucă a ales acest fel de păstrător".

Persoanele incapabile de a primì un depozit.

Astfel, sunt incapabili de a primì un depozit: minorul, fie chiar emancipat; interzisul; individul pus sub consiliu judiciar; femeea măritată, chiar separată de bunuri, dacă nu are cuvenita autorizare (⁴), etc.

Art. 952 C. civ.

Nulitatea este şi de astă dată relativă, numai incapabilul putând s'o invoace (art. 952).

Astfel, dacă incapabilul a înstrăinat sau a perdut lucrul depus, dacă el l-a lăsat să piară din lipsă de îngrijire, etc., el va fi la adăpost de orice răspundere, cerând nulitatea contractului.

(¹) Dacă depozitul s'a făcut fără consimţimântul proprietarului lucrului, acesta va puteà deci să-l revendice, şi pârîtul nu-i va puteà opune dispoziţia art. 1909, ci numai pretenţiile ce ar puteà să aibă pentru cheltuelile făcute spre păstrarea lucrului. Guillouard, *op. cit.*, 31; T. Huc, XI, 232; Laurent, XXVII, 82, etc. „Când se va vădi că lucrul cel dat în păstrare este de furat sau străin, şi se va cere de stăpânul său, zice codul Caragea (art. 13, partea III, capit. 22), este dator păstrătorul să-l deà judecăţei, că de nu-l va dà, se învinovăţeşte".

C. Caragea.

(²) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1034; Guillouard, *Idem*, 31; T. Huc, XI, 232, etc.

(³) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1035; Guillouard, *Idem*, 34; T. Huc, XI, 236, etc.

(⁴) Vezi autorii citaţi în nota precedentă.

In urma anulărei contractului, deponentul nu va aveà în contra incapabilului decât acţiunea în revendicare, dacă lucrul depus se găseşte încă în mâna depozitarului, sau acţiunea *de in rem verso*, de câteori lucrul nu mai există, însă incapabilul a tras un folos din el. Această soluţie, care erà admisă şi de Pothier, rezultă din art. 1598. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: Acţiunile ce aparţin deponentului în urma anulărei contractului.

Art. 1598. — Dacă depozitul s'a făcut de către o persoană capabilă către una necapabilă, aceea ce a făcut depozitul are numai acţiunea în revendicarea lucrului depozitat, pe cât se află în mâna depozitarului, sau acţiunea în restituire, pe cât acesta (adecă incapabilul) s'a folosit. (Art. 949 urm., 1098, 1164, 1597 C. civ. Art. 1926 C. fr.) (¹).

Astfel, dacă depozitul a fost făcut unei femei măritate neautorizate, deponentul va puteà să exercite contra ei acţiunea în revendicare, de câteori lucrul se mai găseşte încă în mâinile ei (²).

Incapabilul, care este *doli capax*, va fi însă, în orice caz, responsabil de consecinţile dolului său (art. 1162). Astfel, depozitarul incapabil care, în mod fraudulos, a mistuit lucrul depus, va trebui să despăgubească pe deponent (³). Cazurile în care incapabilul poate fi responsabil.

Obiectul depozitului.

Am văzut *suprà*, p. 7 şi 8, că toate mobilele corporale pot face obiectul unui depozit, chiar dacă ar fi susceptibile de a fi consumate prin întrebuinţare (⁴).

Dovedirea contractului de depozit.

Art. 1597. — Depozitul voluntar nu se poate face decât prin

(¹) Cpr. L. 9 § 2, Dig., *De minoribus*, 4, 4; Pothier, *Dépôt*, V, 6 § 2.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1036, *in fine*. — In orice caz, bărbatul nu va puteà fi atins prin acţiunea deponentului, decât atunci când s'ar stabilì că el s'a înţăles în mod fraudulos cu femeea spre a mistuì lucrul depus. Guillouard, *Dépôt*, 34.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1037; Guillouard, *Idem*, 37; Troplong, *Idem*, 58. Cpr. L. 1 § 15, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3 şi L. 9 § 2, Dig., *De minoribus*, 4, 4.

(⁴) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1039; T. Huc, XI, 228, etc.

înscris. (Art. 1180, 1191, 1197, 1198, 1204 urm., 1208, 1220 urm., 1598, 1621, 1705 C. civ. Art. 1923 C. fr. (¹).

Dreptul roman. La Romani, contractul de depozit nu puteà fi probat, în ultimele timpuri, decât printr'un act scris, semnat de trei martori (²).

Dreptul nostru anterior. In dreptul nostru anterior nu se cereà, din contra, niciun act scris, fiindcă proba testimonială erà admisă fără nicio restricţie, conform regulei anterioare ordonanţei din Moulins dela 1569: *témoins passent lettres.*

Dreptul actual. In legislaţia actuală, chestiunea dovedirei depozitului voluntar este cârmuită de dreptul comun, aşa că proba testimonială şi a prezumpţiilor este inadmisibilă, de câteori valoarea lucrului depus este mai mare de 150 lei vechi (³).

Aplic. dreptului comun. Dar dacă există un început de probă scrisă, sau dacă partea a fost în imposibilitate de a-şi procurà o dovadă scrisă, sau dacă, în fine, actul scris a fost perdut dintr'o cauză de forţă majoră neprevăzută, depozitul poate fi dovedit cu martori sau prezumpţii. conform dreptului comun (⁴).

Mărturisire şi jurământ. Tot prin aplicarea dreptului comun, depozitul poate fi dovedit, independent de orice probă scrisă, prin mărturisirea sau jurământul depozitarului (⁵).

Dacă depozitarul mărturiseşte faptul depozitului, contestând însă însemnătatea lui, recunoscând, de exemplu, că a primit numai un sac cu 1000 lei, iar nu doi saci, aşà cum pretinde deponentul, depozitul nu va fi dovedit decât până la concurenţa sumei de 1000 lei, pentru cealaltă 1000

(¹) Cpr. L. 11, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18, (*in authent.* Nov. 73, capit. 1 şi 2); Pothier, V, *Dépôt*, 18, 41, 76, etc.

(²) Vezi L. citată în nota precedentă.

(³) Cas. Rom. Bult. S-a II, anul 1871, p. 201; Bult. 1900, p. 644; C. Douai (sub Cas.), D. P. 1901. 1. 75; Baudry et Wahl, *Depôt*, 1045, etc.

(⁴) Cas. rom. şi C. Bucureşti, Bult. 1894, p. 125 şi *Dreptul* din 1894, No. 38; Bult. 1900, p. 131; *Dreptul* din 1901, No. 33; C. Gand şi Chambéry, D. P. 1904. 2. 464; D. P. 1905. 2. 287; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1046; Guillouard, *Idem*, 40; Troplong, *Idem*, 48; P. Pont, *Idem*, 402; T. Huc, XI, 233; Laurent, XXVII, 89; Arntz, IV, 1400, etc.

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1047 şi 1051; Guillouard, *Idem*, 40 urm.; Troplong, *Idem*, 46; P. Pont, *Idem*, 411; T. Huc, XI, 232, 234. Cpr. şi Cas. rom. Bult. 1894, p. 125 (motive).

de lei neexistând nicio dovadă, şi rămânând ca pentru această a doua 1000 de lei, deponentul să defere depozitarului jurământul decizoriu.

Aceeaş soluţie este admisibilă în ceeace priveşte identitatea obiectelor depuse.

Aplic. art. 1206.

Dacă depozitarul recunoaşte faptul depozitului, însă pretinde că a restituit lucrul, acţiunea deponentului va fi respinsă, fiindcă mărturisirea depozitarului este, în principiu, indivizibilă (art. 1206) (¹).

Aplic. principiilor generale.

Tot ce s'a zis mai sus rezultă la noi din principiile generale(²), iar în Franţa aceasta mai rezultă şi din art. 1924, pe care legiutorul nostru l-a eliminat ca deprisos.

SECŢIUNEA III

Despre îndatoririle depozitarului.

Depozitarul are două obligaţii principale: 1° aceea de a păstrà lucrul, şi 2° aceea de a-l restituì.

Cazurile de indivizibilitate şi de divizibilitate ale mărturisirei.

(¹) Tot indivizibilă este mărturisirea şi atunci când pretinsul debitor, interogat de creditor, răspunde că s'a împrumutat, în adevăr, dela acest din urmă cu o sumă de bani, *însă a plătit-o*. Vezi Cas. rom. Bult. 1897, p. 1178; Aubry et Rau, VIII, § 751, p. 176, text şi nota 27 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, III, § 606, p. 539, nota 6, precum şi numeroase alte autorităţi citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 338, 339, nota 3.— Dar dacă mărturisirea este indivizibilă atunci când faptele pretinse de acel ce mărturiseşte sunt conexe şi decurg din acelaş fapt juridic, având între ele o legătură intimă (cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1473), mărturisirea este din contra divizibilă, de câteori faptele mărturisite sunt deosebite şi independente unele de altele, neavând nicio legătură juridică între ele. Astfel, de câteori un cumpărător mărturiseşte existenţa unui contract de vindere-cumpărare, adăogând însă că preţul l-a plătit nu însuş vânzătorului, ci unui mandatar al acestui din urmă, mărturisirea este divizibilă, pentrucă mandatul pretins nu are nicio legătură sau conexitate cu faptul principal, care este vânzarea. Cas. rom. Bult. 1904, p. 975 şi 1576; *Cr. judiciar* din 1905, No. 23 (cu observ. noastră). Vezi şi Bult. Cas. 1907, p. 602. Vezi în privinţa indivizibilităţei mărturisirei in genere, tom. VII al Coment. noastre, p. 335 urm.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1047; Guillouard, *Idem*, 41: Laurent, XXVII, 92; T. Huc, XI, 234; Arntz, IV, 1400; Acollas, III. p. 514, etc.

1⁰ Obligația de a păstrà lucrul depozitat. — (Responsabilitatea depozitarului).

Art. 1599. — Depozitarul trebue să îngrijească de paza lucrului depozitat, întocmai precum îngrijește de paza lucrului său. (Art. 989, 1080 § 2, 1540 § 2, 1564, 1566, 1600 urm. C. civ. Art. 1927 C. fr.) (1).

Art. 1600. — Dispozițiunea art. precedent trebue să se aplice cu mai mare rigoare:

1⁰ Când depozitarul s'ar fi oferit a primì un depozit;

2⁰ Când s'ar fi stipulat vreo plată pentru paza depozitului;

3⁰ Când depozitul s'a făcut numai în folosul depozitarului;

4⁰ Când s'ar fi alcătuit expres ca depozitarul să fie răspunzător de orice culpă. (Art. 1080 § 1, 1593 C. civ. Art. 1928 C. fr.) (2).

Art. 1601. — Depozitarul nu răspunde niciodată de stricăciunile provenite din forță majoră, afară de cazul când a fost pus în întârziere pentru restituțiunea lucrului depozitat. (Art. 1044 § 2, 1074 § 2, 1079, 1082, 1083, 1156, 1604, 1605, 1606, 1608 C. civ. Art. 1929 C. fr.) (3).

Art. 1602. — El (depozitarul) nu poate să se servească de lucrul depus, fără permisiunea expresă sau tacită a deponentului. (Art. 1081, 1088, 1156, 1504, 1565 urm., 1591 C. civ. Art. 1930 C. fr.) (4).

Art. 1603. — Depozitarul nu poate de fel să caute a vedeà lucrurile ce i s'au depozitat, dacă i s'au încredințat într'o ladă închisă, sau sub o copertă sigilată. (Art. 1931 C. fr.) (5).

---

(1) Cpr. L. L. 20 și 32, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De oblig. et actionibus*, 44, 7; Pothier, *Dépôt*, V, 22, 23, 26, 27, etc. „Păstrătorul se cade să ià aminte pentru cele puse în păstrare ca de chiar lucrurile sale“, zice art. 4 partea III, capit. 22 din codul Caragea.

C. Caragea.

(2) Cpr. L. 1 §§ 6, 8 și 35, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 23, Pr., Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; L. 4, Pr., Dig. *De rebus creditis*, 12, 1; L. 5 § 2, Dig., *Commodati, vel contra*, 13, 6; Pothier, *op. cit.*, 30—32, etc.

(3) Cpr. L. 12 § 1; L. 14 § 1 și L. 20, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; — L. 1, Cod, *eod. tit.*, 4, 34. — L. 15 § 3, Dig., *De rei vindicatione*, 6, 1; — L. 7 § 15, Dig., *De pactis*, 2, 14; — L. 29, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; — L. 23, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17, etc.; Pothier, *Dépôt*, V, 33, etc.

(4) Cpr. L. 25 § 1 și L. 29, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 3, Cod, *eod. tit.*, 4, 34; Instit. 4, 1, *Des oblig. quæ ex delicto nascuntur*, § 6; L. 76, Dig., *De furtis*, 47, 2; Pothier, *Dépôt*, V, 34—37, etc.

(5) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 38, 39; art. 1302, 1303 C. Calimach (966 C. austriac), etc.

Responsabilitatea depozitarului.
Culpa levis in concreto.

Depozitarul trebue să îngrijească de paza lucrului depozitat, întocmai precum îngrijeşte de paza lucrului său (art. 1599)(1); de unde rezultă că el nu răspunde de *culpa levis in abstracto*, ci numai de *culpa levis in concreto*, soluţie admisă atât la Romani(2), cât şi în dreptul străin(3). Va să zică răspunderea depozitarului este mai mică decât aceea a debitorului în genere, prescrisă de art. 1080 § 1. Depozitul fiind, în adevăr, gratuit (art. 1593), deponentul nu poate să ceară dela depozitar o îngrijire mai mare decât el are pentru lucrul său propriu, şi acesta este la adăpost dela orice răspundere, chiar dacă ar fi comis o culpă pe care n'ar fi comis-o un bun proprietar *(culpa levis in abstracto)*. Motivul acestei dispoziţii excepţionale se întemeiază pe interpretarea voinţei presupuse a părţilor şi pe împrejurarea că depozitarul nu trage niciun folos din deţinerea lucrului depus(4). La această raţiune. destul de puternică, Portalis, în expunerea de motive, a mai adăogat şi alta,

---

Asigurarea lucrului depozitat.

(1) Depozitarul nu este însă obligat a asigurà lucrul depozitat, chiar dacă ar asigurà lucrurile sale proprii, afară poate de cazul când ar fi vorba de un depozitar de profesie. Cpr. T. Huc, XI, 237, p. 304; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1075. — Dacă depozitarul a asigurat lucrul contra incendiului, în caz când focul ar fi rezultatul culpei sale, el fiind responsabil către deponent, are o acţiune contra companiei de asigurare, el neavând însă asemenea acţiune atunci când focul ar fi rezultatul unui caz fortuit, pentrucă, în asemenea caz, el nu răspunde către deponent (art. 1601). Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1076.

(2) Cpr. L. 31, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3.

Dr. străin şi dr. nostru anterior.

(3) „In caz de depozit gratuit, zice art. 690 din codul german, depozitarul nu răspunde decât de îngrijirea ce el aduce propriilor sale afaceri, *so hat der Verwahrer nur für diejenige Sorgfalt einzustehen, welche er in eigenen Angelegenheiten anzuwenden pflegt*". Cpr. art. 964 C. austriac (1300 C. Calimach); art. 5, partea III, capit. 22 C. Caragea; art. 113 C. federal al obligaţiilor (Elveţia), etc.— Art. 1435, 1^0 din codul portughez dispune că depozitarul trebue să îngrijească de paza şi conservarea lucrului depozitat, dând acestui lucru îngrijirea şi diligenţa necesară spre a-şi îndeplinì, precât este capabil, bine obligaţiile sale *(a prestar, na guarda e conservaçao da cousa depositada, o cuidado e diligencia de que é capaz, para o bom desempenho do deposito)*. Cpr. şi art. 1766 C. spaniol.

(4) Vezi autorităţile citate în tom. VI al Coment. noastre, pag. 317, nota 1.

zicând că deponentul este în culpă de câteori şi-a pus încrederea sa într'un depozitar negligent (1).

Depozitarul nu este obligat de a aduce la cunoştinţa deponentului viciile aparente ale lucrului, care l-ar expune la perire, căci aceasta nu face parte din obligaţiile de pază şi conservarea ce-i impune legea (2).

Neaplic. art. 1566. Controversă.

Ce trebue să decidem în caz când atât lucrul depus cât şi al său propriu fiind expuse la un pericol comun, depozitarul, care n'ar fi putut scăpà ambele lucruri, ar fi scăpat numai pe al său? Fi-va el responsabil în acest caz? Răspunsul este foarte simplu, deşì chestiunea este controversată. Art. 1566, aplicabil comodatarului, care singur trage foloase din împrumut, nu poate fi aplicat depozitarului, care departe de a trage vreun folos din depozit, aduce, din contra, un serviciu deponentului (3).

Cu toate acestea o distincţie se impune: Dacă lucrul propriu al depozitarului are o valoare mai mare, el a putut să-i deà preferinţă, aceasta fiind un act de bună administraţie; dacă însă lucrul deponentului are o valoare superioară, depozitarul care a scăpat lucrul său este în culpă, fiindcă, de bună samă, el ar fi scăpat lucrul cel mai scump, dacă amândouă i-ar fi aparţinut. El nu va datorì însă, în caz de perderea lucrului depus, valoarea întreagă a acestui lucru, pentrucă dacă l-ar fi scăpat, el ar fi putut să ceară dela deponent valorea lucrului său, pe care l-ar fi sacrificat (art. 1618). Prin urmare, el va puteà să deducă această valoare din suma ce trebue să plătească deponentului (1).

---

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, *loco cit.* şi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1054. — Depozitarul nu răspunde deci de culpa cea mai gravă, dacă el o comite în gestiunea propriilor sale afaceri. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1056; Guillouard, *Idem*, 50.—*Contrà:* Troplong, *Dépôt*, 65. — *A fortiori*, el nu va aveà nicio răspundere, dacă n'a dat lucrului depus îngrijirea excepţională descoperită de progresele ştiinţei moderne. Baudry et Wahl, *op. şi loco cit.;* T. Huc, XI, 237, p. 304. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 89. 2. 11. V. şi tom. VI al Coment. noastre, p. 318, n. 1.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1057 *bis.* Cpr. C. Lyon, D. P. 1904. 2. 397.

(3) Cpr. art. 1300 C. Calimach (964 C. austriac) şi art. 1305 din acelaş cod (967, *in medio* C. austriac) citate *infrà*, p. 20, nota 1 şi p. 39. Ştim, de asemenea, că art. 1566 nu se aplică mandatarului (v. tom. IX al Coment. noastre, p. 587 şi 651), nici gerantului de afaceri. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 330.— C. spaniol. Art. 1891. *Contrà:* Art. 1891 C. spaniol. „Gerantul de afaceri va răspunde de cazul fortuit, zice acest text, când va preferà propriul său interes acelui al proprietarului afacerei gerate *(cuando hubiese pospuesto el interes de este al suyo propio).*

Cazurile în cari depozitarul răspunde de culpa *levis in abstracto.*

Imprejurările particulare în care depozitul a avut loc, putând însă uneori să agraveze responsabilitatea depozitarului, art. 1600 se grăbeşte a adăogà că acesta va puteà fi responsabil şi de culpa *levis in abstracto*, conform art. 1080 § 1, în cazurile următoare:

1° Când s'ar fi oferit a primì el însuş lucrul în depozit, *si quis se deposito obtulit* (2);

2° Când s'ar fi stipulat vreo plată pentru paza depozitului (3), *nisi forte merces accessit* (4);

3° Când depozitul ar fi fost făcut numai în folosul depozitarului (5);

4° Şi în fine, când părţile ar fi convenit ca depozitarul să fie răspunzător de orice culpă cât de uşoară (6).

In acest din urmă caz însă, pentru ca depozitarul să fie responsabil de orice culpă, oricât de uşoară ar fi, se cere o clauză expresă şi specială, căci dacă s'a zis că depozitarul va răspunde de orice culpă în genere *(omnis culpa)*, se înţălege că părţile au prevăzut numai *culpa levis in abstracto* (7).

---

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépot*, 1069, şi autorităţile citate într'un sens şi în altul în tom. VI al Coment. noastre, p. 319, nota 1.

(2) L. 1 § 35, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3. Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 30; Baudry et Wahl, *Idem*, 1060, etc.

(3) Cpr. Pothier. *Dépôt*, 31; Baudry et Wahl, *Idem*, 1061; Guillouard, *Idem*, 53, 55, etc.

(4) L. 5 § 2, Dig., *Commodati, vel contra*, 13, 6.

(5) Cpr. L. 4, Pr., Dig. *De rebus creditis*, 12, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 32; Baudry et Wahl, *Idem*, 1063, etc. — Aceeaş soluţie este aplicabilă în caz când depozitul a fost făcut în interesul ambelor părţi, de exemplu: îţi dau în depozit suma de 1000 lei, cu condiţie ca, la nevoe, să te poţi servì de ea. Baudry et Wahl, 1064; Guillouard, 57; Duvergier, *Idem*, 436, etc.

(6) Vezi L. 1 § 6, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3, unde se zice: *„Si convenit, ut in deposito et culpa præstetur, rata est conventio; contractus enim legem ex conventione accipiunt"*. Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 30.

(7) Thiry, IV, 183, p. 168. — Se poate, de asemenea, conveni că

Nerăspunderea depozitarului de cazurile fortuite. Art. 1601.

Dar dacă depozitarul răspunde, în principiu, de *culpa levis in concreto* şi, uneori, chiar de *culpa levis in abstracto*, el nu răspunde însă în genere de cazurile fortuite, nici chiar în împrejurările excepţionale prevăzute de art. 1600 (art. 1601). Aceasta este sensul cuvintelor *niciodată*, care se văd în art. 1601 (¹).

Această regulă sufere însă excepţie în următoarele cazuri:

Cazurile în cari depozitarul răspunde de cazurile fortuite.

1⁰ In cazul când lucrul depozitat a perit după ce depozitarul a fost pus în întârziere de a-l restitui. Aceasta nu este decât o aplicare a art. 1044, § 2, 1074, § 2 şi 1156, § 1, *in fine* (²). Debitorul care nu restitue lucrul, în urma punerei în întârziere de a-l restitui, este, în adevăr, în culpă; de aceea riscul şi pericolul lucrului, în urma punerei sale în întârziere, este în sarcina lui. *Qui in mora est, culpa non vacat* (³).

2⁰ Al doilea caz în care depozitarul va răspunde de cazul fortuit este atunci când acest caz fortuit nu este decât o urmare şi o consecinţă a dolului ori culpei sale *(casus culpa* sau *dolo determinatus)* (⁴).

---

depozitarul va răspunde numai de o culpă oarecare, sau că nu va răspunde de nicio culpă, afară, bine înţăles, de *culpa lata*, pentru care el va fi totdeauna responsabil, fiindcă această culpă echivalează cu dolul, şi nimene nu poate, după cum ştim, fi scutit de responsabilitatea care rezultă din dolul său. Vezi tabla de materii a tom. V şi VI, v⁰ *Dol* şi *infrà*, p. 52.

C. Calimach. Art. 1300 şi C. Caragea.

(¹) Thiry, IV, 184; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071. „Depozitarul, zice art. 1300 din codul Calimach. (964 C. austriac), este dator să răspundă paguba pricinuită deponitorului din neîmplinirea datornicei sale îngrijiri, *iar nu aceea din întâmplare*, nici atunci când el ar fi putut scăpà din primejdie depozitul, însă nu fără pierdere a însuş lucrului său". „Orice va pătimì depozitul din întâmplare neapărată, priveşte la cel ce a pus în păstrare", zice codul Caragea (art. 6, partea III, capit. 22).

(²) Din cele mai sus expuse rezultă că depozitarul nu are nicio răspundere, dacă el dovedeşte că lucrul ar fi pierit, prin caz fortuit şi la deponent (art. 1156 § 2). Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071; Guillouard, *Idem*, 61; Laurent, XXVII, 100; T. Huc, XI, 239, etc.

(³) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 236, nota 2 şi 693, nota 1; tom. V, p. 193; tom. VI, pag. 150, 492, 513, etc.

(⁴) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1072; Guillouard, *Idem*, 60; Arntz, IV, 1405. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 162 *ad notam*; p. 236, n. 1; 283, 485, nota 4; 649, etc.

3° In fine, depozitarul răspunde de cazul fortuit, când l-a luat în mod expres asupra lui, asemenea clauze fiind valide într'un depozit, ca în toate contractele în genere (art. 1156, § 2, 1460)(1).

Art. 1156 § 3 și 1169.

Depozitarul, care invoacă cazul fortuit, spre a fi scutit de obligația de restituire, va trebui să-l dovedească, conform dreptului comun (art. 1156, § 3 și 1169)(2), orice probă fiind admisă în această privință.

Exemple de cazuri fortuite.

Devastarea este necontestat un caz fortuit, și dacă mobilele depozitarului au fost în totul distruse, este de presupus că și lucrul depozitat a perit cu această ocazie (3).

Incendiul.

Incendiul nu este un caz fortuit decât atunci când este rezultatul trăznetului, sau când focul a fost pus în caz de războiu, de revoluție, turburări, răscoale, etc. (4).

Incendiul nu este deci prin el însuș un caz fortuit, findcă el poate fi rezultatul unui caz fortuit, dar poate fi și consecința unei negligențe sau imprudențe (5).

Furtul cu mâna înarmată.

Furtul cu mâna înarmată încă este un caz fortuit (art. 1625). Tot astfel ar fi, după unii, și furtul cu efracție sau cu escaladare (6).

---

(1) Thiry, IV, 184; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1071; Guillouard, *Idem*, 60, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1073; Guillouard, *Idem*, 62, 77; Troplong, *Idem*, 121; C. Riom, D. P. 82. 2. 38. Vezi *infra*, pag. 28.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1074; Guillouard, *Idem*, 60; C. Poitiers, Répert. Dalloz, v° *Dépôt*, No. 60, nota 1.

(4) Baudry et Wahl, *op cit.*, 1074.—In caz de perirea lucrului depozitat prin incendiu, depozitarul, spre a fi scutit de obligația de restituire, va trebui să dovedească că focul care a distrus lucrul este rezultatul unui caz fortuit.—S'a decis însă, cu drept cuvânt, că faptul din partea unui chiriaș de a lăsà în mâna proprietarului cheile apartamentului închiriat, în care se găsesc închise mobilele sale, nu constitue un depozit, și deci, nu face ca proprietarul, păzitor al cheilor, să fie responsabil de mobilele chiriașului, în caz de arderea lor. Cas. fr. Sirey, 1906. 1. 135 și *Dreptul* din 1907, No. 36, p. 292 (cu observ. noastră).

(5) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84; Cas. belg. Sirey, 91. 4. 31. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 648.

(6) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 30; Trib. Iași, *Dreptul* din 1898, No. 73; P. Pont, *Petits contrats*, I, 540; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1074, *in fine*, care se contrazice cu cele

Art. 1602. Depozitarul nu poate să se servească de lucrul depozitat fără învoirea expresă sau *tacită* (textul francez zice presupusă, *présumée)* a deponentului (art. 1602)[1], căci dacă ar călcà această obligaţie negativă, el ar fi responsabil de perderea lucrului cauzată nu numai prin culpa lui, dar C. Calimach. Art. 1301. şi prin caz fortuit[2]. „Dacă depozitarul va fi întrebuinţat lucrul depozitat, zice art. 1301 din codul Calimach (art. 965 C. austriac), dacă fără vre-o neapărată nevoe, sau fără învoirea depuitorului, îl va fi dat la altul spre păstrare, sau dacă au prelungit întoarcerea lui la termen, şi au pătimit lucrul vătămare, care n'ar fi pătimit dacă s'ar fi întors înapoi depuitorului la termen, nu poate atuncea să se desvinovăţească punând înainte întâmplarea, ci se osândeşte ca să plătească paguba".

Art. 1603. Depozitarul are obligaţia a nu căutà să cunoască lucrurile depuse, atunci când deponentul a voit a le ţineà ascunse[3]. Această intenţie a deponentului poate să rezulte fie din împrejurările în care s'a făcut depozitul, fie din natura lucrurilor depuse.

In baza acestor principii, art. 1603 dispune, *exempli gratia*, că depozitarul nu poate să caute a vedeà lucrurile depuse, dacă ele i-au fost încredinţate într'o ladă închisă, într'un sac sau într'o copertă sigilată, etc.

C. Calimach. Art. 1302, 1303. Depozitarul care ar violà secretul depozitului, va puteà fi condamnat către deponent la daunele, cari ar reprezintà valoarea prejudiciului cauzat[4]. „Dacă s'au depozitat lucrul

---

spuse în acelaş Tratat, No. 1211. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284, nota 3, precum şi tom. VI, p. 350, 351, nota 5. Vezi şi *infrà*, p. 48.

[1] Aceasta este o deosebire caracteristică între depozit şi comodat, căci comodatarul are, din contra, dreptul de a se servì de lucrul împrumutat (art. 1560). Vezi *suprà*, p. 4. — Ştim că, la Romani, faptul de a se servì de lucru erà considerat ca un furt al uzului (cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 34), ceeace nu mai este admisibil astăzi. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1085. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 653, nota 2.

[2] Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1082; Guillouard, *Idem*, 68; P. Pont, *Idem*, 446; Duvergier, *Idem*, 443; Laurent, XXVII, 103.

[3] Vezi Pothier, *Dépôt*, 34; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1086; Guillouard, *Idem*, 67; Laurent, XXVII, 104, etc.

[4] Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1087; Guillouard, *Idem*, 68; P. Pont, *Idem*, 450; C. Bordeaux, D. P. 87. 2. 66.

încuiat sau sub pecete, zice art. 1302 din codul Calimach (966 C. austriac), și pe urmă s'au găsit încuetoarea sau pecetea vătămată, iar depuitorul va încredințà că-i lipsește un lucru dintre aceste, după regulă i se dă jurământ, dacă starea, meseria, sau averea lui, și alte împrejurări (¹) vor dà încredințare apropiată de adevăr că acest lucru au lipsit, afară numai dacă depozitarul va puteà dovedi cumcă vătămarea încuetoarei sau a pecetei s'au făcut fără greșala lui"; și art. 1303 din acelaș cod (966, *in fine* C. austriac) adaogă: „Regula de mai sus are să se aplice și la împrejurarea când se vor perde toate lucrurile depozitate după acest chip".

2° Obligația de a restituì lucrul depus.

A doua obligație principală a depozitarului consistă în restituirea a însuș lucrului depozitat. Iată cum se exprimă, în această privință, art. 1297 din codul Calimach (961 C. austriac):

„Indatorirea depozitarului este ca să păstreze cu sârguință și ca un bun iconom, lucrul încredințat lui, ca pe însuș lucrul său, în tot cursul termenului hotărît și, după împlinirea lui, să-l întoarcă înapoi depuitorului în starea aceea precum îl primise, și cu toate sporirile sau adăogirile lui" (²). Codul Caragea, dispune, de asemenea, că: „de câteori

Art. 1297 C. Calimach și C. Caragea.

(¹) Nota 73 de sub acest text, care face parte din lege, ca toate notele din codul Calimach, arată împrejurările de căpitenie pe care judecătorii le puteau ținea în samă. Acestea erau: arătarea depozitarului, de către deponent, a lucrurilor depuse înainte de închiderea sau pecetluirea lor; înscrierea acestor lucruri într'un inventar; arătarea câtimei și calității lucrurilor depuse, dovedirea că puțin timp înainte de depunere, depozitarul a avut astfel de lucruri; faptul că un argat al deponentului ar afirmà că acesta a avut într'o scatulcă încuiată sau pecetluită, sau într'alt asemenea lucru, mulți galbeni sau alte lucruri de mare preț, pentru a căror dobândire nu înfățișează nicio dovadă, etc.

C. Calimach. Nota 73 de sub art. 1302.

(²) Art. 1298 din codul Calimach (962 C. austriac) prevede cazul restituirei depozitului înainte de împlinirea termenului pentru care fusese constituit. „Depozitarul este dator, zice acest text, să întoarcă înapoi depuitorului lucrul și mai înainte de termenul hotărît, dacă acesta îl va cere, putând, în asemenea caz, să ceară paguba pricinuită lui; din protivă, nu poate

C. Calimach. Art. 1298.

lucrul cel pus în păstrare se va cere de cel ce l-au pus, datoreşte păstrătorul a-l dà precum l-a primit. Şi de va fi lucrul roditor, este dator şi rodul, bez numai când se va legà împrotivă" (art. 11, partea III, capit. 22).

Art. 1607. Dacă depozitarul a murit, restituirea lucrului se va face de către moştenitorii săi (art. 1607).

Conform dreptului comun, restituirea nu poate fi dovedită prin martori decât până la 150 lei, afară de cazul când ar existà un început de probă scrisă(¹).

Art. 1604. In privinţa restituirei lucrului depozitat, art. 1604 din codul actual are următoarea dispoziţie:

Art. 1604. — Depozitarul trebue să înapoeze tot acel lucru ce a primit.

Un depozit de bani, când depozitarul, conform art. 1602, făcuse întrebuinţare de dânsul, trebue să se restituească în acele monete în care s'a făcut, atât în cazul de sporire cât şi în acela de scădere a valorei lor. (Art. 1147, 1578, 1579, 1591, 1605 urm., 1611 C. civ. Art. 1932 C. fr.)(²).

In principiu, depozitarul trebue să restitue lucrul depus în individualitatea sa, *in specie*, afară de cazul când depozitul ar fi avut de obiect lucruri consumptibile. Depozitarul trebue să restitue lucrul în starea în care se găseşte în momentul restituirei. Deteriorările, care nu sunt survenite prin faptul său, sunt în sarcina deponentului (art. 1605).

Astfel, dacă am depus în mânile d-tale 1000 lei, neînţelegând a face un depozit neregulat, îmi vei restitui însăşi monezile depuse, deşi din art. 1604 ar păreà să rezulte că ai puteà să-mi restitueşti alte monezi de aceeaş specie (³).

---

depozitarul să întoarcă depozitul cel lui încredinţat, mai înainte de hotărîtul termen, afară numai dacă o întâmplare neprevăzută îi va face cu neputinţă sigură păstrarea lui, fără a sa vătămare şi păgubire".

C. Calimach, Art. 1299. In fine, art. 1299 din acelaş cod (963 C. austriac) dispune că: „dacă termenul păstrărei depozitului nu va fi anume hotărît, nici din alte împrejurări nu va fi cu putinţă a se pricepe, atuncea poate depozitarul să se lepede de păstrarea lui, de va voì".

(¹) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1159 *ter*.

(²) Cpr. L. 17 § 1, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. 1 § 5, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; Pothier, *Dépôt*, V, 40; art. 1297 C. Calimach (961 C. austriac), etc.

(³) Privilegiile fiind de drept strict, s'a decis, cu drept cuvânt, Dovad. identităței lucrurilor depuse.

In caz de contestație asupra identităței lucrurilor depuse, deponentul va dovedi identitatea lor. Dovada se va face conform dreptului comun [1].

Facerea unei popriri în mânile sale proprii. Controversă.

Din împrejurarea că depozitarul este obligat a restitui lucrul depozitat, rezultă că el nu poate face o poprire în mânile sale proprii, asupra lucrului depozitat, spre a încasà sumele ce-i datorește depunătorul [2].

Cazul unui depozit neregulat.

Principiul că depozitarul trebue să restitue însuș lucrul depus *in specie*, sufere excepție în caz de depozit neregulat. De exemplu: Depun în mânile d-tale o sumă de bani pe care o vei puteà întrebuințà, restituindu-mi o sumă egală. In asemenea caz, depozitul are multă asemănare cu împrumutul, cu care unii îl și confundă [3]. „De se vor da în păstrare bani, cu tocmală să se slujească păstrătorul cu dânșii . . . aceasta nu se mai socotește păstrare, ci împrumutare“, zice codul Caragea (art. 8, partea III. capit. 22).

C. Caragea.

Intenția părților va decide dacă ele au înțăles a face un împrumut sau un depozit neregulat.

Deoseb. între depozit și împrumut.

Există interes de a se distinge aceste două contracte,

---

că creanța ce deponentul are contra depozitarului pentru banii depuși, nu este privilegiată. Cas. rom. Bult. S-a II, anul 1885, pag. 464.

[1] Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1090.

[2] Trib. Paris, Sirey, 1910, *Bullt. des sommaires*, 2, p. 4 și *Dreptul* din 1910, No. 30 (cu observ. noastră). — *Contrà:* C. Paris, Sirey, 1908. 2. 313. Această din urmă soluție, care admite validitatea unei asemenea popriri, este, după părerea noastră, inadmisibilă și din punctul de vedere că noi nu admitem validitatea unei popriri făcută de un creditor în mânile sale proprii. Această chestiune este însă foarte controversată, și soluția contrară este generalmente admisă atât în doctrină cât și în jurisprudență. Vezi în sensul validităței unei asemenea popriri, Trib. Tutova, *Cr. judiciar*, din 1905, No. 43; Cas. fr. Sirey. 92. 1. 225 (cu nota lui Labbé); D. P. 92. 1. 430; *Pand. Périod.* 92. 1. 445; D. Negulescu, *Teoria poprirei*, p. 77 (ed. a 3-a); Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrêt*, 130, p. 131, 132; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1382, p. 325 (ed. a 2-a), precum și multe alte autorități citate *pro* și *contra*, în tom. VI al Coment. noastre, p. 783, notele 1 și 2 și în observ. ce am publicat în *Dreptul* din 1907, No. 75, p. 620, notele 9 și 10.

[3] Cpr. Guillouard, *Dépôt*, 20, 22. — Vezi însă Pothier, *Dépôt*, 82 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1094 urm. Vezi art. 1295 C. Calimach (959 C. austriac), art. 700 C. german, etc.

căci pe când însuşirea depozitului, fie chiar neregulat, constitue un abuz de încredere (art. 323 C. pen.)(1), nerestituirea banilor împrumutaţi nu are această sancţiune. Apoi, mai există şi alte deosebiri între aceste două contracte, din punctul de vedere al responsabilităţei, al admiterei compensaţiei (art. 1147, 2°), etc. (2).

Cazul când lucrul depozitat a perit prin caz fortuit.

Principiul că depozitarul trebue să restitue însuş lucrul depozitat mai sufere încă excepţie în caz de perirea lucrului prin forţă majoră sau caz fortuit. Dacă el a primit alt lucru în locul acelui depus, el trebue să restitue ceeace a primit în schimb (art. 1606 şi 1721).

Art. 1608.

Depozitarul trebue să restitue nu numai lucrul depozitat, dar şi fructele lui. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1608.

Art. 1608. — Depozitarul trebue să restituiască fructele produse de lucrul depozitat şi culese de dânsul.

El nu e dator de a plătì nicio dobândă pentru banii ce i s'au depozitat, afară numai din ziua de când a fost pus în întârziere de a-i restituì. (Art. 1079, 1088, 1593, 1602, 1604 C. civ. Art. 1936 C. fr.) (3).

Restit. fructelor percepute.

Depozitul neaducând, în principiu, niciun folos depozitarului, acesta trebue să restituească nu numai lucrul, dar şi fructele lui, pe care el le-a perceput, precum şi toate celelalte accesorii, nu însă şi fructele ce el ar fi putut percepe şi pe care nu le-a perceput (4).

Cazul când depozitul consistă într'o sumă de bani.

Dacă lucrul depus consistă într'o sumă de bani, depozitarul nu va datorì, în principiu, dobânda, fiindcă el nu se poate folosì de suma depusă. El nu va datorì dobânda decât atunci când depozitul ar aveà de obiect titluri la purtător productive de dobânzi, pe cari depozitarul le-ar fi încasat (5).

Daunele cauzate prin nerestituire.

Dacă depozitarul nu restitue banii depuşi, el va plătì deponentului daunele cauzate prin nerestituirea la timp.

---

(1) Vezi *suprà*, p. 2, nota 6.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1099, şi autorităţile citate acolo.

(3) Cpr. L. 1 §§ 23 şi 24; L. 25 § 1, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; — L. 2, Cod, *eod. tit.*, 4, 34; — L. 38 § 10, Dig., *De usuris et fructibus*, 22, 1; Pothier, *Dépôt*, V, 47, 48, 73; art. 1297 C. Calimach (961 C. austriac), etc.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 47; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 7683. Cpr. art. 11 C. Caragea, partea III, capit. 22, citat textual *suprà*, p. 23, 24.

(5) Guillouard, *Dépôt*, 80; Laurent, XXVII, 110; Colmet de Santerre, VIII, 148, etc.

Aplic. art. 1079 în privința daunelor.

Aceste daune vor consistà, după art. 1608, în dobânda legală, care va curge din ziua punerei în întârziere, adecă a unei somații extra-judiciare (art. 1079), legea ne mai cerând de astădată o acțiune în justiție (art. 1088).

Această soluție este admisibilă chiar în caz când depozitarul ar fi fost autorizat a se servì de banii depozitați (1).

Aplic. art. 1504 și 1544. Controversă.

In caz când depozitarul s'a servit de lucru, fără învoirea deponentului, se decide de unii că el va datori dobânda de drept din ziua în care a întrebuințat lucrul, fără nicio punere în întârziere, și aceasta prin aplicarea art. 1504 dela societate și 1544 dela mandat (2); însă această soluție este inadmisibilă, pentrucă textele de mai sus sunt excepționale și deroagă dela principiul punerei în întârziere. Ca atare, aceste texte trebue deci să fie mărginite la cazurile anume prevăzute prin ele (3).

Cazul când banii depuși au fost întrebuințați la jocuri de bursă, cărți, etc. Controversă.

Se decide chiar de unii că dacă depozitarul a întrebuințat fondurile ce i s'au încredințat, la jocuri de bursă, cărți, etc., el datorește nu numai dobânda acestor fonduri, din ziua întrebuințărei lor, ci și foloasele trase din aceste operații; pentrucă, pe deoparte, *nemo ex delicto suo locupletari potest*, sau *debet consequi emolumentum*, iar pe de alta, pentrucă produsul jocului este un fruct civil al sumei întrebuințate (4). Această soluție este inadmisibilă, pentrucă maxima menționată nu are sensul ce i se dă în specie, ci însemnează că autorul unui delict trebue întotdeauna să repare prejudiciul întreg suferit de acela care a fost victima lui (5).

Starea în care lucrul trebue să fie restituit. Art. 1605.

Am văzut că depozitarul trebue se restitue lucrul depozitat în natură, cu fructele și accesoriile lui, *cum omni causa* (6). Art. 1605 arată în ce stare lucrul trebue să fie restituit. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text, care nu este decât o aplicare a principiilor generale, inscrise în art. 1102 și 1156.

---

(1) Laurent, XXVII, 111; P. Pont, *Dépôt*, 467; Duranton, XVIII, 52; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623, nota 8 (ed. a 4-a).— *Contrà:* Guillouard, *Dépôt*, 82, după care o acțiune în justiție ar fi necesară în specie, spre a face să curgă dobânda.

(2) Guillouard, *Dépôt*, 74 și 83; Troplong, *Idem*, 104; P. Pont, *Idem*, 468; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623; Duranton, XVIII, 53, etc. Cpr. art. 698 C. german.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1111.

(4) P. Pont, *Dépôt*, 469.

(5) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1112; Guillouard, *Idem*, 75; Troplong, *Idem*, 105; Duvergier, *Idem*, 471, etc.

Art. 718. C. civ. otoman.

(6) Prin aplicarea acestui principiu, art. 718 din codul civil

Art. 1605. — Depozitarul nu e dator de a restituì lucrul depozitat decât în starea în care se află la timpul înapoierei. Stricăciunile survenite fără faptul său rămân în sarcina deponentului. (Art. 1102, 1156, 1601 C. civ. Art. 1933 C. fr.) (¹).

Aplic. dreptului comun.

Acest text aplică deteriorărilor principiile pe care le-am expus *suprà*, p. 20 cu ocazia interpretărei art. 1601. In adevăr, acel care deține lucrul altuia în virtutea unui contract, și care trebue să-l păstreze în baza acestui titlu, nu răspunde de cazurile fortuite cari au distrus sau deteriorat acest lucru. *Nemo præstat casum fortuitum.* Legea aplică, în specie, depozitarului regula dreptului comun, după care debitorul unui corp cert și determinat este liberat prin trădarea lucrului în starea în care se găsește în momentul predărei, dacă deteriorările ulterioare nu sunt pricinuite prin faptul sau greșala sa, nici prin aceea a persoanelor de care el răspunde, sau dacă înaintea acestor deteriorări el n'a fost pus în întârziere (art. 1102).

Dovedirea cazului fortuit.

Dovedirea cazului fortuit incumbă, după cum am mai spus-o *suprà*, p. 21, depozitarului care-l invoacă (art. 1156 § 3), spre a fi scutit de restituirea lucrului în bună stare.

Distrugerea lucrului prin incendiu.

Dacă lucrul a fost deteriorat sau distrus prin incendiu, știm că nu este suficient ca depozitarul să dovedească faptul incendiului spre a fi scutit de responsabilitate, ci mai trebue încă să stabilească că incendiul nu se datorește culpei sale sau oamenilor săi (²).

Imposibilitatea de a restitui depozitul.

Dacă depozitarul se găsește *prin culpa sa* în imposibilitate de a restituì lucrul depozitat, el va restitui valoarea lui din momentul facerei restituirei, iar nu din momentul constituirei depozitului (³).

---

otoman dispune că puii animalului încredințat altuia, laptele, lâna, etc., aparțin proprietarului lucrului.

(¹) Cpr. Pothier, *Dépôt*, 42—44.

(²) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 170. Cpr. Guillouard, *Louage*, I, 278 și *Dépôt*, 77. Vezi și *suprà*, p. 21.

(³) Guillouard, *Dépôt*, 78. — *Contrà:* C. Aix, D. P. 72. 2. 41; Sirey, 72. 2. 109.

Dacă depozitarul a primit o sumă de bani sau alt lucru în locul obiectului depozitat, el va restituì deponentului ceeace a primit în schimb. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1606. Art. 1606.

Art. 1606. — Depozitarul căruia s'a luat prin forţă majoră lucrul depozitat, şi care a primit în locu-i o sumă de bani sau orice alt lucru, trebue să restituească aceea ce a primit. (Art. 1156, 1601, 1607, 1721 C. civ. Art. 1934 C. fr.) (¹).

Astfel, pentru a luà exemplul dat de Pothier, dacă înainte de a plecà în străinătate, mi-ai lăsat în deposit o cantitate oarecare de producte sau nişte cai cari au fost rechiziţionaţi pentru armată, în baza legei din 6 Aprilie 1906 asupra rechiziţiilor militare, voiu restituì preţul ce mi s'a plătit.

Aceeaş soluţie va fi admisă şi în caz când lucrul depozitat va perì prin faptul unui terţiu, care va despăgubì pe depozitar de prejudiciul suferit. In asemenea caz, depozitarul va restituì despăgubirea primită dela terţiu (art. 1721 § 2) (²).

Obligaţia de restituire trece la moştenitorii depozitarului, cari vor trebuì să restitue însuş lucrul depozitat, de câteori el există. „Când va murì păstrătorul, moştenitorii lui sunt datori lucrul cel dat în păstrare cu toate dreptăţile lui“, zice codul Caragea (art. 21, partea III, capit. 22). C. Caragea.

Pentru cazul când lucrul a fost vândut de bună credinţă de către moştenitori, art. 1607 dispune următoarele: Art. 1607.

Art. 1607. — Eredele depozitarului, care a vândut de bună credinţă lucrul ce n'a ştiut că este depozitat, este dator să restituească numai preţul primit, sau să cedeze acţiunea sa în contra cumpărătorului, dacă preţul n'ar fi fost plătit. (Art. 972, 996, 1606, 1898, 1909 C. civ. Art. 1935 C. fr.) (³).

Acest text presupune că moştenitorul depozitarului, în necunoştinţa depozitului, crezând că lucrul depozitat aparţine autorului său, l-a înstrăinat de bună credinţă, şi-l obligă, în asemenea caz, a restituì preţul sau acţiunea ce el are

---

(¹) Cpr. L. 1 § 21, Dig., *Depositi, vel contra*, 16. 3; Pothier, *Dépôt*, V, 45.

(²) Cpr. Guillouard, *Dépôt*, 79.

(³) Cpr. L. 1 § 47; — L. L. 2, 3, 4, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, 45, 46, etc.

contra cumpărătorului, dacă acest din urmă n'a plătit preţul. Această soluţie se întemeiază pe echitate.

Cazul când moştenitorul a consumat lucrul de bună credinţă.

Dacă moştenitorul depozitarului a consumat lucrul de bună credinţă, el va restitui valoarea ce lucrul aveà în momentul când a fost consumat, iar nu în momentul restituirei, pentrucă el se înavuţeşte cu această valoare (1).

Dăruirea lucrului de către moştenitor.

Dacă moştenitorul în loc de a vinde sau consumà lucrul, l'a dăruit de bună credinţă, el nu va restitui nimic, pentrucă el nu s'a înavuţit prin aceasta cu nimic (2).

Cazul când există mai mulţi depozitari sau moştenitori de ai depozitarului.

Dacă există mai mulţi depozitari, sau dacă depozitarul a murit lăsând mai mulţi moştenitori, restituirea poate fi făcută de acela dintre ei care deţine lucrul, fără ca consimţimântul celorlalţi să fie necesar, fiindcă ei nu se pot opune la restituire (3).

Cazul când lucrul depozitat nu poate fi restituit.

Dacă lucrul depozitat nu poate fi restituit, fiecare din depozitari sau din moştenitori va fi responsabil pentru partea sa, afară de cazul când perderea lucrului ar proveni numai din culpa unuia din ei, în care caz acest din urmă va fi singur responsabil pentru tot (4).

Art. 1609.

Cui trebue să se facă restituirea? Iată ce dispune, în această privinţă, art. 1609:

Art. 1609. — Depozitarul nu trebue să restituească lucrul depozitat decât aceluia ce i l-a încredinţat, sau aceluia în al cărui nume s'a făcut depozitul, sau persoanei arătate spre a-l primì. (Art. 1096, 1604, 1607, 1610 C. civ. Art. 1937 C. fr.) (5).

Persoanele cărora se restitue depozitul.

Dacă depozitul a fost făcut de o persoană capabilă, lucrul depozitat se va restitui acestei persoane (6); dacă depozitul a fost făcut de către un mandatar, lucrul depozitat nu se va restituì mandatarului, ci mandantului. In fine, dacă contractul arată persoana care trebue să primească lucrul depozitat, restituirea se va face acestei persoane.

---

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1122; Guillouard, *Idem*, 72; P. Pont, *Idem*, 464; Duranton, XVIII, 48; Colmet de Santerre, VIII, 147 *bis* II, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1123; P. Pont, *Idem*, 464; Colmet de Santerre, VIII, 147 *bis*, II; T. Huc, XI, 242; Arntz, IV, 1469. — *Contrà:* Guillouard, *Dépôt*, 72. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 403, p. 622, text şi nota 6 (ed. a 4-a).

(3) Pothier, *Dépôt*, V, 65; Baudry et Wahl, *Idem*, 1125; Guillouard, *Idem*, 97. Cpr. art. 16, partea III, capit. 22 C. Caragea.

(4) Guillouard, *Dépôt*, 97, *in fine;* Baudry et Wahl, *Idem*, 1068.

(5) Cpr. L. 1 § 44 şi L. 11, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 49, 53, 61, etc.

(6) Deci, dacă prezidentul unui club sau unui cerc, care nu erà persoană morală, a făcut un depozit la casa de consemnaţii, legă-

Art. 1611. Această din urmă dispoziţie nu se aplică însă decât în cazul când restituirea este făcută în timpul vieţei deponentului, căci dacă acest din urmă moare înainte ca lucrul să fi fost restituit persoanei indicate, depozitul nu poate fi restituit decât moştenitorilor deponentului, conform art. 1611 (¹). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text:

Art. 1611. — In caz de moarte a deponentului, lucrul depus nu se poate restituì decât eredelui. Dacă sunt mai mulţi erezi, lucrul depozitat trebue să se restituească fiecărui din ei o parte pe cât i se cuvine.

Dacă lucrul nu se poate împărţi, erezii trebue să se unească

---

tura juridică, cu privire la acest depozit şi la consecinţile lui, nu s'a stabilit decât între deponent personal şi casa de depuneri, şi această casă nu are niciun motiv legal de a refuzà restituirea depozitului acelui care l-ar fi făcut, când nimeni nu se opune în mod legal la această restituire. Cas. rom. Bult. 1906, p. 1356.

(¹) Astfel, depozitarul unor titluri sau valori nu se liberează faţă de moştenire prin remiterea acestor valori, în urma morţei deponentului, persoanei arătate de acest din urmă, ci numai prin remiterea lor în mânile moştenitorilor lui. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1902. 1. 504; Sirey, 1902. 1. 312 şi *Dreptul* din 1903, No. 12, p. 108; Thiry, IV, 188, p. 170, 171; Guillouard, *Dépôt*, 87; Troplong, *Idem*, 146; P. Pont, *Idem*, 480; Baudry et Wahl, *Idem*, 1143; Laurent, XXVII, 118; Arntz, IV, 1410; Planiol, II, 2210; T. Huc, XI, 245; Répert. Sirey, v⁰ *Dépôt*, 536 urm.; Pand. fr., *eod.* v⁰, 323 urm., etc.

Validitatea mandatului post mortem. Controversă. Deponentul poate însă, conform dreptului comun, să declare că, chiar în urma morţei sale, lucrul depus va fi restituit unui terţiu, căci asemenea mandat *post mortem mandantis*, valid în dreptul roman (L. 26, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16. 3), este, după cum ştim, valid şi în dreptul actual. Vezi t. IX, p. 621, text şi nota 7. Cpr. Baudry et Wahl, *Mandat*, 838 şi *Dépôt*, 1143; P. Pont, *Dépôt*, 481; Massé-Vergé, V, § 736, p. 9, nota 17; C. Amiens, Sirey, 54. 2. 60; D. P. 54. 2. 255.—*Contrà:* Laurent, XXVII, 118; Troplong, *Dépôt*, 146 urm.; Duvergier, *Idem*, 483; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 623, 624, text şi nota 13; C. Paris. *Pand. Périod.*, 89. 2. 139. Vezi şi sistemul intermediar al lui Guillouard, *Dépôt*, 91.

între dânşii asupra modului primirei lui. (Art. 653, 1057 urm., 1060, 1063, 1064 C. civ. Art. 1939 C. fr.)(¹).

Restituirea care urmează a se face moştenitorilor deponentului sau aceluia pentru care depozitul a fost constituit, este supusă regulelor prescrise de art. 1611.

Dacă sunt mai mulţi moştenitori necontestaţi (²), lucrul va fi restituit fiecăruia din ei pentru partea sa respectivă, în caz când lucrul este divizibil. Dacă lucrul nu poate fi împărţit în părţi materiale, deşi este susceptibil de diviziune intelectuală, moştenitorii majori trebue să se înţăleagă între ei în privinţa modului de primire al lucrului (³).

Regulele de mai sus se aplică, pentru identitate de motive, în cazurile când depozitul a fost făcut de mai multe persoane sau pentru mai multe persoane (⁴).

Art. 1612. Art. 1612 mai prevede un caz în care lucrul depozitat poate fi restituit unei alte persoane, decât acelei care a făcut depozitul. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1612. — Dacă deponentul, prin schimbarea statului său, a perdut administraţiunea bunurilor sale după facerea depozitului, acesta nu se poate restitui decât persoanei însărcinate cu administraţiunea averei deponentului. (Art. 390, 445, 454, 458, 1242 C. civ. Art. 761 C. com. Art. 1940 C. fr.)(⁵).

C. civ. otoman. Art. 802.

(¹) Cpr. L. 1 § 36; L. L. 14 şi 31, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; L. ultimă, Cod, *eod. tit.*, 4, 34; Pothier, *Dépôt*, 52, 54, 55, 62, etc. „In caz de moartea persoanei care a făcut depozitul, zice art. 802 din codul civil otoman, lucrul depus trebue să se restituească moştenitorilor săi“.

(²) Dacă ar fi vreo îndoială asupra drepturilor unuia sau mai multora dintre moştenitori, depozitarul ar puteà să refuze restituirea cât timp ea nu este ordonată de justiţie. Cas. fr. D. P. 60. 1. 305; Sirey, 60. 1. 971; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1142; Guillouard, *Idem*, 96; T. Huc, XI, 247, etc.

(³) In caz când lucrul depozitat este indivizibil, şi moştenitorii nu se înţăleg între ei sau nu se prezintă toţi, lucrul va puteà fi restituit acelora cari au cea mai mare parte din moştenire, sub îndatorire însă de a dà cauţiune. Pothier, *Dépôt*, V, 54; Pand. fr., v⁰ *Dépôt*, 356; Troplong, *Idem*, 159.

(⁴) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Dépôt*, 350; Guillouard, *Idem*, 97; Duranton, XVIII, 61; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 624, nota 14 (ed. a 4-a).

(⁵) Cpr. Pothier, *Dépôt*, 52.

Perderea din partea deponentului a administr. bunurilor sale prin schimbarea de capacitate.

După acest text, dacă deponentul a perdut administraţia bunurilor sale prin schimbarea capacităţei sale, restituirea se va face persoanei însărcinate cu administraţia bunurilor lui. Aceasta se va întâmplà în cazurile următoare, prevăzute anume de textul francez, *exempli gratia*: când femeea, nemăritată în momentul depozitului, s'a măritat mai în urmă; când deponentul, capabil în momentul facerei depozitului, a fost mai în urmă pus sub interdicţie, etc. De asemenea, dacă depozitul a fost făcut de un incapabil, sau în numele lui, restituirea se va face reprezentantului său legal (¹).

Restit. lucrului făcută de bună credinţă incapabilului.

Presupunând însă că depozitarul a restituit de bună credinţă lucrul incapabilului, în necunoştinţa perderei capacităţei sale, se înţălege că el va fi liberat. *Bona fides æquitatem summam desiderat*, ziceà Tryphoninus (²). O lege din Dig. zice de asemenea: „*In omnibus quidem, maxime tamen in jure, æquitas spectanda sit*". (L. 90, Dig., *De div. reg. juris antiqui*, 50, 17).

Art. 1613.

Art. 1613 prevede ipoteza inversă acelei stabilită de art. 1612. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1613. — Dacă depozitul a fost făcut de către un tutor sau administrator, în asemenea însuşire, şi administraţiunea s'a fost încetată în momentul restituţiunei, aceasta nu se poate face decât către persoana ce a fost reprezentată, sau către noul ei reprezentator. (Art. 1612 C. civ. Art. 1941 C. fr.) (³).

După acest text, care nu are nevoe de comentarii, de câteori depozitul a fost făcut de reprezentantul unui incapabil, a cărui incapacitate a încetat, restituirea se va face fostului incapabil. Astfel, dacă depozitul a fost făcut de către un tutor, un bărbat, sau de un administrator al unor bunuri străine. restituirea se va face, în urma încetărei incapacităţei sau mandatului, fostului minor, actualmente major, femeei devenită capabilă, sau mandantului, etc.

Depozitarul nu poate să ceară dela deponent ca el să justifice că este proprietarul lucrului depus (⁴), pentrucă obli-

---

(¹) Pothier, *Dépôt*, V, 5, 6; Baudry et Wahl, *Idem*, 1128; Guillouard, *Idem*, 84; P. Pont, *Idem*, 476; Troplong, *Idem*, 138. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 37.

(²) Cpr. Troplong. *Dépôt*, 162, p. 134; P. Pont, *Idem*, 477; Pand. fr., v⁰ *Dépôt*. 360; Répert. Sirey, *eod.* v⁰, 512, etc.

(³) Cpr. Pothier. *Dépôt*, V, 50.

(⁴) Această dispoziţie nu se mai aplică însă de câteori se face gația de restituire se întemeiază pe contractul de depozit. oricare ar fi dreptul deponentului asupra lucrului depus (1). Iată în adevăr, cum se exprimă art. 1610.

Art. 1610. — Depozitarul nu poate pretinde ca deponentul să probeze că lucrul depozitat este proprietatea sa.

Cu toate acestea, dacă el descopere că lucrul este de furat și cine este adevăratul proprietar, trebue să vestească acestuia depozitul ce i s'a făcut, interpelându-l a-l reclamă într'un termen determinat și îndestulător, fără prejudiciul dispozițiilor codului penal.

Dacă acela care a fost vestit de aceasta, neglijă reclamarea depozitului, depozitarul este bine liberat prin trădarea depozitului în mâna aceluia dela care s'a primit. (Art. 1596, 1616, 1909, 1910 C. civ. Art. 53, 308 urm. C. pen. Art. 1938 C. fr.) (2).

Art. 1610. Paragraful 2 al art. 1610 cuprinde o excepție dela § 1 al acestui text. In adevăr, de câteori depozitarul află că lucrul primit de dânsul în depozit este furat, el este dator, sub pedeapsă de daune-interese, de a înștiință despre aceasta pe adevăratul proprietar al lucrului, somându-l să-l revendice într'un termen determinat și îndestulător (3), în care caz, dacă acest proprietar neglijează reclamarea lucrului său, depozitarul se poate liberà predând acest lucru în mâna acelui dela care l-a primit.

Art. 1610 este excepțional. Această dispoziție fiind excepțională și, ca atare, de strictă interpretare, nu poate fi întinsă la depozitul unui lucru perdut (4).

---

opoziție la restituirea depozitului, fie de un al treilea, pentrucă lucrul ar fi al său, fie de către depozitar, pentrucă el însuș ar fi proprietarul lucrului depus; căci, în ambele ipoteze, obligația de a restitui lucrul deponentului nu mai există, dacă se probează că acest lucru aparține altuia (art. 1616, 1617). Cas. rom. Bult. 1891, consid. dela p. 157.

(1) *„Si prædo, vel fur deposuerint, et hos Marcellus putat rectè depositi acturos; nam interest eorum, eo quod teneantur"*. L. 1 § 39, Dig., *Depositi vel contra*, 16, 3. Vezi și L. 31 § 1, Dig., *loco cit.*

(2) Cpr. legile romane citate în nota precedentă. Vezi și Pothier, *Dépôt*, V, 51, etc.

(3) Proprietarul ar puteà chiar, independent de orice înștiințare și interpelare din partea depozitarului, să facă opoziție la restituirea lucrului depozitat. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1132 *bis* și 1156 urm.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1133; P. Pont. *Idem*, 490; Trop-

Unde trebue să se facă restituirea? Art. 1614 și 1615 răspund la această chestiune.

Art. 1614. — Dacă prin contractul de depozit s'a stipulat locul unde trebue să se facă restituirea, depozitarul trebue să transporteze acolo lucrul depozitat; spesele ce s'ar face sunt însă în greutatea deponentului. (Art. 969, 1104, 1615 C. civ. Art. 1942 C. civ.) (¹).

Art. 1615. — Restituirea trebue să se facă, dacă prin contract nu se arată locul, acolo unde se află lucrul depozitat. (Art. 1104, 1614 C. civ. Art. 1943 C. fr.) (²).

Locul unde se face restituirea.

Lucrul depozitat se restitue la locul arătat prin contract, spesele de transport fiind, în asemenea caz, în sarcina deponentului, ceeace este foarte just, pentrucă depozitarul aduce celui dintâiu un serviciu gratuit (³).

Dacă convenția este mută în această privință, restituirea se va face la locul unde se află lucrul depozitat, adecă la locul unde se găsește lucrul în momentul restituirei, iar nu acolo unde s'a format contractul (⁴).

Aceasta lasă însă a se presupune că lucrul a fost transportat într'un loc mai depărtat fără nicio răutate, *sine dolo*, după cum zicea legea romană, căci dacă ar exista rea credință din partea depozitarului, regula de mai sus n'ar mai fi aplicabilă (⁵).

Deponentul ar puteà cere ca restituirea să se facă acolo

---

long, *Idem*, 144; T. Huc, XI, 246; Laurent, XXVII, 120; Pand. fr., v⁰ *Dépôt*, 366; Aubry et Rau, IV, § 403, p. 625, text și n. 12 (ed. a 4-a); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 403, p. 508, nota 12 (ed. Anschütz). — *Contrà:* Duranton, XVIII, 58; Guillouard, *Dépôt*, 101; Duvergier, *Idem*, 476; Colmet de Santerre, VIII, 150 *bis* 1; etc.

(¹) Cpr. L. 12, Pr., Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 56.

(²) Cpr. L. 12 § 1, Dig., *loco cit.*; Pothier, *op. cit.*, V, 57, etc.

(³) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 56; Pand. fr., v⁰ *Dépôt*, 367; Guillouard, *Idem*, 102, etc.

(⁴) Pothier, *Dépôt*, V, 57; Guillouard, *Idem*, 102; Baudry et Wahl, *Idem*, 1159; P. Pont, *Idem*, 492; Troplong, *Idem*, 168; Duvergier, *Idem*, 488; T. Huc, XI, 249; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 369; Thiry, IV, 189; Arntz, IV, 1413; Laurent, XXVII, 124; Cpr. Art. 697 C. german.

(⁵) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 57; Guillouard, *loco suprà cit.*; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1159; Pand., fr., v⁰ *Dépôt*, 370, etc.

unde lucrul se găseà în momentul facerei depozitului, plătind însă cheltuelile de transport și suferind riscurile lucrului (1).

Când trebue să se facă restituirea?

La această chestiune răspunde art. 1616. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1616. — Depozitul trebue să se restituească deponentului îndată ce s'a reclamat, chiar când s'ar fi stipulat prin contract un anume termen pentru restituțiunea lui; se exceptă însă cazul când, în formele legale, s'a notificat depozitarului un act de sechestru sau de opozițiune la restituțiunea, sau la strămutarea lucrului depozitat. (Art. 1024, 1079, 1099, 1147, 1570, 1572 urm., 1610, 1617 C. civ. Art. 455 Pr. civ. Art. 1944 C. fr.) (2).

C. Calimach. Art. 1298 și Art. 1616 C. actual.

„Depozitarul este obligat să întoarcă înapoi depuitorului lucrul *și mai înainte de termenul hotărît*, dacă acesta îl va cere“, zice art. 1298 din codul Calimach (962 C. austriac). Acelaș lucru îl spune și art. 1616 din codul actual. Depozitul fiind, în adevăr, făcut în interesul excluziv al deponentului, depozitarul nu are niciun interes a reține lucrul care nu poate să-i aducă niciun folos (3).

Cazul unui depozitar salariat.

Aceeaș obligație există în toate cazurile, fie chiar în caz de depozit salariat, și atunci când depozitul a fost făcut în interesul depozitarului (4).

Cazul unui depozit neregulat.

Obligația de a restitui lucrul *la prima cerere* există chiar în materie de depozit neregulat, în opinia bine înțăles a acelora cari nu confundă asemenea depozit cu împrumutul, căci dacă s'ar decide că depozitul neregulat este un împrumut, se vor aplicà art. 1581, 1582, după care restituirea trebue să se facă la termenul fixat și, în lipsa unui asemenea termen, la termenul defipt de judecători (5).

Reținerea lucrului de depozitar.

Depozitarul va puteà însă să reție lucrul când acesta a fost furat, dacă el a descoperit pe adevăratul proprietar (art. 1610), şi atunci când i se datoreşte ceva din cauza depozitului (art. 1619). El mai poate încă să reţie lucrul când i s'a notificat o poprire în regulă din partea creditorilor deponentului sau o opoziţie la restituire din partea unui terţiu, care s'ar pretinde proprietarul lucrului (art. 1616).

---

(1) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 170; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 371, și autoritățile citate acolo.

(2) Cpr. L. 1 § 45, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 22, 58, 59, etc. Cpr. art. 695, 696 C. german.

(3) Pothier, *Dépôt*, 58; Guillouard, *Idem*, 103; Baudry et Wahl, *Idem*, 1151; Laurent, XXVII, 121. — *„Si sic deposuero apud te, ut post mortem tuam reddas . . . possum mutare voluntatem, et ante mortem tuam depositum repetere“*. (L. 1 § 45, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3).

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1152.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1153. Vezi *suprà*, p. 25.

In principiu, depozitarul nu poate restitui lucrul când îi place.

Dar dacă depozitarul trebue să restitue lucrul la prima cerere a deponentului, el n'ar puteà însă să-l restitue când îi va plăceà, dacă nu s'a stipulat niciun termen pentru restituire, rămânând ca judecătorii să hotărască, în asemenea caz, momentul restituirei, căci depozitarul nu poate fi obligat a păstrà în infinit un lucru străin (¹).

Cazul când s'a stipulat un termen pentru restituire.

A fortiori, depozitarul n'ar puteà să restitue lucrul înainte de termen, de câteori restituirea este subordonată unui termen prin convenţia părţilor, căci fixarea unui termen n'ar mai aveà niciun sens, dacă depozitarul ar puteà să treacă peste el (²).

Art. 1617.

In fine, vom terminà secţiunea privitoare la obligaţiile depozitarului, prin art. 1617, care nu este decât o aplicare a principiilor generale. Iată cum se exprimă acest text.

Art. 1617. — Se stânge orice îndatorire a depozitarului, dacă se descopere şi se probează că el este însuş proprietarul lucrului depozitat. (Art. 1154 urm., 1169, 1909, 1910, 3° C. civ. Art. 1946 C. fr.) (³).

De câteori se dovedeşte că depozitarul a devenit proprietarul lucrului depozitat, orice obligaţii cu privire la păstrarea sau restituirea lucrului sunt stânse sau, mai bine zis,

---

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1157; Laurent, XXVII, 121.— Vezi însă Guillouard, *Idem*, 103; P. Pont, *Idem*, 494.

Dr. străin.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1158. — *Contrà:* Guillouard, *Dépôt*, 103; Troplong, *Idem*, 178. Vezi în acest din urmă sens, art. 1860 § 2 din codul italian, art. 1449 C. portughez, art. 1776 C. spaniol, etc. „Depozitarul, zice acest din urmă text, care are motive temeinice de a nu mai păstrà depozitul *(que tenga justos motivos para no conservar el depósito)*, va puteà să-l restituească înainte de termenul hotărît, şi dacă deponentul refuză de a-l primì, depozitarul poate să obţie dela judecător autorizarea de a-l consemnà".

(³) Cpr. L. 15 şi L. 31 § 1, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, V, 4, 67, etc.

n'au avut niciodată ființă, pentrucă nimeni nu poate fi depozitarul lucrului său propriu (1).

Un caz de stângere al obligațiilor depozitarului ar fi acela în care depozitarul ar dobândì proprietatea lucrului depus, prin faptul că a devenit, înainte de restituire, moștenitorul deponentului (2).

SECȚIUNEA IV

Despre îndatoririle deponentului.

Depozitul fiind, după cum am văzut, un contract unilateral, nu face să nască nicio obligație pentru deponent; în momentul formărei contractului, numai depozitarul are obligațiile pe care le-am examinat mai sus. Se poate însă întâmplà ca, *ex post facto*, oarecare împrejurări să facă să se nască obligații în sarcina deponentului. Art. 1618 vorbește de aceste obligații.

Babeș-Bolyai University Library Cluj

Art. 1618. — Deponentul este îndatorit a întoarce depozitarului toate spesele făcute pentru păstrarea lucrului depozitat, și a-l dezdaunà de toate perderile cășunate lui din cauza depozitului. (Art 991, 1619, 1730, 4° C. civ. Art. 1947 C. fr.) (3).

C. Calimach. Art. 1304, 1305.

„Depuitorul, zice art. 1304 din codul Calimach (967, *ab initio* C. austriac), este dator să întoarcă paguba pricinuită de către dânsul depozitarului și cheltuelile urmate pentru păstrarea depozitului, sau sporirea foloaselor celor de față“ (¹); și art. 1305 din acelaș cod (967, *in medio* C. austriac) adaogă: „Dacă depozitarul au jertfit în vremea primejdiei însăși ale sale lucruri, și așà s'a scăpat depozitul, poate să ceară despăgubirea sa după cuviință“.

---

(1) Vezi *suprà*, p. 3, text și nota 2.

(2) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 4. — Tot Pothier *(loco cit.)* observă însă că uzufructuarul sau creditorul amanetar al unui lucru, poate să deà acest lucru ca depozit în mânile proprietarului.

Dr. străin și dr. nostru anterior. C. Caragea.

(3) Cpr. L. L. 8 și 23, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3; Pothier, *Dépôt*, 69, 71, 74, etc.; art. 1304 C. Calimach (967 C. austr.); art. 693 C. german; art. 786 C. civil otoman, etc. „Cheltuelile făcute cu ocazia unui lucru depus, care cere o întreținere, precum un cal sau un bou, zice acest din urmă text, sunt în sarcina proprietarului“. „Când păstrătorul va cheltuì ceva de trebuință spre paza sau hrana lucrului celui dat în păstrare, cel ce l-a dat în păstrare e dator cheltuiala“, zice codul Caragea (art. 20, partea III, capit. 22).

Cheltuelile necesare.

Depozitarul, aducând un serviciu deponentului, nu poate fi sărăcit prin serviciul ce aduce. De aceea el trebue să fie despăgubit de către deponent de toate cheltuelile necesare ce el a făcut pentru păstrarea lucrului depus.

Cheltuelile utile. Controversă.

După unii, el ar aveà drept și la cheltuelile utile, însă numai până la concurența plus valutei adusă lucrului (²).

Cheltuelile voluptuare.

El nu are însă niciun drept la impensele voluptuare, putând numai să le ridice *(jus tollendi)*, conform art. 539 (³).

Apl. art. 1088. Controversă.

Conform dreptului comun, depozitarul nu va aveà drept la dobânda cheltuelilor necesare decât din ziua cererei în judecată (art. 1088) (⁴).

Perderile cășunate depozitarului din cauza depozitului.

După art. 1618, depozitarul mai are încă drept la despăgubire pentru toate perderile cășunate lui din cauza depozitului. De exemplu: lucrul depozitat aveà niște vicii ascunse, fie chiar necunoscute deponentului, cari s'au comunicat la alte lucruri aparținând depozitarului (⁵).

Perirea lucrului depus.

In fine, am văzut *suprà*, p. 19, că depozitarul poate să mai aibă drept la despăgubiri, în caz când el ar fi lăsat să piară lucrul său, spre a scăpà pe acel al deponentului.

Art. 1600, 2⁰.

Depozitarul mai poate încă aveà drept la un onorariu, de câteori un onorariu a fost stipulat, conform art. 1600, 2⁰. Stipularea unui asemenea onorariu nu transformă contractul

---

C. Caragea.

(¹) Vezi și art. 20 C. Caragea, partea III, capit. 22, citat în nota precedentă.

(²) Baudry et Wahl. *Depôt*, 1163; P. Pont. *Idem*, 508; Guillouard, *Idem*, 112; Duvergier, *Idem*, 502; Duranton, XVIII, 73.—*Contrà:* Laurent, XXVII, 128; T. Huc, XI, 251; Thiry, IV, 194, p. 174, etc.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1162; Guillouard, *Idem*, 111; T. Huc, XI, 251, etc.

(⁴) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1164; P. Pont, *Idem*, 509; Laurent, XXVII, 129.—*Contrà:* (din ziua facerei cheltuelilor), Guillouard, *Dépôt*, 110, 113; T. Huc, XI, 251 (argument din art. 1550 dela mandat, inaplicabil după părerea noastră, in specie). In privința dobânzilor cheltuelilor utile, vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1165; Guillouard, *Idem*, 112, etc.

(⁵) Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*. 1167; Guillouard, *Idem*, 113; T. Huc, XI, 251. Cpr. art. 694 C. german.

într'o locaţie de servicii, dacă onorariul stipulat nu este echivalentul exact al serviciului prestat de depozitar, ci este mai mic decât serviciul adus deponentului (¹).

Cazul când sunt mai mulţi deponenţi. Lipsa de solidaritate între ei.

Dacă sunt mai mulţi deponenţi, ei nu sunt obligaţi în mod solidar către depozitar, în privinţa obligaţilor ce le incumbă: 1⁰ pentrucă, în materie civilă, solidaritatea nu se presupune (art. 1041); şi 2⁰ pentrucă toate datoriile de sume de bani se împart între debitori (²).

Prescrierea acţiunilor dintre deponent şi depozitar. Art. 1890.

După art. 1306 din codul Calimach (967, *in fine* C. austriac), orice pretenţie reciprocă dintre deponent şi depozitar se prescrià prin treizeci de zile dela restituirea lucrului. Astăzi, niciun termen neexistând în această privinţă, prescripţia aplicabilă în specie este acea de 30 de ani (art. 1890).

Dreptul de retenţie al depozitarului.

Art. 1619. — Depozitarul poate să oprească depozitul până la plata integrală cuvenită lui din cauza depozitului. (Art. 1147, 1730, 4⁰ C. civ. Art. 1948 C. fr.) (³).

Dr. roman şi dr. actual în privinţa dreptului de retenţie.

La Romani, depozitarul nu avea dreptul de a reţine lucrul, cel puţin după părerea unora, precum: Doneau, Voet, etc. (⁴). Acest drept fiind însă admis de Pothier, redactorii codului francez au reprodus teoria acestui din urmă autor, în privinţa creanţelor izvorîte din depozit; de unde rezultă că acest drept nu există în privinţa creanţelor izvorîte dintr'o convenţie străină depozitului (⁵).

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1168 urm., şi autorităţile citate acolo.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1174, şi autorii citaţi acolo.

(³) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 59, 74, şi *Oblig.*, II, 625, etc.

(⁴) Vezi Troplong, *Dépôt*, 193, p. 251.

Dr. străin în privinţa dreptului de retenţie.

(⁵) Guillouard, *Dépôt*, 114; Baudry et Wahl, *Idem*, 1175; C. Paris, Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *Dépôt*, 50, p. 825, nota 1. — Acest drept de retenţie este consacrat de majoritatea legiuirilor străine. Cpr. art. 1766 C. civ. olandez; art. 1863 C. italian; art. 1780 C. spaniol; art. 1450 § final C. portughez, etc. Iată cum se exprimă acest din urmă text. *„O depositario póde reter a cousa depositada, em quanto nao é pago“*. Dreptul de retenţie al depozitarului nu există însă în Anglia (cpr. Guillouard, *Dépôt*, 66 *bis;* Er. Lehr, *Droit civil anglais*, 869), nici în Germania, căci noul cod civil nu po-

Cheltuelile necesare și utile.

Acest drept de retenție există incontestabil pentru cheltuelile necesare făcute de depozitar (1). Chestiunea este însă controversată în privința acelor utile (2).

Art. 1730, 4°.

Afară de dreptul de retenție, prevăzut de art. 1619, depozitarul mai are încă un privilegiu pentru cheltuelile necesare la paza lucrului, făcute de dânsul (art. 1730, 4°).

Acest privilegiu nu există însă pentru cheltuelile utile, nici pentru perderile suferite cu ocazia păstrărei lucrului (3).

Depozitarul nu poate vinde lucrul. Controversă.

Dreptul de retenție, de care vorbește art. 1619, autoriză pe depozitar a păstră posesiunea lucrului până la plata cheltuelilor necesare făcute de dânsul sau a perderilor suferite din cauza depozitului, nu însă și a vinde lucrul cu autorizarea justiției, spre a fi plătit cu precădere din prețul acestei vânzări (4).

Realitatea dreptului de retenție. Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă dreptul de retenție este real sau personal, este, precum știm, controversată (5). Se admite însă, în genere, că el este real și, ca atare, opozabil nu numai deponentului, ci și terțiilor, de exemplu: dobânditorului lucrului depozitat, creditorului ipotecar sau chiar chirografar al deponentului, etc. (6).

Dreptul de retenție al hangiilor.

menește de el. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépot*, 1175, nota 3, p. 629 (ed. a 3-a). — Art. 175 din cutuma Parisului acordă dreptul de retenție și hangiilor asupra lucrurilor călătorului, soluție admisă de jurisprudență și astăzi (vezi C. București, *Dreptul* din 1890, No. 40, p. 320), hangii având chiar un privilegiu asupra lucrurilor călătorului (art. 1730, 6°). Cpr. art. 704 C. german. Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 6°.

(1) Vezi Guillouard, *Droit de rétention*, 66.

(2) Cpr. Guillouard, *op.* și *loco cit.*, precum și *Dépôt*, 112. — Vezi și *suprà*, p. 39.

(3) Guillouard, *Dépôt*, 117; Baudry et Wahl, *Idem*, 1180, etc.

(4) Guillouard, *Dépot*, 118; Baudry et Wahl, *Idem*, 1179; Duvergier, *Idem*, 508; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 257.— *Contrà:* Cas. fr. și C. Lyon, Sirey, 51. 1. 243; D. P. 54. 1. 399; Sirey, 49. 2. 557; D. P. 50. 2. 14, etc.

(5) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 220, nota 4 și *infrà*, la titlul privilegiilor și ipotecilor, rubrica: *Teoria generală a dreptului de retenție.*

(6) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1176; Guillouard, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 511; Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, p. 194 (ed. a 5-a) și IV, § 404, p. 627 (ed. a 4-a); Arntz, IV, 1418; Cas. fr. D. P. 69. 1. 77; Sirey, 69. 1. 272, etc. — *Contrà:* T. Huc, XI, 252.

Dreptul de retenţie al depozitarului nu este opozabil proprietarului care-şi revendică dreptul său.

Cu toate că art. 1619, care statorniceşte dreptul de retenţie al depozitarului, nu face nicio distincţie, se decide, în genere, că acest drept nu există decât în contra deponentului sau reprezentanţilor săi. El nu este deci opozabil adevăratului proprietar, care-şi revendică lucrul său depozitat de un terţiu *non dominus*(¹).

Competinţa în materie de depozit voluntar.

Depozitul este, în principiu, un contract civil, pentrucă el nu are de scop o speculaţie. In principiu, numai tribunalele civile au deci competinţa de a se pronunţă asupra lui.

Se poate însă întâmplă ca depozitul să fie accesoriul unei operaţii comerciale. Astfel este, de exemplu, depozitul unor efecte făcute de un spectator în vestiarul unui teatru(²).

Depozitul în dreptul internaţional privat.

Depozitul, încât priveşte dreptul internaţional privat, este cârmuit de regulele dreptului comun. Astfel, capacitatea fiecărei părţi se determină de legea ei naţională, iar forma contractului, de legea locului în care el este încheiat (³).

Incât priveşte obligaţiile respective ale părţilor, se vor aplicà iarăşi regulele dreptului comun, adecă legea naţională a părţilor, dacă ele aparţin aceleiaş naţionalităţi, şi legea locului unde contractul a fost încheiat *(lex loci contractûs)*, în caz contrar(⁴).

Ospătătorii şi hangii. Art. 1623 urm.

Incât priveşte responsabilitatea ospătătorilor şi hangiilor, dispoziţiile art. 1623 urm., constituind o lege de po-

---

(¹) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1177. — Vezi însă Guillouard, *Idem*, 31, după care dreptul de retenţie poate fi opus adevăratului proprietar de către depozitar, în privinţa cheltuelilor sau impenselor făcute de dânsul.

(²) Cpr. C. Paris, D. P. 1902. 2. 323; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1180 *ter*, etc. Vezi *infrà*, p. 55.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1181.

(⁴) Baudry et Wahl, *op. şi loco cit.*; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v⁰ *Dépôt*, 5. — Vezi însă Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1357, 1358, care aplică, în specie, legea depozitarului.

liţie şi de siguranţă, se aplică necontestat tuturor ospătătorilor sau hangiilor aflători pe teritoriul nostru, oricare ar fi naţionalitatea lor (¹).

SECŢIUNEA V

Despre depozitul necesar.

Ştim că depozitul este voluntar (art. 1595 urm.), şi necesar (art. 1620 urm.). Vezi *suprà*, p. 4.

Depozitul voluntar şi necesar.

Depozitul este *voluntar* atunci când deponentul a putut, în deplină libertate, să aleagă persoana depozitarului. El este *necesar* sau *mizerabil*, adecă de nevoe, după cum îl numeşte art. 1292 din codul Calimach (vezi *suprà*, p. 4, nota 5), atunci când se face, de nevoe, sub sila unei întâmplări, precum: un foc, ruina unui edificiu, o prădăciune, un naufragiu sau alt eveniment neprevăzut de forţă majoră. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1620 din codul civil:

Art. 1620. — Depozitul necesar este acela ce se face sub sila unei întâmplări, precum: un foc, o ruină, o prădare, un naufragiu, sau alt eveniment neprevăzut de forţă majoră. (Art. 1594, 1621 urm. C. civ. Art. 1949 C. fr.) (²).

Art. 1620 nu este limitativ, ci enunciativ.

Evenimentele prevăzute de acest text nu sunt limitative, ci citate de legiuitor *exempli gratia*. Astfel, la aceste evenimente de forţă majoră, autorii adaogă: invaziunea unei armate străine şi răsboiul în genere, inundaţiile, un cutremur de pământ, răscoalele şi orice revoluţii în genere, etc. (³).

Depozitul făcut de un spectator într'un teatru etc.

Nu trebue însă să considerăm ca un depozit necesar depozitul de haine făcut de un spectator într'un teatru, nici acel făcut de o femee separată de bunuri în mânile bărbatului său, pentrucă femeea este în totdeauna liberă de a-şi alege un alt depozitar (⁴).

(¹) Vezi Vincent et Pénaud, *op.* şi v° *cit.*, No. 6.

(²) Cpr. L. 1, §§ 1—3, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3. Vezi şi Instit., *De actionibus*, 4, 6, § 17, *in fine;* Pothier, *Dépôt*, V, 75.

(³) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1182, *in fine;* Guillouard, *Idem*, 122; Troplong, *Idem*, 207; Laurent, XXVII, 134, etc.

(⁴) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1183, şi autorităţile citate acolo.

Condiţiile cerute p. ca depozitul să fie necesar.

Depozitul nu devine, de asemenea, necesar prin faptul că deponentul a găsit cu dificultate un depozitar, sau că pericolul a putut fi prevăzut, sau că deponentul n'a avut timpul de a cere o chitanţă. Pentru ca depozitul să poată fi considerat ca necesar, trebue, în genere, un pericol real, care să silească pe deponent a face depozitul şi să-l împedice în acelaş timp de a găsì un depozitar (¹).

Art. 1621.

Situaţia şi graba în care se găseşte o persoană de a face un depozit necesar, o împedică de a se gândì la o dovadă scrisă. De aceea, prin derogare dela dreptul comun, art. 1621 dispune că, în toate cazurile, proba prin martori şi prezumpţii este admisibilă în asemenea materie. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1621. — Proba prin martori este admisă pentru depozitul necesar, şi chiar în cazul când valoarea depozitului ar trece peste 150 lei. (Art. 1198, 2⁰, 1203 C. civ. Art. 1950 C. fr.) (²).

Aplicarea art. 1198. 2⁰.

Art. 1621 nu este decât o aplicare a art. 1198, 2⁰. Proba testimonială şi a prezumpţiilor este admisibilă în specie nu numai pentru a dovedì faptul depozitului, dar şi pentru a stabili natura şi valoarea lucrurilor depozitate.

Aprecierea depunerilor martorilor.

Rămâne însă bine înţăles că apecierea veracităţei şi sincerităţei depoziţiilor martorilor este o chestie eminamente de fapt, de atributul suveran şi excluziv al instanţelor de fond, care scapă de sub orice control superior (³).

Aplic. regulelor dela depozitul voluntar.

Afară de această derogare dela dreptul comun, care în specie se impuneà, celelalte regule dela depozitul voluntar se aplică şi depozitului necesar. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1622:

Art. 1622. — Depozitul necesar este supus la toate regulele depozitului voluntar, şi fără prejudiciul dispoziţiilor art. 1198. (Art. 1198, 1596 urm. C. civ. Art. 1951 C. fr.) (⁴).

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1184.

(²) Cpr. ordonanţa din 1667, tit. 20, art. 1 şi 2; Pothier, *Dépôt*, V, 76, 81, etc.

(³) Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 65.

Deoseb. de redacţie de codul fr. Art. 1865 C. italian.

(⁴) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 75. — Cuvintele: „şi fără prejudiciul dispoziţiilor art. 1198" nu există în codul francez, ci sunt adaose de legiuitorul nostru, după art. 1865 din codul italian, care adaogă, de asemenea, la textul francez, următoarele cuvinte: *salvo quanto è disposto dall'articolo* 1348 (al nostru 1198).

Despre depozitul făcut într'un han sau ospătărie.

Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor.

Codul actual asimilează, ca şi codul Calimach ([1]), depozitul lucrurilor ce călătorul face într'un han, otel, ospătărie, etc., unui depozit *necesar* (art. 1623). Pothier *(Dépôt*, V, 77 urm.) numeà acest depozit: *dépôt de l'hotellerie.*

In realitate nu este însă vorba, în specie, de un depozit necesar, şi nici chiar de un depozit propriu zis, ci de un locator de imobile, care trebue să supravegheze lucrul închiriat şi să răspundă, ca atare, de consecinţile turburărilor de fapt ([2]). „*Et tamen custodiæ nomine ex locato tenentur*“ ([3]).

Hangiul este locator de imobile.

De aceea la Romani, otelierii, hangiii, ospătătorii, etc., *(nautæ, caupones, stabularii*, etc.), nu erau consideraţi ca depozitari, ci călătorii aveau contra lor o acţiune *de recepto* pentru a-i sili să restituească lucrurile ce le fusese încredinţate, şi o acţiune *in factum (in duplum)* în caz de sustragerea, distrugerea sau deteriorarea lucrurilor provenite din faptul lor sau al oamenilor lor ([4]).

Dr. roman.

Cu toate că, în specie, nu poate să fie vorba de un adevărat depozit, totuşi mai toate legislaţiile străine declară pe hangii şi ospătători responsabili *ca depozitari* ([5]).

Dr. străin.

([1]) „Hangiul, căpitanul unei corăbii sau cărăuşul, zice art. 1309 din codul Calimach (970 C. austriac), sunt datori a răspunde *ca nişte depozitari* pentru lucrurile sau mărfurile (coleturi), cari s'au încredinţat în mânile lor, sau la slujitorii lor, de către acei de dânşii primiţi călători“. Şi art. 1742 din acelaş cod (1316 C. austriac) adaogă: „Cârciumarii, căpitanii de corăbii şi cărăuşii rămân răspunzători pentru paguba pricinuită din vicleşugul sau lenevirea însuş a lor sau a slugilor lor, iar nu din întâmplătoarele încunjurări“. Cpr. art. 701 urm. C. german.

C. Calimach. Art. 1309, 1742.

([2]) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1187 şi nota în Sirey, 1905. 2. 60.

([3]) L. 5, Pr., *in fine*, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4. 9.

([4]) „*Hæc actio in factum, in duplum est*“. (L. 7, § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4. 9). Vezi şi *infrà*, p. 50.

([5]) Cpr. art. 1866 C. italian; art. 970 C. austriac (1309 C. Calimach); art. 701 C. german *(Einbringung von Sachen bei Gastwirten)*; art. 486 C. federal al obligaţiilor (Elveţia); art. 1783, 1784 C. spaniol, etc.

Dr. străin.

Vom transcrie mai întâi textele relative la responsabilitatea hangiilor, şi apoi ne vom încercà a le interpretà. Iată textele în chestiune:

Art. 1623. — Ospătătorii ori hangiii răspund, ca depozitari, pentru toate lucrurile aduse în localul lor de un călător; depozitul unor aşà lucruri trebue să se considere ca un depozit necesar. (Art. 1198, 2°, 1473, 1621, 1730, 6°; 1903, § ultim C. civ. Art. 1952 C. fr.) (1).

Art. 1624. — Ei răspund de furtul sau stricăciunea lucrurilor călătorului, în caz când furtul sau stricăciunea s'a comis de servitori, ori de cei însărcinaţi cu direcţiunea ospătăriilor, ori de străinii ce le frecuentează. (Art. 1000, 1434, 1473, 1623, 1625 C. civ. Art. 309, 4°; 389, 1° C. pen. Art. 1953 C. fr.) (2).

Art. 1625. — Ei nu sunt răspunzători de furturile comise cu mâna înarmată, sau în altfel cu forţă majoră. (Art. 1083, 1624 C. civ. Art. 309, 310, 317 urm. C. pen. Art. 1954 C. fr.) (3).

C. lui Andr. Donici.

După art. 1623, ospătătorii sau hangiii răspund *de toate lucrurile aduse* în localul lor de un călător: „Din han sau din cârciumă perind lucrul cuiva, se învinovăţeşte hangiul şi cârciumarul", zice codul lui Andr. Donici (capit. 41, § 28) (4).

Sensul cuvântului lucruri.

Prin lucruri (textul francez întrebuinţează cuvântul *effets*) (5), trebue să înţălegem toate lucrurile ce călătorul transportă cu el pentru uzul său, precum: rufe, albituri, haine, juvaere, bani şi chiar mărfurile aduse ca mostre (6).

Caii, trăsurele, etc.

Prin lucruri se mai înţălege nu numai bicicleta călătorului, dar încă caii şi trăsura lui (7).

---

(1) Cpr. L. 1, Pr., § 1 şi 2, Dig., *Nautæ, caupones, stabularii, ut recepta restituant*, 4, 9; Pothier, *Dépôt*, V, 79, 80, etc.

(2) Cpr. L. 1 § 8; L. 2; L. 3 § 3 şi L. 5, § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc. 4, 9;—L. 1, Pr. şi § 6, Dig., *Furti adversus nautas, caupones, stabularios*, 47, 5; Pothier, *op. cit.*, 78, 79, etc.

(3) Cpr. L. 3 § 1, Dig., *Nautæ, caupones*, etc., 4, 9; L. 23, *in fine*, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *op. cit.*, V, 77, 78, etc.

(4) Vezi şi art. 1309 din codul Calimach, citat *suprà*, p. 45, n. 1.

(5) Art. 1730, 6°, vorbind de privilegiul hangiilor, întrebuinţează tot cuvântul *efecte*.

(6) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1190, şi autorităţile citate acolo.

(7) Thiry, IV, 198; F. Herman, *C. civ. annoté*, IV, art. 1952, No. 21 urm.; Répert. Sirey, v° *Aubergiste*, 215 urm.; Laurent, XXVII, 155; P. Pont, *Dépôt*, 531; C. Caen, *Pand. Périod.* 90. 2. 236. Vezi şi tom. VII al Coment. noastre, p. 287. — *Contrà:* Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1191.

Lucrurile din trăsură.

Cât pentru lucrurile cari se găsesc în trăsura călătorului, nu mai încape îndoială că art. 1623 le este aplicabil (¹).

Siguranța călătorului.

Hangiul este de asemenea obligat, în virtutea dreptului comun, a veghià la siguranța călătorului, fără a fi însă responsabil de accidentele care ar fi rezultatul culpei sau imprudenței acestuia (²).

Când începe responsabilitatea hangiilor.

Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor începe îndată ce lucrurile călătorului au fost încredințate oamenilor lor, chiar dacă ele n'au fost încă aduse în odaea călătorului, și nici chiar în han sau ospătărie (³), și înainte chiar de sosirea călătorului căruia ele aparțin (⁴).

Nu se cere însă, pentru ca responsabilitatea de mai sus să aibă ființă, ca călătorul să locuească de fapt în han sau ospătărie, fiind suficient ca el să fi trimes lucrurile sale acolo (⁵).

Responsab. hangiilor. Culpa levis in abstracto.

Art. 1623 nu este tocmai exact când zice că ospătătorii și hangiii răspund *ca depozitari;* căci depozitarul răspunzând, în genere, numai de *culpa levis in concreto* (art. 1599), din cauză că prestează un serviciu gratuit (⁶), ospătătorul sau hangiul răspunde, din contra, de orice culpă, fiindcă deși el nu primește nicio remunerație pentru depozit, totuși încheie cu călătorul un alt contract cu titlu oneros, al cărui accesoriu este depozitul. El neprestând un serviciu gratuit, răspunde deci de *culpa levis in abstracto.*

Art. 1000 și 1624.

De aceea vedem că art. 1624 îl declară responsabil de furtul sau stricăciunea lucrurilor călătorului, comise nu numai de oamenii lui, ceeace nu este decât aplicarea dreptului comun

---

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1193.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1194 și 1220; Camera Lorzilor din Anglia, *J. Clunet*, anul 1887, p. 644.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1195 urm. — Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că stăpânul unui otel este responsabil de perderea bagajelor încredințate la gară de călător, omnibusului otelului, chiar dacă aceste obiecte au dispărut înainte chiar de a fi ajuns la otel. C. Milan, *J. Clunet*, 1888, p. 427. Cpr. art. 701 § 2 C. german.

(⁴) Tribun. de apel din Naumburg, *J. Clunet*, anul 1877, p. 239.

(⁵) F. Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 1952, No. 18; Répert. Sirey, v⁰ *Aubergiste*, 257; Laurent, XXVII, 153; P. Pont, *Dépôt*, 534; Flach, nota în *J. Clunet*, anul 1877, p. 240; C. Metz și Rennes, Répert. Dalloz, v⁰ *Dépôt*, 160 și 170; Sirey, 34, 2, 286. — *Contrà:* Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1201.

(⁶) Vezi *suprà*, p. 17.

(art. 1000), dar încă și de acele comise de străinii cari frecuentează hanul sau ospătăria (1), pentrucă trebue să exercite, în stabilimentul lor, supravegherea cea mai riguroasă (2).

Furtul cu mâna înarmată. Art. 1625.

Responsabilitatea hangiului sau ospătătorului nu încetează decât în caz de furt cu mâna înarmată, cecace constitue un adevărat caz fortuit (art. 1625), când este comis de oamenii din afară, nu însă de către oamenii săi sau de către acei cari frecuentează hanul sau ospătăria (3).

Alte cazuri de forță majoră.

Art. 1625 nu vorbește decât de furtul cu mâna înarmată, însă aceasta se va aplică și la alte cazuri de forță majoră. Astfel ar fi, de exemplu, prădăciunea săvârșită cu ocaziunea unei răsvrătiri populare sau invaziunei unei armate străine (4).

Hangiul sau ospătătorul nu este în adevăr, în asemenea caz, culpabil de negligență, pentrucă el n'a cedat decât violenței.

Furtul prin escaladare sau efracțiune. Controversă.

Unii asimilează acestor cazuri de forță majoră și furtul comis noaptea prin escaladare sau efracțiune (5). Părerea contrară, generalmente admisă, este însă mult mai juridică, pentrucă printr'o supraveghere mai de aproape, furtul ar fi putut să fie înlăturat (6).

Furtul prin chei mincinoase.

In orice caz, furtul săvârșit prin chei mincinoase nu constitue un caz de forță majoră, care să scutească pe hangiu sau ospătător de responsabilitate, pentrucă un asemenea furt ar fi putut fi înlăturat printr'o îngrijire mai mare, de exemplu: prin instalarea unor zăvoare și broaște de siguranță (7).

---

(1) Intre persoanele de care hangiul sau ospătătorul răspunde, figurează și persoanele cărora el a închiriat grajdurile sau curtea hanului. C. Caen, *Pand. Périod.* 90. 2. 236.

(2) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 319, 320. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1205; Guillouard, *Idem*, 130; Thiry, IV, 196, etc.

(3) Thiry, IV, 196, *in fine;* Troplong, *Dépôt*, 236; Baudry et Wahl, *Idem*, 1213; P. Pont, *Idem*, 536, etc. Vezi și tom. VI al Coment. noastre, p. 350, nota 5.

(4) Cpr. Laurent, XXVII, 142, *in fine;* Guillouard, *Dépôt*, 147. Vezi și tom. VI suscitat al Coment. noastre, *loco suprà cit.*

(5) P. Pont, *Dépôt*, 540; Trib. Iași, *Dreptul* din 1898, No. 73. Vezi și *suprà*, p. 21 și 22, text și nota 6.

(6) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284, nota 3; tom. V, p. 533, nota 3 și tom. VI, p. 350, 351, nota 5, precum și numeroasele autorități citate acolo.

(7) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 351, *ad notam*, precum și autoritățile citate acolo, la care trebue să adăogăm: Guillouard, *Dépôt*, 147.

Facerea unei gaure într'un zid, etc.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa furtului comis prin facerea unei gaure într'un zid, prin spargerea unei case de fer, etc. (¹).

Incendiul.

Incendiul, ca în oricare altă materie, nu scuteşte pe hangiu sau ospătător de responsabilitate, dacă acesta nu stabileşte că focul se datoreşte unui caz fortuit (²).

Incetarea responsabilit. hangiului.

Ospătătorul sau hangiul încetează însă de a fi responsabil de câte ori el stabileşte că perderea suferită de călător se datoreşte culpei sau imprudenţei acestui din urmă (³), precum ar fi, de exemplu, în cazul când acesta ar fi lăsat uşa camerei sale deschisă, sau ar fi pus obiecte de valoare într'un dulap sau saltar care nu are cheie, etc. (⁴).

Călătorul nu comite însă nicio imprudenţă când lasă lucrurile sale într'o ladă neîncuiată (⁵), sau într'un dulap închis, aflător într'o odae descuiată (⁶); sau când n'a verificat soliditatea încuetorelor odăei sale (⁷), etc.

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1211; Guillouard, *Idem*, 147, etc.— *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910, No. 30 (cu observ. noastră în sens contrar).

(²) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1212; Guillouard, *Idem*, 146; Laurent, XXVII, 146. Vezi şi *suprà*, p. 21.

(³) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214; P. Pont, *Idem*, 541; Guillouard, *Idem*, 152; Troplong, *Idem*, 237; Massé-Vergé, V, § 739, p. 14, nota 7; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 630; Laurent, XXVII, 144; Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 5; Justiţia de pace din Vichy, Sirey, 1908, *Bulletin des sommaires*, partea 2, p. 1; Trib. Nizza, Sirey, 1910, *Bulletin des sommaires*, partea 2, p. 9 şi *Dreptul* din 1910, No. 38 (cu observ. noastră). — Vezi însă Cas. fr. D. P. 46. 1. 192; Sirey, 46. 1. 364.

(⁴) Cpr. Arntz, IV, 1426; Baudry et Wahl, *loco cit.;* Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 630, nota 13; Guillouard, *op. cit.*, 152; Inalta Curte din Anglia, *J. Clunet*, 1877, p. 433. — Vezi însă Trib. superior Monaco, *J. Clunet*, 1893, p. 454, după care hangiul ar fi responsabil, chiar dacă călătorul ar fi lăsat uşa camerei sale descuiată, dacă obiectele sale, cari au dispărut, erau într'un geamandan închis. — In orice caz, otelierul este responsabil, deşi călătorul a lăsat camera sa deschisă, dacă, în urmă, servitorul, curăţind odaia, a lăsat-o tot deschisă, şi otelierul nu poate dovedì că furtul s'a comis înainte de grijirea odăei. Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 651, nota 2 (ed. a 3-a).

(⁵) Justiţia de pace din Doullens, *Pand. Périod.* 95. 2. 199.

(⁶) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1214, p. 651. — *Contrà:* C. Aix, D. P. 1901. 2. 303.

(⁷) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214, *in fine*.

S'a decis, de asemenea, că călătorul nu comite nicio imprudenţă când nu încredinţează bagajele sale unui servitor al otelului, ci unui comisionar, chiar când acesta este autorul furtului, dacă acest furt s'a comis în urma aducerei bagajelor la otel (1).

Cazul când furtul a fost comis de un alt călător.

Culpa sau imprudenţa călătorului descarcă pe otelier de răspundere, dacă furtul a fost comis de un alt călător, iar nu de o persoană străină, care s'a introdus prin ascuns în otel (2).

Servitorii călătorului.

Otelierul nu este, de asemenea, responsabil de furtul comis sau de dauna cauzată de către oamenii ori servitorii călătorului (3).

Prepuşii otelierului.

Otelierul este însă responsabil, chiar în caz de culpă sau negligenţă din partea călătorului, atunci când furtul a fost comis de către prepuşii otelierului, pentrucă faţă de aceşti prepuşi, negligenţa călătorului nu este o culpă. Culpa călătorului, unită cu aceea a otelierului, ar puteà cel mult să micşoreze, într'o limită oarecare, responsabilitatea acestui din urmă (4).

Stricăciunea adusă lucrurilor călătorului. Art. 1624.

După art. 1624, hangiul răspunde nu numai de furtul, dar şi de stricăciunile aduse lucrurilor călătorului. Se citează ca exemplu accidentele întâmplate cailor ce călătorul ar fi adus în grajdul hangiului, afară de cazul când natura animalului ar fi cerut luarea de precauţiuni speciale, pe care hangiul nu le-ar fi putut luà, pentrucă călătorul a neglijat de a-l preveni (5).

Dr. roman.

La Romani, căpitanii de corăbii *(nautæ)*, hangiii *(caupones)*, acei care-şi închirieau grajdurile lor *(stabularii)*, etc., răspundeau pentru valoarea îndoită a obiectelor călătorului. (Vezi *suprà*, p. 45).

Dr. actual.

Astăzi, hangiii sau ospătătorii nu mai plătesc valoarea îndoită a obiectelor dispărute sau deteriorate, ci valoarea integrală a acestor obiecte, fără nicio restricţie, oricât de mare ar fi această valoare (1).

---

(1) Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 5 şi *Cr. judiciar* din 1902, No. 24 (cu observ. noastră).

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1215.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1216; Guillouard, *Idem*, 145; Troplong, *Idem*, 237; T. Huc, XI, 261; Arntz, IV, 1426, etc.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1217 urm.; T. Huc, XI, 266.

(5) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1220; Guillouard, *Idem*, 143; T. Huc, XI, 261, etc. Cpr. C. Bourges, Sirey, 78. 2. 112; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1883, p. 163.

Responsab. hangiilor p. banii călătorului.

Aceeaş soluţie este admisibilă la noi, în privinţa banilor şi a oricăror valori în genere, de vreme ce legea noastră nu mărgineşte, în această privinţă, responsabilitatea hangiilor la suma de 1000 lei, după cum o mărgineşte legea franceză din 18 Aprilie 1889, sau la 1000 de mărci, după cum o mărgineşte art. 702 din codul german (2).

Doved. existenţei şi valorei lucrurilor călătorului.

Pentrucă hangiul sau ospătătorul să răspundă de perderea sau stricăciunea obiectelor călătorului, acesta trebue să dovedească existenţa şi valoarea lor, dovada putându-se face în specie, atât prin martori cât şi prezumpţii, întrucât legea asimilează încredinţarea lucrurilor călătorului în mânile otelierului sau oamenilor săi, unui depozit necesar (art. 1623). Judecătorii vor aveà însă în vedere, în această privinţă, condiţia şi calitatea persoanelor, precum şi împrejurările faptului (art. 1198, 2^0) Legea conferă deci judecătorului, în specie, o putere discreţionară în privinţa admiterei sau respingerei probei testimoniale şi a prezumpţiilor; căci, după cum foarte bine zice Pothier (*Dépôt*, V, 80), dacă aceste probe ar fi admise fără nicio restricţie, otelierii şi ospătătorii ar fi la discreţia unui pungaş, care ar puteà, cu cea mai mare înlesnire, dovedì un pretins depozit (3).

---

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1322; Laurent, XXVII, 156 urm.— Se admite însă de unii că, în ceeace priveşte responsabilitatea pentru obiectele de valoare, precum: juvaere, etc., responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor este mărginită la valoarea pe care călătorul a putut, după condiţia sa socială, s'o aibă cu dânsul, şi această soluţie se întemeiază mai cu samă pe echitate şi pe dreptul vechiu francez. Cpr. Duvergier, *Dépôt*, 519; Troplong, *Idem*, 225. 226; Guillouard, *Idem*, 149, etc.

C. federal al oblig. din Elveţia. Art. 486 § 2.

(2) După art. 486 § 2 din codul federal al obligaţiilor din Elveţia, călătorul este în culpă când n'a încredinţat otelierului sumele de bani *considerabile* sau obiectele *de mare valoare* ce aveà la el; însă, chiar în asemenea caz, otelierul răspunde atât de propria sa greşală cât şi de aceea a servitorilor săi.

Deferir. jurământului estimator sau zenonian.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1227 urm. şi autorităţile citate acolo. — In caz când s'ar dovedì perderea sau stricăciunea lucrurilor, şi numai valoarea lor ar fi îndoelnică, judecătorii ar puteà să defere călătorului jurământul aşà zis estimator sau zenonian, hotărînd suma până la care el va fi crezut (art. 1222). Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 285, text şi nota 1.

Dovedirea depozitului făcut de călător în mânile otelierului.

Călătorul va puteà, cu restricţia admisă de art. 1198, 2^0, să dovedească prin martori şi prezumpţii şi depozitul obiectelor de valoare, precum bani sau altele, făcute în mânile otelierului, dacă el a neglijat de a cere o chitanţă dela acest din urmă.

Doved. cazului fortuit din partea hangiului.

De câteori otelierul va invocà, spre a scăpà de răspundere, forţa majoră sau culpa ori negligenţa călătorului, el va trebuì să dovedească aceste fapte (¹). *Reus in excipiendo fit actor.*

Cazul când depozitul necesar se transformă în depozit voluntar.

Proba testimonială şi a prezumpţiilor nu mai este însă admisibilă atunci când călătorul, părăsind otelul sau ospătăria, încredinţează otelierului obiectele ce el nu poate sau nu voeşte să ià cu dânsul; căci, în asemenea caz, depozitul *necesar* se transformă în depozit *voluntar* (²).

Derogarea dela responsab. hangiilor.

Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor nefiind de ordine publică, se poate derogà dela ea printr'o anume convenţie dintre otelier şi călător, şi o declaraţie expresă făcută în această privinţă de otelier, înainte de primirea bagajelor, şi adusă la cunoştinţa călătorului, produce acelaş rezultat (³).

Culpa lata şi dol.

Otelierul poate fi scutit şi de culpa sa printr'o anume convenţie (⁴), cu excepţie însă, bine înţăles, în ceeace priveşte *culpa lata* şi dolul său (⁵).

Efectele afiptelor placardate în camerile otelului, prin care otelierul este scutit de responsabilitate.

Afiptul tipărit şi placardat în camerile sau coridoarele otelului, prin care otelierul declară că nu răspunde de obiectele de valoare ce călătorul poate să aibă cu dânsul, nu-l scutesc însă de responsabilitate, dacă nu se stabileşte că călătorul a luat cunoştinţă de acest afipt şi l-a acceptat,

---

(¹) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1214 şi 1231; Guillouard, *Idem*, 146; C. Bourges şi Paris, D. P. 78. 2. 39; Sirey, 78. 2. 112; Sirey, 82. 2. 219; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1883, p. 161, etc.

(²) Mourlon, III, 1069, *in fine.*

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1233; Trib. superior din Colonia, Sirey, 97. 4. 5 şi *Cr. judiciar* din 1902, No. 24. Această soluţie erà admisă şi la Romani. „*Item si prædixerit ut unusquisque vectorum res suas servet, neque damnum se præstaturum,* **et consenserint vectores prædixioni,** *non convenitur*". (L. 7, Pr., *in fine,* Dig., *Nautæ, caupones,* etc., 4, 9).

(⁴) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1236. — *Contrà:* Trib. Colonia, Sirey, 97. 4. 5 şi *Cr. judiciar, loco suprà cit.*

(⁵) Vezi *suprà*, p. 20, *ad notam, in fine.*

pentrucă numai atunci responsabilitatea hangiului încetează când călătorul a renunţat la dreptul său [1].

Dr. străin.

Unele legiuiri străine sunt exprese în această privinţă. „Afiptul prin care otelierul declină orice responsabilitate, nu produce niciun un efect *(ist ohne Wirkung)*, zice art. 701 § ultim din codul german. Tot în acest sens este redactat şi art. 487 din codul federal al obligaţiilor (Elveţia).

Persoanele cărora se aplică art. 1623 urm.

Rămâne acum, spre a terminà comentariul art. 1623—1625, să examinăm cari sunt persoanele cărora se aplică responsabilitatea excepţională statornicită de aceste texte.

Hangiii şi cărăuşii.

Legea vorbeşte de *hangii sau ospătători*, iar art. 1473 vorbeşte *de stăpânii de oteluri*, asimilând acestor din urmă, în privinţa răspunderei, pe cărăuşi, cari transportă lucrurile pe apă sau pe uscat [2].

Pentru ca hangiii sau ospătătorii să fie responsabili în baza textelor de mai sus, trebue să-şi închirieze odăile lor pe un timp scurt şi trecător, iar nu pe un timp îndelungat [3].

Persoanele asimilate hangiilor.

In categoria hangiilor sau ospătătorilor intră necontestat toţi acei cari închiriază apartamente mobilate cu ziua sau cu luna [4], nu însă şi acei cari închiriază o casă întreagă mobilată, sau cari nu-şi închiriază apartamentele lor obişnuit, ci numai câteodată, la caz de iarmaroace sau de o afluenţă extraordinară (1).

---

[1] Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1234; Guillouard, *Idem*, 151; P. Pont, *Idem*, 543; Troplong, *Idem*, 241; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 630; T. Huc, XI, 265; Laurent, XXVII, 146; Trib. Colonia şi Paris, Sirey, 97. 4. 5; D. P. 1905. 5. 43; *Cr. judiciar* din 1902, No. 24 (cu observ. noastră), etc.—Vezi asupra acestei chestiuni, Dalloz, *Nouv. C civil annoté*, IV, art. 1953, No. 87 urm. Vezi şi tom. V al Coment. noastre, p. 533, nota 3.

[2] Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 284. — Responsabilitatea cărăuşului începe numai din momentul remiterei lucrului ce urmează a fi transportat (art. 1475). Vezi tom. IX suscitat, p. 282 urm.

[3] Cpr. Trib. Lyon, D. P. 99. 2. 443 şi Sirey, 1904. 2. 305, în notă, precum şi o altă sentinţă tot a Trib. din Lyon, Sirey, *loco cit.* Vezi şi Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 1952, No. 80 urm.

[4] Cpr. Cas. fr. D. 1909. 1, 13 şi Justiţia de pace din Doullens, *Pand. Périod.* 95. 2. 199; Arntz, IV. 1422; Thiry, IV, 197; Guillouard, *Dépôt,* 136; Baudry et Wahl, *Idem*, 1238 urm., şi autorităţile citate acolo. — Vezi însă Trib. Lyon, Sirey, 1904, 2. 305 (cu nota lui Perreau, prof. la Montpellier).

Restaurante, cafenele, băi publice, etc. Unii asimilează hangiilor şi ospătătorilor persoanele cari ţin restaurante sau cafenele (2), băi publice (3), şi chiar case de toleranță ([1]). Toate aceste chestiuni sunt însă controversate, după cum aceasta se poate vedeà din autoritățile citate în note.

---

(1) Sourdat, *Tr. de la responsabilité*, II, 937; P. Pont, *Dépôt*, 529; C. Nîmes, Rec. Sirey, VIII (anii 1825—1827), partea II, p. 78, col. 3. Vezi şi tom. VII al Coment. noastre, p. 287.— *Contrà:* Thiry, IV, 197; Laurent, XXVII, 149; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1239, *in fine;* Guillouard, *Idem*, 136; T. Huc, XI, 257, etc. Vezi şi *Revue trimestrielle de droit civil*, IV, anul 1905, p. 145, No. 30.

(2) Sourdat, *op. cit.*, II, 939; Troplong, *Dépôt*, 229; Massé-Vergé, V, § 738, p. 13, nota 1; Merlin, *Quest. de droit*, v° *Depôt nécessaire*, tom. III, p. 165 urm. (ed. din 1828). Cpr. L. 27, Dig., *De legibus*, 1, 3.—*Contrà:* Duvergier, *Dépôt*, 52; Baudry et Wahl, *Idem*, 1241; P. Pont, *Idem*, 528; Guillouard, *Idem*, 139; Arntz, IV, 1422; Planiol, II, 2225, şi nota în D. P. 1905. 2. 185; Trib. Lyon, Sirey, 1904, 2. 21; D. P. 1904. 2. 327, 469 şi *Cr. judiciar* din 1905, No. 67, p. 536. Vezi şi *Revue trimestrielle de droit civil*, IV, anul 1905, p. 147, No. 33. Această din urmă sentinţă pune în principiu că clientul nu poate să facă responsabil, în baza art. 1623 urm., pe restauratorul la care mănâncă, de sustragerea paltonului său, care fusese pus într'un cuier în vestibulul stabilimentului, căci depozitul făcut într'un restaurant sau cafenea nu este un depozit necesar. In adevăr, hainele sau alte obiecte de care cineva obişnuit se debarasează când intră într'un restaurant sau într'o cafenea, rămân, în principiu, sub paza şi responsabilitatea consumatorului, afară de cazul când ar intervenì un depozit formal între consumator, pe deoparte, şi cafengiu sau prepusul său pe de altă parte. In fine, această importantă sentinţă mai decide că regulele dela depozit nefiind aplicabile în specie, servitorul care primeşte dela consumator un obiect de care acesta înţălege a se debarasà pentru moment, execută pur şi simplu un mandat şi nu înţălege a acceptà responsabilitatea obiectului ce i se încredinţează; de unde rezultă că, în caz de perderea acestui obiect, nici cafengiul, nici servitorul nu poate fi declarat responsabil. Remiterea unei haine servitorului unei cafenele sau unui restaurant este însă un depozit, pentru care stăpânul acestor stabilimente este responsabil în baza dreptului comun (art. 998). Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 665, nota 6, *in fine* (ed. a 3-a).

(3) Merlin, Troplong, *loco suprà cit.*; T. Huc, VIII, 298 şi XI, 257; Arntz, IV, 1422; Guillouard, *Dépôt*, 137; Trib. Rouen, D. P. 84. 3. 8; Sirey, 85. 2. 167; Trib. Bruges, D. P. 1905. 2. 46.—*Contrà:* Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1244; P. Pont, *Idem*,

Persoanele care își închiriează grajdurile lor.

Sunt, de asemenea, asimilate hangiilor persoanele care, în timp de bâlciuri sau iarmaroace, își închiriază grajdurile lor pentru animalele călătorilor *(stabularii)* ([2]).

Depozitul de haine, bastoane, etc. făcut într'un teatru, etc. Controversă.

Art. 1623 urm. nu se aplică însă, după unii, depozitului de haine, bastoane, umbrele, etc., făcut în vestiarul unui teatru, circ, etc., cu toate că acest depozit nu este gratuit și nu poate fi făcut aiurea ([3]); nici bagajelor încredințate companiei internaționale a vagoanelor de dormit *(wagons-lits)*, cu toate că călătorii primiți în aceste vagoane, se găsesc, sub unele raporturi, ca într'un otel ([4]), etc.

Doved. depozitului comercial. Art. 46 C. com.

In toate aceste cazuri, și în altele de asemenea natură, dreptul comun fiind aplicabil, dovada depozitului se va face conform principiilor generale. Depozitul care va aveà un caracter comercial față de depozitar, va puteà însă fi dovedit cu martori, conform art. 46 C. com. ([5]).

CAPITOLUL III

Despre sechestru

Definiția și natura sechestrului.

Sechestrul este o măsură conservatorie. El consistă în remiterea făcută de bună voe (sechestru convențional), sau din

---

527; Laurent, XXVII, 151; Aubry et Rau, IV, § 406, p. 628 (ed. a 4-a); Planiol, nota în D. P. 1905. 2. 185, col. 2.

(1) Cpr. C. Aix, D. P. 67. 5, col. 4, No. 3 și Sirey, 1904. 2. 21, nota *a;* T. Huc, VIII, 298. Vezi și tom. VII al nostru, p. 286.

(2) Guillouard, *Dépôt,* 135. Vezi și *suprà,* p. 46, text și nota 7.— *Contrà:* Baudry et Wahl, *op. cit.,* 1245.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt,* 1242. — *Contrà:* Guillouard, *Idem,* 138; T. Huc, XI, 258; F. Herman, *C. civil annoté,* IV, art. 1952, No. 13; Trib. Paris, Sirey, 88. 2. 45.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 278, nota 4, precum și tom. V, p. 534, *ad notam, in fine,* și la autoritățile citate acolo, *adde:* Baudry et Wahl, *op. cit.,* 1246; T. Huc, X, 405, p. 559; Planiol, nota în D. P. 1905. 2. 185; Trib. Paris, Sirey, 92. 2. 156; Sirey, 93. 2. 107; D. P. 93. 2. 179 și 587; Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 63. — *Contrà:* Părerea minorității Trib. Ilfov (I. Ionescu-Dolj).

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.,* 1248 *bis.*

venţional, când zice că sechestrul este depozitul unui lucru litigios făcut *de una* sau mai multe persoane, unui al treilea care, etc., căci Pothier *(Dépôt*, V, 85), dela care această definiţie este împrumutată, zice foarte bine că sechestrul convenţional nu poate fi contractat decât între trei persoane cel puţin, fiindcă afară de terţiul depozitar, trebue cel puţin doi deponenţi cu interese contrare, ambii pretinzând că lucrul depozitat le aparţine pentru tot. Această soluţie erà admisă şi la Romani: „*Licet deponere tam unus quam plures possunt*, **attamen apud sechestrum nonnisi plures deponere possunt**“ (1).

Critica redacţiei art. 1627.

De aceea art. 1870 din codul italian zice foarte bine că sechestrul convenţional este depozitul unui lucru litigios, *făcut de două sau mai multe persoane*, *fatto da due o più persone*. Textul francez perzând din vedere această nuanţă, a dat o definiţie greşită, pe care a reprodus-o şi textul nostru, şi care este criticată de toţi autorii (2).

Art. 1628.

După art. 1628, sechestrul poate să nu fie gratuit, ceeace însemnează că el este gratuit *prin natură*, iar nu *prin esenţă*. O convenţie specială este deci necesară pentru ca sechestrul să fie salariat.

Responsab. sechestrului salariat.

In caz când s'a stipulat un onorariu, contractul, după cum foarte bine observă Pothier *(op. cit.*, V, 90), este mai mult o locaţiune decât un depozit, ceeace este foarte important în privinţa prestaţiunei culpelor, căci, după cum ştim, pe când acel care îşi închiriază serviciile sale răspunde de *culpa levis in abstracto*, depozitarul nu răspunde, din contra, decât de *culpa levis in concreto* (art. 1599) (3).

Art. 1629.

Dacă sechestrul este gratuit, contractul este un adevărat depozit, afară de oarecari deosebiri. De aceea art. 1629 declară, în asemenea caz, aplicabile regulele dela depozitul propriu zis.

Obiectul sechestrului. Art. 1630.

Sechestrul poate avea de obiect nu numai mobile, dar şi imobile, pe când ştim că depozitul nu poate avea de obiect decât mobile. (Vezi *suprà*, p. 7, 13 şi 56).

---

(1) L. 17, Dig., *Depositi, vel contra*, 16, 3.

(2) Cpr. Planiol, II, 2228, nota 3; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1255; Arntz, IV, 1428; Thiry, IV, 200, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 17. Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 90; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1257; Guillouard, *Idem*, 167: T. Huc, XI, 268; Laurent, XXVII, 166, etc.

Oblig. sechestrului bunurilor imobiliare.

De câteori sechestrul are de obiect bunuri imobiliare, persoana însărcinată cu conservarea lor are îndatorirea de a le administrà, adecă: de a le închirià sau arendà, pe termen cel mult de *cinci* ani, bine înțăles; de a face reparațiile necesare, de a percepe veniturile lor, etc. (art. 615 Pr. civ.) (1).

Restit. lucrului sechestrat.

Știm că depozitarul trebue să restitue lucrul depozitat, la prima cerere a deponentului (vezi *suprà*, p. 23 urm.). Persoana însărcinată cu sechestrul unui lucru nu poate, din contra, să-l restitue decât în urma terminărei contestației, și numai aceleia din părți care a dobândit câștig de cauză, afară de cazul când toate părțile, fiind capabile, s'ar înțălege și ar cere restituirea lucrului înainte de terminarea contestației. Părțile interesate, al căror consimțimânt este necesar, sunt toate acele cari sunt în litigiu, iar nu numai acele care au făcut depozitul (2).

Renunțarea la sechestru.

Este, în genere, admis că depozitarul poate, în principiu, să renunțe la depozit. Aceeaș soluție nu mai este însă admisă în privința sechestrului, chiar când acesta ar fi gratuit, afară de cazurile când ar existà o cauză legitimă de descărcare, precum ar fi, de exemplu: o infirmitate gravă, un lung drum pe care sechestrul ar voì să-l întreprindă, etc. (3).

Plata cheltuelilor făcute de sechestru.

Știm că, în materie de depozit, acțiunea depozitarului contra deponenților, pentru executarea obligațiilor lor, nu este solidară, și că fiecare din deponenți trebue să fi acționat pentru partea sa; în privința sechestrului se admite, din contra, că sechestrul poate cere toate impensele făcute de dânsul numai dela partea care a câștigat procesul, pentrucă aceste cheltueli nu-i folosesc decât lui (4).

Plata salarului.

In privința salarului, sechestrul îl poate cere dela toți deponenții, chiar cari n'au câștigat procesul, fiindcă ei l-au promis cu toții (5).

Lipsa de solidaritate între deponenți.

In caz când deponenții, cari n'au câștigat procesul, sunt supuși acțiunei depozitarului, ei nu pot fi urmăriți

---

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1359; Guillouard, *Idem*, 168; P. Pont, *Idem*, 553; Laurent, XXVII, 168, etc.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1261; Guillouard, *Idem*, 170.

(3) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 88; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1262; Guillouard, *Idem*, 169, etc.

(4) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1263; Guillouard, *Idem*, 171.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1264; Guillouard. Idem 171, etc.

solidar (1), ci fiecare numai pentru partea sa din datoria comună, deşi chestiunea este controversată.

SECŢIUNEA III

Despre sechestrul judiciar.

Rubrica codului francez şi a celui italian este intitulată: „despre sechestrul *sau depozitul* judiciar“, ceeace face pe autori să zică că sechestrul judiciar şi depozitul judiciar nu sunt decât una şi aceeaş operaţie (2). Codul nostru nu confundă sechestrul judiciar cu depozitul judiciar, şi aceasta cu drept cuvânt, pentrucă sechestrul există în caz de litigiu, iar depozitul, în cazul contrar.

Cazurile în cari este loc la rânduirea unui sechestru judiciar.

Sechestrul judiciar este acel rânduit de justiţie. Pentru ca părţile să poată recurge la această măsură, trebue să existe litigiu asupra unui lucru mobil sau imobil.

C. Calimach. Art. 451. „Dacă nu se va arătà îndată cine se află într'o stăpânire neprihănită, şi încât o parte şi alta are dreptate să ceară judecătorescul ajutor, zice art. 451 din codul Calimach (347 C. austriac), atuncea să se încredinţeze lucrul de pricină în păstrarea judecătoriei, sau a altui cuiva, până când se va cercetà şi hotărì pricina pentru stăpânirea lucrului“.

Art. 1632, 1634 C. civ., 615 Pr. civ. Iată acum şi textele din codul actual relative la sechestrul judiciar, adecă: art. 1632, 1634 C. civil şi 615 din procedura civilă, căci art. 1633 din codul civil se ocupă de *depozitul judiciar*, pe care unii îl numesc depozit legal:

Art. 1632. — Afară de cazurile statornicite de codul de procedură civilă, judecătorul poate ordonà sechestrul:

1° A unui imobil sau a unui lucru mobil pentru a cărui proprietate ori posesiune se judecă două sau mai multe persoane;

---

(1) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1265; Guillouard, *Idem*, 171, *in fine*.— *Contrà:* Pothier, *Dépôt*, V, 89; P. Pont, *Idem*, 549; Aubry et Rau, IV, § 408, p. 631, nota 3 (ed. 4-a); Arntz, IV, 1431, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1267; Guillouard, *Idem*, 172, etc.

2⁰ A lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa. (Art. 1121, 1693 C. civ. Art. 615 Pr. civ. Art. 1961 C. fr.) (¹).

Art. 1634. — Sechestrul judiciar se dă sau persoanei asupra căreia s'au învoit ambele părţi interesate, sau unei persoane numite din oficiu de autoritatea judiciară. (Art. 518, 615 Pr. civ. Art. 438, 567, 590 C. com.).

Şi într'un caz şi într'altul, acel ce a luat în păstrare lucrul, este supus tuturor îndatoririlor ce nasc din sechestrul convenţional. (Art. 1627 urm. C. civ. Art. 615 Pr. civ. Art. 1963 C. fr.) (²).

Art. 615 Pr. civ. — Ori de câteori există un proces asupra proprietăţei sau posesiei unui lucru mişcător sau nemişcător, sau asupra administraţiei ori folosinţei unui lucru comun, judecata va puteà, după cererea celui interesat şi citarea părţilor, să încuviinţeze sechestrul bunului sau al lucrului comun, a cărui proprietate, posesie, administraţie sau folosinţă se discută, putând să oblige pe reclamant a dà o cauţie, ce va fi fixată de judecată.

Paza bunului sechestrat poate fi încredinţată sau deţinătorului acelui bun, sau unei a treia persoane numită de judecător, în caz de neînţălegere între părţi.

Sechestrul va puteà face toate actele de conservare şi administraţie. Va puteà stà în judecată în numele părţilor litigante, cu privire la bunul pus sub sechestru, numai cu o prealabilă îndrituire a autorităţei care l-a numit.

Sechestrul judiciar va încasà orice venituri şi sume datorite; va puteà plătì datorii cu caracter curent, precum şi cele constatate prin titlu executor.

Plata sechestrului se va fixà de judecata care l-a înfiinţat. In niciun caz, ea nu va puteà depăşì, pe fiecare an, de zece la sută din venitul net anual al bunului apreciat de instanţă. (Art. 1632, 1634 C. civil).

Sechestrul judiciar este o măsură conservatorie, lăsată

(¹) Cpr. Pothier, *Dépôt*, 84, 98, 99. — Este de observat că § 1 al textului francez dispune că justiţia poate să ordone sechestrul mobilelor urmărite ale unui debitor. Acest paragraf a fost eliminat de legiuitorul nostru, pentrucă nu este vorba, în specie, de un sechestru, ci de *un depozit judiciar*, ipoteză prevăzută de art. 1633. Vezi *infrà*, p. 72, 73.— Textul nostru este reproducerea fidelă a art. 1875 din codul italian. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: „*Oltre i casi stabiliti dal codice di procedura civile, l'autorità giudiziaria può ordinare il sequestro :*

1⁰ *Di un immobile o di una cosa mobile, la cui proprietà o il cui possesso sia controverso fra due o più persone;*

2⁰ *Delle cose che un debitore offre per la sua liberazione.*

Deoseb. de redacţie de codul fr. Art. 1875 C. italian.

(²) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 98.

la suverana apreciere a instanţelor de fond, după cum aceasta rezultă atât din termenii art. 1632 C. civil, cât şi din acei ai art. 615 Pr. civilă. „Judecătorul *poate* ordonà . . .“, zice art. 1632 din C. civ., iar art. 615 Pr. civilă zice, de asemenea: „judecata *va puteà* . . ., etc.“ (1).

Aprecierea instanţelor de fond.

De câteori tribunalele vor aprecià în fapt că persoana care cere sechestrul are un interes bănesc serios şi evident la admiterea acestei măsuri, fie în calitate de pretins proprietar, fie de coproprietar, ori de creditor al proprietarului lucrului pentru care se cere sechestrul, de atâtea ori ele vor admite această măsură, respingând-o în caz contrar (2).

Cazurile în care sechestrul poate fi cerut.

Cari sunt cazurile în cari sechestrul judiciar poate fi cerut? Art. 1632 din codul civil şi art. 615 Pr. civ. răspund că această măsură *poate* fi cerută şi admisă de justiţie, de câteori există litigiu între două sau mai multe persoane asupra proprietăţei sau posesiunei unui lucru mişcător ori nemişcător, sau asupra administraţiunei ori folosinţei unui lucru comun (3).

Termenii legei sunt enunciativi.

După o jurisprudenţă constantă, termenii legei nu sunt restrictivi, ci enunciativi.

---

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1151; Bult. 1899, p. 249; Bult. 1895, p. 175; Bult. 1893, p. 1002; Bult. 1906, p. 1142 şi *Dreptul* din 1906, No. 59; Bult. 1908, p. 2125; Rev. *Jurisprudenţa* din 1908, No. 36, p. 562; *Dreptul* din 1909, No. 77 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc.

(2) Vezi Guillouard, *Dépôt*, 175, *in fine*, şi numeroasele autorităţi citate acolo; Baudry et Wahl, *Idem*, 1268. Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1892, No. 72. Vezi şi Cas. rom. Bult. 1895, p. 175. — S'a decis, cu drept cuvânt, că legea lăsând la facultatea tribunalelor necesitatea înfiinţărei unui sechestru judiciar, nu este de ajuns pentru admiterea lui, ca să existe litigiu, ci trebue să existe pericol pentru una din părţi de a se lăsà pe cealaltă parte în posesiunea bunului care formează obiectul litigiului. Trib. Iaşi, Ilfov şi Suceava, *Dreptul* din 1883, No. 62, p. 514; din 1892, No. 65 şi din 1894, No. 76. Mai vezi Trib. Covurlui, Ilfov şi C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1897, No. 28 şi din 1899, No. 10 şi 19; *Dreptul* din 1894, No. 83; Trib. Putna, *Dreptul* din 1895, No. 63, p. 528; Trib. Bacău, *Cr. judiciar* din 1900, No. 84, etc.

Depozitul judiciar. Art. 1632, 2°

(3) Art. 1632, 2° mai dispune încă că justiţia poate să ordone sechestrul judiciar al lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa, însă în asemenea caz, nu este vorba de un sechestru propriu zis, ci de un *depozit* judiciar, întrucât lucrul nu este litigios. Vezi *infrà*, p. 73.

„Considerând, zice foarte bine Tribuanlul Ilfov, că sechestrul judiciar fiind o măsură de conservare, erà imposibil ca legiuitorul să fi determinat compleect cazurile când asemenea măsură se impune, şi de aceea a făcut numai o enumerare enunciativă, *exempli gratia*, lăsând ca judecătorul, faţă cu împrejurările cauzei, să aprecieze necesitatea şi oportunitatea unei asemenea măsuri, etc." (¹).

Nu vom cità toate cazurile în care jurisprudenţa noastră a avut a se pronunţà în această materie, ci vom menţionà numai cazurile cele mai importante.

Cazurile în care sechestrul judiciar poate fi ordonat.

Astfel, s'a decis că judecătorul are facultatea de a ordonà sechestrul judiciar asupra bunurilor mobile sau imobile, de câteori proprietatea sau posesiunea acelor bunuri face obiectul unui litigiu între două sau mai multe persoane (²);

Că sechestrul judiciar poate fi ordonat, după cererea unui legatar particular, asupra averei de moştenire, atunci când instanţa de fond apreciază în fapt că interesele legatarului sunt compromise printr'o rea administraţie a moştenitorului beneficiar (³);

(¹) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1903, No. 61. Mai vezi Trib. Botoşani, *Dreptul* din 1895, No. 61; Cas. rom. Bult. 1897, p. 863, etc.; Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1269, şi numeroasele autorităţi citate acolo. Vezi şi Fuzier-Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 1961, No. 27 urm., precum şi *Supplément*, art. 1961, No. 17 urm.—*Contrà:* Troplong, *Dépôt*, 292; Duvergier, *Idem*, 536; Massé-Vergé, V, § 742, p. 16, nota 3; T. Huc, XI, 271; F. Herman, *loco cit.*, No. 35 urm. şi *Supplément*, No. 23 urm.

(²) Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 918; C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42. — Legiuitorul nefăcând deosebire între cazul când bunul în litigiu se stăpâneşte de pârît singur, sau în indiviziune cu alte persoane, sechestrul nu poate fi înlăturat prin simpla împrejurare că nu se cunoaşte partea de proprietate a aceluia contra căruia urmează a se înfiinţà acest sechestru. Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 952.

(³) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1890, No. 10 şi 40; Cas. rom. Bult. 1890, p. 601. Mai vezi, în privinţa sechestrului judiciar cerut de către un comoştenitor, Cas. rom. şi C. Iaşi, Bult. S-a I, 1876, p. 140; Bult. 1893, p. 751 (motive); *Dreptul* din 1889, No. 72; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1875, No. 41; C. Craiova (în privinţa dreptului de folosinţă), *Dreptul* din 1900, No. 42. Cpr. F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961, No. 31 urm. — Acei cari nu au calitatea de moştenitori, precum ar fi, de exemplu, un copil natural faţă de averea lăsată de tatăl său, nu pot cere, un sechestru judiciar în contra moştenitorilor

Că acest sechestru poate fi ordonat asupra averei date în posesiunea unui legatar universal, instituit prin testamentul care exclude dela moștenire pe ceilalți moștenitori, cari au atacat testamentul (¹);

Sechestrul judiciar în materie de indiviziune.

Că sechestrul judiciar poate fi cerut și obținut, în materie de indiviziune convențională sau silită, de către unul din coproprietari.

„Considerând, zice Tribunalul Ilfov, că este generalmente admis că sechestrul judiciar poate fi încuviințat în chestiunile de eșire din indiviziune, de moșteniri și de asociațiuni, etc.“ (²).

Cererea de sechestru între coasociați.

Că sechestrul judiciar poate fi admis asupra fondului social, după cererea unuia din coasociați, când sunt neînțălegeri între dânșii, și când unul din ei împedică pe ceilalți de a supraveghià administrarea societăței (³);

---

legitimi intrați în posesiunea averei de moștenire. Trib. Bacău, *Dreptul* din 1895, No. 52, p. 429.

Art. 66 bis Pr. civ.

(¹) Trib. Botoșani, *Dreptul* din 1895, No. 61. Vezi și autoritățile citate în F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961, No. 20 urm. — S'a decis în Franța că, în asemenea caz, judecătorul poate, pe calea procedurei în *référé* (art. 66 *bis* Pr. civ.), să ordone rânduirea unui sechestru judiciar. C. Angers, Sirey. 89. 2. 237. Aceeaș soluție a fost admisă în materie de societate. C. Paris, D. P. 67. 2. 159; Sirey, 67. 2. 189. Mai vezi Cas. fr. Sirey, 99. 1. 212. Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1288, etc.

(²) *Cr. judiciar* din 1903, No. 61, p. 531. Mai vezi Trib. Covurlui și Ialomița, *Dreptul* din 1885, No. 69 și din 1886, No. 54; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 48 și 71; C. Iași, *Dreptul* din 1889, No. 72; Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 927 și *Dreptul* din 1883, No. 82; Bult. 1889, p. 755. Vezi și C. Craiova (în privința sechestrului cerut între comoștenitori), *Dreptul* din 1900, No. 42. — Odată cu cererea de eșire din indiviziune, coproprietarii sunt deci în drept a cere rânduirea unui sechestru judiciar. Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 432 (ed. I-a). — S'a decis, de asemenea, că creditorii unei moșteniri sunt în drept, odată cu acțiunea în separație de patrimonii, să ceară un sechestru judiciar asupra averei de moștenire, ori în ce mână s'ar găsì această moștenire. C. Iași, *Dreptul* din 1890, No. 31, p. 252.

(³) Cas. rom. Bult. 1895, p. 815 și Bult. 1897, p. 863; C. București și Trib. Vlașca, *Dreptul* din 1889, No. 60; din 1890, No. 31 și din 1893, No. 4. Mai vezi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 55 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 61. — *Contrà:* C. București, *Dreptul* din 1874, No. 5, p. 33. Această din

Că acest sechestru poate fi cerut şi dobândit de creditorul ipotecar asupra imobilului ipotecat, până la judecarea acţiunei ce el a intentat pentru anularea contractelor încheiate de debitorul său, contracte prin care se deteriorează sau se micşorează imobilul constituit ipotecă (¹);

Cererea sechestrului de către creditorii părţei interesate. Art. 974 C. civ.

Că acest sechestru poate fi cerut nu numai de partea interesată, dar şi de creditorii ei, întrucât asemenea cerere se rezolvă într'un interes bănesc, şi nu intră în drepturile excluziv personale pe care, conform art. 974 C. civ., creditorul nu le poate exercità în numele debitorului său (²).

Creditorii cari vin în virtutea dreptului lor propriu.

Cât pentru creditorii, cari vin în virtutea dreptului lor propriu, ei nu pot, odată cu intentarea acţiunei, să ceară un sechestru judiciar, ei având, în asemenea caz, numai dreptul de a cere un sechestru asigurător.

Luarea administr. bunurilor dotale ale femeei din mâna bărbatului. Inadmisibilitate.

Tribunalele n'ar puteà, de asemenea, cu toată controversa ce există asupra acestui punct în Franţa, să ià administraţia bunurilor dotale ale femeei din mâna bărbatului, spre a o încredinţà unui terţiu, în cursul procesului de divorţ, legea noastră neautorizând această măsură prin niciun text de lege. Şi apoi, este ştiut că bărbatul conservă, în timpul procesului de divorţ, administraţia bunurilor dotale ale femeei sale (³).

---

urmă soluţie, care pune în principiu că sechestrul nu poate fi aplicat asupra fondului social, de către unul din asociaţi, nu mai poate fi admisă astăzi, faţă de art. 615 Pr. civ., după care acest sechestru este admisibil de câteori există litigiu asupra administraţiunei sau folosinţei *unui lucru comun*. — S'a decis însă că participanţii nu pot cere un sechestru judiciar asupra capitalului sau fondului social al asociaţiei în participare (argument din art. 254 C. com.). C. Craiova, *Dreptul* din 1895, No. 51, p. 420. — S'a mai decis că miza depusă într'o societate în participaţie, constituind un patrimoniu social în indiviziune, iar nu o creanţă în sensul legal al cuvântului, nu se poate cere şi obţine în baza ei niciun sechestru asigurător. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1909, No. 67, p. 535.

(¹) Cas. rom. Bult. 1895, p. 887. — De cele mai multe ori, creditorul ipotecar nu va aveà însă niciun interes la aplicarea unui sechestru judiciar. Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42.

(²) Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1903, No. 61, p. 531. — *Contrà:* C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 42.

(³) Vezi în sensul de mai sus, F. Herman, *op. cit.*, IV, art. 1961, Ordon. sechestrului judiciar din oficiu.

S'a decis că sechestrul judiciar poate fi ordonat de justiţie *chiar din oficiu*, de câteori i se pare util, spre a asigurà dreptul părţilor *pendente lite* (¹); însă se înţălege că trebue să existe litigiu, fie asupra proprietăţei, fie asupra posesiunei unui lucru, fie asupra administraţiei sau folosinţei sale (art. 1632 C. civil, 615 Pr. civilă) (²).

Necercetarea titlurilor invocate de părţi.

Din împrejurarea că sechestrul judiciar cere neapărat un litigiu între două sau mai multe persoane, rezultă că judecătorii nu sunt ţinuţi să cerceteze titlurile în virtutea cărora o parte cere înfiinţarea sechestrului, de oarece aceasta fiind obiectul principal al litigiului, prin asemenea procedare s'ar prejudecà însuş fondul procesului (³).

In consecinţă, s'a decis că este casabilă hotărîrea de fond, care respinge sechestrul, sub cuvânt că din titlurile produse de intimat ar rezultà că dreptul de proprietate este al său, iar nu al reclamantului (⁴).

S'a decis însă că justiţia chemată a încuviinţà un sechestru judiciar, este în drept a examinà întrucât fondul litigiului este sau nu întemeiat (⁵).

Procedura rânduirei sechestrului judiciar şi puterile sechestrului rânduit de justiţie.

Citarea părţilor. Art. 615 Proc. civ.

Care este procedura rânduirei sechestrului judiciar? Art. 615 Pr. civ., modificat la 1900, dispune în această privinţă că justiţia se pronunţă în mod contradictor, în

---

No. 44, şi autorităţile citate acolo; P. Pont, *Dépôt*, 560, *in fine;* Aubry et Rau, V, § 493, p. 197 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, I, § 143, p. 263, nota 13, etc. — *Contrà:* Demolombe, IV, 465; Vraye et Gode, *Divorce*, II, 599, p. 88 (ed. a 2-a), etc. Soluţia acestor din urmă autori este inadmisibilă la noi, întrucât ea se întemeiază pe art. 270 din codul francez, nereprodus în dreptul nostru.

(¹) Cas. rom. Bult. 1897, consid. dela p. 866; Trib. Ialomiţa, *Dreptul* din 1892, No. 62, p. 492.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1272. — Vezi însă Cas. fr. Sirey, 99. 1. 212; D. P. 99. 1. 445.

(³) Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 750; Bult. 1899, p. 249; Bult. S-a I, 1881, p. 16. Vezi şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1892, No. 72.

(⁴) Cas. rom. Bult. S-a I, 1875, p. 329.

(⁵) Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1892, No. 82 (D. Maxim prezident).

urma citărei părţilor (¹). Inainte de modificarea acestui text, care curmă orice discuţie, chestiunea erà controversată, însă se decideà, în genere, că sechestrul puteà fi admis în camera de consiliu, pe calea gracioasă, fără citarea părţilor (²).

Supunerea reclamantului la darea unei cauţiuni.

Tot controversată erà şi chestiunea de a se ştì dacă acel care cereà înfiinţarea unui sechestru judiciar, puteà, la caz de admiterea cererei sale, să fie supus la darea unei cauţiuni (³). Astăzi, admiterea acestei cauţiuni este lăsată la aprecierea suverană a tribunalelor (art. 615 Pr. civ.).

Art. 617 Pr. civ.

Cât pentru pârît, în contra căruia sechestrul este cerut, el nu se poate opune la încuviinţarea lui, oferind a dà cauţiune, acest drept nefiind admis de lege decât în materie de sechestru asigurător (art. 617 Pr. civ.) (⁴).

Mandat judiciar.

Care sunt drepturile şi puterile sechestrului judiciar? S'a decis, cu drept cuvânt, că el este un mandatar (judiciar) al părţilor litigante (⁵).

Atribuţiile sechestrului judiciar.

In privinţa atribuţiilor sale, Curtea din Galaţi a decis, înainte de modificarea art. 615 din procedura revizuită la 1900, că sechestrul judiciar fiind un administrator provizoriu, rânduit pentru îngrijirea şi conservarea averei sechestrate, atribuţiile sale, în lipsa determinărei lor de justiţie, erau mărginite numai la actele pur conservatorii. Astfel, dreptul de a reprezintà pe părţi în procesele pendente între ele, depăşind marginile unei administraţii provizorii, urmà ca consecinţă că sechestrul judiciar nu aveà căderea de a reprezintà pe părţi în justiţie, căci el neavând altă competinţă decât aceea de a conservà averea pentru a cărei proprietate, posesiune, folosinţă sau administraţie se judecau părţile, prin această măsură nu li se ridicà acestora exerciţiul drepturilor lor (⁶).

(¹) Aceeaş soluţie este admisă şi în Franţa. Vezi Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1287.

(²) Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1892, No. 65. Am combătut însă altă dată această jurisprudenţă. Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 432, nota 2 (ed. a 1-a) şi tom. VI, p. 314, *ad notam*. Vezi şi Tratatul nostru în limba franceză, p. 188, nota 2.

(³) Vezi tom. III, *loco suprà cit.*; Trib. Iaşi, *Dreptul*, *loco citat.*; Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1889, şi 757, etc.

(⁴) Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela p. 818; Judecăt. ocol. Topolog (Argeş), *Cr. judiciar* din 1903, No. 56.

(⁵) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 9, p. 72.

(⁶) C. Galaţi, *Cr. judiciar* din 1900, No. 3, p. 23.

Art. 615 Pr. civ. modificat la 1900. Astăzi, puterile sechestrului judiciar sunt determinate în mod limitativ prin art. 615 Pr. civ. Acest text dispune, în adevăr, că persoana rânduită sechestru, fie ea însăş debitorul bunului sechestrat, fie un terţiu, poate face toate actele de conservare şi de administrare, gestiunea sa trebuind să fie aceea a unui bun părinte de familie.

Responsab. sechestrului judiciar. Sechestrul judiciar răspunde deci de culpa de care răspunde orice mandatar salariat în genere *(culpa levis in abstracto)*, fiindcă el nu-şi prestează serviciile sale în mod gratuit (1).

Contr. de închiriere sau arendare. Ca orice administrator al unei averi străine, el nu poate face contracte de închiriere sau arendare decât pe un termen maximum de *cinci* ani (2), în Franţa pe *trei* ani cel mult (3).

Starea în judecată. El poate stà în judecată în numele părţilor litigante, cu privire la bunul pus sub sechestru, *numai cu o prealabilă încuviinţare a autorităţei care l-a rânduit* (art. 615 Pr. civ.) (4).

---

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1300; Guillouard, *Idem*, 286; C. Lyon, D. P. 1902. 2. 231. Vezi şi tom. IX al Coment. noastre, p. 585, 586. — Sechestrul nesalariat va răspunde numai ca un simplu depozitar, adecă de *culpa levis in concreto*. Cpr. Trib. St. Lô, *Pand. Périod.* 87. 2. 138. Vezi şi *suprà*, p. 17.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 51. — S'a decis însă că sechestrul judiciar poate, din propria sa autoritate, să ratifice un contract de închiriere sau arendare, emanat dela una din părţi. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 7, p. 53. — *Contrà:* Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*, p. 54.

(3) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1298; Guillouard, *Idem*, 182, etc.

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 12, p. 92. — S'a decis însă că sechestrul judiciar nu are calitatea de a răspunde, în materie de poprire, în numele debitorului. Prin urmare, în instanţa de validare a unei popriri, trebue citat însuş debitorul, partea litigantă care a provocat sechestrul, iar nu persoana rânduită sechestru. Autorizarea dată de tribunal sechestrului judiciar de a stà în instanţă în numele părţilor litigante, debitori în procesul de poprire, nu poate, în adevăr, ridicà capacitatea acestora şi a-i înlocuì prin sechestrul judiciar. Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*, p. 93. — S'a mai decis, cu drept cuvânt, că de câteori un sechestru judiciar se judecă într'un interes personal al său, cu privire la răspunderea lui ca administrator al averei ce i s'a încredinţat, iar nu în numele părţilor litigante, cu privire la bunurile puse sub sechestru, el nu are nevoe de autorizarea tribunalului care l-a numit spre a face apel sau recurs în casaţie. Cas. rom. Bult. 1906, p. 904, şi *Dreptul* din 1906, No. 60.

Incasarea veniturilor, plata datoriilor urgente, etc.

El poate încasà orice venituri şi sume datorite (¹); poate plătì datoriile cu caracter curent, precum şi acele constatate prin titluri executorii, iar ceeace rămâne trebue să fie depus la Casa de consemnaţii. Sechestrul judiciar nu împedică însă pe creditorul care a cerut şi dobândit această măsură, să urmărească el însuş încasarea creanţelor sale prin toate mijloacele ce legea îi conferă, şi după titlul ce-l are (²).

Plata sechestrului judiciar. Art. 615 § ultim Pr. civ.

Sechestrul judiciar nu îndeplineşte un mandat gratuit. Plata lui se fixează de judecătorul care l-a înfiinţat, şi nu poate nici într'un caz fi mai mare decât 10% din venitul net al bunului administrat (art. 615 § ultim Pr. civ.). Se înţălege însă că onorariul sechestrului poate fi mai mic decât această sumă.

Ordine privată.

Sechestrul judiciar nu este obligat a acceptà mandatul ce i se încredinţează de justiţie, pentrucă nu este la mijloc un interes public, ci un interes pur privat (³).

Exist. dreptului de apel.

S'a decis, altădată, ca încheierea prin care tribunalul fixează onorariul sechestrului judiciar, fiind dată pe calea graţioasă, nu este supusă apelului (⁴); însă această soluţie nu mai este admisibilă astăzi faţă de art. 615 Pr. civ., care prevede dezbateri contradictorii.

Inexistenţa, în specie, a lucrului judecat.

Sentinţa dată asupra cererei de rânduirea unui sechestru judiciar nu poate constituì autoritatea lucrului judecat, şi nu poate aveà vreo înrîurire în privinţa judecăţei care urmează a se dà mai târziu asupra fondului (⁵).

O sentinţă care a respins sechestrul judiciar nu împedică deci de a mai cere în urmă rânduirea unui alt sechestru, pentrucă, după cum am spus mai sus, sentinţa anterioară, care a respins sechestrul, nu are autoritatea lucrului judecat (⁶).

(¹) Sechestrul judiciar având, după art. 615 Pr. civ., dreptul de a încasà creanţele aflate în averea pusă sub administraţia sa, de aici rezultă că el poate stà în instanţă în mod valid, ca creditor ipotecar, într'o urmărire silită a unui imobil, pentrucă prin această urmărire nu se tinde la altceva decât la realizarea unei creanţe, ceeace constitue un act de administraţie. Cas. rom. Bult. 1908, p. 296 şi *Dreptul* din 1908, No. 43.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1906, No. 36, p. 286.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1292, 1306; T. Huc, XI, 278.

(⁴) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1894. No. 72, p. 579.

(⁵) Cas. rom. Bult. 1895, p. 175. Vezi şi *suprà*, p. 66.

(⁶) Cas. rom. Bult. 1895, p. 815. — S'a decis că o sentinţă ju-

Autoritățile care pot judecà cererile de sechestru judiciar.

Cererile de sechestru judiciar se judecă, în prima instanță, de tribunalele civile, și chiar de judecătoriile de ocoale, în privința contestațiilor care sunt de competința acestor judecătorii (art. 38 L. judecăt. de ocoale din 30 Decembrie 1907), fie pe calea principală, fie pe calea incidentală, odată cu judecarea procesului în fond.

Execut. provizorie.

Hotărîrea poate fi dată, în această privință, cu executarea provizorie, chiar dacă a fost pronunțată în lipsa părței interesate (¹).

Sechestrul judiciar nu poate fi cerut în privința lucrurilor nesusceptibile de a fi încredințate unui terțiu.

Gest. unei farmacii.

Astfel, se decide, în genere, că gestiunea unei farmacii nu poate fi încredințată unui terțiu (²).

Cazul când părțile se judecă pentru o sumă de bani.

Nu se poate, de asemenea, ordonà sechestrul judiciar atunci când părțile se judecă pentru o sumă de bani, căci banii supuși unei contestații se depun la Casa de consemnații.

Exploatarea petrolului.

In fine, s'a mai decis că, în materie de exploatare de petrol, nu există pentru nimeni dreptul de a înființà un sechestru judiciar sau de a exercità orice altă măsură contra concesionarului, existând numai facultatea pentru acela care are dreptul la redevență, de a înființà un sechestru asigurător (³).

Persoana căreia se încredințează sechestrul.

După art. 1634 din codul civil și art. 615 Pr. civ., sechestrul judiciar se încredințează sau persoanei asupra căreia părțile au căzut de acord, sau persoanei numită din

---

decătorească, prin care s'a pus sub sechestru niște terenuri în litigiu, constitue un titlu în virtutea căruia se poate ordonà o poprire fără cauțiune (art. 455 Pr. civ.). Trib. Vâlcea, *Dreptul* din 1902, No. 44, p. 355.

(¹) Trib. Ialomița, *Dreptul* din 1886, No. 54.

Constit. în gaj a unei farmacii.

(²) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1274. — Incât privește constituirea în gaj a unui fond de farmacie și a oricărui fond de comerț, în genere, vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 59, precum și Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 21, p. 328 urm., No. 348. Vezi *infrà*, la titlul XV (despre amanet), rubrica: *Lucrurile cari pot fi puse amanet.*

(³) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 1, p. 6, 7. S'a decis că hotărîrile Curților de apel, pronunțate în materie de consolidarea drepturilor de concesiuni petrolifere, nu sunt susceptibile de a fi atacate pe calea revizuirei. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 45.

oficiu de autoritatea judecătorească, la caz de neînțălegere între părți; de unde rezultă că judecătorii nu pot numi sechestrul decât atunci când părțile nu se înțăleg între ele. (¹). Acelaş lucru se întâmplă în privința numirei experților (art. 212 Pr. civ.).

Art. 615 Pr. civ. permite de a se rândui sechestrul pe însăş persoana în contra căreia această măsură este cerută.

Incetarea sechestrului judiciar.

Misiunea sechestrului judiciar încetează prin terminarea judecăței în vederea căreia el a fost rânduit: prin demiterea sechestrului aprobată de justiție, sau, în fine, prin revocarea ori depărtarea sa de către autoritatea care l-a numit.

Restit. lucrului.

Lucrul sechestrat se restitue atunci persoanei care a dobândit câștig de cauză, sau noului sechestru rânduit în locul acelui anterior.

Darea socotelilor.

In orice caz, sechestrul dă socoteală de întreaga sa gestiune, ca orice mandatar în genere (art. 1541) (²).

Abuz de încredere. Art. 330 C. penal.

Sechestrul judiciar care, cu rea credință, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredințate administrațiunei sale. se face culpabil de pedeapsa prevăzută de art. 330 C. penal, pentru abuz de încredere.

S'a decis însă ca sechestrul judiciar, în caz de nedepunerea sumelor percepute, are a fi condamnat numai la despăgubiri, cari consistă în plata dobânzilor și repararea daunelor cauzate prin nedepunerea banilor la timp, iar acțiunea publică nu poate fi pusă în mişcare decât atunci când abuzul de încredere este consumat, adecă când există prejudiciu, spre deosebire de depozitarul de bani publici, care are a fi urmărit la simpla constatare a lipsei banilor (³)

Art. 200 § 2 C. pen.

S'a mai decis că art. 200 § 2 din codul penal, adaos prin legea din 4 Mai 1895, se aplică numai sustragerilor de sub sechestru comise de debitorul urmărit, iar nu și de alte persoane, de exemplu: de coproprietarii în indiviziune, cari au tăiat arbori din pădurea comună pusă sub sechestrul judiciar (⁴) In adevăr, textul mai sus citat din codul penal,

---

(¹) Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 306; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1289; Guillouard, *Idem*, 181 *bis*; Colmet de Santerre, VIII, 174 *bis* II; C. La Réunion, D. P. 1905. 2. 304.—*Contrà:* Laurent, XXVII, 181.

(²) Baudry et Wahl, *Dépôt*, 1309; Guillouard, *Idem*, 189, etc.

(³) Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 13, p. 103.

(⁴) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910. No. 2.

vorbind numai de sustragerile de sub sechestru comise de către *debitorul urmărit*, nu poate fi aplicat coproprietarilor în indiviziune, cari au sustras lucrul de sub sechestru. Ministerul public susţineà, în specie, că din dezbaterile legei dela 1895 ar rezultà că, prin debitorul urmărit s'a înţăles şi proprietarul lucrului sustras, însă când este vorba de pedepsirea unui fapt, dezbaterile parlamentare nu sunt suficiente, ci trebue un text expres, pentrucă ştiut este că: *pœnalia non sunt extendenda*, sau *nulla pœna sine lege*.

Cu toate acestea se decide în genere, în Franţa, că sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de către unul din coproprietarii indivizi, constitue un furt (1).

Despre depozitul judiciar.

Art. 1633. — Depozitul judiciar dă naştere la obligaţiuni reciproce între sechestranţi şi depozitari.

Depozitarul trebue să se îngrijească de păstrarea lucrului sechestrat (depozitat) ca un bun proprietar (art. 1080, 1600 C. civ.; art. 418 urm., 520, 521 Pr. civ.).

Trebue să-l deà de faţă pentru vânzare, spre îndestularea sechestrului, ori spre a-l restituì părţei dela care s'a sechestrat, în caz de revocaţiune a sechestrului (art. 323 C. penal).

Sechestrantul este dator să plătească depozitarului salariul statornicit de lege, sau, în lipsă, pe cât îl va hotărì judecătorul. (Art. 1600 C. civ. Art. 615, 621 Pr. civ. Art. 1962 C. fr.) (2).

Am văzut *suprà*, p. 61, nota 1, că art. 1961 § 1 din codul fr., eliminat din codul nostru, vorbeşte de sechestrarea mobilelor urmărite ale unui debitor. Aceasta nu este un sechestru, ci un depozit, întrucât lucrul nu este litigios.

Art. 418 urm. Pr. civ. Lucrurile mobile urmărite se pecetluesc, sau se încredinţează unui custode, numit de autoritatea judecătorească (art. 418 urm. Pr. civ.).

Responsab. custodelui. Rânduirea unui custode produce între acest custode şi creditorul urmăritor, obligaţii reciproci (art. 1633). Custodele trebue să se îngrijească de păstrarea lucrului depozitat ca un bun proprietar (art. 1633). El este răspunzător de orice pagubă va aduce creditorului din cauza negligenței sale, fără prejudiciul pedepsei pentru abuz de încredere.

---

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 540. Cpr. Cas. fr. Sirey, 49. 1. 671; Garraud, *Tr. théorique et pratique du droit pénal français*, V, 2098, p. 404 (ed. a 2-a), etc.

(2) Cpr. Pothier, *Dépôt*, V, 91—93, 95, 96, etc.

Art. 1633 c. civ.

Custodele trebue să deà pe faţă obiectele ce-i sunt încredinţate, spre îndestularea creditorului urmăritor, sau spre a fi restituite debitorului, în caz de revocarea urmăririi (art. 1633).

Art. 1633 § ultim C. civ. şi 421 Pr. civ.

Creditorul urmăritor trebue să plătească custodelui salariul fixat de autoritatea judecătorească, acest din urmă având, în privinţa salariului său, un privilegiu asupra preţului eşit din vânzarea obiectelor urmărite şi încredinţate lui (art. 1633 § ultim şi 421 Pr. civ.).

Art. 1632, 2°.

Art. 1632, 2° mai dispune încă că justiţia poate să ordone *sechestrul* lucrurilor oferite de un debitor spre liberarea sa, caz prevăzut de art. 1121; însă ştim că, în specie, nu este vorba de un sechestru, ci de un *depozit judiciar*, fiindcă lucrul nu este litigios (1).

Oblig. custodelui.

Persoana căreia acest depozit a fost încredinţat poate să primească un onorariu, iar obligaţiile sale sunt acele ale unui depozitar în genere (art. 1633) (2).

In adevăr, depozitarul fiind un administrator provizor, rânduit pentru îngrijirea şi conservarea lucrului depozitat, s'a decis că drepturile şi puterile sale sunt, în genere, acele ce decurg din dreptul de administraţie, şi pe care justiţia le fixează, spre a înlătură orice discuţie (3).

---

(1) Vezi *suprà*, p. 62, nota 3.

(2) Cpr. Thiry, IV, 202, *in fine*, p. 182.

(3) Trib. Ialomiţa, *Dreptul* din 1886, No. 54.

TITLUL XIII

DESPRE CONTRACTELE ALEATORII

CAPITOLUL I

Despre contractele aleatorii în genere. — Noţiuni generale.

Art. 947 § 2. — Contractul este aleator, când echivalentul depinde *pentru una sau toate părțile,* de un eveniment incert. (Art. 1635 urm. C. civ. Art. 1104 C. fr. (1).

Art. 1635. — Contractul aleator este convențiunea reciprocă a cărei efecte, în privința beneficiilor și a perderilor *pentru toate părțile, sau pentru una sau mai multe din ele*, depinde de un eveniment necert. (Art. 947 § 2 C. civ.).

Astfel sunt: 1⁰ contractul de asigurare (art. 442 urm., 448 urm., 616 urm. C. com.); 2⁰ împrumutul nautic (art. 601 urm. C. com.); 3⁰ jocul și prinsoarea (art. 1636—1638 C. civ); și 4⁰ și contractul de rendită pe viață (art. 1639—1651 C. civ.).

Cele două dintăi se regulează după legile comerciului maritim. (Art. 1964 C. fr.) (2).

Art. 947 din codul civil împarte contractele cu titlu oneros în contracte *comutative* și *aleatorii.*

Contract comutativ. Contractul cu titlul oneros este *comutativ* (dela *cum* și *mutare)*, atunci când echivalentul ce fiecare parte primește în schimbul beneficiului ce procură, consistă într'un folos cert şi pozitiv, susceptibil de a fi apreciat la o valoare oarecare, chiar dacă valoarea primită în schimb nu este materialmente egală cu acea dată. Astfel sunt: vânzarea, schimbul, locaţiunea, societatea, etc.

---

(1) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 13.

C. Calimach. Art. 1701. (2) Cpr. Pothier, *Contrat de jeu*, V, No. 1, 2, etc. „Tocmelele de noroc sunt, zice art. 1701 din codul Calimach (1269 C. austriac), rămășagul, jocul și loteria; toate contractele de cumpărare și vânzare și alte alcătuiri, care se fac pentru drituri nădăjduite, sau pentru lucruri viitoare, însă nehotărîte; veniturile pentru cele trebuincioase spre hrana vieței, și altele asemenea“.

Contract aleator.

Contractul cu titlu oneros este, din contra, *aleator* (dela *alea*, risc, şansă), de câteori echivalentul ce o parte primeşte ca compensare a sacrificiilor ce îşi impune, atârnă de un eveniment necert, şi poate constituì pentru dânsa un câştig sau o pagubă. Astfel sunt, de exemplu: contractul de asigurare (art. 448 urm. C. com., 1635 C. civ.), împrumutul nautic (art. 601 urm. C. com., 1635 C. civ.), jocul şi prinsoarea (art. 1635, 1636—1638 C. civ.), contractul de rentă pe viaţă (art. 1635, 1639 urm. C. civ.), cumpărarea unor lucruri pe nădejde, de exemplu: câţi peşti se vor pescui, *l'achat d'un coup de filet (jactus retis, captus piscium vel avium)* (¹); vânzarea unor fructe viitoare, a unor drepturi succesorale; vânzarea unei nude proprietăţi sau a unui uzufruct; vânzarea unor drepturi litigioase, etc. (²). Enumerarea contractelor aleatorii făcută de art. 1635 nu este deci limitativă, ci pur enunciativă.

Deoseb. între contractul aleator şi acel condiţional.

Contractul aleator nu trebue să fie confundat cu contractul condiţional, căci, în acest din urmă contract, însăş existenţa sau rezolvirea convenţiei atârnă de evenimentul viitor şi necert (condiţia) (art. 1004), pe când în contractul aleator, acest eveniment nu are nicio înrîurire asupra contractului, care este definitiv, ci numai asupra câştigului sau pagubei realizate de părţi (³).

Deoseb. de redacţie de codul francez.

Inainte de a merge mai departe, trebue să observăm că, pentru ca contractul să fie aleator, s'ar păreà că *fiecare parte*, iar nu numai una din ele, trebue să fie supusă unui câştig sau unei pagube, aşà după cum prescrie anume art. 1104 din codul francez. In adevăr, una din părţi nu poate să câştige decât ceeace cealaltă perde. Posibilitatea de

---

(¹) L. 8 § 1, Dig., *De contrahenda emptione*, 18. 1; art. 1427, 1710 C. Calimach, etc. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 15 şi 111.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 6; Guillouard, *Idem*, 4, 9, 11, 12, etc.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 4; Guillouard, *Idem*, 9, etc.

câştig sau pagubă există deci pentru ambele părţi, iar nu numai pentru una din ele [1].

Cu toate acestea, codul nostru a admis soluţia contrară, zicând atât în art. 947 cât şi în art. 1635, că contractul este aleator când există posibilitate de câştig sau pagubă fie *pentru toate părţile, fie numai pentru una sau mai multe din ele.* In codul nostru, art. 947 § 2 este deci în perfectă armonie cu art. 1635; pe când în codul francez, aceste texte prezintă o antinomie care a dat loc la controversă. Legiuitorul nostru a admis părerea lui Marcadé (IV, 389), care este admisă şi de alţi autori [2], şi care e consacrată şi de art. 1102 din codul italian.

CAPITOLUL II

Despre joc şi prinsoare [3]

Noţiuni generale.

Definiţie. Jocul este o convenţie prin care fiecare parte se obligă, în caz de perdere, a plăti câştigătorului o sumă de bani sau un alt lucru.

Jocul la noroc. Defin. codului portughez. Jocul este la noroc, dacă perderea sau câştigul atârnă numai de întâmplare, iar nu de combinaţiile, calculul şi iscusinţa jucătorului. „Se numeşte joc la noroc *(jogo de azar)*, zice art. 1542 § 1 din codul portughez, acela în care perderea sau câştigul atârnă numai de întâmplare *(da sorte)*, iar nu de combinaţiile de calcul, nici de iscusinţa jucătorului".

---

[1] Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 18; Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 1; Thiry, II, 563 şi IV, 203; Demolombe, XXIV, 27; Mourlon, III, 1075; Guillouard, *Contrats aléatoires* 6; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 459; Laurent, XXVII, 192, etc.

[2] Cpr. Duranton, X, 77 şi VIII, 95; P. Pont, *Petits contrats (Contrats aléatoires)*, I, 576; Troplong, *Contrats aléatoires*. 8; Larombière, *Oblig.*, I, art. 1102 urm., No. 4; Boissonade, *Projet de C. civil pour l'Empire du Japon*, III, p. 601 (Tokio, 1888), etc.

Bibliografie. [3] Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obişnuit citaţi, Janoly, *Du jeu et du pari;* Frèrejouan du Saint, *Idem;* Pilette, *Revue pratique du droit français*, anii 1862, 1863, tom. 14, p. 465 şi tom. 15, p. 215 urm., 441 urm., etc.

Prinsoarea sau rămășagul. Definiție.

Rămășagul sau prinsoarea este o convenție intervenită între două persoane, care nu se înțăleg asupra unui anume subiect, și prin care ambele se obligă. pentru cazul când opinia uneia va fi recunoscută ca neîntemeiată, să plătească celeilalte o sumă de bani sau un lucru determinat.

C. Calimach. Art. 1702, 1705.

„Dacă, pentru o întâmplare neștiută, ambele părți vor hotărî prin tocmală un preț știut între ele, ca să-l deà unul la altul, când întâmplarea va întărì cuvântul lui, zice art. 1702 din codul Calimach (1270 C. austriac), atuncea se alcătuește rămășagul“; iar art. 1705 din acelaș cod (1272 C. austriac) adaogă: „Jocul de câștig este soiu de rămășag. Driturile cele așezate pentru rămășaguri au tărie și pentru jocuri“.

Conv. sinalagmatice și unilaterale.

Atât jocul cât și rămășagul sunt niște convenții sinalagmatice, încât privește stipularea lor, și unilaterale încât privește executarea lor (¹).

Deoseb. între joc și prinsoare.

Jocul se distinge de rămășag din punctul de vedere al evenimentului privit de către părți. De câteori ele au un rol activ în acest eveniment, adecă de câteori una din ele va da loc la nașterea evenimentului care o va face să câștige, de atâteaori există joc; din contra, există rămășag, de câteori evenimentul este independent de voința și faptul părților (²).

Efectele jocului și rămășagului.

Art. 1636. — Legea nu dă nicio acțiune spre plata unui debit din joc sau din prinsoare. (Art. 1638 C. civ. Art. 876 § 2 C. com. Art. 349, 350, 389, 6⁰ C. pen. Art. 1965 C. fr.) (³).

Art. 1637. — Sunt exceptate jocurile ce contribuesc la exercițiul corporal, cum: armele, cursele cu piciorul, călare sau cu carul, și alte asemenea. Cu toate acestea, judecătorii pot să respingă cererea, când suma pusă la joc sau la prinsoare ar fi excesivă. (Art. 1636 C. civ. Art. 1966 C. fr.) (⁴).

Art. 1638. — Perzătorul nu poate nici într'un caz repetì ceeace a plătit de bună voe, afară numai în cazul când câștigătorul a în-

---

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 12, și autoritățile citate acolo.

(²) Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 13, și autoritățile citate acolo.

(³) Cpr. L. 1, Cod, *De aleatoribus, et alearum lusu*, 3, 43; Pothier, *Contrat de jeu*, V, 49, 50.

(⁴) Cpr. L. L. 1 și 3, Cod, *eod. tit.;* L. 2 § 1, Dig., *De aleatoribus*, 11, 5; Pothier, *op. cit.*, 3, 25, 49, 50, etc.

trebuințat dol, înșălăciune sau amăgire. (Art. 953, 960 urm., 1092 § 2 C. civ. Art. 332, 333 C. penal. Art. 1967 C. fr. (1).

Defavoarea cu care sunt privite jocul și rămășagul.

Legiuitorul nu vede jocul și rămășagul cu ochi favorabili; de aceea, pe de o parte, el refuză, în principiu, orice acțiune pentru plata unei datorii izvorîtă din joc sau prinsoare (art. 1636), iar pe de altă parte, pedepsește pe acei cari țin case de jocuri la noroc, primind obștește pe jucători (art. 350 C. penal) (2). Art. 876 din codul comercial dispune, de asemenea, că comerciantul care e în încetare de plăți, se face culpabil de delictul de bancrută simplă, dacă a perdut o mare parte din patrimoniul său în operații curat de noroc, precum: jocuri de bursă, etc.

Stabilirea cauzei adevărate a obligației.

Legea nu permite plata unei asemenea datorii nici chiar în mod indirect; de unde rezultă că acel care a subscris o obligație de joc, enunțând o cauză valabilă, va puteà dovedì prin martori și prezumpții cauza reală a obligației sale (art. 968) (3).

Cazul când perzătorul a subscris o cambie. Controversă.

Dacă însă, în loc de a subscrie o obligație civilă, perzătorul a dat câștigătorului o cambie, se susține de unii că obligația sa este validă și că el nu va puteà dovedì că această cambie a avut în specie drept cauză o obligație izvorîtă din joc, pentrucă cambia produce novațiune și își are cauza sa în ea însăși. Cu toate acestea sunt autori care susțin că cambia nu produce novațiune, fiindcă novațiunea nu se presupune (art. 1130 C. civ.) (4).

---

(1) Cpr. Pothier, *op. cit.*, V, 26, 53, 58. — Vezi însă L. 1, Pr., Cod. *loco cit.*, care autoriză, din contra, acțiunea în repetiție... *„Sed solutum reddatur et competentibus actionibus repetatur“*, zice această lege.

C. penal. Art. 350.

(2) S'a decis, cu drept cuvânt, că art. 350 din codul penal pedepsește pe antreprenorul care ține casă de jocuri la noroc, chiar dacă lipsește din țară, căci în calitatea sa de patron, el este răspunzător de ceeace se întâmplă în stabilimentul său. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1909, No. 45.

(3) Cpr. Thiry, IV, 206; Laurent, XXVII, 204; Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 118, 120 și 152; Guillouard, *Idem*, 45 *bis*, 69 și 86; Troplong, *Idem*, 64; P. Pont, *Idem*, 639; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 576; Répert. Sirey, v° *Jeu et pari*, 149 urm.; Cas. fr. D. P. 57. 1. 441. — *Contrà:* C. de apel din Roma, Sirey, 99. 4. 37.

(4) Vezi în acest din urmă sens, Cesare Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, III, 1119. Cpr. Laurent, XXVII, 204.

Toate legislaţiile opresc şi pedepsesc jocurile la noroc, şi cu toate acestea peste tot locul se joacă.

Dr. roman în privința jocurilor la noroc.

La Romani, jocurile la noroc nu numai că erau oprite, dar erà chiar oprit de a privì pe jucători. „*Hac generali lege decernimus, ut nulli liceat in publicis vel privatis domibus, vel locis ludere*, **neque inspicere** (1).

Prin această lege, Justinian opreşte până şi căluşeii, conferind o acţiune în repetiţie acelora cari perduse la asemenea jocuri, şi ordonând confiscarea caselor în care ele se jucau: „*Prohibemus etiam, ne sint* **equi lignei**; *et si quis ex hac occasione vincatur, hoc ipse recuperet: domibus eorum publicatis, ibi hæc reperiuntur*“ (2). Legea romană nu permiteà decât jocurile care contribuiau la exerciţiul şi desvoltarea corpului (3). (Cpr. art. 1637 din codul civil actual).

Dr. nostru anterior. C. Calimach.

Art. 1706 din codul Calimach (cpr. art. 1272 C. austriac) opreşte şi el jocurile de cărţi, însă numai pe acele din întâmplare, adecă care atârnă numai de noroc, precum: *banca, curea, coţca* (de unde pe semne ne vine cuvântul *coţcar)*, şi altele asemenea.

Dreptul nostru anterior cuprinde mai multe dispoziţii proibitive, în privinţa jocurilor la noroc, din care vom reproduce numai câteva:

Aşezăm. poliţienesc din 1850.

Astfel, aşezământul poliţienesc din 1850 dispune că casele de joc sunt în nemijlocita privighere a poliţiei.

> „Jocurile la noroc sunt oprite, adaogă acest aşezământ. Poliţia este datoare de a călcà orice casă publică, unde s'ar aflà să se ţie asemenea jocuri; şi pre antreprenori şi jucători să-i oprească spre a se pedepsì după toată asprimea legilor (4).

In secţia IV a acestui important aşezământ (5), între atribuţiile comisarilor de poliţie, găsim următoarea disposiţie:

---

(1) L. 1, *in medio*, Cod, *De aleatoribus, etc.*, 3, 43.

(2) L. 1, Cod, *loco cit.*

(3) Vezi L. 2 § 1 şi L. 3., Dig., *De aleatoribus*, 11. 5. — Rămăşagul nu erà permis la Romani decât atunci când intervenea cu ocazia unui joc permis (cpr. L. L. 2 şi 3, Dig., *De aleatoribus*, 11, 5). Chestiunea este însă controversată. Vezi Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 26, text şi nota 3; Troplong, *Idem*, 42; Guillouard, *Idem*, 25, etc.

(4) Vezi Manualul administrativ al Moldovei, I, p. 305.

(5) *Idem*, I, p. 319, art. 115.

„Comisarii de poliţie vor oprì vânzarea sau expoziţia de tot soiul de tablouri şi stampe ce reprezintează fapte desfrânate, confiscându-le unde le vor găsì; nu vor îngăduì inscripţii sau mânjituri pe ziduri *adresate în contra Guvernului*, a cinstei persoanelor sau a moralului; vor privigheà cu dinadinsul asupra şarlatanilor, *coţcarilor* şi altor înşelători; nu vor îngăduì îmbrăcăminte contrare bunei cuviinţe, precum şi jocuri sau alte reprezentaţii nemorale; *vor închide jocurile de hasard, arestuind îndată şi trimeţând la poliţie pe jucători şi pe proprietarii unor asemenea locuri;* se vor îngrijì de a se închide cafenelele şi alte locuri publice la ceasurile hotărîte, adecă: la 11 ceasuri de noapte, iarna, *afară din vremea carnavalului*, şi la 12, vara“.

Această legiuire dă funcţionarilor poliţieneşti, pentru îndeplinirea funcţiunei lor, mai multe sfaturi, cari n'ar strică, dacă s'ar pune în practică şi astăzi. Reproducem această dispoziţie, recomandând-o cu tot dinadinsul actualilor prefecţi de poliţie, poliţai, comisari, etc.:

„*Funcţionarii poliţiei, în împlinirea îndatoririlor lor, vor aveà o purtare vrednică, sfioasă, fără asprime în cuvinte sau în fapte, datori fiind mai bine de a cercà prin dese îngrijiri şi sfătuiri să întimpine faptele oprite, decât a le pedepsì; în toate întâmplările, sîrguinţa lor và fi de a nu trage asupră-le prepus, sau de a nu lovì zadarnic la dreptăţile cuiva*“ (¹).

In Manualul administrativ al Moldovei, din care am extras dispoziţiile mai sus reproduse, găsim, în privinţa jocului la noroc, alte dispoziţii de mare interes, pe care generaţia actuală, de bună-samă, nu le cunoaşte.

Iată, cum se exprimă, în această privinţă, tălmăcirea Excel. sale d-lui deplin împuternicit president, Graf Palin, către divanurile Principatelor Moldaviei şi a Valachiei, din 22 Iulie 1828, sub No. 2629, coprinzătoare de măsurile poruncite a se luà pentru oprirea jocurilor de cărţi:

„Ocârmuirea încredinţată mie de către Marele Domn şi Impărat, întru de a priveghià pentru buna stare şi fericirea norodului, nu m'au lăsat a trece din vedere păgubitoarele urmări ce curg din pricina jocului cărţilor; şi, dar, spre a desrădăcinà şi a curmà răul acesta la începutul lui, şi spre a nu-l lăsà de a se întinde mai mult, Eu de cuviinţă găsesc a poruncì Divanului ca să pue în lucrare acestea mai jos următoare:

(¹) Beciurile poliţiei în care *câteodată* se bat şi se schingiuesc pe unii, mai cu samă pe acei cari votează în contra guvernului, sau cari cutează a nu mărturisì faptul ce li se impută, sunt deci o invenţie a civilizaţiei moderne.

1^0 Să se facă tuturor în deobște cunoscut, că jocul cărților este oprit nu numai pe la tractiruri, *dar și prin toate casele.*

2^0 Să se facă cunoscut că poliția orășănească are porunca mea, ca *în orice loc, de orice stare vor fi*, să confiște banii ce va aflà în locul acela, iar pe gazda ce a primit la sine jocul cărților, să se ià sub paza polițienească, cercetând împrejurările.

Punerea aceastà la cale, Eu, din partea mea, am făcut-o cucunoscut d-lorsale Consulatelor puterilor străine cu aceea ca ei să li facă cunoscut tuturor supușilor străini ce se găsesc aici, spre a se conformà la aceasta; nu mai puțin am înștiințat de aceasta și pe Comandantul, ca și el din partea lui să înștiințeze pe acei de care aceasta se atinge. In sfârșit, Eu am dat toate povățuirile trebuitoare poliției de aici întru aceasta.

Eu sunt bine încredințat că d-lor mădulările Divanului vor prețuì toate acele ce sunt neapărat trebuitoare întru de a ajunge la acel fericit scop, cu care Eu am și făcut această punere la cale".

Această poruncă este întărită și reamintită Divanurilor, prin oficia generalului adjutant Kiselev, din 28 Ghenare 1830:

„După știința ce am luat, că s'au înoit iarăși jocuri de cărți *desbrăcătoare* în Principat, Eu de datorie găsesc a întărì oprirea făcută întru aceasta în anul 1828 din porunca împărăteștei sale Măriri, de către fostul împuternicit president Graf Palin, cu hotărîre ca țiitorii tractirurilor unde urmează asemenea joc de cărți, *acei străini vor fi surguniți peste graniță*, iar pământenii nu numai că vor fi surguniți din oraș prin poliție, dar încă vor fi supuși asprei pedepse.

Pentru aceea, dar, Eu puiu înaintea Divanului ca să facă fără întârziere publicații prin Principat, spre a nu îngăduì jocuri de cărți *desbrăcătoare* (hasard), supuind pe acei vinovați, la din potrivă urmare, pedepsei, precum se zice mai sus".

Cu toate poruncile date de trimeșii Țărilor, cari vroiau să ne moralizeze, jocul de cărți nu încetà; ba ceva mai mult, se întâmplà adesea-ori ca casierii, *sameșii*, cum se ziceà pe atunci, să joace în cărți banii haznelei sau visteriei.

Aceasta se dovedește prin următoarele două acte:

1^0 *Dispoziția din oficia Excelenței sale domnul vice-president general Mircovici, din 8 Iunie 1832, către Sfatul cârmuitor, atingătoare de despăgubirea haznelei cu banii ce un casier au jucat în cărți și i-au perdut:*

„Imprejurarea atingătoare de jucarea în cărți a banilor haznelei, supuindu-se de către Excelența sa d-l general Mircovici deslegărei d-lui plenipotent, au primit predpisania (porunca) Excelenței sale de sub No. 1014 coprinzătoare: că după înalta poruncă, publicată în anul 1828 de graf Palin şi în urmă poftorită (repetată) de Excelenţa sa prin împărtăşirea către Divanul împlinitor, la 28 Ghenare 1830, jocul cărţilor de hazard este oprit în Principaturi, şi fiindcă în acea poruncă se cuprind îndestule legiuiri atingătoare de asemenea întâmplări, se pune înainte, ca şi la această pricină urmându-se după rânduiala aşezată, să împlinească, după legiuirile pământului, banii perduţi dela feţele ce i-au luat“.

2⁰ *Dispoziţia din anaforaoa Sfatului, din 25 Iunie 1845, pentru pedeapsa unui casier ţinutal, care au perdut în jocul cărţilor bani de ai Fiscului, şi pentru despăgubirea Fiscului dela conjucători:*

„Sfatul au luat aminte întâiu că urmarea feţelor conjucătoare se socoteşte în deopotrivă vinovăţie cu a casierului, pentrucă ele cunoscându-l în calitate de sameş, însărcinat cu adunături de sumi a visteriei, s'au întins a întrebuinţà, precum se lămureşte, şi ademenire de a-l trage la joc aşà de mare, nefiindu-se de perderile necontenite a sumelor însemnate şi nepotrivite cu poziţia particulară a casierului; după care ele s'au pus în risc de a trage asupră-le, fără îndoială, toate consecinţile ce vor isvorì din asemenea desfrânate şi necuviincioase fapte; al doilea, că despăgubirea Fiscului se cuvine a se face fără întârziere de acolo unde se dovedeşte că s'au pus în perdere dreptul său; şi al treilea, că întâmplându-se o asemenea pildă şi sub cârmuirea provizornică, la anul 1832, s'au împlinit banii haznelei prin măsuri poliţieneşti dela feţele ce câştigase în cărţi; şi. prin urmare, încheie a sa socotinţă ca sumele de bani a haznelei, perdute de casieri în jocul cărţilor, să se împlinească dela feţele care au jucat cu dânsul, fără a li se mai luà în băgare de samă vre-o îndreptare ce ar dà, socotindu-se ca o plăzmuire; de vreme ce în seanţa Sfatului au mărturisit că au jucat cu casierul cărţi în mai multe rânduri şi la locurile însemnate de dânsul.

„Tot odată Sfatul luând aminte că jocul în cărţi al casierului au fost şi este o uneltire cu desăvârşire dezaprobată, şi certată de cârmuire, ca o urmare aducătoare de isprăvi nepriincioase societăţei, găseşte de cuviinţă ca să se înoiască publicaţie, prin care să se vestească îndeobşte că întrebuinţarea de asemenea jocuri este cu totul oprită, şi la întâmplare de reclamaţie şi donosire (denunţare) în privinţa banilor haznelei, jucătorii de cărţi vor fi supuşi răspunderei, fără a se puteà apărà cu oricare cuvânt de desvinovăţire; iar, pe lângă aceasta, spre a se pune o curmare neapărat trebuitoare la desele sfitarisiri de bani ai visteriei, ce se fac din partea deosebiţilor însărcinaţi cu adunarea lor, Sfatul este de socotinţă ca să se pregătească un proiect spre a se legiuì, pe lângă despăgubirea Fiscului, şi osânda de degradaţie la feţele cu ranguri ce ar urmà de acum înainte asemenea sfitarisire şi nu ar fi în stare a întoarce din averea lor suma sfitarisită; iar cele fără ranguri să fie judecate după codul criminal şi supuse unei aspre pedepse, în potrivire cu osânda degradaţiei, care proiect (¹), supuindu-se Adunărei obşteşti şi câştigând înalta întărire, să aibă aplicaţie la întâmplări de asemenea urmări, iar acum încât pentru casier să se publice ca el să nu mai fie primit în slujba Statului".

Iată acum şi circulara departamentului din lăuntru, din 28 Iulie 1832, către Ispravnici, pentru oprirea jocurilor de cărţi *desbrăcătoare:*

„Departamentul acesta, atât pe temeiul oficiei d-lui vice-presidentul, urmată către Sfatul ocârmuitor şi însoţită acum cu adresul Postelniciei, din 28 Ghenarie 1830, şi împărtăşită acelei Isprăvnicii prin cartea desfiinţatului Divan împlinitor, din 8 Februarie acelaş an, No. 3278, întăreşte cu asprime Isprăvniciei să publice spre obşteasca ştiinţă, ca jocul de cărţi *desbrăcător*, precum: *bancul*, *ghiordumul*, *otusbirul*, *albiţfeiul* (11½), şi în sfârşit, orice fel de joc *desbrăcător* cu sume grele, să nu se mai întrebuinţeze, tot odată adăogând prin publicaţii o aşà îngrozitoare măsură ca, dacă cineva, *de orice stare ar fi*, ar îndrăzni a călcà o poruncă ce este spre oprirea unei neîncuviinţări ce aduce pagubă mare şi până la cădere de familii, osebit de hotărîrea dată atunci de d-l plenipotent, prin menţionata oficie (a cărei împlinire se va păzi cu nestrămutare), s'au hotărît încă ca descoperitorul unor aşà călcători de porunci, să ià în folosul său suma banilor cu care acei se vor aflà jucând. Isprăvnicia, dar, cetind cu amănuntul aceasta şi încredinţându-se şi de acturile de mai înainte, va urmà cuprinderea lor întocmai cu toată privigherea şi va raportà de lucrare, iar şi când va descoperì asemenea împrotivă urmare, spre întrebuinţarea căzutelor măsuri cu dânşii" (²).

Venim acum, după acest mic istoric, la interpretarea art. 1636—1638.

Art. 1636, punând pe aceeaş treaptă jocul şi rămăşagul, între care există o mare afinitate, refuză, în principiu, orice acţiune pentru o datorie izvorîtă din joc sau prinsoare, nefăcând excepţie, în această privinţă, decât pentru jocurile cari contribuesc la exerciţiul corpului, fiindcă ele se consideră ca nişte exerciţii utile (art. 1637), *quod virtutis causa fiat*, după cum se exprimă legea romană (³). Art. 1636. 1637.

(¹) Un asemenea proiect nu s'a mai făcut.

(²) Toate aceste importante documente sunt publicate în Manualul administrativ al Moldovei, tom. I, p. 335—338.

(³) Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în legislaţiile străine. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 762 din codul german: „Jocul sau rămăşagul nu dau loc la nicio obligaţie *(durch Spiel oder durch Wette, wird eine Verbindlichkeit nicht be-* Dr. străin.

Motivele art. 1636.

Iată care este motivul acestei dispoziţii: într'o partidă de joc, câştigătorul nu crează nicio valoare în folosul perzătorului, şi nu-i aduce niciun serviciu; iar pe de altă parte, perzătorul nu are intenţia de a face o liberalitate. El nu are deci decât speranţa de a se înavuţi în detrimentul câştigătorului, şi a-şi satisface gusturile şi plăcerile sale. O asemenea intenţie n'a putut fi favorizată de legiuitor, pentrucă perderea aduce mai mult rău perzătorului şi familiei sale, decât bine câştigătorului. Pe de altă parte, pasiunea jocului este duşmana neîmpăcată a muncei productive, şi câteodată conduce chiar la sinucidere. Deşi aceste motive nu se aplică acelora cari joacă rar şi sume mici, totuşi legea consideră în acest caz contractul ca având o prea mică însemnătate spre a-i da sancţiunea sa (¹).

Nu se face nicio deosebire între jocurile cari atârnă numai de întâmplare şi acele în cari joacă rol şi iscusinţa jucătorului.

Principiul că datoriile izvorîte din joc nu dau loc la nicio acţiune, se aplică la toate jocurile în genere, fie că jocul atârnă numai de întâmplare sau hazard, fie în acelaş timp de întâmplare şi de iscusinţa jucătorilor (²). Art. 1636 se exprimă, în adevăr, în termeni generali, iar art. 1637 nu face excepţie decât în privinţa jocurilor cari contribuesc la exerciţiul corpului, precum: armele sau scrima, cursele cu piciorul, cu caii, cu trăsura, cu automobilul, cu luntrea, cu bicicleta, etc.; tragerea la ţintă, înotarea, gimnastica, luptele *şi altele asemenea.*

Art. 1637 este enunciativ. Aprecierea judecătorilor.

Aceste ultime cuvinte, cari se văd în art. 1637, dovedesc că enumerarea ce el cuprinde nu este limitativă, ci pur enunciativă. Judecătorii fondului apreciază în mod suveran care jocuri sunt de natură a contribui la exerciţiul

---

gründet). Ceeace s'a prestat pentru cauză de joc sau prinsoare nu poate fi repetat pentru cauza inexistenţei unei obligaţii". Cpr. art. 1270, 1272, 1432 C. austriac (1702, 1705, 1888 C. Calimach); art. 1825—1828 C. olandez; art. 1802—1804 C. italian; art. 1798 urm. C. spaniol; art. 1541—1543 C. portughez; art. 512, 513 C. federal al obligaţiilor (Elveţia), etc. In privinţa altor legislaţii străine, vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 156, p. 77 urm. (ed. a 3-a); Guillouard, *Contrats aléatoires*, 30, etc.

(¹) Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 7799; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 28.

(²) Cpr. Guillouard, *Contrats aléatoires*, 38 *bis;* Baudry et Wahl, *Idem*, 31.

corporal, precum şi care datorie provine dintr'un joc sau o prinsoare nepermisă (¹). Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, de către Parlamentul din Bordeaux, în anul 1609, că este validă prinsoarea oferită unei persoane, care va merge înotând până la un punct determinat (²).

Jocurile cari nu dau loc la o acţiune în justiţie.

Nu dau însă loc, în genere, la o acţiune în justiţie: şahul (³), jocul de biliard (⁴), de dame, zarurile, lotul, jocurile de cărţi, precum: stosul, ghiordumul, macaua, pokerul, ramsul, mausul, lanskenetul; ruleta (⁵), l'écarté, bacaraua (⁶), că-

---

(¹) Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela pag. 1350.

(²) Cpr. Répert. Sirey, v⁰ *Jeu et pari*, 64.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 35; Guillouard, *Idem*, 49; P. Pont, *Idem*, 610; Mourlon, III, 1077 *ter;* Planiol, II, 2111, p. 667, nota 1 (ed. a 4-a).— *Contrà:* Troplong, *Contrats aléatoires*, 50.

(⁴) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1909, No. 8 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 37 (cu observ. noastră); C. Angers, Sirey, 32. 2. 270; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 36; Guillouard, *Idem*, 59; T. Huc, XI, 316; Laurent, XXVII, 198; Répert. Sirey, v⁰ *Jeu et pari*, 65; Pand. fr., *eod.* v⁰, 30 şi 246.—*Contrà:* P. Pont, *Contrats aléatoires*, 609; Chardon, *Du dol et de la fraude*, 558, p. 452 (ed. belg. din 1835); Janoly, *Jeu et pari*, p. 39. Cpr. Trib. şi C. Paris, D. P. 1905. 5. 53 şi Sirey, 1902. 2. 301 (motive).— Dar dacă această chestiune este controversată, nu mai încape îndoială că acei cari ţin biliarde şi adună pe jucători, nu cad sub dispoziţiile legei penale, pentrucă numai jocurile de hazard cad sub aplicaţia acestei legi. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 366; F. Hélie, *Théorie du C. penal*, V, 2322; Blanche, *Études pratiques sur le C. pénal*, VI, 290 (ed. a 2-a), etc. — S'a decis însă că trebue a se considerà ca un joc la noroc jocul de biliard practicat de jucătorii de profesie, cari fac rămăşaguri cu persoane ce se prezintă fără a fi cunoscute de dânşii, şi fără ca aceste persoane să-şi fi dat sama de adresa şi iscusinţa lor, atunci mai cu samă când acei ce fac rămăşaguri se supun excluziv la pasiunea jocului şi nu caută decât ocazia unor împrejurări aleatorii spre a realizà beneficii. Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 424 şi *Dreptul* din 1906, No. 5, p. 40.

Ruleta.

(⁵) Cpr. C. Focşani, *Dreptul* din 1884, No. 66.—Ruleta este jocul de hazard prin excelenţă, căci numai norocul sau hazardul poate să facă ca boamba să se oprească pe roşie sau pe neagră, pe cutare sau cutare număr. Ea nu mai există astăzi decât la *Monte-Carlo*. Existà însă înainte la Baden, Spa, Ostanda, etc., şi atrăgeà mulţi vizitatori, a căror cadavre rămâneau însă de multeori acolo.

(⁶) Jocul numit *bacara* este, în adevăr, un joc de hazard prin luşeii, cari am văzut că erau opriţi şi la Romani(¹), şi în fine, toate jocurile în care perderea sau câştigul atârnă numai de noroc sau întâmplare(²).

Cazul când cineva a împrumutat altuia bani spre a fi jucați.

Art. 1636, care refuză orice acţiune pentru datorii izvorîte din joc, nu se aplică însă aceluia care a împrumutat banii săi unui jucător spre a continuà jocul înainte, sau a plăti o datorie de joc, dacă împrumutătorul n'a luat el însuş parte la acest joc, fie direct, fie indirect; şi împrumutătorul are, după unii, acţiune, chiar când el a cunoscut destinaţia banilor împrumutaţi, adecă: că ei au să fie întrebuinţaţi la joc(³).

Mandatul dat spre a plăti o datorie de joc.

Nu se consideră, de asemenea, ca o datorie de joc mandatul ce s'ar dà unui terţiu spre a plăti o datorie izvorîtă din joc(⁴).

---

excelenţă. Cpr. Trib. Covurlui şi Aurillac, *Cr. judiciar* din 1902, No. 44 şi din 1904, No. 8 (cu observ. noastră). — *Contrà:* C. Focşani, *Dreptul* din 1884, No. 66. „Considerând, zice pe nedrept această decizie, că jocul numit *bacara* nu poate fi considerat ca un pur joc de hazard, căci, în acest joc, câştigul, pe lângă noroc, atârnă în mare parte atât de isteţimea cum şi de combinaţia de spirit a jucătorului“, etc.

(¹) Vezi *suprà*, p. 79.

(²) Vezi în privinţa tuturor jocurilor de mai sus, precum şi a altora, observaţia ce am publicat asupra unei sentinţe a tribunalului din Aurillac, în *Cr. judiciar* din 1904, No. 8 p. 70 urm., precum şi autorităţile citate acolo.

(³) Trib. din Gand şi Bruxelles, *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108; Sirey, 94. 4. 32 şi *Pasicrisie belge*, 94. 3. 127; C. Agen, D. P. 1909. 2. 346; Frèrejouan du Saint, *Jeu et pari*. 68; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VI, p. 494 (ed. din 1847); Thiry, IV, 207. — *Contrà:* Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 126, 127, care nu admite soluţia de mai sus decât atunci când împrumutătorul n'a ştiut că banii împrumutaţi de dânsul aveau destinaţia de a servì la joc. Mai vezi în acest din urmă sens, Guillouard, *Contrats aléatoires*, 91; P. Pont, *Idem*, 647; Troplong, *Idem*, 66 şi 73; Laurent, XXVII, 220; Cas. fr. D. P. 92. 1. 500; Sirey, 92. 1. 513, etc. Acest din urmă sistem erà admis şi în vechiul drept francez. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privinţă, ordonanţa din 1629 (art. 138): *„Défendons à toute personne de prêter argent, pierreries ou autres meubles, pour jouer, ni répondre pour ceux qui jouent, à peine de la perte de leurs dettes et nullité des obligations“*.

(⁴) Thiry, IV, 207; C. Montpellier, *Dreptul* din 1910, No. 55.

Prinsoarea sau rămăşagul.

Incât priveşte prinsoarea, legea n'o recunoaşte ca legitimă, decât atunci când este relativă la jocurile permise (art. 1637), pentrucă ea este tot atât de periculoasă ca şi jocul (1).

Prinsorile făcute de jucători.

Rămăşagurile sau prinsorile făcute de înşişi jucătorii, sunt deci valide, când ele se referă la jocurile permise de art. 1637. Asupra acestui punct toţi autorii sunt de acord.

Prinsorile făcute de terţii. Controversă.

Prinsorile făcute de terţii neînteresaţi şi străini de jocuri, nu dau însă loc la nicio acţiune în justiţie, chiar dacă ele s'ar referì la jocurile ce contribuesc la exerciţiul corpului, pentrucă asemenea prinsori sunt subordonate numai întâmplărei, ceeace exclude din partea terţiilor orice acţiune în justiţie (2).

Cursele cu cai.

Incât priveşte cursele cu cai, pe care art. 1637 le prevede anume, se decide, de asemenea, că prinsorile făcute de persoanele străine curselor, fie pe câmpul de curse, fie aiurea, nu dau loc la o acţiune în justiţie, pentrucă ele nu sunt în realitate decât un joc de hazard (3); numai prinsorile proprietarilor cailor şi acelora cari-i călăresc sunt deci recunoscute ca valide (4).

Loteriile neautorizate.

Loteriile neautorizate sunt asimilate jocurilor şi prinsorilor lipsite de acţiune (5).

---

(1) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 40, 41; Guillouard, *Idem*, 54.

(2) Vezi autorii citaţi în nota precedentă. Cpr. Trib. Paris, D. P. 97. 2. 124.—*Contrà:* C. Paris, Sirey, 1902. 2. 301; Frèrejouan du Saint, *Jeu et pari*, 159, 160.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 55; Baudry et Wahl, *Idem*, 43; P. Pont, *Idem*, 613; Trib. Paris, Sirey, 1910, *Bullet. des sommaires*, 2. 11. Vezi şi Cas. belg. Sirey, 88. 4. 3 (în privinţa aplicărei art. 557, § 3 C. penal belg., 389, § 6 C. pen. rom.).

(4) Cpr. Guillouard, *op.* şi *loco suprà cit.*: P. Pont, *Contrats aléatoires*, 613; Mourlon, III, 1077 *quater*. — Vezi însă Laurent, XXVII, 200.

(5) Cpr. art. 763 din codul german, după care un contract de loterie este obligatoriu numai atunci când loteria a fost aprobată de Stat, *wenn die Lotterie oder die Ausspielung staatlich genehmigt ist.* Vezi, la noi, în privinţa loteriilor neautorizate, cari se consideră, cu drept cuvânt, ca un joc de hazard, legea din 20 Ianuarie 1883 şi art. 350 din codul penal. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 55 urm. Vezi însă, în privinţa loteriei de Stat pe clase, legea din 30 Mai 1906. S'a decis, în această din urmă privinţă, că biletele de loterie nefiind nişte titluri

Operațiile de bursă.

Aceeaş soluţie este admisibilă şi în privinţa târgurilor cu termen asupra efectelor publice sau mărfurilor, când pârîtul va dovedi că, din capul locului, părţile contractante nu au avut în vedere o predare reală şi efectivă a cantităţilor sau valorilor promise, ci numai o speculă asupra diferenţei între suirea şi scoborîrea cursurilor. Târgurile cu termen sunt deci valide, când prezintă caracterul unei operaţii reale şi serioase, ele fiind lipsite de acţiune numai atunci când ascund un joc de bursă, care este un joc la noroc. Instanţele de fond apreciază în mod suveran dacă târgul este serios, sau dacă el ascunde un joc de bursă (¹).

---

la purtător, Direcţia generală a Loteriei regale de Stat este în drept să refuze purtătorului plata lozului eşit, când din registrele colectorilor rezultă că acest loz aparţine unei alte persoane, de oarece proprietatea acestui loz nu aparţine purtătorului, ci jucătorului. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1909, No. 67. — Vezi însă aceeaş Curte (*Dreptul* din 1908, No. 45), care pune în principiu că lozul eşit la sorţi, fiind un titlu la purtător, urmează ca plata lui să se facă aceluia care prezintă titlul, afară de cazul de perdere sau posesiune frauduloasă.

(¹) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 31 şi din 1885, No. 28; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 85; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 153; Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, p. 462, nota 11, *in fine* (ed. 1-a). — Vezi însă Trib. Ilfov (*Dreptul* din 1884, No. 24), care pune în principiu că toate operaţiile făcute la bursă prin intermediul unui agent de schimb, se consideră ca operaţii serioase, şi că nicio probă nu poate fi admisă spre a se stabilì contrariul. Vezi şi art. 764 din codul german, care are următoarea cuprindere: „Când contractul privitor la predarea unor mărfuri sau efecte publice a fost încheiat cu scopul ca perzătorul să nu plătească câştigătorului decât diferenţa între preţul stipulat şi cursul bursei sau târgului, în momentul predărei, contractul este considerat ca o operaţie de joc *(so ist der Vertrag als Spiel anzusehen).* Aceeaş soluţie este admisibilă chiar atunci când numai una din părţi a avut în vedere plata diferenţei de curs, dacă cealaltă parte a cunoscut sau trebuià să cunoască această intenţie". — Jocurile de bursă sunt, din contra, permise în asemenea condiţii: în Austria (art. 12 urm. L. din 1 Aprilie 1875); în Franţa (L. din 28 Martie 1885); în Englitera, în Italia (Cpr. C. Florenţa, Sirey, 1901, 4. 9), în Spania etc. Ele sunt, din contra, oprite în Belgia (jurisprudenţă aproape constantă), în Rusia, în Elveţia, în Statele-Unite, în republica Argentină, în Japonia, etc. Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 157, p. 79 urm. (ed. a 3-a); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, 984 urm., etc.

Dr. străin.

Art. 1637 § 2.

Am văzut că jocurile cari înlesnesc dezvoltarea corpului şi prinsorile relative la aceste jocuri sunt sancţionate printr'o acţiune în justiţie. Aceasta lasă însă a se presupune că suma pusă la joc sau la prinsoare *(l'enjeu)* este moderată, căci dacă ar fi exagerată, judecătorii au facultatea de a respinge acţiunea reclamantului, nu însă de a reduce cererea sa (art. 1637 § 2) (¹).

Împrejurările ce se apreciază de judecători.

Pentru a aprecià dacă suma angajată la joc sau prinsoare este excesivă, judecătorii vor aveà în vedere averea şi condiţia socială a părţilor, natura jocului (²) şi, după unii, chiar obiceiurile jucătorilor (³).

Validitatea plăţei făcută de bună voe. Art. 1638.

Plata unei datorii de joc, chiar excesivă de ar fi, este validă, când a fost făcută de bună voe, căci, după art. 1638, perzătorul nu poate nici într'un caz să ceară restituirea sumelor plătite *de bună voe* (⁴), afară de cazul când câştigătorul ar fi întrebuinţat dol, înşălăciune sau amăgire.

Oblig. naturală. Controversă.

Art. 1638 întrebuinţează formula art. 1092 § 2, privitoare la obligaţiile naturale: „*Repetiţiunea nu este admisă*

(¹) Guillouard, *op. cit.*, 53; Baudry et Wahl, *Idem*, 64, 67; P. Pont, *Idem*, 619; Troplong, *Idem*, 51; Laurent, XXVII, 199; Thiry, IV, 208; Colmet de Santerre, VIII, 179 bis, etc.

(²) Guillouard, Baudry et Wahl, *loco cit.*

(³) P. Pont, *Contrats aléatoires*, 619; Baudry et Wahl, *loco cit.*— *Contrà:* Guillouard, *loco cit.*

Plata făcută din eroare.

(⁴) Spre a nu dà loc la repetiţie, plata trebue să fie făcută *de bună voe*. Deci, acţiunea în repetiţie va aveà loc, dacă plata a fost făcută din eroare, precum ar fi, de exemplu: în cazul când un moştenitor ar fi plătit o datorie a autorului său, crezând că ea are o altă cauză decât jocul sau prinsoarea.

Plata făcută de un incapabil.

Tot astfel, acţiunea în repetiţie va aveà loc, dacă plata a fost făcută de către un incapabil, de exemplu: de un minor, fără consimţimântul tutorului său; de o femee măritată, fără autorizarea bărbatului, etc. Aceasta nu este decât aplicarea principiilor generale. Cpr. Thiry, IV, 210, p. 187; Garsonnet, *Tr. th. et pratique de procéd. civile*, I, § 116, nota 13; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 578 (ed. 4-a); Colmet de Santerre, VIII, 180 bis III, etc.

Autorizarea necesară persoanelor incapabile, spre a se puteà obligà.

De asemenea, numai persoanele capabile se pot obligà prin jocurile sau prinsorile autorizate de lege (art. 1637 § 1). Astfel, femeea măritată nu se poate obligà prin joc sau prinsoare, fără autorizarea bărbatului, iar minorul este absolut incapabil de a se obligà prin acest mod. Cpr. Pothier, *Contrat de jeu*, V, 8; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 70; Guillouard, *Idem*, 57, etc.

în privinţa obligaţiilor naturale, zice acest din urmă text, *cari au fost achitate de bună voe*"; de unde s'a şi tras concluzia, cu drept cuvânt, că datoria rezultând din joc constitue o obligaţie naturală (¹).

C. Calimach. Art. 1888.

Această soluţie erà admisă şi de art. 1888 din codul Calimach (1432 C. austriac). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă text: „Dacă cineva a plătit o datorie stânsă prin prescripţie, sau neputernică numai pentru lipsa formei, *sau dacă a plătit datorii din rămăşaguri şi jocuri de cărţi şi altele asemenea, pentru care legea nu sloboade dritul jăluirei*; asemenea, şi dacă cineva a dat un lucru ca o datorie ce ştià că nu-i dator, nu o mai poate cere înapoi".

Cu toate acestea, chestiunea este foarte controversată, şi unii văd în datoria care izvorăşte din joc, o obligaţie civilă, lipsită de o acţiune în justiţie (²); iar alţii explică, în specie, lipsa de acţiune în repetiţie prin maxima: *quum dantis et accipientis turpitudo versatur, cessat repetitio.* Cu alte cuvinte, acel care a plătit de bună voe o datorie izvorîtă din joc, n'ar puteà exercità acţiunea în repetiţie, nu pentrucă ar existà în specie o obligaţie naturală, ci pentrucă el fiind ca şi cealaltă parte *in turpi causa*, se va aplicà regula: *in pari causa melior est conditio possidentis* (³).

Compensaţie, novaţie, etc. Inadmisibilitate.

Cu toate că jurisconsulţii nu sunt de acord asupra naturei obligaţiilor care izvorăsc din joc sau prinsoare, totuşi asemenea obligaţii nefiind sancţionate printr'o acţiune, se admite, în genere, că ele nu pot fi opuse în compensaţie,

---

(¹) Thiry, III, 40 şi IV, 205: Arntz, III, 158 şi IV, 1439; Laurent, XVII, 19 şi XXVII, 194; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 68 şi 85 urm.; Guillouard, *op. cit.*, 31—36, 67 urm.; Vigié, III, 1081; Colmet de Santerre, V, 174 *bis* şi VIII, 178 *bis* I; Larombière, *Oblig.*, II, art. 1235, No. 6; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 574, text şi nota 2 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, III, § 525, p. 345, nota 9; Cas. fr. şi C. Douai, Sirey, 38. 1. 753; D. 58. 2. 46; C. Roma, Sirey, 99. 4. 37. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 9, nota 3. — După Pothier (*Contrat de jeu*, V, 55), jocul oprit dădeà loc la o obligaţie de conştiinţă.

(²) P. Pont, *op. cit.*, 603; Pilette, *Revue pratique*, tom. XV, anul 1863, p. 442 urm.; Frèrejouan du Saint, *Jeu et pari*, 17 şi 21, etc.

(³) Cpr. T. Huc, XI, 333; Planiol, II, 2110; Mourlon, III, 1079 *quinquies*, etc.

compensaţia fiind o plată fictivă; că ele nu pot fi convertite printr'o novaţie într'o altă obligaţie civilă şi eficace, deşi după părerea generală, obligaţiile naturale pot fi novate (1); că ele nu pot fi garantate prin fidejusiune, ipotecă, amanet, etc. (2), nici confirmate sau ratificate, pentrucă confirmarea sau ratificarea nu schimbă natura datoriei (3).

Tranzacţie.

Asemenea obligaţii nu pot face obiectul unei tranzacţii sau unui compromis (4).

Cesiune.

Ele neputând fi cedate, debitorul nu este obligat a plăti datoria sa cesionarului, şi acest din urmă, lipsit de acţiune contra debitorului, nu are niciun recurs contra cedentului (5).

Ordine publică. Controversă.

Excepţiunea pe care pârîtul poate s'o opue acţiunei întemeiată pe o obligaţie izvorîtă din joc sau prinsoare, fiind relativă la fondul afacerei, poate fi opusă în orice stare s'ar găsi procesul. Ea poate, deci, fi opusă pentru prima oară în apel, şi chiar înaintea Curţei de casaţie, ea interesând, cel puţin după unii, ordinea publică, întrucât motive de ordine publică au făcut pe legiuitor să oprească jocurile şi prinsorile (6).

Ridicarea excepţiei de joc din oficiu. Controversă.

Din cele mai sus expuse rezultă că judecătorii pot şi chiar sunt obligaţi să ridice această excepţie din oficiu, dacă pârîtul n'o ridică el însuş (7).

---

(1) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 17, 18, text şi nota 2, unde se arată controversa. Cpr. Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, p. 460, nota 8 (ed. 1-a); Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1906, No. 24.

(2) Cpr. Thiry, IV, 206; Laurent, XXVII, 217 urm.; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 100 urm., 139; Garsonnet, *Pr. civ.*, I, § 116, nota 14; Planiol, II, 340 şi 2332, etc.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 117 urm.; Garsonnet, *op.* şi *loco suprà cit.*; Répert. Sirey, v° *Jeu et Paris*, 58; C. Angers, D. P. 66. 2. 211; Sirey, 67. 2. 86, etc.

(4) Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 133, 134 şi *Transaction*, 1267; Cas. belg. şi C. Gand, *Pand. Périod.* 92. 5. 41 şi *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108, etc.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 135.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 146; Laurent, XXVII, 201. Cpr. Cas. belg. *Pand. Périod.* 92. 5. 41; C. Gand, *Dreptul* din 1910, No. 13, p. 108. — *Contrà:* Thiry, IV, 210.

(7) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 148; Guillouard, *Idem*, 63; C. Rennes, Sirey, 83. 2. 172.—*Contrà:* Thiry, IV, 210; P. Pont, *op. cit.*, 636; Aubry et Rau, IV, § 386, p. 575 (ed. a 4-a), etc.

Doved. naturei datoriei. Dacă natura datoriei de joc nu rezultă din însuş contractul care stabileşte existenţa ei, dovada acestei naturi incumbă, prin aplicarea art. 1169, acelui care o invoacă (¹).

Imprumutatul, care pretinde că împrumutul este nul din cauză că a fost făcut în vederea unui joc oprit de lege, trebue, de asemenea, să dovedească că împrumutătorul a cunoscut destinaţia banilor împrumutaţi (²).

In fine, dovada poate, în asemenea caz, fi făcută prin orice mijloace de probă, chiar dacă contractul ar fi autentic, fiind vorba de fraudarea unei legi de ordine publică (³).

Jocul şi prinsoarea în dreptul internaţional privat.

Trei ipoteze principale pot să se prezinte:

1⁰ *Prima ipoteză:* — Jocul este nul în ţara în care a avut loc şi valid în ţara în care se cere executarea hotărîrei. In asemenea caz, jocul trebue să fie declarat nul, pentrucă validitatea unui contract se determină după legea ţărei în care el se formează (⁴).

A doua ipoteză: — Jocul este valid în ţara în care a avut loc, şi nul în ţara în care se cere executarea hotărîrei. In asemenea caz, jocul trebue iarăş să fie declarat nul, fiindcă el este oprit pentru consideraţii de ordine publică, şi în această privinţă, statutul ţărei unde jocul se urmăreşte trebue să ţie în frâu statutul ţărei unde el a avut loc.

In baza acestor principii s'a decis, cu drept cuvânt, că tribunalele române nu au a executà hotărîrile tribunalelor străine, de câteori acele hotărîri sunt contrare ordinei publice; şi, în specie, poate fi considerată ca atare hotărîrea care obligă şi condamnă la

---

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 149.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 150. Vezi *suprà*, p. 86.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 152. — Este, în adevăr, de principiu că frauda la o lege care interesează ordinea publică poate fi făcută prin orice soiu de dovezi: martori, prezumpţii, etc., fără niciun început de probă scrisă. Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1909, No. 75 (cu observ. noastră). Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 276 urm. şi tom. VII, p. 285, etc.

(⁴) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 160 urm.; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, 985; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 110; Trib. imper. german, *J. Clunet*, anul 1886, p. 609, etc.

plata unei sume ce decurge dintr'un joc sau prinsoare, pentru care legea română nu conferă nicio acţiune (1).

Tot pentru aceleaşi motive, vom decide că tribunalele române n'ar puteà să ordone plata biletului unei loterii oprită în România (2).

A treia ipoteză:— Jocul este nul atât în ţara în care a avut loc cât şi în aceea în care se cere executarea lui. In asemenea caz nu mai rămâne îndoială că tribunalele locului unde se urmăreşte executarea jocului, îl vor declarà nul (3).

Se poate întâmplà ca o legislaţie străină, precum este, de exemplu, acea portugheză (art. 1542), să permită acţiunea în repetiţie în materie de jocuri la noroc (4); şi cu toate acestea, soluţia va fi tot aceeaş, tribunalele române neavând a se preocupà de locul unde contractul a fost încheiat (5).

---

(1) Cas. rom. Bult. 1899, p. 1349, şi numerorsele decizii străine citate de Baudry et Wahl, *op. cit.*, p. 86, n. 1 (ed. a 3-a); Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v° *Jeu et pari*, 2 urm.; Laurent, *Droit civil international*, VIII, 109; Weiss, *Tr. élément. de droit international privé*, p. 638; Von Bar, *Th. und Praxis des internat. Privatrechts*, § 57, p. 37 urm.—*Contrà:* Brocher, *Cours de droit internat. privé*, II, p. 225; Rolin, *Pr. de droit internat. privé*, I, 130, p. 287 urm.; T. Huc, XI, 386; Trib. imp. german (*Reichsgericht* din Leipzig), *J. Clunet*, 1886, p. 609. Cpr. şi C. de apel din Florenţa (soluţie implicită); Sirey, 1901. 4. 9 (cu nota lui A. Wahl).

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 164; Laurent, *op, cit.*, VIII, 113; Weiss, *op. cit.*, p. 637; Trib. superior *des Deux-Ponts*, Sirey, 99. 4. 22 şi 1904. 4. 5. — Vezi însă Cas. rom. Bult. S-a II, 1881, p. 542. Această din urmă decizie pune în principiu că, deşi în România nu se poate reclamà plata unei sume câştigată dela o loterie străină, întrucât asemenea loterii sunt oprite în ţară, totuşi se poate cere prin justiţie dela un colector liberarea biletului câştigător, întrucât câştigătorul este în drept a cere plata în ţara în care a avut loc acea loterie. Această din urmă soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 165.

(4) Art. 1542 din codul portughez autoriză, în adevăr, acţiunea în repetiţie, de câte ori lucrul sau suma plătită a fost perdută într'un joc la noroc (*se a somma ou cousa tiver sido paga em resultado de perda em jogo de azar*).— *Contrà:* art. 1798 din codul spaniol.

C. portughez
Art. 1542.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *loco suprà cit.*

CAPITOLUL III

Despre contractul de rentă pe viaţă. — Noţiuni generale.

Inexist. rentelor perpetue în dreptul nostru.

Rentele sunt *perpetue* sau *viagere*. Rentele perpetue asupra particularilor, de care din inadvertenţă vorbesc mai multe texte din codul civil, nu există în legislaţia noastră, după cum vom vedeà mai la vale, p. 95 urm., codul nostru necunoscând decât rentele viagere.

Definiţia rentei.

Renta este dreptul la o prestaţiune periodică. Dacă renta este perpetuă, admiţând că asemenea rente ar există şi la noi, prestaţia este datorită *in perpetuum*; dacă ea este viageră, prestaţia este datorită în tot timpul vieţei unei sau mai multor persoane determinate.

Art. 474 C. civ.

Renta este un lucru mobil (art. 474 C. civ.).

Art. 527 C. civ.

Ea este un drept, adecă un lucru incorporal ale cărui venituri sunt considerate ca fructe (art. 527 C. civ.).

Scopul rentei.

Contractul de rentă viageră are de scop înfiinţarea unor venituri periodice mărginite la viaţa unor sau mai multor persoane.

Contract aleator.

Acest contract este deci aleator, cel puţin atunci când este constituit cu titlu oneros (art. 1639).*(Vezi *infrà*, p. 100).

Prescripţie.

Veniturile rentei se prescriu prin *cinci* ani (art. 1907), pe când dreptul însuş al rentei se prescrie, conform dreptului comun, prin 30 de ani, cu începere dela data titlului constitutiv (art. 1892).

Dr. roman.

Sunt autori cari susţin că renta viageră erà necunoscută la Romani (¹).

Cu toate acestea, sunt texte din care pare să rezulte că o rentă viageră puteà fi constituită atât prin testament cât şi prin stipulaţie (²), cu titlu gratuit sau oneros.

C. Calimach. Art. 1719 — 1721.

Codul Calimach are, de asemenea, mai multe dispoziţii asupra acestui contract aleator (art. 1719—1721, corespunzători cu art. 1284—1286 din codul austriac).

(¹) Vezi Troplong, *Contrats aléatoires*, 204.—*Contrà:* Baudry et Wahl, *Idem*, 173; Guillouard, *Idem*, 121; Accarias, *Pr. de droit romain*, II, p. 98, nota 3 (ed. a 4-a, 1891).

(²) Cpr. L. L. 5. 8 şi 21, Dig., *De annuis legatis*, 33, 1; L. 56, § 4, Dig., *De verborum obligationibus*, 45, 1; Instit., *eod. tit.*, 3, 16, § 3, etc.

Deoseb. între rentă şi contractul numit *bail à nourriture.*

Nu trebue să confundăm renta viageră cu contractul numit în Franţa *bail à nourriture*, prin care o persoană îşi asigură, pentru un preţ determinat (abandonarea unui capital sau unui fond), hrana, locuinţa şi îmbrăcămintea pe tot timpul vieţei sale. Acest contract special, care constitue o obligaţie de a face, este cârmuit de alte principii decât acele ale rentei viagere (¹).

Deoseb. între rentă şi asigurarea pe viaţă.

Contractul de rentă pe viaţă mai trebue încă deosebit de asigurarea pe viaţă, care este şi ea un contract aleator, căci acest din urmă contract este totdeauna cu titlu oneros, pe când renta viageră poate fi constituită cu titlu gratuit (²).

Critica contr. de rentă.

Renta viageră este criticată de unii autori, cari o consideră ca imorală din mai multe puncte de vedere (³). Trebue însă să recunoaştem că această critică este cam exagerată.

Despre rentele perpetue

Inexistenţa lor în dreptul nostru.

Contractul de rentă a fost închipuit în Franţa spre a se ocoli oprirea împrumutului cu dobândă (⁴).

(¹) Cpr. Arntz, IV, 1442; Laurent, XXVII, 262 urm.; Troplong, *Contrats aléatoires*, 230, *in fine;* Planiol, II, 2135 urm. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 42, nota 4 şi Baudry et Wahl, *Contrats aléatoires*, 352 urm.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 175.

(³) Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 502 urm.

(⁴) Iată cum se procedà în această privinţă. Împrumutătorul transmitea împrumutatului proprietatea unui capital, interzicându-şi dreptul da a mai cere restituirea lui; în schimb, împrumutatul se obligà a plăti împrumutătorului o rentă perpetuă; şi se ziceà că această operaţie nu constitue un împrumut, ci o vânzare. Lucrul vândut erà, în specie, renta sau venitul, iar capitalul dat de creditor erà preţul vânzărei. Astfel, capitalul nu puteà fi *închiriat* (căci împrumutul cu dobândă nu este în realitate decât o închiriere), ci numai *înstrăinat.* Cpr. Pothier, *Contrat de constitution de rente*, III, 5; P. Viollet, *Hist. du droit civil français*, p. 730 urm. (ed. 3-a); Baudry et Wahl, *Prêt*, 947; Arntz, IV, 1376; Thiry, IV, 170; Planiol, II, 2091, text şi nota 2; Mourlon, III, 993, etc.

Un alt contract, care iarăş serveà a ascunde împrumutul

In ce consistă renta.

El consistă în înstrăinarea definitivă a unui capital, şi uneori chiar a unui imobil, spre a încasà venituri periodice. Dacă aceste venituri urmează a fi plătite în tot timpul vieţei unei persoane, renta se zice viageră şi constitue un contract aleator (art. 1639 urm.). Dacă veniturile pot, din contra, fi cerute în perpetuu sau numai pentru un timp determinat, renta este perpetuă sau vremelnică.

Renta este deci o prestaţie periodică consistând în bani sau în alte lucruri fungibile.

Obligaţia de a servì o atare prestaţie poate fi constituită cu titlu *gratuit*, sau cu titlu *oneros* (art. 1639 urm.).

Despre rentele *viagere* se ocupă art. 1639 urm. din codul civil (¹).

Eliminarea unor texte din codul fr. privitoare la rentele perpetue.

Cât pentru rentele *perpetue*, codul francez are mai multe dispoziţii, cari fac parte din titlul împrumutului cu dobândă (art. 1909 urm.), şi cari au fost eliminate de legiuitorul nostru (²), aşà că se poate foarte bine pune chestiunea dacă avem sau nu, în dreptul nostru, rente perpetue.

S'ar puteà zice, şi am zis chiar noi înşine altădată (³), că deşi legea noastră nu reglementează această materie, totuş nimic nu s'ar opune la înfiinţarea unei rente perpetue, chiar între particulari, după cum aceasta pare să rezulte din termenii expreşi ai art. 474 § ultim. S'ar puteà crede, în adevăr, că la această soluţie ne-ar puteà conduce atât principiul li-

---

Contractul mohatra.

cu dobândă, erà contractul numit *Mohatra* (dela cuvântul arăbesc *Mokhätra*, care însemnează risc sau şansă). Iată cum se procedà în această privinţă. Voind să te împrumut cu 500 lei, lucru ce direct nu puteam face, vindeam lui X, pe credit o marfă oarecare, pentru 600 lei, plătibili în şase luni, iar X îţi revindeà imediat d-tale sau unei persoane interpuse, cu bani peşin, aceeaş marfă, cu preţ de 500 lei. In realitate, această operaţie nu erà o vânzare, ci un împrumut deghizat de 500 lei, iar 100 lei diferenţa între 500 şi 600 lei, erà o dobândă mai mare decât acea permisă de lege. Cpr. Troplong, *Prêt*, 364, p. 310: Chardon, *Du dol et de la fraude*, 506, p. 422 (ed. belg. din 1835); Ferrière, *Dictionn. de droit et de pratique*, v° *Mohatra*. Vezi şi tom. VIII al Coment. noastre, p. 553.

(¹) Vezi şi art. 1719 urm. C. Calimach (1284 urm. C. austriac).

(²) Codul fr. mai are încă un text asupra rentelor perpetue, şi anume: art. 530, care iarăş a fost eliminat de legiuitorul nostru.

(³) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 195, nota 2, (ed. 2-a). Vezi şi tom. II, p. 414, text şi nota 2 (ed. 1-a).

bertăței convențiunilor, înscris în art. 969 C. civil, cât și mai cu samă art. 474, 550, 1892, 1893 și 1907 din acelaș cod, cari vorbesc de *rente perpetue* (¹).

Să ne fie permis, cu toate acestea, a reveni astăzi, după matură reflexie, asupra primei noastre păreri și a susține, de astădată, că, în dreptul nostru, rentele perpetue nu pot fi înființate, între particulari bine înțeles, căci necontestat este că ele pot să aibă loc, în baza unei legi, în privința împrumuturilor contractate de Stat (²).

In adevăr, dacă admitem existența rentelor perpetue, prima dificultate de care ne izbim este aceea de a se ști dacă capitalul rentei este, sau nu, supus restituirei din partea de-

---

Textele care, în legislația noastră, vorbesc de rente perpetue.

(¹) Iată ce dispun, în adevăr, aceste texte, cu privire la *rentele perpetue*. Art. 484 § ultim dispune că sunt mobile prin determinația legei: veniturile *perpetue* sau pe viață asupra Statului, sau *asupra particularilor;* art. 550 dispune că acel ce câștigă cu titlu gratuit un uzufruct universal sau cu titlu universal, este dator a plăti, în proporție cu folosința sa, și fără drept de repetiție, veniturile *rentelor perpetue* sau pe viață, cari privesc asupra patrimoniului; art. 1892, inexistent în codul francez și adaos de legiuitorul nostru, după Marcadé (*Prescription*, p. 185 urm.), dispune că rentele sau creanțele *ale căror capete nu sunt niciodată exigibile,* și cari produc, în folosul creditorului, interese periodice, sau *în perpetuu*, sau pe viață, se prescriu prin 30 de ani, începând *dela data titlului lor constitutiv*, așa precum susține Marcadé (*op. cit.*, p. 186, No. II) și susțin și alți autori (cpr. Baudry et Tissier, *Prescription,* 621), iar nu dela scadența primei prestații a venitului rentei, după cum susțin alți autori. (Cpr. Vazeille, *Prescription*, I, 358, p. 433 urm., ed. din 1832). Această chestiune fiind controversată în Franța, legiuitorul nostru a curmat-o, conform părerei lui Marcadé. Art. 1893 dispune că, după 28 de ani dela data titlului constitutiv al rentei, sau a celui de pe urmă titlu, debitorul rentei poate fi constrâns să procure un nou titlu de rentă creditorului, sau reprezentanților săi; și aceasta pentru ca un debitor de rea credință, care ar deține chitanțele de prestațiunea rentei, să nu poată susține că nu i s'a cerut niciodată nimic și că, prin urmare, renta este prescrisă. In fine, art. 1907 dispune că veniturile *rentelor perpetue* sau pe viață se prescriu prin *cinci* ani. Acestea sunt textele cari, în legea noastră, vorbesc de *rente perpetue.*

(²) Vezi asupra împrumuturilor de Stat și asupra dreptului Statului de a amortiză rentele perpetue constituite de dânsul, Troplong, *Prêt.* 442, p. 382 urm.

vezi art 969 p. existența rent. perpet. Vezi Casația 6 Febr. 1912 bitorului. Art. 1911 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, admite principiul restituirei (1), permiţând însă părţilor de a suspendà această restituire timp de 10 ani. Ce se va decide în legea noastră, unde niciun text nu reglementează materia? A admite principiul nerestituirei capitalului, este a consacrà o robire pe vecie, ceeace este contrar spiritului legiuirilor moderne. A admite principiul restituirei, este a distruge în esenţa sa însăş renta, căci dacă părţile n'au stipulat niciun termen în care restituirea să nu poată aveà loc, debitorul ar puteà, chiar a doua zi după constituirea rentei, să restituiască capitalul, şi să desfiinţeze contractul, acest drept fiind imprescriptibil, căci este vorba în specie de o pură facultate (art. 1853 § ultim).

Eliminarea art. 1912 fr. din codul nostru. După art. 1912 din codul francez, iarăş eliminat de legiuitorul nostru, debitorul poate fi constrâns la restituirea capitalului, dacă nu plăteşte venitul rentei la două termene consecutive, presupunând că renta este anuală. Când va puteà, la noi, debitorul să fie constrâns la restituirea capitalului? Niciun termen nefiind fixat în această privinţă, creditorul ar puteà, cel puţin după unii, să-şi ceară capitalul său la prima neplată a venitului rentei, pentrucă debitorul nu-şi îndeplineşte obligaţia sa (art. 1020, 1021). Dacă debitorul plăteşte regulat, creditorul nu va puteà niciodată cere restituirea capitalului său.

Cine nu vede, apoi, dificultăţile practice şi încurcăturile la cari pot să deà loc rentele perpetue? Presupunând, în adevăr, că mi-ai constituit o rentă prin abandonarea pe vecie a unui capital, sau a unui imobil (rentă fonciară), această rentă fiind perpetuă, mi se va servì nu numai mie, dar şi generaţiilor viitoare, adecă tuturor moştenitorilor mei, cari pot să ajungă a fi foarte numeroşi; şi această rentă

Dr. roman şi dr. vechiu fr. (1) La Romani, renta chiar perpetuă, nu erà supusă restituirei, afară de cazul unei convenţii contrare. Vezi Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, p. 393 (ed. 3-a, 1887). Cpr. L. 34 § 4, Cod, *De donationibus*, 8, 54; L. 1, Cod, *De donationibus quæ sub modo, vel certo tempore conficiuntur*, 8, 55. Vezi asupra rentelor perpetue, tit. 43, *Exemplum sacræ pragmaticæ formæ de usuris*, *Novella* 160. — In dreptul vechiu francez, cutumele admiseseră de mult principiul contrar al restituirei capitalului. „*Rentes constituées à deniers*, ziceà Loysel, în Institutele sale cutumiere, *sont rachetables à toujours*".

se va servì de către moştenitorii debitorului, cari şi ei, la rândul lor, pot ajunge la numărul de 100 sau chiar mai mult.

Toate aceste dificultăţi ne fac a crede că legiuitorul nostru, ştergând textele privitoare la rentele perpetue, pe care le-a găsit în codul francez, a înţeles să sacrifice aceste rente cari, de altmintrelea, nici nu se justifică, precum se justifică în Franţa, prin tradiţia ţărei noastre (¹).

Cum rămâne dar cu textele din codul civil, pe cari le-am înşirat p. 97, nota 1, şi cari toate vorbesc de rente *perpetue*, presupunând existenţa lor? Aceste texte, ca multe altele, sunt o inadvertenţă a legiuitorului.

Inadvertenţa este uşor de explicat în privinţa art. 474 şi 550. In adevăr, deşi aceste texte vorbesc de rentele perpetue, legiuitorul nu ştià încă, la redactarea lor, ce are să hotărască mai târziu în privinţa acestor rente. Cât pentru art. 1892, 1893 şi 1907, ele pot fi explicate prin împrejurarea că legiuitorul a uitat ceeace a dispus la titlul împrumutului, în privinţa rentelor perpetue. Asemenea distracţiuni legislative nu sunt de mirat într'o legislaţie pripită, cum este a noastră, în care lipseşte şi spiritul de unitate, fiindcă nu este numai opera unuia, ci a mai multora.

In orice caz, este mai uşor de a vedeà o inadvertenţă în traducerea unor texte, cari rămân fără aplicaţie, decât în eliminarea altora, atunci mai ales când textele eliminate nu sunt, ca în specie, reproducerea principiilor generale.

Cu toate acestea, mărturisim că chestiunea este gravă, şi că existenţa rentelor perpetue este, în dreptul nostru, îndoelnică.

Am dorì ca sistemul ce-l propunem astăzi, după ce mai întâiu susţinusem părerea contrară, să provoace o discuţie din partea acelor competenţi, spre a vedeà dacă nu cumva ne-am înşelat în expunerea făcută. Lumea juridică este însă grăbită, şi nu are timpul să se ocupe cu asemenea chestii.

Ne vom simţì deci prea fericit, dacă se vor găsì măcar câţiva cetitori cari să-şi bată capul spre a cugetà câteva momente asupra chestiunei ce am discutat.

(¹) De aceeaş părere este şi d-l Nacu (III, No. 28, p. 480). Acest autor nu vorbeşte însă de textele din codul civil, cari presupun existenţa rentelor perpetue. — *Contrà:* G. Meitani *(Dreptul* din 1902, No. 58), care admite existenţa rentelor perpetue şi în dreptul nostru.

SECȚIUNEA I-a.

Despre natura contractului de rendită pe viață.

Condițiile de validitate ale acestui contract.

Art. 1639. — Rendita pe viață se poate înființà cu titlu oneros. (Art. 474, 523, 527, 550, 947, 1646 urm., 1785, 1907 C. civ. Art. 1968 C. fr.). (¹).

Art. 1640. — Ea se poate constituì și cu titlu gratuit, prin donațiune între vii sau prin testament. Trebue însă să fie învestită cu formele cerute de lege pentru asemenea acte. (Art. 800 urm., 813 urm., 844, 845, 900, 1641 urm., 1650 C. civ. Art. 1969 C. fr.) (²).

Art. 1641. — Rendita pe viață, înființată prin donațiune sau testament, este supusă la reducțiune, dacă întrece porțiunea disponibilă; este nulă dacă se face în favoarea unei persoane incapabile de a primi. (Art. 751 urm., 808 urm., 812, 841 urm., 844, 847 urm., 934, 939 urm., 1642 C. civ. Art. 1970 C. fr.) (³).

Art. 1642. — Rendita pe viață se poate înființà în favoarea persoanei ce a plătit prețul, sau a altei a treia ce nu are niciun drept la rendită.

In cazul din urmă, deși întrunește însușirile unei liberalități, totuși nu este supusă formelor stabilite pentru donațiune; însă este în totul supusă dispozițiunilor art. precedent. (Art. 751 urm., 1640, 1641 C. civ. Art. 1971, 1973, 2° C. fr. Art. 1794 C. italian) (⁴).

Art. 1643. — Ea se poate înființà în favoarea uneia sau mai multor persoane. (Art. 1972 C. fr.) (⁵).

Art. 1644. — Este fără lucrare orice contract de rendită pe viață înființat în favoarea unei persoane, care erà deja moartă în momentul facerei contractului. (Art. 962, 966 C. civ. Art. 1974 C. fr.) (⁶).

Art. 1645. — Contractul de rendită pe viață, în favoarea unei persoane afectată de o boală de care a murit în interval de 20 zile dela data contractului, este nul. (Art. 1644 C. civ. Art. 1975 C. fr.).

Renta constit. cu titlu oneros. Cotract aleator.

Renta viageră poate fi constituită cu titlu oneros, sau cu titlul gratuit (art. 1639, 1640). Când ea este constituită cu titlu oneros, contractul este aleator(⁷), căci dacă persoana

---

(¹) Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 215, 235.

(²) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 215, 243.

(³) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 239—241.

(⁴) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 223, 226, 241.

(⁵) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 215, 223, 255.

(⁶) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 224.

(⁷) In asemenea caz, liberalitatea făcută sub forma unui contract cu titlu oneros este supusă numai condițiilor de fond ale pe capul căreia a fost constituită renta, trăeşte mult, creditorul ei va fi în câştig, iar debitorul va fi în pagubă; dacă ea trăeşte puţin timp, contrariul va avea loc.

Renta constit. cu titlu gratuit. Liberalitate.

Când însă renta este constituită cu titlu gratuit, debitorul nu este expus a fi în perdere, şi nici nu are şansa de a fi în câştig. Renta este atunci o liberalitate, care va fi cu atât mai mult sau mai puţin considerabilă, cu cât persoana pe capul căreia ea a fost constituită, va trăi mai mult sau mai puţin. Contractele aleatorii fiind o subdiviziune a contractelor cu titlu oneros (art. 947), renta nu poate fi un contract aleator, de câteori ea este constituită cu titlu gratuit.

Aplicarea regulelor dela liberalităţi. Art. 1640, 1641.

Ea este deci, în asemenea caz, o liberalitate: de unde rezultă că este supusă, atât în privinţa fondului cât şi a formelor, regulelor dela liberalităţi. Astfel, ea trebue să fie făcută în formele unei donaţiuni sau unui testament [1]; ea este reductibilă, dacă întrece partea disponibilă, şi nu poate fi făcută în folosul persoanelor incapabile de a primi prin donaţiune sau testament (art. 1641) [2].

---

donaţiilor între vii, precum: capacitatea acelui ce dărueşte şi primeşte, raportul şi reducţiunea, etc. Ea nu este însă supusă la formele prescrise de art. 813 urm. pentru existenţa donaţiunilor, destul este ca ea să fi fost acceptată, independent de orice formă, chiar şi tacitamente. C. Iaşi, *Dreptul* din 1902, No. 39, p. 312.

Validitatea donaţiunilor deghizate.

[1] Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1890, No. 21.—Atât jurisprudenţa franceză cât şi a noastră, admiţând însă validitatea donaţiunilor deghizate sau ascunse sub forma unui contract cu titlu oneros (cpr. Trib. Dolj şi Vaslui, *Cr. judiciar* din 1908, No. 14 şi *Dreptul* din 1909, No. 73, cu nota care însoţeşte această sentinţă, precum şi C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1901, No. 77 cu observ. noastră), de aici rezultă că se poate constitui o rentă viageră cu titlu gratuit, ascunzând-o sub forma unui contract cu titlu oneros, recunoscând, de exemplu, că creditorul rentei a dat debitorului ei un capital, care n'a fost vărsat în realitate. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 125; Baudry et Wahl, *Idem*, 179; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 409.

Revocarea rentei pentru survenire de copii.

[2] S'a decis de asemenea, cu drept cuvânt, că o rentă viageră constituită cu titlu gratuit (prin donaţiune), este revocabilă pentru survenire de copii (art. 836 urm.), şi că, în privinţa fructelor, ele nu pot fi percepute de donatar decât până în ziua când i s'a notificat de către dăruitor naşterea copilului; şi această notificare trebue să fie formală, ea neputând fi în-

Art. 844.

Fiind însă că valoarea unei rente viagere nu poate fi stabilită cu uşurinţă, din cauza incertitudinei vieţei persoanei pe al cărei cap este constituită renta, art. 844 admite o regulă specială pentru cazul când s'ar pretinde că renta constituită cu titlu gratuit întrece partea disponibilă. Moştenitorii rezervatari au, în asemenea caz, facultatea de a executà dispoziţia, sau de a abandonà proprietatea părţei disponibile(¹).

Renta constituită cu titlu oneros. Aplicarea principiilor dela vânzare. Art. 1295, 1647.

Renta viageră poate, după cum am văzut, fi constituită cu titlu oneros. Creditorul rentei dă, în asemenea caz, debitorului ei fie o sumă de bani, fie un lucru mobil sau imobil, după cum dispune anume art. 1968 din codul francez. In acest din urmă caz, lucrul mobil sau imobil dat de creditor este vândut debitorului, iar renta plătită de dânsul este preţul vânzărei. Acest contract este, ca toate vânzările, consensual, iar proprietatea lucrului este transferată debitorului rentei, fără tradiţie, prin simplul efect al consimţimântului (art. 1295), renta fiind datorită din acest moment. Contractul este, în genere, cârmuit de regulele dela vânzare, cu această deosebire că desfiinţarea lui nu poate fi cerută pentru neplata veniturilor rentei (art. 1647)(²).

Art. 1642.

Renta viageră poate fi stipulată nu numai în folosul aceluia care plăteşte preţul ei, dar şi în folosul unui terţiu. De exemplu, îţi remit 100000 lei, cu condiţie să plăteşti o rentă viageră unui vechiu servitor al meu (art. 1642)(³).

Validitatea stipulaţiilor pentru alţii.

Aceasta dovedeşte că stipulaţiile pentru alţii sunt perfect valide în legislaţia noastră, deşi textele din codul francez

---

locuită nici chiar prin cunoştiinţa donatarului de faptul naşterei copilului. Fructele percepute de donatar în intervalul dela naşterea copilului şi până la notificare, sunt însă câştigate pentru dânsul. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 69, p. 548 (cu observ. noastră). Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 340, şi autorităţile citate acolo.

(¹) Vezi în tom. IV, explic. art. 844.

(²) Unii autori văd însă în contractul de rentă constituit cu titlul oneros, un contract real, de câteori renta este constituită pentru o sumă de bani sau un lucru *in genere*. Cpr. Thiry, IV, 212, pag. 188; Mourlon, III, 1020. — *Contrà:* Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 504.

(³) Cpr. Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 572.

privitoare la aceste stipulaţii (art. 1119—1122) au fost eliminate de legiuitorul nostru (¹).

Contract aleator.

Renta viageră, fie ea stipulată în folosul aceluia care plăteşte preţul, fie în folosul unui terţiu, trebue să fie stabilită pentru un timp calculat asupra vieţei unei sau mai multor persoane; de unde ea îşi trage caracterul de contract aleator.

Stabilirea rentei asupra capului unui terţiu. Art. 1642.

Nu este însă neapărat ca ea să fie stabilită asupra capului creditorului, căci ea poate fi stabilită asupra capului unui terţiu (art. 1642), sau chiar asupra insuş capului debitorului. Astfel, dacă am stipulat o rentă de 3000 lei *cât timp voiu trăì*, renta este stabilită asupra capului creditorului. Dacă am stipulat că-mi vei plătì această rentă *cât timp va trăì fratele d-tale*, renta este stabilită asupra capului unui terţiu (²). Dacă am stipulat că-mi vei plătì această rentă *în tot timpul vieţei d-tale*, renta este stabilită asupra capului debitorului. In regulă generală, renta se stabileşte asupra capului creditorului. Acesta este cazul cel mai frecuent.

Renta viageră se plăteşte cât timp trăeşte persoana asupra capului căreia ea este constituită. Astfel, dacă ea a fost constituită asupra capului unui terţiu, ea se va stânge numai prin moartea acestui terţiu, iar nu prin moartea creditorului, care ar murì înainte. In acest din urmă caz, renta va continuà în persoana moştenitorilor creditorului, până la moartea terţiului (³).

Art. 557.

Sub acest raport, renta viageră se deosebeşte deci de uzufruct, care se stânge în totdeauna prin moartea uzufructuarului (art. 557).

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1313 şi Bult. 1904, p. 1226 urm.; C. Galaţi, *Dreptul* din 1903, No. 1; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 6, şi *Cr. judiciar* din acelaş an. No. 32. Vezi şi tom. V al Coment. noastre, p. 97 urm şi 196.

(²) Când renta este constituită asupra capului unui terţiu, acesta nu este în drept a se folosì de ea şi nu are nevoe de a fi capabil, viaţa sa fiind luată numai ca termen cât timp trebue să dureze renta. Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 223; Thiry, IV, 212, p. 189; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 205; Planiol, II, 2122.

(³) Thiry, IV, 212, p. 189; Guillouard, *op. cit.*, 143; P. Pont, *op. cit.*, 688; Cas. fr. Sirey, 65. 1. 324; D. P. 65. 1. 364; C. Bordeaux, D. P. 73. 2. 16, etc.

Constit. rentei asupra capului mai multor persoane. Moartea uneia din aceste persoane.

Renta viageră poate fi constituită asupra mai multor capete, ca şi asupra unui singur cap, puţin importă dacă aceste persoane trebue sau nu să se folosească de ea (¹). Chestiunea este însă de a se şti dacă, în caz când renta a fost constituită asupra capetelor mai multor persoane, moartea uneia din aceste persoane aduce, sau nu, stingerea parţială a rentei?

Răspunsul trebue să fie, în principiu, negativ. Moartea uneia din aceste persoane nu va aduce deci stingerea parţială a rentei, această stingere fiind subordonată morţei tuturor persoanelor asupra cărora ea este constituită. Cât timp una din aceste persoane trăeşte, renta se va plătì în întregimea ei, pentrucă dacă creditorul a constituit-o pe mai multe capete, aceasta este probabil în scopul de a prelungì durata ei. Contrariul poate însă să rezulte din voinţa părţilor (²).

Aceeaş soluţie este admisibilă chiar atunci când toate persoanele asupra capetelor cărora renta a fost constituită, sunt creditoare a acestei rente (³), şi una din ele a încetat din viaţă; pentrucă, în specie, nu există două rente, ci una singură constituită asupra două capete. Condiţia stingerei acestei rente fiind moartea ambilor creditori, cât timp unul din ei trăeşte, condiţia nu este încă îndeplinită, şi deci, renta se datoreşte în întregimea ei (⁴).

(¹) Când se zice că renta este stabilită asupra capului unei persoane, aceasta nu însemnează că acea persoană se foloseşte de veniturile rentei, ci că viaţa acestei persoane serveşte de termen rentei, care se va stinge la moartea acelei persoane. Mourlon, III, 1034. Prin stabilirea rentei asupra capului unui terţiu, debitorul rentei este interesat la moartea acestui terţiu, ceeace nu este fără inconvenient, mai ales când aceasta se face fără consimţimântul terţiului. Acollas (III, p. 505, n. 2), zice că aceasta este un atentat contra dreptului individului. Dar dacă debitorul rentei este interesat la moartea terţiului, creditorul ei este, din contra, interesat la existenţa lui.

(²) Thiry, IV, 212; Baudry et Wahl, 208; Mourlon, III, 1034.

(³) De exemplu: bărbatul stipulează o rentă viageră atât în folosul său cât şi al soţiei sale, fără a prevede anume că, în caz de moartea sa, renta va fi reversibilă asupra soţiei sale, cu toate că aceasta ar fi cel mai bun mijloc de a înlătură orice îndoială şi discuţie.

(⁴) Pothier, *Constitution de rente*, III, 242; Thiry, IV, 212 pag. 190; Arntz, IV, 1449; Troplong, *Contrats aléatoires*, Arătarea prin contract a persoanelor asupra capului cărora renta este constituită.

De câteori renta este constituită asupra capului mai multor persoane, aceste persoane trebue să fie arătate prin contract, creditorul neputând să-şi rezerve dreptul de a indicà pe a doua persoană în urma morţei celei dintăi; pentrucă altfel, el ar puteà să determine, după placul său, durata probabilă a contractului, indicând persoanele cari, din cauza vârstei sau sănătăţei lor, ar puteà să trăească mai mult sau mai puţin (¹).

Art. 1644.

Art. 1644, după care este lipsit de efecte juridice contractul de rentă viageră constituit asupra capului unei persoane care erà moartă în momentul încheierei contractului, nu este decât o aplicare a principiului care voeşte determinarea persoanei, asupra capului căreia renta este constituită. Motivul acestei dispoziţii este lesne de priceput. In adevăr, creditorul abandonându-şi capitalul său în schimbul unei rente, şi această rentă trebuind să existe în tot timpul vieţei persoanei asupra capului căreia ea este constituită, renta n'a existat niciodată, dacă acea persoană erà săvârşită din viaţă în momentul încheierei contractului. Contractul fiind deci, în specie, fără cauză, n'a existat niciodată (art. 966) (²).

Art. 1645.

Art. 1645 asimilează cazului de mai sus, pe acela în care renta ar fi fost constituită asupra capului unei persoane, atinsă de o boală de care acea persoană a murit în interval de 20 zile dela data contractului. Cauza nulităţei rentei este, în asemenea caz, ignoranţa stărei de sănătate a persoanei asupra căreia renta a fost constituită.

Condiţiile cerute p. aplicarea art. 1645.

Aplicarea acestui text cere trei condiţii, şi anume: 1⁰ persoana asupra capului căreia renta a fost constituită trebue să fie bolnavă în momentul încheierei contractului; 2⁰ ea trebue să fi murit de această boală; şi în fine, 3⁰ moartea trebue să fi avut loc în interval de 20 zile dela data

---

245 urm.; P. Pont, *Idem*, 692; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589; Cas. fr., Sirey, 30. 1. 142. — *Contrà:* Duranton, XVIII, 134; Laurent, XXVII, 275; C. Dijon, D. P. 45. 4. 335.

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 209; Guillouard, *Idem*, 144; P. Pont, *Idem*, 690; Laurent, XXVII, 273; C. Caen, Sirey, 52. 2. 669; D. P. 53. 2. 95, etc.

(²) Contractul este nul chiar dacă părţile n'au cunoscut moartea terţiului pe capul căruia renta a fost constituită. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 212, 213.

contractului (1), fără a se numără ziua încheierei lui *(dies a quo)* (2).

Art. 1169.

Acel care invoacă nulitatea rentei va trebuì să dovedească existenţa condiţiilor la care ea este subordonată (art. 1169) (3). *Actori incumbit probatio.* Asupra acestui punct nu mai încape nicio îndoială.

Cazurile în care se aplică art. 1644 şi 1645.

Art. 1645 se aplică, după părerea tuturor, fie că renta a fost constituită asupra capului creditorului, fie asupra capului unui terţiu, întrucât legea nu face nicio deosebire în această privinţă.

Mai mult încă, după unii, art. 1644 şi 1645 ar fi aplicabile şi în caz când renta, fiind constituită asupra capului mai multor persoane, una din aceste persoane erà săvârşită din viaţă în momentul încheierei contractului, sau ar fi murit în termenul de 20 zile statornicit de art. 1645, de boala de

---

Sensul cuvântului boală.

(1) Cuvântul *boală,* de care se serveşte art. 1645, trebue interpretat în sens strict. Dacă n'a existat boală, vârsta oricât de înaintată a persoanei asupra căreia renta ar fi fost constituită, urmată de moarte chiar în termen de 20 zile dela data contractului, nu-l anulează. Faptul că femeea asupra capului căreia renta a fost constituită, ar fi fost îngreunată, şi ar fi murit în termenul fixat de lege, nu anulează de asemenea contractul, afară de cazul când starea de îngreunare a femeei erà complicată de o boală, care puteà să determine şi care a determinat moartea ei. Guillouard, *Contrats aléatoires*, 151; Baudry et Wahl, *Idem*, 219; Troplong, *Idem,* 274; P. Pont, *Idem*, 711; T. Huc, XI, 348, etc.

Aplic. art. 1645 boalelor mintale. Controversă.

Art. 1645 se aplică, după unii, nu numai boalelor fizice, dar şi acelor mintale, care conduc la sinucidere. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 220; Trib. Mortagne, Sirey, 72. 2. 39. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 152; Laurent, XXVII, 281; T. Huc, XI, 348; C. Caen, Sirey, 72. 2. 39; D. P. 72. 5. 383. Vezi şi C. Orléans, D. P. 60. 2. 98.

Cazul când moartea provine dintr'o operaţie.

Moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită trebuind, după cum am văzut mai sus, să fie consecinţa unei boli, art. 1645 nu mai este aplicabil, dacă ea a provenit dintr'o operaţie. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 221.

(2) *Dies a quo non computatur in termino.* Cpr. Thiry, IV, 213; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 223; Guillouard, *Idem*, 162; Troplong, *Idem*, 276; P. Pont, *Idem*, 714; Laurent, XXVII, 282; Aubry et Rau, IV, § 388, p. 586 (ed. a 4-a), etc.

(3) Thiry, IV, 213; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 225; Guillouard, *Idem*, 153; Laurent, XXVII, 383; T. Huc, XI, 349; Cas. fr. D. P. 1903. 1. 39; Sirey, 1903. 1. 263.

care erà atunci atinsă (1). Chestiunea este însă controversată, după cum aceasta se poate vedeà din autoritățile citate în nota 1.

Bail à nourriture.

Tot controversată este și chestiunea de a ștì dacă art. 1645 se aplică, sau nu, contractului numit *bail à nourriture*, de care am vorbit *suprà*, p. 95 (2).

Neaplic. art. 1645 rentelor constituite cu titlu gratuit.

Incât privește însă rentele constituite cu titlu gratuit, nu mai încape îndoială că art. 1645 nu li se aplică, fiindcă acest text se întemeiază pe lipsa de cauză; or, într'o donațiune, cauza consistă în voința de a îndeplinì o binefacere (3).

Stabilirea zilei în care contractul a fost încheiat.

Ziua în care contractul de rentă a fost format poate să aibă mare însemnătate, din punctul de vedere al aplicărei art. 1644 și 1645, spre a se aprecià dacă persoana asupra capului căreia renta a fost constituită erà moartă în acel moment, sau a murit în cele 20 zile prevăzute de art. 1645.

Dacă renta a fost constituită printr'un act sub semnătură privată, fără dată certă, acest act va face credință față de moștenitorii creditorului rentei (art. 1176). Art. 1182 nu se aplică acestor moștenitori, ei nefiind terții; actul nu va face însă credință față de dânșii decât până la dovada contrară, ceeace însemnează că moștenitorii vor puteà stabilì antidatarea actului atât prin martori cât și prin prezumpțiuni, fiindcă ei au fost în imposibilitate de a-și procurà o dovadă scrisă; altfel, art. 1645 n'ar mai fi niciodată aplicabil, pentrucă moştenitorii sau reprezentanţii creditorului rentei sunt acei în drept a cere aplicarea lui (1).

---

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 232 urm.; Guillouard, *Idem*, 159; Laurent, XXVII, 277 și 287; T. Huc, XI, 346, 347; Bidart, *Revue pratique*, anul 1868, p. 333 urm.; Demogue, *Revue trimestrielle de droit civil*, t. II (anul 1903), p. 174; Labbé, nota în Sirey, 65. 2. 321; Cas. fr. și C. Douai, Sirey, 66. 1. 192; Sirey, 1902. 2. 297 (decizie casată).— *Contrà:* Arntz, IV, 1448; Troplong, *Contrats aléatoires*, 275; P. Pont, *Idem*, 721; Duranton, XVIII, 150; Aubry et Rau, IV, § 384, p. 584, text și nota 12; Massé-Vergé, V, § 747, p. 27, nota 10; Colmet de Santerre, VIII, 189 *bis*. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen); D. P. 1905. 1. 89 (cu nota lui Planiol). Mai vezi Trib. Lyon și Valence, *Pand. Périod.* 86. 2. 19; Sirey, 1905. 2. 23. Vezi asupra acestei controverse, Répert. Sirey, v° *Rentes*, 532 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 1975, No. 96 urm., etc.

(2) Vezi în diferite sensuri, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 357; Guillouard, *op. cit.*, 178; Planiol, II. 2136; Trib. Paris, D. P. 1901. 2. 145.

(3) Thiry, IV, 214, *in fine*.

SECŢIUNEA II

Despre efectele contractului de rendită pe viaţă între părţile contractante.

Art. 1646. — Acela în a cărui favoare s'a înfiinţat, cu titlu oneros, o rendită pe viaţă, poate să ceară sfărâmarea contractului, dacă înfiinţătorul ei nu dă asigurările stipulate pentru executare. (Art. 1020, 1021—1025 C. civ. Art. 1977 C. fr.) (2).

Art. 1647. — Singura neplată a termenelor expirate a renditei nu dă drept aceluia în a cărui favoare este înfiinţată, să ceară întoarcerea capitalului, sau reintrarea în posesiunea fondului înstrăinat. El are numai dreptul de a face să se sechestreze şi să se vândă averea debitorului său, şi a cere ca, neconsimţind debitorul, să se reguleze din produsul vinderei, o sumă suficientă spre plata termenelor. (Art. 829, 1020, 1021, 1365, 1648, 1719 C. civ. Art. 1978 C. fr.) (3).

Art. 1648. — Infiinţătorul renditei nu poate să se libereze de plata ei, oferind înapoierea capitalului şi renunţând la repetiţiunea anuităţilor plătite, oricât de lungă ar fi viaţa acelora în a căror favoare s'a înfiinţat rendita, şi oricât de oneroasă ar fi prestaţiunea renditei. (Art. 969, 1635, 1647 C. civ. Art. 1979 C. fr.) (4).

Art. 1649. — Rendita pe viaţă se dobândeşte de proprietarul ei în proporţiunea zilelor ce a trăit.

Dacă însă s'a stipulat că termenii ei să se plătească anticipat, atunci se consideră de câştigat fiecare termen din ziua în care a venit plata lui. (Art. 523, 525, 527 C. civ. Art. 1980 C. fr.) (5).

Art. 1650. — Numai în cazul în care rendita pe viaţă s'a înfiinţat cu titlu gratuit, se poate şi stipulà că dânsa să nu fie supusă sechestrărei. (Art. 1640 urm., 1718 C. civ. Art. 408, 2° Pr. civ. Art. 1981 C. fr.) (6).

Art. 1651. — Proprietarul renditei pe viaţă nu poate să ceară termenele expirate, decât justificând existenţa sa, ori existenţa persoanei în favoarea căreia renta a fost înfiinţată. (Art. 120, 1169, 1907 urm. C. civ. Art. 1983 C. fr.) (1).

---

(1) Cpr. Thiry, IV, 215, p. 191, 192.

(2) Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 228, 229.

(3) Argument din L. 8, Cod, *De contrahenda emptione et venditione*, 4, 38 şi din L. 14, Cod, *De rescindenda venditione*, 4, 44. Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 227, 231.

(4) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 232, 233, 255, 258.

(5) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 248, 255 şi *Olig.*, II, 674.

(6) Cpr. Pothier, *Constit. de rente*, III, 252.

Obligaţiile debitorului rentei consistă: 1⁰ în a dà siguranţele promise prin contract (2); 2⁰ în a plăti veniturile rentei la timpul hotărît.

1⁰ Darea siguranţelor promise prin contract.

Art. 1646.

De câteori debitorul rentei nu dă siguranţele promise prin contract, de exemplu: o fidejusiune, o ipotecă, etc., sau, siguranţele legale, ori micşorează siguranţele date (art. 1025) (3), creditorul poate cere rezilierea contractului (art. 1646), pentru că el n'a consimţit a-şi înstrăinà capitalul său decât sub condiţia de a aveà aceste garanţii.

Desfiinţarea contractului se face prin justiţie.

Rezolvirea sau desfiinţarea contractului, de care vorbeşte art. 1646, şi care nu se aplică rentelor constituite cu titlu gratuit (4), nu are loc de drept, ci prin justiţie, debitorul putând să oprească rezolvirea judiciară, dând până la pronunţarea unei hotărîri definitive, singuranţele promise sau siguranţe echivalente cu acele micşorate de dânsul (5).

Debitorul ar puteà chiar, după unii, să ofere siguranţele promise, şi pe care nu le dăduse, dacă judecătorul le găseşte suficiente (6).

---

(1) Cpr. Pothier, *op. cit.*, III, 257.

(2) Dacă renta viageră provine dintr'o vânzare, ea va fi garantată prin privilegiul vânzătorului. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 258, 282; Guillouard, *Idem*, 135 şi 181, etc.

(3) Thiry, IV, 217; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 262; Guillouard, *Idem*, 197; P. Pont, *Idem*, 737; Troplong, *Idem*, 291; Laurent, XXVII, 312, etc. — Constituirea unei noi ipoteci asupra imobilului ipotecat pentru siguranţa rentei, nu este o micşorare a garanţiei primitive. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 265. *Quid juris* în privinţa vânzărei imobilului ipotecat? Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 263.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 275; P. Pont, *Idem*, 748; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589 (ed. a 4-a). — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*, 195 (în privinţa donaţiunilor).

(5) Thiry, IV, 217; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 270.— Dacă micşorarea siguranţelor date nu se datoreşte faptului debitorului, desfiinţarea contractului nu va aveà loc. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 266.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 270.—*Contrà:* Guillouard, *Idem*, 200.

Efectele desfiinţărei contractului.

Presupunând acum că contractul a fost desfiinţat pentru lipsă de siguranţă, chestiunea este de a şti care este efectul acestei desfiinţări?

Restit. capitalului.

Un punct asupra căruia toţi autorii sunt de acord, este că debitorul trebue să restitue capitalul sau celelalte lucruri primite dela creditor.

Restit. veniturilor. Controversă.

Cât pentru chestiunea de a se şti dacă creditorul trebue să restitue veniturile primite, ea este controversată. Unii admit afirmativa, sub cuvânt că efectul îndeplinirei condiţii rezolutorii este de a pune lucrurile în starea de mai înainte, ca şi cum contractul n'ar fi avut fiinţă (art. 1019) (1).

Această soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă veniturile rentei au fost plătite de debitor pentru folosinţa capitalului pe care el a avut-o şi pentru riscurile creditorului până în momentul rezoluţiunei. Dacă creditorul ar trebui să restitue veniturile primite de dânsul, el ar fi suferit riscurile în mod gratuit, ceeace ar fi nedrept. Retroactivitatea desfiinţărei nu poate să facă ca debitorul să nu fi avut folosinţa capitalului, şi ca creditorul să nu fi fost expus unui pericol. Aceasta erà şi părerea lui Pothier, dela care probabil redactorii codului n'au înţăles să se depărteze (2).

2º Plata veniturilor rentei şi sancţiunea acestei obligaţiuni.

Debitorul rentei trebue să plătească veniturile ei, la termenele fixate prin convenţie, fie în producte, fie în bani, după cum au fost stipulate prin contract.

Aceste venituri încetează de a fi datorite la moartea creditorului rentei.

S'ar păreà că, după principiile generale, lipsa plăţei veniturilor la timpul oportun ar trebuì să poată aduce rezilierea contractului (art. 1021, 1365).

---

(1) Laurent, XXVII, 316; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 371 urm.; Planiol, II, 2132; Cas. fr. Sirey, 43. 1. 892 şi Répert. Dalloz, Vº *Rente viagère*, 128, etc.

(2) Pothier, *Constit. de rente*, III, 230; Thiry, IV, 217, p. 193; Arntz, IV, 1457; P. Pont. *op. cit.*, 746; Troplong, *Idem*, 298 urm.; Guillouard, *Idem*, 201; Duranton, XVIII, 164; Colmet de Santerre, VIII, 193 *bis;* Aubry et Rau, IV, § 390, p. 590 (ed. a 4-a); Massé-Vergé, V, § 749, p. 30, nota 6; C. Caen şi Dijon, Sirey, 44. 2. 97; Sirey, 48. 2. 206 şi Répert. Dalloz, vº *Rente viagère*, 100 şi 129, etc.

Art. 1647. Derogare dela principiile generale.

Cu toate acestea, art. 1647 nu admite această soluţie, pentrucă ar fi fost nedrept de a constrânge pe debitor la restituirea unor venituri pentru care el a plătit poate mai mult decât a primit. De aceea, creditorul are numai dreptul de a urmărì şi vinde o parte suficientă din bunurile debitorului, spre a-şi asigurà plata veniturilor sale (art. 1647)(1); şi aceasta fie că renta a fost constituită cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit (2).

Stipul. unui pact comisor expres.

Remâne însă bine înţăles că art. 1647 nu mai este aplicabil, de câteori părţile au stipulat prin contract un pact comisoriu expres, ceeace ele sunt libere să facă (3).

Cazurile în care art. 1647 nu este aplicabil.

Se admite, de asemenea, că art. 1647 nu este aplicabil dacă contractul de constituire al rentei este comutativ, adecă nu are un caracter aleator (4), şi atunci când renta a fost constituită cu titlu gratuit (5), sau este condiţia unei donaţiuni, pentrucă orice donaţiune este revocabilă pentru inexecutarea condiţiilor (art. 829) (6).

Contract unilateral. Art. 1648.

In fine, art. 1647 nu este aplicabil rentelor constituite printr'un contract unilateral (7).

După cum creditorul rentei nu poate cere restituirea capitalului ei, tot astfel nici debitorul nu se poate liberà de plata ei, restituind acest capital sau lucrul primit pentru constituirea ei, oferind chiar de a perde veniturile plătite până la restituire, din cauza caracterului aleator al contractului (art. 1648)(¹).

---

(1) Dacă debitorul rentei are şi alţi creditori pe care nu-i poate dezinteresà, creditorul rentei va suferì, ca şi ceilalţi creditori, o reducere proporţională, afară de cazul când el ar aveà o ipotecă sau un privilegiu. Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, III, p. 647. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 304 urm. Vezi *infrà*, p. 112, nota 1, *in fine*.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 309; C. Pau, Sirey, 62. 2. 467.

(3) Thiry, IV, 217, p. 194; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 289 urm.; Planiol, II, 2131; T. Huc, XI, 355; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 1978, No. 128 urm.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 206; Troplong, *Idem*, 313; P. Pont, *Idem*, 752; Laurent, XXVII, 319.— *Contrà:* Baudry et Wahl, *op. cit.*, 286.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 287.

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 288, şi autorităţile citate acolo. Incât priveşte revocarea rentei pentru survenire de copii, vezi *suprà*, p. 101, nota 2.

(7) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 288 *bis.*

Art. 1649 § 1. Veniturile rentei viagere fiind fructe civile, se dobândesc zi cu zi (art. 523, 525). Aceste venituri nu se dobândesc de creditor decât în proporţia numărului de zile ce a trăit, în timpul anului, acela asupra capului căruia erà constituită renta. Aşa dar, dacă renta a fost constituită la 1 Ianuarie 1910, şi creditorul, pe capul căruia o presupunem constituită, a murit la 1 Iulie acelaş an, veniturile au putut fi percepute pe timp de şase luni (art. 1649 § 1)(²).

Art. 1649 § 2. Cu toate acestea, dacă renta erà, după convenţia părţilor, plătibilă prin anticipaţie, plata făcută în aceste condiţii este definitiv dobândită pentru creditor, şi reprezentanţii lui nu vor aveà nici o restituire de făcut (art. 1649 § 2). Redactorii codului actual au admis cu drept cuvânt, în această privinţă, soluţia contrară acelei susţinută de Pothier(³).

Art. 1651. Viaţa persoanei pe capul căreia renta a fost constituită, fiind o condiţie a existenţei rentei, se înţelege că creditorul ei nu va puteà cere plata veniturilor acestei rente, decât dovedind, prin orice mijloace, existenţa acestei persoane (art. 1651).

Art. 1650. Părţile pot, prin convenţia lor, să declare renta neurmăribilă din partea creditorilor aceluia căruia ea aparţine,

---

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1868, p. 151.—Nu numai debitorul nu se poate liberà de plata rentei, dar nici creditorii săi, în caz de falimentul lui, nu pot cere stingerea rentei, oricât de jignitoare ar fi această rentă pentru masa creditorilor. Troplong, *Contrats aléatoires*, 323; Baudry et Wahl, *Idem*, 336; Guillouard, *Idem*, 215; P. Pont, *Idem*, 768; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 169. In caz de faliment al debitorului rentei, creditorul va suferì o reducere proporţională a rentei, dacă el nu are nicio garanţie reală. Vezi *suprà*, p. 111, nota 1.

(²) Ziua încheierei contractului *(dies a quo)* şi aceea în care a murit creditorul *(dies ad quem)* nu se socotesc în numărul zilelor în care veniturile sunt datorite. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 345; Guillouard, *Idem*, 182; P. Pont, *Idem*, 773; Laurent, XXVII, 294; Aubry et Rau, IV, § 389, p. 587, nota 1 (ad. a 4-a), etc.

(³) Vezi Pothier, *Constit. de rente*, III, 248 (ed. Bugnet).

însă numai atunci când renta este constituită cu titlu gratuit (1). Asemenea convenţie nu aduce nicio daună creditorilor, cari se găsesc în aceeaş situaţie ca şi cum debitorul lor (creditorul rentei) n'ar fi dobândit nicio liberalitate.

Cazul când renta este constituită cu titlu oneros.

Părţile nu pot însă să declare renta neurmăribilă, de câteori ea este constituită cu titlu oneros, fiindcă aceasta ar fi cel mai bun mijloc pentru un debitor de rea credinţă de a-şi sustrage averea sa dela urmărirea creditorilor săi.

Art. 408 Pr. civ.

Chiar în caz când renta a fost constituită cu titlu gratuit, sub condiţia ca ea să nu poată fi urmărită şi sechestrată, totuşi ea poate fi urmărită, *însă numai pentru datorii de alimente, de chirii şi alte creanţe privilegiate asupra mobilelor*. Judecătorii fixează, în asemenea caz, partea din veniturile ce pot fi urmărite (art. 408 Pr. civ.) (2).

Incetarea rentei viagere.

Moartea persoanei asupra capului căreia ea a fost constituită.

Renta viageră încetează: 1° prin moartea persoanei asupra capului cărei ea a fost constituită, sau prin moartea a însuş creditorului, dacă viaţa lui a fost luată drept termen al existenţei rentei (3). Art. 1982 din codul francez este expres în această privinţă. Codul nostru n'a mai reprodus acest text, pentrucă el este inutil şi pentrucă, pe de altă parte, el vorbeşte de moartea civilă, care nici în Franţa astăzi nu mai există.

Cazul când debitorul rentei a cauzat el însuş moartea acestei persoane.

Ce se va întâmplà în caz când debitorul rentei va cauzà el însuş moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită, aşa cum s'a întâmplat în privinţa faimosului sofist, Pic dela Mirandole care, după spusa unui autor italian *(Surdus)*, a fost otrăvit de către un bogat Florentin, din cauza unei rente viagere ce-i datorà (4).

---

(1) Cpr. Cas. rom. S-a III, decizia No. 14, din 18 Ianuarie 1910. Revista *Jurisprudenţa* din 1910. No. 4, p. 52 şi *Dreptul* din 1910, No. 21 (cu nota d-lui S. Rădulescu).

(2) Cas. rom., decizia citată în nota precedentă.

(3) Nu se distinge, în această privinţă, dacă moartea a fost naturală sau e datorită sinuciderei. Troplong, *op. cit.*, 357; T. Huc, XI, 360, etc.

(4) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 352; David, *Du contrat de rente viagère*, p. 270 (teză pentru doctorat).

Cazul, din nefericire, a fost adus de mai multe ori înaintea justiţiei, care a decis că, de câteori este vorba de un contract cu titlu oneros (1), moştenitorii creditorului rentei pot cere rezilierea contractului şi daune interese, prin aplicarea principiilor generale (art. 1020, 1021) (2).

Cazul când renta a fost constituită prin înstrăinarea unui imobil.

Se decide chiar, în genere, că dacă, în asemenea caz, renta a fost constituită prin înstrăinarea unui imobil, desfiinţarea contractului va aduce desfiinţarea tuturor drepturilor reale consimţite de debitorul rentei (3).

Prescripţia.

2^0 Renta viageră se mai stinge încă prin prescripţia de 30 de ani, cu începere dela data titlului constitutiv (art. 1892), numai veniturile rentei fiind prescriptibile prin cinci ani (art. 1907). Pentru a înlătură această prescripţie, creditorul sau moştenitorii săi trebue să ceară un nou titlu al rentei (art. 1893).

Art. 1646.

3^0 Renta constituită printr'un act cu titlu oneros, se stinge prin rezilierea contractului pentru nedarea siguranţelor promise sau micşorarea acelor existente (art. 1646). Vezi *suprà*, p. 110, 111.

Art. 829.

4^0 In fine, renta viageră constituită printr'un act cu titlu gratuit se poate stinge printr'una din cauzele de revocare prevăzute de lege (art. 829).

Absenţa persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită.

Cât pentru absenţa persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită, ea nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei. Absenţa acestei persoane produce însă, în mod provizor, aceleaşi efecte ca şi moartea, fiindcă creditorul sau moştenitorii săi trebue să dovedească existenţa acestei persoane, pentru a puteà cere veniturile rentei (¹).

---

(1) Dacă renta a fost constituită cu titlu gratuit, rezilierea contractului ne mai fiind o pedeapsă, debitorul culpabil va fi condamnat la daunele apreciate de justiţie. Thiry, IV, 218, p. 196; P. Pont, *op. cit.*, 786, etc.

(2) Cpr. C. Amiens, Montpellier, etc. Sirey, 43. 2. 3; D. P. 89. 2. 188; Troplong, *op. cit.*, 353; P. Pont, *Idem*, 784; Guillouard, *Idem*, 491; Thiry, IV, 218, p. 195; Aubry et Rau, IV, § 390, p. 589.—Vezi însă Laurent, XXVII, 305; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 325; T. Huc, XI, 360; Arntz, IV, 1456, după cari debitorul rentei va continuà a servì veniturile ei, moştenitorilor creditorului, până la timpul probabil când, conform legilor ordinare ale naturei, creditorul ar fi încetat în mod natural de a trăì. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 1892, No. 22 urm.

(3) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 192; Troplong, *Idem*, 354; Laurent, XXVII, 305, *in fine*. — *Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, 784.

Renta viageră în dreptul internaţional privat.

Contractul de rentă este, în genere, supus regulelor generale privitoare la convenţii (²).

Imprejurările pot însă, uneori, să permită judecătorilor de a presupune că părţile au înţeles să se supue fie legei ţărei la care aparţine titularul rentei, fie legei situaţiunei imobilului, de câteori contractul este relativ la un imobil (³).

Trebue însă, în orice caz, să se ţină socoteală de legile care interesează ordinea publică şi regimul proprietăţei imobiliare.

Astfel, art. 1650, dispunând că numai rentele stabilite prin acte cu titlu gratuit pot fi stipulate neurmăribile, această dispoziţie va fi observată în România, în privinţa rentelor înfiinţate într'o ţară unde asemenea restricţie nu-şi are fiinţă (⁴). Art. 1650.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa art. 1644, care declară nulă renta înfiinţată pe capul unei persoane moartă în momentul încheierei contractului (⁵). Art. 1644.

Se decide de unii că şi art. 1647, care nu admite condiţia rezolutorie pentru lipsa plăţei veniturilor rentei, trebue să cârmuească contractele de rentă constituite sub o legislaţie care nu cunoaşte asemenea dispoziţie (⁶). Art. 1647.

Această soluţie este însă respinsă de alţi autori, şi cu drept cuvânt, pentrucă părţile putând, după cum ştim, să deroage dela art. 1647 (vezi *suprà*, p. 111), sunt presupuse, de câteori au contractat într'o ţară în care asemenea dispoziţie nu există, că ar fi derogat dela ea, dacă contractul ar fi avut loc în România (⁷).

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 339; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 1982, No. 33.

(²) Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v⁰ *Rente*, 1; T. Huc, XI, 388.

(³) Brocher, *Cours de droit international privé*, II, No. 219 şi 227, p. 268 şi 272, precum şi autorii citaţi în nota precedentă.

(⁴) T. Huc. XI, 388, p. 486.

(⁵) T. Huc, *loco suprà cit.*

(⁶) Vezi Brocher, *op. şi loco suprà cit.*

(⁷) Cpr. T. Huc, XI, 388, p. 486.

TITLUL XIV

DESPRE FIDEJUSIUNE (CAUȚIUNE) (¹).

CAPITOLUL I

Despre natura și întinderea fidejusiunei.

Definiție.

Fidejusiunea este un contract prin care o persoană se obligă către alta a-i plăti ceeace i se datorește de către un terțiu, în caz când acest terțiu nu va plăti el însuș datoria sa (²). *„Qui alieno nomine obligatur, fidejussor vocatur“*, zice L. 1 § 8, Dig., *De oblig. et act.*, 44. 7. Această definiție rezultă din art. 1652.

Art. 1652. — Cel ce garantează o obligațiune, se leagă către creditor de a îndeplini el însuș obligațiunea pe care debitorul n'o îndeplinește. (Art. 944, 946, 1662 urm. C. civ. Art. 2011 C. fr.) (³).

Fidejusiunea este convențională, legală și judiciară. (Vezi *infrà*, p. 168).

Siguranță personală.

Fidejusiunea dă creditorului o siguranță *personală* (⁴).

(¹) Cuvântul *cauțiune* vine dela *cavere*, *cautio*, care însemnează garanție sau siguranță. Dreptul nostru anterior întrebuințează cuvântul *chezășie*. (Vezi Andr. Donici, capit. 20; C. Calimach, art. 1776 urm., 1346 urm. C. austriac; C. Caragea, partea III, cap. 12, etc.). Cuvântul *chezăș* se găsește și în legile actuale. Vezi, de exemplu, art. 422 Pr. pen.— Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obișnuit citați, D. A. Ponsot, *Tr. du cautionnement en matière civile et commerciale* (ed. din 1844).

(²) Cine garantează pe altul plătește, zice un vechiu proverb. Fidejusiunea este deci periculoasă; de aceea Loysel zicea: *„Pleige, plaide; gage rend, et bailler caution est occasion de double procès“*.

(³) Cpr. L. 1 § 8, Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44, 7; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, Pr.; Pothier, *Oblig.*, II, 366, 368, 387, etc.

Deoseb. între garanțiile personale și acele reale.

(⁴) Garanțiilor *personale* se opun garanțiile *reale*, care consistă în afectarea unui lucru creditorului, precum: amanetul, ipoteca, etc. *„Plus est cautionis in re quam in persona“*. (L. 25, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17). Acel care dă o

Fidejusorul este deci o persoană care se obligă pentru altul cu toate bunurile sale.

Aval.

Fidejusiunea unei cambii se numeşte *aval* (art. 296 urm. C. com.) (¹).

Contract accesoriu.

Fidejusiunea este un contract accesoriu, căci ea presupune în totdeauna un contract principal (²).

C. unilateral. Aplicarea art. 1180.

Acest contract este unilateral, căci creditorul garantat nu contractează nicio obligaţie; de unde rezultă că art. 1180 este aplicabil în specie. (Vezi *infrà*, p. 128).

Contract de binefacere.

Fidejusiunea este un contract consensul şi de binefacere (³), însă numai între fidejusor şi debitor.

Gratuitatea fidejusiunei.

In genere, fidejusorul se obligă fără a primi nimic în schimb dela debitorul garantat, însă contrariul poate să rezulte din voinţa părţilor. Cu alte cuvinte, gratuitatea este de natura, iar nu de esenţa fidejusiunei (⁴).

---

siguranţă *reală* pentru datoriile altuia nu se obligă personal, ci afectează numai bunul care face obiectul siguranţei, pe când acel care dă o siguranţă *personală* se obligă personal cu toate bunurile sale mobile şi imobile (art. 1718), iar după moartea sa, obligaţia sa trece la moştenitorii săi (art. 1658 şi Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 2). Cpr. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 909; Thiry, IV, 238; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 28 urm.; Troplong, *Cautionnement*, 1 şi 38 urm.; Thiry, IV, 238. Vezi şi *infrà*, p. 127.

Etimologia cuvântului aval.

(¹) Cuvântul *aval* (dela *à valoir)*, însemnează, după Littré (dicţionar), *jos*. După toate probabilităţile, locul semnăturei a determinat sensul metaforic al cuvântului aval. Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, IV, p. 185, nota 1 (ed. a 2-a). Vezi asupra avalului, studiul foarte meritoriu al amicului nostru, C. N. Toneanu, astăzi procuror general la Curtea din Galaţi, publicat în *Dreptul* din 1910, No. 45, 62, etc.

(²) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 18 şi tom. VII, p. 417. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 52 urm., pag. 38 urm.

(³) Cpr. Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 403, p. 716, nota 1 (ed. Crome din 1894).

(⁴) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 15; Baudry et Wahl, *Idem*, 915 şi 1071; Ponsot, *Idem*, 21, p. 29; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1413, p. 440.— Fidejusiunea gratuită nu este, în genere, o donaţiune, fiindcă fidejusorul are recurs contra debitorului principal (art. 1669 urm.). Prin urmare, nu poate să fie vorba, în specie, de raport sau de reducţiune. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1074; Troplong, *Idem*, 14 şi 41; P. Pont, *Idem*, 19; Guillouard, *Idem*, 20 şi 35. Cpr. Baudry et Colin, *Donations et testaments*, I, 847.—Dar dacă fidejusorul a plătit da-

Mandat tacit sau gestiune de afaceri.

Fidejusiunea cuprinde, în genere, un mandat tacit. In adevăr, de câteori fidejusorul se obligă după cererea sau cu ştirea debitorului, există între aceste două persoane un mandat, în virtutea căruia fidejusorul are acţiunea *mandati contraria*, spre a cere înapoi ceeace a plătit creditorului (1). Dacă fidejusorul şi-a împrumutat creditul său, fără ştirea debitorului, există quasi-contract de gestiune de afaceri (2).

Deoseb. între fidejusiune şi mandatul.

Cu toate acestea, fidejusiunea nu trebue să fie confundată cu mandatul, cu care ea are analogie, pentrucă, pe când în caz de a exista mai mulţi mandatari constituiţi prin acelaş act, nu există, în principiu, solidaritate între ei (art. 1543), din contra, de câteori mai multe persoane au garantat pe unul şi acelaş creditor pentru una şi aceeaş datorie, fiecare din ele rămâne obligată pentru datoria întreagă (art. 1666) (3).

Deoseb. între fidejusiune şi alte contracte.

Fidejusiunea se deosebeşte, de asemenea, de pactul *constitutæ pecuniæ*, care era foarte uzitat la Romani (4); de convenţiunea numită *del credere* (5); de ipotecă, amanet, depozit şi împrumut, care sunt contractate reale (6); de făgădu-

---

toria unui descendent, acest debitor trebue să raporteze suma plătită, când vine la moştenirea fidejusorului (art. 751 urm.). Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1074 şi *Successions*, III, 2764, 2954 urm., etc.

Art. 751 urm.

Oblig. raportului şi reducţiunei.

Suma plătită de fidejusor va fi, de asemenea, supusă raportului şi reducţiunei, de câteori el a plătit-o cu intenţia de a nu exercità niciun recurs contra debitorului principal, pentrucă, în asemenea caz, fidejusiunea este o liberalitate. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1075; Guillouard, *Idem*, 21 *bis* şi 35. Judecătorii fondului apreciază în mod suveran dacă fidejusorul a renunţat sau nu la recursul său contra debitorului. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1076.

(1) Troplong, *op. cit.*, 17.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 429; Troplong, *op.* şi *loco suprà cit.*, etc. Vezi şi *infrà*, p. 125.

(3) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 28 şi 288. Vezi şi tom. IX al Coment. noastre, p. 553.

(4) Se numeşte astfel pactul prin care se făgădueşte unui creditor plata creanţei sale. Cpr. Troplong, *op. cit.*, 34 şi 103.

(5) Se numeşte astfel convenţia prin care un mandatar sau un depozitar ià asupra lui cazurile fortuite (cpr. L. 39, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1). Vezi Troplong, *Mandat*, 373, 374 şi *Cautionnement*, 37.

(6) Vezi *suprà*, p. 116, nota 4.— Acela care s'a obligat prin convenţie a dà o fidejusiune nu poate, în principiu, să deà un

ința de a garantà pe cineva, pentrucă creditorul nu are, în asemenea caz, cel puțin după unii, dreptul de a urmărì pe acel care a dat o astfel de făgăduință, ci numai de a-l silì a-și îndeplinì făgăduința sa (¹).

Deoseb. între fidejusiune și o simplă recomandare.

In fine, trebue să deosebim fidejusiunea de o simplă recomandare, căci fidejusiunea nu se presupune, ea trebuind să fie expresă (art. 1656). Astfel, n'ar existà fidejusiune, ci numai o simplă recomandare, lipsită în genere de responsabilitate, dacă am scris cuiva că poate să împrumute pe cutare persoană cu o sumă de bani, acea persoană fiind cinstită. *Verba commendatoria non obligant*, ziceà Bartolus. Existența și întinderea obligației mele atârnă, în asemenea caz, de termenii scrisorei (²).

Dr. roman.

Fidejusiunea erà foarte întrebuințată la Romani (³) și se numeà, într'un mod general, *intercessio*. Ea se făceà pe cale de stipulație, și cuprindeà trei varietăți deosebite: *sponsio*, *fidepromissio* și *fidejussio*.

Dr. Justinian.

Mai târziu, pe lângă această fidejusiune solemnă, Justinian a admis fidejusiunea fără forme, în care consimțimântul părților erà suficient pentru a face să se nască o obligație din partea fidejusorului (⁴).

Mandatum pecuniæ credendæ.

O altfel de *intercessio* rezultă din contractul ce se numeà *mandatum pecuniæ credendæ* sau *mandatum quali-*

---

amanet sau o ipotecă, și vice-versa. *Aliud pro alio, invito creditore, solvi non potest.* Cpr. Troplong, *op. cit.*, 40 și 202. Art. 1676 admite însă soluția contrară în privința fidejusiunei legale și judiciare, și vom vedeà *infrà*, pag. 138 și 139, că această dispoziție nu se aplică fidejusiunei convenționale.

(¹) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 42.— *Contrà:* Baudry et Wahl, *op. cit.*, 927; Guillouard, *Idem*, 28; T. Huc, XII, 181 și alte autorități citate de acești autori.

(²) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 401; Troplong, *Mandat*, 44 urm. și *Cautionnement*, 138 urm. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 553, nota 5. Autorii citează după Papon, ca exemplu, o decizie prin care s'a hotărît că următoarea scrisoare nu are nicio putere obligatorie: „Cutare trebue să-și pue pe fiul său în pensiune la d-ta; el este un om cinstit, care-ți va plătì foarte exact“. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 111, pag. 122.

(³) „*Sponsores et fideipromissores et fidejussores sæpe solemus accipere*“, zice Gaius (Instit., III, § 117).

(⁴) L. 27, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 136.

ficatum (¹). Un terțiu dădeà mandat unei persoane de a împrumutà cu o sumă de bani pe o altă persoană. Acel care îndeplineà mandatul aveà doi debitori: pe mandant și pe acel care primise banii. Pe de altă parte, acest din urmă erà obligat față de *mandatar*, în privința căruia erà considerat ca mandant (²).

Senatusconsultul Velleian.

In fine, după Senatusconsultul Velleian, dat sub împăratul August și sub consulatul lui *Velleius Rufus*, femeea măritată sau nemăritată, care se obligase a garantà datoria altuia, puteà să invoace o excepție spre a nu-și executà obligația sa, putând să ceară înapoi ceeace plătise în necunoștință de cauză (³).

Condițiile cerute pentru existența fidejusiunei.

Art. 1653.— Fidejusiunea nu poate existà decât pentru o obligație validă.

Cu toate acestea, se poate face cineva fidejusorul unei obligații ce poate fi anulată în virtutea unei excepțiuni personale debitorului; cum, de pildă, în cazul de minoritate. (Art. 207, 448, 950 urm., 966, 1047, 1681 C. civ. Art. 352, 353 C. com. Art. 2012 C. fr.) (⁴).

(¹) Vezi Namur, *Cours d'Institutes*, II, § 288, No. 4, p. 49; Ponsot, *Cautionnement*, 11 urm., p. 12 urm. Cpr. art. 778 C. german.

(²) Cpr. Instit., *De mandato*, 3, 26, § 2 și L. 28, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1. Vezi în privința dreptului roman, asupra căruia nu ne putem întinde mai mult, Pand. fr., v⁰ *Caution-Cautionnement*, 3 urm.; Troplong, *Cautionnement*, 2 urm.; Maynz, *Cours de droit romain*, II, § 261 urm., p. 427 urm. (ed. a 5-a, 1891); Rambaud, *Explic. élément. du droit romain*, II, p. 159 urm.; Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 476 urm.; Namur, *Cours d'Institutes*, II, § 322 urm., p. 89 urm. (ed. a 4-a, 1888); Ponsot, *op. și loco suprà cit.*

(³) Vezi L. 2, Dig., *Ad Senatusconsultum Velleianum*, 16, 1; L. 1, § 4, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1. Cpr. asupra acestui Senatusconsult, P. Gide, *Étude sur la condition privée de la femme*, p. 153 urm. (ed. a 2-a, revăzută de Esmein, 1885).

(⁴) Cpr. L. 178, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; L. L. 25 și 29, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 13, Pr., Dig., *De minoribus 25 annis*, 4, 4; L. 2, Cod, *De fidejussoribus minorum*, 2, 24; Pothier, *Oblig.*, II, 194, 367, 377, 396, 400, etc.

Art. 1655. — Oricine poate să se facă fidejusor, fără ordinul şi chiar fără ştiinţa aceluia pentru care se obligă.

Asemenea, se poate face nu numai pentru debitorul principal, dar şi pentru fidejusorul acestuia. (Art. 946, 1669 urm., 1678, 1680, C. civ. Art. 2014 C. fr.)[1].

Patru condiţii sunt necesare pentru existenţa fidejusiunei: 1° o obligaţie principală validă; 2° consimţimântul fidejusorului; 3° capacitatea lui; şi 4° contractarea unei obligaţii personale din partea fidejusorului.

1° O obligaţie principală validă.

Fidejusiunea presupune o obligaţie principală, care este garantată, căci altfel ea ar fi fără obiect.

In adevăr, fidejusorul obligându-se a plătì o datorie, această datorie trebue să aibă fiinţă.

Oblig. inexistentă.

Obligaţia principală trebue să fie *validă* (²); de unde

---

[1] Cpr. L. 8 § 12 şi L. 30, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 366, 394, 399, 404, etc.

Garantarea oricărei oblig. în genere.

(²) Fidejusiunea se aplică la toate obligaţiile, oricare ar fi obiectul lor. In fapt, ea serveşte mai mult a garantà datoriile de bani. Încât priveşte obligaţiile de a face sau de a dà, fidejusorul garantează daunele ce pot rezultà din inexecutarea obligaţiei debitorului. Planiol, II, 2327; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 949; Guillouard, *Idem*, 51, 54; P. Pont, *Idem*, 26; Laurent, XXVIII, 128, etc.

Oblig. cari rezultă dintr'un quasi-contract, delict, etc.

Se poate, de asemenea, cauţionà obligaţiile care rezultă dintr'un quasi-contract, dintr'un delict, quasi-delict sau din lege. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 949; Guillouard, *Idem*, 54; Troplong, *Idem*, 50. Cpr. L. 8 § 2, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1 şi art. 1779 C. Calimach (1350 C. austriac).

Motiv contrar ordinei publice. Controversă.

Cauţionarea unei obligaţii valide este posibilă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinei publice. Astfel, un amant poate să garanteze o obligaţie constituită către concubina sa, pentru ca ea să continue a trăì în concubinaj cu dânsul. Baudry et Wahl, *loco cit.*; C. Paris, D. P. 95. 2. 158.— *Contrà:* C. Nancy, D. P., *loco cit.*

Garantarea oblig. viitoare. Controversă.

Obligaţiile viitoare, afară de acele cari sunt nule ca având de obiect o moştenire nedeschisă, pot şi ele fi cauţionate, căci nimic nu împedică fidejusiunea de a aveà fiinţă înaintea obligaţiei principale. Fidejusiunea este însă, în asemenea caz, condiţională, şi nu se formează în realitate decât în momentul când obligaţia principală îşi are fiinţă. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, rezultă că nu se poate garantà plata unei obligaţii inexistente, de exemplu: a unei obligaţii fără obiect, sau având o cauză ilicită ori imorală (art. 966) (¹).

Garantarea oblig. anulabile.

In privinţa obligaţiilor *anulabile*, de exemplu, pentru un viciu de consimţimânt (eroare, dol şi violenţă), ele existând şi fiind valide cât timp n'au fost anulate (art. 961, 1900), pot fi garantate prin fidejusiune. Dacă ele nu sunt anulate, fidejusiunea va fi validă; în caz de anulare, fidejusiunea va cădeà însă odată cu ele, căci, în asemenea caz, datoria principală fiind considerată ca inexistentă, fidejusiunea a fost lipsită de obiect (²). „Obligaţia contractată contra oprirei legei, surprinsă prin dol, smulsă prin violenţă, pătată, în fine, de un alt viciu de asemenea natură, este absolut nulă; actul care o garantează cade deci odată cu ea, a zis Treilhard în expunerea de motive“ (³).

399; Arntz, IV, 1495; Planiol, II, 2328; Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 509; Guillouard, *Idem*, 17, 52, 53; Laurent, XXVIII, 131. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 28; Aubry et Rau, IV, § 423, p. 674; Mourlon, III, 1131. Mai multe legislaţii străine sunt exprese în această privinţă. Vezi, de exemplu, art. 492 C. federal al obligaţiilor (Elveţia); art. 1825 C. spaniol; art. 765 § 2 C. civil german, etc. „Fidejusiunea poate fi contractată, zice acest din urmă text, chiar pentru o obligaţie viitoare sau condiţională *(für eine künftige oder eine bedingte Verbindlichkeit)*“.

Garantarea unei oblig. izvorîtă din joc sau prinsoare.

(¹) Astfel, nu se poate garantà o datorie izvorîtă din joc sau prinsoare, după cum dispune anume art. 1780 § ultim din codul Calimach, cu toate că obligaţiile naturale pot fi cauţionate (L. 16 § 3, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1). Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 139; Pand. fr., v^0 *Caution*, 218; Troplong, *Cautionnement*, 85; Mourlon, III, 1079 *sexies;* Laurent, XXVII, 218; Guillouard, *op. cit.* 58; Cas. fr. D. P. 55. 1. 292 (motive); Sirey, 56. 1. 162. Vezi şi *suprà*, p. 91. — *Contrà:* P. Pont, *Petits contrats*, IX *(Cautionnement)*, 54. — Se poate însă garantà în mod valid o datorie contractată la cârciumă, pentrucă codul actual n'a reprodus art. 128 din cutuma Parisului, după care asemenea datorii erau lipsite de acţiune (vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 9, nota 3). Vezi P. Pont, *loco cit.*; Pand. fr., v^0 *cit.*, 219. — *Contrà:* Pothier, *Oblig.*, II, 194; Troplong, *Cautionnement*, 85. Vezi şi Pand. fr., v^0 *Cabaret*, 7 urm.

Datorii contractate la cârciumă. Controversă.

(²) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 381; Thiry, IV, 235, p. 214, 215. Vezi şi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 955. Vezi *infrà*, explic. art. 1681, p. 152.

(³) Vezi Baudry et Wahl, *Cautionnement*, p. 508, nota 4 (ed. a 3-a).

La principiul că fidejusiunea nu este validă de câteori obligaţia principală este anulată, art. 1653 face excepţie în privinţa obligaţiilor susceptibile de a fi anulate printr'o excepţie personală debitorului; de exemplu: obligaţia contractată de un minor, de o femee măritată neautorizată, etc. In aceste cazuri, precum şi în altele de asemenea natură, de câteori incapabilul va provocà anularea angajamentului său, fidejusorul va rămâneà obligat, cu toate că obligaţia garantată de dânsul e presupusă inexistentă. Motivul acestei dispoziţii este că viciul obligaţiei derivă din starea în care se găseşte debitorul, şi această stare fiind cunoscută de fidejusor, acest din urmă este presupus a fi voit tocmai să garanteze incapacitatea debitorului. Pentru ca obligaţia fidejusorului să poată, în specie, subzistà fără o obligaţie principală, trebue să presupunem că legea a considerat obligaţia anulată a unui incapabil ca o obligaţie naturală (1). Or, ştim că obligaţiile naturale pot fi garantate de un fidejusor, cu toată controversa ce există în această privinţă. *„Fidejussor accipi potest, quoties est aliqua obligatio civilis* **vel naturalis** *cui aplicetur“* (2). Art. 1653.

Se poate garantà nu numai o obligaţie principală, dar şi acea luată de un fidejusor (art. 1655 § 2) (3). *„Pro fidejussore fidejussorem accipi nequaquam dubium est“* (4). Acel care garantează obligaţia luată de fidejusor, se numeşte în Franţa *certificateur de caution*. Codul Calimach nu vorbeşte de această ipoteză, însă art. 1777 din codul menţionat dispune: „că acel ce făgădueşte să despăgubească pe chezăş, dacă el va Art. 1655 § 2.

---

(1) Cpr. Planiol, II, 2332; Thiry, IV, 235, p. 215 şi No. 266, p. 236. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 11, text şi nota 4 şi *infrà*, explic. art. 1681, p. 153.

(2) L. 16 § 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46. 1 Vezi şi Instit., *De fidejussoribus*, 3, 21, § 4. Vezi în acest sens, Pothier, *Oblig.*, II, 395; Domat, *Lois civiles*, IV, p. 32 (ed. Carré din 1823); Thiry, IV, 235, p. 256; P. Pont, *Cautionnement*, 41; Baudry et Wahl, *Idem*, 947; Guillouard, *Idem*, 54; Larombière, *Oblig.*, art. 1235, No. 10; Colmet de Santerre, V, 174 *bis* III şi VIII, 240 *bis* II; Mourlon, III, 1126; Pand. fr., v° *Caution-Cautionnement*, 200 urm; Planiol, II, 340, 2329 şi 2332; Arntz, IV, 1495. Vezi *suprà*, p. 122 şi tom. VI, p. 19 şi 20. — *Contrà:* Laurent, XVII, 28 şi XXVIII, 141; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 676, text şi nota 5 (ed. a 4-a), etc.

(3) Cpr. Arntz, IV, 1495, şi toţi autorii.

(4) L. 8 § 12, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

păgubi din pricina chezăşiei, se numeşte *chezăş despăgubitor*" (în art. 1348 corespunzător din codul austriac, se zice *Entschädigungsbürge*).

Garantarea oblig. contractate de o femee măritată neautorizată.

Între obligaţiile care pot fi garantate prin fidejusiune, trebue să menţionăm acea contractată de o femee măritată neautorizată, fiindcă această obligaţie nu este absolut nulă, ci numai anulabilă (art. 952)(¹).

Garantarea înstrăinărei fondului dotal.

Se admite, de asemenea, contrar părerei lui Merlin, că înstrăinarea fondului dotal, făcută de femee singură sau de femeea autorizată de bărbatul său, poate fi garantată, fie de bărbat, fie de un terţiu, fie de însăş femeea, pentrucă nulitatea acestei înstrăinări(²) nu este absolută, ci relativă, ca toate nulităţile care rezultă din incapacitatea uneia din părţi (art. 1255) (³).

Alte obligaţii anulabile care pot fi garantate.

Mai pot încă fi garantate prin fidejusiune: donaţiunile între soţi, cari întrec partea disponibilă statornicită de art. 939 (⁴); vânzarea făcută de un minor, fără îndeplinirea formelor legale (⁵); obligaţiile minorului emancipat, care nu sunt

---

(¹) Solon, *Th. de la nullité des conventions et des actes en tout genre*, II, 273 urm., p. 236 urm. (ed. din 1835); Ponsot, *Cautionnement*. 67, p. 74, 75; P. Pont, *Idem*, 46; Troplong, *Idem*, 82: Laurent, XXVIII, 147; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 183, etc. — *Contrà:* Pothier, *Oblig.*, II, 395. Domat profesă însă o părere contrară acelei susţinută de Pothier, admiţând, în asemenea caz, validitatea fidejusiunei. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 32, No. 3 (ed. Carré din 1823). Vezi şi Ponsot, *op. şi loco suprà cit.*

(²) Cpr. în privinţa nulităţei înstrăinărei fondului dotal, făcută în afară de cazurile permise de lege, şi fără autorizarea justiţiei, Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 6.

(³) Vezi autorităţile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 319, nota 3 şi Pand. fr., v⁰ *Caution*, 184 urm.; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 945, pag. 506 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, 57, *in fine*, şi *Contrat de mariage*, IV, 1900 urm. — Rămâne însă bine înţeles că dacă fidejusiunea emană dela însăş femee, obligaţia ei nu va puteà fi urmărită decât asupra bunurilor sale parafernale. Pand. fr., v⁰ *cit.*, 186; Bédarride, *Du dol et de la fraude*, III, 1333 urm.

(⁴) Pand. fr., v⁰ *Caution-Cautionnement*, 188, şi autorităţile citate acolo.

(⁵) Pand. fr., *v*⁰ *cit.*, 190. — Vânzarea făcută de tutor, fără îndeplinirea formelor legale, fiind absolut nulă, n'ar puteà însă fi garantată prin fidejusiune. Pand. fr., *v*⁰ *cit.*, 191; P. Pont, *Cautionnement*, 45, etc.

nule, ci numai reductibile, când sunt peste măsură încărcate (art. 430) (¹); acele contractate de un interzis într'un interval lucid, de un risipitor sau de un individ pus sub consiliu judiciar (²), etc.

2⁰ Consimţimântul părţilor.

Pentru ca să existe fidejusiune, trebue consimţimântul liber al creditorului şi al fidejusorului. Fidejusiunea poate însă să aibă loc şi fără ştiinţa debitorului (art. 1655) (³). In asemenea caz, există gestiune de afaceri. (Vezi *suprà*, p. 118). Regulele dela consimţimânt aplicabile în genere în materie de obligaţii, sunt aplicabile şi în specie.

3⁰ Capacitatea părţilor.

Dr. vechiu fr.

Pothier (*Oblig.*, II, 387) cereà ca fidejusorul să fie capabil de a contractà şi de a se obligà ca fidejusor. In consecinţă, erau incapabili de a fi fidejusori: nebunii, interzişii, minorii, femeile măritate neautorizate şi membrii clerului (⁴), etc.

Dr. actual.

Astăzi, fidejusorul contractând o obligaţie personală, care afectează toate bunurile sale, trebue să aibă capacitatea *de a se obligà*, iar nu numai aceea *de a contractà*, după cum

---

(¹) Pand, fr., *v⁰ cit.*, 192; P. Pont, *Idem*, 47; Ponsot, *Idem*, 63, pag. 70, 71.— *Contrà:* Duranton, XVIII, 307 urm.

(²) P. Pont, *loco cit.*, Solon, *op. cit.*, 280, p. 246, 247; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 194 urm.; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 677, text şi nota 7. — Cât pentru obligaţiile contractate de un interzis în momente de demenţă, ele fiind nule pentru lipsă de consimţimânt, nu pot fi garantate prin fidejusiune (art. 1653). Aubry et Rau, *loco cit.*; Pand fr., *v⁰ cit.*, 194; P. Pont. *op. cit.*, 43; Ponsot, *op. cit.*, 65, pag. 73. Cpr. L. 70 § 4, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

(³) *„Fidejubere pro alio potest quisque, etiam si promissor ignoret“*. L. 30, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1.

C. Andr. Donici.

(⁴) Legile moderne nu mai cunosc incapacitatea privitoare la cler, care îşi aveà origina sa în Nov. 123, capit. 6, *Ut clerici a muneribus personalibus et negotiis secularibus abstineant*. Ea îşi aveà însă fiinţă în codul lui Andr. Donici (capit. 20, § 5). „Femeea chezăşă nu se primeşte, zice acest text, cum nici supusul fiu pentru tatăl său, nici necinstitul şi vicleanul, nici săracul, *nici cei din partea clirosului*, nici cei nevrâstnici“.

C. Calimach. Art. 1778.

dispune art. 1659 (¹). Art. 1778 din codul Calimach (1349 C. austriac) cereà pentru a puteà fi chezăş *sloboda ocârmuire a averei sale*, *dem die freie Verwaltung seines Vermögens zusteht*, după cum se exprimă textul corespunzător din codul austriac (1349).

Deoseb. între dreptul actual şi dreptul roman, în privinţa femeei măritate.

Le Romani, Senatusconsultul Velleian opreà, după cum ştim, pe femee de a se obligà pentru alţii. Această incapacitate, pe care n'o reproduce nici codul Calimach (²), ne mai existând astăzi, femeea măritată poate garantà obligaţiile altuia, fie chiar ale bărbatului său, însă numai cu autorizarea acestui din urmă, autorizarea fiind necesară chiar dacă femeea este separată de bunuri, pentrucă a garantà pe cineva nu însemnează a face acte de administraţie (³).

Cauţionarea din partea tutorului.

Tot pentru aceleaşi motive, tutorul nu poate să ga-

(¹) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 935, p. 498; Ponsot, *Idem*, 128, p. 138; Aubry et Rau, IV, § 424, p. 676. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 160, care cere ca fidejusorul să aibă capacitatea de a dispune, pentrucă el dispune de lucrul care face obiectul obligaţiei sale. Vezi şi Thiry, IV, 237. — In orice caz, capacitatea de a se obligà este suficientă, dacă s'a promis fidejusorului o despăgubire de către creditor sau debitor. Guillouard, *Cautionnement*, 45, 46.

C. Andr. Donici.

(²) Vezi însă codul lui Andr. Donici, capit. 20 § 5, care dispune *că femeea chezeşă nu se primeşte*. *„Mulieres pro aliis non intercedunt"*, zice Harmenopol (cartea I, tit. 13, § 1). Prin *intercessio* se înţelegeà actul prin care cineva luà asupra sa obligaţia altuia *(alienam obligationem in se suscipere)*. Cpr. L. 2 § 5 şi L. 8 § 1, Dig., *Ad Senatusconsultum Velleianum*, 16, 1.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 936; Guillouard, *Idem*, 46; P. Pont, *Idem*, 57. Vezi şi tom. VIII al Coment. noastre p. 389, text şi nota 2, unde se arată şi dreptul nostru anterior.

Dr. internaţional în privinţa Senatuscons. Velleian.

Dacă presupunem că Senatusconsultul Velleian ar mai existà într'o ţară străină (vezi de exemplu, art. 819 C. civil portughez, după care *femeile necomerciante* nu pot, în principiu, fi fidejusoare), femeea din acea ţară nu va puteà să se oblige în România, pentrucă fiind vorba de o chestie de capacitate, statutul ei personal este aplicabil în specie. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, V, 69; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 940, şi autorităţile citate acolo.

Chestiunea de a se şti dacă suszisul Senatusconsult mai e încă în vigoare, va fi decisă după legea aplicabilă în momentul când femeea se obligă, iar nu după aceea sub care s'a căsătorit. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 941. Cpr. Guillouard, *Cautionnement*, 46; Troplong, *Idem*, 185, etc.

ranteze o obligaţie în numele minorului sau interzisului, pentrucă el nu poate face decât acte de administraţie (¹).

Minorul emancipat.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa minorului emancipat, care nu are decât capacitatea de a-şi administrà patrimoniul său (²).

Individul pus sub consiliul judiciar.

Cât pentru individul pus sub consiliu judiciar, el are nevoe, spre a puteà garantà pe altul, de asistenţa consiliului său (³).

4⁰ Contractarea unei obligaţii personale din partea fidejusorului.

Ultima condiţie necesară la existenţa fidejusiunei este contractarea unei obligaţii personale din partea fidejusorului. In aceasta fidejusiunea se deosebeşte de amanet şi ipotecă, care, precum ştim, sunt garanţii reale. In aceste din urmă garanţii, însuş bunul este afectat ca garanţie, pe când în fidejusiune, numai persoana răspunde. In cazul unui amanet sau unei ipoteci, creditorul nu poate fi plătit decât din preţul bunurilor afectate la garanţie, pe când în cazul de al doilea, el poate urmărì pe fidejusor asupra tuturor bunurilor sale (art. 1718). (Vezi *supra*, p. 116, nota 4).

Formele fidejusiunei şi dovedirea ei.

Art. 1656.— Fidejusiunea trebue să fie expresă, şi nu se poate întinde peste marginile în care s'a contractat. (Art. 1137 § 2, 1169, 1191 urm., 1654 C. civ. Art. 2015 C. fr.) (⁴).

Fidejusiunea nu se presupune.

Fidejusiunea trebue să fie expresă, adecă stipulată anume, pentrucă fidejusorul obligându-se pentru altul, asemenea obligaţie din partea sa nu poate fi presupusă. Nu se cere însă în această privinţă niciun termen sacramental (⁵).

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 937; Guillouard, *Idem*, 47, etc.

(²) Vezi autorii citaţi în nota precedentă.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 938; Guillouard, *Idem*, 47, etc.

(⁴) Cpr. L. 6, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 401—403, 405.

(⁵) Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 634 şi *Cr. judiciar* din 1901, No. 63. Vezi şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1897, No. 61; C. Toulouse, D. P. 90. 2. 53, etc.

Fidejusiunea verbală.

Aceasta nu înseamnează însă că contractul trebue să fie scris, căci el poate fi şi verbal (1).

Formele fidejusiunei.

Fidejusiunea poate fi constituită atât prin act autentic sau privat, cât şi prin corespondenţă, şi aceasta chiar în materie civilă (2).

Aplic. art. 1180 C. civ.

Dacă s'a încheiat un act scris sub semnătură privată, acest act este supus formalităţei bunului şi aprobat, prevăzută de art. 1180, fiindcă, după cum ştim, fidejusiunea este un contract unilateral. (Vezi *suprà*, p. 117) (3).

Inceput de probă scrisă.

Contractul care nu îndeplineşte această formalitate nu este însă în totul lipsit de efecte juridice, ci constitue, după o jurisprudenţă constantă, un început de probă scrisă, de natură a fi complectat prin alte dovezi (4).

Neaplic. art. 1179 C. civ.

Fidejusiunea nu este însă supusă formalităţei dublului original prevăzută de art. 1179, şi aceasta chiar dacă ar derivà dintr'un contract sinalagmatic, de ex., dintr'o vânzare (5).

Dovedirea fidejusiunei.

Incât priveşte dovedirea fidejusiunei, ea este supusă regulelor dreptului comun; aşa că ea va puteà fi dovedită prin martori, de câteori suma pentru care a fost dată nu este mai mare de 150 lei, sau când există un început de probă scrisă. In orice caz, fidejusiunea poate fi dovedită prin mărturisire şi jurământ (6).

C. german. Art. 766.

(1) Art. 766 din codul german cere, din contra, un act scris. „*Zur Gültigkeit des Bürgschaftsvertrags ist schriftliche Erteilung der Bürgschaftserklärung erforderlich*".

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 926; Guillouard, *Idem*, 41. — *Contrà:* Laurent, XXVIII, 158. — Fidejusiunea poate fi dată şi prin gir, în dosul unei cambii. C. Dijon (sub Cas.), D. P. 99. 1. 196; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 926.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 9 şi 41; Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1326, No 10; P. Pont, *Cautionnement*, 22; Baudry et Wahl, *Idem*, 934; Pand. fr., v° *Caution*, 330; Ponsot, *Idem*, 20, p. 28; Laurent, XIX, 243; Aubry et Rau, VIII, § 756, p. 240, text şi nota 65 (ed. a 4-a); C. Poitiers, D. P. 79. 2. 165; Sirey, 79. 2. 254; Cas. rom. Bult. 1898, p. 1357. — *Contrà:* C. Lyon, Sirey, 33. 2. 428. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 203.

(4) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 207, text şi nota 7, precum şi Pand. fr., v° *Caution*, 331.

(5) Baudry et Wahl, *loco cit.;* Ponsot, *op. cit.*, 18, p. 25 urm.; P. Pont, *Idem*, 20; Troplong, *Idem*, 20; Guillouard, *Idem*, 7; Planiol, II, 2324; Pand. fr., v° *Double écrit*, 87 urm., etc.

(6) Cpr. Trib. Tutova, *Cr. judiciar* din 1909, No. 34 şi Cas.

Art. 46 C. com.

Incât priveşte fidejusiunea comercială, ea poate fi dovedită prin orice soiu de probe (art. 46 C. com.) (¹).

Intinderea obligaţiei fidejusorului după termenii actului. — Interpretarea fidejusiunei.

Art. 1656. — Vezi acest text *suprà*, p. 127.

Art. 1657.—Fidejusiunea nedeterminată a unei obligaţiuni principale, se întinde la toate accesoriile unei datorii, şi încă şi la spesele primei reclamaţiuni, şi la toate cele posterioare notificărei făcute fidejusorului. (Art. 1046, 1654, 1656 C. civ. Art. 2016 C. fr.) (²).

Fidejusiunea se interpretă în favoarea fidejusorului.

Fidejusiunea odată dovedită sau necontestată, poate să deà loc la interpretarea contractului care o înfiinţează. Principiul, în această privinţă, este că fidejusiunea este de strictă interpretare, ceeace însemnează că ea se interpretă în sensul cel mai strict, adecă în favoarea fidejusorului. Această soluţie, care se justifică prin aceleaşi motive cari cer o anume stipulaţie, erà admisă şi în vechiul drept francez, unde se ziceà că fidejusiunea nu poate fi întinsă *de re ad rem*, *de persona ad personam* (³), *de tempore ad tempus*. Acesta este sensul părţei finale a art. 1656, după care *fidejusiunea nu poate fi întinsă peste marginile în care a fost contractată*. „Chezăşia nu poate să se întindă mai departe decât cuprinde anume rostirea chezăşului", zice art. 1783 din codul Calimach (1353 C. austriac).

C. Calimach. Art. 1783.

---

rom. Bult. 1897, p. 701; Bult. 1901, p. 634; *Cr. judiciar* din 1901, No. 63; Thiry, IV, 239; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 933; Guillouard, *Idem*, 42; T. Huc, XI, 181; Planiol, II, 2324; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 328, etc.

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 933, precum şi numeroasele autorităţi citate în Pand. fr., v⁰ *Caution*, 338; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 432; D. P. 89. 1. 115.

(²) Cpr. L. 52 § 2 şi L. 58, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 2 §§ 11 şi 12, Dig., *De administratione rerum ad civitates pertinentium*, 50, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 405, 406, etc.

(³) Un caz în care fidejusiunea nu poate fi întinsă *de persona ad personam* este prevăzut de art. 1137 § 2. După acest text, în caz de novaţie prin schimbarea debitorului, fidejusorul nu garantează datoria noului debitor. Cpr. T. Huc, XII, 181, pag. 211. Vezi tom. VI al Coment. noastre, pag. 691.

Art. 1137 § 2.

Astfel, fidejusiunea dată numai pentru o parte din datorie, nu poate fi întinsă la celelalte părți ale ei (1).

Fidejusiunea dată pentru capitalul creanței nu poate fi întinsă la dobânzile ei (2), după cum și acea dată pentru dobânzile simple nu se aplică la capitalizarea acestor dobânzi (3).

Fidejusiunea dată pentru o sumă de bani ce urmează a fi împrumutată, nu se întinde la recunoașterea unei datorii făcută de debitor pentru suma împrumutată înainte (4).

Fidejusiunea dată pentru garantarea plăței locațiunei sau arendei, nu se întinde la daunele ce locatarul sau arendașul ar puteà datorì pentru abuz de folosință sau degradarea lucrului închiriat ori arendat (5).

Fidejusiunea dată pentru executarea unui contract de locație.

Fidejusiunea dată pentru executarea unui contract de locațiune nu se întinde la obligațiile care vor izvorî din tacita relocație sau reconducție a acestui contract. Este adevărat că art. 1740 din codul francez, care dispune anume *că fidejusorul care a garantat contractul anterior, nu garantează tacita relocație*, a fost eliminat din codul nostru, însă soluția dreptului francez nu este de loc schimbată prin eliminarea acestui text, fiindcă după art. 1656, fidejusiunea trebue să fie stipulată anume și nu poate fi întinsă peste marginile contractului. Or, în specie, fidejusorul garantase contractul primitiv, nu însă şi pe acel nou, care rezultă din voinţa presupusă a părţilor(¹).

---

(1) Cpr. Cas rom. Bult. 1886, p. 515. Vezi și Bult. S-a II, 1875, p. 218; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 994; Guillouard, *Idem*, 69, *in fine*, etc.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 405; T. Huc, XII, 182; Guillouard, *loco cit.*; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 994; Troplong, *Idem*, 149; P. Pont, *Idem*, 104; Aubry et Rau, IV, § 426, p. 680, text și nota 2 (ed. a 4-a); Cas. fr. și C. Bordeaux, Sirey, 42. 1. 138; Sirey, 34. 2. 271, etc.

(3) T. Huc, XII, 182, p. 210; Cas. fr. Sirey, 87. 1. 5. Cpr. art. 1783 C. Calimach (1353 C. austriac).— Asupra chestiunei de a se ștì dacă fidejusorul care s'ar fi obligat fără vreo mărginire, plătește sau nu interesele moratorii datorite de debitorul principal, atunci când creanța garantată nu erà productivă de dobânzi, vezi Ponsot, *op. cit.*, 119, pag. 128 urm.

(4) Guillouard, *loco cit.*; P. Pont, *Idem*, 105; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 994; Laurent, XXVIII, 171; Cas. fr. D. P. 45. 1. 336; Sirey, 45. 1. 484, etc.

(5) Pothier, *Oblig.*, II, 404; Guillouard, *loco cit.*; P. Pont, *Idem*, 104; Laurent, XXVIII, 175. Cpr. Ponsot, *op. cit.*, 116, p. 127, 128.— Soluția ar fi însă cu totul alta dacă fidejusorul s'ar fi obligat *in omnem causam*. Ponsot, *op. cit.*, 117, p. 128.

Fidejusiunea concepută în termeni generali.

Fidejusiunea concepută în termeni generali(²) garantează însă toate obligaţiile izvorîte din obligaţia cauţionată(³). Jurisprudenţa a făcut nenumărate aplicaţii a acestui principiu(⁴).

Art. 1657.

Prin aplicarea acestui principiu, art. 1657 dispune că fidejusiunea nedeterminată a unei obligaţii principale se întinde la toate accesoriile acestei din urmă.

Cauţiunea generală a unei obligaţii garantează dobânda acestei obligaţii.

Astfel, acel care garantează în termeni generali un împrumut, garantează dobânda ce debitorul datoreşte în baza contractului garantat; şi el datoreşte această dobândă, chiar dacă debitorul principal a fost declarat falit, pentrucă falimentul nu face să înceteze dobânda decât faţă de masa creditorilor (art. 718 C. com.)(⁵).

Daune-interese

De asemenea, fidejusorul trebue să plătească daunele ce debitorul principal ar datorì pentru neexecutarea obligaţiilor izvorîte din contractul cauţionat(⁶).

Spesele primei reclamaţiuni făcute de creditor.

Art. 1657 face să figureze între accesoriile de care răspunde fidejusorul nelimitat sau nemărginit, spesele primei reclamaţiuni făcute de creditor pentru dobândirea plăţei, adecă cheltuelile ocazionate cu introducerea cererei în instanţă, citarea părţilor, etc.

(¹) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 186, nota 3, precum şi autorităţile citate acolo.

Chestie de apreciere.

(²) Chestiunea de a se şti dacă fidejusiunea este generală sau mărginită, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului, prin interpretarea voinţei părţilor. T. Huc, XII, 183; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1004; Guillouard, *Idem*, 66; Cas. fr. Sirey, 1905. 1. 119.—In caz de îndoială asupra chestiunei de a se şti dacă fidejusiunea este mărginită sau generală, judecătorii vor admite prima soluţie, prin aplicarea principiului enunţat *suprà*, p. 129, că îndoiala vine în favoarea fidejusorului. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1004; Guillouard, *Idem*, 67; Laurent, XXVIII, 170; C. Caen, D. P. 68. 5. 57. — Intinderea fidejusiunei se determină după legea care cârmueşte interpretarea obligaţiei principale.

(³) Pothier, *Oblig.*, II, 404; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 996 *bis*.

(⁴) Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 534, nota 4 (ed. a 3-a).

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 996 *bis*, p. 535; C. Paris (sub Cas.). D. P. 1904. 1. 393. Vezi şi tom. IX al Coment. noastre, p. 702, text şi nota 2.

(⁶) Baudry et Wahl, *loco cit.* Cpr. L. 58 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

Cheltuelile posterioare notificărei.

In privinţa celorlalte cheltueli, fidejusorul nu va plătì decât acele posterioare notificărei ce i se va face, căci el poate să plătească datoria spre a înlăturà cheltueli zadarnice.

Cheltuelile de urmărire. Controversă.

Distincţia făcută de art. 1657 trebue să fie aplicată şi cheltuelilor de urmărire îndreptate de debitorul principal contra creditorului, pentru a face să se decidă că acest din urmă nu şi-a îndeplinit obligaţiile sale (¹).

Intinderea obligaţiei fidejusorului după natura contractului.— Modurile de constituire ale fidejusiunei.

Art. 1654. — Fidejusiunea nu poate întrece datoria debitorului, nici poate fi făcută sub condiţii mai oneroase.

Poate însă fi numai pentru o parte a datoriei, şi sub condiţii mai puţin grele.

Cauţiunea ce întrece datoria, sau care este contractată sub condiţii mai oneroase, e validă numai până în măsura obligaţiunei principale. (Art. 1066, 1087, 1675 C. civ. Art. 2013 C. fr.) (²).

Fidejusiunea trebue să aibă acelaş obiect ca şi oblig. principală.

Fidejusiunea fiind un contract accesoriu, şi accesoriul neputând să existe fără principal, de aici rezultă că ea trebue să aibă acelaş obiect ca şi obligaţia principală (³), şi că obligaţia fidejusorului nu poate să întreacă obligaţia principală, căci pentru tot ce ar întrece această obligaţie, accesoriul ar existà fără principal.

Prin urmare, fidejusiunea care întrece obligaţia principală, este validă numai până în măsura acestei obligaţii, iar nu nulă, precum erà la Romani, cel puţin după unii (⁴): „*Placuit eos (qui pro aliis obligantur), omnino non obligari*", zice L. 8 § 7, Dig., *De fidejussoribus*, 46, 1).

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 999; Guillouard, *op. cit.*, 78. — *Contrà:* Laurent, XXVIII, 179; C. Bordeaux, D. P. 50. 2. 59. Vezi şi distincţia făcută de T. Huc, XII, 186.

(²) Cpr. L. 8, §§ 7, 8, 9, 10 şi 11; L. 16, §§ 1, 2 şi 5; L. 34 şi L. 38; L. 70, Pr. şi § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 22, Cod, *eod. tit.*, 8, 41; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 5; Pothier, *Oblig.*, II, 369, 371—376, etc.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 967; Guillouard, *Idem*, 12 şi 65.

(⁴) Vezi Maynz, *Cours de droit romain*, II, § 262, p. 431, nota 8 (ed. a 5-a, 1891); Arntz, IV, 1495; Thiry, IV, 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 969, etc.

După Pothier *(Oblig.*, II, 370), spre a se decide dacă fidejusiunea întrece obligația principală trebue să se aibă în vedere cantitatea, timpul, locul, condiția sau modul.

Cantitatea.

1⁰ *Cantitatea.*— Astfel, dacă debitorul principal datorește 1000 lei, fidejusorul nu se poate obligà a plăti 1500.

Timpul.

2⁰ *Timpul.*— Fidejusorul nu se poate obligà pentru un termen mai scurt decât acel al debitorului.

Locul.

3⁰ *Locul.*— Fidejusorul nu se poate obligà a plăti într'un loc mai depărtat decât acel fixat pentru obligația principală.

Condiția sau modul.

4⁰ *Condiția sau modul.*— Fidejusorul nu se poate obligà pur și simplu, atunci când debitorul ar fi obligat sub condiție. El nu se poate, de asemenea, obligà sub condiții mai oneroase *(in duriorem causam)* (1).

Supunerea la niște măsuri mai riguroase decât acele ale oblig. principale.

Dar dacă fidejusorul nu se poate obligà în condiții mai oneroase decât debitorul principal, se decide însă, în genere, că el se poate supune unor măsuri de executare mai riguroase decât debitorul. „**Durius** *obligari non potest*, **arctius** *obligari potest fidejussor*“.

Astfel, fidejusorul ar puteà cauționà o obligație naturală, cu toate că această obligație este lipsită de acțiune (2); el se poate obligà a constituì o ipotecă, cu toate că obligația principală ar fi chirografară (3), etc.

Contract. fidejusiunei sub condiții mai puțin oneroase decât acele ale oblig. principale.

Rămâne însă bine înțeles că fidejusiunea poate fi contractată sub condiții mai puțin oneroase decât obligația principală. Astfel, fidejusiunea poate fi constituită pe un termen mai lung, sau numai pentru o parte din datorie; fidejusiunea unei datorii pure și simple poate fi cu termen sau sub condiție; fidejusorul poate să aleagă un loc mai comod pentru plată, etc. (4). Toate aceste soluții nu prezintă nicio dificultate, pentrucă ele rezultă din termenii art. 1654.

---

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a II, 1885, p. 549.

(2) Vezi *suprà*, p. 123.

(3) Maynz, *loco cit.*, p. 431, nota 7; Thiry, IV, 240, p. 218; Arntz, IV, 1495; P. Pont, *op. cit.*, 77; Laurent, XXVIII, 162; T. Huc, XII, 177, p. 204; Guillouard, *Cautionnement*, 62. Cpr. Baudry et Wahl, *Idem*, 966.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 965, și autoritățile citate acolo.— Dacă debitorul principal s'a obligat a plătì la București, iar fidejusorul, la Iași, acest din urmă se va puteà liberà plătind atât la Iași, conform contractului său, cât și la București, conform obligației principale. Ponsot, *Cautionnement*, 110, p. 121.

Intinderea fidejusiunei față de moștenitorii fidejusorului.

Art. 1658. — Indatoririle fidejusorului trec la erezi, *afară de constrângerea corporală, chiar dacă îndatorirea erà asigurată prin constrângerea corporală* [1]. (Art. 653, 1060 urm., 1685 C. civ. Art. 2017 C. fr.) [2].

Dr. roman.

In vechiul drept roman, obligația fidejusorului nu treceà la moștenitorii săi, dispoziție care a fost însă schimbată de către Justinian, a cărui teorie a fost reprodusă de codul actual, pentru ca să nu mai existe nicio îndoială în această privință. (Vezi *infrà*, p. 137, nota 3 și p. 178).

Dr. actual și dr. nostru anterior.

Soluția dreptului actual erà admisă și în dreptul nostru anterior. „Cel ce va luà asupra sa ca să plătească străină datorie, zice art. 4, capit. 20 din codul lui Andr. Donici, dator este s'o plătească, *și îndatorirea merge și la clironomii lui*“ [3].

Condițiile ce trebue să întrunească fidejusorul.

Art. 1659. — Debitorul obligat a dà siguranță trebue să prezinte o persoană capabilă *de a contractà* [4], care să posede avere îndestulă spre a garantà o obligațiune, și care să aibă domiciliul în teritoriul (resortul) juridicțional al Curței apelative la care trebue să se deà. (Art. 87, 950, 1104, 1364, 1660 urm., 1664, 1675 C. civ. Art. 129, 392 urm. Pr. civ. Art. 339, 356 C. com. Art. 2018 C. fr.) [5].

Inexactitate de text în privința constr. corporale.

[1] Cuvintele privitoare la constrângerea corporală, cari figurează în acest text, ca și în art. 1675 (*infrà*, p. 169), trebuesc considerate ca nescrise, pentrucă legea asupra constrângerei corporale din 1864 s'a născut moartă și este căzută în desuetudine. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 49, 89, 90, 158, nota 3 (ed. a 2-a); tom. II, p. 797 (ed. a 2-a); t. VIII, p. 292.

[2] Cpr. Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 2, unde se zice: „*Fidejussor non tantum ipse obligatur, sed etiam heredem obligatum relinquit*“. Mai vezi L. 4 § 1 și L. 5, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 24, Cod. *eod. tit.*, 8, 41, etc.

C. Caragea.

[3] „Chezășia ce se face pentru datorie trece și la moștenitori“, zice art. 8, partea III, capit. 12 din codul Caragea.

[4] Sau mai bine zis: *capabilă de a se obligà*. Vezi *suprà*, p. 125, 126, text și nota 1 și *infrà*, p. 135.

[5] Cpr. L. 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. L. 2, Pr. și § 1; L. L. 6 și 7, Dig., *Qui satisdare cogantur*, 2, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 388, 391, etc.

Art. 1660. — Solvabilitatea unui garant se măsoară numai după nemişcătoarele ce pot fi ipotecate, afară de cazul când datoria este mică sau afacerea este comercială. Spre acest finit nu se pot luà în consideraţie nemişcătoarele în litigiu, nici acele situate la o aşa depărtare, încât să devină foarte dificile lucrările executive asupră-le. (Art. 1659, 1664, 1675 C. civ. Art. 329 urm. Pr. civ. Art. 2019 C. fr.) (1).

Art. 1661. — Dacă fidejusorul, căpătat de creditor de bună voe sau judecătoreşte, a devenit apoi insolvabil, trebue să se deà un altul.

Această regulă nu se aplică în singurul caz în care fidejusorul s'a dat numai în puterea unei convenţiuni, prin care creditorul a cerut *de fidejusor* (2) o anume persoană. (Art. 1133 C. civ. Art. 2020 C. fr.) (3).

De câteori un debitor este obligat, pentru o cauză oarecare, a dà un fidejusor, acesta trebue să fie capabil de *a se obligà*, iar nu numai *de a contractà*, după cum se exprimă art. 1659; solvabil şi domiciliat în resortul Curţei de apel al locului unde fidejusiunea este dată (art. 1659). Art. 1659.

In adevăr, fără cele două dintăi condiţii, fidejusiunea nu şi-ar atinge scopul. Cât pentru ultima condiţie, ea este cerută spre a se înlesnì urmărirea creditorului.

1° *Capacitatea.* — In privinţa capacităţei fidejusorului ne-am ocupat *suprà*, p. 125 urm.

2° *Domiciliul în resortul Curţei de apel.* — Curtea de apel de care vorbeşte art. 1659 este aceea în resortul căreia e domiciliat debitorul, pentrucă la acest domiciliu trebue să fie executată obligaţia sa (art. 1104) (4).

---

(1) Cpr. L. 25, Dig., *De diversis regulis juris antiqui,* 50, 17; Pothier, *Oblig.*, II, 391.

(2) Trebue să observăm că, în unele ediţii ale codului, de exemplu, în acea a lui Boerescu, se zice, din greşală: *dela fidejusor*. Erà mai corect de a se zice: prin care creditorul a cerut *ca* fidejusor o anume persoană. Inexactitate de text.

(3) Cpr. L. 3, *in fine*, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 10 § 1, Dig., *Qui satisdare cogantur*, 2, 8; Pothier, *Oblig.*, II, 392.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 972; P. Pont, *Idem*, 131; Ponsot, *Cautionnement,* 159. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 193; Troplong, *Cautionnement*, 193; Guillouard, *Idem*, 107; T. Huc, XII, 188, etc., după cari cauţiunea trebue să se deà la domiciliul creditorului, art. 1104 nefiind aplicabil în specie, întrucât este vorba de a se interpretà o dispoziţie stabilită în favoarea creditorului. Cpr. şi Thiry, IV, 243, p. 221.

Cazul când fidejusorul îşi schimbă domiciliul.

Dacă fidejusorul, domiciliat în resortul Curţei de apel, îşi schimbă mai târziu domiciliul, creditorul ar puteà, după unii, cere alt fidejusor (1).

Solvabilitatea fidejusorului.

3⁰ *Solvabilitatea.*— Fidejusorul trebue să fie solvabil, adecă să posede destulă avere spre a garantà obligaţia cauţionată, după cum se exprimă art. 1659.

Cum se măsoară solvabilitatea.

Solvabilitatea fidejusorului sau cauţiunei se măsoară numai după averea sa imobiliară; şi nu se ţine socoteală de imobilele litigioase (2), nici de acele a căror discuţiune ar fi prea grea, pentrucă sunt situate prea departe; nici de acele asupra cărora fidejusorul ar aveà un drept supus desfiinţărei (3); nici de acele cari ar fi grevate de privilegii, ipoteci, uzufruct, etc., afară de cazul când ele ar fi suficiente, cu toate sarcinile existente asupra lor (4).

Art. 1660.

La regula de mai sus, după care solvabilitatea cauţiunei se apreciază având-se în vedere imobilele sale, art. 1660, face excepţie în materie comercială, pentrucă de cele mai multe ori, averea comercianţilor este mobiliară. Legea mai face încă excepţie şi atunci când datoria debitorului este mică, ceea ce este o chestie de fapt de suverană apreciere a instanţelor de fond.

Fidejusorul nu este obligat a constitui o ipotecă.

Cu toate că solvabilitatea cauţiunei se apreciază după imobilele sale, totuşi această cauţiune nu este obligată a constituì creditorului o ipotecă asupra acestor imobile (5).

Art. 1169.

In caz de contestaţie, debitorul este acela care va trebuì să dovedească solvabilitatea cauţiunei ce oferă, rămânând ca creditorul, care ar pretinde că valoarea imobilelor este insuficientă, să dovedească alegaţiunea sa (art. 1169) (¹).

---

(1) Baudry et Wahl, 974; Guillouard, *Idem,* 106; Aubry et Rau, IV, § 425, p. 679; Laurent, XXVIII, 198.— *Contrà:* Planiol, II, 2337; Ponsot, *Cautionnement*, 165, pag. 180 urm.; Troplong, *Idem*, 200; Thiry, IV, 244 *bis.*

Ce se înţelege în specie, prin imobile litigioase.

(2) Prin imobile *litigioase* nu se înţeleg numai acele cari sunt supuse unui proces sau unei contestaţii (art. 1403), ci şi acele pentru care un proces este iminent, art. 1403, care se referă la retractul litigios, nefiind aplicabil în specie. Thiry, IV, 243; Baudry et Wahl. *op. cit.*, 978; Guillouard, *Idem*, 91; Troplong, *Idem,* 209; T. Huc, XII, 190; Laurent, XXVIII, 190. Judecătorii apreciază în mod suveran dacă imobilele sunt sau nu ameninţate de procese. Vezi autorii *suprà* citaţi.

(3) Baudry et Wahl, Guillouard, *loco suprà cit.*; Aubry et Rau, IV, § 425, pag. 678 (ed. 4-a); C. Colmar, Répert, Dalloz, v⁰ *Cautionnement*, 131, etc.

(4) Thiry, IV, 243; Baudry et Wahl, 979; Guillouard, *Idem*, 92, etc.

(5) Baudry et Wahl, 979, şi autorităţile citate acolo.

Cât pentru fidejusor, el nu are nicio dovadă de făcut, cu toată părerea contrară a lui Pothier (*Oblig.*, II, 390), şi nici nu poate interveni în instanţa angajată între creditor şi debitor, cu privire la insolvabilitatea sa (²).

Art. 1661 § 1.

Ce trebue să decidem în caz când cauţiunea, care întruneà condiţiile cerute de lege, a perdut mai în urmă una sau mai multe din aceste condiţiuni? Care sunt efectele schimbărei acestei situaţii?

Schimbarea capacităţei cauţiunei.

Mai întăi, nu încape îndoială că schimbarea survenită în capacitatea cauţiunei nu are nicio înrîurire, căci obligaţia contractată de dânsa în timpul capacităţei sale subzistă şi în urma perderei acestei capacităţi.

Dar dacă cauţiunea oferită de debitor a devenit mai în urmă insolvabilă, el trebue să deà alta, puţin importă dacă această cauţiune a fost primită de creditor de bună voe sau în justiţie (art. 1661 § 1) (³). Motivul acestei dispoziţii este că creditorul n'ar fi tratat cu debitorul, dacă acesta i-ar fi dat o cauţiune insolvabilă.

Art. 1661 § 2.

Legea nu face excepţie dela această regulă decât atunci când cauţiunea a fost dată în baza unei convenţii, prin care creditorul a cerut ca fidejusor o anume persoană (art. 1661 § 2). In asemenea caz, în adevăr, creditorul n'a voit să aibă ca fidejusor o cauţiune solvabilă, ci o persoană determinată, pe care debitorul i-a dat-o. Acesta îndeplinindu-şi obligaţia sa, este just ca creditorul să sufere riscurile cauţiunei (⁴).

Cazul când solvabilitatea cauţiunei este numai micşorată.

Obligaţia de a dà o nouă cauţiune solvabilă nu este impusă debitorului decât atunci când acea oferită din capul locului a devenit cu totul insolvabilă, iar nu şi atunci când solvabilitatea ei a fost numai micşorată. In acest din

---

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 980; Guillouard, *Idem*, 93, etc.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 981; Guillouard, *Idem*, 93, etc.

(³) Moartea fidejusorului nu echivalează cu insolvabilitatea sa, şi nu permite creditorului de a cere o nouă cauţiune, fiindcă obligaţiile cauţiunei trec la moştenitorii săi (art. 1658). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 987; P. Pont, *Idem*, 147; Guillouard, *Idem*, 100.— *Contrà:* Merlin, Répert., v⁰ *Caution*, § 2, No. 2. Vezi *suprà*, pag. 134 şi *infrà*, pag. 178.

Moartea fidejusorului nu echivalează cu insolvabilitatea sa.

(⁴) Cpr. Thiry, IV, 244, p. 221.

urmă caz, debitorul poate, cel mult, fi obligat a dà un suplement de cauţiune.

Cazul când cauţiunea dată erà din capul locului insolvabilă.

Apoi, mai trebue încă să observăm că numai atunci când cauţiunea, care erà solvabilă în momentul când a fost dată, a devenit mai în urmă insolvabilă, creditorul poate să ceară alta; căci, dacă cauţiunea erà din capul locului insolvabilă, creditorul este în culpă că a primit-o, afară de cazul, bine înţeles, când ar fi existat dol sau fraudă din partea debitorului (¹).

Inlocuirea cauţiun. printr'o siguranţă reală. Neadmisibilitate.

Presupunând acum că debitorul, care trebue să deà o cauţiune, nu găseşte nici una în condiţiile legei, chestiunea este de a se şti dacă el poate să înlocuească cauţiunea printr'o siguranţă reală, precum: o ipotecă sau un amanet. Negativa este singură juridică, cu toată părerea contrară a lui Pothier *(Oblig.*, II, 392), pentrucă obiectul obligaţiei debitorului fiind o cauţiune solvabilă, acesta este obiectul care trebue să fie prestat. *Aliud pro alio, invito creditore, solvi non potest* (art. 1100). Art. 1676 permite, ce e drept, această substituţie, însă numai în materie de cauţiune legală şi judiciară. Legea nezicând nimic în privinţa cauţiunei convenţionale, se va aplicà deci, în specie, dreptul comun, adecă art. 1100 din codul civil (²).

Dreptul de a dà o altă garanţie. (Cazul unei cauţiuni legale şi judiciare).

Art. 1676. — *Cel ce e dator să deà o garanţie* e liber să deà un amanet sau altă asigurare, care să se găsească suficientă pentru asigurarea creanţei (³). (Art. 1675, 1685 urm. C. civ. Art. 2041 C. fr. Art. 1922 C. ital.).

(¹) Cpr. Thiry, IV, 244; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 984, etc.

(²) Thiry, IV, 245; Laurent, XXVIII, 199; P. Pont, *Cautionnement*, 150; Guillouard, *Idem*, 110; Baudry et Wahl, *Idem*, 993; Troplong, *Idem*, 202; Aubry et Rau, IV, § 425, p. 679 (ed. a 4-a). Cpr. Cas. fr. Sirey, 90. 1. 329. Vezi *suprà*, p. 118, nota 6 şi pag. 139.

(³) Cpr. L. 58 § 6, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; L. 25, Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *Oblig.*, II, 393.

Deoseb. de redacţie de codul francez.

Este de observat că textul francez zice: *„cel ce nu poate să găsească o cauţiune“*, pe când textul nostru zice: *cel ce e*

Neaplic. art. 1676 la fidejusiunea convențională.

Art. 1676 figurează în capit. III, care, se ocupă de fidejusiunea legală și acea judecătorească. El nu se aplică deci, după cum am văzut *suprà*, p. 119, *ad notam*, și p. 138, la fidejusiunea convențională.

Deoseb. de redacție de codul francez.

După acest text, acel ce e dator să deà o garanție *legală sau judiciară*, are facultatea de a dà un amanet, sau altă asigurare, care să se găsească suficientă, precum: o ipotecă (¹), consemnarea unei sume în bani sau în efecte publice, etc.

Neîntrunirea condițiilor cerute de art. 1659, 1660.

In cazurile, în care debitorul substitue fidejusiunei o altă garanție, nu este nevoe ca această garanție să întrunească condițiile cerute de art 1659, 1660. Astfel, nu se cere ca valorile oferite drept garanție în locul cauțiunei, să fie depuse în resortul Curței în care cauțiunea trebueà să fie dată (²).

CAPITOLUL II

Despre efectele fidejusiunei.

Efectele fidejusiunei trebuesc considerate din trei puncte de vedere: 1⁰ între creditor și fidejusor; 2⁰ între fidejusor și debitorul principal; 3⁰ între diferiții fidejusori ai aceluiaș debitor.

---

dator să deà o garanție, etc. Tot astfel se exprimă și art. 1922 din codul italian: „Este facultativ aceluia care trebue să deà o siguranță, etc.“, zice acest din urmă text: *„E in facoltà di colui che deve dare una sicurtà, il dare invece un pegno od altra cautela che sia riconosciuta sufficiente ad assicurare il credito“*. — „Acel ce este dator, ori după legi sau după hotărîrea judecăței, să deà siguranță, zice art. 1808 din Codul Calimach (1373 C. austriac), trebue să împlinească această îndatorire prin amanet sau prin ipotecă. Atuncea numai sunt primiți chezăși vrednici când el nu va fi în stare să deà amanet sau ipotecă.“

C. Calimach. Art. 1808.

(¹) In Franța, chestiunea de a se ști dacă debitorul poate dà o ipotecă în loc de amanet este controversată, din cauză că textul fr. vorbește numai de amanet *(un gage en nantissement suffisant)*. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 992. La noi, nicio controversă nu poate să existe în această privință, fiindcă textul nostru, traducând întocmai art. 1922 din codul italian, permite de a înlocui amanetul printr'o altă siguranță. Or, ipoteca este, precum știm, o siguranță reală. Vezi *suprà*, p. 116, nota 4.

Soluția codului francez.

(²) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 993 *bis*; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 329; D. P. 91. 1. 371.

SECȚIUNEA I

Despre efectele fidejusiunei între creditor și cauționator (fidejusor).

1° Beneficiul de discuțiune.

Art. 1662. — Fidejusorul nu este ținut a plătì creditorului decât când (acesta) nu se poate îndestulà dela debitorul principal, asupra averei căruia trebue mai întâi să se facă discuțiune, afară numai când însuș a renunțat la acest beneficiu (1), sau s'a obligat solidar cu datornicul. In cazul din urmă, efectul obligațiunei sale se regulează după principiile statornicite în privința datoriilor solidare. (Art. 1039 urm., 1042, 1148 § 2, 1663 urm., 1677 C. civ. Art. 42 C. com. Art. 2021 C. fr.) (2).

Art. 1663. — Creditorul nu este îndatorat să discute averea debitorului principal, dacă garantul n'o cere dela cele dintâi lucrări îndreptate contra sa. (Art. 1662. 1664 urm. C. civ. Art. 111 Pr. civ. Art. 2022 C. fr.) (3).

Art. 1664. — Fidejusorul care cere discuțiunea, trebue să indice creditorului averea debitorului principal, și să anticipeze spesele cuviincioase pentru punerea în lucrare a executărei.

Nu se va ține în samă arătarea bunurilor debitorului principal situate afară din teritoriul (resortul) juridicțional al Curței apelative, în care trebue să se efectueze plata, sau a bunurilor în litigiu, ori a bunurilor deja ipotecate pentru siguranța datoriei, cari nu mai sunt în posesiunea debitorului. (Art. 1660, 1665, 1794 C. civ. Art. 2023 C. fr.) (4).

Art. 1665. — De câteori cauționatorul va arătà bunuri în cuprinderea art. precedent și va anticipà și spesele cuvincioase pentru discuțiune, creditorul rămâne către garant răspunzător până la valoarea bunurilor arătate, în caz de nesolvabilitate a debitorului principal survenită prin amânarea urmărirei. (Art. 1664 C. civ. Art. 2024 C. fr.) (¹).

---

(1) Beneficiul de discuțiune, fiind o favoare înființată în folosul fidejusorului, el poate renunțà la această favoare, renunțarea sa putând fi atât expresă cât și tacită. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1042, 1043; Laurent, XXVIII, 206. Cpr. art. 773 C. german.

(2) Cpr. Nov. 4, capit. 1, *Ut creditores primo loco conveniant principalem.* — Vezi însă L. L. 3 și 5, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 48. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 407, 408, 409, 413, 417, etc.

(3) Cpr. L. 12, Cod, *De exceptionibus et præscriptionibus*, 8, 36.

(4) Cpr. Nov. 7, capit. 2; Pothier, *Oblig*, II, 412 — 414 și *Hypotèques*, IX, 86 urm.

Fidejusiunea obligă pe fidejusor a plătì obligaţia principală, dacă debitorul n'o plăteşte el însuş (art. 1652) „Chezăşul, zice Andr. Donici (capit. 20, § 1) atunci se trage de către îndatoritor, când nu este chip ca să iasă datoria dela îndatorit“.

Acţion. fidejusorului în urma expirărei termenului.

Din art. 1662 şi din regulele cunoscute că fidejusorul nu este, în principiu, obligat într'un mod mai oneros decât debitorul principal (art. 1656), rezultă însă că fidejusorul nu poate fi acţionat decât în urma expirărei termenului datoriei.

Efectele perderei beneficiului termenului în persoana debitorului. Controversă.

Chestiunea de a se ştì dacă perderea beneficiului termenului în persoana debitorului principal (art. 1025), permite sau nu creditorului de a urmărì imediat pe fidejusor, este controversată; însă se decide, în genere, că perderea termenului din partea debitorului nu aduce perderea termenului din partea fidejusorului, căci obligaţia acestui din urmă fiind deosebită de aceea a debitorului principal, nu poate fi agravată printr'un fapt care nu atârnă de el (²).

Cauţiune solidară.

Această din urmă soluţie este admisibilă chiar în privinţa cauţiunei solidare (³).

Efect. renunţărei din partea debitor. la benef. termen.

De asemenea, renunţarea din partea debitorului la termenul stipulat, nu schimbă întru nimic situaţia fidejusorului, care se va puteà folosì de beneficiul termenului (⁴).

Exist. unui titlu executor.

Urmărirea fidejusorului, ca şi aceea a debitorului principal, presupune că creditorul este învestit cu un titlu executor, căci el nu poate să îndrepte urmărirea sa contra fidejusorului, decât numai în urma dobândirei unei hotărîri judecătoreşti.

Necesitatea unei hotărîri contra fidejusorului.

Hotărîrea dobândită numai contra debitorului principal, nu poate fi adusă la îndeplenire contra fidejusorului; şi

---

(¹) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 415.

(²) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 125, nota 3, precum şi numeroasele autorităţi citate de Baudry et Wahl, *Cautionnement*, p. 541, nota 4 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, 118; Planiol, II, 2239 şi nota în D. P. 91. 1. 5.

(³) Baudry et Wahl, Guillouard, *loco cit.*; Cas. fr. Sirey, 90. 1. 445; D. P. 91. 1. 5 (cu nota lui Planiol).

(⁴) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1015.

aceasta, după unii, nici atunci când fidejusorul ar fi renunţat la beneficiul de discuţiune şi de diviziune, şi ar fi obligat chiar solidar cu debitorul principal (¹).

Beneficiul de discuţiune.

Ştim că, după art. 1652, fidejusorul trebue să plătească datoria atunci când debitorul n'o plăteşte el însuş (²). Legea conferă însă fidejusorului favoarea de a invocà beneficiul de discuţiune, adecă de a nu plătì decât atunci când bunurile debitorului sunt insuficiente.

Origina beneficiului de discuţiune.

Beneficiul de discuţiune, care se întemeiază pe echitate, îşi are origina sa în dreptul roman (Nov. 4, capit. 1) (³), de unde a trecut în vechia jurisprudenţă franceză (Pothier, *Oblig.*, II, 407) şi în dreptul nostru anterior (⁴).

Dr. actual.

Acest beneficiu a fost admis şi de codul actual, atât în privinţa cauţiunei convenţionale cât şi acelei legale (⁵),

---

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1020. — *Contrà:* Cas. fr. Sirey, 81. 1. 465 (în privinţa cauţiunei solidare). Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 572 urm. — S'a decis însă că lucrul judecat contra cauţiunei solidare, este opozabil debitorului principal. Cas. fr. şi C. Alger, Sirey, 86, 1. 55 şi 2. 80.

(²) Vezi *suprà*, p. 116 şi 141. Cpr. art. 1787 C. Calimach (1357 C. austriac). Vezi şi art. 1796 din acelaş cod, asupra căruia cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1887, No. 90 şi Bult. 1887, p. 972.

(³) Vezi asupra naturei acestui beneficiu *(beneficium excussionis* sau *ordinis)*, Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrehts*, II, § 478, nota 1, pag. 1022, 1023 (ed. Kipp, 1900). — Până la Justinian, creditorul puteà să ceară plata dela fidejusor, înainte de a se adresà la debitorul principal. „*Jure nostro*, zice Antonin Caracalla, *est potestas creditori, relicto reo, eligendi fidejussores, nisi inter contrahentes aliud placitum doceatur*". (L. 5, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41). Acelaş lucru se mai spune încă odată în L. 19, Cod, *eod. tit.*

Dr. nostru anterior şi dreptul străin.

(⁴) Vezi Andr. Donici, capit. 20, § 2; art. 1785 C. Calimach (1355 C. austriac). Vezi şi codul Caragea (partea III, capit. 12, § 4), unde se zice: „Cine se chezăşueşte pentru datorie, de nu va plătì datornicul după sorocul ce se va pune de către judecată, însuş el s'o plătească, şi apoi s'o ceară dela acela." Cpr. art. 771 C. german *(Einrede der Vorausklage);* C. federal al obligaţiilor (art. 493); art. 1869 urm. C. olandez; art. 1908 urm. C. italian; art. 1830 urm. C. spaniol; art. 830 urm. C. portughez, etc.

(⁵) Beneficiul discuţiunei are loc numai atunci când este vorba de o cauţiune personală, aşa că acest beneficiu nu poate fi invocat de garantul ipotecar. Cas. rom. S-a I, Bult. 1881, p. 856; Bult. 1882, p. 390, etc.

el neexistând însă în privinţa cauţiunei judiciare (art. 1677)(1); şi aceasta, după cum a zis Treilhard, în expunerea de motive, pentru a se asigurà respectul datorit hotărîrilor judecătoreşti. (Vezi *infrà*, p. 169, explic. art. 1677, 1678).

Fidejusiunea comercială. Controversă.

Beneficiul de discuţiune poate, după unii, fi propus şi de către fidejusorul comercial, pentrucă niciun text din codul de comerţ nu deroagă dela el (2).

Garantarea unei cambii prin aval.

El nu există însă în caz când o cambie a fost garantată prin aval (art. 296 urm. com.), fiindcă dătătorul avalului este *solidar* responsabil împreună cu debitorul garantat (art. 42 C. com.); şi solidaritatea exclude beneficiul de discuţiune (art. 1662 C. civ.).

Excepţie dilatorie.

Acest beneficiu, pe care judecătorii nu pot să-l invoace din oficiu (3), este o excepţie dilatorie acordată fidejusorului, prin care acesta poate să suspende urmărirea creditorului, cerând ca, mai întâi, el să urmărească şi să vândă bunurile debitorului principal.

Invoc. benefic. de discuţiune in limine litis.

Fidejusorul trebue să invoace acest beneficiu la primele urmăriri îndreptate contra lui, *in limine litis* (art. 1663), pentrucă altfel el este presupus a fi renunţat la această favoare (4).

---

(1) Din cele mai sus expuse rezultă că şi acel care a garantat obligaţia luată de fidejusor (art. 1655 § 2) poate să ceară discuţiunea bunurilor fidejusorului principal, după cum şi acest din urmă poate să ceară discuţiunea bunurilor debitorului principal. Cpr. Troplong, *Cautionnement,* 242; Pand. fr., v⁰ *Caution,* 540; Cas. fr. D. P. 51. 1. 123; Sirey, 51, 1. 389. — Acest beneficiu nu poate însă fi opus de debitorul principal (art. 1662). Pand. fr., *v⁰ cit.*, 541.

(2) P. Pont, *Cautionnement*, 158; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1049; Laurent, XXVIII, 209; Thiry, IV, 253; Pand. fr., *eod. v⁰*, 549. — *Contrà:* Troplong, *Cautionnement,* 233. Vezi în acest din urmă sens, art. 249 C. com. german.

(3) Pothier, *Oblig.*, II, 410; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 566.

(4) Beneficiul de discuţiune nu poate deci fi invocat pentru prima oară în apel. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1022, p. 546, şi deciziile citate acolo; nici înaintea Curţei de compturi, cu ocazia verificărei gestiunei. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 55. El nu poate fi invocat nici *in limine litis*, dacă debitorul este de o insolvabilitate notorie sau dovedită, ori este falit (cpr. art. 773 C. german). Vezi Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1024, şi autorităţile citate acolo. — Beneficiul de diviziune poate însă fi opus în orice stare a procesului. Vezi *infrà*, p. 148, 149.

Art. 1664. El trebue, în acelaş timp, să indice averea debitorului principal, mobilă sau imobilă, şi să anticipeze spesele necesare pentru punerea în lucrare a acestei urmăriri (art. 1664) (¹).

Fidejusorul nu poate însă să indice bunuri situate afară din resortul Curţei în care trebue să se facă plata, pentrucă urmărirea lor ar fi prea anevoioasă; nici bunuri litigioase, adecă supuse unei contestaţii sau măcar ameninţate de un proces serios; nici bunuri ipotecate pentru siguranţa datoriei, care n'ar mai fi în posesiunea debitorului (art. 1664 § 2), fiindcă terţiul detentor al acestor imobile, care nu are nicio obligaţie personală, merită favoarea pe care o merită fidejusorul, care este, din contra, obligat personal.

Cazurile în cari fidejusorul nu e presupus a fi renunţat la beneficiul de discuţiune.

Am zis că fidejusorul care s'ar vedeà urmărit şi n'ar opune beneficiul de discuţiune *in limine litis*, este presupus că a renunţat la el. Această regulă sufere două excepţii:

1⁰ Fidejusorul, care ar contestà însăş existenţa sau validitatea fidejusiunei, n'ar fi presupus că a renunţat la beneficiul de discuţiune. In asemenea caz, discuţiunea va puteà fi propusă îndată ce o hotărîre definitivă a constatat validitatea fidejusiunei.

2⁰ Fidejusorul n'ar fi presupus că a renunţat la beneficiul de discuţiune, dacă, în momentul când trebueà să-l opue, debitorul nu aveà bunuri. In asemenea caz, discuţiunea va puteà fi opusă mai târziu, când debitorul va dobândi bunuri, mobile sau imobile (²).

Art. 1665. Dacă fidejusorul şi-a îndeplinit obligaţiile sale, adecă a indicat, în condiţiile de mai sus, bunurile debitorului care pot fi urmărite, creditorul trebue să urmărească aceste bunuri în timp oportun, căci altfel insolvabilitatea debitorului survenită mai pe urmă îl priveşte pe dânsul până la concurenţa

---

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1885, p. 899; Bult. 1886, p. 853. — Discuţiunea bunurilor debitorului nu este admisibilă, dacă garantul indică un bun în indiviziune, de oarece creditorul, spre a ajunge la realizarea drepturilor sale, trebue mai întâi să provoace împărţeala, ceeace constitue un proces. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 853.

(²) Pothier, *Oblig.*, II, 410; Thiry, IV, 249, p. 224; P. Pont, *Cautionnement*, 171; Troplong, *Idem*, 256; Aubry et Rau, IV, § 426, p. 682. — *Contrà:* Duranton, XVIII, 337; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1045; Ponsot, *Cautionnement*, 191, p. 213.

bunurilor arătate de fidejusor (1). Acest din urmă nu numai că va fi liberat până la concurența bunurilor arătate de dânsul sau risipite din cauza culpei creditorului, dar încă el este în drept să ceară dela creditor spesele discuțiunei avansate de dânsul (art. 1665). Fidejusorului incumbă sarcina de a dovedì ce ar fi produs aceste bunuri.

Cazurile în care fidejusorul nu se mai folosește de beneficiul de discuțiune. Art. 1662.

Fdejusorul nu se mai folosește de beneficiul de discuțiune: 1^0 dacă a renunțat la dânsul fie prin însuș contractul de fidejusiune, fie printr'un act posterior. Niciun termen sacramental nu se cere în această privință; destul este ca renunțarea să fie neîndoelnică; 2^0 când el s'a obligat solidar împreună cu debitorul (art. 1662). In adevăr, stipularea solidarității implică renunțarea la beneficiul de discuțiune (2). Efectele obligațiunei fidejusorului se regulează, în acest caz, după principiile obligațiilor solidare (art. 1662, *in fine)* (3).

Cu toată generalitatea termenilor art. 1662, fidejusorul, în caz de solidaritate, nu este cu desăvârșire asimilat unui debitor solidar, căci deși el nu se folosește, în acest caz, nici de beneficiul de discuțiune (art. 1662), nici de acel al diviziunei (art. 1667), despre care vom vorbì mai la vale (4), totuși obligația sa rămânând accesorie, nu poate

---

(1) Cpr. art. 1796 C. Calimach, citat *suprà*, p. 142, nota 2.

(2) Cpr. Art. 1787 C. Calimach (1357 C. austriac); art. 773 C. german, etc. Vezi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, II, § 478, nota 7.

Consecințile solidarității.

(3) Iată care sunt consecințile acestei solidarități: 1^0 urmărirea îndreptată contra unuia din cofidejusorii solidari întrerupe prescripția contra tuturor, în folosul creditorului (art. 1045); 2^0 cererea dobânzilor făcută contra unuia din fidejusorii solidari, face ca ea să curgă în contra tuturor (art. 1046) (vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 405); 3^0 lucrul judecat pentru sau contra unuia din cofidejusorii solidari își produce efectele sale față de toți, acesta fiind dreptul comun în materie de solidaritate (vezi tom. VI al Coment. noastre, pag. 190); 4^0 creditorul care consimte a remite solidaritatea unuia din cofidejusori, nu mai poate să acționeze în mod solidar pe ceilalți decât deducându-se partea fidejusorului descărcat de solidaritate (art. 1049); iar dacă unul din fidejusorii rămași solidari devine insolvabil, partea acestuia se împarte între toți ceilalți, cuprinzându-se și pe acela care a fost descărcat de solidaritate (art. 1054), etc. Vezi Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 124, pag. 105.

(4) Vezi *infrà*, p. 150.

să supravețuiască obligației principale, nici să fie mai oneroasă (1).

Fidejusorul unui debitor solidar poate el să indice bunurile celorlalţi codebitori solidari, pe cari nu i-a garantat? Deşi unii admit afirmativa (2), totuşi soluţia contrară este în genere admisă, pentrucă beneficiul de discuţiune nu poate fi invocat decât faţă cu debitorii garantaţi; or, în specie, numai un debitor este garantat, nu şi ceilalţi. Apoi, art. 1671 vine în favoarea acestui din urmă sistem, fiindcă acest text nu conferă decât fidejusorului *care a garantat pe toţi debitorii principali solidari ai aceleaşi datorii*, recurs contra fiecăruia din ei, pentru repetiţia sumei totale plătită de dânsul (3).

2° Beneficiul de diviziune.

Art. 1666. — Când mai multe persoane au garantat pe unul şi acelaş creditor, pentru una şi aceeaş datorie, fiecare din ele rămâne obligată pentru datoria întreagă. (Art. 1039 urm., 1108, 1167 urm. C. civ. Art. 2025 C. fr.) (4).

Art. 1667. — Cu toate acestea, fiecare din persoanele arătate în art. precedent, întrucât n'a renunţat la beneficiul diviziunei, poate cere ca creditorul să dividă mai întâi acţiunea sa şi s'o reducă la proporţiunea fiecăruia.

---

(1) Cpr. Aubry et Rau, IV, § 423, p. 674, text şi note, precum şi C. Aubry, nota în D. P. 82. 1. 441 urm.; Guillouard, *Cautionnement*, 125; P. Pont, *Idem*, 163; Troplong, *Idem*, 241 şi 522; Baudry et Wahl, *Idem*, 919; Laurent, XXVIII, 206, *in fine;* Colmet de Santerre, VIII, 272 *bis* III; T. Huc, XII, 195; Beudant, *op. cit.*, 124 urm., p. 104 urm.; Fournier, *Cautionnement solidaire. Revue critique*, anul 1886, p. 712, No. 27. — *Contrà:* Duranton, XVIII, 332; Planiol, II, 2352; Cas. fr. Sirey, 82. 1. 321; D. P. 82. 1. 441 (cu nota lui Aubry în sens contrar). Vezi şi *infrà*, p. 172, nota 4, *in fine.* Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2021, No. 92 urm.

(2) Pothier, *Oblig.*, II, 412, p. 224; Troplong, *Cautionnement*, 270; Massé-Vergé, V, § 760, p. 68, nota 4; Taulier, *Théorie raisonneé du C. civil*, VII, p. 24 (ed. din 1848).

(3) Vezi în acest din urmă sens, P. Pont, *op. cit.*, 183; Thiry, IV, 253; Laurent, XXVIII, 216, etc.

(4) Cpr. L. 3, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; L. 11 § 2, Dig., *De duobus reis constituendis*, 45, 2; Instit., *De fidejussoribus*, 3, 20, § 4; Pothier, *Oblig.*, II, 416, 535, etc.

Dacă unii din garanţi erau nesolvabili, în timpul în care unul din ei obţinuse diviziunea, acesta rămâne obligat în proporţiunea unei asemenea nesolvabilităţi; dacă însă nesolvabilitatea a supravenit după diviziune, atunci nu mai poate fi răspunzător pentru aceasta. (Art. 1042, 1668 C. civ. Art. 2026 C. fr.) (¹).

Art. 1668. — Dacă creditorul însuş, şi de bună voe, a împărţit acţiunea sa, nu mai poate să se lepede de această diviziune, deşi mai înainte de timpul în care a primit-o, unii din cauţionatori au fost nesolvabili. (Art. 1049, 1050 C. civ. Art. 2027 C. fr.) (²).

Art. 1660.

De câteori mai mulţi debitori contractează în mod conjunct, fără solidaritate, o datorie divizibilă, fiecare se obligă numai pentru partea sa (art. 1660) (³). Prin aplicarea acestui principiu ar trebui să se decidă că de câteori mai multe persoane garantează pe acelaş debitor, ele nu se obligă decât pentru partea lor.

Art. 1666.

Cu toate acestea, art. 1666 consacră soluţia contrară, punând în principiu că atunci când mai multe persoane garantează *pe unul şi acelaş creditor*, adecă se obligă a plăti datoria debitorului, fiecare din fidejusori se obligă pentru datoria întreagă (art. 1666) (⁴). Legiuitorul şi-a închipuit că, stipulând o garanţie dela mai multe persoane, creditorul a

---

(¹) Cpr. Instit., *loco cit.*; L. 10, Pr.; L. L. 26, 51 § 4; L. L. 48 şi 52 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 16, Cod, *eod. tit.*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 416, 417, 425, 426, 535, etc.

(²) Cpr. L. 16, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 421, 427.

(³) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 156 şi 232. Cpr. art. 1181 C. Calimach (888 C. austriac). Vezi şi art. 420 din codul civil german.

Art. 1666 este conceput în termeni restrictivi. Controversă.

(⁴) Chestiunea este însă de a se şti dacă dizpoziţia art. 1666 este conceputã într'un sens restrictiv, sau numai într'un sens explicativ. De exemplu, presupunând că datoria principală, în loc de a fi contractată *de un singur debitor*, după cum prevede art. 1666, a fost consimţită *de mai mulţi debitori, în mod conjunct*, fidejusorii cari au garantat datoria principală, sunt ei obligaţi *în mod solidar* la plata întregei datorii? Chestiunea este controversată. Unii, precum Duranton (XVIII, 341), admit afirmativa, iar alţii, negativa. Vezi în acest din urmă sens, Ponsot, *Cautionnement*, 207, pag. 227 urm. Această din urmă soluţie este singură juridică, pentrucă solidaritatea statornicită de art. 1666 fiind o dispoziţie excepţională şi riguroasă, nu poate fi întinsă peste marginile ei.

înțeles să dobândească o garanție complectă dela fiecare din ele; altfel s'ar fi mulțumit cu un singur fidejusor. Sau poate că această derogare dela dreptul comun este o rămășiță a dreptului roman (Instit., *De fidejussoribus*, 3, 21, § 4), în care aceasta erà o consecință a termenelor stipulației făcută cu fidejusorii. „*Si plures sint fidejussores, quotquot erunt numero, singuli in solidum tenentur.*“

Art. 1667. Origina beneficiului de diviziune.

Această soluție, care nu se prea explică, fiind exorbitantă pentru fidejusori, art. 1667 permite fiecăruia din ei, și chiar fidejusorului care a dat o garanție reală, de exemplu, o ipotecă (¹), să ceară ca creditorul să împartă acțiunea sa și s'o reducă la partea ce fiecare fidejusor trebue să plătească din datorie. Acesta este beneficiul de diviziune, care își are origina sa tot în dreptul roman (²).

In codul Calimach, diviziunea aveà loc de drept (³).

Excepție peremptorie.

Beneficiul de diviziune este o excepție, însă nu *dilatorie*, ca beneficiul de discuțiune (⁴), ci o excepție *peremptorie* (⁵), care scutește pe fidejusor de acțiunea creditorului pentru tot ce întrece partea sa. Ca atare, această excepție poate fi opusă în orice stare a procesului, și chiar în apel (⁶); pe

---

(¹) S'a decis, în adevăr, că beneficiul de diviziune aparține nu numai fidejusorului simplu, dar și acelui care a dat o siguranță reală, de oarece regulele dela fidejusiune se aplică tuturor fidejusorilor în genere, întrucât nimene nu poate să plătească mai mult decât a garantat. Cas. rom. Bult. 1888, p. 706, și *Dreptul* din 1888, No. 63, p. 508.

(²) L. 3, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41. Cpr. Gaius, Instit., III, § 121. Vezi și Ponsot, *Cautionnement*, 208, p. 230, 231, text și nota 1.

C. Calimach. Art. 1789.

(³) „Dacă tot pentru aceeaș întreagă sumă, zice art. 1789 din codul Calimach (1359 C. austriac), s'au pus chezășie mai multe persoane, *este răspunzător fieștecare din ele pentru întreaga sumă;* iar dacă una din ele a plătit întreaga datorie, se cuvine ei, ca unui împreună-datornic, dreptul împrotiva celorlalte ca să ceară analogia cuvenită“.—Noul cod german nu vorbește de beneficiul de diviziune, deși în proiect acest beneficiu își aveà ființă (art. 673).

(⁴) Vezi *suprà*, p. 143.

(⁵) Cpr. Ponsot, *Cautionnement*. 220, p. 243.

(⁶) Thiry, IV, 255; Arntz, IV, 1517; Troplong, *Cautionnement*, 295, 296; Ponsot, *op. și loco suprà cit.*, etc. — Beneficiul de diviziune nu poate însă fi propus pentru prima oară înaintea Curței de casație.

când știm că beneficiul de discuțiune trebue să fie propus *in limine litis*. (Vezi *suprà*, p. 143, text și nota 4).

Inexistența acțiunei în repetiție din partea fidejusorului, care a plătit tot.

Dacă fidejusorul, acționat de creditor, plătește toată datoria, fără a opune beneficiul de diviziune, el nu poate să ceară înapoi ceeace a plătit peste partea sa, pentrucă el este dator pentru tot. In asemenea caz, el este presupus că a renunțat la acest beneficiu.

Beneficiul de diviziune nu are loc decât între fidejusorii aceluiaș debitor, obligați la plata aceleiaș datorii fie civilă, fie comercială (art. 1666, 1667).

Astfel, dacă o persoană a garantat pe debitorul principal, iar alta pe fidejusor (art. 1655 § 2), fidejusorul nu va puteà cere diviziunea între el și acel care l-a garantat pe dânsul, pentrucă ei n'au garantat pe acelaș debitor (¹).

De asemenea, dacă mai mulți debitori solidari au dat fiecare câte un fidejusor deosebit, acești fidejusori nu vor puteà, pentru aceleași motive, să ceară diviziunea între ei (²).

Fidejusorii aceluiaș debitor pot cere diviziunea, fie că ei au consimțit deodată prin acelaș act, fie prin acte deosebite. Art. 1666 și 1667 nu fac, în adevăr, nicio distincție în această privință (³).

Fidejusorii cari au tăgăduit existența fidejusiunei.

Acest beneficiu poate fi invocat chiar de fidejusorii cari, cu rea credință, au tăgăduit existența fidejusiunei, deși atât dreptul roman cât și vechiul drept francez admiteau soluția contrară (⁴), pentrucă orice decădere de drepturi cere un anume text de lege care, în specie, nu există (⁵).

Invoc. beneficiului de diviziune de către fidejusorul judiciar.

Beneficiul de diviziune poate fi invocat nu numai de fidejusorul convențional, dar și de acel judiciar, deși soluția contrară erà admisă în vechiul drept francez de Basnage și de Pothier *(Oblig.*, II, 416). Art. 1677 oprind, în adevăr, pe fidejusorul judiciar de a invocà beneficiul de discuțiune (⁶),

---

(¹) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Caution*, 610, și autoritățile citate acolo.

(²) Thiry, IV, 256, p. 227; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 611; P. Pont, *op. cit.*, 209; Laurent, XXVIII, 229.— *Contrà:* Troplong, *op. cit.*, 306 urm.

(³) Thiry, IV, 256; P. Pont, *Cautionnement*, 210; Ponsot, *Idem*, 214.—*Contrà:* Arntz, IV, 1516; Duranton, XVIII, 346.

(⁴) *„Inoficiantibus auxilium divisionis non est indulgendum“*. L. 10 § 1, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

(⁵) Ponsot, *Cautionnement*, 210, p. 234.

(⁶) Vezi *infrà*, p. 169.

el rămâne supus dreptului comun în ceeace priveşte beneficiul de diviziune (¹).

Art. 1667 § 2. Dacă unul sau mai mulţi din fidejusori sunt insolvabili în momentul când s'a admis diviziunea, fidejusorul care a propus-o rămâne obligat în proporţia acestei insolvabilităţi, ne mai având însă nicio răspundere dacă insolvabilitatea a survenit în urma facerei diviziunei (art. 1667 § 2). Astfel, dacă presupunem că dintre patru fidejusori, numai unul este urmărit, şi că între acei neurmăriţi unul este insolvabil, diviziunea se va face între cei trei solvabili.

Art. 1169. Creditorul care invoacă insolvabilitatea, va trebui s'o dovedească (art. 1169).

Art. 1667 § 1. Pentru ca fidejusorul urmărit să poată propune beneficiul de diviziune, trebue ca să nu fi renunţat la el, fie în mod expres, fie tacitamente. Posibilitatea renunţărei rezultă din termenii art. 1667 § 1.

Cazul unei fidejusiuni solidare. Fidejusorul care s'a obligat în mod solidar, nu poate să propue diviziunea, pentrucă solidaritatea o exclude, după cum exclude şi beneficiul de discuţiune (art. 1039, 1042) (²).

De asemenea, creditorul care urmăreşte pe unul din fidejusori numai pentru partea sa virilă, nu perde prin aceasta dreptul de a urmări pe fiecare din ei pentru toată datoria, art. 1668 nefiind aplicabil în specie (³).

Art. 1668. După acest din urmă text (1668), creditorul care, de bună voe, iar nu din eroare, dol sau violenţă, a împărţit însuş acţiunea sa, adecă a urmărit pe un fidejusor numai pentru partea sa, nu poate să mai revie asupra acestei împărţiri, cu toate că înainte chiar de a fi consimţit, unii din fidejusori erau insolvabili. Motivul acestei dispoziţii este că, în asemenea caz, creditorul a renunţat în mod tacit de a urmări pe fiecare fidejusor pentru datoria întreagă.

Aceeaş soluţie este admisibilă şi în caz când creditorul a consimţit a primi dela un fidejusor numai partea sa din datorie, sau a convenit de mai înainte ca datoria să fie împărţită între fidejusori (⁴).

(¹) Ponsot, *op. cit.*, 211, p. 234, 235; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1067; Guillouard, *Idem*, 160; Troplong, *Idem*, 303. V. p. 169.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1066. Vezi şi *suprà*, p. 145.

(³) Baudry et Wahl, *loco cit.*; C. Chambéry, D. P. 1903. 2. 341.

(⁴) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1052; Guillouard, *Idem*, 158.

Rămâne acum să determinăm momentul când se operează diviziunea. Din art. 1667 rezultă că ea există din momentul pronunţărei hotărîrei care o admite (¹).

Art. 1681.

Independent de beneficiul de discuţiune şi de diviziune, de care am vorbit mai sus, şi care constituesc excepţii personale fidejusorului, acest din urmă mai poate încă invocà contra creditorului toate excepţiile inerente datoriei. Aceasta rezultă din art. 1681.

Excepţiile pe care le poate invocà fidejusorul (excepţii inerente datoriei).

Art. 1681. — Garantul se poate servì, în contra creditorului, de toate excepţiunile datornicului principal inerente datoriei; însă nu-i poate opune acele ce sunt curat personale datornicului. (Art. 974, 1047, 1091, 1093, 1118 urm., 1142, 1148, 1155, 1215, 1216, 1218, 1653, 1682 urm. C. civ. Art. 2036 C. fr.) (²).

Excepţiile inerente datoriei.

După acest text, fidejusorul poate să opue toate excepţiile *inerente datoriei*, căci fidejusiunea fiind o obligaţie accesorie, de câteori obligaţia principală este nulă, nulă trebue să fie şi obligaţia accesorie, şi fidejusorul poate să invoace nulitatea care-l liberează (³).

Definiţie.

Excepţiile inerente datoriei sau *reale (rei coherentes)* (⁴) sunt acele cari rezultă din însăş natura contractului şi care distrug obligaţia principală.

Exemple.

Astfel sunt, de exemplu, nulitatea împărţelei cauţio-

(¹) Thiry, IV, 257; P. Pont, *Cautionnement*, 211. — Sunt însă autori şi, între alţii, Ponsot, cari susţin că diviziunea ar există din momentul cererei ei.

(²) Cpr. L. L. 25 şi 32, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 7 § 1 şi L. 19, Dig., *De exceptionibus et præscriptionibus*, 44, 1; L. 89, Dig., *De adquierenda vel omittenda hereditate*, 29, 2; L. 42 § 1, *De jurejurando*, 12, 2; L. 13, Dig., *De minoribus 25 annis*, 4, 4; L. 11, Cod., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; L. 2, Cod, *De fidejussoribus minorum*, 2, 24; Instit., *De replicationibus*, 4, 14, § 4; Pothier, *Oblig.*, II, 381, 382, etc.

(³) Cpr. Guillouard, *Cautionnement*, 161.

(⁴) *„Rei autem cohærentes exceptiones etiam fidejussoribus competunt.“* (L. 7 § 1, Dig., *De exceptionibus*, 44, 1).

nate, care cuprinde un avantaj mai mare decât acel permis de lege (¹); excepţia de compensaţie sau de prescripţie, care există în persoana debitorului principal (²); excepţiile cari au drept cauză viciile de consimţimânt (eroarea, dolul şi violenţa) (³); finele de neprimire ale acţiunei (⁴); excepţiile întemeiate pe lipsa de consimţimânt, de obiect, de cauză a obligaţiei principale, sau pe o cauză imorală or ilicită, etc. (⁵).

Fidejusorul solidar.

Aceste excepţii pot fi invocate atât de fidejusorul pur şi simplu cât şi de acel solidar (⁶).

Dătătorul unui aval.

Art. 1681 poate, de asemenea, fi invocat de dătătorul unui aval (art. 296 urm. C. com.) (⁷).

Acel care a garantat pe un fidejusor poate şi el să invoace excepţiunile cari aparţin fidejusorului garantat (⁸).

Beneficiul acestui text nu aparţine însă fidejusorului care a declarat că se obligă ca un debitor principal (⁹).

Drept personal al fidejusorului.

Dreptul de a invocà excepţiile inerente datoriei, este un drept *personal* al fidejusorului, căci de câteori le exercită, el nu vine ca subrogat în numele debitorului, ci ca exercitând un drept eminamente personal (¹⁰); de unde rezultă că fidejusorul poate invocà aceste excepţii, cu toate că debitorul ar fi renunţat la ele (¹¹).

(¹) Guillouard, *op. cit.*, 161; Cas. fr. Sirey, 38. 1. 477, etc.

(²) Guillouard, *loco cit.* Vezi în privinţa prescripţiei, *infrà*, pag. 155, nota 3, iar în privinţa compensaţiei, p. 173.

(³) Guillouard, *op. cit.*, 58 *bis*, 161 şi 230; T. Huc, XII, 246; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 948. Vezi *suprà*, pag. 122. —Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 387 urm., 425.

(⁴) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 230, pag. 259; Thiry, IV, 266, pag. 236. Vezi şi *suprà*, pag. 122.

(⁵) Cpr. Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1901, No. 74.

(⁶) Guillouard, *op. cit.*, 231; Troplong, *Idem*, 522; Ponsot, *Idem*, 368; P. Pont, *Idem*, 416; Baudry et Wahl, *Idem*, 957; Laurent, XXVIII, 297; T. Huc, XII, 262; Colmet de Santerre, VIII, 272 *bis* VII; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 27 urm.

(⁷) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2036, No. 30.

(⁸) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 958; Trib. federal elveţian, Sirey, 96. 4. 12; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2036, No. 31.

(⁹) Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 32.

(¹⁰) *„Omnes exceptiones, quæ reo competunt, fidejussori quoque, etiam invito reo, competunt“*. (L. 19, Dig., *De exceptionibus*, etc., 44, 1).

(¹¹) Guillouard, *op. cit.*, 162 şi 232; Laurent, XXVIII, 300; T.

Oblig. personale debitorului nu pot fi invocate de fidejusor.

Cât pentru obligaţiile *personale* debitorului, ele nu pot fi invocate de fidejusor. Acestea sunt: acele privitoare la starea sa, precum: minoritatea, interdicţia, căsătoria, dacă este vorba de o femee, etc. (art. 974, 1653, 1681) (¹).

SECŢIUNEA II

Despre efectele fidejusiunei între debitor şi cauţionator (fidejusor).

Recursul acordat fidejusorului contra debitorului liberat.

Art. 1669. — Cauţionatorul ce a plătit, are regres contra debitorului principal, atât când a garantat cu ştiinţa debitorului, cât şi fără ştiinţa lui.

Regresul se întinde atât asupra capitalului, cât şi asupra dobânzilor şi a speselor; cu toate acestea, garantul nu are regres decât pentru spesele făcute de dânsul, după ce a notificat debitorului principal reclamaţiunea pornită asupra-i.

Fidejusorul are regres şi pentru dobânda sumei ce a plătit, *chiar când datoria nu producea dobândă* (²), şi încă şi pentru daunele-interese, dacă se cuvin.

Cu toate acestea, dobânzile *ce ar fi* fost datorite creditorului nu vor merge (curge) în favoarea garantului decât din ziua în care s'a notificat plata. (Art. 987 urm., 991, 1084, 1088 urm., 1108 urm., 1547, 1548, 1549, 1550, 1657, 1672 Cod. civ. Art. 2028 Cod. fr. *Art. 1915 § ultim C. italian)* (³).

Huc, XII, 244; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 17; Aubry et Rau, IV, § 426, pag. 684 (ed. 4-a).

(¹) Cpr. Thiry, IV, 266, pag. 236; Guillouard, *op. cit.*, 161, p. 181; Planiol, II, 2331, 2376; Troplong, *Cautionnement*, 73 urm., 180 şi 496. Cpr. L. 7 § 1, Dig., *De exceptionibus*, 44. 1: L. 2, Cod, *De fidejussoribus minorum*, 2, 24. Vezi şi *suprà*, pag. 123.

(²) Cuvintele: *chiar când datoria nu producea dobândă*, au fost adaose de legiuitorul nostru, după art. 1915 din codul italian *„ancorchè il debito non producesse interessi."*

(³) Cpr. L. 10 § 11, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; L. 18, Cod, *eod. tit.*, 4, 35; Pothier, *Oblig.*, II, 429—433, 437, 440, 441, 442. etc.

Este de observat că § ultim al art. 1669 nu există în codul francez; el a fost adaos de legiuitorul nostru, după art. 1915 § ultim din codul italian. Iată, în adevăr, cum se exprimă

Deoseb. de redacţie de C. francez.

Regresul fidejusorului, care a plătit datoria.

Fidejusorul, care a plătit datoria, sau care a liberat pe debitor într'un alt mod, de exemplu: printr'o compensaţie, novaţie, etc. (1) are regres contra debitorului principal, atât în cazul când cauţiunea a fost dată cu ştiinţa cât şi fără ştiinţa acestui din urmă (2). In cazul întâiu, el are acţiunea *mandati contraria*, iar în cazul de al doilea, el are acţiunea *negotiorum gestorum contraria* (3). In ambele cazuri, el aducând un serviciu debitorului, trebue să fie despăgubit. El are pentru aceasta, o acţiune personală contra debitorului, pe lângă că este subrogat în drepturile acestui din urmă (art. 1670) (4).

---

acest din urmă text: „*Gli interessi però che* **non** *sarebbero dovuti al creditore, non decorrono a favore del fidejussore che dal giorno in cui avià notificato il pagamento*". Dacă comparăm textul nostru cu acel italian, vedem că ambele sunt identice, cu această deosebire că, în textul nostru, se zice: „dobânzile *ce ar fi fost datorite* creditorului", pe când în textul italian, se zice: „care *n'ar* fi fost datorite, etc." Apoi, mai este încă de observat că şi cuvintele din § 3 „chiar când datoria nu produceà dobândă" sunt adause de legiuitorul nostru tot după textul menţionat din codul italian. Vezi p. 153, n. 2.

(1) Pothier, *Oblig.*, II, 430; Thiry, IV, 258; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1087; Guillouard, *Idem*, 231; Laurent, XXVII, 237, etc.

(2) Debitorul nu se poate sustrage dela restituirea sumei plătite pentru dânsul de fidejusor, decât probând că acest din urmă făcând acea plată, a avut intenţia de a-i face o liberalitate. Cas. rom. Bult. 1901, p. 264. Cpr. Thiry, IV, 261, p. 231. Intenţia de a se face o liberalitate nu se presupune însă niciodată, ci trebue să rezulte clar din actul invocat de parte. Cas. rom. Bult. 1903, p. 638 şi *Dreptul* din 1903, No. 47.

(3) Pothier, *Oblig.*, II, 440; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 426, p. 547, nota 2 (ed. Anschütz, 1853), etc.

Fidejusorul care a plătit fără ştirea debitorului, nefiind decât un gerant de afaceri, nu are recurs în contra acestui din urmă decât dacă cheltuelile făcute i-au folosit (art. 991). Indată însă ce ele i-au folosit, recursul fidejusorului va aveà aceeaş întindere ca şi cum el ar fi plătit din ordinul debitorului, adecă ca mandatar (art. 1669). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1073; Guillouard, *Idem*, 167; P. Pont, *Idem*, 244; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 688, nota 8 (ed. 4-a), etc.

(4) In afară de subrogaţia legală, acel care a luat obligaţia de a plătì datoria unui fidejusor nu poate fi ţinut de acea datorie decât tot în calitate de fidejusor, căci natura unei obligaţii nu se schimbă prin faptul că un altul a luat îndatorirea de a o executà. Astfel, acel care a plătit datoria unui fidejusor, are regres contra debitorului principal, şi dacă acest din urmă

In principiu, recursul fidejusorului se exercită după ce el a plătit.

In principiu, fidejusorul nu poate să exercite recursul său contra debitorului, fie prin acţiunea personală (art. 1669), fie prin acţiune subrogatorie (art. 1670), decât după ce a plătit. Prin excepţie însă, uneori, legea conferă fidejusorului un recurs anticipat (art. 1673).

Exercit. acestui recurs până la concurenţa sumei plătite.

Dacă fidejusorul a plătit numai o parte din datorie, primind chiar o chitanţă descărcătoare pentru toată suma, recursul său se va mărgini numai la suma plătită (¹), şi *vice-versa*, dacă fidejusorul a plătit mai mult decât e datoria, el nu va avea recurs contra debitorului decât până la concurenţa sumei datorite (²).

Plata unei datorii stinse.

Dacă fidejusorul a plătit o datorie stinsă fie prin prescripţie, fie altfel, el nu va avea niciun recurs contra debitorului (³).

Fidejusorul nu-şi perde însă recursul său, dacă a plătit fără a invocà o excepţie ce-i erà proprie, precum ar fi, de exemplu, în cazul când el erà minor în momentul formărei fidejusiunei, şi a plătit fără a propune această excepţie (⁴).

Intinderea recursului fidejusorului.

Fidejusorul, care a plătit datoria debitorului, are recurs în contra acestui din urmă, atât în privinţa capitalului datorit cât şi a procentelor, presupunând, bine înţăles, că ele erau garantate şi că fidejusorul a fost silit a le plăti (⁵).

---

dă plătitorului o cambie drept plată, această cambie este validă, ea nefiind dată fără cauză. Cas. rom. Secţii unite, Bult. 1903. p. 638 şi *Dreptul* din 1903, No. 47.

Dr. străin.

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1083; Guillouard, *Idem*, 164, 170, 181.—Art. 839 din cod. portughez şi art. 1839 din codul spaniol sunt exprese în această privinţă. Art. 774 din codul german zice, de asemenea, că fidejusorul este subrogat în drepturile debitorului *în măsura în care el a plătit pe creditor (soweit der Bürge den Gläubiger befriedigt).*

(²) Baudry et Wahl, *op.* şi *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, 170.

Prescripţie.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1088.— Prescripţia fiind inerentă datoriei, iar nu o excepţie personală debitorului, fidejusorul poate s'o invoace, chiar când debitorul principal n'ar invoca-o (art. 1681). Vezi *infrà*, p. 176, text şi nota 4.— Fidejusorul nu comite însă o culpă neinvocând prescripţia, destul este ca el să pue în cauză pe debitor, pentru ca s'o invoace acest din urmă. Pothier, *Oblig.*, II, 434; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090; Guillouard, *Idem*, 180; Laurent, XXVIII, 238, etc.

(⁴) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090; Guillouard, *Idem*, 180; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 24 urm.

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1079.

Dreptul la procentele legale.

El are recurs, în privinţa procentelor legale, *chiar atunci când datoria nu produceà dobândă*. Aceste ultime cuvinte sunt adaose de legiuitorul nostru după art. 1915 din codul italian (¹).

Momentul de când fidejusorul are drept la dobânzi.

Chestiunea este însă de a se ştì: de când fidejusorul va aveà drept la aceste dobânzi? In Franţa, se decide în genere, conform teoriei lui Domat, şi contrar părerei lui Pothier (*Oblig.*, II, 440), că dobânzile se cuvin fidejusorului *din ziua de când el a plătit*, conform art. 1550, prin derogare dela art. 1088 § 2 (²).

Legiuitorul nostru a derogat însă dela principiile admise în materie de mandat (art. 1550), dispunând, conform art. 1915 din codul italian (vezi *suprà*, p. 154, *ad notam*), că fidejusorul nu are drept la procente decât *din ziua în care el a notificat debitorului plata* (art. 1669 § ultim) (³).

Art. 1907.

Procentele datorite creditorului şi plătite de fidejusor, ne devenind deci la noi o datorie principală, se vor prescrie prin *cinci* ani, conform art. 1907 (⁴).

Spesele făcute cu ocazia urmărirei debitorului.

Fidejusorul are, de asemenea, recurs contra debitorului în privinţa speselor sau cheltuelelor făcute cu ocazia urmăririi debitorului principal, şi pe care el a trebuit să le plătească ca un accesoriu al datoriei.

El mai are încă drept la cheltuelile făcute de dânsul în urma notificărei debitorului principal a urmărirei îndreptate contra lui.

Daune-interese. Art. 1549.

In fine, fidejusorul, fie chiar salariat (⁵), poate cere şi daune interese, dacă se cuvin, adecă, dacă a suferit vreun prejudiciu. Aceasta nu este decât aplicarea principiului înscris în art. 1549 dela mandat.

Art. 1669 dispune că fidejusorul care a plătit datoria

(¹) Vezi *suprà*, p. 153, nota 2 şi 154, *ad notam*.

(²) Planiol, II, 2356 şi toţi autorii, afară de Larombière (*Oblig.*, II, art. 1153, No. 37).

(³) Vezi asupra motivelor acestei derogări dela art. 1550, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, IX, 354, pag. 554 (ed. din 1907).

Deoseb. de C. fr.

(⁴) In Franţa, se admite însă prescripţia de 30 de ani, fiindcă procentele devin o datorie principală, din cauză că se cuvin fidejusorului, *din ziua de când au fost plătite*. Vezi Planiol, II, 2356, şi toţi autorii.

(⁵) Guillouard, *op. cit.*, 175; Baudry et Wahl, *Idem*, 1082, etc.

principală, are recurs contra debitorului principal. Chestiunea este însă de a şti dacă acest recurs există când debitorul plăteşte încă odată, după ce a plătit fidejusorul. La această întrebare răspunde art. 1672.

Art. 1672. — Fidejusorul ce a plătit prima dată, nu are recurs contra debitorului principal ce a plătit de a doua oară; are însă acţiune în repetiţiune contra creditorului.

Când fidejusorul a plătit, fără să fi fost urmărit şi fără să fi înştiinţat pe datornicul principal, nu va aveà nici un regres contra acestuia, în cazul când în timpul plăţei, datornicul ar fi avut meziu (mijloace) de a declarà stinsă datoria sa; îi rămâne însă dreptul de a cere înapoi dela creditor banii daţi. (Art. 992, 998, 999, 1092, 1351, 1547, 1548 C. civ. Art. 2031 C. fr.) (¹).

Cazurile în care fidejusorul nu are recurs în contra debitorului.

Prin excepţie dela regulele mai sus expuse, fidejusorul nu mai are niciun recurs contra debitorului principal, nici în numele său propriu, nici în numele creditorului: 1⁰ dacă după ce a plătit, nu aduce plata la cunoştinţa debitorului şi acesta plăteşte de al doilea (²). Fidejusorul este în adevăr, în asemenea caz, în culpă; el are însă o acţiune în repetiţie contra creditorului, care şi-a încasat de două ori creanţa sa. 2⁰ Fidejusorul nu are recurs contra debitorului, dacă a plătit fără a fi fost urmărit şi fără a fi vestit despre plată pe debitor, atunci când acesta aveà mijloace de a declarà obligaţia stinsă şi de a înlăturà astfel plata. Fidejusorul are însă şi în acest caz acţiunea în repetiţie contra creditorului.

Cazul când creditorul a remis datoria fidejusorului

Dacă creditorul a făcut fidejusorului o remitere de datorie cu titlu gratuit, acest din urmă va aveà recurs, con-

---

(¹) Cpr. L. 10 § 2; L. 29 § 3; L. 38 § 1, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 433, 438, 439, etc.

(²) Fidejusorul, care a plătit datoria, nu are de asemenea recurs contra debitorului, care o plătise mai înainte, afară de cazul când acest din urmă n'ar fi adus plata făcută de dânsul la cunoştinţa fidejusorului, pentrucă, în asemenea caz, a doua plată a fost făcută din culpa debitorului (argument prin *a fortiori* din art. 1672). Vezi în acest sens, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1089, p. 574; Guillouard, *Idem*, 178; Troplong, *Idem*, 382; Aubry et Rau IV, § 427, p. 690; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 426, pag. 548, nota 8 (ed. Anschütz, 1853); C. Lyon, Sirey, 58. 2. 16; D. P. 58. 2. 83. Cpr. L. 29 § 2, Dig., *Mandati, vel contra*, 17, 1. — *Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, 255; Laurent, XXVIII, 240, etc.

form părerei lui Domat, contra debitorului, pentrucă el este donatar al creanţei (¹).

Cazul când fidejusorul este descărcat numai de oblig. de garanţie.

Acest recurs nu va existà însă, tot conform teoriei lui Domat, dacă creditorul a descărcat numai pe fidejusor de obligaţia de garanţie (²).

Recursul pe care legea îl conferă fidejusorului, nu poate fi modificat sau desfiinţat decât în baza unei convenţii între debitor şi fidejusor. Dacă asemenea convenţie a fost făcută numai cu unul din fidejusori, ea este pentru ceilalţi *res inter alios acta* (³).

Momentul când se exercită recursul fidejusorului.

Când se exercită recursul fidejusorului? In regulă generală el se exercită după ce s'a plătit datoria principală. Art. 1673 admite însă mai multe excepţii dela acest principiu. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1673. — Fidejusorul, şi fără a fi plătit, poate să reclame dezdaunare dela debitor (art. 991, 1546 C. civ.):

1⁰ Când este urmărit în judecată pentru a plătì (art. 1669 C. civil);

2⁰ Când debitorul se află falit sau în stare de insolvabilitate (art. 1025 C. civ., 695 urm. C. com.);

3⁰ Când debitorul s'a îndatorat de a-l liberà de garanţie într'un termen determinat, *şi acesta a expirat* (art. 969 C. civ.) (⁴);

4⁰ Când datoria a devenit exigibilă prin sosirea scadenţei stipulate (art. 1684);

5⁰ După trecerea de zece ani, când obligaţiunea principală nu are un termen determinat de scadenţă, întrucât însă obligaţiunea principală n'ar fi fost de aşa fel, încât să nu poată a se stinge înaintea unui termen determinat, cum de exemplu, tutela, *ori întru cât nu s'a stipulat contrariul* (⁵). (Art. 2032 C. fr., 1919 *C. italian*) (⁶).

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1091; Guillouard, *op. cit.*, 168; P. Pont, *Idem*, 232, etc.

(²) Vezi autorii citaţi în nota precedentă.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1091 *bis*.

(⁴) Cuvintele *„şi acesta a expirat“* sunt adaose după art. 1919, 3⁰ din codul italian *(e questa sia scaduto)*.

(⁵) Şi cuvintele *„ori întrucât nu s'a stipulat contrariul“* sunt adaose tot după art. 1919 § ultim din codul italian *(o non vi fosse convenzione in contrario)*. Vezi Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, 303, p. 497 (ed. a 3-a, 1887); Rici, *op. cit.*, IX, 363, p. 567 urm.

(⁶) Cpr. asupra art. 1673, L. 10, Cod, *Mandati, vel contra*, 4, 35 şi L. 38 § 1, Dig., *Mandati, vel contra* 17, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 429, 442, 443, 444; Dumoulin (Molineus), *Tractatus contract. et usur.*, *quæst.* 30.

Cazurile când fidejusorul poate, fără a plăti datoria, să acţioneze pe debitor.

După acest text, împrumutat dela Pothier *(Oblig.*, II, 443), fidejusorul poate, fără a fi plătit datoria, să acţioneze pe debitorul principal spre a obţineà descărcarea sa, sau siguranţe destinate a-i garantà eficacitatea recursului său ulterior, în următoarele cazuri [1]:

1⁰ *Când este chemat în judecată spre a plătì datoria.* In acest caz debitorul va puteà opune beneficiul de discuţiune (art. 1662); însă dacă el a renunţat la acest beneficiu, el va puteà să cheme şi va face foarte bine de a chemà pe debitor în garanţie, căci dacă nu-l cheamă, el se expune a perde recursul ce-l are contra lui, dacă acest din urmă dovedeşte că aveà mijloace de a face să se recunoască că datoria este stinsă.

2⁰ *Când debitorul este falit sau insolvabil.* In acest caz, creditorul, care se întemeiază pe fidejusor spre a-i plăti creanţa sa, putând să neglijeze de a-şi valorificà creanţa, fidejusorul va puteà să se înscrie la masa falimentului şi să ià parte la distribuirea preţului eşit din vânzarea bunurilor debitorului, întrebuinţând aceşti bani la plata datoriei. Dacă fidejusorul n'ar fi avut acest drept decât după ce a plătit pe creditor, dreptul său ar fi putut devenì iluzoriu, în caz când distribuirea bunurilor debitorului ar fi fost îndeplinită în momentul când el ar fi plătit.

3⁰ *Când debitorul s'a obligat a liberà pe fidejusor într'un termen determinat, care ar fi expirat.* Această convenţie fiind validă şi obligatorie pentru părţi (art. 969), fidejusorul poate să acţioneze pe debitor spre a-i dà descărcarea promisă, de câteori termenul, în care descărcarea trebueà să aibă loc a expirat.

Scopul art. 1673.

(1) Scopul art. 1673 este, după cum foarte bine zice Curtea din Galaţi, de a pune pe fidejusor la adăpostul urmărirei creditorului şi de a-l ferì de pericolul insolvabilităţei debitorului. Vezi *Dreptul* din 1894, No. 38 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 39. Fidejusorul nu poate deci, în genere, să ceară banii pentru care a garantat, fiindcă el n'a plătit încă nimic, ci va face ca banii să fie consemnaţi, sau va cere siguranţe. Cpr. Planiol, II, 2362. Nu este deci exact de a se zice, aşa cum se exprimă art. 1673, după Pothier *(Oblig.*, II, No. 442), că acţiunea fidejusorului este o acţiune în despăgubire, pentrucă el nu cere o despăgubire, ci o garanţie contra eventualităţilor ulterioare. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1101; Troplong, *Idem*, 391. — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*, 205.

4^{0} *Când datoria a ajuns la scadenţă prin sosirea termenului.* Fidejusorul a putut crede, în adevăr, că debitorul îşi va plătì datoria sa la scadenţă. Acest din urmă poate deci fi acţionat pentru ca să plătească pe creditor, sau să remită fidejusorului banii necesari la plată.

5^{0} *După trecerea termenului de zece ani, când obligaţia nu are un termen determinat de scadenţă;* când, de exemplu, datoria garantată ar consistà într'un împrumut fără termen. In acest caz, obligaţia putând să se prelungească în infinit, fidejusorul poate cere descărcarea sa după *zece ani*, fiindcă ar fi fost prea greu pentru dânsul de a rămâneà obligat în infinit.

Această dispoziţie nu se aplică de câteori datoria, care nu are un termen fix, este de aşa natură încât să nu se poată stinge înaintea unui timp determinat. In asemenea caz, fidejusorul nu poate să ceară descărcarea sa înaintea acestui timp, pentrucă el a trebuit să cunoască natura obligaţiei ce a garantat; el a ştiut că această obligaţie trebue să dureze un timp oarecare, până la întâmplarea unui anume eveniment, şi a înţăles, de bună-seamă, să se oblige până la întâmplarea acestui eveniment. Astfel, acel care a cauţionat pe un uzufructuar, sau care a garantat restituirea unei dote, nu poate să ceară descărcarea sa, cât timp durează uzufructul sau căsătoria; fidejusorul unui tutor nu poate să ceară descărcarea sa înaintea încetărei tutelei, chiar dacă ea ar ţine mai mult de zece ani; fidejusorul unei rente viagere nu poate cere descărcarea sa înaintea morţei creditorului rentei, etc. ([1]).

Art. 1673 este de strictă interpretare.

Art. 1673, fiind o derogare dela dreptul comun, este limitativ. El nu poate fi deci aplicat la alte cazuri, şi anume: atunci când debitorul a lăsat să crească dobânzile peste măsură; când a survenit o inimiciţie capitală între debitor şi fidejusor; când fidejusorul sau debitorul urmează a face o călătorie îndepărtată, etc. ([2]).

Invoc. art. 1673.

Art. 1673 poate fi invocat de fidejusorul solidar ca şi de

([1]) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 443, p. 240 (ed. Bugnet); Thiry, IV, 262; Troplong, *Cautionnement*, 403; Colmet de Santerre, VIII, 265 *bis* VIII, etc.

([2]) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1099; Troplong, *Idem*, 410; P. Pont, *Idem*, 297, 298; Ponsot, *op. cit.*, 274, p. 319; Guillouard, *Idem*, 204; Laurent, XXVIII, 257, etc.

acel care nu e solidar (¹); de acel care şi-a ipotecat un imobil pentru a garantà datoria altuia (²). El nu poate însă fi invocat de codebitorii solidari (³); nici de fidejusorul care s'a obligat în contra voinţei debitorului (⁴); nici de acel care s'a obligat în interesul exclusiv al creditorului (⁵), etc.

Subrogarea fidejusorului în drepturile creditorului.

Art. 1670.—Cauţionatorul care a plătit datoria intră în dreptul ce aveà creditorul contra datornicului. (Art. 1108, 3⁰, 1682 C. civ. Art. 298 C. com. Art. 2029 C. fr.) (⁶).

Beneficiul *cedendarum actionum.* Dr. roman.

Afară de beneficiul de discuţiune şi de diviziune, de cari am vorbit mai sus, dreptul roman şi vechia jurisprudenţă franceză confereau fidejusorului, contra creditorului, care fusese plătit de dânsul, excepţia sau beneficiul *cedendarum actionum.* Scopul acestei excepţii erà de a conferì fidejusorului toate drepturile, acţiunile şi ipotecile ce aveà creditorul, atât în contra debitorului, a cărui datorie fusese plătită, cât şi în contra coobligaţilor săi. Acest beneficiu nu

---

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1108; Troplong, *Idem*, 413, 414; Guillouard, *Idem*, 208; Laurent, XXVIII, 262; Rodière, *Tr. de la solidarité et de l'indivisibilité*, 159, pag. 115 (ed. din 1852), etc.

(²) Baudry et Wahl, *loco cit.*; Troplong, *Idem*, 416. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 208; P. Pont, *Idem*, 298, etc.

(³) Baudry et Wahl, *loco cit.*, pag. 584; Laurent, XVII, 365; Demolombe, XXVI, 427; C. Douai, D. P. 93. 2. 481 (cu nota lui Planiol). Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, pag. 204.— *Contrà:* Larombière, *Oblig.*, III, art. 1216, No. 3; Planiol, nota în D. P. *loco suprà cit.*, etc. — Art. 1672 este însă aplicabil debitorilor solidari. Vezi tom. VI menţionat, p. 204.

(⁴) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1106; Guillouard, *Idem*, 209; Ponsot, *op. cit.*, 275, p. 320. — Fidejusorul care s'a obligat fără ştirea debitorului, ca gerant de afaceri, are însă recursul anticipat prevăzut de art. 1673. Baudry et Wahl, *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, 209; Laurent, XXVIII, 262; Ponsot, *op. cit.*, 276, p. 320 urm. etc. — *Contrà:* P. Pont, *Cautionnement*, 303.

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1106; Guillouard, *Idem*, 209, etc.

(⁶) Cpr. L. L 17 şi 36, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 21, Cod, *eod. tit.*, 8, 41; L. 95 § 10, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3. — Vezi însă L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; Pothier, *Oblig.*, II, 280 urm., 427, 429, etc.

există însă decât atunci când erà cerut de fidejusor, în momentul plăţei (1).

Dr. actual.

Sub imperiul codului actual, fidejusorul este subrogat în drepturile creditorului prin însuş faptul plăţei (art. 1670 C. civ. şi 298 C. com.); aşa că din *judiciară* ce erà altă dată, această subrogaţie a devenit astăzi legală (art. 1008, 3^0 şi 1679). Art. 1682 adaogă însă că dacă subrogarea a fost împiedecată prin însuş faptul creditorului, fidejusorul este liberat de obligaţia sa. (Vezi *infrà*, p. 179 urm., explic. acestui text).

C. Calimach. Art. 1788.

Aceeaş soluţie erà admisă şi prin art. 1788 din codul Calimach (1358 C. austriac). „Acel ce plăteşte datoria altuia, zice acest text, intră în dritul creditorului, şi are voe să ceară dela datornic întoarcerea datoriei, pe care el a plătit-o în locul aceluia; deci dar, dator este creditorul ce au primit plata datoriei, să trădeà plătitorului toate ce are pentru dovada şi siguranţa datoriei, adecă: sineturi, documenturi, amaneturi, ipoteci, etc.“. (Cpr. art. 774 C. german).

Fidejusorii cari au beneficiul subrogărei.

Toţi fidejusorii au acest beneficiu, atât acei cari s'au obligat din ordinul creditorului, cât şi acei cari s'au obligat fără ştiinţa sa, şi chiar în contra voinţei sale (2).

Aşa dar, astăzi, fidejusorul care a liberat pe debitor, are două mijloace spre a-şi exercità recursul său contra acestui din urmă, atât acţiunea personală *(actio mandati* sau *negotiorum gestorum contraria)* (art. 1669), cât şi acţiunea creditorului primitiv, cu toate accesoriile sale, amaneturi, privilegii, ipoteci, etc. (3).

---

(1) Aceasta este, cel puţin, părerea generală. Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 280 urm.; Guillouard, *Cautionnement*, 183; Acollas, III, p. 567, 568; Répert. Sirey, v^0 *Cautionnement*, 558, etc. — Dumoulin a susţinut însă *(Prima lectio Dolana*, § 23), că fidejusorul, care plătise pe creditor, erà, ca şi astăzi, subrogat *de drept* în acţiunile şi drepturile acestui din urmă.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1111; Guillouard, *Idem*, 176 şi 183; Mourlon, *Tr. théorique et pratique des subrogations personnelles*, p. 407 urm. (ed. din 1848). Acollas, III, p. 568; Lyon-Caen, nota în Sirey, 97. 1. 7. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 362, etc.

(3) Fidejusorul se foloseşte, de asemenea, de acţiunea rezolutorie pentru lipsa de plată a preţului ce aparţine creditorului; de dreptul de a expulzà un locatar sau arendaş, etc. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1114; Guillouard, *Idem*, 185. — Subrogaţia

Foloasele acţiunilor conferite fidejusorului.

Acţiunea personală poate să fie foarte folositoare, pentrucă ea ià naştere din faptul liberărei debitorului şi durează 30 de ani, ea putând să subziste chiar după ce acţiunea vechiului creditor, căruia fidejusorul este subrogat, se găseşte prescrisă. A doua acţiune nu este, de asemenea, lipsită de interes, fiindcă ea conferă fidejusorului toate garanţiile pe care le aveà creditorul.

Fidejusorul, care plăteşte datoria înainte de scadenţa ei, este subrogat în drepturile creditorului, însă nu se va puteà folosì de această subrogaţie, afară de cazul de insolvabilitate, decât atunci când obligaţia va fi exigibilă (¹).

Cât pentru fidejusorul care plăteşte fără a ţine nicio socoteală de prorogarea termenului acordat debitorului, se decide, în genere, că el se poate folosì de subrogare înaintea expirărei noului termen (argument din art. 1684) (²).

Sancţiunea subrogărei.

Care este sancţiunea acestei subrogări a fidejusorului? Vezi *infrà*, p. 179 urm., explic. art. 1682.

Raporturile dintre fidejusor cu codebitorii solidari şi terţii.

Fidejusorul care a garantat mai mulţi debitori solidari, are recurs pentru toată datoria, contra fiecăruia din ei, pentrucă el a garantat pe fiecare pentru tot (³).

Art. 1671 nu este decât o consecinţă a principiului că fidejusorul are un recurs integral cu subrogaţia legală, contra debitorului pe care l-a garantat. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1671. — Când sunt mai mulţi debitori principali solidari pentru una şi aceeaş datorie, fidejusorul ce a garantat pentru ei toţi, are regres contra fiecăruia din ei, pentru repetiţiunea sumei

---

se întinde şi asupra imobilelor cari sunt în mânile unui terţiu detentor. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1115; Guillouard, *Idem*, 187; Colmet de Santerre, V, 197 *bis* X; Planiol, II, 2367.— *Contrà:* Troplong, *Cautionnement*, 429 şi *Hypothèques*, III, 800.

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1112; Guillouard, *Idem*, 252; C. Caen, D. P. 88. 2. 127.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1112. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 252.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1119; Guillouard, *Idem*, 193; Planiol, II, 2359 (ed. a 5-a), etc.

totale ce a plătit. (Art. 1108, 1551, 1664, 1670, 1682 C. civ. Art. 2030 C. fr.) (¹).

Când mai mulţi debitori nesolidari au fost cauţionaţi de un singur fidejusor, acest din urmă nu poate să ceară dela fiecare din ei decât partea sa din datorie, căci, în asemenea caz, există atâtea datorii deosebite câţi sunt şi debitori (²).

Art. 1551. Ştim însă că soluţia este alta atunci când un mandat a fost conferit de mai multe persoane pentru o afacere comună; în asemenea caz, fiecare din aceste persoane este răspunzătoare solidar către mandatar de toate efectele mandatului (art. 1551) (³).

Art. 1671. Dacă există mai mulţi debitori solidari, ceeace presupune art. 1671, fidejusorul îşi exercită recursul său contra fiecăruia din ei, pentru întreaga datorie, căci cauţionându-i pe toţi, el a devenit mandatarul lor comun. Or, mandatarul care a gerat o afacere comună mai multor persoane, are, după art. 1551, contra fiecăruia din mandanţii săi, o acţiune solidară. Art. 1671 nu este deci decât o aplicare a regulelor dela mandat.

Dacă fidejusorul n'a garantat pe toţi debitorii solidari, ci numai pe unul din ei, el are o acţiune solidară numai contra acestui din urmă.

El poate urmări şi pe ceilalţi codebitori, pe cari nu i-a garantat, însă numai pentru partea lor din datorie (art. 1052, 1053), după cum ar fi făcut şi debitorul garantat, dacă ar fi plătit el însuş în locul fidejusorului (⁴).

(¹) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 441.

(²) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 378; Arntz, IV, 1524; Planiol, II, 2359; T. Huc, XII, 223; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 707, etc.

(³) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 594 urm.

(⁴) Vezi T. Huc, XII, 224 urm.; Planiol, II, 2359; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1123; Guillouard, *Idem*, 193; Troplong, *Idem*, 379; Ponsot, *Idem*, 261; P. Pont, *Idem*, 278; Répert. Sirey, v⁰ *Cautionnement*, 588 urm.; Thiry, IV, 260, p. 230; Arntz, IV, 1524; Laurent, XXVIII, 249, 250; Mourlon, III, 1154, text şi nota 1 şi *Tr. des subrogations*, p. 108 urm.; Colmet de Santerre, VIII, 263 *bis*; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 687, text şi nota 4; Lyon-Caen, nota în Sirey, 97. 1. 6; Cas. fr. şi C. Amiens, D. P. 61. 1. 361; Sirey, 61. 1. 577; D. P. 95. 2. 271; Sirey, 95. 2. 276. — *Contrà:* Marcadé, IV, art. 1252, No. 717 urm.; Gauthier, *Des subrogations*, 433 urm.; Larom-

Dar dacă fidejusorul nu poate exercità recursul său contra codebitorilor solidari pe cari nu i-a garantat, decât pentru partea lor respectivă din datorie, chestiunea este de a se ştì dacă el n'ar puteà, *prin subrogaţia convenţională*, consimţită de creditorul pe care îl plăteşte integralmente, să dobândească drepturile acestui din urmă, şi astfel să-şi exercite recursul său contra fiecăruia din debitorii solidari pentru întreaga datorie, fără ca să poată fi respins prin excepţiile personale ale debitorului solidar ce el a garantat. Şi această chestiune este controversată, însă părerea cea mai juridică este, de bună-samă, acea care pune şi de astă dată în principiu că subrogaţia convenţională nu poate să confere mai multe drepturi decât conferă acea legală (art. 778); de unde rezultă că fidejusorul care a dobândit dela creditor subrogaţia convenţională, nu va aveà contra debitorilor necauţionaţi decât tot o acţiune divizată, în virtutea căreia el va puteà cere dela fiecare debitor numai partea ce acesta trebue să plătească din datorie (¹).

Subrogaţia convenţională. Controversă.

SECŢIUNEA III

Despre efectele fidejusiunei între mai mulţi garanţi.

Art. 1674. — Când mai multe persoane au garantat pentru unul şi acelaş debitor şi pentru una şi aceeaş datorie, garantul care a plătit datoria are regres contra celorlalţi garanţi, pentru porţiunea ce priveşte pe fiecare.

---

bière, *Oblig.*, IV, art. 1251, No. 50; Cas. fr. D. P. 96. 1. 455; Sirey, 97. 1. 5 (cu nota lui Lyon-Caen în sens contrar). Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Caution*, 700 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2030, No. 3 urm.

(¹) Vezi în acest sens, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1125; Guillouard, *Idem*, 195; Troplong, *Idem*, 379; Ponsot, *Idem*, 261; P. Pont, *Idem*, 279; Laurent, XXVIII, 251; Mourlon, *Tr. des subrogations*, p. 108 urm.; Rodière, *Tr. de la solidarité*, 133 şi 158; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 706; Massé-Vergé, V, § 761, p. 75, nota 8; Dalloz, Nouv. *C. civil annoté*, IV, art. 2030, No. 11.— *Contrà:* T. Huc, XII, 226; Duranton, X, 270 şi XVIII, 355; Aubry et Rau, IV, § 427, p. 688, text şi nota 7; Gauthier, *Des subrogations*, p. 477; Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 34 (ed. din 1848); Répert. Sirey, v⁰ *Cautionnement*, 598, etc.

Cu toate acestea, regresul nu are loc decât atunci când garantul a plătit în unul din cazurile arătate în art. precedent. (Art. 778, 1053, 1108, 1109, 1666, 1673 C. civ. Art. 2033 C. fr.) (1).

Dr. roman. La Romani, fidejusorul care plătise datoria, nu aveà recurs contra celorlalţi cofidejusori decât dacă făcuse a i se cedà acţiunile creditorului, pentrucă el n'a plătit datoria în interesul cofidejusorilor săi, ci în interesul său propriu şi pentru a se liberà de obligaţia sa: *Negotium suum gessit potius quam fidejussorum* (2).

Dr. vechiu fr. şi art. 1674. Pothier voià, din contra, ca fidejusorul care a plătit toată datoria, să aibă recurs contra cofidejusorilor săi, fără ajutorul subrogaţiei; căci deşi el a plătit în interesul său, totuş prin această plată el a liberat şi pe cofidejusorii săi de o datorie care erà comună. Fidejusorul, gerând propria sa afacere, a gerat şi pe aceea a cofidejusorilor săi; este deci just de a-i acordà acţiunea *negotiorum gestorum utilis* (3). Acest sistem a fost consacrat şi de legiuitorul actual prin art. 1674.

Pentruca fidejusorul care a plătit, să aibă acest recurs contra celorlalţi cofidejusori, fie ei obligaţi prin acelaş act, fie prin acte deosebite *(lex non distinguit)*, nu este destul ca el să fi plătit, ci trebue ca plata să fi avut loc în unul din cele cinci cazuri prevăzute în mod limitativ de art. 1673; de unde rezultă că recursul nu există dacă fidejusorul a plătit înainte de termen, sau înainte de a fi urmărit, în caz când erà pură şi simplă, afară de cazul când debitorul ar fi fost falit, sau dacă a plătit fără a chemà pe debitor ca garant în cauză, etc.

Aplic. art. 1667. Acest recurs nu are loc decât în privinţa părţei respective ce fiecare cofidejusor are în datorie; de unde rezultă că insolvabilitatea unuia din cofidejusori se împarte în mod proporţional între toţi fidejusorii (analogie din art. 1667) (4).

S'ar păreà la prima vedere că, prin efectul subrogărei fidejusorului în drepturile creditorului, fidejusorul care a plătit ar trebuì să poată cere dela fiecare cofidejusor întreaga datorie. Codul actual n'a admis însă acest sistem, pentru a înlăturà pluralitatea acţiunilor care ar fi rezultat din recursurile succesive.

---

(1) Cpr. L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 11, Cod. *eod. tit.*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 445, 446. Vezi şi cutuma din *Bretagne*, art. 194.

(2) Cpr. L. 39, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1.

(3) Pothier, *Oblig.*, II, 445.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1131; Guillouard, *Idem*, 215; Troplong, *Idem*, 440, etc.

Aplic. art. 1169 şi 1191 urm.

Dovada că datoria a fost plătită incumbă fidejusorului care invoacă plata (art. 1169). Această dovadă se va face conform dreptului comun (art. 1191 urm.).

Neaplic. în specie a art. 1138.

Fidejusorul nu poate, nici într'un caz, să invoace art. 1138, după care aflarea titlului creanţei în mânile debitorului lasă a se presupune că această creanţă a fost plătită, pentrucă acest text nu se aplică decât în privinţa raporturilor dintre creditor şi acel care pretinde că a plătit (¹).

CAPITOLUL III

Despre fidejusiunea legală şi cea judecătorească.

Art. 1675. — De câteori o persoană este obligată de lege sau de judecător a dà o garanţie, garantul ce se oferă trebue să aibă condiţiile prescrise de art. 1659 şi 1660. Fidejusiunea judecătorească *trebue încă să poată fi supusă constrângerei corporale* (²). (Art. 106, 109, 541, 566, 644, 718, 1364, 1659, 1660 C. civ. Art. 129, 392 urm. Pr. civ. Art. 339 C. com. Art. 2040 C. fr.) (³).

Art. 1676.—Vezi acest text şi explicarea lui *suprà*, pag. 139.

Art. 1677.— Garantul judecătoresc nu poate cere discuţiunea averei debitorului principal. (Art. 1662, 1678 C. civ. Art. 2042 C. fr.) (⁴).

Art. 1678. —Cel ce s'a făcut garant numai pentru fidejusorul judecătoresc, nu poate să ceară discuţiunea averei debitorului principal şi a fidejusorului. (Art. 1655 § 2 C. civ. Art. 2043 C. fr.).

Obligaţia de a dà cauţiune poate să rezulte, după cum ştim, din diferite cauze: din convenţie, din lege şi dintr'o hotărîre judecătorească.

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1136. Vezi în tom. VI al Coment. noastre, pag. 706 urm., explic. art. 1138.

(²) Cuvintele relative la constrângerea corporală trebuesc considerate ca nescrise, ca şi în art. 1658. Vezi *suprà,* pag. 134, nota 1 şi *infrà*, p. 169.

(³) Cpr. Pothier, *Oblig*, II, 377, 387, 391, 403, etc.

(⁴) Cpr. Pothier, *op. cit.*, 409, 417.

Diferitele specii de fidejusiune.

Fidejusiunea este deci *convenţională*, *legală* şi *judiciară sau judecătorească*. Art. 106, 541, 566, 682, 718, 1323, 1364, etc. din codul civil, precum şi art. 542, 547, etc., din pr. civilă; art. 245 din codul de comerţ (1), etc. indică exemple de cauţiune legală (2).

Cauţiune legală sau convenţională.

De câteori o persoană este obligată de lege sau prin convenţie a dà cauţiune, şi tribunalele o obligă la aceasta, pentrucă ea nu-şi îndeplineşte obligaţia sa de bună voe, cauţiunea nu devine judiciară, ci rămâne tot convenţională sau legală. In adevăr, judecătorul nu face, în asemenea caz, decât să ordone executarea convenţiunei sau dispoziţiei legei (3).

Condiţiile ce trebue să întrunească fidejusorii legali şi judiciari.

Fidejusorii legali şi judiciari, cari nu sunt niciodată solidari (4), trebue să întrunească condiţiile cerute de art. 1659 şi 1660, adecă să fie capabili de a se obligà; să posede avere îndestulătoare întrunind condiţiile art. 1660, şi să aibă domiciliul lor în resortul Curţei în care trebue să se deà cauţiunea.

---

(1) Vezi asupra acestui text, modificat prin legea din 6 Aprilie 1900, D. Negulescu, *J. Clunet*, anul 1910, p. 51.

Alte cazuri de cauţiune legală.

(2) Vezi şi art. 422 Pr. pen., după care acei condamnaţi la o pedeapsă privativă de a lor libertate, nu sunt admişi a face recurs în casaţie decât dacă sunt în stare de închisoare sau *liberaţi pe cauţiune*. Altfel recursul lor este inadmisibil. Mai vezi art. 121 urm., din proc. penală, modificate prin legea din 15 Martie 1902; art. 68 (77 vechiu) L. C. de casaţie din 25 Martie 1910, în privinţa căruia s'a decis că partea care atacă cu recurs, în materie de trusturi arendăşeşti (L. din 12 Aprilie 1908), o decizie a unei Curţi, poate cere suspendarea executărei deciziei atacate, fără a depune nicio cauţiune, întrucât, în specie, nu se urmăreşte un interes bănesc, ci un interes superior, care interesează ordinea publică. C. Iaşi, *Dreptul* din 1909, No. 44. Vezi asupra legei contra trusturilor arendăşeşti, tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 410, nota 2 (ed. a 2-a) şi tom. IX, p. 348. Mai vezi asupra acestei legi, Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 59.

Cauţiunea *judicatum solvi*.

Un alt caz de cauţiune *legală* erà, înainte de convenţia dela Haga, acea prevăzută de art. 15 C. civ. şi 106, 107 Pr. civ. (cauţiunea *judicatum solvi)*, care, precum ştim, astăzi nu mai există. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 367, 368 (ed. a 2-a).

(3) Thiry, IV, 242, p. 220.

(4) Solidaritatea nu se întâlneşte, în adevăr, decât în fidejusiunile convenţionale. Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I. 123 şi 225, p. 104, 106.— Astfel, avalistul sau dătătorul avalului, care este un fidejusor voluntar, este obligat solidariceşte cu debitorul şi giranţii cambiei (art. 42, 277 şi 297 C. com.). Vezi în privinţa avalului *suprà*, p. 117, text şi nota 1.

Constr. corporală.

Cât pentru supunerea fidejusorului judecătoresc la constrângerea corporală, de care vorbeşte art. 1675, aceste cuvinte n'au şi n'au avut niciodată vreun sens în legea noastră (1).

Art. 1676, 1678. Beneficiul de discuţiune.

Art. 1677 şi 1678 adaogă însă, conform unei dispoziţii împrumutate dela vechea jurisprudenţă franceză (2), că fidejusorul judecătoresc care a garantat, fie pe un debitor, fie pe un alt fidejusor (art. 1655 § 2), nu poate, afară bine înţeles de cazul unei convenţii contrare, să invoace beneficiul de discuţiune. Motivele acestei dispoziţii, după cum zicea Domat, sunt următoarele: 1⁰ respectul datorit autorităţei hotărîrilor judecătoreşti care au prescris darea cauţiunei; 2⁰ natura datoriei care urmează a fi cauţionată şi care nu sufere întârziere (3).

Beneficiul de diviziune.

Fidejusorul judiciar are însă, după cum ştim, beneficiul de diviziune, pentrucă art. 1677 nu-i tăgădueşte decât beneficiul de discuţiune (Vezi *suprà*, p. 149, 150).

Art. 1676.

In fine, art. 1676 dispune că acel obligat a dà o garanţie, este liber să deà un amanet sau altă asigurare suficientă pentru asigurarea creanţei garantate. Redacţiunea acestui text, pe care l-am explicat *suprà*, pag. 139, a fost modificată după art. 1922 din codul italian.

CAPITOLUL IV

Despre stingerea fidejusiunei.

Fidejusiunea se stinge: 1⁰ în mod indirect, pe cale de consecinţă; 2⁰ pe cale principală:

1⁰ Stingerea fidejusiunei pe calea de consecinţă.

Art. 1679.— Obligaţiunea ce naşte din fidejusiune se stinge prin aceleaşi cauze prin cari se sting şi celelalte obligaţiuni. (Art.

---

(1) Vezi *suprà*, p. 134 nota 1 şi p. 167, nota 2.

(2) Vezi Troplong, *Cautionnement*, 593 urm.

(3) Cpr. Thiry, IV, 267; Troplong, *Cautionnement*, 594. Vezi şi *suprà*, p. 143.

1044, 1045, 1091, 1137, 1139, 1142, 1143 urm., 1148, 1155, 1216, 1218, 1680, 1683, 1873 C. civ. Art. 2034 C. fr.) (1).

Efectele stingerei acțiunei principale.

Obligația accesorie neputând să existe fără acea principală, orice cauză care aduce stingerea acestei din urmă, stinge *eo ipso* și fidejusiunea (art. 1091 urm). Incetarea fidejusiunei nu aduce însă neapărat stingerea obligației principale, fiindcă principalul poate să subziste fără accesoriu, pe când accesoriul nu poate să subziste fără principal. (V. *infrà*, p. 173).

Oricare ar fi cauza, care ar aduce stingerea fidejusiunei, ea poate fi invocată de fidejusor contra creditorului, și aceasta atât de fidejusorul ordinar cât și de acel solidar (2).

Plata.

Astfel, plata făcută de debitorul principal în mod valid (3) stinge fără nicio îndoială fidejusiunea (4), afară, bine înțeles, de plata prin subrogație, făcută de un terțiu, fiindcă subrogatul, departe de a stinge acțiunea creditorului, și-o însușește din contra (art. 1107) (5).

Ofertele reale.

Ofertele reale, urmate de consemnare, făcute conform legei (art. 1114 urm.), liberează de asemenea pe fidejusor (6).

---

(1) Cpr. L. 4, Cod, *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 378—380, 407, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1138, p. 598; Guillouard, *Idem*, 224; P. Pont, *Idem*, 353.— Vezi însă Rodière, *De la solidarité et de l'indivisibilité*, 166, p. 122 (ed. din 1852).

(3) S'a decis însă, cu toate acestea, că plata liberează pe fidejusor chiar dacă ea ar fi anulată pentru incapacitate, de exemplu: din cauza falimentului debitorului. C. Orléans, D. P. 51. 2. 29.— *Contrà:* Cas. fr. D. P. 89. 1. 167; Sirey, 89. 1. 409. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1141.

(4) „*Tollitur autem omnis obligatio solutione ejus, quod debetur*". Instit., *Quibus modis obligatio tollitur*, III, 29, Pr., *ab initio*.— Vezi și L. 43, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3, unde se zice: „*In omnibus speciebus liberationum, etiam accessiones liberantur; putà adpromissores, hypothecæ, pignora, etc.*".

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1139; Guillouard, *Idem*, 225; Laurent, XXVIII, 274, etc.

(6) Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 502.— S'a decis de curând (25 Iunie 1910) că instanța de fond comite un învederat exces de putere, atunci când declară nulă o ofertă reală pentru un motiv care, din procesul verbal al portărelului, se constată că nu a fost invocat de creditor în momentul când plata se oferea și, prin urmare, era necunoscut de debitor, motiv care, dacă i-ar fi fost cunoscut, acesta era poate în poziție să-l înlăture, făcând oferta în moneda cerută de creditor. Cas. rom.

Imputarea plăţilor parţiale. Controversă.

Chestiunea de a se şti dacă plăţile parţiale făcute de debitor, trebue să fie imputate asupra părţei de datorie cauţionate sau necauţionate, în caz de fidejusiune parţială, este controversată atât în doctrină cât şi în jurisprudenţă (¹).

Novaţiune.

Novaţiunea datoriei principale liberează pe fidejusor (art. 1137 § 2) (²).

Datio in solutum.

De câteori debitorul primeşte drept plată, de bună voe, dela debitor un alt lucru decât acel datorit *(datio in solutum)*, obligaţia principală este stinsă şi, deci, şi fidejusiunea.

Stingerea parţială a dator. principale.

Dacă datoria principală nu este stinsă decât *pro parte*, fidejusorul nu va fi liberat decât în proporţie cu partea din datorie care a fost stinsă (³).

Nereînvierea fidejusiunei.

Chestiunea este însă de a se şti dacă fidejusiunea va reînvià mai târziu, atunci când creditorul va fi evins din lucrul primit drept plată?

Art. 1683.

Art. 1683 răspunde la această întrebare în mod negativ. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1683. — Dacă creditorul primeşte, de bună voe (⁴), un

Dreptul din 1910, No. 59, p. 471. Vezi asupra ofertelor reale de plată, tom. VI al Coment. noastre, p. 548 urm.

(¹) Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV. art. 2034, No. 9 urm., 2 şi tom. VI al Coment. noastre, p. 535, text şi nota 2. Părerea generală, şi acea mai juridică, de bună-samă, este că acontul dat de debitor se impută mai întâi asupra părţei din datorie negarantată. Vezi în acest sens, Planiol. II, 2371; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1012; Guillouard, *Idem*, 119 şi 225; T. Huc, XII, 193 şi 237, *in fine*; Laurent, XVII, 619 şi XXVII, 275; Cas. fr. Sirey, 91. 1. 55; *Pand. Périod.* 91. 1. 214; D. P. 92. 1. 19; C. Poitiers, *Pand. Périod.* 92. 2. 62; Sirey, 92. 2. 111. — *Contrà:* C. Caen, D. P. 54. 5. 98. Cpr. Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1256, No. 7.

Aceeaş controversă s'a ivit în cazul când datoria principală este garantată numai în parte printr'un privilegiu sau printr'o ipotecă. Vezi autorităţile citate în tom. VI al Coment. noastre, p. 535, nota 3.

(²) Vezi în tom. VI al Coment. noastre, p. 691 urm., explic. art. 1137 § 2. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1144 urm.; Ponsot, *Cautionnement*, 550, 551, p. 442 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2034, No. 26 urm. Vezi şi L. 4, Cod. *De fidejussoribus et mandatoribus*, 8, 41.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1148.

(⁴) Deci, dacă creditorul a fost silit să primească un lucru în locul altuia, de exemplu: când se adjudecă asupra lui imo-

imobil sau alt lucru în plata datoriei principale, cauţionatorul rămâne liberat, chiar când creditorul a fost evins din acel lucru. (Art. 1095, 1100, 1128, 1137 § 2 C. civ. Art. 2038 C. fr.) (1).

Aplic. art. 1137 § 2.

Acest text nu este decât o aplicare particulară a principiului consacrat prin art. 1137 § 2, după care novaţiunea făcută în privinţa debitorului principal liberează pe fidejusori, căci *datio in solutum* implică o novaţiune, creditorul care consimte a primi un alt lucru în locul acelui datorit operând o novaţiune prin substituirea unei datorii alteia (2).

Cazul când evicţiunea provine din însuş faptul fidejusorului.

Fidejusorul este liberat, oricare ar fi cauza evicţiunei, afară de cazul când ea ar proveni din faptul lui, pentrucă el erà, de exemplu proprietarul lucrului dat în plată pe care mai târziu l-a revendicat (3).

Art. 1683 poate fi invocat de orice fidejusor, fie el pur şi simplu sau solidar, întrucât textul nu face nicio distincţie în această privinţă (4).

Remiterea datoriei făcută debitorului.

După art. 1142 § 1, remiterea voluntară a datoriei, făcută de creditor debitorului, liberează pe fidejusor, fie el chiar solidar, pentru motivul cunoscut că fidejusiunea fiind

---

bilul debitorului pe care îl urmărise, această *datio in solutum* silită nu stinge fidejusiunea, cel puţin după părerea generală. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1149; Guillouard, *Idem*, 254 şi autorităţile citate acolo; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2038, No. 21.— Vezi însă T. Huc, XII, 255.

(1) Cpr. L. L. 43 şi 54, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; L. 47, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16; L. 62, Dig., *De pactis*, 2, 14; Pothier, *Oblig.*, II, 407.

(2) Cpr. Thiry, IV, 266; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1148 *bis*; Guillouard, *Idem*, 253; P. Pont, *Idem*, 398; Planiol, II, 524; Cas. fr. D. P. 89. 1. 167; Sirey, 89. 1. 409. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 279; T. Huc, XII, 254. Vezi şi Pand. fr., v° *Caution*, 888 urm.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1150; Guillouard, *Idem*, 256; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2038, No. 27 şi 28; Trib. Castel-Sarrazin, Sirey, 50. 2. 416, etc.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1152; Guillouard, *Idem*, 257; Laurent, XXVIII, 280; P. Pont, *Idem*, 401; Aubry et Rau, IV, § 429, p. 693; Cas. fr. D. P, 58. 1. 283; Sirey, 59. 1. 161. — Soluţia contrară n'ar puteà fi admisă decât dacă s'ar decide ce fidejusorul solidar trebue să fie asimilat unui debitor solidar, ceeace ar păreà să rezulte din art. 1662, partea finală, ceeace însă ştim că nu este adevărat, termenii acestui text fiind prea-absoluţi. Vezi *suprà*, p. 145, 146, text şi nota 1.

un contract accesoriu(1), nu poate să existe fără o datorie principală(2).

Remiterea datoriei făcută de creditor, fidejusorului.

Din contra, remiterea datoriei făcută de creditor fidejusorului, fie chiar solidar, nu liberează pe debitorul principal, pentrucă creditorul a putut foarte bine să renunţe la fidejusiune, fără a renunţă la însăş creanţa sa, întrucât principalul poate să subziste fără accesoriu (art. 1142 § 2)(3).

Stingerea datoriei prin concordat. Art. 802 C. com.

Stingerea unei datorii prin concordat lasă să subziste obligaţiunea fidejusorului care garantase pe falit (art. 802 C. com.), pentrucă, prin concordat, creditorii au înţeles să facă o liberalitate falitului, spre a-şi scăpà o parte din creanţa lor, iar nu fidejusorului său(4).

Actul prin care creditorii primesc abandonarea activului debitorului, descarcă însă pe fidejusor(5).

Concordatul amiabil.

Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în privinţa concordatului amiabil(6).

Compensaţia.

După art. 1148 § 1, compensaţia se operează în privinţa fidejusorului pentru ceeace creditorul datoreşte debitorului principal(7).

Fidejusorul, fie chiar solidar, poate să facă să se constate compensaţia şi în cazul când debitorul ar fi renunţat la ea, pentrucă această excepţie nu este personală debitorului, ci reală şi inerentă însăş datoriei(8).

Compensaţia nu are însă loc în privinţa debitorului principal, pentru ceeace debitorul datoreşte fidejusorului, (art. 1148 § 2)(1).

---

(1) Vezi *suprà*, p. 117 şi 170.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1153. Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, p. 720.

(3) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1154. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 722 urm. şi *suprà*, p. 170.

(4) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 721, text şi nota 1. Cpr. Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1155; Guillouard, *Idem*, 227. — Fidejusorul care a plătit o datorie stinsă prin concordat, este lipsit de orice recurs contra debitorului. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1088.

(5) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1155.

(6) Baudry et Wahl, *loc. cit.* Cpr. Aubry et Rau, IV, § 323, p. 338, text şi nota 26 (ed. a 4-a).

(7) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 764 urm., precum şi autorităţile citate acolo.

(8) Vezi tom. VI suscitat, p. 765. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1157 urm.; Guillouard, *Idem*, 24 şi 232; Laurent, XXVIII, 300, etc. Vezi şi *suprà*, p. 152.

Tranzacţia. Tranzacţia prin care creditorul renunţă faţă de debitor la toată creanţa sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejusor(2), pe când tranzacţia făcută între creditor şi fidejusor nu liberează pe debitorul principal (art. 1142)(3).

Confuziunea. Confuziunea, care se operează atunci când creditorul moşteneşte pur şi simplu (4) pe debitorul principal, sau când debitorul moşteneşte pe creditor, liberează pe fidejusor (art. 1155 § 1)(5); în caz însă de anulare a confuziunei, fidejusiunea va reînvia (6).

---

(1) Vezi tom. VI menţionat, p. 765. Cpr. Ponsot, *Cautionnement*, 567 urm., şi 460 urm.

(2) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1156 şi *Transaction*, 1299; Arntz, IV, 1546, pag. 191; Troplong, *Cautionnement*, 460, 506—508, 512 şi *Transaction*, 128; Guillouard, *Cautionnement*, 161 şi *Transaction*, 100; P. Pont, *Transaction*, 409 urm.; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 665; Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, IV, art. 2034, No. 89 urm. şi art. 2051, No. 30 urm.

Debitorul nu poate însă, prin tranzacţia sa, să agraveze situaţia fidejusorului. Cpr. Troplong, *Cautionnement*, 507; Ponsot, *Idem*, 359; P. Pont, *Idem*, 411 urm., 671; Aubry et Rau, *loco cit.*; Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* VI; Cas. fr. D. P. 49. 1. 327; Sirey, 49. 1. 577.

(3) Mourlon, III, 1190; Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* V, etc. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 722, 723.

(4) Acceptarea moştenirei sub beneficiu de inventar împedică confuziunea de a se produce, fiindcă aduce separarea de patrimonii (art. 713, 2°).

Motivele art. 1155 § 1. (5) Cpr. L. 3, Dig., *De separationibus*, 42, 6.—Motivele art. 1155 § 1 sunt lesne de priceput. In adevăr, o persoană nu poate fi debitorul şi creditorul aceleiaşi datorii. *Ratio confusionis evidens et naturalis est*, zicea foarte bine Cujacius, *quia idem homo non potest esse et debitor et creditor, actor et reus; nemo sibi debere potest, nemo secum agere et expediri*". Cpr. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 350, No. 15 (ed. Carré din 1823); Ponsot, *Cautionnement*, 371, p. 468, etc.

(6) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1160; Guilouard, *Idem*, 220; Troplong, *Idem*, 482; P. Pont, *Idem*, 336; Ponsot, *Cautionnement*, 373 urm., p. 470 urm. Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, pag. 811, unde, la rândul al doilea, s'a strecurat o eroare de tipar, zicându-se: confuziunea produsă prin întrunirea calităţilor de creditor şi de *fidejusor* principal, în loc de: confuziunea produsă prin întrunirea calităţilor de creditor şi *debitor* principal.

Art. 1155 § 2.

Când confuziunea se operează în persoana fidejusorului, adecă când acesta moștenește pe creditor sau creditorul îl moștenește pe dânsul, nu mai există fidejusiune, însă debitorul principal poate fi urmărit (art. 1155 § 2).

Garantul fidejusorului nu este liberat prin confuziunea operată între debitor și fidejusorul principal.

Confuziunea care se operează între debitorul principal și fidejusorul său, prin moștenirea unuia de către altul, nu stinge însă acțiunea creditorului contra garantului fidejusorului; ceeace înseamnează că acel care a garantat pe un fidejusor, conform art. 1655 § 2, nu este liberat prin confuziunea operată între debitor și fidejusorul principal. De asemenea, dacă fidejusorul, care a moștenit pe debitor, a dat un amanet sau o ipotecă asupra imobilelor sale, creditorul își va păstrà amanetul sau ipoteca sa [1].

Art. 1680.

Tot astfel, dacă debitorul, care a moștenit pe fidejusor, erà minor sau femee măritată neautorizată când a contractat, creditorul îl va puteà urmărì în calitate de moștenitor al fidejusorului, debitorul neputând, în această calitate, să invoace nulitatea întemeiată pe incapacitatea sa [2]. Acestea rezultă din art. 1680.

Art. 1680. — Confuziunea urmată între datornicul principal și fidejusorul său, prin *erezirea* (moștenirea) unuia de către altul, nu stinge acțiunea creditorului contra aceluia ce a garantat pentru fidejusor. (Art. 653, 1048, 1091, 1154 urm., 1655 § 2 C. civ. Art. 2035 C. fr.) [3].

Acest text nu este decât aplicarea principiului că confuziunea nu stinge decât drepturile a căror exercițiu ea îl face cu neputință.

Perderea lucrului.

Perderea fortuită a corpului cert și determinat datorit liberează pe fidejusor, fiindcă ea liberează pe debitorul principal; însă perderea acestui lucru întâmplată prin culpa debitorului principal, nu liberează pe fidejusor (1), şi aceeaş soluţie este admisibilă şi în privinţa fidejusorilor solidari (2).

---

[1] Mourlon, III, 1164; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1161; Guillouard, *Idem*, 220; P. Pont, *Idem*, 339; Troplong, *Idem*, 489; Laurent, XXVIII, 270; T. Huc, XII, 241; C. Rouen, D. P. 75. 2. 188; Sirey, 76. 2. 326, etc.

[2] Mourlon, III, 1164; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1161, *in fine*; Troplong, *Idem*, 483; P. Pont, *Idem*, 338; Guillouard, *Idem*, 220; Aubry et Rau, IV, § 429, pag. 694 (ed. a 4-a); Boileux, VI, art. 2035, pag. 682, etc.

[3] Cpr. L. 38 § ultim; L. 93 § 2 și § ultim, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; L. 5, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1; L. 24, Cod, *eod. tit.*, 8, 41; Pothier, *Oblig.*, II, 384, 407.

Perderea cauzată prin culpa fidejusorului.

Perderea lucrului datorit întâmplată prin culpa fidejusorului lasă să subziste fidejusiunea, însă liberează pe debitorul principal, şi aceasta chiar atunci când fidejusorul ar fi solidar (3).

Prescrierea oblig. principale.

Ştim că fidejusorul poate să opue prescripţia acţiunei principale, chiar dacă debitorul n'ar invoca-o, sau ar fi renunţat la ea, pentrucă prescripţia este o excepţie inerentă însăş datoriei (4).

Art. 1873.

Prescripţia întreruptă contra debitorului principal este întreruptă şi în contra fidejusorului (art. 1873 § 1) (5), şi aceasta chiar în caz când fidejusorul ar fi solidar (6).

Motivele art. 1873.

Motivul acestei dispoziţii este lesne de înţeles. In adevăr, fidejusorul necontractând o obligaţie deosebită de acea principală, obligaţia sa trebue să urmeze soarta celei principale (7).

---

(1) Cpr. L. 95 § 1, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1163.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1164; T. Huc, XII, 233; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2034, No. 78, etc.

(4) Vezi *suprà*, pag. 155, nota 3. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1090, 1165; Guillouard, *Idem*. 161; Ponsot, *op. cit.*, 383, pag. 480, 481; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2036, No. 16; Cas. rom. Bult. 1886, pag. 24; Bult. 1890, pag. 1215; Bult. 1891, consid. dela pag. 1105; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1892, No. 60, etc.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, pag. 1104. — S'a decis însă că deşi întreruperea prescripţiei prin chemarea în judecată a debitorului principal îşi produce efectele sale în privinţa fidejusorului, totuşi nu poate schimbà natura obligaţiunei acestuia. Astfel fiind, obligaţia fidejusorului, când este prescriptibilă prin cinci ani, nu se schimbă într'o prescripţie de 30 de ani prin chemarea în judecată a debitorului principal. Cas. rom. Bult. 1892, pag. 967. Cpr. Guillouard, *Prescription*, II, 761.

C. Caragea.

(6) S'a decis că, după codul Caragea, întreruperea civilă a prescripţiei operată în contra debitorului principal, nu se puteà opune şi fidejusorului. Cas. rom. Secţii-unite, Bult. 1883, pag. 284.

(7) Cu toate acestea, chestiunea erà controversată în vechiul drept francez. Vezi Pothier, *Oblig.*, II, 698; Vazeille, *Prescription*, I, 250 (ed. din 1832), etc.

Intreruperea prescripţiei contra fidejusorului nu aduce întreruperea ei contra debitorului. Art. 1873 § 2.

Dar dacă întreruperea civilă a prescripţiei (1), făcută în contra debitorului principal, îşi produce efectele sale în contra fidejusorului, prescripţia întreruptă contra fidejusorului nu este întreruptă faţă de debitorul principal, şi aceasta chiar dacă fidejusorul ar fi solidar. Cu alte cuvinte, urmărirea îndreptată contra fidejusorului, chiar solidar, nu întrerupe prescripţia obligaţiei principale; de unde rezultă că fidejusorul va puteà să invoace prescripţia îndeplinită în favoarea debitorului, cu toate că ea a fost întreruptă în persoana lui, pentrucă obligaţia fidejusorului nu poate să subziste când aceea a debitorului principal este stinsă. Această chestiune nu mai e controversată la noi, unde § 2 al art. 1873 a fost adaos de legiuitorul nostru, conform teoriei lui Marcadé (2).

Refuzul jurământului.

Refuzul fidejusorului de a jurà nu produce însă niciun efect în privinţa debitorului principal, şi *vice-versa* (3).

Art. 1865 § 1.

(1) După art. 1865 § 1 C. civil, prescripţia se întrerupe printr'o cerere făcută în judecată, fie introductivă de instanţă, fie numai incidentă într'o instanţă începută. Prin cerere incidentă se înţelege cererea făcută în instanţă, care are caracterul unei acţiuni, cum este cererea reconvenţională, cererea de chemare în garanţie sau de intervenţie, cari sunt adevărate cereri în judecată în sensul textului menţionat. Prin urmare, o petiţie, prin care nu se formulează nicio pretenţie, şi care nu cuprinde decât o simplă declaraţie, nu constitue o cerere în judecată nici principală, nici incidentă şi, ca atare, nu poate aveà de efect întreruperea prescripţiei. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 33. — S'a decis, cu drept cuvânt, că spre deosebire de codul francez, art. 1865 nu cere, pentru a se puteà operà întreruperea prescripţiei, ca acţiunea să fie adusă la cunoştinţa pârîtului. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 35.

(2) In acest sens se pronunţă, în adevăr, mai mulţi autori în Franţa. Vezi Marcadé, *Prescription*, art. 2250, pag. 149; Mourlon, III, 1888 urm.; Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1166; Guillouard, *Idem*, 221 şi *Prescription*, I, 273; Baudry et Tissier, *Prescription*, 566; Thiry, IV, 604; Arntz, IV, 1990; T. Huc, XIV, 414, pag. 520; Aubry et Rau, II, § 215, pag. 523, text şi nota 66 (ed. a 5-a); Laurent, XXXII, 152; C. Riom, Sirey, 45. 2. 169. — *Contrà:* Troplong, *Cautionnement*, 464 urm. şi *Prescription*, II, 635; Leroux de Bretagne, *Prescription*, I, 579; Vazeille, *Idem*, I, 251, pag. 271 (ed. din 1832); Larombière, *Oblig.*, III, art. 1206, No. 3, etc.

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 422 423 şi autorii citaţi acolo. Cpr. Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2034, No. 87.

Lucrul judecat.

Incât priveşte raporturile dintre fidejusor şi debitorul principal, cu privire la lucrul judecat, chestiunea este controversată (1).

Rezolv. oblig. principale.

Rezolvirea obligaţiei principale stinge fidejusiunea, chiar dacă debitorul s'ar obligà din nou mai târziu (2).

Rezilierea de comun acord.

Rezilierea contractului, consimţită de comun acord de către creditor şi debitorul principal, atrage de asemenea stingerea fidejusiunei (3).

Săvârşirea afacerei.

Fidejusiunea se mai poate încă stinge prin desăvârşirea afacerei pentru care ea a fost dată (4).

Moartea debitorului.

Moartea debitorului principal nu aduce stingerea fidejusiunei, căci obligaţiile sale trec la moştenitorii săi (5).

Art. 1218.

Jurământul decizor deferit de creditor *asupra însăş existenţei datoriei*, iar nu asupra fidejusiunei, şi prestat de fidejusor, ca şi jurământul refuzat de creditor, după propunerea fidejusorului, liberează pe debitorul principal, pentrucă de câteori nu există datorie, nu poate să existe nici debitor (art. 1218) (6).

Schimbarea stărei debitorului.

Sunt oarecari schimbări în starea sau situaţia debitorului principal, cari sunt de natură a agravà situaţia fidejusorului şi cari trebue să aducă stingerea fidejusiunei.

Cauţionarea unei femei măritate.

Astfel, când o femee, care aveà libera administraţie a bunurilor sale, a fost cauţionată şi se căsătoreşte, fidejusorul nu mai poate fi ţinut de rezultatele unei gestiuni, care se va face sub o altă înrâurire decât acea care a determinat fidejusiunea.

---

(1) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 572 urm., 574. Cpr. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 1351, No. 1466 urm. şi IV, art. 2034, No. 82 urm.; Pand. fr., vº *Caution*, 814, 958 urm., etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1168; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2034, No. 72 urm., etc.

(3) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2034, No. 94, 95.

(4) Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 101.

(5) Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, IV, No. 102, 103. Cpr. Domat, *Lois civiles*, IV, p. 41, No. 14 Vezi şi *suprà*, pag. 134. Cpr. L. 4 § 1; L. 27 § 3, Dig., *De fidejussoribus et mandatoribus*, 46, 1, etc.— După art. 1799 din codul Calimach (1367 C. austriac), garanţia personală se stingea în termen de trei ani dela moartea chezăşului, dacă în cursul acestui termen lenivindu-se, creditorul n'a cerut datoria dela moştenitorii chezăşului. Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1887, No. 90.

C. Calimach. Art. 1799.

(6) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 418 şi 573, nota 3, Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 918; Baudry et Wahl, *Cautionnement*. 1167; Guillouard, *Idem*, 223, etc.

Fidejusiunea unui uzufruct.

Tot astfel, fidejusorul unui uzufructuar poate cere descărcarea sa, de câteori uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct (1).

2º Stingerea fidejusiunei pe calea principală (mod de stingere special fidejusiunei).

Art. 1682. — Cauţionatorul se liberează de garanţia sa, când nu poate să intre în drepturile, privilegiile şi ipotecile creditorului, din cauza acestuia. (Art. 998, 999, 1108, 3º, 1670 C. civ. Art. 2037 C. fr.) (2).

Aplic. art. 998, 999.

Acest text prevede cazul stingerei fidejusiunei întâmplat prin culpa creditorului; el se întemeiază pe principiul de echitate că nimeni nu poate, prin faptul său, să aducă o daună altuia. (Cpr. art. 998, 999 C. civ.).

Art. 1682 este sancţiunea art. 1670.

Această dispoziţie este sancţiunea subrogărei acordată fidejusorului prin art. 1670, căci acest din urmă a avut, de bună-samă, subrogarea în vedere pentru a-şi asigurà recursul său contra debitorului. Prin urmare, creditorul aducând o daună fidejusorului (3), trebue să-l despăgubească; şi această despăgubire consistă în liberarea sau descărcarea sa.

Condiţiile cerute p. aplic. art. 1682.

Pentru ca art. 1682 să fie aplicabil, trebue ca subrogarea în drepturile, privilegiile sau ipotecile creditorului să fi fost făcută cu neputinţă de însuş creditorul, printr'un fapt, fie pozitiv, fie negativ, de exemplu: ştergând ipoteca care garantà datoria, sau neglijind de a reînoì inscripţia ipotecară; legea nu face, în adevăr, nicio distincţie în această privinţă (4).

---

(1) Dalloz, *op.* şi *loco suprà cit.*, IV, Art. 2034, No. 104—106.

(2) Argument din L. 95 § 11, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 1; Cujacius, observ. *ad legem* 21, Dig., *De pactis*, 2, 14. Cpr. asupra acestui text, C. Bucureşti, *Dreptul* din 1887, No. 57, pag. 455.

(3) Dauna suferită de fidejusor trebue să fie efectivă, iar nu numai posibilă. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1183. Această daună trebue să fie stabilită de fidejusor. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1184.

(4) Cpr. Thiry, IV, 266, pag. 236; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1176; Guillouard, *Idem*, 234; Troplong, *Idem*, 565 urm.; P. Pont, *Idem*, 380 urm.; Ponsot, *Idem*, 332, p. 414 urm.; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 107, pag. 90; Aubry et Rau, IV, § 429 şi 694, text şi nota 12; Laurent, XXVIII, 310 urm.; T. Huc, XII, 250; Planiol, II, 2386; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 65; D. P. 96. 1. 255; *Pand. Périod.* 97. 1. 209. — *Contrà:* Pothier,

Fidejusorul este, de asemenea, liberat dacă a consimţit să fie plătit în urma altor creditori (1).

Cazurile în cari art. 1682 nu este aplicabil.

Creditorul nu cade însă sub aplicarea art. 1682, de câteori perderea siguranţei nu atrage nicio daună pentru fidejusor şi, în orice caz, nu este opera sa personală. Astfel, art. 1682 nu este aplicabil: 1⁰ când recursul fidejusorului, devenit iluzoriu, nu puteà să producă efecte, când, de exemplu, inscripţia pe care creditorul a lăsat-o să se perime, nu veneà în rang util (2); 2⁰ când subrogaţia a devenit cu neputinţă din cauza faptului unui terţiu (3), sau a unei dispoziţii legislative (4); 3⁰ când subrogaţia a devenit cu neputinţă din cauza însuş faptului fidejusorului (5), etc.

Dacă dauna suferită de fidejusor este inferioară creanţei, acest din urmă nu este liberat decât pentru partea din datorie proporţionată cu prejudiciul suferit (6).

Siguranţele la cari se referă art. 1682.

Pe de altă parte, art. 1682 se referă numai la siguranţele existente în momentul intervenirei fidejusiunei, iar nu la acele constituite mai în urmă; fidejusorul necontând în adevăr pe ele, nu se poate plânge că creditorul le-a desfiinţat (7).

Oblig., II, 557; Mourlon, *Tr. des subrogations personnelles*, pag. 518 urm. (ed. din 1848); C. Bastia, D. P. 46. 2. 109; Sirey, 48. 2. 10.

(1) Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 614; C. Dijon (sub Cas.), D. P. 88. 1. 36; Sirey, 90. 1. 467.

(2) Cas. fr. Sirey, 87. 1. 6 (cu nota lui Labbé). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 108; Laurent, XXVIII, 207; Guillouard, *Cautionnement*, 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1181; Planiol, II, 2387.

(3) Cas. fr. D. P. 87. 1. 387; Beudant, *op. cit.*, I, 108.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1177, p. 617 (ed. a 3-a).

(5) Cas. fr. D. P. 92. 1. 89; Beudant, *loco cit.*, Planiol, II, 2386; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1177. — *Quid juris* în caz când perderea siguranţei provine în acelaş timp din culpa creditorului şi din acea a fidejusorului? Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 617; Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 99 urm.

(6) Beudant, *op. şi loco cit.;* P. Pont, *op. cit.*, 374; Baudry et Wahl, *Idem*, 1182; Laurent, XXVIII, 306; Aubry et Rau, IV, § 429, p. 696; Dalloz, *Nouv. code civil annoté*, IV, art. 2037, No. 171, 172.

(7) Pothier, *Oblig.*, II, 557; Beudant, *op. şi loco cit.;* Planiol, II, 2385; Laurent, XXVIII, 308: Aubry et Rau, IV, § 429, pag. 695; P. Pont, *Cautionnement*, 377; Guillouard, *Idem*, 239;

Fidejusorul nu poate, de asemenea, să se plângă că creditorul a neglijat de a dobândì siguranţe nouă (¹).

Persoanele care pot invocà art. 1682.

Art. 1682 fiind conceput în termeni generali, poate fi invocat nu numai de fidejusorul pur şi simplu, dar şi de acel solidar; de fidejusorul convenţional, ca şi de acel legal şi judecătoresc (²).

Acest text se aplică, de asemenea, aceluia care a ipotecat un imobil pentru datoria altuia, această persoană nefiind decât un fidejusor (³).

Neinvocarea art. 1682 de către debitorii solidari, etc.

El nu poate însă fi invocat de codebitorii solidari, pentrucă acest text cuprinzând o decădere de drepturi în materie de fidejusiune, nu poate fi întins prin analogie la alte cazuri (⁴); nici de terţii detentori a unor imobile ipotecate, cari au plătit datoria ipotecară, etc. (⁵).

Derogare de la art. 1682.

Părţile pot, prin convenţia lor, să deroage dela art. 1682, pentrucă acest text este întemeiat pe dreptul ce fidejusorul

---

Mourlon, *Tr. des subrogations personnelles*, p. 526 urm. — *Contrà:* Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1179; Ponsot, *Idem*, 334, p. 418 urm.; Troplong, *Idem*, 570, 571; Duranton, XVIII, 382.

(¹) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1179, *in fine;* Guillouard, *Idem*, 239; P. Pont, *Idem*, 378; Laurent, XXVIII, 309; Planiol, II, 2385, *in fine;* Cas. fr. D. P. 66. 1. 425; Sirey, 67. 1. 15.

(²) Bendant, *op. cit.*, 109, p. 91; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1188, şi autorităţile citate acolo; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 821 şi numeroasele autorităţi citate acolo; Planiol, II, 2384; Trib. Béziers (sub Cas.), D. P. 1904. 1. 430. — *Contrà:* Troplong, *Cautionnement*, 559 urm. (în privinţa fidejusorului solidar).

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1187; Vigié, III, 1174; Aubry et Rau, IV, § 430, p. 698, text şi nota 20; Cas. Roma, Sirey, 1904. 4. 8 şi deciziile italiene citate acolo. — *Contrà:* Troplong, *Cautionnement*, 561; P. Pont, *Idem*, 371; Guillouard, *Idem*, 246; Laurent, XXVIII, 151; T. Huc, XII, 259; Massé-Vergé, V, § 763, p. 80, nota 3.

(⁴) Vezi autorităţile citate în tom. VI al Coment. noastre, p. 217, nota 2, la care trebue să adăogăm, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1189; Guillouard, *Idem*, 245; Planiol, II, 2384; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 826 urm. şi *Oblig.*, 589 urm. — Vezi însă în sens contrar autorii citaţi în tom. VI menţionat, p. 217, nota 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2037, No. 13 urm.

(⁵) Aubry et Rau, IV, § 429, p. 698; P. Pont, *op. cit.*, 372. Mai vezi Pand. fr., v⁰ *Caution*, 831, precum şi numeroasele autorităţi citate acolo într'un sens şi într'altul.

are la subrogaţie; or, subrogaţia poate fi înlăturată prin convenţie (1).

Efectele prorogărei termenului acordat debitorului.

Art. 1684. — **Prelungirea termenului acordat de creditor în favoarea datornicului principal, nu liberează pe fidejusor de garanţia sa, care poate, în acest caz, să urmărească pe debitor pentru plată. (Art. 1673 C. civil. Art. 2039 C. fr.) (2).**

Creditorul nu poate să modifice condiţia fidejusorului, prorogând termenul debitorului principal.

Prorogarea termenului nu aduce stingerea fidejusiunei.

Fidejusorul, cu toată convenţia de prorogare, de care a rămas străin, poate să urmărească pe debitor spre a-l silì să plătească sau să-i procure descărcarea sa. Prorogarea termenului nu poate deci, prin ea însăş, să aducă stingerea fidejusiunei (3); şi aceasta fie că cauţiunea este pură şi simplă, fie că este solidară (4); fie că datoria este plătitoare după un termen oarecare, sau imediat (5).

Excepţii dela regula de mai sus.

La această regulă se face însă excepţie atunci când, pe lângă acordarea unui termen, creditorul renunţă la un drept care garantà creanţa, precum: un privilegiu, o ipotecă, etc. In asemenea caz, fidejusiunea este stinsă prin aplicarea art. 1682.

Novaţiunea datoriei principale.

Tot prin excepţie dela regula de mai sus, fidejusiunea va fi stinsă, dacă acordarea termenului este însoţită de împrejurări cari aduc o novaţiune a datoriei principale, căci novaţiunea producând stingerea obligaţiei principale, va aduce, ca consecinţă, şi stingerea fidejusiunei. Astfel, reînoirea unei cambii de către acelaş debitor subscrisă în momentul formărei fidejusiunei, nu va aduce stingerea fidejusiunei, aceasta nefiind decât o prorogare de termen. Dacă însă cambia nouă a fost subscrisă de un alt debitor, există novație și fidejusorul primitiv este descărcat de obligația sa (1).

---

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1186, şi autorităţile citate acolo.

(2) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 406.

(3) Cpr. Cas. rom., C. Bucureşti şi Trib. Iaşi, Bult. 1889, p. 132; *Dreptul* din 1887, No. 57 şi din 1888, No. 15.—Fidejusorul este deci în drept să plătească pe creditor la termenul stipulat prin convenţie, cu toată prorogarea termenului ce acesta a consimţit în favoarea debitorului. C. Caen, D. P. 88. 2. 127.

(4) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1194; Guillouard, *Idem*, 251; Cas. fr. D. P. 78. 1. 300; Sirey, 78. 1. 415.

(5) Vezi autorii citaţi în nota precedentă.

Despre competință în materie de fidejusiune.

Conform dreptului comun, competința în materie de fidejusiune aparține tribunalului de comerț, sau judecătorului de pace, după importanța afacerei, dacă este comercială, și tribunalului civil în caz contrar.

Fidejusiunea unui falit.

Cu toate acestea, tot ce este privitor la faliment fiind de competința tribunalului de comerț (art. 889, 8⁰), se înțelege că acțiunea exercitată contra fidejusorului unui falit, va trebui introdusă la tribunalul de comerț, chiar atunci când fidejusorul nu este comerciant (2).

Dătătorul unui aval.

De asemenea, acțiunea îndreptată contra dătătorului unui aval, în materie de cambii (art. 296 urm. C. com.), va fi îndreptată la judecătorul de ocol, sau la tribunalul de comerț, după importanța sumei garantate (3).

In principiu, fidejusiunea nu are un caracter comercial, chiar când garantează o datorie comercială, pentrucă ea este prin natura sa gratuită (vezi *suprà*, pag. 117), și actele de comerț au în totdeauna un scop de speculație (4).

---

(1) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 251; Laurent, XXVIII, 277; Dalloz, *Nouv. code civil annoté*, IV, art. 2039, No. 1 urm.; C. Limoges, D. P. 90. 2. 11, etc.

(2) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1196, și autoritățile citate acolo.

(3) Pand. fr., v⁰ *Caution*, 106; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198.— Și încă și în asemenea caz, garantarea sub forma unui aval nu este un act de comerț, dacă datoria garantată nu consistă într'un efect comercial. Pand. fr., v⁰ *cit.*, 94. Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198.

(4) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1197; Pand. fr., v⁰ *Caution*, 57 urm., și numeroasele autorități citate acolo; P. Pont, *Idem*, 81; Laurent, XXVIII, 159, 165; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, I, 182, precum și multe alte autorități citate în tom. VII al Coment. noastre, pag. 258, 259, nota 2. — *Contrà:* Trib. Covurlui, după care fidejusiunea unui fapt comercial ar fi un act comercial. *Cr. judiciar* din 1910, No. 45, pag. 392 urm. Vezi în acelaș sens C. Lyon, D. P. 53. 2. 158, precum și Trib. Marseille (10 August 1887),

Aceasta este adevărat atât în privința fidejusiunei solidare, ca și în privința celei pure și simple (¹).

In consecință, fidejusiunea unei datorii comerciale este un act civil, chiar dacă este dată de un comerciant (²).

Fidejusiunea este însă un contract comercial, de câteori are pentru fidejusor un interes comercial (³).

Fidejusiunea în dreptul internațional privat.

Chestiunea de a se ști dacă fidejusorul poate invocà beneficiul de diviziune sau acel de discuțiune atârnă, în dreptul internațional privat, de legea locului unde s'a încheiat contractul (⁴).

---

sentință citată de Baudry et Wahl, *Cautionnement*, pag. 629, nota 1, *in fine* (ed. a 3-a); M. A. Dumitrescu, *Codul de comerciu comentat*, I, 267 urm. Cpr. în acest din urmă sens art. 430 C. com. spaniol.

(¹) Baudry et Wahl, *loco cit.;* Pand. fr., *v⁰ Caution*, 59.

(²) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1197, pag. 630; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 71.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1198, pag. 631 (ed. a 3-a).

(⁴) Baudry et Wahl, *Cautionnement*, 1070. Cpr. T. Huc, XII, 266; Vincent et Pénaud, *Dictionn de droit international privé*, v⁰ *Cautionnement*, 1 urm. — Vezi însă Brocher, *Cours de droit international privé*, II, pag. 283 urm., care aplică legea locului în care contractul urmează a fi executat, dacă, din capul locului, se constată că fidejusiunea trebue să se execute în altă țară decât în acea în care a fost contractată. Vezi pentru mai multe detalii asupra fidejusiunei în dreptul internațional privat, Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1339 urm., pag. 428 urm. (ed. din 1897).

TITLUL XVII

DESPRE TRANZACŢIUNE(1).

Intervertirea ordinei admisă de legiuitor.

Legiuitorul nostru, intervertind fără cuvânt ordinea urmată de codul francez, se ocupă imediat după fidejusiune, despre amanet şi antichreză, şi apoi despre tranzacţie. Noi vom explicà de îndată titlul privitor la tranzacţie, rămânând ca amanetul şi celelalte garanţii reale să fie explicate toate la un loc, fără nicio întrerupere(2).

Scopul şi definiţia tranzacţiunei

(Noţiuni generale).

Folosul tranzacţiei.

Tranzacţia este de un folos necontestat, pentrucă linişteşte spiritele şi curmă procesele, care adeseori sunt o

---

Origina textelor legei.

(1) Acest titlu nu figurà în proiectul codului francez. El a fost adaos de secţia de legislaţie a Consiliului de Stat, care a împrumutat în mare parte această materie dela Domat *(Lois civiles, des transactions,* tom. III, p. 1 urm., ed. Carré din 1822). Cpr. Arntz, IV, 1535.

Critica legei.

Mai toţi autorii criticà modul cum această materie a fost tratată. Planiol, între alţii (II, 2286), zice că partea care se ocupă despre tranzacţie este una din cele mai slabe. *„Hæc materia difficillimma et speculativa est“*, ziceà Urceolus. Vezi Verdier, *Transcription*, I, p. 232, nota 2 (ed. a 2-a, 1881).

Bibliografie.

Vezi asupra acestei materii, pe lângă autorii obişnuit citaţi, Marbeau, *Tr. des transactions* (1833); Rigal, *Tr. des transactions* (1834); Accarias, *Etude sur la transaction* (1863); Tabary, *Des transactions* (1863); Bonfils, *Des transactions* (1863); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 398—402, p. 702 urm. (ed. Crome din 1894), etc.

Codul italian. Critica lui.

(2) Codul italian se ocupă de tranzacţie imediat după mandat, (art. 1764—1777), înainte de contractele aleatorii. Nici această

calamitate şi o cauză de sărăcie pentru părţi. De aceea ea a fost în totdeauna văzută cu favoare(1).

Boileau a întocmit o scrisoare în versuri în contra proceselor (scrisoarea a 2-a), în care găsim următoarele:

„Crois-moi, dût Auzanet(2) t'assurer du succès,
„Abbé, n'entreprends point même un juste procès.
„N'imite point ces fous dont la sotte avarice
„Va de ses revenus engraisser la justice;
„Qui, toujours assignant, et toujours assignés,
„Souvent demeurent gueux de vingt procès gagnés.

Un proces nu este, în adevăr, niciodată sigur, nu doar că câştigarea lui ar aparţineà acelui care dă mai mult, după cum din nefericire erà altă-dată(3), ci pentrucă judecătorii sunt oameni şi, ca atare, supuşi greşelilor.

împărţire nu este logică. Locul adevărat al tranzacţiei erà, în adevăr, în urma contractului de schimb şi de vânzare. Cpr. T. Huc, XII, 273, p. 310.

(1) Cpr. L. 16, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: *„Causas vel lites transactionibus legitimis finitas, imperiali rescripto resuscitari non oportet“*. Vezi şi L. 41, Cod, *eod. tit.* Cpr. art. 1711 C. civil actual.

(2) *Auzanet* erà, în timpul lui Boileau, un avocat în renume la parlamentul din Paris.

(3) Iată cum un poet al decadenţei romane (Petroniu) biciueşte pe judecătorii din timpul lui, cari se vede că erau venali:

„Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,
„Aut ubi paupertas vincere nulla potest?
„Ipsi, qui Cynica traducunt tempora cœna,
„Nonnunquam nummis vendere verba solent.
„Ergo judicium nihil est, nisi publica merces,
„Atque eques, in causa qui sedet, empta probat.

Où l'or est tout puissant, à quoi servent les lois?
Faute d'argent, hélas! le pauvre perd ses droits.
A sa table frugale, en public, si sévère.
Le cynique, en secret, met sa voix à l'enchère;
Thémis même se vend, et sur son tribunal
Fait pencher sa balance au gré d'un vil métal.

Iată cum un distins fost elev al facultătei noastre, D-l A. A. Naum, a tradus aceste versuri după cererea noastră:

Când numa banu-i tare, o lege ce să facă?
Când nu pot niciodată să 'nvingă cei sărmani?
Chiar cei ce-şi trec viaţa la masa lor săracă
Obişnuesc să-şi vândă cuvântul lor pe bani.
Intr'un proces, deci, nu e dreptate dobândită
Decât când vrea bogatul s'a publicului mită.

Apoi, nesiguranţa unui proces mai atârnă şi de interpretarea legilor, care, din cauza lacunelor şi contradicţiilor ce cuprind, de multe ori lasă loc la îndoială, şi fac ca judecătorii cei mai imparţiali şi mai destoinici să nu ştie cum să hotărască şi să fie expuşi la erori.

Prin urmare, părţile cari îşi înţeleg interesul lor, nu au nimic mai bine de făcut decât să curme diferendul dintre ele printr'o tranzacţie; căci, după cum zice un proverb înţelept, pe care îl găsim la toate popoarele: mai bine o învoială *strâmbă*, decât o judecată *dreaptă;* sau, după cum zic Italienii: *E meglio un magro accordo, che una grossa sentenza* (1).

Foloasele tranzacţiei odată constatate, venim acum la definiţia acestui contract.

Sensurile cuv. tranzacţie.

Intr'un sens larg, prin tranzacţie se înţelege o convenţie, un contract. In acest sens, art. 1107 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, vorbeşte de *tranzacţii comerciale.*

Definiţie.

In sensul juridic al cuvântului, se înţelege însă prin tranzacţie un contract consensual şi sinalagmatic, prin care părţile, renunţând fiecare la o parte din pretenţiile lor, sau făcându-şi concesii reciproce (2), termină o contestaţie născută sau preîntimpină o contestaţie viitoare (3). Tranzacţia presupune deci totdeauna existenţa unei alte afaceri asupra căreia ea intervine.

---

(1) Romanii ziceau de asemenea: *Melior est certa pax quam sperata victoria.* Cpr. Troplong, *Transaction,* 1, pag. 548.—Un proverb românesc zice: Mai bine acum un ou decât la anul un bou. Acest proverb corespunde identic cu o zicătoare a lui La Fontaine:

Un *Tiens,* vaut, ce dit-on, mieux que deux *Tu l'auras*:
L'un est sûr, l'autre ne l'est pas.
(Le petit poisson et le pêcheur).

(2) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 35 şi din 1902 No. 2. — Concesiile părţilor nu au însă nevoe de a fi egale. Cpr. Planiol, II, 2285; Pand. fr., v° *Transaction,* 37; Arntz, IV, 1538; Laurent, XXVIII, 327; Cas. rom. Bult. 1898, pag. 709, etc.

(3) Cpr. L. 65 § 1, Dig., *De transactionibus,* 12, 6.—Nu se cere, deci, ca să existe proces asupra fondului dreptului în momentul când se face tranzacţia. (Cpr. art. 1403). Vezi Colmet de Santerre, VIII, 277 *bis.* II. Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8.

Definiţia acestui contract, pe care o dă art. 1704 din codul civil, este deci necomplectă. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1704. — Tranzacţiunea este un contract prin care părţile (¹) termină un proces început sau preîntimpină un proces ce poate să nască. (Art. 943, 945, 947, 1179, 1191, 1197, 1198 C. civ. Art. 2044 C. fr.).

Critica defin. codului.

Această definiţie, criticată de toţi autorii, şi împrumutată dela Domat *(Lois civiles*, III. No. 1, p. 2) (²), nu ne arată caracterele juridice ale tranzacţiei, ceeace este foarte important, căci prin aceste caractere tranzacţia se deosebeşte de alte contracte sau de alte acte.

Dezistare.

Astfel, de câteori acel care a intentat un proces se de-

Dr. străin şi dr. nostru anterior.

(¹) Art. 1764 din codul italian zice: „prin care părţile dând, promiţând sau reţinând fiecare ceva *(dando, promettendo o ritenendo ciascuna qualche cosa)*, etc.„ Art. 779 din codul german defineşte tranzacţia *(Vergleich)*, vorbind de asemenea de *concesii reciproce*. Cpr. art. 1710 C. portughez; art. 1809 C. spaniol; art. 695 C. japonez din 1896; art. 1380 C. austriac (1817 C. Calimach, reprodus pag. 190, n. 4), etc. Vezi şi L. 38, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: *„Transactio nullo dato, vel retento, seu promisso, minimè procedit“*. „Fiecare învoială se face, zice codul lui Andr. Donici (capit. 18, § 3), sau dându-se ceva celui ce este poftit spre învoială, sau ca să oprească din cele ce au luat, sau făgăduindu-se ceva. Deci, la învoiala care s'ar urmà fără a se dà ceva cuiva, sau fără a se oprì ceva, sau fără altă deosebită făgăduinţă în împlinirea ei, nu se ţine în samă“. — Se poate însă uneori tranzige fără a se dà, promite sau reţine ceva. Astfel fidejusorul unei persoane poate fi descărcat de obligaţia sa printr'o tranzacţie, fără ca, pe deoparte şi de alta, să se deà, să se promită sau să se reţină ceva. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, No. 2, p. 3 (ed. Carré din 1822).

(²) Iată, în adevăr, cum se exprimă acest autor: *„La transaction est une convention entre deux ou plusieurs personnes, qui pour prévenir ou terminer un procès, règlent leur différend de gré à gré, de la manière dont ils conviennent*, etc.“ Vezi Guillouard, *Transactions*, 6, care reproduce această definiţie greşită a celebrului jurisconsult francez. Cpr. şi Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 3. — Este de observat că Pothier n'a scris un tratat special asupra transacţiei; de aceea codul frances lasă mult de dorit în această privinţă. V. *suprà*, p. 185, nota 1, *in medio*.

zistă dela cererea sa, abandonând pretenţiile sale, acest act, care se numeşte *dezistare* (art. 260 Pr. civ.), termină o contestaţie, însă nu este o tranzacţie, căci pe când reclamantul abandonează totul, pârîtul nu abandonează nimic [1].

Recunoaştere de bună a pretenţiei adversarului.

Acelaş lucru se întâmplă şi atunci când o parte recunoaşte de bună cererea adversarului său (*acquiescement*). Acest act ar păreà că este o tranzacţie, după definiţia dată de art. 1704, ceeace însă în realitate nu este [2].

Compromisul.

Tranzacţia are asemănare cu compromisul (art. 339 Pr. civ.), pentrucă termină o contestaţie. Ea se deosebeşte însă prin aceasta că, pe când în compromis, părţile se referă la decizia unor judecători aleşi, prin tranzacţie ele termină însăş contestaţia lor [3].

C. Calimach. Art. 1828.

„Impricinatele părţi, zice art. 1828 din codul Calimach (1391 C. austriac), pot nu numai să se învoiască între ele pentru obiectul gâlcevit, ci să-şi încredinţeze cu bună alcătuire altora hotărîrea pentru aceasta, care atunci se numeşte *arbitrium*“.

Tutorul nu poate face compromis. Art. 339 Pr. civ.

Astfel, tutorul poate, cu oarecari forme, să facă o tranzacţie în numele minorului sau interzisului (art. 413), pe când el nu poate să facă un compromis, pentrucă numai persoanele cari au liberul exerciţiu al drepturilor lor pot regulà prin arbitri judecata contestaţiei lor (art. 339 Pr. civ.) [4].

Confirmarea sau ratificarea.

Tranzacţia se deosebeşte, de asemenea, de confirmare sau ratificare, căci aceasta din urmă are de obiect numai obligaţii anulabile, şi rezultă numai din voinţa uneia din părţi. Apoi, ea nu presupune, ca tranzacţia, sacrificii reciproci, şi este supusă la oarecari condiţii (art. 1190), pe care legea nu le cere în materie de tranzacţie [5].

---

[1] Baudry et Wahl, *Transaction*, 1205; Guillouard, *Idem*, 27; Pand. fr., v° *Transaction*, 98, etc.

[2] Guillouard, *op. cit.*, 27; Accarias, *Transaction*, 75; Pand. fr., v° *cit.*, 97; Colmet de Santerre, VIII, 277 *bis* V; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procéd. civile*, VI, § 2556, p. 772 (ed. a 2-a).

[3] Cpr. Troplong, *Transaction*, 25.

[4] Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. **740** (ed. 2-a). Cpr. Thiry, IV, 269; Mourlon, III, 1165; Aubry et Rau, IV, § 418, p. 657 (ed. a 4-a), etc.

[5] Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1205; Colmet de Santerre, VIII, 277 *bis* V.—Se întâmplă însă uneori ca tranzacţia să aibă caracterul unei confirmări. Vezi Colmet de Santerre, VIII, 283 *bis* II.

Jurământul.

Tranzacția mai trebue încă să fie distinsă de jurământul litisdecizor. Se admite însă, în genere, că jurământul este o varietate a tranzacției (¹). „*Jusjurandum speciem transactionis continet*“ (²).

Contract consensual.

Tranzacția este un contract consensual, pentrucă se perfectează prin simplul efect al consimțimântului.

Contract bilateral. Aplic. art. 1020, 1021.

Ea este un contract sinalagmatic sau bilateral (³), după cum o spune anume art. 1817 din codul Calimach (⁴), fiindcă fiecare parte trebue să facă concesii sau sacrificii reciproce, dând, făcând sau nefăcând ceva; de unde rezultă că, după rigoarea principiilor, tranzacția va puteà fi desființată după cererea părței care și-a îndeplinit obligația sa, conform art. 1020, 1021, dacă cealaltă parte nu-și îndeplinește obligațiile sale (⁵).

Aplic. art. 1179.

Din împrejurarea că tranzacția este un contract sinalagmatic, mai rezultă încă că actul sub semnătură privată,

---

(¹) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1204; T. Huc, VIII, 357 *bis*. — Vezi însă Planiol (II, 2306), după care deferirea jurământului decizor s'ar apropià mai mult de dezistare și acquiesare *(acquiescement)* decât de tranzacție. Curtea de casație zice, de asemenea, că: „dacă în unele privințe, jurământul se aseamănă cu o tranzacție, în altele el se deosebește de ea“ *(Dreptul* din 1904, No. 60 și Bult. 1904, p. 1323).

(²) L. 2, Dig., *De jurejurando*, etc., 12, 2.

(³) Cpr. Cas. rom. Bult. 1874, S-a I, p. 268 și *Dreptul* din 1875, No. 58, p. 458; Bult. 1898, p. 709, etc.

C. Calimach Art. 1817, 1818.

(⁴) „Tocmeala învoirei, zice art. 1817 din codul Calimach (1380 C. austriac), prin care se hotăresc drituri gâlcevite sau în îndoială, într'acest chip încât fieștecare poate să fie datoare, reciproc una către alta, să deà, să facă, sau să nu facă un lucru, se numește *învoială* (textul corespunzător austriac zice *Vergleich*, ca și acel german), *care se socotește între tocmelele bilaterale*, și se judecă după acele pricini“; iar art. 1818 din acelaș cod (1381 C. austriac) adaogă: „Acel ce din har cedează îndatoritului, cu buna învoiala lui, un drit negâlcevit sau neîndoelnic nu face învoială, *ci dar*“.

(⁵) Guillouard, *Transaction*, 8 și 130; Baudry et Wahl, *Idem*, 1206 și 1297; P. Pont, *Idem*, 461; T. Huc, XII, 275; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 25 urm.; Laurent, XXVIII, 328, care se contrazice însă cu cele spuse câteva pagini mai la vale (No. 429); Cas. fr. D. P. 76. 1. 199 (motive); Cas. rom., decizie citată *suprà*, nota 1. — *Contrà:* Thiry, IV, 279, p. 250; Accarias, *Transaction*, 82. Vezi în acest din urmă sens, L. 33, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

menit a o constatà, trebue să întrunească condiţiile de formă cerute de art. 1179, în privinţa dublului original(1).

Corespondenţă.

Tranzacţia făcută prin corespondenţă nu este însă supusă acestei formalităţi(2).

Art. 945.

Tranzacţia este un contract cu titlu oneros, fiindcă fiecare parte face un sacrificiu (art. 945).

Contr. comutativ sau aleator.

Acest contract este comutativ sau aleator, după natura sacrificiilor făcute. Astfel, dacă fiind în proces cu d-ta, am făcut o tranzacţie prin care abandonez pretenţia mea pentru o rentă viageră ce te obligi a-mi plătì, contractul este aleator, el fiind comutativ în caz când te-ai obligat să-mi plăteşti o sumă de bani(3).

Caracterele tranzacţiei.

In fine, tranzacţia este indivizibilă (art. 1716)(4), declarativă, iar nu translativă de drepturi(5); de unde rezultă mai multe consecinţe, pe care le vom examinà mai la vale.

Condiţiile cerute pentru existenţa tranzacţiunei.

Condiţiile cerute pentru existenţa tranzacţiei sunt: 1° consimţimântul părţilor; 2° un obiect şi o cauză licită; şi în fine, 3° capacitatea părţilor(6).

1° Consimţimântul părţilor.

Consimţimântul părţilor trebue să fie dat în condiţiile dreptului comun. Acest consimţimânt trebue să fie liber, complect şi definitiv. Trebue să existe acord de voinţe, căci o simplă policitaţie neacceptată, şi *a fortiori*, refuzată n'ar fi suficientă (¹).

---

(1) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1206, 1217 şi 1225; Guillouard, *Idem*, 90; P. Pont, *Idem*, 489; C. Paris şi Cas. fr. D. P. 96. 2. 360; Sirey, 1902. 1. 311; D. P. 1904, 1. 606. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 253, nota 2 şi *infrà*, p. 205.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 90. — Chitanţa sumelor datorite în virtutea unei tranzacţii chiar verbale, nu este, de asemenea, supusă formalităţei prevăzute de art. 1179. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1225.

(3) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1206, p. 638 (ed. 3-a); Guillouard. *Idem*, 9; P. Pont, *Idem*, 462; Accarias, *Transactions*, 82; Pand. fr., v° *Trasanction*, 31 urm. — Vezi însă Marbeau, *Transactions*, 9.

(4) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1302 urm. şi autorităţile citate *infrà*, p. 211. — *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1875, No. 14.

(5) Pand. fr., v° *cit.*, 64 urm., şi autorităţile citate acolo. Vezi şi *infrà*, p. 208 urm.

(6) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 36.

Eroarea asupra persoanei.

Prin derogare dela dreptul comun, eroarea asupra persoanei este o cauză de anulare a tranzacţiei (art. 1712), pentrucă acest contract este făcut *intuitu personæ* (²).

Eroarea asupra obiectului.

Eroarea asupra obiectului tranzacţiei *(in ipso corpore rei)* face ca tranzacţia să fie inexistentă (³).

Eroare de fapt şi de drept.

Vom vedeà însă că, în legislaţia noastră, conform dreptului comun (art. 953, 954), şi contrar dreptului francez (art. 2052 § 2), tranzacţia poate, ca toate contractele, fi anulată atât pentru eroare de drept cât şi pentru eroare de fapt. (Vezi *infrà*, p. 221).

Violenţa şi dolul.

In privinţa violenţei şi a dolului, principiile dreptului comun sunt aplicabile în specie, după cum dispune anume partea finală a art. 2053 din codul francez, eliminat la noi ca inutil (⁴). (Vezi *infrà* p. 220).

(¹) Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 119, 120. Vezi asupra policitaţiei *(solius offerentis promissum)*, tom. V al Coment. noastre p. 9, 10 şi 35 urm.

(²) Vezi *infrà*, p. 221.

(³) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1246; Guillouard, *Idem*, 136; Thiry, IV, 271; Colmet de Santerre, VIII, 286 *bis*, VI, etc.

(⁴) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1907, No. 68, p. 562; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 346 urm.; Guillouard, *Idem*, 141, 142; Troplong, *Idem*, 142; Baudry et Wahl, *Idem*, 1242 urm.; Cas. fr. *Pand. Périod.* 87. 1. 264; Sirey, 87. 1. 456 (în privinţa dolului), etc. Vezi în privinţa dolului, Domat, *Lois civiles*, III, p. 10, No. 1. Cpr. L. 19, *in medio*, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: *„Si per se vel per alium, subtractis instrumentis quibus veritas argui protuit, decisionem litis extorssisse probetur, si quidem actio superest, replicationis auxilio doli mali pacti exceptio removetur“*.

Efectele dolului în privinţa terţiilor succesori cu titlu particular.

Şi fiindcă vorbim de dol, vom menţionà o decizie recentă a Curţei de casaţie S-a III, din 13 Noembrie 1909, No. 332, care pune, cu drept cuvânt, în principiu, cu toată controversa ce există în această privinţă, că anularea pentru cauză de dol se resfrânge asupra terţiilor succesori cu titlu particular, chiar de bună credinţă, ai părţei contractante, ca şi nulitatea întemeiată pe violenţă sau pe eroare. Vezi Revista *Jurisprudenţa* din 1909, No. 37, p. 578; *Dreptul* din 1910, No. 18; *Cr. judiciar* din 1910, No. 31 (cu observ. noastră) şi Bult. Cas. 1909, p. 1409; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1908, No. 61. Vezi asupra acestei controverse, tom. V al Coment. noastre, p. 90, 91.

2° Un obiect cert și licit.

Art. 963. 964.

Tranzacția fiind un contract, trebue să aibă un obiect cert și licit, prin aplicarea dreptului comun (art. 963, 964)(¹).

Drepturi indoelnice.

Tranzacția trebue însă să aibă de obiect drepturi îndoelnice *(de re dubiâ et lite incertâ)* (²), adecă contestate sau supuse contestației (³).

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se ștì dacă dreptul asupra căruia a intervenit tranzacția este sau nu îndoelnic, este o chestie de fapt lăsată la aprecierea suverană a instanțelor de fond. Este chiar suficient ca îndoiala asupra realităței și legitimităței dreptului să fi existat numai în spiritul părților, în momentul intervenirei tranzacției (⁴).

Lucrurile viitoare. Art. 965.

Sub această rezervă se poate tranzige asupra oricăror drepturi patrimoniale, pure și simple, condiționale, eventuale, cu termen, etc. Chiar însuși lucrurile viitoare pot face obiectul unei tranzacții (art. 965) (⁵).

Uzul și abitația.

Drepturile de uz și de abitație, cu toate că nu pot fi

(¹) Iată cum se exprimă, în această privință, Domat *(Lois civiles*, III, No. 6, p. 13): „*Les transactions qui ne sont faites que pour colorer un acte illicite, et pour faire passer sous le nom et l'apparence d'une transaction, une autre espèce de convention défendue par quelque loi, sont nulles*".

(²) Cpr. L. 1, Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Vezi și *Pauli Sententiæ, De pactis et conventionibus*, I, 1, § 5, unde se zice: „*De rebus litigiosis et convenire et transigere possumus*".

(³) Cpr. Thiry, IV, 272; Pand. fr., v° *Transaction*, 40 urm. și 144; Baudry et Wahl, *Idem*, 1200 urm., 1259, etc. — Deci, ar fi nulă tranzacția făcută asupra unor drepturi neîndoelnice, precum ar fi, de exemplu, acea făcută asupra dificultăților curmate printr'o hotărîre judecătorească, rămasă definitivă. Thiry, IV, 272, p. 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1259, p. 674.

Execut. unei hotărîri.

Se poate însă face o tranzacție asupra dificultăților care ar puteà să rezulte din executarea unei hotărîri definitive. Cpr. Cas. fr. D. P. 1902. 1. 566.

Testament.

Se poate, de asemenea, tranzige asupra unui testament, pentrucă executarea materială a unui testament nu atinge ordinea publică. Cas. rom. Bult. 1898, p. 709. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1904, No. 47 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 55.

(⁴) Arntz, IV, 1537, *in fine*.

(⁵) Cpr. Thiry, VI, *loco cit.*; Guillouard, *Transaction*, 62; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 662 (ed. a 4-a); Pand. fr., v° *Transaction*, 145; Cas. fr. Sirey, 36. 1. 189, etc.

cedate, nici închiriate (art. 571, 573), pot face obiectul unei tranzacții, pentrucă nu sunt inalienabile (¹).

Lucrul altuia. Controversă.

Tranzacția făcută asupra lucrului altuia ar fi însă nulă la noi, ca și în Franța, fiindcă înstrăinarea lucrului altuia este nulă și la noi, în sens de *inexistentă*, pentru lipsă de cauză, cu toată eliminarea art. 1599 fr. din codul nostru (²).

Art. 963.

Nu se poate face tranzacție asupra lucrurilor cari nu sunt în comerț, pentrucă aceste lucruri nu pot, în genere, să facă obiectul unei convenții (art. 963).

Pacte succesorale.

Nu se poate, de asemenea, face tranzacție asupra unei moșteniri nedeschise încă, pactele succesorale fiind oprite ca imorale (art. 702, 965 § 2 și 1226), pentrucă, după cum se exprimă art. 1032 din codul Calimach: „*asemenea tocmeli sunt în protiva moralului și pentru aceasta prihănite, care de multeori aduc și un sfârșit primejdios*“ (³).

Starea și capacit. persoanelor.

Tot astfel, nu se poate face tranzacție asupra stărei și

(¹) Cpr. T. Huc, XII, 298; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 148, etc.

(²) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 570 urm. Cpr. T. Huc, XII, 299; Guillouard, *Transaction*, 63; P. Pont, *Idem*, 576; Pand. fr., *Idem*, 149, etc. — Vezi în privința nulităței înstrăinărei lucrului altuia, Judecăt. ocol. Boșoteni și Suraia (judecător Mamigonian), *Cr. judiciar* din 1910, No. 19 și 28 (aceastǎ din urmă cu observ. noastră). — Vezi însă în sensul că vânzarea lucrului altuia este *rezolubilă* din partea cumpărătorului, conform art. 1020, 1021 C. civ., teorie susținută în Franța de Colmet de Santerre (VII, 28 *bis* VI), Judecăt. ocol. Albeni (Gorj), *Cr. judiciar* din 1910, No. 19 (cu nota d-lui St. Scriban). Această controversă este pe larg studiată în tom. VIII al Coment. noastre, *loco suprà cit.*

(³) „*Hujusmodi pactiones odiosæ esse videntur et plenæ tristissimi et periculosi eventus.*“ (L. 30, *in medio*, Cod, *De pactis*, 2, 3). Mai vezi L. 4, Cod, *De inutilibus stipulationibus*, 8, 39. Cpr. art. 1820 C. Calimach (1383 C. austriac), etc. — Vezi asupra pactelor succesorale, tom. III al Coment. noastre, pag. 362 urm. (ed. 1-a); tom. V, pag. 114 uurm.; tom. VIII, pag. 843, 844, etc. Mai vezi în *Cr. judiciar* din 1900, No. 62, observația ce am publicat asupra unei decizii a trib. regional superior din Colmar, unde se discută chestiunea foarte controversată de a se ști dacă textele cari opresc pactele succesorale, adecă convențiile asupra unei moșteniri nedeschise încă, se opun sau nu la aplicarea unei legi străine care admite asemenea pacte. Vezi în special, asupra acestei din urmă chestiuni, tom. I al Coment. noastre, pag. 150 (ed. a 2-a) și tom. VII, pag. 4, *ad notam.*

capacităței persoanelor (1), ci numai asupra intereselor bănești cari rezultă din această stare (2).

Ordinea publică.

Nu se poate face tranzacție asupra drepturilor cari interesează ordinea publică, precum este: puterea părintească, puterea maritală, etc. (3).

Joc și prinsoare.

Nu se poate face tranzacție asupra unei datorii izvorîte din joc sau prinsoare, pentru care legea nu conferă o acțiune în justiție (art. 1636 urm.) (4).

Substit. fideicomisară.

Nu se poate face tranzacție asupra unei substituții fideicomisare, în scopul de a menține în sarcina acelui grevat obligația de a păstrà lucrul și de a-l restituì (art. 803) (5).

Convențiile matrimoniale.

Soții nu pot, în timpul căsătoriei, să facă o tranzacție asupra convenției lor matrimoniale. La aceasta se opune principiul imutabilităței convențiilor matrimoniale, care interesează ordinea publică (6).

---

(1) Cpr. art. 1819 C. Calimach (1382 C. austriac), asupra căruia vezi Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, pag. 787 urm., (ed. din 1903).

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1269; Pand. fr., v° *Transaction*, 167, și numeroasele autorități citate acolo. Vezi *infrà*, pag. 211, nota 1.

(3) Cpr. Thiry, IV, 272, p. 240; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1261 *bis*.

(4) Baudry et Wahl, *Jeu et pari*, 133 și *Transaction*, 1267; C. Gand, *Dreptul* din 1910, No. 13. Vezi și *suprà*, pag. 91.— In privința chestiunei de a se ștì dacă se poate tranzige asupra unui impozit, vezi Baudry et Wahl, *Transaction*, 1265.

(5) Cas. fr. D. P. 93. 1. 93; Sirey, 94. 1. 501. — Este însă validă tranzacția dintre moștenitori, prin care ei fac să dispară dintr'un testament clauza unei substituții fideicomisare, împărțind între dânșii averea de moștenire. Cas. rom. Bult. 1888, p. 143. Cpr. Cas. fr., decizia, *suprà cit.*— S'a decis de curând (17 Noembrie 1909), că este de esența substituției fideicomisare ca donatarul sau legatarul să fie însărcinat de a conservà liberalitatea și de a o remite, după moartea sa, unei alte persoane desemnate de dăruitor sau testator. (Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 49, pag. 394). O atare dispoziție este nulă, pentrucă izbește bunurile de indisponibilitate, lovindu-se astfel de principiul circulațiunei lor, care este fundamentul stărei economice a societăților moderne. Cas. rom. Vezi Bult. 1909, p. 1274; Revista *Jurisprudența* din 14 Ianuar 1910, No. 1, pag. 2 și *Dreptul* din 1910, No. 12 (cu observ. noastră). Vezi asupra substituțiilor fideicomisare în genere, tom. IV al Coment. noastre, pag. 695 urm. (ed. 1-a).

Condițiile substit. fideicomisare.

(6) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 90 urm. Cpr. Guillouard, *Transaction*, 73; Baudry et Wahl, *Idem*, 1274, etc.

Act. civilă care rezultă dintr'o infracţie penală.

Se poate însă tranzige asupra acţiunei civile sau daunelor care derivă dintr'o infracţiune penală: crimă, delict sau contravenţie [1]. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privinţă, art. 1707 din codul civil:

Art. 1707. — Se poate tranzige asupra unei acţiuni civile ce derivă dintr'o infracţiune. (Art. 5, 963 C. civ. Art. 1, 4, 9 Pr. pen. Art. 2046 C. fr.) (2).

Deferirea jurământului inculpatului asupra existenţei contr. civil. Controversă.

Din împrejurarea că se poate tranzige asupra unei acţiuni civile care rezultă dintr'o infracţiune penală, rezultă că partea lezată poate deferi inculpatului jurământul decizoriu asupra existenţei contractului civil, care constitueà delictul, mai ales atunci când acţiunea publică este stinsă şi când părţile se judecă în apel numai pentru despăgubiri civile. Cu toate acestea, atât Curtea din Iaşi cât şi Curtea de casaţie au decis contrariul, sub cuvânt că, în specie, fiind vorba de un fapt penal, jurământul este inadmisibil [3].

Art. 2046 § 2 C. fr.

Textul corespunzător francez (art. 2046) adaogă în § 2 că tranzacţia, făcută asupra acţiunei civile, nu împedică urmărirea din partea ministerului public.

Art. 9 Pr. pen.

Acest lucru este evident, pentrucă acţiunea publică, în care intervine interesul social, nu poate să atârne de voinţa particularilor [4]. Principiul este deci acelaş şi la noi, cu toată lipsa acestui text din codul nostru. Apoi, art. 9 din pr.

---

[1] Este vorba, bine înţeles în specie, de o infracţiune penală săvârşită, iar nu viitoare. Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 514. Cpr. Pand. fr., v° *Transaction*, 158, şi autorităţile citate acolo.

[2] Cpr. L. 18, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

[3] Vezi *Cr. judiciar* din 1904, No. 38 şi 76; *Dreptul* din acelaş an, No. 60 şi Bult. Cas. 1904, p. 1321. — Vezi însă în sens contrar, concluziile noastre scrise, depuse înaintea Curţei de casaţie, publicate în *Cr. judiciar* din 1904, No. 76, precum şi nota colegului nostru, I. Tanoviceanu, care însoţeşte şi condamnă soluţia menţionată a Curţei de casaţie, publicată tot acolo.

Dr. nostru anterior. C. Calimach şi Caragea.

[4] „Invoiala a cărei scop este tăinuirea faptelor criminaliceşti şi împedicarea publicei bunei orânduели şi a siguranţei, este deapururea neputernică", zice art. 1822 din codul Calimach. Cpr. art. 1384 din codul austriac, care este altfel redactat.— Vezi însă art. 8, partea III, capit. 17 din codul Caragea, după care ucigaşul puteà să se învoiască pentru ucidere, cu rudele celui omorît.

penală dispune chiar anume, că renunțarea la acțiunea privată nu poate să oprească, nici să suspende exercițiul acțiunei publice, *afară de cazurile în care legea a dispus contrariul* (¹).

L. judec. de ocoale din 1907. Art. 82.

Aceste cazuri excepționale, în cari părțile pot, prin tranzacția lor, să stingă și acțiunea publică, sunt astăzi acele prevăzute de art. 238, 239, 243, 249, 299 § 1 și 300 C. penal (art. 82 L. judecăt. din ocoale din 1907).

Invoc. tranzacției înaintea C. de Casație.

S'a decis că această cauză de stingere a acțiunei publice se poate produce în orice stare a procesului, și deci, chiar înaintea Curței de casație, întrucât principiul legei este general, și nu cuprinde nicio mărginire în această privință (²).

Renunțarea la alimente. Controversă.

Chestiunea de a se ști dacă se poate, prin tranzacție, renunță de mai înainte la alimentele datorite în virtutea legei *(jure sanguinis)* sau în virtutea unei liberalități, este controversată, însă negativa, care erà admisă la Romani, unde se cereà, în această privință, autorizarea judecătorului *(auctore prætore)* (³), este de bună-samă admisibilă și astăzi, pentrucă omul nu este în drept a renunță la viață. Datoria alimentară interesează deci ordinea publică (⁴). *Officio judicis*

C. Calimach Art. 1821.

(¹) „Invoelile pentru călcarea legilor, zice art. 1821 din codul Calimach (1384 C. austriac), au tărie numai încât se atinge de a lor particularnică satisfacție, *afară numai de vinovăția precurviei**, iar legiuita cercetare și pedeapsă atuncea numai se poate împiedică prin învoeli, când călcările vor fi de acest fel, care într'alt chip nu sunt supuse cercetărei judecătorești, afară numai după cererea împricinatelor părți".

(²) Cas. rom. S-a II (8 Decembrie 1909), Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 2, p. 30 și Bult. 1909, pag. 1467.

(³) Cpr. L. 8, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. 8, Cod, *eod. tit.*, 2. 4. Vezi art. 1614 C. german, art. 1814 C. spaniol, etc. — Vezi însă Thiry, IV, 272, p. 240, după care s'ar puteà tranzige asupra creanței alimentare, care ar rezultà nu numai dintr'o convenție, ci și dintr'un testament.

(⁴) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1272; Guillouard, *Idem*, 79; P. Pont, *Idem*, 613; Marbeau, *Idem*, 112; Aubry et Rau, IV, § 359, p. 423, nota 18 și § 420, p. 663, text și nota 21 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 303. Vezi și tom. I al Coment. noastre, p. 715 (ed. a 2-a). Cpr. Cas. Florența, *La Legge* din 1887, 1, p. 185.

(*) Va să zică, după acest text din codul Calimach, părțile se puteau împăcă *în materie de adulteriu*, ca și astăzi (art. 270 C. penal actual). Această dispoziție nu figurează în codul austriac, ci este adaosă de legiuitorul Moldovei, contrar L. 18. Cod. *De transactionibus*, 2. 4.

ideò alimenta decernuntur ut quis vivat nec fame pereat, zicea prezidentul Faber(¹).

Alimentele constituite cu titlu oneros.

Se poate însă tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros (²), precum şi asupra veniturilor pensiei alimentare ajunse la scadenţă, ele nefiind necesare la viaţa creditorului, fiindcă el a trăit fără a le primi (³).

Modul de prestare al alimentelor, etc.

Se poate, de asemenea, tranzige asupra modului de prestare al alimentelor viitoare (⁴); asupra siguranţelor care garantează plata alimentelor, etc. (⁵).

3⁰ Capacitatea părţilor.

Art. 1706. — Tranzacţiune pot face numai acei ce pot dispune de obiectul cuprins în ea.

Acei ce nu pot dispune de obiectul cuprins în tranzacţiune, nu pot însă tranzige decât în formele stabilite de legi speciale. (Art. 113, 199 urm., 413, 419, 427 urm., 433, 445, 448, 454, 458, 726, 950, 1248, 1285, 1537, 1707, 1711 C. civ. Art. 339, 340 Pr. civ. Art. 810 urm. C. com. Art. 2045 C. fr. modificat în redacţia sa) (⁶).

Capacitatea de a dispune cu titlu oneros.

Tranzacţia, cuprinzând în sine o înstrăinare *(transigere est alienare)*, se înţelege dela sine că ea nu poate să emane decât dela acei cari au capacitatea de a dispune cu titlu oneros de obiectele cuprinse în ea, fiindcă ştim că tranzacţia este un contract cu titlu oneros (⁷).

(¹) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 79. — Vezi asupra condiţiei realizărei dreptului la alimente, un interesant articol al d-lui I. Cohen, publicat în *Cr. judiciar* din 1910, No. 70.

(²) Baudry et Wahl, *loco cit.*, p. 681; Guillouard, *Idem*, 79. Cpr. Cas. fr. D. P. 1904. 1. 37; Sirey, 1905. 1. 9. Vezi şi L. 8 § 2, Dig., *De transactionibus*, 2, 15.

(³) Thiry, IV, 272, p. 240; Guillouard şi Baudry et Wahl, *loco suprà cit.*; P. Pont, *Idem*, 611, etc.

(⁴) Baudry et Wahl şi Guillouard, *loco cit.*

(⁵) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1272, p. 682; Guillouard, *loco cit.*

Deoseb. de redacţie de C. francez. C. italian. Art. 1765.

(⁶) Cpr. L. 36, Cod, *De transactionibus*, 2, 4; L. 9 § 3, Dig., *eod, tit.*, 2, 15.— Textul nostru se deosebeşte în redacţia sa de acel francez. A se vedea termenii textului fr. Art. 1765 din codul italian dispune de asemenea, fără a reproduce termenii textului francez, că pentru a tranzige trebue a avea capacitatea de a dispune de obiectele cuprinse în tranzacţie. *„Per far transazione è necessario che si abbia la capacità di disporre degli oggetti compresi in essa"*.

(⁷) Nu este deci nevoe, după cum s'a susţinut de unii, că acel care face o tranzacţie să aibă capacitatea de a dispune cu

Art. 413, 419 C. civil.

Astfel, tutorul nu poate să tranzigă, în numele minorului sau interzisului, decât îndeplinind formalităţile prescrise de art. 413 C. civil (¹); minorul devenit major nu poate să tranzigă asupra socotelelor tutelei, cu fostul său tutor, decât conformându-se art. 419 (²), etc.

Minorul emancipat.

Minorul emancipat poate să tranzigă, fără asistenţa curatorului său, însă numai în privinţa actelor de administraţie, nu însă în privinţa lucrurilor de care el nu poate dispune, precum ar fi: un capital mobiliar (³).

Risipitorul sau slabul de minte.

Risipitorul sau slabul de minte *(mente captus)*, puşi sub consiliul judiciar, nu pot să tranzigă fără asistenţa acestui consiliu (art. 445, 458) (⁴).

Femeea măritată separată de bunuri.

Femeea separată de bunuri, având libera administraţie a avutului său (art. 1265), poate să tranzigă asupra averei sale mobiliare, fără autorizarea bărbatului (⁵), având însă

---

titlu gratuit. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1227, şi autorităţile citate acolo.

(¹) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 774 urm. — S'a decis însă că tranzacţia încheiată de un tutor, fără îndeplinirea formelor legale, îşi produce efectele sale până la anularea ei. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1887, No. 21.

Încât priveşte jurământul decizor deferit de tutor sau referit tutorului, vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 776, 777 şi tom. VII, pag. 383, text şi nota 3.

(²) Art. 2045 § 2 din codul fr. este expres în această privinţă. Copilul minor poate însă să tranzigă cu fostul său tutor asupra unei alte afaceri, de exemplu, asupra unei moşteniri la care ei au dreptul amândoi. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1234, şi autorităţile citate acolo.

Art. 10, 12 C. com.

(³) Încât priveşte pe minorul împuternicit a face comerţ, el are capacitatea de a tranzige, fiindcă este considerat ca major pentru tot ce priveşte comerciul său (art. 10 şi 12 C. com.). Vezi Antonescu, *Codul comercial adnotat*, I, pag. 185, No. 39.

L. asupra alienaţilor din 1894.

(⁴) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1228, şi autorităţile citate acolo.— Cât pentru acei internaţi într'un stabiliment de alienaţi şi puşi sub o administraţie provizorie, conform legei asupra alienaţilor din 1894, ei nu pot să facă nicio tranzacţie cât timp sunt în acest stabiliment. Cpr. T. Huc, XII, 289.

(⁵) Planiol, III, 1455; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1230. Vezi şi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 390, nota 4. — *Contră:* Guillouard *(Transaction*, 49), care revine asupra primei sale opiniuni *(Contrat de mariage*, III, 1206 urm.).

Femeea comerciantă.

Femeea comerciantă are însă, în toate cazurile, capacitatea de a tranzige asupra lucrurilor privitoare la comerciul său, nevoe de autorizare în privinţa averei sale imobiliare (1), etc.

Tatăl administr. legal. Controversă.

Cât pentru tatăl, administrator legal al bunurilor copilului său minor, am văzut că există controversă asupra chestiunei de a se şti dacă art. 413 dela tutelă îi este sau nu aplicabil (2).

Tranzacţia dintre soţi. Controversă.

Se admite, în genere, că soţii sunt incapabili de a face tranzacţii între ei, pentrucă tranzacţia este mai periculoasă decât vânzarea, şi poate să ascundă cu mai multă uşurinţă o donaţiune indirectă (3).

Alţii susţin însă că tranzacţia dintre soţi este validă în cele trei cazuri în care şi vânzarea este permisă (art. 1307, 1⁰, 2⁰ şi 3⁰) (4).

Interzisul legalmente.

Persoana în stare de interdicţie legală, neavând, după părerea generală, exerciţiul drepturilor sale civile (5), este incapabilă de a face o tranzacţie (6).

Moştenitorul beneficiar.

Tranzacţia fiind un act de dispoziţie, moştenitorul beneficiar nu are, în principiu, capacitatea de a tranzige, afară de cazul când tranzacţia ar putea fi considerată ca un act de bună administraţie, adecă când ar fi relativă la fapte pe care moştenitorul le poate face (7).

---

chiar dacă este vorba de imobile. Cpr. T. Huc, XII, 291; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1229; Guillouard, *Idem*, 48; P. Pont, *Idem*, 514; Laurent, XXVIII, 337, etc.

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 390, text şi nota 4. —Femeea nu poate însă să tranzigă asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului, fiindcă aceste imobile sunt, în principiu, inalienabile. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1230; Guillouard, *Idem*, 50, care revine asupra primei sale opiniuni (*Contrat de mariage*, IV, 1849), etc.

(2) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 500, text şi nota 4 (ed. a 2-a). Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1229, pag. 651.

(3) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 51; Accarias, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 527; Marbeau, *Idem*, 101; Troplong, *Idem*, 53, etc.

(4) Cpr. T. Huc, XII, 292.

(5) Aubry et Rau, I, § 85, pag. 563 (ed. a 5-a). Cpr. Demolombe, I, 192. Vezi asupra acestei controverse, tom. I al Coment. noastre, pag. 376 urm. (ed. a 2-a).

(6) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1232; Guillouard, *Idem*, 58; P. Pont, *Idem*, 537; Marbeau, *Idem*, 78 urm., etc.

(7) Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1357 urm., pag. 236 urm. (ed. a 3-a). Cpr. Guillouard, *Transaction*, 58. — *Quid* în privinţa compromisului? Vezi Baudry et Wahl, *loco cit.*, 1359, pag. 237.

Moştenitorul aparent. Controversă.

Tot astfel, moştenitorul aparent nu poate să tranzigă, pentrucă el nu este investit în realitate cu dreptul de proprietate (1).

Debitorul insolvabil.

Cât pentru debitorul, care se găseşte în stare de insolvabilitate, el păstrează dreptul de a tranzige, pentrucă din cauza unei lacuni regretabile ce există în codul nostru, nici un text de lege nu-i ridică această capacitate (2).

---

(1) T. Huc, XII, 286; Laurent, IX, 560 şi XXVIII, 336; Accarias, *Transaction*, 127; P. Pont, *Transaction*, 580 şi *Privil. et hypothèques*. II, 631, pag. 23 urm. (ed. a 3-a, 1883); Marcadé, I, 472, etc. — *Contra*: Aubry et Rau, IV, § 420, pag. 659, nota 1; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrehts*, II, § 400, pag. 706, nota 1 (ed. Crome); Guillouard, *Transaction*, 53; Marbeau, *Idem*, 125 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1231; Cas. fr. *Pand. Périod*. 88. 1. 350; D. P. 89. 1. 278; Sirey, 89. 1. 457. Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, pag. 474, nota 1. După acest din urmă sistem, tranzacţia făcută de moştenitorul aparent ar fi validă, dacă cel de al treilea, care a contractat cu dânsul, erà de bună credinţă. Vezi asupra soartei înstrăinărilor consimţite de către moştenitorul aparent, în genere, tom. VI, pag. 474 urm.; tom. VII, pag. 555, *ad notam*; tom. VIII, pag. 845 şi tom. III, pag. 314, *ad notam* (ed. a 2-a). Vezi în această privinţă, observaţiile ce am publicat asupra unor decizii ale Curţei de casaţie, precum şi asupra unei sentinţe a Trib. Prahova, în *Cr. judiciar* din 1902, No. 60; din 1905, No. 26 (această din urmă sentinţă consacră părerea noastră) şi în *Dreptul* din 1906, No. 77, etc.

Tranzacţia făcută de un falit.

(2) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1233; Guillouard, *Idem*, 57. — S'a decis însă că tranzacţia făcută de un falit, înainte de a fi declarat în stare de faliment, în timpul dintre încetarea plăţilor şi declararea falimentului, şi prin care falitul a înstrăinat o parte din avutul său, este anulabilă îndată ce se doveđeşte că partea care a încheiat acea tranzacţie cu falitul şi a beneficiat de ea, a avut cunoştinţă, în momentul încheierei contractului, de insolvabilitatea cocontractantului său. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1897, No. 12, pag. 13.

Împăcarea falitului cu creditorii săi, în urma declarărei falimentului. Controversă.

Se decide, în genere, că comerciantul declarat falit, cât timp sentinţa declarativă n'a rămas definitivă, se poate împăcà cu creditorii săi, şi aducând dovadă că i-a plătit, poate să ceară, pe calea opoziţiei sau a apelului, ridicarea stărei de faliment. Chestiunea este însă foarte controversată nu numai la noi, dar încă în Franţa şi în Italia. Am criticat această jurisprudenţă. Vezi observaţia noastră, publicată în *Dreptul* din 1910, No. 8 şi deciziile citate acolo întru'un sens şi într'altul. Vezi şi *Cr. judiciar* din 1910. No. 29 (cu nota d-lui P. Vasilescu).

Tranzacţiile făcute de Stat, comună, etc.

Incât priveşte Statul (¹), comunele, judeţele, stabilimentele publice, etc., ele nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea formelor prescrise de legile administrative.

Art. 1536.

Incât priveşte pe mandatarii convenţionali, ştim că ei nu pot tranzige decât în baza unei împuterniciri *speciale* (art. 1536)(²).

Mandatarii legali şi judiciari.

Aceeaş regulă este, în genere, àplicabilă mandatarilor legali (³), şi chiar acelor judiciari (⁴).

(¹) Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că Statul nu poate să tranzigă asupra averei publice decât în baza unei legi. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1871, pag. 68; Bult. 1884, pag. 396, etc.

S'a mai decis că o tranzacţie intervenită între un particular şi Ministerul de justiţie, aprobată de Consiliul de Miniştri, conform legei pentru administrarea domeniilor Statului, nu obligă pe Ministerul de finanţe, de oarece o asemenea autorizare este dată numai spre a completà capacitatea Ministerului de justiţie de a încheià acea tranzacţie, fără ca să se poată naşte vreun raport juridic între acel particular şi Ministerul de finanţe din simplul fapt al aprobărei date de către Consiliul de Miniştri. Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 3, pag. 34 (decizie nereprodusă în Bult. Curţei).

(²) Vezi în tom. IX al Coment. noastre, pag. 572 urm., explic. art. 1536, 1537.

(³) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1238; Guillouard, *Idem*, 55. Vezi în privinţa tutorului, care este un mandatar legal al minorului sau interzisului, art. 413 C. civ. (tom. II al Coment. noastre, pag. 774 urm., ed. a 2-a).

(⁴) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1239; Guillouard, *Idem*, 55 şi *Mandat*, 88, etc.

Tranzacţia făcută de acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent. Controversă.

Astfel, acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent nu poate să tranzigă asupra dificultăţilor ce s'ar ivi în privinţa patrimoniului absentului, pentrucă legea nu-i dă decât dreptul de administraţie (art. 110). Cpr. Guillouard, *Transaction*, 54. — *Contrà:* Baudry et Wahl, *Idem*, 1238; Baudry et Fourcade, *Personnes*, I, 1136; P. Pont, *Transaction*, 561, etc., după cari tranzacţia ar puteà să aibă loc cu autorizaţia justiţiei. Vezi şi Aubry et Rau, I, § 153, pag. 924, text şi nota 9 (ed. a 5-a), după care tranzacţia ar fi cu putinţă, însă numai în materie mobiliară. Vezi şi tom. I al Comentariilor noastre, pag. 504 (ed. a 2-a).

Nu au, de asemenea, dreptul de a tranzige administratorii provizori rânduiţi de lege, în baza art. 443 şi 445 (Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1239, pag. 657), nici acei numiţi în baza legei asupra alienaţilor din 1894 (art. 32 urm.). Baudry et Wahl, *loco cit.*

Bărbatul administrator al bunurilor dotale.

Bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, nu poate niciodată să tranzigă, nici chiar în privința posesiunei, cu toate că el are exercițiul acțiunilor posesorii (¹), și cu toate că dota mobiliară este alienabilă (art. 1249) (²), pentrucă acțiunile posesorii au un caracter de administrație, ca și înstrăinarea averei mobiliare (³).

Deoseb. între capacitatea și puterea de a tranzige.

Nu trebue să confundăm *capacitatea* cu *puterea* de a tranzige. In adevăr, capacitatea este dreptul de a face un act pentru sine și în numele său propriu, pe când puterea este dreptul de a face un act pentru altul. Dacă incapabilul face o tranzacție, ea este validă cât timp nulitatea n'a fost pronunțată de justiție, și incapabilul poate s'o confirme (⁴); pe când tranzacția emanată dela o persoană care nu are puterea s'o facă, este *inexistentă* în privința aceluia pentru care a fost făcută, ea fiind pentru acest din urmă *res inter alios acta*, cât timp n'a fost confirmată sau executată de bună voe (⁵); el nu are deci nevoe să ceară anularea ei (⁶).

Formele și dovedirea tranzacțiunei.

Art. 1705. — Tranzacțiunea trebue să fie constatată prin act

Judecătorul sindic. Art. 807 C. com.

In fine, încât privește judecătorul sindic, care este și el un mandatar judiciar, tribunalul poate să-l autorize să tranzigă asupra tuturor contestațiilor cari interesează masa, chiar când ar fi privitoare la drepturi imobiliare (art. 807 C. com.).

(¹) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 211, text și nota 6.

(²) Vezi tomul suscitat, pag. 220, 221 și 334 urm.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1237; Guillouard, *Idem*, 52; Laurent, XXVIII, 349. — *Contrà:* P. Pont, *Transaction*, 546.

Nulitate relativă. Art. 952.

(⁴) Incapacitatea de a tranzige are de sancțiune, ca toate incapacitățile în genere, o nulitate relativă, pe care numai acel incapabil sau reprezentanții săi pot s'o opue (art. 952). Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1240 și 1282; Guillouard, *Idem*, 59; P. Pont, *Idem*, 532; Laurent, XXVIII, 341, etc.

Aplic. acestei regule Statului, comunelor, etc.

Această soluție se aplică nu numai incapabililor de drept civil, dar și acelor de drept administrativ, precum: Statul, comunele, județele, etc. Baudry et Wahl, Guillouard, P. Pont, *loco cit.* — *Contrà:* Laurent, XVI, 63 și XXVIII, 341.

(⁵) Cpr. C. București, *Dreptul* din 1900, No. 52 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 53.

(⁶) Cpr. Thiry, IV, 273, *in fine:* Baudry et Wahl, *Transaction*, 1241, etc.

scris. (Art. 1171 urm., 1176, 1191 urm., 1597, 1704, 1709 C. civ. Art. 2044 parte finală C. fr.)(¹).

Tranzacția este, după cum știm, un contract consensual, manifestarea consimțimântului părților nefiind supusă nici unei forme speciale. (Vezi *suprà*, p. 190).

Scopul art. 1705. Neadmiterea probei testimoniale.

Deși art. 1705 prescrie existența unui act scris, totuș acest text, după părerea unanimă a autorilor, n'a înțeles să creeze vreo solemnitate, ci numai să respingă proba testimonială, contrar dreptului comun, chiar în privința tranzacțiilor cari nu ar întrece suma de 150 lei vechi (²).

Actul scris este cerut în specie, *ad probationem*.

Așa dar, rămâne bine stabilit că actul scris nu este cerut în specie *ad solemnitatem*, adecă ca o condiție esențială a existenței contractului, precum este cerut în unele legiuiri străine(³), ci numai *ad probationem*, adecă ca mijloc de probă(⁴). Curtea din Caen a decis contrariul, prin motivele sale (⁵), însă această decizie este, cu drept cuvânt, criticată de toți autorii (⁶).

S'a decis însă că dispoziția art. 1705, care exclude

(¹) Cpr. L. 28, Cod. *De transactionibus* 2, 4, după care tranzacția putea fi și verbală, *sive sine actis, scriptura intercedente vel non*. In vechiul drept francez, se cercà însă un act scris. „*Il faut pour constater la vérité d'une transaction et les conventions des parties, que la transaction* **soit rédigée par ecrit**", zicea Domat (*Lois civiles*, III, No. 11, pag. 7).

(²) Cpr. C. Iași, *Cr. judiciar* din 1894, No. 6. Vezi și Cas. rom. Bult. 1884, pag. 1001; Planiol, II, 2192; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41. — Aceeaș soluție este admisibilă și în privința depozitului voluntar, pentru care art. 1597 cere iarăș existența unui act scris. Vezi *suprà*, pag. 14, explic. acestui text.

Dr. străin.

(³) Cpr. Art. 1314, 7º C. italian; art. 1712, 1713 C. portughez (în privința tranzacției unui drept imobiliar și a tranzacției judiciare). Codul german nu prescrie nicio formă specială.

(⁴) Cas. rom. Bult. 1884, pag. 1001; C. București, *Dreptul* din 1880, No. 9, consid. dela pag. 69, etc. — „Invoeala se face și prin scris și prin graiu", zice codul Caragea (art. 2, partea III, capit. 17).

(⁵) D. P. 45. 2. 108; Sirey, 46. 2. 168.

(⁶) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1219; Guillouard, *Idem*, 81; T. Huc, XII, 281; Planiol, II, 2291; Arntz, IV, 1542; Colmet de Santerre, VIII, 278 *bis* I; Mourlon, III, 1167; Thiry, IV, 274 și toți autorii. Cpr. Cas. rom. și C. București, Bult. S-a I, 1884, pag. 999; *Dreptul* din 1900, No. 51 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 53.

proba testimonială pentru dovedirea tranzacţiei, nu exclude ideea că, dacă una din părţile contractante îşi tăgădueşte semnătura, această semnătură să nu poată fi dovedită prin orice fel de probă, fie chiar prin proba testimonială, şi aceasta pentru constatarea nu a existenţei tranzacţiei însăş, ci a veracităţei acelei semnături (¹).

Este însă de observat că cu acest mijloc s'ar puteà foarte lesne înlăturà legea. In adevăr, neavând un act scris care să constate existenţa tranzacţiei pe care o invoc, şi pe care partea adversă o tăgădueşte, închipuesc un act care nu e semnat de partea protivnică, şi dovedesc prin martori mincinoşi că semnătura este a sa; adecă, printr'o cale indirectă, dovedesc însăş tranzacţia prin martori, tocmai ceeace legea a voit să oprească.

Validitatea unei tranzacţii verbale.

Din împrejurarea că tranzacţia nu este un act solemn s'a tras, cu drept cuvânt, concluzia că o tranzacţie verbală ar fi astăzi, ca şi altă dată, perfect validă, dacă este mărturisită şi recunoscută de părţi (²).

Aplic. art. 1179.

Dacă s'a încheiat un act scris sub semnătură privată, acest act va fi redactat conform art. 1179, în atâtea exemplare câte sunt şi părţi cu interes contrar (³).

Mărturisirea şi jurământul părţei.

Tranzacţia va puteà, de asemenea, fi dovedită prin celelalte mijloace de probă ale dreptului comun, adecă: prin mărturisirea sau interogatorul părţei (⁴), şi prin jurământul decizoriu (⁵).

(¹) Cas. rom. Bult. 1895, pag. 853.

(²) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, p. 675; P. Pont, *Transaction*, 487; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 186; Massé-Vergé, V, p. 86, *ad notam*, col. 2; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, etc.

(³) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1206 şi 1225; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 207; C. Paris, D. P. 96. 2. 360. Vezi *suprà*, p. 191.

(⁴) Cas. rom. şi C. Bucureşti, Bult. 1891, p. 672; *Dreptul* din 1880, No. 9 şi din 1900, No. 51; *Cr. judiciar* din 1900, No. 53; Trib. Annecy, *Pand. Périod.* 88. 2. 284; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1220; Guillouard, *Idem*, 87; P. Pont, *Idem*, 505; Accarias, *Idem*, 78; Mourlon, III, 1167; Thiry, IV, 274; T. Huc, XII, 282, *in fine;* Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41; Pand. fr., v⁰ *Aveu*, 86 şi *Transaction*, 204. Mărturisirea constitue, şi în dreptul otoman, o dovadă care poate fi opusă aceluia care a făcut-o. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1910, No. 5.

(⁵) C. Bucureşti, *Dreptul* 1880, No. 9, p. 69; C. Nancy şi Limoges, Motivele excluderei probei testimoniale.

Motivele pentru care s'a exclus, în teză generală, cel puţin în materie civilă (1), proba testimonială, este după cum a declarat tribunul Albisson, că tranzacţia având de scop terminarea unui proces, s'ar fi iscat altele, dacă proba testimonială ar fi fost admisă conform dreptului comun.

Doved. tranzacţiei prin martori în cazurile art. 1197. Controversă.

Chestiunea este însă de a se şti dacă tranzacţia poate fi dovedită cu martori, de câteori există un început de probă scrisă în sensul art. 1197 (2). Afirmativa este, cu drept cu-

---

Sirey, 39. 2. 140; Sirey, 45. 2. 653; Trib. Annecy, *Pand-Périod.* 88. 2. 284; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1221; T. Huc, *loco cit.;* Guillouard, *op. cit.*, 88; Accarias, *op. cit.*, 85; Laurent, XXVIII, 379; Arntz, IV, 1542; P. Pont, *op. cit.*, 507; Thiry, IV, 274; Demolombe, XXX, 598; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 660, text şi nota 7 (ed. a 4-a); Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, p. 530; Marbeau, *Transactions*, 203, 206. — Acest din urmă autor admite chiar jurământul supletor. — *Contrà:* Troplong, *Transaction*, 29 (chiar în privinţa jurământului decizor). Vezi asupra acestei chestiuni, Pand. fr., v⁰ *Délation de serment*, 153 urm.

Doved. unei tranzacţii comerciale. — Art. 46 C. com. Controversă.

(1) Zicem: în materie civilă, pentrucă, în materie comercială, tranzacţia poate fi dovedită prin orice soiu de probe, conform art. 46 C. com. Cpr. C. Paris, D. P. 94. 2. 498; Sirey, 95. 2. 19; Cas. Torino, *Il Foro italiano*, anul 1903, 1, p. 218. In acelaş sens, Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 52, şi nota în Sirey, 73. 2. 161; Massé-Vergé, V, p. 86, nota 6, *in fine;* Massé, *Dr. commercial*, IV, 2695; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1224; T. Huc, XII, 282; Bolaffio, *Il codice di commercio italiano commentato*, I, p. 541, nota 4, şi deciziile italiene citate acolo. — *Contrà:* Guillouard, *Transaction*, 85 *bis;* P. Pont, *Idem*, 501; Laurent, XXVIII, 375; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661, text şi nota 9; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, p. 529; C. Bordeaux şi Bourges, Sirey, 57. 2. 575; D. P. 73. 2. 103; Sirey, 73. 2. 161 (cu nota lui Lyon-Caen în sens contrar). Cpr. şi C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1894, No. 6, consid. dela p. 47, col. 1-a. Vezi asupra acestei controverse, tom. VII al Coment. noastre, p. 255, 256, *ad notam.* Admiterea sau respingerea probei testimoniale este, în principiu, lăsată la aprecierea judecătorilor, destul fiind ca ei să motiveze de ce găsesc inutilă asemenea probă. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No, 7.

(2) S'a decis că dacă actul produs constitue sau nu un început de probă scrisă, aceasta este o chestie de fapt de suverană apreciere a instanţelor de fond. Cas. rom. Bult. 1907, p. 278 şi *Dreptul* din 1907, No. 23 (afacere în care am pledat noi în-

vânt, admisă de jurisprudență și de o parte din doctrină. In adevăr, art. 1705 deroagă dela art. 1191, nu însă și dela art. 1197, care referindu-se la contracte în genere, admite proba testimonială, și deci și a prezumpțiilor (art. 1203), oricare ar fi valoarea litigiului, de câteori există un început de probă scrisă. Or, pentru a sustrage tranzacția dela această regulă generală, aplicabilă la toate contractele în genere, ar trebui un text expres de lege, care nu există. La aceste considerații vom mai adăogà că începutul de probă scrisă va face ca dovada testimonială să fie mai puțin periculoasă și mai puțin incertă în rezultatele sale(¹).

In fine, este generalmente admis că tranzacția poate fi dovedită prin martori și prezumpții, chiar peste 150 lei, de câteori actul încheiat pentru constatarea ei a fost pierdut printr'o cauză de forță majoră neprevăzută (art. 1198 § 4)(²), sau când creditorul a fost în imposibilitate de a-și Art. 1198 § 4.

șine). — Vezi însă Tom. VII al Coment. noastre, p. 275 și 278, text și nota 1.

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 278 și *Dreptul* din 1907, No. 23; Cas. fr. D. P. 65. 1. 105; Sirey, 78. 1. 252; D. P. 79. 1. 128; Sirey, 79. 1. 216; C. Lyon, D. P. 81. 2. 26; Sirey, 81. 2. 118; Trib. Annecy, *Pand. Périod*, 88. 2. 284; C. Bordeaux, D. P. 99. 2. 150; Sirey, 99. 2. 206 și *Cr. judiciar* din 1901, No 23 (cu observ. noastră). Vezi în acelaș sens, T. Huc, XII, 281; Vigié, III, 1180; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1222; P. Pont, *Idem*, 502; Arntz, IV, 1542; Colmet de Santerre, VIII, 278, *bis* IV, etc. — *Contrà:* Trib. Dâmbovița (sentință casată), *Dreptul* din 1907, No. 23 (cu observ. noastră critică); Trib. Anvers, Sirey, 95. 4. 24; Planiol, II, 2292, nota 1, p. 730 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 274; Laurent, XXVIII, 376; Demolombe, XXX, 109; Mourlon, III, 1167; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661; Bonnier, *Tr. des preuves*, 138; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41; Guillouard, *Transaction*, 86; Troplong, *Idem*, 30. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 255, *ad notam*. Mai vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 198 urm. și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2044, No. 116, 117.

(²) Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 197; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1222; Guillouard, *Idem*, 85; Accarias, *Idem*, 81; P. Pont, *Idem*, 503; Aubry et Rau, IV, § 420, p. 661; Mourlon, III, 1167; Laurent, XXVIII, 377; Colmet de Santerre, VIII, 278 *bis* III; Larombière, *Oblig.*, VI, art. 1347, No. 41, *in fine*, p. 532, etc.

procurà o dovadă scrisă despre existența tranzacțiunei (art. 1198 § 3)(1).

Tranzacția făcută înaintea justiției.

Până acum am presupus cazul unei tranzacții extrajudiciare. Se poate însă ca părțile, capabile de a contractà, să facă o tranzacție înaintea instanței unde litigiul este pendent, dacă acest litigiu este de natură a fi curmat printr'o tranzacție. Pentru acest din urmă caz, Curtea de casație a decis, că tranzacția depusă în tribunal sau Curte, în vederea stingerei unui proces pendent, este validă chiar dacă nu s'a pronunțat o hotărâre de expedient, destul este ca ea să fie constatată printr'un act scris(2). In asemenea caz, instanța sezisată va luà act de declarația părților, și asemenea hotărîre nu va mai puteà fi atacată înaintea judecătorilor superiori(3).

Efectele și întinderea tranzacțiunei.

Tranzacția, fiind un contract, produce efectul general al tuturor contractelor în genere. Ea dă loc la obligații reciproci și, ca toate contractele, trebue să fie executată cu bună credință (4).

Caracterul declarativ al tranzacțiunei.

Tranzacția, ca și hotărîrile cărora legea o asimilează (art. 1711), constată și recunoaște drepturile părților;

---

(1) Cpr. Pothier, *Oblig.*, II, 800; Pand. fr., v⁰ cit., 197; Guillouard, *op. cit.*, 85; Mourlon, III, 1167.—Vezi însă, T. Huc, XII, 282, care zice că această din urmă ipoteză pare a fi himerică.

(2) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1890, p. 13. Cpr. și C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711.

(3) Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 132; T. Huc, XII, 284, etc.

(4) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 220. *„Bonam fidem in contractibus considerari æquum est“*. (L. 4, Cod, *De oblig. et actionibus*, 4, 10). Știm în adevăr că, astăzi, toate contractele sunt de bună credință, și că buna credință este totdeauna presupusă (art. 960 § 2 și 1899 § 2). Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1871, p. 124. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 17, *ad notam*, și p. 160.

Caracterul declarativ al tranzacției.

ea nu le creează. Cu alte cuvinte, tranzacția este *declarativă*, iar nu *tranzlativă* de drepturile cari fac obiectul ei. Fiecare din părți nu face, în adevăr, să iasă lucrul din patrimoniul său spre a-l dà celeilalte, ci recunoaște existența unui drept în folosul adversarului. Neexistând, în specie, o transferare de proprietate, tranzacția nu poate fi tranzlativă, ci *declarativă* de drepturi (¹), soluție care, deși fusese altă dată controversată, erà admisă fără discuție în timpul lui Pothier (²). „*Id quod transigens obtinet*, ziceà un

---

Cazurile în cari tranzacția poate fi tranzlativă de drepturi.

(¹) Se poate însă ca o tranzacție să fie tranzlativă de proprietate. Aceasta se va întâmplà atunci când una din părți va dà celeilalte un lucru, care nu făceà obiectul litigiului. De exemplu: spre a-mi se recunoaște dreptul de proprietate asupra lucrului pentru care mă judec, dau celeilalte părți un alt lucru, care este proprietatea mea. Asemenea tranzacție operează, fără îndoială, tranzmiterea proprietății lucrului ce am dat și, în asemenea caz, tranzacția poate servì de just titlu spre dobândirea proprietății prin prescripție, și este supusă transcrierei, dacă are de obiect un imobil, etc. Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1309; Guillouard, *Idem*, 119 și *Prescription*, II, 550; Troplong, *Idem*, 8, 11, 13; P. Pont, *Idem*, 632; Laurent, XXVIII, 394; Mourlon, III, 1185; Planiol, II, 2297 (ed. 5-a); Flandin, *Transcription*, I, 332, p. 326 (ed. din 1861); Verdier, *Idem*, 119 urm., p. 232 urm. (ed. a 2-a din 1881); Naeu, III, p. 558, No. 11; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9; D. P. 94. 2. 287.

(²) Vezi Pothier, *Vente*, III, 646. Cpr. L. 33, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. Vezi în acest sens, singurul juridic și în dreptul modern, Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1302; Guillouard, *Idem*, 111; Troplong, *Idem*, 7 urm.; P. Pont, *Idem*, 630 urm.; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 296; Planiol, II, 2295; Arntz, IV, 1546; Laurent, XXVIII, 393 urm.; Thiry, IV, 276; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 668, text și nota 17; Massé-Vergé, V, § 767, p. 85, nota 2; Beautemps-Beaupré, *Revue pratique*, tom. 16, anul 1863, p. 264; Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, I, p. 208 urm., 440 urm. și II, p. 64; Verdier, *Transcription*, I, 119 urm., p. 232 urm.; Flandin, *Idem*, I, 329 urm., p. 223 urm.; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 223 urm.; Cas rom. Bult. 1904, ultimul considerent, pag. 394; C. București, *Dreptul* din 1875, No. 14; Cas. fr. și C. Bordeaux, Sirey, 83. 1. 349; D. P. 83. 1. 457; *Pand. Périod.* 93. 2. 43; D. P. 93. 2. 182; Sirey, 94. 2. 9.— *Contrà:* T. Huc, XII, 322 urm.; Mourlon, *Transcription*, I, 72 urm., p. 175 urm.; Accarias, *Transaction*, 143 urm.; Colmet de Santerre, VIII, 291 *bis* VII. Cpr. Mourlon, *Répétitions écrites sur le C. civil*, III, 1186, p. 545, nota 2.

vechiu autor (Deluca), *non dicitur obtinere jure novo, sed jure primœvo*" (1).

Consecințele acestui principiu.

Din împrejurarea că tranzacția nu este *tranzlativă*, ci pur *declarativă* de drepturi, rezultă mai multe consecințe importante:

1⁰ Tranzacția care are de obiect proprietatea unui imobil sau drepturi reale susceptibile de ipotecă, este opozabilă terțiilor fără a fi transcrisă (2);

2⁰ Tranzacția nu constitue în principiu, prin ea însăș, un just titlu spre a conduce la prescripția achizitivă de 10 sau 20 de ani (3).

3⁰ Părțile nu sunt obligate a-și garantà reciproc drepturile respective ce ele își recunosc prin tranzacție, pentrucă obligația de garanție nu poate să existe decâteori nu este vorba de transferarea unui drept de proprietate (4), soluție care erà admisă și în dreptul roman. „*Si tamen res ipsas apud te constitutas, ob quarum quœstionem litis intercessit decisio, fiscus vel alius a te vindicavit, nihil petere potes*" 5).

---

(1) Aceeaș soluție erà admisă de D'Argentré și de Dumoulin, (Molineus). Vezi Flandin, *Transcription*, I, 329, p. 223; Verdier, *Idem*, 122, p. 234 (ed. a 2-a); Troplong, *Transaction*, 8, etc.

(2) Planiol, II, 2296; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 2⁰; Guillouard, *Idem*, 115; P. Pont, *Idem*, 642; Laurent, XXVIII, 397 și XXIX, 70; Thiry, IV, 277; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 226 și *Transcription*, 357 urm.; Troplong, *Transaction*, 7 urm.; C. Orléans, Sirey, 94. 2. 9; D. P. 94. 2. 287; C. București, *Dreptul* din 1884, No. 20, p. 157. — *Contrà:* T. Huc, XII, 324; Accarias, *Transaction*, 144; Colmet de Santerre, VIII, 281 *bis* XIII. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 74, 75, p. 176 urm. (ed. din 1862).

(3) Planiol, II, 2296; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1305, 1⁰; Guillouard, *Idem*, 117 și *Prescription*, II, 550; P. Pont, *Idem*, 629; Laurent, XXVIII, 395 și XXXII, 403; Baudry et Tissier, *Prescription*, 664; Troplong, *Prescription*, II, 882; Pand. fr., v⁰ *Prescription civile*, 1840 urm.; Aubry et Rau, II, § 218, pag. 542, text și nota 3 (ed. 5-a) și IV, § 421, pag. 668 (ed. 4-a); Thiry, IV, 277; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 296, etc.

(4) Cpr. Pothier, *Vente*, III, 646; Planiol, *loco cit.*; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1306; Guillouard, *Vente*, I, 71 și *Transaction*, 113; Troplong, *Transaction*, 11 urm.; P. Pont, *Idem*, 640; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 227urm.; Laurent, XXVIII, 396; Thiry, IV, 277; Colmet de Santerre, VIII, 281 *bis* VI, etc.

(5) L. 33, *in fine*, Cod, *De transactionibus*, 2, 4.

Indivizibilitatea tranzacţiunei.

Toţi autorii admit principiul indivizibilităţei tranzacţiei, aşa că nulitatea uneia din dispoziţiile ei va atrage nulitatea celorlalte dispoziţii (¹). In adevăr, într'o tranzacţie, toate dispoziţiile ei sunt inseparabile unele de altele. Aceasta rezultă, după toate probabilităţile, din voinţa părţilor care, în lipsa unei convenţii contrare, sunt presupuse a nu fi tranzigeat decât sub condiţii corelative, aşa că dacă una din aceste condiţii lipseşte, totul trebue să cadă.

Iată cum Bigot-Préameneu, în discursul său la corpul legislativ, a constatat şi susţinut acest principiu:

> „On ne doit voir, dans une transaction, que des parties corrélatives; et, lors même que les divers points sur lesquels on a traité sont indépendants quant à leur objet, il n'en est pas moins incertain s'ils ont été indépendants quant à la volonté de contracter, et si les parties eussent traité séparément sur l'un des points“ (²).

Indivizibilitatea tranzacţiei.

Aşa dar, tranzacţia este indivizibilă (³), contrar dreptului roman şi vechiului drept francez (⁴); şi acest principiu este adevărat şi la noi, cu toate că art. 1714, care prevede

---

(¹) O altă consecinţă a principiului indivizibilităţei tranzacţiei, este că dacă ea este privitoare la două obiecte din care unul este contrar ordinei publice, iar altul nu, de exemplu: o chestie de stat şi interesul bănesc care rezultă din acest stat, tranzacţia este nulă în întregimea ei. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1273; Guillouard, *Idem*, 71, Accarias, *Transaction*, 93; P. Pont, *Idem*, 593; T. Huc, XII, 307; Laurent, XXVIII, 357; Demolombe, V, 517; Cas. fr. Sirey, 95. 1. 121; D. P. 95. 1. 199. Cpr. şi o altă decizie a Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 353.

(²) Vezi Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 65.

(³) Baudry et Wahl, *Transaction*, 1280; Guillouard, *Idem*, 19, 108 şi 167; Troplong, *Idem*, 133; Accarias, *Idem*, 151; P. Pont, *Idem*, 643; Marbeau, *Idem*, 23; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 64; Laurent, XXVIII, 400; T. Huc, XII, 280; Vigié, III, 1188; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 666; Cas. fr. Sirey, 88. 1. 421; *Pand. Périod.* 89. 1. 31; D. P. 89. 1. 184; Sirey, 90. 1. 160; *Pand. Périod.* 90. 1. 293; D. P. 91. 1. 7.— Vezi însă Pilon (profesor la facultatea din Lille), după care tranzacţia ar fi, prin excepţie, indivizibilă numai atunci când aceasta ar rezulta din voinţa părţilor.

(⁴) L. 42, Cod, *De transactionibus*, 2. 4; Domat, *Lois civiles*, III, p. 12, No. 4. (ed. Carré din 1822).

cazul nulităței tranzacției, întemeiate pe documente dovedite în urmă de falșe, nu dispune, după cum se exprimă textul corespunzător francez, că, în asemenea caz, tranzacția este *cu totul* nulă *(entièrement nulle)*, ci dispune numai că ea este nulă: căci indivizibilitatea tranzacției mai rezultă încă din art. 1716, care menține tranzacția când se descopăr titluri necunoscute privitoare numai la unul din obiectele ei (1).

Dar dacă tranzacția este, în principiu, indivizibilă, intenția părților poate să decidă contrariul, și judecătorii fondului apreciază în mod suveran această intenție (2).

Efectele tranzacțiunei în privința obiectului său. (Interpretarea tranzacțiunei).

Art. 1709.— Tranzacțiunile se mărginesc numai la obiectul lor; renunțarea făcută la toate pretențiile și acțiunile cuprinde numai aceea ce se raportă la pricinile asupra cărora a urmat tranzacțiune. (Art. 977, 984, 1710, 1716 C. civ. Art. 2048 C. fr.) (3).

Art. 1710.— Tranzacțiunea nu se întinde decât asupra pricinilor de care tratează, fie intențiunea părților manifestată prin expresiuni speciale sau generale, ori rezultă ea ca o consecință numai din ceeace s'a expres. (Art. 977, 1709, 1716 C. civ. Art. 2049 C. fr.) (4).

Art. 1709 și 1710, împrumutate dela Domat (5), conțin regule de interpretare cu privire la efectul tranzacției.

---

(1) Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1280, p. 685 (ed. 3-a); Vigié, III, 1188 și 1193, etc. Vezi *infrà*, p. 225.

(2) Baudry et Wahl, *op.* și *loco cit.*, p. 685; Guillouard, *Idem*, 20 și 167; Accarias, *Idem*, 151, nota 2; P. Pont, *Idem*, 644; Laurent, XXVIII, 401; Aubry et Rau, *loco cit.*; Naquet, notă în Sirey, 89. 2. 113; Cas. fr. Sirey, 31. 1. 339; Sirey, 90. 1. 160; D. P. 91. 1. 76, etc. In acest sens, Curtea de Casație a putut să pue în principiu, că indivizibilitatea sau divizibilitatea tranzacției nu este un principiu de drept, ci o chestie de fapt. Vezi Bult. 1893, consid. dela p. 235.

(3) Cpr. L. L. 5 și 9 § 1 și 3, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. L. 3 și 31, *Cod, eod. tit.*, 2. 4.

(4) Cpr. L. 3 § 1; L. 9 § 1 și L. 12, Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Vezi și L. 47 § 1, Dig., *De pactis*, 2, 14.

(5) Vezi Domat, *Lois civiles*, III, p. 3, No. 3 (ed. Carré din 1822).

Regule de interpretare ale tranzacției.

După aceste texte, tranzacția trebue să fie mărginită numai la obiectul pe care părțile l-au avut în vedere. „*Lites de quibus cogitatum non est, in suo statu retinentur*“, zicea Ulpian (1); și acelaș jurisconsult ne dă următoarea regulă, care este temeiul acestor texte: „*Transactio quæcunque fit, de his tantum, de quibus inter convenientes placuit, interposita creditur*“ (2).

Interpretare strictă.

Oricât de generală ar fi o tranzacție, ea nu poate deci să cuprindă decât punctele asupra cărora părțile au înțeles să tranzigă (3); de unde s'a tras concluzia foarte juridică că tranzacția, în ceeace privește interpretarea ei, este de cea mai strictă interpretare, *strictissimi juris* (4).

Exemple.

Astfel, de exemplu, tranzacția făcută asupra capitalului unei dote, nu se întinde la dobânzile ei, afară de cazul când contrariul ar rezultà din voința părților; tranzacția făcută asupra unor bunuri determinate, nu se întinde la alte bunuri (5); tranzacția prin care un moștenitor capabil ar fi renunțat la cauzele de nulitate de cari ar fi izbit un testament, nu împedică pe acest moștenitor de a cere mai târziu reducerea legatului care i-ar atinge rezerva, căci prin recunoașterea validității testamentului, el n'a înțeles să renunțe la dreptul de a-și cere rezerva (6); tranzacția prin care un moștenitor ar fi renunțat în favoa-

---

(1) L. 5, Dig., *De transactionibus*, 2, 15.

(2) L. 9, § 1, Dig., *loco cit.* — „*Les transactions ne règlent que les différends qui s'y trouvent nettement compris*“, zicea Domat, *(loco cit.)*, dela care art. 1709 și 1710 sunt împrumutate.

(3) Tranzacția, chiar când părțile și-au manifestat intenția lor prin expresii generale sau speciale, nu regulează decât diferendul asupra căruia a urmat. Interpretarea intenției lor este lăsată la aprecierea suverană a judecătorilor fondului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 80, p. 640. Vezi *infrà*, p. 214.

C. Calimach. Art. 1826.

„Invoiala încheiată pentru o deosebită pricină, zice art. 1826, din codul Calimach (1389 C. austriac), nu se întinde și la alte pricini, și aceste generalnice învoeli, care glăsuesc pentru toate pricinile în deobște, nu se întind la acele dinadins tăinuite drituri, sau la acele pentru care nici puteau să gândească alcătuitorii învoelei“. Vezi și exemplele citate în notele 78 și 79 din codul Calimach, cari fac parte din lege.

(4) Cpr. Troplong, *Transactions*, 109.

(5) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 109. Vezi și T. Huc, XII, 313, p. 353.

(6) Cpr. Thiry, IV, 275, p. 244.

rea legatarului universal de a atacà testamentul pentru captaţiune sau slăbiciune senilă, nu-l împedică de a cere mai târziu anularea aceluiaş testament pentru incapacitatea legatarului (1), şi aşa mai departe.

Se poate ca, uneori, părţile, prin tranzacţia lor, să fi înţeles a prevedeà orice consecinţe viitoare, şi a împedicà orice reclamaţii ulterioare; însă această interpretare largă nu va fi admisă decât atunci când intenţia lor a fost, în această privinţă, expresă şi neîndoelnică (2).

Aprecierea clauzelor îndoelnice şi întunecoase. Judecătorii fondului apreciază în mod suveran, ca în toate contractele, clauzele întunecoase şi îndoelnice ale unei tranzacţii spre a determinà întinderea ei (3), fără a puteà însă să denatureze contractul şi să-i tăgăduiască adevăratul său caracter (4).

Elimin. art. 1777 fr. din codul nostru ca deprisos. Din împrejurarea că tranzacţia este de strictă interpretare, art. 2050 din codul francez şi 1770 din codul italian, împrumutate tot dela Domat, şi dela L. 9, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15, trag concluzia firească că dacă acel care a făcut o tranzacţie asupra unui drept existent în persoana sa, în momentul contractului *(ex sua persona)*, dobândeşte mai târziu un asemenea drept dela altul, pe care-l moşteneşte, această tranzacţie nu-l leagă în privinţa noului drept, dobândit în urma tranzacţiei.

Acest principiu este evident, pentrucă, în specie, obiectul primei tranzacţii este altul decât acel al pretenţiei de a doua (5). De aceea, acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru ca inutil.

Art. 2051 fr. Tot prin aplicarea dreptului comun (art. 973), art. 2051 din codul francez şi 1771 din codul italian, iarăş eliminate din codul nostru, dispun că tranzacţia făcută de unul din acei interesaţi, nu leagă pe ceilalţi, şi nu poate fi opusă de către aceşti din urmă. „*Imperatores Antoninus et Verus ita rescripserunt: privatis pactionibus non dubium est, non lædi jus cæterorum*“ (1).

---

(1) Pand. fr., v° *Transaction*, 240, şi autorităţile citate acolo.

(2) Pand. fr., v° *cit.*, 267; Guillouard, *Transaction*, 121, etc.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 709; Bult. 1900, p. 511; Cas. fr. D. P. 97. 1. 256; Sirey, 97. 1. 308; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 80; Pand. fr., v° *Transaction*, 237, şi numeroasele autorităţi citate acolo. Vezi şi *suprà*, p. 213, nota 3.

(4) Guillouard, *Transactions*, 122; Baudry et Wahl, *Idem*, 1214 şi 1288; Cas. fr. Sirey, 92. 1. 313; *Pand. Périod.* 93. 1. 100; Pand. fr., v° *cit.*, 247 urm. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1909, No. 35 şi Bult. 1909, ultimul consid., p. 128, 129.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *Transactions*, 1301, *in fine*. Vezi şi exemplul pe care îl dă art. 1826 din codul Calimach, în nota 79, care face parte din lege.

Moştenitorii părţilor.

Rămâne însă bine înţeles că tranzacţia leagă pe moştenitorii părţilor, după cum dispune anume art. 1557 din codul civil otoman (2).

Reprezentanţii părţilor.

Ea leagă, de asemenea, pe mandanţi şi pe reprezentanţii părţilor, nu însă pe terţii, chiar dacă ei ar fi interesaţi în cauză, şi chiar dacă interesul lor ar fi conex, *licet habenti jus connexum cum ipso transigente*, după expresia lui Urceolus (3).

Tranzacţia făcută de un asociat nu leagă pe ceilalţi asociaţi.

De aceea se şi decide, în genere, că tranzacţia făcută de unul din asociaţi nu leagă pe ceilalţi, dacă el nu aveà mandat expres sau tacit dela aceşti din urmă. Este, în adevăr, de principiu că unul din asociaţi poate să facă poziţia celorlalţi mai bună, nu însă mai rea (4).

Tranzacţia făcută de un debitor sau creditor solidar.

De asemenea, tranzacţia făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu este opozabilă celorlalţi, pentrucă situaţia lor comună nu poate fi agravată prin faptul unuia din ei. Dar dacă este adevărat că tranzacţia făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu poate, în principiu, să facă poziţia celorlalţi mai rea, este afară de orice îndoială că tranzacţia poate să le folosească.

Astfel, dacă unul din debitorii solidari este descărcat în totul sau în parte de obligaţie, prin efectul unei tranzacţii, această descărcare va folosi şi celorlalţi codebitori (art. 1038, 1056) (5).

---

(1) L. 3, Pr., Dig., *De transactionibus*, 2, 15. Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 4, şi p. 9, No. 16.

(2) Vezi Young, *Corps de droit ottoman*, VI, p. 392 (Oxford, 1906).

(3) Această regulă îşi are temeiul său în L. 1, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. Cpr. Troplong, *Transaction*, 123.

(4) Cpr. Troplong, *Société*, II, 690 şi *Transaction*, 124.

(5) Cpr. Marbeau, *Transaction*, 263; Troplong, *Idem*, 125, 126; Guillouard, *Idem*, 99; Baudry et Wahl, *Idem*, 1299; P. Pont, *Idem*, 673 urm.; Arntz, IV, 1546; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 664, text şi notele 1, 2 (ed. a 4-a). — Vezi însă Planiol, II, 761, p. 246 (ed. a 5-a). Cpr. tom. VI al Coment. noastre, pag. 170 (în privinţa lucrului judecat).

Oblig. indivizibile.

Aceleași principii sunt aplicabile și în materie de obligații indivizibile (¹).

Tranzacția încheiată între creditor și debitor.

Știm, de asemenea, că o tranzacție avantagioasă încheiată între creditor și debitorul principal folosește fidejusorului (²); pe când tranzacția făcută între creditor și fidejusor nu liberează pe debitorul principal (art. 1142), pentrucă fidejusorul nu reprezintă pe debitor (³).

Moșt. aparent.

Incât privește tranzacțiile încheiate de către moștenitorul aparent, vezi *suprà*, p. 201, text și nota 1.

Asimilarea tranzacției cu lucrul judecat.

Art. 1711. — Tranzacțiunile au între părțile contractante puterea unei sentințe neapelabile. (Art. 969, 1200, 3⁰, 1201, 1213 C. civ. Art. 316 urm. Pr. civ. Art. 2052 § 1 C. fr.) (⁴).

Tranzacția este un contract de mare autoritate; de aceea ea este asimilată unei hotărîri judecătorești „*Non minorem auctoritatem transactionum, quam rerum judicatorum esse, rectâ ratione placuit*“ (⁵).

Tranzacția având, în adevăr, de scop terminarea unui litigiu pendent sau iminent, printr'o convenție care echiva-

---

(¹) Cpr. Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* IV; Troplong, *op. cit.*, 127, și autorii citați în nota precedentă. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2051, No. 27 urm.

(²) Vezi *suprà*, p. 174.

(³) Mourlon, III, 1190; Colmet de Santerre, VIII, 284 *bis* V, etc.

(⁴) *Transactio est instar rei judicatæ*. Cpr. L. L. 10, 16, 20 și 39, Cod, *De transactionibus*, 2, 4; L. L. 19 și 33, Dig., *eod. tit.*, 2, 15; Pothier, *Oblig.*, II, 36.

Deoseb. de redacție de C. fr.

Textul corespunzător francez mai are încă un paragraf, care a fost eliminat din codul nostru. Acest § are următoarea cuprindere. „Tranzacțiunile nu pot fi atacate pentru cauză de eroare de drept și pentru cauză de leziune“. Vezi *suprà*, p. 192, și *infrà*, p. 221.

(⁵) „L. 20, Cod, *De transactionibus*, 2, 4. — L. 2, Cod, *eod. tit.*, zice, de asemenea: „*Propter timorem litis transactione interposita, pecunia recte cauta intelligitur*“. Vezi și Domat, *Lois civiles*, tom. III, p. 6 și 7, No. 9. — Tranzacția, zic autorii, este o *judecată convențională* asupra unui proces născut sau viitor. Vezi Marbeau, *Transactions*, 20; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 398, p. 704, nota 7 (ed. Crome din 1894).

lează cu o hotărîre judecătorească, dă loc la o excepţie analoagă cu aceea a lucrului judecat, şi aceasta chiar dacă în actul scris pentru constatarea tranzacţiei nu se arată modalităţile ei, ci se spune pur şi simplu că părţile s'au împăcat(1).

Aplic. art. 1201 C. civ.

Deci, dacă ivindu-se, în urma tranzacţiei, o contestaţie nouă, una din părţi opune celeilalte excepţia trasă din tranzacţie (2), această excepţie, spre a fi admisibilă, va trebuì să întrunească condiţiile prescrise de art. 1201 C. civ., adecă:

1° Noua contestaţie trebue să aibă de obiect acelaş lucru pe care l-a avut tranzacţia (cpr. art. 1709);

2° Noua contestaţie trebue să aibă loc între aceleaşi persoane sau reprezentanţii lor, lucrând în aceeaş calitate.

Deci, dacă cineva a făcut o tranzacţie în numele său personal, cu privire la proprietatea unui imobil, această tranzacţie nu-i va puteà fi opusă, dacă el nu mai reclamă acelaş lucru *nomine proprie*, ci în calitate de tutor al unui minor sau interzis.

3° Noua contestaţie trebue să fie întemeiată pe aceeaş cauză pe care erà întemeiată tranzacţia primitivă (3).

Deoseb. între tranzacţie şi lucrul judecat.

Aşa dar, drept vorbind, există o analogie oarecare între tranzacţie şi lucrul judecat. Asimilarea este însă departe de a fi complectă, căci între una şi alta există mai multe deosebiri.

Astfel, 1° formele nu sunt aceleaşi;

2° O hotărîre judecătorească nu poate să intervie decât asupra unei contestaţii născută şi actuală, pe când tranzacţia poate să intervie asupra unei contestaţii viitoare (art. 1704);

3° O hotărîre judecătorească nu poate fi atacată pentru vicii de consimţimânt, pe când ştim că soluţia este alta în privinţa tranzacţiei (vezi *infrà*, p. 220 urm.);

---

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1712.

Numai mijloacele care interesează ordinea publică pot fi propuse p. prima oară în Casaţie.

(2) Rămâne însă bine înţeles că excepţia care rezultă din tranzacţie, ca şi autoritatea lucrului judecat, nu poate fi opusă pentru prima oară înaintea Curţei de casaţie, pentrucă aceasta fiind un mijloc nou, numai mijloacele care interesează ordinea publică pot fi propuse deadreptul în Casaţie. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1292; Guillouard, *Idem*, 105; Cas. fr. Sirey, 93. 1. 10; Sirey, 1902. 1. 265; Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 38, p. 335. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 454 şi Cas. fr. *Dreptul* din 1910, No. 58, p. 468.

(3) Cpr. Thiry, IV, 275; Guillouard, *Transaction*, 96 urm.; T. Huc, XII, 321; Dalloz, *Nouveau Code civil annoté*, IV, art. 2052, No. 14 urm., etc.

4⁰ Tranzacţia nu poate fi atacată decât printr'o acţiune în anulare, pe când hotărîrile judecătoreşti sunt supuse căilor de reformare şi de anulare prevăzute de lege;

5⁰ O tranzacţie încheiată asupra mai multor puncte, formând un tot indivizibil (vezi *suprà*, p. 211 urm.), nu poate fi anulată numai *pro parte*, pe când o hotărîre judecătorească având mai multe capete de contestaţie, poate fi reformată sau anulată numai în unele puncte, etc. (1).

Stipularea unei clauze penale.

Art. 1708. — In tranzacţiune se poate stipulà o penalitate contra aceluia ce nu se va ţine de dânsa. (Art. 1020, 1021, 1066 urm., 1069 C. civ. Art. 2047 C. fr.) (2).

După acest text, se poate stipulà o clauză penală într'o tranzacţie(3). Această dispoziţie este, după părerea tuturor autorilor, cu totul inutilă, ea rezultând cu suficienţă din art. 1069. „Dacă la învoeli se rândueşte osândă aceluia ce nu va păzi tocmeala, osânda se pune în lucrare întocmai“, zice art. 3, partea III, capit. 17 din codul Caragea.

---

(1) Cpr. Troplong, *Transaction*, 130 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1291; Guillouard, *Idem*, 106 urm.; Arntz, IV, 1547; T. Huc, XII, 321, etc.

(2) Cpr. L. 37, Cod, *De transactionibus*, 2, 4, unde se zice: „*Promissis transactionis causâ non impletis, pœnam in stipulationem deductam, si contra factum fuerit, exigi posse constat*". Mai vezi L. 16, Dig., *eod. tit.*, 2. 15; Pothier, *Oblig.*, II, 348; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 6, No. 7 (ed. Carré din 1822).

Stipul. clauzei penale într'un testament.

(3) Se decide, în genere, că clauza penală poate fi stipulată şi într'un testament. Astfel, atât doctrina cât şi jurisprudenţa validează, în genere, asemenea clauză, de câteori ea se aplică la o dispoziţie licită şi de ordine privată, căci altfel, după părerea generală, clauza ar fi nulă. Vezi tom. IV al Coment. noastre, p. 102 (ed. 1-a) şi tom. VI al aceloraşi Comentarii, p. 257 şi la autorităţile citate acolo, *adde:* Trib. şi C. Iaşi (afacere în care am pledat noi înşine). *Cr. judiciar* din 1902, No. 45 şi din 1906, No. 14; Cas. fr. Sirey, 1908. 1. 190 şi *Cr. judiciar* din 1908, No. 49. — *Contrà:* Zachariæ (ed. Massé-Vergé, III, § 464, p. 181), după care clauză care ar lipsì pe un moştenitor de partea sa de moştenire, sau pe un legatar de legatul său, *în caz când acestia vor ataca testamentul*, ar fi considerate în toate cazurile ca ilicită. Această controversă va fi examinată mai pe larg în tom. IV (ed. a 2-a), sub art. 1008 C. civil. Vezi asupra acestei chestiuni concluziile depuse de noi înaintea Trib. Iaşi, şi publicate în *Cr. judiciar* din 1902, No. 45, pe care atât trib. cât şi Curtea din Iaşi le-au admis în totul. Cpr. Larombière, *Oblig.*, IV, No. 3, p. 2 urm. (ed. din 1885).

C. Caragea.

Aplic. art. 1069.

Prin urmare, creditorul nu va puteà, conform art. 1069 C. civil, să ceară în acelaş timp şi principalul şi pedeapsa, afară de cazul când aceasta din urmă ar fi fost stipulată numai pentru simpla întârziere (1).

Cazul când se poate cere şi clauza penală şi principalul.

Dacă clauza penală a fost stipulată pentru cazul când una din părţi va atacà judecătoreşte tranzacţia, această clauză fiind, în asemenea caz, o dezdaunare a prejudiciului cauzat prin acţiunea în anulare, va puteà, în genere, fi cerută odată cu principalul (2).

Simplul fapt de a cere rectificarea unei erori de calcul, nu însemnează a atacà tranzacţia (3), afară de cazul când partea ar fi de rea credinţă şi cererea sa ar fi respinsă (4).

Aplic. art. 1067.

Conform dreptului comun (art. 1067), nulitatea tranzacţiei va aduce nulitatea clauzei penale; de unde rezultă că, în caz de a se atacà tranzacţia, clauza penală nu va fi datorită decât atunci când tranzacţia va rămâneà în picioare (5).

Despre cauzele de anulare ale tranzacţiunei.

Art. 1712—1716.

Aceste cauze de anulare sunt prevăzute în mod limitativ de art. 1712—1716 (6).

---

(1) T. Huc, XII, 312; Guillouard, *Transaction*, 125, 126; P. Pont, *Idem*, 617; Baudry et Wahl, *Idem*, 1295; Laurent, XVII, 659 şi XXVIII, 381; Demolombe, XXVI, 659; Larombière, *Oblig.*, IV, art. 1229, No. 5. — *Contrà:* Marbeau, *Transactions*, 180; Accarias, *Idem*, 139. Cpr. art. 1767 § 2 C. italian.

(2) Aubry et Rau, IV, § 421, p. 667, text şi nota 14 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 312; Guillouard, *Transaction*, 127; P. Pont, *Idem*, 621 urm.; Baudry et Wahl, *Idem*, 1294: Troplong, *Idem*, 103 urm.; Pand. fr., v° *Transaction*, 311; Laurent XXVIII, 281.

(3) C. Bastia, Sirey, 37. 2. 448, şi Répert. Dalloz, v° *Transaction*, 120; Pand. fr., v° *cit.*, 316, şi autorii citaţi în nota precedentă.

(4) Cpr. T. Huc, XII, 312; Laurent. XXVIII, 382, etc.

(5) Cpr. Baudry et Wahl, *Transaction*, 1296; Guillouard, *Idem*, 128; P. Pont, *Idem*, 622, 623; Laurent, XXVIII, 382; Aubry et Rau, IV, § 421, p. 667, text şi nota 15, etc.

(6) Cas. rom. Bult. S-a I, 1878, p. 127; Bult. 1888, consid. dela p. 1045, etc. Această din urmă decizie pune în principiu că

Art. 1717.

Cât pentru art. 1717, el nu indică o cauză de anulare, ci autoriză numai rectificarea unor erori de calcul.

Enumerarea cauzelor de anulare.

Cauzele de anulare sunt: 1⁰ viciile de consimţimânt (art. 1712); 2⁰ faptul că tranzacţia a fost încheiată spre executarea unui titlu nul (art. 1713); 3⁰ faptul că ea a fost încheiată pe documente recunoscute în urmă de falşe (art. 1714); 4⁰ faptul că ea a fost încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentinţă rămasă definitivă, despre care ambele părţi sau măcar una din ele (aceea câştigătoare) nu aveau cunoştinţă (art. 1715); 5⁰ şi în fine, descoperirea unor titluri necunoscute în momentul tranzacţiei, şi ascunse prin faptul uneia din părţile contractante (art. 1716).

1⁰ Viciile de consimţimânt.

Art. 953 urm.

Viciile de consimţimânt sunt, după cum ştim: eroarea, violenţa şi dolul (art. 953 urm.).

Dolul şi violenţa. Aplic. dreptului comun C. Andr. Donici.

Mai întâi, încât priveşte dolul şi violenţa, tranzacţia va fi anulată, conform dreptului comun, de câteori se va constată în fapt că consimţimântul uneia din părţi a fost surprins prin dol, sau smuls prin violenţă (¹). „Atuncea poate să întoarcă cineva învoiala ce a făcut, zice codul lui Andr. Donici (§ 5 şi 6, capit. 18), când se va dovedi că ea s'ar fi făcut de frică (însă frică ca aceea care îngrozeşte şi spăimântează pe om), sau prin rău vicleşug, precum am zice: prin scrisori, mărturii şi zapise viclene, *sau prin greşala socotelelor*“ (²).

---

o tranzacţie nu poate fi atacată decât pe calea principală. Mai vezi în acelaş sens, Cas. rom. Bult. S-a I, 1885, p. 399; Bult. 1886, p. 862; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 58, consid. dela p. 467, col. I-a, etc. — Deci, întrucât tranzacţia invocată n'a fost anulată pe calea unui proces principal, judecata nu poate fi chemată a se pronunţă asupra validităţei ei, nulitatea fiind propusă numai ca mijloc de apărare. Cas. rom. Bult. S-a I, 1885, ultimul consid. dela p. 399. — Vezi însă *infrà*, p. 230, text şi nota 2.

(¹) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1894, No. 58, consid. dela p. 470 (în privinţa dolului). Vezi şi *suprà*, pag. 192, text şi nota 1. Cpr. art. 1773 C. italian, care este expres în această privinţă. Vezi *infrà*, p. 222, nota 1.

(²) Vezi şi art. 7, partea III, capit. 17 din codul Caragea. Cpr. art. 1823 C. Calimach (1385 C. austriac). Vezi încât priveşte eroarea de calcul în dreptul actual, *infrà*, explic. art. 1717.

Eroarea. Dr. fr.

Incât priveşte eroarea, art. 2052 § 2 din codul francez dispune, contrar dreptului comun, că tranzacţia *nu poate fi anulată pentru eroare de drept.* Acelaş lucru se spune şi în art. 1772, § 2 din codul italian.

Dr. nostru. Aplic. dreptului comun.

Această dispoziţie, derogatoare dela dreptul comun, care cu greu poate fi justificată, şi care este criticată de autori[1], fiind eliminată de legiuitorul nostru, trebue să aplicăm principiile generale, aşa că o tranzacţie va puteà fi anulată, ca orice contract în genere, atât pentru eroare de fapt, cât şi pentru eroare de drept (art. 953, 954)[2].

Eroare asupra persoanei.

Cât pentru eroarea asupra persoanei, ea este de asemenea, după art. 1712, o cauză de anulare a tranzacţiei, pentrucă acest contract este mai în totdeauna făcut *intuitu personæ*[3]. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1712. — Este admisibilă acţiunea de nulitate contra unei

---

Nemo censetur ignorare legem.

[1] Cpr. în privinţa erorei de fapt, Cas. fr., *Dreptul* din 1905, No. 27, p. 219. — S'ar puteà zice şi s'a zis chiar, în privinţa erorei de drept, că această eroare nu poate, în specie, fi propusă ca o cauză de anulare, pentrucă toţi cetăţenii sunt presupuşi a cunoaşte legea: *Nemo censetur ignorare jus* sau *legem.* Ştim însă că acest adagiu celebru, neînscris în dreptul actual, înscris însă în art. 3 din codul Calimach (2 C. austriac), se aplică cel mult numai legilor de ordine publică. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 45 şi 667 (ed. a 2-a), precum şi tom. VII, p. 341, text şi nota 1. — Astfel, s'a decis că străinul care cumpără un imobil rural, în contra proibiţiei formale a art. 7 din Constituţie, nu poate să invoace necunoştinţa viciului de care este pătat titlul său, de oarece dispoziţia menţionată a art. 7 din Constituţie este o dispoziţie de ordine publică şi de interes naţional, pe care toţi locuitorii ţărei sunt presupuşi a o cunoaşte. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 318 (ed a 2-a). Cpr. Cas. rom. Bult. 1908, p. 799 şi *Dreptul* din 1908, No. 60; *Cr. judiciar* din 1910, No. 8 şi *Dreptul* din 1910, No. 9; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910, No. 37. Mai vezi în acelaş sens, o carte de judecată a judecăt. ocol. Moineşti, foarte bine motivată de amicul nostru, d-nu N. C. Georgescu (magistrat stagiar), publicată şi adnotată de noi în *Cr. judiciar* din 1909, No. 24.

[2] Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 342.

[3] Cpr. Trib. Bacău şi C. Bucureşti. *Dreptul* din 1897, No. 44 şi *Cr. judiciar* din 1908, No. 8. — De câteori, însă, consideraţia persoanei n'a fost cauza determinantă a tranzacţiei, ea nu va fi anulată din această cauză. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1905, No. 7.

tranzacţiuni pentru eroare asupra persoanei, sau a obiectului în proces. (Art. 954 § 2 C. civ. Art. 2053 C. fr.) (1).

Eroarea asupra persoanei şi obiectului tranzacţiunei.

Acest text pune eroarea asupra persoanei pe aceeaş treaptă cu eroarea asupra obiectului convenţiunei. Ştim însă că, pe când eroarea asupra persoanei aduce numai anularea tranzacţiei, eroarea asupra obiectului ei *(in ipso corpore rei)* face, din contra, ca tranzacţia să fie inexistentă (2).

Leziunea. C. austriac, art. 1386.

Ştim de asemenea că, în dreptul nostru, leziunea nu este o cauză de anulare a contractelor între majori, deci nici a tranzacţiei (3). „Nu se poate, zice art. 1386 din codul austriac, să se atace o tranzacţie încheiată de bună credinţă, pentru leziune de mai mult de jumătate (4).

2° Titlul nul.

Art. 1713. — Asemenea, se poate atacà tranzacţiunea făcută spre executarea unui titlu nul, afară numai când părţile ar fi tratat expres despre nulitate. (Art. 966, 1190, 1711 C. civ. Art. 2054 C. fr.) (5).

Inţelesul cuvântului titlu.

Prima chestiune pe care o ridică acest text este aceea de a se şti: ce trebue să înţelegem aci prin *titlu?* Titlul, în specie, nu este actul scris *(instrumentum probationis)*, ci însăş convenția sau faptul generator al dreptului [1]. *Titulus est radix et fundamentum juris prætinsi.*

---

(1) Cpr. L. 9 § 2, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. L. 13, 22, 30 şi 35, Cod, *eod. tit.*, 2, 4. Cpr. art. 1773 C. italian, după care tranzacţia este anulabilă pentru dol, violenţă, eroare asupra persoanei sau obiectului contestaţiei. V. p. 220, nota 1.

(2) Vezi *suprà*, p. 192. Obiectul tranzacţiei se confundă cu cauza ei, zice Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 20 (Ef. Antonescu, judecător unic). — Există eroare asupra obiectului tranzacţiei atunci când o parte voind sa stingă un litigiu, stinge în realitate altul. Trib. Ilfov, *Dreptul*, *loco cit.*

(3) Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 9, nota 1. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1907, No. 68 şi din 1894, No. 58.

Deoseb. între codul Calimach şi codul austriac.

(4) Cpr. L. 78 § 16, Dig., *Ad Senatusconsultum Trebellianum*, 36, 1. — Codul Calimach are o dispoziţie contrară. „Se doboară şi aceea cu bună credinţă învoială, zice art. 1824 din acest cod, când se va dovedì că prin aceasta s'a pricinuit uneia din învoitoarele părţi păgubire covârşitoare peste jumătatea preţului acelui lucru, pentru care se încheiase această învoeală“. — In vechiul drept francez, tranzacţia nu se puteà doborî pentru leziune, decât atunci când există dol. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, p. 12, No. 5 (ed. Carré din 1822).

(5) Argument din L. 51, Pr., Dig., *De pactis*, 2, 14; L. 42, *in fine*, Cod, *eod. tit.*, 2, 3.

Cauza nulităței. Eroarea. Controversă.

A doua chestiune la care acest text a dat loc este relativă la cauza nulităței. De exemplu: moștenitorul și legatarul au făcut o tranzacție asupra întinderei legatului. Mai târziu se dovedește că testamentul, care a făcut obiectul tranzacției, erà revocat [2]. Tranzacția va fi anulată; însă care este cauza anulărei?

După unii, tranzacția este nulă, pentrucă titlul în executarea căruia a fost făcută fiind nul, nu există în specie un drept îndoelnic; deci, tranzacția nu are cauză [3].

După majoritatea autorilor, nulitatea ar fi, în specie, întemeiată pe eroare.

Tranzacția este deci nulă, pentrucă părțile sunt presupuse a fi tratat în necunoștința nulităței titlului. Deci, dacă părțile au cunoscut nulitatea titlului, tranzacția lor este validă [4], chiar dacă ele n'au transigeat asupra nulităței [5].

---

[1] Cpr. Laurent, XXVIII, 412; Guillouard, *Transaction*, 150; P. Pont, *Idem*, 703; Baudry et Wahl, *Idem*, 1247; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 351, etc. Tot în acest sens este luat cuvântul *titlu* și în art. 486 C. civ. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1910, No. 13 (cu observ. noastră). Vezi și tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 309, nota 2 (ed. a 2-a). Mai vezi art. 590, 602, 623, 625, etc., în care cuvântul *titlu* este luat tot în acelaș sens. Prin *titlu* se înțelege însă uneori inscrisul autentic sau privat *(instrumentum)*, care stabilește un drept sau o liberare, de exemplu: în art. 628, 631, 1198 § 4 Cod. civ., etc. Vezi tom. III menționat, pag. 801, nota 1 (ed. a 2-a).

[2] Cpr. Arntz, IV, 1551; Troplong, *Transaction*, 145, etc.

[3] Cpr. Laurent, XXVIII, 415; Arntz, IV, 1551; Colmet de Santerre, VIII, 287 *bis* IV, etc.

[4] Vezi în acest sens, C. București, *Dreptul* din 1904, No. 47 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 55; Thiry, IV, 279; Baudry et Wahl, *Transaction*, 1247; Guillouard, *Idem*, 149 și 166; Accarias, *Transaction*, 157; P. Pont, *Idem*, 702 urm.; Troplong, *Idem*, 145 urm.; Aubry et Rau, IV, § 622, pag. 671, nota 25 (acești autori revin asupra părerei lor anterioare); Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 357; T. Huc, XII, 329; Solon, *Theorie de la nullité*, etc., II, 402, pag. 358 urm. (ed. din 1835). Cpr. Planiol, II, 2301; Cas. fr. și C. Poitiers, D. P. 66. 1. 182; Sirey, 66. 1. 301; D. P. 79. 2. 109. Vezi și C. Galați, *Dreptul* din 1892, No. 45. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1892, pag. 106 și *Dreptul* din 1892, No. 19, etc.

[5] Deci, o acțiune în nulitate poate face obiectul unei tranzacții,

Eroare de fapt sau de drept.

După acest sistem, în care nulitatea se întemeiază pe eroare, această nulitate poate să rezulte atât dintr'o eroare de fapt cât şi dintr'o eroare de drept, întrucât legea noastră nu distinge între aceste două specii de erori (1).

Incetarea aplic. art. 1713.

In orice caz, art. 1713 încetează de a fi aplicabil de câteori tranzacţia, întemeiată pe un titlu nul, a fost executată de bună voe (2).

3º Tranzacţiunea întemeiată pe acte dovedite în urmă de falşe.

Art. 1714. — Tranzacţiunea făcută pe documente dovedite în urmă de falşe este nulă. (Art. 966, 1712, 1716 C. civ. Art. 2055 C. fr.) (3).

Ipoteza art. 1714.

Iată care este ipoteza prevăzută de acest text:

In ajunul unui proces iminent, fac o tranzacţie cu adversarul meu, care invoacă în contra mea documente, adecă acte autentice sau sub semnătură privată, cari sunt falşe, însă pe cari, din eroare, eu le cred adevărate. Dacă, în urma tranzacţiei, se dovedeşte falşitatea acestor acte, eu voiu puteà

şi asemenea tranzacţie este validă, dacă este *expresă* (art. 1713), legea necerând de astădată menţiunile pe cari le cere în actele confirmative (art. 1190). Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8; *Dreptul* din 1904, No. 47 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 55; Cas. rom. Bult. 1903, pag. 1207. Câteodată va fi însă greu de a se recunoaşte dacă actul este o tranzacţie sau o confirmare.

(1) In Franţa se decide, din contra, că numai eroarea de fapt poate aduce nulitatea tranzacţiei, şi aceasta spre a se pune în armonie art. 2054 (al nostru 1713) cu art. 2052 § 2 din codul francez, eliminat de legiuitorul nostru, după care tranzacţia *nu poate fi atacată pentru eroare de drept.* Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 247; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1248, etc. Aceeaş soluţie erà admisă şi în vechiul drept francez. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, pag. 10, No. 2 (ed. Carré). Cpr. L. 3 § 1; L. L. 6 şi 12, Pr., *in fine*, Dig., *De transactionibus*, 2, 15, etc.

(2) Pand. fr., vº *Transaction*, 358; P. Pont, *Transaction*, 707; Solon, *op. cit.*, II, 435, pag. 403 (ed. din 1835). Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 49, pag. 413 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 53; *Cr. judiciar* din 1898, No. 8, etc.

(3) Textul corespunzător francez zice: *este cu totul nulă (entièrement nulle).* Vezi Domat, *Lois civiles*, III, pag. 11, No. 4 (cod. Carré). Cpr. L. 42, Cod, *De transactionibus*, 2. 4. Vezi *suprà*, p. 212 şi *infrà*, p. 225.

cere anularea ei pentru eroare, iar nu pentru lipsă de cauză, căci dacă aş fi ştiut că actele invocate de adversar sunt falşe, sau n'aş fi făcut tranzacţia, sau aş fi făcut-o în alte condiţii. Consimţimântul meu a fost deci viciat printr'o eroare substanţială, care îmi permite de a cere anularea tranzacţiei (¹).

Cazul când există o îndoită anulare.

Dacă ambele părţi s'au înşelat asupra sincerităţei actelor produse, eroarea lor va dà loc la o îndoită acţiune în anulare (²).

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă, în momentul tranzacţiei, ştiam că actele invocate de adversar sunt falşe, nu voiu puteà cere anularea ei, pentrucă am tranzigeat în cunoştinţă de cauză (³).

Deoseb. de redacţie de codul fr.

Textul francez zice că, în acest caz, tranzacţia este *cu totul* nulă *(entièrement nulle)*; ceeace însemnează că ea va fi anulată în privinţa tuturor punctelor ei. Deşi textul nostru zice că tranzacţia este nulă, fără a adăogà cuvintele *cu totul*, totuş credem că aceeaş soluţie este admisibilă şi la noi, din cauza indivizibilităţei tranzacţiei. (Vezi *suprà*, pag. 212).

Dreptul de apreciere al tribunalelor.

Rămâne însă bine înţeles că tribunalele ar puteà să nu anuleze tranzacţia în totul, dacă aceasta a fost intenţia părţilor, pe care ele o apreciază în mod suveran (⁴).

4⁰ Tranzacţiunea încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentinţă definitivă.

Art. 1715. — Este asemenea nulă tranzacţiunea asupra unui proces finit printr'o sentinţă neapelabilă, despre care părţile, sau una din ele, nu aveau cunoştinţă.

Când sentinţa necunoscută părţilor ar fi încă apelabilă, tranzacţiunea va fi validă. (Art. 954, 966, 1712 C. civ. Art. 316 urm., 344 Pr. civ. Art. 2056 C. fr.) (⁵).

(¹) Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 247; Laurent, XXVIII, 418; Pand. fr., v⁰ *Transaction*, 360; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, şi autorităţile citate acolo.

(²) Planiol, II, 2301, 1⁰; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, *in fine*.

(³) Baudry et Wahl, *loco cit.*, pag. 666 (ed. 3-a).

(⁴) Cpr. Laurent, XXVIII, 419. — Vezi însă Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1249, *in fine*; Guillouard, *Idem*, 152, etc.

(⁵) Cpr. *Pauli Sententiæ*, *De pactis et conventionibus*, I, 1, § 6; L. 7, Pr. şi L. 11, Dig., *De transactionibus*, 2, 15; L. 32, Cod, *eod. tit.*, 2, 4; L. 23, § 1, Dig., *De condictione indebiti*, 12, 6; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 13, No. 7 (ed. Carré).

Ipoteza prevăzută de art. 1715.

De câteori intervine o tranzacţie asupra unui proces terminat printr'o sentinţă rămasă definitivă, necunoscută de ambele părţi, sau măcar de partea câştigătoare, tranzacţia este anulabilă (¹). Nulitatea se întemeiază şi de astădată tot pe eroare, iar nu pe lipsa de cauză sau pe o cauză falşă, după cum pe nedrept susţin unii (²).

Cazul când sentinţa necunoscută de părţi erà supusă recursului sau revizuirei.

Tranzacţia este de asemenea anulabilă, după părerea generală, dacă sentinţa necunoscută de părţi, sau de partea câştigătoare, erà supusă recursului în casaţie sau revizuirei. Această soluţie rezultă din lucrările pregătitoare ale codului francez. Şi apoi, art. 1715 declară tranzacţia validă numai în caz când sentinţa este supusă apelului, cu toată eroarea părţilor (³).

Cazul când sentinţa erà supusă apelului.

Tranzacţia este însă validă, dacă sentinţa necunoscută de părţi sau măcar de partea câştigătoare, erà supusă apelului (art. 1715), sau opoziţiei (⁴).

Tranzacţia asupra motivelor de recurs sau revizuire.

Cu toate că tranzacţia este, după cum am văzut, anulabilă când sentinţa este supusă recursului sau revizuirei, totuş se poate foarte bine tranzige asupra motivelor de recurs sau de revizuire (⁵).

Părţile pot, de asemenea, chiar în urma unei sentinţe supusă apelului şi de care ele au cunoştinţă, să tranzigă, spre a înlăturà recursul şi, prin urmare, casarea acelei sentinţe (⁶).

(¹) Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8.

(²) Baudry et Wahl, *Transaction,* 1251, *in fine*, p. 669 (ed. 3-a); P. Pont, *Idem,* 701; Accarias, *Idem*, 161 urm.; Guillouard, *Idem*, 166; T. Huc, XII, 332; Thiry, IV, 279, pag. 248. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 155 (care se contrazice cu cele spuse la No. 166); Larombière, *Oblig.*, I, art. 1131, No. 10; Colmet de Santerre, VIII, 289 *bis* II; Magnier, *Revue critique*, anul 1858, pag. 81 urm.

(³) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1251; Guillouard, *Idem*, 157; Troplong, *Idem*, 155; Mourlon, III, 1180; T. Huc, XII, 332; Laurent, XXVIII, 421. — *Contrà:* C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1898, No. 8 (în privinţa recursului în casaţie).

(⁴) T. Huc, XII, 332.

(⁵) Baudry et Wahl; Guillouard, *loco suprà cit.*

Renunţările nu se presupun.

(⁶) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2056 urm., No. 8 urm.; Cas. fr. D. P. 1902. 1. 566. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 422. Cpr. P. Pont, *op. cit.*, 721. — Intenţia de a renunţà la dreptul de recurs nu este însă niciodată presupusă. Cas. rom. Bult. 1908, pag. 1110. Renunţările, în adevăr, nu se pre-

5⁰ Descoperirea de acte necunoscute părților și ascunse de una din ele.

Art. 1716. — Când părțile au tranzigeat, în genere, asupra tuturor afacerilor ce ar puteà să existe între ele, documentele ce le-ar fi fost necunoscute lor în timpul tranzacțiunei, și care s'ar fi descoperit în urmă, nu constituesc un titlu de anulare a tranzacțiunei, afară numai atunci când ar fi fost ascunse prin fapta uneia din părțile contractante.

Insă tranzacțiunea va fi nulă, când ea n'ar cuprinde decât un singur obiect și s'ar dovedi, din documentele în urmă descoperite, că una din părți nu aveà niciun drept asupra acelui obiect. (Art. 953, 998, 1711, 1714 C. civ. Art. 290, 296 Pr. civ. Art. 2057 C. fr). (¹).

Ipotezele prevăzute de art. 1716.

Ipotezele prevăzute de art. 1716 sunt următoarele: în urma unei tranzacții se descopăr acte necunoscute părților, care dovedesc că una din ele nu aveà niciun drept(²), și chestiunea, în asemenea caz, este de a se ștì dacă tranzacția este anulabilă. Legea distinge două ipoteze:

Art. 1716 § 2.

1⁰ Dacă tranzacția cuprinde un singur obiect, de exemplu, o creanță a cărei plată se dovedește printr'o chitanță descoperită în urma încheierei tranzacției (³), aceasta din urmă este anulabilă pentru cauză de eroare (art. 1716 § 2).

Art. 1716 § 1.

2⁰ Dacă, din contra, tranzacția are de obiect, în mod general, toate afacerile ce părțile au putut să aibă împreună, actele descoperite mai în urmă nu sunt o cauză de anulare

---

supun nici odată. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1903, No. 47 și Bult. 1903, pag. 638.

(¹) Cpr. L. 19, Cod. *De transactionibus*, 2, 4; L. 51, Dig., *De pactis*, 2, 14; Domat, *Lois civiles*, III, pag. 11, No. 3 (ed. Carré, 1822).

C. Calimach. Art. 1824. Deoseb. de C. austriac.

(²) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, considerent dela pag. 74. „Se doboară acea cu bună credință învoială, zice art. 1824, *in fine*, din codul Calimach, dacă se va dovedì din documenturi în urmă găsite cum că o parte nu aveà drit la acest lucru sau la suma pentru care se făcuse învoiala". — *Contrà:* Art. 1387 C. austriac. „Descoperirea de titluri noi *(neu gefundene Urkunden)*, zice acest text, chiar când ar dovedì inexistența de drepturi din partea unuia din contractanți, *nu poate să invalideze o tranzacție făcută de bună credință*". Vezi *infrà*, p. 228, nota 1.

C. Caragea.

(³) Codul Caragea (art. 7 § 2, partea III, capit. 17) dă următorul exemplu: moștenitorul unui împrumutător săvârșit din viață se învoește cu debitorul, iertând o parte din datorie, și în urma încheierei tranzacției, se descopere un testament al defunctului, care iartă debitorului toată datoria sa.

a tranzacţiei decât atunci când au fost ascunse şi reţinute de una din părţi (art. 1716 § 1); pentrucă, în asemenea caz, existând dol, legea nu puteà să presupue că partea, care a fost victima acestui dol, a renunţat la invocarea lui (1).

C. Caragea.

„Dacă vreo parte prigonitoare va ascunde sau va furà, ori însuş sau prin altul, dovezile dreptăţei celeilalte protivnice părţi, şi cu vicleşug se va învoi cu aceea, şi apoi se va vădì adevărul, zice codul Caragea (art. 7 § 1, partea III, cap. 17), nu se socoteşte că s'au învoit“.

Tranzacţia asupra dolului părţei care a ascuns documentele.

Se poate însă întâmplà ca părţile să fi înţeles a tranzige asupra însuş dolului aceluia care a ascuns documentele în chestiune, pentru a înlăturà orice proces în această privinţă; şi, în asemenea caz, nu mai rămâne îndoială că tranzacţia nu va puteà fi anulată, pentrucă însăş ascunderea actelor a făcut obiectul ei (2).

Indreptarea erorilor de calcul.

Art. 1717.— Invederata greşală în socoteli, urmată la facerea tranzacţiunei, nu păgubeşte pe niciuna din părţi, şi trebue să se repareze. (Art. 966, 1712 C. civ. Art. 292 Pr. civ. Art. 2058 C. fr.) (3).

Eroarea de calcul. Art. 1825 C. Calimach.

Eroarea de calcul întâmplată într'o tranzacţie, ca şi într'o hotărîre judecătorească (art. 292 Pr. civ.), nu este o cauză de anulare, însă trebue să fie reparată. „Vederata gre-

---

Dr. roman.

(1) Această distincţie nu erà admisă la Romani. Impăraţii Diocleţian şi Maximian decid în adevăr, în mod general, că nu se poate anulà o tranzacţie făcută de bună credinţă, sub cuvânt de descoperirea unor acte noi, soluţie, care după cum am văzut p. 227, nota 2, a fost admisă şi de codul austriac: *„Sub prætextu instrumenti post reperti, transactionem bona fide finitam, rescindi jura non patiuntur“*. (L. 19, *ab initio*, Cod, *De transactionibus*, 2, 4). Cpr. Arntz, IV, 1554.

(2) Cpr. Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1252, p. 670; P. Pont. *Idem*, 728; Guillouard, *Idem*, 160; Cas. fr. Sirey, 36. 1. 457 şi Répert. Dalloz, v° *Transaction*, 95, 1°. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 425.

(3) Cpr. L. unică, Cod, *De errore calculi*, 2, 5, unde se zice: *„Errorem calculi, sive ex uno contractu, sive ex pluribus emerserit, veritati non adferre præjudicium, sæpe constitutum est“*.—Vezi însă § 6, capit. 18 din codul lui Andr. Donici, citat *suprà*, pag. 220.

gală a sumei care, la încheerea învoelei, se făcuse în scădere sau adăogire, nu păgubeşte pe niciunul din învoitori“, zice art. 1825 din codul Calimach (1388 C. austriac).

Eroarea materială de cifre.

Este vorba, bine înţeles, în specie, de o eroare materială de cifre (¹), iar nu de o eroare sau inexactitate care se poate întâmplà în evaluarea făcută de una din părţi, în privinţa pretenţiilor sale formulate în cifre, mai cu samă atunci când asemenea eroare s'a produs înainte de orice apropiere sau întrunire a părţilor (²). In asemenea caz, există, în adevăr, o afirmaţie falşă, iar nu o eroare de calcul sau de matematică (³).

Socotelile trebue să fi servit de bază tranzacţiei.

Prin urmare, pentru ca să fie loc la îndreptarea unei erori de calcul, nu este suficient de a se demonstrà că părţile au făcut socoteli înainte de tranzacţie, ci trebue să se stabilească ca aceste socoteli au servit de bază trazacţiei (⁴).

Efectele anulărei tranzacţiunei.

Ca şi celelalte contracte, tranzacţia poate fi *nulă* în sens de *inexistentă*, sau numai *anulabilă*.

Cazurile în cari tranzacţia e inexistentă.

Dacă părţile n'au consimţit, sau dacă tranzacţia nu are obiect, sau are un obiect ilicit ori imoral, ea este inexistentă.

(¹) De exemplu: valoarea contestată fiind de 20000 lei, se recunoaşte prin tranzacţie că una din părţi are drept la ³/₄ din această sumă, iar cealaltă la ¹/₄, şi se atribue, din eroare, celei dintăi 16000 lei, în loc de 15000 lei, iar celei de a doua, 4000 lei, în loc de 5000 lei. Cpr. Thiry, IV, 279, pag. 249; Colmet de Santerre, VIII, 291 *bis* I, etc.

(²) Cpr. T. Huc, XII, 334; Baudry et Wahl, *op. cit.*, 1254; Guillouard, *Idem*, 163, 164; Colmet de Santerre, VIII, 291 *bis* II; Troplong, *Transaction*, 167; Cas. fr. D. P. 77. 1. 71 (raportor C. Rau). — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, 739; Laurent, XXVIII, 411.

(³) Cpr. Troplong, *op. cit.*, 167. In acest sens trebue să înţelegem cuvintele care se găsesc în expunerea de motive făcută de Bigot-Préameneu înaintea corpului legislativ: „*On ne pourrait pas regarder comme certaine cette volonté, s'il s'agissait d'erreurs de calcul faites par les parties* **dans l'exposition des prétentions** *sur lesquelles on a transigé*, etc.“

(⁴) T. Huc, XII, 334, *in fine*. şi autorităţile citate acolo.

Neconfirmarea tranzacției inexistente.

Nulitatea, în asemenea caz, nu poate fi confirmată nici în mod expres, nici tacitamente, de exemplu, prin prescripția de 10 ani (art. 1900) (¹), și ambele părți pot oricând să propue inexistența ei.

Cazurile în care tranzacția este numai anulabilă.

Dacă tranzacția este numai viciată, fie prin incapacitatea uneia din părți, fie printr'un viciu al consimțimântului, ea este numai anulabilă, atât pe calea principală, cât și pe calea incidentală (²); și în asemenea caz anularea poate fi acoperită prin confirmarea expresă sau tacită, acțiunea în anulare prescriindu-se prin 10 ani (art. 1900) (³); iar anu-

---

(¹) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1898, No. 71, p. 603; Judec. ocol. Suraia, *Cr. judiciar* din 1910, No. 28 (cu observ. noastră). Art. 1310 din codul italian este expres în această privință. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 633 (ed. 2-a).

(²) Cpr. C. rom. Bult. 1908, p. 1118 și *Dreptul* din 1908, No. 63.

Art. 1900 C. civ.

(³) Acțiunea în anulare pentru cauză de eroare, dol sau violență, se prescrie, după cum știm, prin 10 ani dela descoperirea erorei sau dolului, ori din ziua încetărei violenței (art. 1900).

Necombinarea prescripției decenale cu acea ordinară. Controversă.

Chestiunea este însă de a ști dacă, în aceste cazuri, independent de prescripția de 10 ani, acțiunea în anulare nu se mai stinge încă prin 30 de ani socotiți din ziua tranzacției. Afirmativa este admisă de unii, așa că, după acest sistem, dacă au trecut 30 de ani dela data tranzacției, acțiunea în anulare ar fi prescrisă, chiar dacă n'a trecut încă 10 ani dela descoperirea erorei sau dolului. Vezi în acest sens, Aubry et Rau, IV, § 339, *in fine*, pag. 464, 465, text și nota 42 (ed. a 5-a), pag. 282 din ed. a 4-a; Baudry et Barde, *Oblig.*, III, 2052 (ed. a 3-a); Laurent, XIX, 53 și XXVIII, 427; T. Huc, VIII, 203; Leroux de Bretagne, *Prescription*, II, 1154; Duvergier, Consultație publicată în Sirey, 54. 2. 49; C. Paris, Sirey, *loco cit.* și D. P. 55. 2. 155; Trib. Albi, *Dreptul* din 1910, No. 15 (cu observ. noastră critică), etc. Această soluție este însă, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă acolo unde legea organizează o prescripție supusă unui termen special, precum este în specie, nu se mai poate aplicà art. 1890. In sistemul contrar am ajunge la acest rezultat cu totul straniu, că dacă dolul n'a fost descoperit decât după 30 de ani, victima lui ar fi lipsită de orice protecție, acțiunea sa fiind stinsă înainte chiar de a puteà fi exercitată. Vezi în acest din urmă sens, Bufnoir, *Propriété et contrat*, pag. 741, 742; Planiol, II, 1292 (ed. a 5-a); Demolombe, XXIX, 165; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1304, No. 29; P. Pont, *Transaction*, 737; Beudant, *Contrats et obligations*, 914; Valette, *Mélanges de droit et de jurisprudence*, II, pag. 3 urm.; Marcadé, nota în *Journal du palais*, 54, 2, pag. 13 urm.; Seligman, *Revue critique*, anul larea nu poate fi propusă decât de partea incapabilă (art. 952), sau care a fost victima erorei, dolului ori violenţei. Aceste principii nu sunt, de altfel, decât aplicarea dreptului comun (1).

Art. 952.

In cazurile art. 1713—1716, nulitatea fiind, după părerea generală, relativă, se vor aplicà principiile dela nulităţile relative (2).

Nulitatea relativă.

Acţiunea în anulare este deci supusă prescripţiei de 10 ani (art. 1900) (3).

Aplic. art. 1900.

In caz de a se anulà tranzacţia, tribunalele o vor anulà în întregimea ei, din cauza indivizibilităţei ei (4).

Indivizibilitatea tranzacţiei.

Tranzacţiunea în dreptul internaţional.

Tranzacţia fiind un contract, este supusă, în privinţa formei şi a fondului, regulelor la care sunt supuse toate contractele în genere.

Aplic. dreptului comun.

Locul contractului este acela în care părţile au consimţit, chiar dacă formalităţile necesare la perfectarea lui, precum ar fi, de exemplu, omologarea justiţiei în cazul art. 413 C. civ., ar fi avut loc în altă ţară (5).

In privinţa capacităţei necesare spre a tranzige (art. 1706), se va observà, în principiu, legea naţională a fiecărei părţi.

Capacitatea părţilor.

In ceeace priveşte chestiunea de a se şti dacă tutorul

Art. 419 C. civ.

1854, tom. V, pag. 447, etc. Vezi asupra acestei controverse tom. VII al Coment. noastre, pag. 97, 98 şi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, III, art. 1304, No. 290, etc.

(1) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 165; Pand. fr., v° *Transaction*, 389 urm.; Vigié, III, 1192, etc.

(2) Cpr. Guillouard, *Transaction*, 166; Baudry et Wahl, *Idem*, 1252, pag. 670; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2057, No. 6.

(3) Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 7; Thiry, IV, 279, pag. 249; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1904, No. 47 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 55.

(4) Vezi *suprà*, pag. 225. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 167; Pand. fr., v° *Transaction*, 394, etc.

(5) Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*. v° *Transaction*, No. 2: Laurent, *Droit civil international*, VII, 446. — Vezi însă Fœlix-Demangeat, *Tr. de droit international privé*, I, pag. 245 (ed. a 4-a, 1866), etc.

poate să tranzigă cu minorul devenit major, asupra socotelilor tutelei, se va observà legea naţională a minorului, întrucât dispoziţia art. 419 este necontestat stabilită în favoarea lui (1).

Art. 82 L. judec. de ocoale din 1907.

Incât priveşte art. 82 din legea judecătoriilor de ocoale dela 1907, care permite părţilor de a stinge, în unele cazuri, acţiunea publică prin împăcarea lor (vezi *suprà*, p. 197), el se va aplicà, de bună-samă, şi străinilor cari s'ar judecà în ţara noastră, pentrucă această dispoziţie are de scop micşorarea proceselor (2).

Siguranţele reale.

Siguranţele reale, despre care avem să ne ocupăm de acum înainte, fac obiectul titlului XV, XVI şi XVIII.

Siguranţele reale se împart în siguranţe asupra mobilelor şi asupra imobilelor.

Sigur. reale mobiliare.

Siguranţele reale *mobiliare* sunt: amanetul (art. 1685—1696) (3) şi privilegiile asupra mobilelor (art. 1728 — 1736).

Sigur. reale imobiliare.

Siguranţele reale imobiliare sunt: antichreza (art. 1697 — 1703), privilegiile asupra imobilelor (art. 1737 — 1745) şi ipotecile (art. 1746 urm.).

Antichreza.

In codul francez, antichreza figurează alăturea cu amanetul în acelaş titlu, sub rubrica generală: *du nantissement* (4).

Elimin. art. 2071, 2072 fr. din codul nostru.

Legiuitorul nostru a eliminat art. 2071 din codul francez, care definește *nantisementul:* contractul prin care debitorul remite un lucru creditorului spre siguranța datoriei sale. El a eliminat, de asemenea, art. 2072 din acelaș cod, după care nantisementul unui lucru mobil se numește amanet, iar acel al unui lucru imobil, antichreză. Redactorii codului nostru au făcut din amanet și antichreză două titluri aparte: titlul XV și titlul XVI. Acelaș lucru îl observăm și în codul italian.

---

(1) Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1420 (ed. din 1897).

(2) Cpr. Rolin, *op. cit.*, III, 1421, p. 449.

(3) Codul de comerţ întrebuinţează cuvântul *gagiu* (art. 478—489).

Etimol. cuvântului nantissement.

(4) Cuvântul ***nantissement***, care înseamnează remiterea în posesiunea creditorului a unui lucru al debitorului, spre siguranţa celui dintâi, vine probabil dela *nancisci*, *nactus*, sau *nanctus*. — Vezi însă Guillouard, *Nantissement*, 16, care face să derive acest cuvânt, după Littré, dela cuvântul *Namium*. Oratorul guvernului, Berlier, a zis că se poate considerà *nantisementul* ca o fidejusiune reală. Nantisementul este un contract real şi accesoriu cu titlu oneros, fiindcă este interesat pe deoparte şi de alta. ***Pignus utriusque gratia datur*** (Instit., *Quibus modis re contrahitur obligatio*, 3, 14, § 4). Cpr. Pothier, *Nantissement*, 15; Guillouard, *Idem*, 26.

TITLUL XV

DESPRE AMANET (1) (SAU GAJU).

Noţiunea, definiţia şi caracterele amanetului.

Art. 1685. — Amanetul este un contract prin care datornicul remite creditorului său un lucru mobil spre siguranța datoriei. (Art. 1690, 1722, 1730, 3⁰ C. civ. art. 478 urm. C. com. art. 2071 C. fr., 1878 C. **Italian)** (2).

Definiție.

Amanetul sau gagiul (3) *(pignus)* (4) este deci acel contract

---

Origina cuvântului amanet și dr. nostru anterior.

(1) Cuvântul *amanet* este de origină turcească. „Se numeşte *emanet*, zice art. 762 din codul civil otoman, lucrul altuia care se găsește în mânile unei persoane ce devine păzitorul lui *(emin)*". Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 549, nota 4. Cuvântul *amanet* se găsește și în codul Calimach (art. 582 urm. și 1800 urm.). Codul Andr. Donici are de asemenea un capitol (XIII), intitulat: *despre amanet sau zălog*. In fine, codul Caragea are un capitol întreg (partea III, capit. 11) intitulat: *despre zălogire*. După această legiuire, zălogul puteà fi mişcător şi nemişcător (art. 14, *loco cit.*). In acest din urmă caz, zălogul se numeà *antichrizis* sau antichreză, care nu este decât o varietate a contractului de amanet. Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 5.

C. italian. Art. 1878.

(2) Iată cum se exprimă partea întâi a art. 1878 din codul italian, pe care legiuitorul nostru a reprodus-o întocmai. „*Il pegno e un contratto, col quale il debitore dà al creditore una cosa mobile per sicurezza del credito;*" şi acest text adaogă că lucrul trebue să fie restituit în natură după stingerea datoriei, adaos pe care textul nostru a făcut greşeala de a nu-l reproduce.

Etimologia cuv. gaju.

(3) Incât priveşte etimologia cuvântului gaj sau gaju *(vadium, guadius, guadium)*, vezi Guillouard, *Nantissement*, 37.

Origina cuv. pignus.

(4) Cuvântul *pignus* vine dela *pugnus* (pumn). „*Pignus appellatum est a pugno, quia res quæ pignori dantur, manu tra-*

real, unilateral, cu titlu oneros şi indvizibil, prin care debitorul *sau un terţiu* (¹) remite un lucru *mobil* (²), creditorului, spre siguranţa creanţei sale. Amanetul este deci un contract accesoriu, ca şi fidejusiunea şi ca şi ipoteca (³).

Câteodată cuvântul amanet însemnează însuş lucrul care face obiectul contractului, şi care se remite creditorului, de exemplu: în art. 1688, 1689, 1690, etc. (⁴).

Anularea oblig. principale.

Din împrejurarea că amanetul este un contract accesoriu, rezultă că el nu produce niciun efect de câteori obligaţia principală va fi anulată (⁵).

Contract real. C. Calimach. Art. 582.

Amanetul este un contract *real*, ca şi la Romani, căci el nu devine perfect decât prin remiterea lucrului (argument din art. 1685) (⁶). „Dritul amanetului este acel drit *realnic*,

---

duntur". L. 238, § 2, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16.

(¹) Art. 2077 din codul francez, dispune anume că un terţiu poate să deà un amanet pentru debitor. (Cpr. art. 588 C. Calimach, 450 C. austriac). Acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, ideea exprimată de el înţelegându-se dela sine. „Acest text este inutil, zice Acollas (*Manuel de droit civil*, III, p. 597), şi el nu figurează în cod, decât pentrucă figurează în Pothier (*Nantissement*, V, 16)". Cpr. art. 1655, care dispune că *oricine* poate să se facă fidejusor fără ordinul şi chiar fără ştiinţa aceluia pentru care se obligă. Vezi explic. acestui text, *suprà*, p. 121 urm. — Elimin. art. 2077 fr. din C. nostru ca inutil.

Rămâne însă bine înţeles că terţiul care a procurat amanetul, are recurs în contra debitorului, întocmai ca şi fidejusorul. Art. 98 din codul japonez dela 1896 este expres în această privinţă. — Recursul terţiului contra debitorului.

(²) Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 374, No. 1. Vom vedeà însă că, prin excepţie, pot fi amanetate şi produsele solului prinse încă de rădăcini (art. 480 C. com., § adaos prin legea din 15 Iunie 1906; art. 6, lit. *a*, L. din 1 Aprilie 1894, p. înfiinţarea unei bănci agricole, etc.).

(³) Cpr. Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1898, No. 25, p. 220.

(⁴) „Lucrul asupra căruia se cuvine creditorului dritul amanetului, se numeşte în deobşte amanet, zice art. 583 din codul Calimach (447 C. austriac). Incât priveşte diferitele sensuri ale cuvântului *pignus* la Romani, vezi Troplong, *Nantissement*, 16. — C. Calimach. Art. 583.

(⁵) Laurent, XXVIII, 436; Baudry et Loynes, *Nantissement*, I, 9; Répert. Sirey, v° *Gage*, 15. — Anularea contractului de amanet nu atrage însă nulitatea obligaţiei principale. Vezi autorii *suprà* citaţi.

(⁶) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V. 8; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 6; Thézard, *Idem*, 12; Guillouard, *Idem*, 20 şi 38; Beuzice art. 582 din codul Calimach (447 C. austriac), carele se dă creditorului ca să se împlinească împrumutul din lucrul zălogit la dânsul, dacă nu va luà la termenul rânduit îndestularea sa".

Contract unilateral. Neaplic. art. 1179. Amanetul este un contract unilateral(¹), aşa că de câteori se va încheià pentru constatarea lui un act sub semnătură privată, art. 1179, care prevede formalitatea dublului original, nu este, în principiu, aplicabilă(²).

Precarist. Art. 1853. Ca şi arendaşul, uzufructuarul, depozitarul, etc., creditorul amanetar nu posedă lucrul pentru dânsul, ci pentru altul (art. 1853). In calitatea sa de precarist, el nu poate deci să prescrie lucrul(³).

Aplic. art. 1909. Dacă lucrul constituit amanet a fost perdut sau furat, el poate însă să-l revendice dela acela în mânele căruia se găseşte (art. 1909)(⁴).

---

dant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 139, p. 118; Laurent, XXVIII, 435, 437; Colmet de Santerre, VIII, 295 *bis* II; Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 7; Aubry et Rau, IV, § 431, p. 699, (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 345; Planiol, II, 2401. — *Contrà:* Vigié, III, 1200; Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 640 urm.

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 8; Guillouard, *Idem*, 21; Laurent, XXVIII, 437; Thiry, IV, 284; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 289. — *Contrà:* Pothier, *Nantissement*, 14; Troplong, *Idem*, 31; P. Pont, *Idem (Petits contrats)*, II, 1067; Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 8; T. Huc, XII, 346. După aceste din urmă autorităţi, amanetul ar fi un contract *sinalagmatic imperfect*, ceeace ştim că este inadmisibil. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 11, nota 1 şi tom. IX, p. 557, nota 4, 638 şi 669, nota 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2071, 2072, No. 92 urm.

(²) Vezi autorii citaţi în nota precedentă. — De fapt, însă, necesitatea dublului original va fi indispensabilă, căci actul scris care constată amanetul, fiind în mâna debitorului, pentru ca el să poată reclamà la timpul oportun restituirea lucrului, creditorul va cere neapărat ca să i se remită şi lui un exemplar, pentru ca el să poată, la nevoe, dovedì existenţa contractului. Cpr. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Laurent, *loco cit.*; Guillouard, op. cit., 22 şi 73; Colmet de Santerre, VIII, 299 *bis* I; Duranton, XVIII, 517; Répert. Sirey, *v⁰ cit.*, 156. Vezi şi *infrà*, p. 246.

(³) Cpr. Planiol II, 2430 (ed. a 5-a); Aubry et Rau, II, § 180, p. 124, 125, (ed. a 5-a); T. Huc, XIV, 509; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2071, 2072, No. 98 urm. etc.

(⁴) Thézard, *Nantissement*, 15, *in fine*, p. 26.

Amanetul poate fi civil sau comercial.

Amanetul poate fi civil sau comercial. In cazul întâiu, el este cârmuit de regulele codului civil, iar în cazul al douilea, de art. 478 urm. din codul de comerţ.

Contr. accesoriu.

In calitatea sa de contract accesoriu, el îşi primeşte caracterul civil sau comercial dela creanţa ce garantează(1).

Imprum. Cred. agricol sau Băncei agricole.

Imprumuturile constituite de creditul agricol şi de banca agricolă sunt de natură comercială (art. 30 L. din 2 Iunie 1892 şi art. 16 L. din 1 Aprilie 1894).

Art. 478 C. com.

Caracterul civil sau comercial al amanetului atârnă de natura obligaţiei principale ce el garantează (art. 478 C. com.). Aceasta este o consecinţă a împrejurărei mai sus expuse, că amanetul nu este decât accesoriul obligaţiei principale(2).

Condiţiile de validitate esenţiale contractului de amanet.

Pentru ca contractul de amanet să fie valid *între părţi*, se cere: 1⁰ consimţimântul lor; 2⁰ capacitatea lor; 3⁰ şi în fine, remiterea lucrului în posesiunea creditorului sau a unui terţiu ales de părţi (art. 1685, 1688).

1⁰ Consimţimântul părţilor.

Incât priveşte consimţimântul părţilor, nu avem nicio observaţie de făcut, principiile dreptului comun fiind aplicabile şi în această privinţă.

2⁰ Capacitatea părţilor.

Incât priveşte capacitatea părţilor, creditorul trebue să aibă pe acea de a se obligà, fiindcă primirea amanetului atrage pentru dânsul obligaţia de a veghià la paza lui, şi responsabilitatea eventuală a daunelor ce acest lucru poate să aducă(¹); iar debitorul constituitor al amanetului, ca și acel care constitue o ipotecă, trebue să aibă capacitatea de a înstrăinà, pentrucă constituirea amanetului, ca și aceea a ipotecei, poate să conducă la înstrăinarea lucrului (art. 1689) (²).

---

(1) Laurent, XXVIII, 436; Guillouard, *Nantissement*, 19; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 9; P. Pont, *Idem*, 1060; Pand. fr., v⁰ *Gage*, 72 urm.; C. Montpellier, Sirey, 42. 2. 265, etc.

(2) Cpr. C. Paris, D. P. 90. 2. 62; Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 18 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 9 şi 147; Laurent, XXVIII, 436, etc.

Art. 12 și 16 C. com.

Rămâne însă bine înțeles, că minorii și femeile măritate autorizate a face comerciu pot, în ceeace privește comerciul lor, să constitue amaneturi asupra tuturor lucrurilor de care ei pot dispune (art. 12 și 16 C. com.).

Constit. amanetului prin mandatar.

Amanetul poate fi constituit prin mandatar, însă pentru aceasta se cere un mandat special; căci, după cum știm, mandatarul general nu are dreptul de a înstrăinà, de a ipotecà, nici de a constituì drepturi reale(³).

Sancțiunea regulelor de mai sus.

Sancțiunea regulelor de mai sus consistă în anularea contractului după regulele dreptului comun, și în restituirea lucrului constituit amanet(⁴).

Art. 724 § 1 C. com.

Incât privește amanetul constituit de un falit el este nul de drept, dacă este făcut în urma sentinței declarative de faliment (art. 724 § 1 C. com.).

Art. 724 § 3 C. com.

Sunt de asemenea nule, *față de masa creditorilor*, amaneturile constituite de falit, în intervalul de șase luni, înainte de epoca încetărei plăților, în favoarea soțului sau soției sale, în favoarea rudelor sale în linie directă și acelor colaterale sau aliate până la gradul al patrulea (art. 724 § ultim C. com.). Art. 724 se aplică, fără nicio îndoială, la amaneturile constituite de falit în perioada suspectă, întrucât acest text anulează, față de masa creditorilor, *toate înstrăinările de bunuri mișcătoare, cu orice titlu ar fi.* Or, amanetul este o înstrăinare indirectă.

Art. 725 C. com., 975 C. civ.

Independent de această nulitate, amanetul constituit de un comerciant în frauda creditorilor săi, poate fi anulat pe

---

(¹) Guillouard, *Nantissement*, 40; Troplong, *Idem*, 87; Baudry et Loynes, *Idem*, 23, etc.

(²) Guillouard, *loco cit.*; Troplong, *Idem*, 85; Laurent, XXVIII, 439; Baudry et Loynes, *Idem*, 24, etc.

(³) Vezi Guillouard, *Mandat*, 93 și *Nantissement*, 46; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 28; Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 73; Troplong, *Nantissement*, 86. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 578 urm. Cpr. L. 21, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

(⁴) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 24, *in fine*.

calea acţiunei pauliane, *în orice timp ar fi fost făcut* (art. 725 C. com. 975 C. civ.)(¹).

Amanetarea lucrului altuia.

Am zis că debitorul care constitue un amanet trebue să aibă capacitatea de a înstrăinà; de unde rezultă că, spre a puteà amanetà un lucru, trebue a fi proprietarul lui (²); aşa că, în principiu, proprietarul lucrului amanetat poate în toate cazurile, să-l revendice dela creditor.

Aplic. art. 1909.

Acest principiu sufere însă o excepţie însemnată, din cauza art. 1909. Astfel, proprietarul lucrului amanetat va puteà să revendice acest lucru, însă numai atunci când creditorul care l-a primit erà de rea credinţă, adecă ştieà că lucrul amanetat erà străin (³), revendicarea ne mai putând să aibă loc, dacă creditorul amanetar a fost de bună credinţă, decât atunci când lucrul a fost perdut sau furat (⁴).

(¹) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 77, p. 619.

C. Caragea şi C. Calimach. Art. 596.

(²) „De se va zălogì lucrul străin, să se deà stăpânului său", zice art. 3 partea III, capit. 11 din codul Caragea. — Vezi însă art. 596 din codul Calimach (456 C. austriac), care are următoarea cuprindere: „Dacă se va amanetà un lucru străin mişcător, fără ştirea şi învoirea proprietarului, atuncea, după regulă, are el drit a reclamà întoarcerea lucrului său, iar într'acele întâmplări în care jalba pentru reclamarisirea lucrului nu este primită împrotiva celui cu bună credinţă stăpânitor, se îndatoreşte proprietarul lucrului ori să despăgubească pe cel cu bună credinţă ţiitor al amanetului, sau lepădându-se cu totul de acesta, să se mulţumească cu dritul despăgubirei asupra amanetarisitorului".

(³) Creditorul amanetar, ca şi dobânditorul lucrului, este presupus de bună credinţă. Planiol, II, 2398, *in fine*, p. 758 (ed. a 5-a).

(⁴) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 31 şi nota 4 în D. P. 1909. 1. 57; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 53 (ed. din 1846); Guillouard, *Nantissement*, 42 urm. şi *Prescription*, II, 878; Planiol, II, 2398; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 194; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 387; Thiry, IV, 283, p. 254; Laurent, XXVIII, 440 şi XXXII, 575; Daniel de Folleville, *Possession des meubles*, p. 34 urm.; Poincaré, *Révendication des meubles*, p. 210; Le Roux de Bretagne, *Prescription*, II, 1324; Troplong, *Prescription*, II, 1060 şi *Nantissement*, 74; Aubry et Rau, II, § 183, p. 159, text şi nota 36 (ed. a 5-a); P. Pont, *Petits contrats*, II, 1073; C. Paris, D. P. 95. 2. 180; Sirey, 98. 1. 481, nota *a;* C. Parma, *La Legge* din 1883, 2, p. 603. Vezi şi tom. V al Coment. noastre, p. 174, 175. Cpr. art. 1207 C. german.— Vezi însă Pothier, *Nantissement*, V, 27; Baudry et Tissier, Neaplic. art. 1909 la lucrurile incorporale.

Regula de mai sus lasă a se presupune că lucrul amanetat este corporal, căci de câteori este vorba de lucruri incorporale, proprietarul lor poate în totdeauna să le revendice, pentrucă, după cum ştim, principiul statornicit de art. 1909 nu se aplică acestor lucruri (¹).

3° Remiterea lucrului creditorului sau unui terţiu ales de părţi (art. 1685, 1688).

Contractul de amanet fiind, după cum ştim, un contract *real*, nu devine perfect, chiar între părţi, afară de excepţiile pe care le vom vedeà mai la vale, decât prin remiterea lucrului în posesiunea creditorului sau unui terţiu ales de părţi (²); şi această remitere trebue să se facă cu intenţia de a conferì creditorului un drept de privilegiu asupra lucrului.

Amanetarea din nou a lucrului amanetat.

Existenţa unui prim amanet nu face obstacol ca acelaş lucru să fie din nou amanetat la o altă persoană; destul

---

Prescription, 869, p. 692 (ed. a 3-a); Albert Tissier, nota în Sirey, 98. 1. 481; Grenier, *Hypothèques*, II, 314, p. 22 (ed. belg. din 1833). Cpr. T. Huc, XIV, 509.

Şi creditorul amanetar, desezisat de lucru prin perderea sau furarea lui, va puteà să-l revendice dela terţii posesori. Valette, *op. cit.*, 49, p. 49; Thiry, IV, 293. Vezi *infrà*, p. 249 şi p. 257, *ad notam, in fine.*

(¹) Thiry, *loco cit.* Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 576, text şi nota 6 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 474, nota 2; tom. VIII, p. 840, etc.

(²) Este de esenţa contractului, zice foarte bine Curtea din Paris, ca să se facă tradiţia lucrului şi ca debitorul să fie desezisat de el. Sirey, 51. 2. 619; D. P. 52. 2. 218. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 58. — O creanţă pe amanet nu are acest caracter, zice tribunalul din Dorohoi, când nu se dovedeşte faptul material al unei posesii reale a lucrului amanetat. *Dreptul* din 1896, No. 59, pag. 512.

Aplic. regulelor de mai sus mobilelor posedate de străini.

Această dispoziţie se aplică şi mobilelor posedate de străini în România, fiindcă considerate în individualitatea lor, ele sunt cârmuite de legile române, în ceeace priveşte privilegiile ce pot să existe asupra lor. Cpr. C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi şi Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 15172 urm. Trib. din Béziers a decis foarte bine, în această privinţă, că legea teritorială este aceea care determină cauzele legitime de preferinţă, oricare ar fi naţionalitatea credidorului şi natura bunurilor la care se aplică această preferinţă. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră).

este ca al doilea creditor să dobândească şi el împreună cu cel dintâi, posesiunea lucrului amanetat, sau ca acelaş lucru să fie deţinut de către un terţiu în contul ambilor creditori. Şi posesiunea lucrului de către un terţiu are tocmai de efect de a permite debitorului să constituească mai multe amaneturi asupra aceluiaş lucru, fără consimţimântul creditorilor săi [1]. (Vezi *infrà*, p. 260).

Lucrurile care pot fi amanetate.

C. Calimach. Art. 584.

Art. 584 din codul Calimach (448 C. austriac) dispune că toate lucrurile care sunt în comerţ pot fi supuse amanetarisirei [2], şi acest text adaogă: „dacă lucrul este mişcător, contractul se numeşte *amanet*, iar dacă el este nemişcător, se numeşte *ipotecă*“ [3]. (Vezi *infrà*, p. 312).

Art. 963 C. civ. actual.

Aceeaş soluţie este admisibilă şi astăzi, în baza art. 963. „*Quod emptionem venditionemque recipit, etiam pignorationem recipere potest*“ [4].

Aşa dar, numai lucrurile susceptibile de posesiune şi de înstrăinare pot fi constituite amanet [5].

---

[1] Cpr. Aubry et Rau, IV, § 431, p. 699 (ed. a 4-a); Troplong, *Nantissement*, 315 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, 87; Guillouard, *Idem*, 106; P. Pont, *Idem*, 1140; T. Huc, XII, 378; Laurent, XXVIII, 487; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 161 urm.; Cas. belg. D. P. 98. 2. 162.

C. Caragea şi dr. străin.

[2] „Câte stăpânim, acelea numai le şi zalogim“, zice art. 3, partea III, capit. 11 din codul Caragea. Cpr. art. 1864 C. civil spaniol; art. 856 C. portughez, etc. — Incât priveşte lucrurile cari nu pot fi amanetate către casele de împrumut pe amanet, vezi art. 8 din legea dela 23 Februarie 1906.

[3] Iată cum se exprimă în această privinţă Domat, *Lois civiles*, III, p. 374, No. 1 (ed. Carré): „*Le mot* **gage** *se dit plus proprement des choses mobilières, et qui se mettent entre les mains et en la puissance du créancier, et le mot* **hypothèque** *signifie proprement le droit acquis au créancier sur les immeubles qui lui sont affectés par son débiteur, encore qu'il n'en soit pas mis en possession*“.

[4] L. 9 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*. Vezi şi L. 1 § 2, Dig., *Quæ res pignori*, etc. 20, 3, unde se zice: „*Eam rem quam quis emere non potest, quia commercium ejus non est, jure pignoris accipere non potest*“.

[5] Amanetul se întinde asupra accesoriilor lucrului, de exemplu: asupra prăsilei animalului amanetat. Troplong, *Nantissement*,

Lucr. corporale și incorporale.

Astfel, pot fi amanetate: toate lucrurile corporale, chiar banii, și lucrurile necorporale, precum creanțele (art. 1687)(¹).

Amanetarea unei creanțe.

In caz de amanetarea unei creanțe, creditorul trebue să fie pus în posesiunea titlului creanței (art. 1318)(²), notificarea făcută debitorului conform art. 1393 C. civil nefiind suficientă, această notificare având de scop numai prevenirea debitorului ca el să nu plătească în mânile creditorului primitiv (art. 1687). (³)

Amanet. fondurilor de comerț, etc.

Mai pot fi amanetate: brevetele de invenție conferite conform legei din 17 Ianuarie 1906(⁴); fondurile de comerț

C. Calimach. Art. 597.

84. Cpr. L. 13, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 3, Cod, *In quibus causis pignus*, etc., 8, 15, etc." „Dritul amanetului se întinde, zice art. 597 din codul Calimach (art. 457 C. austriac), asupra tuturor părților lucrului amanetat, care sunt supuse neîngrăditei proprietăți a amanetarisitorului, cum și sporirile amanetului, și cel cuvenite la acesta; se întinde dar și asupra rodurilor nestrânse încă, și neculese de pe pământ sau de pe copaci".

Art. 479 C. com.

(¹) Incât privește gajul cambiilor titlurilor la ordin, acțiunilor, părților de interes și obligațiunilor nominative ale societăților financiare, industriale, comerciale, etc., vezi art. 479 C. com., complectat prin legea din 15 Iunie 1906.

Dr. roman.

La Romani, lucrurile incorporale nu puteau fi amanetate. „*Incorporales res traditionem et usucapionem non recipere manifestum est*". (L. 43 § 1, Dig., *De adquirendo rerum dominio*, 41. 1. Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 6. — Vezi însă Pothier, *Tr. de l'hypothèque*, IX, 211, p. 482.

(²) Cpr. Trib. Covurlui și C. Galați, *Cr. judiciar*, din 1905, No. 4 și *Dreptul* din acelaș an No. 32. Vezi și Cas. fr., Sirey, 94. 1. 273. — Sub imperiul legiuirilor noastre anterioare, atât în materie civilă cât și comercială, actul prin care se constituea în gaj un mobil incorporal, era valid chiar dacă nu avea dată certă și nu era notificat debitorului creanței. Cas. rom., Secții-Unite, Bult. 1881, pag. 255 și *Dreptul* din 1881, No. 32.

(³) S'a decis că creditorul, căruia s'a constituit în gaj o creanță ipotecară, este un terțiu, care se poate prevală de lipsa formalităței notificărei creanței în persoana debitorului, cerută de art. 1393 C. civ. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1910, No. 69 (cu o importantă observație a d-lui G. C. Plesnilă).

(⁴) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 147; T. Huc, XII, 351; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 34 și 66; Laurent, XXVIII, 462; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 283; Guillouard, *Nantissement*, 51; P. Pont, *Idem*, II, 1107; Pand. fr., vº *Gage*, 154; C. Paris, D. P. 65. 2. 231; Sirey, 66. 2. 24, etc.

(art. 861 C. com.) (1), care se compun din numele, clientela, mărfurile, dreptul de închiriere, etc. (2) şi, ca accesorii, dreptul la locaţiune al imobilului în care ele se exercită (3); proprietatea literară sau artistică (4); partea indiviză a unui moştenitor dintr'o moştenire mobiliară nelichidată încă (5);

---

(1) Guillouard, *op. cit.*, 53; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 34; Beudant, *op. cit.*, I, 166; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2075, No. 196 urm. Cpr. Trib. Paris, Sirey, 97. 2. 89. Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 198, text şi nota 1 (ed. a 2-a). Vezi *infrà*, pag. 252.

Amanetarea unui drept de farmacie.

Astfel, s'a decis că dreptul de farmacie, care este un fond de comerţ, şi deci, un lucru mobil incorporal (C. Bucureşti, *Dreptul*, din 1902, No. 23; Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1905, No. 4), soluţie admisă şi sub codul Caragea (vezi tom. III sus citat pag. 108, nota 2), poate fi constituit amanet. Vezi tom. III menţionat, pag. 198, text şi nota 3 (ed. a 2-a).

Remiterea titlului în mânile creditorului.

Punerea în posesiune a creditorului amanetar consistă, în asemenea caz, în remiterea în mânile acestuia a titlului debitorului, în condiţiile cerute pentru lucrurile incorporale (art. 1318). Cpr. Trib. Covurlui, C. Galaţi şi Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1905, No. 4; *Dreptul* din acelaş an, No. 33; *Dreptul* din 1910, No. 44 şi *Cr. judiciar* din 1910, No. 59 (în această din urmă afacere am pledat noi înşine înaintea Curţei supreme). Mai vezi şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28, etc. Vezi *suprà*, pag. 70. nota 2 şi *infrà*, p. 251.

Neipot. dreptului de farmacie.

Dreptul de farmacie nefiind însă un bun imobiliar, nu este susceptibil de a fi ipotecat. C. Galaţi, *Dreptul* din 1902, No. 37.

(2) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 28, pag. 232. Vezi şi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44; *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 59.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 52, 53; Pand. fr., v° *Gage*, 151 urm. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 34; T. Huc, XII, 353; C. Lyon; (sub Cas.), D. P. 59. 1. 167; Sirey, 59. 1. 913; C. Paris, D. P. 53. 2. 15; D. P. 67. 2. 10 (prima decizie); Sirey, 66. 2. 115. — *Contrà:* Trib. Paris (sentinţă infirmată de Curte), D. P. 67. 2. 10 (coloana 2, a 2-a speţă). Vezi *infrà*, pag. 252.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 53; Laurent, XXVIII, 444; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 284; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 1275, No. 61 urm.; C. Paris, D. P. 75. 2. 43. Vezi *infrà*, pag. 252.

(5) Guillouard, *op. cit.*, 54; C. Paris, Répert. Dalloz, *Supplément*, v° *Nantissement*, 39 şi Sirey, 94. 1. 273 (sub Cas.). Vezi *infrà*, pag. 252. — S'a decis că partea indiviză dintr'o moştenire mobiliară nu poate fi amanetată, dacă succesiunea se găseşte în mânile unui administrator judiciar (Cas. fr. Sirey, 94. 1. 273; D. P. 94. 1. 420). Cine împedică însă pe acest administrator de a deţine lucrul pentru creditorul amanetar? Cpr. Planiol, II. pag. 756, nota 1 (ed. a 5-a).

Art. 495 urm. C. com.

vasele plutitoare, sub condiţia însă ca contractul să fie scris şi transcris în privinţa terţiilor (art. 495 urm. C. com.) (1).

Recipisele la purtător.

Mai pot încă fi amanetate recipisele la purtător liberate de casele de împrumut pe amanet, pentru obiectele amanetate (art. 13 L. din 23 Februarie 1906). Aceste recipise sunt, în adevăr, mobile corporale sau valori negociabile (2).

Lucrurile viitoare.

Lucrurile viitoare nu pot însă face obiectul unui amanet. Astfel, nu s'ar puteà amanetà un fond de comerţ ce părţile îşi propun de a creà (3).

Formele contractului de amanet.

1° Intre părţi.

Consimţimântul părţilor şi tradiţia lucrului.

Contractul de amanet, încât priveşte raporturile dintre părţi, nu este supus nici unei condiţii particulare de formă. El este valid şi devine perfect, între debitor şi creditor, prin singurul consimţimânt urmat de tradiţia lucrului în mânile creditorului sau unui terţiu ales de părţi (art. 1685, 1688) (4). Aceeaş soluţie erà admisă şi de Pothier în vechiul drept francez (5).

Doved. amanetului între părţi.

Existenţa amanetului poate deci fi stabilită între părţi prin corespondenţa, mărturisirea şi jurământul lor, precum şi prin proba testimonială, în cazurile în care această probă este admisă (6).

Art. 478 C. com.

Incât priveşte gajul comercial, art. 478 din codul de comerţ dispune că gajul constituit de către un comerciant sau de un necomerciant pentru fapte de comerţ, se constată, între părţile contractante, prin toate probele ad-

---

Gaj maritim.

(1) Gajul unui vas (gaj maritim) este deci valid *între părţi*, independent de orice transcriere a contractului. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1897, No. 23.

(2) Cpr. C. Paris, D. P. 90. 2. 342; Pand. fr., v° *Gage*, 155; Répert. Sirey-Carpentier, *eod. v°*, 84, etc.

(3) Planiol, II, pag. 759, nota 1 (ed. a 5-a); C. Rouen, D. P. 1902. 2. 273. — Lucrurile viitoare pot însă face obiectul unei făgăduinţe de amanet. Répert. Sirey, v° *Gage*, 87.

(4) Vezi Répert. Sirey, v° *Gage*, 100, şi numeroasele autorităţi citate acolo; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2074, No. 5, şi autorităţile citate acolo.

(5) Pothier, *Hypothèques*, IX, 209, pag. 482 (ed. Bugnet).

(6) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 38 şi 42; Guillouard, *Idem*, 59; T. Huc, XII, 357; Répert. Sirey, *v° cit.*,

mise de legea comercială prin art. 46 C. com. (¹), fără a se distinge dacă părțile au sau nu acelaş domiciliu. Față însă cu cei de al treilea, gajul nu poate fi dovedit decât printr'un act scris, dacă suma pentru care el este constituit trece peste *cinci sute lei* (²).

2° **In privința terțiilor (Privilegiul creditorului).**

Art. 1686. — Amanetul dă creditorului dreptul de a fi plătit din lucrul amanetat cu preferință înaintea altor creditori.

Ca să rezulte preferință, se cere un act înregistrat în regulă, care să enunțe suma datorită, specia și natura lucrurilor amanetate, sau o descripțiune de calitatea, greutatea și măsura lor.

Facerea unui act scris nu este neapărată decât când datoria trece peste 150 lei. (Art. 1171, 1179, 1182, 1191 urm., 1197, 1198, 1203, 1687, 1688, 1730, 3° C. civ. Art. 478, 479, 480, 495 C. com. Art. 2073, 2074 C. fr.) (³).

Pentru ca contractul de amanet să-şi producă efectele sale față de terții, și pentru ca acest contract să confere creditorului un privilegiu și dreptul de preferință care rezultă din acest privilegiu (⁴), se cer mai multe conditii:

Condițiile cerute p. existența privilegiului.

---

101 urm., și autoritățile citate acolo; Trib. Belfort, D. P. 94. 2. 57, etc. Vezi şi *infrà*, pag. 255.

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1899, pag. 200.

(²) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1901, No. 29 şi Judec. ocol. T.-Severin, *Cr. judiciar* din 1904, No. 69, pag. 582. — S'a decis însă că, prin înscrisul de care vorbeşte art. 478 C. com., relativ la dovedirea gajului pentru fapte de comerț, legea n'a voit să înțeleagă un act în forma contractelor, mijlocit în momentul constituirei gajului și purtând semnăturile ambelor părți contractante, ci orice act scris emanând dela debitorul constituitor al gajului, prin care să se poată dovedì, ulterior constituirea lui, existența gajului față de cei de al treilea, care n'ar aveà cunoştință de această constituire. Trib. Covurlui, care, în considerentele sale, citează în acest sens părerea lui Vidari. *Dreptul* din 1907, No. 64, și *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 74.

(³) Cpr. L. 9 şi L. 14, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28, L. 18 § 2, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 5 §§ 8 şi 17, Dig., *De tributoria actione*, 14, 4, etc.; Pothier, *Hypothèques*, IX. 214. şi *Nantissement*, V, 26, 56 urm., etc.

(⁴) Creditorul amanetar are, în adevăr, dreptul de a fi plătit din prețul lucrului amanetat cu precădere înaintea celorlalți creditori ai debitorului. C. Iaşi şi Galați, *Dreptul* din 1894, No. 29 şi 31. Cpr. şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1876, No. 28.

Act scris.

1⁰ Contractul trebue să fie constatat printr'un act scris, adecă: fie autentic, fie sub semnătură privată.

Neaplicarea art. 1179.

Nu este însă, în principiu, nevoe ca actul scris să fie redactat în dublu original (art. 1179), pentrucă amanetul nu este un contract sinalagmatic (¹).

Motivele pentru care se cere un act scris.

Actul scris este cerut, în specie, pentru ca să nu se poată simulà constituirea unui amanet, în scopul de a se favorizà pe un creditor în detrimentul altora.

Enunţările actului.

2⁰ Acest act, trebue să enunţe suma datorită, specia şi natura lucrurilor amanetate. Dacă s'au amanetat lucruri fungibile, actul trebue să enunţe calitatea, greutatea şi măsura lor (²).

Scopul acestor enunţări.

Arătarea sumei datorite are de scop de a împedicà pe părţi de a mărì creanţa în detrimentul altor creditori, iar arătarea speciei şi naturei lucrurilor amanetate are de scop împedicarea de a se substituì lucrurilor amanetate alte lucruri de o valoare mai mare. Această substituire, care ar fi dăunătoare creditorilor, devine cu neputinţă îndată ce lucrul amanetat este determinat într'un mod precis.

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se şti dacă determinarea lucrului amanetat este suficientă, este o chestiune de fapt lăsată la suverana apreciere a instanţelor de fond (³).

Cazurile când arătările de mai sus sunt făcute printr'un act separat.

Arătările de mai sus pot fi făcute printr'un act separat, însă acest act trebue să fie anexat la contractul de amanet. In caz când aceste arătări şi indicări ar fi prevăzute într'un act separat, acest act va trebuì să aibă dată certă, pentrucă altfel ar fi foarte lesne de a se substituì actului primitiv un alt act, care ar cuprinde mai multe lucruri decât acele amanetate.

(¹) Vezi *suprà*, pag. 236, text şi nota 2.

Amanetarea unei biblioteci.

(²) Prin aplicarea acestei regule, se decide că acela care-şi pune biblioteca sa amanet, trebue să menţioneze nu numai numărul volumelor amanetate, dar încă operile ce ea cuprinde, formatul şi ediţia lor. Cpr. Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 314, pag. 21 (ed. belg. din 1833).

(³) Dacă amanetul cuprinde mai multe lucruri, din care unele sunt arătate iar altele nearătate, contractul nu este valid, faţă de terţii, decât numai în privinţa obiectelor indicate. Guillouard, *op. cit.*, 79; Baudry et Loynes, *op. cit.*, 55; T. Huc, XII, 360; Laurent, XXVIII, 465; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2074, No. 89 urm.

Act înregistrat.

3⁰ Actul care constată amanetul trebue să fie sau autentic, sau cel puțin *înregistrat*, adecă să aibă măcar dată certă, și aceasta tot în scopul de a se înlăturà fraudele (¹).

Transcrierea contractului. Art. 728 bis Pr. civ.

Art. 728 *bis* Pr. civ., adăogat de legiuitorul din 1900, mai cere încă ca actul de amanet să fie transcris într'o anume condică. (Vezi și art. 721 Pr. civ.). Această formalitate erà prescrisă și prin Regul. organic al Munteniei (²). Ea nu se cereà însă pentru locuitorii săteni (art. 341 din suszisul Regulament).

Aplic. transcrierei la toate amanetele, chiar la acele ale creanțelor. Controversă.

Formalitatea transcrierei, având de obiect aducerea amanetului la cunoștința celor de al treilea, și împedicarea fraudelor, interesează ordinea publică. Ca atare, această formalitate se aplică tuturor amanetelor în genere, civile ca și comerciale (vezi art. 480 C. com. § adăogat prin legea din 1906), și chiar amanetărilor de creanțe (art. 1687 C. civil, 479 § ultim C. com.). S'ar păreà chiar că formalitatea transcrierei contractului de amanet este suficientă și că notificarea care trebue să se facă debitorului devine inutilă. Credem însă că ambele măsuri de publicitate trebuesc îndeplinite, și nu sfătuim pe părți a se mulțumi numai cu transcrierea contractului, deși recunoaștem că măsura transcrierei, pe care a adăogit-o legiuitorul din 1900, spre a se pune legea de procedură în concordanță cu codul civil, este mult mai energică și mai eficace decât notificarea prescrisă de art. 1687 C. civil și 479 § ultim C. com.

In adevăr, cel mai bun mijloc de a împedicà pe debitorul creanței amanetate de a plătì această creanță creditorului primitiv, este de a se aduce amanetarea creanței la cunoștința debitorului, căci această înștiințare îl va deșteptà și îl va împedicà de a face plata în mânile unei persoane

---

(¹) C. Iași (afacere în care am pledat noi înșine alăturea cu amicul nostru, C. G. Dissescu), *Dreptul* din 1882, No. 83; Judec. ocol. T.-Severin, *Cr. judiciar* din 1904, No. 69, pag. 582. — In Franța, cuvântul *înregistrat* se referă la o dispoziție fiscală. Acolo, chestiunea de a se ștì dacă este suficient ca actul să aibă numai dată certă, este controversată. Vezi Thiry, IV, 287; Valette, *Privil. et hypothèques*, pag. 51, 52 (ed. din 1846).

(²) Vezi Regul. organic al Munteniei, capit. VII (pentru judecătorii), secția a 8-a (pentru trecerea în condică a zălogirelor și a foilor de zestre), art. 332 urm. Vezi și Regul. organic al Moldovei, anexa lit. *T*.

care nu mai are dreptul de a o primi. Şi dacă, cu toată notificarea amanetului, debitorul va plăti în mânile creditorului primitiv, plata nu va fi validă, şi el va trebui să plătească din nou, în baza regulei cunoscute: *Qui paye mal, paye deux fois.* Spre a decide că formalitatea transcrierei nu poate să înlocuească notificarea prescrisă de lege, în privinţa amanetărei creanţelor, vom invocà un argument prin analogie. Astfel, un alt mod de publicitate admis de lege în materie de amanet, este remiterea lucrului amanetat în mânile creditorului sau unui terţiu (art. 1686) (vezi *infrà*, p. 250). Or, nu se poate susţine că transcrierea prevăzută de art. 728 *bis* Pr. civ. a înlocuit această predare a lucrului. Tot astfel, nu ne vine a crede că transcrierea a înlocuit notificarea, în privinţa amanetărei creanţelor. Suszisul text din procedura civilă a prevăzut deci, în privinţa amanetelor, o măsură de publicitate mai mult, pe lângă accea existentă. Acestea ni se par adevăratele principii (¹), şi ele rezultă şi din partea finală a art. 479 C. com., reprodus *infrà*, p. 282.

Art. 1686 § ultim. Facerea unui act scris nu este neapărată decât atunci când datoria e mai mare de 150 lei (art. 1686 § ultim).

Sancţiunea neîndeplinirei art. 1686. Dacă una din formalităţile cerute de art. 1686 lipseşte, amanetul nu există faţă de terţii, iar creditorul nu are privilegiul ce-i conferă acest text. Cu alte cuvinte, formalităţile de mai sus nu sunt prescrise numai pentru dovedirea contractului, *ci pentru însăş validitatea lui.*

Gaj comercial. Art. 1686 nu este aplicabil în materie comercială, forma contractului fiind cârmuită de art. 478 C. com., de care am vorbit mai sus.

4° In fine, ultima condiţie cerută pentru ca amanetul să-şi producă efectele sale *faţă de terţii*, este ca creditorul să fie în posesiunea lucrului amanetat. Această condiţie despre care am mai vorbit *suprà*, pag. 240, este cerută de art. 1688, 1730, 3° C. civ., şi de art. 480 C. com. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1688 C. civil:

Art. 1688. — In toate cazurile însă, acest privilegiu nu subzistă asupra amanetului decât atunci când s'a dat şi a rămas în posesiunea creditorului, sau unui al treilea ales de părţi. (Art. 1139,

---

(¹) Cu toate acestea, Curtea de apel din Roma s'a pronunţat în sens contrar, textele italiene fiind astăzi aceleaşi ca şi la noi. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 70 (cu observ. noastră).

1316 urm., 1393, 1730, 3° 1755 C. civ. Art. 480, 496, 497 C. com. Art. 2076 C. fr.) (1).

Remiterea lucrului amanetat.

După acest text, pentru ca contractul de amanet să-şi producă efectele sale faţă de terţii, trebue ca creditorul să fie pus în posesiunea lucrului, fie prin el însuş, fie prin intermediarul unui terţiu ales de părţi (2), şi să fi păstrat posesiunea lucrului (3); şi aceasta fie că este vorba de lucruri corporale sau incorporale (4).

Revendicarea lucrului amanetat, de către creditor.

Dacă creditorul amanetar a perdut însă *în mod involuntar* posesiunea lucrului, el va puteà să revendice acest lucru, în baza art. 1730, 1° *(vendicatio pignoris)*, căci dacă acest din urmă text acordă revendicarea locatorului, care are un gaj tacit asupra mobilelor locatarului (5), acelaş drept trebue

---

(1) Cpr. L. 2 şi L. 4, Cod, *De remissione pignoris*, 8, 26; L. 4 şi L. 8 § 11. Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 158, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17; Pothier, *Nantissement*, V, 4, 8, 9 şi *Hypothèques*, IX, 209, etc.

(2) Insuş debitorul nu poate deci niciodată să înlocuiască pe terţiu convenit între părţi. Cpr. T. Huc, XII, 378, p. 440; C. Douai, Sirey. 93. 2. 233; Trib. Belfort, *Cr. judiciar* 1910, No. 72.

(3) Deci, dacă creditorul, după ce a primit lucrul în posesiunea sa, l-a restituit debitorului, privilegiul statornicit de art. 1686 şi 1730, 3° nu-şi va mai aveà fiinţă. Thiry, IV, 292; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 162; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 164 urm.; T. Huc, XII, 380; Cas. fr. D. P. 94. 1. 409 (cu nota lui Boistel); *Pand. Périod.* 96. 1. 409.—Judecătorii fondului apreciază în mod suveran împrejurările din care rezultă deposedarea creditorului şi perderea privilegiului său. Cas. fr. D. P. 97. 1. 353.

(4) Thiry, IV, 292; Laurent, XXVIII, 476; Troplong, *Nantissement*, 277; P. Pont, *Idem*, 1131; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 74; Guillouard, *Idem*, 90; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté* IV, art. 2076, No. 1 urm.; C. Besençon, Sirey, 96. 2. 71; D. P. 96. 2. 219. — *Contrà:* (în privinţa lucrurilor incorporale, precum creanţele): Colmet de Santerre, VIII, 30 *bis* V; Trib. Paris, D. P. 45. 4. 353.

Gaj tacit.

(5) Deposedarea proprietarului amanetului nu se aplică în materie de locaţiune de imobile, în care locatorul îşi exercită privilegiul său, cu toate că mobilele asupra cărora se exercită acest privilegiu se găsesc în posesiunea locatarului sau arendaşului. In asemenea caz, există în adevăr un gaj tacit, şi locatorul este presupus a aveà în posesiunea sa mobilele locatarului sau arendaşului său. Cpr. Planiol, II, 2402, 2466; C. Rouen. D. P. 99. 2. 137. Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 1°.

să-l aibă *a fortiori* creditorul amanetar, care are un gaj expres (¹).

Art. 480 C. com.

Regula de mai sus, după care lucrul amanetat trebue să fie în posesiunea creditorului, este admisă, cu oarecare excepţii (²), şi în materie comercială, prin art. 480 din codul de comerţ. Acest text, la care s'a adăogat mai multe dispoziţii prin legea din 15 Iunie 1906, va fi reprodus în Apendicele dela finele acestui titlu, p. 283. Tot acolo vom vedeà că mai multe legi speciale fac excepţie dela acest principiu, care voeşte ca lucrul amanetat să fie în posesiunea creditorului, sau a unui terţiu, pentru creditor şi în numele lui.

Motivele punerei în posesiune a creditorului amanetar.

Legea prescrie, în regulă generală, ca creditorul să fie pus în posesiunea lucrului amanetat, pentrucă privilegiul creditorului amanetar nu rezultă, ca celelalte privilegii, din calitatea creanţei, ci din convenţia părţilor. Punerea în posesiune a creditorului amanetar este, în adevăr, un mijloc de publicitate, care corespunde cu inscripţia ipotecară în materie imobiliară, şi care vesteşte pe terţii interesaţi (ceilalţi creditori ai debitorului) că creditorul amanetar are drepturi preferabile acestor din urmă. Ea este deci o garanţie contra fraudei, căci în lipsa ei, proprietarul unui lucru mobil ar fi putut să-l constituiască amanet la mai mulţi creditori, şi astfel să surprindă buna lor credinţă (³).

Posesiune reală. Art. 972.

Din cele mai sus expuse rezultă că posesiunea creditorului amanetar trebue să fie o posesiune efectivă şi aparentă în sensul art. 972, de natură a fi cunoscută terţiilor (⁴).

Posesiune actuală.

Posesiunea creditorului amanetar trebue să fie *actuală şi reală*, o posesiune civilă, fictivă sau precară nefiind suficientă (⁵).

(¹) Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, pag. 25, 26. Vezi *suprà*, pag. 240, *ad notam*, şi *infrà*, p. 257, nota 1, *in fine*.

Art. 497 C. com.

(²) Vezi, de exemplu, art. 497 C. com., în privinţa amanetărei unui vas.

(³) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 163, 171; Thiry, IV, 292; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 68; Mourlon, III, 1218, *in fine*, etc.

(⁴) Cas. fr. Sirey, 78. 1. 261; D. P. 79. 1. 65 şi 401; D. P. 92. 1. 505; Sirey, 93. 1. 465; D. P. 94. 1. 420; Sirey, 97. 1. 85; Thiry, IV, 292, pag. 259; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 69; Guillouard, *Nantissement*, 94; Aubry et Rau, IV, § 432, p. 706 (ed. a 4-a); T. Huc, XII, 378, pag. 440.

(⁵) Cpr. Planiol, II. 2404; Dalloz, *op. cit.*, IV. art. 2076, No. 16 urm.

Amanet. unui mobil corporal.

Dacă lucrul amanetat este un mobil corporal, punerea în posesiune a creditorului se va efectuà, în genere, prin tradiţia sau remiterea materială a lucrului (1).

Cazul când lucrul este încredinţat unui terţiu.

Dacă lucrul amanetat urmează a fi încredinţat unui terţiu, care n'a luat parte la convenţie, privilegiul creditorului nu va existà decât atunci când terţiul a acceptat de a deţine lucrul pentru creditor (2).

Primirea lucrului de către terţiu nu este supusă niciunei forme speciale: ea va fi stabilită conform dreptului comun (3).

Amanet. unei creanţe.

Dacă este vorba de un mobil incorporal, tradiţia va consistà în remiterea titlului (analogie din art. 1391) (4).

Creanţele neconstatate prin titlu.

Acest principiu nu sufere nicio dificultate în privinţa creanţelor constatate printr'un titlu (art. 1687), căci acelea în privinţa cărora nu există titlu, deşi pot fi cedate, totuş nu pot fi amanetate, de oarece punerea în posesie a creditorului este, în privinţa lor, cu neputinţă (5).

Art. 1316 C. civ., 480 C. com..

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 164. — Posesiunea poate însă să rezulte din remiterea cheilor magaziei în care se găseşte lucrul amanetat (cpr. art. 480 C. com. şi 1316 C. civil); din punerea unui semn de către creditor pe lucrul amanetat.

Cazul când remiterea lucrului rezultă din consimţimântul părţilor.

In fine, posesiunea poate să rezulte din consimţimântul părţilor, când, de exemplu, lucrul amanetat fiind de mai înainte în posesiunea creditorului, cu titlu de comodat, depozit, etc., părţile au convenit ca acest lucru să rămâe în mânile lui cu titlu de amanet. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 69; Guillouard, *Idem*, 95 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 52 urm. — Vezi însă Laurent, XXVIII, 473 (în privinţa remiterei cheilor magaziei în care s'ar găsì depus lucrul amanetat).

(2) Beudant, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 85; P. Pont, *Idem*, II, 1138; T. Huc, XII, 378, p. 440; Laurent, XXVIII, 484; Dalloz, *op. cit.*, art. 2076, No. 147 urm.

(3) T. Huc, XII, 378, pag. 440; C. Paris. Sirey, 48. 2. 285.

(4) Beudant, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 74; Guillouard, *Idem*, 92; Laurent, XXVIII. 476; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, III, 280; Cas. fr., Sirey, 86. 1. 305 (cu nota lui Lyon-Caen); D. P. 86. 1. 406; C. Paris. D. P. 93. 2. 470, etc. Vezi *suprà*, p. 243, nota 1.

(5) Beudant, *loco cit.*: Laurent. XXVIII, 477; Aubry et Rau, IV, § 452, p. 705. nota 20 (ed. a 4-a); Troplong, *Nantissement*, 278; P. Pont. *Idem*, 1132; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 75; Guillouard, *Idem*, 91; Planiol. II. 2409; Dalloz. *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 81; Lyon-Caen, nota în Sirey, 95. 1. 273; C.

Amanet. unui brevet de invenție.

Dacă s'a amanetat un brevet de invenție, ceeace știm că este cu putință (vezi *suprà*, pag. 242), însuș brevetul va fi remis creditorului [1].

Amanet. proprietăței literare.

Dacă s'a amanetat o proprietate literară sau artistică, ceeace iarăș este cu putință (*suprà*, pag. 243), se va remite creditorului obiectul material din care rezultă dreptul autorului [2].

Contract de locațiune.

Dacă s'a amanetat drepturile care rezultă dintr'un contract de locațiune sau arendare (*suprà*, pag. 243), se va remite creditorului amanetar titlul constitutiv al contractului și notificarea amanetului făcută locatorului [3].

Dreptul indiviz al unui moștenitor.

Constituirea amanetului asupra dreptului indiviz al unui moștenitor într'o succesiune mobiliară nelichidată (vezi *suprà*, pag. 243), a dat loc la dificultăți serioase [4].

Amanet. unui fond de comerț.

S'au ivit, de asemenea, dificultăți în privința fondurilor de comerț, care sunt mobile incorporale și care, ca atare, pot fi amanetate (cpr. art. 861 Cod. com.) [5], și aceste dificultăți sunt și mai mari la noi, unde nicio lege specială nu există în această privință.

Amanet. mărfurilor depuse în magaziile generale.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magaziile generale este regulat prin art. 5 urm. al legei dela 28 Iunie 1881, modificată, în unele privințe, prin aceea din 6 Iunie 1892. (Cpr. art. 489 § 2 Cod. com.) [6]. Despre această lege spe-

---

București, *Dreptul* din 1893, No. 45 (motive), pag. 358. — Dacă creanța este constatată printr'un act autentic, se va remite creditorului însuș titlul original al creanței, iar nu numai o copie de pe el. Laurent, XXVIII, 478; Cas. fr. Sirey, 86. 1. 305. — *Contrà:* Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 281.

(1) Beudant, *op. cit.*, 164, pag. 137; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 78; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 283; C. Paris, D. P. 65. 2. 231, etc.

(2) Beudant, *op. cit.*, 165; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, III, 284; C. Paris, D. P. 75. 2. 43, etc.

(3) Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2076, No. 75; C. Paris, D. P. 93. 2. 108.

(4) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No. 105 urm.

(5) Vezi *suprà*, pag. 242, 243. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I. 166, p. 137 urm.; T. Huc, XII, 376; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2075, No. 237 urm.; C. Paris, D. P. 93. 2. 108; Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 44, și alte decizii citate *suprà*, p. 243, nota 1.

(6) Vezi asupra acestei materii speciale, în Franța, Beudant, *op. cit.*, I, 158, 167.

cială și altele, privitoare la creditul agricol, la banca agricolă, etc., ne vom ocupà în Apendicele titlului de față, p. 284 urm.

Momentul când creditorul poate fi pus în posesiunea amanetului.

Legea nedeterminând momentul când creditorul amanetar trebue să fie pus în posesiunea lucrului amanetat, în cazurile mai sus expuse, în care această posesiune este necesară, se decide, în genere, că lucrul poate să fie trădat în posesiunea lui cât timp terții n'au dobândit niciun drept asupra acestui lucru(¹).

Despre amanetarea creanțelor.

Art. 1687. — Preferința arătată în art. 1686 nu se poate înființà în privința mobilelor incorporale, precum creanțele mobiliare, decât printr'un act în regulă înregistrat și notificat debitorului creanței date în amanet. (Art. 1107 § 2, 1393, 1688, 1692 C. civ. Art. 479 § ultim C. com. Art. 2075 C. fr.) (²).

Mobilele incorporale, precum creanțele (drepturi personale mobiliare) și chiar drepturile *reale* mobiliare pot, după cum știm, face obiectul unui amanet.

Legea, vorbind în special de creanțe, dispune că, conform art. 1686, pe lângă remiterea titlului în mânile creditorului (art. 1685, 1688) (³), actul care constată amanetul să fie înregistrat, adecă să aibă cel puțin dată certă, și să fie transcris (art. 728 *bis* Pr. civ). Apoi, acest act trebue să fie notificat prin portărei debitorului creanței date în amanet (⁴), sau acceptat de debitor într'un act autentic, con-

---

(¹) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2076, No 112 urm., și autoritățile citate acolo.

(²) Cpr. L. 3, Cod, *De novationibus et delegationibus*, 8, 42; Pothier, *Nantissement*, 6, nota 2. Vezi și art. 108 din cutuma Parisului. — S'a decis, sub vechiul cod de comerț, că dispoziția art. 1687 nu erà aplicabilă în materie comercială (argum. din art. 1696). Cas. rom. Secții-Unite, Bult. 1881, pag. 255. S'a mai decis, tot sub codul vechiu, că art. 1687 nu erà aplicabil efectelor la purtător. Cas. rom. Bult. S-a II, 1880, p. 61 și Bult. S-a I, 1881, pag. 25, etc. Cpr. Planiol, II, 2410. Vezi și art. 479 din codul de comerț actual.

(³) Știm, în adevăr, că remiterea lucrului în mânile creditorului sau unui terțiu care deține pentru dânsul, se aplică nu numai la lucrurile corporale, dar și la acele incorporale. Vezi *suprà*, pag. 242. Cpr. C. Galați, *Dreptul*, din 1905, No. 32.

(⁴) Cpr. Cas. rom. și C. Galați, Bult. 1903, p. 1494 și *Dreptul* form art. 1393 § 2, deşi art. 1687 nu vorbeşte decât de notificare (1).

Consecinţile notificărei sau acceptărei debitorului.

Odată actul de amanet notificat debitorului sau acceptat de dânsul printr'un act autentic, acesta din urmă nu mai poate plăti decât creditorului amanetar; de unde rezultă că terţii creditori ai debitorului, nu mai pot face popriri în mânile debitorului creanţei, pentrucă siguranţa creditorului

---

Art. 479 C. com. § ultim.

din 1903, No. 24. — Aceeaş formalitate se prevede şi de art. 479 § ultim C. com. „Dacă s'a dat în gaj o creanţă mobilă, zice acest text, creditorul gajist, pentru a-şi creà privilegiul său faţă cu cei de al treilea, urmează să notifice debitorului creanţei dată în gaj, constituirea gajului“. — Prin întârzierea notificărei cerută de art. 1687, se întârzie deci înfiinţarea privilegiului creditorului amanetar, aşa că până la facerea acestei notificări, debitorul creanţei amanetate poate, în mod valid, să facă plata în mânile creditorului său. C. apel Genova (20 Martie 1883), *Raccolta di giurisprudenza italiana (Bettini)*, 1883, 2, pag. 249.

Inlocuirea notificărei prin acceptarea debitorului creanţei într'un act autentic. Controversă.

(1) Unii susţin că acceptarea debitorului creanţei într'un act autentic nu echivalează cu notificarea, pentrucă art. 1687 nu vorbeşte de ea, şi pentrucă totul este de rigoare în materie de privilegii. Vezi Thiry, IV, 290; Laurent, XXVIII, 464; Baudry-Lacantinerie, II, 1312 (ed. a 9-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 60, p. 42 (ed. a 3-a din 1906); C. Paris, Sirey, 82. 2. 26 (cu nota lui Lyon-Caen). Cpr. Cas. fr. Sirey, 69. 1. 397; D. P. 70. 1. 81 (soluţie implicită). Credem însă, cu toate acestea, că acceptarea debitorului într'un act autentic va produce aceleaşi efecte ca şi notificarea făcută debitorului, pentrucă ea dovedeşte că el cunoaşte constituirea amanetului. Apoi, nu vedem pentru ce legea ar fi mai riguroasă pentru stabilirea privilegiului creditorului, care este un drept real, decât pentru dobândirea proprietăţei creanţei (art. 1393). Tot ce legea cere este ca debitorul creanţei amanetate să cunoască amanetul, pentru ca, pe deoparte, el să n'o plătească în mânile creditorului său, cât timp acest creditor nu va aduce dovada stingerei amanetului, iar pe de altă parte, să poată informà pe acei interesaţi despre existenţa amanetului. Vezi în acest din urmă sens, Arntz, IV, 1594; Aubry et Rau, IV, § 432, p. 704 (ed. a 4-a); Colmet de Santerre, VIII, 301 *bis* III; Guillouard, *Nantissement*, 116; Troplong, *Idem*, 268; Thézard, *Idem*, 13; P. Pont. *Idem*, 1106; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 52 (ed. din 1846); Duranton, XVIII, 524; Mourlon, III, 1219; T. Huc, XII, 364; Planiol, II, 2409; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 149, pag. 125; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 199, p. 98 (ed. a 2-a); Cas. fr. Sirey, 1905, 1. 113 (cu nota lui Lyon-Caen).

amanetar nu poate fi micşorată de cât cu consimţimântul său[1].

Cazul când s'a amanetat o creanţă mai mică de 150 lei.

Formalităţile prescrise de art. 1687 sunt aplicabile chiar atunci când valoarea amanetului sau aceea a obligaţiei ce el garantează, n'ar întrece suma de 150 lei, căci art. 1687 nu distinge în această privinţă, după cum distinge art. 1686; de unde rezultă ca un act având dată certă va fi necesar în privinţa amanetărei unei creanţe, chiar dacă ar fi vorba de o sumă mai mică de 150 lei[2].

Art. 1687 nu priveşte decât pe terţii.

Rămâne însă bine înţeles că formalităţile prescrise de art. 1687 nu sunt cerute decât în ceeace priveşte raporturile dintre creditor şi terţii, şi pentru a dà loc la privilegiul său. Incât priveşte însă raporturile dintre părţi, neobservarea formelor de mai sus nu împiedică amanetul de a-şi produce efectele sale.

Stabilirea amanetului creanţei între părţi.

Existenţa amanetului va puteà deci fi stabilită, între părţi, nu numai printr'un act având dată certă, ci încă prin martori, în cazurile în care proba testimonială este admisibilă, şi, în orice caz, prin mărturisirea sau jurământul părţilor[3].

Noaplic. art. 1182 creanţelor.

Notificarea sau acceptarea amanetului într'un act autentic de către debitorul creanţei, stabilind în viitor o legătură de drept între acest din urmă şi creditorul amanetar, de aici ar păreà să rezulte că chitanţele intervenite între acest debitor şi creditorul său nu sunt opozabile creditorului amanetar decât atunci când au dobândit dată certă înainte de notificarea sau acceptarea amanetului printr'un act autentic. In adevăr, creditorul amanetar devine un terţiu în sensul art. 1182, în urma notificărei făcută debitorului sau acceptărei acestuia[4]. Soluţia contrară este însă admisă în genere, pentrucă, după o practică care datează încă din vechiul drept francez, art. 1182 nu se aplică chitanţelor, aceste din urmă fiind opozabile terţiilor, în specie creditorului amanetar şi cesionarului creanţei, şi făcând prin ele înşile credinţă despre data lor, mai ales atunci când au fost opuse imediat, adecă în ziua chiar a notificărei amanetului sau cesiunei creanţei (1).

---

[1] Cpr. Trib. Iaşi. *Dreptul* din 1909, No. 44, pag. 350.

[2] Planiol, II, 2417; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 57; Thézard, *op. cit.*, 10 şi 13; P. Pont, *Idem*, 1099; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2075, No. 84 şi 94, etc.

[3] Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 38, 42 urm.; Dalloz, *op cit.*, IV, art. 2075, No. 34 urm. Vezi şi *suprà*, pag. 244.

[4] Vezi *suprà*, p. 242, nota 3.

Efectele amanetului.

Contractul de amanet conferă oarecare drepturi creditorului amanetar şi dă loc la oarecare obligaţii atât în sarcina creditorului cât şi a debitorului.

1⁰ Drepturile creditorului amanetar.

Privilegiul creditorului amanetar

Efectul principal al amanetului este, după cum ştim, de a conferi creditorului amanetar un privilegiu asupra lucrului amanetat, pentru a fi plătit asupra preţului acestui lucru cu preferinţă înaintea altor creditori (art. 1686, 1730, 3°) (2).

Condiţiile acestui privilegiu.

Acest privilegiu se deosebeşte de celelalte privilegii, întrucât el nu rezultă din natura creanţei, ci din convenţia părţilor, adecă din contractul de amanet. El este subordonat posesiunei lucrului, ceeace însemnează, după cum am văzut, că el nu subzistă decât dacă lucrul amanetat rămâne în

---

(1) Cpr. Mourlon, II, 1569 şi III, 1220; P. Pont, *Nantissement*, 1109; Marcadé, V, art. 1328, No. V. *in fine* şi VI, art. 1689 urm., No. 5; Aubry et Rau, VIII, § 756, p. 254, 255; Demante et Colmet de Santerre, V, 291 *bis* IV; Bonnier, *Tr. des preuves*, 701. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 179 şi tom. VIII, p. 819, nota 3. Cpr. Trib. Prahova, *Convorbiri juridice* din 15 Aprilie şi 1 Mai 1908, No. 7 şi 8, pag. 5.— Vezi însă C. Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 81. Cpr. în acest din urmă sens, T. Huc, X, 221; Laurent, XIX, 333 urm. Vezi asupra chestiunei de a se şti dacă art. 1182 se aplică la chitanţe, Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, III, art. 1328, No. 103 urm.

Dr. nostru anterior.

(2) „Creditorul cel ce are zălog, zice codul lui Andr. Donici (art. 10, capit. 13), are protie între ceilalţi, şi nu poate să păgubească din capitalul datoriei. Cum şi cel ce are încredinţaţi banii săi pentru ca să se facă casă sau alt acaret, cu cari bani s'au şi făcut; căci are tăcută ipotecă în casa ce s'au tocmit ori s'au făcut; şi după aceştia încap ceilalţi creditori ce vor fi fără zălog". Vezi şi codul Caragea (art. 21, partea III, capit. 8), unde se zice: „Cei cu zălog împrumutători se protimesesc la plată mai întâi decât cei fără zălog".

posesiunea creditorului sau unui terţiu ales de părţi (art. 1688 C. civ., 480 C. com.).

Debitorul rămâne proprietarul lucrului amanetat.

Acest privilegiu este, ca toate celelalte, un drept real. Creditorul amanetar nu dobândeşte deci proprietatea lucrului amanetat, care rămâne a debitorului, până la exproprierea lui. Aceasta rezultă din art. 1690, care se exprimă în termenii următori:

Art. 1690.— Până la expropriaţiunea debitorului, de este să se facă, el (debitorul) rămâne proprietarul amanetului. (Art. 1685, 1686, 1701 C. civ. Art. 2079 C. fr.) (1).

Debitorul lucrului amanetat rămâne proprietarul acestui lucru. „*Pignus in dominio debitoris manet*“, zice jurisconsultul Tryfoninus, după Papinian (2).

Creditorul amanetar nu dobândeşte decât posesiunea lucrului.

Creditorul nu dobândeşte decât posesiunea lucrului amanetat. „*Pignus, manente proprietate debitoris, solam possessionem transfert ad creditorem*“, zice jurisconsultul Florentinus (3); de unde rezultă că, dacă valoarea lucrului amanetat s'a mărit sau s'a micşorat, această mărire sau micşorare aparţine debitorului. „*Quidquid pignori commodi sive incommodi fortuito accessit, id ad debitorem pertinet*“ (4).

---

(1) Cpr. L. 35 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 21 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 9, Cod, *eod. tit.* 8, 14; Pothier, *Nantissement*, V, 22.

Deoseb. de redacţie de C. fr.

Textul francez adaugă că: *amanetul nu este în mâna creditorului decât un depozit, care asigură privilegiul său.* Această frază a fost, cu drept cuvânt, eliminată de legiuitorul nostru, pentrucă dreptul creditorului nu este un adevărat depozit. el având asupra lucrului amanetat *un drept real*, care asigură plata creanţei sale. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 140; Trib. Suceava şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1893, No. 65 (motive) şi *Cr. judiciar* din 1894, No. 19. Apoi. depozitarul nu posedă *pro suo*, pe când creditorul amanetar posedă lucrul cu titlu de amanet, cu toate că nu se poate servì de lucru. Cpr. Thiry, IV, 293.

Revendic. lucrului de către creditor. Art. 1909.

Din cele mai sus expuse rezultă că, dacă creditorul a perdut posesiunea lucrului, acest lucru perzându-se, de exemplu, sau furându-se de cineva, el va puteà să-l revendice, conform art. 1909. Thiry, *loco cit.*; Valette, *Privil. et hypothèques*, 49, p. 49. Cpr. C. Galaţi, *Cr. judiciar* din 1894, No. 19, p. 149. Vezi *suprà*, p. 240, *ad notam* şi p. 249, 250.

(2) L. 12, Dig., *De distractione pignorum*, 20, 5.

(3) L. 35 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7.

(4) L. 21 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

Creditorul nu se poate servi de amanet.

Din cele mai sus expuse mai rezultă că creditorul nu poate să perceapă fructele lucrului amanetat, nici să se servească de acest lucru fără consimţimântul expres sau tacit al debitorului. (Cpr. art. 1602) (1).

Excepţie dela acest principiu.

Sunt însă amaneturi în cari întrebuinţarea lucrului este subînţeleasă. Astfel ar fi, de exemplu, cazul când s'ar amanetà o părechе de boi destinaţi la arătura câmpului. In asemenea caz, creditorul va bonificà debitorului serviciile aduse de lucrul amanetat (2).

Cazul când s'ar fi amanetat titluri la purtător.

Din faptul că debitorul rămâne proprietarul amanetului rezultă că un bancher, care ar primì amanet titluri la purtător, pentru avansurile făcute de dânsul, nu poate, în lipsa unei convenţii contrare, să dispue de aceste titluri, sub îndatorirea de a restitui altele, ci trebue să restituiască înşişi titlurile amanetate, în individualitatea lor (3).

Cazul când creanţa amanetată produce dobânzi.

De asemenea, dacă lucrul amanetat este o creanţă care produce dobânzi, creditorul amanetar le primeşte, cu îndatorirea însă de a le imputà asupra dobânzilor ce-i sunt datorite, sau asupra capitalului, dacă el nu are de primit dobânzi. Aceasta rezultă din art. 1692, care are următoarea cuprindere:

Art. 1692.— Dacă s'a dat drept amanet o creanţă ce produce dobânzi, creditorul trebue să ţină în samă aceste dobânzi asupra dobânzilor ce i-ar fi datorite.

C. Calimach, C. Caragea şi dr. roman.

(1) „Fără învoirea amanetarisitorului, zice art. 600 din codul Calimach (art. 459 C. austriac), nu are voe creditorul să întrebuinţeze lucrul amanetat, ci mai ales datoreşte a-l păstrà, precum un sârguitor iconom păstrează pe ale sale". Vezi şi art. 13, partea III, capit. 11 din codul Caragea, unde de asemenea se zice: „Cu zălogul mişcător nu poate împrumutătorul să se slujească la trebuinţele sale, de nu se va tocmì cu datornicul, căci altminteri orice stricăciune va cercà plăteşte". Cpr. Art. 861 C. portughez; art. 1867 C. spaniol, etc. Prin întrebuinţarea lucrului, creditorul n'ar mai săvârşi însă astăzi un furt, ca la Romani. Cpr. Planiol, II, 2431. „*Si creditor pignore utatur, furtum committit*". (L. 56, Pr., Dig., *De furtis*, 47, 2 şi Instit., IV, 1 § 6, *De oblig. quæ ex delicto nascuntur*.

(2) Troplong, *Nantissement*, 421, 438; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a). Cpr. L. 2, Cod, *De partu pignoris et omni causa*, 8, 25.

(3) Thiry, IV, 293, p. 260; Guillouard, *op. cit.*, 143; Laurent, XXVIII, 494; Cas. fr. D. P. 62. 1. 305; Sirey, 62. 1. 369.

Dacă datoria, pentru a cărei siguranţă s'a dat amanet o creanţă, nu produce ea însăş dobânzi, atunci dobânzile creanţei amanetate se ţin în samă asupra capitalului datoriei. (Art. 1101, 1111, 1589, 1687, 1697 C. civ. Art. 2081 C. fr.) (1).

Neprimirea capitalului creanţei amanetate de către creditor.

Dreptul de a percepe dobânzile creanţei şi, deci, de a urmări în justiţie încasarea ei (cpr. art. 481 C. com.) (2), pe care îl are creditorul amanetar, în baza voinţei presupuse a părţilor, nu implică dreptul de a primì capitalul creanţei. O atare clauză, dacă ar existà, va fi considerată ca neavenită, pentrucă implică un drept de dispoziţie, pe care nici într'un caz nu-l are creditorul (3).

Vânzarea amanetului.

Debitorul rămânând propproprietarul lucrului amanetat, poate să-l vândă fie creditorului amanetar (4), fie altei persoane, cu consimţimântul lui.

Dispunerea de amanet cu titlu gratuit.

El poate să dispue de acest lucru cu titlu gratuit, bine înţeles cu consimţimântul creditorului, afară de cazul când amanetul ar fi fost constituit în interesul comun al ambelor părţi (5).

Inchirierea lucrului amanetat.

El poate să-l închirieze, şi o închiriere pe doi ani, chiar cu plata prin anticipare a preţului chiriei nu se consideră ca un act de dispoziţie; de unde rezultă că creditorul amanetar, care urmăreşte vânzarea silită a lucrului amanetat şi devine adjudecatarul lui, este ţinut să respecte închirierea făcută de debitor (6).

Perirea lucrului prin caz fortuit.

Dacă lucrul amanetat a perit prin caz fortuit şi fără nici o culpă a creditorului, perderea priveşte, conform principiilor generale, pe debitor. *Res perit domino.* (Vezi *infrà*, pag. 279).

---

(1) Cpr. L. L. 1, 2 şi 3, Dig., *De pigneratila actione*, 13. 7; L. 5 §§ 2 şi 3, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3; Pothier, *Nantissement*, V, 23, 35, 36, etc.

(2) C. Bourges, D. P. 54. 2. 125. Cpr. C. Paris şi Cas. fr. D. P. 93. 2. 470; D. P. 95. 1. 243 (în privinţa perceperei veniturilor unei rente constituită amanet).

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 98; Guillouard, *Idem*, 142; Thiry, IV, 294; Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2081, No. 12 şi autorităţile citate acolo; Laurent, XXVIII, 499. Cpr. T. Huc, XII, 393, etc.

(4) C. Paris, *Pand. Period.* 97. 2. 351. Cpr. L. 12, Dig., *De distractione pignorum*, 20. 5. Vezi *infrà*, p. 267, nota 3.

(5) Cpr. C. Nancy, D. P. 89. 2. 203. Vezi şi Pand. fr., v° *Gage*, 354.

(6) Cas. rom. Bult. 1898, p. 754.

Sub-amanetarea lucrului amanetat.

Cu toate că creditorul nu devine proprietarul lucrului amanetat (¹), ci are numai asupra lui, după cum am văzut, un drept real, o dezmembrare a proprietăţei, totuşi se admite, în genere, că el poate să-l amaneteze, la rândul lui, unei alte persoane *(sub pignus)* (²) *„Etiam id quod pignori obligatum est, a creditore pignori obstringi posse, jamdudum placuit“* (³). (Vezi *suprà*, p. 240, 241).

Art. 1858.

Inainte de plata datoriei, creditorul nu poate să prescrie proprietatea lucrului amanetat, afară de cazul când ar fi intervertit titlul său. (Cpr. 1858) (⁴).

Neliberarea debitorului prin prescripţie. Art. 1693.

Şi *vice-versa*, debitorul nu se poate liberà prin prescripţie, cât timp lucrul amanetat rămâne în posesiunea creditorului. Faptul de a lăsà amanetul în mânile creditorului constitue, în adevăr, din partea debitorului, o recunoaştere permanentă a datoriei sale (⁵).

Creditorul nu poate abuzà de lucrul amanetat.

Din împrejurarea că creditorul nu devine proprietarul lucrului amanetat, legea mai trage concluzia că el nu poate să abuzeze de lucru (⁶), adecă nici să se servească de el, fără voia debitorului, nici să-l întrebuinţeze la alte uzuri decât acele normale; căci, în caz contrar, debitorul ar puteà să ceară dela justiţie ca lucrul să fie pus sub sechestru, adecă, să fie încredinţat unei alte persoane. Legiuitorul nostru are, în această privinţă, o dispoziţie care nu există în codul francez, şi care a fost împrumutată dela codul italian (art. 1887).

Iată textul în chestiune:

Art. 1693.— Dacă creditorul abuzează de amanet, debitorul

(¹) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1894, No. 29 (motive).

(²) Trib. St. Etienne, D. P. 1902. 2. 115; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 95; Troplong, *Idem*, 423; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2077, No. 52 urm. şi art. 2079, No. 21. Vezi art. 15, partea III, capit. 11 din codul Caragea, art. 593 urm. şi 603 C. Calimach (454 urm., 460 C. austriac), etc. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 143.

(³) L. 1, *ab initio*, Cod, *Si pignus pignori datum sit*, 8, 24; L. 13 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, etc.

(⁴) Aubry et Rau, IV, 434, *in fine*, p. 714, text şi nota 25 (ed. a 4-a); Laurent. XXVIII, 497; Guillouard, *Nantissement*, 144; P. Pont, *Idem*, 1166.— *Contrà*: Codul lui Andr. Donici (art. 18, capit. 13), care admite prescripţia de 40 de ani.

(⁵) Dalloz, *Nouv. C. civil annoté*, IV, art. 2079, No. 25, şi autorii citaţi în nota precedentă.

(⁶) Cpr. Troplong, *Nantissement*, 422.

poate să ceară ca acel amanet să se pună sub sechestru. (Art. 1632 C. civ. Art. 1887 **C. italian**) (¹).

Deoseb. de C. fr.

Acest text conferă debitorului, în caz de abuz din partea creditorului amanetar, dreptul de a-i luà din mână posesiunea, nu însă de a cere restituirea amanetului, cât timp nu şi-a plătit datoria sa. Pothier (²) voià, din contra, ca amanetul să fie reziliat şi ca debitorul să-şi poată cere lucrul său prin acţiunea *pigneratitia*, cu toate că nu-şi plătise încă datoria, în caz când creditorul ar fi abuzat de lucru (³); şi art. 2082 § 1 din C. francez admite aceeaş soluţie. „Debitorul nu poate, zice acest text, *afară de cazul când detentorul amanetului (adecă creditorul amanetar) ar fi abuzat de lucru*, să ceară restituirea lui decât după ce şi-a plătit datoria, etc." Cuvintele: *afară de cazul când creditorul ar fi abuzat de lucru*, fiind la noi eliminate din art. 1694, corespunzător cu art. 2082 fr., şi înlocuite prin art. 1693, corespunzător cu art. 1887 din codul italian, de aici rezultă fără îndoială că, la noi, debitorul are drept, la caz de abuz din partea creditorului, să ceară numai ca lucrul amanetat să fie pus sub sechestru, iar nu să ceară, ca în codul francez, însăş restituirea lucrului, cât timp el nu şi-a plătit datoria. Soluţia dreptului nostru este cu mult preferabilă acelei admise de codul francez. Legiuitorul nostru a fost deci, de astădată, bine inspirat când a lepădat dispoziţia codului francez şi a admis pe aceea a codului italian.

C. italian. Art. 1887.

(¹) Iată cum se exprimă art. 1887 din codul italian, dela care textul nostru a fost împrumutat: „*Se il creditore abusa del pegno, il debitore può domandare che il medesimo sia posto sotto sequestro*". Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di codice civile*, IX, 298, p. 470 (ed. din 1907); Pacifici-Mazzoni, *Istituzioni di diritto civile italiano*, V, No. 282, 3° pag. 451, No. 287 şi 291 (ed. a 3-a, 1887). Vezi şi Cas. Roma (7 Iulie 1884), *La Legge* din 1884, 2, p. 400. Cpr. Art. 1217 C. german.

(²) Pothier, *Nantissement*, V, 51.

Dr. roman.

(³) Romanii dădeau următorul exemplu: prostituirea sclavei dată în amanet, sau silirea ei de a face un lucru ilicit. „*Quare si prostituit ancillam, vel aliud improbatum coëgit, illicò pignus ancillæ solvitur*". (L. 24 § 3, *in fine*, Dig., *De pigneratitia actione, vel contra*, 13, 7). Aceasta erà numai un exemplu dat de Ulpian, căci amanetul erà reziliat de câteori creditorul abuzà de lucrul amanetat. Cpr. Troplong, *Nantissement*, 468.

Dreptul de retenţie al creditorului amanetar.

Venim acum la dreptul de retenţie al creditorului amanetar, care rezultă din art. 1694. Iată cuprinderea acestui text:

Art. 1694. — Debitorul nu poate pretinde restituirea amanetului, decât după ce a plătit în întreg capitalul, dobânzile şi spesele datoriei, pentru a cărei siguranţă s'a fost dat amanetul.

Dacă acelaş debitor ar fi făcut o altă datorie către acelaş creditor, după tradiţiunea amanetului, şi o asemenea datorie ar fi devenit exigibilă înainte de plata primei datorii, creditorul nu va puteà fi constrâns să libereze amanetul mai înainte de a-şi fi plătit ambele creanţe, chiar când nu s'ar fi stipulat de a subordonà amanetul la plata datoriei a doua. (Art. 1619, 1686, 1700, 1730, 3⁰ C. civ. art. 2082 C. fr. (¹).

Dr. de retenţie al creditorului amanetar.

Creditorul amanetar are, asupra lucrului amanetat, un drept de retenţie, căci debitorul nu poate cere restituirea lucrului său cât timp nu şi-a plătit datoria, capete, procente şi spese (art. 1694 § 1) (²).

Amanet sau gaj tacit.

Mai mult încă, în caz de a existà din partea aceluiaş debitor către acelaş creditor, o altă datorie, constatată în urma constituirei amanetului, şi devenită exigibilă înaintea plăţei celei dintăi, creditorul poate să-şi exercite dreptul de retenţie până la plata ambelor datorii, chiar dacă amanetul n'ar fi fost afectat la siguranţa plăţei datoriei din urmă (art. 1694 § 2). Aceasta este ipoteza unui amanet sau gaj *tacit* (³).

In principiu, dreptul de retenţie nu garantează decât datoria pentru care amanetul a fost constituit (⁴).

(¹) Cpr. L. unică, Cod, *Etiam ob chirographariam pecuniæm pignus teneri posse*, 8, 26; Pothier, *Nantissement*, V, 29, 38, 42, 43, 46 urm., etc. Vezi şi legile romane citate *infrà*, p. 264, nota 4.

(²) Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1903, No. 48 şi Bult. 1903, p. 658 urm.

(³) S'a decis că gajul tacit, prevăzut de art. 1694 § 2, nu constitue un privilegiu propriu zis, ci un simplu drept de retenţie în favoarea creditorului. Acest drept este opozabil creditorilor chirografari sau privilegiaţi asupra lucrului deţinut, chiar şi în materie de faliment. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 77, p. 619.

C. Calimach. Art. 615.

(⁴) Cpr. art. 615 C. Calimach (471 *ab initio*, C. austriac). „Nici primitorul amanetului, nici vreun alt ţiitor al unui lucru străin, Origina art. 1694 § 2.

Paragraful 2 al art. 1694, extras dintr'o Constituţie a lui Gordian (vezi p. 262, nota 1), a admis însă o excepţie dela această regulă, excepţie care se întemeiază pe voinţa presupusă a părţilor.

Excepţia admisă de acest text se întemeiază pe voinţa presupusă a părţilor.

Astfel, de exemplu, dacă la 1910 te-ai împrumutat dela mine cu suma de 5000 lei, plătibilă la 1915, constituindu-mi pentru această datorie un amanet, şi apoi, la 1912, te-ai împrumutat tot dela mine cu 2000 lei, plătibili la 1914, dreptul de retenţie, ce am asupra lucrului amanetat pentru prima datorie, va existà şi în privinţa ultimei datorii de 2000 lei, căci faptul că am cerut pentru garantarea primei datorii o siguranţă reală dovedeşte că n'am avut încredere personală în d-ta; or, dacă, înainte de a plăti prima datorie, ai contractat către mine alta, încrederea mea trebue să fie şi mai mică; şi, prin urmare, sunt presupus a nu-ţi fi împrumutat a doua sumă de bani decât sub condiţie ca şi acea sumă să fie garantată prin amanetul primitiv.

Pentru ca amanetul să garanteze şi a doua datorie, art. 1694 cere mai multe condiţii.

Condiţiile cerute p. existenţa unui gaj tacit.

1⁰ Ambele datorii trebue să fie contractate de acelaş debitor către acelaş creditor, pentrucă altfel voinţa părţilor n'ar puteà fi presupusă; 2⁰ a doua datorie trebue să fie posterioară constituirei amanetului, căci dacă ea ar fi anterioară sau concomitentă, § 2 al art. 1694 n'ar fi aplicabil(¹); 3⁰ a doua datorie trebue să fi devenit exigibilă înaintea plăţei celei dintâi (²).

Neexist. privilegiului. Controversă.

De câteori § 2 al art. 1694 este aplicabil, adecă

---

zice acest text, nu are voe să ţie amanetul sau lucrul acela, sub cuvânt de altă pretenţie, după ce va încetà dritul lui asupra acestor lucruri, adecă: după ce se va face desăvârşita îndestulare a dritului său".

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1905, p. 1577.

(²) Astfel, cu toate că scadenţa primei datorii a precedat exigibilitatea celei de a doua, amanetul garantează pe această din urmă, dacă prima obligaţie este încă datorită în momentul când a doua datorie devine exigibilă. Cpr. Laurent, XXVIII, 506; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I 108; Guillouard, *Idem*, 156; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711. — Vezi însă, P. Pont, *Nantissement*, 1195; Thézard, *Idem*, 15, p. 25; C. Aix, Sirey, 50. 2. 570, etc.

de câteori este vorba de un amanet sau gaj tacit, a doua datorie nu este garantată decât prin dreptul de retenţie, iar nu prin privilegiul ce conferă amanetul, căci acest text nu vorbeşte de privilegiu, şi ştiut este că privilegiile sunt de drept strict(¹).

Persoanele cărora dreptul de retenţie este opozabil. Controversă.

S'a decis că dreptul de retenţie ce creditorul are asupra lucrului amanetat, în virtutea art. 1694, fiind un drept real, este opozabil nu numai debitorului, dar chiar şi celor de al treilea cari, în urma constituirei amanetului, ar fi dobândit vreun drept asupra lucrului amanetat(²). Părerea contrară este însă generalmente admisă(³).

Origina dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie, pe care îl consacră art. 1694, în materie de amanet, este de origină romană(⁴).

Acest drept este un corolar al posesiunei creditorului amanetar; de unde rezultă că el nu-şi are fiinţă în toate ipotezele speciale, pe care le vom examinà mai la vale, în care creditorul nu are posesiunea lucrului amanetat.

(¹) Vezi în acest sens, Thiry, IV, 293, p. 261; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711; Duranton, XVIII, 567; Colmet de Santerre, VIII, 313 *bis* IV; Baudry-Lacantinerie, II, 1321 (ed. a 9-a); Arntz, IV, 1596; Troplong, *Nantissement*, 465; Guillouard, *Idem*, 157; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 110; T. Huc, XII, 397; Laurent, XXVIII, 508; Planiol, II, 2442. — *Contrà:* P. Pont, *Nantissement*, 1199; Mourlon, III, 1224 şi *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, II, 227, p. 695 urm. (ed. din 1855); Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 209, p. 183. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2082, No. 48 urm., etc.

(²) C. Iaşi, *Dreptul* din 1882, No. 83 (afacere în care am pledat noi înşine). Cpr. Cas. fr. Sirey, 32. I. 490.

(³) Cpr. Thiry, IV, 293, p. 261; Guillouard, *Nantissement*, 139; Troplong, *Idem*, 460; Thézard, *Idem*, 16; P. Pont, *Idem*, 1185, 1186, p. 27; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711 (ed. a 4-a). Vezi asupra chestiunei generale de a se şti dacă dreptul de retenţie este un drept real opozabil terţilor, cari ar aveà un drept asupra lucrului reţinut (chestiune foarte controversată), Guillouard, *Droit de rétention*, 19 urm. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 227. Vezi şi *infrà* rubrica: *Teoria generală a dreptului de retenţie* pag. 345.

(⁴) Cpr. L. I, Pr. şi L. 25, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 40 § 2, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7. Vezi şi L. unică, Cod, *Etiam ob chirographariam pecuniam*, etc., 8, 27, etc., citată *suprà*, p. 262, nota 1.

Exercit. dr. de retenţie de terţii.

Dacă lucrul se găseşte în posesiunea unui terţiu ales de părţi (art. 1688), dreptul de retenţie se va exercità de acest terţiu. în folosul creditorului (¹).

Foloasele dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie este câteodată de un folos incontestabil pentru creditorul amanetar, chiar învestit de un privilegiu. In adevăr, dacă creditorul îşi realizează creanţa sa, el primează asupra preţului pe creditorii chirografari ai debitorului, însă poate fi primat de alţi creditori privilegiaţi având un rang preferabil.

Pe de altă parte, dacă lucrul amanetat este din acele lucruri cari nu pot fi urmărite, drepturile creditorului amanetar vor rămâne intacte, fără realizarea amanetului, prin reţinerea lucrului până la plata creanţei sale.

Dreptul de retenţie poate deci fi de mare folos, şi el nu face *double emploi* cu privilegiul creditorului, căci prin reţinerea lucrului, creditorul amanetar constrânge pe ceilalţi creditori ai debitorului la plată, şi aceştia vor aveà interes a face plata, de câteori valoarea lucrului amanetat va fi mai mare decât creanţa garantată (²).

Urmărirea lucrului amanetat de către ceilalţi creditori ai debitorului.

Ceilalţi creditori ai debitorului pot însă să nu plătească pe creditorul amanetar. Ei sunt liberi, în asemenea caz, să urmărească şi să vândă lucrul amanetat, rămânând ca creditorul amanetar să fie plătit cu privilegiu asupra preţului prins din vînzare. Dreptul de retenţie al creditorului amanetar nu este, deci, opozabil celorlalţi creditori ai debitorului (³).

Aplic. acelorași principii comisionarului.

In baza acestor principii necontestabile, s'a decis că comisionarul, care este şi el un creditor amanetar având dreptul de retenţie, nu se poate, în baza art. 1909, opune la urmărirea gajului său făcută de către ceilalţi creditori ai de-

---

(¹) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, p. 174, nota 2.

(²) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 195, 196, p. 174, 175.

(³) Vezi în acest sens, Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră); C. Pau, Sirey, 93. 2. 225; Cas. fr. Sirey, 35. 1. 155; Troplong, *Nantissement*, 460; Thézard, *Idem*, 16, p. 27; Guillouard, *Idem*, 139; P. Pont, *Petits contrats*, II, 1185; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 711 (ed. a 4-a); Laurent, XXVIII, 502; Thiry, IV, 293, p. 261. — Vezi însă Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 100. Cpr. Cas. fr. Sirey, 32. 1. 490 şi Répert. Dalloz, v⁰ *Nantissement*, 212. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Gage*, 345 urm.

bitorului comun, el putând numai să invoace privilegiul său asupra prețului și să reție lucrul urmărit până la complecta achitare a sumelor ce i se datoresc de către expeditor(1).

Art. 1689. Art. 1689 regulează exercițiul dreptului creditorului asupra lucrului amanetat, în caz de neplata datoriei la scadența ei. Iată, în adevăr, cuprinderea acestui text:

Art. 1689. — Creditorul, la caz de neplată, nu poate să dispună de amanet; are însă dreptul să ceară dela judecător ca amanetul să-i rămână lui drept plată, și până la suma datoriei, cu ale ei dobânzi, de se cuvine, după o estimațiune făcută de experți, ori să se vânză la licitațiune.

E nulă orice stipulațiune prin care creditorul s'ar autorizà, sau a-și apropriă amanetul, sau a dispune de dânsul fără formalitățile arătate. (Art. 5, 968, 1008, 1690, 1701 C. civil. Art. 211 urm., 437 urm. Pr. civ. Art. 482 urm. C. com. Art. 2078 C. fr.)(2).

Neînsușirea amanetului din partea creditorului. După acest text, creditorul nu poate nici într'un caz să dispue de amanet, nici să fie împuternicit de debitor a-și însuși lucrul amanetat (3).

Opțiunea conferită creditorului de art. 1689. El are însă opțiunea de a cere dela justiție sau ca amanetul să-i rămâe lui drept plată până la concurența sumei datorite, capete și procente, după o prețeluire făcută prin experți (4), restul restituindu-se debitorului; sau de a cere ca lucrul amanetat să fie vândut la mezat prin licitaţie publică (1).

---

(1) Cas. rom. Bult. 1903, p. 659 și *Dreptul* din 1903, No. 48.

(2) Cpr. L. 4 și L. 14, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28; L. ultimă § 1, Cod, *De jure dominii impetrando*, 8, 34; L. 1 și L. ultimă, Cod, *De pactis pignorum et de lege commissoria*, 8, 35; L. 16 § ultim, Cod, *De pignoribus et hypothecis*, 8, 14; L. 81, Pr., Dig., *De contrahenda emptione*, 18, 1, etc.

(3) Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1905, No. 30 și *Dreptul* din acelaș an, No. 51 (motive). — El se poate numai îndestulà pe calea legală cu ceeace i se datorește, restul rămând debitorului său, sau celorlalți creditori ai săi. (Cpr. art. 608 C. Calimach, art. 464 C. austriac). Vezi C. Galați, *Cr. judiciar* din 1905, No. 9. Vezi *infrà*, p. 269.

Derogare dela dr. comun. (4) Dreptul pe care îl are creditorul amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâie lui până la concurența sumelor datorite, este o derogare dela dreptul comun, după care creditorul are numai dreptul de a vinde bunurile debitorului său, la caz de neplată. Această derogare a fost înființată atât în interesul creditorului cât și a debitorului. Ea economisește în adevăr, pe de o parte, cheltuelile vânzărei, iar pe de alta, intervenția justiției este o garanție contra abuzurilor ce s'ar puteà produce. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 198.

Aplic. art. 482 urm. C. com.

In ambele cazuri, debitorul trebue, în Franţa, să fie citat, pentrucă acolo procedura este contradictorie. La noi, se vor aplică art. 482 urm. din codul comercial prin analogie, şi în materie civilă.

Inlăturarea expertizei.

Expertiza de care vorbeşte art. 1682 nu este numai decât necesară, dacă judecătorii au elemente suficiente de apreciere.

In orice caz, părţile pot să înlocuească expertiza judecătorească printr'o expertiză amiabilă. Asupra acestui punct toţi autorii sunt de acord.

Vânzarea amanetului prin licitaţie publică.

Dacă creditorul nu voeşte să păstreze amanetul până la concurenţa sumei ce i se datoreşte, el trebue să se adreseze justiţiei pentru ca ea să ordone vânzarea lucrului amanetat, prin licitaţie publică (2); şi aceasta pentru ca vânzarea să nu poată fi făcută pe un preţ mai mic decât valorează lucrul în realitate (3).

Creditorul amanetar nu poate, deci, să împedice vânzarea

Neaplic. art. 1680 la antichreză.

Acest drept, fiind o derogare dela principiile generale, nu aparţine creditorului antichrezist, art. 1689 dela amanet nefiind aplicabil antichrezei. Planiol, II, 2499, şi toţi autorii, afară de Malleville *(Analyse raisonnée de la discussion du code civil*, IV, p. 147, ed. din 1822). Vezi *infrà*, p. 306. nota 3, *in fine*.

Art. 482 urm. C. com.

(1) Incât priveşte vânzarea gajului comercial, vezi art. 482 urm. C. com. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul*, din 1897, No. 58 şi din 1902, No. 23 şi 85. — S'a decis că regulele prescrise de aceste texte pentru realizarea gajului creanţelor comerciale, se aplică la toate creanţele comerciale, fie anterioare, fie posterioare codului de comerţ din 1887, şi chiar în cazul când pentru constatarea şi determinarea unui asemenea gaj, ar fi intervenit o hotărîre a trib. civil. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1888, No. 17.

Dr. nostru anterior.

(2) Vânzarea prin licitaţie publică erà obligatorie şi sub legislaţia noastră anterioară. Vezi art. 605 din codul Calimach (461 C. austriac). Vezi şi art. 10 din sobornicescul hrisov, modificat de obşteasca obişnuită Adunare la 1839 (Colecţia Pastia, p. 175), citat textual *infrà*, p. 270, 271.

Cumpărarea lucrului de către creditor. Controversă.

(3) Creditorul amanetar poate să cumpere el însuş lucrul la licitaţie, pentrucă el lucrează în numele său propriu, iar nu ca mandatar al debitorului (art. 1308, 2°). Cpr. T. Huc, XII, 387, p. 450; Planiol, II, 2451; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 119; Guillouard, *Idem*, 177; Laurent, XXVIII, 513. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, II, 1149; Cas. fr. D. P. 53. 1. 35.

Şi debitorul ar puteà să-şi cumpere lucrul său. — *Contrà:*

amanetului cerută de alţii, el fiind numai în drept de a-şi exercità privilegiul său asupra preţului eşit din vânzare (1).

Cheltuelile vânzărei.

Cheltuelile vânzărei sunt în sarcina debitorului, pentrucă ele sunt pricinuite de dânsul, prin faptul că nu şi-a plătit datoria la timp.

Cazul când creditorul are un titlu executor. Controversă.

Cererea de vânzare va trebuì, după unii, să fie făcută chiar în caz când creditorul amanetar ar aveà un titlu executor, pentrucă, în specie, legiuitorul a organizat o procedură specială, pe care creditorul trebue în orice caz s'o observe (2).

Autoriz. justiţiei.

Părţile nu vor puteà stipulà că creditorul va fi în drept a vinde lucrul, chiar la mezat, fără autorizarea justiţiei (3).

Vânzarea trebue să fie publică.

Tot nulă este şi clauza prin care părţile ar convenì ca lucrul amanetat să nu se vândă prin licitaţie publică; şi această nulitate este absolută (4).

Neaplic. art. 486 şi 522 Pr. civ.

In caz de a se vinde lucrul, debitorul nu poate să ceară un ajutor bănesc din preţul vânzărei, art. 486 şi 522 din Pr. civ. nefiind aplicabile în specie (5).

Venim acum la pactul comisoriu, numit şi contract pignorativ.

Despre pactul comisoriu sau contractul pignorativ în materie de amanet, de antichreză şi de ipoteci (art. 1689, 1701 C. civil şi 488 C. com.).

Pactul comisoriu. Definiţie.

Prin pact comisoriu *(lex commissoria)* se înţelege, în materie de amanet, de antichreză şi ipoteci, clauza prin care s'ar împuternicì pe creditorul amanetar, antichrezist sau ipotecar a-şi însuşi lucrul constituit ca garanţie, sau a dispune

---

Art. 607 C. Calimach (463 C. austriac). Vezi *infrà*, p. 270, *ad notam.*

(1) Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Vezi *infrà*, p. 285, *ad notam.* Vezi şi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 75.

(2) Planiol, II, 2448; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 132. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 169; Colmet de Santerre, VIII, 304 *bis* IV.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 132; Laurent, XXVIII, 518.— *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, 169; P. Pont, *Idem*, 1150; Troplong, *Idem*, 403, 406, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 179; P. Pont, *Idem*, 1150. Vezi şi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2078, No. 57 urm.

(5) C. Galaţi, *Cr. judiciar* din 1909, No. 7, p. 52.

de el fără formalitățile legale. Acest pact se mai numește încă contract pignorativ.

Art. 1367 C. civ.

Acest pact comisoriu nu trebue să fie confundat cu acela prin care, în materie de obligații, părțile convin că contractul va fi desființat, când una din ele nu-și va îndeplini obligațiile sale (art. 1367) (¹).

Am văzut că, după art. 1689 din codul civil și art. 488 din codul comercial (²), creditorul nu poate nici într'un caz să dispue de lucrul amanetat, nici să fie împuternicit de debitor a-și însuși acest lucru, el putând numai să se îndestuleze pe calea legală cu ceeace i se datorește, restul rămânând debitorului sau celorlalți creditori ai săi (³). Și acest lucru legea îl spune nu numai în privința amanetului, dar și în privința antichrezei (art. 1701). (Vezi *infrà*, p. 306).

Dr. roman.

Această proibiție a pactului comisoriu sau a contractului pignorativ ne vine dela Romani (⁴), și ea erà admisă și în dreptul nostru anterior.

C. Calimach. Art. 604.

„Creditorul amanetar, zice art. 604 din codul Calimach (461 C. austriac), nu poate să rămâe proprietar al amanetului *sau al ipotecei*, de au și făcut alcătuire într'acest chip; iar dacă el nu va luà deplin dritul său la hotărîtul termen, poate să ceară prin judecată vânzarea amanetului sau a ipotecei“ (⁵).

(¹) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 97 urm.

Art. 488 C. com.

(²) Iată cum se exprimă art. 488 din C. comercial: „Este nulă orice clauză care ar autorizà pe creditor a-și aproprià gajul, ori a dispune de dânsul, fără îndeplinirea formelor de mai sus“.

(³) Vezi *suprà*, p. 266, text și nota 3. — Dacă amanetul nu ajunge la plata întregei datorii, se înțelege că creditorul se va puteà îndestulà pentru rest din orice altă avere a debitorului. Cpr. art. 609 C. Calimach (465 C. austriac).

(⁴) L. 3, Cod, *De pactis pignorum et de lege commissoria*, 8, 35. Cpr. Labbé, disertație publicată în *Explic. des Instituts de Justinien*, III, *Appendice* III, p. 924 (ed. a 12-a). — Trebue însă să observăm că această proibiție e mai puțin riguroasă astăzi, căci, pe când la Romani, contractul pignorativ aduceà anularea a însuș contractului de amanet, în dreptul actual numai pactul comisoriu este nul, amanetul rămânând valid. Cpr. Pothier, *Nantissement*, V. 18; Planiol, II, 2458; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 127; Beudant, *op. cit.*, I, 200. Vezi Windscheid, *Lehrbuch des Pandektenrechts*, I, § 238, nota 3.

(⁵) Sub codul Calimach, vânzarea se făceà prin licitație publică, ca

Și ca și cum aceasta n'ar fi fost suficient, art. 1805 din acelaș cod (1371 C. austriac) adaogă:

C. Calimach. Art. 1805. „Toate condițiile și adăogitele tocmeli, cari vor fi împrotiva firei tocmelei amanetului, nu au tărie. De acest fel de tocmele sunt, drept pildă, ca să rămâe lucrul amanetat în proprietatea creditorului; să poată a-l înstrăinà după a sa voință, sau să-l ție pentru sineș cu un preț de mai înainte hotărît, dacă nu-i va plătì datoria la împlinirea termenului; să nu mai aibă voe datornicul să scoată amanetul, sau să nu deà în sub ipotecă la o a treia persoană nemișcătorul dat în ipotecă, și să nu poată creditorul să ceară vânzarea amanetului prin judecată, după împlinirea termenului“ (1).

C. Andr. Donici. Contractul pignorativ erà oprit și de codul lui Andr. Donici. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest cod:

„De va zice creditorul și va pune înscris că de nu i se vor dà banii la vadea, zălogul să fie al său: *nu are nicio tărie*“ (2).

Punctul al 10-lea din Sobornicescul hrisov dela 1785, modificat la 1839 de către obșteasca obișnuită Adunare, dispune de asemenea:

„Creditorul ce va aveà moșie, sau vii, sau țigani amanet pentru datorii, și viind ziua vadelei *la care cel îndatorit prin zapisul său îl face stăpân asupra amanetului*, neplătind datoria, *să nu fie volnic a stăpânì acel amanet*, până nu va înștiință pe instanța competentă, care instanță să pue în lucrare a se face publicații după rânduiala rostită în art 5; și dacă, în termen de șase luni a publicației, nu

---

și astăzi (art. 605 C. Calimach, 461 C. austriac). — Debitorul nu puteà însă să cumpere la mezat lucrul amanetat (art. 607 C. Calimach, 463 C. austriac). Vezi *suprà*, p. 267, notele 2 și 3, *in fine*.

(1) Cpr. C. Galați, *Cr. judiciar* din 1895, No. 29. — Această decizie pune în principiu că, sub codul Calimach, nulitatea contractului pignorativ erà înființată numai în interesul debitorului, ca o măsură de protecțiune față de creditor; de unde rezultă, zice Curtea, că debitorul erà în drept a invocà această nulitate, sau a renunță la ea, după cum îl povățuià interesul. Nu știm însă până la ce punct această soluție poate să fie juridică.

(2) S'a decis că aceeaș soluție erà admisă, după dreptul roman, și în codul Caragea. C. București, *Dreptul* din 1903, No. 61, pag. 507.

va eşì nimeni din acei cu dritul protimisului ca să plătească datoria, să răscumpere amanetul, apoi acel amanet să se scoată la mezat şi, strigând după obiceiu, să se facă adjudecaţie asupra feţei ce la aterdisire va înfăţişà preţul cel mai de sus, căreia feţe să i se întărească stăpânirea prin hrisov domnesc; ca, pe urmă, de se va sculà cineva din acei cu dritul de protimis pentru ca să răscumpere, să nu i se ţie în samă“ (¹).

In fine, în *Uricariul* (t. XI, p. 257 urm., punctul 9), găsim răspunsul din partea Divanului Moldovei dela 19 Februarie 1782 la întrebarea făcută de către guvernul Bucovinei.

„Intrebare: — Când o moşie au pus oarecine zălog cu soroc, cu această hotărîre, *că de nu va plătì banii la sorocul arătat, să rămâe moşia de istov, neputând s'o mai răscumpere*, de rămâne acest fel de interesat contract în puterea sa, sau zapisele ce se fac între cumpărătorul şi vânzătorul, şi nu se fac înaintea judecăţei, de rămân în puterea lor, au ba?

„Răspunsul Divanului: — Moşie sau orice alt lucru nemişcător, se va pune zălog cu hotărît soroc, ca neplătind banii să rămâe de istov, de nu va dà stăpânul moşiei al doilea zapis cu desăvârşită vânzare, sau acel ce ţine zălogul de nu va aveà cartea judeţului, întrucare să arate că s'au dat acel zălog de istov, *atunci zapisul cel de zălogitură nu are nicio tărie*, şi oricând, ori acel ce a pus zălogul ori moştenitorul şi neamurile lui pot să deà banii şi să ià zălogul, iar zapisele ce se fac între cumpărători şi între vânzători, de nu vor fi făcute nici înaintea judecăţei, din oareşicare pricini, şi vor fi încredinţate cu iscălituri, oameni vrednici de credinţă, au tăria lor“.

Din aceste texte ar păreà să rezulte că oprirea pactului comisoriu sau a contractului pignorativ erà ceva tradiţional în ţara noastră (²). Cu toate acestea d-nu Sebastian Radovici citează, într'un studiu interesant, publicat în *Dreptul* din 20 Maiu 1910, No. 38, mai multe documente cu mult anterioare textelor suscitate, din care rezultă, din contra, validitatea contractului pignorativ. Aceasta dovedeşte că Domnii noştri legiferau adeseori în contra obiceiurilor ţărei, din

---

(¹) Vezi Colecţia Pastia, p. 175 şi *Uricariul*, tom. I, partea II, pag. 78, 79.

(²) Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în legiuirile străine. Cpr. art. 1229 C. german; art. 471, 1371 C. austriac; art. 1884 C. italian; art. 1859 şi 1872 C. spaniol; art. 864 C. portughez; art. 1200 C. olandez; art. 222 C. federal al obligaţiilor (Elveţia), etc. Dr. străin.

cauză că ei erau străini de acele obiceiuri, neştiind, de cele mai multe ori, nici limba noastră.

Nulitatea pactului comisoriu. Ordine publică.

Nulitatea acestui pact în materie de amanet (art. 1689 C. civil, 488 C. com.), de antichreză (art. 1701), şi chiar în materie de ipoteci, după cum vom vedeà mai la vale, este astăzi de ordine publică (1), chiar dacă acest pact ar fi ascuns sub forma unei vânzări cu pact de răscumpărare sau a altui contract (2).

Chestie de fapt.

Judecătorii fondului apreciază în mod suveran dacă convenţia ascunde un contract pignorativ, sau constitue un adevărat pact de răscumpărare (3).

Nulitatea nu atinge însă decât pactul comisoriu, iar nu şi amanetul în sine, care rămâne valid (4).

Validitatea conv. prin care se dispune vânzarea amanetului către creditor.

Nu trebue să confundăm pactul comisoriu propriu zis cu convenţia prin care s'ar dispune că, în caz de a nu se plătì datoria la timp, amanetul va fi vândut creditorului pe un preţ care se va determinà atunci prin experţi, căci o asemenea convenţie ar fi validă, cel puţin după unii (5).

Rămâne însă bine înţeles că părţile n'ar puteà să stipuleze că amanetul va aparţine creditorului pentru un preţ fixat prin însuş contractul de amanet (6).

---

(1) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 200, p. 178; T. Huc, XII, 388; Laurent, XXVIII, 509, 518; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 124; Guillouard, *Nantissement*, 167; Cas. fr. D. P. 1903. 1. 215, etc. — Din împrejurarea că pactul comisoriu este lovit de o nulitate absolută rezultă că un asemenea pact, cuprins într'un contract de amanet, n'ar puteà fi validat prin cesiunea ulterioară a proprietăţei lucrului amanetat. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 238.

(2) Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1895, No. 30, p. 239 (motive) şi *Dreptul* din acelaş an, No. 51; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 197; Laurent, XXIV, 380, etc. — *Contrà:* Trib. Paris, Sirey, 72. 2. 25 (cu nota lui Renault).

(3) Acollas, III, p. 312: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 197 şi autorităţile citate acolo.

(4) Vezi *suprà*, p. 269, nota 4.

(5) Cpr. Troplong. *Nantissement*, 388; P. Pont, *Idem*, 1159; Guillouard, *Idem*, 170. Vezi L. 16 § 9, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1. — *Contrà:* Laurent, XXVIII, 528; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 131. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2073, No. 21 urm. şi 70.

(6) Troplong şi Guillouard, *loco suprà cit.;* Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 24, etc.

Proibiţia pactului comisoriu în materie de ipoteci. Controversă.

Legea proibă în termeni expreşi pactul comisoriu, în privinţa amanetului şi antichrezei, fără a reproduce asemenea proibiţie în materie de ipoteci. Rezultă oare de aci, după cum pe nedrept se susţine de unii, că s'ar puteà constitui o ipotecă, stipulându-se că, la caz de neplata datoriei la timpul convenit, imobilul ipotecat va aparţine creditorului, sau că acest imobil nu se va vinde conform formelor legale? Răspundem categoric: nu, asemenea clauză fiind contrară însăş naturei ipotecei. Proibiţia pactului comisoriu are, în adevăr, de scop, după cum foarte bine a zis Berlier, de a împedicà exploatarea mizeriei prin cupiditate. „Legea s'a temut, zice Curtea din Bucureşti (1), ca pactul comisoriu, în materie de zălogire, să nu devie pentru cămătari un mijloc sigur de a-şi plasà banii lor cu procente prea mari, adecă să nu devie un mijloc de exploatare a debitorului în mizerie, fiind dat că valoarea zălogului mai întotdeauna este mai mare decât suma împrumutată". Or, aceste motive se aplică mai cu seamă, şi am puteà zice *a fortiori*, ipotecei. Prin primirea unei ipoteci, garantată printr'un imobil de o valoare mai mare decât datoria, şi prin stipularea unei clauze care, din capul locului, ar fi făcut pe creditor proprietarul imobilului ipotecat, acesta ar fi putut să sărăcească pe debitor care, de cele mai multe ori, cu uşurinţă ar fi primit o asemenea clauză, crezând şi făcându-şi iluzie că va plătì la timp. De aceea, această nulitate interesează ordinea publică, şi de aceea ea este, după părerea noastră, aplicabilă şi în materie de ipoteci (2), după cum dispune anume art. 604 din codul Calimach. (Vezi *suprà*, p. 269).

---

(1) *Dreptul* din 1903, No. 61, pag. 508.

(2) Vezi în acest sens, Cas. rom. Bult. S. I-a, 1878, pag. 20; Trib. Dolj, *Gazeta Craiovei* din 6 Aprilie 1890, No. 28, pag. 1 (sentinţă fără cuvânt infirmată de Curtea din Craiova prin decizia citată mai la vale); Laurent, XXVIII, 509; Troplong, *Vente*, I, 77; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 438, pag. 563, text şi nota 7 (ed. *Anschütz* din 1853); Alex. Degré, *Dreptul* din 1895, No. 41, pag. 341 şi *Scr. juridice*, I, pag. 588 urm. Mai vezi în acelaş sens, Répert. Dalloz, v⁰ *Nantissement*, 274 şi nota 4 în D. P. 1904. 1. pag. 84. Cpr. art. 1136 şi 1149 C. german. — *Contrà:* Cas. rom. Bult. S. 1, 1875, pag. 63. Cpr. C. Craiova şi Cas. rom. *Dreptul* din 1891, No. 22 şi Bult. 1891, pag. 761. Mai vezi

Validitatea pactului comisoriu consimţit posterior contractului. Controversă.

Proibiţia pactului comisoriu fiind însă o derogare dela principiul libertăţei convenţiunilor (art. 969), este, ca atare, de strictă interpretare; de unde rezultă că trebue să considerăm ca validă clauza prin care creditorul, *posterior contractului,* ar fi împuternicit a-şi însuşi amanetul sau imobilul ipotecat, pentrucă, în asemenea caz, nu mai suntem în termenii dispoziţiei excepţionale edictată de lege.

Iată cum un autor justifică această soluţie, admisă de aproape unanimitatea doctrinei şi de întreaga jurisprudenţă:

„Nulitatea pactului comisoriu este absolută, fiindcă atinge ordinea publică. Textele care stabilesc această nulitate trebue să fie însă interpretate în mod restrictiv, ca toate textele care cuprind dispoziţii riguroase. De exemplu: cutare convenţie care ar fi nulă, dacă ar figurà în însuş contractul de amanet, va fi validă, dacă intervine mai târziu. Soluţia este logică şi înţeleaptă. In adevăr, dacă contractul, posterior constituirei amanetului, mai poate încă să ascundă o convenţie uzurară, suntem cel puţin siguri că libertatea debitorului este de astădată întreagă. Odată ce a dobândit banii de cari aveà nevoe, el nu mai este expus a primì, de silă, condiţiile impuse de împrumutător (¹).

Convenţia trebue să fie serioasă.

Rămâne însă bine înţeles că convenţia părţilor trebue să fie serioasă şi să nu fie executarea unei înţelegeri existente încă din momentul constituirei amanetului. Poate că

Cas. fr. D. P. 93. 1. 227. Vezi asupra acestei controverse, tom. V al Coment. noastre, pag. 139, text şi nota 3, precum şi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2088, No. 27 urm. Mai vezi Coulon, *Dialogues ou Questions de droit*, II, *dialogues* 72 şi 73, pag. 293 urm. (ed. din 1839); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4231 urm. — Curtea din Montpellier a rezolvit această importantă chestiune şi într'un sens şi într'altul. Vezi Sirey, 1840. 2. 531.

(¹) Beudant, *op. cit.*, I, 200, pag. 178. Vezi în acelaş sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 133, pag. 130; Planiol, II, 2459; T. Huc, XII, 384; Laurent, XXVIII, 519; Arntz, IV, 1598; Répert. Sirey-Carpentier, v⁰ *Gage*, 450; Cesare Vivante, *Trattato di diritto commerciale*, IV, 1800, p. 323 urm.; Cas. fr. D. P. 55. 1. 279; Sirey, 56. 1. 45 şi 123; D. P. 56. 1. 171; Cas. rom. Bult. 1902, p. 827 şi *Cr. judiciar* din 1903, No. 82 (cu observ. noastră); Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1903, No. 44. Vezi şi Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). — *Contrà:* Troplong, *Nantissement*, 386; Guillouard, *Idem*, 168; P. Pont, *Idem*, II, 1157. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 229, text şi nota 1 (ed. a 2-a).

ar fi chiar bine ca această convenţie să nu fie permisă decât din momentul când creditorul este în drept a realiză amanetul, după cum dispune anume art. 1229 din codul german (¹).

Vânzarea amanetului. creditorului. posterior constituir. amanetului.

In baza acestor principii, atât doctrina cât şi jurisprudenţa validează vânzarea amanetului făcută de debitor, de bună credinţă şi fără fraudă, creditorului, în urma şi chiar înaintea scadenţei datoriei, însă în orice caz, *posterior constituirei amanetului* (²).

Autorizarea de a se vinde amanetul fără îndeplinirea formelor legale.

In fine, se decide de asemenea că, *în urma constituirei amanetului*, debitorul poate, în mod valid, să autorize pe creditor a vinde lucrul amanetat, fără îndeplinirea vreunei formalităţi, sau să-l vândă chiar el însuş creditorului (³). Asemenea convenţie care, pentru motivele mai sus expuse, nu s'ar puteà face din capul locului, prin însuş contractul de amanet, este validă, dacă a fost făcută mai târziu, atunci când debitorul nu mai este la discreţia creditorului său. In acest sens se pronunţă atât doctrina cât şi jurisprudenţa, şi această soluţie este admisibilă atât în materie civilă cât şi în materie comercială (⁴).

C. german. Art. 1229.

(¹) Cpr. Planiol, *loco suprà cit.* Iată termenii textului menţionat din codul german: „Este nulă convenţia făcută înainte de realizarea dreptului de vânzare, şi în virtutea căreia proprietatea lucrului trebue să fie atribuită sau transmisă creditorului, cât timp acest din urmă n'a fost încă plătit, sau n'a fost plătit la timp. — *Eine vor dem Eintritte der Verkaufsberechtigung getroffene Vereinbarung, nach welcher dem Pfandgläubiger, falls er nicht oder nicht rechtzeitig befriedigt wird, das Eigentum an der Sache zufallen oder übertragen werden soll, ist nichtig*“ (art. 1229).

(²) Aubry et Rau, IV, § 434, pag. 712 (ed. a 4-a): Laurent, XXVIII, 520: Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 454: Pand. fr., *cod.* v⁰, 447, 448: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 134: C. Paris, *Pand. Périod.* 97. 2. 351. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 229, nota 1 (ed. a 2-a).

(³) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1895, No. 75, pag. 619.

(⁴) Pand. fr., v⁰ *Gage*, 449 şi 584; Répert. Sirey, *cod.* v⁰, 535; Laurent, XXVIII, 521; Troplong, *Nantissement*, 533, 559; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 134; P. Pont, *Idem*, II, 1162, 1163; Guillouard, *Idem*, 170 *bis;* Aubry et Rau, IV, § 434, pag. 712 (ed. a 4-a); Cas. fr. Sirey, 56. 1. 45 şi 123; D. P. 56. 1. 171; Cas. rom. Bult. 1902, pag. 828 şi *Cr. judiciar* din 1903, No. 82 (cu observ. noastră).

Pentru ca creditorul amanetar să poată însă vinde lucrul amanetat fără nicio formalitate, în baza convenţiei părţilor încheiată *în urma constituirei amanetului*, trebue ca nici un alt creditor al debitorului să nu fi exercitat o urmărire silită asupra lucrului amanetat, sau să nu fi luat nicio măsură de asigurare (1).

Indivizibilitatea amanetului.

Ne-a mai rămas, spre a termină capitolul de faţă, să interpretăm art. 1695, care face aplicarea principiului indivizibilităţei la amanet. Iată cum se exprimă acest text:

Art. 1695. — Amanetul este indivizibil, deşi datoria este divizibilă între erezii debitorului, ori între acei ai creditorului.

Eredele debitorului care *şi-a plătit* partea sa din datorie (2), nu poate cere restituirea părţei sale de amanet atât timp cât datoria nu este plătită în întregul ei.

Şi *vice-versa*, eredele creditorului, care şi-a primit partea sa de datorie, nu poate să restitnească amanetul cu daunarea coerezilor săi încă neplătiţi. (Art. 1057 urm., 1060, 1061, 1702, 1746 C. civ. Art. 2083 C. fr.) (3).

Indivizibil. amanetului.

Legea declară amanetul indivizibil, ca şi ipoteca (art. 1746), chiar dacă datoria ce el garantează este divizibilă (4). „*Indivisa pignoris causa est*“, zicea Papinian (5).

Efectele indivizibilităţei.

Efectul acestei indivizibilităţi este ca totalitatea amanetului şi fiecare parte din el să fie afectată la plata totalităţei şi fiecărei părţi din datorie (6). Cât timp o parte din datorie n'a fost plătită, creditorul își păstrează deci toate drepturile sale asupra amanetului.

---

(1) Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră).

(2) Textul oficial zice: *ce nu şi-a plătit* partea sa din datorie, ceeace schimbă cu desăvârşire sensul acestui text. Adaosul particulei *nu*, care figurează în textul nostru, este de sigur rezultatul unei erori de tipar, sau de copist. Ca atare, cuvântul *nu* trebue deci considerat ca inexistent.

(3) Cpr. L. 8 § 2; L. 9 § 3; L. 11, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7: L. 2, Cod, *Debitorem venditionem pignoris impedire non posse*, 8, 29: Pothier, *Nantissement*, V, 44, 45, etc.

(4) *A fortiori*, deci, amanetul este indivizibil, când datoria este indivizibilă.

(5) L. 65, *in medio*, Dig., *De evictionibus*, 21, 2.

(6) Creditorul amanetar putând, în baza indivizibilităţei ama-

Din cele mai sus expuse rezultă că moștenitorul debitorului, care ar fi plătit partea sa din datorie, nu poate să ceară restituirea părței sale din amanet cât timp datoria nu este plătită în întregimea ei. Și, *vice-versa*, moștenitorul creditorului, care și-a primit partea sa din creanță, nu poate să restituiască amanetul în totul sau în parte, în dauna comoștenitorilor săi încă neplătiți. Amanetul este deci, ca și ipoteca, indivizibil atât în mod activ cât și pasiv.

Renunțarea la indivizibilitate.

Această indivizibilitate fiind numai de natura, nu însă de esența contractului de amanet, părțile ar puteà printr'o declarație de voință contrară să modifice, sub acest raport, natura amanetului (¹), soluție admisă, după cum vom vedeà sub art. 1746, și în privința ipotecei.

2⁰ Obligațiile care izvorăsc din contractul de amanet, sau care sunt urmarea acestui contract.

Amanetul dă naștere la oarecari obligații din partea creditorului. Pe de altă parte și debitorul poate să se găsească obligat prin oarecari împrejurări posterioare contractului.

a) Obligațiile creditorului.

Art. 1691 § 1. — Creditorul răspunde după regulele stabilite la titlul: *despre contracte și obligațiuni în genere*, de perderea sau stricăciunea amanetului, provenită din culpa sa. (Art. 971, 999, 1074 § 2, 1080, 1081, 1102, 1156, 1605 C. civ. Art. 2080 § 1 C. fr.) (²).

---

netului, să se despăgubească din lucrul amanetat, nu este ținut să dovedească că nu s'a despăgubit, ci acel care pretinde că s'a despăgubit trebue să stabilească aceasta înaintea justiției. Cas. rom. Bult. 1895, pag. 238 și *Dr. judiciar* din 1895, No. 14.

(¹) Pand fr., v⁰ *Gage*, 54 și 377; Répert. Sirey, *eod.* v⁰, 352 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 103; Guillouard, *Idem*, 147; P. Pont, *Idem*, II, 1202; T. Huc, XII, 399; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2083, No. 3 urm.; Cas. fr. Sirey, 67. 1. 164; D. P. 67. 1. 307, etc.

(²) Cpr. L. 13 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7, unde se zice: „*Venit autem in hac actione, et dolus et culpa, ut in commodato. Venit et custadia; vis major non venit*". Mai vezi L. L. 14 și 15, Dig., *loco cit.*; Pothier, *Nantissement*, V, 31.

Art. 1080.

Obligat a restitui lucrul după ce a fost plătit(1), creditorul amanetar trebue să aducă amanetului îngrijirea unui bun proprietar, cu diligența obișnuită (art. 1080).

Responsab. creditorului amanetar.

Responsabilitatea lui este deci aceea a comodatarului, iar nu a depozitarului, pentrucă, pe când depozitarul aduce un serviciu deponentului, creditorul amanetar nu aduce niciun serviciu altuia, ci lui însuș.

Dol.

El răspunde, fără nicio îndoială, de dolul său, pentrucă dolul trebue să fie izgonit din raporturile omenești.

Culpa lata și *culpa levis*.

Incât privește culpa, fie *in omittendo*, fie *in committendo*, el nu răspunde numai de *culpa lata*, ca depozitarul, ci și de *culpa levis*. „*Ea igitur, quæ diligens paterfamilias in suis rebus præstare debet, a creditore exiguntur.*“ (2).

Art. 18 L. din 23 Februarie 1906.

Prin aplicarea acestui principiu, casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) răspund de stricarea sau deteriorarea lucrurilor amanetate, prin faptul funcționarilor lor, sau din cauză că nu s'au luat precauțiunile necesare (art. 18 L. din 23 Februarie 1906).

Reinoirea inscripției ipotecare.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că creditorul care a primit drept gaj o creanță ipotecară, este obligat, în baza art. 1691 § 1, a veghià la reînoirea inscripției ipotecare (art. 1786). Această obligație legală îi incumbă chiar când contractul de amanet ar fi mut în această privință (3).

Asigurarea mărfurilor primite în gaj.

S'a mai decis că, deși niciun text de lege nu obligă pe creditorul amanetar a asigurà mărfurile primite în gaj, totuși el trebue să ià măsurile pe care le-ar luà orice bun proprietar; deci, să asigure mărfurile primite în amanet, ceeace nefăcând, constitue din partea lui o culpă, care îl face responsabil de prejudiciul cauzat prin incendiu (4). De aceea art. 20 din legea dela 23 Februarie 1906 obligă casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) să asigure lucrurile primite în gaj.

---

(1) „*Pignoris causa res obligatas, soluto debito, restitui debere pigneratitiæ actionis natura declarat*“. L. 10, *ab initio*, Cod, *De pigneratitia actione*, 4, 24.

(2) L. 14, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7.

(3) Cas. fr. Sirey, 1904. 1. 416; D. P. 1905. 1. 331; *Pand. Period.* 1905. 1. 20 și *Dreptul* din 1904, No. 78, p. 636; D. P. 95. 1. 117; Sirey, 96. 1. 230; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 137, *in fine;* Guillouard, *Idem*, 188; Répert. Sirey-Carpentier, v° *Gage*, 389 urm.; Pand. fr., *eod.* v°, 493 și *Privil. et hypothèques*, 8930, etc.

(4) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 84.

Cazurile când creditorul nu are posesiunea amanetului.

Pentru ca creditorul amanetar să fie responsabil, el trebue neapărat să fie în posesia amanetului; de unde rezultă că această dispoziţie nu se aplică în toate cazurile excepţionale, pe care le vom examinà mai la vale, în care debitorul rămâne în posesiunea lucrului amanetat[1].

Cazul fortuit.

Cazul fortuit nu este imputabil creditorului amanetar şi, în asemenea caz, perderea lucrului amanetat priveşte pe proprietar, adecă pe debitor[2]. „*In hac actione, vis major non venit*,“ ziceà Ulpian[3]. Nu este însă suficient ca creditorul amanetar să afirme că lucrul a perit prin caz fortuit sau forţă majoră, ci trebue să dovedească cazul fortuit, şi întâmplarea acestui caz fortuit fără culpa sa[4].

De exemplu, dacă lucrul amanetat a fost furat sau a fost distrus prin foc, creditorul va trebuì să dovedească că toate îngrijirile lui n'au putut să înlăture perirea lucrului[5].

Dar dacă creditorul, explicându-şi într'un mod satisfăcător purtările sale, debitorul totuşi susţine că creditorul este în culpă, lui îi incumbă sarcina de a face această dovadă[6].

---

[1] Cas. rom. Bult. 1894, p. 949.

[2] Cpr. P. Pont, *Petits contrats*, II, 1169; Guillouard, *Nantissement*, 141; Pand. fr., v° *Gage*, 353. — Dacă lucrul a dobândit o valoare mai mare sau mai mică, această mărire sau micşorare de valoare foloseşte sau păgubeşte tot pe debitor. Guillouard, *loco cit.*; Troplong, *Nantissement*, 417; Pand. fr., v° *cit.*, 352, etc. Vezi *suprà*, p. 257.

[3] L. 13 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7. Vezi *suprà*, p. 259. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 84. — Prin aplicarea acestui principiu, art. 19 din legea dela 23 Fevruarie 1906, dispune că casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) nu răspund de perirea lucrurilor amanetate prin caz fortuit.

[4] C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 84.

[5] Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 31; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 138; P. Pont, *Idem*, II, 1174; Troplong, *Idem*, 431; Guillouard, *Idem*, 188; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 84. Art. 220 din codul federal al obligaţiilor este expres în această privinţă. Cpr. L. 4, Cod, *De pigneratitia actione*, 4, 24.

[6] Troplong, *Nantissement*, 432.

b) **Obligaţiile debitorului.**

Art. 1691 § 2. — Asemenea şi debitorul trebue să întoarcă creditorului toate spesele utile şi cele necesare făcute pentru conservarea amanetului. (Art. 991, 1574, 1618, 1699, 1730, 4° C. civ. Art. 481 C. com. Art. 2080 § 2 C. fr.) (¹).

Restit. cheltuelilor făcute de creditor.

Debitorul, care a constituit amanetul, trebue să restitue creditorului amanetar cheltuelile făcute de acest din urmă pentru păstrarea lucrului.

Cheltuelile necesare.

Cheltuelile necesare vor fi restituite în întregimea lor, şi aceasta chiar dacă lucrul ar fi perit mai târziu, cu condiţie însă ca creditorul să nu fi cheltuit mai mult decât ar fi cheltuit un bun proprietar sau un bun părinte de familie.

Art. 1730, 4°.

Creditorul are, în această privinţă, un privilegiu, pe care îl au toţi acei ce au făcut cheltueli pentru conservarea lucrului altuia (art. 1730, 4°) (²).

Cheltuelile utile.

Cât pentru simplele îmbunătăţiri sau cheltuelile utile, chestiunea este controversată; însă, după părerea generală, debitorul nu le va restitui decât până la concurenţa plusvalutei dobândită de lucru (³).

Chelt. voluptoare.

Cheltuelile voluptoare nu sunt supuse niciunei restituiri, conform principiilor generale.

Viciile lucrului amanetat.

In fine, debitorul va trebuì să despăgubească pe creditor de perderile ce el ar fi suferit din cauza viciilor lucrului amanetat (analogie din art. 1618 dela titlul depozitului) (⁴),

---

(¹) Cpr. L. 8, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Pothier, *Nantissement*, 60, 61, etc.

(²) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 1280, No. 34.

(³) Guillouard, *op. cit.*, 160; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 143; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a); Thiry, IV, 294; Beudant, *op. cit.*, I, p. 168, nota 1, etc. — Unii ar voì însă ca, nici într'un caz, aceste cheltueli să nu fie restituite creditorului (Colmet de Santerre, VIII, 309 *bis*, II); iar alţii, ca ele să nu fie restituite decât în măsura în care puteau să fie făcute după starea debitorului (P. Pont, *op. cit.*, II, 1176; Troplong, *Idem*, 435, 436). Această din urmă soluţie este conformă teoriei lui Pothier (*Nantissement*, 61) şi conformă dreptului roman. *„Medie igitur hæc a judice erunt dispicienda, ut neque delicatus debitor, neque onerosus creditor audiatur.“* (L. 25, *in fine*, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).

(⁴) Thiry, IV, 294, *in fine*; P. Pont, *op. cit.*, II, 1177; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 144; Guillouard, *Idem*, 162; Aubry et Rau, IV, § 434, p. 713 (ed. a 4-a), etc.

afară de cazul poate când creditorul ar fi avut cunoştinţă de viciile lucrului (1).

Cazul când debitorul a dat creditorului un lucru de o valoare mai mică decât trebuià.

Se poate întâmplà ca, prin fraudă, debitorul să fi dat creditorului un lucru de o valoare minimă, atunci când acesta se aşteptà a primì un lucru de o valoare suficientă pentru garantarea creanţei sale; de exemplu: debitorul a dat creditorului în loc de aur un alt metal (2). In asemenea caz, nu mai rămâne nicio îndoială că creditorul va aveà drept la daune (3).

Apendice la contractul de amanet.

Excepţii dela regulele de mai sus.

Art. 1696. — Dispoziţiunile precedente nu se aplică în materie de comerţ, nici la casele de împrumut pe amanet, în privinţa cărora se va urmà după regulele şi regulamentele relative la dânsele. (Art. 479, 480, 489 C. com. — L. p. înfiinţarea caselor de împrumut pe amanet (Muntele de pietate), din 23 Februarie 1906. Art. 2084 C. fr.).

Art. 489 C. com. — Dispoziţiile precedente (ale codului de comerţ) nu modifică legile speciale şi regulamentele ce privesc băncile şi alte institute autorizate a face înaintări de bani şi împrumuturi pe depozite şi lucruri date în gaj.

Gajul asupra mărfurilor depuse în magazinele generale e regulat prin dispoziţiile legei speciale din 28 Iunie 1881, şi gajul asupra vaselor de comerţ prin dispoziţiile cărţei a doua a acestui codice. (Art. 495 urm. C. com. Art. 1696 C. civ.).

Art. 497 C. com. — Nu este necesitate de numirea vreunui custode pentru ca gajul asupra unui vas să-şi aibă tărie. (Art. 480 C. com. Art. 1688, 1696 C. civ.).

Inexactitate de text.

Art. 1696 C. civ. nu este exact când zice că dispoziţiile pe care le-am examinat până acum nu se aplică în materie comercială, căci am văzut că multe din ele se aplică şi gajului comercial. Sunt însă, în materie comercială, şi derogări dela dreptul comun, din care vom menţionà numai pe cele mai importante.

---

(1) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2080, No. 46.

(2) „*Si quis in pignore pro auro æs subjecisset creditori, qualiter teneatur, quæsitum est?... Si quidem dato auro æs subjecisset, furti teneri; quod si in dando æs subjecisset, turpiter fecisse, non furem esse; sed et hic puto pigneratitium judicium locum habere*". (L. 36, Pr., Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).

(3) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 55, 59 şi *Hypothèques*, IX, 228, p. 487 (ed. Bugnet); P. Pont, *Petits contrats*, II, 1177.

Art. 479, 480, etc. C. com. Fără a ne întinde mult în această privinţă, vom menţionà art. 495 urm., asupra gajului vaselor plutitoare (gaj maritim) (¹) şi art. 479 şi 480 din codul de comerţ, care au fost modificate printr'o lege posterioară din 15 Iunie 1906. Iată textele art. 479 şi 480 astfel cum au fost modificate la 1906. Această modificare este în mare parte împrumutată dela legile asupra Creditului agricol şi asupra Băncei agricole, de care vom vorbì mai la vale.

Art. 479 C. com. — Gajul cambiilor şi titlurilor la ordin poate fi constituit prin gir cu clauza „valoare în garanţie, sau o alta de asemenea, din care să rezulte voinţa părţilor că aceste titluri au fost date în gaj, iar nu că s'a transmis proprietatea lor.

Gajul asupra creanţelor şi drepturilor incorporale netransmisibile prin gir poate fi constituit prin acte în forma cesiunilor. In aceste cazuri, însă, actul trebue să conţie menţiunea că cesiunea se face cu titlu de gaj (²).

Gajul asupra acţiunilor, părţilor de interes şi obligaţiunilor nominative ale societăţilor financiare, industriale, comerciale sau civile, poate fi constituit printr'un transfert înscris în registrele societăţei, cu arătarea „pentru cauză de garanţie".

Dacă s'a dat în gaj o creanţă mobilă, creditorul gajist, pentru a-şi creà privilegiul său faţă de cei de a-l treilea, urmează să notifice debitorului creanţei date în gaj, constituirea gajului.

Notificarea de care vorbeşte acest text, şi care trebue să se facă prin portărei (³), nu este decât o aplicare a dreptului comun, pe care art. 1687 o prevede în privinţa tuturor creanţelor în genere. (Vezi *suprà*, p. 247 şi 253).

Art. 480 C. com.— Creditorul are dreptul de a fi plătit cu privilegiu asupra lucrului ce i s'a constituit în gaj.

Gaj maritim. (¹) Vezi asupra gajului maritim, Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1895, No. 30 şi *Dreptul* din acelaş an, No. 51; Trib. Brăila, *Dreptul* din 1897, No. 23; *Cr. judiciar* din 1897, No. 17; C. Galaţi, *Dreptul* din 1895, No. 31, etc. Vezi şi *suprà*, p. 244. Cpr. Vavasseur, *Du nantissement des navires*, *Revue pratique de droit français*, tom. 23, anul 1867, p. 245—251; Pand fr., *Supplément*, v° *Privil. et hypothèques*, No. 1 urm.

(²) Paragraful 2 al art. 479 a fost adaos prin legea din 15 Iunie 1906.

(³) Cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 1494.

Acest privilegiu nu există decât dacă lucrul s'a pus şi se află în posesiunea creditorului sau a unei alte persoane aleasă de părţi.

Creditorul este presupus că are în posesiunea sa lucrurile date în gaj, când ele se află în magazinele sale sau ale comisionarului său (1), în vasele sale, la vamă sau într'un depozit public, sau dacă, înainte de sosirea lor, e în posesiunea poliţei de încărcare (2), sau a scrisoarei de carat girată cu clauza „valoarea în garanţie", sau o alta asemenea.

Prin derogaţie dela dispoziţia de mai sus, gajul constituit asupra produselor solului, pendinte încă prin rădăcini sau deja culese, precum şi asupra materiilor industriale prime, în stare de fabricaţiune sau deja fabricate şi aflate în fabrici sau depozite, se consideră constituit prin singurul efect al convenţiunei, dela data actului, care va indicà numărul, natura, calitatea şi locul unde se află gajul, fără ca să se ià din posesiunea debitorului sau constituentului lucrurile constituite în gaj.

Data actului face deplină credinţă.— In timp de cinci zile, aceste acte de gaj se vor transcrie în registrul prevăzut de art. 728 bis din procedura civilă.

In cazul în care gajul se va aflà într'o comună alta decât aceea unde este reşedinţa judeţului, grefierul tribunalului va comunicà de urgenţă primarului respectiv un extract de orice intabulare efectuată, pentru a se face menţiune de ea în registrul care se va înfiinţà în acest scop.

In privinţa celor de al treilea, drepturile creditorului gajist nu vor începe decât dela data intabulărei; iar atunci când este locul a se face menţiune în registrul primăriei, dela data acelei menţiuni.

Se vor respectà dispoziţiunile art. 1729 şi 1730 din codul civil (3).

Partea întâi a acestui text, cu privire la privilegiul şi la posesiunea lucrului amanetat de către creditor sau de un al treilea ales de părţi, este o aplicare a dreptului comun în materie de amanet, adecă a art. 1686 şi 1688, iar cele-

Aplic. dreptului comun şi derogările dela acest drept.

---

(1) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1901, No. 29, p. 230 şi *Cr. judiciar* din 1901, No. 63.

Posesiunea lucrului amanetat se poate stabilì prin predarea cheilor localului în care se găseşte acest lucru. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1901, No. 36, p. 284.

(2) Cpr. C. Galaţi, *Cr. judiciar* din 1894, No. 19.

(3) Toată partea art. 480, reprodusă cu caractere cursive, este adaosă prin legea din 15 Iunie 1906. In specie nu mai este vorba de un adevărat gaj, ci de o ipotecă mobiliară, după cum vom vedeà mai la vale. Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). Vezi şi *infrà*, pag. 362, nota 1.

lalte părţi ale textului, adaose prin legea din 15 Iunie 1906, sunt derogări dela dreptul comun.

L. Creditului agricol. Tot cam în asemenea termeni se exprimă şi art. 25 urm. din legea dela 2 Iunie 1892 pentru Creditul agricol. Iată textele în chestiune:

Art. 25. — Prin derogare dela art. 1686 şi 1688 C. civ., remiterea amanetului, în raport cu Creditul agricol, se va considerà efectuată în puterea convenţiunei, şi dela data înscrisului ce o constată, pentru lemnele din pădure puse în tăere, pentru plantele şi producţele pământului de verice natură, atenente solului sau separate de sol, aşezate în pivniţe, magazii, pătule, sau lăsate pe câmp, strânse în şire, stoguri, clăi, căpiţe şi, în genere, pentru toate lucrurile voluminoase, greu de transportat sau înmagazinat.

Remiterea amanetului va fi asemenea convenţională pentru vitele sau instrumentele agricole ce nu se pot luà de pe câmp fără a suferì munca câmpului sau industria agricolă la care sunt afectate.

In caz când un obiect amanetat se va transformà printr'un procedeu industrial, sub o altă formă, această nouă producţiune va servì de gaj creditului agricol.

Art. 26.— In privinţa celor de al treilea, remiterea amanetului nu se va considerà efectuată decât dela data intabulărei convenţiunei într'un registru special al comunei unde se află lucrul amanetat (1); iar pentru vitele, seminţele şi instrumentele agricole cumpărate cu banii avansaţi de Creditul agricol, din momentul cumpărărei. Trecerea în acest registru se va face conform art. 1686 C. civ.

Intabulările se vor face de primari asistaţi de notari.

Art. 27 (modificat prin L. din 7 Martie 1906).— După expirarea termenului de plată, amanetul se va puteà vinde, fără nicio autorizare a justiţiei, şi în virtutea legei de urmărire pentru veniturile Statului (2).

---

(1) Va să zică, privilegiul Creditului agricol se dobândeşte şi se păstrează faţă de cei de al treilea, prin intabularea contractului de împrumut în registrul special ţinut în fiecare comună, nefiind nevoe de nicio remitere materială a lucrului amanetat în mânile creditorului. Cpr. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Vezi şi Cas. rom. Bult. 1893, pag. 614.

(2) S'a decis însă că Creditul agricol dispune de legea de urmăriri numai încât priveşte lucrurile constituite amanet; pentru celelalte lucruri şi, în genere, faţă cu cei de al treilea, el nu poate decât să invoace beneficiul art. 974 C. civil; de unde rezultă că Creditul agricol este responsabil de daunele ce cauzează unui terţiu prin vânzarea ilegală a unor producte ale acestuia, făcută prin aplicarea zisei legi, pe motiv că aceste producte ar fi fost vândute debitorului său. Trib. Suceava, *Dreptul*

Art. 28.— Debitorul ce va alienà, risipì, sustrage, sau cu rea credință va lăsà să piară obiectul amanetat, va fi supus pedepselor prevăzute pentru abuz de încredere și va fi executat după legea de urmărire asupra celeilalte averi a sa. (Art. 323 urm. C. penal).

Art. 29.—Creanțele Creditului agricol vor fi privilegiate asupra averei mobile amanetate. Ele vor venì îndată după cheltuelile de judecată, cheltuelile de îngropare a debitorului și cheltuelile de conservare a lucrului([1]). (Art. 1586, 1729, 1° și 2°. Art. 1730, 3° și 4° C. civ. Art. 480 C. com.).

Art. 30. — Imprumuturile contractate la Creditul agricol sunt de natură comercială. Creanțele rezultând din aceste împrumuturi sunt negociabile și vor puteà fi transmise prin gir, etc.

Aceleași derogări dela dreptul comun sunt admise și în privința Băncilor populare sătești, care fac aceleași operații (art. 14 și 15 L. din 29 Martie 1903). L. Băncilor populare sătești.

Imprumuturile contractate la Băncile populare sătești sunt de natură comercială; creanțele rezultând din aceste împrumuturi sunt negociabile și pot fi transmise prin gir (art. 11 L. din 29 Martie 1903).

Alte derogări dela dreptul comun au fost făcute, tot în interesul agriculturei, prin legea din 1 Aprilie 1894 pentru înființarea unei Bănci agricole. L. Băncei agricole.

Această Bancă acordă împrumuturi garantate prin gaj. Vom reproduce numai câteva texte din această lege:

Art. 6. — Gajul Băncei agricole consistă în:

a) Producte agricole naturale sau datorite culturei, precum: cereale în genere, culese sau prinse la rădăcini, semănături făcute, lemne brute sau fasonate aflate în păduri sau depozite, făină, vin, țuică, alcoluri, etc.;

b) Vite de muncă sau de prăsilă, cai, oi, capre, porci, etc., sau produsele lor;

---

din 1893, No. 65. — S'a mai decis că Creditul agricol nu poate împedicà urmărirea și vânzarea lucrurilor asupra cărora el are un drept de preferință, el fiind în drept numai de a-și exercità privilegiul său asupra prețului lucrurilor vândute. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1886, No. 62. Cpr. Cas. rom., *Drptul* din 1910, No. 75 și *Cr. judiciar*, din 1910, No. 80; Revista *Jurisprudența* din 1910, No. 32, p. 508. Vezi și *suprà*. p. 267, 268.

([1]) S'a decis că privilegiul Creditului agricol, pentru sumele împrumutate unui arendaș, primează privilegiul proprietarului pentru arenzile neplătite, bine înțeles numai în privința lucrurilor și productelor amanetate. C. Focșani, *Dreptul* din 1886, No. 51.

c) Tot felul de maşini şi unelte servind la exploatări agricole.

Când gajul are de obiect recolte sau semănături făcute, el subzistă asupra-le, chiar după strângerea lor, ori unde s'ar aflà.

Actele constatând operaţiuni de asemenea natură sunt transmisibile prin gir.

Art. 7. — Vitele şi maşinile cari servesc pentru exploatarea fondului agricol şi cari, conform art. 468 C. civ., sunt imobile prin destinaţiune, se vor puteà afectà ca gaj al împrumutului agricol şi, în caz de neplată, gajul se va executà conform dispoziţiilor legei de faţă.

Art. 11. — Prin derogare dela art. 1686 şi 1688 C. civ., gajul se consideră constituit prin singurul efect al convenţiunei, dela data actului, fără a se luà amanetul din posesiunea debitorului sau constituentului, care-l deţine pentru Bancă şi este obligat a-l conservà.

Data actului face deplină credinţă.

Art. 12. — In privinţa celor de al treilea, drepturile băncei nu vor începe decât dela data menţiunei făcute în registrul primăriei (1).

Art. 13. — Debitorul care va alienà, risipì, sustrage sau va lăsà să piară prin faptul său, în total sau în parte, obiectul amanetat, după ce s'a efectuat împrumutul, se va pedepsì ca pentru abuz de încredere. (Art. 323 urm. C. penal) (2).

Imprumutatul care, însărcinat ca custode cu conservarea întreţinerei obiectelor sau a vitelor amanetate, nu va îndeplinì această obligaţie, va pierde imediat beneficiul termenului de împrumut, punându-se în vânzare, de către Banca agricolă, obiectele amanetate.

Art. 15. — Cu rezerva privilegiului proprietarului pentru plata arenzilor anului în care se face împrumutul şi aceea pe un an începător dela semestrul agricol (23 Aprilie şi 26 Octombrie) care urmează aceluia în care se face împrumutul, şi cu rezerva tuturor celorlalte creanţe prevăzute în art. 1729 şi 1730 § 2, 3, 4, 5, 7 şi 8 C. civ., creanţele Băncei agricole sunt privilegiate asupra obiectelor puse ca gaj.

In aceeaş ordine se exercită privilegiile şi asupra sumelor pe care societăţile de asigurare le-ar datorà împrumutaţilor, în caz de sinistru al obiectelor amanetate. (Art. 1721 C. civ.).

Pentru a respectà drepturile şi interesele societăţilor de Credit fonciar, Banca agricolă nu va puteà acordà împrumuturi pe gaj proprietarilor moșiilor ipotecate la aceste Credite, întrucât nu vor fi achitate sau nu se vor achità ratele datorite acestor Credite, și ajunse la scadență.

---

(1) Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 22, pag. 188.

(2) Acest fapt este astăzi de competinţa judecătoriilor de ocoale (art. 330 C. pen. şi 53 L. judec. de ocoale din 1907). Cas. rom. Vezi Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 11, p. 173.

L. din 1 Aprilie 1894. Art. 13.

Cu aceeaş pedeapsă sunt pedepsiţi : împrumutătorii cari, cu ştiinţă, au ascuns existenţa sechestrelor sau altor sarcini existente asupra obiectelor oferite ca gaj (art. 13 L. din 1 Aprilie 1894).

Art. 16. — Toate operațiunile Băncei agricole sunt de natură comercială, afară de operațiunile pe gajul special instituit prin legea de față, etc. (1).

L. Băncei naționale.

Legea din 17 Aprilie 1880 pentru înființarea Băncei Naționale deroagă, de asemenea, dela dreptul comun în privința împrumuturilor pe efecte publice contractate la această Bancă. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privință, art. 9 din citata lege:

Art. 9. — Se deroagă, în favoarea Băncei naționale, dela dispozițiile art. 1686, 1687 și 1689 C. civ.; și Banca, prin simpla remitere în mânile sale a efectului depus, constatat printr'un act sub semnătură privată, este în drept de îndată, după expirarea termenului avansului și fără să fie trebuință de vre-o punere în întârziere sau chemare în judecată, să dispună de efectul depus, spre a-și încasà cu preferință avansul făcut pe dânsul, cu dobânzile și celelalte cheltueli.

L. asupra magaziilor generale.

In legea din 28 Iunie 1881 asupra magaziilor generale, modificată în unele privințe prin acea din 6 Iunie 1892, la care ne trimite art. 489 din codul comercial, găsim iarăș oarecare derogări dela dreptul comun în materie de gaj sau amanet (2).

Warante.

După art. 1 din citata lege, magaziile generale sau docurile primesc în depozit mărfuri și obiecte fabricate, depuse de comercianți, industriași și agricultori.

Administrația docurilor liberează depunătorilor recipise cuprinzând identitatea lor, precum și aceea a mărfurilor depuse de dânșii (art. 3).

La fiecare recipisă este anexat, sub numirea de warant, un buletin de gaj, conținând aceleași mențiuni ca și recipisa (art. 4).

---

(1) Vezi în privința altor legi străine relative la această materie, Baudry et Loynes, *Nantissement*, I, 87 2°, p. 81 (ed. a 3-a).

(2) Asemenea derogări, necesitate de interesul agriculturei și industriei, există și în Franța. Vezi Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 167 urm., pag. 143 urm.

Recipisele şi warantele sunt transmisibile prin gir, sau amândouă împreună, sau fiecare în parte (art. 5) (¹).

Prin derogare dela dreptul comun, simpla girare a warantului separat de recipisă, constitue un drept de gaj asupra mărfurilor, în folosul cesionarului warantului. Girarea recipisei transmite cesionarului proprietatea mărfurilor, cu singura obligaţie, când warantul este transmis împreună cu recipisa, de a plăti datoria garantată prin warant (art. 6).

In privinţa plăţei datoriei warantate, vezi art. 9 şi 10 din legea citată, iar în privinţa executărei la caz de neplată, în privinţa formalităţilor de îndeplinit în caz de vânzare, şi în privinţa distribuirei preţului prins din vânzare, vezi art. 11 urm. din legea menţionată.

L. pentru împrumuturi pe amanet. Art. 14.

In fine, mai sunt şi alte excepţii dela dreptul comun, însă este cu neputinţă să le menţionăm pe toate. Astfel, prin derogare dela art. 1689 C. civil, art. 14 din legea dela 23 Februarie 1906 asupra casei de împrumut pe amanet, dispune că amanetele care nu a fost răscumpărate la scadenţă, şi pentru care nu s'a reînoit actul de împrumut, pot fi vândute în termen cel puţin de 30 de zile după scadenţă, de administraţia caselor de împrumut pe amanet (Muntele de pietate), prin licitaţie publică, *însă fără intervenţia justiţiei*, etc.

(¹) Girul warantului către o a treia persoană, strămutând proprietatea mărfurilor depuse în docuri sau magazii generale, asemenea transmitere constitue o plată în marfă, adecă *o datio in solutum*. Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 496. — Girarea unei recipise sau a unui warant este suficientă pentru a transmite drepturile de amanet şi de proprietate asupra productelor depuse în docuri, fără a mai fi nevoe de îndeplinirea notificărei cerută de dreptul comun în caz de cesiune (art. 1393); de unde rezultă că posesorul recipisei astfel girate, devenind proprietar al acelor producte, are dreptul asupra prisosului rămas din vânzarea lor, în urma plăţei sumei garantate prin warant, aşa că niciun creditor al depunătorului acelor producte, nici chiar proprietarul moşiei, care ar fi înfiinţat un sechestru asupra acelor producte, pentru câştiuri de arendă neplătite, nu poate reclamà zisul prisos. Un asemenea proprietar neplătit de arendă, nu se poate apărà contra efectelor ce produce transmiterea unor atare recipise şi warante, decât prin împedicarea transportărei şi depunerei productelor în magaziile generale, sau făcând ca depunătorul productelor, arendaş al său, să libereze acele recipise în ordinul său. Cas. rom. Bult. 1895, pag. 1246.

Amanetul în dreptul internațional privat.

Care lege va cârmuì contractul de amanet, în caz de conflict de legislații?

Aplic. legei situațiunei.

Dacă este vorba de a se determinà lucrurile care pot fi constituite amanet, se va aplicà, de bună-samă, legea situațiunei lucrurilor *(lex rei sitæ)* (¹).

Tot această lege va fi aplicată de câteori va fi vorba de formalitățile cerute pentru eficacitatea amanetului în privința terțiilor (²).

Aplic. art. 1688.

Astfel, de câteori va fi vorba de amanetarea unui lucru corporal (³), situat în România, dreptul real care rezultă din amanet pentru creditor față de terții, nu va existà și nu va fi opozabil acestor din urmă, decât atunci când creditorul a

---

(¹) Pand. fr., v⁰ *Gage*, 938; Répert. Sirey, *eod. v⁰*, No. 785. Vincent et Pénaud, *Dictionnaire de droit international privé*, v⁰ *Nantissement*, No. 1; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1426 (ed. din 1897), etc.

(²) Pand. fr., *v⁰ cit.*, 945; Répert. Sirey, *eod. v⁰*, 793 urm.; Vincent et Pénaud, *op. și v⁰ cit.*, No. 6; Laurent, *Droit civil international*, VII, 211; Rolin, *op. cit.*, III, 1428; Guillouard, *Nantissement*, 60; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 38 *bis;* Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 406, p. 1159 (ed. a 5-a). Cpr Trib. consular din Constantinopol, *J. Clunet*, anul 1893, p. 447.

(³) Vorbim numai de lucrurile *corporale*, căci dacă lucrul amanetat este o creanță, chestiunea este controversată, unii aplicând, cu drept cuvânt, în privința formalităților de îndeplinit, legea domiciliului debitorului (P. Fiore, *Diritto, internazionale privato*, 220, lit. *e*, pag. 307, ed. italiană din 1874; T. Huc, XII, 424), iar alții aplicând pe aceea a creditorului (Despagnet, *op. cit.*, 627, pag. 610, ed. a 2-a). In edițiile următoare, acest autor revine însă asupra primei sale opiniuni, referindu-se la legea domiciliului debitorului *(op. cit.*, 396, pag. 722, 723 și 406, pag. 735, 736, ed. a 3-a). După acest din urmă sistem, care este singur juridic, de câteori debitorul creanței amanetate va fi domiciliat în România, se vor îndeplinì formalitățile prevăzute de art. 1687, ceeace înseamnează că se va face un act având dată certă (legea zice *înregistrat)*, și acest act va fi notificat prin portărei debitorului creanței amanetate. Cpr. T. Huc, *loco suprà cit.;* Milhaud, *Principes de droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, pag. 281 urm (ed. din 1885). Vezi asupra acestei controverse, Répert. Sirey, *v⁰ Gage*, 797 urm.

fost pus în posesiunea lucrului, conform art. 1688 din codul civil (1).

In baza acestor principii, s'a decis, cu drept cuvânt, că mobilele posedate în România de străini, sunt supuse regulelor care cer, în privinţa amanetului, o convenţie având cel puţin dată certă (art. 1686), precum şi desezisarea debitorului şi luarea lor în posesiune de către creditor (art. 1688), etc., pentrucă mobilele considerate în individualitatea lor, sunt cârmuite de legile române în privinţa privilegiilor la care ele pot fi supuse (2).

Mai mult încă, se decide în genere că, în caz de constituirea amanetului într'o ţară în care punerea în posesiune a creditorului nu este cerută, amanetul va încetà de a-şi produce efectele sale îndată ce lucrul a fost transportat în altă ţară în care se cere această punere în posesiune (3).

Aplic. art. 1686 C. civil. Tot în baza principiilor de mai sus vom decide că, în cazul amanetărei unui mobil corporal situat în România, un act scris va fi necesar pentru validitatea amanetului, în privinţa terţiilor, conform art. 1686 C. civil (4).

Dr. de retenţie. In fine, tot legea locului unde se găseşte lucrul amanetat este aplicabilă în privinţa dreptului de retenţie, dacă se recunoaşte că acest drept este un drept real (5), şi în privinţa realizărei amanetului, căci nu se poate întrebuinţà într'o ţară căi sau mijloace de executare care ar fi contrare legislaţiei acelei ţări, precum ar fi, de exemplu, pactul comisor (1). „Realizarea amanetului, zice art. 223 din codul federal al obligațiilor, este cârmuită de legea locului unde se găsește lucrul amanetat“.

---

(1) Pand. fr., v^0 *cit.*, 947; Despagnet, *op. cit.*, 406; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, No. 7; Rolin, *op. cit.*, III, 1429; Fœlix et Demangeait, *Tr. de droit international privé*, I, pag. 135; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 220 (ed. italiană din 1874); C. Caen, Sirey, 71. 2. 57 şi Sirey, 79. 2. 6; Cas. fr. Sirey, 72. 1. 238; D. P. 74. 1. 465, etc.

(2) C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi şi *suprà*, pag. 240, nota 2. Vezi şi *infrà*, rubrica: *Privilegiile în dreptul internaţional privat.*

(3) Pand. fr., v^0 *cit.*, 949; Vincent et Pénaud, *op. şi v^0 cit.*, No. 7; Rolin, *op. cit.*, III, 1429, etc.

(4) Pand. fr., v^0 *cit.*, 950 urm.; Vincent et Pénaud, *op. şi v^0 cit.*, No. 8; Laurent, *op. cit.*, VII, 211; Brocher, *Cours de droit international privé*, II, pag. 344 urm., etc.

(5) Cpr. T. Huc, XII, 425.—Vezi însă Brocher, *op. cit.*, II, 351. In privinţa realităţei sau personalităţei dreptului de retenţie, în genere, vezi *infrà*, p. 349, unde se arată controversa.

Acestea sunt cazurile în care se va aplicà *lex rei sitæ.*

Cazurile când se aplică legea la care părțile s'au referit.

Incât privește întinderea drepturilor creditorului amanetar, de exemplu: în privința chestiunei de a se ști dacă creditorul este în drept a vinde amanetul la caz de neplată la timp; dacă el poate întrebuințà lucrul amanetat și în ce măsură; dacă amanetul este indivizibil, și care este culpa de care creditorul răspunde, etc., se va aplicà legea la care părțile au înțeles a se referì.

Aplic. legei naționale sau legei contractului.

In lipsa unei voințe anume exprimată, se va aplicà legea națională comună a părților, sau legea contractului *(lex loci contractûs)*, întrucât legea situațiunei lucrului *(lex rei sitæ)* nu cârmuește decât exercițiul acțiunilor (2).

Am văzut că, în ceeace privește formele cerute față de terții, se aplică legea situațiunei lucrului.

Aplic. regulei *locus regit actum.*

In ceeace privește însă raporturile dintre părți (creditorul și debitorul) și dovedirea contractului, se va aplicà regula *locus regit actum* în toată rigoarea ei, ceeace se admite nu numai în privința formelor constitutive ale amanetului (3), dar și în privința constituirei unei antichreze asupra unui imobil situat în țară străină (4), și chiar în privința unei simple făgăduințe de amanet, făcută după legile țărei în care părțile au tratat (¹).

---

(1) T. Huc, XII, 427; Guillouard, *op. cit.*, 60; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 960; Trib. din Alexandria (Egypt), *J. Clunet,* 1878, pag. 184. — Vezi însă Trib. Paris, Sirey, 77. 2. 25 (cu nota lui Renault).

(2) T. Huc, XII, 422; P. Fiore, *op. cit.*, 220, lit. *f*, pag. 307 urm.; Despagnet, *op cit.*, 406, pag. 1159 (ed. a 5-a revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux).

(3) Cpr. C. Caen, Sirey, 79. 2. 6; Pand. fr., v⁰ *Gage*, 942 urm.; Répert. Sirey, *cod.* v⁰, 790 urm.; Vincent et Pénaud, *op. și v⁰ cit.*, 3; T. Huc, XII, 423, pag. 492, care citează în acest sens o sentință a tribun. din Anvers, cu data din 30 Martie 1885, pe care n'am putut-o însă controlà; P. Fiore, *op. cit.*, 220, lit. *b,* pag. 304. Iată cum se exprimă acest din urmă autor. „*Quanto alla costituzione del diritto di pegno e alla sua validità, devesi giudicare secondo la legge sotto la quale il pegno fu costituito*“.

Antichreza.

(4) T. Huc, *loco cit.:* Vincent et Pénaud, *op. și v⁰ cit.*, No. 2 și 4.— Vezi asupra antichrezei în dreptul internațional privat, Rolin, *Pr. de droit international privé,* III, 1434 urm.; Laurent, *Droit civil international,* VII, 182 și 406; Vincent et Pénaud, *op. și v⁰ cit.,* No. 2 și 4, etc. Vezi și *infrà,* p. 300, nota 3.

Antichreza. In privința chestiunei de a se ști dacă antichreza este un drept real opozabil terțiilor; dacă ea trebue să fie transcrisă, etc., se va aplicà legea situațiunei imobilului (²).

Acestea sunt regulele care cârmuesc materia amanetului în dreptul internațional privat. Această materie fiind tratată de noi în *Dreptul* din 1910, No. 51, o revistă nouă, *Revista critică de drept, de legislație, doctrină și jurisprudență*, a cărui No. 1 a apărut în Octombrie 1910, sub direcția amicului nostru, d-l C. C. Arion, a binevoit a face, la p. 81, o scurtă dare de samă despre articolul nostru. Ne folosim de această ocazie spre a semnalà cu bucurie apariția acestui nou organ de publicitate, și a-i urà viață îndelungată, el umplând un gol simțitor în literatura noastră juridică.

(¹) T. Huc, *loco cit.;* Milhaud, *op. cit.*, pag. 276; Vincent et Pénaud, *op. și v⁰ cit.*, No. 3, *in fine;* Répert. Sirey, v⁰ *Gage*, 789, etc.

(²) Despagnet, *op. cit.*, 406, p. 1160 (ed. a 5-a).

TITLUL XVI

DESPRE ANTICHREZĂ (¹)

Noţiuni generale şi istorice.

Antichreza (ἀντίχρησις), dela ἀντί (contra) şi χρῆσις (uz sau folosinţă), este de origină grecească, după cum aceasta se vede din însuş numele său, care, mai pe urmă, a fost adoptată şi de Romani (²).

Dr. roman Justinian.

De oarece însă cămătarii abuzară de această instituţie, Justinian, prin Nov. 32, opreşte pe creditori *(propter avaritiam creditorum)*, de a luà cu titlu de antichreză, bunurile cultivatorilor.

Dr. canonic.

Antichreza erà condamnată şi prin dreptul canonic care, precum ştim, opreà împrumutul cu dobândă (³).

Bibliografie.

(¹) Vezi asupra acestei materii, în vechiul drept francez, Pothier, *Hypothèques*, IX, 229 urm., p. 488 urm.; Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 397, 398, No. 28.— Incât priveşte dreptul actual, vezi, pe lângă autorii obişnuit citaţi, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 271 — 274 *(von dem Nutzungspfande oder der Antichrese)*, p. 209 urm. (ed. Crome, 1894), etc.

(²) L. 11 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: *Si* ἀντίχρησις, *id est, mutuus pignoris usus pro credito, facta sit, et in fundum, aut in ædes aliquis inducatur, eo usque retinet possessionem pignoris loco, donec illi pecunia solvatur, cum in usuras fructus percipiat, aut locando, aut ipse percipiendo, habitandoque*, etc.“ Vezi şi L. 14, Cod. *De usuris*, 4, 32, etc.

Dr. vechiu francez.

(³) Cpr. Pothier, *Nantissement*, V, 20, p. 398 (ed. Bugnet). Vezi şi tom. IX al Coment. noastre, p. 694 urm.—Cu toate acestea găsim antichreza şi în vechiul drept francez, unde ea deve-

Dr. vechiu francez.

In unele cutume ale vechiului drept francez, găsim, de asemenea, sub numele de *mort-gage* şi *vif-gage*, o instituţie care are multă analogie cu antichreza (1).

Dr. nostru anterior. C. Caragea şi C. Calimach.

Antichreza a existat şi în dreptul nostru anterior. Iată ce găsim, în această privinţă, în codul Caragea: „Zălogul este nemişcător când se va dà cu *antichrizis;* atunci poate împrumutătorul să-l aibă în trebuinţele sale şi să-l închirieze altora“, (art. 14, partea III, capit. 11). Codul Calimach nu vorbeşte, din contra, de antichreză, ci numai de amanet şi ipotecă. „Dacă lucrul este mişcător se numeşte *amanet*, iar dacă este nemişcător, se numeşte *ipotecă*“, zice art. 584 din acest cod (art. 448 C. austriac) (2).

---

neà ilicită numai când ascundeà un împrumut cu o dobândă uzurară. Domat *(Lois civiles*, III, p. 398, No. 28) dă următorul exemplu în care antichreza erà perfect licită; când, de exemplu, un socru, care datorà ginerelui său dota fiicei sale, dădeà în posesiunea acestui din urmă un imobil pentru ca el să se folosească de acest imobil, compensând fructele lui cu dobânda legiuită a capitalului constituit dotă.

(1) Vezi Loysel, *Institutes coutumières*, I, 483—485, p. 424 urm. (ed. Dupin et Laboulaye din 1846); P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 786, No. 735 (ed. a 3-a); Troplong, *Antichrèse*, 503; Guillouard, *Nantissement*, 6 urm., etc.

Dr. englez.

Instituţia cunoscută sub numele de *mort-gage (mortuum vadium, dead pledge)* a existat şi în Anglia. Ea erà o siguranţă în virtutea căreia creditorul deveneà proprietarul unui imobil aparţinând debitorului său, sub condiţia de a-l restitui, dacă datoria erà plătită la scadenţă. Vezi Er. Lehr, *Eléments de droit civil anglais*, I, 504, p. 374 (ed. a 2-a, revăzută de I. Dumas, Paris, 1906).

Dr. internaţional.

Un Englez n'ar putea să dobândească dela unul din compatrioţii săi, nici chiar printr'o convenţie încheiată în Englitera, un drept de *mort-gage* asupra unui imobil situat în România, pentru că străinii nu pot să invoace în ţara noastră un privilegiu recunoscut de o lege străină, dacă el nu este admis şi de legile noastre. Cpr. Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 242; Répert. Sirey, v⁰ *Privilèges*, 1358. Vezi şi *infrà* rubrica: *Privilegiile în dreptul internaţional privat.*

Dr. străin.

(2) In codul german găsim însă instituţia antichrezei *(Nutzungspfand)* (art. 1213, 1214). Art. 356 urm. din codul japonez dela 1896 prevăd, de asemenea, un drept de gaj asupra imobilelor. Cpr. art. 1881—1886 C. spaniol; art. 873 urm. C. portughez, etc. — Antichreza nu figurează însă în noul cod

Critica antichrezei.

Antichreza, trebue s'o recunoaştem, nu aduce mari foloase creditului public; ba din contra, de cele mai multe ori, ea serveşte, mai cu samă la noi, a ascunde frauda din partea acelora incapabili de a dobândi imobile rurale. Ca atare, ar fi deci de dorit ca ea să dispară din codul nostru, după cum a dispărut şi din alte legislații (¹).

Definiția antichrezei.

Art. 1697.—Antichreza este un contract, prin care creditorul dobândeşte dreptul de a-şi apropria fructele unui imobil, remis lui de datornic, cu îndatorire de a le imputà, pe fiecare an, asupra dobânzilor, de sunt datorite, şi apoi asupra capitalului creanței sale. (Art. 1698—1703 C. civ. Art. 2085 C. fr.) (²).

Din această definiție rezultă că debitorul dă creditorului folosința *unui imobil* (³); acesta percepe fructele imobilului în locul dobânzilor şi reține posesiunea lui *(loco pignoris)*, până i se plăteşte ceeace i se datoreşte.

Dispoziția art. 1697, după care fructele imobilului se impută mai întâi asupra dobânzilor şi, apoi, asupra capita-

---

elvețian, care urmează a fi aplicat cu începere dela 1 Ianuarie 1912. „Gajul imobiliar, zice art. 793 din acest din urmă cod, poate fi constituit sub forma de ipotecă, de țidulă ipotecară sau de scrisoare de rentă. *Orice altă formă este proibită*".

(¹) A se vedeà critica acestei instituții în Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 591, nota 3 şi p. 600. *„Ce contrat est un contrat mort-né dans notre droit"*, zice acest autor; *il ne répond aujourd'hui à aucune théorie de credit acceptable"*; şi mai la vale acelaş autor zice: *„Ce genre de sureté appartient à l'enfance du crédit réel*, etc.". Un alt autor (Pougeard) zice că: *„l'antichrèse n'est pas un contrat de peuple civilisé"*. Cpr. Planiol, II, 2505. — Vezi însă Beudant *(op. cit.*, I, 210), care zice că, în unele cazuri, antichreza este mai folositoare decât ipoteca.

(²) Cpr. L. 11 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, textual citată *suprà*, p. 293, nota 2; L. L. 33 şi 39, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Pothier, *Hypothèques*, IX, 229 urm., etc.

(³) La Romani se puteà dà în antichreză nu numai imobilele, dar încă orice lucru susceptibil de a produce fructe, de exemplu: o sclavă. Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 205. — Nici codul german nu vorbeşte de imobile, ci de lucruri frugifere *(fructtragende Sache)* (art. 1213). Vezi şi *infrà*, p. 302. Dr. roman.

lului creanței, însemnează că numai dacă prisosesc din fructe, ele se impută asupra capitalului; așa că părțile ar puteà foarte bine să convie ca fructele să fie echivalentul dobânzilor și să se compenseze cu ele (¹).

Definiția antichrezei.

Iată definiția care convine acestui contract. Antichreza este un contract accesoriu, real (²), unilateral, cu titlu oneros, și indivizibil (art. 1695, 1702), prin care debitorul, sau un terțiu pentru dânsul, dă creditorului posesiunea unui imobil, ce acest din urmă va păstrà până la plata integrală a datoriei, și ale cărui fructe el le va percepe, pentru a le impută asupra dobânzilor, dacă îi sunt datorite, și apoi asupra capitalului creanței sale.

Neaplic. art. 1179.

Antichreza este un contract unilateral, pentrucă numai creditorul contractează obligații; de unde rezultă că art. 1179, privitor la dublul original, nu este aplicabil în specie (³).

Deoseb. între antichreză și amanet.

Ea este un contract accesoriu, ca și amanetul, de care însă se deosebește: 1⁰ prin obiectul ei, care consistă în imobile, pe când amanetul nu poate aveà de obiect decât lucruri mobile (art. 1685); 2⁰ prin împrejurarea că creditorul antichrezist are dreptul de a percepe fructele, ceeace nu este permis creditorului amanetar; 3⁰ și în fine, prin împrejurarea că creditorul antichrezist nu are privilegiul pe care îl are creditorul amanetar. (Vezi *infrà*, p. 306).

Intre antichreză și ipotecă.

Vom vedeà, de asemenea, mai la vale, sub art. 1746, că antichrezase deosebește și de ipotecă.

Dr. real imobiliar.

In fine, antichreza este un drept real imobiliar, cu

(¹) Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49. Cpr. Mourlon, III, 1226; Thiry, IV, 299. Vezi și *infrà*, p. 306. — La Romani, antichreza produceà o compensație între dobânda datoriei și fructele imobilului. In dreptul modern, creditorul antichrezist primește fructele imobilului nu pentru a le compensà, în principiu cel puțin, ci pentru a le impută asupra dobânzei și, apoi, asupra capitalului. Cpr. T. Huc, XII, 407.

(²) Din împrejurarea că antichreza constituie un drept real, Curtea de casație a tras altădată concluzia că autentificarea actului, prin care se constitue un asemenea drept, nu poate fi făcută de judecătorul de ocol, ci numai de tribunal, conform art. 5 din legea pentru autentificarea actelor. Vezi Bult. 1903, p. 181, și *Dreptul* din 1903, No. 23.

(³) Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 203; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 168, p. 163; Troplong, *Idem*, 516; Thiry, IV, 297; P. Pont, *Petits contrats*, II, 1221, etc.

toate că acest punct este contestat. Ea fiind, în adevăr, o siguranţă de aceeaş natură ca şi amanetul, trebue să fie un drept real ca şi el. Ce siguranţă ar produce ea, în adevăr, creditorului, dacă debitorul ar puteà s'o desfinţeze, înstrăinând imobilul sau ipotecându-l către alţii? Apoi, realitatea antichrezei mai rezultă şi din împrejurarea ce ea trebue să fie transcrisă (art. 1698 C. civ. şi 722, 3° Pr. civ.)(1).

Din realitatea antichrezei rezultă mai multe consecinţe practice foarte importante:

Consecinţele care rezultă din realitatea antichrezei.

1° Drepturile creditorului antichrezist sunt opozabile terţiilor, de exemplu, creditorilor privilegiaţi sau ipotecari posteriori, deci şi cumpărătorului imobilului, care este tot un terţiu, bine înţeles dacă contractul de antichreză a fost transcris (art. 1698 C. civ. şi 722, 723 Pr. civ.) (2). Această consecinţă este admisă şi de unii autori, partizani ai personalităţei dreptului de antichreză (3).

Acţ. posesorie.

2° Creditorul antichrezist poate să exercite, în numele său, acţiunea în complângere (4). (Vezi *infrà*, p. 303).

---

(1) Vezi şi art. 726, 4° (722 vechiu) din codul de comerţ. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 231; C. Focşani şi Cas. rom *Dreptul* din 1885, No. 13, p. 101, col. 2 (motive); *Dreptul* din 1903. No. 23 şi Bult. 1903, p. 181; Trib. Muscel şi Judecăt ocol. Pechea, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49 şi 80; Mourlon, III, 1229, 1230; T. Huc, XII, 411; Beudant, *op. cit.*, I, 213; Planiol, II, 2501; Guillouard, *Nantissement*, 243: P. Pont, *Idem*, II, 1276; Thézard, *Idem*, 23, *in fine;* Nacu, III, p. 546, No. 20. Vezi şi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 220, nota 3 şi p. 672, nota 1.—*Contrà:* Laurent, XXVIII, 569 urm.; Thiry, IV, 299, p. 267; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 206 urm.; Aubry et Rau, IV, § 438, p. 718, text şi nota 9 (ed. a 4-a). După aceşti din urmă autori, dreptul creditorului antichrezist ar fi opozabil terţiilor, cu toate că acest drept ar fi personal. Cpr. art. 1897 C. civil italian,

(2) Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 27 Mai 1910, No. 18, p. 280, 281 şi *Dreptul* din 1910, No. 48 (cu observ. noastră) (decizia Cas. S-a 1, No. 170 din 23 Martie 1910).

(3) Vezi Aubry et Rau, IV, § 438, p. 718, text şi nota 9 (ed. a 4-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 209, etc.— Art. 1897 din codul italian dispune, din contra, că antichreza nu-şi produce efectele sale decât între debitor şi creditor şi moştenitorii lor.

(4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 418, nota 1. Cpr. T. Huc, XII, 412: Guillouard, *op. cit.*, 247: Cas.

Acț. în grănițuire.

El va putea, de asemenea, să exercite acțiunea în grănițuire, în aceleași condiții ca și uzufructuarul (¹).

Art. 59 Pr. civ.

3⁰ Acțiunea care izvorăște din antichreză, fiind reală imobiliară, este de competința tribunalului situațiunei imobilului (art. 59 Pr. civ.), etc. (²).

Condițiile de validitate ale contractului de antichreză.

Consimțimântul părților și tradiția lucrului.

Condițiile necesare pentru existența acestui contract sunt: 1⁰ Consimțimântul liber și neviciat al părților; 2⁰ tradiția imobilului supus antichrezei; 3⁰ capacitatea părților. Asupra consimțimântului părților și tradiției imobilului (³), nu avem nicio observație de făcut.

Berlin, D. P. 46. 2. 62.— *Contrà*: Aubry et Rau, II, § 187, p. 224, text și nota 5 (ed. a 5-a); Caron, *Actions possessoires*, 238; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, I. § 190 *a*, p. 458, text și nota 4 (ed. *Anschütz* din 1853).

(¹) Vezi tom. III suscitat, pag. 672. Cpr. T. Huc, XII, 412; Guillouard, *op. cit.*, 247. Cpr. L. 4 § 9, Dig., *Finium regundorum*, 10. 1.—*Contrà*: Aubry et Rau, II, § 199, p. 338, 339, text și nota 13 (ed. a 5-a); P. Pont, *Nantissement*, II, 1235, etc.

(²) T. Huc, XII, 412; Guillouard, *op. cit.*, 248, etc.

(³) Antichreza, fiind un contract real, nu devine perfectă decât dela trădarea lucrului în mânile creditorului sau unui terțiu convenit. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 168 și 178; C. Rouen, Sirey, 77. 2. 241. Atât din caracterul contractului de antichreză, cât și din natura foloaselor juridice ce conferă acest contract, zice foarte bine Tribunalul din Paris (9 Iunie 1910), rezultă că dreptul creditorului antichrezist nu ià naștere decât din ziua în care creditorul este pus în posesiunea imobilului constituit în antichreză; de unde rezultă că creditorul antichrezist nu are un drept opozabil terțiilor, în specie creditorilor ipotecari inscriși mai târziu asupra aceluiaș imobil, decât din momentul trădărei imobilului și dela transcrierea contractului. Sirey, 1910, *Bullt. des sommaires*, partea II, p. 41, col. 1-a și *Dreptul* din 1910, No. 73.

Din cele mai sus expuse rezultă că nu există antichreză de câteori debitorul și-a rezervat dreptul de a percepe el însuș veniturile imobilului spre a le remite creditorului. C. din Rouen (28 Mai 1910), *Dreptul*, *loco cit.*, p. 588. Vezi și Planiol, II, 2497 (ed. a 5-a), care citează în acelaș sens o altă decizie tot a Curței din Rouen, cu data din 29 Nov. 1893, pe care însă n'am putut-o controlà.

Capacitatea părților.

Chestiunea capacității părților este însă mult mai delicată. In adevăr, spre a puteà dà un imobil în antichreză trebue a fi proprietarul acelui imobil și a aveà dreptul de a-l înstrăinà (analogie din art. 1769) (1).

Femeea separată de bunuri, etc.

Astfel, femeea separată de bunuri și individul pus sub consiliu judiciar nu pot să constitue o antichreză fără autorizarea bărbatului și asistența consiliului (2).

Minorul emancipat, etc.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința minorului emancipat și a tutorului, cari nu pot face decât acte de administrație (3).

Femeea dotală.

Știm, de asemenea, că nici femeea dotală deplin autorizată, nici bărbatul ei nu pot constituì o antichreză asupra fondului dotal (art. 1248) (4).

Soluția contrară n'ar puteà fi admisă decât în cazurile în care înstrăinarea acestui fond este permisă cu autorizarea justiției (5).

Constit. unei antichreze din partea uzufructuarului.

Dar, dacă pentru a constituì o antichreză asupra unui imobil, trebue, în principiu, a fi proprietarul lui, acelaș drept trebue să fie recunoscut și uzufructuarului; însă antichreza, în asemenea caz, va încetà odată cu încetarea uzufructului. Dreptul uzufructuarului de a constituì o antichreză rezultă din art. 1750 § 2. Uzufructuarul putând, în adevăr, să-și ipoteceze imobilul supus uzufructului, trebue neapărat să-l poată constituì și în antichreză (6).

---

(1) Guillouard, *op. cit.*, 250 urm.; Troplong, *Idem*, 519; Laurent, XXVIII, 530; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715 (ed. a 4-a).

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*; Troplong, *op. cit.*, 520; Guillouard, *Idem*, 254; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; T. Huc, XII, 413; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2085, No. 139 urm., etc. Vezi în privința femeei separate de bunuri, *infrà*, pag. 303.

(3) T. Huc, XII, 413; Guillouard, *loco cit.* și autoritățile citate acolo. C. Pau (în privința tutorului), Sirey, 38. 2. 350. Vezi tom. II al Coment. noastre (ed. a 2-a), p. 768, 771 și 862, nota 2.

(4) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 243, 245, nota 1; p. 395 și 396, text și nota 1, precum și autoritățile citate acolo; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; C. Paris, D. P. 1903. 2. 96; *Pand. Périod.* 1903, 2. 261, etc.

(5) Cpr. Guillouard, *Nantissement*, 255.

(6) Guillouard, *op. cit.*, 252; P. Pont, *Idem*, II, 1222; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 172; Troplong, *Idem*, 518; Thiry IV, 298;

Acelaş drept aparţine şi bezmănarului. Asupra acestui punct nu mai încape nicio îndoială (1).

Formele şi dovedirea contractului de antichreză.

Art. 1698.— Acest contract trebue să fie făcut înscris şi transcris, întrucât este vorba de o datorie mai mare de 150 lei. (Art. 1191, 1197, 1198, 1686 C. civ. Art. 722, 3⁰ Pr. civ. Art. 2085 C. fr. *ab initio*, modificat) (2).

După acest text, de câteori este vorba de o valoare mai mare de 150 lei, ceeace se va întâmplà mai în totdeauna căci aproape niciodată un imobil nu va aveà o valoare numai de 150 lei vechi, antichreza nu se va puteà stabilì decât printr'un act scris, fie autentic, fie sub semnătură privată (3).

L. timbrului. Art. 46 § 1.

Independent de timbrul fix pe care se scrie actul de antichreză (5 sau 10 lei), acest contract este, ca şi iopteca, supus unei taxe de înregistrare de 50 bani la sută (art. 46 § 1 L. timbrului, art. 44 vechiu, modificat prin legea din 26 Februarie 1906).

Actul scris e cerut *ad probationem*.

Actul scris nu este însă cerut *ad solemnitatem*, ci *ad probationem*; ceeace însemnează că, între părţi, antichreza va puteà fi dovedită prin mărturisire şi jurământ (4), nu

---

T. Huc, XII, 413; Laurent, XXVIII, 534; Aubry et Rau, IV, § 437, p. 715; Dalloz, *Nouv. C. civ. annoté*, IV, art. 2085, No. 127 urm.; Nacu, III, p. 539, 540, No. 8. Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 478, 479 (ed. a 2-a).

(1) Dalloz, *op. cit.* şi *loco cit.*, No. 130; Planiol, II, 2495 (ed. a 5-a); Cas. fr. D. P. 65. 1. 331.

Deoseb. de redacţie de C. fr.

(2) Art. 2085 *ab initio* din codul francez dispune că *antichreza se stabileşte prin act scris*, excluzând astfel proba testimonială şi a prezumţiilor chiar până la 150 lei, ceeace constitue o derogare inexplicabilă dela dreptul comun.

Dr. internaţional.

(3) Art. 1698 nefiind însă de ordine publică, antichreza constituită asupra unui imobil situat în România, într'o ţară care nu cere nici un act scris, va puteà fi dovedită în România prin mijloacele de probă admise de legea acelei ţări. Vincent et Pénaud, *Dictionn. de dr. international privé*, v⁰ *Nantissement*, 4, şi autorităţile citate acolo. Mai vezi asupra antichrezei în dreptul internaţional privat, *suprà*, p. 291, text şi nota 4, precum şi p. 292.

(4) Thiry, IV, 298; Beudant, *op. cit.*, I, 212, p. 186; Guillouard, *op. cit.*, 209; Thézard, *Idem*, 20; Baudry et Loynes, *Idem*,

însă prin martori şi prezumpţii (¹), nici chiar atunci când ar există un început de probă scrisă (²).

Art. 1198 § ultim. Controversă.

Antichreza ar puteà însă fi stabilită prin martori, şi peste 150 lei, dacă actul scris, care constată contractul, a fost perdut prin caz fortuit sau forţă majoră (art. 1198 § ultim) (³).

Transcrierea antichrezei.

In privinţa terţiilor, se cere însă un act scris şi *transcris*, transcrierea nefiind cerută încât priveşte raporturile dintre părţi, orice publicitate neprivind decât pe terţiile persoane (⁴).

Ce se înţelege prin terţii.

Prin terţii se înţelege, în materie de antichreză, nu numai dobânditorul imobilului dat în antichreză (⁵), şi creditorii ipotecari posteriori ai acestui imobil (⁶), dar, după unii,

---

I, 175; Planiol, II, 2497 (ed. a 5-a); T. Huc, XII, 408; Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49 (cu o observ. de *Iscod* (I. S. Codreanu).

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 1425.

(²) T. Huc, *loco cit.;* Acollas, III, p. 601; Laurent, XXVIII, 537; Colmet de Santerre, VIII, 318 *bis*, III; Guillouard, *op. cit.*, 210; Thézard, *Nantissement*, 20.—*Contrà:* Mourlon, III, 1228, *in fine;* Aubry et Rau, IV, § 437, p, 716; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 176. P. Pont, *Idem*, II, 1228; Duranton, XVIII, 558, etc.

(³) Laurent, XXVIII, 537; Aubry et Rau, *loco cit.*; Guillouard, *op. cit.*, 210; P. Pont, *Idem*, II, 1228; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 176; Beudant, *op. cit.*, I, p. 186, nota 2.—*Contrà.* Colmet de Santerre, VIII, 318 *bis*, III, care recunoaşte însă că soluţia sa este de o rigoare excesivă.

Dr. străin în privinţa transcrierei.

(⁴) Cpr. Trib. Muscel, *Cr. judiciar* din 1909, No. 49; Beudant, *op cit.*, I, 213; Nacu, III, p. 540, No. 9.— Legea ipotecară belg. din 16 Decembrie 1851 nu cere transcrierea antichrezei şi comisiunea care a redactat proectul acestei legi n'a supus-o anume publicităţei, spre a-i tăgădui caracterul de drept real. Cpr. Thiry, IV, 299, *in fine*, p. 267. Această transcriere este însă cerută de legea franceză dela 23 Martie 1855 (art. 2 şi 3).— La noi, transcrierea antichrezei este prescrisă atât de art. 1698 C. civ. cât şi de art. 722, 3⁰ Pr. civ.

(⁵) Cas. rom., decizie citată *suprà*, p. 297, nota 2.

(⁶) Dreptul creditorului antichrezist nu este opozabil creditorilor ipotecari ai aceluiaş debitor, cari au inscris ipoteca lor asupra imobilului grevat de antichreză, înaintea transcrierei acestei din urmă, aşa că aceşti creditori pot să urmărească şi să vândă imobilul, cu tot dreptul de folosinţă şi de retenţie al creditorului antichrezist. C. Paris, *Pand. Périod.* 95. 2. 300;

şi creditorii chirografari ai debitorului care a constituit antichreza(¹). Asupra acestui din urmă punct există însă controversă.

Bunurile care pot fi date în antichreză.

Dr. roman.

La Romani, toate lucrurile susceptibile de a produce fructe, fie mobile sau imobile, puteau fi date în antichreză soluţie admisă şi prin art. 1213 din codul german. (Vezi *suprà*, p. 295, nota 3).

Dr. actual.

In dreptul actual, numai *imobilele* pot fi date în antichreză, atât acele rurale cât şi acele urbane (art. 1697).

Pământurile clăcăşeşti. Controversă.

Trebue însă să exceptăm pământurile rurale ale sătenilor, care sunt inalienabile, pentrucă antichreza, constituită mai ales pe un timp îndelungat, ar fi o înstrăinare deghizată a acestor pământuri (²), după cum ar fi şi uzufructul lor (³).

Imobilele dotale.

Imobilele dotale fiind, în principiu, inalienabile, nu pot de asemenea fi constituite în antichreză, de oarece antichreza constitue un act de dispoziţie (⁴).

Femeea separată de bunuri.

Ştim, de asemenea, că femeea separată de bunuri nu

D. P. 96. 2. 57 (cu nota lui Cesar-Bru); Beudant, *op. cit.*, I, 186, nota 4; Thiry, IV, 299, p. 266; Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1434; Planiol, II, 2502, etc. Vezi *infrà*, p. 307. — Incât priveşte însă pe creditorii ipotecari sau privilegiaţi inscrişi în urma transcrierei antichrezei, ei nu vor puteà urmărì şi vinde imobilul supus antichrezei, decât sub condiţia de a plătì integralmente pe creditorul antichrezist. Planiol, II, 2502 (ed. a 5-a) şi Cas. fr. Sirey, 51. 1. 305.

(¹) Guillouard, *op cit.*, 214. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 437, p. 716 (ed. a 4-a). —*Contrà:* Colmet de Santerre, VIII, 318 *bis* V.

(²) Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 134, *ad notam* (ed. a 2-a). Cpr. Judecăt. ocol. Pechea (Covurlui), *Cr. judiciar* din 1909, No. 80, p. 648; Judec. ocol. Craiova, *Cr. judiciar* din 1905, No. 77 (cu nota d-lui D. D. Stoenescu). Vezi de acelaş autor şi articolul publicat în *Cr. judiciar* din 1907, No. 23.—*Contrà:* Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 20, p. 319, No. 342 şi *Dreptul* din 1910, No. 48, p. 384 (cu observ. noastră critică).

(³) Vezi Trib. Dolj, *Pagini juridici* din 1908, No. 19. Cpr. şi Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1899, No. 28. Vezi tom. III al Com. noastre suscitat, p. 134, *ad notam* (ed. a 2-a).

(⁴) Vezi *suprà*, p. 299.

poate, fără autorizare, să constitue o antichreză asupra unuia din imobilele sale, acest contract fiind o dezmembrare a proprietăţei, din cauza dreptului de retenţie ce el conferă (art. 1700) (¹).

Obligaţiile creditorului antichrezist.

Art. 1699. — Creditorul, dacă nu s'a stipulat contrariul, este dator să plătească dările şi sarcinile anuale ale imobilului ce posedă în antichreză. Asemenea trebue să îngrijească de întreţinere şi să facă reparaţiile necesare şi utile ale imobilului; la din contra, rămâne răspunzător de daune-interese.

Toate spesele relative la obiectele susarătate se vor prelevà asupra fructelor. (Art. 991, 1080, 1084, 1691, 1700 C. civ. Art. 2086 C. fr.) (²).

Art. 1700. — Debitorul nu poate reclamà folosinţa imobilului dat în antichreză mai înainte de a fi plătit toată datoria.

Creditorul ce voeşte însă a se liberà de îndatoririle enumerate în art. precedent, poate totdeauna, întrucât n'a renunţat expres la acest drept, sili pe debitor să-şi primească îndărăt folosinţa imobilului. (Art. 1694 C. civ. Art. 2087 C. fr.) (³).

Aplic. art. 1080.

Creditorul trebue să păstreze imobilul şi să-l administreze ca un bun proprietar (art. 1080).

Intreţinerea şi conservarea imobilului.

El trebue să facă cheltuelile necesare şi utile şi să îngrijească de întreţinerea şi conservarea lui, rămânând ca el să preleveze aceste cheltueli asupra fructelor imobilului. Neîndeplinirea acestei obligaţii din partea-i ar puteà să-l supue la daune.

Exercit. acţ. în complângere.

In caz de a se aduce o turburare posesiunei sale, el ar puteà, după cum am văzut, să facă să înceteze această turburare prin acţiunea în complângere (⁴).

Dacă sumele cheltuite de dânsul pentru întreţinerea şi

(¹) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 395, 396, şi numeroasele autorităţi citate în acest volum, p. 396, nota 1. Vezi şi *suprà*, pag. 299.

(²) Argument din L. 36 § 5, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3. Cpr. Pothier, *Nantissement*, 51 şi *Hypothèques*, IX, 235.

(³) Cpr. L. 9 § 3, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 2, Cod, *Debitorem venditionem pignoris impedire non posse*, 8, 29.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 297.

conservarea imobilului sunt mai mari decât procentele lui, el are o acţiune în restituire în contra debitorului (¹).

Restit. cheltuelilor necesare şi utile.

Cheltuelile necesare îi vor fi restituite toate, iar acele utile numai până la concurenţa plus-valutei dobândită de imobil (²).

Plata dărilor şi a sarcinilor imobilului.

Creditorul antichrezist trebue, afară de cazul unei convenţii contrare, să plătească dările şi sarcinile anuale ale imobilului, prelevându-le asupra fructelor (art. 1699). In caz când aceste sarcini ar fi prea grele, el poate, dacă n'a renunţat la dreptul său, să se libereze de ele prin abandonarea imobilului, căci nu este obligat decât în calitate de detentor al acestui imobil (art. 1700, *in fine)*.

Dr. de retenţie.

Creditorul antichrezist este în drept a reţine imobilul cât timp nu i s'a plătit tot ce i se datoreşte (art. 1700 § 1) (³).

Indivizibilitatea antichrezei.

Aceasta dovedeşte că antichreza este indivizibilă, ca şi amanetul (art. 1695), fără a se ţine nicio socoteală de divizibilitatea datoriei (⁴). Art. 1702 o spune chiar în termeni expreşi. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1702. — Dispoziţiile art. 1695 se aplică la antichreză, întocmai ca la amanet. (Art. 1695 C. civ. Art. 2090 C. fr.).

Dreptul de retenţie, de care am vorbit mai sus, nu garantează restituirea cheltuelilor făcute de creditor, peste venituri, pentru conservarea şi îmbunătăţirea imobilului (⁵).

Neaplic., în specie, a art. 1694 § 2. Controversă.

Chestiunea de a se şti dacă dispoziţia art. 1694 § 2 se aplică sau nu antichrezei este controversată. Negativa este, în genere, admisă şi se decide, cu drept cuvânt, că nu există antichreză *tacită* (⁶).

(¹) Guillouard, *op. cit.*, 259; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 213; Laurent, XXVIII, 549; Aubry et Rau, IV, § 439, p. 720.— *Contrà:* Colmet de Santerre, VIII, 320 *bis* VI.

(²) Guillouard, *op. cit.*, 233; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 215; Aubry et Rau, IV, § 438, p. 717 (ed. a 4-a).— *Contrà:* Laurent, XXVIII, 550.

(³) Planiol, II, 2496; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 186, etc.

(⁴) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 190.

(⁵) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 213.

(⁶) Vezi Guillouard, *op. cit.*, 221; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 189; P. Pont, *Idem*, II, 1245; Colmet de Santerre, VIII, 321 *bis* VI; Laurent, XXVIII, 553; C. Caen, D. P. 47. 4. 335; Sirey, 47. 2. 399.—*Contrà:* Duranton, XVIII, 563; Troplong, *op. cit.*, 549; Charlemagne, *Encyclopédie du droit*, *v⁰ Antichrèse*, No. 35, etc.

In fine, creditorul trebue să restitue imobilul, când i s'a plătit toată datoria (art. 1700 § 1) (¹). Restit. imobilului.

In caz când el ar abuzà de imobilul dat în antichreză, tribunalele ar puteà să ordone punerea imobilului sub sechestru (analogie din art. 1693) (²). Aplic. art. 1693.

Cât timp creditorul antichrezist rămâne în posesiunea imobilului, debitorul nu poate să invoace prescripţia liberatorie a datoriei sale (³). Prescripţia liberatorie.

Şi *vice-versa*, creditorul antichrezist fiind un posesor cu titlu precariu, nu poate să prescrie proprietatea imobilului ce deţine, afară de cazul când ar interverti titlul său (⁴). Prescripţia achizitivă.

Nu există intervertire de titlu în faptul din partea creditorului de a rămâneà în posesiunea imobilului, în urma primirei creanţei sale (⁵).

Drepturile creditorului antichrezist.

Art. 1701. — Creditorul nu devine proprietar al imobilului prin singura neplată a datoriei la termenul stipulat; orice clauză contrară este nulă.

La caz de neplată, poate să ceară expropriaţiunea debitorului după formele legale. (Art. 5, 1008, 1689, 1824 C. civ. Art. 496 urm. Pr. civ. Art. 2088 C. fr.) (⁶).

Am văzut că creditorul are un drept de retenţie asupra imobilului constituit în antichreză, până la plata integrală a datoriei sale, capete şi accesorii (art. 1700). Acest drept este indivizibil, ca şi în privinţa amanetului (art. 1695,

---

(¹) Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 20, p. 311, No. 335 şi *Dreptul* 1910, No. 48, p. 385 (cu observ. noastră).

(²) Cpr. Laurent, XXVIII, 555; Guillouard, *op. cit.*, 220; P. Pont, *Idem*, II, 1244, etc.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 187; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2087, No. 24, şi numeroasele autorităţi citate acolo. — *Contrà:* Colmet de Santerre, VIII, 321 *bis* II.

(⁴) Guillouard, *op. cit.*, 223; Aubry et Rau, IV, § 439, p. 721; Dalloz, *op. cit.*, art. 2087, No. 25, etc.

(⁵) Guillouard, *op. cit.*, 224; Laurent, XXVIII, 555; Aubry et Rau, IV, § 439, *in fine*, pag. 721; P. Pont, *op. cit.*, II, 1247; Bélime, *Tr. de la possession et des actions possessoires*, 122, urm. (ed. din 1842). — *Contrà:* Troplong, *Prescription*, II. 480.

(⁶) Cpr. L. 1, Cod, *De pactis pignorum et de lege commissoria*, etc. 8, 35; Pothier, *Nantissement*, V, 25.

1702). Creditorul nu are însă dreptul de a urmărì imobilul în mânile terților detentori (dreptul de suită sau de urmărire), acest drept cuvenindu-se numai creditorilor privilegiați și ipotecari (¹).

Perceperea fructelor.

Creditorul este în drept de a percepe fructele imobilului, cu îndatorirea de a le imputà asupra dobânzilor creanței și, în caz de excedent, sau dacă creanța nu produce dobândă, asupra capitalului (art. 1697, *in fine)*.

Compensarea dobânzilor cu fructele.

Creditorul ar puteà să stipuleze că dobânzile se vor compensà cu fructele imobilului, oricare ar fi valoarea acestor fructe. (Vezi *suprà*, p. 296).

Oprirea pactului comisoriu.

Creditorul antichrezist nu devine proprietarul imobilului, la caz de neplata creanței sale. Orice convenție contrară este nulă, pentru motivele pe care le-am expus la titlul amanetului (art. 1701) (²).

El poate numai să ceară exproprierea debitorului după formele legale (³).

Nu vom revenì aci asupra nelicităței pactului comisoriu. Vom reamintì numai că, după părerea noastră, acest pact nu poate fi stipulat nici în materie de ipoteci. (Vezi *suprà*, pag. 273 urm.).

Lipsa unui privilegiu.

Creditorul antichrezist nu are, după cum are creditorul amanetar, un privilegiu asupra imobilului pentru a fi plătit cu preferință înaintea celorlalți creditori (vezi *suprà*, p. 296); de unde rezultă că, în caz de expropriere silită a imobilului supus antichrezei, creditorul va împărțì prețul deopotrivă cu ceilalți creditori ai debitorului. Asupra acestui punct nu

---

(¹) C. Paris, *Pand. Périod.* 95. 2. 300 și D. P. 96. 2. 57. Vezi *suprà*, p. 301, nota 6, și autoritățile citate acolo.

(²) Vezi *suprà*, p. 268 urm.

(³) Este însă prudent ca creditorul să nu uzeze de acest drept, căci el neavând niciun drept de preferință, din ziua când va pune imobilul în vânzare, el se obligă a-l predà. Vânzarea nu va puteà deci fi urmărită în mod util pentru dânsul decât de un alt creditor privilegiat sau ipotecar. Cpr. Planiol, II, p. 784, nota 2 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 221.

Neaplic., în specie, a art. 1689.

In orice caz, art. 1689, care permite creditorului amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâe lui drept plată, până la concurența sumei datorite, după o prealabilă expertiză, nu se aplică creditorului antichrezist, întrucât acest text este o derogare dela dreptul comun. Vezi *suprà*, p. 267, *ad notam*. Cpr. Planiol, II, 2499.

mai încape nicio îndoială. Antichreza nu prezintă deci foloasele pe care le prezintă amanetul (¹).

Antichreza nu poate să nimicească drepturile ce terţii dobândise anterior asupra imobilului, precum: un privilegiu sau o ipotecă legalmente înscrisă. Aceşti terţii pot să urmărească imobilul şi să-l vândă, ca şi cum antichreza n'ar aveà fiinţă. (Vezi *suprà*, p. 301, nota 6). Aceasta este atât de evident încât legiuitorul nostru a eliminat ca inutilă partea întâi a art. 2091 din codul francez, care este expresă în această privinţă. Textul nostru n'a reprodus în art. 1703 decât partea a doua a textului fr. Acest text are următoarea cuprindere:

Antichreza nu nimiceşte drepturile anterior dobândite de terţii.

Art. 1703. — Creditorul antichrezist conservă asupra fondului şi celelalte privilegii şi ipoteci legale formate şi conservate. (Art. 1697, 1698, 1700, 1790 urm. C. civ. Art. 2091 § 2 C. fr.).

Acest text însemnează că antichreza nu jigneşte întru nimic privilegiile şi ipotecile convenţionale sau legale care ar fi fost înscrise în favoarea creditorului antichrezist, înainte de constituirea antichrezei. Acest lucru se înţelege dela sine, pentrucă, prin stipularea unei antichreze, creditorul n'a înţeles, de bună-samă, să renunţe la privilegiile sau ipotecile ce el aveà mai înainte asupra aceluiaş imobil. Ca atare, deci, art. 1703 nu are nicio utilitate practică, şi ar fi putut foarte bine să fie eliminat, căci soluţia ar fi fost aceeaş chiar în lipsa lui.

Antichreza în dreptul internaţional privat.

Ne-a mai rămas, spre a complectà comentariul acestui titlu, de a zice câteva cuvinte în privinţa antichrezei în dreptul internaţional privat, însă această chestiune fiind atinsă *suprà* p. 291, text şi nota 4 şi p. 300, nota 3, nu mai avem nevoe de a reveni asupra ei. (Vezi şi *suprà*, p. 292).

(¹) Cpr. Thiry, IV, 299; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 203. — Cu toate că creditorul antichrezist nu are un privilegiu propriu zis, totuşi situaţia sa are multă asemănare cu acea a unui creditor privilegiat, pentrucă, de fapt, el va fi plătit înaintea acelora cărora dreptul său este opozabil, dacă n'a renunţat la dreptul său de retenţie. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 211. Vezi *infrà*, pag. 343.

TITLUL XVIII

DESPRE PRIVILEGII ŞI IPOTECI

Consideraţii generale şi istorice asupra privilegiilor şi ipotecilor.

Privilegiile şi ipotecile fiind ambele, după art. 1720, nişte cauze de preferinţă, legiuitorul le-a întrunit în acelaş titlu.

Istoricul privil. şi ipotecilor.

Inainte de a interpretà textele relative la această materie importantă, vom cercetà în puţine cuvinte origina privilegiilor şi a ipotecilor.

Origina ipotecei.

Ipoteca, interesând în gradul cel mai înalt averea cetăţenilor şi creditul public în genere, a atras în totdeauna atenţia legislatorilor. Ea este de origină foarte veche. In adevăr, o găsim în India, în Egypet, la Greci, la Romani şi la alte popoare.

Origina cuvântului ipotecă.

Cuvântul ipotecă fiind de origină greacă (ὑποθήκη) (¹), s'a dedus de aci că nu numai cuvântul dar însăş instituţia a trecut dela Greci la Romani (²). După toate probabilităţile, însă, instituţia ipotecei a existat la Romani înainte de introducerea în limba lor a cuvântului *hypotheca* (³), cu toate că

Etimologia cuv. ipotecă.

(¹) Cuvântul ὑποθήκη vine dela verbul ὑποτίθημι, care însemnează *a pune dedesupt*. „*Hypotheca* zice Noodt, *grœcœ originis est dicta quasi supposita*". Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 683, p. 292; Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 393, p. 373 (Tokio, 1889).

(²) Vezi Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 684, p. 294.

(³) Vezi Adrien Gillard, *La constitution de l'hypothèque conventionnelle*, 2, p. 2 (ed. din 1891); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 62 urm., etc.

momentul introducerei ei în Italia nu se cunoaşte cu preciziune (1). „*Ein neus Wort für eine alte Sache*“, zice un autor (2).

Dr. grecesc.

La Atenieni, ipoteca erà foarte frecventă, şi se puteà ipotecà nu numai imobilele, dar şi mobilele, afară de armele şi instrumentele de cultură (3). Autorii greci, precum: Plutarch, Demostene şi mulţi alţii, ne atestă că creditorul făceà să se pue pe imobilul grevat un semn, ὅρος, având o inscripţie care anunţà publicului suma pentru care imobilul erà ipotecat (4). Aceasta erà un mijloc de publicitate, iar nu o condiţie de validitate a ipotecei (5).

Dr. roman.

La Romani, ipoteca erà un drept real şi accesoriu, nesupus nici măcar publicităţei rudimentare dela Atenieni (6), stabilit asupra unui lucru, *mobil sau imobil*, aparţinând debitorului, care permiteà creditorului de a-l urmărì în orice mână s'ar fi găsit, şi de a-l vinde spre a fi plătit din preţ cu preferinţă, înaintea creditorilor chirografari.

Inainte de stabilirea ipotecei existau, ca siguranţe reale,

---

(1) Accarias, *Précis de droit romain*, I, 284, p. 279 (ed. a 4-a, 1886).

(2) Bachofen, *Das römische Pfandrecht*, p. 632.

(3) Vezi, pentru mai multe detalii, în privinţa dreptului grecesc, Gillard, *op. cit.*, 5 urm., p. 6 urm.; Pand. fr., v° *cit.*, 42 urm.; Caillemer, *Le crédit foncier à Athènes*, p. 10 urm., etc.

(4) Gillard, *op. cit.*, 7, p. 8 şi 9; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques, Introduction*, p. 13 urm. (ed. a 3-a, 1906); Marton, *op. cit.*, II, 683, p. 292; Jourdan, *De l'hypothèque*, p. 148 urm.; Grenier, *Hypothèques*, I, *Discours prélimin.*, p. 4 (ed. belg. din 1833). Iată ce găsim, în această privinţă, într'un autor care, după cum se exprimă Grenier *(Tr. des hypothèques, I, Discours préliminaire)*, posedă arta de a ascunde cea mai profundă erudiţie sub simplicitatea cea mai elegantă. „Les champs se trouvent séparés les uns des autres par des haies ou par des murailles. C'est une sage institution que de désigner, comme on fait, ceux qui sont hypothéqués, par de petites colonnes chargées d'une inscription qui rappelle les obligations contractées avec un premier créancier. De pareilles colonnes, placées devant les maisons, montrent à tout le monde qu'elles sont engagées, *et le prêteur n'a point à craindre que les créances obscures fassent tort à la sienne*“. (L'abbé Barthélemy, *Voyage du jeune Anacharsis en Grèce).*

(5) Vezi Gillard et Jourdan, *op.* şi *loco suprà cit.*

(6) *Contrà:* Grenier, *Hypothèques*, I, *Discours préliminaire*, p. 6, text şi nota 1.

înstrăinarea fiduciară *(fiducia* sau *pactum fiduciæ)* (¹) și *pignus* (²); însă aceste siguranțe aveau inconvenientul de a desezisa pe debitor de folosința lucrului său, și de a-l împedicà să afecteze acelaș lucru, ca garanție, în acelaș timp la alți creditori (³).

De aceea pretorul *Servius*, care pe nedrept a fost confundat cu vestitul *Servius Sulpicius*, contemporan al lui Cicerone, a împuternicit pe arendătorul unui fond rural de a-și rezervà printr'o simplă convenție un drept de siguranță asupra mobilelor aduse de arendaș, fără ca acesta să peardă posesiunea mobilelor sale (⁴), iar pretorii cari au urmat după dânsul, generalizând această dispoziție, au permis oricărui creditor de a stipulà printr'o convenție un drept analog asupra lucrurilor aparținând debitorului lor, fără ca acest din urmă să peardă posesiunea acestor lucruri. Ei sancționând acest drept printr'o acțiune reală, numită quasi-serviană sau ipotecară, pactul fiduciar cu timpul a dispărut, însă *pignus* a rămas, devenind, ca și ipoteca, un drept real (⁵).

Acțiunea ipotecară, *quâ creditores pignora hypothecasve*

(¹) Cpr. Gaius, Instit., II, 59, 60; *Pauli Sententiæ*, *De lege commissoria*, 2, 13. — Debitorul vindeà creditorului său prin *mancipatio* sau *in jure cessio* lucrul menit a-l garantà, cu condiție ca creditorul să-i transmită din nou acest lucru, în urma plăței datoriei sale.

(²) In această nouă formă a siguranței, creditorul primeà numai posesiunea lucrului, rămânând ca el să fie împuternicit de debitor a vinde acest lucru spre a fi plătit din preț, în caz de neplata datoriei la timp. Mai târziu dreptul de a vinde lucrul a fost conferit creditorului, după trei somații făcute debitorului. Vezi Rambaud, *Explic. élément. du droit romain*, I, p. 445, 446 (ed. din 1893).

(³) Vezi Accarias, *Pr. de droit romain*, I, 285, 285 *bis*, p. 731 urm.; Rambaud, *op. cit.*, I, p. 445 și 459.

(⁴) Obiceiul arendașilor de a afectà ca garanție proprietarului lucrurile aduse de ei pentru exploatarea fondului, erà vechiu și constant la Romani. Caton *(De re rustica*, 146) zice, în adevăr: „*Quæ in fundo illata erunt, pignori sunto*". Vezi Ortolan, *Explic. historique des Instituts de l'empereur Justinien*, III, 2088, p. 615, nota 1 (ed. a 7-a).

(⁵) Cpr. Instit. Justinian, *De actionibus*, 4, 6. § 7. Vezi asupra acestui text, Ortolan, *op. cit.*, III, 2087 urm.; Ducaurroy, *Institutes de Justinien nouvellement expliquées*, *III, 177 urm.*, *p. 303 urm.* (ed. a 5-a, 1836).

persequuntur, nu este deci decât o extindere a acţiunei introdusă de pretorul Servius, de care am vorbit mai sus (¹). Această generalizare a acţiunei serviane pare a fi fost contimporană cu epoca care a urmat războaelor lui Anibal (²).

Privilegiile la Romani.

Independent de ipotecă, mai existau la Romani şi privilegii, însă această siguranţă erà mai puţin energică decât ipoteca.

Privilegiul erà o favoare pe care legea o conferea unor creanţe, ce rezulta nu numai din natura creanţei, dar câteodată şi din calitatea persoanelor.

Privilegiul nu conferea mai întâi creditorului, decât un simplu drept de preferinţă, faţă de creditorii săi chirografari.

Dacă creditorii privilegiaţi se găseau în concurenţă cu creditori amanetari sau ipotecari, aceşti din urmă aveau precădere. *„Eo qui acceperunt pignora, cùm in rem actionem habeant, privilegiis omnibus, quo personalibus actionibus competunt, præferri constat“* (³).

Privilegiul nu conferea, de asemenea, un drept de urmărire în contra terţiilor detentori, aşa că dacă debitorul înstrăinà imobilul supus privilegiului, acest privilegiu nu mai există.

Ipotecile privilegiate.

Această stare de lucruri fù schimbată prin introducerea ipotecilor privilegiate, care întruneau atât foloasele privilegiului cât şi ale ipotecei (⁴).

(¹) Acţiunea ipotecară se numeşte şi *pigneratitia* (L. 41, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; L. 22, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 5, Cod, *Si aliena res pignori data est*, 8, 16, etc.), cu toate că sub acest nume se înţelege, în genere, acţiunea *personală* care rezultă din *pignus*, acţiune la care părţile sunt supuse, din cauza obligaţiilor lor respective, şi care nu trebue să fie confundată cu acţiunea reală *(pigneratitia in rem actio)*, de care s'a vorbit mai sus. Vezi Duccaurroy, *op. cit.*, III, 1178, p. 306, nota 1.

(²) Vezi Ruben de Couder, *Droit romain*, II, p. 389, nota 1 (ed. a 7-a, 1888). Vezi asupra formaţiunei şi dezvoltărei sistemului ipotecar la Romani, Labbé, Disertaţie publicată în *Explic. historique des Instituts de l'empereur Justinien*, III, Cartea a IV-a, *Appendice* III, p. 918 urm. (ed. a 12-a, 1883).

(³) L. 9, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18.

Ipotecile privilegiate în dr. actual.

(⁴) Ipotecile privilegiate există şi astăzi. Aceste sunt: privilegiile speciale asupra imobilelor (art. 1737). Cpr. Planiol, II, 2543, 2886 urm.; Beudant, II, 493, p. 2; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449; Hureaux, *Etudes théoriques et pratiques sur*

Enumerarea ipotecilor privilegiate din dr. roman.

Ipotecile privilegiate erau: 1⁰ aceea a femeei pentru restituirea dotei sale *(privilegium dotis)*; 2⁰ aceea a pupililor, a minorilor de 25 de ani, a smintiților și a risipitorilor asupra bunurilor tutorilor și curatorilor lor; 3⁰ aceea pentru cheltuelile de înmormântare; 4⁰ și în fine, aceea a Fiscului (¹).

Creditorii investiți cu o ipotecă privilegiată erau preferați simplilor creditori ipotecari.

Am terminat cu dreptul roman.

Dr. vechiu fr.

Nu vom insistà asupra vechiului drept francez, el fiind destul de cunoscut (²), ci vom trece de îndată la dreptul nostru anterior.

C. Calimach. Art. 584.

In codul Calimach, găsim atât amanetul și ipoteca cât și privilegiile. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 584 din acest cod: „Dacă lucrul este mișcător, se numește amanet; dacă el este nemișcător, se zice ipotecă“ (³); iar art. 589 are următoarea cuprindere:

C. Calimach. Art. 589.

„Pentru ca să se câștige într'adevăr dritul amanetului, este neapărat ca creditorul ce are vreun titlu, să ià întru a sa păstrare lucrul amanetat, dacă este mișcător, *iar de este nemișcător, să ià documenturile lui*“ (⁴).

C. Calimach. Art. 1800.

Art. 1800 din acelaș cod are, de asemenea, următoarea cuprindere:

---

le code civil, I, p. 13, No. 1 (ed. din 1847), etc. Vezi și *infrà*, p. 367, text și notele 1 și 2.

(¹) Vezi asupra ipotecilor privilegiate, la Romani, Maynz, *Dr. romain*, I, § 163, p. 903 urm. (ed. a 5-a, 1891).

(²) Vezi în privința dreptului vechiu francez, Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 370 urm. (ed. Carré din 1822); P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 784 urm. (ed. a 3-a); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 110 urm.; Maurice Poussart, *Origines et transformations de l'hypothèque dans l'ancien droit français* (Paris, 1908), etc.

(³) Cpr. art. 1, capit. 13 din codul lui Andr. Donici. Vezi și *suprà*, p. 241, text și nota 3.

Deoseb. între C. Calimach și C. austriac.

(⁴) Este de observat că acest text modifică art. 451 din codul austriac, căci, după acest din urmă text, ipoteca nu se constitue numai prin luarea documentelor, ci prin înregistrarea creanței, conform modului de achiziție al proprietății imobiliare *(muss der Gläubiger, wenn die Sache unbeweglich ist, seine Forderung auf die zur Erwerbung des Eigenthums liegender Güter vorgeschriebene Art einverleiben lassen)*. Vezi asupra regimului ipotecar austriac, legea din 23 Iunie 1871, de care vom vorbì mai la vale, p. 319.

„Tocmeala de amanet se numeşte aceea, prin care datornicul sau altcineva în locul lui, dă în faptă la creditor dritul amanetului asupra unui lucru, adecă trădă lui amanetarisitul lucrul mişcător, *sau documenturile lucrului nemişcător*“.

Va să zică, ipoteca se constitueà prin trădarea în mâna creditorului a documentelor imobilului ipotecat ([1]), soluţie admisă şi astăzi în legislaţia tuniziană ([2]).

Regul. organic al Moldovei.

Această stare de lucruri n'a fost schimbată, *în privinţa locuitorilor din capitală*, decât prin anexa litera *T* a Regulamentului organic ([3]), după care actul de ipotecă trebueà să fie întărit de Divanul apelativ, secţia întăriturilor, care cercetà titlurile de proprietate, şi prin mijlocirea tribunalului situaţiei imobilului, se evaluà imobilul ce se puneà ipotecă, iar actul se treceà în urmă într'o anumită condică, ţinută la acel Divan sau Curte de întărituri ([4])

Neaplic. dispoziţiilor din Reg. organic. sătenilor.

Sătenii, adecă muncitorii pământului (Regulamentul organic al ţărei româneşti vorbeşte de *locuitorii de prin sate)*, nu erau însă supuşi acestor dispoziţii ([5]), pentru ca să nu fie nici de cum înstânjeniţi în alcătuirile dintre dânşii.

Ipotecile existente în C. Calimach.

Codul Calimach recunoaşte patru feluri de ipoteci: ipoteca convenţională, aceea legală, acea judiciară şi acea testamentară (art. 586 şi 1997)

Toate aceste ipoteci erau oculte, ca şi la Romani ([6]).

Bibl. Univ. Cluj / Central University Library Cluj

([1]) Cas. rom. Bult. S-a civilă, 1864, consid. dela p. 624. „Considerând zice, de asemenea, Trib. Ilfov, că în codul Calimach, ipoteca erà un contract consensual; pentru ca acest contract să fie opozabil terţiilor, se cereà ca constituitorul ipotecei să trădeà creditorului titlurile de proprietate sau documentele imobilului afectat ca ipotecă, etc.“. *Dreptul* din 1886, No. 90, p. 718, col. 2. „Dându-se documenturile moşiei sub zălog, zice Andr. Donici (capit. 13, § 25), *însăş moşia este zălogită*“.

([2]) C. Alger, *J. Clunet*, anul 1891, p. 223.

([3]) Vezi aceste dispoziţii ale Regul. organic al Moldovei, în Colecţia Pastia, p. 59 urm. Regul. organic al ţărei româneşti are dispoziţii identice (art. 333 urm.).

([4]) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1880, *loco suprà c. t.*

([5]) Cpr. C. Focşani şi Trib. Vâlcea, *Dreptul* din 1881, No. 79 şi din 1882, No. 13.

Lipsa de publicitate la Romani.

([6]) Constituirea ipotecei nu erà, în adevăr, supusă la Romani, nici unei condiţii de publicitate. Cpr. Ruben de Couder. *op. cit.*, II, p. 389, nota 3; Machelard, *Des hypothèques* (disertaţie), p. 129 urm. O Constituţie a împăratului Leon a adus foarte târziu un remediu acestui viciu esenţial, cerând pentru

Regul. organic al Moldovei.

La 1832 vine însă, după cum am văzut, Regulamentul organic, care, prin anexa lit. *T*, supune formalităţei inscripţiei într'un registru *ad-hoc*, numai ipotecile convenţionale şi acele ale femeilor măritate, aşa că ipotecile judiciare şi testamentare au rămas tot oculte([1]).

Privilegiile în C. Calimach.

Codul Calimach, pe lângă ipoteci, admite şi privilegiile. După acest cod, privilegiile confereau un drept de preferinţă, pe care îl dădeà calitatea creanţei. Creanţele privilegiate erau: 1⁰ cheltuelile trebuincioase făcute pentru îngroparea debitorului; 2⁰ plata slugilor pentru simbria lor pe trei ani (vezi *infrà*, p. 393, nota 1); 3⁰ şi în fine, creanţele medicilor, învăţătorilor, hirurgilor şi spiţerilor, însă numai pentru un an (art. 1995 C. Calimach)([2]).

C. Caragea.

Ipoteca îşi aveà, de asemenea, fiinţă în codul Caragea sub numele de *zălog*. Ea se constitueà din capul locului, ca şi sub codul Calimach, prin remiterea titlurilor de proprietate în mâna creditorului (art. 4, partea III, capit. 11).

Art. 6, partea VI, capit. 2, cerând ca toate tocmelile scrise să se iscălească de părţile contractante, şi să se adevereze sau de justiţie, sau cel puţin de doi martori, cari cu ochii lor au văzut, sau cu urechile lor au auzit, desigur că acest text erà aplicabil şi la ipoteci([3]).

---

constituirea ipotecei un act public sau semnătura pe un act privat a trei sau mai mulţi martori vrednici de credinţă, pentrucă un asemenea act confirmat de martori echivalează cu un act public. *„Tunc enim quasi publicè confecta accipiuntur“*. (L. 11 § 1, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur, 8, 18)*.

(1) Cpr. Cas. rom. Secţii-unite, Bult. 1877, consid. dela p. 452 şi *Dreptul* din 1878, No. 2, p. 11.

(2) Acest text figurează în ultimul titlu al codului Calimach, sub rubrica: *despre rânduiala concursului creditorilor*.

(3) Vezi D. Negulescu, *Teoria privilegiilor şi a ipotecilor*, p. 5 (Bucureşti 1902).—Acest studiu a rămas însă neterminat, autorul explicând numai câteva texte din privilegii. Sperăm că amicul nostru se va grăbì să termine această lucrare, neimitând pe alţii, cari ajungându-şi scopul ce-şi propusese, adecă acela de a fi numiţi profesori, nu mai simt nevoea de a lucrà înainte. In adevăr, mai toţi tinerii cari se destină învăţământului superior, scriu câteva rânduri spre a vânà o catedră, şi îndată ce au pus mâna pe ea, leagă cartea de gard, îndeletnicindu-se cu alte ocupaţii. Trist lucru, trist de tot! Cu acest sistem deplorabil Universităţile noastre nu vor ajunge niciodată pe acele străine.

Regul. organic al Munteniei.

La 1832, vine însă Regulamentul organic, care cere ca ipoteca, spre a fi opozabilă terților, să fie constituită prin act public, și adusă la cunoștința terțiilor prin înscrierea ei în registre *ad-hoc* (art. 333 urm. Regul. organic al Munteniei).

Privilegiile în C. Caragea.

Codul Caragea, cunoșteà nu numai ipotecile, ci și privilegiile, sub numele de *protimisis;* însă, după acest cod al Munteniei, privilegiul nu erà, ca în codul Calimach, o calitate a creanței, ci derivà din rangul creanței și din voința părților.

Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 4, partea III, capit. 11 din acest cod:

„De se va zălogì acelaș zălog în două cursuri de vreme, adecă la două epoci deosebite, după cum se exprimă textul grecesc, εἰς δύο ἐποχὰς, la doi împrumutători, și unuia din ei se vor dà cele adevărate sineturi ale acelui lucru, iar celuilalt nu, atunci să se protimisească cel ce va aveà sineturile; iar de nu se vor da sineturile, atunci să se protimisească cel dintâiu de pe cursul vremei zalogaș“;

Și art. 6, *loco cit.* din acelaș cod adaugă:

„Când tot într'o vreme se va zălogì unuia lucrul întreg, iar altuia parte din lucru, atunci împrumutătorul cu lucrul întreg se protimisește la plată“.

Privil. Statului sub C. Caragea.

Intre privilegiile pe care le confereà codul Caragea erà și acel al Statului (datoriile obștești și domnești) (art. 20, partea III, capit. 8); acel al creditorului amanetar (art. 21, partea III, capit. 8) și acel al femeei pentru dota ei.

Privil. femeei p. garantarea dotei sale.

Pentru garantarea acestei dote, femeea, aveà, în adevăr, un privilegiu *(protimisis)* față de toți creditorii chirografari ai bărbatului, fie anteriori, fie posteriori contractului de căsătorie, și față de creditorii cu drepturi reale posterioare acestui contract(¹).

(¹) Vezi art. 23 și 24, partea III, capit. 8. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 417 și 530 urm.—S'a decis că creanța dotală a femeei, căsătorite sub codul Caragea, este privilegiată numai față cu creditorii chirografari ai soțului, și că ea nu primează privilegiul special al vânzătorului asupra imobilului vândut soțului, mai ales atunci când acest privilegiu a fost inscris înainte de creanța dotală. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 81.

Dreptul de protimisis sau protimisire.

Nu trebue să confundăm acest privilegiu al femeei cu dreptul de *protimisis* sau *protimisire*, de care am vorbit cu altă ocazie(1), şi care există în toate legiuirile noastre abrogate. Acest drept aparţineà rudelor şi chiar vecinilor unui vânzător de imobile. Mai înainte de a-şi vinde imobilul său, acest din urmă trebuià să facă o ofertă de vânzare rudelor şi vecinilor săi; căci, în caz de a se vinde imobilul altuia, fără îndeplinirea acestei formalităţi, rudele sau vecinii vânzătorului erau în drept a revendicà imobilul, plătind însă preţul lui(2).

C. Calimach şi Andr. Doniei, în privinţa ipotecei femeei măritate.

Codul Calimach confereà însă femeei o ipotecă tăcută asupra întregei averi a bărbatului, atât pentru zestrea (art. 1640), cât şi pentru exoprica ei (art. 1667). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 237, nota 5 şi p. 417. Vezi şi codul lui Andr. Doniei, unde se zice: „Fiindcă femeea are *tacută ipotecă* între toate ale bărbatului, se protimiseşte mai mult decât toţi creditorii lui, atât cei mai dinaintea însoţirei, cât şi cei de pe urmă, spre a-şi luà zestrea". Cpr. art. 1646 C. Calimach. Vezi asupra textelor de mai sus din codul Calimach, Cas. rom. Bult. S-a I, 1870, p. 254 urm., iar în privinţa codului Caragea, vezi Trib. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu nota d-lui A. I. Suciu).

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 617 urm. şi 866.

(2) Vezi asupra acestui drept, pe care legiuirile noastre anterioare care l-au împrumutat dela dreptul bizantin (Harmenopol, *De emptione et venditione in quo et de protimisei*, III, 3), P. Negulescu, *Studii de istoria dreptului român*, p. 171 urm. şi *Étude de la protimis dans l'ancien droit roumain. Nouvelle revue historique de droit français et étranger*, anul 1899, No. 2; Nacu, III, p. 179 urm., No. 12. Mai vezi E. Văcăreanu, *La protimèsis en droit roumain* (teză pentru doctorat, Paris, 1909). Cpr. L. 14, Cod, *De contrahenda emptione et venditione*, 4. 38. Vezi asupra dreptului de protimisis, Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1910, No. 61, p. 521 urm.

Pactul protimiseos.

Independent de dreptul de *protimisis*, care a existat altă dată atât în dreptul german (*Näherrecht, Nachbarrecht)*, cât şi în dreptul vechiu francez, sub numele de *retrait lignager* (vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 618, *ad notam* şi Jobbé Duval, *De la condition résolutoire et du retrait lignager)*, art. 1439 urm. din codul Calimach (1068 urm. C. austriac) mai vorbesc încă de dreptul de înapoi-cumpărare, cunoscut la Romani sub numele de *pactum protimiseos*. Aceasta erà o convenţie prin care vânzătorul îşi rezervà dreptul de a-şi reluà înapoi lucrul vândut, în caz când cumpărătorul primitiv s'ar fi decis a-l revinde. Asemenea convenţie ar fi validă şi astăzi

Dr. străin.

După ce am examinat privilegiile şi ipotecile în dreptul roman şi în dreptul nostru anterior, vom trece în revistă legiuirile străine cele mai importante asupra regimului ipotecar, arătând apoi, ca concluzie, modificările cele mai de căpetenie ce trebuesc introduse în legea noastră.

Sistemul fr. şi belgian.

Asupra sistemului francez şi acelui belgian, care a trecut în mare parte şi în codul nostru, avem puţine observaţii de făcut, aceste două legislaţii fiind destul de cunoscute.

Iată cum un autor, Martou, rezumă reforma sistemului ipotecar, adusă în Belgia, prin legea din 16 Decembrie 1851 (1).

„Caracterul acestei importante reforme poate fi rezumat într'un cuvânt. Publicitatea mutaţiunilor imobiliare, a privilegiilor asupra imobilelor, a ipotecilor şi a tuturor sarcinilor reale, de orice natură ar fi, aceasta este ideea generală care domineză dispoziţiile legiuirei noi, şi care este ca cheea bolţei edificiului întreg“.

Ceeace distinge deci sistemul actual de acel vechiu, este *publicitatea* şi *specialitatea* ipotecei.

Inexist. ipotecei judiciare în Belgia.

Legislaţia belgiană nu cunoaşte ipoteca judiciară, pe care n'o cunoaşte nici codul nostru. Vom vedeà mai la vale, în concluzia noastră, dacă aceasta este un bine sau un rău. (Vezi *infrà*, p. 327 urm.).

Ipoteca testamentară.

Art. 44 § ultim din legiuirea dela 1851, pe care codul nostru nu l-a reprodus, înfiinţează ipoteca testamentară, care

---

în baza principiului libertăţei convenţiunilor (art. 969). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 617.

(1) Martou, *Privil. et hypothèques*, I, *préface*, p. 9.—Sully exprimase de mult dorinţa în Memoriile sale (cartea 26) *„qu'aucune personne, de quelque condition ou qualité qu'elle pût être, n'eût pu emprunter* **sans qu'il fût déclaré quelles dettes pouvait avoir déjà l'emprunteur, à quelles personnes et sur quels biens**“, etc. Iată, zice un autor, publicitatea ipotecei şi indicarea modului de a o organizà (Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, *Discours préliminaire)*. Viciul clandestinităţei ipotecilor, care caracterizează vechiul regim şi care dădeà loc la atâtea abuzuri şi fraude, a fost semnalat mai târziu şi de către Colbert, Ministrul lui Ludovic al XIV-lea; însă ideile salutare ale acestor luminaţi bărbaţi de Stat n'au putut atunci prinde rădăcini, pentrucă introducerea regimului publicităţei ar fi adus la sapă de lemn pe curtezanii bătrânei şi putredei Regalităţi.

am văzut că există și în codul Calimach (art. 586), și care are de scop garantarea legatelor făcute de testator[1].

Ipoteca legală a legatarilor. Art. 902 § 2 C. civ.

Dar dacă acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, legatarii, independent de asigurarea ce pot dobândi prin cererea separației de patrimonii (art. 781 și 1783), mai au și o ipotecă legală asupra imobilelor moștenirei, ipotecă care are de scop asigurarea ultimelor voințe ale testatorului.... *ut omnibus modis voluntats ejus satisfiat*, și care se datorește lui Justinian (L. 1, *in fine*, Cod, *Communia de legatis*, etc., 64. 3). Aceasta rezultă din art. 902 § 2[2].

Nu vom semnalà deocamdată mai multe dispoziții din legea belgiană, pentrucă vom aveà ocazia de a le examinà pe toate în cursul acestor Comentarii, dacă D-zeu ne va dà viață și puterea de muncă necesară.

C. italian.

Ca și legea belgiană din 1851, codul civil italian din 1866 a îmbunătățit sistemul ipotecar francez, fără a-i schimbà însă bazele sale.

Art. 1981 și 2001 C. italian.

După acest cod, toate ipotecile trebue să fie aduse la cunoștința terțiilor prin inscrierea lor (art. 1981). Această inscripție nu este supusă la reînoire, nici după 10 ani, ca în codul francez, nici după 15, ca în codul nostru, căci inscripția primitivă păstrează ipoteca timp de 30 de ani dela data ei (art. 2001).

Ipoteca judiciară în C. italian. Art. 1986.

In fine, cu privire la ipoteca judiciară, necunoscută în dreptul nostru actual, art. 1986 dispune că ea poate fi înscrisă asupra oricărui imobil al debitorului; cât pentru imobilele dobândite de dânsul în urma condamnărei sale, inscripția nu poate fi luată decât pe măsura ce ele parvin debitorului, *a misura che essi pervengono al debitore*.

Dr. internațional cu privire la ipoteca testamentară.

[1] Legile privitoare la ipoteci fiind de ordine publică și, ca atare, teritoriale, de aci rezultă că ipoteca testamentară stabilită printr'un testament făcut în Belgia, de către un testator belgian sau român, nu va produce niciun efect asupra bunurilor situate în România. Laurent, *Droit civil international*, VII, 374, p. 438.

[2] Vezi în acest sens numeroasele autorități citate în tom IV al Coment. noastre, p. 599, nota 1 (ed. 1-a) și în tom. VIII, p. 508, nota 1. — *Contrà:* Aubry et Rau, III, § 264, p. 353, 354 (ed. a 5-a) și VII, § 722, p. 493, text și nota 24 (ed. a 4-a); Nacu, III, p. 693, No. 201; Trib. imperiului german, Sirey, 87. 4. 19, etc.

Alte inovații ale C. italian.

Privilegiul vânzătorului, acel al comoştenitorilor şi al copărtaşilor sunt transformate în ipoteci legale (art. 1969); şi codul italian nu recunoaşte alte privilegii asupra imobilelor, decât acel pentru cheltueli de judecată, *per le spese del giudizio*, şi acel al Statului (art. 1961, 1962) (1), etc.

Dr. austriac.

In Austria, regimul ipotecar este organizat prin legea din 23 Iunie 1871 (2). (Vezi şi art. 447 urm. C. austriac).

In Austria, ca şi în Germania, cuvântul *Pfandrecht* (dreptul de amanet) este un termen generic, care se aplică atât siguranţelor mobiliare, adecă amanetului *(Handpfand)*, cât şi siguranţelor imobiliare, adecă ipotecei *(Hypothek, Grundpfand)* (3).

Dobândirea unei ipoteci este supusă îndeplinirei formalităţilor prescrise pentru dobândirea proprietăţei imobiliare, adecă inscrierei în registrul fonciar *(Grundbuch)*. Titlul sau creanţa nu conferă decât un drept personal contra debitorului; ea nu conferă nici un drept real asupra lucrului (4).

Această inscriere se face după cererea creditorului consemnată într'un act public sau privat, cu consimţimântul debitorului imobilului. Capacitatea părţilor nu trebue să fie contestată (art. 26, 31, 32 din *Grundbuchgesetz)*.

Creditorul ipotecar poate să deà dreptul său ca garanţie unui terţiu *(Afterpfand)*, sub condiţia de a se face în registrul fonciar o inscripţie în acest sens (5).

Rangul creditorilor se determină prin data inscrierei lor în *Grundbuch*. Doi sau mai mulţi creditori pot să aibă acelaş rang, dacă aceasta este declarat în momentul chiar al inscrierei (art. 103 din *Grundbuchgesetz)*.

---

(1) Vezi asupra privilegiilor şi ipotecilor în codul italian, Chironi, *Trattato dei privelegi, delle ipoteche e del pegno* (2 volume, Torino, 1894).

(2) Vezi asupra acestei legi *(Grundbuchgesetz)*, Ortlieb, *Bulletin de la société de législation comparée*, anul 1875—1876, p. 343 urm. Cpr. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 83, 84; Répert. Sirey, v° *Hypothèque*, 4545 urm.

(3) Cpr. art. 448 C. austriac, corespunzător cu art. 584 din codul Calimach. Vezi asupra acestui text, Stubenrauch, *Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, I, p. 590 urm. (ed. *Schreiber* din 1903).

(4) Art. 451 C. civ. austriac. Cpr. art. 589 (modificat) şi 590 C. Calimach.

(5) Art. 454 C. austriac. Cpr. art. 593 C. Calimach (modificat însă).

Dr. ungar. Incât privește Ungaria, regimul ipotecar este cârmuit acolo de legea XI din 1840 (¹).

Dr. german. In Germania, regimul ipotecar este astăzi cârmuit de art 873 urm. și 1113 din noul cod civil.

După acest cod, a cărui dispoziții avem să le trecem foarte răpede în vedere, ipoteca este un drept real, care nu ià naștere decât prin inscrierea ei în registrul fonciar *(Grundbuch)* (art. 873), și care conferă creditorului dreptul de a urmărì și vinde imobilul ipotecat, pentru plata creanței sale.

Ea conferă un drept de preferință și, în acelaș timp, un drept de urmărire în mâna terților.

Ipoteca poate fi constituită pentru garantarea unei creanțe viitoare sau condiționale (art. 1113 § 2). Mai mult încă, însăș ipoteca poate fi condițională sau cu termen (art. 158 urm.).

O fracțiune dintr'un imobil nu poate fi ipotecată, decât atunci când este o parte indiviză dintr'o proprietate (art. 1114); de unde rezultă că proprietarul exclusiv al unui fond nu poate să greveze numai o parte din acest fond, iar un coproprietar nu poate să greveze decât partea sa întreagă

Nu se poate constitui o ipotecă asupra uzufructului unui imobil, după cum aceasta este cu putință în dreptul nostru (art. 1750, 2⁰), ci numai asupra însăș substanțe imobilului (²).

Dreptul proprietarului de a-și ipotecà imobilul său este inalienabil. In consecință, este nulă convenția prin care proprietarul s'ar obligà, față de un creditor, de a nu-și înstrăinà fondul, sau de a nu-l grevà de alte sarcini (art. 1136).

Ipoteca se întinde la produsele deslipite de pământ și alte accesorii ale fondului, precum și la prețul locațiunei sau arendărei, când imobilul este închiriat sau arendat. Ea se întinde, de asemenea, la toate prestațiile periodice de care fondul se folosește, în virtutea unui drept constituit. Dreptul creditorului ipotecar consistă, în asemenea caz, în a urmărì și vinde fructele și celelalte prestații datorite proprietarului (art. 1120 — 1126).

La caz de asigurarea imobilului și accesoriilor ipotecate,

(¹) Vezi Répert, Sirey, v⁰ *Hypothèque*, No. 4573 urm.

(²) Vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch un Code civil, vergleichende Darstellung des deutschen und französischen bürgerlichen Gesetzbuchs* (ed. din 1897), § 61, pag. 89 urm.

în folosul proprietarului sau al posesorului cu titlu de proprietar, ipoteca se întinde asupra creanţei ce există contra asigurătorului, această garanţie încetând de câteori lucrul asigurat a fost reclădit sau înlocuit printr'o despăgubire bănească (art. 1127) (¹).

Ipoteca solidară.

Când o creanţă este garantată printr'o ipotecă inscrisă asupra mai multor fonduri (ipotecă solidară, *Gesamthypothek)*, fiecare imobil garantează creanţa întreagă, creditorul putând, după a sa voinţă *(nach seinem Belieben)*, să urmărească creanţa sa, în totul sau în parte, asupra fiecăruia din fondurile ipotecate (art. 1132) (²).

Ipoteca garantează nu numai creanţa asigurată, dar încă dobânzile ei legale, precum şi cheltuelile de denunţare şi de urmărire (art. 1118).

Creditorul primeşte, în genere, o scrisoare ipotecară *(Hypothekenbrief)*, dacă eliberarea acestei scrisori n'a fost exclusă (art. 1116).

Dacă liberarea unei asemenea scrisori n'a fost exclusă de părţi, creditorul nu dobândeşte ipoteca decât prin darea ei de către proprietarul fondului (art. 1117) etc.

Ipoteca se stinge fie prin realizarea judiciară, adecă prin vânzarea imobilului ipotecat; fie prin ştergerea ipotecei operată în registrul fonciar, după cererea proprietarului; fie, în fine, prin stingerea creanţei ipotecate.

Ipoteca poate fi cedată. Odată cu transmiterea creanţei, ipoteca trece la noul creditor; însă creanţa nu poate fi transmisă fără ipotecă, nici ipoteca fără creanţă (art. 1153) (³).

Ipoteca legală şi judiciară.

Ipoteca legală şi acea judiciară nu există în codul german, ci numai acea convenţională (⁴).

In acest cod nu există nici privilegiul vânzătorului de mobile sau de imobile neplătite, nici acel al copărtaşilor,

---

(¹) Cpr. art. 1721 din codul nostru, adăogat după art. 10 din legea ipotecară belgiană. Vezi *infrà*, p. 354 urm. explic. acestui text.

(²) Vezi asupra ipotecei solidare, Er. Barre, *op. cit.*, § 64, p. 95.

(³) Acest punct este foarte controversat în dreptul nostru. Vezi *infrà*, explic. art. 1744, *ab initio*.

(⁴) Vezi Er. Barre, *op. cit.*, § 59, *ab initio*, p. 87. Iată cum se exprimă acest autor: *„Die gesetzlichen Hypotheken . . haben in das Grundbuchrecht des B. G. B. keine Aufnahme gefunden. Ebensowenig die gerichtlichen Hypotheken des französischen Rechts,* etc.".

nici acel al împrumutătorului care a dat bani pentru dobândirea unui imobil ([1]), etc.

Codul german a înfiinţat însă ipoteca proprietarului pe care n'o cunoaşte nici dreptul francez, nici al nostru, şi aceasta în scopul de a se înlesnì creditul fonciar.

Ipoteca proprietarului sau asupra sa însuş.

Ipoteca proprietarului sau asupra sa însuş *(Eigenthümerhypothek)* există atunci când creanţa pentru siguranţa căreia ipoteca fusese constituită n'a luat naştere; când creanţa se stinge sau când creditorul renunţă la ipotecă (art. 1163, 1168, 1170 C. civil). In aceste cazuri, ipoteca nu se stinge, ci este dobândită proprietarului fondului grevat, iar stingerea creanţei nu are nicio înrâurire asupra ipotecilor egale sau inferioare în rang. Ipoteca înfiinţată printr'o scrisoare ipotecară *(Hypothekenbrief)*, de care s'a vorbit mai sus, aparţine tot proprietarului, până la remiterea titlului creditorului ([2]).

Foloasele ipotecei proprietarului

Iată care este utilitatea acestei ipoteci. In caz de a se vinde imobilul ipotecat, după cererea unei părţi interesate,

---

Privilegiile existente în C. german.

([1]) Ernst. Barre, *op.* şi *loco suprà cit.* — Printre privilegiile particulare asupra mobilelor, existente în dreptul nostru, numai privilegiul locatorului asupra mobilelor locatarului sau arendaşului, a fost reglementat de codul german. Câştiurile datorite şi acele ale anului curent şi anului următor, sunt garantate printr'un privilegiu asupra mobilelor locatarului sau arendaşului. Acest privilegiu nu se întinde însă asupra mobilelor femeei, copiilor, nici asupra acelora cari aparţin terţiilor, ori sublocatarilor. Mobilele care, după art. 715 Pr. civ. germ., nu pot fi urmărite, nu sunt, de asemenea, supuse acestui privilegiu (art. 559 C. civ.). Locatorul primează pe orice alt creditor, în ceeace priveşte locaţiunea ultimului an curent, locatarul având însă facultatea de a exclude privilegiul prin darea unei siguranţe *(durch Sicherheitsleistung)* (art. 562, 563). Privilegiul locatorului este deci mult mai restrâns în codul german decât în dreptul nostru şi acel belgian. — Un alt privilegiu particular asupra imobilelor, este acel al creditorului amanetar (art. 1208 urm.). Pactul comisoriu *(lex commissoria)* este nul în dreptul german (art. 1229), ca şi în dreptul nostru. (Vezi *suprà* pag. 268 urm).

([2]) Vezi asupra acestei ipoteci, împrumutată dela legea prusacă din 5 Mai 1872. Er. Barre, *op. cit.*, § 65, p. 97 urm.; G. C. Stoicescu, *De l'hypothèque sur soi-même considérée comme instrument de crédit* (teză pentru doctorat, Paris. 1909), pag. 117 urm.

proprietarul inscris asupra însuş lucrului său, poate să ià din preţul adjudecărei o sumă egală cu acea a creanţei stinse. El poate să menţie inscripţia nu numai în folosul său sau al creditorilor săi ipotecari, ci încă s'o cedeze unui terţiu (¹).

Ipoteca de siguranţă sau de garanţie.

Independent de această ipotecă, codul german mai are încă o ipotecă, numită de siguranţă sau de garanţie *(Sicherungshypothek)* art. (1184 — 1190). Această ipotecă este supusă inscripţiei (art. 1184), nu însă predărei unei scrisori ipotecare. *„Bei der Sicherungshypothek ist die Erteilung des Hypothekenbriefs ausgeschlossen“*, zice art. 1185 din codul civil.

Debitorul unei creanţe rezultând dintr'o obligaţie la purtător, dintr'o cambie *(Wechsel)* sau dintr'o altă făgăduinţă scrisă, susceptibilă de strămutare prin gir *(oder aus einem anderen Papiere, dass durch Indossament übertragen werden kann)*, poate să constitue o ipotecă de siguranţă, chiar dacă această calificare nu figurează în registrul fonciar *(Grundbuch)* (art. 1187).

Scrisorile ipotecare nu vor puteà fi puse în circulaţie, iar inscripţia în *Grundbuch* nu va fi necesară spre a operà cesiunea creanţei (²).

Datoria fonciară.

In fine, vom menţionà alăturea cu ipotecile de mai sus, care le-am semnalat sub diferitele lor forme, o altă desmembrare a proprietăţei imobiliare, cunoscută sub numele de datorie fonciară *(Grundschuld)* (art. 1191 urm.), care face abstracţie de persoana debitorului. Aceasta este o sarcină, stabilită asupra unui imobil, care conferă acelui în drept facultatea de a primi o sumă de bani din produsul acestui imobil. Cu alte cuvinte, pe când ipoteca presupune o persoană debitoare, datoria fonciară presupune un fond debitor (³).

(¹) Vezi Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 235, 236.

(²) Vezi Er. Barre, *op. cit.*, § 66, p. 99 urm.

(³) Vezi asupra acestei instituţii, Er. Barre, *op. cit.*, § 67, p. 100, 101; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, p. 53 urm. (ed. a 3-a); Weiss, *op. cit.*, IV, p. 236, 237, nota 2; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 14051 urm., etc. — In Franţa, un decret din 9 Messidor, anul al III-lea, înfiinţase această instituţie sub numele de *„Bon foncier“* sau *„dette foncière“*, însă acest decret n'a fost aplicat niciodată. Vezi Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*. 4226.

Cam acesta este, în trăsături generale, sistemul ipotecar german, admis prin codul civil din 1896, asupra căruia am insistat ceva mai mult, pentrucă el se deosebește de celelalte sisteme existente.

Dr. spaniol.

In Spania, regimul ipotecar este cârmuit de legea ipotecară din 8 Februarie 1861; din 21 Decembrie 1869 și din 7 Iulie 1877, la care ne trimite codul civil din 1889 (art. 1880)(1).

Dr. portughez.

In Portugalia, regimul ipotecar este cârmuit de art. 888 urm. din codul civil dela 1867, complectat printr'un decret din 1867 și un regulament aprobat printr'un decret din 1870 (2).

Noul cod civ. elvețian.

Venim în fine la noul cod elvețian, care are a se aplică cu începere dela 1 Ianuarie 1912 (3).

După art. 793 din acest cod, gajul imobiliar poate fi constituit sub formă de ipotecă, de țidulă ipotecară (4), sau de scrisori de rentă. Orice altă formă este oprită.

---

(1) Vezi Répert. Sirey, v° *cit.*, 4675 urm.; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 87 urm., etc.

(2) Vezi Répert. Sirey, v° *cit.*, 5023 urm.; Guillouard, *op. cit.*, I, 92 urm., etc.

(3) Vezi asupra acestui cod, G. C. Stoicesco, *De l'hypothèque sur soi-même* (teză *suprà cit.)*, p. 155 urm.

Ipotecile sau garanțiile volante din dreptul nostru anterior.

(4) Cu privire la țidulele ipotecare, admise și în Franța altădată prin decretul din 9 Messidor, anul al III-lea (v. Planiol, II, 2651 care, cu această ocazie, citează Tratatul nostru în limba franceză), vom menționà ipotecile sau garanțiile volante, pe care practica judecătorească le admisese și în Moldova, deși ele nu erau consacrate prin nicio lege și cari treceau prin gir din mână în mână. Garanțiile așà zise volante erau deci, după cum foarte bine observă o decizie a Curței din Iași în motivele sale *(Dreptul* din 1901, No. 69, p. 680, col. I-a), adevărate obligații la purtător. Vezi *Tratatul nostru în limba franceză*, p. 465. Cpr. Gr. Vulturescu, *Societățile de credit fonciar*, p. 242 (București, 1899). Aceste garanții se făceau în modul următor: debitorul provocà prin tribunal o expertiză a averei sale imobiliare și, pe temeiul acestei expertize, se dădeà proprietarului o însemnare scrisă din partea tribunalului, prin care se atestă că reclamantul aveà o avere imobiliară evaluată la suma de . . . . Cu această însemnare proprietarul se prezintà la licitări publice, și o puneà ca garanție pentru lucrări de antreprize. Cei de al treilea puteau să știe dacă un proprietar de imobile a recurs sau nu la așa

Art. 794—823 din acest cod se ocupă pe larg de gajul imobiliar.

Cât pentru ipotecă, ea face obiectul art. 824—841 din acest cod.

Ţidulele ipotecare, etc.

Materia ţidulelor ipotecare şi a scrisorilor de rentă face obiectul art. 842 şi urm.

Alte legisl. străine.

Osebit de legislaţiile mai sus expuse, sunt şi altele care ar prezintă oarecare interes.

---

numitele garanţii volante, pentrucă aceste garanţii se treceau la tribunalul situaţiei imobilului într'un registru special. Aceste garanţii nu aveau loc niciodată asupra averei mobile, şi ele au încetat odată cu punerea în aplicare a codului civil actual, care a făcut din ipotecă un contract solemn; aşa că judecătorii desfiinţează astăzi, în camera de consiliu, după cererea proprietarului, toate garanţiile volante cari au rămas pe ici pe colea ca sarcine asupra imobilelor. Cpr. Trib. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1903, No. 2 (cu observ. noastră). Aceste ipoteci sau garanţii volante, care erau adevărate ipoteci asupra însuş şi cari, astăzi, aproape nu se mai întâlnesc, sunt o imitaţie a ţidulelor ipotecare înfiinţate prin decretul din Messidor, anul al III-lea, de care am vorbit la începutul acestei note şi *suprà*. p. 323, nota 3. Vezi asupra originei acestui decret, asupra funcţionărei, precum şi asupra calităţilor şi defectelor sale, lucrarea interesantă a d-lui G. C. Stoicescu, *De l'hypothèque sur soi-même considérée comme instrument de crédit* (Paris, 1909), p. 72—116.

Constituirea unei oblig. la purtător sau înfăţişitor. fără arătarea numelui creditorului. Controversă.

Pe baza acestor garanţii volante şi pe unele dispoziţii din codul Calimach (art. 1842, corespunzător cu art. 1393, partea finală din codul austriac), se întemeiază unii spre a decide că obligaţiile la purtător sau înfăţişător pot în mod valid fi constituite şi astăzi, fără arătarea numelui creditorului. Vezi în acest sens C. Iaşi, *Dreptul* din 1901, No. 69 (cu observ. noastră critică). Această soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă, căci contractul de împrumut, astfel cum este prevăzut de codul civil, presupune neapărat, chiar în momentul contractărei, existenţa a două persoane determinate: împrumutătorul şi împrumutatul, aşa că obligaţia în care persoana împrumutătorului este nedeterminată, fiind arătată sub denumirea generală de *înfăţişitor*, nu este admisibilă în dreptul actual, însuş codul comercial admiţând titlurile la înfăţişitor numai în două cazuri excepţionale: cekul şi poliţa de încărcare. Vezi în acest din urmă sens, Trib. Iaşi. *Cr. judiciar* din 1903, No. 31 (cu observ. noastră), precum şi observaţia prin care am criticat decizia menţionată a Curţei din Iaşi (pronunţată numai în majoritate), publicată în *Dreptul* din 1901, No. 69.

Dr. englez, rusesc, etc.

Astfel ar fi, de exemplu, legislaţia Angliei, aceea a Rusiei, a principatului Muntenegru (¹), etc., însă nu ne putem întinde asupra lor; aceasta ne-ar conduce prea departe.

Dr. uzitat în Australia.

Nu ne vom ocupà, de asemenea, de regimul fonciar uzitat în Australia, cunoscut sub numele de *Act Torrens* sau *Real property act*, astfel cum a fost organizat printr'o lege din 7 August 1871 (²).

Concluzie. Reforma sistemului ipotecar.

Acum că am semnalat, în privinţa regimului ipotecar, principalele legislaţii străine, a venit momentul să conchidem. Concluzia noastră este că, dacă o reformă se impune şi este cerută în Franţa, cu privire la regimul ipotecar, o asemenea reformă n'ar strica nici la noi.

Nu vorbim de chestiile de detalii; acestea vor fi semnalate la fiecare text în parte. Vom atinge numai câteva puncte generale.

Necesitatea cadastrului.

Astfel, avem nevoe de un cadastru, care să constitue baza proprietăţei fonciare (³).

Necesitatea de a se abrogà art. 1767 C. civ.

De asemenea, ar fi de dorit ca bunurile tatălui şi ale mamei să fie lovite de ipotecă legală, atunci când ei sunt tutori. Cerem deci abrogarea art. 1767 din codul civil, care este o inovaţie nenorocită a legiuitorului nostru; căci dacă este adevărat că copii găsesc o garanţie oarecare în afecţiunea părinţilor, nu mai puţin adevărat este că multe averi s'au văzut risipite şi nimicite prin negligenţă, şi de multe ori chiar prin reaua credinţă a unor părinţi denaturaţi (⁴).

(¹) Vezi asupra legislaţiei Engliterei, Rusiei şi principatului Muntenegru (C. civil din 1888, art. 865 urm.), Répert. Sirey, *v⁰ cit.*, 4450, 4923 urm., 5122 urm. Mai vezi asupra legislaţiei Suediei, Répert. Sirey, *v⁰ cit.*, 5226 urm., etc. Regimul ipotecar este cârmuit în Suedia de legea dela 16 Iunie 1875 (*Ann. de législation étrangère*, anul 1876, pag. 814 urm.). Unele din textele acestei legi au fost modificate printr'o lege recentă din 1907. Vezi *Annuaire de législ. étrangère* din 1907, pag. 807.

(²) Vezi asupra acestui sistem, A. André, *Traité pratique du régime hypothécaire*, pag. 28 urm. (ed. a 2-a, 1898). D-l G. C. Stoicescu, în interesanta sa lucrare, pe care am citat-o mai sus, *De l'hypothèque sur soi-même* (teză, Paris, 1909), zice câteva cuvinte despre acest sistem (p. 166—168).

(³) Vezi asupra necesităţei cadastrului, Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, pag. 59 urm. (ed. a 3-a).

(⁴) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 681, nota 1 (ed. 2-a).

Supunerea tutorului, care nu are imobile, la darea unei cauţiuni.

O altă inovaţie, pe care am dori s'o vedem cât de curând introdusă în legea noastră, este ca tutorul, care nu are avere imobiliară, să poată fi supus la darea unei cauţiuni, aşa cum dispun anume atât codul Caragea cât şi codul italian (art. 292, 293); căci, faţă de legea noastră, şi din cauza lacunei ce cuprinde, de câteori tutorul nu va aveà avere imobiliară, sau va aveà o avere neîndestulătoare, minorul sau interzisul nu va aveà nicio garanţie reală, sau va aveà o garanţie insuficientă. In Belgia, cel puţin în asemenea cazuri, consiliul de familie poate să oblige pe tutor a depune banii la casa de consemnaţii (art. 55, 56 L. din 1851), ceeace la noi este inadmisibil, pentrucă nu se poate înfiinţà o garanţie în favoarea unor incapabili fără un anume text de lege(1).

Ipoteca judiciară.

O a patra inovaţie, pe care o credem utilă şi chiar necesară, este introducerea ipotecei judiciare. Această ipotecă are mulţi adversari, şi desfiinţarea ei s'a cerut acolo unde există, de exemplu în Franţa (2).

Justificarea acestei ipotecei.

Cu toate acestea, nimic nu este mai salutar decât această instituţie, căreia uni autori a consacrat, spre a o combate, un volum de 267 pagini (3). Şi dovadă de aceasta este că, în

---

(1) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 685 (ed. 2-a).

(2) Vezi Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 122 *bis:* Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, II, 613 şi 676; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, *Introduction*, pag. 79 urm.; Baudry, *Précis*, II, 1574, p. 972, 973 (ed. a 9-a). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 698 urm. — Vezi asupra ipotecei judiciare în Italia, Chironi, *op. cit.*, II, 178 urm., p. 302 urm. Ipoteca judiciară a fost desfiinţată în Belgia. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 697 urm. Ea nu există, de asemenea, în codul german (vezi *suprà*, p. 321, text şi nota 3), în codul neerlandez, în acel portughez, în codul spaniol, etc. Cpr. Planiol, II, 2875, care, şi cu această ocazie, citează Tratatul nostru în limba franceză.

(3) Vezi *L'hypothèque judiciaire, son passé, son présent, son avenir*, par le vicomte Gabriel de Labroüe de Vareilles-Sommières (Paris, 1871), operă premiată de două ori, în 1869, de către facultatea de drept din Poitiers, iar în 1870, de către Academia de legislaţie din Toulouse. *Bis in idem!*

In alte ţări cărţile de drept se premiază; munca unui om se apreciază şi se îmbărbătează. La noi, pentru ca să poţi dobândì un premiu cât de mic, trebue să faci parte dintr'o gaşcă oarecare şi, pe lângă aceasta, să fi scris câteva versuri oricât de şchioape, sau să fi adunat câteva documente, fără a fi scos măcar o virgulă din crierul tău propriu.

Belgia, unde ea a fost desfiinţată, jurisprudenţa caută a o reintroduce pe căi piezişe (¹).

Iată cum un autor o justifică.

„Mulţi creditori se mulţumesc cu un titlu chirografar, pentrucă ştiu că vor dobândì ipoteca judiciară atunci când vor voì, şi îndată ce au obţinut-o, ei se mulţumesc cu ea şi nu împing lucrurile până la urmărire. Dacă se va desfiinţà ipoteca judiciară, creditorii vor cere mai totdeauna o ipotecă convenţională, şi debitorii vor fi mai des urmăriţi. Mai mult încă, când un debitor vede că este în ajunul de a fi urmărit şi executat, el îşi înstrăinează imobilele sale, şi ipoteca judiciară apără adescori pe creditori în contra acestor acte de rea credinţă, căci ei nu au nevoe de a dovedì frauda şi de a exercità acţiunea pauliană pentru a anulà aceste înstrăinări, ipoteca judiciară dându-le un drept de urmărire care îi apără în contra lor“ (²).

Se pretinde că această ipotecă care, după unii, ar fi existat şi la Romani, sub numele de *pignus judiciale* (³), ar

---

Plin de iluzii, am depus şi noi, spre premiare, cărţile noastre la Academia română care, dragă doamne, are menirea de a îmbărbătà pe acei puţini ce se îndeletnicesc cu munca în ţara noastră. Care a fost însă rezultatul? Premiul cerut nu se acordă, ci se trece la economii, sau mai bine zis, se afectează la plata diurnelor membrilor doctului corp, din cari unii n'au scris nici un rând măcar, căci deşi cartea este bună şi monumentală (astfel se exprimă, după cât suntem informat, raportul în chestiune), totuş *ea nu intră în vederile testatorului* (erà vorba în specie de marele premiu Năsturel).

(¹) Vezi Planiol, II, p. 894, nota 2 (ed. a 5-a). „*L'hypothèque judiciaire, qui ne passe pourtant pas pour un phénix, renaît ainsi de ses cendres*“, zice acest autor.

(²) Planiol, II, 2873, p. 894 (ed. a 5-a). Vezi şi considerentele rezoluţiunei adoptate de congresul proprietăţei clădite *(congrès de la propriété bâtie)*, reproduse de Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, *Introduction*, p. 79 urm. (ed. a 3-a).

Origina ipotecei judiciare.

(³) Vezi Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, p. 250 urm. (ed. belg. din 1833). Adevărata origină a ipotecei judiciare este însă vechiul drept francez. „*Par l'édit de Moulins, l'hypothèque a lieu sur les biens du condamné du jour de la sentence confirmée par arrêt*“, zice Loysel *(Institutes coutumières*, I, p. 432, No. 504, ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Aşa dar, ipoteca judiciară nu există în dreptul roman. Ea îşi trage origina sa din art. 53 al ordonanţei din Moulins dela 1566. Iată cum se exprimă acest text. „*Dès lors et à l'instant de la condamnation donnée en dernier ressort, et du jour de la* fi nedreaptă, pentrucă stabilește o preferință între creditorii cei mai deligenți, cari dobândesc o ipotecă generală asupra bunurilor debitorului lor, atunci când acesta n'a voit să le confere nici măcar o ipotecă specială. Se mai zice că această ipotecă este dăunătoare însuș debitorului, întrucât ea împedică lichidările amiabile. In fine, se mai adaogă că, în momentul insolvabilității unui debitor, toți creditorii se aruncă, ca corbii, asupra averei sale, spre a aveà primul rang(1).

Aceste considerații nu sunt tocmai exacte și, în orice caz, exagerate. De aceea, în ultimele timpuri, Senatul francez a menținut, cu oarecare schimbări, ipoteca judiciară, și întru aceasta, după părerea noastră, n'a greșit, fiindcă, de bine de rău, această ipotecă ocrotește interesul creditorilor.

Iată cum un orator (Th. Girard) a apărat această instituție în Senatul francez:

„Ipoteca judiciară nu pune, după cum pe nedrept se pretinde, nicio piedică creditului public, căci creditul unui debitor este compromis prin urmărirea averei sale, fie că hotărîrea dobândită de creditor conferă sau nu conferă o ipotecă. Din contra, desființarea ipotecei judiciare ar aduce micșorarea creditului public și o atingere situațiunei debitorului. In adevăr, creditorul ne mai având la îndămână mijlocul de a luà garanții serioase contra relei credințe a debitorului său, va fi mai circonspect și mai puțin dispus a-și

---

prononciation, sera acquis à la partie droit d'hypothèque sur les biens du condamné, pour l'effet et exécution du jugement ou arrêt sur lui obtenus".

Expun. de motive a proectului prin care s'a propus, în Franța, desființarea ipotecei judiciare.

(1) Iată în ce termeni, expunerea de motive a proiectului de lege, care a cerut în Franța desființarea ipotecei judiciare, condamnă această instituție: „Juridicește vorbind, după principiile generale ale dreptului nostru, ipoteca trebue să aibă numai două izvoare: legea și convenția părților. Menținerea ipotecei judiciare nu se explică deci din punctul de vedere teoretic. Ea nu se explică nici din punctul de vedere practic. In adevăr, această ipotecă lovind, pe de o parte, toate bunurile prezente și viitoare ale debitorului, ea oprește în drum regula specialității, care este ocrotirea terțiilor; pe de altă parte, ea dobândindu-se de către creditorii cei mai nerăbdători, cari câte odată sunt și cei mai puțin demni de interes, face să se nască cauze de preferință neprevăzute, și pune într'o situație defavorabilă pe unii din creditorii chirografari cari, ca și ceilalți, și-au pus încrederea în debitorul lor, și cari adeseori au prioritatea datei". Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, *Introduction*, p. 79 (ed. a 3-a).

expune capitalurile sale în afaceri. Desfiinţarea ipotecei judiciare ar fi, pe de altă parte, dăunătoare însuş debitorului; căci, sub imperiul legei actuale, creditorul care, în timp util, a luat o inscripţie judiciară, va fi fireşte înclinat a acordà termene de plată debitorului său. Din momentul însă ce el va fi expus a-şi pierde avutul său, interesul îl va face a nu mai fi binevoitor, a devenì mai exigent, a nu mai acordà termene de plată, a executà fără întârziere urmăriri riguroase; într'un cuvânt, a realizà fără nicio milă activul debitorului său. Aceasta va aduce, de bună-samă, ruina imediată a debitorului, şi-l va face să piardă orice speranţă de a redobândì o situaţie mai bună. *Legea noastră actuală, trebue s'o recunoaştem, are tendinţa de a apărà prea mult interesul debitorului şi de a micşorà garanţiile creditorului. Socotim că aceasta este o greşală. Cel mai bun mijloc de a asigurà creditul debitorului, este de a conferì creditorului cea mai mare siguranţă. Creditorul nu merită mai puţin interes decât debitorul, şi are şi el dreptul de a fi apărat în avutul său*, etc.“ (1).

Aşa dar, ipoteca judiciară trebue introdusă cu o oră mai înainte şi la noi. Dacă desfiinţarea ei s'a cerut în Franţa, cauza este că acolo ea este rău organizată. Prin urmare, s'o îmbunătăţim şi s'o organizăm cum se cuvine, pentru ca să poată dà roadele aşteptate.

Acestea nu sunt singurile modificări ce s'ar puteà aduce legislaţiei noastre. Mai sunt încă multe altele; nu le putem însă trece aci în revistă pe toate. Am arătat numai câteva din lacunele legei noastre, pentru a dovedì că reforma, în privinţa regimului ipotecar, se impune şi în ţara noastră.

Cu cât regimul ipotecar al unei ţări lasă mai puţin de dorit, cu atât creditul acelei ţări este mai mare, şi cu atât, prin urmare, acea ţară este mai bogată.

Nu putem mai bine terminà această scurtă dare de samă istorică, decât reproducând următoarele cuvinte ale lui Réal, pline de adevăr (2).

„Materia ipotecilor este, fără îndoială, cea mai însemnată din toate acele care trebue să intre în compunerea unui cod civil. In adevăr, ea interesează averea mobiliară şi imobiliară a tuturor cetăţenilor, precum şi toate tranzacţiile sociale. După modul cum această materie va fi tratată, ea va dà viaţă şi mişcare creditului public şi particular, sau va fi mormântul lor“.

---

(1) Vezi *Revue trimestrielle de droit civil*, anul al 8-lea (1909), No. 25, 26, pag. 218 urm. (articol de Lerebours-Pigeonnière şi Julliot de la Morandière).

(2) Raport către Consiliul de Stat, şedinţa din 12 pluviôse, anul al XII-lea.

CAPITOLUL I

Dispoziţii generale asupra privilegiilor şi ipotecilor.

Drepturile creditorilor, în genere, asupra bunurilor debitorului lor.

Art. 1718. — Oricine *este obligat* (1) personal este ţinut de a îndeplinì îndatoririle sale cu toate bunurile sale, mobile şi imobile, prezente şi viitoare. (Art. 1719, 1824 urm., 1826 urm., 1831 C. civ. Art. 406 urm., 492 urm. Pr. civ. Art. 2092 C. fr. Art. 7 L. ipotec. belgiană din 1851) (2).

Art. 1719. — Bunurile unui debitor servesc spre asigurarea comună a creditorilor săi, şi preţul lor se împarte între ei prin analogie, afară de cazul când există între creditori cauze legitime de preferinţă. (Art. 1718, 1720, 1824 C. civ. Art. 450 urm., 477 urm., 578 urm. Pr. civ. Art. 786 urm. C. com. Art. 2093 C. fr. Art. 8 L. ipotec. belg. din 1851) (3).

Art. 1720. — Cauzele legitime de preferinţă sunt: privilegiile şi ipotecile. (Art 494, 771, 1377, 1574, 1619, 1685 urm., 1722 urm., 1746 urm. C. civ. Art. 2094 C. fr. Art. 8 L. ipotec. belgiană din 1851).

---

(1) Textul corespunzător francez zice: oricine *se obligă*, şi autorii francezi critică această redacţie, pentrucă ea se referă numai la obligaţiile convenţionale, pe când este vorba în specie de orice obligaţii în genere, fie ele isvorîte din contracte, quasi-contracte, delicte sau quasi-delicte, şi chiar din lege. Textul nostru este deci mai bine redactat decât acel francez. El reproduce termenii art. 7 din legea ipotec. belgiană. Cpr. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 134; Baudry et Loynes, I, 255; Planiol, II, 180; T. Huc, XIII, 1; Vigié, III, 1222; Acollas, III, pag. 648, 649; Mourlon, III, 1236; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 77; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 255, pag. 143 (ed. din 1861); Nacu, III, pag. 577, No. 3. Deoseb. de redacţie de C. francez.

(2) Aceasta nu este decât o consecinţă a principiului că bunurile debitorului nu cuprind decât ceeace rămâne după plata datoriilor. *Bona non intelliguntur, nisi deducto ære alieno.* Vezi şi L. 11, *in fine*, Dig., *De jure fisci*, 49, 14, unde se zice: „*Id enim bonorum cujusque intelligitur, quod æri alieno superest*“.

(3) Cpr. L. 6, Cod, *De bonis auctoritate judicis possidendis*, etc., 7. 72.

Qui s'oblige, oblige le sien.

Patrimoniul unei persoane se compune din toate drepturile şi acţiunile ce-i aparţin. De câteori cineva este personal obligat, fie prin contract, quasi-contract, delict sau quasi-delict, etc., întregul său patrimoniu este prin aceasta însuş obligat la plata datoriilor sale. *Qui s'oblige, oblige le sien*, zice un vechiu adaj, pe care art. 1718 şi 1719 l'au transformat în lege.

Averea debitorului este gajul tacit al creditorului.

Acest drept de *gaj tacit* (¹), care aparţine creditorului asupra tuturor bunurilor debitorului său, ce nu sunt scoase din comerţ, îşi are temeiul său în dreptul natural, iar nu în dreptul civil (²). ***Est lex nata, sed non scripta.*** Această lege, zice Troplong, este una din acelea *qui ont leurs racines dans les entrailles de l'humanité.*

Aşa dar, în baza acestui principiu, toate căile de urmărire: acea mobiliară ca şi acea imobiliară, poprirea în mâna terţiilor debitori, etc., se consideră ca fiind convenite între părţi, ca şi cum ele ar fi fost stipulate prin obligaţia contractată personal de către debitor.

(¹) Deşi cuvântul *gaj* nu figurează în textul nostru, după cum figurează în art. 8 din legea ipotecară belgiană dela 1851 şi în art. 2093 din codul francez, totuş termenii art. 1719 autorizá această denumire. Cuvântul *gaj* nu este însă acì luat în sensul său tecnic de *drept real*, ci în sens de garanţie, siguranţă sau asigurare (art. 1719). Cpr. Planiol, II, 180 pag. 66 (ed. a 5-a); Valette, *Privil. et hypothèques*, 4, pag. 5 (ed. din 1846), şi toţi autorii. — Cu privire la Tratatul fostului nostru profesor *Valette*, asupra privilegiilor şi ipotecilor, vom observà că această însemnată operă a eruditului jurisconsult, a rămas neterminată, oprindu-se la pag. 288, în mijlocul unui cuvânt. Avem însă satisfacţia de a posedà un exemplar din această operă (singurul care există), în care materia este scrisă şi continuată cu însăş pana lui Valette, până la pag. 369, unde, din nefericire, s'a oprit mâna tremurândă a ilustrului profesor.

(²) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 1; P. Pont, *Idem*, I, 4; Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 1 (ed. din 1855). — De aceea s'a şi decis, cu drept cuvânt, că drepturile ce rezultă din art. 1718, 1719 se aplică tuturor creditorilor, chiar şi străinilor. Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră). —Vezi însă Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, III, partea a 2-a, 402, pag. 261, care pare a crede că numai după stabilirea legilor pozitive, bunurile debitorului au devenit gajul comun al creditorilor săi.

Creditorul poate deci, în baza art. 1718, 1719, să ià toate măsurile ce ar crede necesare pentru păstrarea şi realizarea dreptului său.

Art. 1828.

Creditorul ipotecar poate, înainte chiar de a urmărì imobilele afectate la plata creanţei sale, să urmărească orice altă avere *mobiliară* a debitorului său, să poprească sumele ce i-ar datorì terţii, etc., căci art. 1828, care este de strictă interpretare, opreşte numai urmărirea imobilelor *neipotecate* înainte de urmărirea acelor ipotecate. (V. *infrà*, explic. art. 1828).

Afectarea întregului patrimoniu al debitorului la plata datoriilor sale, atrage pentru dânsul următoarele îndatoriri:

Acţ. pauliană. Art. 975.

1⁰ El nu poate să înstrăineze nimic din acest patrimoniu în dauna şi în frauda creditorilor săi; căci, la din contra, aceştia au la dispoziţia lor acţiunea pauliană (art. 975). Creditorii chirografari nu au însă un gaj tacit asupra bunurilor eşite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor (1).

Acţ. în simulaţie.

Dacă debitorul, comiţând o altfel de fraudă, şi-a înstrăinat averea sa în mod aparent sau simulat, creditorii lui sunt în drept a dovedì simulaţia prin orice mijloace, martori sau prezumpţii, independent de orice început de probă scrisă (2), şi a face ca justiţia să declare că bunul pretins înstrăinat n'a eşit niciodată din patrimoniul său (3).

Acţ. oblică. Art. 974.

2⁰ Debitorul, păstrând administraţia bunurilor sale, trebue să facă să intre în patrimoniul său tot ce face parte din el, căci altfel el ar micşorà siguranţa creditorilor săi, şi aceştia ar puteà, în baza art. 974, să exercite, în numele debitorului lor, toate actele care nu i-ar fi exclusiv personale.

Plata datoriilor.

3⁰ Debitorul trebue, în fine, să-şi plătească pe creditorii săi, căci altfel aceştia pot să recurgă la exproprierea silită.

Creditorii, cari au un titlu executor, pot de îndată să proceadă la expropriere, pe când acei cari au în contra debitorului numai o simplă creanţă, trebue mai întâi s'o li-

---

(1) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 80.

(2) Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 68; Trib. Tecuci, *Cr. judiciar* din 1905, No. 42, precum şi multe alte autorităţi citate în tom. V al Coment. noastre, p. 275, nota 1 şi tom. VII, pag. 156, 157. Mai vezi, în privinţa dovedirei simulaţiei din partea creditorilor, în calitatea lor de terţii persoane, C. din Turin, D. P. 98. 2. 398 şi *Cr. judiciar* din 1900, No. 14.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1888, pag. 321. — Vezi asupra acţiunei în simulaţie, tom. V al Coment. noastre, pag. 265 urm.

chideze şi, numai după ce vor dobândì o hotărâre judecătorească, rămasă definitivă, s'o aducă la îndeplinire.

Bunurile viitoare ale debitorului.

Art. 1718 face aluzie la acest drept al creditorului, când zice că debitorul este obligat a-şi îndeplinì îndatoririle, *cu toate* bunurile sale, mobile şi imobile, corporale şi incorporale, prezente şi viitoare. Aceasta însemnează că dreptul de gaj tacit, pe care îl are creditorul, loveşte nu numai bunurile ce debitorul posedă în momentul contractărei obligaţiei sale, ci şi acelea pe care el le-ar dobândì mai în urmă. Masa bunurilor debitorului se apreciază deci după consistenţa ce ea are în momentul urmărirei creditorului.

Poprirea unei creanţe eventuale. Controversă.

Din împrejurarea că nu numai averea prezentă, dar şi acea viitoare a debitorului formează gajul creditorilor săi, s'a tras concluzia că aceştia pot poprì nu numai o creanţă actuală, dar şi o creanţă eventuală, adecă a cărei existenţă atârnă de un eveniment viitor şi necert (1).

Formula întrebuinţată de lege e însă prea generală, căci nu *toate* bunurile debitorului servesc drept gaj creditorilor.

Art. 406 urm. Pr. civ.

Astfel, sunt lucruri, pe care, într'un interes de umanitate, legea le sustrage dela urmărirea creditorilor (art. 406-410 Pr. civ., art. 110 L. judec. de ocoale din 1907).

Art. 407 Pr. civ.

Art. 407 din Pr. civ. dispune, în această privinţă, că nu se vor puteà urmărì şi vinde, decât numai în lipsă de alte bunuri (2), şi numai pentru datorii de alimente, de chirii, arenzi sau alte creanţe privilegiate asupra imobilelor (3), următoarele obiecte:

1° Instrumentele de arat (4):

---

(1) Cas. fr. *Pand. Périod.* 95. 1. 493; D. P. 98. 1. 40; Cas. rom. şi C. Galaţi, *Dreptul* din 1907, No. 35 şi din 1906, No. 74. Cpr. Trib. Ilfov şi Cas. rom., *Dreptul* din 1907, No. 86 şi din 1910, No. 76. Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure civile*, III, § 600, p. 714 (ed. 1-a) şi IV, § 1404, p. 359 (ed. a 2-a); Glasson, *Idem*, II, p. 204; D. Negulescu, *Teoria poprirei*, pag. 43 (ed. a 3-a, 1908); V. G. Cristofor, *Dreptul* din 1910, No. 16, pag. 132. — *Contrà:* C. Craiova, *Dreptul* din 1900, No. 32; Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrêt*, 19, pag. 24, 25. Vezi asupra acestei chestiuni, tom. VI al Coment. noastre, pag. 53, nota 2, *in fine*.

(2) Cpr. C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1901, No. 51.

(3) Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1900, No. 69.

(4) S'a decis că, prin dispoziţia de mai sus, legiuitorul a înţeles să apere de urmărire *numai instrumentele de arat, adecă plu-*

2° Animalele, seminţele şi îngrăşământul destinat pentru cultura pământului (1);

3° Făina, mălaiul şi alte mici producte trebuitoare pentru hrana debitorului şi a familiei sale în timp de o lună;

4° O vacă, sau doi boi, sau cinci capre, sau patru râmători, sau zece oi, după cum va alege debitorul;

5° Tot nutreţul trebuitor în timp de o lună pentru hrana animalelor ce nu s'au urmărit;

6° Uneltele lucrătorilor şi meşterilor;

7° Maşinile în lucrare şi instrumentele trebuitoare unei fabrici sau industrii (2);

8° Carul sau căruţa, sacaua şi alte unelte de muncă;

9° Stupii cu miere, gândacii de mătasă, frunzile de duzi pe timpul creşterei lor;

10° Instrumentele sau cărţile (3), trebuitoare pentru ştiinţa, arta sau profesia ce practică ori exercită debitorul. Astfel, nu se poate urmări pianul unui debitor, atunci când acesta este profesor de piano, pentrucă acest instrument serveşte la exercitarea profesiei debitorului. (Trib. Geneva, *Dreptul* din 1910, No. 75, p. 604).

---

gurile, iar nu şi maşinele de trierat, semănat, etc., căci altceva este a arà şi altceva a semănà şi trierà, deşi toate acestea contribuesc la exploatarea agricolă. In adevăr, art. 407 Pr. civ. fiind o excepţie dela regula generală stabilită de art. 1718 şi 1719 C. civil, este de strictă interpretare şi, ca atare, nu poate fi întins prin analogie la alte cazuri. C. Galaţi. *Buletinul judiciar* din 24 Octombrie 1910, No. 9, p. 149 urm., (revistă care apare la Galaţi, sub direcţia d-lui C. G. Popescu).

(1) S'a decis că instrumentele agricole şi animalele afectate la serviciul şi exploatarea unui fond dotal nu pot fi urmărite, fiindcă, prin destinaţia lor, sunt considerate ca imobile, conform art. 467, 468 C. civil. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1883, pag. 755.

(2) Maşinile de lucru, precum sunt acele de tipografie, nu pot fi urmărite şi vândute. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1887, p. 749. — Nu pot, de asemenea, fi urmărite şi vândute fierăstraile şi maşinile fără care nu se poate tăià şi fasonà lemnele din pădurea ce se exploatează, nu însă şi drumurile de fier înfiinţate pentru înlesnirea scoaterei şi transportărei lemnelor din pădure, care pot fi înlocuite prin alte mijloace de tracţiune, şi care, deşi înlesnesc transportarea lemnelor, totuşi nu sunt indispensabile la exploatarea pădurei. C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1901, No. 54. — *Contrà:* Trib. Iaşi (în privinţa maşinelor de fasonat lemnele, locomobilei, şinilor, etc. *Dreptul* din 1900, No. 69.

(3) In ceeace priveşte cărţile debitorului, Ministrul justiţiei (D-l

Responsab. creditorului urmăritor.

Creditorul urmăritor este responsabil de daune-interese către debitor, din cauza urmărirei îndreptate asupra unor lucruri apărate de lege (1).

Uzul şi abitaţia.

Dreptul de uz şi de abitaţiune se consideră, de asemenea, ca afectate trebuinţelor titularului lor şi, ca atare, nu pot fi urmărite (art. 571, 573 C. civ.) (2).

Art. 1248. C. civ.

Art. 1718 din codul civil, cu toată generalitatea termenilor săi, mai sufere o restricţie din cauza art. 1248 a aceluiaş cod. In adevăr, după acest din urmă text, obligaţiile contractate de femeea dotală, în timpul căsătoriei, nu pot fi urmărite asupra fondului ei dotal, nici în urma desfacerei căsătoriei, când dota nu mai există, chiar atunci când femeea s'ar fi căsătorit din nou, căci dacă fondul ei dotal ar puteà fi urmărit în urma desfacerei căsătoriei, pentru datorii contractate în timpul căsătoriei, s'ar validà o înstrăinare indirectă consimţită la o epocă când înstrăinarea directă erà interzisă şi, cu chipul acesta, s'ar violà întreaga economie a regimului dotal (3).

Art. 1825 urm.

In fine, în privinţa imobilelor, mai sunt şi alte restricţii admise, la titlul exproprierei silite prin art. 1825—1831, pe care le vom examinà când vom interpretà aceste texte.

Am văzut că creditorul, care are un titlu executor contra

C. G. Dissescu) a declarat în Senat, cu ocazia discuţiei art. 407 Pr. civ., că este vorba, în specie, numai de cărţile trebuitoare *exerciţiului profesiunei debitorului*. Vezi Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, p. 501 (Bucureşti, 1910). — Se decide, în genere, că şi partea din salariul unui funcţionar privat, necesară existenţei sale, nu poate fi urmărită, căci dacă legea interzice de a se urmărì ceeace este necesar la exerciţiul profesiunei debitorului, *a fortiori* ea înţelege a scoate de sub urmărire ceeace este necesar la întreţinerea şi existenţa sa. Vezi Em. Dan, *op. cit.*, p. 511, No. 47.

(1) Cas. rom. Bult. 1892, pag. 192; Rev. *Jurisprudenţa* din 1910, No. 34, p. 536 şi *Dreptul* din 1910, No. 76.

(2) Cpr. Planiol, II, 184, pag. 68 (ed. a 5-a); T. Huc, XIII, 7; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 259.—Vezi însă, în privinţa abitaţiunei, excepţia admisă de legiuitorul nostru prin art. 572 § 2.

(3) Cpr. C. Bucureşti, Cas. rom. şi Trib. Argeş, *Cr. judciar* din 1894, No. 4 şi din 1903, No. 21 (două decizii); Bult. 1908, pag. 1715 şi *Dreptul* din 1909, No. 7; *Cr. judiciar*, din 1910, No. 18 (cu observ. noastră), etc. Vezi şi tom. VIII al Comment. noastre, pag. 240, 241, text şi nota 1.

debitorului său, poate, în baza art. 1718 şi 1719, să urmărească orice avere a acestui din urmă, afară, bine înţeles, de acea apărată de lege.

Urmărirea averei Statului, comunelor, etc.

Se admite însă de unii o excepţie importantă dela această regulă în folosul persoanelor morale publice, precum: Statul, comuna, judeţul, etc., nu doar că aceste persoane ar fi scutite de a-şi îndeplinì obligaţiile lor, ci pentrucă ele le îndeplinesc în anumite forme, prin inscrierea sumelor datorite în bugetele lor (¹).

Bunurile guvernelor străine.

Aceeaş soluţie se aplică, în genere, în Franţa şi în Belgia, bunurilor posedate acolo de către un guvern străin (²).

Folosinţa legală a părintelui şi a bărbatului. Controversă.

Unii ar voi ca nicio folosinţă legală să nu poată fi urmărită de către creditorii părintelui uzufructuar (³). Se admite însă în genere, cu drept cuvânt, că creditorii părintelui uzufructuar pot să urmărească fructele şi veniturile acestui uzufruct, deducându-se sumele necesare la creşterea şi educarea copiilor (⁴), soluţie care este admisă şi în privinţa averei femeei măritate sub regimul dotal (⁵).

(¹) Cpr. T. Huc, XIII, 3; Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 248, Nacu, III, pag. 579, No. 6; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2092 urm., No. 58 urm. şi autorităţile citate acolo. — *Contrà:* Cas. rom. Bult. S-a I, 1880, pag. 135.— S'a decis că averea acestor persoane de drept public nu poate fi urmărită nici pe calea poprirei în mâna terţiilor debitori. C. Paris, D. P. 91. 2. 96. Cpr. Dodo, *Théorie et pratique de la saisie-arrêt*, 253 — Averea stabilimentelor de utilitate publică al căror patrimoniu nu este supus regulelor contabilităţei Statului şi care nu au bugete, poate însă fi urmărită pe calea poprirei. Dodo, *op. cit.*, 254, pag. 242.—Art. 88 din legea de la 1873 pentru Creditul fonciar român dispune însă că niciun sechestru nu poate fi pus pe averea mobilă sau imobilă a societăţei Creditului fonciar.

(²) Vezi Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 249, pag. 273 urm.; Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 68; Cas. fr. D. P. 49. 1. 5; Sirey 49. 1. 81. — *Contrà:* Demangeat, *Revue pratique de droit français*, I (anul 1856), pag. 394 urm. Tot în acest din urmă sens se pronunţă şi Barbeyrac. „Judecătorul trebue să examineze ceeace este permis, iar nu ceeace este avantajos“, zice acest autor (*Traité du juge compétent des ambassadeurs*, p. 39).

(³) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 259; P. Pont, *Idem*, I. 10; Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 99, etc.

(⁴) Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 517 (ed. a 2-a).

(⁵) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 229. Cpr. Trib. Ialomiţa, *Dreptul* din 1909, No. 13.

Pământurile clăcăşeşti, etc.

Mai sunt sustrase dela urmărirea creditorilor: pământurile rurale ale sătenilor (art. 110 L. judecăt. de ocoale din 1907) (¹), şi chiar veniturile lor (²); bunurile şi drepturile cari sunt exclusiv personale debitorului, în sensul art. 974 C. civ (³), precum sunt: scrisorile misive ce i sunt adresate (⁴); manuscrisele unui autor (⁵); titlurile, portretele şi suvenirele de familie (⁶), etc.

Art. 409 Pr. civ.

După art. 409 din Pr. civ., modificat prin legea din 1 Iunie 1905, pensiile de retragere, recompensele naţionale, lefile şi diurnele ecleziasticilor, militarilor şi tuturor funcţionarilor plătiţi de Stat, judeţ, comună şi instituţiile de binefacere, ale căror bugete se votează de Cameră, nu pot fi cedate nici în total nici în parte. Ele nu pot fi urmărite decât până la o treime pentru datorii către Stat, penalităţi prevăzute de lege, pentru chirii (⁷) şi creanţe alimentare, precum şi pentru creanţele privilegiate prevăzute de art. 1729 C. civil; până la jumătate în ceeace priveşte plata dotei soţiei legitime, precum şi alimentele acordate de lege soţiei, copiilor şi *ascendenţilor* (⁸).

(¹) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 133, *ad notam*.

(²) Vezi tom. III, suscitat, *loco suprà cit.*

(³) T. Huc, VII, 209 şi XIII, 9. Cpr. Cas. fr. D. P. 79. 1. 75.

(⁴) Scrisorile care cuprind valori pot însă fi poprite, în Franţa, în mâna administraţiei poştelor, fără a se violà secretul acestor scrisori. Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 83. — Vezi însă Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 100. — La noi, art. 197 din legea telegrafo-poştală dispune că niciun sechestru nu poate fi pus pe obiectele încredinţate poştei.

Legea telegrafo-poşt. Art. 197.

(⁵) Dodo, *op. şi loco suprà cit.*; Roger, *Saisie-arrêt*, No. 205 *bis*, p. 185 (ed. a 2-a, 1860); Demolombe, XV, 700, 701; Laurent, X, 339. — *Contrà:* C. Paris, D. P. 97. 2. 54.

(⁶) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2092 urm., No. 81 urm.; Dodo, *op. cit.*, 96, pag. 100. — Vezi însă C. Angers, D. P. 69. 2. 139.— Creditorul unui autor ar puteà însă să urmărească în mâna terţiilor, sumele ce s'ar datorì acestui din urmă, în baza unui contract de editură. Dodo, *op. şi loco suprà cit.*

(⁷) Cpr. art. 22 L. proprietarilor din 1 Aprilie 1903.

(⁸) Inaintea legei din 1905, care a modificat art. 409 Pr. civ., pensiile şi lefurile funcţionarilor nu puteau fi urmărite pentru alimente datorite de pensionari sau funcţionari, *ascendenţilor*, ci numai pentru acele datorite soţiei şi copiilor, ceeace erà o nedreptate pe care legea din 1905 a făcut-o să dispară. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 720, *ad notam* (ed. a 2-a).

Indemnizările de chirie.

Această lege mai dispune că indemnizările de chirie ce se acordă unor funcţionari, precum sunt acei ai căilor ferate, sunt neurmăribile şi necesibile în mod absolut, ele neputând fi urmărite şi cedate decât numai pentru chiria datorită pe semestrul la care acele indemnizări sunt aferente (L. din 1 Iunie 1905, § ultim) (1).

Art. 1279.

Nu poate de asemenea fi urmărită, de către creditorii femeei, creanţa ce ea are în contra moştenitorilor bărbatului, cu titlu de doliu (art. 1279), cu excepţie însă în privinţa creditorilor cari ar fi procurat femeei hainele ei de doliu pe credit, căci aceştia ar aveà o acţiune contra moştenitorilor bărbatului (2).

Art. 405 Pr. civ.

Pot însă fi urmărite, în marginile fixate de judecători, rentele constituite cu titlul gratuit şi declarate neurmăribile. însă numai pentru datorii de alimente, chirii şi alte creanţe privilegiate asupra mobilelor (art. 405 Pr. civ.) (3).

Jetoanele de prezenţă.

Jetoanele de prezenţă ce o persoană încasează dela o societate sau dela o instituţie oarecare, pot fi urmărite, pentrucă ele nu sunt date cu titlu de alimente, ei reprezintă serviciile prestate acelei instituţii.

Diurnele Deputaţilor, etc.

Aceeaş soluţie o credem aplicabilă diurnelor Deputaţilor şi Senatorilor, pentrucă aceştia nu pot fi consideraţi ca funcţionari publici (4).

Indivizibilitatea dreptului creditorului.

Dreptul creditorului asupra bunurilor debitorului său este indivizibil. El poate, după cum am văzut, să-l exercite în întregimea lui asupra unui singur bun, sau asupra tuturor bunurilor sale, mobile şi imobile, corporale şi incorporale, prezente şi viitoare (art. 1718).

---

(1) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 84, pag. 690. — Inaintea promulgărei acestei legi, jurisprudenţa admiteà în mod aproape constant urmărirea indemnizărilor de chirie. Vezi autorităţile citate în tom. I al Coment. noastre, *loco suprà cit.* (ed. a 2-a). Mai vezi D. Negulescu, *Teoria poprirei*, pag. 49 urm. (ed. a 3-a, 1908) şi Em. Dan. *Codul de procedură civilă adnotat* (Bucureşti, 1910), p. 505, No. 1 urm., precum şi autorităţile citate acolo.

(2) T. Huc, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, I, 120, pag. 163 (ed. din 1891).

(3) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 21 (cu observ. noastră). Vezi *suprà*, pag. 113.

(4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 137, *ad notam*. Cpr. Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 109. — *Contrà:* D. Negulescu, *Teoria poprirei*, pag. 48 (ed. 3-a, 1908); Em. Dan, *op. cit.*, p. 511, No. 49.

Urmărirea numai a unor bunuri ale debitorului.

Debitorul ar puteà însă, după unii, printr'o anume convenţie făcută cu creditorul său, să restrângă dreptul general al acestui din urmă numai la unele bunuri ale sale, sau să reglementeze ordinea urmăririlor (¹).

Condiţiile cerute p. aplic. art. 1718.

Pentru ca art. 1718 să fie aplicabil, adecă pentru ca debitorul să poată fi urmărit asupra tuturor bunurilor sale, legea cere ca el să fie obligat *personal*; de unde rezultă că acei cari nu sunt obligaţi decât *propter rem possessam* (²), de exemplu: detentorul unui imobil ipotecat (art. 1791), fidejusorul care, fără a se obligà personal, a constituit în folosul unui terţiu o ipotecă asupra unui imobil al său, etc., nu pot fi urmăriţi asupra tuturor bunurilor lor, ci numai în marginele bunurilor ce deţin. Dacă aceste bunuri au perit prin caz fortuit, sau dacă ei le-au abandonat creditorilor, obligaţia lor este stinsă (³).

Art. 593, 600, 632 C. civ.

Aceeaş soluţie este admisă în cazurile art. 593, 600 şi 632 C. civil (⁴).

Capacitatea ce trebue să aibă debitorul.

Din art. 1718 rezultă că, pentru a puteà conferì creditorilor săi dreptul de gaj general ce rezultă din acest text, nu este nevoe ca debitorul să aibă capacitatea de a înstrăinà, fiind suficient ca el să aibă pe aceea de a se obligà, adecă de a contractà. Afectaţiunea patrimoniului debitorului nu este, în adevăr, un act de înstrăinare, ci o consecinţă neapărată a obligaţiei contractate de dânsul.

Astfel, mandatarul general, care nu are capacitatea de

(¹) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 15; Guillouard, *Idem*, I, 141; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 272; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 7, p. 17 urm.— *Contrà:* T. Huc, XIII, 1. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2092 urm., No. 36 urm.

(²) Vorbim şi noi, ca toţi autorii, de obligaţii *propter rem*, cu toate că Acollas (III, pag. 649, nota 1) zice că aceasta este o logomahie.

(³) Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 3, pag. 5; Guillouard, *op. cit.*, I, 143; P. Pont, *Idem*, I, 9; Martou, *Idem*, I, 242; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 254; Laurent, XXIX, 209; Planiol, II, 186 urm.; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 256, pag. 144 (ed. din 1861); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 15, etc.

(⁴) Cpr. T. Huc, XIII, 1, pag. 8.

a înstrăinà (art. 1536), ci numai acea de a administrà, obligă toate bunurile mandantului prin actele ce el contractează în mod valid, în numele acestui din urmă.

Minorul care are capacitatea de a se obligà.

Tot astfel, creditorul unui minor care are capacitatea de a se obligà, poate să urmărească toate bunurile acestui din urmă, chiar şi acelea pe cari tutorul nu le poate înstrăinà decât cu anumite forme.

Femeea separată de bunuri.

Femeea separată de bunuri fie judecătoreşte, fie prin contract, care are capacitatea de a-şi administrà averea, obligă prin actele sale, făcute în limitele acestei capacităţi, toate bunurile sale, chiar şi imobilele, pe care ea nu le poate înstrăinà decât cu autorizarea bărbatului sau a justiţiei (art. 1265) (¹).

Cazul când există mai mulţi creditori. Art. 1719.

De câteori nu există decât un singur creditor, aplicarea art. 1718 nu dă loc la nicio dificultate. Ce se va întâmplà însă când vor existà mai mulţi creditori? La această întrebare răspunde art. 1719, care nu este decât un corolar al principiului statornicit de art. 1718. Toţi creditorii, având un drept egal, toate bunurile debitorului formează gajul lor comun, oricare ar fi data creanţei lor, destul este ca creanţa să fie serioasă şi reală. Aceste bunuri constituesc o masă comună şi indivizä, care se împarte între ei prin analogie, adecă în proporţie fiecare cu creanţa sa respectivă; de unde rezultă că dacă nu există destulă avere spre a se plătì pe toţi creditorii, fiecare va suferì o pierdere proporţională.

C. Caragea.

„Când împrumutătorii vor primì spre izbrănirea datoriei averea unui dator, zice codul Caragea, de nu se izbră-

---

(¹) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 256; P. Pont, *Idem*, I, 16; Guillouard, *Idem*, I, 142 şi *Contrat de mariage*, III, 1199; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 2193; Baudry et Surville, *Idem*, III, 1505; Aubry et Rau, V, § 516, pag. 409, text şi nota 78 (ed. a 4-a), cari revin asupra primei lor opiniuni; Mourlon, *op. cit.*, I, 6, pag. 6 urm.; Laurent, XXII, 309 urm. şi XXIX, 268; Planiol, II, 183 şi III, 1457; T. Huc, IX, 281 şi XIII, 8; Demolombe, IV, 161; Thiry, III, 383; Colmet de Santerre, VI, 101 *bis* VII şi XII; Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2092 urm., No. 15 urm. — *Contrà:* Marcadé, V, art. 1449, No. 3; Odier, *Contrat de mariage*, I, 413, p. 387, 388 (ed. din 1847); Zachariæ (ed. Massé Vergé), IV, § 649, p. 150, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, pag. 756 (ed. a 2-a) şi tom. VIII, pag. 395, text şi nota 2.

nesc toţi pe tocma, să-şi izbrănească datoria după analogia capetelor". (Art. 7, partea III, capit. 8).

Art. 1720.

La principiul egalităţei între creditori se face excepţie în cazurile când există cauze legitime de preferinţă. Aceste cauze de preferinţă sunt, după art. 1720, privilegiile şi ipotecile.

Speciile de creditori ce există.

Avem deci trei specii de creditori: 1° *Creditorii chirografari*, adecă acei cari nu au nicio siguranţă reală, ci o creanţă simplă; 2° *creditorii privilegiaţi*, adecă, cari au un privilegiu; şi 3° *creditorii ipotecari*, adecă cari au o ipotecă. La aceştia se mai adaugă o a patra specie de creditori, şi anume: creditorii cărora legea le conferă un drept de retenţie, şi cari nu pot fi siliţi a se desezisà de lucrul ce deţin, cât timp creanţa lor nu este plătită. Dreptul de retenţie este deci o siguranţă reală.

Creditorii chirografari.

Creditorii *chirografari* nu sunt plătiţi decât în urma acelor privilegiaţi şi ipotecari. Ei sunt plătiţi în proporţie cu creanţa lor *(au marc le franc)* (1). Instrăinările ce debitorul a făcut *de bună credinţă* desfiinţează dreptul de gaj ce ei aveau asupra bunului înstrăinat. Ei nu au deci dreptul de a urmări bunul eşit din patrimoniul debitorului lor şi trecut în acel al achizitorului.

Creditorii privilegiaţi.

Creditorii *privilegiaţi* primează, în genere, pe creditorii chirografari şi ipotecari (2), chiar dacă privilegiul lor s'a născut în urma ipotecei. Intre ei, acela din creditori primează pe ceilalţi care are un privilegiu de o calitate preferabilă celorlalte privilegii (art. 1723). Dacă doi sau mai mulţi creditori au acelaş privilegiu, în acelaş rang, ei au de opotrivă drept la plată, oricare ar fi data acestor privilegii (art. 1724).

Deoseb. între privilegiile imobiliare şi acele mobiliare.

Privilegiile imobiliare conferă, ca şi ipotecile, un drept de urmărire asupra imobilului, în contra terţiilor detentori (art. 1790), pe când privilegiile mobiliare nu conferă acest drept de urmărire (3). (Vezi *infrà*, p. 364, 365 şi 368).

---

(1) Se susţine însă, că se poate întâmplà ca un creditor chirografar să fie plătit integralmente, pe când ceilalţi creditori tot chirografari să nu dobândească decât un dividend sau să fie excluşi cu desăvârşire. Vezi Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 12 urm., p. 26 urm.

(2) Sunt însă cazuri în care ipoteca primează privilegiile. Vezi *infrà*, pag. 363, nota 1.

(3) Cpr. Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din 1905, No. 66. —Vezi însă o excepţie dela acest principiu în art. 686 C. com. şi în art. 1730,

Creditorii ipotecari.

Creditorii *ipotecari* vin înaintea acelor chirografari și după acei priviligiați. Ei sunt plătiți cu preferință după rangul inscripției lor, acel întâi inscris trecând înaintea celorlalți, și așa mai departe. Ei urmăresc imobilul în mânile terțiilor detentori, ca și creditorii privilegiați (art. 1790), așa că înstrăinările, chiar de bună credință, făcute de debitorul lor, lasă să subziste ipoteca inscrisă asupra imobilului trecut în patrimoniul altuia.

Alte cauze de preferință decât acele prevăzute de art. 1720

Art. 1720 dispune că cauzele legitime de preferință între creditori sunt numai privilegiile și ipotecile, însă la aceste cauze de preferință trebue să adăogăm: antichreza (1) și dreptul de retenție, în genere, creditorii cărora legea le conferă aceste drepturi având și ei o precădere oarecare; căci, după cum am observat mai sus, ei nu pot fi siliți a se desezisà de lucrul ce dețin, cât timp creanța lor nu este integralmente plătită.

Dr. de retenție al creditorului antichrezist.

Astfel, de exemplu, deși creditorul antichrezist nu are un privilegiu asupra imobilului supus antichrezei, totuși dreptul de a reține imobilul, ce-i conferă art. 1700 din codul civil, face ca el să fie plătit înaintea celorlalți creditori, cărora antichreza este opozabilă (2).

Vom expune deci aci teoria generală a dreptului de retenție, despre care am avut ocazia de a vorbì de mai multe ori până acum.

Teoria generală a dreptului de retenție (3).

Definiție.

Dreptul de retenție, a cărui origină se găsește în dreptul

1° Cod. civ. — Conservarea privilegiilor mobiliare nu este, de asemenea, supusă la nicio inscripție. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85. Vezi *infrà*, pag. 364 și 365, text și nota 2, precum și p. 367.

(1) Nu vom menționà aci amanetul, pentrucă el conferind creditorului un privilegiu (art. 1686 urm. C. civ., 480 C. com.), intră în cazurile de preferință de care vorbește art. 1720. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, 1, 278.

(2) Vezi *suprà*, pag. 307, nota 1. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 211; Planiol, II, 2553. Vezi și *infrà*, pag. 346.

Bibliografie.

(3) Vezi asupra acestei delicate materii, plină de dificultăți și de controverse, Ep. Sculi, *Dreptul de retenție* (teză pentru licență), lucrare pe care d-l Scriban o califică de excelentă, și

roman [1], poate fi definit: dreptul în virtutea căruia un creditor reține, până la plata creanței sale, lucrul ce aparține debitorului sau câteodată unui terțiu, și pe care creditorul îl are în posesiunea sa [2].

Echitate.

Acest drept se întemeiază pe echitate [3]. Dreptul de retenție este convențional sau legal.

Dr. de retenție convențional.

Dreptul de retenție convențional rezultă din amanet (art. 1694), din antichreză (art. 1700), precum și din orice altă convenție care ar constată voința părților; căci, în afară de aceste două contracte, debitorul poate să confere credi-

---

în care materia e tratată așa cum știe să lucreze un spirit juridic și cult *(Cr. judiciar* din 1909, No. 30, nota 5); P. Pogonat, *Du droit de rétention* (teză pentru doctorat, Paris, 1909); Cesar Ionescu, *Du droit de rétention* (teză pentru doctorat, Paris, 1909); Șt. Scriban, *Soluțiile Casației în privința dreptului de retenție, Cr. judiciar*din 1909, No. 30; C. Botez, *Doctrina asupra dreptului de retenție, Pagini juridice* din 1910, No. 56, etc. Mai vezi asupra dreptului de retenție, Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, II, 376—432, pag. 444—506; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I. 255—264; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV. art. 2094, pag. 1244 urm., No. 8 urm.; Cabrye, *Du droit de rétention* (1860); Glasson, *Du droit de rétention* (1862); Mazélie, *Etude sur le droit de rétention en droit romain et en droit français* (teză pentru doctorat 1868); Nicolas, *Du droit de rétention à Rome et en France* (teză pentru doctorat, Caen, 1871); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 275, pag. 214 urm. (ed. Crome din 1894) *(Retentionsrecht oder Zurückbehaltungsrecht)*. Mai vezi asupra acestui drept, care necontestat constitue o garanție reală, Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon* (art. 1096—1101), IV, p. 186 urm. (Tokio, 1889), etc.

(1) Cpr. L. 29 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 1 § 2, Dig., *De doli mali et metûs exceptione*, 44, 4, etc. Vezi asupra originelor istorice ale acestui drept, Guillouard, *Droit de rétention*, 3 urm.; Répert. Sirey, *Rétention (droit de)*, 2 urm.; Planiol, II, 2517, 2518 (ed. a 5-a), etc.

(2) Credem, după matură reflexie, că această definiție este preferabilă acelei pe care am dat-o în tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 280, nota 4 (ed. a 2-a).

(3) In adevăr, acel care reclamă restituirea lucrului său, refuzând de a plăti ceeace datorește din cauza acestui lucru, se face culpabil de dol. Dreptul de retenție este de drept natural, zice Curtea din Orléans (D. P. 99. 2. 63). Cpr. Instit., Justinian, § 30, *De divisione rerum*, 2, 1.

torului un drept de retenție asupra lucrului său mișcător sau nemișcător.

Validitatea unei asemenea convenții nu poate fi contestată încât privește raporturile personale dintre creditor și debitor (¹).

Contract nenumit.

Dreptul de retenție convențional este deci un contract nenumit, valid în virtutea principiului libertăței convențiunilor (art. 969), care, ca atare, este cârmuit de regulele generale ale obligațiilor (²).

Opunerea dr. de retenție, terțiilor.

Dreptul de retenție convențional va fi opozabil și terțiilor, de câteori va fi vorba de un lucru mobil, fiind suficient ca convenția care-l stabilește să aibă dată certă (art. 1182) (³).

Cazul când dr. de retenție are de obiect un imobil. Controversă.

Dreptul de retenție convențional ar fi opozabil, după unii, terțiilor, chiar când ar aveà de obiect un imobil, de câteori acești terții n'au dobândit, înainte de convenție, un drept de preferință asupra imobilului în chestiune. Și pentru aceasta este iarăș suficient ca convenția să aibă dată certă, ea neavând nevoe de a fi transcrisă, întrucât art. 722 din procedura civilă nu prescrie această formalitate în privința dreptului de retenție (⁴).

Dr. de retenție legal.

Dreptul de retenție *legal* este acela pe care legea îl conferă în anumite cazuri.

Dr. nostru anterior. Art. 615 C. Calimach.

Acest drept de retenție erà necunoscut în vechia noastră legislație, căci art. 615 din codul Calimach (471 *ab initio* C. austriac) nu-l conferea decât în virtutea unui amanet sau unei alte convenții, și numai în timpul cât ținea această convenție (⁵).

Dr. accesoriu.

Acest drept este un drept accesoriu. El trăgându-și existența sa din creanța debitorului, se stinge neapărat odată cu stingerea creanței ce garantează (⁶). (Vezi *infrà*, p. 353).

(¹) Cpr. Guillouard, *Droit de rétention*, 33; Nicolas, *Idem*, 181, etc.

(²) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 34.

(³) Glasson, *Droit de rétention*, p. 48; Guillouard, *Idem*, 34, etc.

(⁴) Guillouard, *op. cit.*, 34, 35: Glasson, *Idem*, pag. 105. — *Contrà:* Nicolas, *op. cit.*, 161. Vezi și *suprà*, p. 264.

(⁵) Cpr. Planiol, II, 2538 care, în treacăt, se ocupă de legislația austriacă.

(⁶) Cabrye, *Droit de rétention*, 77: Glasson, *Idem*, pag. 32; Répert. Sirey, v⁰ *Rétention*, 24; T. Huc, VII, 171; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 250, etc.

Cedarea dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie, neputând să aibă o existenţă independentă de creanţa debitorului, nu poate fi cedat decât odată cu ea (¹).

Indivizibilitatea dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie este, ca amanetul şi ipoteca, indivizibil, în acest sens că creditorul nu poate fi silit a restitui lucrul, cât timp creanţa sa nu este plătită în totul (²).

Aplic. art. 1333.

Falimentul sau insolvabilitatea debitorului nu are, în principiu, nicio înrîurire asupra exerciţiului dreptului de retenţie, care aparţine creditorului (analogie din art. 1333) (³).

Cazurile în cari dreptul de retenţie este admis. Controversă.

Cu toate că dreptul de retenţie are, după cum am văzut, de bază echitatea şi, ca atare, derivă din dreptul natural, totuşi el nu poate să existe fără un anume text de lege. Or, legea noastră nu-l conferă în mod general în toate cazurile în cari creanţa îşi trage origina sa din însuş lucrul deţinut, ci numai în unele cazuri excepţionale, de exemplu: în cazurile art. 509, 771, 1322, 1323, 1377, *in fine*, 1441, 1618, 1619, 1694, 1700 C. civ., 590, 815 C. com., etc.

Dr. de retenţie nu este un privilegiu propriu zis.

Deşi acest drept nu este un privilegiu propriu zis (⁴), totuşi el constitue pentru detentorul lucrului o garanţie, o precădere, un *quasi-privilegiu*, dacă ne putem exprimà astfel, pentrucă creditorii proprietarului lucrului reţinut nu pot să obţie restituirea lui decât plătind retentorului ceeace i se datoreşte (⁵); şi ştiut este că o garanţie, oricât de echi-

---

(¹) Guillouard, *op. cit.*, 32; Répert. Sirey, v⁰ *cit.*, 25; T. Huc, VII, 171; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 30, etc.

(²) T. Huc, *loco cit.*; Planiol, II, 2534; Guillouard, *op. cit.*, 26; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 244; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 252; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 215, pag. 663; C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 440, etc.

(³) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 329 urm.

(⁴) Vezi Mourlon, III, 1245 şi *Examen critique du Comment. de Troplong*, II, 220, pag. 677 urm.; Planiol, II, 2531, 2532, etc. — Ceeace dovedeşte că retentorul nu are un adevărat privilegiu este că, la caz de a se vinde lucrul reţinut de dânsul, el nu are precădere asupra preţului acestui lucru, precum ar aveà un creditor privilegiat, ci vine asupra acestui preţ ca un simplu creditor chirografar. Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, p. 809; Planiol, II, *loco cit.* (ed. a 5-a); C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 440, etc.

(⁵) Cpr. Planiol, II, 2533. Vezi şi *suprà*, pag. 343.

tabilă ar fi, nu poate fi înfiinţată fără un text de lege pozitiv (1).

Cu toate acestea, majoritatea autorilor şi jurisprudenţa se pronunţă în sens contrar, acordând dreptul de retenţie în toate cazurile în cari există o conexitate intimă între creanţă şi lucrul reţinut (un *debitum cum re junctum*) (2), după cum dispun anume unele legiuiri străine (3).

Chestie de apreciere.

Cu un asemenea sistem, dreptul de retenţie devine o chestie de apreciere a instanţelor de fond, după cum decide jurisprudenţa în mod constant (4). Unde este însă textul de lege care conferă judecătorilor o putere atât de discreţionară şi de exorbitantă?

Posesor de rea credinţă. Controversă.

Conform teoriei pe care o combatem, s'a decis că dreptul de retenţie aparţine, pentru motive de echitate, nu numai posesorului de bună credinţă, dar chiar şi acelui de rea credinţă (1), cu toate că chestiunea este, în această privinţă, foarte îndoelnică.

---

(1) Vezi în acest sens, numeroasele autorităţi citate în tom. III, partea I, al Coment. noastre, pag. 281, nota 2 (ed. a 2-a), la care trebue să adăogăm, Vigié, III, 1225; Daniel de Folleville, *Considérations générales sur l'acquisiton ou la libération par l'effet du temps*, No. 55; Thiry, IV, 347, pag. 313, etc. — Se admite însă, în genere, dreptul de retenţie în contractele sinalagmatice, pentrucă rezoluţia acordată de art. 1020, 1021, presupune tocmai existenţa acestui drept. Cum s'ar puteà, în adevăr, cere restituirea unui lucru datorit în baza unui contract, atunci când partea care cere restituirea acestui lucru nu-şi îndeplineşte ea însăş obligaţiile izvorîte pentru ea din acest contract? Partea dela care se cere, în asemenea împrejurări, restituirea lucrului, va reţine deci acest lucru, invocând excepţia *non adimpleti contractûs*, care există şi astăzi, cu toate că nici un text de lege n'o menţionează. Vezi Thiry, *loco cit.*; Planiol, II, 949 şi 2520; Vigié, III, 1230; T. Huc, VII, 167; Larombière, *Oblig.*, III, art. 1186, No. 37 (ed. din 1885); Répert. Sirey, v° *Rétention*, 76 urm.; Colmet de Santerre, IX, 5 *bis* V. Cpr. art. 273 § 1 şi 320, 322 C. german.

Excepţia *non adimpleti contractûs*.

(2) Vezi autorităţile citate în tom. III al Coment. noastre, pag. 282 text şi nota 2 (ed. a 2-a). Mai vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 34 urm.; Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 189, text şi nota 4 (ed. a 5-a); C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, p. 441; C. Galaţi, *Dreptul* din 1909, No. 32; C. Craiova şi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 59 şi 63 (cu nota d-lui S. Rădulescu), etc.

(3) Vezi tom. III suscitat, pag. 282, nota 1 (ed. a 2-a).

(4) Vezi tom. III suscitat, pag. 382, nota 2. Cpr. Cas. rom. Bult. 1908, pag. 1078 şi *Cr. judiciar* din 1908, No. 69, etc.

Dreptul de retenţie al comodatarului, mandatarului, etc.

Conform acestei teorii, dreptul de retenţie se mai conferă comodatarului (2), mandatarului (3), şi chiar gerantului de afaceri (4); bărbatului asupra imobilelor dotale ale femeei sale, mai ales în privinţa impenselor necesare (5), şi chiar aceluia care nu este creditor decât în baza unei obligaţii naturale (6), etc.

Dr. de retenţie al aceluia care a conservat lucrul.

Cei mai mulţi autori conferă aceluia care a făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, dreptul de a reţine acest lucru, dacă el se găseşte în mânile lui, până când i se va plăti ceeace i se datoreşte (7).

Art. 7 Constit.

De asemenea, străinul care a moştenit, fie ab intestat, fie prin testament, un imobil rural, având, după o jurisprudenţă constantă (8), dreptul la valoarea acestui imobil, deşi este incapabil de a-l posedà în natură, va aveà de bunăsamă, ca o consecinţă a acestei teorii, dreptul de a reţine imobilul, până când i se va dà valoarea lui în bani. Noi nu putem însă admite nici dreptul străinilor la valoarea imobilelor rurale, nici dreptul de retenţie.

---

(1) Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1910, No. 8; *Dreptul* din acelaş an, No. 9; Bult. 1909, p. 1124. Cpr. Demolombe, IX, 682.—*Contrà:* C. Iaşi (*Dreptul* din 1885, No. 85), care nu conferă dreptul de retenţie decât posesorului de bună credinţă. Tot în acest din urmă sens se pronunţă şi jurisprudenţa franceză. Vezi deciziile citate de Planiol (II, 2528). Acest autor (pag. 794, nota 2, ed. a 5-a), citează decizia menţionată a Curţei din Iaşi, referindu-se la părerea noastră. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 117 urm.

(2) Vezi autorii citaţi *pro* şi *contra* în tom. IX al Comentariilor noastre, pag. 661, nota 2.

(3) Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 190 (ed. a 5-a). Vezi tom. IX suscitat, pag. 589 şi 631, nota 5.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 342, text şi nota 1.

(5) Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 191, 192 (ed. a 5-a); Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 19, consid. dela pag. 150, col. 1 (cu observ. noastră). Vezi tom. VII al Coment. noastre, pag. 281, 282, *ad notam* şi tom. VIII, pag. 443, 444. Cpr. şi D. D. Stoenescu, *Dreptul* din 1908, No. 7, pag. 51, care se pronunţă în sensul părerei noastre.

(6) Massol, *Oblig. naturelles*, pag. 248 (ed. din 1858). — Vezi însă tom. VI al Coment. noastre, pag. 17.

(7) Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 4°.

(8) Ultima decizie a Curţei de casaţie, care consacră această teorie, aşa zisă a valorei, este din 16 Martie 1910. Vezi *Dreptul* din 1910, No. 41, pag. 327 urm. Mai vezi şi alte decizii tot în acest sens, citate în tom. I al Coment. noastre, pag. 342, *ad notam* (ed. a 2-a), şi în tom. V, p. 277, *ad notam*, unde am combătut teoria Casaţiei.

Natura şi efectele dr. de retenţie. Controversă.

Aceeaş controversă şi discuţie există în privinţa naturei şi efectelor dreptului de retenţie. Acest drept este el real sau personal? Unii, precum: Laurent, Troplong, Larombière, etc., sunt partizani ai personalităţei [1], iar cei mai mulţi, precum: Guillouard, Valette, Mourlon, etc., ai realităţei dreptului de retenţie.

Realitatea dr. de retenţie. Controversă.

Am susţinut altă dată [2], şi susţinem şi astăzi, că dreptul de retenţie nu este un drept real în puterea cuvântului, deşi el este opozabil reprezentanţilor cu titlu particular ai debitorului; căci, pe lângă că el nu poate fi opus decât pe cale de excepţie. apoi, el nu conferă nici un drept de urmărire şi nu este supus transcrierei.

Opunerea dr. de retenţie creditorilor chirografari ai debitorului.

Dacă dreptul de retenţie n'ar fi opozabil reprezentanţilor cu titlu particular ai debitorului, între cari intră şi creditorii săi chirografari [3], ar fi suficient ca debitorul să înstrăineze lucrul posedat de creditor, pentru a desfiinţà

---

[1] Vezi, în privinţa personalităţei dreptului de retenţie, o sentinţă a Trib. din Chambéry (sub C. Chambéry), Sirey, 65. 2. 48. Cpr. Planiol, II, 2536, (ed. a 5-a).

[2] Vezi discursul de deschidere al anului judecătoresc 1899—1900 ce am pronunţat, în calitate de procuror general, la Curtea de apel din Iaşi, publicat în *Dreptul* din 1899, No. 52 şi în *Cr. judiciar* din acelaş an. No. 31.—Amicul şi fostul nostru elev, d. Ştefan Scriban, a semnalat această părere a noastră în *Cr. judiciar* din 1909, No. 30, voind a ne pune în contradicţie cu cele scrise de noi în volumele noastre ulterioare. Adevărul este însă că, în volumele posterioare acestui discurs, nu ne-am dat părerea, mărginindu-ne numai a semnalà diferitele opiniuni care s'au ivit asupra acestei grave chestiuni.

Neopunerea dr. de retenţie creditorilor privilegiaţi sau ipotecari.

[3] Cpr. Planiol, II, 2536. — Dreptul de retenţie nu poate însă, după părerea generală, fi opus creditorilor privilegiaţi sau ipotecari cari sunt învestiţi cu un drept real propriu zis asupra imobilului reţinut. Cpr. T. Huc, VII, 172, *in fine;* Massol, *Oblig. naturelles*. pag. 65, nota 1 şi pag. 247, 248, nota 1. Cpr L. unică, Cod, *Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri posse*, 8, 27. — Cu toate acestea chestiunea este controversată. Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 317 urm.

garanția acestuia (1). Dreptul de retenție este deci un drept *sui generis* de o natură specială (2).

Lucrurile trebue să fie în comerț.

Dreptul de retenție nu poate fi exercitat decât asupra lucrurilor, mobile sau imobile, ce sunt în comerciu și în posesiunea creditorului, care voește a-l exercità (3).

Posesiunea creditorului poate fi precară.

Această posesiune nu are nevoe de a fi însoțită de *animus domini*, o posesiune precară fiind suficientă pentru a exercità dreptul de retenție. Dovadă de aceasta sunt art. 1444 și 1619, cari conferă acest drept locatarului și depozitarului, adecă unor posesori cu titlu precar (art. 1853) (4).

Posesor de rea credință.

Mai mult încă, am văzut, *suprà*, p. 347, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că jurisprudența noastră conferă dreptul de retenție chiar posesorului de rea credință.

Perderea dr. de retenție.

Dreptul de retenție nu conferă, în principiu, după cum am văzut mai sus, nici un drept de urmărire asupra lucrului pe care creditorul este în drept a-l reține (5); de unde rezultă că acest drept se stinge prin perderea detențiunei, dacă ea este voluntară sau provine din culpa ori negligența acelui interesat, fără ca el să renască dacă lucrul va intrà din nou în mânile detentorului primitiv (6).

---

(1) Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 247, p. 223.

(2) Vezi autorii citați în tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 220, nota 4. Cpr. Planiol, II, 2536; Beudant, *op. cit*, I, 255 urm.; T. Huc, VII, 173. Tot acolo sunt citați atât partizanii personalității cât și acei ai realității acestui drept. Intre acești din urmă trebue să adăogăm pe d. C. Botez, *Pagini juridice* din 1910, No. 56, pag. 441. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 44—52.

(3) Guillouard, *op. cit.*, 44; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 107.

(4) Cpr. Guillouard, *op. cit.*, 45; C. Montpellier, D. P. 71. 1. 278 (motive). — Retentorul nici nu este chiar un adevărat posesor; de aceea el trebue să deà socoteală de fructele ce percepe în timpul detențiunei sale. De aici mai rezultă încă că retentorul nu poate niciodată să prescrie lucrul ce reține (art. 1853), după cum nici creanța sa nu poate fi prescrisă cât timp el îl reține. Vezi T. Huc, VII, 171; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 369, și autoritățile citate acolo. Cpr. L. 7 § 5, Cod, *De præscriptione 30 vel 40 annorum*, 7, 39. — *Contrà:* Cabrye, *Droit de rétention*, 98.

(5) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 122, și autoritățile citate acolo.

(6) Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 195 (ed. a 5-a); T. Huc,

Exercit. din partea retentorului a acţ. în revendicare şi a acţ. în reintegrare.

De câteori însă retentorul a fost deposedat de lucrul deţinut, în contra voinţei sale, prin faptul proprietarului sau al unui terţiu, el poate să exercite acţiunea în revendicare, dacă este vorba de mobile (1), şi acţiunea posesorie în reintegrare, dacă este vorba de imobile, fiindcă o simplă detenţiune ajunge pentru exercitarea acestei din urmă acţiuni(2).

Compet. trib. civil.

Contestaţiile privitoare la dreptul de retenţie, aparţinând dreptului civil, sunt de competinţa tribunalelor civile, chiar dacă litigiul este angajat între comercianţi (3).

Dr. internaţional.

Cât pentru chestiunea de a se şti ce lege se va aplică în caz de conflict de legislaţii, ea este controversată, unii aplicând, atât în privinţa mobilelor cât şi a imobilelor, legea situaţiunei bunului care face obiectul acestui drept (4), iar alţii făcând distincţie între mobile şi imobile (5).

Lucrurile în privinţa cărora se poate exercită dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie poate fi exercitat, în cazurile în cari el este admis de lege, în privinţa tuturor lucrurilor, mobile sau imobile, de care se poate dispune, şi aceasta chiar de către creditorii Statului sau ai unei comune, dacă exercitarea acestui drept nu stingherește nici un serviciu public(6).

VII, 174; Guillouard, *op. cit.*, 98; Répert. Sirey, v° *Rétention*, 236, etc.

(1) Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 195; Guillouard, *op. cit.*, 100; Glasson, *Idem*, 99; Cabrye, *Idem*. 83; Nicolas, *Idem*, 182; Thézard, *Privil. et hypothèques*, 26, *in fine*, pag. 39 (ed. din 1880); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 251; T. Huc, VII, 174; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 124 şi 342 urm.

(2) T. Huc, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op.* şi *loco cit.*; Thézard, *Idem*, *loco cit*; Cabrye, *Idem*, 83; Glasson, *Idem*, pag. 96; Guillouard, *Idem*, 101; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 125 şi 345 urm., etc. — Cât pentru chestiunea de a se şti dacă retentorul are acţiunea în complângere, de câteori este turburat în posesiunea sa, ea este controversată, unii conferindu-i şi această acţiune (Guillouard, 102; Cabrye, 95, etc.), iar alţii refuzându-i-o, pentrucă el este posesor cu titlu precar (Nicolas, *op. cit.*, 178), etc.

Acţ. în complângere. Controversă.

(3) C. Caen, D. P. 61. 1. 328; Sirey, 61. 1. 865; Nicolas, *op. cit.*, pag. 239, nota 1.

(4) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, pag. 221, *ad notam;* Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 252 urm.

(5) Vezi Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 357 urm. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, VII, 407.

(6) Guillouard, *op. cit.*, 43; Nicolas, *Idem*, 168; Glasson, *Idem*, pag. 68 urm., etc.

Lucr. scoase de sub urmăr.

Lucrurile scoase de sub urmărire, nu pot însă face obiectul dreptului de retenție. S'a decis că nici fondul dotal nu poate face obiectul acestui drept, din cauza inalienabilității sale(1).

Bunurile asupra cărora există un drept de uz sau de abitație.

De asemenea, nu pot fi reținute de către creditori, în detrimentul uzuarului sau abitatorului, bunurile asupra cărora există un drept de uz sau de abitație, de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlu gratuit, pentrucă aceste drepturi au, în asemenea caz, un caracter alimentar (2).

Cazurile când uzul sau abitația au fost constituite cu titlu oneros.

Dacă dreptul de uz sau de abitație a fost constituit cu titlu oneros, numai proprietarul poate să exercite dreptul de retenție în detrimentul uzuarului sau abitatorului, afară de cazul, bine înțeles, în care titlul constitutiv ar autoriză cesiunea dreptului de uz sau de abitație (3).

Creanțe.

Dreptul de retenție nu poate fi exercitat nici asupra creanțelor, pentrucă ele nu sunt susceptibile de posesiune (4).

Ordinea publică.

In fine, retențiunea nu este permisă de câteori este contrară ordinei publice și bunelor moravuri.

Imposibilitatea de a se exercită dr. de retenție asupra unei persoane.

Astfel, directorul unei școli n'ar puteà să reție elevul al cărui părinte n'a plătit prețul convenit pentru creșterea și învățătura lui (5). Aceasta ar fi o executare asupra persoanei nepermisă de legile noastre, unde nu avem nici măcar constrângerea corporală (6).

Registrele unui comerciant.

Tot astfel, s'a decis, că nu se poate exercită dreptul de retenție asupra registrelor unui comerciant (7).

---

(1) Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 4.

(2) Guillouard, *op. cit.*, 29; Glasson, *Idem*, pag. 71; Nicolas, *Idem*, 157; Demolombe, X, 786, 789. — *Contrà*: De Moly, *Du droit de rétention*, pag. 17.

(3) Cpr. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2094, No. 137 urm.; Guillouard, *loco cit.*, etc.

(4) Guillouard, *op. cit.*, 28; Nicolas, *Idem*, 155; Glasson, p. 70.

(5) Cpr. Trib. Châteauroux, *Dreptul* din 1910, No. 29, p. 236. Vezi și Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2094, No. 142.

C. Andr. Donici în privința închisorei pentru datorii.

(6) In codul lui Andr. Donici, există însă închisoarea pentru datorii (art. 16, capit. 8, *despre datorii de bani*). Cpr. D. Negulescu, *Dreptul* din 1910, No. 25, pag. 198, și *Execuțiunea silită*, I, pag. 18 (București, 1910). Acest autor citează un document în care se spune că Iliaș Vodă erà așa de milostiv, încât când veneà cineva și se rugà de el ca să pue pe un debitor la închisoare, sau să-i plătească datoria, acest Domn scoteà bani din buzunar și plăteà el însuș pe creditor.

(7) Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, No. 143; Cas. fr. D. P. 74. 1. 18.

Exercit. dr. de retenţie de un avocat. Controversă.

S'a decis însă că un avocat poate, ca orice creditor care deţine lucrul ce formează dreptul creanţei sale, să reţie actele încredinţate de clientul său, până la plata onorariului ce i se cuvine (¹).

Stingerea dr. de retenţie.

Dreptul de retenţie încetează prin stingerea sau novarea creanţei: prin abandonarea voluntară sau silită a lucrului deţinut; prin abuzul folosinţei, şi chiar prin simplul fapt că retentorul s'a servit de lucrul supus acestui drept: căci, ca şi depozitarul, el nu este în drept a-l întrebuinţă la uzul său personal, el fiind obligat a îngriji de lucrul reţinut ca un bun proprietar (art. 1080).

In acest caz se cere însă o hotărîre judecătorească, care să declare că retentorul este decăzut din dreptul său (²).

Prescripţia.

Incât priveşte prescripţia, am văzut că ea nu stinge dreptul de retenţie.

Aceasta este, în rezumat, teoria generală a dreptului de retenţie, asupra căruia s'ar puteà scrie şi s'au scris chiar volume.

Despre despăgubirea la care creditorii privilegiaţi şi ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat.

Art. 1721. — Când un imobil, recolte sau alte bunuri mobile vor fi asigurate contra incendiului, sau în contra oricărui alt caz fortuit, suma ce se va datorì de către asigurător va trebui, *dacă nu va fi fost cheltuită la reparaţiunea obiectului asigurat*, să fie afectată la plata creanţelor privilegiate şi ipotecare, după rangul fiecăreia din ele.

Asemenea se va urmà şi cu orice despăgubire va fi datorită de către o a treia persoană, pentru perderea totală sau deteriorațiunea obiectului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă. (Art. 1606 C. civ. Art. 448, 679 C. com. Art. 15 § 2 L. din 1 Aprilie 1894 p. înfiinţarea unei Bănci agricole. Art. 10 L. ipotec. belgiană din 1851) (³).

(¹) C. Aix, Sirey, 1906. 2. 99; Garsonnet, *Tr. théorique et pratique de procédure civile*, I, § 255, p. 462 (ed. a 2-a); Baudry et Wahl, *Mandat*, 784. — *Contrà:* Trib. Tunis, Répert. Sirey, v⁰ *Avocat*, 443; C. Alger, Sirey, 1910, 2. 14; Aubry et Rau, III, § 256 *bis*, pag. 191, nota 9, *in fine*.

(²) Guillouard, *op. cit.*, 104, 108 şi 126.

(³) O dispoziţie analoagă există în codul german (art. 1127), în Dr. străin.

Dr. fr. înaintea legei din 19 Februarie 1899.

Principiul inscris în art. 1721 din codul nostru, neexistând în Franța până la legea din 19 Februarie 1899, cu drept cuvânt se decideà acolo, înainte de această lege, conform rigoarei principiilor, că creditorii privilegiați sau ipotecari nu aveau nici o preferință asupra despăgubirei datorite de asigurător, când lucrul grevat erà distrus prin sinistrul în contra căruia el fusese asigurat. Această despăgubire se împărțeà, deci, în asemenea caz, între toți creditorii debitorului, fără nicio deosebire, afară de cazul când debitorul cedase despăgubirea creditorilor săi privilegiați sau ipotecari, sau când însuș creditorul asigurase imobilul (art. 448 C. com.)(¹). Creditorii chirografari se foloseau astfel de sinistrul întâmplat debitorului, luând o parte din despăgubirea datorită de societatea de asigurare, cu toate că ei nu ar fi avut nici un drept la prețul imobilului asigurat, dacă acest imobil ar fi fost vândut.

Această soluție era însă atât de nedreaptă și de contrară creditului public, în cât unii autori și unele hotărîri judecătorești se pronunțau în sens contrar, conferind creditorilor privilegiați și ipotecari o preferință, după rangul lor, asupra despăgubirei datorită de companiile de asigurare(²).

Oricât de echitabilă ar fi fost această din urmă soluție, totuși ea erà, în genere și cu drept cuvânt, respinsă, ca fiind contrară principiilor riguroase ale dreptului; căci distrugerea imobilului aduceà *ipso facto* desființarea ipotecei și, în consecință, a dreptului de preferință al creditorilor: „*Re corporali extincta, hypotheca perit*“, zice legea romană (³).

---

acel italian (art. 1951), și astăzi chiar în Franța, în urma legei din 19 Februar 1889 (art. 2 și 3). Vezi asupra textului din codul italian, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 67 urm. (ed. din 1907), iar în privința legei franceze, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 283 urm.

(¹) Vezi Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 281 urm. și III, 2267; Troplong, *Idem*, IV, 890; Martou, *Idem*, I, 261; Cloes, *Idem*, I, 264 (ed. din 1861); Aubry et Rau, III, § 283, p. 665, nota 10 (ed. a 5-a), etc.

(²) Vezi Boudousquié, *Assurances contre l'incendie*, 316, p. 363 urm. (ed. din 1829) și deciziile citate de acest autor, între altele, aceea a Curței din Colmar dela 25 August 1826, etc. Cpr. Labbé, *Revue critique*, anul 1876, *Nouvelle série*, V, p. 683.

(³) L. 8, Pr., Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20, 6.

Dr. belgian.

Spre a curmà orice discuţie, şi spre a dà o desvoltare mai mare creditului ipotecar prin mărirea siguranţei împrumutătorilor, legea ipotecară belgiană a adăogat, după propunerea Ministrului justiţiei *Tesch*, dispoziţia art. 10 (1), care, după cum am văzut, a trecut neschimbat şi în legislaţia noastră, (art. 1721).

Dr. nostru. Art. 1721.

După acest din urmă text (1721), companiile de asigurare sunt puse în situaţia unor terţii dobânditori de imobile grevate de inscripţii. In caz de sinistru, ele trebue să plătească despăgubirea ce datoresc, creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, conform rangului fiecăruia din ei (2).

Această soluţie este nu se poate mai dreaptă. In adevăr, dacă imobilul ar fi fost vândut, preţul ar fi aparţinut creditorilor privilegiaţi sau ipotecari. Este deci just ca şi valoarea lucrului distrus să le aparţie tot lor, pentrucă această valoare nu este decât echivalentul preţului. De aceea, acest principiu a fost consacrat, la noi, prin mai multe legi speciale (3).

Excepţia admisă de art. 1721.

Acest principiu sufere însă o excepţie, sau mai bine zis, o restricţie. In adevăr, despăgubirea datorită de companiile de asigurare nu este afectată la plata creanţelor inscrise, *decât atunci când ea n'a fost întrebuinţată la repararea obiectului asigurat*.

Aceste cuvinte nu sunt tocmai clare; de aceea ele au dat loc la discuţie. Se susţine, în adevăr, că companiile de asigurare nu pot, în loc de a plăti despăgubirea, să repare sau să reclădească imobilul distrus decât atunci când această facultate a fost anume stipulată prin poliţa de asigurare (¹).

---

(1) Acest text a fost primit în Belgia de Camera reprezentanţilor, fără nicio discuţie de principiu, ci numai după o scurtă discuţie relativă la unele chestii de redacţie ale articolului. Vezi Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, p. 80, 81 (ed. din 1852).

(2) Astfel, în caz de arderea imobilului ipotecat Creditului foncier, Compania asigurătoare trebue să plătească despăgubirea datorită Creditului, în calitate de creditor ipotecar, iar nu proprietarului imobilului. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1896. No. 26, p. 212.

Legile speciale care consacră acelaş principiu.

(3) Vezi art. 47 din legea dela 1864 pentru regularea proprietăţei rurale; art. 25 L. de expropriere pentru cauză de utilitate publică din 1864; art. 15 § 2 al legei din 1 April 1894, pentru înfiinţarea unei Bănci agricole, etc. Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor şi ipotecilor*, p. 9, nota 10.

Soluţia contrară este însă mult mai juridică, pentrucă termenii art. 1721 lasă a înţelege că dreptul de a repară sau reclădì imobilul rezultă, în specie, din lege, iar nu din convenţia părţilor. Textul menţionat vorbeşte, în adevăr, de întrebuinţarea, în repararea obiectului asigurat, a sumei datorite de asigurător. Ori de câteori repararea sau reconstruirea imobilului este rezultatul unei convenţii, această reparare sau reclădire este substituită despăgubirei, şi asigurătorul nu mai datoreşte nicio sumă de bani (²).

Dreptul creditorilor de a asigură imobilul.

Despăgubirea datorită de companiile de asigurare este afectată la plata creanţelor inscrise asupra imobilului, fie că acest imobil a fost asigurat de însuş proprietarul lui, fie de creditorul privilegiat sau ipotecar. Dreptul creditorilor de a asigurà imobilul rezultă în adevăr, la noi, din art. 448 din codul de comerţ (³). Iată cum se exprimă acest din urmă text :

Art. 448 C. com. — Asigurarea se poate face nu numai de proprietar, dar şi de creditorul care are vreun privilegiu sau o ipotecă asupra lucrului şi, în general, de oricine are un interes învederat şi legitim sau vre-o răspundere pentru conservarea lucrului". (Art. 1721 C. civ. Art. 423 C. com. italian).

Cazul când creditorul n'a asigurat imobilul, ci numai creanţa sa.

Rămâne însă bine înţeles că ipoteza de mai sus nu trebue confundată cu cazul în care creditorii inscrişi n'ar fi asigurat însuş imobilul grevat, ci numai creanţa lor, căci atunci asigurătorul nu mai este un *negotiorum gestor*, ci lucrează în numele său propriu şi în interesul său exclusiv; de unde rezultă că, în asemenea caz, asigurarea este străină proprietarului şi celorlalţi creditori (⁴).

(¹) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 267 urm., p. 152 urm. Cpr. C. Besançon, Sirey, 46. 2. 359.

(²) Martou, *op. cit.*, I, 263, p. 299 urm.; Laurent, XXXI, 410. Cpr. Thiry, IV, 451, p. 392. „Afectarea la ipotecă a creanţei contra asigurătorului încetează, zice art. 1127 § 2 din codul german, *„când lucrul asigurat este reclădit sau înlocuit prin altul, wen der versicherte Gegenstand wiederhergestellt oder Ersatz für ihn beschafft ist.“* Vezi *suprà*, p. 321.

(³) In Belgia, chestiunea este controversată. Vezi Laurent, XXXI, 411. Cpr. Martou, *op. cit.*, I, 264, p. 304 urm.

(⁴) Martou, *op. cit.*, I, 265, p. 306; Cloes, *op. cit.*, I, 276, p. 155.

Şi este indiferent, pentru aplicarea art. 1721, dacă asigurarea a fost anterioară sau posterioară privilegiului sau constituirei ipotecei (¹).

Cazul când despăgubirea datorită ar fi fost cedată unui terţiu.

Mai mult încă, art. 1721 este aplicabil chiar în caz când despăgubirea datorită de compania de asigurare ar fi fost cedată unui terţiu printr'un act anterior titlului creditorilor înscrişi, pentrucă legea pune această despăgubire pe aceeaş treaptă cu preţul eşit din vânzarea imobilului grevat (²).

Situaţia creditorilor înscrişi înainte de cesiunea despăgubirei.

A fortiori, deci, nici cesiunea despăgubirei făcută unui terţiu, nici poprirea chiar validată în mod definitiv asupra acestei despăgubiri nu este opozabilă creditorilor privilegiaţi sau ipotecari anterior înscrişi, pentrucă, în privinţa lor, despăgubirea datorită de compania de asigurare reprezintă imobilul grevat: *Subrogatum sapit naturam subrogati* (³).

Aplic. art. 1 C. civ.

Cesiunile acestei despăgubiri consimţite înainte de punerea în lucrare a actualului cod civil nu sunt supuse art. 1721, prin aplicarea principiului neretroactivităţei legilor (art. 1) (⁴).

Nu mai rămâne, de asemenea, nicio îndoială că creditorii privilegiaţi sau ipotecari anteriori punerei în lucrare a codului civil, nu pot să invoace art. 1721 din acest cod, pentrucă efectele unui drept câştigat în privinţa privilegiilor şi ipotecilor nu pot fi nici restrânse, nici întinse printr'o lege posterioară (⁵).

Cazul asigurărei unei recolte, etc.

Art. 1721 nu prevede numai cazul asigurărei unui imobil, ci şi acel al asigurărei recoltelor şi al altor lucruri mobile (⁶).

(¹) Martou, *op. cit.*, I, 266, p. 306.

(²) Martou, *op. cit.*, I. 267, p. 307. — *Contrà:* Cloes, *op. cit.*, I, 274, p. 154.

(³) Cloes, *op. cit.*, I, 275, p. 154, 155. Cpr. Cas. fr. Sirey, 52. 1. 272. Vezi şi Martou, *op. cit.*, I, 273.

(⁴) Martou, *op. cit.*, I, 268, p. 308.

(⁵) Martou, *op. cit.*, I, 269, p. 308.

(⁶) Astfel, se decide, cu drept cuvânt, că privilegiul vânzătorului unui lucru mobil neplătit (art. 1730, 5-a) şi asigurat se întinde, la caz de distrugerea acestui lucru prin incendiu, asupra despăgubirei datorită de compania de asigurare. André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 240, p. 109 (ed. a 2-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 499. Mai vezi o aplicare a ace-

Art. 1721 § 2.

Mai mult încă, acest text întinde beneficiul ce conferă creditorilor, la orice despăgubiri datorite de terţii pentru perderea totală sau deteriorarea lucrului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă (art. 1721 § 2).

Asigur. recoltelor prinse de rădăcini.

In privinţa recoltelor fondului ipotecat, cât timp aceste recolte nu sunt deslipite de fond, principiile de mai sus sunt necontestat aplicabile, pentrucă aceste recolte sunt imobile prin incorporaţie, *sunt pars fundi* (¹).

Asigur. lucrurilor mobile. Controversă.

Cât pentru recoltele deslipite de fond, care sunt mobile, şi celelalte lucruri mişcătoare asupra cărora poate să existe un privilegiu, se susţine că, pentru a-şi păstrà privilegiul asupra despăgubirei datorite de compania de asigurare, creditorul trebue să aducă dreptul său la cunoştinţa asigurătorului printr'o notificare; căci altfel, acest din urmă s'ar puteà liberà în mod valid, plătind despăgubirea în mânile debitorului asigurat, de vreme ce el a putut să ignoreze existenţa acestui privilegiu (²).

Art. 1721, nefăcând însă nicio deosebire între asigurarea unui mobil şi aceea a imobilelor, nu se poate, cu toată lacuna legei, impune creditorului investit cu un privilegiu mobiliar, o formalitate neimpusă aceluia care are un privilegiu imobiliar (³).

Art. 1721 § 3.

Trecem acum la ultimul paragraf al art. 1721, după care despăgubirea datorită de terţii pentru perderea totală sau deteriorarea obiectului însărcinat de un privilegiu sau ipotecă, este afectată la plata creanţelor privilegiate sau ipotecare, după rangul fiecăreia din ele.

Art. 998, 999.

Ştim că, prin aplicarea principiului general al responsabilităţei omului (art. 998, 999), se poate întâmplà ca o

---

luiaş principiu în art. 15 § 2 al legei din 1 Aprilie 1894, pentru înfiinţarea unei Bănci agricole.

(¹) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 146, text şi nota 2 (ed. a 2-a).

(²) Cloes, *op. cit.*, I, 278, p. 156; Casier, *Etudes et Commentaires sur la loi hypothécaire*, 120; Laurent, XXXI, 412.

(³) Martou, *op. cit.*, I, 274, p. 310, 311. Această lacună nu mai există în privinţa privilegiului Creditului agricol şi Băncei agricole, căci contractele de gaj constituite în favoarea lor sunt supuse intabulărei în registrul special ţinut în fiecare comună. Vezi *suprà*, p. 284. Mai vezi art. 728 Pr. civ. şi art. 480 C. com., modificat prin legea din 15 Iunie 1906, reprodus *suprà*, p. 282, 283.

altă persoană decât o companie de asigurare să datorească o despăgubire din cauza perderei sau deteriorărei lucrului.

Art. 1435.

Astfel, după art. 1435, locatarul răspunde de incendiu, dacă nu dovedește că incendiul este rezultatul unui caz fortuit, al unui defect de construcție, sau că focul a fost comunicat dela o casă vecină (¹).

Art. 1483 și 1902.

De asemenea, art. 1483 și 1902 din codul civil declară pe arhitecți și antreprenori responsabili, timp de 10 ani, de clădirea unui edificiu, sau facerea unui alt lucru însemnător, dacă acestea au perit în totul sau în parte din cauza unui viciu de construcție, sau unui viciu al pământului (²), etc. etc.

Ei bine, în aceste cazuri și în altele de asemenea natură, daunele datorite proprietarului lucrului distrus sunt afectate la plata creditorilor privilegiați sau ipotecari, dacă debitorul despăgubirei n'a întrebuințat această despăgubire la repararea sau recladirea lucrului deteriorat sau distrus. Este adevărat că § 2 al art. 1721 nu face această rezervă, însă trebue să aplicăm în specie dispoziția § 1 a aceluiaș text, din cauza relațiunilor strânse ce există între aceste două dispoziții (³).

C. italian. Art. 1951 § 3.

Art. 1951 § 3 din codul italian dispune că mai sunt afectate la plata creanțelor privilegiate sau ipotecare, sumele datorite din cauza unei exproprieri silite pentru utilitate publică, sau din cauza unei servituți impusă de lege (⁴).

Expropr. p. cauză de utilitate publică.

Aceeaș soluție este admisă și la noi, în privința exproprierei pentru cauză de utilitate publică, în baza art. 25 din legea dela 20 Octombrie 1864 (⁵).

(¹) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 168 urm. Mai vezi și un alt caz de responsabilitate a locatarului, edictată de art. 1434 din C. civil. Vezi tom. IX suscitat, p. 162 urm.

(²) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 304 urm.

(³) Cpr. Martou, *op. cit.*, I, 276, p. 311, 312; Laurent XXXI, 413, etc.

(⁴) „*Sono altresì vincolate al pagamento dei crediti privilegiati ed ipotecari le somme dovute per causa di spropriazione forzata per pubblica utilità o di servitù imposta dalla legge*“. Vezi asupra acestui text. Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 72. Cpr. C. apel Trani, *La Legge* din 1885, 1, 589.

(⁵) Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor și ipotecilor*, p. 9, nota 2.

CAPITOLUL II

Despre privilegii(¹).

Capitolul II din titlul de față se ocupă despre privilegii, iar capitolul III despre ipoteci.

Noțiunea și definiția privilegiului.

Art. 1722. — Privilegiul este un drept ce dă unui creditor *calitatea* creanței sale de a fi preferat celorlalți creditori, fie chiar ipotecari. (Art. 1686 urm., 1723 urm., 1738, 1790, 1800 C. civ. Art. 387, 405, 437, 480, 678 urm. C. com. Art. 2095 C. fr. Art. 12 L. ipotec. belgiană din 1851) (²).

Definiția privilegiului.

Legea definește privilegiul un drept, pe care numai *calitatea* creanței, adecă favoarea ce această creanță are dela lege (³), îl conferă unui creditor de a fi preferat altora (art. 1722) (⁴). Prin *calitatea* creanței nu se înțelege deci acì nici *obiectul*, nici *modalitatea* ei, nici *prioritatea* datei, nici per-

---

(¹) Cuvântul *privilegiu* este traducerea cuvântului latinesc *privilegium*, care și el derivă dela *privata lex*, legea particulară a unei creanțe. Vezi Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, p. 247, nota *a*.

(²) Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 443, No. 1, care se exprimă în modul următor: *„Le privilège d'un créancier est le droit distingué que lui donne la qualité de sa créance, qui le fait préférer aux autres créanciers, et même aux hypothécaires, quoique antérieurs"*.

(³) Vezi însă *infrà*, explic. art. 1738 cu care art. 1722 pare a fi în discordanță. Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, II, 553, p. 54.

(⁴) Această definiție este împrumutată dela Domat (vezi nota 2), care și el a extras-o din L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis*, etc., 42, 5, unde se zice: *„Privilegia non ex tempore æstimantur, sed ex causa"*. Această definiție nu este exactă decât în privința privilegiilor generale prevăzute de art. 1729, nu însă și în privința privilegiilor speciale prevăzute de art. 1730 și 1737; căci, în privința acestor din urmă, rangul lor atârnă de o chestie de dată și de posesiune. Planiol, II, 2547. Apoi, s'a mai observat că această definiție nu poate fi aplicată privilegiului creditorului amanetar, care este independent de calitatea creanței. Mourlon, *Examen critique et pratique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 27, p. 75.

soana creditorului. ci *causa* sau *faptul juridic* care a dat naștere creanței(¹).

Definiția ipotecei.

Ipoteca este, din contra, un drept real, în virtutea căruia un lucru imobiliar este afectat la plata unei obligații, independent de calitatea creanței (art. 1746)(²).

Privilegiile nu pot să rezulte decât din lege.

Din această definiție rezultă că privilegiul nu poate să rezulte decât *din lege,* el neputând, în genere, fi convențional(³), pe când ipoteca poate, din contra, să rezulte nu numai din lege (ipotecă legală), dar și din convenția părților (ipotecă convențională).

Privil. creditorului amanetar.

Această regulă sufere însă excepție în privința amanetului, căci privilegiul creditorului amanetar își are origina sa în convenția părților, pe care legea o sancționează(⁴).

Privilegiile sunt de drept strict.

O altă regulă necontestată este că privilegiile, fiind o excepție dela principiile generale, după care toate bunurile debitorului formează gajul comun al creditorilor săi (art. 1718, 1719), sunt de strictă interpretare, și nu pot fi întinse prin analogie dela un caz la altul(⁵). (V. *infrà,* p. 392).

(¹) Cpr. art. 1136 din Proectul codului japonez. Vezi Boissonade, *op. cit.,* IV, No. 268, p. 247.

(²) Incât privește etimologia cuvântului ipotecă, vezi *suprà,* p. 308, nota 1.

(³) Cpr. Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 86. — Părțile nu au deci facultatea de a creà un privilegiu pe care legea nu-l cunoaște, nici de a face să renască un privilegiu care este stins. Cpr. Cas. rom. Bult. 1885, p. 464; Cas. fr. D. P. 89. 1. 427; C. Turin, *Dreptul* din 1908, No. 83 și numeroasele autorități citate acolo în observ. noastră; Chironi, *Trattatto dei privilegi, delle ipoteche e del pegno,* I, 156, p. 330, (ed. din 1894); Planiol, II, 2544 (ed. a 5-a), etc.

(⁴) Cpr. T. Huc, XIII, 17; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté,* IV, art. 2095, No. 13, și autoritățile citate acolo. Vezi și *suprà* pag. 250.

(⁵) Pand. fr., v⁰ *Privilèges et hypothèques,* 430 urm.; Planiol, II, 2544; Trib Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 61; C. Turin, *Dreptul* din 1908, No. 83, p 684, și numeroasele autorități citate acolo în observ. noastră. — In baza acestor principii incontestabile, se decide, cu drept cuvânt, că privilegiul conferit de art. 1730, 6⁰ hangiilor asupra lucrurilor călătorului aflătoare în ospătăria sa, nu aparține cârciumarilor. Marton, *Privil. et hypothèques,* II, 499; Guillouard, *Idem,* I, 424; Troplong, *Idem,* I, 202; Laurent, XXIX, 506. etc. Vezi *infrà,* explic. art. 1730, 6⁰. Vezi o altă aplicație a aceluiaș principiu *suprà,* p. 24, nota 3.

Cheltuelile făcute de creditorul privilegiat plata creanţei sale.

Cu toate că privilegiile sunt de strictă interpretare, se decide totuşi, în genere, că cheltuelile făcute de creditorul privilegiat pentru a dobândì plata creanţei sale sunt şi ele privilegiate, ca un accesoriu al creanţei principale (¹).

Altă deosebire între privilegiu şi ipotecă.

O a doua deosebire între privilegii şi ipoteci este că privilegiul poate să greveze atât mobilele cât şi imobilele (art. 1726), pe când ipoteca nu mai poate astăzi, în genere, fi constituită decât asupra imobilelor (art. 1750, 1751) (²).

Deoseb. între privilegii şi ipoteci, în privinţa priorităţei rangului.

Privilegiul se mai deosebeşte încă de ipotecă în aceasta că, în privinţa ipotecei, prioritatea rangului se determină prin prioritatea timpului; pe când în privinţa privilegiului, rangul, ca şi existenţa a însuş dreptului, derivă din cauza creanţei. Cu alte cuvinte, rangul creditorilor privilegiaţi se determină, în principiu, după gradul de favoare conferit de lege creanţelor lor, fără a se aveà în vedere data acestor creanţe (art. 1723) (³); pe când rangul creditorilor ipotecari se determină, în regulă generală, după data inscripţiilor lor (art. 1745, 1778) (⁴). *Qui prior est tempore, potior est jure.*

(¹) Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 174; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 314; P. Pont, *Idem*, I, 67; C. Orléans, D. P. 50. 2. 59. — *Contrà:* Laurent, XXIX, 336 şi XXX, 14, etc.

Ipotecarea unor mobile. Excepţie dela principiile generale.

(²) La această regulă se face însă excepţie în privinţa vaselor plutitoare (corăbiilor), care pot fi *ipotecate*, deşi codul de comerţ le proclamă lucruri mobile (art. 490 C. com). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 309, p. 266. Este adevărat că codul nostru comercial vorbeste numai de *gajul* acestor vase (art. 495 urm.), însă aceasta este o adevărată ipotecă mobiliară, fiindcă creditorul este în drept a urmărì vasul în mâna terţiilor (art. 686 C. com.). De asemenea, gajul fără deplasarea lucrului (art. 480 C. com., art. 25 L. din 3 Iunie 1892; art. 6, 11, etc. L. din 1 Aprilie 1894, etc.), nu este în realitate decât tot o ipotecă. Cpr. Beudant, *op. si loco cit.*, p. 267. Vezi şi Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 (cu observ. noastră). In privinţa dreptului străin, vezi Daeniker, *Die Mobilier hypothek im modernen schweizerischen und französischen Recht* (teză pentru doctorat, Zurich, 1908).

Cu toate că mobilele nu sunt, în genere, susceptibile de ipotecă, se poate întâmplà ca un privilegiu sau o ipotecă stabilită mai întâi asupra unui imobil, să fie, în urma perirei imobilului, transportată asupra valorei imobilului prin efectul unei subrogări admisă de lege. Acest caz este prevăzut de art. 1721. Vezi *suprà*, p. 354 urm. Cpr. Thiry, IV, 451.

(³) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1894, No. 43.

(⁴) Cpr. Aubry et Rau, III, § 258, p. 201 (ed. a 5-a) şi auto-

Dreptul de preferinţă.

In fine, privilegiul conferă creditorului un drept de preferinţă faţă de creditorii chirografari sau ipotecari(1), cu

---

rităţile citate acolo; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2095, No. 37.

(1) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1894, No. 43. Vezi şi *suprà*, p. 342.

Cazurile în care, prin excepţie, ipoteca primează privilegiile.

Cu toate că privilegiul primează, în genere, chiar ipotecile mai vechi, totuşi sunt cazuri în cari ipoteca primează privilegiul. (Cpr. art. 1725 § 2). Vezi Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 29, p. 76; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 28; T. Huc, XIII, 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 301; Guillouard, *Idem*, 151, etc.

Astfel, în caz când cineva vinde un imobil grevat mai înainte de o ipotecă, privilegiul vânzătorului nu se va exercità decât în urma acestei ipoteci. Cpr. Acollas, III, p. 654; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 126; Thiry, IV, 435, p. 370, etc.

Tot astfel, atunci când, în virtutea dreptului de urmărire care rezultă din privilegiile imobiliare, concursul se stabileşte între un creditor privilegiat al debitorului urmărit, proprietar actual, şi creditorii ipotecari ai proprietarului anterior al acestui imobil urmărit, creditorul privilegiat al creditorului actual, oricare ar fi calitatea creanţei sale, nu poate primà pe creditorii ipotecari ai proprietarului anterior: de unde rezultă că principiul după care privilegiile conferă o preferinţă chiar faţă de creditorii ipotecari, precum şi principiul în virtutea căruia calitatea creanţei determină singură rangul privilegiului, nu sunt riguros aplicabile decât atunci când concursul există între creditori ai aceluiaş debitor, ai aceluiaş proprietar al imobilului; când însă, în virtutea dreptului de urmărire ce aparţine creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, concursul se stabileşte între creditori ai proprietarilor succesivi ai imobilului urmărit, atunci rangul creditorului privilegiat al ultimului proprietar, faţă de creditorii ipotecari ai unui proprietar anterior, se determină după data naşterei creanţei privilegiate, căci privilegiul nefiind decât o însuşire a creanţei, nu poate să existe înainte de naşterea a însăş creanţei. Singurele creanţe privilegiate, care primează ipotecile constituite de proprietarii anteriori, sunt numai creanţa pentru cheltueli de judecată şi creanţa constructorului. C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1900, No. 60. Cpr. şi Cas. rom. Bult. 1900, p. 1187.

Iată un alt caz în care s'a decis, cu drept cuvânt, că privilegiul este primat de ipotecă: cumpărătorul unui cazan îl aşează într'o fabrică a sa, făcându-l astfel să devie imobil prin destinaţie (art. 468). Asupra acelui imobil erà însă luată mai înainte o inscripţie ipotecară. Or, ipoteca întinzându-şi efectele sale asupra tuturor accesoriilor imobilului ipotecat, în specie deci, şi asupra cazanului în chestiune (art. 1750, 1777), cu drept cuvânt s'a decis că vânzătorul acelui cazan deosebire de ceeace se întâmplà la Romani (1), chiar față de ceilalți creditori privilegiați, dacă cauza privilegiului acestora este mai puțin favorabilă, și aceasta fără a se avea în vedere data creanței lor; pe când creditorii ipotecari nu sunt preferați decât creditorilor ipotecari posteriori și creditorilor chirografari.,

Deoseb. între privilegii și ipotecile convenționale.

Afară de deosebirile mai sus semnalate între privilegii și ipoteci, trebue să mai menționăm că privilegiile se deosebesc de ipotecile convenționale în aceasta că achiziția celor dintâi nu este supusă nici unei forme particulare, numai conservarea privilegiilor imobiliare fiind supusă unor condiții speciale.

Transmiterea privilegiilor și ipotecilor la moștenitori.

Atât privilegiile cât și ipotecile se transmit, ca accesorii a creanțelor ce ele garantează, moștenitorilor și cesionarilor, (art. 1744) (2), și ele pot fi exercitate de către creditori, în numele debitorului lor, conform art. 974 C. civil (3).

Drept real.

După părerea generală, privilegiul conferă, ca și ipoteca, un drept real, chiar când el se exercită asupra unui lucru mobil (4).

Art. 1909.

Cu toate acestea, privilegiile asupra mobilelor nu conferă un drept de urmărire contra terțiilor, din cauza dispoziției

---

nu-și mai poate exercità privilegiul său, precum l-ar fi putut exercità față de creditorii chirografari, căci dreptul de preferință acordat de lege creditorului ipotecar asupra accesoriilor imobilului cată să primeze dreptul de privilegiu, drept simplu și personal al vânzătorului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20. Vezi asupra acestei chestiuni, Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text și nota 4 (ed. a 5-a). Vezi și *infrà*, explic. art. 1730, 5°.

Dr. roman.

(1) La Romani, în adevăr, privilegiile nu primau decât pe creditorii chirografari, nu însă pe acei ipotecari. L. 9, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8. 18. Cpr. Valette, *Privil. et hypothèques*, 15, p. 16. Vezi *suprà*, p. 311.

(2) Cpr. Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 453; Guillouard, *Idem*, I, 154; Aubry et Rau, III, § 258, p. 201 (ed. a 5-a).

(3) Aubry et Rau, *loco suprà cit.*

(4) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 302; Martou, *Idem*, I, 294, 310; Guillouard, *Idem*, I, 173; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 261, 262; Laurent, XXIX, 314; Pand. fr., *v° cit.*, 450 urm.; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1683 (motive). — *Contrà:* Aubry et Rau, III, § 256, p. 185, 186; Planiol, II, 2548 (în privința privilegiilor asupra mobilelor).

art. 1909 C. civil (¹), afară de cazul prevăzut de art. 1730, 1⁰, *in fine*, despre care ne vom ocupà mai la vale (²).

Privilegiul este, ca şi ipoteca (art. 1746), indivizibil. *Est tota in toto et tota in qualibet parte* (³). Indivizibilitatea privilegiului.

Determinarea priorităţei între privilegii.

Art. 1723. — Intre creditorii privilegiaţi, preferinţa se regulează după diferitele calităţi ale privilegiilor. (Art. 1724, 1729 urm., 1731 urm. C. civ. Art. 678 urm. C. com. Art. 2096 C. fr. Art. 13 L. ipotec. belgiană din 1851) (⁴).

Art. 1724. — Creditorii privilegiaţi, cari au acelaş rang, au deopotrivă drept la plată. (Art. 1723, 1779 C. civ. Art. 789 C. com. Art. 2097 C. fr. Art. 14 L. ipotec. belgiană din 1851) (⁵).

Se poate întâmplà ca bunurile debitorului să nu ajungă nici măcar la plata creditorilor săi privilegiaţi. In asemenea caz, neexistând conflict între creditorii privilegiaţi şi acei ordinari, ci numai între creditorii privilegiaţi, se naşte întrebarea: care creditor privilegiat va fi plătit întăi, şi care mai în urmă? La această întrebare răspunde art. 1723. Art. 1723.

Fiindcă privilegiile îşi datoresc origina lor favoarei cu care legea priveşte creanţa, este firesc lucru ca ele să nu fie plătite cu preferinţă după data lor, ci după gradul mai mic sau mai mare de favoare cu care legea le priveşte. „*Privilegia non ex tempore æstimantur, sed ex causa*“, zice jurisconsultul Paul (⁶), şi un vechiu autor exprimà aceeaş idee când ziceà: „*Les plus privilegiés entrent en ordre les premiers*“ (⁷). Loysel ziceà, de asemenea, în acelaş sens: „*Les*

(¹) Martou, *Privil. et hypothèques*, I, 311; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 304; Beudant, *op. cit.*, I, 264 şi 364. Cpr Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din 1905, No. 66, p. 527. Vezi *suprà*, p. 342.

(²) Privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse, pentru conservarea lor, nici unei publicităţi. Cpr. Trib. Roman, Dreptul din 1902, No. 85. Vezi *suprà*, pag. 343, *ad notam*, şi *infrà*, pag. 367, 368.

(³) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 302 *bis;* Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 275 urm.; C. Bordeaux, D. P. 97. 2. 400, etc.

(⁴) Cpr. L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5.

(⁵) Cpr. L. 32, Dig., *loco suprà cit.*

(⁶) L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5.

(⁷) Loyseau, *Traité des offices*, cartea III, capit. 8, No. 88.

premiers vont devant“ (1). Legea determină deci ea însăş ierarhia privilegiilor.

L. de urmăriri. Art. 7. Prin aplicarea acestui principiu, art. 7 din legea de urmăriri dispune că, în caz de concurenţă între Stat, judeţ, şi comună, sau numai între două din ele, Statul va aveà primul rang, judeţul al doilea rang şi comuna al treilea rang.

Art. 678 urm. C. com. De asemenea, privilegiile stabilite de art. 678 urm. C. com. trec înaintea oricărui alt privilegiu general sau special, stabilit prin codul civil, etc.

Art. 1724 C. civ. Se poate întâmplà ca mai mulţi creditori privilegiaţi să aibă acelaş *rang*, adecă să fie privilegiaţi cu acelaş titlu, să aibă o creanţă de aceeaş calitate. Pentru acest caz art. 1724 dispune că ei au deopotrivă drept la plată, *par concurrence*, după cum se exprimă textul francez şi acel belgian, sau în *proporţie cu creanţa lor*, după cum se exprimă art. 1954 din codul italian. Aceasta nu este decât aplicarea principiului cunoscut: „*Privilegia non ex tempore æstimantur, sed ex causa; et si ejudem tituli fuerint, concurrunt, licet diversitates temporis in his fuerint*“ (2).

Astfel. dacă presupunem doi creditori privilegiaţi în acelaş rang, pentru suma de 10000 lei fiecare. debitorul având numai 10000 lei avere, fiecare din aceşti creditori va luà câte 5000 lei.

Art. 1779. Motivul acestei dispoziţii este că creanţele ambilor creditori având aceeaş favoare, privilegiile lor se distrug unul prin altul. *Privilegiatus contra æque privilegiatum, non utitur privilegio.* Aceeaş soluţie este aplicabilă şi în materie de ipoteci, căci ipotecile inscrise în registre în aceeaş zi au acelaş rang (art. 1779).

Art. 1744. Din cele mai sus expuse rezultă că, între mai mulţi cesionari ai părţilor unei creanţe privilegiate, nicio preferinţă nu există între ei, cu toate că cesiunea unuia ar fi anterioară cesiunei celuilalt. Cesionarii, exercitând drepturile cedenţilor privilegiaţi în locul acestora, au drepturi egale şi nu pot pretinde nicio preferinţă unul asupra altuia (art. 1744) (3).

---

(1) Loysel, *Institutes coutumières*, I, No. 492, p. 429 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846).

(2) L. 32, Dig., *loco cit.*, 42, 5.

(3) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 89 şi 366; Cloes, *Idem*, I, 291, p. 161 (ed. din 1861), etc.

Impărțirea privilegiilor.

Art. 1726. — Privilegiile pot fi atât asupra mobilelor cât și asupra imobilelor. (Art. 1728 urm., 1737 urm. C. civil. Art. 2099 C. fr. Art. 16 L. ipotec. belg. din 1851).

Trei categorii de privilegii.

Art. 1726 stabilește două categorii de privilegii: 1° privilegiile asupra mobilelor; și 2° privilegiile asupra imobilelor ([1]). In realitate există însă trei categorii de privilegii: 1° privilegiile generale care se întind asupra tuturor mobilelor și imobilelor debitorului (art. 1727); 2° privilegiile care se întind asupra mobilelor debitorului (privilegii generale asupra mobilelor (art. 1729) și privilegiile speciale asupra unor anume mobile) (art. 1730); 3° și în fine, privilegiile asupra imobilelor (art. 1737).

Ipoteci privilegiate.

Privilegiile speciale asupra imobilelor sunt adevărate ipoteci privilegiate (art. 1745) ([2]). (Vezi *suprà*, p. 311, nota 4).

Deoseb. între privilegiile imobiliare și acele mobiliare.

Există două deosebiri principale între privilegiile asupra imobilelor și acele asupra mobilelor. deosebiri pe care le mai semnalăm încă odată:

1° Conservarea celor dintăi este supusă publicității (art. 1738 urm.), pe când conservarea celor de al doilea, afară de unele cazuri prevăzute prin legi speciale, nu este supusă la nicio publicitate ([3]);

2° Privilegile asupra imobilelor conferă atât un drept

Imobilele prin destinație.

([1]) Rămâne bine înțeles că numai mobilele și imobilele care sunt în comerț pot fi grevate de un privilegiu. Privilegiile se exercită însă asupra imobilelor prin destinație. Astfel, vânzătorul unui imobil are privilegiu asupra animalelor afectate la cultura fondului. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I. 107; Laurent, XXIX. 312. etc.

Imobilele nesusceptibile de ipotecă.

Cât pentru imobilele, care nu sunt susceptibile de ipotecă, ele nu sunt susceptibile nici de privilegii, pentrucă privilegiul asupra imobilelor nu este altceva decât o ipotecă privilegiată. Vezi *suprà*, p. 311, nota 4.

([2]) Cpr. Planiol, II. 2543, 2886 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 302; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 61, p. 123; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2229; Beudant, *op. cit.*, II, p. 493, p. 2, etc. Vezi și *suprà*, p. 311, nota 4.

([3]) Vezi *suprà*, p. 343, *ad notam* și p. 365. text și nota 2. Vezi și *infrà*, explic. art. 1738.

de preferinţă cât şi un drept de urmărire *(droit de suite)* contra terţiilor; pe când privilegiile asupra mobilelor nu conferă decât un drept de preferinţă. (Vezi *suprà*, p. 342, 364 şi 365). Vom vedeà însă că, prin excepţie, privilegiul mobiliar al locatorului conferă un drept de urmărire (art. 1730, 1⁰ *in fine*). Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în privinţa privilegiului hangiilor (art. 1730, 6⁰) (¹).

Despre privilegiul Tezaurului public (Statul sau Fiscul).

Art. 1725 din codul civil dispune că privilegiile Tezaurului public şi ordinea în care ele se exercită, sunt determinate prin legi speciale (²).

Iată în adevăr cum se exprimă acest text:

Art. 1725. — Privilegiile tezaurului public şi ordinea în care ele se exercită, sunt regulate prin legi speciale.

Tezaurul public nu poate obţine un privilegiu în contra drepturilor persoanelor al treilea, dobândite mai înainte. (Art. 1, 1730, 8⁰, 1753, 5⁰ C. civ. Art. 2098 C. fr. Art. 15 L. ipotec. belg. din 1851).

Dr. roman. Aceste privilegii sunt de prima necesitate, pentrucă fără ele, creanţele Statului ar fi rămas de cele mai multe ori iluzorii. De aceea ele existau şi la Romani: „*Respublica creditrix omnibus creditoribus chirographariis præfertur*", zice legea 38 § 1, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, etc., 42, 5 (³).

Art. 1753, 3⁰ şi 1768. Pe lângă aceste privilegii, art. 1753, 3⁰ şi art. 1768, mai conferă încă Statului, comunelor şi stabilimentelor publice o ipotecă legală asupra imobilelor perceptorilor şi administratorilor *comptabili* sau *publici*, după cum se exprimă art. 1768, iar nu *centrali*, după cum din eroare dispune art. 1753.

Art. 1730, 8⁰. Apoi, art. 1730, 8⁰ mai conferă atât Statului cât şi particularilor un privilegiu pentru creanţele rezultând din abuzurile şi prevaricaţiunile comise de unii funcţionari pu-

---

(¹) Vezi Mourlon, *Examen critique*, etc. I, No. 60, p. 123 şi No. 144, p. 446. Vezi *infrà*, explic. art. 1730, 1⁰ şi 6⁰.

(²) Vezi asupra acestui privilegiu în Franţa, André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 163 urm., p. 85 urm. (ed. a 2-a, 1898).

(³) Mai vezi L. L. 17, 28 şi 37, Dig., *De jure fisci*, 49, 4; L. 4, Cod, *De privilegio fisci*, 7, 73, etc.

blici, precum: grefierii, portăreii, etc., asupra cauţiunei lor şi asupra dobânzilor produse de această cauţiune.

L. p. constatare şi perceperea din 1882. Art. 79.

Care sunt legile speciale, la care ne trimete art. 1725? Vom cità mai întâiu art. 79 § 2 din legea pentru constatarea şi perceperea contribuţiilor directe din 10 Martie 1882. Iată cum se exprimă acest text:

„Pentru orice deficit sau rămăşiţe constatate asupra perceptorilor, provenind din orice contribuţii, taxe sau venituri, Fiscul se va despăgubì din orice avere a perceptorului, cu preferinţă înaintea oricărei datorii particulare, fără ca, în privinţa imobilelor să fie supus la formalitatea inscripţiunei, afară de sarcinile inscrise înainte de numirea lor în funcţiune“ (¹).

L. asupra comptabilităţei publice din 1903. Art. 27.

O altă lege care conferă Statului un privilegiu asupra averei mânuitorilor de bani publici, este legea asupra comptabilităţei publice din 21 Martie 1903. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 27 din legea menţionată:

„Statul, *judeţele, comunele şi toate instituţiunile publice şi aşezămintele de binefacere*, au de drept privilegiu asupra *averei* (²) oricărui funcţionar mânuitor de bani publici, în ordinea mai sus enunţată (³), fără ca una din aceste autorităţi să poată recurge în contra celeilalte pe motivul că funcţionarul mânuitor de bani publici erà prepusul sau fusese numit de dânsa. — Statul, judeţele

---

(¹) S'a decis că acest text se aplică nu numai în cazul când deficitul pentru Fisc provine din neîncasarea contribuţiilor de către perceptor, dar şi atunci când perceptorul a încasat impozitele, însă şi le-a însuşit în propriul său folos, de oarece existând în specie un deficit pentru Fisc, legea nu face nici o distincţie în această privinţă. Cas. rom. Bult. 1907, p. 104 şi *Cr. judiciar* din 1907, No. 18. — *Contrà:* C. Bucureşti (decizie casată), *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — S'a mai decis că casierul general răspunde în mod absolut şi necondiţionat pentru delapidările perceptorilor numiţi după a lui propunere; el nu răspunde însă de acele delapidări, dacă perceptorul n'a fost numit după propunerea sa, decât numai atunci când s'ar stabilì că casierul a fost negligent în controlul ce trebuia să exercite asupra perceptorilor. Cas. rom., Secţii-unite, decizia No. 6 din 9 Aprilie 1910. Rev. *Jurisprudenţă* din 1910, No. 17, p. 261. Vezi şi *Cr. judiciar* din 1910, No. 42.

(²) Se înţelege asupra oricărei averi, *fie mobiliară sau imobiliară.*

(³) Aceasta însemnează că mai întâiu vine Statul, apoi judeţul, în al treilea loc comuna şi, în fine, instituţiile publice şi aşezămintele de binefacere.

comunele şi toate instituţiunile publice şi aşezămintele de binefacere au facultatea de a înscrie oricând privilegiul lor asupra oricărei averi a funcţionarului în deficit".

L. p. urmăriri din 1877. Art. 7.

O altă lege, care mai conferă un privilegiu Statului, este legea pentru urmăriri din 27 Martie 1877. Iată cum se exprimă art. 7 din această lege:

„Statul, judeţul şi comuna au privilegiu înainte de orice datorie particulară(¹), pentru contribuţiunile de orice natură şi amenzi asupra întregei averi a debitorului, mobilă şi imobilă, fără ca, în privinţa imobilelor, să fie supus la formalitatea inscripţiunei, şi fără ca prin vânzarea silită a lui să se purgheze acest privilegiu, în ceeace priveşte impozitul fonciar(²).

„In caz de concurenţă între Stat, judeţ şi comună, sau numai între două dintrânsele, Statul va aveà primul rang, judeţul al doilea rang şi comuna al treilea rang.

„Pentru arenzile datorite, privilegiul Statului se regulează după dispoziţiile codului civil.

„Casa de lichidare are asemenea privilegiu, înainte de orice datorie particulară, asupra productelor de pe locurile date sătenilor prin legea rurală, pentru despăgubirea clăcei".

L. Timbrului. Art. 83.

In fine, art. 83 din actuala lege a timbrului (L. din 24

Dr. nostru anterior.

(¹) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1894, No. 43.—Acest privilegiu al Statului există şi sub codul Caragea. „Obşteştele şi domneştele datorii, zice art. 20, partea III, capit. 8 din acest cod, se protimisesc a se plătì mai întâiu decât cele particulare". Este însă de observat că, sub acest cod, Statul nu aveà nici un privilegiu pentru delapidările comise de mânuitorii de bani publici. Cas. rom. Bult. 1874, p. 273 şi *Dreptul* din 1875, No. 10. Mai vezi asupra privilegiului de mai sus, conferit Statului de codul Caragea, Cas. rom. Bult. 1872. p. 340. Vezi şi art. 1997 din codul Calimach, care conferea Statului un privilegiu pentru dările fiscale şi vamale. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1874, p. 96. Bult. S-a 1, 1883, p. 1202, etc.

(²) S'a decis, cu privire la acest text, că privilegiul Statului, admis printr'o lege specială, precum este în specie legea de urmăriri, primează toate privilegiile menţionate în art. 1729, 1730 C. civil, fiindcă din art. 1725 rezultă că acest cod presupune existenţa privilegiului Statului. Statul trebue deci să fie preferat, încât priveşte plata impozitelor, tuturor acelor cari au un privilegiu general sau special prevăzut de codul civil, şi acelor creditori privilegiaţi pentru cari art. 15 din legea Băncei agricole dela 1894 face anume rezerve, aşà că Statul are, pentru plata impozitelor, preferinţă şi faţă de Banca agricolă, când aceasta urmăreşte plata creanţei din vânzarea unui obiect amanetat. Cas. rom. Bult. 1907, p. 892.

Februarie 1900, modificată prin mai multe legi posterioare) (¹), dispune că:

> „Statul are privilegiu pentru sumele datorite din timbru, înregistrare și amenzi, asupra întregei averi mobiliare sau imobiliare a debitorului, fără ca, în privința imobilelor, să fie supus la formalitatea inscripțiunei“ (²).

Acestea sunt legile principale cari, între altele, statornicesc privilegiul Statului, la care ne trimete art. 1725 din C. civ.

Art. 1725 § ultim. Ultimul paragraf al acestui text dispune că Fiscul nu poate dobândi un privilegiu în contra drepturilor celor de al treilea dobândite mai înainte. Care este sensul acestei dispoziții?

S'a susținut că, pe baza acestui text, este suficient spre a se primà privilegiul Fiscului, de a se invocà un titlu anterior în dată (³). Adevărul este însă că textul de mai sus nu este decât o aplicare a principiului neretroactivității legilor, inscris în art. 1 C. civil. El insemnează deci că legile care determină privilegiul Fiscului, ca toate legile în genere, nu pot să atingă drepturile dobândite de terții înaintea promulgărei lor (⁴). Odată însă legea privitoare la privilegiul Fiscului promulgată și publicată, Fiscul, afară de cazul unui text de lege contrar, își exercită privilegiul său fără a se oprì la anterioritatea datei creanțelor născute în urma publicărei acestei legi (⁵).

(¹) Vezi asupra acestei legi, Coment. d-lui C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare* (ed. a 3-a, București, 1908).

(²) Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1894, No. 43. Vezi asupra acestui text observațiile d-lui C. Botez, *Legea asupra taxelor de timbru și înregistrare*, p. 310 (ed. 3-a, 1908). — S'a decis că taxa de înregistrare pentru transmiterea unei moșteniri, neplătindu-se decât asupra activului net al moștenirei, după deducerea tuturor datoriilor defunctului, de aici rezultă că privilegiul Statului pentru plata acestei taxe nu primează datoriile ipotecare ale defunctului. C. Iași și Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1900, No 60 și Bult. 1900, p. 1187. — *Contrà:* Trib. Fălciu, *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 35 (sentință infirmată de Curte prin decizia de mai sus).

(³) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1908, No. 19, p. 149.

(⁴) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, anul 1877, p. 192 și anul 1878, p. 262. Mai vezi Cas. rom. Bult. S-a I, 1874, p. 96. etc.

(⁵) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 309; Troplong, *Idem*, I, 90; C. Paris, Sirey, 39. 2. 136, etc.

Diferitele categorii de privilegii stabilite de codul civil.

Privilegiile sunt stabilite: 1⁰ de codul civil şi de procedura civilă (art. 421)(¹); 2⁰ de codul de comerţ(²); şi 3⁰ de unele legi speciale.

Art. 1726.

Ştim că, după art. 1726, privilegiile pot fi exercitate atât asupra mobilelor cât şi asupra imobilelor.

Art. 1727, 1729 şi 1737.

Codul nostru se ocupă mai întâiu despre privilegiile cari se exercită asupra mobilelor şi a imobilelor (art. 1727); apoi, de acele cari se exercită asupra mobilelor (1729); şi în fine, despre privilegiile asupra imobilelor (art. 1737).

Vom urmà şi noi această împărţire.

SECŢIUNEA I

Despre privilegiile care se întind asupra mobilelor şi imobilelor. (Cheltuelile de judecată).

Art. 1727. — Cheltuelile de judecată sunt privilegiate atât asupra mobilelor, cât şi asupra imobilelor, în privinţa tuturor creditorilor în interesul cărora au fost făcute. (Art. 723, 919, 1729, 1⁰, 1731, 1737 C. civil. Art. 683, 1⁰, 685, 1⁰, 687, 1⁰, 689, 1⁰, C. com. Art. 17 L. ipotec. belgiană din 1851)(³).

Art. 421 Pr. civ.

(¹) Art. 421 Pr. civ. conferă, în adevăr, un privilegiu custodelui pentru plata salariului ce i se cuvine *(o precădere)* asupra preţului lucrurilor urmărite. Vezi *infrà*, p. 376.

Privil. stabilite de codul de comerţ.

(²) In cât priveşte codul comercial, vezi art. 387 urm. (privilegiul mandatarului); art. 405 (privilegiul comisionarului); art. 437 (privilegiul cărăuşului); art. 480 (privilegiul creditorului gajist); art. 673 (privilegiul pentru despăgubirea datorită persoanelor moarte sau rănite printr'un abordagiu, adecă din cauza lovirei unor vase); art. 685 (privilegiul asupra navlului); art. 783, 1⁰ (privilegiul lucrătorilor şi al servitorilor întrebuinţaţi de falit); art. 783, 3⁰ (privilegiul vânzătorului de maşini agricole), etc.

(³) Cpr. L. 8, *in fine*, Dig., *Depositi vel contra*, 16, 3, unde se zice: *„Planè sumptûs causa, qui necessariè factus est, semper præcedit; nam, deducto eo, bonorum calculus subduci solet“*. — L. 72, Dig., *Ad legem Falcidiam*, 35, 2, zice, de asemenea: *„Quantitas patrimonii, deducto etiam eo quidquid explicandarum venditionum causâ impenditur, æstimatur“*.

Deoseb. de C. fr.

Acesta este singurul privilegiu care, afară de acel conferit Fiscului prin legi speciale, se exercită, la noi, în acelaş timp *asupra mobilelor şi imobilelor debitorului* (¹).

Persoanele față de care există acest privilegiu.

Acest privilegiu există față de toți creditorii în interesul cărora cheltuelile au fost făcute, adecă în interesul masei creditorilor, cari ar fi trebuit să le facă pentru a dobândì plata creanței lor.

Temeiul juridic al acestui privilegiu.

El se întemeiază pe echitate. In adevăr, cheltuelile de judecată fiind făcute în interesul comun al creditorilor, pentru a conservà şi lichidà averea debitorului lor, adecă gajul lor comun, este just ca acel care le-a făcut să fie plătit cu precădere din averea debitorului. De aceea, acest privilegiu există şi în vechiul drept francez. „*La créance la plus privilégiée*, zicea Pothier, *est celle des frais de saisie, de garde et de vente, car ils sont faits pour la cause commune de tous les créanciers*“ (²).

Cheltuelile făcute de custodele rânduit de justiție.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că acest privilegiu garantează cheltuelile făcute de un custode rânduit de justiție după cererea tuturor creditorilor, atunci când aceste cheltueli au avut de rezultat conservarea şi utilizarea gajului comunal tuturor creditorilor (³). „Privilegiul cheltuelilor de judecată, zice cu drept cuvânt Curtea de casație din Franța, se întinde la toate cheltuelile făcute în interesul comun al creditorilor pentru conservarea, lichidarea şi realizarea bunurilor debitorului“ (⁴).

Interesul comun.

Pentru ca acest privilegiu să aibă loc trebue, deci, ca

Deoseb. de redacție de C. fr.

(¹) In Codul francez, toate privilegiile prevăzute de art. 2101, (1729 al nostru) se întind asupra mobilelor şi imobilelor (vezi *infrà*, p. 399, nota 1), pe când, la noi, toate privilegiile prevăzute de art. 1729, afară de acel al cheltuelelor de judecată (art. 1727), pe care îl reaminteşte art. 1729, 1⁰, se exercită asupra mobilelor şi, numai în subsidiar, asupra imobilelor (art. 1729 § ultim). Cu toate acestea legiuitorul nostru, uitând această deosebire însemnată de codul fr., scuteşte de publicitate, prin art. 1739, privilegiile statornicite de art. 1729, adecă nişte privilegii care nu sunt supuse publicităței. Vezi *infrà* explic. art. 1739.

(²) Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 481, p. 225. Vezi şi Domat. *Lois civiles*, III, p. 459, No. 25 (ed. Carré din 1822).

(³) Cas. fr. D. P. 75. 1. 471.

(⁴) Cas. fr. Sirey, 90. 1. 513; *Pand. Périod.* 90. 1. 276; D. P. 91. 1. 364.

cheltuelile să fi fost făcute în interesul masei creditorilor, iar nu numai în interesul unuia sau unora din ei (¹).

Cheltuelile făcute de un creditor, în interesul său exclusiv, nu sunt privilegiate.

Astfel, nu sunt privilegiate cheltuelile făcute de un creditor numai în interesul său exclusiv, pentru a face, de exemplu, să i se recunoască dreptul său, ori pentru a dobândi un titlu executor (²). „Cheltuelile de judecată, care nu sunt făcute în interesul tuturor creditorilor, nu pot fi considerate ca privilegiate“, zice foarte bine Curtea din Bucureşti (³).

Cheltuelile făcute de creditorul amanetar.

De asemenea, dacă un creditor gajist a făcut cheltueli pentru vânzarea lucrului amanetat, aceste cheltueli nu vor fi privilegiate asupra celorlalte bunuri ale debitorului, ci numai asupra preţului lucrului amanetat. In adevăr, cheltuelile nefolosind, în specie, decât creditorului amanetar, nu pot fi privilegiate decât asupra lucrului afectat la garanţia sa, iar nu asupra întregului patrimoniu al debitorului (⁴).

Urmărirea averei unui falit după cererea creditorilor ipotecari.

Tot astfel, s'a decis că atunci când se urmăreşte averea imobiliară a unui falit, după cererea creditorilor ipotecari, singurele sume ce trebuesc inscrise în tabloul de ordine al creditorilor, cu preferinţă faţă de creditorii ipotecari, sunt cheltuelile de urmărire propriu zise, făcute în interesul comun al creditorilor, iar nu şi cheltuelile făcute cu ocazia

---

(¹) Cpr. Arntz, IV, 1665; Cas. fr. *Pand Périod.* 1901. 1. 230 şi 274; *Pand. Périod.* 1907. 1. 342; D. P. 1908. 1. 494; C. Rouen, *Pand. Périod.* 1901. 2. 150, etc.

(²) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 316, 317, p. 24 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 314; P. Pont, *Idem*, I, 67; Aubry et Rau, III, § 260, p. 208 (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 101 urm.; Persil, *Régime hypothécaire*, I, pag. 62, No. 1 (ed. din 1833); Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1895, No. 12; Cas. fr. D. P. 1900. 1. 220 şi 570, etc.

Art. 685, 1° şi 687 C. com.

(³) C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1903, No. 66, p. 574. — „Sunt privilegiate asupra navlului, zice art. 685, 1⁰ din codul de comerţ: *cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor*, pentru acte de conservare şi urmărire; iar art. 687, 1⁰ din acelaş cod declară privilegiate asupra vasului, *cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor, pentru acte de conservare şi urmărire ale vasului*“. Vezi şi art. 683, 1⁰ din acelaş cod.

(⁴) Arntz, IV, 1665; Thiry, IV, 351, p. 319; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, 316; Chironi, *Trattato dei privilegi, delle ipoteche e del pegno*, I, 82, p. 167, 168 (ed. din 1894); D. Negulescu, *Teoria privilegiilor şi ipotecilor*, p. 13, nota 1, etc.

administrărei falimentului, nici cota de 3 $^0/_0$ cuvenită Statului după codul comercial(¹).

Creditorii față de cari cheltuelile de judecată sunt privilegiate.

Am văzut că cheltuelile de judecată, declarate de lege privilegiate, sunt acele cari au fost făcute în interesul comun al creditorilor, pentru conservarea, realizarea sau lichidarea gajului lor. Dacă aceste cheltueli au fost făcute în interesul tuturor creditorilor, ele vor fi privilegiate față de toți; dacă ele au fost, din contra, facute numai în interesul unei categorii de creditori sau în interesul exclusiv al unuia ori al unora din ei, cheltuelile nu vor fi privilegiate decât față de acești din urmă (²), privilegiul neputând fi opus acelora din creditori cărora cheltuelile făcute nu aduc niciun folos.

Astfel, privilegiul general pentru cheltueli de sigilare, de inventar, de administrarea unei moșteniri beneficiare sau a unui faliment, etc. nu poate fi opus creditorilor cari au un privilegiu special întemeiat pe ideea de gaj expres sau tacit, precum sunt: creditorul amanetar, locatorul, hangiul, cărăușul (art. 1730), etc. (³).

Sensul cuvintelor cheltueli de judecată.

Se naște însă întrebarea: Ce trebue să înțelegem prin cheltueli de judecată? Prin cheltueli de judecată, făcute în interesul comun al creditorilor, se înțeleg cheltuelile de pază, de sigilare, de inventariare, de timbru (taxe, citații, etc.), de urmărirea, vânzarea și administrarea bunurilor expropriate, etc. (⁴).

(¹) Trib. Iași și Ilfov, *Cr. judiciar* din 1901, No. 61 și din 1902, No. 4.—*Contrà:* Cas. rom. Bult. din 1901, p. 1676 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 4, cu observ. critică a d-lui N. Mandrea (Junius), care a luat parte la pronunțarea acelei decizii.

(²) Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 366; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 67; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 317; Martou, *Idem*, II, 321; Aubry et Rau, III, § 260, p. 209 (ed. a 5-a). Cpr. Cas. fr. D. P. 97. 1. 103, etc.

(³) Aubry et Rau, *loco cit.* și autoritățile citate acolo în nota 7, p. 209 (ed. a 5-a).

(⁴) Cpr. Aubry et Rau, III. § 260, p. 206, 207 (ed. a 5-a); Arntz, IV, 1665; Thiry, IV 351; Laurent, XXIX, 322 urm.; Beudant, *op. cit.*, I, 366 urm.; Martou, *op. cit.*, II, 316; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 311; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 345 urm., p. 193 urm. (ed. din 1861); Trib. Suceava, *Dreptul* din 1904, No. 48, etc. — Cheltuelile pentru o împărțeală benevolă, făcută între moștenitori, fie chiar beneficiari, fără intervenirea vreunui creditor, nu intră însă în categoria

Art. 421 Pr. civ.

Salariul cuvenit custodelui, rânduit după cererea creditorilor, intră necontestat în cheltuelile de care vorbeşte art. 1727. De aceea art. 421 Pr. civ. conferă custodelui un privilegiu pentru plata onorariului său (1).

Exercit. privilegiului, în mod proporţional atât asupra mobilelor cât şi asupra imobilelor.

Când cheltuelile de judecată au fost făcute în interesul comun al creditorilor, pentru conservarea şi realizarea în bani a bunurilor debitorului, privilegiul se exercită în mod proporţional atât asupra mobilelor cât şi asupra imobilelor, iar nu asupra mobilelor mai întâi şi, la caz de neajungere, asupra imobilelor. Această soluţie echitabilă rezultă şi din lucrările pregătitoare ale textului belgian, pe care legiuitorul nostru l-a reprodus fără nicio schimbare, căci Senatul a eliminat dispoziţia votată de Camera reprezentanţilor, după care privilegiul se exercită mai întâi asupra mobilelor şi, în subsidiar, asupra imobilelor (2).

Privil. cheltuelilor de judecată primează privil. locatorului.

Cheltuelile de judecată venind, după art. 1731, înaintea tuturor creanţelor pentru care au fost făcute, de aci rezultă că privilegiul acestor cheltueli primează privilegiul chiriilor sau arenzilor prevăzut de art. 1730, 1° (3).

SECŢIUNEA II

Despre privilegiile asupra mobilelor.

Art. 1728 împarte privilegiile asupra mobilelor, în privilegii *generale* şi *speciale*, unele afectând universalitatea mobilelor debitorului, iar celelalte neputând să se exercite decât asupra unor mobile determinate. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1728.

---

cheltuelilor privilegiate. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 190; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 312; Laurent, XXIX, 341; Aubry et Rau, III, § 260, p. 207; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 124 urm.; Cas. fr. D. P. 53. 1. 32, etc.

(1) Vezi *suprà*, p. 372, nota 1.

(2) Vezi Thiry, IV, 351, p. 319; Arntz, IV, 1666; Martou, *op. cit.*, II, 349, 350, p. 57, 58; Laurent, XXIX, 352, 353; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 94, p. 90, 91 (ed. din 1852).

(3) Trib. Brăila, *Dreptul* din 1885, No. 75, p. 600. Vezi şi *infrà*, explic. art. 1731.

Art. 1728. — Privilegiile sunt sau generale, sau speciale asupra unor mobile. (Art. 1729, 1730 C. civ. Art. 2100 C. fr. Art. 18 L. ipotec. belg. din 1851).

§ 1. — Despre privilegiile generale asupra mobilelor.

Art. 1729.—Creanțele privilegiate asupra tuturor mobilelor sunt cele mai jos arătate, şi se exercită în ordinea următoare (art. 461, 472 urm., 1723, 1730 urm., 1739 C. civ.):

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor (art. 723, 919, 1727, 1731 C. civ.; art. 683, 1°, 685, 1°, 687, 1°, 689, 1° C. com.);

2° Cheltuelile îngropărei în raport cu condițiunea şi starea defunctului (art. 1735 C. civ.) (¹);

3° Cheltuelile boalei celei de pe urmă făcute în curs de un an (art. 339, 4° C. civ.) (²);

4° Salariile oamenilor de serviciu pentru un an trecut şi restul datoriei din anul curent (art. 1471, 1472, 1904, 1905 C. civ.; art. 685, 3°, 687, 4°, 689, 5° C. com.);

Salariul de şase luni al calfelor de prăvălie şi salariul pe o lună al lucrătorilor cu ziua (art. 1471 C. civ. Art. 783, 1° C. com.) (³);

5° Prețul obiectelor de subzistența date debitorului şi familiei sale, în curs de şease luni (⁴).

Când valoarea imobilelor n'a fost absorbită de creanțele privilegiate şi ipotecare, partea din prețul lor ce mai rămâne se va afectà cu preferință la plata creanțelor arătate prin prezentul articol. (Art. 1725 C. civ. Art. 786 C. com. Art. 2101 C. fr. Art. 19 L. ipot. belg. din 1851).

(¹) Textul fr., nevorbind de condiția socială şi de averea defunctului, unii autori nu admit această restricție în Franța (T. Huc. XIII, 29), iar cei mai mulți o admit, din contra. Vezi în acest din urmă sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*. I, 320, p. 322 (ed. a 3-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 135; Guillouard, *Idem*, I, 207; Valette, *Idem*, 26. P. Pont, *Idem*, I, 72; Aubry et Rau, III, § 260, p. 212 (ed. a 5-a); Trib. Paris, *Pand. Périod.*, 90. 2. 41; C. Bordeaux, Sirey, 1904. 2. 64; D. P. 1904. 2. 326, etc.

(²) Textul fr., modificat prin legea din 30 Noembrie 1892, zice: „Cheltuelile de orice natură ale ultimei boli, oricare ar fi sfârşitul ei, în concurență cu toți acei la cari aceste cheltueli sunt datorite".

(³) Acest paragraf, care lipseşte în codul fr., reproduce întocmai textul belgian, afară de cuvintele *cu ziua*, care srnt adaose de legiuitorul nostru.

(⁴) Textul belgian mai are încă un §, nereprodus de legea noastră în următoarea cuprindere: „Termenele arătate la cele trei paragrafe precedente sunt acele care preced m artea, desezisarea sau urmărirea mobilierului".

Despre privilegiile generale asupra mobilelor.

O observaţie importantă, pe care trebue s'o facem încă dela început. este că textul art. 1729 nu se mulţumeşte de a enumerà privilegiile cari se exercită asupra generalităţei mobilelor debitorului, fie aceste mobile corporale sau incorporale, ci clasifică aceste creanţe privilegiate, aşa că fiecare din aceste creanţe va trebui să fie plătită după ordinea indicată. In adevăr, art. 1729 dispune că privilegiile menţionate *se exercită în ordinea următoare.*

Acest punct este important, şi vom aveà ocaziunea de a reveni asupra lui, când vom vorbi de clasificarea privilegiilor asupra mobilelor (art. 1731 urm.).

Trecem acum la fiecare privilegiu general în parte.

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor.

Acest privilegiu este prevăzut de art. 1727, pe care l-am explicat *suprà*, p. 373 urm., şi art. 1729 cuprinde, în această privinţă, o repetiţie inutilă. pe care o reproduce şi textul belgian (1).

2° Cheltuelile de înmormântare (art. 1729, 2°).

Dr. actual este conform dreptului roman şi dreptului nostru anterior.

Cheltuelile de înmormântare, potrivite cu condiţia socială şi averea defunctului, sunt privilegiate astăzi, după cum erau altă dată atât la Romani (2), cât şi în dreptul nostru anterior (art. 1995, 1996 din codul Calimach), pentrucă dacă acela care şi-a împrumutat banii săi spre a înmormântà pe altul n'ar aveà o garanţie reală care să-i asigure plata creanţei sale, nu s'ar mai găsi nimeni care, la un caz de nenorocire, să aducă asemenea servicii, şi morţii n'ar fi îngropaţi cu înlesnire, *et corpora insepulta jacerent* (1); ceeace ar fi contrar nu numai bunei cuviinţe, dar chiar salubrităţei publice (2).

---

(1) Privilegiul cheltuelilor de judecată este scutit de publicitate. In acest sens trebue să înţelegem art. 1739. care este o inadvertenţă a legiuitorului nostru. Vezi *infră*, explic. acestui text.

Dr. roman.

(2) Cpr. L. 72, Dig., *Ad legem Falcidiam*, 35, 2; L. 29 § 9, Cod, *De jure deliberandi*, etc., 6. 30. Vezi şi L. 45, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, etc., 11, 7, unde se zice: *„Impensa funeris semper ex hereditate deducitur; quæ etiam omne creditum solet præcedere, cùm bona solvendo non sint“*. Paul zice, de asemenea. în Sentinţele sale (1, 23, *De sepulcris et lugendis*, § 16): *„Quidquid in funus erogatur, inter æs alienum primo loco deducitur“*.

Ce se înţelege prin cheltueli de înmormântare.

Prin cheltueli de înmormântare trebue să înţelegem tot ce s'a cheltuit cu această ocazie, *quidquid impensum est propter funus* (3), bine înţeles în raport cu condiţia socială şi starea defunctului (4), după cum prevăd anume atât textul nostru cât şi acel belgian (5).

Paza, ridicarea şi transportarea cadavrului, serviciul religios, etc.

Astfel, sunt privilegiate: sumele cheltuite pentru paza, ridicarea şi transportarea cadavrului; pentru serviciul religios şi rugăciunile obişnuite (6), şi după unii, chiar pentru concesiunea terenului necesar înmormântărei şi ridicărei unui monument, aceste din urmă cheltueli nefiind decât un complement al înmormântărei (7).

---

(1) „*Sic enim fieri, ne insepulta corpora jacerent, nec quis de alieno funeretur*" (L. 11 § 3, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, etc., 11, 7).

(2) Cpr. Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 281, p. 257 (Tokio, 1889).

(3) „*Funeris sumptus accipitur, quidquid corporis causa, veluti ungentorum, erogatum est, et pretium loci in quo defunctus humatus est; et si qua vectigalia sunt, vel sarcophagi, et vectura; et quidquid corporis causa, antequam sepeliatur, consumptum est, funeris impensam esse existimo*". (L. 37, Pr., Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7).

(4) „*Sumptus funeris arbitrantur pro facultatibus, vel dignitate defuncti..... ex causa, ex tempore et ex bona fide*". (L. 12 § 5, şi L. 14 § 6, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7). Mai vezi L. 32, Dig., *loco cit.*; L. 113 § 5, Dig., *De legatis*, XXX, 1, etc.

(5) Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în Franta, deşi textul francez nu vorbeşte, ca al nostru, de condiţia şi starea defunctului. Cpr. C. Bordeaux, D. P. 1904. 2. 326; Planiol, II, 2556, p. 803 (ed. 5-a.); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 207; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 320.—*Contrà:* T. Huc. XIII, 29, 30; Trib. Paris, Sirey, 90. 2. 47. Vezi *suprà*, p. 377, nota 1.

(6) Colmet de Santerre, IX, 16 *bis* II; Guillouard, *op. cit.*, 204; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 319; Arntz, IV, 1667; Thiry, IV, 355; Cas. fr. D. P. 97. 1. 438.—*Contrà:* Laurent, XXIX, 357.

(7) Thézard, *Privil. et hypothèques*, 374; P. Pont, *Idem*, I, 73.—*Contrà* (în privinţa monumentului funerar, oricât de modest ar fi, Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 66, No. 3 (ed. din

Arderea cadavrelor.

Dacă s'ar admite şi la noi, ca în alte ţări, arderea sau cremaţiunea cadavrelor, lucru la care deocamdată se opun prescripţiile religioase, nu mai rămâne nicio îndoială că cheltuelile făcute cu ocazia acestei ceremonii vor fi privilegiate (1).

Autopsia cadavrului, înbălsămarea lui, etc.

Nu sunt însă privilegiate cheltuelile făcute cu ocazia autopsiei cadavrului, având de obiect descoperirea cauzei morţei defunctului, nici acele făcute cu ocazia înbălsămărei cadavrului, înbălsămarea fiind considerată ca un lux (2), etc.

Art. 1279. Controversă.

Se decide de asemenea, cu drept cuvânt, că cheltuelile pentru abitaţiune şi hainele de doliu, datorite femeei văduve de succesiunea bărbatului (art. 1279), nu fac parte din cheltuelile de înmormântare şi, ca atare, nu sunt privilegiate (3).

1833); Planiol, II, 2556; Laurent, XXIX, 358; Aubry et Rau, III, § 260, pag. 211, text şi nota 11 (ed a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 319; Guillouard, *Idem*, I, 205, etc.; Trib. Paris, D. P. 75. 3. 8. Cpr. L. 37 § 1, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7.

(1) Cpr. Boissonade, *op. cit.*, IV, 280, p. 256.

(2) Boissonade, *op.* şi *loco suprà cit.*

Cheltuelile făcute cu facerea de liturghii, parastasuri, praznice, etc.

S'a decis, de asemenea, că nu sunt privilegiate cheltuelile ocazionate cu facerea de liturghii, parastasuri, etc., la timpurile anume hotărîte de religie şi obiceiuri, pentru odhina sufletului defunctului, nici cu ocazia meselor sau praznicelor ce se obişnuesc uneori. Trib. Villefranche, Pand. fr., v^0 *Privil. et hypothèques*, 619. Cpr. Thiry, IV, 355; Baudry et Loynes, *op.* şi *loco cit.;* Guillouard, *Idem*, I, 204, *in fine*, etc.

Construirea unei racle de lux.

S'a mai decis că nu sunt privilegiate cheltuelile extraordinare făcute pentru construirea unei racle de lux, în scopul de a servì la transportarea cadavrului dintr'un loc într'altul. Trib. şi C. de justiţie din Geneva, Sirey, 85. 4. 24 şi Sirey 86. 4. 7. Nu admitem *a priori* această tarifare a înmormântărei omului.

Transportarea cadavrului.

Ce trebue să decidem în privinţa cheltuelilor făcute cu ocazia transportărei cadavrului dintr'un loc într'altul? Fi-vor ele privilegiate? Totul atârnă de condiţia socială şi mai ales de averea lăsată de defunct.—Vezi însă Pand. fr., v^0 *cit.*, 633.

(3) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 321; Valette, *Idem*, 26, p. 28; Martou, *Idem*, II, 357; Troplong, *Idem*, I, 136; Thézard, *Idem*, 374; Guillouard, *Idem*. I, 206; Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, p. 318, *ad notam;* Massé-Vergé, V, § 790, p. 132, text şi nota 5; Acollas, *Manuel de droit civil*, III, pag. 657; André, *Traité pratique du régime hypothécaire*, 145, pag. 80 (ed. a 2 a, 1898); Aubry et Rau, III,

Persoanele cărora aparţine acest privilegiu.

Incât priveşte cheltuelile de înmormântare cari sunt privilegiate, acest privilegiu aparţine nu numai acelora cari au îndeplinit actele privitoare la înmormântare, precum sunt, de exemplu: antreprenorii pompelor funebre, miniştrii cultului, etc., dar încă şi acelora cari ar fi comandat şi plătit acele cheltueli, cu intenţia de a le cere înapoi dela moştenitori (¹).

Aplic. art. 1724.

Dacă mai mulţi creditori invoacă acest privilegiu, nici unul nu va fi preferat celuilalt, ci toţi vor veni de o potrivă (art. 1724).

Privil. de mai sus se aplică numai la cheltuelile făcute p. înmormântarea defunctului. Controversă.

O ultimă chestie ne-a mai rămas de discutat asupra acestui privilegiu şi anume: Numai cheltuelile făcute pentru înmormântarea debitorului sunt privilegiate faţă de ceilalţi creditori ai săi, sau şi cheltuelile făcute de o persoană pentru înmormântarea unei rude, unui prieten sau chiar unui străin, sunt ele privilegiate faţă de creditorii personali ai acestei persoane?

Unii autori, întemeindu-se pe dreptul roman, care nu mărgineă privilegiul numai la cheltuelile de înmormântare

---

§ 260, p. 241, text şi nota 11 (ed. a 5-a); Planiol, II, 2256; T. Huc, XIII, 30, *in fine;* Laurent, XXIX, 358; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 13, nota 3; Cas. fr. D. P. 97. 1. 280; Sirey, 97. 1. 438; Trib. Paris, *Pand. Period.* 95. 2. 221; Trib. Prahova, *Cr. judiciar* din 1903, No. 72. — *Contrà:* Persil, *op. cit.*, I, pag. 66 urm., No. 4; Duranton, XIX, 48; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 73; Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, II, 1032 şi III, 1950. Cpr. Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 70, p. 176 urm.; Nacu, III, p. 592, No. 30; C. Caen, Sirey, 37. 2. 229. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 420, nota 1 şi pag. 458. Această din urmă soluţie erà admisă şi în vechiul drept francez. Cpr. Pothier, *Tr. de la communauté*, 678; Rousseau de Lacombe, v° *Deuil*, etc. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2101, No. 104 urm.

(¹) Troplong (*Privil. et hypothèques*, I, 136 *bis* şi 141 *bis*) susţine că, atât în privinţa cheltuelilor de înmormântare, cât şi a acelora ale ultimei boli, persoana care a plătit aceste cheltueli cu intenţia de a face un împrumut, poate cere înapoi banii împrumutaţi, cu privilegiu, deşi nu a stipulat o subrogaţie convenţională, însă părerea acestui autor este combătută de Mourlon (*op. cit.*, I, 77, pag. 203 urm.). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 359. Vezi însă în sensul părerei lui Troplong, C. Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 48, p. 390.

ale debitorului (¹), şi pe împrejurarea că nici art. 1729 din codul actual nu cuprinde asemenea limitare, întind privilegiul la cheltuelile făcute de o persoană pentru înmormântarea altuia (²).

Această părere este însă inadmisibilă, pentrucă de câteori legea înţelege a aplicà un privilegiu, atât pentru membrii familiei debitorului cât şi pentru persoana sa, ea o spune anume (cpr. art. 1729, 5⁰); de unde rezultà că, afară de cazurile anume determinate în acest sens, privilegiul relativ la cheltuelile de înmormântare se referă numai la persoana debitorului, fiindcă toate privilegiile sunt de strictă interpretare. Legea vorbind, în specie, numai de condiţia şi starea *defunctului*, acest privilegiu trebue să fie restrâns numai la înmormântarea debitorului, săvârşit din viaţă în stare de insolvabilitate, deşi poate ar fi fost de dorit ca sistemul contrar să fie consacrat (³).

Art. 707 C. com.

Un comerciant putând, după art. 707 din codul comercial (703 vechiu), să fie declarat falit după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment (⁴), se înţelege că,

---

Dr. roman.

(¹) „*Et hoc jure utimur*, **ut quicunque sit funeratus**, *id est, sive is cujus de bonis agitur, sive quid is debuit, quod reddere eum, si viveret, funeraria actione cogi oporteret*, **privilegio locus sit**". (L. 17, Pr., Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis, seu vendundis*, 42, 5). Vezi şi L. 2, Dig., *De privilegiis creditorum*, 42, 6.

(²) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 370, p. 318; Valette, *op. cit.*, 26, pag. 29, 30; Aubry et Rau, III, § 260, p. 241, text şi nota 12; Guillouard, *op. cit.*, I, 202; Thézard, *Idem*, 374, p. 490; Colmet de Santerre, IX, 16 *bis* III; André, *op. cit.*, 146, p. 80, 81; Acollas, III, p. 657; Nacu, III, p. 591, 592, No. 29, etc. Art. 1144 din proectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade, este expres în această privinţă.

(³) Vezi în acest sens, singurul juridic după părerea noastră, Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 66, No. 2; Martou, *op. cit.*, II, 358, pag. 66; Laurent, XXIX, 329; Mourlon, *op. cit.*, I, 71, p. 178 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 322; Arntz, IV, 1667; Massé-Vergé, V, § 790, p. 132, etc. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 642 urm.

Declararea în stare de faliment a minorilor unui comerciant decedat. Controversă.

(⁴) S'a decis că şi minorii unui comerciant decedat cari, cu autorizarea tribunalului, au continuat comerţul părintelui lor, pot fi declaraţi în stare de faliment, când încetarea de plăţi a fost pentru datoriile defunctului, cu scadenţă ulterioară, pentrucă ei intrând în activul succesiunei, pasivul nu poate în asemenea caz, cheltuelile înmormântărei sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriile falitului (¹).

Cazul când comerciantul a murit în urma declarărei falimentului.

Aceeaș soluție este admisibilă și în caz când comerciantul s'a săvârşit din viață în urma declarărei falimentului său, însă în asemenea caz, cheltuelile înmormântărei vor fi ordonate de sindic, pentrucă el administrează averea falimentului (²).

C. Calimach.

Acesta este privilegiul cheltuelilor de înmormântare, care există și în codul Calimach (art. 1995, 1996).

Art. 1735.

Acest privilegiu trece înaintea tuturor celorlalte privilegii generale sau speciale, legea noastră neadmițând nicio excepție în această privință (art. 1735) (³).

Dreptul copilului care a plătit cheltuelile de înmormântare ale părintelui sau de a cere dela frații săi renunțători, partea lor contributorie.

S'a decis că cheltuelile de înmormântare și acele ale ultimei boli, de cari vom vorbì mai la vale, constituind pentru copiii defunctului o obligație naturală, dela care ei nu se pot sustrage prin renunțarea la moștenirea părintelui lor, de aici urmează că copilul care a primit moștenirea și a plătit aceste cheltueli din banii săi proprii, este în drept să ceară dela frații săi renunțători partea lor contributorie, de câteori în moștenire nu se găsesc banii necesari pentru acoperirea acestor cheltueli (⁴).

Regul. modului înmormântărei.

Și findcă vorbim de înmormântare, să ne fie permis de a menționà acì o frumoasă decizie a Curței de casație

---

să cadă decât tot asupra lor. Cas. rom. C. București și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1909, No. 11 și *Cr. judiciar* din 1908, No. 38 și din 1909, No. 21 (cu observ. d-lui C. N. Toneanu). Mai vezi asupra acestei chestiuni, foarte controversată, Trib. Vlașca și C. București, *Cr. judiciar* din 1909, No. 8, și din 1908, No. 38 (cu observ. d-lui C. N. Toneanu), precum și P. Vasilescu, *Cr. judiciar* din 1909, No. 14; C. Craiova, *Pagini juridice* din 1910, No. 58 (cu nota d-lui D. D. Stoenescu în sens contrar), etc.

(¹) Martou, *op. cit.*, II, 360, p. 69; Massé, *Le droit commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil*, IV, 2936 (ed. a 2-a); Renouard, *Tr. des faillites*, II, p. 253 (ed. a 3-a); Pardessus, *Tr. de droit commercial*, III, 1193 (ed. a 6-a din 1857); Répert. Sirey-Carpentier, v° *Faillite*, 3722, etc.

(²) Vezi autorii citați în nota precedentă.

(³) Cpr. art. 25 din legea ipotecară belgiană, asupra căruia vom revenì mai târziu, și care este altfel redactat.

(⁴) Trib. Nancy, *Revue du notariat*, anul 1905, p. 259, No. 11632 și *Cr. judiciar* din 1906, No. 13, p. 104 (cu observ. noastră).

din Belgia, pe care am publicat-o în *Dreptul* din 1910, No. 16, pag. 131. Această remarcabilă decizie pune în principiu că omul este în drept a regulà el însuş modul cum va fi înmormântat.

Această manifestare a libertăţei individuale şi a libertăţei de conştiinţă nu constitue numai un simplu interes moral, fără nicio garanţie şi sancţiune, ci este un drept al defunctului, susceptibil de a fi urmărit în justiţie, şi această facultate, care este de drept natural, nu are nevoe de a fi recunoscută printr'o lege pozitivă.

Spre a fi obligatorie, nu este însă nevoe ca voinţa defunctului să fie tradusă într'o formă determinată, ci poate fi dedusă din orice indicii, cari se apreciază în mod suveran de către judecătorii fondului. Prin urmare, în caz de conflict între acei cari îşi dispută dreptul de a determinà modul de înmormântare al defunctului, judecătorul trebue să asigure observarea strictă a voinţei acestui din urmă, şi dacă această voinţă a variat şi este îndoelnică, el trebue să cerceteze şi să aprecieze care a fost, în această privinţă, voinţa ultimă şi definitivă a defunctului.

Aşa dar, omul, bine înţeles capabil, este în drept să reguleze condiţiile înmormântărei sale şi să aleagă locul unde el voeşte ca rămăşiţele sale să se odihnească (¹).

Cui aparţin rămăşiţele pământeşti ale omului. Controversă.

Alta este însă chestiunea de a se şti cui aparţin, în lipsa unei dispoziţii speciale din partea defunctului, rămăşiţele pământeşti ale omului. Această chestiune controversată dă adeseori loc la desbateri pasionate înaintea tribunalelor, cu toate că pasiunile omeneşti ar trebui să dispară înaintea majestăţei morţei. S'a decis de către Curtea de apel din Trani (Italia) şi de judecăt. ocol. II din Ploeşti (judecător Ştef. Scriban), că dreptul de a determinà locul înmormântărei unei femei măritate, săvârşită din viaţă ab intestat şi fără copii, aparţine bărbatului supravieţuitor, cu precădere înaintea familiei defunctei (²).

(¹) Vezi Répert. Sirey, v^{0} *Inhumation et sépulture*, 75 urm., precum şi observaţia ce am publicat asupra unei frumoase decizii a Curţei de apel din Trani (Italia), în *Cr. judiciar* din 1902, No. 19, pag. 167.

(²) Vezi *Cr. judiciar* din 1902, No. 19 şi din 1904, No. 19 (ambele hotărîri cu observ. noastră). Cpr. Planiol, III, 1705, Adnotând decizia menționată a Curței de apel din Trani, ne exprimam în modul următor:

„De câteori este vorba de înmormântarea femeei, bărbatul are căderea de a revendicà dreptul de a alege locul unde ea trebue să fie înmormântată, în calitatea sa de cap al familiei și al asociației conjugale; dacă este vorba de înmormântarea bărbatului, văduva lui se poate întemeià pe legătura care o unà cu defunctul. Unul din soți fiind confidentul cel mai de aproape și mai firesc al celuilalt, depozitarul ultimelor voințe și intențiuni ale defunctului, nimic nu este mai natural decât ca acel rămas în viață, care a avut durerea de a perde pe tovarășul vieței sale, să aibă și mângâerea de a-și îndeplinì ultima sa datorie, către acel care lasă un gol atât de simțitor în inima și în existența lui. Unitatea de existență și participarea comună la interesele morale și materiale ale asociațiunei conjugale, creează pentru fiecare din soți o stare de lucruri excepțională, care trebue să aibă precădere înaintea altor afecțiuni și înaintea căreia orice considerație de ordine morală trebue să dispară; și în această privință, nicio deosebire nu este de făcut între bărbat și femee (¹).

Cine plătește cheltuelile de înmormântare ale femeei. Controversă.

Dar de acì rezultă oare, așa cum hotărește judecătoria ocol. II din Ploești (²), că bărbatul, care este în drept de a hotărî locul de înmormântare al soției sale, este obligat a suferì și cheltuelile înmormântărei, fără a le puteà cere dela moștenitorii femeei?

Dacă femeea nu are nicio avere, necontestat este că bărbatul are obligația de a o înmormântà, potrivit rangului și pozițiunei sale sociale, așa cum dispune anume codul Calimach, prin art. 1654. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

C. Calimach, Art. 1654.

„Acel ce are drit să ià zestrea după moartea femeei, sau să o moștenească, este dator să facă după cuviință cheltuelile îngropărei și a grijilor obișnuite, sau să le întoarcă bărbatului, dacă

8°, p. 330, 331 (ed. a 5-a), și deciziile *pro* și *contra* citate de acest autor.

(¹) Vezi *Cr. judiciar* din 1902, No. 19. Cpr. Justiția de pace din Lyon și Trib. Vervins, D. P. 1906. 5. 47, 48; C. Paris, Sirey, 1903. 2. 73 (cu nota lui E. H. Perreau, profesor la Montpellier).

(²) Vezi *Cr. judiciar* din 1904, No. 19, precum și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 23, în care amicul nostru, d. Scriban, își susține foarte bine hotărîrea sa, confirmată de altfel, de către Trib. Prahova, prin adoptarea de motive.

s'au făcut dela dânsul; *iar dacă femeea va fi neînzestrată şi săracă, dator este bărbatul să le facă din ale sale*".

Dr. roman.

Dacă femeea are însă dotă sau altă avere, nu vedem pentru ce cheltuelile înmormântărei ei ar fi în sarcina bărbatului. Nimic mai echitabil, în adevăr, decât ca acel care ieà averea să aibă şi sarcinile ce grevează această avere. *„Secundum naturam est, commoda cujusque rei eum sequi, quem sequentur incommoda"* (¹). Nimic nu este mai just, zice o altă lege din Digeste, decât ca femeile să fie înmormântate cu bunurile ce ele le lasă la moartea lor: *„In eum ad quem dotis nomine quid pervenerit, dat prætor funerariam actionem: æquissimum enim visum est veteribus, mulieres, quasi de patrimoniis suis, ita de dotibus funerari; et eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere: sive pater mulieris est, sive maritus"* (²).

Dr. vechiu francez.

Este adevărat că, după unele cutume franceze, precum erà, de exemplu: *la coutume d'Auvergne* (art. 44, tit. 14), bărbatul care supravieţuia femeei, fie că rămăsese sau nu copii, dobândeà în deplină proprietate paturile, hainele, albiturile, cuferele şi juvaerurile ei, sub îndatorirea de a o înmormântà după rangul şi poziţia ei (³). Aceste cutume fiind însă abrogate, se decide astăzi, fără controversă, că bărbatul care ar fi avansat cheltuelile de înmormântare, ar puteà să le ceară dela moştenitorii femeei sau să le deducă din dota ce el trebue să restitue.

Bărbatul nu trebue să sufere, în adevăr, *decât sarcinile căsătoriei;* or, căsătoria fiind desfăcută prin moarte, aceste cheltueli nu mai sunt în sarcina lui, ci în aceea a moştenitorilor. In acest sens se pronunţă toţi autorii cari se ocupă de chestiune (⁴), şi această soluţie rezultă din art. 774

(¹) L. 10 Dig., *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17.

(²) L. 16, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7. Vezi şi L. 18 şi 19, Dig., *loco cit.*, unde se zice: *„Impensa enim funeris æs alienum dotis est: ideoque etiam dos sentire hoc æs alienum debet"*.

(³) Vezi Roussilhe, *Tr. de la dot.*, 172, pag. 128 (ed. Sacase din 1856).

(⁴) Vezi Roussilhe, *op. cit.*, p. 128, nota 1 şi p. 412, No. 561, *in fine;* Toullier-Duvergier, *Le droit civil français*, VII, partea II, 351, p. 251; Tessier, *Tr. de la dot*, II, pag. 192, 193 (ed. din 1835); Merlin, Répert., v⁰ *Dot*, § 3, No. 4;

şi 777, după care moştenitorii plătesc *sarcinile* moştenirei, şi contribuesc la aceste sarcini, în proporţie cu partea lor ereditară. Or, cheltuelile de înmormântare sunt necontestat o sarcină a moştenirei, fiindcă ele au luat naştere în urma morţei soţiei, *ab herede cœperunt* (¹). In zadar se invoacă în teoria opusă art. 339, § 4 din codul civil, care pune în sarcina uzufructuarului cheltuelile de înmormântare; căci acest text nu are sensul ce i se dă. Nu este vorba în adevăr, în specie, de cheltuelile înmormântărei copilului a cărui avere a aparţinut în uzufruct părintelui, pentrucă aceste cheltueli nu pot grevà decât moştenirea sa, iar nu averea unui uzufructuar a cărui drept este acuma stins. In art. 339 este, deci, vorba de înmormântarea persoanei pe care copilul a moştenit-o şi a cărei moarte a dat loc la dreptul de folosinţă legală (²). Prin urmare, art. 339 nu poate fi aplicat bărbatului uzufructuar al dotei (art. 1243). Dar cartea de judecată a judecătoriei ocol. II Ploeşti insistă, zicând că soţul înmormântându-şi soţia a executat o obligaţie naturală care, prin urmare, nu mai este supusă repetiţiei (art. 1092, § 2) (³). La aceasta răspundem că o obligaţie naturală nu poate să existe decât în favoarea unei fiinţe care se găseşte în viaţă, iar nu în favoarea memoriei unei persoane. Şi apoi, ce fel de obligaţie naturală este aceasta, care este garantată printr'un privilegiu, căci art. 1729 § 2 declară privilegiate cheltuelile de înmormântare făcute de oricine, prin urmare, chiar şi de bărbat în raport cu condiţia şi starea defunctei, *pro facultatibus et dignitate defunctæ* (L. 14, § 6, Dig., *De religiosis et sumptibus funerum*, 11, 7).

De câteori femeea are avere, bărbatul nu poate deci

Benoit, *Tr. de la dot*, II, 256, p. 461 (ed. din 1829); Répert. Sirey, v⁰ *Dot*, 2821. Vezi şi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 444.

(¹) Vezi tom. III al Coment. noastre, p. 547 (ed. a 1-a).

(²) Vezi în acest sens, Planiol, I, 1701 (ed. a 5-a); T. Huc, III, 194 şi toţi autorii, afară de Delvincourt şi Taulier. Cpr. tom. II al Coment. noastre, p. 523, text şi nota 2 (ed. a 2-a).

(³) Acelaş argument se găseşte şi într'o sentinţă a Trib. din Paris, publicată în *Dreptul* din 1904, No. 17. Tribunalul pune, în adevăr, în principiu că bărbatul care înmormântează pe concubina sa îşi îndeplineşte o obligaţie naturală. Sentinţa Trib. nu este însă motivată.

C. german. Art. 1968.

fi condamnat a plăti cheltuelile de înmormântare ale soţiei sale, această sarcină apăsând numai asupra moştenitorilor ei, care primind dota dela bărbat, trebue s'o primească cu toate sarcinele ce o grevează. „Moştenitorul plăteşte cheltuelile înmormântărei defunctului, conform cu rangul acestuia", zice art. 1968 din codul german (1). Această soluţie, consacrată printr'o sentinţă a tribunalului Argeş (2), se impune în legea noastră, ca una ce este conformă atât echităţei, cât şi tradiţiei, adecă: dreptului roman şi dreptului nostru anterior, pe care le-am arătat mai sus.

Bărbatul trebue să sufere cheltuelile ocazionate cu boala soţiei sale.

Dar dacă bărbatul nu este dator să sufere cheltuelile de înmormântare ale soţiei sale, el trebue să sufere acele ocazionate cu căutarea sănătăţei sale, pentrucă ele constituesc o sarcină a căsătoriei. Cheltuelile necesitate de îngrijirea sănătăţei soţiei, nu pot stinge sau micşorà obligaţia de restituire a dotei, de oarece bărbatul este dator să subvină tuturor sarcinilor căsătoriei, fără ca femeea să fie obligată a contribuì la aceste sarcini cu mai mult decât venitul dotei sale (3). Acestea ne par, şi acum după matură reflexie, a fi adevăratele principii.

3⁰ Cheltuelile ultimei boli (art. 1729, 3⁰).

Art. 1729 face să figureze, în al treilea loc, între creanţele privilegiate asupra tuturor mobilelor, cheltuelile boalei celei din urmă, făcute în curs de un an (4).

---

(1) *„Der Erbe trägt die Kosten der standesmässigen Beerdigung des Erblassers"*.

(2) Vezi *Cr. judiciar* din 1902, No. 31 (cu observ. amicului nostru, d-l I. N. Cezărescu).

(3) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 442 şi 445. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 13; Répert. Sirey, v⁰ *Dot*, 2823; Benoit *op. cit.*, II, 261, p. 464; Roussilhe, *op. cit.*, 561, p. 411. — In vechiul drept francez, jurisprudenţa Parlamentelor nu erà uniformă asupra acestui punct. Vezi Benoit, *op.* şi *loco suprà cit.*

Dr. roman şi dr. nostru anterior. C. Calimach.

(4) Acest privilegiu este străin de dreptul roman, cu toată părerea contrară a lui Baldus şi Paul de Castro, citaţi de Troplong (*Privil. et hypothèques*, I, 138). Cpr. Martou, *Idem*, II, 362.—In cât priveşte codul Calimach, deşi art. 1995 § ultim din acest cod vorbeşte de pretenţia medicilor, hirurgilor şi spiţerilor, pentru un an, totuş art. 1996 din acelaş cod se grăbeşte a adăogă că: „dacă averea datornicului nu va ajunge spre de-

Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Acest privilegiu aparţine medicilor, hirurgilor, moaşelor, farmaciştilor, poşlujnicelor, surorilor de caritate, etc. cari au căutat pe un bolnav şi i-au dat cele trebuitoare la ultima sa boală (¹).

Cheltuelile garantate prin acest privilegiu.

Astfel, privilegiul de mai sus garantează cheltuelile ultimei boli, precum: vizitele medicale, preţul medicamentelor (²), cheltuelile de pază şi de tratament într'un stabiliment termal, etc. El nu garantează însă deplasarea unei celebrităţi medicale, nici cheltuelile de pură fantazie ale bolnavului, nici acele care nu-şi au de cauză directă tratamentul boalei (³).

Igiena generală a sănătăţei.

Astfel, doctrina este unanimă spre a decide că furniturile care au de scop igiena generală a sănătăţei, mai ales când nu exsistă o boală propriu zisă, nu sunt privilegiate.

Furnitura unui aparat dentar.

De aceea s'a şi decis că furnitura unui aparat dentar (dinţi falşi), neputând fi cuprinsă în cheltuelile boalei celei de pe urmă, dentistul care a procurat cuiva un asemenea aparat, nu are un privilegiu care să asigure plata lui (⁴).

Motivele privilegiului.

Motivul acestui privilegiu este următorul: dacă el n'ar

---

plină îndestulare acelor prevăzuţi în textul precedent (servitorii, medicii, hirurgii, etc.), ei vor luà după analogie dritul lor, *fără nicio protimisire*, afară numai de cheltuelile îngropărei".

(¹) Cpr. Judecăt. ocol. IV Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1904, No. 83; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 324; Martou, *Idem*, II, 364; P. Pont, *Idem*, I, 78; T. Huc, XIII, 31; Laurent, XXIX, 362; Planiol, II, 2560, şi toţi autorii. — Tribunalele îşi arogă dreptul de a reduce notele medicilor, în caz când sunt exagerate, ceeace după jurisprudenţă constitue o chestie de apreciere. Cpr. Planiol, II, p. 804, nota 1 (ed. a 5-a). Vezi şi Trib. Paris, Sirey, 95. 2. 175. — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*, I, 217.

(²) Astfel, s'a decis că farmacistul are privilegiu pentru medicamentele furnizate debitorului în cursul ultimei sale boli. Trib. Tulle, Pand fr., *Supplément*, vº *Privil. et hypothèques*, 30.

(³) André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 148, pag. 81 (ed. a 2-a, 1898); Baudry & Loynes, *op. cit.*, I, 324; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 78. — Vezi însă Aubry et Rau, III, § 260, p. 214, text şi nota 17 (în privinţa cheltuelilor de fantazie provocate de însăş boala debitorului). Cpr. în acest din urmă sens, Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 217; Laurent, XXIX, 362, etc.

(⁴) Trib. com. S-t Etienne, Sirey, 1910 (*Bulletin des sommaires*), 2, p. 12; D. P. 1910. 5. p. 30 şi *Dreptul* din 1910, No. 30, p. 244.

fi exsitat, ar fi fost poate de temut ca o persoană, în primejdie de moarte, să nu găsească sprijinul și ajutorul necesar.

„N'ar trebuì să credem, zice cu drept cuvânt un autor, că acest privilegiu a fost înființat în interesul medicilor, farmaciștilor, etc., căci el are de cauză serviciile aduse atât debitorului cât și masei creditorilor săi. Prin conservarea sau prelungirea vieței debitorului, medicul, farmacistul, etc. se consideră că au gerat afacerea creditorilor săi"(¹).

Cond. socială a bolnavului. Controversă.

Toate cheltuelile făcute, oricât de mari ar fi, cu ocazia ultimei boli a debitorului, sunt privilegiate, căci nu se are în vedere, în specie, condiția socială și averea bolnavului (²).

Subrogația de drept. Controversă.

Se poate întâmplà ca un terțiu să fi avansat banii necesari la căutarea unui bolnav. In asemenea caz, acest terțiu va aveà privilegiul de care vorbește art. 1729, 3⁰, însă el nu este, după unii, de drept subrogat în locul creditorilor privilegiați cari au fost plătiți de dânsul (³).

Aplic. art. 1724.

Dacă sunt mai mulți creditori privilegiați pentru cheltuelile ultimei boli, și averea debitorului nu ajunge spre a-i plătì pe toți integralmente, toți vor fi plătiți în proporție cu creanța lor, fără nicio precădere, conform art. 1724.

Cazul când bolnavul a murit de o boală cronică.

Privilegiul pentru cheltuelile ultimei boli nu există decât pentru un an; de unde rezultă că dacă debitorul a avut o boală cronică care, după mai mulți ani, i-a adus moartea, numai cheltuelile făcute în ultimul an, vor fi privilegiate (⁴).

Dacă în timpul acestui ultim an, debitorul a avut mai multe boli, toate cheltuelile făcute pentru căutarea acestor boli vor fi privilegiate.

Art. 1904.

Legea n'a admis acest privilegiu decât *pe un an*, fiindcă

(¹) *Boissonade*, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, 286, p. 260.

(²) Cpr. Guillonard, *op.* și *loco. cit.;* Martou, *op. cit.*, II, 364; Nacu, III, p. 594, No. 35.—*Contrà:* Duranton, XIX, 54, p. 57 (ed. a 4-a din 1844).

(³) Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 748; Martou, *Idem*, II, 369; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 329; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 77.—*Contrà:* Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 141; Duranton, XIX, 51. Știm că aceeaș controversă există și în privința cheltuelilor de înmormântare. Vezi *suprà*, p. 381, nota 1.

(⁴) Thiry, IV, 352, p. 322; Aubry et Rau, III, § 260, p, 214, text și nota 18 (ed. a 5-a).

creanţa medicilor, hirurgilor şi farmaciştilor, pentru vizite, operaţii, medicamente, etc. se prescrie tot printr'un an (art. 1904, § 1). Legea n'a putut admite privilegiul de mai sus pe mai mult de un an, fiindcă ceilalţi creditori ar fi opus prescripţia edictată de art. 1904. Un privilegiu statornicit în această materie pe mai mult de un an ar fi fost deci inutil, pentrucă el s'ar fi stins odată cu prescrierea acţiunei.

Ce se înţelege prin ultima boală. Controversă.

A venit acum momentul să ne întrebăm: ce se înţelege prin cuvintele: *boala cea de pe urmă* (¹)?

După unii, ar fi vorba, în specie, de boala de care debitorul a murit (²), iar după alţii, de aceea care a precedat falimentul sau insolvabilitatea lui, pentru cuvântul foarte temeinic că medicul, care a avut norocul de a tămădui pe bolnav, nu trebue să fie mai rău tratat, decât acela sub a cărui îngrijire bolnavul a murit (³).

Legea fr. din 30 Nov. 1892 a curmat controversa în acest din urmă sens. Aceeaş soluţie este admisă şi în Belgia. Iată, în adevăr, cum s'a exprimat, în această privinţă, raportorul legei în Camera reprezentanţilor:

„Cuvintele boala *cea de pe urmă* nu însemnează numai boala de care debitorul a murit, ci şi aceea care a precedat falimentul sau insolvabilitatea lui (⁴)."

(¹) Planiol (II, 2559) observă, cu drept cuvânt, că ar fi fost mai bine ca legea să nu vorbească de boala cea de pe urmă, conferind numai un privilegiu pentru cheltuelile boalei, făcute în ultimul an. Art. 1955, 3⁰ din codul italian declară privilegiate cheltuelile boalei, făcute în cele şease ultime luni ale vieţei debitorului *(le spese d'infirmità fatte nelle ultimi sei mesi della vita del debitore)*; iar art. 1145 din proectul codului japonez, elaborat de profesorul Boissonade, dispune că, în caz de o boală lungă, privilegiul cheltuelilor făcute sub acest titlu este mărginit la acele ale ultimului an.

(²) Valette, *Privil. et hypothèques*, 27; Massé, *Droit comercial*, IV, 2938; Aubry et Rau, III, § 260, p. 131 (ed. a 4-a); Laurent, XXIX, 361; Planiol, nota în D. P. 91. 2. 121; Cas. fr. D. P. 92. 1. 376, etc.

(³) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 76; Colment de Santerre, IX, 17 *bis* I; Mourlon, *op. cit.*, I, 73, p. 181 urm.; Thiry, IV, 356, p. 322; Arntz, IV, 1663; Cpr. D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 14, etc. Cpr. art. 1145 din proectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

(⁴) Vezi Thiry, IV, 356, p. 322; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 103, p. 97, 98 (ed. din 1852).

Apoi, textul belgian, prin aliniatul adaos în urma § 5 al art. 19, curmă chiar orice discuţie în termeni expreşi. Deşi legiuitorul nostru n'a' reprodus, nu înţelegem pentru ce, acest paragraf, totuş credem că aceeaş soluţie poate fi admisă şi la noi.

Moartea falitului în timpul falimentului.

Dacă falitul a murit în timpul falimentului de boala de care erà atins pe când încă nu erà falit, părerea generală este că privilegiul îşi are fiinţă (1).

Aplic. art. 762 C. com.

Dacă boala nu s'a ivit decât în urma declarărei falimentului, privilegiul nu va exsistà, după rigoarea principiilor, însă sindicul va puteà să plătească cheltuelile ei cu titlu de ajutor acordat falitului, după art. 762 din codul comercial (2).

Art. 1729, 3^0 se referă numai la boala debitorului. Controversă.

Ultima chestie ce ne-a mai rămas a discutà asupra acestui privilegiu, este aceea de a se ştì dacă el poate fi exercitat pentru ultima boală a debitorului, sau şi pentru aceea a persoanelor care sunt în sarcina lui, precum sunt: copiii săi sau persoanele cărora el datoreşte alimente, etc.

Deşi şi această chestie este controversată, totuşi se decide în genere, cu drept cuvânt, că art. 1729, 3^0 nu se referă decât la ultima boală a defunctului. Privilegiile fiind, în adevăr, după cum ştim, de strictă interpretare, nu pot fi întinse prin analogie (3). Or, în textul menţionat, cuvintele „cheltuelile boalei celei din urmă“ nu pot fi aplicate decât unei persoane determinate, şi această persoană nu poate fi decât aceea a debitorului (4).

---

(1) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 137; Répert. Sirey-Carpentier, v^0 *Faillite*, 3724.

(2) Martou, *op. cit.*, II, 368; Pardessus, *Tr. de droit commercial*, III, 1194 (ed. a 6-a, 1857); Renouard, *Tr. des faillites*, II, p. 253; Répert. Sirey, v^0 *Faillite*, 3725, etc.

(3) Vezi asupra acestui principiu incontestabil, Trib. Paris, *Pand. Période*. 1904. 2. 16. Vezi şi *suprà*, p. 361.

(4) Vezi în acest sens, Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 328 *bis*; Martou, *Idem*, II, 365; Aubry et Rau.. III, § 260, p. 216, text şi nota 16 (ed. a 5-a); Vigié, III, 1245; T. Huc, XIII, 35, p. 46; Pand, fr.. *Supplément*, v^0 *Privil. et hypothèques*, No. 28, şi deciziile citate acolo; Mourlon, *op. cit.*, I, 76; Laurent, *Supplément*, VII, 390, p. 451; Nacu, III, p. 593, No. 32; Trib. Le Hâvre, Sirey, 97. 2. 251, nota *a*; Cas. fr. P. D. 98. 1. 394; Sirey, 1900. 1. 39; Trib. Gand, Sirey, 1907. 4. 32 şi *Cr. judiciar* din 1908, No. 26, p. 208 (cu observ.

4⁰ Salariile oamenilor de serviciu, calfelor şi lucrătorilor (art. 1729, 4⁰).

Art. 1729. 4⁰ declară privilegiate asupra generalităţei mobilelor: salariul oamenilor de serviciu, calfelor de prăvălie şi lucrătorilor cu ziua.

Motivele acestui privilegiu.

Motivul acestui privilegiu. necunoscut la Romani, unde robia înlocuià domesticitatea de astăzi (¹), este că persoanele cărora el le este acordat nu au, în genere, alte mijloace de existenţă decât salariul lor. Apoi acest privilegiu nu poate să jignească dreptul celorlalţi creditori, pentrucă, în genere, salariile de care este vorba în specie sunt mici.

Oamenii de serviciu.

Prima categorie de persoane cărora textul de mai sus le conferă un privilegiu, cuprinde mai întâi *oamenii de serviciu*, sau servitorii propriu zişi, adecă acei cari, pentru o plată (simbrie), îşi pun serviciile lor la dispoziţia unei persoane sau unui stabiliment, fie în oraşe sau la ţară, cu ziua, cu septămâna, cu luna, cu anul, etc. (art. 1 L. pentru servitori din 16 Iunie 1892).

Argaţii, pristavii, feciorii boereşti, etc.

Apoi, în această categorie intră necontestat argaţii, feciorii boereşti, pristavii, chelarii, isprăvniceii de moşii (²), păzitorii de recolte, păstorii sau ciobanii, etc.

---

noastră); *Dreptul* din 1910, No. 49, p. 396; Trib. Tourcoing, D. P. 1907. 2. 393. — *Contrà:* Planiol, II, 2559; Colmet de Santerre, IX, 17 *bis* II; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 216; André, *Régime hypothécaire*, 150, p. 82; Trib. Cherbourg, Sirey, 97. 2. 251, etc. In acest din urmă sens este redactat art. 1145 din proectul codului japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

C. Calimach. Art. 1995.

(¹) Codul Calimach admite, din contra, privilegiul numitelor slugi pentru simbria lor, pe trei ani (art. 1995). Vezi *suprà*, p. 314.

(²) „Considerând, zice Curtea din Bucureşti, că apelantul pretinde că, prin expresiunea „oameni de serviciu“, legea a înţeles numai pe servitori, nu însă şi pe isprăvniceii de moşii, cari nu sunt slugi în înţelesul propriu al cuvântului, ci o specie de intendenţi; considerând că înţelesul termenilor „oameni de serviciu“ nu este determinat în mod precis de lege, şi că el poate fi aplicat la toţi acei cari-şi angajează munca pe preţ fix şi cari, într'un mod sau altul, se pun sub autoritatea mai mult sau mai puţin absolută a stăpânului lor: că, în vechiul drept francez, acest privilegiu erà exclusiv acordat numai servitorilor, si pentru acest sfârşit expresiunea „slugă“ erà consacrată; că redactorii codului fr. substituind acestei expresii pe acea de „oameni de serviciu“, care a trecut

Secretarii, scriitorii, gramaticii, etc.

Secretarii, scriitorii, grămăticii, bibliotecarii, institutorii, guvernorii, etc., nu intră însă în categoria servitorilor, şi deci, nu sunt privilegiaţi (1).

Artiştii dramatici, etc.

Nu intră, de asemenea, în categoria oamenilor de serviciu: artiştii dramatici, muzicanţii orhestrei teatrelor (2), nici corectorii tipografiilor (3), nici reporterii unui ziar (4), etc.

Calfele de prăvălii.

A doua categorie de persoane care au privilegiul statornicit de art. 1729, 4^0 sunt: calfele de prăvălii sau magazii, adecă persoanele care lucrează în prăvălii sau vând marfă; contabilii, scriitorii, casierii, etc. (5).

Lucrătorii cu ziua.

In fine, legea conferă un privilegiu lucrătorilor cu ziua (cuvintele *cu ziua* lipsesc din textul belgian, şi sunt adaose de legiuitorul nostru).

şi în codul nostru, trebue să conchidem că s'a înţeles a se acordà această favoare a privilegiului la toţi acei cari se găsesc într'o condiţie egală de sarcină şi de dependinţă către stăpânul lor, etc". *Dreptul* din 1885, No. 25, p. 197, col. 1^a. Cpr. Ch. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 375. „Expresiunea *oamenii de serviciu* este vagă, zice acest autor; prin ea trebue să înţelegem toate persoanele ataşate serviciului altuia, atât în oraşe cât şi la ţară, toţi acei care-şi închiriază serviciile lor cu anul, cu luna, etc."

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 335, p. 335; Valette, *op. cit.*, 33, p. 371; Guillouard, *Idem*, I, 226; Aubry et Rau, III, § 260, p. 216 (ed. 5-a).—Vezi însă Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 142; Colmet de Santerre, IX, 18 *bis* I.

(2) Cpr. André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 154; Planiol, II, 2566; Cas. fr. D. P. 1910. 1. 38; Trib. şi C. Rouen, D. P. 1909. 2. 271 (în privinţa artiştilor dramatici); *Idem*, C. Aix, Sirey, 62. 2. 229. Trib. Tunis, Sirey, 98. 2. 285 (în privinţa clovnilor unui teatru sau unui circ.—*Contrà:* C. Montpellier, Sirey, 62. 2. 260 (în privinţa actorilor unui teatru).

(3) André, *op.* şi *loco cit.;* C. Pau, Sirey, 66. 2. 289; D. P. 67. 2. 150, etc.

(4) Trib. Paris, *Pand. Périod.* 1904. 2. 16.

Art. 783, 1^0 C. com.

(5) In materie de faliment, art. 783, 1^0 din codul comercial dispune, în această privinţă, următoarele: „Salariul datorit lucrătorilor întrebuinţaţi de-a dreptul de către falit, în timpul lunei care a precedat declaraţia falimentului, se va admite între creanţele privilegiate, în acelaş rang ca privilegiul stabilit în art. 1729 din codul civil, pentru salariile datorite oamenilor de serviciu. Salariul datorit băeţilor din prăvălie şi comişilor, pentru cele şease luni care au precedat declararea falimentului, se va admite cu acelaş rang".

Numai salariile servitorilor, nu însă și alte creanțe sunt privilegiate.

Salariul servitorilor, și numai acest salariu, nu însă și altă creanță ce servitorul ar aveà contra stăpânului său, este privilegiat pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent (¹); acel al calfelor este privilegiat pe șease luni, iar acel al lucrătorilor cu ziua, pentru o lună.

Termenele de mai sus au fost calculate după modul obișnuit de plată al acestor creditori. In adevăr, unii servitori sunt tocmiți cu anul; calfele se plătesc în genere la trimestru sau semestru, iar lucrătorii, în fiecare săptămână sau cel mai târziu la 15 zile.

L. belg. din 1851.

In Belgia, aceste epoci sunt acele care preced moartea, desezisarea sau urmărirea mobilelor debitorului (²).

Art. 1904 § ultim. Deferirea jurământului stăpânului. Art. 1472.

Trebue să observăm că, după art. 1904 § ultim C. civ., acțiunea servitorilor, cari se tocmesc cu anul, se prescrie, încât privește simbria lor, printr'un an. Dacă stăpânul va invocà această prescripție scurtă, servitorul va puteà deferì jurământul decizor stăpânului în privința plății salariului său. Știm, în adevăr, că la aceasta nu se opune art. 1472, după care patronul se crede pe cuvânt pentru câtimea salariului și pentru plata acestui salariu, pe anul expirat și pentru aconturile date pe anul curgător (³).

5⁰ Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale, pe timp de șease luni (art. 1729, 5⁰).

Al cincelea și ultim privilegiu general asupra mobilelor este acel statornicit de lege pentru prețul obiectelor de subzistență, date debitorului și familiei sale în curs de șease luni (art. 1729, 5⁰).

Motivele acestui privilegiu.

Acest privilegiu, despre care Pothier nu vorbește, și care erà necunoscut și la Romani (⁴), este stabilit mai mult în interesul debitorului decât în acel al creditorului. El a

---

(¹) Cpr. Trib. Dorohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59, p. 512. Acești ani se numără din ziua intrărei în serviciu. Planiol, II, 2564.—Curtea din București zice că este vorba, în specie, de anul decesului sau deconfiturei stăpânului. *Dreptul* din 1885, No. 25, p. 197.

(²) Martou, *op. cit.*, II, 375, p. 77.

(³) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 269 urm.

(⁴) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 342.

fost conferit de codul actual, pentru ca debitorul să găsească la un moment dat, cu uşurinţă, obiectele necesare existenţei sale.

Ce se înţelege prin subzistenţă. Controversă.

Ce trebue însă să înţelegem prin cuvântul *subzistenţă*, pe care îl întrebuinţează atât textul francez cât şi acel belgian (¹) ?

După unii, prin *subzistenţă* s'ar înţelege numai lucrurile de-ale mâncărei (²), ceeace Românii numeau *cibaria*. Această părere se întemeiază pe împrejurarea că legea nu întrebuinţează cuvântul *alimente*, *ci subzistenţă*. Or, zic autorii de mai sus (³), dacă alimentele cuprind subzistenţa, subzistenţa nu cuprinde alimentele.

Este mai logic însă de a se înţelege prin *subzistenţă*, toate lucrurile necesare la alimentarea şi consumarea zilnică; prin urmare, nu numai productele alimentare, ci şi furniturile de lemne, cărbuni, lumânări, săpun, etc.; într'un cuvânt, tot ce este necesar la traiul omului şi al familiei sale, iar nu numai ceeace se consumă în mod direct prin nutriţiune. In adevăr, fără căldură şi fără lumină, omul nu poate trăi. In acest sens se pronunţă, cu drept cuvânt, majoritatea autorilor (⁴).

Băuturile de lux.

S'a decis însă că băuturile de lux precum: licorurile rachiul, etc. nu intră în expresia *subzistenţă* (⁵).

C. italian. Art. 1956.

(¹) Art. 1956 din codul italian curmă discuţia, întrebuinţând expresia *furnituri de alimente (le somministrazioni di alimenti).* Art. 1147 din proectul codului civil japonez este redactat în acelaş sens. Vezi Boissonade, *op. cit.*, IV, No. 291, pag. 263.

(²) Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 146, p. 207; Cloes, *Idem*, I, 403, p. 220; Massé, *Droit commercial*, IV, 2943 (ed. a 2-a), etc.

(³) Vezi, între alţii, Massé, *Droit commercial*, IV, *loco cit.*

(⁴) Vezi Baudry & Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 343; P. Pont, *Idem*, I, 92; Valette, *Idem*, 35, p. 39; Thézard, *Idem*, 377; Guillouard, *Idem*, I, 244; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 158, p. 83, 84; Beudant, *op. cit.*, I, 379; Acollas, III, p. 661; Colmet de Santerre, IX, 19 *bis* I; Thiry, IV, 360; Planiol, II, 2571; Aubry et Rau, III, § 260, p. 219, 220 (ed. a 5-a); Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 889 urm., etc.

(⁵) Cas. fr. D. P. 93. 1. 184; Sirey, 93. 1. 188; *Pand. Périod.* 94. 1. 292; André, *op. cit.* 158. — *Contrà:* Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 81, p. 220 urm.

Vinurile fine.

Aceeaş soluţie se admite, în genere, şi în privinţa vinurilor fine (1).

Medicamentele.

Furniturile produselor farmaceutice nu se consideră, de asemenea, ca furnituri de subzistenţă, în sensul art. 1729, 5⁰ (2).

Furniturile de haine, chiria localului, etc. Controversă.

Nu intră, de asemenea, în prevederile acestui text, furniturile de haine (3), nici chiria localului ocupat de debitor (4). Cuvântul *subzistenţă* nu are, în adevăr, întinderea ce are cuvântul alimente, care cuprinde atât hainele cât şi locuinţa. „*Legatis alimentis, cibaria et vestibus, et habitatio debebitur, quia sine his ali corpus non potest*„ (5)

Ce se înţelege prin familie.

Pentru a puteà reclamà acest privilegiu, trebue ca furniturile făcute să fie necesare la traiul personal al debitorului şi al *familiei sale*, ceeace cuprinde soţia şi copiii săi, servitorii şi toţi acei cari trăesc cu el sub acelaş acoperământ (6).

Vinul ordinar. Controversă.

(1) Vezi deciziile citate în Pand. fr., *v⁰ cit.*, 911; André, *loco, cit.* — Laurent (XXIX, 371) exclude chiar vinul în genere, pentrucă el n'ar fi necesar la existenţa omului, şi ar fi un obiect de lux. Planiol (II, 2571) observă însă, cu drept cuvânt, că Laurent scrie într'o ţară în care nu există vii. In adevăr, acolo unde există vii, vinul este băutura tuturor. Cpr. Guillouard *op. cit*, I, 240; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 914, etc.

(2) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 917.

(3) Vezi Beudant, *op. cit.*, I, 379, p. 326; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 343; Guillouard, I, 244; Mourlon, *op. cit.*, I, 82, p. 223; Aubry et Rau, III, § 260, p. 220, nota 26; Laurent, XXIX, 371; Troplong, *op. cit.*, I, 146, p. 206 urm.; Thiry, IV, 360; André, *op. cit.*, 158, p. 84. — *Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 19 *bis* 1; Martou, *op. cit.*, II, 377, p. 79. După aceşti din urmă autori, şi furnitura de ghete poate fi considerată ca o furnitură de subzistenţă, pentru care legea acordă un privilegiu. Vezi în acest din urmă sens art. 1924, 2⁰ lit. *e* din codul spaniol, care vorbeşte de avansuri făcute în *comestibile, haine şi încălţăminte (en comestibles, vestido ó calzado).*

(4) Cpr. Thiry, *loco cit.;* Beudant, *op. şi loco cit.;* Mourlon, *op. şi loco cit.;* Pand. fr., *v⁰ cit.*, 903; Baudry et Loynes, *op cit.*, I, 343, etc.

(5) L. 6, Dig., *De alimentis vel cibariis legatis.* 34, 1. Cpr. art. 1610 C. german, art. 171 C. portughez. etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 700, 701 (ed. a 2-a) şi tom. VIII, p 295. Cpr. Beudant, *op. cit.*, I. 379. p. 326.

(6) Cpr. Thiry, IV, 360; Aubry et Rau, III, § 260, p. 220, text şi nota 28 (ed. a 5-a); T. Huc, XIII, 44; Planiol, II, 2572; Acollas, III, p. 661; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques,* 926

Prietenii debitorului.

Prin cuvântul *familie* nu se înțeleg însă prietenii debitorului, chiar dacă ei ar trăi cu dânsul sub acelaş acoperământ (¹), nici chiar copiii cari ar aveà un domiciliu și o gospodărie a parte (²).

Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Presoanele care se bucură de acest privilegiu nu sunt numai comercianții, ca în codul francez (art. 2101, 5^0), dar oricine a făcut o furnitură de subzistență necesară debitorului sau familiei sale (³).

Aplic. art. 1724.

Dacă debitorul nu are destulă avere pentru ca toate furniturile de subzistență să fie plătite în întregimea creanțelor existente, fiecare din creditori va fi plătit în proporție cu creanța sa (art 1724).

Directorii de școli sau pensionate.

Directorii de școli sau pensionate nu au însă niciun privilegiu pentru furniturile de hrană, cărți, hârtie și altele, făcute elevilor lor (⁴). Textul belgian, pe care l-a tradus legiuitorul nostru, nu reproduce, în adevăr, dispoziția art. 1201, 5^0 din codul francez, care asimilează furnisorilor *en gros, les maîtres de pension.*

Furniturile celor 6 luni din urmă.

Acest privilegiu nu garantează decât furniturile celor șease luni din urmă, și aceasta pentru ca el să nu devie prea oneros pentru ceilalți creditori.

Cum se calculează termenul de 6 luni.

După penultimul alineat al textului belgian (art. 19), termenele arătate în cele trei paragrafe precedente, adecă privitoare la cheltuelile boalei de pe urmă, la salariile oamenilor de serviciu, ale calfelor de prăvălie și ale lucrătorilor cu ziua, precum și la furniturile de subzistență, se calculează dela moartea, desezisarea sau urmărirea mobilelor debitorului. Deși acest text a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuşi se decide, în genere, că termenul de șease luni, de care vorbeşte art. 1729, 5^0 se calculează dela începerea urmăririi contra debitorului (⁵).

---

urm. — Vezi însă Laurent (XXIX, 372), care înțelege prin familie numai rudele cărora debitorul datoreşte alimente.

(¹) Laurent XXIX, 372. — Vezi însă Trib. Paris, sentință citată în Pand. fr., *v⁰ cit.*, 935, pe care n'am putut-o controlà.

(²) Pand. fr., *v⁰ cit.*, 923.

(³) Martou, *op cit.*, II, 381, p. 80.

(⁴) Cloes, *op cit.*, I, 406, p. 222; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 111, p. 99, 100; Thiry, IV, 360; Martou, *op. cit.*, II, 383, etc.

(⁵) Cpr. Nacu, III, p. 597, No. 45.

Am terminat explicarea celor *cinci* privilegii, care se exercită asupra generalităței mobilelor debitorului

Art. 1729 § ultim.

Venim acum la ultimul paragraf al art. 1729. Acest text dispune că, dacă valoarea imobilelor n'a fost absorbită toată de creanțele privilegiate asupra imobilelor și de acele ipotecare, partea din prețul imobilelor ce mai rămâne se va afectà cu preferință la plata creanțelor arătate de art. 1729, 2^0—5^0.

Aceasta însemnează că privilegiile generale asupra mobilelor pot fi exercitate și asupra prețului provenit din vânzarea imobilelor debitorului, însă numai atunci când din acest preț mai rămâne ceva după plata creanțelor privilegiate asupra imobilelor și acelor ipotecare, ceeace dovedește favoarea privilegiilor statornicite de art. 1729 (1).

Această dispoziție de favoare se aplică numai privilegiilor prevăzute de art. 1729 § 2—5, căci privilegiul relativ la cheltuelile de judecată, de care vorbește prin redondență art. 1729 § 1, se întinde de drept, după art. 1727, asupra mobilelor și imobilelor debitorului.

Acestea sunt privilegiile care se exercită asupra tuturor mobilelor debitorului; altele nu pot să existe, pentrucă, după cum am spus-o de mai multe ori, privilegiile sunt de strictă interpretare și nu pot fi create decât prin lege. (Vezi *suprà*, p. 361).

Deosebire de C. francez.

(1) Această dispoziție este reproducerea *ad litteram* a paragrafului ultim din art. 19 al legei ipotecare belgiane. Acest text nu există în codul fr., însă art. 2104 din acest din urmă cod dispune că „privilegiile care se întind asupra imobilelor sunt acele prevăzute de art. 2101 (al nostru 1729)“; de unde rezultă că, după textul francez, creanțele prevăzute de art. 1729 au precădere asupra prețului imobilelor, chiar față de creditorii privilegiați și ipotecari asupra acestor imobile; pe când, după textul nostru, aceste creanțe nu sunt privilegiate asupra prețului imobilelor decât față de creditorii chirografari. Cpr. Thiry, IV, 362, *in fine*, p. 325, 326. Textul nostru lasă deci intact gajul creditorilor cari au drepturi reale asupra imobilelor, și nu conferă un drept asupra prețului acestor imobile, decât atunci când creditorii cu drepturi reale asupra lor sunt pe deplin satisfăcuți, ceeace este foarte echitabil, de oarece nu erà nicio rațiune de a nu se dà acestor din urmă o preferință față de creditorii chirografari. Cpr. Trib. Ilfov, Dreptul din 1906, No. 82, p. 654 urm. (cu observ. noastră).

Alte privilegii existente în dr. fr. şi inexistente la noi.

La aceste privilegii, legea franceză din 23 Decembrie 1874 mai adaogă, prin art. 14, privilegiul doicelor pentru hrana copiilor de ţâţă (¹); iar legea din 9 Aprilie 1898 adaogă creanţele victimelor unui accident profesional pentru cheltuelile medicale, farmaceutice, funerare, precum şi despăgubirele alocate acestor victime, din cauza unei incapacităţi vremelnice de muncă (²).

Asemenea dispoziţii vor trebui, de bună-samă, introduse şi la noi, atunci când va veni momentul mult aşteptat ca legiuitorul nostru să organizeze contractul de muncă (³).

§ 2. — **Despre privilegiile asupra oarecăror mobile (privilegii speciale mobiliare).**

Privil. speciale mobiliare.

Alăturea cu privilegiile cari se exercită asupra generalităţei mobilelor, despre care ne-am ocupat până acum, unele privilegii se exercită numai asupra unor mobile determinate.

Cauzele privilegiilor speciale mobiliare.

Aceste privilegii speciale se referă la două cauze principale. Unele au drept cauză un gaj expres sau tacit, şi se întemeiază chiar pe ideea de gaj, iar altele se întemeiază pe împrejurarea că creditorii cărora ele sunt conferite au făcut să intre şi au păstrat în patrimoniul debitorului mobilele care fac obiectul acestor privilegii.

Privilegiile cari se întemeiază pe ideea de gaj.

Fac parte din prima categorie: 1⁰ privilegiul creditorului amanetar sau gajist (⁴); 2⁰ privilegiul locatorului asupra mobilelor casei închiriate şi al arendătorului asupra pojijiei moşiei arendate; 3⁰ privilegiul hangiului; 4⁰ privile-

---

(¹) Salariul persoanelor care îngrijesc un copil nou născut în afară de domiciliul părinţilor săi, este, după această lege, privilegiat asupra tuturor mobilelor părinţilor acestui copil.
Dacă doica locueşte la părinţii copilului, salariul ei este privilegiat ca persoană de serviciu, soluţie admisibilă şi la noi, în baza art. 1729, 4⁰. Cpr. André, *op. cit.*, 151, p. 82.

(²) Vezi asupra acestei materii, în Franţa, Pand. fr., v⁰ *Travail*, 4033 urm. şi *Supplément*, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 55.

(³) Vezi asupra acestei materii, interesanta lucrare a distinsului nostru fost elev, d-l. C. Jornescu, *Contractul de muncă* (prima teză pentru doctorat, Iaşi, 1910).

(⁴) In asemenea caz, gajul este expres.

giul cărăuşului(¹), 5⁰ şi acel care garantează creanţele rezultând din abuzurile şi prevaricaţiunile comise de către funcţionarii publici, în exerciţiul funcţiunei lor(²).

Privil. cari fac parte din a doua categorie.

Fac parte din a doua categorie: 1⁰ privilegiul arendătorului asupra recoltei arendaşului pe anul curent(³); 2⁰ privilegiul care garantează creanţele datorite pentru seminţe, recolte şi instrumente de arătură şi cultură; 3⁰ privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru; 4⁰ şi în fine, acel al vânzătorului unor lucruri mobile neplătite.

Toate aceste privilegii sunt prevăzute de art. 1730 C. civ., însă în altă ordine decât acea stabilită mai sus.

Privilegiile întemeiate pe ideea de gaj.

I. — Privilegiul creditorului amanetar sau gagist.

Art. 1730, 3⁰ declară privilegiată creanţa pe amanetul ce este în posesiunea creditorului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1730.—Creanţele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt: 3⁰ Creanţa pe amanet ce este în posesiunea creditorului. (Art. 1686 urm., 1751, 1909 C. civ. Art. 480 C. com. Art. 2102 C. fr. Art. 20 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1730, 3⁰ reaminteşte că creditorul amanetar are, sub anumite condiţii, un privilegiu asupra lucrului amanetat. Acest privilegiu, care îşi aveà fiinţă şi în dreptul roman, a fost studiat *suprà*, p. 245 urm., şi nu mai avem nevoe de a reveni asupra lui(⁴).

(¹) In privinţa cărăuşului, chestiunea este însă controversată. Vezi *infrà*, explic. art. 1730 C. civ., 437 C. com., p. 431, 432.

(²) In toate aceste cazuri, gajul este tacit, ceeace însemnează că locatorul şi ceilalţi creditori sunt presupuşi a aveà posesiunea lucrurilor asupra cărora ei îşi exercită privilegiul lor, deşi nu o au în realitate. Cpr. Planiol, II, 2402, 2466 (ed. a 5-a).

(³) Vezi *infrà*, p. 418 urm.

(⁴) Dr. german. Incât priveşte privilegiul creditorului amanetar în codul german (art. 1208 urm.), vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 69, p. 102 urm. Vezi şi *suprà*, p. 322, nota 1.

II. — Privilegiul locatorului.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

1^0 Chiriile și arenzile. Când contractul este autentic, sau are o dată certă, proprietarul are privilegiu pentru toată chiria sau arenda pe anul curent, precum și pe tot timpul ce rămâne până la expirarea contractului.

Când contractul nu e autentic, sau nu are dată certă, proprietarul are privilegiu numai pentru chiria sau arenda pe anul viitor. (Art. 1416 C. civ.).

In cazul dintâiu(1), dacă prin contractul de arendare sau închiriere *nu va fi fost expres proibită subarendarea sau subînchirierea*(2), ceilalți creditori ai debitorului pot reînchiria casa sau rearendà moșia pentru timpul ce mai rămâne a curge după contract; dar sunt obligați de a plătì proprietarului tot ce-i este datorit.

Obiectele asupra cărora se exercită privilegiul sunt:

Pentru casă, toate mobilele din ea. Pentru moșie, toată recolta anului curent, precum și tot ce servește la exploatarea moșiei.

Acelaș privilegiu are loc pentru reparațiunile locative și pentru tot ce privește execuțiunea contractului. (Art. 1421, 1429 urm., 1447 urm. C. civil).

Proprietarul poate sechestrà mobilele care se află în casa sa sau pe moșia sa, când ele au fost duse în alt loc, fără consimțimântul său, și proprietarul conservă privilegiul său pe aceste mobile, întrucât timp le-a revendicat, adecă: când sunt în chestiune mobilele unei moșii, dacă a făcut cererea sa în patruzeci zile, și când sunt în chestiune mobilele unei case, în termen de cincisprezece zile. (Art. 972, 1171, 1176, 1182, 1416 urm. 1421, 1429, 1446 urm., 1455 urm., 1909 C. civ. Art. 610, 611 Pr. civ. Art. 783, 2^0 C. com. Art. 2102, 1^0 C. fr. Art. 20, 1^0 L. ipotec. belg.).

Art. 783 § 2 C. com. — Dispozițiile codului civil, privitoare la privilegiile asupra mobilelor, se aplică şi în materie de faliment, cu rezerva dispoziţiilor speciale cuprinse în acest cod, şi cu modificările următoare:

---

(1) Adecă: când contractul este autentic, sau are cel puțin dată certă, în care cazuri locatorul are privilegiu pentru toată chiria pe anul curent, precum și pe tot timpul ce rămâne până la expirarea contractului. După textul belgian, dreptul de reînchiriere sau rearendare există în ambele cazuri, fie că contractul are sau nu are dată certă, ceeace este logic. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 396; Guillouard, *Idem*, I, 322, *in fine*.

Deoseb. de redacție de textul fr. și de acel belgian.

(2) Cuvintele: *dacă prin contractul de arendare sau închiriere nu va fi fost expres proibită subarendarea sau subînchirierea*, lipsesc atât în textul fr. cât și în acel belgian, și sunt adaose de legiuitorul nostru. Art. 1958 din codul italian prevede, din contra, că dreptul de sublocațiune aparține celorlalți creditori ai locatarului, *cu toate că contractul n'ar permite subînchirierea sau subarendarea.*

2⁰ Privilegiul locatorului, prevăzut de art. 1730 C. civ., nu se întinde asupra mărfurilor eşite din magazine sau din locurile unde locatarul îşi exercită comerţul sau industria sa, dacă cei de al treilea au dobândit drepturi asupra lor, afară de cazul de sustracţiune frauduloasă. Privilegiul are loc şi pentru despăgubirea datorită locatorului după dispoziţiile art. 721 (¹). (Art. 1730, 1⁰ C. civ.).

Art. 610 Pr. civ. — Proprietarii, principalii chiriaşi sau arendaşi vor puteà, pentru chiriile sau arenzile neplătite şi datorite, să sechestreze, printr'o simplă petiţie dată către autoritatea judecătorească locală, lucrurile şi fructele care se vor aflà în casă, moşie sau pământul închiriat ori arendat.

Ei vor putea să sechestreze şi averea mişcătoare care se află în casă sau pe moşia lor, dar care s'a transportat în alt loc fără consimţimântul proprietarului; şi proprietarul păstrează privilegiul său pe această avere, întrucât timp a revendicat-o potrivit art. 1730 din codul civil.

Acelaş drept îl au proprietarii, principalii chiriaşi şi arendaşi cari nu au contract scris; sunt însă îndatoraţi ca, odată cu cererea de sechestru, să prezinte dovada de chemare în judecată şi să deà o cauţie fixată de autoritatea judecătorească. (Art. 611 Pr. civ. Art. 1730, 1⁰ C. civ.).

Art. 611 Pr. civ. — Lucrurile subchiriaşilor şi subarendaşilor, cari se vor aflà în locurile ocupate de dânşii, şi fructele pământului ce li s'a subarendat, se vor puteà sechestrà pentru plata chiriei sau arenzei ce datoreşte chiriaşul sau arendaşul principal. Li se vor ţine însă în samă chiriile sau arenzile ce ei au plătit de bună credinţă pentru termenii trecuţi, nu însă şi plăţile ce vor fi făcut înainte de vreme. (Art. 610 Pr. civ. Art. 1730, 1⁰ C. civ.).

Art. 18 L. proprietarilor din 1903. — Lucrurile eşite din casă sau după moşie, a căror cerere de readucere s'a făcut în termenii prevăzuţi de art. 1730 C. civil, sau se vor sechestrà şi depune în casă sau pe moşie, ori se vor păstrà în alt loc fixat de prezident.

Aceeaş măsură va fi luată şi pentru lucrurile locatarului, în caz de expulzarea lui, când el nu ar voì să le ridice, sau când vor fi sechestrate pentru neîndeplinirea obligaţiunilor sale.

Sub aceste texte ne vom ocupà: 1⁰ despre origina privilegiului locatorului; 2⁰ despre persoanele cari au acest privilegiu; 3⁰ despre creanţele garantate prin privilegiul locatorului; 4⁰ despre dreptul de reînchiriere sau rearendare

---

(¹) In privinţa art. 721 C. com., vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 222 urm.

al creditorilor locatarului sau arendașului; 5^0 despre lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului; și, în fine, 6^0 despre dreptul de revendicare conferit locatorului.

1^0 Origina privilegiului locatorului.

Dr. roman în privința fondurilor urbane.

Privilegiul locatorului de imobile își are origina sa în dreptul roman. In adevăr, după edictul pretorului, locatorul de case aveà, pentru garantarea creanței sale, o ipotecă tacită asupra mobilelor aduse în casă de locatar, ipotecă care nu există asupra mobilelor sau instrumentelor de exploatare aduse de către arendaș pe moșia arendată (¹).

In privința fondurilor rurale.

In privința fondurilor rurale, proprietarul locator aveà numai un drept de gaj tacit asupra fructelor culese ale fondului arendat (²) și, în lipsa unei convenții contrare, el erà presupus că s'a mulțumit cu această siguranță.

Dr. vechiu fr.

Ipoteca tacită din dreptul roman a trecut și în vechiul drept francez, în provinciile de drept scris, transformându-se cu timpul într'un privilegiu. In provinciile cutumiere, însă, cele mai multe cutume au întins acest privilegiu la mobilele și instrumentele de cultură ale arendașului (³).

C. Calimach.

Codul Calimach are, în această privință, următoarele dispoziții:

Art. 1478 (corespunzător cu art. 1101 din codul austriac): „Spre siguranța banilor chiriei, are închirietorul casei dritul amanetului asupra pojijiei și altor lucruri mișcătoare, care sunt a însuș chirierului ori subchirierului, ori s'au încredințat lor de către un al treilea cineva, și care se găsesc în casă la vremea dărei jălobei, până ce se va dovedì că lucrurile sunt drepte a acestui al treilea“.

Art. 1479 (corespunzător tot cu art. 1101 C. austriac, partea finală): „Dătătorului moșiei în posesie se cuvine dritul amanetului

---

(¹) *„Eo jure utimur, ut quæ in prædia urbana inducta, illata sunt, pignori esse credantur, quasi id tacitè convenerit. In prædiis rusticis, contra observatur“*. (L. 4, Pr., Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(²) *„In prædiis rusticis fructus qui ibi nascuntur, tacitè intelliguntur pignori esse domino fundi locati, etiam si nominatim id non convenerit“*. (L. 7, Pr., Dig., *loco cit.)*. Cpr. Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. Carré din 1822).

(³) Cpr. Pothier, *Tr. de la procédure civile*, X, 482, p. 227 (ed. Bugnet); Valette, *Privil. et hypothèques*, 51, p. 56, etc.

asupra vitelor posesorului ce se află pe moşie, şi asupra rodurilor şi asupra înarmărei moşiei" (¹).

2⁰ Persoanele cari se bucură de privilegiul locatorului.

Exercit. priv. de orice locator în genere.

Privilegiul locatorului, care este independent de stipulaţiile părţilor şi de modul de plată al câştiurilor, aparţine *oricărui locator de imobile* în genere, fie el român sau străin (²), fie imobilele urbane sau rurale, fie că pe aceste imobile se găsesc sau nu se găsesc clădiri (³).

Locatarul principal.

Este adevărat că art. 1730, 1⁰ vorbeşte de *proprietar*, însă acest cuvânt este sinonim cu *locator*. Astfel, locatorul, fie el proprietar, posesor, uzufructuar, etc. sau chiar locatar principal, se foloseşte de acest privilegiu. In adevăr, art. 16 din legea proprietarilor dispune că drepturile pe care le are proprietarul faţă de locatarul principal, le are şi orice locatar faţă de sublocatarii sau cesionarii cari vin în urmă. Apoi, art. 610 Pr. civilă conferă locatarilor sau arendaşilor principali dreptul de a sechestrà mobilele sublocatarilor. Or, acest sechestru nu are alt scop decât acela de a asigurà privilegiul conferit de art. 1730, 1⁰ (⁴).

(¹) Mai vezi art. 1997, lit. j C. Calimach, asupra căruia cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1870, p. 254 urm. Cpr. art. 579, 585 C. civil german, etc. Vezi asupra art. 1101 din codul austriac, *Stubenrauch, Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche*, II, p. 333 urm. (ed. a 8-a, 1903); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco, avvicinati dalle leggi romane, francesi e sarde*, IV, p. 429 urm. (Venezia, 1854), etc.

(²) Privilegiile nu atârnă, în adevăr, de calitatea persoanelor cari le invoacă, ci sunt stabilite într'un interes general de credit public. Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 329, text şi nota 4. Vezi şi *infrà*, rubrica: *Privilegiile în dreptul internaţional privat.*

(³) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1027. — Astfel, Curtea din Aix a acordat un privilegiu locatorului unui teren gol asupra tribunelor stabilite de locatar, spre a primì, pentru un preţ determinat, persoanele doritoare de a asistà la o serbare publică. Sirey, 65. 2. 33; D. P. 66. 2. 9. Cpr. C. Caen, Sirey, 94. 2. 312. Vezi Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 356; Guillouard, *Idem*, I, 264; Laurent, XXIX, 381; T. Huc, XIII, 48; Planiol, II, 2469 (ed. a 5-a). — *Contrà:* Aubry et Rau, III, § 261, p. 141, nota 12 (ed. a 4-a).

(⁴) Cpr. Planiol, II, 2467; Thiry, IV, 368; Aubry et Rau, III, Aşa dar, privilegiul statornicit de art. 1730, 1° aparţine *oricărui locator de imobile* urbane sau arendător de imobile rurale (1).

El nu aparţine însă aceluia care ar fi concedat abitaţia gratuită a unui imobil, sau cu titlu de comodat (2).

Privil. nu mai aparţine proprietarului care a vândut imobilul închiriat.

Se decide de asemenea, cu drept cuvânt, că proprietarul, care a vândut imobilul închiriat sau arendat, nu se mai bucură de privilegiul locatorului, nici chiar pentru câştiurile ce-i erau datorite înainte de înstrăinare, fiindcă acest privilegiu întemeindu-se pe ideea de gaj, gajul în specie nu mai există pentru dânsul din momentul perderei posesiunei imobilului, de oarece noul proprietar, iar nu acel vechiu, este presupus a aveà posesiunea mobilelor cari garnisesc acum imobilul (3).

Quid în privinţa fructelor recoltei anului curent?

Dar dacă aceasta este adevărat în privinţa mobilelor cari garnisesc casa închiriată, nu tot astfel este în privinţa fructelor recoltei anului curent. In adevăr, acest privilegiu ne mai întemeindu-se pe ideea de gaj, ci locatorul fiind mai mult un creditor, care a pus o valoare (recolta) în pa-

---

§ 261, p. 226, text şi nota 3 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 791, p. 136; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* II; Laurent, XXIX, 382; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 356; P. Pont, *Idem*, I, 117; Martou, *Idem*, II, 388; Thézard, *Idem*, 336; Cloes, *Idem*, I, 422, 423; Pand. fr., v° *cit.*, 106 urm.; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 407, p. 347; C. Metz, D. P. 70. 2. 139; Sirey, 70. 2. 237, etc.

(1) Privilegiul locatorului sau arendătorului nu autoriză însă pe acesta să împedice vânzarea averei mobile a locatarului sau arendaşului, cerută de alţi creditori (art. 478 Pr. civ.). Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1907, No. 2. — S'a decis de asemenea, cu drept cuvânt, că nici dreptul de retenţie al creditorului amanetar nu poate fi opus celorlalţi creditori, cari pot urmărì şi vinde lucrurile constituite în gaj de către debitorul lor, rămânând ca creditorul gagist să fie inscris cu preferinţă la tabloul de distribuirea preţului rezultat din vânzarea gajului. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1910, No. 47 şi din 1911, No 7. Vezi *suprà*, p. 267, 268 şi 285, *ad notam.*

(2) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 431, p. 259.

(3) Thiry, IV, 368; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 358; Pand. fr., v° *cit.*, 1038 urm. Cpr. C. Orléans şi Cas. fr. Sirey, 39. 2. 427; Sirey, 93. 1. 169; *Pand. Périod.* 94. 1. 281; D. P. 94. 1. 265. — Vezi însă C. Caen, D. P. 54. 5. 603 (decizie criticată de autori). Cpr. Pand. fr., v° *cit.*, 1045 urm.

trimoniul debitorului său, este just ca el să fie plătit din această valoare, cu preferință înaintea celorlalți creditori ai aceluiaș debitor. Fructele moșiei arendate, zice foarte bine Domat, sunt presupuse a aparține proprietarului moșiei până la plata arendei sale (1).

Privilegiul ne mai fiind deci supus, în specie, unei condiții de posesiune, poate fi exercitat de către locator asupra acestor bunuri, chiar dacă el a perdut posesiunea imobilului (2).

Locatorul unui apartament mobilat. Controversă.

Privilegiul statornicit de art. 1730, 1⁰ ar puteà fi recunoscut, după unii, și locatorului unui apartament mobilat, dacă locatarul a introdus în acest apartament mobile asupra cărora privilegiul poate fi exercitat (3), deși este de principiu că art. 1446, care obligă pe locatar a mobilà îndeajuns casa închiriată, nu se aplică la închirierea apartamentelor mobilate (4).

Locatorul de lucruri mobile nu are privilegiu.

Cât pentru locațiunile de *mobile*, ele n'au părut destul de importante spre a se conferì locatorului un privilegiu. Asemenea locatori nu se vor folosì deci de privilegiul statornicit de art. 1730, 1⁰ (5).

3⁰ Creanțele garantate prin privilegiul locatorului.

Acest privilegiu garantează chiriile și arenzile (art. 1730, al. 1⁰, *ab initio)*, și chiar dobânda lor convențională, această dobândă fiind un accesoriu al chiriei sau arendei (6), precum şi reparaţiile locative şi toate obligaţiile cari decurg din clauzele contractului, deci şi despăgubirile pentru daunele aduse imobilului de către locatar sau arendaş (art. 1730, 1^0, *in fine)* (1).

---

(1) Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. Carré). Vezi și Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 88, No. 1 (ed. din 1833).

(2) Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* III; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1056; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 359; P. Pont, *Idem*, I, 123, p. 94 (ed. a 3-a, 1883); Guillouard, *Idem*, I, 297. — *Contrà:* Laurent, XIX, 428 urm.; T. Huc, XIII, 63.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 356, *in fine;* Guillouard, *Idem*, I, 266; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1069 și 1337 urm. — Vezi însă în sens contrar, Trib. Bruxeles, D. P. 67. 3. 79; Trib. Paris, *Dreptul* din 1910, No. 30; T. Huc, XIII, 50, etc.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 133.

(5) Thiry, IV, 368, *in fine;* Cloes, *op. cit.*, I, 424; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 357; Guillouard, *Idem*, I, 263; P. Pont, *Idem*, I, 116; Thézard, *Idem*, I, 336; T. Huc, XIII, 49; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1028 urm.; Laurent, XXIX, 380, și toți autorii.

(6) C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27 și *Cr. judiciar* din 1903, No. 66.

Garant. deficitului cauzat prin reînchirierea imobilului cu un preţ mai mic.

In baza acestui principiu s'a decis că privilegiul locatorului se aplică şi deficitului ce ar rezultà atunci când, reziliându-se contractul din culpa locatarului sau arendaşului, s'ar închirià sau arendà imobilul în contul fostului chiriaş sau arendaş, cu un preţ mai mic decât acel al contractului primitiv (2).

Garant. banilor avansaţi de arendător, arendaşului. Controversă.

Se decide, în genere, că acest privilegiu există şi în privinţa banilor avansaţi de către arendător, arendaşului, atunci când aceste avansuri au fost făcute în baza unei obligaţii izvorîte din contract (3), şi după unii, chiar dacă aceste avansuri n'ar fi fost făcute în baza contractului (4).

Variarea întinderei privilegiului.

In ceeace priveşte chiriile şi arenzile, întinderea privilegiului variază după cum contractul este autentic sau are măcar dată certă, ori este verbal sau scris, însă fără dată certă (5).

---

(1) Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, p. 575 şi *Dreptul* din 1881, No. 64. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 394; P. Pont, *Idem*, I, 124: Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* XII; Laurent, XXIX, 406; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 413, etc.

Dr. roman.

Şi la Romani, ipoteca tacită conferită locatorului garantà, pe lângă chirii şi arenzi, toate creanţele cari puteau să derive din contractul de locaţiune, de exemplu: despăgubirile datorite de locatar din cauza abuzurilor sale de folosinţă, *non solum pro pensionibus, sed et si deteriorem habitationem fecerit culpa sua inquilinus.* (L. 2, Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(2) Cas. rom. Bult. 1894, consid. dela p. 541 şi *Cr. judiciar* din 1894, No. 25, p. 197.

(3) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 254; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 432; Duranton, XVII, 177 şi XIX, 96; C. Douai, Sirey, 51. 2. 77.

(4) Pothier, *op. şi loco cit.;* Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 154; Duranton, XIX, 97; Beudant, *op. cit.*, I, 413, p. 357.— *Contrà:* Cloes, *op. şi loco suprà cit.*

(5) De fapt contractele scrise vor aveà în totdeauna dată certă, din cauza vizărei exemplarului care se găseşte în mâna locatarului sau arendaşului de către administraţia financiară (art. 40 din L. timbrului). Cpr. Cas. rom. Bult. 1894, consid. dela pag. 541.

Cazul când contractul este autentic sau are dată certă.

In cazul întăi, adecă, când contractul este autentic sau are măcar dată certă, locatorul sau arendătorul are privilegiu pentru toată chiria sau arenda pe tot timpul ce rămâne a curge până la expirarea contractului (1).

Falimentul locatarului.

Acest privilegiu nu se poate pierde printr'un fapt posterior, care ar puteà să survie în averea și starea de fapt a locatarului, cunoscută proprietarului, și asupra căreia el a înțeles să-și exercite privilegiul său la facerea contractului. Deci, în caz de faliment al locatarului, chiar dacă s'a fixat o cotă concordatară pentru toate datoriile sale, către alți creditori, privilegiul ce locatorul are asupra mobilelor chiriașului său nu poate fi pierdut, nici micșorat, chiar dacă el n'ar fi intentat nicio acțiune, sau nu s'ar fi prezentat cu creanța chiriei sale la verificare (2).

Anticiparea termenului datoriei.

Când legea conferă locatorului dreptul *la toate câștiurile viitoare*, ea îl autoriză prin aceasta însăș a cere plata unei datorii înainte de scadența ei. Această anticipație se justifică, zice Troplong (3), prin natura privilegiului, care afectează atât de mult lucrul constituit drept siguranță a plăței, încât legiuitorul a preferat să anticipeze termenul datoriei, spre a nu compromite interesele creditorului privilegiat.

Cazul când contractul este verbal sau scris, fără dată certă.

In cazul când contractul este verbal sau scris, însă fără dată certă, locatorul sau arendătorul are privilegiu numai pentru chiria sau arenda *pe anul curent*, adecă: pe anul în care s'a produs faptul care face ca locatarul sau arendașul să fie insolvabil, și care a dat loc la un concurs de creditori (1), *şi pe anul viitor* (art. 1730, 1^0 § *ab initio)*, el rămânând pentru rest un creditor chirografar.

---

(1) Pe lângă chiria sau arenda pe anul curent și aceea viitoare până la expirarea contractului, locatorul sau arendătorul are privilegiu nu numai în privința câștiurilor ajunse la scadență după ce contractul a dobândit dată certă, dar chiar și în privința acelora cari au devenit exigibile înainte ca contractul să fi dobândit dată certă, exceptându-se, bine înțeles, cazurile de fraudă și de exercitare a acțiunei pauliene. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 401; Valette, *op. cit.*, 62; Guillouard, *Idem*, I, 312; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 102, p. 283. — Vezi însă P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 126. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1439 urm.

(2) Cas. rom. Bult. 1902, p. 746 urm.

(3) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 155. Cpr. Cloes, *Idem*, I, 439.

Motivul pentru care legea are mai multă încredere în contractele autentice sau cu dată certă.

Legea are deci mai multă încredere în contractele autentice sau măcar cu dată certă, decât în acele verbale sau scrise, însă fără dată certă, pentrucă aceste din urmă au putut, cu cea mai mare uşurinţă, să fie făcute de ocazie, după o înţelegere prealabilă între locator şi locatar sau arendaş, spre a fraudà pe creditorii acestui din urmă (2).

Existenţa privilegiului pentru anii trecuţi. Controversă.

Legiuitorul, ocupându-se numai de anul curent şi de acei viitori, chestiunea este de a se şti dacă locatorul poate invocà privilegiul său pentru anii trecuţi, a căror chirie sau arendă n'a fost încasată, admiţându-se, bine înţeles, că aceste chirii sau arenzi n'au fost prescrise conform art. 1907 din codul civil. Afirmativa este neîndoelnică: 1^0 pentrucă art. 1730 declară privilegiate, în termeni generali, chiriile şi arenzile; şi 2^0 pentrucă distincţia făcută de acest text, între contractele autentice sau cu dată certă şi acele fără dată certă, se referă numai la anii viitorii; 3^0 in fine, pentrucă art. 610 Pr. civ. permite proprietarilor şi principalilor locatari sau arendaşi să exercite privilegiul lor pe cale de sechestru *pentru chiriile sau arenzile neplătite şi datorite* (3).

Art. 1437. Tacită relocaţie.

De câteori, la expirarea unui contract autentic sau sub semnătură privată având dată certă, locatarul rămâne şi este lăsat în posesiune, atunci se îndeplineşte o tacită relocaţie sau reconducţie care, după art. 1437 C. civ., se consideră ca un nou contract, însă fără termen de astă dată.

Existând deci, în specie, un contract de locaţie, se înțelege că tacita relocație va fi garantată prin privilegiul locatorului (¹); însă fiindcă, în specie, acest nou contract nu este nici autentic, nici măcar cu dată certă, privilegiul se va exercità numai pentru chiria sau arenda pe anul curent și pe anul viitor (²).

---

(1) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 27 şi din 1902, No. 26; *Cr. judiciar* din 1903, No. 66; Beudant, *op. cit.*, I, 420, etc.

(2) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 420, p. 363; Thiry, IV, 370, p. 329; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 400; Guillouard, *Idem*, I, 311; Mourlon, *op. cit.*, I, 90, p. 248; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 20, No. 19, etc.

(3) Cpr. D. Negulescu, *op. cit.*, pag. 21, No. 20. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată. Vezi în diferite sensuri, Beudant, *op. cit.*, I, 420, p. 363 urm.; Valette, *op. cit.*, 63, p. 73 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 405; Thézard, *Idem*, 381, p. 453 urm.; Guillouard, *Idem*, I, 316; Aubry et Rau, III, § 261, p. 239, text şi nota 27 (ed. a 5-a); C. Metz, D. P. 59. 2. 8; Sirey, 59. 2. 129. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1449 urm.

4⁰ Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului.

Justficarea dispoziției care permite creditorilor locatarului de a reînchirià imobilul.

De câteori contractul este autentic sau are măcar dată certă, și locatorul primește plata anticipată a anilor viitori, locatarul sau arendașul are drept a se folosì de imobilul închiriat sau arendat pentru tot timpul ce rămâne încă a curge. El nu se poate însă folosì de acest drept, fiindcă-l presupunem falit sau insolvabil. De aceea legea conferă creditorilor săi dreptul de a reînchirià casa sau de a rearendà moșia pentru timpul ce mai rămâne a curge după contract, și de a se folosì de acest contract, sub îndatorirea însă de a plătì locatorului tot ce i se datorește. Această dispoziție este foarte echitabilă. Ea este pentru creditori o compensație a prejudiciului ce sufăr prin plata anticipată a câștiurilor și un mijloc de a împedicà pe locator de a aveà în acelaș timp și beneficiul câștiurilor și folosința imobilului închiriat sau arendat (³).

Neoprirea subînchirierei sau sub-arendărei prin contract.

Pentru ca creditorii să poată uzà de această dispoziție echitabilă, se cere însă ca subînchirierea sau subarendarea să nu fi fost oprită prin contract, textul nostru fiind chiar expres în această privință (⁴).

(¹) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 187, *ad notam*.

(²) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 393; Nacu, III, pag. 604, No. 54. — *Contrà:* Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 157, care aplică tacitei relocații aceleași principii ca și la contractele autentice, sau având dată certă. Cpr. Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1468 urm.

(³) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 440; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1547, și autoritățile citate acolo.

(⁴) In Belgia și în Franța se decide însă, în genere, contrariul. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 397; Cloes, *op. cit.*, I, 440; Valette, *op. cit.*, 64, p. 78; Troplong, *op. cit.*, I. 155; Thiry, IV, 372; Aubry et Rau, III, § 261, p. 244 (ed. a 5-a). — *Contrà:* C. Paris (24 Februarie 1825), Répert. Dalloz, v⁰ *Louage*, p. 409, *ad notam*.

Renunțarea la beneficiul clauzei proibitive din contract.

Se susține însă că proprietarul care uzează, în contra sublocatarului sau subarendașului, de privilegiul ce-i conferă legea, fiind presupus că a renunțat la beneficiul clauzei proibitive din contract, nu poate oprì pe creditorii chiriașului sau arendașului de a subînchirià sau subarendà imobilul în folosul lor, pentru tot timpul cât contractul mai este încă lucrător (1).

Creditorii cari uzează de facultatea ce le dă legea, trebue să plătească locatorului tot ceea ce i se datorește.

Am văzut că creditorii, cari uzează de facultatea ce le conferă legea de a reînchirià sau rearendà imobilul, trebue să plătească proprietarului tot ce i se datorește. Astfel, dacă presupunem că erau datoriți doi ani trecuți și trei ani viitori, și că vânzarea mobilelor afectate la privilegiul locatorului nu a ajuns spre a se plătì decât cei doi ani trecuți și un an viitor, creditorii cari voesc să reînchirieze sau să rearendeze imobilul, vor trebuì să plătească locatorului cei doi ani viitori, plus reparațiile locative și, în genere, tot ce locatarul datorește cu ocazia executărei contractului. Reînchiriând sau rearendând imobilul, ei se obligă personal față de locator (2).

Plata câștiurilor anilor neplătiți. Controversă.

Chestiunea este însă de a se ștì dacă, atunci când prețul mobilelor afectate la acest privilegiu nu ajunge decât la plata unei părți din anii viitori, creditorii pot sau nu să reînchirieze sau să rearendeze imobilul pentru numărul anilor viitori cari au fost plătiți, fără a plătì câștiurile celorlalți ani. Afirmativa este admisă de unii (3), însă chestiunea este foarte controversată.

5° Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului.

Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului sunt, pentru casă, toate mobilele din ea (4), iar pentru moşie, toată recolta anului curent şi tot ce serveşte la exploatarea ei (¹).

---

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 78. text și nota 1.

(2) Cpr. Thiry, IV, 373; Martou, *op. cit.*, II, 398, etc.

(3) Vezi Martou, *op. cit.*, II, 400; Valette, *op. cit.*, 64, p. 80; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 95, p. 250; Duranton, XIX, 91. — Vezi însă Aubry et Rau, III, § 261, p. 243, text și nota 30 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 439; Guillouard *Idem*, I, 324; Laurent, XXIX, 402; Thiry, IV, 374. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *cit.*, 1565 urm. Vezi și Cloes, *op. cit.*, I, 441, etc.

(4) Cpr. art. 1478 C. Calimach (1101 C. austriac).

Banii datoriţi locatarului.

Locatorul nu are însă privilegiu asupra unei sume de bani ce locatarul ar aveà să primească dela cineva (²).

Mobilele prin destinaţie.

Dacă, odată cu un imobil, s'au închiriat si mobile prin destinaţie, precum ar fi, de exemplu, mobilierul unui otel, chiria lor este plătibilă cu privilegiu, ca şi chiria otelului din care aceste mobile fac parte integrantă (³).

Ce se înţelege prin casă şi moşie.

Prin cuvântul general *casă (tectorium)* se înţelege nu numai o casă de locuit, ci şi o prăvălie, o magazie, o uzină, un grajdiu, etc. şi chiar un şopron sau o şură sub care s'ar pune trăsuri, cai, ori alte lucruri (⁴); iar prin *moşie* se înţelege orice fond rural, fie că ar existà sau nu ar existà pe el clădiri (⁵).

Ce se înţelege prin mobile. Controversă.

Prin *mobilele* casei se înţeleg toate acele cari o garnisesc, precum: mesele, scaunele, oglinzile, tablourile, paturile, cărţile cari compun o bibliotecă, o galerie de tablouri sau o colecţie de medalii ori alte antichităţi, tacâmurile şi serviciile de masă, lucrurile depuse în pod, în pivniţe sau în alte locuri, fie că servesc sau nu la consumaţie, şi chiar hainele, rufele, albiturile şi instrumentele

---

(¹) Cpr. art. 1480 C. Calimach (1101 C. austriac). — Proprietarul nu este însă obligat a urmărì întreaga recoltă, el putând urmărì numai o parte din ea. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85.

(²) Cas. rom. Bult. 1889, p. 419 şi *Dreptul* din 1889, No. 37, p. 292.

(³) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 27, consid. dela p. 213 coloana 2.

(⁴) Cpr. Pand. fr., v° *cit.*, 1077; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 153; Cloes, *Idem*, I, 445, etc. Iată cum se exprimă în această privinţă Domat (*Lois civiles*, III, p. 454, No. 18): *„Ce privilège des propriétaires des maisons sur les meubles des locataires, s'étend aux propriétaires des boutiques, des greniers et de tous autres lieux, sur les meubles que les locataires de ces lieux peuvent y avoir“*. *„Si horreum fuit conductum, vel diversorium, vel area, tacitam conventionem de invectis illatis, etiam in his locum habere putat Neratius. Quod verius est“*. (L. 3, Dig., *In quibus causis pignus, vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(⁵) Cpr. Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, I, 440, p. 387, text şi nota 1.

necesare la exercițiul profesiunei locatarului, afară bine înțeles de acele lucruri cari, după lege, nu pot fi urmărite (1).

C. german. Art. 559.

Art. 559 din codul german dispune anume că dreptul de gaj al locatarului *(das Pfandrecht)* nu se întinde la lucrurile ce nu pot fi urmărite (2).

Art. 406 urm. Pr. civ.

Toate aceste lucruri, afară de acele sustrase dela urmărirea creditorului (art. 406 urm. Pr. civ. și art. 110 L. judecăt. de ocoale din 30 Decembrie 1907), sunt lovite de privilegiul locatorului.

Banii, juvaerele, creanțele, etc. Controversă.

Nu intră însă în această categorie, după părerea generală admisă în Franța (3): banii (4), juvaerele ce se găsesc în casa locatarului sau sublocatarului (5), nici creanțele sau titlurile la purtător (6), nici brevetele de invenție (7), etc.

---

(1) Cpr. Planiol, II, 2468; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1095 urm., și autoritățile citate acolo. — *Contrà:* (în privința hainelor și rufelor), Thézard, *Privil. et hypothèques*, 343, p. 456.

(2) „*Es erstreckt sich nicht auf die der Pfändung nicht unterworfenen Sachen*". Vezi *suprà*, p. 322 nota 1.

(3) Trebue însă să observăm că, la noi, art. 1730, 1^{0} nu vorbește, ca textul corespunzător francez, de mobilele care *garnisesc casa închiriată, ci de toate mobilele din ea.*

(4) Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1908, No. 40, p. 325.

(5) Pand. fr., v⁰ *Bail en général*, 1321 și *Privil. et hypothèques*, 1102; T. Huc, XIII, 55; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 408; Guillouard, *Idem*, I, 279, 280; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 366; Laurent, XXIX, 413; Aubry et Rau, III, § 261, p. 228, text și nota 8 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 377; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* IV; André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 176, p. 90; Persil, *Régime hypothécaire*, I, No. 5, p. 93; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 18, etc. — *Contrà* (în privința juvaerelor), Planiol, II, 2468 (ed. a 5-a); Baudry-Lacantinerie, II, 1377 (ed. a 9-a); P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 121. Cpr. Pothier *(Louage*, IV, 248, 250), care admite privilegiul locatorului asupra juvaerelor, nu însă asupra banilor ce s'ar găsi în casa închiriată.

Costume, decoruri, etc.

Incât privește costumele și decorurile de teatre, vezi T. Huc, XIII, 55.

(6) Vezi Pothier, *op. cit.*, IV, 251; Mourlon, III, 1277, *in fine*, și autorii citați în nota precedentă. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul*, din 1908, No. 40, p. 325.

(7) Aubry et Rau, III, § 261, p. 228 (ed. a 5-a); C. Lyon, Sirey, 64. 2. 232; D. P. 64. 2. 234. — S'a decis, de asemenea, că privilegiul locatorului nu poate fi exercitat asupra produselor bănești provenite din industria locatarului continuată de sindic. C. Paris, D. P. 61. 5. 386, No. 1.

Mărfurile locatarului aflătoare în prăvălii, fabrici, etc.

Privilegiul locatorului există însă asupra mărfurilor aflătoare în prăvălia locatarului, ca şi asupra obiectelor prime şi acelor manufacturate ce se găsesc în fabrici, pentrucă aceste lucruri au menirea de a fi consumate sau vândute şi înlocuite prin altele(¹).

In caz însă când comerciantul locatar şi-ar vinde toată marfa, lichidând comerţul său, locatorul ar fi în drept a luà măsuri pentru a-şi asigurà privilegiul său(²).

Exercit. privil. asupra mobilelor sublocatarilor.

Locatorul îşi exercită privilegiul său nu numai asupra mobilelor locatarului, ci şi asupra acelora ale sublocatarilor săi, după cum dispun anume atât art. 1478 din codul Calimach, cât şi art. 611 din procedura civilă actuală, însă bine înţeles numai până la concurenţa preţului sublocaţiunei, căci altfel locatarul principal ar fi făcut, prin sublocaţiune, acest privilegiu iluzoriu(³).

Asupra lucrurilor aparţinând terţiilor.

Mai mult încă, privilegiul statornicit de art. 1730, 1° se exercită, în principiu, şi asupra mobilelor aparţinând terţiilor, dacă se stabileşte că, în momentul încheierei contractului, locatorul credeà, de bună credinţă, că aceste mobile aparţineau locatarului său(⁴).

(¹) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 249; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 365; Guillouard, *Idem*, I, 274, *in fine* : Thiry, IV, 377; Laurent, XXIX, 416; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* V; Pand. fr., v° *cit.*, 1106; Trib. Brăila, *Dreptul* din 1883, No. 86; C. Paris, D. P. 87. 2. 52; Sirey, 87. 2. 203, etc.

Art. 783, 2° C. com.

Incât priveşte mărfurile eşite din magaziile locatarului comerciant, declarat în stare de faliment, vezi art. 783, 2° C. com.

(²) Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1377, *in fine* (ed. a 9-a).

(³) Vezi autorităţile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 70, 71, nota 3. Cpr. Planiol, II, 2471; Thiry, IV, 380; Pand. fr., v° *cit.*, 1377 urm.; Cas rom. Bult. S-a 1, 1884, p. 411, etc.

C. german. Art. 559.

In codul german, privilegiul sau dreptul de gaj al locatorului nu se întinde, din contra, asupra mobilelor aparţinând terţiilor sau sublocatarilor (art. 559). Vezi Ernst Barre, *Bürgerliches Gesetzbuch und Code civil*, § 58, *in medio*, p. 86. Vezi şi *suprà* p. 322, nota 1.

(⁴) Cas. rom. şi C. Galaţi, Bult. 1890, p. 248 şi *Dreptul* din 1888, No. 16; C. Orléans, *Pand. Périod.* 1907. 2. 42; *Pand. Périod.* 1900. 2. 342. Cpr. Trib. Covurlui, *Cr. judiciar* din 1907, No. 2 (motive); Planiol, II, 2399, 2470; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 282; Thiry, IV, 378, 379; Pand.

Pentru aceasta trebue însă ca mobilele terţiilor să nu fi fost aduse de locatar în treacăt, cu titlu de depozit(1), sau numai pentru un timp determinat(2).

Mobilele dotale ale femeei. Controversă.

In baza acestui principiu se decide, cu drept cuvânt, deşi chestiunea este controversată, că mobilele dotale introduse în imobilul închiriat de bărbat, sunt supuse privilegiului locatorului, dacă acest din urmă este de bună credinţă, adecă dacă el n'a fost încunoştiinţat că aceste mobile aparţineau femeei(3).

Art. 1730, 5^{0}.

Tot în baza aceluiaş principiu s'a mai decis că privilegiul locatorului primează pe acel al vânzătorului lucrului (art. 1730, 5^{0}), atunci când cel dintâiu era de bună credinţă, adecă, n'a ştiut că preţul lucrurilor introduse la el de către locatar sau arendaş, era încă datorit(4).

Aducerea la cunoştinţa locatorului că mobilele aparţin terţiilor.

Cei de al treilea, cari aduc mobile în casa locatarului, vor face deci foarte bine de a preveni despre aceasta pe locator, fie printr'o somaţie extrajudiciară (aceasta ar fi încă cel mai bun mijloc), fie printr'o scrisoare recomandată, fie altfel. La nevoe, terţii ar puteà chiar să dovedească prin martori că ei au adus faptul la cunoştinţa locatorului(5).

---

fr., v^{0} *cit.*, 1264 urm., 1270 urm., şi autorităţile citate acolo. Vezi şi tom. IX al Coment. noastre, p. 131, text şi nota 2.

(1) Cpr. C. Bordeaux, *Pand. Périod.* 1905. 2. 33.

(2) Cpr. C. Alger, D. P. 94. 1. 182. — Vezi însă Guillouard, *op. şi loco suprà cit.*

(3) Cas. rom. Bult. 1907, p. 1352; *Cr. judiciar* din 1907, No. 64 şi *Dreptul* din 1907, No. 78 (cu observ. noastră), precum şi alte autorităţi, citate *pro* şi *contra* în tom. IX al Coment. noastre, p. 131, nota 2.

(4) Cas. fr. D. P. 1909. 1. 57. Vezi şi *infrà* explicarea art. 1730, 5^{0}.

(5) Beudant, *Suretés personnelles et réelles*, 1, p. 356. — Chestiunea de a se şti dacă terţiul, care pretinde a fi proprietarul mobilelor ce se găsesc în casa locatarului, a adus sau nu la cunoştinţa locatorului drepturile ce el pretinde a aveà asupra acestor mobile, este o chestie de fapt de suverana apreciere a instanţelor de fond. Cas. fr. Sirey, 83. 1. 360; D. P. 83. 1. 443; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1684 (motive). — In orice caz, cunoştinţa locatorului despre aceasta se va puteà dovedì conform dreptului comun, adecă: 1^{0} prin notificarea sau scrisoarea ce i s'a făcut; 2^{0} prin mărturisirea sau jurământul locatorului; 3^{0} prin martori, fiindcă această dovadă este de drept comun, de câteori este vorba de un fapt ma-

Lucrurile nesupuse privilegiului.

Nu sunt însă supuse acestui privilegiu: lucrurile unei persoane, pe care locatarul a primit-o la el, dându-i ospitalitatea, în calitate de rudă sau amic (¹).

Mărfurile străine aflătoare la comisionari.

Privilegiul locatorului nu se întinde, de asemenea, asupra mărfurilor pe care un comisionar locatar le are în casa sa spre a fi vândute în socoteala comitentului său (²).

Cazuri excepționale în cari locatorul știe că lucrurile sunt străine.

Sunt însă cazuri excepționale în cari locatorul poate să știe că lucrurile aflătoare în imobilul închiriat sunt străine. Aceasta se va întâmplà mai cu samă pentru micii profesioniști, precum sunt, de exemplu: ceasornicarii, în privința ceasornicelor depuse la dânșii spre a fi reparate; spălătoresele, în privința rufelor ce li se încredințează spre a fi spălate; hangiii sau otelierii, în privința lucrurilor călătorilor, etc. (³).

Lucrurile pierdute sau furate. Art. 1909.

Locatorul nu va exercità, de asemenea, privilegiul său asupra lucrurilor pierdute sau furate, introduse de locatar în imobilul închiriat, proprietarul acestor lucruri putând să le revendice în timp de trei ani din ziua pierderei sau furărei lor (art. 1909) (⁴).

---

terial; 4^0 și in fine, prin prezumpții grave, precise și concordante (art. 1203). Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 412, p. 356, nota 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 380; Cas. rom. Bult. 1905, p. 1684 (motive), etc.

(¹) Duranton, XIX, 82, *in fine*. Iată cum se exprimă, în această privință, Domat (*Lois civiles*, III, p. 453, No. 17): „*Si un locataire reçoit et loge gratuitement une autre personne dans la maison qu'il tient à louage, les meubles de cette personne ne seront pas affectés pour les loyers du logement dont le locataire lui aura fait part*". „*Pomponius scribit: si* **gratuitam** *habitationem conductor mihi præstiterit, invecta a me domino insulæ pignori non esse*". (L. 5, Dig., *In quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrahitur*, 20, 2).

(²) Duranton, XIX, 84. — *Quid juris* în privința mobilelor unei persoane căreia locatarul ar fi acordat o abitație gratuită în casa închiriată? Vezi Duranton, XIX, 83.

(³) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 245; Planiol, II, 2399 și 2470; Duranton, XIX, 82; Beudant, *op. cit.*, I, p. 356, nota 2, *in fine;* Arntz, IV, 1673; Pand. fr., v^0 *cit.*, 1348 urm. și autoritățile citate acolo; Cas. fr., Sirey, 73. 1. 121; D. P. 74. 1. 442. Vezi și L. 32, *in fine*, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

(⁴) Thiry, IV, 379, *in fine;* Arntz, IV, 1673, *in fine;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 381; Guillouard, *Idem*, I, 283; Valette, Privil. arendătorului asupra mobilelor care nu servesc la exploatarea moșiei arendate.

Am vorbit până acum numai de privilegiul ce locatorul are asupra mobilelor din casa închiriată. In privința moșiilor sau altor fonduri rurale în genere, art. 1730 dispune că arendătorul are privilegiu asupra tuturor mobilelor cari servesc la exploatarea moșiei, precum: vitele, instrumentele de cultură, etc., după cum dispune anume și art. 1480 din codul Calimach (1101, *in fine* C. austriac).

Asupra recoltei anului curent.

Independent de acest privilegiu, care se întemeiază pe ideea de gaj, arendătorul mai are încă un privilegiu asupra întregei recolte a anului curent (1), adecă a anului în care s'a produs concursul de creditori, iar nu însă și a anilor precedenți, fie că această recoltă este culeasă sau încă prinsă de rădăcini (2).

Art. 467 urm. Pr. civ.

Cât timp recolta se găsește încă prinsă de rădăcini, ea fiind clasificată de lege între imobile (art. 465 C. civ.), locatorul nu poate s'o urmărească, spre a-și exercità privilegiul său, decât conform art. 467 urm. Pr. civ. *(saisie-brandon)* (3).

Temeiul juridic al privil. asupra recoltei.

Privilegiul asupra recoltei nu se mai întemeiază, ca privilegiul asupra mobilelor casei închiriate și a pojijiei moșiei arendate, pe ideea de gaj, ci pe împrejurarea că arendătorul este acela care a pus recolta în patrimoniul

---

Idem, 56; Thézard, *Idem*, 344; Martou, *Idem*, II, 418; Laurent, XXIX, 425; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 236 (ed. a 5-a); Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 86. Cpr. Planiol, II, 2400. — *Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* VIII.

(1) Plata arenzei fiind privilegiată asupra recoltei, sau mai bine zis asupra prețului recoltei, nu se scade din ea impozitul fonciar, atunci când acest impozit este pus în sarcina arendașului. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 26. — In Franța, se decide că privilegiul arendătorului se exercită și asupra anilor trecuți, dacă recoltele au fost înmagazinate pe moșia arendătorului, nu însă pe altă moșie, fie străină, fie a arendașului. Cpr. Planiol, II, 2621; Thiry, IV, 381, etc.

(2) Cpr. C. Besançon, Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 80, nota 1. — Prin recolta unei vii, nu trebue înțeles numai rodul viei, ci și vinul care este produsul acestui rod. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 158, *in fine;* Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v⁰ *Privilège*, 93, etc.

(3) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 425; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 384, etc.

arendaşului, căci dacă el nu i-ar fi dat moşia în arendă, arendaşul n'ar fi avut nicio recoltă (1).

Cazul când recolta a fost transportată de pe moşie.

Privilegiul asupra recoltei anului curent subzistă, chiar dacă ea a fost transportată de pe moşia care a produs-o, căci acest privilegiu nu este supus condiţiei revendicării într'un termen hotărît, după cum este supus privilegiul asupra mobilelor ce se găsesc în casa închiriată sau pe moşia arendată (2).

Aplic. art. 1721 C. civ.

In caz de pierderea recoltei prin forţă majoră, dacă ea a fost asigurată, privilegiul arendătorului se întinde, conform art. 1721 C. civil, asupra despăgubirei datorite arendaşului de către compania de asigurare (3).

Cazul când recolta a fost vândută unui terţiu.

In caz de vânzare de bună voe a recoltei, unui terţiu, privilegiul asupra acestei recolte subzistă cât timp ea n'a fost predată cumpărătorului, pentrucă arendătorul nu-şi poate pierde dreptul său prin singurul efect al voinţei debitorului (4).

Aplic. art. 1909.

Odată însă recolta predată cumpărătorului, privilegiul arendătorului se stinge din cauza principiului inscris în art. 1909, dacă arendătorul nu-şi exercită dreptul său de revendicare (5).

---

(1) Cpr. Thiry, IV, 381; Planiol, II, 2472 şi 2621: Beudant, *op. cit.*, I, 440, p. 387; C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 22, p. 188 (motive). Vezi şi *suprà*, 400 şi 401.

(2) Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 80; C. Besançon, Répert. Dalloz, *Supplément*, *v⁰* şi *loco suprà cit.*, pag. 23, nota 1.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, 386 urm.; Baudry-Lacantinerie, II, 1378 (ed. a 9-a). Vezi explic. art. 1721, *suprà*, p. 353 urm.

(4) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observ. noastră). Această decizie pune în principiu că dreptul de revendicare este conferit locatorului fără nicio deosebire, oricare ar fi scopul strămutărei averei mişcătoare de pe moşie, fie că ea a fost înstrăinată, fie că ea a fost numai strămutată în interesul arendaşului, şi locatorul o poate revendicà în toate cazurile pentru a o readuce pe moşie, spre a-şi exercità asupra ei privilegiul său.

(5) Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *cit.*, 82. Cpr. Marton, *op. cit.*, II, 426. —Se susţine chiar de unii, că revendicarea nu poate fi exercitată contra unui cumpărător de bună credinţă, de câteori este vorba de fructe şi recolte care, prin natura lor, sunt destinate a fi vândute. Vezi Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *cit.*, 133, şi autorităţile citate acolo. Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 456; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 58.

6⁰ Dreptul de revendicare conferit locatorului.

Dr. de revendicare. Sancţiune.

Art. 1730, 1⁰ nu se mulţumeşte a conferi locatorului un privilegiu asupra mobilelor aflătoare în casa închiriată sau pe moşia arendată, ci, ca sancţiune, îi conferă un drept de urmărire *(droit de suite)* asupra susziselor mobile (¹).

Locatorul se poate deci opune la ridicarea mobilelor locatarului, având un drept de retenţie asupra lor (²).

Faptul de a fi dat lucrurile la reparat nu se consideră ca o ridicare sau deplasare a lor (³).

Cazul când mobilele chiriaşului au fost puse amanet.

S'a decis însă, cu drept cuvânt, că art. 1730, 1⁰ este aplicabil atunci când mobilele chiriaşului au fost puse amanet, aşa că locatorul este în drept a le revendicà dela creditorul amanetar, când acest din urmă le-a ridicat în mod ilegal din imobil (⁴).

Revend. locatorului.

Dacă mobilele care servesc locatorului drept gaj pentru

Origina dreptului de revendicare al locatorului. Cutuma Parisului. Art. 171.

(¹) In dreptul vechiu francez, deplasarea mobilelor locatarului, fără consimţimântul locatorului, erà considerată ca un furt al posesiunei, ceeace astăzi nu mai este admis. Dreptul de revendicare al mobilelor locatarului sau arendaşului, consacrat de art. 1730 1⁰, este împrumutat dela art. 171 al cutumei Parisului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text: *„Les propriétaires peuvent* **suivre** *les biens de leurs locatifs ou fermiers exécutez, encore qu'ils soient transportez“*. Cpr. Planiol, II, 2478 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 382. Această revendicare, zice Beudant *(op. cit.*, I, p. 377, nota 2), îşi trage origina sa din acţiunea serviană şi quasi-serviană a dreptului roman, care dădeau locatorului mijlocul de a pune în mişcare ipoteca sa tacită, ea putând fi îndreptată chiar în contra unui dobânditor de bună credinţă. Cpr. Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1597.

(²) Cpr. Cas. rom. Bult. 1889, p. 911. — Cât timp recolta n'a fost ridicată de pe moşie şi dusă în alt loc, locatorul îşi exercită dreptul său de preferinţă, înaintea altor creditori, fără ca cumpărătorul ei, fie chiar în baza unui act autentic, să se poată opune la aceasta, pe motiv că locatorul ar fi trebuit s'o revendice în termen de 40 zile. Cas. rom. Bult. 1891, pag. 427; Martou, *op. cit.*, II, 426.

(³) André, *Tr. pratique du régime hypothécaire*, 173, pag. 93 (ed. a 2-a). — Astfel, locatorul îşi conservă privilegiul său asupra trăsurilor pe care locatarul le-ar fi dat la reparat. C. Paris, Sirey, 79. 2. 245.

(⁴) Cas. rom. Bult. 1908, p. 639 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 33. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 446.

siguranţa sa, au fost ridicate de pe loc fără consimţimântul său (1), el poate să le revendice *(vindicatio pignoris)*, spre a-şi exercità asupra lor privilegiul său, dacă a exercitat această revendicare în termen de 40 de zile, când este vorba de mobilele unei moşii, şi în termen de 15 zile, când este vorba de mobilele unei case (art. 1730, 1^0 § ultim) (2), sub pedeapsă de a-şi pierde privilegiul său, şi de a veni asupra acestor mobile în concurenţă cu ceilalţi creditori ai locatarului sau arendaşului *(au marc le franc)* (3).

Manifest. consimţimântului locatorului.

(1) Acest consimţimânt poate fi atât expres cât şi tacit. Trib. Brăila (motive), *Dreptul* din 1883, No. 85, p. 708; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1885, No. 62. — Chestiunea de a se şti dacă există sau nu consimţimânt este o chestie de fapt, care rezultă din împrejurări şi care se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. Martou, *op. cit.*, II, 433. Câteodată consimţimântul locatorului este presupus, de exemplu: în privinţa recoltelor anilor precedenţi înmagazinate pe moşia arendată, etc. Cpr. Thézard, *op. cit.*, 349, p. 463, 464; Laurent, XXIX, 445; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 449; Martou, *op. cit.*, II, 434; Guillouard, *Idem*, I, 343; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* XXXI; Aubry et Rau, III, § 261, p. 252 (ed. a 5-a); D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 1, etc.

Caracterul revendicărei pe care o are locatorul.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1878, p. 282; Bult. 1885, pag. 719; Bult. 1908, p. 639. — Această revendicare nu este acea ordinară, întemeiată pe dreptul de proprietate; ea tinde numai la redobândirea posesiunei mobilelor deplasate şi la readucerea lor în casă sau pe moşie, pentru ca locatorul să le poată vinde spre a-şi exercità privilegiul său asupra preţului eşit din vânzarea lor. Thiry, IV, 382, *in fine;* Arntz, IV, 1674; Duranton, XIX, 100 *bis*, etc.

(3) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1883, No. 86, p. 708 (motive); T. Huc, XIII, 77; Thézard, *op. cit.*, 348; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 459; Guillouard, *Idem*, I, 354; Pand. fr., v^0 *cit.*, 1630; Aubry et Rau, III, § 261, p. 150 (ed. a 5-a); C. Lyon, Sirey, 36. 2. 414.—Dacă locatorul a lăsat să treacă termenul de 40 sau 15 zile, fără a-şi exercità acţiunea sa, el nu mai are la dispoziţie decât exerciţiul acţiunei pauliene. Beudant, *op. cit.*, I, p. 379, *ad notam.*

Cazurile când locatorul poate să exercite acţ. în revendicare şi în urma expirărei termenelor legale.

S'a decis însă că acţiunea în revendicare prevăzută de art. 1730, 1^0 poate fi exercitată de locatorul privilegiat şi în urma expirărei termenelor statornicite de acest text, dacă lucrurile au fost strămutate după urmărirea făcută de alţi creditori şi se află încă sub custodia ordonată de justiţie, destul fiind numai ca el să fi intervenit la urmărire şi să fi poprit în mânile creditorilor sechestranţi suma ce i se cuvine, înainte

Motivele deosebirei termenelor de revendicare. Termenul în care locatorul trebue să exercite revendicarea, este mai lung în privinţa mobilelor ridicate de pe moşie decât acel statornicit pentru revendicarea mobilelor ridicate din casă, pentrucă proprietăţile rurale fiind presupuse mai depărtate de domiciliul locatorului, după toate probabilităţile, el va fi mai târziu informat de ridicarea lor de pe moşie.

De când curge termenul. Controversă. Acest termen curge dela ridicarea mobilelor din casă sau de pe moşie, dacă ele au fost ridicate pe faţă (¹), sau din momentul de când locatorul a luat cunoştinţă de această ridicare, dacă ea a fost făcută prin ascuns sau în mod fraudulos (²).

Aplic. art. 1169. Proba că acţiunea în revendicare a fost exercitată în termenul legal, incumbă locatorului, pentrucă în calitatea sa de reclamant, el trebue să dovedească tot ce cere şi afirmă (art. 1169) (³).

---

de distribuirea preţului. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1898, No. 59, p. 478 urm. (sentinţă pronunţată numai în majoritate). Rămâne însă bine înţeles că, în toate cazurile, locatorul poate să ceară daune dela detentorul mobilelor locatarului, care, prin mijloace frauduloase, l-a pus în imposibilitate de a-şi exercità privilegiul său. Cpr. C. Caen, Sirey, 94. 2. 229.

(¹) Guillouard, *op. cit.*, I, 350; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 453; Laurent, XXIX, 444; Planiol, II, 2479; T. Huc, XIII, 75, etc.

(²) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 58; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 453; Thézard, *Idem*, 350; Guillouard, *Idem*, I, 352; Duranton, XIX, 100; André, *Régime hypothécaire*, 184; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 253, nota 41 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 444. Cpr. Cas. fr. Sirey, 95. 1. 88; *Pand. Périod.* 96. 1. 43.—*Contrà:* Valette, *op. cit.*, 67, *in fine*, p. 85; Thiry, IV, 383, p. 336; P. Pont. *op. cit.*, I, 131; Vigié, III, 1267. După aceşti din urmă autori, termenul ar curge în mod invariabil dela ridicarea mobilelor din casă sau de pe moşie. Cpr. şi T. Huc, XIII, 76. In caz de ridicarea mobilelor de pe loc, zic aceşti din urmă autori, termenul este mai lung (40 de zile) tocmai pentru ca locatorul să poată luà cunoştinţă de ea. Prelungirea acestui termen n'ar aveà nicio raţiune de a fi, dacă termenul ar curge numai din momentul de când locatorul a luat cunoştinţă de deplasarea mobilelor. Vezi Thiry, *loco cit.* Am susţinut şi noi altă dată această părere (*Dreptul* din 1902, No. 28, p. 227), însă acum, după matură reflexie, ne-am schimbat părerea.

(³) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 58.

Condițiile cerute pentru exercițiul act. în revendicare.

Pentru ca revendicarea locatorului să poată aveà loc, se cer trei condiții:

1° Mobilele trebue să fi fost deplasate fără consimțimântul expres sau tacit al locatorului;

2° Revendicarea trebue să fie exercitată în termenul legal, 40 sau 15 zile, după cum este vorba de mobilele unei moșii sau de acele ale unei case (1).

3° In fine, mobilele rămase în casă trebue să fie insuficiente la plata creanței locatorului, căci se admite, în genere, că locatarul poate, fără a se teme de revendicarea locatorului, să scoată unele mobile din casă, când acele rămase sunt suficiente pentru plata creanței locatorului. Aceasta rezultă din art. 1446, care permite locatarului de a aduce în casa închiriată numai atâtea mobile câte ajung pentru garantarea locatorului (2).

Revend. recoltei, vândută de arendaș. Controversă.

Chestiunea este însă de a se ști dacă arendătorul poate sechestrà și urmărì numai mobilele ridicate de pe moșie, sau și recolta vândută de arendaș și transportată aiurea?

Aplic. art. 1910.

(1) Dacă este vorba de revendicarea unor mobile vândute la un bâlciu sau târg, unui cumpărător de bună credință, locatorul revendicant va trebuì să restitue acestui cumpărător prețul plătit de dânsul (argument din art. 1910). Aubry et Rau, III, § 261, p. 150 (ed. a 4-a) și p. 254, nota 42 (ed. a 5-a); Valette, *op. cit.*, 67, p. 84; P. Pont, *op. cit.*, I, 131; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 24; Trib. Hazebrouck și Montmédy, Sirey, 85. 2. 92; Sirey, 84. 2. 86. Art. 2280 din codul francez a fost astfel modificat prin legea din 11 Iulie 1892. — *Contrà:* Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1656, și numeroasele decizii citate acolo.

Afară de acest caz, dobânditorul mobilelor locatarului sau arendașului nu poate să opue buna sa credință acțiunei în revendicare a locatorului. C. București, *Dreptul* din 1885, No. 62; Cas. rom. Bult. S-a I, 1878, p. 282; Bult. 1885, p. 719; Martou, *op. cit.*, II, 435; Baudry et Loynes, I, 446; P. Pont, *Idem*, I, 132; Guillouard, *Idem*, I, 340; Laurent, XXIX, 438; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 23, No. 23. — *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 311 (ed. belg. din 1833).

(2) Martou, *op. cit.*, II, 436; Guillouard, *Idem*, I, 344, 345; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 451; Aubry et Rau, III, § 261, p. 253, text și nota 40 (ed. a 5-a); Cloes, *op. cit.*, I, 474; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 2.— *Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, I, 132; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 164, etc.

Curtea din București a decis că ultimul alineat al art. 1730, 1° face o deosebire între fructe și celelalte mobile, și nu conferă proprietarului dreptul de a sechestrà și revendicà recolta vândută de arendaș și transportată în alt loc, afară de cazul când ar fi fraudă la mijloc, adecă când cumpărătorul n'ar fi fost de bună credință și, în scop de a păgubì pe arendător, s'ar fi înțeles cu arendașul spre a transportà recolta aiurea; și aceasta din cauză că frauda invalidează orice act (1). *Fraus omnia corrumpit.*

Această soluție este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă fructele cari compun recolta, prin deslipirea lor de pământ, devin mobile și, ca atare, sunt supuse revendicărei (2).

III. — **Privilegiul hangiului.**

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt :

6° Acele ce are un **hangiu**, în această calitate, asupra efectelor voiajorilor ce se află în ospătăria sa. (Art. 1198, 2°, 1621, 1623, 1625, 1686, 1733, 1903 § 2 și 3, 1909 C. civ. Art. 2102, 5° C. fr. Art. 20, 6° L. ipotecară belgiană din 1851).

Al treilea privilegiu special mobiliar, este acel al hangiului sau ospătătorului, asupra *efectelor*, adecă, a lucrurilor aduse în han sau ospătărie de către călători.

Origina privil. hangiului.

Acest privilegiu, despre care Planiol (II, 2521 1°) zice că nu este un adevărat privilegiu, ci mai mult un drept de retenție (3) asupra lucrurilor călătorului, sau o excepție *non adimpleti contractùs*, este împrumutată dela art. 175 al Cutumei Parisului (4).

---

(1) C. București, *Dreptul* din 1902, No. 58. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, considerent dela pag. 8. Vezi și Persil, *Régime hypothécaire*, I, art. 2102, § 2, No. 5, p. 135, 136 (ed. din 1833).

(2) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 430; P. Pont, *Idem*, I, 132; Troplong, *Idem*, I, 165; Laurent, XXIX, 446; D. Negulescu, *op. cit.*, p. 22, nota 1. Cpr. C. Iași, *Dreptul* din 1902, No. 28 (cu observ. noastră).

(3) Vezi *suprà*, p. 41, *ad notam*.

Cutuma Parisului. Art. 175.

(4) Iată cum se exprimă acest text: *Despens d'hôtelage, livréz par hôstes à pèlerins, ou à leurs chevaux, sont privilégiés, et viennent à préférer, devant tout autre, sur les biens et chevaux*

Motivele privilegiului.

Prin profesiunea sa, hangiul sau ospătătorul este obligat a primì şi hrănì călătorii cari vin la el, fără a puteà să se asigure de solvabilitatea lor; de aceea li s'a conferit acest privilegiu asupra lucrurilor călătorilor.

Temeiul juridic al privilegiului.

Acest privilegiu se întemeiază, ca şi acel al locatorului, pe ideea de gaj tacit, căci hangiul se consideră ca având în posesiunea sa lucrurile aduse de călător. De aceea ştim că legea îl declară responsabil de aceste lucruri, ca depozitar (art. 1623 — 1625) (¹).

Ce se înţelege prin hangiu.

Prin ospătător, hangiu sau otelier, trebue să înţelegem acela care ţine un han sau un otel, şi care are profesiunea de a primì şi găzduì, adecă, de a dà călătorilor hrana, lumina, încălzitul, etc.

Cârciumarii, cafengii, birtaşii, etc.

Cuvântul *hangiu* (în art. 1903 legea zice: *ospătător* sau *găzduitor)* nu poate fi deci aplicat cârciumarilor, cari nu găzduesc pe călători, ci le dau numai de băut, chiar dacă consumatorul ar fi adus lucrurile sale în cârciumă; nici cafengiilor, restauratorilor, birtaşilor, etc., şi cu atât mai puţin acelora cari ţin case de toleranţă sau de jocuri la noroc, etc. (²). „*Item fallit in eo qui præberet ludis vetitis*“, ziceà Dumoulin asupra art. 175 al cutumei Parisului, dela care am văzut că textul de mai sus este împrumutat.

Apartamente mobilate. Controversă.

Toţi aceştia nu se bucură deci de privilegiul hangiilor, după cum nu se bucură, în genere, de el nici acei cari închiriază odăi sau apartamente mobilate (³).

Persoanele din localitate.

Se decide de asemenea, în genere, că acest privilegiu

---

hôstelez, et les peut l'hostelier retenir jusques'à paiement; et si aucun autre créancier les voulait enlever, l'hostelier a juste droit de soy opposer“. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 201; Martou, *Idem*, II, 498, p. 156; Pand. fr., v° *cit.*, 2138; Acollas, III, p. 678, 679, nota 3, etc.

(¹) Vezi *suprà*, p. 45 urm.

(²) Martou, *op. cit.*, II, 499; P. Pont, *Idem*, I, 163; Troplong, *Idem*, I, 202; Guillouard, *Idem*, I, 424; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 541 urm.; Pand. fr., v° *cit.*, 2144 urm.; Laurent, XXIX, 506; Cloes, *op. cit.*, I, 553, p. 317; Aubry et Rau, III, § 261, p. 271, nota 76 (ed. a 5-a), etc. Vezi şi *suprà*, p. 54, 55.

(³) Guillouard, *op. cit.*, I, 426. — *Contrà:* Laurent, XXIX, 506; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 543; T. Huc, XIII, 105, p. 132; Duranton, XIX, 129; Aubry et Rau, III, *loco suprà cit.*, etc.

nu există contra persoanelor din localitate: 1^{0} pentrucă aceste persoane nu sunt călători; și 2^{0} pentrucă hangiul ar puteà să se informeze cu ușurință despre solvabilitatea lor(¹).

Ce se înțelege prin efectele călătorului.

Privilegiul hangiului exercitându-se asupra *efectelor*(²) călătorului transportate în han, se naște întrebarea: ce se înțelege prin acest cuvânt? Prin *efecte* se înțelege astăzi, ca și altă dată, toate lucrurile aduse de călător în han sau ospătărie, afară bine înțeles de acele care nu pot fi urmărite(³), ceea ce este comun tuturor privilegiilor mobiliare în genere. (Vezi *suprà*, p. 414).

Bagajele, juvaerele, banii călătorului, etc.

Astfel, în această denumire intră bagajele călătorului, juvaerile, caii, trăsurile lui, și chiar banii, dacă se poate pune mâna pe ei(⁴).

Lucrurile străine aduse în han.

Legea necerând ca lucrurile aduse de călător să-i aparție, de aici rezultă că privilegiul hangiului se exercită și asupra lucrurilor străine aduse în han, dacă hangiul a fost de bună credință, adecă dacă a crezut că aceste lucruri aparțineau călătorului (art. 1733), și dacă ele nu erau perdute sau furate (art. 1909)(⁵).

(¹) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 272, nota 76 *sexies* (ed. a 5-a); Thiry, IV, 395; Laurent, XXIX, 506; Guillouard, *op. cit.*, I, 425; P. Pont, *Idem*, I, 163; Cloes, *Idem*, I, 553; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 545; André, *Régime hypothécaire*, 253, p. 114; Mourlon, III, 1314. — Vezi însă Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 2153 urm.

(²) Art. 1623, care prevede responsabilitatea hangiilor, vorbește de *lucrurile* aduse în localul lor de către călător. Vezi *suprà*, pag. 46.

(³) Astfel, nu mai încape îndoială că hangiul nu are privilegiu asupra hainelor necesare la îmbrăcămintea călătorului, asemenea privilegiu fiind contrar atât umanităței cât și bunei cuviințe, căci călătorul nu poate fi lăsat în pielea goală. Cpr. Thiry, IV, 395; Nacu, III, No. 104, p. 629; Justiția de pace din St. Flour, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Siliu Rădulescu).

(⁴) Cloes, *op. cit.*, I, 555; Martou, *Idem*, II, 503; Duranton, XIX, 130; Troplong, *op. cit.*, I, 203; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, nota 76 *quinquies* (ed. a 5-a); Guillouard, *op. cit.*, I, 428; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 546; Thiry, IV, 395; André, *op. cit.*, 250, p. 113 (ed. a 2-a), etc.

(⁵) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 272; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 547; Guillouard, *Idem*, I, 428; André, *op. cit.*, 247; Martou, *op. cit.*, II, 503, 504; Troplong, *op. cit.*, I, 204; P. Pont, Ridicarea lucrurilor din han.

Acest privilegiu întemeindu-se, după cum știm, pe ideea de gaj tacit, hangiul, ospătătorul, otelierul sau găzduitorul *(l'aubergiste)* nu-l poate exercità decât atât timp cât lucrurile călătorului se găsesc în han sau ospătărie. Indată ce aceste lucruri au fost ridicate de acolo, fie chiar în mod clandestin, privilegiul hangiului nu-și mai are ființă.

Revenirea călătorului în han, după ce l-a părăsit.

Dacă călătorul, după ce a părăsit hanul sau otelul, revine din nou în el, cu ocazia unei alte călătorii, readucerea lucrurilor sale în han nu face să renască privilegiul care garantà creanța veche, pentrucă acest privilegiu s'a stins în mod irevocabil prin scoaterea lucrurilor din han(¹).

Dreptul de retenție al hangiului. Controversă.

Autorii se întreabă dacă hangiul are dreptul de a reține lucrurile călătorului, precum și dacă el poate să le revendice, atunci când au fost perdute ori furate, sau când călătorul le-a scos din han în mod clandestin. In privința dreptului de retenție, ar trebui, după rigoarea principiilor, ca hangiul să nu-l aibă, pentrucă nici un text de lege nu-l conferă anume(²). Este adevărat că art. 1619 conferă acest drept depozitarului(³), însă hangiul nu este considerat ca depozitar decât în privința responsabilității ce-i incumbă (art. 1623), iar nu și în privința locuinței ce el procură

Idem, I. 165; Thézard, *Idem*, 364; Laurent, XXIX, 508; Thiry, IV, 395; Valette, *op. cit.*, 70, p. 87 urm.; Acollas, III, p. 679; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 143, p. 446; Nacu, III, No. 105, p. 629; C. Dijon, Sirey, 73. 2. 104; D. P. 73. 2. 215. — *Contrà:* C. Colmar (26 Aprilie 1816). Répert. Dalloz, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 390, nota 1.

(¹) Martou, *op. cit.*, II, 505; Cloes, *op. cit.*, I, 557, p. 319; Troplong, *Idem*, I, 206; P. Pont, *Idem*, I, 166; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 548; Valette, *Idem*, 70, p. 88; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 509; Thiry, IV, 396; André, *op. cit.*, 251; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 2174, 2175; Trib. Nantes, Pand. chron. V. 2. 98 și Sirey, 74. 2. 256.— Dacă călătorul, la plecarea sa din otel, a lăsat lucrurile sale acolo și apoi, mai târziu, s'a reîntors din nou, aducând alte lucruri cu dânsul, creanța cea veche va fi privilegiată asupra efectelor rămase în otel, nu însă și asupra acelora aduse în a doua călătorie, acestea negarantând decât cheltuelile făcute cu ocazia nouei călătorii. Nacu, III, p. 629, No. 103.

(²) Cpr. Troplong, *Privil. et. hypothèques*, I, 258.

(³) Vezi *suprà*, p. 40 urm.

călătorului; căci, în această din urmă privință, el este un locator de servicii(1).

Cu toate acestea, atât doctrina cât și jurisprudența îi conferă dreptul de retenție, conform art. 175 din cutuma Parisului, și conform părerei lui Ferrière asupra acestui text, pentru ca hangiul să nu fie obligat, în vederea unei datorii de cele mai multeori minime, a acționà pe călător la domiciliul său care, uneori, poate fi depărtat(2); și aceasta cu atât mai mult cu cât creanțele sale se prescriu prin șease luni (art. 1903).

Dr. de revendicare al hangiului. Controversă.

In privința dreptului de revendicare al hangiului, chestiunea este și mai delicată, căci, pe lângă că acest drept este contrar principiilor generale, după care mobilele nu au drept de suită în baza unui privilegiu sau unei ipoteci, apoi, legea a admis acest drept în termeni expreși de câteori a voit să-l consacre, de exemplu: în privința unui vânzător de mobile (art. 1730, 5^0); și în specie, legea este mută nu numai în privința dreptului de revendicare, dar și în privința termenului și a condițiilor în care acest drept ar puteà fi exercitat(3).

Cu toate acestea unii autori, întemeindu-se pe art. 1909 C. civ., conferă hangiilor dreptul de revendicare în termen de trei ani dela sustragerea obiectelor grevate de acest privilegiu(4), iar alții le conferă acelaș drept în termen de 15 zile dela furtul, perderea sau sustragerea frauduloasă din partea călătorului (analogie din art. 1730, 1^0)(5).

---

(1) Cpr. Troplong, *Dépôt*, 14 și 211; Laurent, XXIX, 511; Trib. Anvers, *Belgique judiciaire*, anul 1852, p. 343.

(2) Vezi Ferrière, asupra art. 175 al cutumei Parisului, No. 4; Cloes, *op. cit.*, I, 558; Martou, *Idem*, II, 508; P. Pont, *Idem*, I, 167; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 549, *in fine;* T. Huc, XIII, 105; Thiry, IV, 396, *in fine;* Planiol, II, 2521, 1^0; C. București, *Dreptul* din 1910, No. 40, ultimul considerent dela p. 320, nota 2. Vezi și *suprà*, p. 41, *ad notam.*

(3) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 559, p. 520; Laurent, XXIX, 510; Guillouard, *op. cit.*, I, 431; Pand. fr., v^0 *cit.*, 2181; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, 273, text și nota 78; T. Huc, XIII, 105, etc.

(4) Valette, *Privil. et hypothèques*, 70, p. 88, 89; Martou, *Idem*, II, 507, 508; P. Pont, *Idem*, I, 167; Thiry, IV, 396; Acollas, III, p. 679, etc.

(5) Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 144, p. 446; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 549.

Această neînţelegere între autori dovedeşte că dreptul de revendicare nu există în specie, şi că a-l conferi însemnează a face legea, iar nu a o aplicà. In adevăr, nu prin analogie se poate stabili un drept contrar principiilor generale.

Furniturile hangiilor cari sunt privilegiate.

Atât textul francez cât şi acel belgian conferă un privilegiu pentru *furniturile* făcute de hangii, călătorului. Astfel, sunt privilegiate: furniturile pentru hrana şi locuinţa călătorului şi a familiei sale, nu însă şi pentru împrumuturile de bani, acestea fiind nişte creanţe ordinare, supuse dreptului comun (¹).

Nu se ià în băgare de samă suma cheltuită de călător.

Furniturile pentru hrană şi locuinţă sunt privilegiate, oricare ar fi suma la care s'ar ridicà, căci hangiul nu are nici calitatea, nici posibilitatea de a examinà dacă cheltuelile făcute de călător sunt sau nu potrivite cu starea şi poziţia sa socială. Este adevărat că Dumoulin, interpretând art. 175 din cutuma Parisului, erà de opinie contrară, însă această părere a marelui jurisconsult nu erà admisă de vechea jurisprudenţă franceză (²), şi este respinsă şi astăzi de doctrina modernă (³).

Deşi textul nostru nu vorbeşte de *furnituri*, ci de creanţele hangiului, totuş credem că aceeaş soluţie este aplicabilă şi la noi, întrucât legea presupune, de bună-samă, că este vorba, în specie, de creanţe privitoare la profesiunea hangiului.

Alte garanţii ale hangiului.

Trebue să observăm că, de câteori hangiul nu-şi poate exercità privilegiul său, fie din cauză că furniturile sale au fost făcute unei persoane din localitate (vezi *suprà*, p. 425, 426), fie pentrucă lucrurile călătorului au fost ridicate din han,

---

(¹) Cloes, *op. cit.*, I, 555, p. 318; Guillouard, *Idem*, I, 427; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 544; P. Pont, *Idem*, I, 164; *André*, *op. cit.*, 249, p. 113; Laurent, XXIX, 507; Aubry et Rau, III, § 261, p. 272, nota 76 *quater* (ed. a 5-a); Nacu, III, No. 102, p. 628, etc.

(²) Vezi Ferrière, asupra art. 175 al Cutumei Parisului, No. 3.

(³) Cloes, *op.* şi *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 544; Guillouard, *Idem*, I, 427; P. Pont, *Idem*, I, 164; Troplong, *Idem*, I, 203; Aubry et Rau, III, § 261, p. 271, nota 76 *quater*. — Vezi însă Laurent, XXIX, 507, care îşi face rezervele sale în privinţa băuturilor furnizate de hangii, afară de acele obişnuite la masă.

el poate să găsească o siguranță în alte dispoziții legale. Astfel, dacă este vorba de o furnitură de subzistență, el va puteà invocà privilegiul statornicit de art. 1729, 5^0; dacă este vorba de hrana cailor sau altor animale ale călătorului, el va puteà să invoace privilegiul conferit de art. 1730, 4^0, aceluia care a făcut cheltueli pentru conservarea lucrului. Aceste privilegii sunt însă mai puțin avantagioase, decât privilegiul special conferit de art. 1730, 6^0(1).

Cazul când călătorul a murit în han sau ospătărie.

In fine, vom mai observà că, dacă călătorul a murit în hanul sau otelul în care a fost găzduit, privilegiul cheltuelilor necesare la înmormântarea lui (art. 1729, 2^0) va primà privilegiul hangiului (2).

IV. — Privilegiul cărăușului.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

7^0 Creanța cheltuelilor de transport și a cheltuelilor accesorii asupra lucrului transportat, întrucât timp acela ce l-a transportat îl are în posesiunea sa, și în cele 24 ore ce vor urmà trădărei lucrului la destinatarul său, dacă acesta din urmă a conservat posesiunea lucrului (3). (Art. 1473, 1688, 1733 C. civ. Art. 413, 433, 437, 683, 4^0 și 8^0; 685, 6^0, 687, 9^0 C. com. Art. 2102, 6^0 C. fr. Art. 20, 7^0 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 437 C. com. — Pentru toate creanțele rezultând din contractul de transport, cărăușul are privilegiu asupra lucrurilor transportate până la predarea lor destinatarului.

Dacă sunt mai mulți cărăuși, cel din urmă dintre ei exercită drepturile celor anteriori. (Art. 1730, 7^0, 1733 C. civ. Art. 412 C. com. italian).

---

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 550; Colmet de Santerre, IX, 36 *bis* I; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 2185, etc.

(2) Troplong, *op. cit.*, I. 206; Rolland de Villargues, v⁰ *Privilège*, 166; Duranton, XIX, 132, etc.

Deoseb. de redacție de C. francez.

(3) Textul francez vorbește pur și simplu de cheltuelile de transport și de acele accesorii asupra lucrului transportat. Textul nostru a părăsit această redacție, care dădeà loc la discuții, reproducând art. 20, 7^0 din legea ipotecară belgiană. Codul italian (art. 1958, 9^0) are aproape aceeaș redacție, dispunând însă ca acțiunea să fie exercitată în cele trei zile dela predarea lucrului *(entro trei giorni dalla consegna)*.

Privil. cărăușului.

Al patrulea privilegiu special asupra oarecăror mobile, este acel al cărăușului (1).

Dr. roman.

Acest privilegiu, care aparține numai cărăușului, nu însă și aceluia care a închiriat caii și trăsurile necesare la transportarea lucrului (2), și care este prevăzut de art. 437 C. com. și de art. 1730, 7^0 din codul civil, pare a-și trage origina sa din dreptul roman, și anume: din L. 6 § 2, Dig., *Qui potiores in pignore, vel hypotheca habeantur*, 20, 4. „*Tantum dicetur, et si merces horreorum, vel areæ, vel vecturæ jumentorum debetur. Nam et hic potentior erit*“.

Dr. vechiu fr.

El existà și în dreptul vechiu francez (3), de unde a trecut în dreptul actual.

Temeiul juridic al acestui privilegiu. Controversă.

După majoritatea autorilor, și acest privilegiu se întemeiază tot pe ideea unui gaj tacit (4). Lucrul transportat, zice un autor (5), este un gaj pentru plata cheltuelilor de transport

---

Ce se înțelege prin cărăuș.

(1) Incât privește chestiunea de a se ști ce se înțelege prin cărăuș (*voiturier, Frachtführer*), vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 277 urm. Cpr. Pand. fr., v^0 *Privil. et hypothèques*, 2193 urm.

(2) André, *Régime hypothécaire*, 258, p. 115; Laurent, XXIX, 513; P. Pont, *op. cit.*, I, 168; C. Bordeaux, Sirey. 57. 2. 496; D. P. 59. 5. 308, No. 14.

(3) Vezi Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 486 (ed. Bugnet).

(4) Cpr. Thiry, IV, 397; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 555; Valette, *Idem*, 73; P. Pont, I, 169; Guillouard, *Idem*, I, 439; Cloes, *Idem*, I, 564, p. 325; Aubry et Rau, III, § 261, p. 274, text și nota 81 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 37 *bis* II; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, V, 808; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 1182 (ed. a 4-a, 1910); C. superioară de justiție din Luxemburg, Sirey, 86. 4. 11 și Répert. Dalloz, *Supplément*, v^0, *Privil. et hypothèques*, 194, p. 41, nota 1. — Vezi însă Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 207; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 145; Laurent, XXIX, 512; Duranton, XIX, 134; Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v^0 *Privilège de créance*, 169; Massé, nota în Sirey, 40. 1. 290, etc., după cari privilegiul cărăușului ar aveà rațiunea de a fi în plus-valuta ce transportul aduce lucrului transportat dintr'un loc într'altul. Se susține, în adevăr, că cărăușul îmbunătățește lucrul transportat, fiindcă, prin transportare, lucrul dobândește o valoare mai mare decât aceea pe care o aveà la locul unde se găseà; de aceea cărăușul ar aveà în specie, un privilegiu.

(5) Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 319, p. 27 (ed. belg. din 1833).

și acele accesorii, după cum lucrurile sau efectele călătorului sunt un gaj pentru hangiu.

Stingerea privilegiului cărăușului.

De aici rezultă că privilegiul cărăușului se stinge îndată ce acesta s'a desezizat în mod voluntar de lucrul transportat. Textul nostru, reproducând pe acel belgian, curmă în această privință orice discuție, zicând că cărăușul își exercită privilegiul său *numai întrucât are lucrul în posesiunea sa*, și în cele 24 ore ce vor urmà trădarei lucrului la destinatarul său (1), dacă destinatarul a păstrat posesiunea acestui lucru.

> „Nu se poate pretinde, zice un autor (2), ca un cărăuș să ceară de îndată plata sa și să fie decăzut din dreptul său, pentrucă n'a cerut-o; trebue deci să i se acorde un termen oarecare, pentrucă necesitatea verificărei lucrului nu permite ca cărăușul să fie plătit îndată. Aceste considerații decisive au trecut în unele legiuri străine, de exemplu, în legea belgiană dela 16 Decembrie 1851“ (3).

Iată cum comisiunea specială a guvernului justifică această dispoziție, care a trecut și în legea noastră:

> „Jurisprudența pare să refuze orice privilegiu cărăușului, îndată ce el s'a desezisat de lucrul transportat.
>
> „Aceasta a părut prea riguros comisiunei, pentrucă necesitatea verificărei lucrului se opune ca cărăușul să-și ceară plata sa chiar în momentul remiterei lucrului; ea a găsit deci echitabil de a-i acordà un termen de 24 ore, destul este ca obiectele transportate să se găsească încă în posesiunea destinatarului“ (4).

Tot cam în asemenea termeni s'a exprimat și raportorul Lelièvre, în raportul său la Camera reprezentanților:

> „Proiectul, zice el, a crezut de cuviință, în ceeace privește pe cărăuș, să introducă o dispoziție analogă acelei a art. 307 din codul comercial; el face să înceteze îndoiala ce prezintă, în această privință, art. 2102 din codul francez“ (5).

Astfel, după textul belgian și al nostru, devine inutil de a se mai examina chestiunea dacă privilegiul cărăușului se întemeiază pe un gaj tacit rezultând din lege, sau din alt titlu; posesiunea lucrului transportat este o condiție esențială a exercițiului acestui privilegiu. Cu toate acestea, dacă cărăușul se desezisează de lucru, privilegiul său nu se stinge, legea presupunând o renunțare din partea sa numai atunci când el nu l-a exercitat în cele 24 ore care urmează remiterea lucrului în mânile destinatarului.

---

(1) Textul belgian adaugă: sau la proprietarul său.

(2) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 169, p. 152 (ed. a 3-a). Cpr. Pardessus, *Cours de droit commercial*, III, 1205, p. 396 (ed. a 6-a, 1857).

(3) Vezi și art. 1958, 9^0 din codul italian asupra căruia cpr. Cas. Roma (3 Iunie 1902). *La Legge* din 1902, 2, p. 400.

(4) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 326; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 131, p. 116 (ed. din 1852).

(5) Vezi autorii citați în nota precedentă.

Neaplic., în specie, a art. 1887. C. civil.

Acest termen, calculându-se *de hora ad horam*, cărăușul va fi decăzut din dreptul său îndată ce ora corespunzătoare cu aceea a remiterei lucrului a sunat a doua zi, art. 1887 dela prescripție nefiind aplicabil în specie (1).

Păstrarea posesiunei lucrului transportat de către destinatar.

O altă condiție cerută de lege pentru ca cărăușul să-și poată exercità privilegiul său, este ca destinatarul să fi păstrat posesiunea lucrului transportat; de unde rezultă că dacă acest din urmă a dispus de lucru chiar în termenul de 24 oare, dându-l unui terțiu, privilegiul cărăușului nu-și va mai aveà loc.

„Aceasta nu este, a zis raportorul Lelièvre, în raportul său către Camera reprezentanților, decât consecința principiului fundamental, că mobilele trec în mâna terțiilor libere de orice privilegii. *Mobila non habent sequelam*“ (2).

Reținerea lucrului de către cărăuș.

Cărăușul poate, deci, să reție lucrul ce urmează a fi transportat, pentrucă fără această posesiune, el nu mai poate să-și exercite privilegiul său. El nu este deci obligat să se desezisceze de lucru, cât timp nu i se plătesc cheltuelile de transport și acele accesorii adecă: acele făcute cu ocazia lucrului precum: cheltuelile de reparare ocazionate prin deteriorarea lucrului, cheltuelile de vamă, etc. (3).

---

(1) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 326; Troplong, *Prescription*, II, 813, 814. Vezi și Vazeille, *Traité des prescriptions*, I, 327, p. 378 (ed. din 1832).

(2) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 566, p. 327; Delbecque, *op. cit.*, 121, p. 116; Arntz, IV, 1687, etc.

(3) Cpr. Domat, *op. cit.*, III, p. 449, No. 11; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 161, No. 4 (ed. din 1833); Martou, *op. cit.*, II, 510; Cloes. *Idem*, I, 563, p. 323; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 553; Guillouard, *Idem*, I, 438; P. Pont, *Idem*, I, 168; Thézard, *Idem*, 365; Laurent, XXIX, 514; Aubry et Rau, III, § 261, p. 274, nota 80 *bis* (ed. a 5-a); Thiry, IV, 398; Colmet de Santerre, IX, 37 *bis* I, etc.

Art. 438 C. com.

In materie comercială, cărăuşul, la caz de contestaţie, poate să dobândească sechestrarea lucrului transportat (art. 438 C. com.).

Transportul garantat prin privil. cărăuşului.

Privilegiul cărăuşului se exercită chiar asupra lucrului transportat, sau asupra preţului provenit din vânzarea acestui lucru, şi nu garantează decât ceeace se datoreşte pentru transportarea lucrului; de unde s'a tras concluzia, foarte juridică, că lucrul transportat nu garantează ceeace se datoreşte pentru alte transporturi, privilegiul neputându-se întinde dela un transport la altul. Raportorul Lelièvre a spus acest lucru în termeni expreşi (¹).

Cazul când există mai multe transporturi succesive.

Soluţia n'ar puteà fi alta decât atunci când cărăuşul s'ar fi obligat a transportà *en bloc* o cantitate oarecare de mărfuri, cu facultatea pentru dânsul de a realizà operaţia prin transporturi succesive. In asemenea caz, neexistând decât o singură convenţie, diferitele operaţii sunt întrunite între ele printr'o legătură, care stabileşte indivizibilitatea convenţiei. Privilegiul garantează deci, în asemenea caz, asupra tuturor mărfurilor transportate şi asupra fiecăruia din loturile separate, întregul preţ al transportului (²).

V. — Privilegiul asupra cauţiunei unor funcţionari publici.

Art. 1730. — Sunt privilegiate asupra oarecăror mobile:

8^0 Creanţele rezultând din abuzuri şi prevaricaţiuni ale funcţionarilor publici, *în exerciţiul funcţiunei lor*, asupra cauţionamentului lor, precum şi asupra dobânzilor ce ar fi produs acel cauţionament. (Art. 1725, 1816 urm., 1822 C. civ. Art. 2102, 7^0 C. fr. Art. 20, 8^0 L. ipotec. belg. din 1851).

Al cincilea privilegiu special asupra oarecăror mobile,

(¹) Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 561, p. 321; Thiry, IV, 398; Arntz, IV, 1687. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 554; Guillouard, *Idem*, I, 438; Martou, *Idem*, II, 513; P. Pont, *Idem*, I, 168; Troplong, *Idem*, I, 207 *bis;* Laurent, XXIX, 516; Aubry et Rau, III, § 261, p. 275 (ed. a 5-a); Cas. rom., *Dreptul* din 1910, No. 22, pag. 176.

(²) Cloes, *op. cit.*, I, 562, p. 321; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 554; Martou, *Idem*, II, 514; P. Pont, *Idem*, I, 168; Guillouard, *Idem*, I, 441; Laurent, XXIX, 516; Aubry et Rau, III, § 261, p. 275, etc.

este acela pe care art. 1730, 8⁰ îl conferă, pentru asigurarea creanţelor rezultând din abuzurile şi prevaricaţiunile comise de către funcţionarii publici.

Unii din aceşti funcţionari, fiind însărcinaţi cu direcţiunea intereselor private [1], s'a părut just de a se înfiinţà în favoarea cetăţenilor, cari recurg la aceşti funcţionari, o garanţie contra negligenţei, erorilor sau relei lor credinţe.

Oblig. unor anume funcţionari de a depune o cauţiune.

Această garanţie consistă în obligaţia impusă unor anume funcţionari sau agenţi publici de a depune, înainte de intrarea lor în funcţiune, la Casa de consemnaţii, o sumă de bani, asupra căreia particularii lezaţi pot, la nevoe, să-şi exercite recursul lor.

Funcţionarii supuşi acestei obligaţii.

Funcţionarii obligaţi a depune asemenea garanţii, sunt: grefierii de tribunale, cari nu sunt doctori sau licenţiaţi în drept, şi cari trebue să depue o cauţiune de 6000 lei (art. 58 L. organ. judecătoreşti din 21 Martie 1909); portăreii cari nu sunt doctori sau licenţiaţi (art. 13 urm. Regul. din 27 Martie 1902) [2]; mijlocitorii oficiali de schimb, cereale sau mărfuri (art. 34 L. din 9 Mai 1894, modificat prin L. din 29 Iunie 1905), etc.

Garanţiile acestor funcţionari, precum şi procentele acestor garanţii sunt afectate, cu privilegiu, la plata creanţelor ocazionate prin abuzurile şi prevaricaţiunile comise de ei, *însă numai în exerciţiul funcţiunei lor* (¹).

---

[1] Nu este vorba, în specie, de comptabilii mânuitori de bani publici, căci gestiunea lor este garantată atât prin ipoteca legală statornicită de art. 1735, 3⁰ şi 1768 cât şi de privilegiile prevăzute de legile speciale, la care ne trimite art. 1725 din codul civil. Vezi, în privinţa acestor din urmă privilegii speciale, *suprà*, p. 368 urm., explic. art. 1725.

[2] Din cele mai sus expuse rezultă că doctorii şi licenţiaţii în drept pot fi grefieri de tribunale şi portărei, fără nicio cauţiune, aceasta în scopul de a se populà, pe cât se poate, grefele şi corpurile de portărei cu titraţi. Este însă de observat că titlul nu constitue o prezumpţie de cinste. Cu toate că tinerii titraţi ar fi supuşi unei cauţiuni, ei totuşi vor trebuì, prin forţa lucrurilor, să consimtă a trece prin grefele tribunalelor şi corpurile de portărei, din cauza numărului însemnat de titraţi cari esă pe fiecare an, atât din Universităţile noastre cât şi din acele străine, şi care începe a deveni îngrijitor. Erà o vreme când titraţii lipseau aproape cu totul. Astăzi avem prea mulţi, şi numărul lor creşte mereu. Aceasta dovedeşte că a sosit momentul să ne îndreptăm studiile noastre în altă direcţie.

Persoanele garantate prin acest privilegiu.

Acest privilegiu garantează mai întâi pe Stat, şi apoi pe particulari. Până la darea definitivă a socotelelor din partea suszişilor funcţionari, şi deci, până la stingerea privilegiului Statului, aceştia n'ar puteà să cesioneze garanţia lor, nici creditorii lor n'ar puteà s'o poprească în mânile Casei de consemnaţii.

Regul. din 27 Martie 1902.

Prin aplicarea principiului de mai sus, art. 15 din regul. dela 27 Martie 1902 dispune, în privinţa portăreilor:

> „Cauţiunea portăreilor garantează, cu preferinţă, condamnările ce vor puteà fi pronunţate contra lor, *pentru fapte comise în exerciţiul funcţiunei*. In afară de măsurile pur conservatorii, garanţia lor nu va puteà fi urmărită pentru niciun fel de datorii particulare sau obligaţiuni, în timpul cât funcţionează portărelul care a constituit-o".

Aceeaş regulă se aplică, de bună-seamă, şi celorlalţi funcţionari sau agenţi publici, obligaţi de lege a dà o cauţiune.

Am terminat cu privilegiile cari se întemeiază pe ideea de gaj tacit. Trecem acum la privilegiile cari se întemeiază pe împrejurarea că creditorii, cărora ele sunt conferite, au făcut să intre şi au păstrat în patrimoniul debitorului lor mobilele cari fac obiectul acestui privilegiu.

Privilegiile speciale asupra mobilelor, rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului, bunul asupra căruia se exercită privilegiul.

1^0 Privilegiul arendătorului asupra recoltei arendaşului, pe anul curent.

Primul privilegiu din această categorie este acel al arendătorului asupra recoltei arendaşului, pe anul curent. Despre acest privilegiu am vorbit *suprà*, p.418 urm., când ne-am

---

(¹) Cpr. Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 162, No 1 (ed. din 1833) şi toţi autorii. Textul art. 1730, 8^0 este, în adevăr, expres în această privinţă.

ocupat de privilegiul locatorului asupra mobilelor din casa închiriată sau de pe moșia arendată.

2° Privilegiul sumelor datorite pentru semințe, sau pentru cheltueala recoltei anului curent, și pentru instrumente de exploatare.

Acest privilegiu este prevăzut de art. 1730, 2° (¹).

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror mobile sunt:

2° Sumele datorite pentru semințe sau pentru cheltuiala recoltei anului curent, asupra prețului acestei recolte, și sumele datorite pentru instrumente de exploatare, pe prețul acestor instrumente; *în ambele aceste cazuri, cu preferință chiar înaintea proprietarului moșiei pentru privilegiul arendei* (²). (Art. 484, 1734 C. civ. Art. 2102, 1° § penultim C. fr. Art. 20, 2° și 24 L. ipotec. belgiană din 1851).

Indreptarea viciului de clasificare strecurat în codul francez.

Textul francez face să figureze acest privilegiu în dispoziția privitoare la privilegiul locatorului. Aceasta este un viciu de clasificare, căci privilegiul sumelor datorite pentru semințe, pentru facerea recoltei și pentru instrumentele de exploatare ale moșiei arendate, nu este un privilegiu al locatorului, ci, din potrivă, un privilegiu contra locatorului, de oarece cheltuelile pentru semințe, pentru recoltă și uneltele de exploatare trec înaintea privilegiului locatorului (³). De aceea textul belgian (art. 20, 2° și art. 24) și, după dânsul al nostru, a îndreptat acest viciu de redacție, clasificând acest privilegiu aparte.

Origina acestui privilegiu.

Acest privilegiu își trage origina sa din cutuma dela Orléans (⁴).

(¹) Cpr. Trib. Dorohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59, p. 512.

(²) Cuvintele subliniate: *în ambele aceste cazuri*, etc. mai sunt încă odată repetate în art. 1734. Aceste cuvinte nu sunt la locul lor în art. 1730, 2°, fiindcă acest text enunță numai privilegiul, fără a se ocupă de clasificarea privilegiilor, de care se ocupă art. 1734. Vezi p. 472, explic. acestui text.

(³) Cpr. P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 112, p. 83 (ed. a 3-a, 1883); Martou, *Idem*, II, No. 440, p. 120 și No. 536, p. 185; Thiry, IV, 401, etc.

(⁴) Cpr. Pothier, *Louage*, IV, 256; Domat, *Lois civiles*, III, p. 450, No. 12 (ed. *Carré* din 1822); Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1714, etc.

Motivele acestui privilegiu.

Creanțele de mai sus sunt privilegiate, pentrucă acel care a vândut semințe sau instrumente pentru exploatarea moșiei, ca și acei cari, prin munca lor, au contribuit la facerea recoltei, au pus, în adevăr, această recoltă în patrimoniul debitorului, căci fără dânșii, el n'ar fi avut nicio recoltă. De aceea este just ca creanțele lor să fie privilegiate, și să treacă chiar înaintea privilegiului locatorului (art. 1734) (1).

Acest privilegiu, special arendărilor de fonduri rurale, care garantează atât pe acei ce au vândut semințe fie arendașului, fie proprietarului, dacă el își cultivă însuș moșia (2), cât și pe acei cari au întrebuințat brațele și munca lor la producerea recoltei, nu este decât despăgubirea folosului ce ei au adus masei creditorilor prin mărirea patrimoniului debitorului lor.

Art. 484 C. com.

Acest privilegiu se întemeiază pe art. 484, care nu este decât traducerea unei regule cunoscute: *Fructus non intelliguntur nisi deductis impensis* (3).

Creanțele garantate prin privilegiul de față.

Creanțele garantate prin acest privilegiu special sunt: 1^0 acele pentru prețul semințelor; 2^0 acele ale oamenilor întrebuințați la producerea și strângerea recoltei; 3^0 creanțele acelora cari au vândut, reparat sau îmbunătățit instrumentele de agricultură și de exploatare ale moșiei.

a) Vânzătorii semințelor.

In privința acestor creditori, avem prea puține observații de făcut. Am spus, în adevăr, mai sus, că fără aceste semințe, vândute fie arendașului, fie însuș proprietarului care își cultivă moșia, debitorul n'ar fi avut nicio recoltă. Nimic nu este deci mai just și mai echitabil în acelaș timp, decât ca vânzătorii semințelor să fie plătiți cu preferință din prețul recoltei, pe care ei au produs-o.

---

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 464; Marton, *Idem*, II, 440 și 536; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* XXXII; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 627, p. 362, 363; Thiry, IV, No. 401 și 412, p. 537. Vezi și *infrà*, p. 472.

(2) Cpr. C. Bordeaux, Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1710 și 1760 urm.; Laurent, XXIX, 450; Cloes, *op. cit.*, I, 487, p. 270; P. Pont, *Idem*, I, 134. — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*, I, 364, care se pronunță, în Franța, contra privilegiului, de câteori proprietarul își cultivă el însuș moșia, din cauza redacției textului francez, pe care am semnalat-o mai sus. Acest autor recunoaște însă că sistemul său nu poate fi admis față cu noua redacție a textului belgian, care a trecut și în legea noastră.

(3) Vezi L. 1, Cod, *De fructibus*, etc. 7, 51, unde se zice: „*Hoc fructibus nomine continetur quod justis sumtibus superest*". Mai

Aplic. privil. la vânzarea îngrășămintelor pentru pământ. Controversă.

Se decide însă în genere, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că acest privilegiu nu aparține acelora cari au vândut îngrășăminte pentru pământ, după cum a spus-o anume raportorul Lelièvre în raportul său către Camera reprezentanților (1).

Unii autori observă, cu această ocazie, că dacă legea ar puteà, în specie, fi interpretată în mod larg, ar trebuì să se declare privilegiate creanțele acelora cari și-au închiriat sau și-au vândut vitele lor spre a face arătura câmpului, ceeace este inadmisibil, cel puțin în privința creanțelor cari ar rezultà din vânzarea vitelor (2).

b) Muncitorii cari, prin brațele lor, au produs recolta.

Acest privilegiu este conferit, zice Curtea din Limoges (3), tuturor acelora cari au luat parte directă la ararea și să-

---

vezi în acelaș sens și alte legi citate în tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 307 nota 2 (ed. a 2-a). Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*. II, 440, p. 120.

(1) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 484, p. 268; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256, text și nota 47 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 451; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 467; Guillouard, *Idem*, I, 360; Thézard, *Idem*, 351; André, *Régime hypothécaire*, 193, p. 96 (ed. a 2-a); C. Douai, Sirey, 93. 2. 134; D. P. 93. 2. 479. —*Contrà:* Martou, *op. cit.*, II, 444, p. 122; P. Pont, *Idem*, I, 134, p. 114 (ed. a 3-a); Duranton. XIX, 99, nota 1; Massé-Vergé, V, § 791, p. 141, nota 17, etc.

Vânzarea de poloboace p. strângerea recoltei. Controversă.

Aceeaş controversă există în privința acelora cari au vândut poloboace pentru strângerea recoltei vinului, deşì acest privilegiu își aveà ființă în vechiul drept francez (cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 483, 4°). Vezi în diferite sensuri, Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 468; Guillouard, *Idem*, I, 365; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256; Laurent, XXIX, 452; C. Bordeaux, D. P. 73. 2. 14; D. P. 97. 2. 400. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1740 urm. — Rămâne însă bine înțeles că vânzătorul poloboacelor va aveà un privilegiu asupra însiși poloboacelor vândute (art. 1730, 5°). Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 48.

(2) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 484, *in fine*, p. 269.

(3) D. P. 49. 2. 173; Sirey, 49. 2. 321. — S'a decis, cu drept

mănarea pământului (¹), la ridicarea și strângerea recoltei, nu însă acelora cari au procurat hrana acestor lucrători ai pământului (²).

Art. 1729, 4⁰.

In această categorie nu întră însă servitorii casei sau curței, pentrucă ei nu au contribuit cu nimic la producerea recoltei, acești din urmă având însă privilegiul general al oamenilor de serviciu, statornicit de art. 1729, 4⁰ (³).

Existența privil. numai pentru anul curent.

Cheltuelile pentru recoltă, ca și acele ale sumelor datorite pentru semințe, nu sunt privilegiate decât pentru anul în care au fost făcute (anul curent). Recoltele anilor precedenți nu sunt atinse prin acest privilegiu, căci el se stinge odată ce anul a expirat (⁴).

Cazul când recolta a eșit fără fraudă din patrimoniul debitorului.

Chiar în privința recoltei anului curent, privilegiul se stinge prin scoaterea recoltei, fără fraudă, din patrimoniul debitorului, căci acest privilegiu nu este sancționat printr'un drept de urmărire în mâna terțiilor (⁵).

---

cuvânt, că sumele datorite pentru trieratul recoltei întră în cheltuelile recoltei și sunt privilegiate. Trib. Botoșani, *Cr. judiciar* din 1896, No. 25, p. 201.

(¹) Prin cheltuelile recoltei se înțeleg, în adevăr, nu numai acele făcute pentru culegerea și strângerea ei, dar și acele cari au de obiect producerea ei, precum: cheltuelile făcute pentru arătură, semănătură grăpare, trierare, etc. Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 483 urm; Cloes, *op. cit.*, I, 483, p. 267, etc.

(²) Trib. Vitry-le-François, Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 322, nota 1. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, I, 363; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1758; André, *op. cit.*, 194, p. 96, etc.

(³) Cloes, *op. cit.*, I, 483, p. 268 urm; Martou, *Idem*, II, 443; Thiry, IV, 402, etc. — Dacă se stabilește însă că un servitor al curței a luat parte la munca câmpului, el va aveà privilegiul de mai sus, în măsura acestei participări. Martou, *op. și loco suprà cit.*; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 470; C. Paris, Répert. Dalloz, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 293, nota 3. — Vezi însă Laurent, XXIX, 449.

(⁴) Martou, *op. cit.*, II, 445, p. 122, 123; Cloes, *Idem*, I, 483, p. 267, etc.

(⁵) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 471, 472, *in fine*; Arntz, IV, 1675; André, *op. cit.*, 195, p. 96; C. Bourges, D. P. 78. 2. 56; Sirey, 80. 2. 104. Cpr. Cas. fr. *Pand. Périod.* 1901. 1. 487. Acest privilegiu nu poate deci fi exercitat atunci când recolta a devenit proprietatea arendătorului prin rezilierea contractului, nici când ea a fost vândută odată cu imobilul, sau imobilizată printr'o urmărire imobiliară. André, *op. și loco suprà cit.*; Cas. rom., *Cr. judiciar* din 1911, No. 12.

Iată cum se exprimă, în această privință, Domat (*Lois civiles*, III, p. 450, 451, No. 12, ed. Carré):

„Cette préférence doit s'entendre, selon notre usage, à l'égard des fruits qui sont ou pendants, ou encore en la puissance du débiteur; car s'il les a vendus et livrés à un acheteur de bonne foi, ils ne peuvent être vendiqués entre ses mains. Ainsi, celui qui dans un marché achète du blé d'un fermier, ne pourra être recherché par le propriétaire du fonds d'où est venu ce blé, pour le paiement du prix de sa ferme, car il a dû veiller à son paiement. Ce privilège des propriétaires, pour le prix de leur ferme, est acquis à ceux même qui n'ont aucun bail écrit, car il suffit qu'il paraisse que les fruits qu'ils vendiquent soient venus de leur fonds".

Acest privilegiu este mobiliar, iar nu imobiliar.

Acest privilegiu nu poate, pe de altă parte, fi exercitat decât asupra recoltei deslipite de fond, deci asupra recoltei ajunse la maturitate (¹), căci privilegiul este, în specie, mobiliar, iar nu imobiliar; de unde rezultă că creditorii cărora el este acordat n'ar puteà să-l exercite asupra părței din prețul de adjudecare al moșiei, corespunzător cu valoarea fructelor prinse de rădăcini (²).

c) Sumele datorite pentru instrumentele de muncă.

In fine, legea declară privilagiate, sumele datorite de arendaș sau proprietar pentru uneltele cari au servit la exploatarea fondului, însă nu asupra prețului recoltei de astădată, ci numai asupra prețului acelor instrumente (³).

Uneltele cari au servit la exploatarea fondului.

Aceste instrumente sunt: plugurile, sapele, coasele, mașinele de semănat, trierat, etc., într'un cuvânt: *instrumenta fundi*, după cum ziceau Romanii: „*In instrumento fundi ea esse, quæ fructus quærendi, cogendi, conservandi gratia parata sunt, Sabinus libris ad Vitellium evidenter enumerat*" (⁴).

(¹) Cpr. C. Bourges, *Pand. Périod.* 1901. 2. 187.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 465; P. Pont, *Idem*, I, 136; Guillouard, *Idem*, I, 359; André, *op. cit.*, 195, p. 97; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1723, și deciziile citate acolo.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 472, *in fine;* Guillouard, *Idem*, I, 358; P. Pont, *Idem*, I, 136; Troplong, *Idem*, I, 166; Aubry et Rau, III, § 261, p. 256, nota 46 *bis* (ed. a 5-a); Cas. fr. Sirey, 39. 1. 916.—*Contrà:* Trib. Joigny (sentință cu drept cuvânt casată), Sirey, *loco cit.*

(⁴) L. 8, *ab initio*, Pr., Dig., *De instructo vel instrumento legato*, 33. 7.

Instrumentele de menaj.

De aci rezultă că instrumentele cari servesc numai la menajul casei, nu sunt privilegiate(1).

Instrumentele necesare la o exploatare industrială. Controversă.

Quid juris în privinţa instrumentelor necesare unei exploatări industriale, precum ar fi acele întrebuinţate într'o uzină, o moară, etc.? Chestiunea este controversată: Unii aplică privilegiul de mai sus şi la aceste instrumente, sub cuvânt că ar fi vorba, în specie, de exploatarea oricărui fond în genere, iar nu numai de exploatarea unui fond agricol(2).

Ceeace face chestiunea îndoelnică, este că raportorul Lejèvre a ziz în Camera reprezentanţilor:

> „Inţelegem a vorbi numai de instrumentele *de cultură*, cari servesc la exploatare *şi cari contribuesc la formarea recoltei*“ (3).

Repararea sau îmbunătăţirea instrumentelor.

Privilegiul statornicit de lege pentru instrumentele de exploatare, poate fi exercitat nu numai de acei cari le-au vândut, dar şi de acei cari le-au reparat sau îmbunătăţit(4).

Privil. împrumutătorilor de bani p. cumpărarea de instrumente.

Presupunând acum că, în loc de a vinde seminţe sau instrumente de cultură, cineva a împrumutat arendaşului sau proprietarului banii cu cari s'au cumpărat aceste lucruri, chestiunea este de a se şti dacă împrumutătorul va avea, în asemenea caz, privilegiul statornicit de art. 1730, 2⁰? Deşi Curtea noastră de casaţie a admis afirmativa(5), totuşi negativa ne pare mult mai juridică, pentrucă, după

---

(1) Pand. fr., v⁰ *cit.* 1737; Cloes, *op. cit.*, I, 485, p. 276; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 472; Guillouard, *Idem*, I, 367; Troplong, *Idem*, I, 166; P. Pont, *Idem*, I, 135; Marton, *Idem*, II, 447; André, *Régime hypothécaire*, 191, p. 96; Thiry, IV, 402; Planiol, II, p. 825, nota 1 (ed. a 5-a), etc.

(2) Vezi Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 485, p. 270; Marton, *Idem*, II, 447; P. Pont. *Idem*, I, 135, *in fine*, p. 115 (ed. a 3-a); Thézard, *Idem*, 352. Cpr. Trib. Andelys, *Pand. Périod.* 99. 2. 57.—*Contrà:* Laurent, XXIX, 453; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 472, p. 452 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, I, 368; T. Huc, XIII, 81; Thiry, IV, 402, etc.

(3) Cpr. Thiry, IV, *loco suprà cit.*

(4) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 472; Valette, *Idem*, 114, p. 154; P. Pont, *Idem*, I, 135; Guillouard, *Idem*, I, 369; Thiry, IV, 402; Colmet de Santerre, IX, 28 *bis* XXXII; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1734, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1898, p. 1273 şi *Cr. judiciar* din 1898, No. 42.

cum știm, privilegiile sunt de drept strict și nu pot fi create prin interpretare (1).

Cazul când plata arenzei s'a făcut cu bani împrumutați.

Tot în baza acestui principiu s'a decis că plata arenzei făcută cu banii împrumutați nu crează în favoarea împrumutătorului privilegiul statornicit de lege în folosul arendătorului (2).

Art. 1107, 2°.

Pentru ca împrumutătorul să aibă drept la privilegiul de mai sus, el trebue să se subroage, conform legei (art. 1107, 2°), în drepturile creditorilor privilegiați (3).

Art. 1734.

Ultima observație ce vom face asupra art. 1730, 2°, este că privilegiul statornicit de acest text primează privilegiul ce arendătorul are pentru plata arenzei sale, după art. 1730 1° (art. 1734), pentrucă, încă odată, fără semințe și fără brațe care să muncească, arendașul n'ar fi avut nicio recoltă.

S'a decis, cu drept cuvânt, că sumele datorite de arendaș provenind din cumpărarea instrumentelor de exploatare se plătesc cu preferință înaintea privilegiului proprietarului, chiar dacă acesta n'ar fi fost încunoștiințat că arendașul nu plătise prețul acestor instrumente (4).

3° Privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru mobil.

Art. 1730. — Sunt privilegiate asupra oarecăror mobile:

4° Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului. (Art. 991, 997, 1574, 1618, 1691, 1737, 1742 C. civ. Art. 387, 405, 433, 437, 683, 685, 687 C. com. Art. 2102, 3° C. fr. Art. 20, 4° L. ipotec. belgiană din 1851) (5).

---

(1) Vezi în acest din urmă sens, Trib. Vlașca, *Cr. judiciar* din 1903, No. 86 (cu observ. noastră). Cpr. Trib. Dorohoiu, *Dreptul* din 1896, No. 59 (motive).

(2) Trib. Dorohoiu, *Dreptul, loco cit.*

(3) Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 486, *in fine*, p. 270. Cpr. Rolland de Villargues, Repert. de notariat, v° *Privil. de créance*, 155, p. 496. C. București, *Dreptul* din 1882, No. 49.

(4) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1878, p. 228. — *Contra*: C. București *Dreptul* din 1876, No. 29 (decizie casată). D-l D. Negulescu (*Teoria privilegiilor*, p. 33, nota 1) aprobă această din urmă decizie, fără a ne spune că ea a fost casată. De altfel, aceasta este singura observație ce autorul de mai sus face asupra art. 1730, 2°.

(5) Cpr. L. L. 5 și 6, Dig., *Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur*, 20, 4, precum și alte legi citate, p. 444, nota 1.

Origina și justificarea acestui privilegiu.

Acest privilegiu își trage origina sa din dreptul roman, unde el erà consacrat prin legile 5 și 6, Dig., *Qui potiores in pignore vel hypotheca habeantur*, 20, 4. El erà admis și în vechiul drept francez (¹), de unde a trecut în dreptul actual. Nimic nu este, în adevăr, mai drept și mai echitabil în acelaș timp, decât ca acela care a devenit creditor pentrucă a făcut cheltueli spre conservarea unui lucru în patrimoniul debitorului, să fie preferat celorlalți creditori, asupra prețului acestui lucru, fiindcă fără el, lucrul ar fi perit și ceilalți creditori n'ar fi avut nici un drept asupra lui. *„Hujus enim pecunia salvam fecit totius pignoris causam“* (²).

Cheltuelile făcute p. conservarea lucrului.

Intre cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului intră toate acele fără care lucrul mobil, fie însuflețit (³), fie ne-

---

(¹) Vezi Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 447, No. 6 (ed. Carré din 1822). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest autor: „Le créancier de qui les deniers ont été employés pour conserver la chose *ou pour la refaire*, comme pour défendre un héritage contre le cours de l'eau, pour prévenir la ruine d'une maison, ou pour la rebâtir après sa ruine, a un privilège; car il a fait subsister la chose pour l'intérêt commun et du propriétaire et des créanciers, et elle est comme sienne jusqu'à la concurrence de ce qu'il y a mis“. — *„Creditor, qui ob restitutionem ædificiorum crediderit, in pecuniam quam crediderit, privilegium exigendi habebit“*. (L. 25, Dig., *De rebus creditis*, etc., 12. 1.) Acelaș lucru se mai spune încă odată în L. 24 § 1, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis seu vendundis*. 42, 5. — L. 1., Dig., *De cessione bonorum*, 42, 3, zice de asemenea: *„Creditori, qui ob restitutionem ædificiorum crediderit, privilegium exigendi datur“*. In fine, L. 26, Dig., *De rebus auctoritate judicis*, etc. mai zice că: *„Qui in navem extruendam, vel instruendam credidit, vel etiam emendam, privilegium habet“*, etc.

(²) L. 6, Dig., *Qui potiores in pignore*, etc, 20, 4.

Privil. pentru conservarea lucrurilor însuflețite.

(³) Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că un veterinar poate să invoace privilegiul statornicit de acest text, pentru îngrijirile și medicamentele date unui cal sau unui alt animal, asupra prețului acestui animal. C. Poitiers, Sirey, 92. 2. 88; D. P. 92. 2. 220; *Pand. Périod.* 92. 2. 144; C. Rouen și Cas. fr. *Pand. Périod.* 1901. 2. 149; *Pand. Périod.* 1900. 1. 227; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1890 și *Supplément. cod.* v⁰, 120 urm.; Colmet de Santerre, IX, 30 *bis* I; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 475; P. Pont, *Idem*, I, 139; Cloes, *Idem*, I, 504, p. 287; André, *Régime hypothécaire*, 231, p. 107, etc.

însufleţit, corporal sau incorporal (1), ar fi perit în totul sau în parte, ori ar fi devenit impropriu la uzul său (2).

Repararea lucrului.

Cheltuelile făcute pentru repararea lucrului, având de obiect conservarea acestui lucru, sunt deci privilegiate (3). (Cpr. art. 647 C. german).

Cheltuielile necesare.

Astfel, acest privilegiu se aplică la toate cheltuelile necesare (nu însă şi la acele utile numai sau voluptuoare) făcute pentru conservarea oricărui lucru mobil în genere.

Conserv. unui imobil.

El nu se aplică însă la cheltuelile făcute pentru conservarea unui imobil (4).

Imobile prin destinaţie sau incorporaţie.

Deci. dacă lucrul mobil a devenit imobil prin destinaţie sau incorporaţie, privilegiul nu mai există, pentrucă, după cum am văzut, acest privilegiu nu se aplică decât la lucrurile mobile (5).

Cheltuelile făcute trebue să fi folosit masei creditorilor.

Pentru ca cheltuelile de conservare să fie privilegiate asupra preţului lucrului conservat, este suficient ca ele să fi folosit masei creditorilor, fără ca acela, care le-a făcut, să fi avut intenţia de a ocroti interesul comun al creditorilor.

Judecătorii fondului decid în mod suveran dacă cheltuelile făcute au conservat lucrul şi au folosit patrimoniului debitorului.

Asigur. lucrului. Controversă.

Nu intră în categoria cheltuelilor de conservare acele

Privil. p. conservarea lucrurilor neînsufleţite.

(1) Astfel, acel care a făcut cheltueli pentru conservarea şi încasarea unei creanţe este privilegiat asupra acestei creanţe. Baudry et Loynes, *op. şi loco cit.*; Guillouard, *Idem*, I, 374; P. Pont., *op. şi loco suprà cit.*; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 175; Thézard, *Idem*, 353; Martou, *Idem*, II, 475; Aubry et Rau, III, § 261, p. 258, text şi nota 51 (ed. a 5-a); Pand. fr., v^{0} *cit.*, 1891 urm. — Vezi însă Laurent, XXIX, 458 urm.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 476; P. Pont, *Idem*, I, 140; Aubry et Rau, III, § 261, p. 258, text şi nota 52, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. şi loco suprà cit.*

(4) Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 258, nota 50 *ter;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 475; Guillouard, *Idem*, I, 378; P. Pont, *Idem*, I, 139; André, *op. cit.*, 234, p. 108; Pand. fr., v^{0} *cit.*, 1902 urm., etc. — *Contrà :* Art. 887, 2^{0} C. civil portughez din 1867.

(5) Thiry, IV, 404, p. 348; Cloes, *op. cit.*, I, 507, p. 289; P. Pont, *Idem*, I, 139, *in fine;* André, *Régime hypothécaire*, 233, 234, p. 108, etc.

făcute pentru asigurarea lucrului. In adevăr, asigurarea nu garantează lucrul contra pericolului la care el este expus, ci permite numai asiguratului de a primì, la caz de sinistru, valoarea bănească a lucrului (1).

Imbunătăţirea lucrului. Inexistenţa privilegiului. Controversă.

Art. 1958, 7^0 din codul italian întinde acest privilegiu la cheltuelile făcute pentru *ameliorarea sau îmbunătăţirea lucrului (sopra gli stessi mobili conservati o* **migliorati),** ceeace legea actuală n'a admis (2), cu toate că, în vechiul drept francez, acest privilegiu există şi pentru *îmbunătăţirea lucrului*, după cum ne atestă Domat (3).

Dr. internaţional.

Din cele mai sus expuse rezultă că un italian n'ar puteà exercità acest privilegiu în România *pentru îmbunătăţirea lucrului*, fiindcă legea teritorială determină cauzele legitime de preferinţă, oricare ar fi naţionalitatea creditorului și natura bunurilor la care se aplică această preferință (1).

---

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 477, şi autorităţile citate acolo; André, *Régime hypothécaire*, 232, *in fine*, p. 108; Pand. fr., *Supplément*, v^0 *Privil. et hypothèques*, 130; Trib. Cambrai, Sirey, 87. 2. 21; C. Rouen, Sirey, 90. 2. 173; Trib. Ilfov şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 26 şi 49; Trib. Bellac, D. P. 1906. 2. 272. — *Contrà:* Nota de sub această din urmă sentinţă; Trib. Paris, Répert. Dalloz, *Supplément*, v^0 *Assurances terrestres*, 147, nota 1; Boudousquié, *Tr. de l'assurance contre l'incendie*, 289, p. 333 (ed. din 1829).

(2) Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 138, No. 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 478; Guillouard, *Idem*, I, 377; Cloes, *Idem*, I, 510, p. 291; Valette, *Idem*, 82, p. 99 urm.; Troplong, *Idem*, I, 176; Thiry, IV, 404; André, *op. cit.*, 232, p. 107; Laurent, XXIX, 457; Mourlon, III, 1299, etc. — *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 314, p. 22 (ed. belg. din 1833). Vezi în acest din urmă sens, art. 1958, 7^0 C. italian, de care s'a vorbit mai sus; art. 647 C. german, etc.

(3) Vezi Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 447, 448, No. 7 şi 8 (ed. Carré), precum şi legile romane citate de acest autor. Iată care este, în această privinţă, dispoziţia art. 647 din codul german: „Antreprenorul are, pentru creanţele ce rezultă în folosul său din contract, un drept de amanet *(ein Pfandrecht)* asupra lucrurilor mobiliare confecţionate sau reparate de el, când în momentul confecţiunei sau în scopul reparărei au venit în posesiunea sa". „***Der Unternehmer hat für seine Forderungen aus dem Vertrag ein Pfandrecht an den von ihm hergestellten oder augebesserten beweglichen Sachen des Bestellers wenn sie bei der Herstellung oder zum Zwecke der Ausbesserung in seinen Besitz gelangt sind***".

C. german. Art. 647.

Dr. de retenție. Controversă.

Cei mai mulți autori recunosc aceluia care a făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, dreptul de a reține acest lucru, dacă el se găsește în mâna lui, până când i se va plătì ceeace i se datorește (2).

Nu se cere ca creditorul să aibă posesia lucrului.

Acest privilegiu, fiind independent de orice idee de gaj, nu se cere ca creditorul să aibă posesiunea lucrului, fiind suficient ca debitorul să fie proprietarul lui (3).

Stingerea privilegiului.

Privilegiul se stinge însă prin înstrăinarea lucrului, pentrucă mobilele nu pot fi urmărite în mâna terților (4). *Les meubles n'ont pas de suite par privilège ou hypothèque* (5).

Dacă prețul cumpărărei n'a fost încă plătit vânzătorului, nici n'a fost distribuit între creditorii acestuia, acel care a făcut cheltuelile de conservare, va puteà fi colocat cu preferință față de ceilalți creditori (6).

Acesta este privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru.

4⁰ Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite.

Art. 1730. — Creanțele privilegiate asupra oarecăror lucruri mobile sunt:

---

(1) Vezi observația ce am publicat în *Dreptul* din 14 Octombrie 1910, No. 63, asupra unei sentințe a trib. din Béziers. care pune foarte bine principiul că privilegiile sunt teritoriale. Vezi și *infrà* rubrica: *Privilegiile în dreptul internațional privat*, p. 539, 540.

(2) Baudry et Loynes. *op. cit.*, I, 237 și 479; André, *op. cit.*, 232, p. 107. — Vezi însă Laurent, XXIX, 457. Vezi asupra dreptului de retenție. în genere, *suprà*, p. 343 urm. și 348.

(3) Baudry et Loynes. *op. cit.*, I, 480; P. Pont, *Idem*, I. 143; Thézard, *Idem*, 353; Colmet de Santerre, IX, 30; Aubry et Rau. III. § 261, p. 259 (ed. a 5-a). — *Contrà:* Art. 647 C. german, textual citat *suprà*, p. 446, nota 3.

(4) Baudry et Loynes. *op. cit.*, I, 480; Cloes, *Idem*, I, 509, p. 291; Troplong, *Idem*. I, 177; Marton, *Idem*, II, 456; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 1925. etc.

(5) „*Meubles n'ont point de suite par hypothèque*“, ziceà Loysel, *Institutes coutumières*, I, 487, p. 428 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Vezi *infrà*, explic. art 1751.

(6) Baudry et Loynes, *op. și loco suprà cit.;* Aubry et Rau, III, § 261, p. 259, text și nota 55. — *Contrà:* Marton. *op. cit.*, II, 456.

5⁰ Prețul pentru lucrurile mobile neplătite, dacă se află încă în posesiunea debitorului, chiar și în cazul când a cumpărat cu termen de plată (art. 472 urm., 1294 urm. C. civ.).

Dacă vânzarea s'a făcut fără termen de plată, vânzătorul poate chiar să revendice obiectele vândute, pe cât timp se află în posesiunea cumpărătorului, și poate să împedice revinderea acelor lucruri, dacă însă s'a făcut cererea sa în termen de 8 zile după trădarea lucrurilor, și dacă lucrurile se află încă tot în starea în care se găseau la timpul trădărei lor.

Perderea acțiunei de revendicare aduce cu sine și perderea acțiunei rezolutorii a contractului vânzărei, în privința celorlalți creditori. (Art. 974, 1020, 1021, 1025, 1365, 1370, 1909 C. civ. Art. 783, 3⁰, 815 urm. C. com. Art. 2102, 4⁰ C. fr. Art. 20, 5⁰ L. ipotec. belg. din 1851 *modificat).*

Dr. roman. Inexistența acestui privilegiu.

Acest privilegiu nu există la Romani, fiindcă în această legislație, de câteori vânzătorul nu acordase niciun termen, cumpărătorul nu deveneà proprietarul lucrului chiar predat, cât timp nu plătise prețul, așa că vânzătorul puteà să-și revendice lucrul său (1).

In caz când vânzătorul acordase un termen de plată, cumpărătorul deveneà proprietar prin tradiția lucrului (2); așa că, pe de o parte, vânzătorul nu mai puteà revendicà lucrul vândut, iar pe de alta, el nu aveà nici privilegiu, nici ipotecă tacită pentru siguranța prețului ce-i erà datorit.

Față cu textele de mai sus, este deci de mirat cum unii autori, precum Loyseau, au putut să susție altă dată că vânzătorul aveà un privilegiu special asupra lucrului vândut și neplătit (3).

Dr. vechiu fr.

Acest privilegiu neexistând în dreptul roman, trebue deci să căutăm origina lui aiurea. El se găsește în vechiul drept francez, și anume: în art. 176, 177 din cutuma Parisului și în art. 458 din cutuma dela Orléans (¹).

---

(1) *„Venditæ verò res et traditæ non aliter emptori adquiruntur, quam si is venditori pretium solverit, vel alio modo ei satisfecerit“.* (Instit., *De rerum divisione.* II, I, § 41, *ab initio).* Vezi și L. 19, Dig., *De contrahenda emptione,* 18, 1, unde se zice: *„Quod vendidi, non aliter fit accipientis, quam si aut pretium nobis solvitum est aut satis eo nomine factum, vel etiam fidem habuerimus emptori sine ulla satisfactione“.*

(2) *„Sed si is qui vendidit, fidem emptoris secutus fuerit, statim rem emptori fieri“.* (Instit., *loco suprà cit.).* Vezi și L. 12, Cod, *De rei vindicatione,* 3, 32. Cpr. Pothier, *Vente,* III, 322.

(3) Argument din L. 34, *Quod quis,* Dig., *De rebus auctoritate judicis,* etc., 42, 5 și din Novelele 53, 97 și 136. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques,* 1, 181 și 213; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques,* 1932, etc.

Iată cum se exprimă acest din urmă text, care reproduce aproape *ad litteram* art. 177 din cutuma Parisului:

„*Et néanmoins, encore qu'il eût donné terme, si la chose mobilière se trouve saisie sur le débiteur par autre créancier, il peut empêcher la vente, et est préféré sur la dite chose mobilière aux autres créanciers*".

Dr. actual.

Dacă dela dreptul roman și dela dreptul vechiu francez, trecem acum la dreptul actual, vedem că vânzătorul are două garanții cari îi asigură plata prețului ce i se datorește:

Dr. de retenție al vânzătorului.

1⁰ In caz când cumpărătorul trebue să plătească prețul îndată, fără niciun termen, vânzătorul este în drept a reține lucrul, cât timp nu i se plătește prețul lui (art. 1322, 1323). Acesta este dreptul de retenție (²), care știm că nu se poate exercită decât asupra unui lucru cert și determinat, iar nu asupra unei sume de bani (³).

Dacă vânzătorul a apucat a predà lucrul vândut, fără a primi prețul lui, el devine creditor al prețului și se expune, la caz de insolvabilitatea cumpărătorului, a veni în concurență cu ceilalți creditori ai lui.

Revendicarea din partea cumpărătorului.

Dacă presupunem că cumpărătorul a plătit prețul, fără a primi lucrul cumpărat, el va puteà să-l revendice în calitate de proprietar, căci el a devenit, în adevăr, proprietar prin simplul efect al consimțimântului (art. 971 și 1295, *ab initio*). Cumpărătorul poate deci, în toate cazurile, să plătească prețul fără nicio temere, deși el nu a primit lucrul; pe când vânzătorul, creditor al prețului, s'ar expune, din contra, dacă ar predà lucrul, fără a primi prețul. De aceea legea îi conferă, după cum am văzut, dreptul de a reține lucrul, însă numai în caz când vânzarea a fost fă-

---

(¹) Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 488. Vezi asupra dreptului vechiu francez, Domat, *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, pag. 446, No. 4 (ed. Carré); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 385; Troplong, *Idem*, I, 183; Valette, *Idem*, 84, p. 102; Planiol, II, 2605, 2606 (ed. a 5-a), etc.

(²) „*Venditor quasi pignus, retinere potest rem quam vendidit*". (L. 13 § 8, Dig., *De actionibus empti et venditi*, 19, 1).

(³) Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 4, p. 50.

rută *fără termen*, căci dacă s'a acordat un termen cumpărătorului pentru plata prețului, vânzătorul trebue să predeà de îndată lucrul, fără a-l mai puteà reține, de oarece el a avut încredere în cumpărător: *fidem emptoris secutus est* (art. 1322).

Rezilierea contractului. Art. 1021 și 1365.

2⁰ A doua garanție, pe care o are vânzătorul care n'a primit prețul lucrului predat de dânsul, este de a cere rezilierea contractului și restituirea lucrului pentru neplata prețului (art. 1021 și 1365) (¹); și aceasta fie că vânzarea este cu sau fără termen, existența unui termen având numai de efect amânarea cererei vânzătorului până la expirarea acestui termen.

Rezilierea nu poate însă fi cerută contra unui terțiu posesor de bună credință, nici în contra unui creditor care are un privilegiu preferabil acelui al vânzătorului, nici în contra unui creditor ipotecar al imobilului, la care lucrul ar fi fost incorporat (²), etc.

Alte garanții pe care le are vânzătorul unor lucruri mobile neplătite.

La aceste două garanții pe cari le are vânzătorul, în baza art. 1322 și 1365, art. 1730, 5⁰ mai adaogă încă două, când este vorba de vânzarea unui lucru mobil și anume: 1⁰ un privilegiu asupra lucrului vândut și neplătit, în toate cazurile, fie că vânzarea este cu sau fără termen; și 2⁰ un drept de revendicare sub anumite condiții, însă numai atunci când vânzarea este *fără termen*.

Despre dreptul de retenție și despre rezilierea vânzărei, am vorbit la titlul vânzărei (³). In capitolul de față avem

---

(¹) Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 244, pag. 111; Aubry et Rau, V, § 356, pag. 152 (ed. a 5-a). — Când vânzarea se rezilieazà, fie de bunà voe, fie judecătorește, lucrul este al vânzătorului, deși el se deține încă de cumpărător. Cas. rom. Bult. 1905, p. 600. — S'a decis, cu drept cuvânt, că desființarea unui contract din cauza îndeplinirei condiției rezolutorii, nu dă drept părților de a cere restituirea taxelor percepute de Fisc. C. Iași, *Dreptul* din 1910, No. 48.

(²) André, *op. cit.*, 244; Aubry et Rau, V, § 356, p. 155, text și notele 33, 34 (ed. a 5-a), etc.

(³) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 641 urm. și 751 urm.— In principiu, vânzătorul unui lucru mobil are deci la dispoziție *cinci* drepturi deosebite: 1⁰ acțiunea personală în plata prețului (art. 1718); 2⁰ privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5⁰); 3⁰ dreptul de retenție (art. 1322); 4⁰ acțiunea rezolutorie (art. 1365); 5⁰ și în fine, dreptul de revendicare (art. 1730, 5⁰). Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 247, p. 112 (ed. a 2-a).

a ne ocupà numai de privilegiul vânzătorului și de dreptul său de revendicare.

1° Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Art. 1730, 5° conferă vânzătorului de lucruri mobile, oricare ar fi natura lor, corporale sau incorporale *(lex non distinguit)* (¹), un privilegiu asupra mobilelor vândute și neplătite, și aceasta fie că vânzarea este cu sau fără termen (²). Vânzătorul va venì deci, în toate cazurile, asupra prețului

---

(¹) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 489; Guillouard, *Idem*, I, 386; Troplong, *Idem*. I, 187; Valette, *Idem*, 86, p. 109; Thézard, *Idem*. 365; P. Pont, *Idem*, I, 147; André, *Régime hypothécaire*, 236, p. 108; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 448; Thiry, IV, 407; Planiol, II, 2610; Colmet de Santerre, IX, 31 *bis* II; Aubry et Rau, III, § 261, p. 260 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 261. p. 91, nota 23 (ed. Anschütz); Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*. 1957 urm.; Nacu, III. No. 95, pag. 623. — Vezi însă Laurent, XXIX, 474.

Astfel, acest privilegiu există în caz de cesiunea unei creanțe (cpr. Aubry et Rau, *loco cit.*; T. Huc, XIII, 90; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 1969 urm.; André, *op. și loco suprà cit.*; C. Paris, Sirey, 62. 2. 164); în caz de vânzarea unui fond de comerț (Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 260, text și nota 59; André, *op. și loco cit.*; Pand. fr., v° *cit.*, 1958 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*. IV, art. 2102, No. 864 urm.; C. Paris, D. P. 83. 2. 215; Sirey, 84. 2. 33. — *Contrà:* C. Paris, Sirey, 33. 2. 594; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 123, p. 328 urm.; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 142, No. 4 (ed. din 1833). Vezi de acelaș autor, *Questions sur les privilèges et hypothèques*. I, p. 42 urm. (ed. din 1820).

In caz de expropriere pentru cauză de utilitate publică a imobilului în care se exercită comerțul, vânzătorul fondului își exercită privilegiul său asupra despăgubirei acordată cumpărătorului. C. Paris, Sirey, 72. 2. 164. Cpr. T. Huc, XIII, 91. *in fine*, p. 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 500, etc.

De asemenea, dacă lucrul mobil vândut și neplătit a fost asigurat și a perit prin foc sau alt sinistru, privilegiul vânzătorului se întinde, în baza art. 1721, asupra despăgubirei datorite de compania de asigurare. Vezi *suprà*, p. 353 urm., explic. art. 1721.

(²) C. București. *Cr. judiciar* din 1899, No. 32.

Motivul privil. vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

lucrurilor vândute, cu preferință înaintea celorlalți creditori ai cumpărătorului.

Motivul acestui privilegiu, de o importanță practică considerabilă, este că lucrul vândut nu intră în patrimoniul cumpărătorului și nu formează gajul creditorilor săi, decât sub rezerva de a se plăti prețul. Ar fi fost nedrept, în adevăr, ca ceilalți creditori ai cumpărătorului să se folosească atât de însuș lucrul cât și de prețul lui, care ar fi încă datorit, în detrimentul vânzătorului care, în asemenea caz, ar pierde și lucrul și prețul (¹).

Alți autori zic că privilegiul vânzătorului neplătit se întemeiază pe principiul că, până la plata prețului, vânzătorul conservă un drept real asupra lucrului vândut (²).

Condițiile cerute p. existența privilegiului.

Pentru ca vânzătorul să-și poată exercità privilegiul său, trebue ca lucrul vândut să se găsească încă în posesiunea cumpărătorului (art. 1730, 5^0 *ab initio)* (³), căci altfel privilegiul s'ar stinge (⁴).

Aplic. art. 1909.

Motivul acestei dispoziții este că, dacă lucrul a trecut în posesiunea unui terțiu de bună credință, acesta poate să invoace principiul înscris în art. 1909.

Aplic. art. 972.

Și fiindcă regula de mai sus, după care lucrul trebue să se găsească în posesiunea cumpărătorului, pentru ca privilegiul vânzătorului să poată fi exercitat, nu este decât o aplicare a art. 1909, trebue să decidem că vânzătorul își

---

(¹) Vezi Beudant, *op. cit.*, I, 445, p. 392.

(²) Cpr. Marton, *op. cit.*, II, 464; Guillouard, *Idem*, I, 383; Valette, *Idem*, 84. — Vezi însă Laurent (XXIX, 472), care califică această doctrină de falsă.

(³) Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 8, p. 114. Pentru aceasta nu este însă nevoe ca cumpărătorul să aibă detențiunea fizică sau materială a lucrului, posesiunea juridică fiind suficientă. Beudant, *op. cit.*, I, p. 394, nota 1; T. Huc, XIII, 91, p. 110. Astfel, cumpărătorul, care a împrumutat, depozitat, amanetat, etc. lucrul cumpărat, are posesiunea juridică a acestui lucru. T. Huc, *loco suprà cit.*

(⁴) S'a decis, de asemenea, că vânzătorul își pierde privilegiul său când, pentru plata prețului datorit, primește efecte negociabile, precum: cambii subscrise de cumpărător, căci în asemenea caz, se operează o novație prin substituirea unei datorii noi, acelei vechi. Trib. Iași, *Dreptul* din 1900, No. 69. — *Contrà:* C. Iași, *Cr. judiciar* din 1901, No. 51. Cpr. André, *Régime hypothécaire*, 238, p. 109 (ed. a 2-a).

va păstrà privilegiul său contra posesorului actual, care ar fi dobândit lucrul cu rea credinţă, adecă cu ştiinţă că preţul lui nu erà plătit, şi chiar contra posesorului de bună credinţă, dacă cumpărătorul primitiv a pierdut lucrul, sau dacă acest lucru i-a fost furat (art. 972) (1).

Cazul când lucrul vândut de cumpărător n'a fost încă predat.

Privilegiul vânzătorului subzistă, de asemenea, atunci când cumpărătorul a vândut lucrul, *însă nu l-a predat încă*; căci, pe de o parte, lucrul se găseşte în posesiunea lui, aşa cum cere textul legei, iar pe de alta, este de principiu că *transferarea reală* a posesiunei lucrului mobil poate singură să facă să dispară drepturile dobândite mai înainte de terţii asupra acestui lucru (2).

Cazul când lucrul a fost vândut şi predat de cumpărător, iar preţul lui este încă datorit. Controversă.

Acest privilegiu n'ar mai subzistà însă, după unii, conform teoriei lui Brodeau din vechiul drept francez (3), atunci când lucrul ar fi fost revândut de bună voe şi predat de cumpărător, iar preţul ar fi încă datorit, pentrucă lucrul supus privilegiului este însuş mobilul vândut, iar nu creanţele ce pot să rezulte din vânzarea lui (4). Cu toate acestea, soluţia contrară este generalmente admisă, şi cu drept cuvânt după noi, pentrucă privilegiul se exercită asupra *preţului lucrului*, iar nu asupra însuş lucrului (5).

---

(1) Cpr. Valette, *op. cit.*, 85, p. 102; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 394; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 518, p. 295, etc.

(2) Valette, *op. şi loco suprà cit.*; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 390; Martou, *Idem*, II, 474; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 495; P. Pont, *Idem*, I, 151; Troplong, *Idem*, I, 184 *bis*; Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 394, 395; André, *op. cit.*, 239, p. 109; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 115; Colmet de Santerre, IX, 32 *bis* II. — *Contrà*: Planiol, II, 2619; Aubry et Rau, III, § 261, p. 262, text şi nota 62 (ed. a 5-a); Laurent, XXIX, 479, etc.

(3) Cpr. Valette, *Privil. et hypothèques*, 84, *in fine*, p. 104.

(4) Valette, *op. cit.*, 86, pag. 107 urm.; Martou, *Idem*, II, 475; Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 140, No. 1 (ed. din 1833); C. Nancy, D. P. 50. 2. 122; Sirey, 50. 2. 285. Cpr. Trib. Huy (Belgia), *Pasicrisie belge*, 91. 3. 327 (sentinţă citată de T. Huc şi necontrolată).

(5) T. Huc, XIII, 92; Laurent, XXIX, 480; Colmet de Santerre, IX, 32 *bis* III; Aubry et Rau, III, § 261, p. 263, text şi nota 63 (ed. a 5-a); Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 395; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 391; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 497; Troplong, *Idem*, I, 119; P. Pont, *Idem*, I, 149;

Cazul când lucrul a fost vândut silnic.

Dar dacă chestiunea este controversată în cazul unei vânzări benevole, toţi autorii recunosc că privilegiul vânzătorului subzistă atunci când lucrul a fost vândut în mod silnic, după cererea unui creditor, precum ar fi, de exemplu: un moştenitor beneficiar sau sindicul falimentului (¹).

Cazul când cumpărătorul unui lucru neplătit l-a împrumutat, amanetat, etc. Controversă.

Privilegiul vânzătorului mai subzistă încă atunci când cumpărătorul a împrumutat altuia, a depozitat sau a amanetat lucrul cumpărat, al cărui preţ el nu l-a plătit, pentrucă, după cum am văzut mai sus, el posedă în realitate lucrul prin intermediul detentorului lui (²).

Rămâne însă bine înţeles că creditorul amanetar, care ar fi de bună credinţă, va fi preferat vânzătorului lucrului (³).

Conflict între vânzătorul lucrului neplătit şi locatorul imobilului în care lucrul a fost pus.

Privilegiul vânzătorului n'ar puteà, de asemenea, fi exercitat în dauna locatorului imobilului în care lucrul vândut ar fi fost pus. Locatorul va fi, în asemenea caz, preferat vânzătorului lucrului, afară de cazul când acest din urmă va stabili, prin orice mijloace, că locatorul ştieà în momentul introducerei lucrului în casa închiriată sau pe moşia arendată, că preţul lucrului adus la dânsul erà încă datorit, fie că el a dobândit această cunoştinţă dela însuş vânzătorul lucrului în chestiune (art. 1733, § 2) (⁴), fie de aiurea.

Cloes, *Idem*, I, 521, p. 471, 472; Thézard, *Idem*, 358, p. 471, 472; Mourlon, *Examen critique*, etc. I, 119, pag. 311 urm. Cpr. C. Riom, D. P. 80. 2. 4; Sirey, 80. 2. 121, etc.

(¹) T. Huc, XIII, 92, *ab initio*, p. 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 497, *ab initio*, etc.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1899, No. 32; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 266, 267, text şi nota 69; Valette, *op. cit.*, 85; Marton, *Idem*, II, 478; Cloes, *Idem*, I, 492. 493; P. Pont, *Idem*, I, 152; Thézard, *Idem*, 360; André, *op. cit.*, 242, p. 110; Laurent, XXIX, 483; T. Huc, XIII, 91.—*Contrà:* Troplong, *op. cit.*, I, 151; Taulier, *Théorie raisonnée du C. civil*, VII, p. 152, 153 (ed. din 1848).

(³) Aubry et Rau, *loco cit.*, pag. 267; André, *op.* şi *loco suprà cit.*, etc.

(⁴) Cas. fr. D. P. 1909. 1. 57 (cu nota lui P. de Loynes); André, *op. cit.*, 242, p. 110; Aubry et Rau, III, § 261, pag. 267; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 506 urm. Cpr. Trib. Langres, D. P. 95. 2. 17.

Se decide, în genere, că cunoştinţa ce locatorul ar fi luat *mai târziu* despre drepturile vânzătorului, n'ar impedicà privilegiul său de a-şi aveà fiinţă. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 267, nota 70 (ed. a 5-a), şi autorităţile citate acolo.

Este adevărat că art. 1733, § 2 nu vorbeşte decât de încunoştiinţarea făcută de vânzător, însă aceasta nu împedică pe locator de a se informà şi de aiurea; şi de câteori se va constatà în fapt că el este de rea credinţă, de atâtea ori privilegiul său va fi primat de acel al vânzătorului (1).

Vânzătorul unor lucruri mobile neplătite, care va voì să primeze pe locatorul în al cărui imobil aceste lucruri au fost transportate, va face deci foarte bine de a înştiinţà pe locator, conform art. 1733, 2° că preţul acestor lucruri i se datoreşte încă de către cumpărătorul locatar, căci altfel el s'ar expune a fi primat de către locator, de câteori acesta ar fi de bună credinţă.

O asemenea încunoştiinţare va trebuì făcută chiar locatarului principal, încunoştiinţarea făcută locatorului nefiind suficientă, în caz de sublocaţiune sau subarendare (2).

Cazul când lucrul vândut a fost transformat de cumpărător. Controversă.

Ce trebue să decidem în caz când lucrul vândut a fost transformat de către cumpărător? De exemplu: s'a vândut postav, şi această materie a fost transformată în haine; s'a vândut grâu, care a fost măcinat, etc. In toate aceste cazuri şi în altele de asemenea natură, privilegiul subzistă el? Afirmativa este în genere admisă, de câteori lucrul vândut n'a fost alterat în natura sa esenţială şi de câteori el se poate recunoaşte, cu toată transformarea lui (3).

Imobilizarea lucrului vândut.

In caz când lucrul mobil vândut a fost imobilizat de către cumpărător, existenţa privilegiului vânzătorului este supusă unei distincţii:

1° Dacă imobilizarea este rezultatul incorporaţiei, ceeace se va întâmplà atunci, de exemplu, când materialul vândut a fost întrebuinţat la construirea unui edificiu, privilegiul vânzătorului este stins, pentrucă lucrul vândut perzându-şi individualitatea şi caracterul său primitiv, nu mai poate fi deosebit şi recunoscut. Apoi, privilegiul vânzătorului fiind mobiliar, în specie nu mai există un lucru mobil, ci un imobil (1).

---

(1) Chestiunea este controversată, însă această controversă va fi examinată *infrà*, sub art. 1733, 2°, p. 470, 471.

(2) Cas. rom. Bult. S-a I, 1889. p. 521.

(3) Thiry, IV, 406, p. 350; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 404, 405; Valette, *Idem*, 85, p. 106; Martou, *Idem*, II, 479; Thézard, *Idem*, 357; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 501; P. Pont, *Idem*. I, 153; Mourlon. *Examen critique*, etc., I, 64, p. 128 urm.; Aubry et Rau, III, § 261, p. 267, text şi nota 71 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 32 *bis* V; Laurent, XXIX, 485. — *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 316, p. 24 urm. (ed. din 1833). Cpr. Planiol, II, 2614; T. Huc, XIII, 96. Vezi şi Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 109, foarte bine combătut în această privinţă de Mourlon *(loco supra cit.)*. Mai vezi Duranton, XIX, 124.

Imobilizarea prin destinaţie. 2^0 Soluţia contrară este însă generalmente admisă în Franţa, cel puţin în privinţa creditorilor chirografari (2), în caz de imobilizare prin destinaţie, când de exemplu, o maşină agricolă vândută a fost pusă de cumpărător pe un fond al său pentru serviciul şi exploatarea acestui fond (art. 468 C. civ.), fiindcă această imobilizare n'ar fi opozabilă vânzătorului (3).

L. belgiană. Art. 20, 5^0. Textul corespunzător belgian (art. 20, 5^0) decide cu toate acestea chestiunea în sens contrar, şi este de regretat că acest paragraf n'a fost reprodus de legiuitorul nostru. Iată cum se exprimă acest text:

---

(1) Baudry et Chauveau, *Des biens*, 95, p. 87 (ed. a 3-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 502; Guillouard, *Idem*, I. 407; P. Pont, *Idem*, I, 154; Thézard, *Idem*, 65 şi 257; Beudant, *op. cit.*, I. 447, p. 396; Colmet de Santerre, IX. 32 *bis* V; T. Huc, XIII, 95, *in fine;* Planiol, II, 2616 (ed. a 5-a). Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1911, No. 8, p. 114.

(2) Chestiunea de a se şti dacă privilegiul vânzătorului este opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost incorporat, este ipotecat, e controversată, din cauza art. 1777, după care ipoteca se întinde asupra tuturor îmbunătăţirilor survenite imobilului ipotecat în urma constituirei ipotecei. Această controversă va fi examinată sub acest text. Vezi de pe acum asupra ei. Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text şi nota 4 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 504 şi III. 1945; Guillouard, *Idem*, I, 406 şi III, 1524; Valette, *Idem*, 85, *in fine*, p. 107; T. Huc, XIII, 95; Planiol, II, 2616; Cas. fr. Sirey, 87. 1. 54; D. P. 87. 1. 394; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 503; Guillouard, *Idem*, I, 405; Valette, *Idem*, 85, p. 107; P. Pont, *Idem*, I, 154; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; Planiol, II, 2616; Aubry et Rau, III, § 261, p. 269, text şi nota 72, precum şi autorităţile citate acolo. Codul japonez este expres în această privinţă (art. 157 din garanţia creanţelor). Vezi textul de mai sus reprodus de Guillouard, *loco suprà cit.* — *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 18.

„Privilegiul stabilit la No. 4 și 5 a prezentului text, va înceta de a-și produce efectele sale, dacă aceste obiecte mobile au devenit imobile prin destinație sau incorporație, afară de cazul când este vorba de mașini și aparate întrebuințate în stabilimente industriale. etc.“.

Așa dar, regula de mai sus sufere excepție în Belgia, în privința mașinelor și aparatelor întrebuințate în stabilimentele industriale, excepție care are de scop înlesnirea vânzărei acestor lucruri, necesare la dezvoltarea industriei. In acest caz excepțional, textul suscitat belgian mărginește durata privilegiului la *doi* ani dela predare. Afară de aceasta, privilegiul vânzătorului acestor mașini este supus, în interesul terțiilor, la oarecare condiții de publicitate, fără care terții ar fi putut fi înșelați, crezând că mașinile cumpărate de debitorul lor ar fi fost plătite. Textul nostru a eliminat din art. 1730, 5° această dispoziție a legei belgiane, după cum am arătat mai sus.

Această lacună regretabilă nu există însă în materie comercială, la caz de faliment al cumpărătorului, căci iată cum se exprimă art. 783, 3° din codul de comerț.

Art. 783 C. com. — Dispozițiile codului civil, privitoare la privilegiile asupra mobilelor, se aplică și în materie de faliment, cu rezerva dispozițiilor speciale cuprinse în acest cod, și cu modificările următoare:

3° Creanța pentru prețul neplătit al mașinelor de importantă valoare, întrebuințate într'o exploatare industrială, manufacturieră sau agricolă, este privilegiată în rangul indicat la No. 5 de sub art. 1730 din codul civil, asupra mașinelor vândute și predate falitului în cei trei ani cari au precedat declarația falimentului, cu toate că ar fi devenit imobile prin destinație. Acest privilegiu nu va avea niciun efect, dacă vânzătorul, în cele trei luni dela predarea mașinelor în primirea cumpărătorului în țară, nu va fi făcut să se transcrie actul din care rezultă vânzarea și creanța sa, în registrul de transcripțiune imobiliară al tribunalului în jurisdicția căruia s'au așezat mașinele (1).

---

(1) S'a decis, cu privire la acest text, că atunci când pentru vânzarea mașinelor prevăzute de el, s'a stipulat prin contract că predarea lor să se facă cumpărătorului în urmă și în mod succesiv, pe măsura ce ele vor fi confecționate, în acest caz, actele care constată obiectele vândute și predate, precum și prețul lor în sensul textului citat, sunt numai facturile eliberate de cumpărător: de unde rezultă că transcrierea acestor facturi în registrele prevăzute de acest text, este suficientă, pentru stabilirea și conservarea privilegiului vânzătorului

Ce garantează privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile, statornicit de art. 1730, 5^0 garantează prețul vânzărei lucrului vândut, cu toate accesoriile lui, precum: cheltuelile contractului și dobânda prețului, în cazurile în care ea este datorită, această dobândă nefiind decât un accesoriu al lucrului principal (1).

Acest privilegiu nu are loc în materie de schimb.

Va să zică, în principiu, trebue să existe o vânzare de lucruri mobile, fie corporale, fie incorporale, după cum s'a văzut mai sus, pentru ca acest privilegiu să aibă loc; de unde rezultă că privilegiul vânzătorului de lucruri mobile, nu are loc în materie de schimb (2).

Cazul când există o dotă mobiliară prețeluită. Art. 1245 C. civ. Controversă.

S'a observat însă că, uneori, poate să existe vânzare, fără ca să existe propriu zis un vânzător și un cumpărător. Astfel este, de exemplu, cazul în care s'a constituit unei femei o dotă mobiliară prețeluită, conform art. 1245 din codul civil. In acest caz, se susține, cel puțin de unii, că bărbatul este considerat ca un cumpărător al dotei, existând în specie o adevărată vânzare *(vera venditio)*, în baza regulei cunoscute: *æstimatio facit venditionem* (3).

---

asupra mașinelor vândute, în privința sumelor ce i se datoresc din prețul lor, chiar dacă contractul primitiv n'a fost transcris. Cas. rom. Bult. 1896, p. 621 urm. — S'a mai decis, tot cu privire la acest text, că privilegiul vânzătorului pentru mașinele neplătite, prevăzute de art. 1730, 5^0, nu trebue transcris, după cum cere art. 783, 3^0 C. com., această transcriere fiind cerută numai în cazul când cumpărătorul este comerciant nu însă și atunci când el nu este comerciant, chiar dacă ar fi în stare de insolvabilitate. C. Iași, *Cr. judiciar*, din 1901, No. 51, p. 411.

(1) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 219; Cloes, *Idem*, I. 517; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 490; Thézard, *Idem*, 356; André, *op. cit.*, 237, p. 109; Laurent, XXIX, 475. Cpr. C. București, *Dreptul* din 1901, No. 27.

Negarantarea daunelor.

Acest privilegiu nu garantează însă daunele alocate de justiție, nici acele prevăzute printr'o clauză penală. Baudry et Loynes, *op. și loco cit.;* Martou, *Idem*,, II, 472; Guillouard, *Idem*, I, 402; Laurent, XXIX, 475. — *Contrà:* Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 517, p. 295, etc.

(2) Guillouard, *Privil. et hypothèques*, I, 387; Martou, *Idem*, II, 467; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 487; Nacu, III, No. 99, p. 625, și toți autorii.

Schimburi imobiliare.

Quid juris în materie de schimburi imobiliare, în privința privilegiului vânzătorului prevăzut de art. 1737, 1^0 ? Vezi *infrà* p. 480, 481 și tom. IX al Coment. noastre, p. 17 și 18.

(3) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 200.

Autorii cari admit această soluţie, susţin că femeea are, în specie, privilegiul vânzătorului faţă de ceilalţi creditori ai bărbatului, atunci când ea primeşte dela acest din urmă bani, în loc de lucrurile constituite dotă. Chestiunea este însă, după cum ştim, controversată (1).

Ne-a mai rămas acum, spre a completà comentariul art. 1730, 5°, a vorbi de dreptul de revendicare al vânzătorului lucrurilor mobile neplătite.

2° Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Am văzut că vânzătorul unui lucru mobil al cărui preţ nu s'a plătit de cumpărător, are două garanţii principale: 1° dreptul de a cere rezilierea contractului; şi 2° dreptul de a exercità privilegiul statornicit de art. 1730, 5°.

Dr. de revendicare al vânzătorului neplătit.

Aceste drepturi fiind însă mai în totdeauna subordonate condiţiei ca lucrul vândut să se găsească în posesiunea cumpărătorului, dreptul acestui din urmă, devenit proprietar, de a dispune de lucrul cumpărat şi neplătit va compromite adeseori drepturile vânzătorului: de aceea legea îi conferă, în anumite condiţii, dreptul de a revendicà lucrul.

Origina acestui drept. Dr. vechiu francez.

Această prerogativă derivă, ca şi privilegiul pe care îl are vânzătorul neplătit, tot din dreptul vechiu francez. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privinţă, art. 194 din vechea cutumă a Parisului:

„Qui vend aucune chose mobilière sans jour et sans terme espérant estre payé promptement, il peut sa chose poursuivre en quelque lieu qu'elle soit transportée, pour estre payé du prix qu'il l'a vendue" (2).

Aceasta nu este o revendicare propriu zisă, vânzătorul ne mai putând să exercite asemenea acţiune, de oarece prin vânzare, fie contractul cu termen sau fără termen, el a încetat de a fi proprietar, şi ştiut este că numai proprietarul are acţiunea în revendicare (1).

---

(1) Vezi în sensul de mai sus, Laurent, XXIX, 473; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 514, p. 293; Marton, *Idem*, II, 466; Bellot des Minières, *Tr. du régime dotal*, I, 734; Nacu, III, No. 98, p. 624, 625; C. Montpellier, D. P. 48. 2. 173; Sirey, 48. 2. 557. — Vezi însă Planiol, III, 1505, *in fine* (ed. a 5-a). Vezi şi alţi autori citaţi *pro* şi *contra*, în tom. VIII al Coment. noastre, p. 201, nota 3.

(2) Cpr. Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 488 şi *Coutume d'Orléans*, 458, nota 1; Ferrières, asupra cutumei din Paris, art. 176, No. 5; Planiol, II, 1544; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 521, etc.

Revendicarea posesiunei.

In specie, nu poate deci să fie vorba decât de revendicarea *posesiunei* lucrului vândut *(vindicatio pignoris)* (2), spre a redobândi dreptul de retenţie, pe care vânzătorul l-a perdut prin predarea lucrului, şi spre a împedicà revendicarea lui de către cumpărător (3).

Dumoulin (Molineus), comentând art. 194 menţionat din cutuma Parisului, ziceà foarte bine în acest sens:

„*Que le vendeur peut poursuivre sa chose pour en être payé du prix,* **et pour la recouvrer et en demeurer saisi jusqu'à ce qu'il soit payé**".

Această teorie, singură juridică, a fost pentru prima oară dezvoltată, în anul 1839, la un concurs de agregaţie, de către *Vuatrin* (4), pe care am avut onoarea de a-l aveà profesor de drept administrativ la facultatea din Paris. Acest autor împrumutase însă teoria sa dela cursul lui Bugnet (5).

---

(1) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 265 urm. (ed. a 2-a).

(2) Cpr. L. 16 § 3, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

(3) Vezi Laurent, XXIX, 494 urm.; Vigié, III, 1304; Aubry et Rau, V, § 356, p. 164 (ed. a 5-a); Valette, *Privil. et hypothèques*, 90, p. 121 urm.: Guillouard, *Idem*, I. 411, 412; P. Pont, *Idem*, I, 155; Martou, *Idem*, II, 489; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 529, 530: Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, I, 455; Colmet de Santerre, IX, 33 *bis* I—III, etc. — Cu toate acestea, chestiunea este controversată, şi unii confundă acţiunea în revendicare cu dreptul de rezoluţie opus creditorilor cumpărătorului (Duranton, XVI, 204, 380 şi XIX, 120; T. Huc, VII, 173 şi XIII, 102), iar alţii susţin că ar fi vorba în specie de o adevărată revendicare, însă vânzarea ar fi reziliată de drept, fără intervenţia justiţiei. Vezi în acest din urmă sens, Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 193, combătut în această privinţă de Mourlon *(Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 131, p. 405 urm.). Cpr. Arntz, IV, 1680; Planiol, II, 1549. Incât priveşte interesul practic al acestei discuţii, vezi Beudant, *op. cit.*, I, 456.

(4) Cpr. Valette, *op. cit.*, p. 120, nota 2; Martou, *op. cit.*, II, 489, *in fine*, p. 153, etc.

(5) Vezi Planiol, II, 1548; Mourlon, *Répet. écrites sur le C. Napoléon*, III, 1310, nota 10.

Condiţiile revendicărei.

Care sunt condiţiile acestei revendicări? Ele sunt în număr de patru: 1⁰ vânzarea trebue să fie făcută peşin, adecă *fără nici un termen de plată*, căci dacă vânzătorul a acordat un termen cumpărătorului, el nu mai poate să reţie lucrul, şi deci, nici să-l revendice; 2⁰ lucrul trebue să se găsească în posesiunea cumpărătorului, posesiune care, după cum ştim, poate fi pur juridică; căci dacă acest lucru a trecut în mâna unui terţiu de bună credinţă, terţiul va puteà să respingă revendicarea vânzătorului, invocând art. 1909 din codul civil; 3⁰ lucrul vândut trebue să fie în starea în care se găseà în momentul predărei lui, căci dacă el a fost transformat, revendicarea vânzătorului nu mai este cu putinţă, legea înţelegând a o exclude de câteori poate să existe contestaţie asupra identităţei lucrului revendicat.

Cazurile în cari revendicarea nu poate aveà loc.

Astfel, revendicarea nu va puteà să aibă loc dacă stofa vândută a fost transformată în haine; dacă grâul sau porumbul vândut a fost prefăcut în făină; dacă lemnul vândut a fost prefăcut în cărbuni (1); dacă vinul vândut în butoaie a fost pus în sticle (2), etc.

Revendicarea clopotului unei biserici.

De asemenea, vânzătorul unui clopot, care ar fi fost aşezat în clopotniţa unei biserici, n'ar mai puteà să-l revendice: 1⁰ pentrucă acest lucru a devenit imobil prin incorporaţie; şi 2⁰ pentrucă el fiind consacrat cultului *(res sacra)*, nu mai este în comerţ (3).

4⁰ In fine, trebue ca acţiunea vânzătorului să fie exercitată în cele opt zile care au urmat predărei lucrului (4).

---

(1) Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 546, p. 314; Planiol. II, 1553, etc.

(2) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 196.

(3) Cloes, *op. cit.*, I, 546, *in fine*, p. 314; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 136, p. 427; Trib. Reims, *Dreptul* din 1910, No. 56. — *Contra*: Troplong, *op. cit.*, I, 196, p. 300, care aprobă o decizie dată contrar soluţiei de mai sus, de către Parlamentul din Paris, la 27 Februarie 1603.

Neaplic. in specie a art. 729 Pr. civ.

(4) Aceste zile nu sunt, după părerea noastră, libere, art. 729 din Pr. civ. nefiind aplicabil decât la termenele cuprinse în procedura civilă, nu însă şi la acele prevăzute de codul civil.

Dacă s'au făcut mai multe predări succesive, termenul de opt zile va curge dela fiecare predare, afară de cazul când ar fi vorba de o singură vânzare, care ar necesità mai multe pentrucă tăcerea prelungită a vânzătorului ar dovedi că el a avut încredere în cumpărător.

Modul de exercitare al acţiunei în revendicare.

Vânzătorul va exercità acţiunea sa în revendicare pe cale de sechestru, sau va cere ca lucrul revendicat să fie distras, adecă exclus din urmărirea celorlalţi creditori, în caz când ar exista din partea lor astfel de urmărire (1).

Perderea acţiunei rezolutorii.

Venim acum la perderea acţiunei rezolutorii prin perderea acţiunei în revendicare (art. 1730, 5^0 § ultim).

Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului.

Ştim că, afară de privilegiul său şi de dreptul de revendicare, pe care le are vânzătorul unui lucru mobil neplătit, el mai poate încă cere rezilierea contractului, chiar dacă a pierdut privilegiul său şi acţiunea în revendicare (art. 1021 şi 1365); şi aceasta fie că cumpărătorul mai posedă încă lucrul, fie că el l-a transmis unui terţiu (2).

Art. 1730, 5^0 § ultim.

Soluţia de mai sus este nedreaptă, pentrucă prin acest mijloc indirect, vânzătorul, din cauza negligenţei sale, ridică celorlalţi creditori ai cumpărătorului, lucrul pe care ei au putut, cu drept cuvânt, să-l considere ca formând gajul lor. De aceea legiuitorul belgian, şi al nostru după dânsul, derogând dela principiile generale, dispune prin art. 1730, 5^0 § ultim, că perderea acţiunei în revendicare aduce cu sine perderea acţiunei rezolutorii a contractului de vânzare, *în privinţa celorlalţi creditori*, şi aceasta pentru motivul că, în privinţa lor, ambele acţiuni au acelaş efect, şi anume: acela de a sustrage lucrul vândut dela urmărirea lor.

Perderea acţiunei rezolutorii nu poate fi invocată de cumpărător.

Trebue însă să observăm că decăderea acţiunei rezolutorii nu poate fi invocată decât de creditorii cumpărătorului, iar nu de însuş cumpărătorul, care rămâne legat prin contractul său către vânzător, el neputând opune acestui din urmă nicio fine de neprimire din această cauză (3).

---

predări, în care caz termenul de opt zile va curge dela ultima predare. Cloes, *op. cit.*, I, 545, p. 313.

(1) Vigié, III, 1305; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 533, *in fine;* Aubry et Rau, V, § 356, p. 164 (ed. a 5-a), etc.

Art. 1368 C. civ.

(2) Această din urmă soluţie rezultă la noi din art. 1368 C. civil, care, cu deosebire de codul francez, unde chestiunea este foarte controversată, declară că acţiunea vânzătorului, pentru rezilierea vânzărei, este reală. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 754 urm.

(3) Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 496, p. 155; Cloes, *Idem*, I, 547, pag. 315, etc.

Cazul când vânzarea este cu termen.

Apoi, această decădere poate fi opusă de către creditorii cumpărătorului, numai vânzătorului care a făcut o vânzare peșin, fără a acordà nici un termen de plată, căci numai el poate să peardă acțiunea în revendicare, vânzătorul cu termen neavând această acțiune (1).

Drepturile vânzătorului cu termen.

Vânzătorul cu termen, rămânând deci sub imperiul dreptului comun (art. 1021, 1365), va puteà cere rezilierea contractului, chiar dacă a pierdut privilegiul său, aceste două drepturi fiind distincte și deosebite unul de altul (2).

Alte privilegii speciale mobiliare.

Acestea sunt privilegiile speciale care se exercită asupra oarecăror mobile. La aceste privilegii, trebue să adăogăm acele statornicite de unele legi speciale (3), de codul de comerț, de care nu ne putem ocupà în studiul de față (4), și privilegiul *sui generis* al creditorilor unei moșteniri și al legatarilor, cari cer separația patrimoniului defunctului, de acel

---

Critica legei.

(1) Legea a fost criticată din acest punct de vedere, și Facultatea din Caen, între alții, în observațiile sale asupra reformei ipotecare, proiectată în 1840, a cerut ca dreptul de revendicare să fie acordat și vânzătorului cu termen, iar nu numai acelui fără termen, după cum pe nedrept dispune legea. Cpr. P. Pont. *Privil. et hypothèques*, I. 155, p. 139 urm. (ed. a 3-a). Poate ca dreptul de revendicare al vânzătorului ar fi trebuit chiar să fie exclus cu totul, după cum dispune anume proectul codului civil al imperiului japonez, elaborat de profesorul Boissonade (art. 1162—1164). Vezi de acest din urmă autor, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV. No. 315. pag. 291. 292 (Tokio, 1889).

(2) Martou, *op. cit.*, II, 497: Cloes. *Idem, op. și loco suprà cit.*; P. Pont, *op. cit.*, I, 155, etc.

(3) Vezi, de exemplu, art. 29 din legea pentru Creditul agricol dela 2 Iunie 1892: art. 15 din legea pentru înființarea unei Bănci agricole dela 1 Aprilie 1894, etc. Despre aceste legi am vorbit la titlul amanetului, *suprà*, p. 284 urm.

Privilegiile speciale statornicite de codul com.

(4) Privilegiile statornicite de codul comercial sunt: privilegiul mandatarului (art. 387 urm.): acel al comisionarului (art. 405) (cpr. Cas. rom. Bult. 1903, p. 659 și *Dreptul* din 1903, No. 48): acel al cărăușului (art. 437), al creditorului gagist (art. 480 modificat și complectat prin legea din 15 Iunie 1906); privilegiile maritime (art. 678 urm., 684 urm.); privilegiile statornicite de art. 783, în caz de faliment al debitorului, etc. Incât privește concursul privilegiilor stabilite de codul de comerciu cu cele stabilite de codul civil, vezi art. 678 urm. C. comercial. Vezi în privința privilegiilor stabilite de codul comercial, în genere, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2722 urm.

al moştenitorilor, spre a fi plătiţi cu preferinţă, fie asupra imobilelor, fie asupra mobilelor succesiunei, înaintea creditorilor personali ai moştenitorilor (art. 781 şi 1743)(¹). Vom vedeà însă p. 508 urm., sub aceste texte, că chestiunea de a se şti dacă separarea de patrimonii este sau nu un adevărat privilegiu, este foarte controversată, şi că Curtea noastră de Casaţie a variat asupra acestui punct.

§ III — Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor, la caz de concurs între ele.

Art. 1731. — Cheltuelile de judecată vin înaintea tuturor creanţelor, în interesul cărora au fost făcute. (Art. 1727, 1729, 1° C. civ. Art. 678 urm., 683. 1°, 685, 1°, 687, 1°. 689, 1° C. com. Art. 21 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1732. — Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului, trec înaintea privilegiilor anterioare.

Ele trec, în toate cazurile, chiar înaintea privilegiilor cuprinse la No. 3, 4 şi 5 ale art. 1729. (Art. 1729, 1730, 4° C. civ. Art. 22 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1733. — Creditorul amanetar, hangiul şi cărăuşul sunt preferaţi vânzătorului unui obiect mobiliar, care le serveşte de siguranţă, afară de cazul, când ei primind lucrul, au ştiut că preţul erà încă datorit.

Privilegiul vânzătorului nu se exercită decât după acel al proprietarului casei sau moşiei, afară de cazul când vânzătorul, la transportarea lucrurilor în locurile închiriate, a făcut cunoscut proprietarului că preţul încă nu i s'a plătit. (Art. 1685 urm., 1730 C. civ. Art. 678 urm. C. com. Art. 23 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1734. — Sumele datorite pentru seminţe, sau pentru cheltuelile recoltei de peste an se plătesc din preţul acestei recolte; şi sumele datorite pentru ustensile, care servesc la exploatarea moşiei, din preţul acestor ustensile, cu preferinţă în ambele aceste cazuri înaintea privilegiului proprietarului moşiei. (Art. 1730, 2° C. civ. Art. 783, 3° C. com. Art. 24 L. ipotec. belg. din 1851).

Art. 1735. — Privilegiul cheltuelilor de îngropare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii. (Art. 1729, 2°, Art. 25, *ab initio* L. ipotec. belgiană din 1851)(²).

(¹) Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 461 şi II, 514.

(²) Textul belgian adaogă: cu excepţie pentru privilegiul cheltuelilor de judecată, pentru privilegiul cheltuelilor făcute mai

Art. 1736. — Celelalte privilegii generale sunt primate de către privilegiile speciale. (Art. 1729. 1730 C. civ. Art. 26 L. ipotec. belg. din 1851).

Concursul privilegiilor generale între ele. Art. 1729.

Concursul privilegiilor generale între ele nu dă loc la nicio dificultate, pentrucă ele se exercită în ordinea determinată de art. 1729, după cum ne-o spune însuș acest text. Ordinea în care se exercită aceste privilegii, este următoarea:

1° Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorului: 2° cheltuelile înmormântărei, în raport cu condiția și starea socială a defunctului: 3° cheltuelile boalei celei din urmă, făcute în curs de un an: 4° salariul oamenilor de serviciu pentru un an trecut și restul datoriei din anul curent; salariul pe șease luni al calfelor de prăvălie și salariul pe o lună al lucrătorilor cu ziua; 5° prețul obiectelor de subsistență date debitorului și familiei sale în curs de șease luni.

Art. 1724.

Dacă mai multe privilegii din această categorie concură împreună, și dacă toți creditorii nu pot fi integralmente plătiți, din cauza lipsei de activ, cu toții vor luà o parte în proporție cu creanța lor (art. 1724).

Privil. stabilite de legile speciale.

Cât pentru privilegiile statornicite de legile speciale, rangul lor este, în genere. stabilit de textele care le înființează[1]. (Vezi și *infrà*, p. 474).

---

târziu pentru conservarea lucrului. și pentru privilegiul hangiului, cărăușului și creditorului amanetar, întrucât aceștia nu sunt primați de către vânzătorul obiectului constituit amanet.

L. p. creditul agricol.

[1] Astfel. de exemplu. art. 29 din legea pentru Creditul agricol dela 2 Iunie 1892. dispune că: „creanțele Creditului agricol sunt privilegiate asupra averei mobile amanetate. Ele vor venì îndată după cheltuelile de judecată. cheltuelile de îngropare ale debitorului și cheltuelile de conservare a lucrului“; de unde s'a tras altă dată concluzia că privilegiul Creditului agricol. asupra lucrurilor amanetate, primează privilegiul proprietarului. C. Focșani, *Dreptul* din 1886, No. 51.

L. p. înființarea unei Bănci agricole.

Tot astfel, art. 15 din legea pentru înființarea unei Bănci agricole. dela 1 Aprilie 1894, dispune că: „cu rezerva privilegiului proprietarului. pentru plata anului în care se face împrumutul, și acela pe un an începător dela semestrul agricol (23 Aprilie și 26 Octombrie), care urmează aceluia în care se face împrumutul. și cu rezerva tuturor celorlalte creanțe prevăzute în art. 1729 și 1730. alineatele 2, 3, 4. 5. 7 și 8

Concursul privil. speciale cu acele generale.

Chestiunea este însă mult mai grea de câteori este vorba de concursul privilegiilor speciale între ele și de concursul privilegiilor speciale cu acele generale.

Lacuna codului francez.

In codul francez, această chestiune a dat loc la discuții fără sfârșit, din cauză că niciun text de lege nu reglementează această importantă materie (¹).

Cu toate acestea, unii autori ezită de a critica codul din acest punct de vedere, pentrucă legea nu poate să deà în această privință regule inflexibile, de oarece clasificarea privilegiilor atârnă de multe ori de împrejurări.

Dr. belgian și dr. nostru.

Oricum ar fi, tăcerea codului francez este regretabilă, și foarte bine a făcut legiuitorul nostru de a reprodus puținele regule ce găsim în această privință în legea ipotecară belgiană din 16 Decembrie 1851. Este adevărat că această lege nu curmă toate dificultățile ce se pot ivì în practică, însă, de bine de rău, ea cuprinde oarecare regule, care pot servì de călăuză judecătorilor.

„Legea belgiană, zice un autor (²). nu cuprinde o clasificare complectă a privilegiilor mobiliare; ea n'a putut să încerce acest lucru, din cauză că aceasta ar fi fost și inutil și periculos: inutil.

C. civil, creanțele Băncei agricole, contractate conform art. 6 punctul întâiu din prezenta lege. sunt privilegiate asupra obiectelor puse ca gaj. In aceeaș ordine se exercită privilegiile și asupra sumelor pe cari societățile de asigurare le-ar datorì împrumutaților, în caz de sinistru al obiectelor amanetate.—Pentru a respecta drepturile și interesele societăților de credit fonciar, Banca agricolă nu va puteà acordà împrumuturi pe gaj proprietarilor moșiilor ipotecate la aceste Credite, întrucât nu vor fi achitate ratele datorite acestor Credite și ajunse la scadență“. — Incât privește privilegiul Statului, admis printr'o lege specială, precum este legea de urmăriri din 1877 (art. 7). el primează toate privilegiile menționate în art. 1729, 1730 C. civil, fiindcă din art. 1725 rezultă că acest cod presupune existența privilegiului Statului. Vezi *suprà*, p. 370. nota 2.

(¹) Astfel, unii conferă precădere privilegiilor generale asupra celor speciale, pentrucă cele dintâi se întemeiază pe considerații morale și de ordine publică; alții dau preferință privilegiilor speciale, tocmai din cauza specialităței lor. In fine, după un al treilea sistem, preferința trebue să se determine prin gradul de favoare datorit fiecărui privilegiu în parte. Cpr. Thiry, IV, 411. Vezi și Laurent, XXIX. 521.

(²) Thiry, IV. 411. p. 354.

fiindcă este cu neputinţă de a se prevede toate cazurile; periculos, pentrucă atunci când judecătorul se înşeală, eroarea sa este trecătoare, pe când dacă eroarea emană dela lege, nedreptatea este permanentă şi generală".

Iată regulele admise de lege în această privinţă:

Art. 1731. 1⁰ Cheltuelile de judecată primează toate creanţele în interesul cărora au fost făcute (¹). Legea nu conferă deci o preferinţă cheltuelilor de judecată decât faţă de creditorii în interesul cărora au fost făcute. Art. 1731 este deci în perfectă armonie cu art. 1727 şi 1729, 1⁰.

Dacă cheltuelile de judecată au folosit tuturor creditorilor, ele vor primà pe toţi creditorii: dacă ele au folosit numai unora din ei, ele nu vor primà decât pe aceştia; dacă ele n'au folosit nici unui creditor, cheltuelile de judecată nu se bucură de niciun privilegiu (²).

Astfel, s'a decis că cheltuelile de judecată, făcute cu urmărirea, sechestrarea şi vânzarea mobilelor debitorului, primează privilegiul locatorului, pentrucă deşi acest din urmă este în drept a reţine mobilele locatarului, însă spre a fi plătit, trebue să se urmărească şi să se vândă acele mobile; pe când cheltuelile de judecată făcute pentru validarea titlului de creanţă, adecă acele făcute până la dobândirea unui titlu cu care s'a urmărit pe debitor, nu pot trece înaintea privilegiului locatorului, căci aceste cheltueli nu sunt făcute în interesul comun al creditorilor, după cum cer art. 1727, 1729, 1⁰ şi 1731 (³).

Art. 1732. 2⁰ Cheltuelile făcute pentru conservarea lucrului primează privilegiile anterioare (art. 1732), adecă toate creanţele privilegiate, care au luat naştere *înainte* de cheltuelile de conservare, fie aceste creanţe garantate printr'un privilegiu general sau special (⁴), şi fie că creditorul anterior a avut sau

---

(¹) Cheltuelile de judecată primează deci, în principiu, nu numai privilegiile generale, dar şi acele speciale, şi chiar privilegiile asupra imobilelor. Cpr. Laurent, XXIX, 523.

(²) Vezi *suprà*, p. 375.

(³) Trib. Brăila, *Dreptul* din 1885, No. 75, p. 600. Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1903, No. 66, p. 574. Vezi şi *suprà*, pag. 376.

(⁴) Astfel, în privinţa privilegiilor speciale, cheltuelile de conservare vor trece înaintea privilegiului anterior al locatorului.

nu cunoştinţă de cheltuelile de conservare (1). Iată în ce termeni d'Anethan a justificat această dispoziţie prin raportul său la comisiunea Senatului:

> „Cine se poate plânge, zice el, că acel căruia se datoreşte conservarea lucrului, să fie cel dintâiu privilegiat? Nimeni. căci dacă el n'ar fi făcut aceste cheltueli, gajul tuturor creditorilor ar fi dispărut“ (2).

Condiţiile cerute pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii.

Pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii, se cere însă ca ele să fi fost făcute pe când aceste din urmă îşi aveau fiinţă. Astfel, dacă cineva a făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, care *mai în urmă* a fost constituit amanet, creditorul amanetar nu va fi primat de către acela care a conservat lucrul, pentrucă cheltuelile de conservare nu i-au adus niciun folos, de vreme ce amanetul nu există atunci când ele au fost făcute. Dacă s'ar obiectà că amanetul n'ar fi putut aveà loc, în caz când lucrul n'ar fi fost conservat, la aceasta s'ar puteà răspunde că, în asemenea caz, creditorul ar fi cerut altă garanţie în locul amanetului (3).

---

al creditorului amanetar, al hangiului, al cărăuşului, etc. Vezi Valette, *Privil. et hypothèques*, 116, p. 156; Cloes, *Idem*, I, 615, p. 355; Martou, *Idem*, II, 522, 523; Troplong, *Idem*, I, 62. etc.

Dacă însuş creditorul amanetar este acela care a făcut cheltuelile de conservare, el va aveà un îndoit privilegiu: acel care izvorăşte din amanet, şi acel al conservatorului lucrului. Cloes, Troplong, *op. şi loco suprà cit.*

Dacă mai multe persoane au conservat succesiv acelaş lucru, acel mai recent va primà pe acei mai vechi, pentrucă cheltuelile făcute de acest din urmă au conservat lucrul. care altfel ar fi perit. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 524. Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 619, p. 358; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, p. 49, No. 61, *in fine.* etc.

(1) Legea nu distinge dacă creditorul anterior a cunoscut sau n'a cunoscut cheltuelile de conservare, pentrucă într'un caz ca şi într'altul, el s'a folosit de aceste cheltueli; de aceea legea dă precădere aceluia care a conservat lucrul. Vezi Cloes, *op. cit.*, I, 616, p. 356; Martou, *Idem*, II, 522. — *Contrà :* Valette, *op. cit.*, 116, p. 156, 157 (soluţie inadmisibilă după textul nostru).

(2) Vezi Cloes, *op. cit.* 614. p. 354; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, p. 120; Martou, *op. cit.*, II. 521, etc.

(3) Cpr. Thiry, IV, 412, p. 355.

Din cele mai sus expuse rezultă că privilegiul cheltuelilor de conservare nu primează celelalte privilegii posterioare, dar nici aceste din urmă nu primează privilegiul cheltuelilor de conservare, fiindcă acesta trece înaintea privilegiilor cuprinse la No. 3, 4 și 5 ale art. 1729 (art. 1732 § 2). Pentru a se determinà preferința, va trebuì deci să se consulte calitatea privilegiilor cari vin în concurență cu privilegiul conservărei lucrului (1).

Concursul privilegiului conservărei lucrului cu privilegiile generale.

Trecând acum la concursul dintre privilegiul aceluia care a conservat lucrul cu privilegiile generale, vom decide că el primează aceste din urmă privilegii, atât în baza art. 1732, cât și a art. 1736, după care privilegiile generale sunt primate de către privilegiile speciale. In adevăr, § 2 al art. 1732 dispune că cheltuelile de conservare primează, *în toate cazurile*, privilegiile prevăzute la No. 3, 4 și 5 ale art. 1729, adecă: cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu, salariul calfelor de prăvălie și furniturile de subzistență.

Din împrejurarea că această primare are loc *în toate cazurile*, rezultă că nu este loc de a se distinge dacă privilegiul acestor creditori este anterior sau posterior cheltuelilor de conservare (2).

Art. 1731.

Cheltuelile de judecată primează cheltuelile de conservare sub condițiile prescrise de art. 1731.

Art. 1735.

Cât pentru concursul cheltuelilor de înmormântare cu acele de conservare ale lucrului, el este regulat de art. 1735: „Privilegiul cheltuelilor de înmormântare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii," zice acest text. Legea noastră modificând textul belgian, nu admite, după cum am văzut, nicio excepție în această privință. (Vezi *suprà*, p. 383 și *infrà*, p. 473).

Art. 1733.

3° Art. 1733 prevede concursul privilegiilor speciale între ele, și anume:

a) Acel dintre creditorul amanetar, hangiul și cărăușul cu vânzătorul unui lucru mobil:

---

(1) Thiry, IV, 412, p. 355; Laurent, XXIX, 526. — *Contrà:* Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 62, *in fine*. Cpr. Cloes, *Idem*, I, 617, p. 356 urm.; Delbecque, *op. cit.*, 142, p. 121. etc.

(2) Cloes, *op. cit.*, I, 618, p. 357; Martou, *Idem*, II, 527; Delbecque, *op. cit.*, 138, p. 120. etc.

b) Acel al vânzătorului unui lucru mobil cu acel al proprietarului casei închiriate sau moșiei arendate.

In cazul întâiu, legea acordă preferință creditorului amanetar, hangiului și cărăușului asupra vânzătorului de lucruri mobile, dacă acei dintâiu n'au știut, atunci când au primit lucrul, că prețul acestui lucru erà încă datorit[1].

In cazul al doilea, locatorul este preferat vânzătorului, afară de cazul când acest din urmă, la transportarea lucrului în casa închiriată sau pe moșia arendată, a făcut cunoscut locatorului că prețul acestui lucru îi este încă datorit.

Iată cum comisia Senatului belgian justifică prima dispoziție :

„Creditorul amanetar, hangiul și cărăușul trebue să fie preferați vânzătorului, pentrucă acest din urmă a putut luà precauțiunile ce nu comportă operațiile făcute de ceilalți.

Această preferință n'ar mai fi însă dreaptă, dacă acești creditori au știut, când au primit lucrul, că prețul acestui lucru erà încă datorit. In asemenea caz, vânzătorul va fi cu drept cuvânt preferat“ (²).

Tot această comisiune justifică în termenii următori a doua dispoziție:

„Vânzătorul nu poate să-și păstreze privilegiul său decât dacă lucrul vândut se găsește încă în posesiunea debitorului. Prudența îi recomandă deci de a se asigurà de locul unde acest lucru este depus, și dacă lucrul este pus într'o casă închiriată, buna credință cere ca el să previe pe locator că prețul lucrului vândut îi este încă datorit de către cumpărător. Locatorul, din contra, nu are aceeaș înlesnire spre a cercetà dacă mobilele ce garnisese casa sa sunt sau nu plătite; este deci firesc și echitabil ca legea să-i vie în ajutor“ (³).

Acestea sunt motivele legei.

(¹) Nicio notificare nu se cere în această privință, și este indiferent dacă creditorul amanetar, hangiul și cărăușul au aflat dela vânzător sau de aiurea că prețul lucrului vândut erà încă datorit. Odată ce ei au cunoscut această împrejurare, buna lor credință încetează și, ca atare, nu mai pot primà pe vânzător. Cloes, *op., cit.*, I, 621, p. 359.

(²) Vezi Cloes, *op., cit.*, I, 620, p. 359; Delbecque, *op., cit.*, 144, pag. 122.

(³) Vezi Delbecque, *op. cit.*, 149, p. 123; Cloes, *op. și loco suprà cit.*

Deoseb. de redacţie de codul fr.

Dispoziţia § 2 a art. 1733, care conferă o preferinţă locatorului asupra vânzătorului unui lucru mobil neplătit, există cu o modificare de redacţie şi în codul francez (art. 2102, 4⁰ § 3, eliminat de legiuitorul nostru din art. 1730, 5⁰).

Art. 1733 § 2.

După textul francez (nereprodus la noi şi înlocuit prin art. 1733 § 2), vânzătorul care invoacă privilegiul său contra locatorului, trebue să dovedească că acest din urmă a avut cunoştinţă că lucrurile introduse în casă sau pe moşie nu aparţineau locatarului sau arendaşului (¹) ; pe când textul nostru şi acel belgian nu cer această dovadă, ci impun vânzătorului obligaţia de a aduce la cunoştinţa locatorului că preţul lucrului vândut nu este încă plătit (²), redacţie care este mult mai juridică. Legea presupune, în adevăr, că prin neaducerea acestor fapte la cunoştinţa locatorului, vânzătorul a consimţit tacitamente ca lucrurile mobile vândute de dânsul, deşi sunt neplătite, să fie afectate la privilegiul celui dintâiu.

Cazul când locatorul a luat cunoştinţă dela altul decât dela vânzător că lucrul adus la dânsul nu erà plătit. Controversă.

Cu toate că legea noastră impune vânzătorului obligaţia de a aduce la cunoştinţa locatorului că preţul lucrului vândut de dânsul îi este încă datorit de cumpărător, totuşi credem, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că vânzătorul va fi preferat asupra acestui lucru, locatorului, dacă se va stabilì în fapt, prin orice mijloace, că acest din urmă a avut cunoştinţă că lucrurile introduse în imobilul său de către locatar sau arendaş nu erau încă plătite; căci în asemenea caz, el fiind din acel moment de rea credinţă, această rea credinţă nu-i poate fi de niciun folos (³).

Art. 1734.

4⁰ Ştim că art. 1730, 2⁰ declară privilegiate sumele datorite pentru seminţe sau pentru cheltuelile recoltei anului curent, asupra preţului acelei recolte, şi sumele datorite pentru instrumentele de exploatare, pe preţul acestor instru-

---

(¹) Cpr. Troplong, *op cit.*, I, 186.

(²) O notificare prin portărei, făcută în acest sens de către vânzător, locatorului, ar fi cel mai prudent lucru. Legea necerând însă o asemenea notificare, se înţelege că o scrisoare recomandată şi chiar o încunoştiinţare verbală ar fi, în principiu, suficiente.

(³) Vezi în acest sens, singurul juridic după părerea noastră, Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 529; Thiry, IV, 412, pag. 357; Laurent, XXIX, 532. — *Contrà:* Cloes. *op. cit.*, I, 623 urm., p. 360 urm.; Delbecque, *op. cit.*, 15. p. 123, 124; Cas. rom. Bult. 1898. p. 1431. Vezi şi *suprà*. p. 455.

mente, *în ambele cazuri cu preferinţă chiar înaintea proprietarului moşiei, pentru privilegiul arendei.*

Aceste cuvinte se mai repetă încă odată în art. 1734, aşa că cuvintele relative la concursul privilegiilor, cari se găsesc la finele art. 1730, 2^0 au fost fără niciun cuvânt adause în legea noastră după textul francez (art. 2102, 1^0, penultim aliniat), unde ele îşi au raţiunea de a fi, pentrucă acolo, după cum am văzut p. 437, nota 2, art. nostru 1734 (24 din legea belgiană) lipseşte.

Oricum ar fi, creanţele pentru seminţe, pentru uneltele agricole şi pentru formarea recoltei, trec înaintea privilegiului arendătorului (1), fie că el a ştiut sau n'a ştiut că preţul erà încă datorit acelui care a vândut seminţele, instrumentele de cultură, etc., destul fiind că acest privilegiu să fie posterior contractului de arendă, căci dacă ar fi anterior, s'ar aplicà art. 1733 (2).

Motivul acestei dispoziţii este, după cum ştim, că prin aceste furnituri, creditorii de mai sus au introdus în patrimoniul arendaşului fructele asupra cărora se exercită privilegiul arendătorului. Este deci just ca acest din urmă să nu vie decât după stingerea creanţelor acelora cari au produs această garanţie. (Vezi *suprà*, p. 438).

Art. 1724. Dacă ar existà mai mulţi creditori pentru seminţe ori cheltueli de recoltă sau mai mulţi creditori pentru furnituri de instrumente agricole, fiecare din ei va luà, la caz de lipsă de activ, o parte proporţionată cu creanţa lor (art. 1724) (3).

Art. 1735. 5^0 Art. 1735 dispune ca privilegiul cheltuelilor de înmormântare trece înaintea tuturor celorlalte privilegii. Această dispoziţie, care constitue o excepţie dela principiul inscris în art. 1736, după care privilegiile generale sunt primate de către acele speciale, se justifică prin caracterul de ordine publică al acestor cheltueli [1]. Acest principiu este cu atât mai admisibil cu cât cheltuelile în chestiune trebue să fie în raport cu condiția și starea socială a defunctului (art 1729, 2°).

---

(1) Cpr. Trib. Botoşani, *Cr. judiciar* din 1896, No. 25, p. 201 şi *Dreptul* din 1896, No. 71; Cas. rom. Bult. 1898, p. 1273. Vezi şi Bult. S. I, anul 1878, p. 229.

(2) Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 628, p. 363; P. Pont, *Idem*, I, 135; Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I. 107; Duranton, XIX, 99, etc.

(3) Cloes, *op. cit.*, I 629, p. 363. Vezi şi Martou, *op. cit.*, II, 537, p. 186.—Vezi însă Troplong, *op. cit.*, I, 63, 70, p. 63 (ed a 4-a din 1845), după care muncitorii producători ai recoltei ar venì înaintea vânzătorului de seminţe, pentrucă, fără dânşii, n'ar fi existat recoltă, şi vânzătorii seminţelor n'ar fi putut să-şi exercite privilegiul lor.

Acest privilegiu primează pe toate celelalte, fiindcă legea noastră, spre deosebire de acea belgiană, n'a admis nicio excepție în această privință. (Vezi *suprà*, p. 383 și 469).

Art. 678 urm. C. com.

Art. 678 din codul comercial dispune însă că privilegiile maritime, statornicite de art. 678 urm. C. com., trec înaintea oricărui alt peivilegiu general sau special asupra mobilelor, stabilit de codul civil; deci, și înaintea cheltuelilor de înmormântare.

Art. 1736 C. civ.

După art. 1736 din codul civil, celelalte privilegii generale sunt primate de către privilegiile speciale. Aceasta însemnează că cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu, al calfelor și lucrătorilor, precum și furniturile de subzistență sunt primate de către privilegiile speciale, furniturile de subzistență ocupând ultimul rang [2].

Autorii critică însă, și nu fără oarecare temeiu, această clasificare a privilegiilor. Oricum ar fi, legea a dispus astfel, și această dispoziție curmă una din cele mai mari discuții care s'a ivit sub codul francez [3].

Proectul Camerei reprezentanților erà conceput în termenii următori:

„*In genere*, privilegiile generale sunt primate de către privilegiile speciale".

Cu toate că această redacție a fost susținută de către raportorul Lelièvre, totuși Camera a primit redacția proectului guvernului.

Dacă textul legei ar fi trecut astfel cum erà formulat de către comisiunea parlamentară, tribunalele ar fi fost chemate a decide chestiunea după gradul de favoare al creanței garantate printr'un privilegiu special sau general, ceeace ar fi lăsat să subziste toate contestaţiile şi dificultăţile ce se prezintă în codul francez.

---

[1] Vezi *suprà*, p. 379. Cpr. Martou. *op. cit.*, II, 544, p. 190.

[2] Cpr. Martou, *op. cit.*, II 544. p. 189; Laurent, XXIX, 541.

[3] Vezi în privința diferitelor sisteme propuse în Franța, Baudry et Loynes. *op. cit.*, I. 769 urm. Cpr. Valette, *Idem*, 117, 119, p. 160 urm.; Beudant. *Sûretés personnelles et réelles*. I. 483 urm.; Laurent, XXIX. 521, etc.

Deşi unii regretă redacţia actuală (¹), totuşi legiuitorul a făcut bine de a curmat orice discuţie în această privinţă, cu toate că, între privilegiile generale, unele, precum sunt, de exemplu, acel al boalei de pe urmă şi al furniturei de subzistenţă, ar fi meritat favoarea pe care art. 1735 o conferă cheltuelilor de înmormântare. „Dacă este laudabil de a se îngropà morţii, zice un autor, este mai lăudabil încă de a nu lăsà oamenii să moară de foame" (²).

Din art. 1736 rezultă: 1⁰ că s'ar puteà întâmplà ca privilegiul special al cheltuelilor de conservare să primeze privilegiul general al cheltuelilor de judecată, dacă aceste cheltueli n'au folosit acelui care a conservat lucrul (art. 1731, 1732); 2⁰ că cheltuelile ultimei boli, salariul oamenilor de serviciu şi furniturile de subzistenţă sunt primate de către privilegiul creditorului amanetar, al hangiului şi al vânzătorului unui lucru mobil, etc. (³).

Acestea sunt regulele admise de legea noastră în privinţa concursului privilegiilor între ele. Toate dificultăţile ce se prezintă în practică nu sunt rezolvite, însă totuşi e ceva.

Clasificarea privilegiului fiscului, judeţelor, comunelor, etc.

Incât priveşte clasificarea privilegiilor fiscului, judeţelor, comunelor şi stabilimentelor publice, arareori se vor prezintà dificultăţi, căci mai totdeauna rangul acestor privilegii se fixează de legile care le stabilesc (⁴).

SECŢIUNEA III

Despre privilegii asupra imobilelor.

Privil. imobiliare generale şi speciale.

Privilegiile care se exercită asupra imobilelor, sunt *generale*, adecă lovesc toate imobilele în genere, şi *speciale*, adecă lovesc numai oarecare imobile determinate.

(¹) Vezi Martou, *op. cit.*, II, 544, p. 190.

(²) Laurent, XXIX, 541. Vezi şi Martou, II, 544, p. 190.

(³) Cloes, *op. cit.*, I, 634, p. 367; Delbecque, *op. cit.*, 141 urm., p. 121 urm., etc.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 368 urm. explic. art. 1725 şi p. 465, text şi nota 1.

I. — Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor.

Art. 2104 din codul francez dispune că privilegiile cari se întind asupra mobilelor şi *imobilelor*, sunt acele enunţate de art. 2101 (al nostru 1729). Acest text fiind eliminat de legiuitorul nostru, la noi ca şi în Belgia, nu există, afară de privilegiile Statului, judeţelor, comunelor şi stabilimentelor publice, de care se ocupă art. 1725, decât un singur privilegiu general asupra imobilelor, şi anume: acel al cheltuelilor de judecată, prevăzut de art. 1727, pe care l-am explicat *suprà*, p. 373 urm.

II. — Privilegiile cari lovesc oarecare imobile (privilegii imobiliare speciale).

Privilegiile speciale imobiliare.

Art. 1737 enumără *cinci* privilegii speciale imobiliare, care însă pot fi reduse la *trei*, pentrucă privilegiile prevăzute de § 2 şi 5 ale acestui text, nu sunt, în realitate, decât tot privilegiul vânzătorului şi al constructorului, exercitate pe cale de subrogaţie. Aceste *trei* privilegii imobiliare, cari există în realitate, sunt: 1° privilegiul vânzătorului de imobile; 2° privilegiul comoştenitorilor şi al copărtaşilor; 3° privilegiul arhitecţilor, antreprenorilor şi lucrătorilor. La această listă trebue să adăugăm: 4° privilegiul Statului asupra imobilelor comptabililor şi mânuitorilor de bani publici; 5° privilegiul coschimbătorilor sau copermutanţilor de imobile; 6° privilegiul dăruitorului de imobile; şi în fine, 7° privilegiul separaţiunei de patrimonii. Asupra acestor din urmă trei privilegii există însă controversă, după cum vom vedeà mai la vale.

Toate aceste privilegii, afară de acel al Statului, judeţelor, comunelor şi al stabilimentelor de utilitate publică, se întemeiază pe aceeaş idee, şi anume: pe împrejurarea că creditorul a pus sau a conservat un lucru sau o valoare în patrimoniul debitorului. Gajul comun al tuturor creditorilor fiind mărit prin faptul unora din creditori, nimic nu este mai just decât ca aceşti creditori să fie privilegiaţi asupra lucrului sau valoarei ce li se datoreşte din cauza acestui lucru (¹).

(¹) Cpr. Beudant. *Sûretés personnelles et réelles*, II. 499. p. 5. 6.

Multe din regulele ce vom examinà mai la vale sunt comune atât privilegiilor imobiliare cât și ipotecilor, din cauză că aceste două drepturi sunt de o natură aproape identică. Aceasta a și făcut pe autori să considere privilegiile imobiliare ca niște ipoteci legale sau privilegiate, prezentând numai oarecare particularități (1).

Privilegiul imobilar este, ca și ipoteca, un drept real asupra unor imobile afectate la plata unei datorii.

Privilegiul conferă, ca și ipoteca, un drept de preferință și un drept de urmărire *(droit de suite, jus persequendi)* în mâna terțiilor achizitori.

Prigilegiile imobiliare sunt, ca și ipotecile, supuse publicităței. (Vezi *suprà*, p. 367).

In fine, privilegiul primează pe creditorii chirografari și chiar ipotecari, însă știm că sunt cazuri în cari ipoteca primează privilegiul. *(Vezi suprà*, p. 363, nota 1).

Venim acum, după aceste considerații generale, la diferitele privilegii imobiliare.

1° Privilegiul vânzătorului de imobile.

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor (2) sunt: 1° Vânzătorul, pe imobilul vândut, pentru plata prețului.

Dacă s'au făcut mai multe vânzări succesive, pentru care a rămas datorit prețul în total, sau în parte, întâiul vânzător se preferește celui de al doilea, cel de al doilea celui de al treilea, și așa înainte. (Art. 1020, 1021, 1365, 1369, 1377, 1740, 1785 C. civ. Art. 785, 789 C. com. Art. 2103, 1° C. fr. Art. 27 L. ipotec. belgiană din 1851) (3).

Dr. roman. Acest privilegiu nu există la Romani (4), unde știm că nu există nici privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite (¹).

---

(1) Cpr. Beudant, *op cit.*, II, 493, p. 2; Planiol, II, 2543 și 2887; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 449, p. 1, etc. Vezi și *suprà*, p. 311, nota 4 și p. 367.

(2) Sau mai bine zis *asupra oarecăror imobile.* Cpr. Beudant, *op. cit.*, II. 497; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8457, etc.

(3) Paragraful 2 al acestui text nu este decât aplicarea regulei cunoscute: *Prior tempore. potior jure.* Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 789.

(4) Cpr. asupra dreptului roman, Arntz, IV, 1695; Maynz. *Cours de droit rom.*, I, § 163, 1°, p. 903, 904 (ed. a 5-a 1901), etc.

Dr. vechiu francez.

Cutumele franceze sunt, de asemenea, mute asupra lui: de aceea jurisprudenţa parlamentelor nu-l admitea din capul locului (²).

Origina privil. vânzătorului de imobile.

La 1628, însă, Parlamentul din Paris schimbându-şi jurisprudenţa, a consacrat acest privilegiu, sau mai bine zis această ipotecă specială şi privilegiată, pentru plata preţului, asupra fondului vândut, şi de atunci jurisprudenţa n'a mai variat. Aceasta este orgina privilegiului vânzătorului de bunuri imobiliare, care a fost consacrat în termeni expreşi prin legea dela 11 Brumariu, anul al VII-lea, de unde a trecut în codul actual (³).

C. italian. Art. 1969.

In codul italian, acest privilegiu, ca şi acel al comoştenitorilor, asociaţilor şi altor copărtaşi, a fost schimbat în ipotecă legală (art. 1969) (⁴).

(¹) Vezi *suprà*, p. 448.

(²) Iată cum se exprimă, în această privinţă, un vechiu autor: „Suivant la doctrine des anciens arrests, celui qui a vendu sa terre à crédit, *sine præsenti pecuniâ*, ne peut prétendre à aucune préférence sur icelle, s'il ne l'a pas expressément stipulé: cessant laquelle stipulation, il ne peut pas dire qu'il ait une hypothèque légale tacite et privilégiée, s'étant par le moyen de la vente, qui est pure et simple, démis de tout le droit de propriété qu'il avait en icelle; en sorte qu'il n'est que simple créancier, qui a une action et une hypothèque pour son prix, nullement privilégiée, ayant entièrement suivi la foi de l'acheteur". (Brodeau sur Louet). Cpr. Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 2242; Guillouard, *op. cit.*, II, 461, de unde am împrumutat această citaţie.

(³) Cpr. Planiol, II, 2889 (ed. a 5-a): Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 461, etc.

C. italian. Art. 1969.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 319. — Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1969 din codul italian: „*Hanno ipoteca legale: 1⁰ il venditore od altro alienante, sopra gli immobili alienati, per l'adempimento degli obblighi derivanti dall'atto di alienazione: 2⁰ I coeredi, i soci ed altri condividendi, sopra gli immobli caduti nell'eredità, societa o communione, per il pagamento dei rifacimenti e conguagli (pour le paiement des soultes etr etours de lots)*. Apoi, acest text mai vorbeşte încă de ipoteca legală a minorului şi interzisului, de acea a femeei măritate asupra bunurilor bărbatului ei, pentru dota ei şi câştigurile sale dotale *(per la dote e per i lucri dotali)* şi, în fine, de ipoteca legală a Statului asupra bunurilor condamnaţilor pentru chel-

a) **Persoanele sau creditorii cărora legea conferă acest privilegiu.**

Toţi vânzătorii de imobile au privilegiul statornicit de art. 1737, 1⁰.

In principiu, toţi vânzătorii de imobile, pe lângă dreptul de reziliere al contractului, pe care art. 1021 şi 1365 îl conferă oricărui vânzător în genere (¹), se bucură de acest privilegiu, fie vânzarea încheiată printr'un act autentic sau sub semnătură privată (²), fie vânzarea totală sau parţială (³), fie vânzarea de bună voe sau silită, etc. (⁴).

Uzufruct imobiliar.

Acest drept aparţine şi vânzătorului unui uzufruct imobiliar (⁵).

---

tueli de judecată în materie criminală, corecţională şi de simplă poliţie, etc. Vezi asupra acestui text, Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, X, 157 urm., p. 265 urm. (ed. din 1907 urm.).

(¹) Vezi *infrà*, p 488. — Independent de privilegiul conferit prin art. 1730, 1⁰, vânzătorul unui imobil mai are încă, la caz de neplata preţului, acţiunea rezolutorie prevăzută de art. 1021 şi 1365: coschimbătorul are acţiunea în reîntoarcere a lucrului schimbat (art. 1408), iar dăruitorul mai are, pentru acei cari admit privilegiul lui, acţiunea în revocare a donaţiunei pentru inexecutare de sarcini (art. 829, 830). Aceste acţiuni asigură redobândirea imobilului instrăinat, schimbat sau dăruit, şi ele sunt identice, cu toate că legea le dă o calificare deosebită. Vezi Lemaire-Boseret (profesor la Liége), *Sûretés réelles*, 164, p. 112, 113.

(²) Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 2248; Guillouard, *Idem*, II, 463; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 574; André, *Régime hypothécaire*, 253, p. 127 (ed. a 2-a), etc.

(³) In caz de vânzare parţială, privilegiul vânzătorului se va exercità numai asupra părţei vândute. Pand. fr., *v⁰ cit.*, 2251; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 568, etc.

(⁴) Pand. fr., *v⁰ cit.*, 2267 urm.; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 574; Guillouard, *Idem*, II. 489; Thézard, *Idem*. 281; Laurent, XXX, 16; Aubry et Rau, III. § 263, p. 284 (ed. a 5-a), etc.

Dacă într'o adjudecare, cineva a dobândit mai multe imobile pentru preţuri deosebite, vor exista atâtea privilegii câte şi loturi separate sunt. André, *Régime hypothécaire*, 293; Cas. fr. Sirey, 92. 1. 273.

(⁵) Pand. fr., *v⁰ cit.*, 2247; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 568; Thézard, *Idem*. 276; Cloes, *Idem*, I. 649, p. 373; Aubry et Rau, III, § 263, p. 280, nota 1 *ter* (ed. a 5-a), etc. — Uzufructuarul care a cedat dreptul său unui terţiu, nu poate însă să exercite privilegiul vânzătorului decât în timpul vieţei sale, şi asupra uzufructului, transmis de el. Moştenitorii lui nu mai au acest privilegiu, după moartea lui, acest eveni-

Neaplic. privilegiului creanței care ar zezultà din constituirea unei servituți cu titlu oneros.

El nu se aplică însă creanței care ar rezultà din constituirea unei servituți cu titlu oneros: 1° pentrucă servitutea nu poate fi deosebită nici de fondul servant, nici de acel dominat, ea fiind o calitate activă și pasivă a acestor fonduri; și 2°. pentrucă ea nu este susceptibilă de urmărire (art. 1824) (1).

Uz și abitație.

Aceeaș soluție este admisă în privința uzului și a abitațiunei (art. 571, 573) (2).

Comunitatea unui zid. Controversă.

Încât privește comunitatea unui zid, se admite însă, în genere, deși chestiunea este controversată, că proprietarul zidului are privilegiul vânzătorului pentru despăgubirea datorită de vecin, care uzează de dreptul ce-i conferă art. 598 din codul civil, spre a dobândi comunitatea acestui zid, sub condiție însă ca această despăgubire să fie reglementată fie de părți, fie de justiție (3).

Dreptul vânzătorului de a se apărà contra revendicărei imobilului.

Acest privilegiu, fiind un drept real, o dezmembrare a proprietăței, s'a decis, cu drept cuvânt, că vânzătorul care și-a păstrat privilegiul său conform art. 1740 C. civil, are, ca și cumpărătorul, dreptul de a se apărà contra reclamantului revendicant al imobilului (4).

Art. 1337 și 1351.

El are nu numai dreptul, dar și obligația de a apărà pe cumpărător de evicțiune, de câteori este chemat în garanție (art. 1337, 3351).

---

ment aducând stingerea uzufructului, și chiar a dreptului terțiului achizitor. *Cloes. op. și loco suprà cit.*

(1) Pand. fr., v° *cit.*, 2250; Aubry et Rau, *loco cit.*: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 569; Guillouard, *Idem*, II, 476; Thézard, *Idem*. 276, p. 373, etc. — *Contrà:* Planiol, II, 2896 (ed. a 5-a).

(2) Vezi autorii citați în nota precedentă. — Vezi însă, în această privință, excepția admisă de legnitorul nostru prin art. 572 din codul civil.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*: Cloes, *op. cit.*, I, 654, p. 378; Baudry et Loynes, *Idem*, I. 570; Guillouard, *Idem*, II. 474 urm.; Laurent, VII. 521; Demolombe, XI, 367; Pand. fr., v° *Mitoyenneté*. 275 și *Privil. et hypothèques*. 2252 urm.; Planiol, II, 2897. Cp. C. Bordeaux și Trib. Lyon, D. P. 92. 2. 432; *Pand. Périod.* 1902. 2. 35. Justiția de pace din Alban, *Cr. judiciar* din 1910. No. 61 (cu observ. noastră). — *Contrà:* C. Paris, Sirey, 34. 2. 95 și Répert. Dalloz, v° *Privil. et hypothèques*, 427, nota 2. Vezi și tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 724, text și nota 4 (ed. a 2-a).

(4) Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1901, No. 74.

Imobilul asupra căruia se exercită privilegiul trebue să fie din acelea care pot fi grevate de privilegii și ipoteci.

Pentru ca privilegiul vânzătorului să poată aveà loc, imobilul vândut trebue să fie din acelea care pot fi grevate de privilegii și ipoteci (art. 1750), căci bunurile cari nu pot fi urmărite și vândute, nu pot fi grevate de asemenea sarcini, de oarece dreptul se realizează prin vânzarea silită, vânzare care, în specie este cu neputință (1). De aceea, am și văzut că acest privilegiu nu poate fi exercitat de vânzătorul unei servituți, al unui drept de uz și de abitație, etc.

Datio in solutum având de obiect un imobil.

Incât privește *datio in solutum*, ea este asimilată unei vânzări din punctul de vedere al privilegiului statornicit de art. 1737, 1^0, însă numai atunci când debitorul va dà drept plată a datoriei sale, un imobil de o valoare mai mare, stipulând din partea creditorului restituirea unei sume de bani (2).

Privil. coschimbătorului de imobile, când există sultă. Art. 1409.

Aceeaș soluţie este, în genere, admisă și în privința schimburilor imobiliare, de câteori există o sultă (3). Copermutantul, creditor al sultei, are, în baza art. 1409, privilegiul vânzătorului asupra imobilului a cărui proprietate o transmite prin schimb, și aceasta fără a se distinge, dacă sulta este de mare sau de mică însemnătate (4). In adevăr, schimbul în care se plătește de una din părți o sultă, adecă o diferență în bani, spre a se compensà inegalitatea imobilelor cari fac obiectul schimbului, fiind un contract mixt, care are analogie cu vânzarea, este just ca pentru asigurarea acestei diferențe, copermutantul, creditor al sultei, să aibă privilegiul vânzătorului. Aceasta nu însemnează a întinde dispoziția art. 1737, care necontestat este de strictă interpretare, ci a face numai aplicarea ei la schimb, în baza art. 1409 (5). Art. 27, 2^0 din legea ipotecară belgiană

---

(1) Thézard, *op. cit.*, 276, p. 373: Pand. fr., *v^0 cit.*, 2249. etc.

(2) Baudry et Loynes. *op. cit.* I, 576: Guillouard. *Idem*. II. 477; Aubry et Rau, III, § 263. p. 284. text și nota 12; Planiol. II, 2892; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, No. 41. p. 34. etc.

(3) In caz când nu există sultă, privilegiul vânzătorului nu are loc. Vezi Trib. Remirmont, *Cr. judiciar* din 1906, No. 20 (cu observ. noastră) și multe alte autorități citate în tom. IX al Coment. noastre. p. 17. text și nota 5.

(4) Vezi tom. IX suscitat. p. 18.

(5) Planiol. II. 1662, *in fine*, și 2891; T. Huc. XIII, 109. pag. 139; Colmet de Santerre. IX. 51 *bis* V: Beudant. *op. cit.*,

(text eliminat fără cuvânt de legiuitorul nostru), este expres în această privinţă (¹).

Inexistenţa privilegiului p. garanţie în caz de evicţiune, etc.

Copermutantul nu are însă niciun privilegiu pentru garanţie, în caz de evicţiune (²), nici pentru sumele ce el a plătit creditorilor inscrişi asupra imobilului primit în schimb, el putând numai să se subroge în drepturile acestor creditori (³).

Inexistenţa privilegiului p. coschimbătorii de lucruri mobile şi în caz de vânzare cu pact de răscumpărare.

Dar dacă privilegiul vânzătorului aparţine, în condiţiile mai sus expuse, coschimbătorului de imobile, el nu aparţine schimbătorului de lucruri mobile (⁴), nici cumpărătorului cu pact de răscumpărare, atunci când vânzătorul uzează de dreptul ce-i dă legea de a-şi luà lucrul înapoi (art. 1372). Exerciţiul dreptului de răscumpărare nu constitue, în adevăr, o revindere, ci o rezolvire a primei vânzări (⁵). *Retrovenditio est resolutio venditionis prioris.* Cum-

---

II, 503; André, *Régime hypothécaire*, 302, p. 129; Hureaux, *Etudes th. et pratiques sur le code civil*, I. 9, p. 24 (ed. din 1847); Naeu, III. No. 129, p. 641, 642 care, din eroare citează pe Colmet de Santerre ca fiind contrar privilegiului coschimbătorului. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest din urmă autor: „Descompunând astfel contractul, ajungem a conferì privilegiul, schimbătorului creditor al unei sulte, pentrucă această sultă este un preţ al vânzărei“ (tom. IX, 51 *bis* V). Mai clar decât aceasta nu se poate. Unde a văzut deci colegul nostru că Colmet de Santerre profesează o teorie contrară privilegiului coschimbătorului sau copermutantului? D-l Naeu nu face decàt din timp în timp càte o citaţie, şi nici acele pe care le face atàt de rar nu sunt exacte. Mai vezi în sensul existenţei privilegiului copermutantului, creditor al unei sulte, şi alte autorităţi citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 18, nota 3.—*Contrà:* Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II. 466 (a cărui părere a rămas izolată).

(¹) Vezi în acelaş sens, art. 1171, 1⁰ al proectului codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade.

(²) André, *op. cit.*, 302, p. 129; P. Pont, *Idem*, I, 187.— Vezi însă Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 147, p. 469 urm.

(³) André, *op. şi loco cit.;* Aubry et Rau, III. § 263, p. 285, text şi nota 14 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op cit.*, I. 579.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 458, text şi nota 2.

(⁵) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 615, nota 2 şi p. 769, 770. Cpr. Pothier, *Vente*, III, 411; Troplong, *Idem*, I. 214; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 94, nota 7 (ed. Anschütz).

părătorul, care devine creditor al prețului plătit de dânsul, are numai dreptul de retenție (art. 1377, *in fine)*, fără nicio altă garanție. Dacă el nu se folosește de acest drept, el rămâne un simplu creditor chirografar (¹).

Cazul când pactul de răscumpărare a intervenit în urma încheierei contractului primitiv.

Soluția contrară este însă, în genere, admisă dacă pactul de răscumpărare, în loc de a figurà în contractul primitiv, care erà pur și simplu, a intervenit mai târziu, sau dacă pactul stipulat prin contract a fost exercitat în urma expirărei termenului convenit, pentrucă, în asemenea cazuri, exsistă o nouă vânzare (²).

Privil. dăruitorului cu sarcină. Controversă.

Unii refuză privilegiul de mai sus dăruitorului cu sarcină, de exemplu: unui dăruitor care ar fi stipulat o rentă viageră, pentrucă creditorul veniturilor rentei n'ar fi decât un creditor chirografar, dacă el n'a stipulat nicio

---

Inexactitatea expresiei. pact de răscumpărare.

De aici rezultă că expresia *pact de răscumpărare*, întrebuințată de lege, este inexactă. De aceea codul portughez zice foarte bine, în această privință, prin art. 1586, că: „vânzarea cu pact de răscumpărare *(venda a retro)* este aceea prin care se stipulează că vânzătorul va puteà să rezilieze contractul și să-și primească înapoi lucrul vândut, restituind prețul".

Critica vânzărei cu pact de răscumpărare.

Trebue să observăm, cu această ocazie, că art. 1587 al codului menționat oprește asemenea vânzări pentru viitor. „*Fica prohibido para o futuro o contracto de venda a retro*". Această soluție este nu se poate mai lăudabilă, și am dori s'o vedem cât de curând introdusă și în legea noastră, pentrucă vânzarea cu pact de răscumpărare este un rău sistem de credit, și lasă proprietatea în incertitudine, prezintând din acest punct de vedere pericole serioase pentru creditul public. Apoi, ea este o sorginte de câștiguri ilicite pentru cămătari. Ca atare, ea trebue deci să dispară din legea noastră cu o oară mai înainte, după cum a dispărut din codul portughez dela 1867. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 768, nota 3.

(¹) Beudant, *op. cit.*, II, p. 9; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 647, 648; Martou, *Idem*, II, 546; P. Pont, *Idem*, I, 189; André, *op. cit.*, 303; Thiry, IV, 415; Planiol, II, 2894; Colmet de Santerre, IX, 51 *bis* VII, precum și multe alte autorități citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 769, 770, nota 2; p. 785, text și notele 3, 4. — *Contrà:* Labbé, nota în Sirey, 71. 2. 193.

(²) Massé-Vergé, V, § 793, p. 148, nota 1; Cloes, *op. cit.*, I, 648, *in fine*, p. 373; P. Pont, *Idem*, I, 189, *in fine;* Marcadé, VI, art. 1659, No. II, p. 305 (ed. a 6-a). Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 771, text și nota 3.

garanţie convenţională spre a garantà executarea prestaţiunei promise de donatar.

După acest sistem, sarcinile impuse de dăruitor ar fi o modalitate a donaţiunei, iar nu preţul imobilului dăruit. Privilegiul statornicit de art. 1737, 1° n'ar fi deci aplicabil în specie, cu atât mai mult cu cât dăruitorul are la îndămână un mijloc mult mai practic, şi anume: revocarea donaţiunei pentru neîndeplinirea sarcinelor impuse de dânsul (art. 830, 832) (1).

Cazul când s'a vândut imobile prin destinaţie. Inexistenţa privilegiului.

Ce trebue să decidem în privinţa vânzătorilor de imobile prin destinaţie? Privilegiul vânzătorului nu va existà de bună-samă în privinţa obiectelor care, fiind imobile prin destinaţie în mânile vânzătorului, ar fi vândute unei alte persoane, chiar dacă cumpărătorul le-ar imobilizà din nou, căci ele n'au putut fi vândute decât ca mobile. Pentru aceste lucruri se va puteà deci aplicà privilegiul vânzătorului de mobile, nu însă acel al vânzătorului de imobile (2).

Vânzarea de lucruri mobile destinate a fi imobilizate.

De asemenea, acel care ar vinde lucruri mobile destinate a fi imobilizate de cumpărător, nefiind un vânzător de imobile, ci un vânzător de lucruri mobile, nu va aveà

---

(1) Beudant, *op. şi loco suprà cit.*; Planiol, II, 2893; Aubry et Rau, III, § 263, p. 285, text şi nota 16; Massé-Vergé, V, § 793, p. 147, nota 1 col. 2; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 94, nota 7, *in fine* (ed. Anschütz din 1853); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 468; Troplong, *Idem*, I, 216; Thézard, *Idem*, 277; André, *Idem*, 304; Demolombe, XX, 576; T. Huc, XIII, 110, p. 140; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le C. civil*, III, 8461; C. Paris, *Pand. Périod.* 86. 2. 160; Sirey, 88. 2. 110; C. Bordeaux (22 Iulie 1890), Répert. Dalloz, *Supplément*, v° *Privil. et hypothèques*, p. 44, 45, nota 1. — *Contrà:* P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 188; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 581; Demante, IV, 96 *bis* II; Colmet de Santerre, IX, 56 *bis* VI; Hureaux, *op. cit.*, I, 9, p. 24; D. Negulescu, *op. cit.*, 41, p. 34, 35, etc. Art. 27, 3° din legea ipotecară belgiană conferă în termeni expreşi un privilegiu donatorilor de imobile. Vezi în acelaş sens art. 1171, 1° din proectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2273 urm.; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 214 urm.;

(2) Thézard, *Privil. et hypothèques*, 276, p. 374; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 572; Pand. fr., *v° cit.*, 2300, etc.

prvilegiul statornicit de art. 1737, 1^0, ci acel statornicit de art. 1730, 5^0, în privinţa lucrurilor mobile.

b) Creanţele garantate prin privilegiul vânzătorului.

Garantarea preţului.

Privilegiul vânzătorului garantează plata preţului imobilului vândut(1).

In ce consistă preţul.

In regulă generală, preţul consistă în bani, însă el poate să consiste şi într'o prestaţie oarecare, de exemplu: într'o rentă viageră. Dacă preţul imobilului consistă într'o asemenea rentă, sau în altă sarcină plătitoare direct vânzătorului ori unui terţiu, privilegiul vânzătorului va garantà prestaţia veniturilor rentei sau sarcinei stipulate(2).

Cazul când renta a fost stipulată printr'un act posterior vânzărei. Novaţie.

Aceasta lasă a se presupune că renta a fost stipulată prin însuş actul de vânzare. căci dacă ea a fost stipulată printr'un act posterior, s'a făcut o novaţie în privinţa preţului, şi deci, privilegiul este stins, afară de cazul când el ar fi fost rezervat în termeni expreşi (art. 1134) (3).

Cazul când părţile ar fi stipulat un preţ mai mic decât acel real.

Preţul garantat prin privilegiu este acel arătat în actul de vânzare (argument din art. 1740); de unde rezultă că, în caz când părţile ar fi stipulat un preţ mai mic decât acel plătit în realitate, în scop de a fraudà legea timbrului, privilegiul va existà numai pentru preţul arătat în actul de vânzare, actul secret care ar constatà un preţ mai mare nefiind opozabil creditorilor ipotecari ai cumpărătorului, cari sunt terţii persoane(4).

---

(1) Textul este deci rău redactat când zice că privilegiul garantează *pe vânzător*, căci nu persoana vânzătorului este garantată, ci *creanţa* preţului. Cpr. Planiol, II, 1890, p. 900, nota 2 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 3, etc.

(2) Cpr. C. Caen, D. P. 1904. 1. 424 (cu nota lui P. de Loynes); André, *op. cit.*, 294, p. 127; P. Pont, *op. cit.*, I, 191; Laurent, XXX, 9; Aubry et Rau, III, § 263, p. 282, 283 (ed. a 5-a), etc.

(3) Planiol, II, 2901; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 183, nota 7; Laurent, XXX, 14. Vezi explic. art. 1134 în tomul VI al Coment. noastre, pag. 683 urm. Cpr. Pand. fr., v^0 *Oblig.*, 5447 urm.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 584; Guillouard, *Idem*, II, 481; P. Pont, *Idem*, I, 190; Martou, *Idem*, II, 551; Thézard, *Idem*, 279, p. 379; Troplong, *Idem*, I, 218; Aubry et Rau, III, §

Pentru ca să existe privilegiu, trebue ca prețul să fie datorit.

Spre a dà loc la privilegiul vânzătorului, prețul trebue să fie încă datorit, fie în totul, fie în parte. căci dacă el ar fi fost plătit și primit de o persoană capabilă (1), privilegiul vânzătorului nu va mai aveà loc, ne mai existând în specie o creanță (2). (Vezi *infrà*, p. 523).

Garantarea dobânzei prețului, etc.

Nu numai prețul imobilului este garantat prin privilegiul vânzătorului. dar încă și dobânda lui, fie legală sau convențională (3). accesoriile lui (4), și cheltuelile contractului (5).

Plata daunelor.

Privilegiul statornicit de art. 1730. 1° nu garantează

263, p. 183; Laurent. XXX, 8. Cpr. Pand. fr., v°. *Privil. et hypothèques*, 2306 și *Contre-lettre*, 48. etc.

(1) Cpr. Trib. Caen, D. P. 85. 3. 23.

Cazul când, în loc de bani, vânzatorul a primit dela cumpărător cambii sau alte valori.

(2) Dacă, în loc de bani, vânzătorul a primit dela cumpărător cambii sau alte efecte, prețul nu va fi considerat ca plătit decât atunci când aceste efecte vor fi achitate la scadența lor; până atunci privilegiul va continuà să subziste, căci vânzătorul care a primit drept plată dela cumpărător cambii sau alte efecte, n'a consimțit să noveze creanța sa. și deci, n'a pierdut privilegiul său. Martou, *op. cit.*, II. 470 și 552; Troplong, *Idem*, I, 199 *bis;* Aubry et Rau. III, § 263. p. 283, text și nota 9 și IV. § 324, p. 357, text și nota 34 (ed. a 5-a): Planiol II, 2900; Pand. fr., v° *Obligations*, 5133 și numeroasele autorități citate acolo: C. Toulouse, D. P. 89 2. 208. Cpr. și Cas. fr. Sirey. 41. 1. 473. Vezi și Tribun. regional superior din Carlsruhe (*Pand. Period.* 86. 5. 35), care zice foarte bine că subscrierea unei cambii, drept plata unei obligații, nu atrage prin ea însăș substituirea unei datorii noi, acelei vechi, și deci, nici novație: ea nu constitue neapărat nicio plată, nicio *datio in solutum*. — *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, II. 385, *in fine*. p. 137 (ed. belg. din 1833); Duranton. XII, 280 și XIX, 165: Cas. fr. Répert. Dalloz. v° *Oblig.*, 2422. 2°; Sirey. 39. 1. 199.

Aceasta lasă însă a se presupune că vânzătorul, prin chitanța ce a dat, a arătat că plata i s'a făcut în cambii sau alte efecte, căci dacă chitanța sa n'ar cuprinde asemenea mențiune, prețul va fi considerat că nu mai e datorit față de terții. Cpr. Planiol, II, 2900, *in fine.*

(3) Beudant, *op. cit.*. II, 502, p. 8; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2320 urm., și autoritățile citate acolo. Cpr. Cas. fr. Sirey. 74. 1. 15.

(4) Pand. fr., v° *cit.*, 2317 urm.: Planiol, II, 2902; Laurent. XXX, 9, etc.

(5) Beudant. *op.* și *loco cit.*: Pand. fr., v° *cit.*, 2324 urm.: Planiol. II. 2902: André. *op. cit.*, 294. p. 127, etc.

însă plata daunelor ce pot fi datorite vânzătorului pentru rezilierea contractului, când el îşi reià imobilul înapoi din cauză că cumpărătorul nu şi-a executat obligaţia sa, şi nici chiar atunci când aceste daune ar fi fixate prin convenţia părţilor. In adevăr, vânzătorul nemărind, în asemenea caz, cu nimic patrimoniul cumpărătorului, nu poate să aibă drept la un privilegiu. Despăgubirea ce i se datoreşte pentru rezilierea contractului este deci o creanţă ordinară, adecă chirografară(1), ca şi aceea a dobânzei dobânzilor(2).

c) Bunurile lovite de privilegiul vânzătorului.

Care sunt bunurile asupra cărora se exercită privilegiul vânzătorului? Legea conferă acest privilegiu *asupra imobilului vândut*. Dacă vânzarea are de obiect numai o parte dintr'un imobil indiviz, privilegiul se va exercità numai asupra acestei părţi, iar nu asupra celorlalte părţi. El nu se va întinde, deci, asupra achiziţiilor vecine, pe care cumpărătorul le-ar fi dobândit în urma încheierei contractului(3).

Cazul când s'au făcut mai multe vânzări succesive.

Dacă s'au făcut mai multe vânzări succesive, pentru care preţul a rămas datorit în totul sau în parte, primul vânzător este preferat celui de al doilea, cel de al doilea este preferat celui de al treilea, şi aşa mai departe (art. 1737, 1⁰).

Cazul când imobilul vândut a fost transformat.

Transformarea imobilului vândut nu împiedică privilegiul vânzătorului de a aveà loc. Astfel, distrugerea casei vândute nu împiedică privilegiul de a se exercità asupra terenului pe care erà clădită casa, sau asupra despăgubirei datorită de către compania de asigurare (art. 1721)(4); defrişarea pădurei vândute nu împiedică privilegiul de a se exercità asupra câmpului de arătură, care înlocueşte pădurea (1), etc.

---

(1) Cpr. Cas. fr. Sirey, 74. 1. 15.

(2) Pand. fr., v⁰ *cit.*, 2330 urm., Planiol, II, 2903; Marton. *op. cit.*, II, 555; Troplong, *Idem*, I, 221; Baudry et Loynes. *Idem*, I, 588; Laurent, XXX, 14; Thiry, IV, 416, p. 359; Aubry et Rau, III, § 263, p. 282; André, *op. cit.*, 295, p. 129. — *Contrà*: Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong*, I, 162, p. 501 urm. Cpr. Thézard, *Privil. et hypothèques*, 279.

(3) Thiry, IV, 417; André, *op. cit.*, 297, p. 128; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 2351; Duranton, XIX, 158; Martou, *op. cit.*, II. 557, etc.

(4) Cpr. André, *op. cit.*, 299, p. 128 (ed. a 2-a).

Îmbunătăţirile aduse imobilului. Controversă.

Chestiunea este însă de a se şti dacă privilegiul se întinde, ca şi ipoteca (art. 1777), asupra îmbunătăţirilor, precum: construcţii şi altele făcute de cumpărător pe imobilul cumpărat de dânsul.

După unii, privilegiul trebue să fie restrâns la imobilul vândut, şi nu poate să atingă îmbunătăţirile făcute de cumpărător, pentrucă aceste îmbunătăţiri sunt străine de contract (2).

Părerea contrară este însă mult mai juridică, pentrucă după cum ştim, privilegiile imobiliare nefiind decât nişte ipoteci privilegiate (vezi *suprà*, p. 311, nota 4, 367 şi 476), nimic nu este mai natural decât să le aplicăm art. 1777 dela ipoteci (3). *Jus soli sequitur ædificium.*

Mobilele devenite imobile prin incorporaţie, etc.

Privilegiul vânzătorului se întinde, de asemenea, asupra mobilelor devenite imobile prin incorporaţie şi chiar prin destinaţie.

Această soluţie fiind, în adevăr, necontestată în materie de ipoteci (4), este, de bună-seamă, aplicabilă şi la ipotecile privilegiate, adecă la privilegiile imobiliare (5).

---

(1) P. Pont, *op. cit.*, I, 197, *in fine;* Pand. fr., *v° cit.*, 2356: Duranton, XIX, 158, şi toţi autorii.

(2) Planiol, II, 2898: Aubry et Rau, III, § 284, p. 671, nota 6 (ed. a 5-a): P. Pont, *op. cit.*, I, 197: Labbé, nota în Sirey, 70. 2. 411: C. Paris, Sirey, 34. 2. 308.

(3) Vezi în acest din urmă sens, Laurent, XXX, 17: Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 558, p. 202; Thézard, *Idem*, 280: Baudry et Loynes, *Idem*, I, 593; Guillouard, *Idem*, III, 1520; Massé-Vergé, V, § 793, p. 148, nota 2: André, *op. cit.*, 296, pag. 128: Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 155, p. 105: C. Colmar şi Bordeaux, Sirey, 70. 2. 41 (cu nota lui Labbé în sens contrar); Sirey, 73. 2. 195; D. P. 74. 2. 57; Trib. Paris, D. P. 1905. 2. 145 (cu nota lui César-Bru, profesor la facultatea din Aix): Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2364 urm.— Vezi însă Planiol, II, 2898.

(4) Vezi Aubry et Rau, III, § 284 p. 670, nota 3 (ed. a 5-a) şi autorii citaţi acolo. Vezi şi *infrà*, explic. art. 1777.

(5) Cpr. Laurent, XXX, 18; André, *op. cit.*, 296, p. 128: Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 593: Guillouard, *Idem*, III, 1525.—Vezi însă Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 671, text şi nota 5, care admite această soluţie numai în privinţa mobilelor imobilizate prin perpetuă aşezare.

Exproprierea imobil. pentru cauză de utilitate publică.

In caz de exproprierea imobilului vândut, pentru cauză de utilitate publică, privilegiul vânzătorului trece asupra despăgubirei acordată cumpărătorului. (Vezi *suprà*, p. 451, nota 1).

Distrugerea imobil. prin incendiu. Art. 1721.

In caz de distrugerea imobilului prin incendiu sau alt sinistru, privilegiul vânzătorului se întinde, după cum știm, asupra despăgubirei datorită de societatea de asigurare (art. 1721), precum și asupra daunelor datorite de către locatari sau vecini (¹).

Rezilierea contractului. Art. 1021, 1365.

O singură chestiune ne-a mai rămas de discutat cu privire la privilegiul vânzătorului, și anume: acea relativă la dreptul de reziliere al contractului, pe care îl are orice vânzător în genere, în baza art. 1021 și 1365.

Privilegiul vânzătorului și dreptul de a cere rezilierea contractului sunt două drepturi deosebite unul de altul; de unde rezultă că, chiar în urma perderei privilegiului său, vânzătorul poate, prin acțiunea în rezoluție, să reintre în posesiunea imobilului, căci deși el nu mai este creditor privilegiat, totuși el a rămas creditor chirografar (²). Acest sistem, care este indiscutabil față cu textele noastre, este însă dezastros pentru cei de al treilea dobânditori ai imobilului, cari sunt expuși la o evicțiune pe care n'o pot înlătură.

Art. 565 Pr. civ.

Pentru ca terții să fie la adăpost de evicțiune, ei trebue să fi cumpărat imobilul la licitație publică, căci după art. 565 din procedura civilă, revizuită la 1900, imobilul vândut la licitație rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci, atunci când ordonanța de adjudecare a rămas definitivă și a fost adusă la îndeplinire.

Privilegiul acelora cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil.

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor sunt:

2° Acei ce au dat banii cari au servit la achizițiunea unui imobil. Trebue însă să fie constatat într'un mod autentic, prin actul de împrumutare, că suma erà destinată a fi întrebuințată la

---

(¹) Cpr. André, *op. cit.*, 299, p. 128.

(²) Marcadé, VI, art. 1654—1656, No. II, p. 293, 294 (ed. a a 6-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 222: Duvergier, *Vente*, I, 451; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2378; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, pag. 112, No. 164 și p. 105, No. 155; C. Poitiers, Sirey, 47. 2. 416.

aceasta; asemenea trebue să fie constatat prin chitanța vânzătorului că plata prețului s'a făcut cu banii împrumutați. (Art. 1107, 2°, 1109, 1171, 1737, 5° C. civ. L. p. autentif. actelor din 1886. Art. 2103, 2° C. civ. fr.) (¹).

Acest text conferă un privilegiu aparte acelora cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil, după cum § 5 al art. 1737 conferă un privilegiu acelora cari au împrumutat bani pentru a despăgubì pe lucrătorii întrebuințați spre a zidì, a reconstruì sau reparà edificii, canaluri sau alte lucrări. In realitate, însă, acesta nu este un privilegiu deosebit, ci tot privilegiul vânzătorului și al constructorului, care se exercită pe cale de subrogație.

Atât art. 1737, 2° cât și art. 1737, 5° sunt inutile, întrucât nu sunt decât o aplicare a art. 1107, 2°. Ca atare, deci, aceste texte ar fi putut foarte bine fi eliminate, după cum au și fost eliminate din art. 27 al legei ipotecare belgiene. In adevăr, atât acel care a împrumutat altuia banii săi pentru achiziția unui imobil, cât și acela cari i-a împrumutat spre a despăgubì pe lucrători și cari s'au subrogat în privilegiul vânzătorului sau constructorului, au plasat banii lor cu privilegiu asupra unui imobil. Privilegiul acestor împrumutători nu jignește întru nimic pe ceilalți împrumutători, pentrucă, în lipsa lor, imobilul tot ar fi fost grevat de privilegiul vânzătorului sau constructorului (²).

Dacă mai multe persoane au împrumutat succesiv bani pentru ca debitorul să dobândească un imobil, îndeplinind formalitățile necesare la dobândirea privilegiului, ele vor fi plătite din prețul imobilului dobândit, fiecare în proporție cu creanța sa (³).

Necesitatea unui act autentic.

Pentru ca împrumutătorii de mai sus să se bucure, cel întâi, de privilegiul vânzătorului, iar cel de al doilea, de privilegiul constructorului, legea cere ca atât actul de împrumutare cât și chitanța vânzătorului și a lucrătorului să fie autentice, și aceasta spre a se înlăturà fraudele, care ar fi fost foarte lesne de comis (⁴).

(¹) Vezi pentru mai multe detalii asupra acestui text, Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 392—396, p. 143 urm. (ed. din 1833).

(²) Cpr. Colmet de Santerre, IX, 53 *bis*.

(³) Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 235 și 379; Massé-Vergé, V, § 793, p. 151, nota 11, *in fine*.

(⁴) Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 231.

Un act sub semnătură privată ar fi deci insuficient, chiar dacă ar aveà dată certă (1).

Nu se cere însă ca însuş actul din care derivă privilegiul să fie şi el autentic, căci privilegiul există după cum ştim, oricare ar fi forma vânzărei (2).

Posibilitatea a două acte deosebite.

Atât împrumutul cât şi chitanţele pot fi făcute printr'un **singur** act, sau prin două acte deosebite. Dacă s'au făcut două acte la două epoci diferite, privilegiul va puteà, după împrejurări, fi refuzat împrumutătorului, *ob suspicionem fraudis*. Dar dacă nu se manifestă niciun indiciu de fraudă, existenţa a două acte nu împedică privilegiul împrumutătorului de a-şi aveà loc (3).

Astfel, cu toate că vânzarea este constatată printr'un act sub semnătură privată, totuşi împrumutătorul va fi subrogat în privilegiul vânzătorului sau constructorului, dacă origina şi întrebuinţarea banilor sunt stabilite prin acte autentice.

Aplic. art. 1109 C. civ.

Această subrogaţie produce efectele ordinare ale subrogaţiei în genere. Ea este deci cârmuită de art. 1109.

In caz de plată parţială, creditorul subrogant va fi colocat pentru restul creanţei sale, cu preferinţă înaintea subrogatului. *Nemo contra se subrogasse censetur* (4).

Intenţiunea de a subrogà este neapărată pentru ca art. 1737 § 2 şi § 5 să poată fi aplicat.

Subrogaţie tacită.

Chestiunea este însă de a se ştì dacă, în specie, subrogaţia trebue să fie expresă sau tacită? In caz când împrumutătorul îşi împrumută banii săi cumpărătorului spre a plătì preţul achiziţiei imobilului, nu se cere ca subrogaţia să fie expresă (5).

Subrogaţie expresă.

In caz însă când vânzătorul primeşte banii direct dela un terţiu, subrogaţia trebue să fie expresă, căci, în asemenea caz, nimic nu denotă că părţile au avut intenţia de a subrogà.

---

(1) Troplong, *op.* şi *loco cit.;* Massé-Vergé, V, § 793, p. 150, nota 11; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 95, nota 9, etc.

(2) Vezi *suprà*, 478. Cpr. Massé-Vergé, *loco cit.*

(3) Massé-Vergé, *loco cit.;* Zachariæ, *op.* şi *loco suprà cit.*. nota 9; Troplong, *op. cit.*, I, 232, etc.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 639.

(5) Cpr. Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 2670, 2671 şi autorităţile citate acolo; Massé-Vergé, V, § 793. p. 150, nota 10. etc.

Această subrogaţie poate să aibă loc fără concursul cumpărătorului, însă ea trebue să fie făcută odată cu plata; mai târziu, creanţa fiind stinsă, vânzătorul n'ar mai puteà subrogà pe terţiul care a plătit banii. Subrogaţia, de care este vorba în specie, este deci acea prevăzută de art. 1107, 1° [1]. Art. 1107, 1°.

2° Privilegiul comoştenitorilor şi al copărtaşilor [2].

Art. 1737. — Creditorii privilegiaţi asupra imobilelor (sau mai bine zis asupra oarecăror imobile) sunt:

3° Coerezii [3] asupra imobilelor succesiunei, pentru garanţia împărţelei făcută între ei, şi a sumelor cu care a remas dator unul către altul. (Art. 728, 736, 742, 778, 787 urm., 1741 C. civ. Art. 2103, 3° C. fr. Art. 27, 4° L. ipotec. belgiană din 1851) [4].

Sub această rubrică ne vom ocupà: *a)* despre origina şi temeiul juridic al acestui privilegiu; *b)* despre persoanele care se bucură de acest privilegiu; *c)* despre creanţele garantate prin acest privilegiu; şi în fine, *d)* despre bunurile lovite de acest privilegiu.

a) Origina şi temeiul juridic al privilegiului comoştenitorilor şi copărtaşilor.

Acest privilegiu, ca şi acel al vânzătorului de imobile, a fost împrumutat tot dela vechiul drept francez. Origina acestui privilegiu.

„Este cert, zice Lebrun, că sulta împărţelei este privilegiată asupra lotului care o datoreşte“ [5].

---

[1] Pand. fr., v° *cit.*, 2672 urm. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 321 p. 278, 279 nota 4 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, *loco cit.;* Cas. fr. D. P. 92. 1. 217, etc.

[2] Vezi asupra acestui privilegiu, Hureaux, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, I, 35 urm., pag. 63 urm. (ed. din 1847).

[3] Şi trebue adaos: şi copărtaşii, după cum dispune anume art. 1741. Vezi *infrà*, p. 492, nota 3.

[4] Vezi asupra acestui text dezvoltările date de Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 397—408, pag. 149 urm. (ed. belg. din 1833); Hureaux, *Etudes théoriques et pratiques sur le code civil*, I. 35 urm. (ed. din 1847).

[5] Vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 236, dela care am împrumutat această citaţie. Cpr. Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2391.

Scopul acestui privilegiu. Menţinerea egalităţei.

Scopul acestui privilegiu este de a menţine egalitatea între copărtaşi. El se întemeiază pe aceaş idee ca şi privilegiul vânzătorului, adecă: punerea unui lucru în patrimoniul altuia, şi aceasta cu toate că împărţeala este *declarativă,* iar nu tranzlativă de drepturi (art. 786).

Impărţeala de lucruri mobile.

Aceste motive par, la prima vedere, atât de puternice, încât unii autori regretă că legea n'a admis privilegiul copărtaşilor şi atunci când împărţeala cuprinde numai lucruri mobile (1).

Critica privilegiului copărtaşilor.

Cu toate acestea, privilegiul copărtaşilor este viu criticat, şi trebue s'o recunoaştem, nu fără oarecare temeiu, întrucât nicio analogie nu există între împărţeală şi vânzare. In adevăr, unul din copărtaşi nu dă nimic celuilalt, împărţeala determinând numai ceeace aparţine fiecăruia din ei, în masa comună. Este adevărat că egalitatea trebue să fie legea împărţelei, însă nu este drept ca această egalitate să se restabilească în detrimentul creditorilor copărtaşului debitor, căci, la urma urmei, ei sunt acei cari plătesc oalele sparte, de oarece dreptul de preferinţă se rezolvă, în definitiv, în contra lor (2).

b) Persoanele care se bucură de acest privilegiu.

Legea conferă acest privilegiu nu numai *comoştenitorilor*, după cum aceasta ar părea să rezulte din art. 1737, 3°(3), dar încă tuturor *copărtaşilor* în genere a oricărei mase comune (4), după cum dispune anume art. 1175 din proectul codului civil japonez, elaborat de profesorul Boissonade (1): şi prin *împărţeală* nu se înţelege numai o împărţeală propriu zisă, ci orice act care face să înceteze indiviziunea, fie a patrimoniului comun, în total sau în parte, fie a unuia sau mai multor obiecte ale acestui patrimoniu (2).

---

(1) Vezi Planiol, II, 2905, *in fine*, pag. 905 (ed. a 5-a).

(2) Cpr. Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 506, p. 11, 12.

Inexactitate de text.

(3) Textul legei este deci incomplect şi în acelaş timp inexact, când are aerul de a conferì privilegiul de mai sus numai *comoştenitorilor*, căci acest privilegiu are loc *în orice împărţeală*, oricare ar fi cauza indiviziunei: moştenire, societate, comunitate, cumpărare în comun, etc. Cpr. Planiol, II, 2906; Beudant, *op. cit.*, II, 504; Colmet de Santerre, IX, 55 *bis* I; Aubry et Rau, III, § 263, p. 287, nota 18 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 28; Mourlon, III, 1351; Thiry, IV, 494; André, *Régime hypothécaire*, 311, p. 132; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 200; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 604; Guillouard, *Idem*, II, 499; D. Negulescu, *Teoria privilegiilor*, 44, p. 36. Cpr. Trib. Argeş, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 5, etc.

(4) Cpr. Trib. Argeş, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1.

Scopul acestui privilegiu.

Acest privilegiu are deci de scop de a asigurà despăgubirea unui copărtaş, în cazul când el ar fi evins în totul sau în parte din lotul său, pentru o cauză anterioară împărţelei, şi de a garantà plata sumelor cu care coerezii sau copărtaşii au rămas datori unii către alţii, din cauza împărţelei sau a licitaţiei săvârşite între ei (3).

Impărţeala făcută de ascendenţi. Controversă.

Acest privilegiu are loc chiar în împărţelele făcute de ascendenţi între descendenţii lor, conform art. 794 urm. C. civil, fie această împărţeală făcută prin acte între vii, fie prin testament (4).

c) Creanţele garantate prin acest privilegiu.

Creanţele garantate.

Din art. 1737, 3° şi 1741, cari se complectează unul prin altul (1), rezultă că privilegiul copărtaşilor garantează trei creanţe, şi anume: sulta, preţul licitaţiei şi recursul în garanţie (2).

---

(1) Vezi Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, 339 urm., pag. 317 urm. (Tokio, 1889).

(2) Thiry, IV, 424; T. Huc, XIII, 116, etc.

(3) Cas. rom. Bult. 1899, pag. 990.

(4) Planiol, II, 2906; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 606; Guillouard, *Idem*, II, 501; André, *Régime hypothécaire*, 317, p. 134; Répert. Sirey, v° *Partage d'ascendant*, 484 şi 517; Pand. fr., v° *Don. et testaments*, 11247; Baudry et Colin, *Don. et testaments*, II, 3644 şi 3651; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 206, p. 199 (ed. a 3-a); Troplong, *Idem*, I, 315; Martou, *Idem*, II, 576; Laurent, XV, 83 şi XXX, 28; Colmet de Santerre, IV, 243 *bis* XIV; T. Huc, VI, 425, 436 şi XIII, 416, pag. 148; Genty, *Partage d'ascendants*, pag. 203 (ed. din 1850); Réquier, *Idem*, 70, p. 96 (ed. din 1868); Aubry et Rau, III, § 263, p. 289 şi VIII, § 733, p. 30. — Vezi însă, Bonnet, *Th. et pratique des partages d'ascendants*, I, 130, p. 153 (ed. din 1874).

Impărţeala făcută de ascendenţi.

Şi fiindcă vorbim de împărţeala făcută de ascendenţi între descendenţii lor, vom menţionà o decizie recentă a tribun. imperial german, care pune în principiu că este validă împărţeala făcută printr'un testament autentic ce se referă, pentru loturile atribuite fiecărui moştenitor, la o împărţeală făcută mai înainte printr'un act sub semnătură privată, atunci când nu poate să existe nicio îndoială asupra intenţiei testatorului, în ceeace priveşte cuprinsul fiecărui lot. Sirey, 1906, 4, 40.

Garantarea sultei ce copărtaşii pot să-şi datorească unii către alţii.

1^0 *Sulta.* — Privilegiul de mai sus garantează mai întâi sulta ce copărtaşii pot să-şi datorească unii către alţii. Prin sultă (dela *solvere, solutum)* se înţeleg sumele ce un copărtaş poate, din cauza naturei bunurilor împărţite, să datorească altuia, când lotul său este mai mare decât se cuvine. Aşa dar, sulta este diferenţa în bani ce copărtaşul, care a primit mai mult decât i se cuveneà, trebue să plătească celuilat, pentru a restabilì egalitatea între ei. Plata acestei sulte, pe care textul fr. o mai numeşte şi *retour de lot*, este garantată prin privilegiul copărtaşului (art. 1737, 3^0).

Garantarea preţului licitaţiei.

2^0 *Preţul licitaţiei.* — In caz de licitaţie, privilegiul copărtaşului garantează preţul imobilului licitat. Aceasta lasă a se presupune că un imobil comun, care nu se poate uşor împărţi în natură, este vândut la licitaţie, şi că unul din copărtaşi a devenit adjudecatarul acestui imobil. In asemenea caz, privilegiul de mai sus garantează celorlalţi copărtaşi plata preţului adjudecărei, *minus* bine înţeles, partea din acest imobil a copărtaşului devenit adjudecatar al imobilului întreg (art. 1741).

Dacă imobilul a fost adjudecat asupra unui terţiu, toţi copărtaşii fiind vânzători, vor exercità asupra imobilului în chestiune *privilegiul vânzătorului*, aşa că licitarea unui bun indiviz poate dà naştere, precum s'a observat cu drept cuvânt, la două privilegii deosebite, după calitatea persoanei care cumpără (3).

Garantarea recursului în garanţie.

3^0 *Recursul în garanţie.*—In fine, chiar când nu există nici sultă, nici licitaţie, împărţeala poate dà loc la o creanţă în folosul copărtaşului evins, dacă cauza evicţiunei este anterioară împărţelei (art. 787) (¹). Copărtaşul evins din imobilul căzut în lotul său are, după cum ştim, recurs contra copărtaşilor săi (art. 788). Despăgubirea, ce ei îi datoresc din această cauză, este privilegiată asupra imobilelor ce le sunt atribuite.

---

(1) Cpr. Planiol, II, 2907 (ed. a 5-a).

(2) Privilegiul statornicit de art. 1737, 3^0 are de obiect, zice Curtea de casaţie, de a asigurà despăgubirea unui copărtaş în caz când el ar fi evins de un al treilea, în totul sau în parte, din lotul său, pentru o cauză anterioară împărţelei, şi de a garantà plata sumelor cu care coerezii sau copărtaşii ar rămâneà datori unii către alţii, din cauza împărţelei sau licitaţiei săvârşite între ei. Cas. rom. Bult. 1899, p. 990.

(3) Planiol, II, 1909. *in fine* p. 906 (ed. a 5-a).

Se consideră, de asemenea, tot ca o acţiune în garanţie dând loc la privilegiul copărtaşilor, recursul exercitat contra aceluia din ei, care se obligase a plătì singur oarecare datorii de ale defunctului, pe care alţii au fost siliţi să le plătească în locul lui (²).

Garantarea dobânzilor datorite ca un accesoriu al creanţelor.

Privilegiul copărtaşilor mai garantează încă dobânzile ce pot fi datorite, ca un accesoriu al creanţelor de mai sus. Dobânzile sunt datorite în cele trei cazuri determinate de art. 1363, şi ele sunt garantate prin acest privilegiu; însă exerciţiul privilegiului şi fixarea rangului ce el conferă sunt, în privinţa dobânzilor, supuse regulelor statornicite de art. 1785, pe care îl vom explicà mai la vale (³).

Raporturile ce comoştenitorii descendenţi sunt obligaţi a-şi face între ei, etc.

In fine, acest privilegiu garantând toate prestaţiile ce coproprietarii îşi datoresc între ei, în virtutea împărţelei şi fără care egalitatea dintre ei n'ar mai aveà fiinţă (⁴), se decide, în genere, că privilegiul copărtaşilor se întinde la raporturile ce comoştenitorii descendenţi sunt obligaţi a-şi face între ei (art. 751 urm.) (⁵), precum şi la restituirea fructelor sau dobânzilor lucrurilor supuse raportului (⁶).

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 612; Guillouard, *Idem*, II, 506; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, **2427**; Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 12, *in medio;* Cas. rom. Bult. 1899, p. 990; Cas fr. Sirey, 67. 1. 122; D. P. 67. 1. 211.—Astfel, copărtaşul care se plânge de insolvabilitatea debitorilor creanţelor căzute în lotul său, nu are niciun privilegiu, dacă debitorii au devenit insolvabili în urma împărţelei. C. Besançon, D. P. 64. 2. 196; Baudry et Loynes şi Guillouard, *loco cit.;* Pand. fr., v⁰ *cit.*, 2428, etc.

(²) Planiol, II, 2910; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 614; Guillouard, *Idem*, II, 509; Aubry et Rau, III, § 263, pag. 290 (ed. a 5-a). Cpr. C. Paris, D. P. 85. 2. 39.

(³) Cpr. Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 505, p. 11.

(⁴) Aubry et Rau, III, § 263, p. 290 (ed. a 5-a).

(⁵) Aubry et Rau, *loco cit.;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 613; Baudry et Wahl, *Successions*, III, 2926, etc.

(⁶) Baudry et Loynes, *op.* şi *loco suprà cit.*, precum şi nota în D. P. 96. 1. 442; Aubry et Rau, *loco cit.;* Thézard, *Privil.*

Restituirea lucrurilor ascunse de către un moştenitor.

Privilegiul copărtaşilor nu se întinde însă la restituirea lucrurilor ascunse de către un comoştenitor în momentul împărţelei, fiindcă legea nu conferă acest privilegiu decât pentru creanţele ce izvoresc din împărţeală. Or, creanţa comoştenitorilor nu rezultă în specie din împărţeală, deşi ea este născută cu ocaziunea succesiunei (1).

d) Bunurile lovite de acest privilegiu.

Care sunt bunurile asupra cărora se exercită privilegiul copărtaşilor? In privinţa preţului licitaţiei, privilegiul se exercită *numai asupra imobilului licitat* (art. 1741) (2); iar în privinţa acţiunei în garanţie, asupra *imobilelor succesiunei* (art. 1737, 3^0), adecă asupra imobilelor cari aparţin copărtaşilor garanţi de evicţiune; însă el nu poate fi exercitat decât în măsura acţiunei personale ce aparţine copărtaşului evins contra fiecăruia din ceilalţi copărtaşi (art. 788 § 1); căci privilegiul fiind un accesoriu al creanţei principale, nu poate să aibă o întindere mai mare decât însăş creanţa. Privilegiul este deci, în specie, divizat, pentrucă şi creanţa este tot divizată (3).

---

et hypothèques, 286, pag. 386; Guillouard, *Idem*, II, 507; Marton, *Idem*, II, 578; T. Huc, XIII, 117; Cas. fr. D. P. 96. 1. 411 (cu nota lui P. de Loynes): Sirey, 96. 1. 497.— *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, I, 159; Laurent, X, 642; Duranton, XIX, 187, etc.

(1) Laurent, XXX, 41; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 615; Guillouard, *Idem*, II, 511; Aubry et Rau, III, § 263, p. 290, 291 (ed. a 5-a); C. Agen, D. P. 47. 2. 87; Sirey, 47. 2. 204, etc.— Vezi însă Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1807.

(2) Planiol, II, 2911; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 624; Guillouard, *Idem*, II, 518; P. Pont, *Idem*, I, 207 *bis*, p. 204 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, III, § 263, pag. 291 (ed. a 5-a); Laurent, XXX, 33. — *Contrà:* Massé-Vergé, V, § 793, p. 151, nota 14, după care, în caz de licitaţie, ca şi în caz când imobilul ar fi însărcinat de o sultă, privilegiul copărtaşilor s'ar exercită asupra tuturor imobilelor moştenirei, iar nu numai asupra acelor licitate sau grevate de o sultă.

(3) Planiol, II, 2911; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 517; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 622; P. Pont, *Idem*, I, 202; Thézard, *Idem*, 288; Colmet de Santerre, IX, 55 *bis* V; Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 12; Aubry et Rau, III, § 263, pag. 292 (ed. a 5-a), etc.

Cazul când unul din garanți este insolvabil.

Dacă unul din garanţi este insolvabil, și nu are în lotul său imobile suficiente, spre a răspunde cu preferință pentru datoria ce evicțiunea pune în sarcina lui, insolvabilitatea sa se împarte între toţi copărtașii, între cari intră şi acel garantat (art. 788 § 2), ceeace are de efect mărirea părţei fiecăruia din copărtaşii responsabili (1).

Garanția pentru sultă.

Ce trebue să decidem în caz de garanţie pentru o sultă, caz prevăzut atât de art. 1737, 3⁰ cât şi de art. 1741? Chestiunea este îndoelnică, din cauză că art. 1737, 3⁰ vorbeşte de *imobilele moştenirei,* iar art. 1741, de *bunurile cuprinse în fiecare lot.*

Cazul când nu există decât doi copărtași.

Mai întâi, să excludem cazul care nu sufere nicio dificultate, şi anume: acela în care nu există decât doi copărtaşi. In adevăr, în asemenea caz, privilegiul nu poate să lovească decât imobilele puse în lotul debitorului sultei (2).

Cazul când există mai mulți copărtași.

Quid juris în caz când există mai mulţi copărtaşi? Privilegiul loveşte el, în asemenea caz, toate imobilele moştenirei (afară, bine înţeles, de acele atribuite copărtaşului creditor al sultei), sau loveşte el numai pe acelea puse în lotul copărtaşului debitor al sultei, după cum dispune anume art. 27, 4⁰ din legea ipotecară belgiană? Deşi textele de mai sus par a fi favorabile ambelor sisteme, totuşi soluţia admisă de legea belgiană este singură raţională, pentrucă sulta nefiind decât restituirea, prin echivalent, a unei valori primită în plus, nu poate fi datorită decât de acel care a primit-o (3).

Art. 1741.

Privilegiul copărtaşilor nu se poate conservà decât prin inscripția prevăzută de art. 1741 C. civil. Nicio altă formalitate, și nici chiar transcrierea actului de împărțeală, nu poate înlocui această inscripție (1).

---

(1) Planiol, *loco cit.:* Baudry et Loynes, *loco suprà cit.;* Guillouard, *Idem,* II. 517; Laurent, XXX, 36, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 623, p. 563 (ed. a 3-a).

(3) Cpr. Planiol, II, 2912. — Vezi însă, în sens contrar, Aubry et Rau, III, § 263, pag. 291, text şi nota 27 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 793, pag. 151, nota 14, *ab initio;* Guillouard, *op. cit.*, II, 515, 516; Troplong, *Idem,* I, 237; Colmet de Santerre, IX, 55 *bis* III; Duranton, XIX, 186; Laurent, XXX, 36; C. Caen, Sirey, 53. 2. 73; D. P. 55. 2. 5. Cpr. şi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 623. — Mai vezi distincţia făcută de P. Pont (I, 207) şi de Thézard, 288, p. 379. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté,* IV, art. 2103, No. 333 urm. şi Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques,* 2498 urm.

3^0 Privilegiul arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători zidari (2).

Art. 1737. — Creditorii privilegiați asupra imobilelor (sau mai bine zis asupra oarecăror imobile) sunt:

4^0 Arhitecții, antreprenorii, pietrarii și alți lucrători întrebuințați pentru a zidì, a reconstruì sau a reparà edificii, canaluri sau alte opere, cu condițiune însă ca, prealabilmente, să se fi încheiat un proces-verbal de către un expert numit de tribunalul de prima instanță, în circumscripția căruia sunt situate edificiile, constătător stărei și felului lucrărilor ce proprietarul va declarà că are de gând a face, și numai în cazul când acele lucrări ar fi fost primite cel mult în curs de șease luni, după terminarea lor, de către expert, asemenea numit de tribunal. Dar privilegiul acesta nu poate trece niciodată peste valorile constatate prin al doilea proces-verbal, ci se va reduce la adaosul de valoare ce va fi existând la epoca alienărei imobilului, ca rezultat al lucrărilor executate. (Art. 1483 urm., 1488 urm., 1737, 5^0, 1742, 1745, 1902 C. civ. Art. 2103, 4^0 C. fr. Art. 27, 5^0 L. ipotec. belgiană din 1851).

Justificarea acestui privilegiu. Acest privilegiu este foarte legitim și se justifică prin aceasta că arhitectul, antreprenorul și lucrătorul au mărit, prin munca lor, valoarea imobilului la care au lucrat, și care a devenit gajul celorlalți creditori.

Astfel fiind lucrurile, este just ca arhitecții, antreprenorii și ceilalți lucrători să se bucure de un drept de preferință asupra valorei, pe care ei au introdus-o în patrimoniul debitorului comun (3). Apoi, se poate, pe de altă parte, ca legiuitorul să fi înțeles a înlesnì și încurajà dezvoltarea construcțiilor, conferind arhitecților și antreprenorilor garanții excepționale (1).

---

(1) Trib. Argeș, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 6. Vezi asupra acestei sentințe observația publicată de d-l C. N. Toneanu în *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 13, pag. 103, 104.

(2) Vezi asupra acestui privilegiu, Hureaux, *Etudes théoriques et pratiques sur le code civil*, I, 17 urm., pag. 35 urm. (ed. din 1847).

(3) Cpr. Thiry, IV, 427; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 507; Planiol, II, 2914 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 56; Laurent, XXX, 42; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 159, p. 109; Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*, IV, 351, p. 327.

a) **Persoanele care se bucură de acest privilegiu.**

Acest privilegiu aparține arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători, cari au fost întrebuințați la zidiri, reconstruiri sau reparații de edificii, canaluri sau alte lucrări.

Arhitecții sau antreprenorii, etc. trebue să fi tratat direct cu proprietarul.

Pentru aceasta trebue însă ca ei să fi tratat direct cu proprietarul, fiindcă textul legei vorbește de lucrările ce proprietarul are de gând să facă; de unde rezultă că privilegiul de mai sus nu aparține sub-antreprenorilor, nici lucrătorilor întrebuințați de antreprenor, și cari n'au tratat cu proprietarul. Aceștia nu au contra proprietarului decât acțiunea directă de care vorbește art. 1488 (2).

Construcțiile făcute de posesorul sau detentorul unui fond.

Acest privilegiu nu aparține, de asemenea, posesorului sau detentorului unui teren, care a făcut construcții pe socoteala sa proprie, iar nu în baza unui contract încheiat cu proprietarul (3); și aceasta chiar dacă ar fi vorba de cheltueli necesare (4).

Dr. de retenție.

Știm însă că jurisprudența conferă acestui posesor dreptul de retenție. (Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 281 și Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 9).

Uzufructuar, locatar, etc.

Tot astfel privilegiul constructorului nu aparține uzufructuarului, locatarului, arendaşului sau sindicului unui faliment, pentru cheltuelile care ar întrece venitul imobilelor (¹).

---

(1) Vezi Masselin, *Privil. du constructeur*, p. 14.

(2) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 314 urm. Cpr. Planiol, II, 2916, 2917; Beudant, *op. cit.*, II, p. 12 și 13, nota 1; Aubry et Rau, III, § 263, p. 293 (ed. a 5-a); T. Huc, XIII, 122, *in fine*; Laurent, XXVI, 75 și XXX, 45; André, *Régime hypothécaire*, 321, p. 135 (ed. a 2-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 630, 631; P. Pont, *Idem*, I, 210; Guillouard, *Idem*, II, 531; Thézard, *Idem*, 392. — *Contrà:* Thiry, IV, 428, p. 366.

(3) Planiol, II, 2917 *in fine*; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 372 urm., și autoritățile citate acolo.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 293, text și nota 32; Laurent, XXX, 46; Thiry, IV, 430; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 632; Guillouard, *Idem*, II, 532; P. Pont, *Idem*, I, 211; Marton, *Idem*, II, 597. — *Contrà:* (in privința reparațiilor necesare), Pothier, *Tr. de la procéd. civile*, X, 648, 2°; Duranton, XIX, 190, 193.

b) Creanţele garantate prin acest privilegiu.

Deşi privilegiul statornicit de art. 1737, 4^0 loveşte întregul imobil, iar nu numai partea care a făcut obiectul lucrărilor (²), totuşi arhitectul sau antreprenorul, care a făcut lucrările, nu este privilegiat asupra imobilului pentru toate sumele ce îi sunt datorite, ci numai pentru plus-valuta (textul nostru zice adaosul de valoare) ce lucrările sale au adus imobilului (argument din art. 1737, 4^0 partea finală); şi aceasta pentru motivul că numai plus-valuta în chestiune a fost introdusă în patrimoniul debitorului (³).

Astfel, dacă presupunem că imobilul la care s'au făcut reparaţii, fie chiar necesare (⁴), valorà 20000 lei înaintea acestor reparaţii, şi 25000 lei în urma facerei lor, privilegiul constructorului nu va existà decât pentru 5000 lei, cu toate că reparaţiile ar fi costat mai mult, de exemplu: 10000 lei. In asemenea caz, lucrătorii vor fi privilegiaţi pentru 5000 lei, şi creditori chirografari pentru restul de 5000 lei (⁵).

Nemărirea valorei fondului.

Din cele mai sus expuse rezultă că dacă lucrările făcute n'au mărit valoarea imobilului, ci l-au conservat numai, lucrătorii nu vor aveà niciun privilegiu. Această soluţie poate întru câtva fi nedreaptă, însă este strict legală.

Caz fortuit. Controversă.

Constructorul nu se foloseşte nici de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, de exemplu: prin deschiderea unei străzi în vecinătatea unui imobil (⁶).

(¹) T. Huc, XIII, 122, p. 155; Cas. fr. Sirey, 63. 1. 205; D. P. 63. 1. 243, etc.

(²) Cpr. Planiol, II, 2920; Thiry, IV, 430; T. Huc, XIII, 123. Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 293, 294; André, *op. cit.*, 325, p. 136; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 634; Boissonade, *op. cit.*, IV. 349, p. 326, etc.

(³) Cpr. Planiol, II, 2921.

(⁴) Aubry et Rau, *loco cit.*, şi autorităţile citate în nota 33; Thiry, IV, 430, p. 367; Laurent, XXX, 56 *bis;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 632; Marton, *Idem*, II, 597. — *Contrà:* Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II. 534.

(⁵) Cpr. Thiry, IV, 430, p. 366.

(⁶) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 635; P. Pont, *Idem*, I, 213. —

Aplic. art. 1721.

Mai mult încă, constructorul va suferi consecințile micșorărei plus-valutei dobândite printr'un eveniment fortuit, de exemplu: prin arderea imobilului. In acest din urmă caz, el își va exercità privilegiul său asupra despăgubirei datorite de compania de asigurare (art. 1721)[1].

Când se apreciază plus-valuta adusă imobilului.

Plus-valuta, de care este vorba în specie, se apreciază *în momentul înstrăinărei imobilului*, adecă atunci când el se transformă în bani, și când creditorii își exercită privilegiul lor asupra prețului. Aceasta rezultă din textul art. 1737, 4^0, unde se zice că *privilegiul se reduce la adaosul de valoare ce va fi existând la epoca instrăinarei imobilului, ca rezultat al lucrărilor executate*[2].

Critica legei.

Aceasta este iarăș nedrept, pentrucă epoca menționată putând uneori să fie depărtată de acea a terminărei lucrărilor, plus-valuta sau adaosul de valoare, care a rezultat din aceste lucrări, poate să fie atunci mai mică, sau chiar să fi dispărut cu totul; și, în asemenea caz, constructorul nu va aveà niciun privilegiu. De aceea s'a observat, cu drept cuvânt, că privilegiul constructorului nu este o siguranță în sensul adevărat al cuvântului. Acei interesați îl neglijează de multe ori, preferind să caute aiurea garanții mai puțin aleatorii[3].

Oricum ar fi, aceasta este legea, și până la modificarea ei, trebue s'o respectăm.

Privilegiul constructorului se va exercità, deci, asupra plus-valutei existente în momentul când el se exercită, adecă în momentul distribuirei banilor; și această plus-valută[4] se va constatà în modul următor:

Contrà: Mourlon, *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 179, p. 562.

[1] Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 635, *in fine;* Thézard, *Idem*, 293, p. 396; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2103, No. 428 urm., etc.

[2] Cpr. Planiol, II, 2922 (ed. a 5-a).

[3] Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 508, p. 14; Planiol, II, 2923, etc. —Vezi însă Boissonade, *op. cit.*, IV, 351, p. 327.

Plus-valuta imobilului în privința acțiunei în revendicare.

[4] Un alt caz în care poate să mai fie vorbă de plus-valută, este acela al unei acțiuni în revendicare, în care posesorul poate să ceară dela proprietarul revendicant cheltuelile făcute pentru îmbunătățirea lucrului revendicat. Posesorul are drept la aceste cheltueli (utile), însă numai până la concurența sumei

Modul de a se constatà plus-valuta imobilului.

Se va încheià un dublu proces-verbal de către un expert rânduit de tribunal în circumscripţia căruia este situat imobilul în chestiune (¹): unul spre a se constatà, înainte

---

cu care lucrul a dobândit o valoare mai mare (plus-valută), căci numai în această limită proprietarul se foloseşte de aceste cheltueli. Vezi tom. III. partea 1-a, al Coment. noastre, p. 278.

S'a decis, în această din urmă privinţă, că după art. 494 C. civil, plus-valuta nu poate fi acordată decât posesorului de bună credinţă, şi aceasta numai atunci când plus-valuta se datoreşte unor lucrări de îmbunătăţiri făcute de posesor. Prin urmare, un posesor de rea credinţă (în specie un străin care a cumpărat un imobil rural în contra dispoziţiilor art. 7 din Constituţie), nu poate să se folosească de plus-valuta acelui imobil, şi nici nu poate pretinde valoarea pădurei de pe el, de oarece pădurea fiind un produs al fondului, posesorul lui nu are niciun drept la productele fondului (art. 485). Instanţele de fond sunt în drept să aprecieze în mod suveran care sunt lucrările făcute pentru conservarea lucrului şi pentru care proprietarul datoreşte despăgubire posesorului, şi care sunt acele pentru care nu se poate recunoaşte posesorului decât dreptul prevăzut de art. 494 C. civil de a-şi ridica construcţiile şi plantaţiile făcute de dânsul; şi, prin urmare, această apreciere scapă de sub controlul Curţei de Casaţie.

Cazurile în care se aplică art. 1344 din C. civil.

Dispoziţia art. 1344 C. civil, după care de câteori lucrul vândut se află, în momentul evicţiunei, de o valoare mai mare din orice cauză, vânzătorul este dator să plătească cumpărătorului, pe lângă preţul vânzărei, excedentul valorei în timpul evicţiunei, se referă numai la raporturile dintre cumpărător şi vânzător, care este ţinut faţă de cel dintâiu de obligaţia de garanţie; şi în virtutea căreia cumpărătorul trebue să fie despăgubit de toate daunele ce-i cauzează evicţiunea. Această dispoziţie nu-şi are însă aplicare atunci când posesorul imobilului se găseşte faţă de un proprietar care revendică imobilul, şi care nu are nicio obligaţie faţă de posesor, în care caz sunt aplicabile numai dispoziţiile art. 494 C. civil. Prin urmare, în acest caz, nu se poate acordà posesorului excedentul valorei între preţul cu care el a cumpărat imobilul şi valoarea pe care o aveà zisul imobil în momentul evicţiunei. Cas. rom. (afacere în care am susţinut noi înşine recursul alăturea cu distinsul nostru confrate d-l V. Athanasovici). Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 36, p. 562 şi *Dreptul* din 1911, No. 8. Vezi şi C. Bucureşti (decizii atacate cu recurs). *Dreptul* din 1909, No. 70 şi din 1910, No. 37. (In acest proces am avut onoarea de a pledà şi înaintea instanţelor de fond).

(¹) Rânduirea unui expert din oficiu de către tribunal are de scop ca plus-valuta imobilului să nu fie mărită în detrimentul de facerea lucrărilor, starea și felul lor (1), iar altul, carele se va încheià în cele șease luni după terminarea lucrărilor (2), spre a se constatà starea acestor lucrări în urma săvârșirei lor. Comparația între aceste două procese-verbale va permite de a se cunoaște plus-valuta reală existentă în momentul săvârșirei lucrărilor, pe care privilegiul nu va puteà s'o întreacă. „Privilegiul, zice art. 1737, 4° nu va puteà trece niciodată peste valorile constatate prin al doilea proces-verbal".

Regulele edictate de art. 1737, 4° pentru ca constructorul să poată conservà și exercità privilegiul său asupra imobilului construit în locul acelui dărâmat, sunt imperative și trebuesc riguros observate. Prin urmare, constructorul care nu s'a conformat acestui text, și care n'a făcut să se încheie, înainte de facerea lucrărilor, procesul-verbal menționat de art. 1737, 4°, nu se bucură de privilegiul statornicit de acest text (3).

Privilegiul acelora cari au împrumutat bani spre a se indemnizà pe lucrători.

Art. 1737, 5°. — Acei ce au împrumutat bani pentru a indemnizà pe lucrători, se bucură de acelaș privilegiu, însă numai în cazul când întrebuințarea acelor bani va fi constatată într'un mod autentic prin actul de împrumutare, și prin chitanța lucrătorilor

---

celorlalți creditori ai debitorului, și să fie arătată la adevărata ei valoare. Cpr. Planiol. II. 2924. *in fine;* Thézard, *op. cit.*, 294. p. 397, etc.

(1) Un proces-verbal încheiat în cursul lucrărilor ar fi deci, în principiu, insuficient pentru a asigurà privilegiul constructorului. Cpr. Cas. fr., C. Lyon și Paris, D. P. 53. 1. 216; Sirey, 53. 1. 363; Sirey, 69. 2. 40; D. P. 74. 5. 405, No. 1, etc.—Vezi însă C. Paris. D. P. 67. 2. 88; Sirey, 34. 2. 308. Cpr. Planiol, II, 2925; Aubry et Rau, III, § 263, p. 295, 296, text și nota 38; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 637, *in fine*; Guillouard, *Idem*, II, 541; Thézard, *Idem*, 294, *in fine*; T. Huc. XIII. 124, etc.

(2) S'a decis însă că, în caz de rezilierea contractului, termenul de șease luni este în suspensie în tot timpul procesului, și nu curge dela încetarea efectivă a lucrărilor, ci din ziua pronunțărei hotărârei care regulează plata lor. Cas. fr. D. P. 69. 1. 89; Sirey. 70. 1. 241. Cpr. Planiol, II 2925; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 2587, etc.

(3) C. Paris. Sirey și *Pand. Périod.* 1910. 2. p. 211.

în modul în care s'a vorbit mai sus, despre acei cari au împrumutat bani pentru achiziţiunea unui imobil. (Art. 1737, 2° şi 4° Art. 1106 urm. C. civ. Art. 2103, 5° C. fr.).

Art. 1737, 5° care, prin aplicarea regulelor dela subrogaţie (art. 1107), conferă, în anumite condiţii, privilegiul de care am vorbit mai sus acelora cari şi-au împrumutat banii lor spre a despăgubì pe arhitecţi, antreprenori sau lucrători, a fost explicat prin anticipaţie, odată cu art. 1737, 2° (vezi *suprà*, p. 489 urm.), şi nu mai avem nevoe de a revenì asupra lui. Vom observà numai în treacăt, că s'a decis, cu drept cuvânt, că acel care şi-a împrumutat banii săi spre a despăgubì pe lucrătorii de mai sus, nu pot invocà acest privilegiu decât conformându-se art. 1737, 2° şi 1742, pentru conservarea privilegiului. Aceste formalităţi fiind esenţiale, nu pot fi înlocuite prin cunoştinţa ce ar aveà ceilalţi creditori de acest privilegiu (¹). (Vezi şi *infrà*, p. 530).

4° Privilegiul care rezultă din separaţia de patrimonii (²).

Art. 781. — Ei (adecă creditorii defunctului) pot cere, în orice caz, în contra oricărui creditor (al moştenitorului), separaţiunea patrimoniului defunctului de acela al eredelui. (Art. 713, 780, 782 urm., 1743 C. civ. Art. 878 C. fr.).

Art. 1743. — Creditorii şi legatarii, cari cer separaţiunea pa-

---

(¹) C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1896, No. 7, p. 56.

(²) Vezi asupra acestui privilegiu, Hureaux, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, II, p. 9 urm. Autorul consacră acestui studiu un volum de 400 pagini.

Separaţia de patrimonii în regimul dotal.

Această separaţie de patrimonii nu trebue să fie confundată cu o altă instituţie care are aceeaş denumire, şi anume: acea conferită femeei *sub regimul dotal*, spre a-şi salvà interesele sale, de câteori daraverile bărbatului sunt în aşa stare încât dota ei este în pericol (art. 1256). Vezi asupra acestei instituţii proteguitoare a femeei dotale, a cărei origină se găseşte în dreptul roman, observaţia ce am publicat asupra unei importante decizii a Curţei de casaţie, în *Dreptul* din 1910, No. 23, precum şi tom. VIII al Coment. noastre, pag. 338 urm. — S'a decis, cu drept cuvânt, că imobilul dotal al femeei este inalienabil şi în urma separaţiei de patrimonii. Cas. rom. *Rev. Jurisprudenţa* din 16 Decembrie 1910, No. 38, p. 600 urm.; *Dreptul* din 1911, No. 4; *Cr. judiciar* din 1911, No. 11, precum şi multe alte autorităţi citate în tom. VIII al Coment. noastre, pag. 248 urm.

trimoniului defunctului, conservă *privilegiul* lor asupra imobilelor succesiunei, în fața creditorilor erezilor, sau reprezentanților defunctului, prin inscripțiunea acestui *privilegiu* în termen de șease luni dela data deschiderei succesiunei.

Inaintea expirărei acestui termen, nicio ipotecă stabilită de către erezi, sau reprezentanții defunctului asupra acelor bunuri, spre prejudiciul creditorilor sau legatarilor succesiunei, nu poate aveà efect. (Art. 781-783, 902, 1738, 1745, 1780 urm., 1801 C. civ. Art. 2111 C. fr. Art. 39 L. ipotec. belgiană din 1851) (1).

Drepturile ce conferă separația de patrimonii.

Separația de patrimonii *(separatio bonorum)* conferă creditorilor defunctului (art. 781) și legatarilor particulari (art. 1743) dreptul de a fi plătiți din bunurile moștenirei, cu preferință înaintea creditorilor personali ai moștenitorului. Acest drept are deci caracterul unui privilegiu special, și art. 1743 îi dă chiar acest nume. Vom vedeà însă *infrà*, p. 508 urm. dacă el este un privilegiu în puterea cuvântului.

Dacă creditorii și legatarii invoacă acest drept asupra imobilelor moștenirei, privilegiul este imobiliar (art. 1743); dacă ei îl invoacă asupra mobilelor moștenirei, privilegiul este mobiliar (art. 781 urm.).

Motivele și origina separației de patrimonii.

Prin separația patrimoniului defunctului de acel al moștenitorilor, cari se confundă prin acceptarea pură și simplă a moștenirei, creditorii defunctului dobândesc dreptul de a fi plătiți din averea lăsată de acest din urmă, cu precădere înaintea creditorilor moștenitorului, ceeace este foarte just, pentrucă creditorii succesiunei au un drept primitiv asupra bunurilor defunctului, cu care ei au contractat, având drept gaj întregul său patrimoniu: pe când creditorii moștenitorului n'au putut să aibă în vedere patrimoniul defunctului, decât deducându-se datoriile acestui din urmă, în baza principiului cunoscut: *Bona non intelliguntur, nisi deducto œre alieno.* Aceleași considerații se aplică și legatarilor, în ceeace privește plata legatelor lor. Acestea sunt motivele pentru care legea conferă creditorilor moștenirei și legatarilor particulari un mijloc de a împedică confuziunea bunurilor moștenirei cu acele ale moștenitorului. Acest mijloc este separația de patrimonii, stabilită mai întâiu prin decretul pretorului(1), de unde a trecut în dreptul vechiu fran-

---

(1) Acest text a fost introdus în codul francez după propunerea Tribunalului de casațiune, și magistrații cari l-au propus, inscriind în el cuvântul *privilegiu* n'au înțeles să schimbe natura beneficiului separărei de patrimonii, ci numai să-l supue publicității. Cpr. Planiol, II, 2933.

Dr. roman.

(1) Vezi Dig., *De separationibus*, 42, 6 (în unele ediții, 42, 7): „*Sciendum est separationem solere impetrari decreto prætoris*" (L. 1, Pr. Dig., *loco cit.*). Vezi și L. 2, Cod, *De bonis auctoritate judicis possidendis*, etc. 7, 72, unde se zice: „*Est jurisdictionis tenor promptissimus indemnitatisque remedium edicto prætoris creditoribus hæreditariis demonstratum, ut quotiens separationem bonorum postulant, causa cognita impetrent*".

Controversa la care separația de patrimonii a dat loc în dreptul roman.

Trebue să observăm, cu această ocazie, că după părerea cea mai acreditată, creditorii defunctului, cari cereau separația de patrimonii, se deosebeau nu numai de creditorii acestui din urmă, ci și de *persoana* moștenitorului (*recesserunt a persona hæredis*, zice jurisconsultul Paul); de unde rezultă că, în urma acestei separații, creditorii moștenirei nu mai puteau nici într'un caz să se întoarcă la bunurile moștenitorului care, după dreptul pretorian, deveneà străin pentru creditorii separatiști (L. 1 § 17 și L. 5, Dig., *De separationibus*, 46, 2). Vezi Hureaux, *Études théoriques et pratiques sur le code civil*, II, 246, 247, p. 15 urm. (ed. din 1847); Maynz, *Cours de droit romain*, III, § 403, p. 450 (ed. a 5-a, 1891); Dernburg, *Pandekten*, III, § 170, text No. 5 și nota 11, etc. Cpr. art. 1057 C. Calimach.

Cu toate acestea, Papinian decide că, în caz când creditorii moștenirei n'au putut să fie plătiți integralmente din bunurile moștenirei, ei puteau să recurgă la bunurile personale ale moștenitorului, cu toată separația ce au avut imprudența de a cere, sub condiția însă ca acest recurs al lor să nu aducă nicio pagubă creditorilor moștenitorului. Cu alte cuvinte, creditorii defunctului nu puteau să exercite acest recurs contra bunurilor moștenitorului, decât după ce creditorii acestui din urmă erau integralmente plătiți, *si proprii creditores heredis fuerint dimissi* (L. 3 § 2, Dig., *De separationibus*, 42, 6). Această soluție, conformă cu echitatea, este însă inadmisibilă, pentrucă ea distruge din temelie beneficiul separațiunei. Cujacius, examinând controversa dintre Paul și Papinian, se exprimă în termenii următori: „*Videtur inter eos fuisse æmulatio quædam, sed in proposito valet mihi plus quod ait Papinianus æquius suam sententiam probari commodius esse; sed verius utiliusque cæteros certare jure meritoque*". Așà dar, deși soluția lui Papinian pare a fi mai echitabilă, totuși adevăratele principii sunt de partea adversarilor lui, și Cujacius admite părerea acestor din urmă (*meritoque*), arătând că, în timpul lui, chestiunea erà foarte discutată: *In jure componuntur multæ et magnæ dissensiones* (Cujas, *Quæst. Papiniani, De separat.*, *ad* § *quid ergo* și *ad* cez(1) și, apoi, în dreptul actual, căci ea erà necunoscută în dreptul nostru anterior (codul Caragea)(2).

Definiția separației de patrimonii.

Separația de patrimonii poate deci fi definită: un beneficiu pe care legea îl conferă legatarilor și creditorilor defunctului, spre a împedicà confuziunea patrimoniului acestui din urmă cu acel al moștenitorului, în scopul ca legatarii și creditorii defunctului să poată fi plătiți din averea acestuia, cu preferință și înaintea creditorilor moștenitorului.

Așa dar, precum moștenitorul găsește în beneficiul de inventar un mijloc de a înlăturà pericolul ce i-ar produce confuziunea patrimonului său cu acel al defunctului, tot astfel creditorii acestui din urmă și legatarii săi găsesc acelaș mijloc de ocrotire în separația de patrimonii(3).

Nu vom studià aci teoria complectă a separației de patrimonii, căci această importantă materie face parte din titlul moștenirilor (art. 781 urm. C. civ.), ci vom menționà numai punctele prin care această teorie se leagă cu regimul ipotecar, în privința imobilelor.

Raporturile dintre separația de patrimonii și regimul ipotecar.

Separația de patrimonii are oarecare raporturi cu regimul ipotecar; căci, deși art. 1737, care enumără privilegiile imobiliare, nu vorbește de ea, totuși art. 1743 o ca-

---

§ *sed in quolibet*, ed. Fabrot, t. I. *posth.*, p. 694). Cpr. Hureaux, *op. cit.*, II. 254. p. 25.

Dr. vechiu francez.

(1) Vechea jurisprudență franceză adoptase, nu fără oarecare discuții, teoria lui Papinian, pe care am expus-o în nota precedentă. Vezi Pothier. *Successions*. VIII, p. 220 (ed. Bugnet). Vezi și Domat. *Lois civiles dans leur ordre naturel*, IV. p. 13. No. 9 (ed. Carré din 1823); Lebrun, *Successions*, I. IV. capit. I. S-a I. No. 26. *in fine;* Hureaux, *op. cit.*, II. 253 urm., p. 23 urm.: Baudry et Wahl. *Successions*, III. 3191, p. 535 (ed. a 3-a), etc.

(2) Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1879. p. 94. — Vezi însă art. 1056 urm. din codul Calimach.

(3) Cpr. Thiry, II. 237. p. 233. — S'a decis că toți creditorii succesiunei sunt în drept a cere separația de patrimonii și a luà inscripția ipotecară prevăzută de art. 1743. fără a se distinge natura și origina creanței lor, fie ea cu termen, condițională sau eventuală, și chiar atunci când creditorii nu ar avea un act scris pentru constatarea creanței lor. C. București. *Dreptul*, din 1909, No. 70, p. 556 și *Cr. judiciar* din 1910, No. 1.

lifică de *privilegiu* şi o supune formalităţei inscripţiei, la care sunt supuse privilegiile imobiliare şi ipotecile. Există deci o asimilare oarecare între privilegiile imobiliare şi separaţia de patrimonii. Chestiunea este însă de a se ştì până unde merge această asimilare. Cu alte cuvinte, separaţia de patrimonii este ea, în privinţa imobilelor, un adevărat privilegiu în sensul juridic al cuvântului?

Separaţia de patrimonii este ea un adevărat privilegiu? Controversă.

Privilegiile imobiliare, conferind creditorului atât un drept de preferinţă sau precădere (art. 1722), cât şi un drept de suită sau urmărire în mâna terţiilor (art. 1790), nu mai încape îndoială că separaţia de patrimonii conferă creditorilor moştenirei şi legatarilor particulari, cari au dobândit-o, dreptul de a se îndestulà din averea defunctului cu precădere înaintea creditorilor personali ai moştenitorilor. Separaţia de patrimonii conferă ea, însă, un drept de urmărire sau de suită? Cu alte cuvinte, în caz de înstrăinare a unui imobil ereditar de către moştenitori, creditorii defunctului, cari au cerut separarea de patrimonii, luând în termenul de şease luni inscripţia prevăzută de art. 1743 C. civ., pot ei să urmărească acest imobil în mânile terţiilor detentori? Răspunsul va fi afirmativ în cazul când separarea de patrimonii este un adevărat privilegiu, în puterea cuvântului, şi negativ în cazul când ea nu are acest caracter.

Chestiunea este din cele mai controversate în Franţa, nu însă în Belgia, unde art. 39 din legea ipotecară, corespunzător cu art. 2111 din codul francez (al nostru 1743), n'a mai reprodus cuvântul *privilegiu*, care figurează atât în textul nostru cât şi în acel francez(¹). (Cpr. şi art. 2055, 2057 C. civ. italian).

După un sistem, foarte acreditat, se susţine că separaţia de patrimonii este un adevărat privilegiu, care, prin urmare, conferă creditorilor moştenirei sau legatarilor ce s'au conformat art. 1743, în privinţa luărei inscripţiunei prescrise de acest text, dreptul de a urmărì în mâna terţiilor imobilul înstrăinat de moştenitori. In favoarea acestui sistem se trage argument din împrejurarea că art. 1743 întrebuin-

---

(¹) Cpr. Laurent, X, 62; Planiol, II, 2934. Vezi şi Cas. rom. S-a I. Bult. 1899, consid. dela p. 1242, reprodus *infrà*, pag. 512, 513, *ad notam*.

ţează expresiunea *privilegiu*, şi din art. 1745, după care toate creanţele privilegiate supuse formalităţei inscripţiei, nu încetează de a fi creanţe ipotecare, de câteori nu s'au îndeplinit condiţiile privilegiului; deci, ca atare, creditorii defunctului, cari s'au conformat art. 1743, au dreptul de suită (1).

Această soluţie ni se pare însă inadmisibilă, deşi ea a fost consacrată de Curtea noastră de casaţie în Secţii-unite(2), căci art. 1743 şi 1745 nu modifică întru nimic natura şi efectele separaţiei de patrimonii, ele rămânând aşa cum sunt definite de art. 781 urm. C. civ.(3). Cu alte cuvinte, inscripţia separaţiei de patrimonii nu poate conferì creditorilor moştenirei garanţii şi foloase, pe care ei au neglijat de a le luà, ci numai un drept de precădere, dreptul de a se îndestulà din averea defunctului, cu preferinţă înaintea oricărui creditor al moştenitorilor, şi ei pot exercità această precădere cât timp imobilul moştenirei, asupra cărui s'a luat inscripţiunea, se află încă în mânile moştenitorilor.

Prin urmare, în caz când moştenitorul a înstrăinat imobilul defunctului, asupra căruia s'a luat inscripţia prevăzută de art. 1743, creditorii moştenitorilor nu pot urmărì

---

(1) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 872, p. 780 urm. (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, III, 1343 urm.; T. Huc, XIII, 161; Duranton, VII, 490; Demolombe, XVII, 208, 209; Vigié, II, 455; André, *op. cit.*, 373, p. 151; Colmet de Santerre, IX, 59 *bis* I urm.; Le Sellyer, *Successions*, III, 1742, p. 382 urm. (ed. din 1892); Taulier, ***Théorie raisonnée du C. civil***, VII, p. 213 urm. (ed. din 1848); Blondeau, *Sépar. des patrimoines*, p. 480 (ed. din 1840); Barafort, *Idem*, No. 13; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 3930; Trib. Nérac, D. P. 92. 3. 30; C. Aix: D. P. 95. 2. 273; C. Pau, D. P. 87. 2. 174; Cas. fr. D. P. 71. 1. 352; Sirey, 72. 1. 153; C. Metz, Sirey, 68. 2. 281; Trib. Ilfov şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 64 (decizie casată); Cas. rom. Secţii-unite, *Dreptul* din 1902, No. 66; *Cr. judiciar*, din 1902, No. 48 şi Bult. 1902, p. 786 (considerente reproduse, *infrà*, p. 513, nota 1).

(2) Vezi *infrà*, p. 513, nota 1, *in fine*.

(3) „Considerând, zice Curtea de casaţie (16 Noembrie 1899), că caracterul şi natura cererei de separare a patrimoniilor trebue căutată în art. 781 urm. C. civ., care sunt sediul materiei şi la care se referă art. 1743“. (Bult. Cas. S-a I, 1899, p. 1241).

acest imobil în mânile terţiilor achizitori, ci au numai dreptul de a exercità acţiunea pauliană spre a dobândì anularea înstrăinărilor făcute de moştenitori în frauda drepturilor lor (art. 975).

„Considerând, zice în această privinţă foarte bine Curtea de casaţie, că dacă erà echitabil ca legiuitorul să se îngrijească ca soarta creditorilor cuiva să nu devină mai rea prin moartea debitorului, nu erà însă nicio raţiune ca el să le creeze, la o asemenea întâmplare, o soartă mai bună decât aceea ce şi-au făcut-o ei singuri, ceeace ar fi fost dacă permiteà ca, prin simpla inscripţiune a cererei de separaţie de patrimonii, creditorii chirografari să poată urmărì imobilul în mâna celui de al treilea achizitor, adecă din creditori simpli ce erau în timpul vieţei debitorului lor, să devină creditori ipotecari după moartea acestuia; considerând că un asemenea drept exorbitant, dacă ar fi fost în intenţiunea legiuitorului de a-l dà, el nu s'ar fi mulţumit numai de a-l lăsà să se subînţeleagă, ci l'ar fi creat prin texte exprese, clare şi neîndoelnice; că nu numai n'a făcut aceasta, ci, din contra, dispunând prin art. 783 că, în privinţa imobilelor, cererea de separare de patrimonii se poate exercità tot timpul cât imobilul se găseşte în mânile debitorului, iar prin art. 1743 împiedicând pe moştenitor, înaintea celor şease luni dela deschiderea moştenirei, de a ipotecà, *nu însă şi de a vinde imobilul succesiunei*, el a indicat destul de lămurit că n'a înţeles să deà vre-un efect cererei separaţiunei de patrimonii, în privinţa imobilelor, când acestea au eşit din mâna moştenitorilor. Considerând că nu se poate zice că separaţia de patrimonii e fără de efect dacă nu i se recunoaşte dreptul de urmărire, moştenitorul putând prin vânzarea imobilului moştenirei să fraudeze pe creditori, ştiut fiind că prin acţiunea pauliană, aceştia au mijlocul de a face să se revoace actul încheiat în dauna lor", etc. (1).

Am reprodus anume aceste considerente, asupra cărora Curtea de casaţie a revenit mai târziu în Secţii-unite, pentrucă ele arată mai bine decât am puteà face noi înşine inconvenientele sistemului ce combatem.

Dr. vechiu fr. şi dr. intermediar. Acest caracter pe care îl are separaţia de patrimonii, ea îl aveà atât în dreptul vechiu francez (2), cât şi în dreptul intermediar (L. din 11 Brumariu anul VII), și nimic nu ne autoriză a crede că redactorii codului francez, pe care l-am urmat și noi în această privință, ar fi înțeles a părăsi acest sistem. Este adevărat că art. 1745 pare a zice, la rândul său, că în lipsa unei inscripții luată în conformitate cu art. 1743, dreptul de separare se preface într'o ipotecă, de unde s'ar puteà conchide, că înaintea acestei transformări, el constitueà o adevărată ipotecă privilegiată (1), însă din acest text nu rezultă altceva decât că inscripția, care își produce efectele sale din ziua deschiderei moștenirei, când a fost luată în termenul de șase luni, încetează de a fi retroactivă și nu-și mai produce efectele sale decât dela data ei, în caz când a fost luată în urma expirărei acestui termen (2).

---

(1) *Dreptul* din 1900, No. 64; *Cr. judiciar* din 1900, No. 65 şi Bult. 1900, p. 999 urm. Vezi şi o altă decizie, tot a Curţei de Cas. (Bult. 1899, p. 1238 urm.) ale cărei considerente sunt reproduse mai la vale, p. 511 urm., nota 3.

(2) Cpr. Lebrun, *Successions*, Lib. IV, capit. II, S-a I; Pothier, *Successions*, VIII, p. 220 (ed. Bugnet), etc.

Așa dar, separația de patrimonii nefiind un privilegiu propriu zis, nu poate produce efectele pe care le produce privilegiul, și deci, nu poate conferì dreptul de urmărire, pe care art. 1790 îl conferă privilegiilor și ipotecilor în genere. Moștenitorii sunt deci liberi de a vinde imobilul defunctului oricând, fie în termenul defipt pentru luarea inscripțiunei prevăzută de art. 1743, fie după luarea inscripțiunei (3), și

---

(1) Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 7 (cu observ. noastră) și *Dreptul* din 1901, No. 68.

(2) Cpr. Mourlon, *Répét. écrites sur le C. Napoléon*, III. 1413. Vezi și Trib. Dolj, *Dreptul* din 1890, No. 82, care reproduce in mare parte argumentarea acestui autor.

(3) „Considerând, zice foarte bine Curtea noastră supremă, în unire cu concluziile noastre (16 Noembrie 1899), că dreptul de alienare este un atribut al dreptului de proprietate, absolut și nemărginit, care nu poate fi restrâns decât printr'o dispoziție expresă a legei; că moștenitorul făcându-se, prin acceptarea moștenirei, proprietar al averei defunctului, ca proprietar el are dreptul de a dispune de această avere, precum îl aveà și defunctul, oricare ar fi fost numărul creditorilor săi; considerând că, prin nicio dizpoziție, legiuitorul n'a adus vre-o mărginire la acest drept al moștenitorului, negăsind just de a face creditorilor moștenirei, după moartea debitorului lor, o condiție mai bună decât aceea ce ei aveau pe când debitorul lor erà în viață; considerând că tot ce legiuitorul a voit să facă, este de a apărà pe creditorii moștenirei de inconvenientul rezultând pentru ei din confuziunea patrimoniilor, în cazul când și moștenitorul are creditori, și în acest scop a permis să se facă separațiunea patrimoniului defunctului de acel al moștenitorului, pentru a conservà, spre in-

creditorii moștenirei n'au dreptul de a urmări imobilul în

---

destularea creditorilor moștenirei, cu excluderea celor ai moștenitorului, gajul ce ei au avut dela debitorul lor, gaj însă care totuși rămâne expus la perdere prin înstrăinarea ce ar face moștenitorul, precum eră expus prin înstrăinarea ce ar fi făcut însuș debitorul lor: considerând că, de altmintrelea, nici nu s'ar înțelege pentru ce art. 781 nu dă acțiunea separațiunei de patrimonii în contra eredelui, ci zice că ea se îndreptează în contra oricărui creditor al acestuia, iar art. 783 adaogă că, pentru imobile, ea se exercitează în timpul cât acestea se află în mânile moștenitorului; de unde rezultă că singurul efect al cererei separațiunei de patrimonii este de a se creà un drept de preferință în favoarea creditorilor defunctului asupra averei acestuia, față cu creditorii moștenirei, ceeace se poate califică de privilegiu în înțelesul larg al cuvântului, care cuprinde toate drepturile de preferință, dar un privilegiu *sui generis*, care nici nu restrânge proprietatea moștenitorului proprietar, nici permite urmărirea în mâna celui de al treilea a imobilului înstrăinat de el; considerând că nu e admisibil ca legiuitorul, după ce a caracterizat astfel cererea de separare de patrimonii, la locul unde este sediul materiei, să-i fi schimbat natura prin art. 1743, atunci când a regulat condițiile de publicitate a acelui drept, și această schimbare atât de radicală și atât de însemnată să n'o fi făcut în termeni expreși, ci s'o fi lăsat numai a se subînțelege; considerând că singurul adaos de garanție ce legea a voit să deà creditorilor moștenirei prin art. 1743, este proibițiunea de a înființà vre-o ipotecă în dauna lor, înaintea termenului de șease luni, prescris pentru inscripțiunea privilegiului lor, dar aceasta a zis-o clar și lămurit, ceeace ar fi făcut de sigur, și în privința dreptului de înstrăinare a moștenitorului, dacă i-ar fi fost voința asemenea de a-l proibì; considerând că, din contra, pentru a împedică orice confuziune în privința efectelor între cererea de separațiune de patrimonii, calificată de privilegiu, și adevăratele privilegii, acele acordate creanțelor asupra aceluiaș debitor, care se deosebesc prin calitatea lor (art. 1722), legiuitorul a avut îngrijirea de a nu cuprinde în aceeaș enumerațiune (art. 1737) acest privilegiu *sui generis*, care nici nu se bazează pe calitatea creanței, nici se exercită contra aceluiaș creditor, sau cel puțin asupra aceluiaș patrimoniu și, prin urmare, nu are nimic de comun cu adevăratele privilegii pentru care sunt edictate regulele din capit. respectiv, și în special acea a art. 1790, care prevede dreptul de urmărire; că, dacă această soluție este controversată în dreptul francez, ea n'ar trebui să facă niciun dubiu în dreptul nostru, știut fiind că legiuitorul nostru împrumutând sistemul ipotecar în cea mai mare parte dela Belgieni, n'a adoptat și art. 39 din legea mâna terţiilor cumpărători, ci numai de a anulà vânzarea în baza art. 975 C. civil. Acestea ni se par adevăratele principii, şi ele au fost consacrate în două rânduri, atât de Curtea noastră supremă (1), cât şi de tribunalul Dolj, printr'o sentinţă foarte strâns motivată, dată sub prezidenţia d-lui C. Nicolescu, astăzi Consilier la Inalta Curte de Casaţie (2).

---

lor ipotecară, prin care, modificând textul corespunzător francez (2111, al nostru 1743), proibă în mod expres moştenitorului nu numai dreptul de a ipotecà, ci şi acel de a înstrăinà în cele şease luni după deschiderea succesiunei, etc.". Bult. Cas. S-a I, 1899, p. 1241 urm. şi *Dreptul* din 1899, No. 81.

(1) *Dreptul* din 1900, No. 64; *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 65; Bult. 1900, p. 996; Bult. 1899, p. 1238 urm. şi *Dreptul* din 1899, No. 81. Am văzut însă că Curtea de casaţie a revenit asupra acestei jurisprudenţe în Secţii-unite. Iată parte din considerentele acestei din urmă decizii: „Considerând că în zadar se susţine că termenul de *privilegiu*, întrebuinţat de art. 1743, nu are înţelesul şi deci nici efectele ce, în drept, se dă obişnuit acestui cuvânt, de oarece privilegiul creditorilor şi al legatarilor nu este menţionat în art. 1737, care face enumerarea privilegiilor propriu zise asupra imobilelor, căci oricare ar fi expresia întrebuinţată, intenţia legiuitorului este manifest exprimată că el a voit să atribuiască inscripţiei luate, conform art. 1743, consecinţile oricărui privilegiu sau ipoteci faţă cu terţii detentori; că, prin urmare, dreptul creditorilor rezultând din art. 1743 este un adevărat privilegiu, iar nu o simplă preferinţă; că, de ar fi altfel, ar fi a se nesocotì cele mai respectabile interese, căci permiţându-se moştenitorului să vânză bunurile succesiunei, fără altă posibilitate de apărare pentru creditorii defunctului, decât acţiunea pauliană, care cere aşa de grele condiţii de izbândă, s'ar oferi o primă fraudei şi s'ar înlesnì mijloacele pentru a se distrage patrimoniile dela adevărata lor destinaţie, ceeace nu este de crezut că legiuitorul a voit a face, etc.".

(2) *Dreptul* din 1890, No. 82 şi *Revista judiciară*, care a apărut la Galaţi sub direcţia d-lui C. N. Toneanu, No. 8 din 1 Ianuarie 1891. Mai vezi în acelaş sens, Trib. Paris, *Revista judiciară*, *loco cit.*, p. 64, nota 1; C. Bordeaux, Sirey. 96. 2. 27; D. P. 96. 2. 276; Trib. Aix, Sirey, 74. 2. 25; Labbé, nota în Sirey. 72. 1. 153; Planiol, II, 2929; Marcadé, III, art. 880, No. 4; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 551, text şi nota 67 (ed. a 4-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 323 urm. şi III, 651; Troplong, *Transcription*, 288; Masson, *Séparation des patrimoines*, 95 urm.; Dufresne, *Idem*, 41, 66 şi 93; Dollinger, *Idem*, 44 *bis*, şi 85; Montalon, *Successions*, I, 163; P.

Interesul discuției de mai sus.

Iată acum care este interesul practic al acestei discuții. Dacă se admite că separația de patrimonii constitue un adevărat privilegiu, de aici se vor trage următoarele concluzii:

1° Creditorii separatiști vor puteà, în virtutea dreptului lor de preferință, să primeze, asupra bunurilor moștenirei, chiar pe creditorii privilegiați ai moștenitorului (art. 781, 1722, 1743, 1745);

2° Ei vor aveà un drept de urmărire în virtutea căruia vor puteà să exproprieze pe terții cari ar fi dobândit imobile de ale moștenirei (art. 1743, 1745, 1790);

3° In caz de faliment al debitorului, privilegiul separației de patrimonii nu va puteà fi inscris asupra imobilelor acestuia, decât până în ziua sentinței declarative de faliment (art. 727 C. com.) (1);

4° Creditorii separatiști vor puteà, ca niște adevărați creditori ipotecari, să fie plătiți pentru totalitatea părței per-

---

Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 299 **urm., p.** 313 urm. (ed. a 3-a): Thézard, *Idem*, 329, p. 439 **urm.**; Cloes, *Idem*, I. 871, 872, p. 538 urm.; Marton, *Idem*, II, 666, p. 278; Mourlon, *Répétitions écrites sur le C. Napoléon*, III, 1413 și *Transcription*, II. 740; Mourlon. *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, I, 307. 317 și 388; Verdier. *Transcription*, 540, 541, p. 121 urm. (ed. a 2-a, 1882); Baudry-Lacantinerie, II, 1477 (ed. a 9-a); Lemaire-Boseret (profesor la Liége), *Sûretés réelles*, 162, p. 111; D. Negulescu. *Teoria privilegiilor*, 58, p. 44, 45. Cpr. și Beudant. *Sûretés perssonelles et réelles*, II. 519 și 521, *in fine*, p. 26. Vezi asupra acestei controverse, F. Herman, *C. civil annoté*, IV, art. 2111. No. 33; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 101 urm.; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 3916 urm. Mai vezi tom. III al Coment. noastre. p. 591, text și note (ed. a 1-a) precum și tom. VIII, p. 339, *ad notam*.

(1) Cpr. Colmet de Santerre, IX, 120 *bis* VIII; T. Huc, XIII. 164, p. 205; Boistel, *Tr. de droit commercial*, 918, p. 687 (ed. a 4-a din 1890); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 294; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III. 1334. Cpr. Cas. Roma, Sirey, 1908. 4. 30 și *Dreptul* din 1910. No. 23, p. 188. — *Contrà:* C. Bordeaux, și Montpellier, Sirey, 96. 2. 27; Sirey. 68. 2. 283. Cpr. Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Tr. de droit commercial*, V. pag. 294. *ad notam:* Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 2056 urm., p. 1024 urm. (ed. a 4-a. 1910); Baudry et Loynes. *Privil. et hypothèques*, I, 868; P. Pont, *Idem*. II. 900 urm., p. 288 urm. (ed. a 3-a); Troplong. *Idem*. III. 651. etc.

sonale a datoriilor aferente fiecărui moștenitor, fie că bunul se găsește în mânile moștenitorului, fie că el se află în mânile reprezentanților săi (art. 1722, 1746). Cu alte cuvinte, dreptul creditorilor și al legatarilor ar fi indivizibil (art. 1746)(¹).

Dacă se admite, din contra, așa cum credem, că separația de patrimonii este un simplu beneficiu personal conferit legatarilor și creditorilor moștenirei, nu însă și contra celorlalți creditori ai moștenirei, cari n'au cerut separația de patrimonii (²), nici una din aceste consecințe nu se va produce, separația de patrimonii conferind pur și simplu un drept de preferință contra creditorilor moștenitorilor, fie asupra prețului vânzărei silite a imobilelor grevate de inscripțiile lor, fie asupra prețului vânzărei de bună voe (³).

Mărginim deocamdată la aceste considerații generale explicările noastre asupra art. 1743, rămânând ca să revenim mai târziu asupra lui, când ne vom ocupà despre modul cum se conservă privilegiile.

Concursul privilegiilor imobiliare între ele.

Legea nu se ocupă de concursul privilegiilor imobiliare între ele, pentrucă acest concurs nu poate dà loc la nicio dificultate serioasă. In adevăr, art. 1737 enumeră privilegiile imobiliare; el nu le clasifică însă, fie că ele se exercită în concurs unele cu altele, fie în concurs cu alți creditori. Cum se va face deci această clasificare?

Privil. cheltuelilor de judecată. Art. 1731.

Mai întâiu, privilegiul cheltuelilor de judecată care, după cum știm, se exercită atât asupra mobilelor cât și a imobilelor debitorului, vine înaintea tuturor creanțelor, în interesul cărora au fost făcute (art. 1731).

(¹) Vezi asupra acestui caracter de indivizibilitate al dreptului creditorilor și legatarilor (chestie controversată), Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 111 urm. Cpr. Planiol, II, 2932.

(²) Cas. Florența și C. Paris, Sirey, 1906. 4. 36; Sirey, 1904. 2. 103; C. București, *Dreptul* din 1903, No. 48, consider. dela p. 241.

(³) Cpr. T. Huc, XIII, 161, p. 200. Vezi asupra diferitelor consecințe ale ambelor sisteme, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 120 urm., T. Huc, *loco cit.*

Celelalte privilegii imobiliare.

Apoi, celelalte privilegii imobiliare nu dau loc la niciun conflict, fiindcă ele constituesc o dezmembrare a proprietăţei. De câteori, deci, un privilegiu există asupra unui imobil, al doilea privilegiu nu se va exercità asupra acestui imobil decât pentru ceeace va rămâneà după plata primului privilegiu (1).

Art. 1737, 1^0 § 2.

Art. 1737, 1^0 § 2, prevăzând cazul în care mai mulţi vânzători succesivi ai aceluiaş imobil concură între ei, spre a fi plătiţi asupra preţului acestui imobil, dispune că primul vânzător este preferat celui de al doilea, acel de al doilea celuia de al treilea, şi aşa mai departe. Aceasta nu este decât aplicarea regulei cunoscute: *Prior tempore, potior jure* (2).

SECŢIUNEA IV

Modul de conservare al privilegiilor.

Deoseb. între privilegiile mobiliare şi acele imobiliare.

Ştim că privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse niciunei publicităţi (3), ca şi transmiterea proprietăţei mobiliare; pe când privilegiile asupra imobilelor, în calitatea lor de drepturi reale imobiliare, sunt, din contra, supuse publicităţei în interesul terţiilor; căci, în lipsa acestei publicităţi, contractul terţiilor, privitor la un imobil grevat de privilegii, ar puteà fi nimicit prin exerciţiul privilegiului pe care ei nu l-ar fi cunoscut.

---

(1) Thiry, IV, 431, p. 367; Cloes, *Privil. et hypothèques*, I, 918 urm., p. 575 urm., etc.

(2) Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 789. — In cât priveşte concursul care poate să existe între privilegiul vânzătorului şi acel al copărtaşului, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 790. Incât priveşte concursul privilegiilor vânzătorului şi al copărtaşului cu acel al constructorului, vezi acelaş autor, I, 791. Incât priveşte concursul privilegiilor generale şi speciale asupra imobilelor, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 792 urm. In fine, încât priveşte concursul privilegiilor imobiliare cu ipotecile (caz neprevăzut de lege), vezi acelaş autor, I, 796.

(3) Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85. Vezi şi Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, consid. dela p. 31 şi 407. Vezi şi *suprà*, p. 343, *ad notam* şi 365, nota 2. — Privilegiile asupra mobilelor sunt deci opozabile terţiilor, chiar dacă nu le-au cunoscut, pentrucă publicitatea este, în specie, cu neputinţă, din cauză că mobilele neavând o situaţie fixă, şi debitorul putând cu uşurinţă să-şi schimbe domiciliul său, nu există un loc în care inscripţia să poată fi luată. Apoi, o asemenea publicitate ar fi chiar dăunătoare comerţului. Cpr. Mourlon, III, 1370; Thiry, IV, 432; Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 269, etc.

Publicitatea privilegiilor imobiliare.

Privilegiile imobiliare există independent de orice inscripţie, pentrucă ele rezultă din calitatea sau mai bine zis din cauza creanţei (art. 1722), însă ele nu-şi produc efectele lor, în privinţa terţiilor, decât în baza publicităţei organizate de lege (1).

Publicitatea interesează ordinea publică.

Principiul publicităţei, prevăzut de legea română, se aplică tuturor creanţelor care se execută în ţară, chiar şi acelora cari au luat naştere în străinătate, fie că creditorii sunt români sau străini, pentrucă orice publicitate având de obiect interesul terţiilor, este de ordine publică (2).

Inlăturarea antinomiei care există între art. 1722 şi 1738.

Fără inscripţie, privilegiile asupra imobilelor nu au deci nicio putere lucrătoare. Aceasta este singurul mijloc de a împăcà art. 1722 cu 1738, căci, oricât s'ar zice, o antinomie există între aceste două texte. In adevăr, dacă rangul privilegiilor imobiliare rezultă din calitatea creanţelor, aşa precum o spune art. 1722, acest rang este independent de data inscripţiei privilegiului; dacă, din contra, rangul privilegiilor imobiliare rezultă dela data inscripţiunilor, după cum dispune art. 1738, ca şi în materie de ipoteci, atunci acest rang nu mai rezultă din calitatea creanţelor. Regulele: *potior causa, potior jure* şi *prior tempore, potior jure*, se exclud deci una prin alta. Cu toate acestea, legea aplică ambele regule deodată în materie de privilegii imobiliare (3).

---

(1) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, ultimul considerent, p. 407; C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — S'a decis că simpla trecere a unui privilegiu în registrul de popriri, făcută sub imperiul legei vechi (Regul. organic), fără îndeplinirea formalităţilor prescrise de acea legiuire, nu constitue o inscripţie care să conserve privilegiul. Cas. rom. Bult. Secţii-unite, anul 1881, p. 29 şi *Dreptul* din 1881, No. 28.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1871, p. 122.

(3) Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 553, pag. 54; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 800; P. Pont, *Idem*, I, 251 urm. — Vezi însă T. Huc, XIII, 148, după care nicio antinomie n'ar existà între art. 1722 şi 1738.

Principiul acestei publicităţi, fără care privilegiile imobiliare nu sunt opozabile terţiilor, este inscris în art. 1738 (1). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1738. — Intre creditori, privilegiile nu produc niciun efect, *în privinţa imobilelor*, decât atunci când s'au adus la cunoştinţa publică prin inscripţiune, *şi numai dela data acelei inscripţiuni* (2), în registrele tribunalului de prima instanţă, destinate pentru aceasta, după modul determinat de lege, afară de singurele excepţii ce urmează. (Art. 1722—1724, 1739, 1°, 1778, 1790 urm., 1818 C. civ. Art. 725 urm. Pr. civ. Art. 2106 C. fr. Art. 29 L. ipotec. belgiană din 1851) (3).

Justificarea publicităţei privilegiilor imobiliare.

(1) Iată cum un autor justifică această dispoziţie. „Intr'un bun regim ipotecar, orice drept real trebue să fie adus la cunoştinţa publică îndată ce se formează; căci, pe de o parte, un asemenea drept se exercită contra tuturora, aşa că toţi trebue să-l cunoască spre a-l respectà; iar, pe de altă parte, acest drept afectând însuş lucrul pe care îl micşorează, este just şi siguranţa tranzacţiunilor cere ca această afectare să fie de toţi cunoscută, pentrucă acei cari ar aveà a face cu proprietarul să cunoască starea reală a proprietăţei care are să devie gajul lor, şi să nu se înşele asupra garanţiei şi siguranţei ce prezintă viitorul lor debitor. Legiuitorul pleacă dela această idee, şi fiindcă privilegiul asupra imobilelor constitue unul din acele drepturi, care produc o afectare reală a lucrului, el pune în principiu în art. 2106 (al nostru 1738) că privilegiul, îndată ce se naşte, trebue să fie adus la cunoştinţa publică printr'o inscripţie, luată în modul determinat de lege". P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 249, pag. 252 (ed. a 3-a), Am reprodus anume aceste rânduri ale jurisconsultului francez, pentrucă nu se poate justificà mai bine publicitatea privilegiilor imobiliare, pe care legea o organizează prin art. 1738.

Deoseb. de redacţie între textul nostru şi acel belgian.

(2) Cuvintele: ***şi numai dela data acelei inscripţiuni***, au dispărut cu drept cuvânt din textul corespunzător belgian (art. 29), în urma propunerei guvernului, „pentrucă această expresie este contrară însăş naturei privilegiilor, *cari trebue să aibă efect retroactiv*". Cpr. Cloes, *op. cit.*, I, 799, pag. 485; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 190, p. 157 urm.— Asupra discuţiunei la care au dat loc în Franţa cuvintele de mai sus, care figurează şi în textul nostru, vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2106, No. 3. urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 802 urm.; Valette, *Melanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 37 urm. *(De l'effet ordinaire de l'inscription en matière de privilèges sur les immeubles)*, etc.

Origina publicităţei.

(3) Această dispoziţie este împrumutată dela art. 2 al legei din 11 Brumariu anul al VII-lea, care are următoarea cuprin-

Consecințile lipsei de publicitate.

Privilegiile imobiliare nefiind opozabile terţiilor decât în baza publicităţei organizate de lege, de aici rezultă că, în lipsa unei inscripţii valide, creditorul privilegiat asupra unui imobil nu poate nici să urmărească acest imobil în mâna terţiilor achizitori, nici să reclame asupra preţului imobilului un drept de preferinţă în detrimentul altor creditori, *fie chiar chirografari* (¹).

Cunoştinţa personală a terţiului despre existenţa privil. nu înlocueşte publicitatea.

Cunoştinţa personală ce un terţiu ar aveà despre existenţa privilegiului sau ipotecei, nu poate deci să înlocuească inscripţia, singurul mijloc legal de publicitate admis de lege. Terţii achizitori sau creditorii sunt deci admişi a invocà lipsa inscripţiei sau reînoirei ei, fără ca să li se poată opune cunoştinţa ce ei ar fi avut despre privilegiu sau ipotecă, înainte de a tratà cu debitorul (²).

Dol sau fraudă.

Se exceptează, bine înţeles, cazurile în care ar existà dol sau fraudă (³).

Aplic. publicităţei şi Statului. Controversă.

Principiul inscris în art. 1738, fiind general şi aplicabil tuturor creditorilor fără nicio distincţie, afară de excepţiile anume statornicite de lege, s'a decis că, în lipsa unui text de lege care să scutească pe Stat de inscripţie pentru conservarea privilegiului său asupra imobilelor funcţionarilor

---

dere: „Ipoteca nu-şi are rang şi privilegiile nu-şi produc efectul lor *(n'ont d'effet)*, decât prin inscripţia lor".

(¹) André, *op. cit.*, 397, p. 161; Laurent, XXX, 66 şi 551; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, II, 729; Guillouard, *Idem*, III, 1043 şi 1265; Troplong, *Idem*, I, 268 şi II, 568; Thézard, *Idem*, 137, p. 190; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1440; Colmet de Santerre, IX, 101 *bis* II; Flandin, *Transcription*, II, 1539, p. 659 urm. (ed. din 1861); Aubry et Rau, III, § 267, pag. 483, text şi nota 3 (ed. a 5-a); Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 280, pag. 155, text şi nota 1 (ed. Anschütz); T. Huc, XIII, 253; Cas. fr. Sirey, 68. 1. 377; D. P. 68. 1. 398, etc.

(²) Aubry et Rau, III, *loco cit.*, p. 484; P. Pont. *Privil. et hypothèques*, II, 728; Troplong, *Idem*, II, 569; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1441 şi 1539; Guillouard, *Idem*, 1045. Cpr. Martou. *Idem*, III, 1029, pag. 129. Vezi *infrà*, p. 530.— Vezi însă Laurent, XXX, 552.

(³) Cpr. Martou, Aubry et Rau, *loco cit.;* Cas. fr. (7 Decembrie 1831), Sirey, 33. 1. 315, decizie fără cuvânt criticată de P. Pont. Vezi Aubry et Rau, III, § 267, p. 485, nota 9, *in fine* (ed. a 5-a).

delapidatori de bani publici (art. 1730. 8°), regula prescrisă de art. 1738 este aplicabilă şi Statului; aşa că creanţa acestui din urmă contra funcţionarului delapidator, în privinţa căreia Statul nu şi-a inscris privilegiul său asupra imobilului acelui funcţionar, nu poate primà creanţa dotală a soţiei acelui funcţionar; şi dacă această inscripţie a ipotecei dotale a femeei a fost luată anterior afiptelor şi publicaţiilor de urmărire a imobilelor în chestiune de către Stat, procesul-verbal de urmărire, încheiat chiar înaintea inscripţiei ipotecei dotale a femeei, nu poate înlocuì pentru Stat inscripţia şi, deci, nu poate impedicà pe soţia funcţionarului prevaricator de a-şi inscrie ipoteca sa legală asupra imobilelor soţului său, şi în asemenea caz, creanţa ipotecară a femeei este opozabilă Statului (¹).

Aşa dar, în rezumat, principiul primordial şi de ordine publică este, că privilegiile privitoare la imobile sunt supuse publicităţei (²).

Excepţie dela principiul publicităţei în privinţa cheltuelilor de judecată.

Dela această regulă se face însă o singură excepţie în privinţa cheltuelilor de judecată, care ştim că se exercită atât asupra mobilelor *cât şi asupra imobilelor*. Această excepţie se justifică prin faptul că, de cele mai multeori, cheltuelile de judecată se reduc la sume neînsemnate. In loc de a prevedeà această excepţie, dupe cum o prevede art. 29, partea finală din legea ipotecară belgiană dela 1851, legiuitorul nostru scuteşte de publicitate, prin art. 1739, creanţele arătate la art. 1729, care, afară de cheltuelile de judecată, despre care acest text mai vorbeşte prin redondenţă în § 1, sunt toate privilegiate *asupra mobilelor*. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1739. — Sunt scutite de formalitatea inscripţiunei, *creanţele arătate la art. 1729*. (Art. 1729, 1° C. civ. Art. 2107 C. fr.).

Prin acest text, care este o inadvertenţă, legiuitorul

(¹) C. Bucureşti (decizie casată), *Cr. judiciar* din 1903, No. 36 (cu observ. noastră). — *Contrà:* Cas. rom. Bult. 1907, p. 104; *Cr. judiciar* din 1907, No. 18 şi *Dreptul* din 1907, No. 20. Vezi *suprà*, p. 369, nota 1.

(²) Lipsa de publicitate constitue deci o nulitate de ordine publică, pe care toţi acei interesaţi o pot propune. Troplong, *op. cit.*, I, 267, *in fine*, pag. 409, 410; Cloes, *Idem*, I, 800, *ab initio*, p. 486, etc.

nostru scutește de publicitate privilegiile generale asupra mobilelor, cari, după cum știm, nici nu sunt supuse publicităței (vezi *suprà*, p. 516, nota 3), și cari după art. 1729 § ultim, nu se exercită asupra imobilelor, decât în mod subsidiar, adecă decât atunci când din prețul acestor imobile mai remâne ceva după plata creanțelor privilegiate și acelor ipotecare. (Vezi *suprà*, p. 399).

Inadvertența legiuitorului.

In codul francez, de unde acest text este tradus (2107 C. fr.), el își are rațiunea de a fi, pentrucă acolo privilegiile statornicite de art. 1729 (2101 C. fr.) se exercită în mod cumulativ atât asupra mobilelor *cât și asupra imobilelor*(1). Legiuitorul nostru nu trebueà deci să traducă, în art. 1739, art. 2107 fr., ci trebueà să zică, așa precum se exprimă art. 29 din legea ipotecară belgiană, că privilegiile imobiliare sunt supuse publicităței, *afară de privilegiul relativ la cheltuelile de judecată.*

Așa dar, remâne bine stabilit că, cu tot art. 1739 din codul nostru, toate privilegiile cari se exercită asupra imobilelor sunt supuse publicităței, afară de privilegiul cheltuelelor de judecată prevăzut de art. 1727 și 1729, 1⁰.

Formele publicităţei privilegiilor imobiliare.

După art. 1738 din codul civil, privilegiile imobiliare se aduc la cunoștința publică prin inscrierea lor în registrul tribunalului imobilului grevat de privilegiu, conform procedurei arătate de art. 1783. Legea autoriză însă și alte moduri de publicitate.

Modul de conservare al privilegiului vânzătorului (2).

Art. 1740. — Vânzătorul privilegiat conservă privilegiul său prin transcripțiunea titlului care a transferat proprietatea cumpărătorului, și care titlu constată că i se datorește întregul preț, sau parte din el; asemenea şi acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, conform § 2 dela art. 1737, conservă privilegiul său prin transcripţiunea titlului care constată destinaţiunea împrumutărei şi trecerea asupra sa a tuturor drepturilor vânzătorului. (Art. 1737 § 1 şi 2, 1745, 1781, 1783, 1790, 1801 C. civ. Art. 722, 723 Pr. civ. Art. 2108 C. fr. Art. 30, 34 şi 35 L. ipotec. belgiană din 1851) (1).

---

(1) Vezi *suprà*, p. 378, nota 1. — S'a decis că, după art. 1739, trebue să declarăm scutite de publicitate privilegiile generale asupra mobilelor, atunci când ele se exercită în subsidiar asupra imobilelor, conform art. 1729 § ultim. Cpr. Trib. Roman, *Dreptul* din 1902, No. 85.

(2) Vezi în privința efectelor transcrierei, cu privire la privile-

Transcrierea actului de vânzare.

Din acest text, împrumutat dela legea din 11 Brumariu, anul al VII-lea (art. 26), rezultă că privilegiul vânzătorului se conservă, independent de orice inscripţie, prin simpla transcriere a actului de vânzare în registrele tribunalului situaţiei imobilului vândut (art. 1740, 1801 C. civ., 725 Pr. civ.) (2); şi aceasta chiar dacă contractul de vânzare a fost făcut printr'un act sub semnătură privată (art. 724 *bis* Pr. civ.) (3).

Neaplic., în specie, a art. 1786 C. civ.

Această transcriere valorează 30 de ani, art. 1786 § 1, după care inscripţia conservă privilegiul sau ipoteca 15 ani, nefiind aplicabil în specie (4), el nedevenind apli-

---

giul vânzătorului, un studiu important a fostului nostru profesor, Valette, publicat în *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 123—162 (ed. din 1880), precum şi un alt studiu al profesorului Duverger *(De l'effet de la transcription relativement au privilège et au droit de résolution du vendeur)*, publicat în *Revue pratique de droit français*, tom. 10 (anul 1860), p. 161 şi în tom. 18 al aceleiaş reviste (anul 1864), p. 449 urm. şi 529 urm.

(1) Atât art. 2108 din codul francez, cât şi art. 30, 34 şi 35 din legea ipotecară belgiană, care corespund art. 1740 din codul român, au fost modificate de legiuitorul nostru. Cpr. Trib. R Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu o însemnată observaţie a amicului nostru, d-l A. I. Suciu, fost magistrat. actualmente distins avocat al baroului din Prahova).

Cine poate cere transcrierea.

(2) Această transcriere poate fi cerută atât de însuş vânzătorul cât şi de cumpărător. Guillouard, *op. cit.*, III, 1269; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 814; Troplong, *Idem*, I, 258; P. Pont, *Idem*, I, 264; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 543, p. 45; Martou, *op. cit.*, II, 637; Acollas, III, p. 699; Planiol, II, 3007; Flandin, *Transcription*, II, 1097; Mourlon, III, 1372 şi *Examen critique du Comment. de Troplong sur les privilèges*, II. 237, p. 763, etc.

(3) Cpr. C. Grenoble, Répert. Dalloz, v° *Privil. et hypothèques*, 655, nota 1.

(4) Trib. R. Vâlcea, *Cr. judiciar* din 1906. No. 24 (cu nota d-lui A. I. Suciu).

cabil decât atunci când privilegiul a fost conservat prin inscripţia lui.

Preţul trebue să fie datorit în totul sau în parte.

Pentru ca transcrierea contractului de vânzare să conserve privilegiul vânzătorului, se cere însă ca acest contract sau un act separat, fie chiar fără dată certă (1), să constate că preţul este datorit în totul sau în parte, căci dacă în contract sau într'un alt act, s'ar zice că întregul preţ a fost plătit, privilegiul vânzătorului n'ar mai aveà fiinţă (2).

Cazul când există mai multe vânzări succesive.

In caz de mai multe vânzări succesive, transcrierea ultimului contract conservă numai privilegiul ultimei vânzări, nu însă şi acel al vânzătorilor anteriori, chiar dacă ei ar fi declarat în contractul lor netranscris că preţul vânzărei le este încă datorit (3).

Inscrierea privil. vânzătorului.

Legea conferind numai o favoare vânzătorului, acesta poate, dacă contractul nu este transcris, să-şi conserve privilegiul său prin inscripţia lui (art. 1738, 1783) (4).

Timpul cât privil. vânzătorului poate fi transcris sau inscris.

Legea nu prescrie niciun termen în care vânzătorul să fie obligat, sub pedeapsă de a-şi perde privilegiul său, de a îndeplinì formalitatea transcrierei sau înscrierei; de unde rezultă că această formalitate poate fi îndeplinită cât timp

---

(1) Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1885, No. 81, consid. dela p. 647. 648.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 583 şi 814; Guillouard, *Idem*, III, 1276; Martou, *Idem*, II, 640; Aubry et Rau, III, § 278, p. 584 (ed. a 5-a). Vezi şi *suprà*. p. 485.

(3) Guillouard, *op. cit.*, III, 1271; Baudry et Loynes, *Idem*. I, 815; P. Pont, *Idem*, I, 265; Troplong. *Idem*, I, 284; Flandin, *Transcription*. II, 1098, 1099; Aubry et Rau. III. § 278, p. 584 (ed. a 5-a); André, *op. cit.*, 401; Planiol, II, 3011; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 11 urm.

(4) Planiol, II, 3010; Laurent, XXX. 76, 77; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 813 şi nota în D. P. 97. 2. p. 58, col. 2; Guillouard, *Idem*, III, 1272; Troplong, *Idem*, I, 285 *bis*; Thézard, *Idem*, 304; Martou, *Idem*, II, 638; Colmet de Santerre, IX, 69 *bis* VII; Flandin, *Transcription*, II, 1109; Aubry et Rau, III, § 278, p. 584, 585, text şi nota 4; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 276, p. 143 (ed. Anschütz); Mourlon, III, 1374 şi *Examen critique du Comment. de Troplong*, II, p. 763, nota 1; André, *op. cit.*, 400, p. 162; Trib. Castel-Sarrazin, Sirey, 50. 2. 417. — *Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, I, 263 (combătut în această privinţă de Aubry et Rau. *loco cit.*, nota 4). Mai vezi în acest din urmă sens, Cloes, *op. cit.*, I, 827, p. 505; Répert. Dalloz, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 653. Cpr. T. Huc, XIII, 151, p. 187.

imobilul rămâne în patrimoniul cumpărătorului (1). (Cpr. art. 1780).

Cazul când cumpărătorul primitiv a înstrăinat imobilul înaintea transcrierei contractului său.

Din cele mai sus expuse rezultă că, dacă cumpărătorul a înstrăinat, la rândul său, imobilul cumpărat de dânsul, înaintea transcrierei contractului de vânzare, și terțiul dobânditor de bună credință a transcris contractul său înaintea contractului vânzătorului primitiv, privilegiul acestui din urmă este stins, pentrucă a doua vânzare a devenit, prin transcrierea ei, opozabilă tuturor, deci și vânzătorului primitiv, care a neglijat de a transcrie contractul său (2).

Soarta ipotecilor constituite de cumpărător înaintea transcrierei contractului.

Aceeaș soluție nu mai este însă aplicabilă ipotecilor constituite de cumpărător, înaintea transcrierei contractului de vânzare. Aceste ipoteci sunt valide, însă nu pot întru nimic jignì privilegiul vânzătorului, pentrucă, după cum știm (vezi *suprà*, p. 363), privilegiile primează, în principiu, celelalte creanțe, fie chiar ipotecare (3).

Privil. aceluia care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil.

Incât privește pe acela care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, conform art. 1737 § 2 *(le bailleur de fonds)*, art. 1740 din codul nostru dispune că el își conservă privilegiul său prin transcrierea titlului care constată destinația împrumutărei și subrogarea sa în drepturile vânzătorului (4).

---

(1) Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 104; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 819; Mourlon, III, 1373; T. Huc. XIII, 152, p. 188; C. Nancy, D. P. 92. 2. 161: Cas. fr. D. P. 1908. 1. 457 (cu nota lui P. de Loynes); *Pand. Period.* 1905. 1. 19: Sirey. 1906. 1. 73 (cu nota lui E. Naquet), etc.

(2) Marton, *op. cit.*, II, 642: P. Pont. *Idem*, I, 261, *in fine*; Mourlon, *Transcription*, II, 624, p. 300: Arntz, IV, 1712.—*Contrà:* Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 133 urm.; Cloes. *op. cit.*, I, 829, p. 508 urm. Vezi și Laurent, XXX, 89.

(3) Marton. *op. cit.*, II, 641, p. 257. Cpr. Troplong, *op. cit.*, I, 276: Cloes, *op. cit.*, I. 92, p. 49 și 806, p. 491; Thiry, IV, 435: Arntz, IV, 1711. Cpr. Laurent, XXX, 87.

(4) Cpr. Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2108, No. 156 urm.; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 824; Guillouard, *Idem*, III, 1289: Aubry et Rau, III, § 278, p. 592. 593 (ed. a 5-a): André. *op. cit.*, 411. p. 165, etc.

Incât privește chestiunea de a se ștì dacă creditorii delegați de către vânzător se găsesc în aceeaș situație ca și acei

Modul de conservare al privilegiului copărtaşilor.

Art. 1741. — Coeredele sau copărtaşul la o împărţeală conservă privilegiul său asupra bunurilor cuprinse în fiecare lot, asupra lucrului pus în licitaţiune, pentru tot ce are drept a reclamà în această calitate, prin inscripţiunea acestui privilegiu în termen de şeasezeci zile, socotite dela data actului de împărţeală, sau dela data adjudecaţiunei prin licitaţie; în cursul acestui timp nicio ipotecă nu poate fi constituită în prejudiciul coeredelui sau copărtaşului creditor asupra vreunui bun care se găseşte cuprins în masa comună. (Art. 728, 742, 748, 781, 787 urm., 1737, 3º, 1738, 1745, 1780 urm. Art. 691 urm. Pr. civ. Art. 2109 C. fr. Art. 33 L. ipotec. belgiană din 1851, *modificat)*.

Conservarea privil. copărtaşului.

Spre deosebire de privilegiul vânzătorului, care-şi produce efectele sale prin simpla transcriere a actului de vânzare (art. 1740), privilegiul moştenitorului sau copărtaşului se conservă numai prin inscripţia directă, luată fie de însuş creditorul, fie de un terţiu în numele creditorului, fără justificarea vreunui mandat în această privinţă (¹).

Motivele deosebirei între privil. copărtaşului şi acel al vânzătorului.

Motivul acestei deosebiri între privilegiul vânzătorului şi acel al copărtaşului este că atât împărţeala cât şi licitaţia sunt acte *declarative* iar nu *translative* de drepturi: de aceea transcripţia nu le este aplicabilă, şi privilegiul nu este opozabil terţiilor, decât dacă a fost inscris conform regulelor statornicite de art. 1780 urm. (²).

Termenul în care se ià inscripţia.

Această inscripţie trebue luată atât în privinţa dreptului de urmărire cât şi a dreptului de preferinţă (³), asupra

---

cari şi-au împrumutat banii lor pentru cumpărarea unui imobil, a se vedeà distincţiile făcute de P. Pont, *op. cit.*, I. 286.

Deoseb. între textul nostru şi acel belgian.

(¹) André, *op. cit.*, 143. p. 165, 166; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 73.— După art. 33 din legea ipotecară belgiană dela 1851, comoştenitorul sau copărtaşul îşi conservă, din contra, privilegiul său prin transcrierea actului de împărţeală sau de licitaţie.

(²) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 309, p. 415; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2109, No. 1 urm. — Privilegiul nu poate fi exercitat decât în privinţa creanţelor cuprinse în inscripţiune. Cas. fr. D. P. 1900. 1. 296 (col. 2).

Efectele neînscrierei în termenul legal

(³) Neînscrierea privilegiului în termenul prescris de lege, sau inscrierea lui după expirarea acestui termen, lipseşte deci pe comoştenitor nu numai de dreptul de urmărire al imobilului succesoral în mânile aceluia la care a trecut, dar încă şi de dreptul de preferinţă, faţă cu creditorii comoştenitorului. C.

imobilelor cuprinse în actul de împărțeală, sau asupra imobilelor cari au făcut obiectul licitației între copărtași, în termen de șeasezeci zile(1) socotite, în primul caz, dela data actului de împărțeală, iar în cazul al douilea, dela data adjudecărei prin licitație (2).

Inscrierea acestui privilegiu nu poate însă să aibă loc dacă nu s'a făcut o împărțeală din care să rezulte că un copărtaș a rămas dator către altul. De asemenea, în caz de licitație, privilegiul nu poate fi invocat, dacă nu se constată că copărtașul adjudecatar a rămas dator cu ceva din prețul adjudecărei (3).

Falimentul debitorului, etc. Controversă.

Falimentul debitorului sau moartea sa urmată de acceptarea succesiunei sale sub beneficiu de inventar, ori de declararea succesiunei sale ca vacantă, nu lipsesc pe creditor de termenul fixat de lege pentru inscrierea privilegiului său (4).

Efectele inscrierei privil. în termenul legal.

Privilegiul copărtașului, inscris în termenul prevăzut de art. 1741, îi asigură preferința contra tuturor creditorilor ipotecari ai debitorului său inscriși chiar înainte de împărțeală ori licitație (5), nu însă și contra creditorilor către care

---

București, *Dreptul* din 1887, No. 45. — Aceeaș soluție este admisibilă și în cazul când comoștenitorul în lotul căruia a căzut un imobil, a constituit cuiva dotă acest imobil, fără ca ceilalți comoștenitori să-și fi înscris privilegiul lor, căci persoana înzestrată, fiind un achizitor cu titlu particular, nu poate fi răspunzătoare de datoriile constituitorului dotei, în lipsa unei asemenea înserieri. Cas. rom. Bult. 1892, p. 987.

(1) *Dies a quo* nu intră în calcularea acestui termen, ci numai *dies ad quem*, așa că termenul este în realitate de 59 zile, plus ceeace rămâne a curge din ziua în care inscripția a fost luată. Cpr. Mourlon, III, 1376; T. Huc, XIII, 154, p. 191.

(2) Cas. rom. Bult. 1899, p. 990. Vezi și *infrà*, p. 532.

(3) Cas. rom. Bult. *loco cit.* Vezi și C. București, *Dreptul* din 1894, No. 74.

(4) André *op. cit.*, 416, p. 167; Aubry et Rau, III, § 278, p. 596, text și nota 27 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 836 și II, 1594, 1595; P. Pont, *op. cit.*, II, 899 și 927; Thézard, *op. cit.*, 314; Ruben de Couder, *Dictionn. de droit commercial*, v° *Faillite*, 457. — *Contrà:* Guillouard, *op. cit.*, III, 1304, 1305; Colmet de Santerre, IX, 120 *bis* VIII; Boistel, *Précis de droit commercial*, 918, p. 687 urm. (ed. a 4-a din 1890); Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 294, etc.

(5) Cpr. André, *op. cit.*, 418; T. Huc, XIII, 155; Baudry et

coproprietarul debitor ar fi constituit, în timpul indiviziunei, o ipotecă asupra imobilului căzut mai târziu în lotul lui prin împărţeală, sau adjudecat lui prin licitaţie [1].

Efectele privil. din ziua împărţelei sau licitaţiei.

Privilegiul inscris în termenul de şeasezeci zile dela data actului de împărţeală sau dela data adjudecărei prin licitaţie, fie chiar în ultima zi a acestui termen, îşi produce efectele sale *nu numai dela data inscrierei*, ci din ziua de când el există, adecă din ziua împărţelei sau licitaţiei.

Efectul retroactiv al inscrierei.

Inscrierea privilegiului comoştenitorului sau copărtaşului are deci efect retroactiv până în ziua naşterei privilegiului; de unde rezultă că toate ipotecile constituite de debitorul sultei şi al preţului licitaţiei sunt primate de copărtaş, chiar dacă inscripţia privilegiului său ar fi posterioară inscrierei acelor ipoteci, destul este ca copărtaşul să fi luat inscripţia în termenul de şeasezeci zile, fie chiar în ultima zi a acestui termen.

Ipotecile de care am vorbit mai sus sunt însă nule numai faţă cu creditorul sultei sau al preţului adjudecărei, care a luat inscripţia în termenul legal, ele fiind valide faţă de orice alte persoane. Aceasta rezultă din însişi termenii art. 1741, care dispune că, „în termenul de şeasezeci zile dela data actului de împărţeală sau dela data adjudecărei prin licitaţie, nicio ipotecă nu poate fi constituită *în prejudiciul coeredului sau copărtaşului creditor*, etc.“ [2].

Inscrierea privil. în urma expirărei termenului legal.

Ce se va intâmplà atunci când copărtaşul creditor al sultei sau al preţului adjudecărei, a înscris privilegiul său, însă în urma expirărei termenului de 60 zile? Dreptul său nu este desfiinţat, ci numai micşorat, căci, în asemenea caz, privilegiul său se transformă în ipotecă legală, care va aveà rang din ziua inscripţiei sale, conform regulei: *Qui prior est tempore, potior est jure* (art. 1745); aşa că acest copărtaş va fi primat de creditorii ipotecari inscrişi înaintea lui, el primând numai pe creditorii chirografari şi pe acei ipotecari inscrişi în urma lui [3].

Loynes. *op. cit.*, I, 839; Guillouard, *op. cit.*, III, 1307; Aubry et Rau. III, § 278, p. 598, 599; Colmet de Santerre, IX. 70 *bis* I; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2109, No. 117.

[1] T. Huc, III, 165, p. 192; Laurent XXX, 92 urm. — *Contrà:* Baudry et Loynes. *op. cit.*, I, 839.

[2] Cpr. Mourlon, III, 1377.

[3] Mourlon, III, 1377; T. Huc, XIII, 156, p. 194; André, *op.*

Art. 1741 nu vorbeşte de inscrierea privilegiului pentru garanţia datorită unui copărtaş, în caz de evicţiune (art. 788 şi 1737, 3^0). Cu toate acestea, se admite în genere, deşi chestiunea este controversată, că trebue aplicat acestui privilegiu tot ce art. 1741 zice în privinţa privilegiilor sultei şi a preţului de licitaţie. Remâne însă bine înţeles că, pentru ca evicţiunea să poată dà loc la o acţiune din partea copărtaşului şi la privilegiul statornicit de art. 1737, 3^0, cauza acestei evicţiuni trebue să fie anterioară împărţelei (art. 787) (1).

Modul de conservare al privilegiului constructorilor.

Art. 1742. — Arhitecţii, antreprenorii, pietrarii şi alţi lucrători întrebuinţaţi pentru a zidì, a reconstruì, sau a reparà edificii, canaluri sau alte opere, şi acei cari au împrumutat pentru a îndemnizà pe persoanele de mai sus, cu bani, a căror întrebuinţare se constată conform alineatului 5 dela art. 1737, conservă privilegiul lor prin inscripţiunea proceselor-verbale ale experţilor, menţionate la alineatul 4 al art. 1737. (Art. 1737, 4^0 şi 5^0, 1738, 1745 C. civ. Art. 2110 C. fr. Art. 38 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate).*

Privilegiul arhitecţilor, antreprenorilor de lucrări şi al lucrătorilor, intr'un cuvânt, al constructorului (2), ca şi acel al

---

cit., 419, p. 167; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 841; Guillouard, *Idem*, III, 1307; Aubry et Rau, III, § 278, p. 599; Cas. fr. Sirey, 67. 1. 122; D. P. 67. 1. 211. Cpr. C. Craiova, *Cr. judiciar* din 1902, No. 7 (cu observ. noastră).

(1) Vezi *suprà*, p. 494, 495. Cpr. Mourlon, III, 1378; T. Huc, XIII, 154, p. 190; Aubry et Rau, III, § 278, p. 599, text şi nota 32 (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, II, art. 884, No. 20 urm.; Cas. rom. Bult. 1899, p. 990. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 335. — Vezi însă C. Pau (D. P. 51. 2. 144), care zice pe nedrept că art. 1741 nu este aplicabil privilegiului conferit de art. 1737, 3^0 comoştenitorilor asupra imobilelor succesiunei pentru garanţia de evicţiune.

(2) S'a decis că sub-antreprenorul unei lucrări este în drept a se despăgubì, pentru lucrările săvârşite de el din sumele datorite antreprenorului principal, cu precădere înaintea celorlalţi creditori ai acestuia, fără ca să fie nevoe pentru aceasta de îndeplinirea prescripţiilor prevăzute de art. 1742. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 47. — *Contrà:* Trib. Ilfov (sentinţă infirmată de Curte), *Dreptul, loco cit.*, p. 383.

împrumutătorilor de bani pentru despăgubirea constructorului, prevăzut de art. 1737, 4^0 şi 5^0, trebue adus la cunoştinţa terţiilor contra cărora el îşi poate produce efectele sale, căci plus-valuta adusă de constructor trebue să intre în patrimoniul proprietarului, cu semnul public al dreptului real cu care această plus-valută este grevată în folosul constructorului.

Legea cere, în consecinţă, *inscrierea*(1), iar nu *transcrierea* proceselor-verbale menţionate de alineatul 4 şi 5 de sub art. 1737, pe care l'am interpretat *suprà*, p. 489 urm., fără însă a prescrie vreun termen în care această inscriere trebue să aibă loc(2); de unde rezultă că inscripţia poate fi luată oricând, până la înstrăinarea imobilului sau până la declararea proprietarului în stare de faliment, ori până la deschiderea moştenirei sale acceptată sub beneficiu de inventar(3). El are însă interes a luà inscripţia cât de curând

---

(1) Nu este deci nevoe ca procesele-verbale mai sus vorbite să fie transcrise din cuvânt în cuvânt în registrul tribunalului, fiind suficient ca ele să fie numai inscrise, adecă menţionat în registrele respective. Cpr. Laurent, XXX, 106: C. Toulouse, Sirey, 1906. 2. 279. — *Contrà:* Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 842; Aubry et Rau, III, § 278, p. 600 (ed. a 5-a); Thézard, *op. cit.*, 315; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2110, No. 3; Colmet de Santerre, IX, 71 *bis* I. — Inscripţia cerută de unul din creditorii privilegiaţi, foloseşte tuturora, fără ca să fie nevoe să se ià atâtea inscripţii câţi creditori sunt. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Dalloz, *op. şi loco suprà cit.*, No. 9; Cas. fr. D. P. 69. 1. 89; Sirey, 70. 1. 241. — Indeplinirea acestei formalităţi conservă privilegiul acelor subrogaţi în drepturile constructorului, fără inscrierea subrogaţiei. Baudry et Loynes, *loco cit.*; Guillouard, *Idem*, III, 320; P. Pont, *Idem*, I, 287; Aubry et Rau, III, § 278, p. 600, etc.

Deoseb. de redacţie de codul fr. şi de legea belgiană.

(2) După art. 38 din legea belgiană dela 1851, procesul-verbal care constată starea locurilor trebue să fie făcut *înaintea începerei lucrărilor*, iar al douilea proces-verbal, în cele 15 zile care urmează primirea lor, privilegiul constructorilor producându-şi efectul lor dela data primului proces-verbal. Art. 2110 din codul francez nu fixează termenul în care trebue să se ià inscripţia, adăogând însă că constructorul nu poate să-şi exercite privilegiul său decât dela data inscrierei primului proces-verbal. Redacţia ambelor acestor texte a fost, fără cuvânt, modificată de legiuitorul nostru.

(3) Cpr. André, *op. cit.*, 421, p. 168, 169; T. Huc, XIII, 159.

pentrucă altfel, ar fi primat de toţi creditorii ipotecari inscrişi înaintea lui(1).

Cunoştinţa ce creditorii ar aveà de privilegiul constructorului.

Din împrejurarea că privilegiul constructorului se păstrează numai prin inscripţia proceselor-verbale menţionate, rezultă că această inscriere este substanţială şi nu poate fi suplinită prin cunoştinţa personală ce ar aveà ceilalţi creditori de privilegiul constructorului sau împrumutătorului de bani(2).

Deoseb. de legea belgiană.

După art. 38 § ultim din legea belgiană, nereprodus de legiuitorul nostru, dacă inscripţia privilegiului nu s'a luat în termenele defipte de lege, privilegiul constructorului degenerează în ipotecă, având rang dela data inscrierei, asupra plus-valutei rezultând din lucrări.

Acest principiu este inaplicabil la noi, fiind în genere admis că transformarea privilegiului în ipotecă nu se aplică acelor privilegii pentru inscripţia cărora legea n'a fixat niciun termen(3).

Cu toate acestea este necontestat că constructorul, care şi-a inscris privilegiul său oricât de târziu, va primà toate ipotecile inscrise în urma lui, el nefiind primat decât de creditorii ipotecari inscrişi înaintea lui.

Cine poate invocà lipsa de inscripţie.

In orice caz, lipsa inscripţiei prevăzută de art. 1742 nu poate fi invocată de debitor, ci numai de creditori, pentrucă formalităţile prevăzute de acest text, întocmite spre conservarea privilegiului, au de scop numai regularea raporturilor dintre creditori(4).

Modul de conservare al separaţiei de patrimonii.

Art. 1743. — Vezi acest text reprodus *suprà*, p. 504, 505.

---

(1) Cpr. T. Huc, XIII, 160; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1312; Baudry et Loynes, *Idem*, I, 850 şi nota în D. P. 94. 1. 225; P. Pont, *Idem*, I. 281, etc.

In orice caz, lipsa de inscripţie prevăzută de art. 1742 nu poate fi invocată de însuş debitorul, căci formalităţile prescrise pentru conservarea privilegiilor au de scop de a regulà numai raporturile dintre creditori. Cas. rom. Bult. 1890, p. 869.

(2) C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1896, No. 7, p. 54. Vezi şi *suprà*, p. 519.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 886; T. Huc, XIII, 167. Cpr. Planiol, II, 3149. Vezi şi *infrà*, p. 538.

(4) Cas. rom. Bult. 1890, p. 869.

Am văzut *suprà*, p. 505, că separaţia de patrimonii conferă creditorilor defunctului şi legatarilor particulari (1) dreptul de a fi plătiţi din bunurile moştenirei cu precădere înaintea creditorilor personali ai moştenitorului. Acest drept are deci caracterul unui *privilegiu sui generis*, şi art. 1741 îi dă chiar acest nume, cu toate că, după cum ştim, separaţia de patrimonii nu conferă decât dreptul de preferinţă, nu însă şi dreptul de a urmări imobilele în mâna terţiilor achizitori. (Vezi *suprà*, p. 508 urm). Chestiunea este însă de a se ştì cum se conservă acest drept.

Conserv. privil. separaţiei de patrimonii.

Acest drept, calificat de lege în mod impropriu ca privilegiu, se conservă, în privinţa imobilelor, faţă de creditorii moştenitorilor sau de reprezentanţii defunctului, printr'o inscripţie luată în registrele tribunalului situaţiunei imobilelor, în termenul de şease luni dela deschiderea moştenirei, fără ca să fie nevoe de a se introduce o acţiune în separare de patrimonii pe cale principală (2).

Creditorii cari pot cere inscripţia. Creditorii condiţionali.

Inscripţia prevăzută de art. 1743 poate fi cerută de toţi acei cari sunt în drept a cere separaţia de patrimonii, adecă de orice creditor al defunctului, fie chiar de un creditor condiţional sau cu termen, şi aceasta chiar înainte de scadenţa termenului sau îndeplinirea condiţiei (3).

Creditorii fără titlu.

Inscripţia poate fi cerută şi de creditorii cari nu au niciun titlu scris, precum ar fi, de exemplu, nişte furnisori ai defunctului (4).

Creditorii privilegiaţi sau ipotecari ai defunctului n'au însă, în genere, interes a luà inscripţia prevăzută de lege, dacă privilegiul sau ipoteca lor sunt conservate în mod re-

---

Art. 902 § 2.

(1) Legatarii particulari mai au încă, pe lângă acest beneficiu, şi o ipotecă (art. 902 § 2). Chestiunea este însă controversată. Vezi *suprà*, p. 318; tom. VIII al Coment. noastre, p. 508, nota 1 şi *infrà*, rubrica: *Despre ipoteca legatarilor.*

(2) Cas. rom. Secţii-unite, *Dreptul* din 1902, No. 66; *Cr. judiciar* din 1902, No. 48 şi Bult. 1902, p. 786; *Dreptul* din 1894, No. 22 şi Bult. 1894. p. 103. Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1901, No. 68. Trib. Nérac, D. P. 92. 3. 30. — *Contrà:* Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 75.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 866 *bis;* Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV. art. 2111. No. 23.

(4) Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 43. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 864.

gulat (1), afară de cazul când privilegiul sau ipoteca lor ar fi restrânse numai la unele imobile ale defunctului; căci, în asemenea caz, separaţia de patrimonii le-ar procurà un drept de preferinţă asupra celorlalte imobile ale defunctului (2).

Aplic. art. 1780 urm.

Inscripţia prevăzută de art. 1743, pentru conservarea separaţiei de patrimonii, este supusă regulelor statornicite de art. 1780 urm. (3).

Specializarea inscripţiei.

Ea trebue să fie *specială*, adecă să cuprindă arătarea speciei şi situaţiunea bunurilor asupra cărora este luată (4).

Inscripţie generală.

Se decide însă, în genere, că o inscripţie generală, luată asupra tuturor bunurilor defunctului, este suficientă (5).

Persoanele contra cărora se ià inscripţia.

Inscripţia trebue luată *contra moştenitorului*, iar nu contra creditorilor săi, cari nu sunt proprietarii imobilelor afectate la acest privilegiu (6).

Termenul luărei inscripţiei.

Spre a păstrà beneficiul separărei de patrimonii, inscripţia trebue să fie luată în curs de şease luni dela deschiderea succesiunei.

Calcularea termenului.

Pentru calcularea termenului de şease luni, *dies a quo* nu se ţine în seamă, ci numai *dies ad quem* (7).

Dr. de preferinţă.

Inscripţia luată, în termenul legal, asupra fiecăruia din imobilele moştenirei, asigură creditorilor defunctului un drept de preferinţă contra tuturor creditorilor personali ai moştenitorilor, fie chirografari, privilegiaţi sau ipotecari, fără a se distinge în privinţa acestor din urmă, data inscripţiei lor[1].

---

(1) Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 24 urm. Cpr. C. Iaşi. *Dreptul* din 1890, No. 36.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 863; Guillouard, *Idem*, III, 1340; Marton, *Idem*, II, 678; P. Pont, *Idem*, I, 300; Demolombe, XVII, 195, etc. — Vezi însă C. Bordeaux şi Bourges, Sirey, 46. 2. 653; D. P. 55. 2. 118; Cas. fr. Sirey, 48. 1. 17; D. P. 48. 1. 41, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 864.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 864; Dalloz. *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2111, No. 63 urm.; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 484 (ed. a 4-a); C. Agen şi Cas. fr. D. P. 67. 2. 247; D. P. 95. 1. 184.

(5) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 68.

(6) Baudry et Loynes. *op. cit.*, I, 866; Curtea de justiţie din Geneva, Sirey, 87. 4. 25. — S'a decis însă că cererea de separare de patrimonii trebue, în principiu, să fie îndreptată contra creditorilor moştenitorului; numai când aceştia nu sunt cunoscuţi, ea poate fi făcută contra moştenitorilor. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 75. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 874.

(7) Baudry et Loynes. *op. cit.*, I. 867; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 70. Vezi şi *suprà*, p. 526. nota 1.

Grevarea imobilului de servituţi. Controversă.

Moştenitorul ar puteà însă, după unii, să greveze de servituţi reale şi personale imobilul ereditar, chiar în urma cererei de separare a patrimoniilor şi a inscripţiei luată în baza art. 1743 [2].

Degenerarea privil. în ipotecă. Art. 1745.

Dacă inscripţia prevăzută de art. 1743 a fost luată în urma expirărei termenului de şease luni, dar înainte de o înstrăinare a imobilelor ereditare transcrisă, făcută de către moştenitori, ea nu este lipsită de efecte; însă, în asemenea caz, privilegiul degenerează într'o ipotecă, care nu are rang decât dela inscrierea ei (art. 1745) [3]. Creditorii, cari au luat această inscripţie tardivă, vor fi deci primaţi de toţi creditorii ipotecari ai moştenitorului inscrişi mai înainte, ei neprimând decât pe creditori chirografari ai moştenitorului şi creditorii ipotecari inscrişi mai în urmă. Se va aplicà deci, în specie, regula cunoscută: *Prior tempore, potior jure*[4].

Despre transmisiunea privilegiilor şi ipotecilor în genere.

Art. 1744. — Cesionarii acestor diverse creanţe privilegiate, exercită întru toate aceleaşi drepturi pe care le aveà acel ce a cedat aceste creanţe. (Art. 1106 urm., 1391 urm., 1396, 1833 C. civ. Art. 2112 C. fr. Art. 40 L. ipotec. belgiană din 1851).

Trecerea privil. şi ipotecilor la moştenitorii creditorului.

Ca toate drepturile, în genere, privilegiile şi ipotecile trec la moştenitorii sau succesorii universali ai creditorului. Ca accesorii ale creanţei, ele trec de asemenea, de drept, la succesorii particulari ai creditorului, precum sunt: cesionarii, donatarii sau legatarii săi (art. 1396 şi 1744) (1).

---

[1] Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 867, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2111, No. 75.

[2] Aubry et Rau, VI, § 619, p. 497, 498, text şi notele 58, 59 (ed. a 4-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1338. — *Contrà:* Demolombe, XVII, 194; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 867; T. Huc, V, 417, etc.

[3] C. Bucureşti şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1900, No. 64 şi din 1903, No. 48; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 967; Guillouard, *op. cit.*, III, 1329, 1333, etc.

[4] Baudry et Loynes, *loco cit.*; Thézard, *Idem*, 327; Troplong, *Idem*, I, 325; Aubry et Rau, VI, § 619, p. 484; T. Huc, V, 424. Cpr. C. Metz, D. P. 68. 2. 103; Sirey, 68. 2. 281, etc.

Creanţa cedată intră în patrimoniul cesionarului astfel cum se găseà în patrimoniul cedentului (2).

Aplic. art. 1106 urm.

Pe de altă parte, în caz de plată cu subrogare legală sau convenţională, privilegiile şi ipotecile care garantează creanţa plătită, trec odată cu toate drepturile şi acţiunile creditorului, la terţiul care a făcut plata sau care a dat debitorului banii necesari la facerea plăţei (art. 1106—1109) (3).

Cedarea privil. şi ipotecei independent de creanţa garantată. Controversă.

Legătura care uneşte privilegiile şi ipotecile cu creanţa pe care ele o asigură este atât de intimă încât ar fi, după unii, juridiceşte cu neputinţă de a le deslipì spre a le aplicà la o altă creanţă sau, cu alte cuvinte, de a le cedà în mod separat şi independent de transmiterea creanţelor garantate (4). Creanţa nu poate fi transmisă fără ipotecă, nici ipoteca fără creanţă, zice art. 1153 § 2 din codul german (5).

Cedarea priorităţei rangului.

Cu toate acestea, nimic nu împedică pe un creditor privilegiat sau ipotecar anterior de a cedà prioritatea rangului său unui creditor posterior (6). Cesiunea priorităţei rangului

---

(1) Aubry et Rau, III, § 228, *ab initio*, p. 741 (ed. a 5-a).

(2) T. Huc, *Tr. de la cession et de la transmission des créances*, II, 437.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*

(4) Vezi în acest sens, Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 741, text şi nota 2; Laurent, XXXI, 324 urm.; Mourlon, *Subrogations*, 585 şi *Transcription*, II, 926, p. 565 urm.; Gauthier, *Subrogation*, 562 urm.; Benech, *Du nantissement*, 18 urm. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 12; Sirey, 53. 1. 423. — *Contrà:* Thézard, *Privil. et hypothèques*, 35; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 905; P. Pont, *Idem*, I, 334 şi 459; Martou, *Idem*, I, 175; Valette, *Idem*, 129, p. 209 urm.; Colmet de Santerre, IX, 75 *bis*. VI urm.; Troplong, *Transcription*, 323 urm.; T. Huc, XIII, 170, *in fine*, p. 213; Verdier, *Transcription*, II, 722, p. 399 urm. (ed. a 2-a, 1882); Gillard, *Constit. de l'hypothèque conventionnelle*, 225, p. 418 urm.; Planiol, II, 3456; C. Caen, Sirey, 55. 2. 69; D. P. 55. 5. 446; D. P. 83. 1. 316; Sirey, 84. 1. 321; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1873, No. 77, unde sunt publicate şi concluziile d-lui D. Cuculi, care a ţinut loc de procuror. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4237 urm.

(5) Vezi *suprà*, p. 321.

(6) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906 urm.; Aubry et Rau, III, § 288, p. 742, text şi nota 3 (ed. a 5-a).

nu este, în adevăr, decât o convenție prin care doi creditori ipotecari deroagă unul în folosul celuilalt dela regula statornicită de art. 1778 ([1]).

Cedarea rangului de către femeea măritată.

Astfel, s'a decis de curând (15 Ianuarie 1910), că femeea, care nu poate să renunțe nici la ipoteca ei, nici la rangul ei, în folosul bărbatului (art. 1281 și 1760), poate să cedeze rangul ipotecei sale legale în favoarea unui terțiu, însă numai în cazurile prevăzute de art. 1253 C. civil ([2]).

Cesiunea priorității rangului ipotecar nu-și produce efectele sale decât între cedent și cesionar, ea fiind străină debitorului și celorlalți creditori. André, *op. cit.*, 752, p. 291. Cpr. Cas. fr. Sirey, 94. 1. 73. Această cesiune trebue să fie făcută prin act autentic; ea constitue o stipulație unilaterală, care nu are nevoe de a fi acceptată de cesionar, cu toate că practica judecătorească este contrară. André, *op. cit.*, 753. — Pentru siguranța terțiilor, cesiunea rangului va fi menționată în registrele tribunalului, pe marginea ambelor inscripții. André, *loco cit.*; Baudot, *Formalités hypothécaires*, 777, 778. — Acel care a cedat prioritatea rangului său, nu poate să radieze inscripția sa fără consimțimântul cesionarului. André, *op. cit.*, 754; Boulanger, *Radiations hypothécaires*, I, 70, etc.

Deoseb. între cedarea rangului și subrogație.

([1]) Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 3, p. 743; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 907; Colmet de Santerre, IX, 75 *bis* XVI, etc. — Nu trebue să confundăm cesiunea priorității rangului cu *subrogarea în locul ipotecei* (cpr. C. Toulouse, D. P. 92. 2. 277), căci pe când cea dintâiu nu poate interveni decât între creditori având ipotecă pe acelaș imobil, subrogația poate, din contra, fi consimțită și în folosul unui creditor chirografar. Aubry et Rau, *loco cit.*

([2]) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 16. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, p. 765; *Dreptul* din 1884, No. 37; Bult. 1901, p. 1462; *Cr. judiciar* din 1901, No. 85 și *Dreptul* din 1902, No. 8 și 79; C. București, *Dreptul* din 1895, No. 70; *Cr. judiciar* din 1895, No. 37; Gr. Vulturescu, *Dreptul* din 1904, No. 5. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 529, 530. — *Contra:* C. Iași (decizie casată), *Dreptul* din 1902, No. 8, p. 66 urm. și *Cr. judiciar* din 1901, No. 85. Acest din urmă sistem, după care femeea ar puteà, în toate cazurile, să renunțe la prioritatea rangului ei în folosul unui terțiu, este admis în Belgia (argument din expunerea de motive a Comisiunei speciale). Vezi Arntz, IV, 1774; Thiry, IV, 488; Laurent, XXIII, 500 și XXXI, 328 urm.; Martou, *op. cit.*, III, 930 urm.; Cloes, *op. cit.*, II, 1352, etc. Cpr. și Thézard, *op. cit.*, 103, p. 149. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 528, nota 2.

Nimic nu se opune, de asemenea, ca un creditor privilegiat sau ipotecar să confere unui alt creditor, fie acest din urmă chiar simplu chirografar, dreptul de a exercită privilegiile și ipotecile sale până la concurența creanței sale, ca și cum acest din urmă ar fi substituit celuilalt (1).

Art. 1744. Venim acum, după aceste noțiuni generale asupra transmisiunei privilegiilor și ipotecilor, la interpretarea art. 1744, care nu este decât o confirmare a art. 1396, după care cesiunea unei creanțe cuprinde accesoriile acestei creanțe, precum: cauțiunea, privilegiul și ipoteca, etc.

Acest text dispune, în mod general, că cesionarii unei creanțe privilegiate exercită aceleași drepturi pe care le aveà cedentul.

Art. 1365. Din aceste cuvinte rezultă că, în caz când vânzătorul unui imobil ar fi cedat creanța sa asupra prețului care i-ar fi încă datorit, cesionarul va aveà nu numai privilegiul vânzătorului și celelalte garanții stipulate de cedent, dar încă și acțiunea în rezoluție a vânzărei, care aparține vânzătorului cedent (art. 1365) (2).

Cazul unei cesiuni parțiale. Aplic. art. 1724. Dacă cesiunea, în loc de a fi totală, este numai parțială, cesionarul dobândind numai o parte din creanța cedată dobândește în acelaș timp dreptul de a invocà privilegiul cedentului în aceeaș măsură. In asemenea caz, cedentul și cesionarul, având o cauză de preferință identică, vor venì ambii în concurs (art. 1724), amândoi având acelaș privilegiu pentru partea creanței ce le aparține (3).

Renunțarea femeei la ipoteca sa legală. Inadmisibilitate. In orice caz, femeea nu poate nici într'un caz să renunțe la ipoteca sa legală (art. 1281), căci legea nu și-ar mai fi atins scopul, dacă asemenea renunțare din partea ei ar fi fost permisă, de oarece atunci garanția ei ar fi devenit iluzorie, din cauza înrîurirei ce necontestat bărbatul exercită asupra soției sale. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 528, precum și autoritățile citate acolo.

(1) Aubry et Rau, III, § 288, p. 743, text și nota 4.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, I, 888; Baudry et Saignat, *Vente*, 542; Guillouard, *Vente*, II, 590, 819, Troplong, *Vente*, II, 643; Pand. fr., v° *Vente*, 2421 urm.; Colmet de Santerre, VII, 138 *bis* I; T. Huc, X, 228, p. 306 și *Tr. de la cession et transmission des créances*, II, 449 urm.; C. Paris, D. P. 78. 2. 36. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 837.

(3) Thiry, IV, 441, p. 379; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 889, 890; Laurent, XXX, 118; P. Pont, *op. cit.*, I, 239; T. Huc,

Cazul când diferite părți ale unei creanțe au făcut obiectul unor cesiuni succesive.

De asemenea, dacă diferitele părți ale unei creanțe au făcut obiectul unor cesiuni separate și succesive, diferiții cesionari nu au, unii în contra altora, nicio preferință, din cauza anteriorității respective a titlului lor, și privilegiul sau ipoteca, care garantează creanța cedată, se împarte între ei în proporție cu partea fiecăruia (¹).

Transformarea privilegiilor în ipoteci legale.

Art. 1745. — Toate creanțele privilegiate supuse la formalitatea inscripțiunei, în privința cărora nu s'ar fi îndeplinit condițiunile privilegiului, nu încetează cu toate acestea de a fi creanțe ipotecare; însă ipoteca, în privința tuturor persoanelor al treilea, nu datează decât dela epoca inscripțiunilor cari vor trebuì făcute, după cum mai jos se va arătà. (Art. 1738 urm., 1778, 1779, 1780 urm., 1786 C. civ. Art. 2113 C. fr.) (²).

Art. 1745 cuprinde sancțiunea regulelor de publicitate stabilite în privința privilegiilor.

Iată care este, în această privință, sistemul legei: orice creanță privilegiată asupra imobilelor are în ea două elemente: unul care atârnă de însăș natura creanței (privilegiul personal), și altul, care este un drept real rezultând din ipoteca tacită ce garantează creanța.

Indată ce îndeplinirea condițiilor la care sunt supuse privilegiile lipsește, privilegiul dispare, rămânând în picioare numai ipoteca, și creditorul care a perdut privilegiul, nu mai poate invocà decât ipoteca, care are rang dela data inscripției sale în registrele tribunalului situației imobilului (art. 1778). In loc de a se aplicà deci, în specie, principiul: *Privilegia non ex tempore æstimantur, sed ex causa*, se va aplicà principiul care cârmuește ipotecile: *Qui prior est tempore, potior est jure* (³).

XIII. 166: Aubry et Rau, III, § 288, p. 749. — *Contrà:* Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 367.

(¹) Aubry et Rau, *loco cit.* Vezi de aceiași autori și tom. V, § 359 *bis*, p. 233 urm. (ed. a 5-a): Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 890: T. Huc, XIII, 166: Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2112, No. 54 urm.

(²) Cpr. art. 36 § 2, art. 37 și 38 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851.

(³) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, I, 307.

Numai privilegiile supuse inscripţiei pot degenerà în ipoteci.

Această regulă, după care unele privilegii imobiliare pot, prin negligenţa creditorului, să degenereze în ipoteci, nu se aplică decât privilegiilor supuse formalităţei inscripţiunei. Cum s'ar puteà, în adevăr, concepe, zice un autor (1), că lipsa de inscripţie să poată face ca un privilegiu să degenereze în ipotecă, atunci când acest privilegiu se menţine prin el însuş, independent de orice inscripţie?

Necesitatea unui termen în care inscripţia urmează a fi luată.

A doua observaţie importantă, pentru ca art. 1745 să-şi primească aplicare, este că nu e suficient ca privilegiul să fie supus inscripţiei, ci mai trebue încă ca legea să fixeze un termen în care inscripţia să fie luată, termen pe care creditorul nu l-a observat (2).

Dacă mai mulţi creditori având acelaş privilegiu au lăsat ca privilegiul lor să degenereze în ipotecă prin faptul că nu au luat inscripţia în termenul defipt de lege, şi au luat, unul după altul o inscripţie tardivă, ei vor fi trataţi ca nişte simpli creditori ipotecari. Nu li se va mai aplicà deci art. 1724, după care creditorii privilegiaţi, cari au acelaş rang, au deopotrivă drept la plată, ci acela dintre ei, care va fi inscris mai înainte, va primà pe ceilalţi. *Prior tempore, potior jure* (3).

Privilegiile în dreptul internaţional privat.

Teritorialitatea privilegiilor.

In regulă generală, legea locului situaţiei bunurilor *(lex rei sitæ)* determină creanţele care urmează a fi privilegiate, oricare ar fi naţionalitatea creditorului şi natura bunurilor la care se aplică privilegiile. Principiul teritorialităţei privilegiilor este recunoscut atât de doctrină cât şi de jurisprudenţă, pentrucă privilegiile interesează ordinea publică, ca unele ce se întemeiază pe consideraţii de umanitate, de echitate şi de credit public (4).

---

(1) P. Pont, *op. cit.*, I, 308.

(2) Vezi *suprà*, p. 530.

(3) Cpr. Planiol, II, 3151.

(4) Vezi Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră); C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. pag. 43. „Considerând, zice Curtea noastră de casaţie, că, în principiu, după dreptul internaţional privat, legea locului situaţiunei imobilului, sau de este vorba de mobile, iarăş legea locului situa-

Consecințile cari rezultă din acest principiu.

Din cele mai sus expuse rezultă două consecințe importante, și anume: 1^0 străinii se bucură în țara noastră de toate privilegiile stabilite de legile noastre asupra mobilelor și imobilelor, chiar dacă aceste privilegii n'ar fi recunoscute de legile lor respective (1); 2^0 străinii nu pot să invoace în țara noastră un privilegiu recunoscut de o lege străină, dacă el nu este admis și de legile noastre. Cu alte cuvinte, se va aplicà în specie legea teritorială, și numai această lege, fie în privința constituirei privilegiilor, fie în privința condițiilor cerute spre a le conservà și a le opune terțiilor, fie, în fine, spre a determinà drepturile ce derivă din ele (2).

In baza acestor principii se decide, cu drept cuvânt, că un vânzător de mobile italian va aveà privilegiul vânzătorului (art. 1730, 5^0 C. civ. român), deși acest privilegiu nu există în legea italiană (3); din contra, un italian nu va aveà în țara noastră privilegiul pe care art. 1958, 7^0 din

---

țiunei lor pe timpul vânzărei, este aceea care regulează dreptul de preferință între creditorii aceluiași debitor, oricare ar fi locul naşterei creanțelor". (Bult. S-a I, 1871, p. 121, 122). Cpr. Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 549; Despagnet, *Précis de droit international privé*, 405, p. 1158 (ed. a 5-a din 1909, revăzută de Ch. de Boeck, profesor la Bordeaux); Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, 376, p. 470 (ed. a 5-a, 1910); Weiss, *Tr. théorique et pratique de droit international privé*, IV, p. 254; T. Huc, XIII, 234, p. 290; Pand. fr., v^0 *Privil. et hypothèques*. 1516 urm.; Répert. Sirey-Carpentier, v^0 *Privilège*, 1856 urm. Vezi și *suprà*, p. 240, nota 2, *in fine*.

(1) Vezi *suprà*, p. 405, text și nota 2. Vezi și tom. IX al Coment. noastre, p. 329.

(2) Despagnet, *op. cit.*, 418, p. 1180; T. Huc, XIII, 234; Surville et Arthuys, *op. cit.*, 384; Laurent, *Droit civil international*. VII, 404; Weiss, *op. cit.*, IV, p. 254 urm.; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^0 *Privil. et hypothèques*, No. 1 urm., și No. 8; Pand. fr., v^0 *Privil. et hypothèques*, 15164; Répert. Sirey, v^0 *Privilège*, 1354 urm.: Trib. Paris și C. Douai, *J. Clunet*, anul 1889, p. 621 și anul 1892, p. 928, etc. — Vezi însă Rolin, *Pr. de droit international privé*, III, 1446 și 1455.

(3) Acest privilegiu nu există nici în codul german, unde privilegiul copărtașilor și al împrumutătorului, care a dat bani pentru dobândirea unui imobil, sunt de asemenea necunoscute. Vezi *suprà*, p. 321, 322.

codul italian îl admite pentru îmbunătățirea lucrului, căci codul nostru, ca și acel francez, mărginește acest privilegiu la garantarea cheltuelilor făcute *pentru conservarea lucrului* (art. 1730, 4°) (1).

Tot astfel, o femee străină nu va puteà să exercite asupra mobilelor bărbatului său, situate în România, în prejudiciul altor creditori, pentru restituirile ce i se datoresc, un privilegiu necunoscut de legile noastre, presupunând că un asemenea privilegiu ar existà după legea țărei sale (2).

Tot legea situațiunei bunurilor va fi consultată spre a se decide nu numai dacă cutare creanță este sau nu privilegiată, dar încă și în privința condițiilor cerute pentru ca constituirea privilegiului să fie realizată în fapt (3).

Separația de patrimonii. Controversă.

De asemenea, tot legea situațiunei bunurilor va fi aplicată și în privința separației patrimoniilor, pentrucă beneficiul acestei separații interesează ordinea publică, așa că creditorii moștenirei vor puteà exercità acest beneficiu în privința tuturor bunurilor, mobile sau imobile, situate în România, chiar dacă moștenirea ar fi cârmuită de o lege străină care nu admite beneficiul separației de patrimonii (4).

Privil. maritime.

In privința privilegiilor maritime, aplicarea legei situației bunurilor este însă foarte discutată în Franța, și unii aplică, în specie, legea pavilionului [1].

---

(1) Weiss, *op. cit.*, IV, p. 256; Milhaud, *Principes du droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, p. 57 (ed. din 1885), etc. Vezi și *suprà*, p. 446, 447.

(2) Trib. Béziers, *Dreptul* din 1910, No. 63 (cu observ. noastră); Trib. Paris, *J. Clunet*, anul 1889, consid. dela p. 622, 623; Pand. fr., *v° cit.*, 15169. Cpr. Laurent, *Droit civil international*, VII, 370.

(3) Pand. fr., *v° cit.*, 15172 urm.; C. Paris, *Pand. Périod.* 1907. 5. 43. Vezi și *suprà*, p. 240, nota 2.

(4) Pand. fr., *v° cit.*, 15186, 15187; Brocher, *Cours de droit international privé*, I, p. 432 urm.; Rolin, *op. cit.*, II, 768, p. 329; Milhaud, *op. cit.*, p. 167, 168; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v° *Successions*, 127. — *Contrà:* Antoine, *De la succesion légitime et testamentaire en droit international privé*, p. 130; Bertauld, *Questions pratiques et doctrinales du code Napoléon*, I, 140, p. 100 urm.; Weiss, *op. cit.*, IV, p. 580 urm., etc., cari aplică, în specie, legea personală a defunctului. Cpr. Despagnet, *op. cit.*, 372, p. 1072. Vezi asupra separației de patrimonii în dreptul internațional privat, Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3206 urm.

Legea situațiunei bunurilor întrunește însă și aci majoritatea autorilor [2].

CAPITOLUL III

Despre ipoteci.

Considerații istorice asupra ipotecilor.

Dr. vechiu fr. Sub vechiul regim, înaintea Revoluției franceze, cea mai mare parte a Franței erà cârmuită, în privința ipotecilor, de principiile dreptului roman. In consecință, ipotecile puteau să aibă de obiect generalitatea bunurilor prezente și viitoare ale constituitorului, ele putând garantà atât creanțele determinate cât și acele nedeterminate.

Pe de altă parte, eficacitatea ipotecilor nu erà supusă nici unei inscripții în registrele publice.

In unele provincii ale Normandiei, numite *pays de saisine ou de nantissement*, se adoptase însă principiul publicității și ipotecile, pe lângă că nu-și produceau efectul lor, față de terții, decât în baza unei inscripții în registre publice, apoi ele trebuiau să fie specializate, nicio ipotecă tacită nefiind admisă în aceste provincii.

Dr. intermediar și dr. actual fr. Legile intermediare din 9 Messidor anul al III-lea și din 11 Brumariu anul al VII-lea au consacrat îndoitul principiu al publicității și al specializărei ipotecilor, principiu care a fost păstrat de codul civil francez numai în privința ipotecilor convenționale, căci ipoteca judiciară, deși supusă publicității, a remas generală (art. 2123 C. fr.), iar ipoteca

---

(1) Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VI, 1689, precum și autoritățile citate în Pand. fr., *v⁰ cit.*, 15189 urm.

(2) Desjardins, *Droit commercial maritime*, I, 104; Dufour, *Idem*, I, 63, precum și numeroasele autorități citate în Pand. fr., *v⁰ cit.*, 15195 urm. Cpr. Répert. Sirey, v⁰ *Navire*, 2278 urm. Vezi în privința acestei controverse, asupra căreia nu ne putem întinde mai mult, Vincent et Pénaud, *op. cit.*, v⁰ *Privilèges et hypothèques*, 9 urm. Vezi tom. IX al Coment. noastre p. 329, text și nota 5.

legală a fost scutită de inscripţie, ea devenind ocultă (art. 2135 C. fr.) (1).

Dr. nostru actual.

Aceste excepţii au fost părăsite de legiuitorul nostru care, imitând pe acel belgian, a desfiinţat ipoteca judiciară, supunând pe de altă parte, fără nicio excepţie, toate ipotecile, fie legale, fie convenţionale (singurele ce există în dreptul nostru) atât regimului publicităţei cât şi regulei specializărei, aşa că astăzi nicio ipotecă nu mai este la noi tacită.

Dr. nostru anterior.

Incât priveşte dreptul nostru anterior, ştim că, până la Regulamentul organic, toate ipotecile erau oculte, şi că acest Regulament a supus publicităţei numai ipotecile convenţionale şi acele ale femeilor măritate, ipotecele testamentare şi acele judiciare, cari-şi aveau fiinţă sub codul Calimach, remănând tot oculte (2).

C. Calimach. Art. 585.

Deşi art. 585 din codul Calimach (449 C. austriac) dispune că dritul amanetului priveşte deapururea către o pretenţie *lămurită*, totuşi s'a decis că şi o obligaţie condiţională sau eventuală puteà atunci, după cum poate şi astăzi, fi garantată prin ipotecă (3).

Noţiunea, definiţia şi caracterele ipotecei.

Art. 1746. — Ipoteca este un drept real asupra imobilelor afectate la plata unei obligaţiuni.

Ipoteca este din natura ei indivizibilă, şi subzistă în întregimea ei asupra tuturor imobilelor afectate, asupra fiecăruia, şi asupra fiecărei porţiuni din acele imobile.

Dreptul de ipotecă se conservă asupra imobilelor, în orice mână vor trece. (Art. 717, 1062 urm., 1695, 1720, 1722, 1790 urm., 1800 C. civ. Art. 910 § 2 C. com. Art. 2114 C. fr. Art. 41 L. ipotec. belgiană din 1851) (4).

Definiţie.

Ipoteca este un drept real *(jus in re)* (5), accesoriu şi indivizibil prin natura sa, care conferă creditorului un drept de preferință și, în acelaș timp, un drept de urmărire *(droit de suite)*, asupra unui imobil afectat la plata unei obligațiuni (1).

---

(1) Vezi asupra istoricului ipotecilor în dreptul francez, Aubry et Rau, III, § 257, pag. 196 urm. (ed. a 5-a); Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 190 urm., p. 131 urm.

(2) Vezi *suprà*, p. 314.

(3) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1875, consid. dela pag. 114. Vezi *infrà*, explic. art. 1770.

(4) Cpr. L. din 11 Brumariu anul al VII-lea (tit. 1, cap. 1, art. 1).

(5) Acest punct nu sufere nicio îndoială, textul art. 1746 fiind chiar expres în această privinţă. Cpr. Boissonade, *Projet de*

Dreptul de preferință și de urmărire, sau de suită în mâna terțiilor (2), nu este decât o consecință a realităței ipotecei (3).

Deoseb. între ipotecă și privilegiu.

Ipoteca se deosebește de privilegiu întru aceasta: 1° că ea poate să derive nu numai din lege (ipotecă legală), dar și din convenția părților (ipotecă convențională), pe când privilegiul derivă numai din lege (4); 2° că prioritatea rangului ei se determină prin prioritatea timpului *(prior tempore, potior jure)* (5); pe când rangul privilegiilor derivă din

---

Code civil pour l'empire du Japon, IV, 394, p. 374; Troplong. *Privil. et hypothèques*, II, 386; Cloes, *Idem*, II, 953, p. 3, etc.

(1) Un vechiu jurisconsult francez, Basnage, care a scris un tratat asupra ipotecilor *(nouvelle édition*, Rouen, 1724), definește ipoteca: *„Jus reale quod fundum sequitur adversus quemcunque possessorem“*. Un alt jurisconsult italian din secolul al 16-lea, Negnzantius, dă însă o altă definiție mult mai completă: *„Et quia hypotheca constituitur desuper rebus, ideò dicitur jus in re, seu jus reale vel actio realis, quia per illam non obligatur persona debitoris, sed res, et sequitur fundum et datur contra possessionem“*. Grenier *(Tr. des hypothèques*, I, p. 2, ed. belg. din 1833) laudă foarte mult această definiție, iar Acollas *(Manuel de droit civil*, III, p. 714) preferă pe aceea pe care o dă art. 2114 din codul francez (1746 C. civ. român).

(2) Încât privește chestiunea de a se ști ce se înțelege prin terțiu detentor, vezi *infrà* explic. art. 1795 urm. Creditorii chirografari nu au dreptul de urmărire sau de suită, pe care îl au creditorii ipotecari, pentrucă ei nu au un drept asupra însuș lucrului, ci numai contra persoanei. Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 4334.

(3) Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 689, p. 300; Planiol, II, 2647, 3161, *in fine* (ed. a 5-a); Thiry, IV, 555, p. 485; T. Huc, XIII, 168; Pand. fr., v° *cit.*, 4330 urm; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 195, p. 134, etc.

(4) Vezi *suprà*, p. 361 urm.

(5) *„Les premiers vont devant“*, zicea Loysel. Vezi suprà, p. 365, 366. Acest lucru se spune în toate limbele. Astfel, Nemții zic: *„Die ältesten Briefe gehen vor“* (titlurile cele mai vechi merg înainte, iar Spaniolii zic, de asemenea: *„Qui en primero viene, primero tiene“*, etc. Vezi Loysel, *Institutes coutumières*, I, p. 429 (ed. Laboulaye et Dupin din 1846).

cauza şi favoarea creanţei *(non ex tempore, sed ex causa)*, (art. 1722, 1723), numai privilegiul creditorului amanetar derivând din convenţia părţilor(¹).

Deoseb. între ipotecă şi antichreză.

Ipoteca se deosebeşte, de asemenea, de antichreză (nantisement imobiliar), căci pe când creditorul antichrezist este pus în posesiunea imobilului, spre a percepe fructele lui (art. 1697, 1700), creditorul ipotecar păstrează, din contra, imobilul ipotecat în posesiunea sa, şi-l administrează el însuş(²), putând să-l greveze cu alte sarcini, şi chiar să-l în-

---

(¹) Vezi *suprà*, p. 250, 256, 361, etc.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1903, No. 11, p. 87; Planiol, II, 2319, etc.

Dreptul debitorului de a administrà şi de a închirià imobilul ipotecat.

Proprietarul, care îşi ipotecează imobilul său, păstrează deci dreptul de administraţie şi poate, prin urmare, să-l închirieze sau să-l arendeze şi să-şi încaseze câştiurile, cari nu sunt imobilizate prin simplul efect al ipotecei şi nici chiar prin urmărirea imobilului. Cas. rom. Bult. 1898, p. 753 şi Bult. 1904, p. 757, 758. „Considerând, zice Curtea de casaţie (20 Decembrie 1910), că, în virtutea dispoziţiei art. 516 Pr. civ., care nu este decât aplicarea principiilor dreptului comun, arendările anterioare transcrierei comandamentului nu pot fi anulate decât atunci când sunt făcute în frauda creditorilor, *constituirea ipotecei ne ridicând debitorului dreptul de arendare*“. Vezi Revista *Jurisprudenţa* din 1911, No. 4, p. 53.

S'a decis însă că stipulaţia cuprinsă într'un contract de ipotecă, prin care debitorul este oprit de a cedà chiriile pe mai mult de şease luni, şi de a închirià imobilul numai pe un termen determinat, este o convenţie care creează drepturi şi obligaţii numai încât priveşte raporturile dintre părţile contractante şi, ca atare, nu este opozabilă terţiilor, cari au calitatea de reprezentanţi *(ayants-cause)* cu titlu particular ai părţilor contractante. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1905, No. 21, p. 167 urm. Asemenea clauză nu va fi opozabilă terţiilor de cât sub condiţia de a fi transcrisă. Vezi *infrà*, rubrica: *Actele supuse transcrierei*, la fine.

Tot în acceaş ordine de idei s'a decis că clauza înscrisà într'un act de ipotecă, prin care se pune debitorului ipotecar obligaţia de a nu percepe câştiurile cu anticipaţie, nu constitue decât o obligaţie personală a debitorului, care nu poate fi opusă terţiilor, deci nici chiriaşului sau arendaşului. Cas. rom. Bult. 1905, p. 882 şi *Cr. judiciar* din 1906, No. 8. — Vezi însă Cas. rom. *(Dreptul* din 1897, No. 83 şi Bult. 1897, p. 1336), care a decis că clauza prevăzută în contractele de împrumut ale Creditului fonciar, prin care se stipulează că orice arendări posterioare nu vor fi ţinute în seamă, dacă nu străineze, însă bine înţeles cu respectarea sarcinilor anterioare cu care el este grevat(1).

Drept real imobiliar. Controversă.

Ipoteca conferă creditorului ipotecar un drept real *imobiliar*, oricare ar fi natura creanţei garantate(2), opozabil tuturora, atât celorlalţi creditori ai debitorului cât şi detentorilor imobilului ipotecat.

Unii consideră însă pe nedrept ipoteca ca un drept *mobiliar*, pentrucă ea are de obiect garantarea unei creanţe a cărei accesoriu este(3). Această soluţie confundă obiectul dreptului cu folosul ce el procură. Cum s'ar puteà, în adevăr, ca un drept real care se exercită *asupra unui imobil*, să fie mobiliar? Uzufructul, servitutea, locaţiunea, cari au de obiect un imobil, nu sunt ele oare tot drepturi imobiliare(4)?

---

vor fi supuse Societăţei şi aprobate de dânsa, este opozabilă terţiilor, cari, din momentul inscrierei ipotecei, sunt presupuşi că au luat cunoştinţă de stipulaţiile contractului de împrumut.

In orice caz, adjudecatarul nu poate invocà clauza din contractul de ipotecă prin care debitorul se obligă a nu arendà sau închirià imobilul decât pe un termen determinat, pentru a cere anularea arendărei sau închirierei făcută pe un termen mai lung, când o asemenea clauză a fost stipulată numai în favoarea creditorului ipotecar, care singur este în drept a o invocà. Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1911, No. 4, p. 53.

(1) Cpr. Thiry, IV, 554; Cas. rom. Bult. 1895, p. 1145.—Debitorul nu are însă dreptul de a distruge imobilul, nici de a exercità asupra lui acte de folosinţă abuzivă, în detrimentul creditorului. Astfel, el nu poate să dărâme casa ipotecată, să tae pădurea, etc., afară bine înţeles de cazul unei convenţii contrare, pe care părţile sunt libere s'o facă. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2114, No. 14 urm.; Aubry et Rau, III, § 286, p. 700. Vezi şi *infrà* rubrica: *Despre relaţiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului şi creditorul ipotecar*, p. 666.

S'a decis că dreptul creditorului ipotecar, asupra pădurei aflate pe pământul ipotecat, se stinge când ea este pusă în exploatare, însă numai încât priveşte arborii tăeţi, iar nu şi în privinţa acelor netăeţi. Cas. rom. Bult. 1895, p. 891.

(2) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1873, No. 77 (motive), precum şi alte autorităţi citate în tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 179, nota 2 (ed. a 2-a).

(3) Vezi tom. III suscitat, *loco suprà cit.*

(4) Cpr. Boissonade, *Projet de C. civil pour l'empire du Japon*,

Răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Cu toate acestea, chestiunea este controversată (1).

Dreptul creditorului de a vinde imobilul ipotecat.

Caracterul realităţei dreptului implică pentru creditor dreptul de a urmări imobilul în orice mână s'ar găsì (art. 1790), şi de a-l vinde, spre a fi plătit din preţul vânzărei (2).

S'a decis că de câteori debitorul vinde imobilul ipotecat, urmărirea se îndreptează atât în contra detentorului actual al imobilului cât şi în contra debitorului (3).

Ipoteca este o dezmembrare a proprietăţei. Controversă.

Din împrejurarea că ipoteca este un drept real se trage, în genere, concluzia. deşì chestiunea este şi de astă dată controversată, că ea este o dezmembrare a proprietăţei (4). Principalul atribut al proprietăţei consistă, în adevăr, în facultatea de a dispune în mod liber de lucrul său. Or, libera dispoziţie a lucrului nu mai aparţine debitorului imobilului ipotecat, fiindcă el nu mai poate înstrăinà acest imobil decât sub rezerva drepturilor cari aparţin creditorilor ipotecari. Toate drepturile cari constituesc proprietatea, sau cari decurg din ea. nefiind întrunite asupra aceluiaş cap. proprietatea este, în specie, dezmembrată (5).

Drept accesoriu.

Prin însăş natura sa, ipoteca este un drept *accesoriu* care, în principiu, se stinge odată cu creanţa pe care o garantează (art. 1800, 1^{0}). *Sublato principali tollitur* (6).

IV, No. 394, p. 374 şi No. 397, *in fine*, p. 376. Vezi şi Lemaire-Boseret (profesor la Liége), *Sûretés réelles*, 194. p. 133.

(1) Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2114, No. 54 urm.; Pand. fr., v^{0} *Privil. et hypothèques*, 4321 urm., etc.

(2) Cpr. T. Huc, XIII, 168; Martou, *op. cit.*, II, 689, *in fine*, p. 300. Vezi şi Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela p. 931. Vezi *suprà*, p. 543.

(3) Cas. rom. Bult. 1897, p. 1114.

(4) Vezi tom. III suscitat al Coment. noastre, p. 180, *ad notam*, şi autorităţile citate acolo *pro* şi *contra*. Cpr. Trib. Olt, *Dreptul* din 1882, No. 12, p. 103; Acollas, *op. cit.*, III, p. 715, text şi nota 1; Boissonade, *op. cit.*, IV, 397, p. 375. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 194, p. 193. Vezi asupra acestei controverse, Mourlon, III, 1431, 1432; Pand. fr., v^{0} *Privil. et hypothèques*, 4314 urm.

(5) Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 690, p. 300.

(6) Cpr. Pand. fr., v^{0} *cit.*, 4228; Persil. *Régime hypothécaire*, I, art. 2114, No. 2, p. 294 (ed. din 1833); Planiol, II, 2650; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 902; Guillouard, *Idem*, 642;

Urmarea soartei oblig. principale.

Ipoteca urmează deci soarta obligației principale, pe care însă, ca și fidejusiunea, poate s'o preceadă(¹).

„L'hypothèque, zicea Loyseau, est une obligation *accesoire* ou subsidiaire de la chose, pour confirmer et assurer la promesse et l'obligation de la personne qui est débitrice" (²).

Garant. unei oblig. naturale.

Nu numai obligațiile civile, pure și simple, condiționale, etc., dar și acele naturale pot fi garantate printr'o ipotecă, după cum pot fi garantate și prin fidejusiune(³).

Cazul deschiderei de credit din partea unui bancher.

Din caracterul accesoriu al ipotecei rezultă că, în caz de deschiderea unui credit de către un bancher, garantat printr'o ipotecă, ipoteca nu va aveà rang din ziua numărărei banilor, ci din ziua inscrierei ei, pentrucă în specie, obligația este supusă unei condiții suspensive a cărei realizare are efect retroactiv (⁴).

Cedarea ipotecei independent de creanța garantată.

Din împrejurarea că ipoteca este un drept accesoriu, s'a mai tras de unii concluzia că ea nu poate fi cedată independent de creanța ce garantează, soluție formal admisă prin art. 1153 din codul german(⁵). Părerea contrară este însă generalmente admisă, pentrucă deși ipoteca atârnă de creanța pe care ea o garantează, totuși ea nu se confundă cu aceasta din urmă, ci își păstrează natura sa proprie și

---

T. Huc, XIII, 169; Thiry, IV, 444, p. 385; Cas. fr. D. P. 65. 1. 356; Sirey, 65. 1. 407, etc.

(¹) „*Fidejussor et præcedere obligationem et sequi potest*". (Instit., III, 20, *De fidejussoribus*, § 3). Vinnius, interpretând acest text zice: „*Sed ita tamen, ut præcedens fidejussoris obligatio, tunc demum vires capiat, cùm et principalis obligatio cujus illa accessio est, constituta est*". Ceeace legea zice în privința fidejusiunei se aplică deci și ipotecilor. Vezi Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 294, nota 1 (ed. din 1833).

(²) Vezi Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, p. 642.

Dr. roman.

(³) Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4227.—Această soluție erà admisă și la Romani (L. 5, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi Etienne, *Institutes de Justinien traduites et expliquées*, II, p. 566, care citează în acest sens pe Mühlenbruch (*Lehrbuch des Pandektenrechts*), Thibaut (*System des Pandektenrechts*, § 782, ed. a 8-a), etc.

(⁴) Persil, *op. cit.*, I, No. 3, p. 294 urm.; Planiol, II, 2652, p. 829 (ed. a 5-a); Pand. fr., v⁰ *cit.*, 4233, și autoritățile citate acolo. Vezi și *infrà*, p. 599 și 614.

(⁵) Vezi *suprà*, p. 321.

rămâne un drept deosebit, aşa ca ea poate fi deslipită de această creanţă, şi alipită la alta (1).

Subzistarea oblig. principale fără accesoriu.

Dar dacă ipoteca nu poate, în genere, să subziste fără o creanţă principală, care este garantată, reciproca nu este adevărată; căci dacă obligaţia accesorie nu poate să existe fără o obligaţie principală, principalul poate, din contra, să existe fără accesoriu; de unde rezultă că invalidarea sau stingerea ipotecei nu are nicio înrîurire asupra soartei obligaţiei principale (2). (Cpr. art. 1067).

Indivizibilitatea ipotecei.

Ipoteca, ca şi amanetul (art. 1695), este *prin natura sa*, iar nu prin esenţă, indivizibilă (3), în acest sens că, pe deoparte, fiecare porţiune a imobilului grevat garantează totalitatea creanţei, iar pe de alta, fiecare parte a creanţei este garantată prin totalitatea imobilului ipotecat (4). „*L'hypothèque fait une affectation indivise de tout ce qui est hypothéqué pour tout ce qui est dû*“, zicea Domat (5); iar Loysel zicea, de asemenea, foarte bine în această privinţă: „*Hypothèque ne se divise point*“ (6).

Pe ce se întemeiază indivizibilitatea.

Indivizibilitatea ipotecei se întemeiază pe intenţia presupusă a părţilor, căci stingerea ei este presupusă a fi fost subordonată condiţiei că întreaga datorie va fi plătită, întrucât după toate probabilităţile, părţile au înţeles a ob-

---

(1) Vezi *suprà*, explic. art. 1744, p. 533. Cpr. Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 195, p. 134.

(2) Pand. fr., v⁰ *cit.*, 4228, şi autorităţile citate acolo.

(3) Cpr. C. Craiova, *Dreptul* din 1907, No. 74. Vezi asupra indivizibilităţei ipotecilor *infrà*, rubrica: *Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa imobilului grevat.*

(4) „*Qui pignori plures res accepit, non cogitur unam liberare, nisi accepto universo quantum debetur*“. (L. 19, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi şi L. 1, Cod, *Si unus ex pluribus heredibus*, etc., 8, 32; L. 6, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28. — In fine, L. 65, Dig., *De evictionibus*, 21, 2, zice, de asemenea: „*Propter indivisam pignoris causam*“. Cpr. Namur, *Cours d'Institutes*, I, p. 281, No. 5 (ed. a 4-a, 1888).

(5) *Lois civiles dans leur ordre naturel*, III, p. 390, No. 18 (ed. Carré din 1822). Vezi asupra vieţei şi scriirilor acestui jurisconsult, P. Viollet, *Histoire du droit civil français*, p. 242 urm. (ed. a 3-a).

(6) Loysel, *Institutes coutumières*, I, p. 430, No. 499 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Vezi asupra vieţei şi scriirilor lui Loysel, P. Viollet, *op. cit.*, p. 231 urm.

ţineà garanţia cea mai reală şi mai eficace posibilă (1).

Consecinţile indivizibilităţei.

Astfel, dacă mai multe imobile sunt ipotecate pentru siguranţa aceleiaş datorii, fiecare din aceste imobile şi fiecare parte a lor garantează datoria întreagă (2). *Hypotheca est tota in toto et in qualibet parte*, ziceà Du Moulin (Molineus) (3). (Vezi consecinţile acestei indivizibilităţi, *infrà*, p. 663 şi 685).

De asemenea, dacă imobilul ipotecat a fost împărţit între mai multe persoane, sau dacă o parte din acest imobil a fost vândută, fiecare din părţile imobilului garantează totalitatea datoriei, şi creditorul ipotecar poate cere plata integrală dela fiecare detentor (4).

Dacă creanţa garantată prin ipotecă s'a stins *pro parte*, de exemplu, printr'o plată parţială, întregul imobil ipotecat continuă a garantà partea din datorie neplătită (5).

Tot astfel, din punctul de vedere pasiv, dacă debitorul datoriei ipotecare a murit, lăsând mai mulţi moştenitori, diviziunea datoriei care se îndeplineşte între ei, conform art. 1060 C. civ. (6), nu împiedică pe acela din moştenitorii într'al cărui lot a căzut imobilul ipotecat, de a fi

---

(1) Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*. 194. p. 134.

(2) Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 388; Guillouard, *Idem*. II, 636; Pand. fr., v^0 *cit.*, 4338 urm., 4350. *„Creditoris arbitrio permittitur, ex pignoribus sibi obligatis, quibus velit distractis, ad suum commodum pervenire“*. (L. 8 Dig., *De distractione pignorum*, 20, 5).

(3) Vezi asupra vieţei şi scrierilor acestui mare jurisconsult (Ch. Du Moulin sau Du Molin), P. Viollet, *op. cit.*, p. 224 urm.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II. 898; Dalloz. *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2114, No. 35 urm.: Cas. fr. D. P. 48. 1. 237.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 899; Guillouard, *Idem*, II. 636; Colmet de Santerre, IX, 75 *bis* IV, etc.

(6) Indivizibilitatea ipotecei nu împiedică deci diviziunea obligaţiei principale între moştenitorii debitorului sau creditorului. Vezi André, *Régime hypothécaire*. 472, p. 187 (ed. a 2-a); Demolombe, XXVI, 560; T. Huc. XIII, 169; P. Pont, *Privil. et hypothèques*. I, 333, p. 351 (ed. a 3-a); Cas. fr. D. P. 48. 1. 49; Sirey, 48. 1. 289, etc. — In baza principiului indivizibilităţei ipotecei, s'a decis că detentorul unuia din imobilele ipotecate pentru siguranţa unei rente, poate fi condamnat a plătì renta întreagă. Cas. fr. D. P. 49. 5. 237. No. 4. Vezi asupra acestei chestiuni, Persil, *Régime hypothécaire*, I, No. 6, p. 299 urm. (ed. din 1833) şi *Quest. sur les privilèges et hypothèques*, I, p. 157 urm. (ed. din 1820).

dator ipotecar pentru tot, rămânându-i însă recurs contra celorlalţi moştenitori (1).

Din caracterul indivizibilităţei ipotecei s'a tras uneori concluzia că inscripţia luată de creditor în virtutea art. 1785 C. civ., pentru asigurarea dobânzilor creanţei sale, chiar în urma morţei debitorului, grevează imobilul asupra căruia s'a luat această inscripţie, nu numai pentru partea de dobânzi personal datorită de moştenitorul debitor, ci şi pentru toate dobânzile în genere (2). Acest punct este însă foarte îndoelnic (3).

Renunţarea creditorului la indivizibilitatea ipotecei.

Am zis că ipoteca este indivizibilă prin natura, *iar nu prin esenţa sa*. Aceasta înseamnează că creditorul poate să renunţe la indivizibilitate, stipulând, de exemplu, că ipoteca se va stinge *pro parte* odată cu datoria (4), sau că moştenitorii debitorului nu vor fi obligaţi ipotecar pentru toată datoria (5), etc., soluţie necontestată şi la Romani (6), şi care este admisă şi în privinţa amanetului (7).

Concursul mai multor ipoteci între ele.

Incât priveşte aplicarea principiului indivizibilităţei

---

(1) André, *op. cit.*, p. 188; Aubry et Rau, III, § 284, p. 674 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 636 şi III, 1532 1°; Martou, *Idem*, II, 693; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 899, şi III, 1956, 1980; Troplong, *Idem*, II, 389; Thiry, IV, 444, p. 386; Mourlon, III, 1429; Colmet de Santerre, IX, 75 *bis* IV; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 4357, etc.

(2) A. Weber, *Revue pratique de droit français*, tom. 46 (anul 1879), p. 61 şi 316, No. 45 şi 58.

(3) Cpr. Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 1736, p. 29; Baudry et Wahl, *Successions* III, 3055, p. 438 (ed. a 3-a), etc.

(4) André, *op. cit.*, 470, p. 187; Planiol, II, 2655; Mourlon, III, 1430; Laurent, XXX, 173, 179; Thiry, IV, 444, p. 386; Colmet de Santerre, IX, 75 *bis* V; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 331; Martou, *Idem*, II, 695; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 900, etc. — S'a decis, cu drept cuvânt, că principiul indivizibilităţei nu-şi mai are loc atunci când fiind mai multe imobile ipotecate, creditorul a renunţat la ipoteca sa, asupra unuia din ele, menţinând-o numai asupra celorlalte. Cas. rom. Bult. 1888, p. 930.

(5) Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 963; Valette, *Idem*, 125, *in fine*, p. 184; P. Pont, *Idem*, I, 331, *in fine*, 332, p. 350 (ed. a 3-a); Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 194, p. 134, etc.

(6) Vezi Namur, *Cours d'Institutes*, p. 281, No. 6.

(7) Vezi *suprà*, p. 277.

ipotecei, în caz de concurs a mai multor ipoteci între ele, vezi Cloes, *op. cit.*, II, 971 urm., p. 13 urm.

Modul de constituire al ipotecilor.

Art. 1747. — Dreptul de ipotecă nu se poate constitui decât în cazurile şi cu formele prescrise de lege. (Art. 1772 C. civ. Art. 2115 C. fr. Art. 42 L. ipotec. belgiană din 1851).

Act solemn.

Ipoteca este, după cum vom vedeà, *infrà*, p. 587 urm., un act solemn, căci ea nu poate fi constituită decât în forma autentică (art. 1772). Ea este supusă inscripţiei, în privinţa terţiilor, însă această inscripţie nu este o formalitate substanţială a existenţei ipotecei.

Dreptul străinilor de a fi creditori ipotecari.

Străinii pot, în dreptul nostru, fi creditori ipotecari asupra imobilelor urbane, şi chiar asupra acelor rurale, ei neputând însă să cumpere pe aceste din urmă la licitaţie, la aceasta opunându-se art. 7 din Constituţie.

Străinul care ar posedà un imobil rural în mod legal, având un drept câştigat înainte de Constituţie, ar puteà însă să-l ipoteceze, după cum ar puteà să-l şi vândă. (1).

S'a decis chiar că străinii au capacitatea de a înstrăinà la persoane capabile bunurile rurale, pe care ei le-au dobândit în contra legei (2).

Această soluţie este, după părerea noastră, inadmisibilă, pentrucă străinul care, în frauda legei, a dobândit în aparenţă un bun rural, n'a dobândit în realitate niciun drept şi, deci, n'a putut transmite altuia ceeace nu aveà în patrimoniul său. *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (3).

Ipoteca este de strictă interpretare.

Ipoteca fiind un drept excepţional, care conferă creditorului ipotecar o preferinţă şi o precădere, pe care n'o au alţi creditori, legea trebue, în această materie, să fie interpretată în mod strict, aşa că nici un argument prin analogie nu este admisibil spre a se recunoaşte existenţa unei ipoteci în afară de dispoziţiile formale ale legei. Art. 1747 nu cuprinde deci, în realitate, decât o aplicare a maximei cunoscute: *Exceptiones sunt strictissimæ interpretationis* (¹).

---

(1) Cpr. Trib. Dorohoiu, *Cr. judiciar* din 1909, No. 70.
(2) Trib. Dorohoi, *Cr. judiciar* din 1911, No. 11, p. 88.
(3) Vezi asupra acestui adagiu, *infrà*. p. 585, text şi nota 4.

Diviziunea ipotecilor.

Art. 1748. — Ipoteca este sau legală, sau convenţională. (Art. 1749 urm., 1753 urm., 1769 urm. C. civ. Art. 2116 C. fr. Art. 43 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1749. — Ipoteca legală este aceea care ià naştere în virtutea unei dispoziţii speciale a legei. (Art. 902 § 2, 1738, 1745, 1753 C. civ.).

Ipoteca convenţională este aceea care ià naştere din convenţiunea părţilor, cu formele prescrise de lege. (Art. 1769 urm., 1772 C. civ. Art. 2117 C. fr. Art. 44 L. ipot. belgiană din 1851).

Legea noastră nu cunoaşte decât ipotecile legale şi acele convenţionale.

Ipoteca judiciară.

In codul francez mai există încă ipoteca judiciară, de care am vorbit *suprà* p. 327 urm. (²) şi pe care am dori s'o vedem introdusă şi în legea noastră.

Ipoteca testamentară.

In legea ipotecară belgiană, care a desfiinţat ipoteca judiciară, mai există încă ipoteca testamentară, adecă aceea pe care orice testator poate s'o înfiinţeze printr'o clauză a testamentului său. Această ipotecă poate fi constituită prin orice testament: olograf, mistic sau autentic; însă ea trebue să fie specializată atât în privinţa bunurilor ce le loveşte cât şi a sumei ce garantează.

Foloasele ipotecei testamentare.

Această ipotecă asigură prioritatea beneficiarului ei, nu numai faţă de creditorii moştenitorului, dar încă şi faţă de ceilalţi legatari, cărora ea n'a fost conferită. Ea produce deci un efect care nu rezultă din separaţia de patrimonii. Ea nu conferă însă nici un drept de preferinţă în contra creditorilor chiar chirografari ai defunctului. *Nemo liberalis, nisi liberatus* (³).

(¹) Valette, *Privil. et hypothèques*, 130, p. 230; P. Pont, *Idem*, I, 322; Cloes, *Idem*, II, 990, p. 27, etc.

(²) Vezi şi ***infrà***, p. 571.

(³) Vezi ***suprà*** p. 317, 318, text şi nota 1 şi ***infrà*** p. 572. Vezi asupra acestei ipotecei, care îşi aveà fiinţă atât la Greci şi la Romani (L. 26, Pr., Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7 şi L. 1, ***in medio***, Cod, ***Communia de legatis***, etc., 6, 43), Ipoteca convențională.

Ipoteca convențională, este aceea care rezultă din convenția autentică a părților; iar ipoteca legală este aceea care ià naștere în virtutea unei dispoziții speciale a legei, independent de orice convenție. Toate ipotecile sunt legale în acest sens că ele sunt înființate prin autoritatea legei; însă această denumire aparține mai cu deosebire acelor ipoteci, cari iau naștere prin voința legei, independent de voința părților.

Ipotecile legale admise de legea noastră.

Ipotecile legale, pe care le consacră legea noastră, sunt: 1° aceea a femeilor măritate pentru asigurarea dotei lor alienabile (art. 1753, 1°, 1754—1761); 2° aceea a minorilor și interzișilor asupra imobilelor tutorului lor (art. 1753, 2°, 1762—1767); 3° ipoteca Statului, comunelor și stabilimentelor publice asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor *comtabili*, iar nu *centrali*, după cum din eroare se exprimă legea (art. 1753, 3°, 1768); 4° ipoteca legatarilor asupra imobilelor moștenirei, pentru asigurarea plăței legatelor lor (art. 902 § 2); 5° și în fine, ipoteca în care degenerează privilegiile cari n'au fost inscrise în termenul fixat de lege (art. 1745), care este tot o ipotecă legală (¹). Art. 1753, care enumără ipotecile legale, mărginindu-le numai la *trei*, nu este deci complect. (Vezi și *infrà*, p. 566, 567).

---

cât și în dreptul nostru anterior (art. 586 C. Calimach), Martou, *op. cit.*, II, 707, p. 323; Cloes, *Idem*, II, 994, p. 28 urm.; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 232, p. 188 urm.; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 248 - 251, p. 165, 166; *Pand. belges*, v° *Hypothèque testamentaire*, etc.

Ipoteca legatarilor în Belgia. Controversă.

Alăturea cu ipoteca testamentară, ar figurà, după unii, în legea belgiană, și ipoteca legală a legatarilor. Vezi Martou, *op. cit.*, II, 708. — *Contrà:* Delbecque, *op. cit.*, 232, p. 188, 189; Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 248, p. 165; Thiry, IV, 515, p. 449, etc., după cari ipoteca legală a legatarilor ar fi fost virtual abrogată în Belgia (argument din lucrările pregătitoare ale legei ipotecare din 1851).

(¹) Incât privește cazurile din dreptul roman, în care există o ipotecă tacită, vezi Dig., *In quibus causis pignus, vel hypotheca tacite contrahitur*, 20. 2. In legislația actuală, multe din aceste ipoteci tacite sunt clasificate între privilegii. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 416. Vezi încât privește ipotecile tacite din dreptul roman, Alex. Em. Lahovary, *Les hypothèques tacites, thèse de doctorat, retenue par la faculté de droit de Paris* (1880).

Bunurile cari pot fi ipotecate.

Art. 1750. — Se pot ipoteca (^{1}):

1⁰ Imobilele cari sunt în comerţ, cu accesoriile lor, ce după lege se privesc ca imobile (art. 462 urm., 963, 1777 C. civ.; art. 5 L. p. înfiinţarea domeniului Coroanei din 10 Iunie 1884; art. 45 L. ipotec. belgiană din 1851);

2⁰ Uzufructul acestor imobile şi accesorii. (Art. 471, 488 urm., 492, 1770, 1824 C. civ. Art. 7 L. minelor din 1905. Art. 2118 C. fr. Art. 45, 2⁰ L. ipotec. belgiană din 1851) (^{2}).

Art. 1751. — Mobilele nu pot fi ipotecate. (Art. 472 urm., 1909 C. civ. Art. 2119 C. fr. Art. 46 L. ipotec. belgiană din 1851) (^{3}).

Art. 1752. — Nu se aduce nicio modificare prin acest cod dispoziţiilor legilor maritime, în privinţa navelor şi bastimentelor de mare. (Art. 490 urm., 678—694, 784 C. com. Art. 2120 C. fr.).

Ipotec. imobilelor prezente.

Legea determină în mod limitativ bunurile ce pot fi ipotecate. Numai imobilele prezente, *nu însă şi acele viitoare*

---

(1) Textul corespunzător francez are o formulă mai energică, când zice: sunt *singure* susceptibile de ipotecă, etc.

(2) Textul belgian (art. 45, 2⁰) mai vorbeşte încă de emfiteoză şi de superficie, despre care textul nostru nu vorbeşte. Vezi *infrà*, p. 564, nota 5.

(3) Art. 2119 din codul fr. şi art. 46 din legea belgiană, reproducând o maximă a vechiului drept francez, consacrată prin art. 447 al cutumei din Orléans şi art. 170 al Cutumei Parisului (vezi Valette, *op. cit.*, p. 214, notele 1 şi 2), zic că: *„les meubles n'ont pas de suite par hypothèque„*. *„En France*, zice *Loyseau, c'est une vieille règle du droit coutumier et comme un proverbe de pratique* **que meuble n'a point de suite par hypothèque“**. Cpr. Martou, *op. cit.*, II, 712, p. 321; Troplong, *Idem*, II, 395 urm. Vezi şi *suprà*, p. 447. Unii autori critică însă această formulă, preferind pe acea admisă de legea noastră, şi anume: că *mobilele nu sunt susceptibile de ipotecă.* Cpr. Mourlon, III, 1441; Laurent, XXX, 193; Colmet de Santerre, IX, 79 *bis*. Valette, *op. cit.*, 129, p. 217, etc. Vezi asupra regulei că *„les meubles n'ot pas de suite par hypothèque“*, Valette, *Mélanges de droit, de jurisprudence et de législation*, I, p. 247 urm.

Dr. roman. Ipotecarea mobilelor.

Ştim, din contra, că, la Romani mobilele puteau fi ipotecate, ca şi imobilele. *„Quod emptionem venditionemque recipit, etiam pignorationem recipere potest“*, zice Gaius (L. 9 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Vezi şi L. 1 § 2, Dig., *Quæ res pignori vel hypothecæ datæ obligari non possunt*, 20, 3. Mai vezi Instit. Justinian, 4, 6, *De actionibus*, § 7. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 394; Martou, *Idem*, II, 711, etc.

(art. 1775), cari sunt în comerţ, pot fi ipotecate, pentrucă numai ele pot face obiectul unui contract (art. 963) şi pot fi vândute la licitaţie. Acest principiu rezultă din combinarea art. 1750 cu art. 1824. In adevăr, primul text enumără imobilele ce pot fi ipotecate, iar al doilea, imobilele susceptibile de expropriere silită. Or, ambele texte vorbesc de aceleaşi imobile. Acest principiu se justifică prin însăş natura ipotecei, care conferă creditorului dreptul de a vinde prin licitaţie bunurile afectate la siguranţa creanţei sale, spre a fi plătit din preţul lor. Or, la ce ar mai servì ipoteca constituită asupra unui bun, care n'ar puteà fi vândut spre satisfacerea creditorului? *Quo mihi pignus, si id vendere non liceat?* ziceà Cujacius(1).

Imobilele cari nu pot fi ipotecate.

Astfel, nu pot fi ipotecate: 1⁰ imobilele cari fac parte din domeniul public al Statului, al judeţelor şi al comunelor(2); 2⁰ imobilele cari fac parte din domeniul Coroanei(3); 3⁰ dreptul care rezultă din concesia unui teren într'un cimitir(4); 4⁰ pământurile rurale date clăcaşilor(5); 5⁰ imobilele

---

(1) Cpr. Mourlon, III. 1434; Pand. fr., v⁰ *Privil. et. hypothèques*, 4378, etc.

(2) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 910, p. 22 (ed. a 3-a); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4369 şi v⁰ *Domaine*, 962 urm., etc. Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 203 urm. p. 214 şi 215 (ed. a 2-a).

Domeniul privat al Statului.

Cât pentru bunurile cari fac parte din domeniul privat al Statului, comunelor, judeţelor, etc., ele fiind în comerţ, pot fi ipotecate. Asupra acestui punct nu mai încape nicio îndoială. Vezi tom. III suscitat, p. 213, 214. Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 1019, p. 53.

Domen. Coroanei.

(3) Art. 5 din L. pentru înfiinţarea domeniului Coroanei dela 10 Iunie 1884. „Imobilele domeniului Coroanei, zice acest text, sunt inalienabile şi imprescriptibile; ele nu pot, prin urmare, fi vândute, schimbate, dăruite, *ipotecate* sau supuse la orice altă sarcină, de orice natură ar fi“. Vezi tom. III, suscitat, p. 136, *ad notam* şi p. 607, *ad notam* (ed. a 2-a).

Concesia de terenuri într'un cimitir.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 915 *bis*, p. 27 (ed. a 3-a) şi autorităţile citate acolo. Vezi asupra caracterului concesiei de terenuri într'un cimitir (chestie controversată), tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 719, nota 1 (ed. a 2-a) şi tom. IX, p. 33.

(5) Vezi tom. III suscitat, p. 134, *ad notam*, şi autorităţile citate acolo. Cpr. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1908, No. 59 şi Bult. 1908, p. 813.

dotale cari, în principiu, sunt inalienabile (art. 1248)(1), etc.

Impărţirea imobilelor.

Ştim că legea împarte imobilele: 1° în imobile prin natura lor; 2° în imobile prin incorporaţie; 3° în imobile prin destinaţie (art. 467, 469); 4° şi în imobile prin obiectul la care se aplică (art. 471)(2).

Toate aceste imobile intră, în genere, în categoria bunurilor ce pot fi ipotecate(3).

Ipotec. părţei indivize dintr'un imobil.

Partea indiviză a unui imobil poate şi ea fi ipotecată de către proprietarul ei, însă validitatea ipotecei va atârnà de împărţeală; ceeace însemnează că ipoteca va fi validă dacă imobilul ipotecat va cădeà în lotul lui (art. 786), soluţie formal admisă prin art. 679 din codul italian(1). (Cpr. art. 1108 C. Calimach, 829 C. austriac).

---

(1) P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 352; Troplong, *Contrat de mariage*, IV, 3364; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 4380, şi deciziile citate acolo.—Imobilele dotale vor puteà însă fi ipotecate, de câteori o clauză specială din convenţia matrimonială permite ipotecarea lor. Rodière et Pont, *Contrat de mariage*, III, 1779, *in fine*, p. 345 (ed. a 2-a). Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 244, 245, 262 şi 395.

Instrăinarea imobilului dotal nu autoriză ipotecarea lui. Controversă.

Clauza prin care se permite înstrăinarea imobilului dotal nu autoriză ipotecarea lui, deşi chestia este controversată, pentrucă ipoteca este mai periculoasă decât înstrăinarea directă. Aici nu se aplică deci adagiul cunoscut: *Qui peut le plus, peut le moins*. Vezi autorităţile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 263, nota 5. Vezi şi *infrà*, p. 583, nota 1.

Autoriz. dată soţilor de a ipotecà un imobil dotal nu poate fi întinsă la alte imobile dotale.

S'a decis, în aceeaş ordine de idei, că autorizarea dată soţilor căsătoriţi sub regimul dotal de a-şi ipotecà unul din imobilele lor dotale este specială în sensul că nu poate întinde consecinţile sale decât asupra imobilului anume prevăzut în autorizaţie; aşa că, potrivit acestui principiu, creditorul ipotecar care, prin vânzarea imobilului dotal ce i s'a ipotecat nu s'a acoperit, nu mai poate urmărì şi altă avere dotală a soţilor pentru despăgubirea sa. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 14, p. 115 care, în motivele sale, se referă la părerea noastră. Vezi în acelaş sens, Gr. Dimitrescu, *Dreptul* din 1910, No. 13. Vezi şi Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu nota d-lui Gr. Dimitrescu).

(2) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 141 (ed. a 2-a).

Becurile de gaz, sobele, etc. fac parte din imobilul ipotecat.

(3) Vezi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 3; T. Huc, XIII, 171, p. 214.—Astfel, s'a decis că becurile de gaz sau de lumină electrică, precum şi sobele de fer sau de tuciu, aşezate într'un otel, fac parte integrantă dintr'ânsul şi formează gajul creditorilor ipotecari asupra imobilului. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 66. Cpr. şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 9, pag. 78. Vezi *infrà*, pag. 560, nota 3 şi p. 601. Mai vezi şi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 168.

De aceea nu este prudent de a primì o ipotecă dela un proprietar în indiviziune. Spre a fi mai sigur, creditorul ipotecar va aveà grija de a face să consimte la ipotecă toţi coproprietarii în indiviziune, după cum se procede în privinţa Creditului fonciar(2).

Ipotec. fondurilor de pământ.

In prima categorie a imobilelor, ce pot fi ipotecate, intră necontestat fondurile de pământ, cu accesoriile şi dependinţele lor, căci pământul este, în realitate, singurul lucru imobil prin natura sa(3).

Fructele imobilelor ipotecate.

Fructele imobilelor fiind imobile prin incorporaţie, cât timp se găsesc încă prinse de rădăcini, sunt, în calitatea lor de accesorii, ipotecate odată cu pământul din care fac parte(4).

---

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 542 şi 547. Cpr. Mourlon, III, 1435, text şi nota 1. Vezi şi *infrà*, p. 576, 577, 705.

Acţ. în revendicare din partea coproprietarilor în indiviziune.

S'a decis, cu drept cuvânt, că coproprietarii indivizi ai unui imobil nu pot exercità unul contra altuia o acţiune în revendicare relativă la acel imobil, ei putând cere numai divisiunea, de oarece nici unul din ei nu este proprietarul unei părţi distincte; cu toţii având dreptul asupra fiecărei molecule a imobilului în indiviziune, nici unul din ei nu poate invocà un drept exclusiv ca acela pe care îl presupune acţiunea în revendicare. Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 13 Noembrie 1910, No. 34, p. 535; *Dreptul* din 1910, No. 77 şi *Cr. judiciar*, din 1911, No. 11. Vezi şi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 232, *ad notam*, p. 274, precum şi tom. IX, p. 542.—S'a decis însă că unui creditor ipotecar, a cărui ipotecă are de obiect partea indiviză dintr'o moştenire, şi care cere împărţirea acelei moşteniri, nu i se poate opune art. 1825 C. civil, căci ceeace proibă acest text este ca un creditor personal al unuia din comoştenitori, să nu poată urmărì partea indiviză a acestuia; dar când partea cuvenită acestui moştenitor este determinată prin împărţeala ce s'ar face, a obligà pe creditor, spre a urmărì această parte, să facă a se procede la împărţeala şi a acestei părţi între moştenitorii debitorului, este a întinde dispoziţia acestui text la un caz neprevăzut de lege şi a cere îndeplinirea unei proceduri inutile, din cauza indivizibilităţei ipotecei. Cas. rom. Bult. 1899, consid. dela p. 1097. Vezi *infrà*, explic. art. 1825, p. 763 urm.

(2) Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 196 (ed. a 2-a, 1905).

(3) Vezi tom. III, partea 1-a al Coment. noastre, p. 141 (ed. a 2-a).

(4) Baudry et Loynes *op. cit.*, II, 914; T. Huc. XIII, 171; Pla-

Minele.

Minele, fiind imobile prin incorporaţie cât timp nu sunt extrase din pământ, sunt ipotecate odată cu fondul din care fac parte (1).

Dr. de concesie al unei mine.

Mai mult încă, dreptul de concesie al unei mine, fiind un drept *imobiliar*, poate fi ipotecat deosebit de proprietatea suprafeţei. Există deci în specie două imobile, de care se poate dispune în mod separat:

Art. 7 L. minelor.

„Dreptul de exploatare (al unei mine) se concede pe şeaptezeci şi cinci ani, zice art. 7 din legea minelor dela 1895; *el este imobiliar, transmisibil ca orice alt bun, susceptibil de ipotecă şi privilegiu*, şi distinct de proprietatea suprafeţei“ (2).

Concesiunea dreptului de a exploatà terenurile petrolifere. Drept real mobiliar.

Dar dacă aceasta este adevărat în privinţa minelor, art. 1 din legea dela 9 Maiu 1904 pentru regularea şi consolidarea drepturilor de a exploatà petrolul şi ozecherita pe proprietăţile particulare, declară că dreptul concesionarului de a exploatà terenurile petrolifere, date în concesie de către particulari, este un drept real *mobiliar;* de unde rezultă că el nu poate fi ipotecat, iar vânzarea sau concedarea unei mine de petrol, este o vânzare mobiliară (3).

---

niol, II, 2735, 2737; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2118, No. 40 urm., etc.

Dreptul proprietarului de a percepe fructele imobilului ipotecat.

Ipoteca nu împedică însă pe proprietar de a percepe fructele şi de a le vinde, pentrucă ea nu-i ridică dreptul de a se folosì de lucrul său. Se exceptează însă, bine înţeles, cazurile de fraudă, în care creditorul ipotecar va puteà exercità acţiunea pauliană contra terţiilor dobânditori (art. 975). Planiol, II, 2737 şi 3083 (ed. a 5-a).

Art. 514 Pr. civ.

Art. 514 din procedura civilă declarând nulă de drept orice înstrăinare a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierei comandamentului, se înţelege că debitorul nu va puteà înstrăinà fructele sau recoltele cari, în momentul acestei transcrieri, erau încă prinse de rădăcini *(sunt pars fundi)*. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 914, p. 25 (ed. a 3-a).

(1) Vezi tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 141, 142.

(2) Vezi tom. III menţionat, p. 142 (ed. a 2-a). — Această dispoziţie este împrumutată dela legea franceză asupra minelor din 21 Aprilie 1810 (art. 8 şi 19). Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 915, p. 26; P. Pont, *Idem*, I, 370, p. 399 (ed. a 3-a); T. Huc, IV, 133; Planiol, I, 2204 (ed. a 5-a), etc.

(3) Vezi tom. III menţionat, p. 142 (ed. a 2-a). — S'a decis că dreptul de revizuire, în materie de consolidarea terenelor petrolifere, este inexistent nu numai în privinţa hotărîrilor

Neipot. dr. de farmacie.

Tot astfel, dreptul de farmacie, nefiind un bun imobiliar nici prin natura lui, nici prin destinaţie, nici prin obiectul la care se aplică, ci un lucru *mobil incorporal*, ca atare, nu poate fi ipotecat, ci numai amanetat(1).

Neipot. dreptului de ipotecă.

De asemenea, dreptul de ipotecă nu mai poate astăzi fi ipotecat, ca altă dată (2), însă se poate ajunge la acelaş rezultat, subrogându-se pe altul în drepturile creditorului ipotecar (3).

Art. 1687 urm.

Apoi, ştim că creanţele, fie chiar ipotecare, pot fi amanetate (art. 1687 C. civ.) (4).

Ipotec. clădirilor.

Clădirile ridicate de proprietarul unui fond, pe fondul său propriu pot, necontestat, să fie ipotecate de acest din urmă, întrucât clădirile sunt imobile prin incorporaţie (art. 463 C. civ.). *Quod solo inædificatur, solo cedit* (5).

Clădirile făcute de chiriaş sau arendaş pe fondul închiriat sau arendat. Controversă.

Chestiunea este însă de a se şti dacă locatarul, arendaşul sau uzufructuarul pot să ipoteceze construcţiile făcute de ei pe terenul închiriat, arendat sau supus uzufructului. Această chestiune este foarte controversată. După unii, construcţiile făcute de locatar sau arendaş pe terenul închiriat sau arendat, nu pot fi ipotecate de el, pentrucă clădirea nefiind considerată ca imobil decât ca un accesoriu al pământului, nu poate fi considerată ca atare faţă de constructorul ei, care nu este proprietarul solului. Faţă de el, clădirea nu poate să aibă alt caracter decât acela al materialului care o compune. adecă trebue să fie considerată ca

---

primei instanţe, adecă a comisiei de consolidare, ci şi în privinţa deciziilor Curţilor pronunţate în această materie. C. Craiova, *Dreptul* din 1911, No. 22, p. 175, 176.

(1) C. Galaţi, *Dreptul* din 1902, No. 37. Vezi în privinţa amanetărei unui fond de farmacie, *suprà*, p. 243, nota 1.

(2) *Hypothèque sur hypothèque ne vaut.* Cpr. Cloes, *Privil. et hypothèques*, II, 1031, p. 63.—La Romani şi în vechiul drept francez. se urmà, din contra, maxima: *Pignus pignori dari potest.* Cpr. L. 13 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20. 1. Vezi Pothier, *Hypothèques*, IX, 39: Planiol, II, 2731; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 945 urm; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 4623 urm., etc.

Dr. roman şi dr. vechiu fr.

(3) Cloes, *op. cit.*, II. 1931, p. 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2118, No. 100, 101, şi autorităţile citate acolo. Vezi *infrà*, explic. art. 1778, 1779, p. 606 urm.

(4) Vezi *suprà*, p. 253 urm. Cpr. Planiol. II, 2731.

(5) Vezi tom. III, parte 1-a, al Coment. noastre, p. 143 (ed. a 2-a).

lucru mobil (1); deci, o asemenea clădire nu poate, în principiu, fi ipotecată de către constructorul ei (2).

Ipotec. imobilelor prin destinație.

Art. 1750 dispune că pot fi ipotecate nu numai imobilele cari sunt în comerț, ci și accesoriile lor cari, după lege, sunt privite ca imobile, adecă: imobilele prin destinație. Aceste imobile sunt lovite de ipotecă odată cu fondul din care fac parte, fără ca să fie nevoe de vreo stipulație expresă în această privință (3). (Vezi și *infrà*, p. 600).

---

(1) *Contrà:* C. Grenoble și Paris, D. P. 1905. 2240 (cu nota lui Planiol); D. P. 74. 2. 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 930.

(2) Vezi în acest sens, Laurent, V, 415 și XXX, 215 urm.; Demolombe, IX, 168; Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 935; Guillouard, *Louage*, I, 299, și *Hypothèques*, II, 651; Beudant *Sûretés personnelles et réelles* I, p. 294, nota 1.—*Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, I, 359 și II, 634; Lemaire-Boseret, *Suretés réelles*, 197, p. 136. Cpr. C. Toulouse, D. P. 85. 2. 139. Mai vezi T. Huc, XIII, 173, *in fine;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1298, după cari locatarul sau arendașul ar puteà, în tot timpul contractului, să ipoteceze clădirile ridicate de dânsul pe terenul închiriat sau arendat, de câteori el a fost autorizat de locator a face construcții, cu dreptul de a fi proprietarul lor. Acest sistem este în genere primit de jurisprudență. Vezi C. Paris, D. P. 92. 2. 409 (cu nota lui Planiol). Vezi în privința construcțiilor făcute de locatar sau arendaș pe terenul închiriat sau arendat, tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 333, n. 1 (ed. a 2-a) și tom. IX, p. 165 urm., unde se arată controversa. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 11 urm. și în special, Cuénot, *Des constructions élevées par un locataire sur les lieux loués* (teză p. doctorat, Paris, 1892). Mai vezi Ernest Dubois, *Des droits du locataire qui a élevé des constructions sur le terrain loué*, *Revue pratique du droit français*, tom. 14, anul 1862, p. 174—186, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 916; Aubry et Rau, III, § 259, p. 204 (ed. 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118, No. 53, și autoritățile citate acolo; Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 4550; C. Orléans, *Pand. Périod.* 88. 2. 13; C. București, *Dreptul* din 1882, No. 66. Această din urmă decizie pune în principiu că instalările și becurile de gaz sau de lumină electrică, etc., precum și sobele de fer sau de tuciu așezate într'un ospel, fac parte integrantă dintr'însul și, ca atare, formează gajul creditorului ipotecar asupra imobilului. Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 168. Vezi *suprà*, p. 556, nota 3 și *infrà*, p. 601.—Imobilele prin destințiea nefiind însă considerate ca imobile decât printr'o

Efectele încetărei imobilizărei prin destinație.

Imobilizarea prin destinație, încetând odată cu cauza care a produs-o, proprietarul poate, făcând să înceteze imobilizarea, să înstrăineze aceste mobile, și terții dobânditori de bună credință nu sunt supuși acțiunei creditorului ipotecar, căci ipoteca nu poate să existe asupra mobilelor (art. 1751).

Creditorul ipotecar ar puteà însă să se opue la predarea acestor mobile chiar unui achizitor de bună credință, dacă proprietarul le-ar fi înstrăinat fără a le predà (¹).

Ipotec. uzufructului imobiliar.

Art. 1750 mai dispune că uzufructul asupra imobilelor și accesoriilor lui poate fi ipotecat, pentrucă uzufructul imobiliar este imobil prin obiectul la care se aplică (²).

Ipotecă vremelnică.

Uzufructul fiind însă un drept esențialmente vremelnic (art. 557, 559), se înțelege dela sine că și ipoteca de care el va fi grevat va fi tot temporară (³). *Nemo plus juris ad*

Consolidarea uzufructului nu aduce stingerea ipotecei.

Există, cu toate acestea, o cauză de stingere a uzufructului care, necontestat, nu atrage stingerea ipotecei constituită asupra uzufructului. Aceasta este consolidarea (art. 557 § 1), așa că ipoteca cu care uzufructuarul ar fi grevat dreptul său, va continuà să subziste cu toată consolidarea îndeplinită fie în persoana proprietarului, fie în aceea a uzufructuarului. In adevăr, în ambele cazuri, creditorul ipotecar va puteà să urmărească și să vândă prin licitație dreptul de uzufruct, care față de dânsul nu este stins, ca și cum consolidarea n'ar fi avut loc. Vezi Baudry-Lacantinerie, *Précis*, I, 1609 și II, 1504, *in fine* (ed. a 9-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 924; P. Pont, *Idem*, I, 383; Laurent, VII, 58; Pand fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4584, etc.

Renunțarea din partea uzufructuarului. Controversă.

Renunțarea din partea uzufructuarului nu va puteà, de asemenea, să aducă niciun prejudiciu creditorului ipotecar, pentrucă, prin constituirea ipotecei, el a renunțat la dreptul de a dispune de uzufruct. Vezi Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 669; Troplong, *Idem*, II, 891; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 4586; Mourlon, III, 1437; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*,

---

ficțiune a legei, în calitatea lor de accesorii ale imobilului, nu pot fi ipotecate deosebit de acest imobil. Baudry et Loynes, *op. și loco suprà cit.*; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 65, etc.

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 917 și III, 2006; Baudry—Lacantinerie, *Précis*, II 1499 *in fine*, p. 927 (ed. a 9-a).

(²) Cpr. L. 11 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20. 1. Codul german nu admite, din contra, ipotecarea uzufructului imobiliar. Vezi *suprà*, p. 320.

(³) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2118, No. 70; Pand fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4581, etc.

alium transferre potest quam ipse habet. Textul belgian (art. 45) şi acel francez (art. 2118) sunt exprese în această din urmă privinţă.

Drepturile creditorului ipotecar al uzufructului.

Ipoteca lovind numai dreptul de uzufruct, nu însă şi fructele cari constituesc emolumentul lui, creditorul ipotecar al uzufructului nu va aveà drept la fructe, ci va puteà numai să vândă uzufructul şi să-l urmărească în orice mână s'ar găsì (¹).

Acel care are plina proprietate a unui imobil ar puteà, după părerea dominantă, să constitue o ipotecă numai asupra uzufructului, plina proprietate rămânând liberă (²).

Şi *vice-versa*, proprietarul deplin ar puteà să ipoteceze numai nuda proprietate, uzufructul rămânând liber (³).

202, p. 138.—*Contrà:* Laurent, XXX, 212; Martou, *Privil. et hypothèques*, II, 734. etc.

Stingerea uzufructului prin abuzul folosinţei. Controversă.

Tot controversată este şi chestiunea de a se şti dacă, în caz de stingerea uzufructului prin abuzul folosinţei (art. 558), ipoteca asupra uzufructului continuă a subzistà sau este stinsă. Se decide în genere că, cu toată încetarea uzufructului, ipotecile constituite de uzufructuar vor continuà să subziste, afară de cazul când decăderea pentru abuz va fi pronunţată atât contra uzufructuarului cât şi contra creditorului ipotecar. Cpr. Guillouard, *Privil. et hypohtèques*, II, 670; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 926; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 202, p. 138.—*Contrà:* Laurent, VII, 86; T. Huc, IV, 248, etc., după cari pedeapsa pronunţată contra uzufructuarului pentru abuz de folosinţă nu atinge niciodată ipotecile constituite de acest din urmă. Vezi asupra acestei controverse, tom. III parte 1-a, al Coment. noastre, p. 567.

(¹) Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 313, 314, No. 13 şi *Quest: sur les privilèges et hypothèques*, p. 185 urm. (ed. din 1820). Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4559 urm.; P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 382, p. 411 (ed. a 3-a); Troplong, *Idem*, II, 400; Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1501, p. 298 (ed. a 9-a), etc.—*Contrà:* C. Turin (24 Apri. 1810), decizie criticată de toţi autorii.

(²) Laurent, XXX, 211; P. Pont, *op. cit.*, I, 381; Troplong, *Idem*, II, 400; Baudry-Lacantinerie, *Précis*, II, 1502 (ed. a 9-a); Mourlon, III, 1437, nota 1.—*Contrà:* Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 920; Guillouard, *Idem*, II, 666; Martou, *Idem*, II, 735; Aubry et Rau, III, § 259, p. 203, nota 6; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 201, p. 138. Vezi şi Pand. fr., *v⁰ cit.*, 4562 urm. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2118. No. 78, 79.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 920; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2118, No. 80.

Ipotec. uzufructului legal. Controversă.

Se decide însă, în genere, că uzufructul legal al părintelui nu este susceptibil de ipotecă (¹), după cum prevede anume atât art. 1967, 2⁰ din codul italian cât și legea bulgară asupra privilegiilor și ipotecilor din 19 Ianuar 1908 (²); nici acel al bărbatului asupra bunurilor dotale ale femeei sale (³).

Motivele ce se invoacă in susținerea acestei soluții, sunt că folosința părintelui și aceea a bărbatului au fost instituite într'un scop determinat, dela care nu pot fi distrase.

Art. 684 C. civ.

Nu vedem însă pentru ce femeea săracă nu și-ar puteà ipotecà uzufructul legal pe care ea îl are, în baza art. 684, față de descendenții bărbatului, dacă averea acestui din urmă se compune din imobile.

Art. 112 C. civ.

Trebue însă să considerăm ca susceptibile de ipotecă dreptul de folosință conferit acelora trimeși în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, în baza art. 112 C. civ. Dreptul conferit acestor persoane nu este, în adevăr, un drept de uzufruct propriu zis, adecă o dezmembrare a proprietății, ci un simplu drept de administrație (⁴).

Neipotec. uzului și abitației. Controversă.

Deși dreptul de uz și de abitație au o analogie oarecare cu uzufructul, totuși, după părerea aproape unanimă a autorilor, aceste drepturi nu pot fi ipotecate, pentrucă, în principiu, ele sunt incesibile (art. 571. 573 (⁵).

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II. 291: Baudry, *Précis*, II, 1503 (ed. a 9-a); Marton, *op. cit.*, II, 736; Thézard *op. cit.*, 39: P. Pont, *op. cit.*, I, 379: Vigié, III, 1327: Répert. Sirey, v⁰ *Hypothèque*, 188; Aubry et Rau, IV, § 550 *bis*, p. 84 (ed. a 4-a): Demante, II, 120 *bis*. Vezi și tom. II al Coment. noastre, p. 512 (ed. a 2-a).—*Contrà:* Laurent, XXX, 209 *bis;* Duvergier, *Vente*, I, 213. Vezi asupra acetei controverse, Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 4570 urm.

(²) Vezi *Ann. de législ. étrangère*, tom. 38, anul 1908, p. 638 urm.

(³) Thézard, *loco suprà cit.* și autoritățile citate în nota precedentă. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 224, nota 5 și p. 229.—*Contrà:* Laurent, XXX, 210.

(⁴) P. Pont, *op. cit.*, I, 380, p. 410 (ed. a 3-a): Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 923: Pand fr., *v⁰ cit.*, 4580, etc.

(⁵) Planiol, II, 2728; Thiry, IV, 447; Mourlon, III, 1439: Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 927: Guillouard, *Idem*, II, 673: Pand. fr., *v⁰ cit.*, 4591, și toți autorii, afară de Grenier (*Tr. des hypothèques*. I, 140) și de Battur (*Privil. et hypothèques*, II, 232), cari susțin că uzul pădurilor este susceptibil de ipotecă. P. Pont (*op. cit.*, I, 384, p. 414) zice însă că aceasta este o eroare manifestă.

Neipotec. servituţilor independent de fondul la cari sunt alipite.

In privinţa servituţilor, toţi autorii sunt de acord spre a decide că ele nu pot fi ipotecate independent de fondurile la cari sunt alipite. Ipoteca fondului dominant cuprinde însă toate servituţile active pe care le are acest fond, de oarece ele nu pot fi separate de el. Ele sunt deci ipotecate şi vândute odată cu fondul (1).

Neipotec. dreptului locatarului sau arendaşului.

Chestiunea de a se şti dacă dreptul locatarului sau arendaşului, care rezultă dintr'un contract de locaţiune sau de arendă, poate sau nu să fie ipotecat, este controversată; însă dreptul locatarului sau arendaşului fiind, precum ştim, după o doctrină şi o jurisprudenţă aproape constantă, un drept de creanţă, adecă un drept personal (2), se înţelege că un asemenea drept nu este susceptibil de ipotecă (3).

Amanet. dr. de locaţiune.

Ştim însă că dreptul de locaţiune al imobilului, în care se exercită un fond de comerţ, pote fi constituit amanet(4).

Emfiteoza.

Incât priveşte emfiteoza, ea fiind astăzi un drept real, ca şi altă dată, se înţelege că bezmănarul va puteà să-şi ipoteceze dreptul său (5).

Dreptul de superficie.

Chestiunea de a se ştì dacă dreptul de superficie există şi la noi ca drept real imobiliar, este controversată. Dacă s'ar admite însă, aşa cum credem, că se poate şi la noi ca cineva să aibă clădiri, plantaţii sau alte lucrări asupra unui fond, care ar fi proprietatea altuia (6), se înţelege că nimic nu s'ar opune ca superficiarul să-şi ipoteceze superficia sa, după cum și proprietarul pământului poate să-și ipoteceze proprietatea sa, soluție admisă atât în Franța (1) cât și în Belgia (art. 45, 2°).

---

(1) Planiol, II, 2729, şi 2739; Baudry et Chauveau, *Des biens*, 803; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, II, 928; Guillouard, *Idem*, II, 673; Pand. fr., v^0 *cit.*, 4594, şi toţi autorii. Cpr. C. Paris, D. P. 98. 2. 497 (cu nota lui Planiol); Sirey, 1900. 2. 137 (cu nota lui Tissier), etc.

(2) Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 221 urm., nota 1 şi tom. IX, p. 28 urm., nota 2.

(3) Vezi autorităţile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 31, nota, *in fine*. Cpr. Planiol, II, 1709, p. 565 (ed. a 5-a).

(4) Vezi *suprà*, p. 243 şi 252.

(5) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 439. Aceeaş soluţie este, în genere, admisă şi în Franţa, unde însă chestia este controversată. Cpr. Planiol, II, 2730; Pand. fr., v^0. *cit.*, 4612 urm. Textul belgian (art. 45, 2^0) vorbeşte, pe lângă uzufructul imobiliar, de ipotecarea dreptului de emfiteoză şi de superficie. Cpr. art. 1967, 3^0 C. italian. Vezi *suprà*, p. 554, nota 2.

(6) Vezi tom. III, partea 1-a al Coment. noastre, p. 222 urm. (ed. a 2-a) şi tom. IX, p. 38, nota 3.

Cazul când superficia este revocabilă.

Această ipotecă nu va supravețuì însă dreptului superficiarului. Dacă acest drept n'a fost concedat decât într'un mod revocabil și pentru un timp determinat, nu mai încape îndoială că ipoteca se va stinge odată cu însuș dreptul (2).

Acțiunile imobiliare.

Autorii mai discută chestiunea de a se ști dacă acțiunile imobiliare, adecă acele care tind la recunoașterea unui drept asupra unui imobil, pot sau nu fi ipotecate, și se pronunță în favoarea negativei (3); însă Planiol observă, cu drept cuvânt, că chestiunea este rău pusă, pentrucă acțiunea în justiție nu este un drept prin ea însăș, ci o contestație asupra unui drept. Acel care pretinde că are o acțiune reală în privința unui lucru, pretinde a aveà un drept asupra acelui lucru, și acest drept va puteà fi ipotecat, dacă este imobiliar. O asemenea ipotecă va fi validă, dacă el izbutește în acțiunea sa, și nulă în caz contrar. Nici într'un caz, deci, însăș acțiunea nu este ipotecată (4).

Ne-a mai rămas să zicem câteva cuvinte despre art. 1751 și 1752.

Art. 1751.

Primul din aceste texte dispune, contrar regulei de altă dată (vezi *suprà*, p. 554, nota 3), că mobilele nu mai pot astăzi fi ipotecate. Motivele acestei dispoziții sunt următoarele:

1° Mobilele putând fi constituite amanet, ipotecarea lor devine inutilă;

2° Dreptul de suită aplicat la mobile ar fi fost o piedică pentru comerț;

3° Dreptul de preferință în privința mobilelor ar fi fost periculos, pentrucă ar fi cu neputință de a se aduce acest drept la cunoștința terțiilor (5).

---

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 934; Guillouard, *Idem*, II, 658; Thézard, *Idem*, 39; Planiol, II, 2718; Aubry et Rau, III, § 259, p. 203 (ed. a 5-a); Répert. Sirey-Carpentier, v° *Hypothèque*, 195, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 934.

(3) Vezi Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*, 4626, și autoritățile citate acolo; Mourlon, III, 1440, etc.

(4) Planiol, II, 2732, p. 852 (ed. a 5-a).

(5) Cpr. Mourlon, III, 1446; Laurent, XXX, 193; Troplong, *op. cit.*, II, 395, etc.

Privil. imobiliare.

De aceea ştim că privilegiile asupra mobilelor nu sunt supuse la nicio publicitate(¹).

„Le commerce serait grandement incommodé, zicea Loyseau, même aboli presque tout-à-fait, parce qu'on ne pourrait pas disposer d'une épingle, d'un grain de blé, sans que l'acheteur en pût être évincé par tous les créanciers du vendeur" (²).

Ipoteca mobiliară.

Aceasta nu împedică însă ca unele mobile să poată, prin excepţie, fi ipotecate şi astăzi (art. 1752). Acestea sunt: vasele sau corăbiile (art. 490, 495 urm. C. com.) şi toate acele lucruri mobile care rămân în posesiunea debitorului, cu toate că sunt afectate, ca siguranţă reală, pentru garantarea unei creanţe (art. 480 C. com., etc.)(³).

SECŢIUNEA I

Despre ipotecile legale.

Art. 1753. — Drepturile şi creanţele cari se asigură de lege printr'o ipotecă sunt:

1⁰ Ale femeilor măritate asupra bunurilor bărbatului (art. 1242 urm., 1272, 1281, 1754 urm., 1814 C. civ.);

2⁰ Ale minorilor şi interzişilor, asupra bunurilor tutorului (art. 343, 348, 390, 415 urm., 435, 454, 1762 urm. C. civ.);

3⁰ Ale Statului, ale comunelor şi stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor şi administratorilor comptabili (iar nu *centrali*, după cum din eroare se exprimă textul). (Art. 1725, 1768 C. civ. Art. 2121 C. fr.).

Ştim că, după art. 1749 § 1, ipoteca legală este aceea care ià naştere în virtutea unei dispoziţii speciale a legei, independent de orice convenţie a părţilor. (Vezi *suprà*, p. 553).

Ipotecile legale.

Art. 1753, precum am mai observat *suprà*, p. 553, este incomplect când, enumărând ipotecile legale, le reduce numai la *trei*, căci la această listă trebue să mai adăogăm *încă două*, şi anume: 4⁰ ipoteca legatarilor asupra imobi-

---

(¹) Vezi *suprà*, p. 343, *ad notam*; 365, nota 2; 367 şi 516, nota 3, etc.

(²) Vezi Troplong, *op. cit.*, II, 395, p. 16 (ed. a 4-a, 1845).

(³) Vezi *suprà*, p. 362, nota 2. Cpr. Trib. Vaslui, *Dreptul* din 1911, No. 7.

lelor moștenirei (art. 902 § 2), și 5^0 ipoteca acelora a căror privilegiu imobiliar a degenerat în ipotecă, din cauză că n'a fost conservat în mod regulat (art. 1745). Așa dar, ipotecile legale sunt în număr de *cinci*, iar nu de *trei*, așa că enumerarea art. 1753 nu este complectă. (V. *suprà*, p. 553).

Art. 490, 517 C. com. fr.

In codul francez mai există încă o ipotecă legală a creditorilor, în caz de faliment, asupra imobilelor falitului (art. 490 și 517 C. com. fr.), ceeace la noi nu s'a admis(1).

§ 1. — Despre siguranțele femeilor măritate (ipoteca legală a femeilor măritate).

Ipoteca legală a femeei măritate.

Femeea măritată are o ipotecă legală asupra imobilelor bărbatului său, supusă inscripțiunei și specializărei. Această ipotecă trece, în principiu, la moștenitorii ei, însă ea poate să dispară în prejudiciul acestor din urmă, de câteori bărbatul este uzufructuar al bunurilor femeei și el este pus în posesiunea acestui uzufruct(2).

Art. 1754—1761.

Art. 1754—1761 din codul civil, privitoare la ipoteca legală a femeilor măritate, au fost explicate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 510—530, unde ne mărginim a trimite pe cititori.

Renunțarea femeei la rangul inscripției sale în folosul terților.

Vom adăogà numai că, dacă femeea nu poate nici într'un caz să renunțe, în favoarea bărbatului, la ipoteca sa legală (art. 1281 și 1760), ea poate însă să renunțe la această ipotecă, sau la rangul inscripției sale, în favoarea terților, atunci când însăș legea deroagă dela principiul inalienabilităței (art. 1253)(3).

S'a decis însă de curând (15 Ianuar 1910) că cedarea rangului ipotecei sale legale, pe care femeea o poate face în favoarea terţiilor, atunci când se găseşte în cazurile anume prevăzute de art. 1253 C. civil, nu mai poate aveà loc în cazul când creditorul a dat soţului, în loc de bani, marfă spre a-şi continuà comerciul său, adecă într'alt scop decât acela pentru care cedarea rangului fusese autorizată de justiţie(1); şi, prin urmare, în atare condiţii, cedarea rangului făcută de femee, urmează a fi anulată(2).

---

(1) Vezi însă art. 853 și 858 din codul nostru de comerț.

(2) Cpr. C. Ager, D. P. 1900. 2. 351; Aubry et Rau, III, § 264 *ter*, p. 414 (ed. a 5-a).

(3) Vezi *suprà*, p. 535, text și nota 2. Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1462; *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 85 și *Dreptul* din 1902, No. 8 și 79; Bult. 1904, p. 959 și *Cr. judiciar* din 1905, No. 2, precum și *Dreptul* din 1905, No. 71. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 528 urm. Vezi asupra acestei chestiuni, Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 190 urm. (ed. a 2-a, 1905) și *Dreptul* din 1904, No. 5.

Art. 1814 C. civil. In fine, vom menţionà că ipoteca legală a femeei măritate poate, în baza art. 1814 C. civ., să fie mutată de pe un imobil pe altul, destul fiind ca să se constate de judecători că imobilul ce se oferă a fi supus ipotecei are aceeaş valoare ca şi imobilul asupra căruia se înscrisese ipoteca femeei din capul locului. Transferarea acestei ipoteci trebue să fie menţionată pe marginea primei inscripţiuni(3).

Ce garantează ipoteca legală a femeei. Nu trebue să perdem din vedere că, la noi, femeea nu are o ipotecă legală contra bărbatului său decât pentru *dota ei alienabilă* (art. 1754), iar nu pentru orice acţiune ea ar puteà să aibă în contra lui(4).

Instrăin. fondului dotal p. căutarea sănătăţei soţilor sau a copiilor.

(1) In specie, Trib. Ilfov autorizase cedarea rangului femeei pentru căutarea sănătăţei ei şi a copiilor săi. Deşi art. 1253 din Codul civil nu prevede acest caz printre acele care autoriză înstrăinarea fondului dotal, totuşi atât doctrina cât şi jurisprudenţa admit că înstrăinarea poate aveà loc pentru ca unul din soţi sau amândoi să-şi poată căutà sănătatea. Ar fi straniu, în adevăr, ca soţii sau copiii să fie expuşi a muri, numai dota să remâe intactă şi neatinsă. Vezi în acest sens, Trib. Gorj şi Iaşi, *Dreptul* din 1889, No. 14 şi *Cr. judiciar* din 1903, No. 59 (cu observ. noastră). Mai vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 260 şi p. 296, nota 1, in fine. Vezi, de asemenea, consultaţia ce am dat în favoarea primei Case de economie din Iaşi, publicată în *Dreptul* din 1903, No. 43, p. 354, 355.

(2) Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 16. Vezi şi *suprà*, p. 535. Tot în acest sens s'a pronunţat şi Curtea din Craiova S-a I-a, ca instanţă de trimetere, prin decizia sa din 18 Martie 1911, în afacerea soţilor Mincu şi Toma Blându, afacere în care am pledat noi înşine înaintea Curţei. — *Contrà:* C. Bucureşti, S-a III-a, decizia No. 316 din 15 Decembrie 1907 (decizie casată şi nepublicată).

(3) Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1899, No. 16, pag. 132. Vezi şi *infrà*, explic. art. 1814, p. 731, 732.

(4) Vezi tom. VIII menţionat al Coment. noastre, p. 515 urm.— *Contrà:* Trib. Iaşi, care a decis că *atât după doctrină cât şi după jurisprudenţă* (?) ipoteca femeei garantează nu numai

§ 2.—Despre garanţiile ce sunt obligaţi a dà tutorii în interesul minorilor şi interzişilor.

Art. 1762—1767.

Art. 1762—1767, privitoare la garanţiile minorilor şi interzişilor, au fost explicate în tom. II al Coment. noastre, p. 668—688 (ed. a II-a), unde iarăşi ne mărginim a trimete pe cetitori, spre a nu face repetiţii inutile

Necesitatea de a se abrogà art. 1767 C. civil.

Am văzut *suprà*, p. 326 şi 327 că legea noastră este asupra mai multor puncte defectuoasă în această privinţă: de aceea am cerut, între altele, abrogarea art. 1767 din codul civil, care scuteşte de ipoteca legală pe părinţii ce sunt tutorii copiilor lor. Experienţa ne dovedeşte, în adevăr, că multe averi orfaniceşti au fost nimicite prin negligenţa şi, de multe ori, chiar prin reaua credinţă a unor părinţi denaturaţi. Legea trebue deci schimbată cu o oră mai înainte, căci faptul de a-şi însuşì averea minorilor este o crimă neertată, după cum foarte bine prevede Koranul lui Mahomet.

Koranul lui Mahomet.

Iată, în adevăr, cum se exprimă profetul în această privinţă:

> „Restituiţi orfanilor deveniţi majori, bunurile lor, şi nu le confundaţi cu ale voastre, aceasta fiind o crimă“ (1).

Şi mai departe:

> „Acei cari-şi însuşesc pe nedrept averea orfanilor, introduc focul în sânul lor şi vor fi odată cuprinşi de flăcări arzătoare“ (2).

Până la flăcările infernului de care ne vorbeşte profetul, este însă bine ca legea pozitivă să intervie cu toată rigoarea ei.

---

dota ei, *dar chiar şi averea ei parafernală. Dreptul* din 1906, No. 68 (cu observ. noastră critică). — In Belgia se decide, din contra, că orice acţiune a femeei izvorîtă din căsătorie, fiind garantată prin ipoteca ei, această ipotecă garantează pensia alimentară ce ea a obţinut prin pronunţarea divorţului. Trib. Gand, *Flandre judiciaire* din 1889, p. 203. Această soluţie este cu desăvârşire inadmisibilă în dreptul nostru.

(1) Mahomet, *Koranul*, capit. IV, § 2 (traducerea Kasimirski, Paris, 1873).

(2) *Idem*, capit. IV, § 11.

§ 3.—Despre garanţiile ce sunt obligaţi a dà Statului, comunelor şi stabilimentelor publice, perceptorii şi administratorii comptabili.

Art. 1768. — Ipoteca legală a Statului, a comunelor şi stabilimentelor publice, asupra bunurilor perceptorilor şi administratorilor publici, nu se poate stabilì decât asupra bunurilor prezente, *iar nu şi acelor viitoare.* (Art. 1753, 3°, 1775, 1778 C. civ.).

Independent de privilegiile statornicite de legile speciale, la care ne trimete art. 1725 din codul civil, despre care am vorbit *suprà*, p. 368 urm. (1), Statul, comunele şi stabilimentele publice, adecă acele create pentru gestiunea unui serviciu public, precum sunt de exemplu: ospiciile, spitalurile, azilurile, etc. (2), nu însă şi judeţele, despre care legea nu vorbeşte (3), au o ipotecă legală asupra bunurilor *prezente* nu însă şi *acelor viitoare* ale perceptorilor şi administratorilor lor comptabili (art. 1753, 3° şi 1768), adecă asupra bunurilor acelor funcţionari, cari au gestiunea banilor ai căror comptabili ei sunt.

Deoseb. de codul francez. Această ipotecă nu este generală, ca în Franţa (4), ci specială şi, ca atare, nu poate fi stabilită asupra bunurilor viitoare a acelor funcţionari comptabili.

---

(1) Cpr. asupra acestei materii, Mourlon, III, 1460 *bis*.

Asociaţiile de ordine privată. (2) Nu intră în această categorie instituţiile şi asociaţiile de ordine privată a căror existenţă, ca persoane morale, a fost autorizată *cu titlu de stabiliment de utilitate publică*, precum sunt, de exemplu: societăţile de ajutor mutual, etc., aşa că aceste instituţii nu au o ipotecă legală asupra bunurilor casierilor şi administratorilor lor. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1209; Mourlon, III, 1460; Aubry et Rau, III, § 264 *quater*, p. 415, 416 (ed. a 5-a), şi autorităţile citate acolo; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2121, No. 329, etc.

Judeţele. (3) In codul francez se decide însă contrariul, deşi nici textul fr. nu vorbeşte de judeţe. Vezi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 415, text şi nota 2, precum şi autorităţile citate acolo; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2121, No. 322; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1209.—Judeţele au însă, după unele legiuiri speciale, un privilegiu, care garantează creanţele lor. Vezi, de exemplu, art. 7 din legea de urmăriri dela 1877, reprodus *suprà*, p. 370, etc.

(4) Vezi Aubry et Rau, III, § 264, p. 347 şi § 264 *quater*, p. 418; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2121, No. 349. Vezi şi *infrà*, p. 596, 597.—Statele, comunele şi stabilimentele publice străine nu au o ipotecă legală asupra bunurilor funcţionarilor lor situate în Franţa. Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 346, 347.

Ea nu are rang şi nu-şi produce efectele sale *erga tertios* decât din ziua inscripţiei sale în registrele respective. Art. 1778.

Despre ipoteca legală a legatarilor.

Această ipotecă este prevăzută de art. 902 § 2. Ea este studiată în tom. IV, sub acest text[1].

Depre ipoteca judiciară.

Ipoteca judiciară, care îşi aveà fiinţă în codul Calimach (art. 586 şi 1997 lit. *d*), nu există în dreptul nostru actual. Am văzut însă, *suprà*, p. 327 urm., cu toată discuţia la care această ipotecă a dat loc, că lipsa ei constitue o lacună regretabilă, şi am propus din toată convingerea înfiinţarea ei în dreptul actual[2].

---

[1] Vezi asupra acestei ipoteci, *suprà,* p. 318 şi tom. VIII al Coment. noastre, p. 508. nota 1. Mai vezi Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques,* 6457 urm. şi *Don. et testaments,* 9220 urm. Vezi şi *suprà*, p. 531, nota 1.

[2] S'a decis că ipoteca judiciară neexistând în sistemul ipotecar belgian, o hotărîre pronunţată în Belgia şi învestită cu formula executorie în Franţa, nu poate să producă o ipotecă judiciară în această din urmă ţară, exequatorul dat în Franţa unei hotărîri străine neavând de scop înfiinţarea pentru creditor a unei garanţii pe care legea ţărei în care el s'a judecat n'o recunoaşte, ci numai realizarea în Franţa a drepturilor ce rezultă pentru acest creditor dintr'o hotărîre pronunţată în ţară străină. Trib. Douai, *Dreptul* din 1911, No. 1, p. 8 (cu observ. noastră). Această sentinţă este cu desăvârşire interesantă pentru noi, căci ipoteca judiciară neexistând nici în codul nostru, de aici rezultă că o hotărîre emanată dela judecătorii români şi care s'ar executà în Franţa, n'ar produce acolo ipoteca judiciară admisă de codul francez.

Dr. internaţional în privinţa ipotecei judiciare. Controversă.

Deşi această chestiune este controversată, ca tot ce se atinge de dreptul internaţional privat, totuşi credem, după matură reflexie, că soluţia de mai sus, admisă de către tribunalul din Douai, este singură juridică, pentrucă o hotărîre nu poate să producă în ţară străină alte efecte decât acele ce produce în ţara în care a fost pronunţată. Vezi în acest sens, Despagnet, *Pr. de droit international privé*, 414, p. 1174 (ed. a 5-a); Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v⁰ *Jugement étranger*, 251; Surville et Arthuys, *Cours élément. de droit international privé*, pag. 475, nota 1 (ed. a 5-a din 1910);

Despre ipoteca testamentară.

Ipoteca testamentară.

Art. 44 din legea ipotecară belgiană, pe care codul nostru nu l-a reprodus, înființează ipoteca testamentară, care există și în codul Calimach (art. 586), și care are de scop garantarea legatelor lăsate de defunct (¹).

SECȚIUNEA II

Despre ipotecile convenționale

Persoanele cari pot constitui o ipotecă convențională.

Art. 1769. — Cine are capacitatea de a înstrăinà un imobil poate a-l și ipotecà. (Art. 401, 430, 454, 538, 834, 948, 950 urm.,

---

Weiss, *Tr. th. et pratique de droit international privé*, V, p. 625, text și nota 2; Moreau, *Effets internationaux des jugements en matière civile*, p. 128; Laurent, *Droit civil international*, VII, 373; P. Fiore, *Diritto internazionale privato*, 233, p. 323, 324 (ed. ital. din 1874); Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypotèhques*, 15286 urm., etc. — *Contrà:* Milhaud, *Pr. de droit international privé dans leur application aux privilèges et hypothèques*, p. 221 urm. (ed. din 1885); Paturet, *Privil. et hypothèques en droit international privé*, p. 190; Pillet, *Pr. de droit international privé*, No. 302, *in fine*, p. 543, 544; T. Huc, XIII, 242, 243, p. 299; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 882; Vareilles-Sommières, *L'hypothèque judiciaire*, etc., 138 urm. (ed. din 1871), etc.

Ce trebue să decidem în ipoteza inversă? O hotărîre pronunțată în Franța sau în Italia, unde ipoteca judiciară își are, din contra, ființă (art. 2123 C. fr., 1970—1973 C. italian), fi-va ea garantată prin această ipotecă in România, unde ipoteca judiciară este necunoscută? Negativa este în afară de orice îndoială, pentrucă judecătorii străini nu pot conferì o ipotecă asupra bunurilor situate în țara noastră, asemenea ipotecă neputând fi creată decât de legea română. Or, această lege nu cunoaște ipoteca judiciară. Apoi, desființarea ipotecei judiciare având de obiect menținerea drepturilor creditorilor chirografari, se consideră, în genere, ca de ordine publică și aparține, ca atare, statutului teritorial. Ipoteca judiciară nu poate deci să rezulte dintr'o hotărîre străină, decât sub condiția ca această ipotecă să fie admisă atât de legea țărei în care hotărîrea se aduce la îndeplinire, cât și de acea în care ea este pronunțată. Vezi Despagnet, *op.* și *loco cit.;* Laurent, *op.* și *loco cit.;* Pand. fr., v⁰ *cit.*, 15284, etc.

(¹) Vezi *suprà*, p. 317, 318, text și nota 1, și pag. 552.

1248, 1265, 1306, 1535, 1749, 1770 urm. C. civ. Art. 12, 16, 724, 726 C. com. Art. 2124 C. fr. Art. 73 L. ipotec. belgiană din 1851).

Capacitatea de a înstrăină.

După acest text, ipoteca convențională nu poate fi constituită decât de acei cari au capacitatea de a înstrăinà imobilul afectat la această sarcină. Motivele acestei dispoziții sunt lesne de priceput. In adevăr, ipoteca fiind, după cum știm, o dezmembrare a proprietății (v. p. 546), spre a puteà distrage din proprietate unul din elementele care o compun, trebue neapărat a fi proprietar, pentrucă ipoteca poate să conducă la înstrăinarea imobilului sau dreptului ipotecat [1].

Din cele mai sus expuse rezultă următoarele consecințe:

1⁰ Constituitorul ipotecei convenționale trebue să fie proprietarul imobilului ce-și propune a ipotecà;

2⁰ El trebue să aibă capacitatea de a înstrăinà acest imobil.

Cauțiune reală.

Legea nu cere însă ca acel care constitue o ipotecă să fie el însuș debitorul creanței garantate prin acea ipotecă. Un terțiu poate, deci, să constitue o ipotecă pentru garantarea obligației contractată de altul. „*Dare autem quis hypothecam potest, sive pro sua obligatione, sive pro aliena*“,ziceà Marcian (L. 5 § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1). Acesta este cazul unei cauțiuni reale [2]. Art. 905 C. civ. presupune chiar constituirea unei ipoteci pentru garantarea datoriei altuia [3].

1⁰ Calitatea de proprietar în persoana constituitorului ipotecei.

Ipotec. imobilului altuia.

Spre a puteà constituì o ipotecă asupra unui imobil sau unui drept imobiliar, trebue, mai întâi, a fi proprietarul acelui imobil (¹), sau a fi învestit cu dreptul imobiliar ce urmează a fi ipotecat; de unde rezultă că nu se poate, în mod valid, ipotecà un imobil determinat aparţinând altuia (²), soluţie care erà admisă şi la Romani (³).

---

[1] Cpr. Thiry, IV, 492.

[2] Vezi *infrà*, p. 598. In asemenea caz, constituitorul ipotecei nu poate fi urmărit personal asupra bunurilor sale, ci numai asupra imobilului constituit ipotecă. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1292; Gillard, *Constit. de l'hypothèque conventionnelle*, 94, p. 139 urm. Vezi și *surpà*, p. 116, nota 4 și 127.

[3] Cpr. Baudry et Loynes și Gillard, *op.* și *loco suprà cit.*; Guillouard, *Privil. et hypothèques*, II, 934; Thézard, *Idem*, 47; Beudant, *op. cit.*, II, 631, p. 123, 124; Aubry et Rau, III, § 266 *ab initio*, p. 439 (ed. a 5-a); Dalloz, *Noveau C. civil annoté*, IV, art. 2132, No. 1 urm. Vezi și *infrà*, p. 598.

Ipotec. lucrului altuia sub Regul. organ.

In dreptul nostru anterior, nici nu puteà să fie vorba de ipotecarea lucrului altuia, pentrucă judecătorii erau obligaţi, prin Regul. organice ale ambelor ţări, a cercetà titlurile de proprietate ale debitorilor şi a nu permite ipoteca de câteori li se păreà că debitorul nu erà proprietar (⁴).

Dr. actual.

Astăzi, totul fiind lăsat la iniţiativa părţilor, se poate foarte bine întâmplà, dacă creditorul este negligent, ca debitorul să ipoteceze lucrul altuia.

Nevalid. ipotecărei lucrului altuia.

Ipoteca lucrului altuia, fiind astăzi nulă *ab initio*, nu poate fi validată prin întâmplarea unor evenimente ulterioare (argument din art. 1775, după care debitorul nu poate

---

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1901, consid. dela p. 1302; Aubry et Rau, III, § 266, p. 439; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 5.

(²) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 440; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1304; P. Pont, *Idem*, II, 624, 625; Thézard, *Idem*, 48; Colmet de Santerre, IX, 92 *bis* III; Planiol, II, 2793; T. Huc, XIII, 202; Beudant, *op. cit.*, I, 341, text şi nota 1 şi II, 634 urm.; Gillard, *op. cit.*, 96, p. 142; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 18 urm.

(³) L. 15 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 6, Cod, *Si aliena res pignori*, etc. 8, 16.

Stelionat. Art. 653 urm. Pr. civ.

Vinderea sau ipotecarea cu ştiinţă a lucrului altuia, se numeşte în codul fr. *stelionat* (art. 2059 C. civ. fr.), şi dădea loc la constrângerea corporală înaintea abrogărei acestei constrângeri prin legea fr. din 1867 (art. 2059 C. civ. fr.). Stelionarii sau stelionatarii, adecă acei cari s'au făcut culpabili de stelionat, mai sunt încă excluşi dela beneficiul cesiunei bunurilor (art. 800, 5⁰ Pr. civ. fr.) şi dela beneficiul reabilitărei în materie de faliment (art. 612 C. com. fr.). Cpr. Trib. Neamţ, *Cr. judiciar* din 1902, No. 52. — La noi, numai art. 653 Pr. civ. vorbeşte de stelionari, excluzându-i dela beneficiul cesiunei bunurilor. Incât priveşte vechiul drept francez, vezi asupra stelionatului, Domat, *Lois civiles*, III, No. 21, p. 392 (ed. Carré). „*Si quis rem alienam mihi pignori dederit sciens prudensque, vel si quis alii obligatam mihi obligavit, nec me de hoc certioraverit, eodem crimine (stellionatus) plectetur*". (L. 36, § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7). Vezi şi L. 1, Cod, *De crimine stellionatus*, 9, 34, etc.

(⁴) Vezi Regul. organice ale ambelor ţări, textual citate *infrà*, p. 621, 622. Cpr. Al. Degré, *Dreptul* din 1898, No. 47, p. 408.

să ipoteceze bunurile sale viitoare, adecă acelea ce nu-i aparţin încă) (1).

Astfel, ipoteca nu va fi validată prin împrejurarea că proprietarul imobilului ipotecat ar deveni moştenitorul universal sau cu titlu universal al constituitorului ipotecei; nici prin împrejurarea că constituitorul ei ar fi devenit mai târziu proprietarul imobilului ipotecat (2).

Cazul când debitorul ar deveni mai târziu proprietarul imobil. ipotecat.

Mai mult încă, se decide, în genere, că acel care nu este actualmente proprietarul unui imobil nu poate să-l ipoteceze în mod valid, nici chiar sub condiţia exprimată în act că va deveni mai târziu proprietarul acelui imobil (3).

Persoanele cari pot propune nulitatea. Controversă.

Ipoteca emanată dela o persoană, care nu este proprietara imobilului *(a non domino)*, fiind lovită de o nulitate radicală şi absolută, orice persoană interesată poate să propue nulitatea ei (4). Aceste persoane sunt nu numai proprietarul imobilului şi reprezentanţii săi, pentru care ipoteca se consideră ca neavenită (5), ci şi terţii cărora constituitorul ipotecei ar fi vândut sau ipotecat din nou imobilul în chestiune, după ce el a devenit proprietarul lui (6).

---

(1) Planiol II, 2794; Laurent, XXX. 471; Baudry et Loynes. *op. cit.*, II, 1305 urm.; P. Pont, *Idem*, II, 628 urm.; Marton, *Idem*, III, 953 şi 1002 urm.; André, *op. cit.*, 502, pag. 201; Thiry, IV, 493; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 19. — *Contrà:* Gillard, *op. cit.*, 97 urm., p. 143 urm.; Guillouard, *op. cit.*, II, 937 urm.; Troplong, *Idem*, II, 521.

(2) Beudant, *op. cit.*, I, 141, nota 1 şi II, 636; Aubry et Rau, III, § 266, p. 440, şi autorităţile citate în nota precedentă. Cpr. Cas. fr. şi C. Montpellier, Sirey, 92. 1. 289; D. P. 92. 1. 327; Sirey, 96.2. 128; D. C. 97.2. 269; C. Dijon, Sirey, D. P. 55. 2. 218; Sirey, 55. 2. 403, etc.

(3) Laurent, XXX, 472; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1307 şi 1381; Aubry et Rau, III, § 266, pag. 440, 441. — *Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 96 *bis* III; Gillard, *op. cit.*, 99 şi 104; Troplong, *op. cit.*, II, 528. Cpr. L. 16 § 7, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: *„Aliena res utiliter potest obligari sub conditione,* **si debitoris facta fuerit**".

(4) Planiol, II, 2795; Beudant, *op. cit.*, II, 636, etc.

(5) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 44, 45, şi autorităţile citate acolo.

(6) Aubry et Rau. III, § 266, pag. 442, text şi nota 8; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1312; P. Pont, *Idem*, II, 627; Laurent, XXX, 470; Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 56 urm.; C. Dijon, Sirey, 55. 2. 403. — *Contrà:* Merlin, *Quest. de droit*,

Constituitorul ipotecei. Controversă.

Nulitatea ar puteà fi propusă chiar de însuş constituitorul ipotecei, după ce el a devenit proprietarul imobilului ipotecat, fie pe cale de achiziţie, fie prin moştenire(1); şi aceasta chiar dacă constituitorul ipotecei ar fi fost de rea credinţă (2).

Aplic. art. 1025.

Creditorii, cari ar vedeà însă ipoteca lor astfel anulată, ar puteà, din cauza micşorărei siguranţei lor, să ceară dela debitor restituirea imediată a creanţei lor, prin aplicarea art. 1025, dacă acesta nu le dă o altă siguranţă (3).

Proprietar sub condiţie suspensivă.

Nu trebue să confundăm cu ipoteca lucrului altuia, cazul când constituitorul ipotecei ar fi proprietar sub o condiţie suspensivă, pentrucă asemenea ipotecă ar fi validă, în baza retroactivităţei îndeplinirei condiţiei (art. 1015) (4).

Ipoteca constituită de uzufructuar.

Nu trebue, de asemenea, să asimilăm ipoteca constituită a *non domino* acelei constituită într'un mod general şi fără restricţii asupra unui imobil, de către uzufructuarul acestui imobil, căci uzufructul imobiliar fiind susceptibil de ipotecă (art. 1750, 2°), este de principiu că, în asemenea caz, constituitorul a înţeles să-şi ipoteceze numai acest drept (5).

Proprietarul în indiviziune.

Incât priveşte pe proprietarul în indiviziune, ştim că

---

v° Hypothèque, § 4 *bis*; Troplong, *op. cit*, II, 522 urm., care arată că chestiunea erà controversată şi între interpreţii dreptului roman.

(1) Thiry, IV, 494; Laurent, XXX, 470; Arntz, IV, 1794; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1311; Martou, *Idem*, III, 1002; P. Pont, *Idem*, II, 630; Thézard, *Idem*, 50; Aubry et Rau, III, § 266, p. 443; Cas. fr. D. P. 92. 1. 327 (motive).—*Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 92 *bis* III urm.; Troplong, *op. cit.*, II, 517 urm.; Gillard, *op. cit.*, 97 urm.; Trib. Neufchâteau, *Pasicrisie belge*, 75. 3. 139, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op.* şi *loco cit.* — *Contrà:* Aubry et Rau, III, § 266, p. 443 (ed. a 5-a).

(3) Cpr. Aubry et Rau, *loco suprà cit.*, p. 443.

Cumpărător cu pact de răscumpărare. Controversă.

(4) Cpr. Planiol, II, 2796. — Jurisprudenţa a făcut aplicarea acestui principiu la constituirea unei ipoteci de către un cumpărător cu pact de răscumpărare, în intervalul care s'a strecurat între înstrăinarea şi răscumpărarea imobilului. Cpr. Planiol, II, 2797 şi deciziile citate de acest autor. — *Contrà:* C. Paris şi Cas. fr. Sirey, 71. 2. 193; D. P. 73. 2. 133; Sirey, 71. 1. 118; D. P. 73. 1. 321, etc.

(5) Aubry et Rau, III, § 266, pag. 440, nota 3 *ter* (ed. a 5-a); Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 60 urm.; C. Chambéry, D. P. 91. 2. 307.

el poate să constitue o ipotecă asupra părței sale indivize, şi că validitatea acestei ipoteci atârnă de rezultatul împărţelei. (Vezi *suprà*, p. 556, 557 şi *infrà*. p. 705).

Aplic. art. 786.

El poate să ipoteceze şi imobilul întreg, cu toate că el nu este proprietarul lui excluziv, şi această ipotecă va fi validă prin efectul declarativ al împărţelei, dacă acest imobil este pus în întregimea lui în lotul moştenitorului care l-a ipotecat, sau dacă el a devenit adjudecatarul imobilului întreg prin licitaţie (art. 786) (¹).

Soarta înstrăinărilor consimţite de moştenitorul aparent. Controversă.

Ştim de asemenea că, printr'o derogare dela principiile generale, o jurisprudenţă aproape constantă declară valide înstrăinările cu titlu oneros ale imobilelor moştenirei, consimţite de către moştenitorul aparent sau putativ, atunci când terţiul dobânditor este de bună credinţă (²), adecă când el

---

(¹) Planiol, II, 2798; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1320; Guillouard, *Idem*, II, 949 urm.; Thézard, *Idem*, 52; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 445, 446; Dalloz. *op. cit.*, IV, art. 2124, No. 66 urm., etc.

(²) Vezi Cas. rom. Bult. 1902, p. 305 şi *Cr. judiciar* din 1902, No. 60 (cu observ. noastră); *Dreptul* din 1902, No. 32; *Dreptul* din 1911, No. 12, pag. 91 şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 20 (cu observ. noastră): Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* 1903, No. 49: C. Iaşi şi Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 30; din 1906, No. 77 şi din 1907, No. 29 şi 47. Judecăt. ocol. Codăeşti, *Cr. judiciar* din 1911, No. 24. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1907, p. 1058 şi *Cr. judiciar* din 1907, No. 66, 74, etc.: Cas. fr. Sirey, 86. 1. 120: D. P. 86. 1. 310: C. Orléans, Caen, Pau, etc., D. P. 94. 2. 402; Sirey, 98. 2. 82: D. P. 99. 1. 137 (sub Cas.), precum şi alte decizii citate de Baudry et Wahl, *Successions*, I, p. 709, 710, nota 5 (ed. a 3-a). Vezi şi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, pag. 260 urm. (ed. a 2-a, 1905).— *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1881, No. 48; Trib. Ilfov şi Prahova, *Dreptul* din 1903, No. 28 şi *Cr. judiciar* din 1905, No. 26 (cu observ. noastră); Cas. belg. D. P. 79. 2. 35; Sirey, 79. 2. 108 şi alte decizii belgiene citate de Baudry et Wahl, *Successions*, I, p. 711, nota 3 (ed. a 3-a): Trib. Bonneville, *Dreptul* din 1881, No. 48, pag. 385 (cu observ. noastră); C. Rennes, Sirey, 44. 2. 450 (decizie motivată într'un mod remarcabil); Em. Dan, *Cr. judiciar* din 1907, No. 66; T. Huc, I, 452 şi V, 272 urm.; Planiol, II, 2060: Thiry, II, 115, pag. 127 urm.; Baudry et Wahl, *Successions*, I, 936, p. 711 urm. (ed. a 3-a); Hureaux, *Tr. du droit de successions*, III, 201, p. 249 urm. (ed. din 1868); Le Sellyer, *Comment. historique et pratique sur le titre des successions*, I, 499, p. 514

a crezut că moştenitorul aparent erà proprietar definitiv şi irevocabil (1): ceea ce este o chestie de fapt de domeniul excluziv al instanţelor de fond (2).

Soarta ipotecilor constituite de moştenitorul aparent. Controversă.

Din cele mai sus expuse rezultă că şi constituirile de ipoteci făcute în aceleaşi condiţii, urmează a fi validate (3), afară poate de cazul în care creditorul, care a acceptat ipoteca, ar fi fost din cale afară imprudent şi n'ar fi luat cunoştinţă de viciul posesiunei constituitorului ipotecei, atunci când acel viciu puteà lesne fi cunoscut (4).

---

urm. (ed. din 1892); Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 954, p. 60; Mourlon, I, 495; Marcadé, I, art. 137, No. 472 urm.; Laurent, IX, 555 urm.; Troplong, *Vente*, II, 960 şi *Privil. et hypothèques*, II, 468, p. 182 (ed. a 4-a, 1845); M. A. Dumitrescu, *Codul de comerciu comentat*, II, 97, p. 98 urm., etc. Vezi asupra acestei controverse celebre, *supra*, p. 201, nota 1, precum şi t. I al Coment. noastre, p. 523, 524 (ed. a 2-a); tom. III, partea 1-a, p. 314, *ad notam* (ed. a 2-a); tom. VI, p. 475 urm.; tom. VII, p. 555, *ad notam*: tom. VIII, p. 845: tom. IX, p. 200, nota 3, etc. Mai vezi Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 7054 urm. şi *Successions*, 2148 urm., etc.

(1) *„Bonæ fidei emptor esse videtur, qui ignoravit eam rem alienam esse, aut putavit eum qui vendidit, jus vendendi habere“.* (L. 109, Dig., *De verborum significatione*, 50, 16).

(2) Cas. rom. Bult. 1907, pag. 1058 şi *Cr. judiciar* din 1907, No. 66: ***Dreptul*** din 1911, No. 12, pag. 91 şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 20, p. 154.

(3) Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 316 (speţa a 2-a); D. P. 1900. 1. 33 (cu nota lui Sarrut); *Pand. Périod.* 1901. 1. 209 (cu nota lui I. Charmont, profesor la Montpellier). Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, p. 476, nota 4.

(4) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2124, No. 86.

Validitatea actelor emanate dela moştenitorul aparent în dreptul nostru anterior.

In dreptul nostru anterior, actele de înstrăinare făcute *de bună credinţă* de către moştenitorul aparent par a fi fost recunoscute ca valide. Iată, în adevăr, cum se exprimă Andr. Donici, capit. 36 (despre moştenirea cea prin diată), § 15, *in fine:* „Cel ce va fi stăpânind cu bună credinţă *va întoarce moştenirea întru stare în care se va fi aflând în vremea ce i s'au făcut cererea*, fără a întoarce rodurile, şi fără a răspunde de greşelele ce va fi făcut“. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1907, No. 47, p. 392.

Art. 117 C. civ.

Art. 117 din codul civil actual dispune, de asemenea, că dacă absentul se iveşte, sau dacă existenţa lui este dovedită, chiar şi după punerea în posesiune definitivă, el îşi primeşte averea *în starea în care se găseşte*, precum şi preţul bunurilor înstrăinate din ea, sau cele cumpărate cu preţul averei

Soarta ipotecei constituită de un proprietar prête-nom.

Jurisprudența și doctrina validează, de asemenea, ipoteca constituită de o persoană care erà proprietarul aparent al unui imobil, în virtutea unui titlu regulat și ostensibil, chiar în caz când acea persoană n'ar fi fost, după un act secret, decât un nume împrumutat *(un prête-nom)* al adevăratului proprietar (¹). Această soluție se întemeiază pe art. 1175, după care actul secret nu este opozabil terților. Aceasta lasă însă a se presupune că terții, în momentul când au tratat cu moștenitorul aparent, n'au cunoscut actul secret dintre părți, căci dacă l-au cunoscut, ei nu se pot plânge, fiind singuri responsabili de dauna ce sufăr din această cauză (²).

Inadmisibilitatea validității ipotecei constituite de un moștenitor aparent.

Soluția după care ipoteca constituită de un moștenitor aparent sau putativ ar fi validă, este însă, după părerea noastră, cu desăvârșire inadmisibilă. In adevăr, din punctul de vedere al textelor, nimeni nu poate transmite altuia mai multe drepturi decât are el însuș (art. 1770, 1803 C. civ., 565 Pr. civ.). Or, moștenitorul aparent nu este proprietar, fiindcă este obligat a cedà locul său unui terțiu, în baza petiției de ereditate exercitată de acest terțiu. Ipoteca cons-

---

celei vândute, *fără a puteà urmărì acea avere, dacă va fi trecut la o a treia persoană* (aceste ultime cuvinte lipsind din art. 132 corespunzător francez). Acesta este unul din textele ce se invoacă spre a se susține validitatea înstrăinărilor emanate dela moștenitorul sau eredele aparent. (Vezi Gr. Vulturescu, *op. cit.*, p. 261, ed. a 2-a). Am văzut însă în tom. I al Coment. noastre, p. 523 (ed. a 2-a), că art. 117 din codul civil, consacrând o regulă specială și excepțională în materie de absență, această regulă nu poate fi întinsă la alte cazuri. Acest text nu ajunge spre a se validà înstrăinările consimțite de moștenitorul aparent, de oarece jurisprudența noastră, pe care am semnalat-o pag. 577, nota 2, mai cere încă și *buna credință din partea terțiului* (ba încă unii mai cer buna credință și din partea moștenitorului), condiție pe care art. 117 menționat n'o prevede.

(¹) Aubry et Rau, III, § 266, p. 448, text și nota 24; Gillard, *op. cit.*, 127, pag. 239, 240; P. Pont, *op. cit.*, II, 631; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2124, No. 88, și autoritățile citate acolo.

(²) Gillard, *op. cit.*, 127, p. 240; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1321, No. 10; Laurent, XIX, 192. Vezi și tom. VII al Coment. noastre, p. 166, text și notele 3, 5.

tituită de dânsul este deci nulă, o dezmembrare a proprietăţei neputând fi concedată de acela care nu are plenitudinea dreptului primordial.

Aceeaş soluţie este admisibilă şi din punctul de vedere al principiilor, dreptul de proprietate fiind absolut şi perpetuu. Moştenitorul adevărat n'a putut deci fi deposedat de lucrul său, fără voinţa sa, şi prin constituirea unei ipoteci emanată dela un uzurpator.

In fine, interesul social cere ca dreptul de proprietate să fie apărat în mod serios.

Dar, la acest sistem, strict juridic, se obiectează eroarea invincibilă şi buna credinţă a creditorului ipotecar, a cărui situaţie ar fi din toate punctele de vedere demnă de interes. La aceasta se poate răspunde că buna credinţă a terţiilor, cari au contractat cu moştenitorul aparent, nu poate să nimicească viciul originar al acestui din urmă, buna credinţă neputând să producă decât efectele admise de lege, adecă: dobândirea fructelor (art. 485), şi scurtarea termenului prescripţiei (art. 1895 urm.), iar nici într'un caz transferarea imediată şi irevocabilă a proprietăţei. Strict şi juridic vorbind, nici înstrăinările totale, nici ipotecile emanate dela un moştenitor aparent, nu pot deci fi menţinute (¹).

Aplic. art. 1770.

Nu trebue însă asimilat unui proprietar aparent, posesorul cu titlu particular al cărui titlu, viciat din capul locului, a fost mai în urmă anulat, căci ipotecile constituite de acest posesor sunt desfiinţate prin anularea titlului său (art. 1770) (²).

Capacitatea de a puteà înstrăinà.

Am văzut *suprà*, p. 573, că spre a puteà constituì o ipotecă asupra unui imobil, trebue, mai întâiu de toate, a fi proprietarul acestui imobil. O a doua condiţie necesară spre a puteà constituì o ipotecă, este capacitatea de a puteà înstrăinà imobilul care urmează a fi grevat.

(¹) Vezi Daniel de Folleville, *Essai sur la vente de la chose d'autrui*, *Revue pratique de droit français*, tom. 35 (anul 1873), p. 266, 267; Gillard, *Constitution de l'hypothèque conventionnelle*, 126, p. 234 urm., etc.—Cu toate acestea, art. 933 § 2 din codul italian consacră principiul admis de jurisprudenţă.

(²) Dalloz, *op, cit.*, IV, art. 2124, No. 92 şi art. 2125, No. 39 urm. Cpr. Cas. fr. şi C. Paris, D. P. 47. 4. 432; D. P. 73. 2. 124.

2⁰ Capacitatea de a puteà înstrăinà, cerută în persoana constituitorului ipotecei.

Capacitatea de a dispune.

Spre a puteà ipotecà trebue a aveà, în al doilea loc, capacitatea de a dispune de dreptul imobiliar ce se ipotecează, proprietatea sau uzufructul imobilului, pentrucă a ipotecà însemnează a înstrăinà cel puţin în mod indirect, ipoteca cuprinzând în sine dreptul de a vinde imobilul ipotecat.

Capacitatea de a înstrăinà nu trebue confundată cu acea de a contractà obligaţii.

Minorul emancipat.

Astfel, minorul emancipat se poate obligà în limitele actelor de administraţie (art. 427), fără a puteà însă să dispue de averea sa (art. 430). Minorul emancipat poate deci cere anularea ipotecilor consimţite de dânsul, fără îndeplinirea formelor cerute de lege pentru minorii neemancipaţi (1).

Femeea măritată separată de bunuri. Art. 1265.

De asemenea, femeea măritată, separată de bunuri, are libera administraţie a avutului său şi chiar dreptul de a înstrăinà mobilele sale, având însă nevoe pentru înstrăinarea imobilelor de autorizarea bărbatului sau a justiţiei (art. 1265).

Persoanele cari au numai capacitatea de a se obligà.

Persoanele care au numai capacitatea de a se obligà, fără a aveà pe acea de a înstrăinà, nu pot deci să constituească o ipotecă convenţională (2).

Aplic. art. 1164.

(1) Cas. rom. Bult, S-a 1, 1879, p. 186. — Anularea ipotecei din partea minorului nu invalidează însă actul ca simplă creanţă, dacă suma împrumutată i-a folosit, şi aceasta în baza principiului că nimene nu se poate înavuţi în detrimentul altuia (art. 1164). Cas. rom. Bult. S-a 1, 1881, ultimul considerent dela p. 185. Vezi şi *infrà*, p. 584.

(2) Beudant, *op. cit.*, II, 638, p. 128.

Art. 12 C. com.

Minorul autorizat a face comerţ poate însă ipotecà şi înstrăinà imobilele sale pentru tot ce priveşte comerţul său, fără a aveà nevoe de o nouă autorizare (art. 12 C. com.).

Art. 16 C. com.

Tot astfel, femeea măritată, autorizată a face comerţ, se poate obligà, fără o nouă autorizare pentru tot ce priveşte comerţul său. Ea poate, în acest scop, să înstrăineze şi să ipoteceze toată averea sa, fără o nouă autorizare, numai bunurile ei dotale neputând fi înstrăinate şi ipotecate decât în cazurile şi după formele prevăzute de codul civil (art. 16 C. com.).

Art. 514 Pr. civ.

In fine, este nulă de drept *orice înstrăinare* a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierei comandamentului prealabil (art. 514 Pr. civ.). Vezi p. 558, *ad notam* şi p. 660.

Ipotec. imobil. urmărit.

In privinţa ipotecărei acestui imobil, se decide în genere

Aşa dar, nimene nu poate constitui o ipotecă asupra unui imobil, dacă nu are capacitatea de a-l înstrăinà.

In consecinţă, bunurile femeilor măritate, minorilor, interzişilor, absenţilor, etc., nu pot fi ipotecate decât cu îndeplinirea formelor necesare pentru înstrăinarea lor. Aceasta rezultă din art. 1771. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1771. — Bunurile minorilor şi ale interzişilor nu pot fi ipotecate decât pentru cauzele şi cu formele prescrise de lege (1). (Art. 199, 342 urm., 401, 402, 430, 454, 458 C. civ. Art. 12, 16 C. com. Art. 2126 C. fr. Art. 75 L. ipotec. belgiană din 1851).

Minorii şi interzişii.

In baza acestui text, combinat cu principiile generale,

în Franţa, şi s'a decis şi la noi (Trib. Vaslui, *Cr. judiciar* din 1901, No. 7, sentinţă criticată de noi), că ea este permisă. In adevăr, o asemenea ipotecă nu aduce niciun prejudiciu adjudecatarului, fiindcă după art. 565 Pr. civ., în urma executărei ordonanţei de adjudecare, imobilul rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci la care erà supus. Ea nu aduce, de asemenea, nicio daună creditorilor ipotecari anterior înscrişi, fiindcă ipoteca constituită de debitor nu conferă noului creditor ipotecar decât un rang ulterior. Cât pentru creditorii chirografari, ei sunt totdeauna expuşi, până când vor fi plătiţi, la constituirea de ipoteci din partea debitorului lor. Nu se vede deci pentru ce ipotecarea imobilului ar schimbà situaţia lor. Vezi în acest sens, Beudant, *op. cit.*, II, 639, p. 129; Tissier et Darras, *C. de procéd. civile annoté*, II, art. 686, No. 16; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1545, p. 649, 650 (ed. a 2-a); Boitard, Colmet-Daage et Glasson, *Leçons de procéd. civile*, II, 931 (ed. a 15-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1340; T. Huc, XIII, 258; Aubry et Rau, III, § 266, p. 458, text şi nota 37 (ed. a 5-a), etc. — *Contrà:* Glasson, *Précis th. et pratique de procéd. civile*, II, p. 278 şi nota 1, p. 422 în *Leçons de procéd. civile de Boitard et Colmet-Daage;* Gillard, *op. cit.*, 164, pag. 290 urm.; Mironescu, *Revizuirea codului de procedură civilă*, pag. 168, text şi nota 219. Credem că această din urmă soluţie este singură admisibilă în dreptul nostru. Vezi observ. ce am publicat în *Cr. judiciar* din 1901, No. 7 asupra unei sentinţe a Trib. din Vaslui, pronunţată în sens contrar. Mai vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 185, nota 1 şi tom. VIII, pag. 588, nota 1. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, anul 1886, p. 15.

(1) Este de observat că textul nostru nu vorbeşte, ca acel francez, de bunurile absenţilor, ceeace face că el este mai bine redactat. Vezi *infrà*, p. 583, nota 3.

bunurile minorilor şi ale interzişilor nu pot fi ipotecate decât cu autorizarea consiliului de familie, aprobată de justiţie (art. 401, 402, 430 C. civil).

Femeea măritată.

Bunurile femeilor măritate nu pot fi ipotecate decât cu autorizarea bărbatului sau a justiţiei (art. 199)[1].

Tatăl administrator legal.

In privinţa chestiunei de a se şti dacă tatăl administrator legal poate, şi cu ce forme anume, să ipoteceze imobilele copilului său minor, ea este controversată[2].

Art. 112 C. civ.

Acei trimeşi în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, nu pot să ipoteceze bunurile absentului, ei neputând face decât acte de administraţie[3].

Art. 117.

Cât pentru acei trimeşi în posesiunea definitivă, se decide că ipotecile constituite de ei rămân valide, chiar în urma reîntoarcerei absentului (argument din art. 117 C. civil)[4].

Ipotecă legală.

Regulele de mai sus sunt aplicabile numai ipotecilor convenţionale, nu însă şi acelor legale, cari lovesc bunurile incapabililor. In adevăr, aceste din urmă ipoteci fiind stabilite de lege, voinţa proprietarilor bunurilor grevate nu joacă niciun rol în privinţa stabilirei acestor ipoteci (¹).

---

[1] In privinţa imobilelor dotale, se decide, în genere, deşi chestiunea este controversată, că clauza convenţiei matrimoniale, care permite înstrăinarea fondului dotal, nu atrage, în genere, facultatea de a-l ipotecă, pentrucă ipoteca este mai periculoasă decât înstrăinarea directă. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 263, nota 5 şi *suprà*, p. 556, nota 1.

[2] Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 499, nota 1 (ed. a 2-a) şi tom. IX, p. 675, 676, text şi nota 1, precum şi observaţiile ce am publicat asupra unor sentinţe a trib. din Gex şi din Buzău, în *Cr. judiciar* din 1900, No. 42 şi din 1904, No. 6.— Tribunalul civil din Albi a decis că tatăl, administrator legal al bunurilor copiilor săi minori, poate să ipoteceze imobilele acestor din urmă, fără autorizarea consiliului de familie şi a justiţiei. *Dreptul* din 1910, No. 11, p. 92. In privinţa consiliului de familie, autorizarea lui nu poate fi cerută în specie, pentrucă asemenea consiliu nu există în timpul căsătoriei. Cât pentru autorizarea justiţiei, ea este, după părerea noastră, necesară în specie. Cpr. Trib. Buzău, *Cr. judiciar* din 1904, No. 61 (cu observ. noastră).

Deoseb. de redacţie de codul francez.

[3] Cpr. Planiol, II, 2778. — Art. 2126 din codul fr. dispune însă că, la caz de necesitate, bunurile absentului pot fi ipotecate de câteori moştenitorii prezumptivi sunt trimeşi în posesiunea provizorie a bunurilor sale, în virtutea unei hotărîri, adecă cu autorizarea justiţiei. Toţi autorii recunosc însă că acest text este rău redactat. Vezi Planiol, II, 2278, nota 1, p. 863 (ed. a 5-a); Acollas, III, p. 716. Cpr. art. 75 din legea ipotecară belgiană şi art. 1771 din codul nostru, cari sunt mai bine redactate. Vezi *suprà*, p. 582, nota 1.

[4] Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 514, text şi nota 3 (ed. a 2-a).

Nulitate relativă. Confirmarea expresă.

Ipoteca constituită de un incapabil este anulabilă, însă nulitatea fiind în specie relativă, numai incapabilul poate s'o propue, şi această nulitate poate fi acoperită prin confirmarea lui, în urma încetărei incapacităţei sale (art. 1167 § 2) (²).

Aplic. art. 1900. Confirmarea tacită

Acţiunea în anulare se prescrie, în specie, prin *zece* ani din ziua încetărei incapacităţei (art. 1900) (³). Aceasta este o confirmare tacită (⁴).

Aplic. art. 1164.

Se poate ca incapabilul să anuleze ipoteca şi, cu toate acestea, să fie condamnat a restitui suma împrumutată, în virtutea acţiunei *de in rem verso* (art. 1164). Aceasta se va întâmplà de câteori împrumutul a folosit incapabilului, căci altfel el s'ar înavuţi în detrimentul împrumutătorului, ceeace nici într'un caz nu-i este permis (⁵).

Constituirea unei ipoteci din partea acelora cari au asupra imobilului un drept condiţional, sau rezolubil, sau supus unei acţiuni în anulare.

Art. 1770. — Acei cari au asupra unui imobil un drept suspens prin o condiţie, sau rezolubil în oarecare cazuri, sau supus la o acţiune în resciziune, nu pot consimţi decât o ipotecă supusă aceloraşi condiţiuni, sau aceloraşi resciziuni. (Art. 117, 769, 830, 834, 1017, 1019, 1020, 1021, 1157 urm., 1365, 1377, 1776, 1781, 1803 C. civ. Art. 2125 C. fr. Art. 74 L. ipotec. belgiană din 1851).

Drepturi eventuale.

Pentru a constitui o ipotecă asupra unui imobil, nu este numai decât nevoe de a fi proprietarul lui actual şi

---

(¹) Cpr. Beudant, *op. cit.*, II, 641, p. 130.

(²) Beudant, *op. cit.*, II, 642, p. 131; Planiol, II, 2773; Aubry et Rau, III, § 266, p. 453: Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2127, No. 87 urm., etc.

(³) Planiol, *loco cit.;* Thezard, *op. cit.*, 56; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2127, No. 99, etc.

(⁴) Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 70, 71. Cpr. Judecăt. ocol. Suraia (Putna), *Cr. judiciar* din 1910, No. 28 (cu observ. noastră).

(⁵) Vezi *suprà*, p. 581, nota 1.

definitiv, căci și acel care are un drept *eventual* la proprietatea unui imobil poate să-l ipoteceze (1).

Drepturi supuse unei condiții suspensive sau rezolutorii.

Nu este, de asemenea, numai decât nevoe pentru validitatea ipotecei ca dreptul constituitorului să fie pur și simplu. El poate fi supus unor anume modalități. Art. 1770 dispune, în adevăr, că ipoteca poate fi constituită și de acela care are asupra imobilului un drept supus unei condiții suspensive, sau rezolubil în oarecare cazuri, sau supus la o acțiune în anulare.

Soarta ipotecilor constituite de acela a cărui proprietate este anulată.

Astfel, ipoteca constituită de acela a cărui titlu de proprietate este anulat pentru cauză de violență, eroare sau dol, cade ca fiind constituită *a non domino;* însă de câteori nulitatea este pronunțată după însăș cererea constituitorului, ipoteca constituită de dânsul asupra imobilului dobândit în virtutea actului anulat, trebue să fie menținută în virtutea principiului după care nimeni nu poate, prin faptul său, să aducă vreo atingere dreptului concedat de el (2).

Condiția suspensivă.

Dacă constituitorul ipotecei este proprietar sub o condiție suspensivă, soarta ipotecei va atârnà de îndeplinirea sau neîndeplinirea condiției (3). Ipoteca este deci condițională, ca și dreptul constituitorului ei. Aceasta nu este decât aplicarea regulei cunoscute: *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet.* (Art. 1803 C. civ.) (4).

Condiția rezolutorie.

Proprietarul imobilului, al cărui drept este supus unei condiţii rezolutorie, poate şi el să ipoteceze imobilul ce are sub o atare condiţie; însă, îndeplinindu-se condiţia, ipoteca va cădeà prin aplicarea adagiului cunoscut: *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis*, a cărui aplicare se găseşte în art. 1770 (1).

---

(1) S'a decis însă, cu drept cuvânt, că atunci când printr'o acțiune în simulație se constată că cumpărătorul aparent al unui imobil nu devenise în realitate proprietarul lui, ipoteca constituită de el asupra acestui imobil nu are nici-o valoare, indiferent dacă creditorul ipotecar erà sau nu de bună credință; căci, în specie, cumpărătorul neavând niciun drept asupra acestui imobil, n'a putut în mod valid să constituiască o ipotecă asupra lui. Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1886, p. 867.

(2) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2125, No. 47, 48.

(3) Astfel, s'a decis că ipoteca constituită în interval dela data ordonanței de adjudecare și până la judecarea recursului, se menține sau cade, după cum recursul se respinge sau se admite. Cas. rom. Bult. 1904, p 298.

C. Calimach, Art. 580 și 1521.

(4) L. 54, Dig.. *De diversis regulis juris antiqui*, 50, 17. „Deobște nu poate nimene să deà altuia mai multe drituri decât acelea ce el însuș are“, zice art. 580 din codul Calimach (442 C. austriac). Vezi și art. 1521 din acelaș cod (art. 1138 C. austriac). Vezi *infrà*, p. 707 și *suprà*, p. 551.

Ipoteca constituită de cumpărătorul cu pact de răscumpărare.

Astfel, în caz de vânzarea unui imobil cu pact de răscumpărare, cumpărătorul va puteà să ipoteceze imobilul cumpărat de dânsul, însă această ipotecă va cădeà, dacă vânzătorul îşi exercită dreptul de răscumpărare în termenul stipulat, pentrucă prin îndeplinirea condiţiei rezolutorii, cumpărătorul este presupus că n'a fost niciodată proprietarul zisului imobil (2).

Ipoteca constituită de vânzătorul cu pact de răscumpărare. Controversă.

Nu numai cumpărătorul, dar şi vânzătorul cu pact de răscumpărare poate să ipoteceze imobilul vândut, înainte de a-şi fi exercitat pactul de răscumpărare, şi ipoteca va fi, în specie, validă, dacă el sau moştenitorii lui exercită dreptul de răscumpărare în termenul stipulat prin convenţie (argument din art. 1375 şi 1378 C. civil) (3).

Pentru ca un imobil vândut cu pact de răscumpărare, să poată servì de bază sigură unei ipoteci, trebue deci ca atât vânzătorul cât şi cumpărătorul s'o constituească împreună (4).

Constituirea ipotecei de către un vânzător al cărui contract e reziliat, etc.

Aceeaş soluţie este aplicabilă ipotecilor constituite de un cumpărător, care ar vedeà mai târziu vânzarea reziliată pentrucă n'a plătit preţul ei, sau de un donatar care ar vedeà donaţiunea revocată pentru survenire de copii dăruitorului (5).

---

(1) Cpr. Trib. Romanaţi, *Dreptul* din 1899, No. 82, p. 664; C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1906, No. 38. Vezi *infrà*, p. 705.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1316, 1319; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2125, No. 20 urm., şi autorităţile citate acolo.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1317; Baudry et Saignat, *Vente*, 639 urm.; Thiry, III, 603; Gillard, *op. cit.*, 108, p. 183 urm.; Planiol, II, 2797; Beudant, *op. cit.*, I, p. 294, nota 1, precum şi autorităţile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 780, nota 2. — *Contrà:* Aubry et Rau, III, § 266, p. 445 (ed. a 5-a); Dalambert, nota în Sirey, 1904. 1. 420, şi alte autorităţi citate în tom. VIII al Coment. noastre, *loco suprà cit.* Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2125, No. 10 urm.

(4) Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 197 (ed. a 2-a).

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1316.

Art. 834.

In caz de revocarea donaţiunei pentru ingratitudine, ipoteca

In baza acestor principii ar trebui ca şi ipoteca constituită de descendentul, care raportează imobilul dăruit, la moştenirea ascendentului dăruitor, să fie desfiinţată, pentrucă dreptul acestui moştenitor erà supus unei rezilieri (facerea raportului). Leginitorul nostru, părăsind însă de astadată codul francez, şi reproducând pe acel italian (art. 1016), a admis, prin art. 765, soluţia contrară, pentrucă ipoteca fiind un mijloc puternic de credit, merită aceeaş favoare, pe care o merită înstrăinarea imobilului (¹). Art. 765.

Formele actului cari constată ipoteca convenţională.

Art. 1772. — Ipoteca convenţională nu va puteà fi constituită decât prin act autentic. (Art. 1171, 1747, 1774, 1775, 1776 C. civ. L. pentru autentif. actelor din 1886. Art. 2127 C. fr. Art. 76 L. ipotec. belgiană din 1851).

În legislaţia noastră, ipoteca este un act solemn. Vom vedeà *infrà*, p. 589 motivele acestei dispoziţii. Act. solemn.

Ea nu are însă nevoe de a fi constatată prin însuş actul care constată creanţa garantată, ipoteca putând fi constituită printr'un act separat. Se înţelege dela sine că, în asemenea caz, actul care constată creanţa pentru care s'a constituit o ipotecă, nu are nevoe de a fi autentic; numai ipoteca va trebui să fie dată în formă autentică. Constatarea ipotecei printr'un act separat.

---

constituită de donatar va subzistà, dacă ea a fost constituită înaintea inscrierei extractului cererei de revocare pe marginea actului de transcriere a donaţiunei (art. 834). Baudry et Loynes, *op. cit.*, II. 1316; Guillouard, *Idem*, II, 945; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2126, No. 27 urm. Vezi *infrà*, p. 705, nota 5.

Aceeaşi regulă se aplică, prin analogie, după părerea dominantă, în caz când ipoteca ar fi fost constituită de un moştenitor, care ar fi fost mai în urmă declarat nedemn. Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2126; No. 28, şi autorităţile citate acolo.— *Contrà:* Gillard, *op. cit.* 122, p. 217 urm. Moştenitor nedemn.

Ce trebue să decidem în privinţa ipotecei uzufructului? Stingerea uzufructului aduce ea stingerea ipotecilor existente asupra uzufructului? Vezi *suprà*, p. 561, text şi nota 3. Stingerea uzufructului.

(¹) Vezi în tom. III, partea II, explic. art. 765 şi tom. VIII, p. 787, nota 2. Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1904, No. 68; D. Tăzlăoanu. *Dreptul* din 1904, No. 37, care se referă la părerea noastră.

Făgăduința de a dà o ipotecă. Validitate.

Din împrejurarea că ipoteca este un act solemn, n'ar trebui să se tragă concluzia că și făgăduința de a dà o ipotecă trebue să fie constatată tot în forma autentică, căci aceasta din urmă nu este supusă nici unei solemnități. Făgăduința de ipotecă poate deci fi dată sub orice formă ar fi, de exemplu: printr'o scrisoare, și chiar în mod verbal, rămânând, în asemenea caz, numai dificultatea probei.

O asemenea făgăduință este validă în acest sens, că conferă creditorului o acțiune spre a constrânge pe debitor să-și execute făgăduința sa, sub pedeapsă, la din contra, de a plăti creditorului daune-interese(1).

Spre a fi validă, făgăduința de a dà o ipotecă nu are nevoe de a arătà bunurile ce urmează a fi ipotecate(2).

Act solemn. Neîntrebuințarea vreunui termen sacramental.

Dar dacă făgăduința de a dà o ipotecă nu este necontestat un act solemn, ipoteca este din contra solemnă, fără însă ca ea să ceară întrebuințarea vreunui termen sacramental(3). Ea nu poate, în adevăr, fi constituită decât în forma autentică (art. 1747 și 1772)(4). Această soluție este contrară atât dreptului roman cât și dreptului nostru anterior(5). *Forma dat esse rei.*

C. austriac. Art. 1368 § ultim.

(1) Cpr. Boyer, *Synthèse des lois françaises (C. civil)*, art. 2127, p. 934, și autoritățile citate acolo. „Făgăduința de a dà un amanet sau o ipotecă, nu constitue încă un contract de amanet“, zice art. 1368 § ultim din codul austriac. „*Der vetrag ein Pfand übergeben zu wollen, ist noch kein Pfandvertrag*“.

(2) Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 42.

(3) Cpr. C. Galați, *Dreptul* din 1891, No. 50.

(4) O ipotecă, spre a fi validă, trebue deci să fie constituită prin act autentic. S'a decis, însă, că atunci când unul din exemplarele actului autentic întrunește toate condițiile de validitate, actul nu poate fi declarat nul pentrucă celuilalt exemplar, sau procesului verbal rămas la dosar, îi lipsește vreuna din condițiile de formă prescrise de lege, cum ar fi, de exemplu, lipsa semnăturei judecătorului care a instrumentat, în procesul verbal rămas la dosar. Cas. rom. Revista *Jurisprudența* din 1911, No. 7, p. 107; *Cr. judiciar* din 1911, No. 15, p. 116 și *Dreptul* din 1911, No. 23.

Art. 495 urm. C. com.

Prin excepție, ipoteca maritimă nu are nevoe de a fi constituită prin act autentic, *un act scris*, fie chiar sub semnătură privată, fiind suficient (art. 495 urm. C. com.).

Dr. nostru anterior.

(5) Vezi în privința dreptului nostru anterior, *suprà*, p. 312, 313, text și nota 1, unde am văzut că ipoteca devenea perfectă prin remiterea documentelor în mâna creditorului.

Motivele art. 1772.

Forma autentică, pe care o prescrie art. 1772, are avantajul de a permite creditorului să pue în vânzare imobilul ipotecat, după ce va învestì titlul său cu formula executorie, fără a mai recurge la justiţie spre a dobândì un titlu executor (¹).

C. italian. Art. 1978.

Forma solemnă, asigurând într'un mod mai eficace interesul creditorului, asigură prin aceasta însuş creditul. Va să zică forma ipotecei se explică printr'un interes practic considerabil (²). Cu toate acestea, art. 1978 din codul italian dispune că ipoteca convenţională trebue să fie constituită prin act public *sau prin act sub semnătură privată (per atto pubblico o per scrittura privata)* (³).

L. din 1886.

Formele cu care se vor autentificà ipotecile sunt acele ordinare prevăzute de legea din 1886 pentru autentificarea actelor în genere.

Ipoteca autentificată de agenţii noştri diplomatici din străinătate.

S'a decis, în privinţa unei ipoteci autentificată de agenţii noştri diplomatici din străinătate, că primul secretar al unei legaţiuni române care, în timpul congediului, înlocueşte pe Ministrul plenipotenţiar şi gerează afacerile legaţiunei, în puterea delegaţiei date de Ministerul de externe, are calitatea de a dà autenticitatea actelor ce se prezintă legaţiei spre autentificare, în specie, unei ipoteci, şi că, pentru asemenea

---

Dr. roman.

In privinţa dreptului roman, vezi L. 4 şi L. 34 § 1, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 12, Cod, *eod.* tit., 8, 14; L. 11, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18, etc.

Dr. vechiu fr.

In privinţa dreptului vechiu francez, vezi Esmein, *Études sur les contrats dans le très ancien droit français*, p. 210 urm.

(¹) Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 929 şi *Dreptul* din 1887, No. 9, p. 70. — Curtea din Bucureşti admisese că numai hotărîrile judecătoreşti pot fi învestite cu formule executorie (*Dreptul* din 1886, No. 60, p. 482), însă această decizie, contrară însuş textului art. 1173 C. civil, a fost cu drept cuvânt casată.

(²) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1406; Beudant, *op. cit.*, II, 646. — Vezi însă Planiol (II, 2758), care zice că forma autenticităţei se explică prin efectul tradiţiei vechi. Mai vezi Acollas, III, p. 717, text şi nota 1; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 7195. Pothier (*Coutume d'Orléans*, XX, No. 6 urm.) zice că *ipoteca trebue să fie învestită de autoritatea publică*. Mai vezi Pothier, *Hypothèques*, IX, 10 urm.

(³) Cpr. art. 1368 C. austriac.

autentificare, legea nu cere ca șeful legațiunei sau acel care-l înlocuește să fie asistat de un grefier(¹).

Consulii onorifici.

Dreptul de a instrumentà acte autentice în străinătate îl au nu numai secretarii, atașații și cancelarii agențiilor române (prin delegație) (art. 24 L. din 13 Februarie 1894), dar și consulii noștri onorifici (²).

Consulatele străine din țară.

In fine, s'a mai decis că consulatele străine din România nu puteau altă dată și nu pot nici astăzi instrumentà acte de ipotecă asupra imobilelor din țară (³).

Constituirea ipotecei prin mandatari. Necesitatea unui mandat autentic. Controversă.

Ipoteca poate fi constituită prin mandatari, însă procura va trebuì, în asemenea caz, să fie nu numai specială (art. 1536), dar încă și *autentică*, după cum dispun anume art. 76 § 2 din legea ipotecară belgiană și art. 1217 § 2 din codul olandez (⁴). In adevăr, mandatul formând un tot indivizibil cu actul pentru care a fost dat, trebue să fie supus acelorași condiții la care este supus însuș actul (⁵); și

---

(¹) C. București, *Dreptul* din 1900, No. 17 și *Cr. judiciar* din acelaș an, No. 18. Mai vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1885, No. 31 și Bult. S-a 1-a, 1885, p. 92.— *Contrà:* Trib. Ilfov (sentință infirmată), *Dreptul* din 1899, No. 82.

(²) Cas. rom. și C. București, *Cr. judiciar* din 1904, No. 78 și Bult. 1903, p. 1293. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 191 (ed. a 2-a).

(³) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1880, p. 363.—Tribunalul Dolj a tăgăduit, cu drept cuvânt, consulilor străini, dreptul de a efectuà vânzarea unui imobil situat în România, chiar când acel imobil ar fi proprietatea unui supus al țărei ce reprezintă consulul. Vezi *Dreptul* din 1889, No. 78.

(⁴) Iată în adevăr, cum se exprimă acest text: „Procurele date pentru constituirea unei ipoteci, nu pot fi date decât prin act autentic“. *„Die volmagt tot het verleen van hypotheck moet bij authenticke akte worden verleden“).*

(⁵) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1413, cari, cu această ocazie se referă la părerea noastră: P. Pont, *Idem*, I, 470 și II, 657; Beudant, *op. cit.*, II, 650; Planiol, II, 2243 și 2776; Gillard, *op. cit.*, 231, p. 433 urm.; Mervile, *Revue pratique*, tom. II, anul 1852, p. 97 urm.; Nacu, III, No. 245, p. 720, 721. Vezi asupra acestei chestiuni tom. I al Coment. noastre, p. 219, nota 1 și p. 761, nota 1 (ed. a 2-a); tom. VI, p. 611 urm.; tom. VII, p. 128, text și nota 5; tom. VIII, p. 41 urm.; tom. IX, p. 565, 566, text și nota 1, etc. — *Contrà:* Persil, *Régime hypothécaire*, I, p. 434, No. 6; Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 510; Duranton, XIX, 357 *bis;* Marcadé, *Revue critique*, tom. II, anul 1852, pag. 199 urm.; Pascaud, *Idem*, această soluţie se aplică, pentru identitate de motive, tuturor actelor solemne în genere(1). Apoi, în dreptul nostru, se mai poate trage argument în favoarea autenticităţei procurei şi din art. 1781 C. civil.

Inscripţia ipotecei nu face parte din solemnitatea actului.

Ipoteca mai trebue încă să fie inscrisă, după cum vom vedeà mai la vale (art. 1778 urm.), şi dacă inscrierea se face prin mandatari, procura acestor din urmă va trebui să fie iarăş autentică (art. 1781); însă inscripţia nu face parte din solemnitatea actului, această măsură fiind prescrisă numai în interesul terţiilor(2); de unde s'a tras concluzia foarte juridică că, de câteori debitorul refuză de a cere inscripţia ipotecei conferită de dânsul, nimic nu se opune ca, atât în interesul creditorilor cât şi în acel al terţiilor, inscripţia, a cărui scop este numai publicitatea actului constitutiv al ipotecei, să se îndeplinească în afară şi chiar în contra voinţei debitorului, prin ordinul justiţiei, pe care ea este în drept a-l dà în contradictor cu părţile, faţă cu debitorul, de câteori se constată că ipoteca îşi are existenţa ei legală(3).

In orice caz, nu este nevoe ca procura să cuprindă arătarea imobilelor ce urmează a fi ipotecate(4).

Gerant de afaceri. Controversă.

Imprejurarea că mandatul trebue, în specie, să fie autentic, dovedeşte că ipoteca nu poate fi constituită de către

---

anul 1882, p. 157.; C. Rennes, D. P. 55. 1. 453 (sub Cas.): Trib. Langres, *Gaz. des tribunaux* din 15 April 1898. Vezi asupra acestei chestiuni, care ar trebuì să nu fie controversată, Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2127, No. 76 urm.: Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 7580 urm., Répert. Sirey, v⁰ *Hypothèque*, 1905 urm., şi v⁰ *Mandat*, 78. etc.

(1) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 565.

(2) Cpr. C. Bucureşti, Dreptul din 1910, No. 62 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1886, p. 952 şi *Dreptul* din 1887, No. 14. p. 110 (motive): „Considerând, zice această din urmă decizie, că inscripţia ipotecară nu interesează pe debitor, ci pe alţi creditori, cari ar pretinde că creanţele lor au un drept de preferinţă în imobilul grevat: că, între părţile contractante, ipoteca este validă independent de inscripţie, etc.“.

(3) C. Iaşi, *Dreptul* din 1908, No. 62 (cu observ. noastră). Cpr. C. Nacu, III, p. 748. No. 306, *in fine*. Tot astfel s'a decis de Curtea de casaţie că autentificarea ipotecei, ca act solemn, nu se confundă cu cererea de inscripţie. Vezi Bult. 1898, consid. dela p. 687. Vezi şi *infrà*, p. 622.

(4) Vezi Dalloz, *op. şi loco cit.*, No. 79.

un gerant de afaceri, cu toată controversa ce s'a ivit asupra acestui punct (¹).

Forma consimţimântului creditorului. Controversă.

Dacă s'ar întâmplà ca creditorul să consimtă la ipotecă printr'un act posterior constituirei ei de către debitor (²), ceeace este cu putinţă, pentrucă nicăeri legea nu cere ca acceptarea creditorului să fie concomitentă cu acea a debitorului (³), consimţimântul acestui din urmă ar trebuì, după unii, să fie dat tot în forma autentică, pentrucă ipoteca fiind un act solemn, ambele părţi trebue să deà consimţimântul lor în această formă (⁴).

(¹) Vezi tom V al Coment. noastre, p. 347, nota 2, şi autorităţile citate acolo. Cpr. Demolombe, XXI, 224. — *Contrà:* P. Pont, *Privil. et hypothèques*, I, 470 şi II, 657; Cas. fr. D. P. 76. 1. 97; Sirey, 76. 1. 273.

(²) In orice caz, creditorul va trebuì să consimtă, fie odată cu constituirea actului de ipotecă, fie mai în urmă, căci altfel ipoteca ar fi nulă. Cas. rom. Bult. 1889, p. 1047. — Şi aceasta, după unele decizii, chiar dacă în urmă s'ar fi prezentat creditorul sau chiar ambele părţi spre a cere inscrierea ipotecei. Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1883, p. 639 şi 821; Trib. Ilfov şi Muscel, *Dreptul* din 1886, No. 23 şi din 1888, No. 37. — *Contrà:* Cas. rom. şi C. Bucureşti, Bult. 1888, pag. 1031 şi *Dreptul* din 1886, No. 23 şi din 1888, No. 37; Cas. Roma, *La Legge* din 1881, 1, 434; Martou, *op. cit.*, III, 982 *ter*, p. 87, etc.

(³) In asemenea caz, acceptarea creditorului are efect retroactiv până în ziua constituirei actului de ipotecă. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1416, p. 542 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, II, 1001; Aubry et Rau, III, § 266, p. 464, 465; Cas. fr. Sirey, 39. 1, 753; Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 684 şi *Dreptul* din 1886, No. 69, p. 552; Bult. 1890, p. 47; Bult. 1892, p. 479; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1886, No. 23.—*Contrà:* Cas. rom. *Dreptul* din 1883, No. 73, p. 599 şi Bult. S-a 1, 1883, p. 822. Cpr. şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1886, No. 23, p. 176.

(⁴) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1886, p. 684 şi *Dreptul* din 1886, No. 69; Bult. 1890, p. 47; Bult. 1892, p. 479; Laurent, XXX, 438 urm.; Thiry, IV, 505. — *Contrà:* Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1416, cari şi de astădată se referă la părerea noastră; Guillouard, *Idem*, II, 1001; Thézard, *Idem*, 58, 3⁰; Arntz, IV, 1782, p. 320; Aubry et Rau, III, § 266, p. 465; Massé-Vergé, V, § 800, p. 179, nota 4; T. Huc, XIII, 212; Gillard, *op. cit.*, p. 473 urm.; D. C. Popescu, *Dreptul* din 1886, No. 80; Alex. Degré, *Dreptul* din 1887, No. 44, p. 347 urm.; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No. 63 şi din 1886, No. 23; *Dreptul* din 1888, No. 37 şi din 1889, No. 49; Trib. Argeş, *Dreptul* din 1882, No. 38, p. 311 (motive); Trib. Ilfov, *Dreptul* din

Autenticitatea procurei.

Din cele mai sus expuse rezultă că și procura dată de creditor pentru acceptarea ipotecei va trebuì să fie redactată tot în forma autentică (1).

Nulitatea ipotecei consimțită de un mandatar învestit cu o procură neautentică.

Din împrejurarea că ipoteca convențională nu poate să emane decât dela părțile contractante, în persoană sau reprezentate prin mandatari învestiți cu procuri autentice, rezultă că ipoteca constituită de un mandatar învestit numai cu o procură legalizată, este nulă, și că nulitatea poate fi propusă de însuș debitorul, dacă el a fost reprezentat de un mandatar învestit cu o procură neautentică (2).

Validitatea oblig. ca creanță chirografară.

Anularea ipotecei nu împedică însă obligația de a-și aveà ființă ca creanță chirografară, dacă ea întrunește condițiile cerute de lege spre a constituì o creanță.

Acț. în anulare. Competința tribun. situației imobilului.

S'a decis că ipoteca fiind un drept real, acțiunea ei în anulare este tot reală; de unde rezultă că această acțiune trebue introdusă la tribunalul situației imobilului (3). Tot la acel tribunal vor fi introduse și contestațiile ce s'ar aduce actului autentic, fie pe calea principală, fie pe calea incidentală (4).

1897, No. 13; Cas. rom. Bult. 1885, p. 237: Bult. 1888, p. 1031; Bult. 1892, p. 479: C. Douai. Sirey, 1903. 2. 195; Cas. Florența, *La Legge* din 1889, 1, 762; C. de apel din Turin, *La Giurisprudenza (di Torino)*, 1896, p. 591, etc. După aceste din urmă autorități, consimțimântul creditorului ar puteà fi verbal și chiar tacit. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v° *Privil. et hypothèques*. 7307 urm.

(1) Cpr. Thiry, IV, 504. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 347, nota 2. — *Contrà:* C. Focșani și București, *Dreptul* din 1883, No. 34 și din 1889, No. 49, precum și deciziile citate de Arntz, IV, 1789, p. 320 (ed. a 2-a, 1880). Cpr. Duranton, XIX, 357 *bis;* Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 510, etc.

(2) Cas. rom. Bult. S-a 1-a, 1881, p. 513; *Dreptul* din 1881, No. 84 și din 1882, No. 43: Bult. S-a 1-a, 1882, p. 643 și *Dreptul* din 1882, No. 63. Trib. Brăila și C. Focșani, *Dreptul* din 1882. No. 12, p. 119 și *Dreptul* din 1886, No. 50, p. 390. — *Contrà:* C. Focșani, *Dreptul* din 1883. No. 34, p. 280. (In specie, debitorul consimțise în forma autentică, și creditorul intervenise printr'un mandatar fără procură autentică).—Vezi însă în sens contrar acestei din urmă soluții, Cas. rom. *Dreptul* din 1883, No. 73, p. 599 și Bult. Cas. S-a 1, 1883, p. 821.

(3) Trib. Fălciu, *Dreptul* din 1897, No. 50. V. *infrà*, p. 653, n. 3.

(4) Trib. Fălciu, *Dreptul, loco suprà cit.*

Despre ipotecile constituite în țară străină.

Dr. fr. Art. 2128.

După art. 2128 din codul francez. convențiile încheiate în străinătate nu pot niciodată să producă o ipotecă asupra bunurilor situate în Franța, afară de excepțiile admise prin legile politice sau tratatele internaționale.

Dr. nostru. Art. 1789.

In loc de a reproduce această dispoziție inexplicabilă, care este o remășiță a dreptului vechiu fr. (art. 12 al ordonanței din 1629)(1), legea noastră, reproducând pe acea belgiană(2), pe care o complectează prin art. 1789, aplică la ipotecile constituite în țară străină regula: *locus regit actum*.

Art. 1773 și 1789.

Art. 1773 și 1789, cari se ocupă de această materie, au fost explicate în tom. I al Coment. noastre, p. 217 urm. (ed. a 2-a), la care ne mărginim a trimete pe cetitori. (Vezi și *infrà*, p. 650).

Specializarea ipotecei convenționale.—Mențiunile ce trebue să cuprindă actul constitutiv al ipotecei.

Art. 1774. — Ipoteca convențională nu este validă dacă, prin actul ei de constituțiune, nu se specifică anume natura și situațiunea fiecărui imobil al debitorului, asupra căruia se consimte ipoteca creanței. (Art. 1749 § 2, 1772, 1775, 1775, 1776 C. civ. Art. 2129 § 2 C. fr. Art. 78 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1775. — Bunurile viitoare ale debitorului nu pot face obiectul unei ipoteci. (Art. 965, 1768, 1772 C. civ. Art. 2129 § 2 C. fr. Art. 78 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1776. — Ipoteca convențională nu poate fi valabilă decât atunci când suma, pentru care ipoteca este constituită, va fi determinată prin act.

Dacă creanța este condițională, se va menționà condițiunea în inscripțiune. (Art. 948, 965, 1004, 1009, 1015, 1017, 1019, 1746 urm. 1770, 1774, 1781 C. civ. Art. 2132 C. fr. Art. 80 L. ipotec. belgiană din 1851).

---

(1) Vezi Planiol, II, 2766, p. 860, 861 (ed. a 5-a); Acollas, III, p. 748, etc.

L. ipotec. belgiană. Art. 77.

(2) Vezi asupra art. 77 din legea ipotecară belgiană, reprodus cu o mică schimbare de redacție în art. 1773 din codul nostru, Cloes, *Privil. et hypothèques*, III, No. 78 urm., p. 50 urm.; Martou, III, 986 urm., p. 90 urm.; Thiry, IV, 509—511; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 384—386, p. 278 urm., etc. Mai vezi Nacu, III, No. 247 urm., p. 721 urm.

Deoseb. de C. fr.

Legiuitorul nostru n'a admis soluţia dreptului francez, în care unele ipoteci sunt generale. La noi, ca şi în Belgia, toate ipotecile trebue să fie specializate

In ce consistă specializarea.

Specializarea consistă în arătarea naturei şi situaţiei imobilului ipotecat, precum şi în arătarea sumei pentru care se constitue ipoteca.

Arătarea părţilor contractante.

Actul constitutiv al ipotecei trebue să indice, mai întâiu, părţile contractante, adecă debitorul şi creditorul ipotecar, deşi legea n'o cere anume, această menţiune fiind comună tuturor contractelor în genere(¹).

Arătarea naturei şi situaţiei imobilului.

Apoi, actul constitutiv al ipotecei, fie că ipoteca este constituită prin însuş actul care constată creanţa, fie printr'un act autentic posterior, trebue să specifice natura şi situaţia fiecărui imobil ipotecat. Acesta este primul element al specializărei sau specialităţei ipotecei, fără care ea nu poate să existe.

Prin *natura* imobilului se înţelege *specia* lui, adecă: dacă este vorba de o casă, de o moşie, de o vie, un câmp, o pădure, etc.; iar prin *situaţia* imobilului, se înţelege: judeţul, comuna, etc. în care imobilul este situat.

Casă.

Dacă este vorba de o casă, se va arăta oraşul şi strada în care ea este situată, numărul ei, etc.

Moşie.

Dacă este vorba de o moşie, se va arătà numele ei, diferitele părţi şi trupuri cari o compun, judeţul şi comuna în care este situată, etc. (²).

(¹) Cpr. Thiry, IV, 512.

(²) Cpr. Thiry, IV, 512, p. 444. — S'a decis, cu drept cuvânt, că dacă prin contractul de ipotecă, se spune clar că se ipotecează cutare moşie, din cutare judeţ, pe toată întinderea ei, cu toate trupurile, siliştele şi ecaretele ce se află pe ea, fără a se dovedì că debitorul ar mai posedà şi alte moşii cu acelaş nume, în acelaş judeţ, nicio confuzie nu poate să existe asupra imobilului ipotecat, acesta fiind bine specializat în sensul art. 1774. C. Galaţi, *Dreptul* din 1904, No. 68. — S'a mai decis că este suficientă arătarea imobilului ipotecat prin cuvintele „moşia cutare din cutare judeţ“, chiar dacă nu se arată comuna unde suszisa moşie este situată, întinderea şi hotarele ei, când mai cu seamă nu se pretinde că din lipsa acestor indicaţii s'ar fi produs o confuzie sau o îndoială oarecare. Cas. rom. Bult. s-a II, anul 1875, p. 68.

Chestie de fapt.

In orice caz, chestiunea de a se şti dacă titlul constitutiv al ipotecei enunţă sau nu în mod suficient natura şi situaţia

Este deci nulă ipoteca constituită de un debitor asupra tuturor bunurilor ce el posedă într'o comună, fără a se arătà natura bunurilor ipotecate(¹).

Justificarea specializărei.

Principiul specializărei ipotecei, inscris în art. 1774, ocroteşte atât interesul debitorului cât şi acel al creditorului şi al terţiilor. In adevăr, el apără mai întâiu pe debitor contra propriei sale slăbiciuni, căci el neputând să constitue o ipotecă decât asupra unor bunuri anume determinate, el va stabilì o justă proporţie între suma de care are nevoe şi siguranţa ce se cere dela dânsul.

Pe de altă parte, gajul creditorului câştigă în certitudine ceeace perde în întindere, căci lichidarea unor bunuri determinate şi specializate este mai lesnicioasă şi mai puţin costisitoare. In fine, terţii cari vor contractà în viitor cu debitorul, vor puteà mai bine să aprecieze creditul ce merită acest debitor, în urma constituirei unor ipoteci anterioare(²).

Nulitatea ipotecei nespecializată.

Ipoteca nespecializată este nulă, şi nulitatea poate fi invocată nu numai de terţii, cari au interes a înlăturà ipoteca, dar chiar de însuş debitorul sau de moştenitorii săi(³).

Cererea unei noui ipoteci. Controversă.

Chestiunea este însă de a se ştì dacă, în urma anulărei ipotecei pentru lipsă de specializare, creditorul a cărui ipotecă a fost anulată, poate sau nu să ceară o nouă ipotecă specializată de astădată? Această chestiune este controversată (⁴).

Neipotec. bunurilor viitoare. Art. 1775.

Art. 1775 din codul nostru, reproducând art. 78 § 2 din legea ipotecară belgiană, opreşte ipotecarea bunurilor viitoare(⁵), iar art. 1768 dispune că ipoteca legală a Sta-

---

bunurilor ipotecate, este o chestie de fapt, care se apreciază în mod suveran de instanţele de fond. Cas. fr. D. P. 83. 1. 30; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1376; Guillouard, *Idem*, II, 1026; P. Pont, *Idem*, II, 675, şi toţi autorii.

(¹) C. Montpellier şi Cas. fr. D. P. 51. 2. 156; D. P. 52. 1. 131; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 25.

(²) Martou, III, 993, p. 94, 95; Thiry, IV, 512, p. 143, 144, etc.

(³) Laurent, XXX, 512; T. Huc, XIII, 216; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1377; Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2129, No. 40 urm.: C. Bucureşti, *Dreptul* din 1899, No. 56.

(⁴) Vezi în sensul negativei, Martou, *op. cit.*, III, 1100, iar în sensul afirmativei, Laurent, XXX, 513. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2129, No. 54 urm.

C. italian.

(⁵) Conform: art. 1977 C. italian. „*L'ipoteca convenzionale*, zice tului, a comunelor şi a stabilimentelor publice asupra bunurilor perceptorilor şi administratorilor publici, nu se poate stabilì decât asupra bunurilor prezente, *nu însă şi asupra celor viitoare*. In această privinţă codul nostru nu reproduce excepţia pe care o consacră art. 2130 din codul francez (¹). Aceasta nu este decât o consecinţă a specializărei ipotecei, căci, de cele mai multe ori, nu s'ar puteà declarà natura şi situaţia bunurilor viitoare. Această regulă a fost admisă fără nicio excepţie de codul nostru şi de acel belgian, pentrucă excepţia consacrată de art. 2130 din codul francez dă o primă de încurajare risipitorilor şi cămătarilor (²).

Debitorul n'ar puteà să ipoteceze, nici chiar specializându-l, un imobil ce el îşi propune a dobândì în viitor,

---

acest text, *non può costituirsi sui beni futuri*". Fabricele în stare de construcţie nu sunt cuprinse în denumirea de bunuri viitoare. Cas. Florenţa, *Annali della Giurisprudenza italiana*, 81. 1. 61 şi *La Legge* din 81. 1. 305.

(¹) Iată care este, în această privinţă, starea legislaţiei franceze. **Dr. francez.** După ce art. 2129 § 2 fr. dispune că bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, apoi prin excepţie, art. 2130 dispune că cu toate acestea, „dacă bunurile prezente şi libere ale debitorului nu ajung pentru siguranţa creanţei, el poate, arătând această insuficienţă, să consimtă ca fiecare din bunurile ce va dobândì mai în urmă să fie afectate la siguranţa acestei creanţe, pe măsura dobândirei lor". Motivul acestei dispoziţii, pe care legiuitorul nostru n'a admis-o, este că un debitor lipsit actualmente de bunuri, poate să aibă speranţa de a dobândì avere într'un viitor mai mult sau mai puţin depărtat, fie prin moştenire, fie altfel, şi că creditorul să se mulţumească cu aceste bunuri. In asemenea caz, se respectă voinţa comună a părţilor, legea obligându-le însă a-şi exprimà intenţia lor şi motivele pe care se întemeiază această intenţie, spre a nu se înlăturà principiul specializărei.

In vechiul drept francez şi în dreptul roman, lucrurile **Dr. vechiu fr. şi dreptul roman.** viitoare puteau fi ipotecate fără nicio restricţie. Vezi Domat, *Lois civiles*, III, p. 378, No. 5. Cpr. L. 1, Pr., *ab initio*, Dig. *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1, unde se zice: „*Conventio generalis in pignore dando bonorum vel posteà quæsitorum, recepta est*". L. 15, Pr., Dig., *loco cit.*, zice, de asemenea: „*Et quæ nondum sunt, futura tamen sunt, hypothecæ dari possunt, ut fructus pendentes, partus ancillæ, fœtus pecorum, et ea quæ nascuntur, sint hypothecæ obligata*".

(²) Cpr. Thiry, IV, 512, p. 445.

sub condiția de a-l dobândi în realitate, proibiția legei fiind absolută (1).

Determinarea sumei p. care se constitue o ipotecă. Art. 1776.

In fine, art. 1776 cere ca actul constitutiv al ipotecei să determine suma pentru care ipoteca a fost constituită, fiindcă numai prin cunoașterea acestei sume, terții vor puteà să aprecieze creditul ce merită debitorul imobilelor grevate cu ipoteci anterioare. Apoi, inscripția care aduce ipoteca la cunostința publică își găsește elementul său tocmai în actul constitutiv al ipotecei. Arătarea cu preciziune a sumei garantate este deci al doilea element al specializărei ipotecei, fără care ea ar fi nulă (2).

Ipoteca nefiind, decât un drept accesoriu al creanței garantate (v. *suprà*, 546), presupune existența unei obligații valide.

Garantarea prin ipotecă a unei creanțe anulabile.

S'ar puteà chiar garantà prin ipotecă o obligație anulabilă în virtutea unei excepții personale debitorului, precum ar fi, de exemplu: obligația contractată de un minor, de o femee măritată neautorizată, etc., fiindcă o asemenea obligație poate fi cauționată (art. 1653). (Vezi *suprà*, p. 123).

Garantarea obligației altora.

Știm, de asemenea, că se poate constitui o ipotecă nu numai pentru garantarea datoriei sale, dar și pentru garantarea obligațiilor altuia, *sive pro sua obligatione, sive pro aliena* (3).

Garantarea unei oblig. viitoare, eventuale, etc.

Se poate garantà prin ipotecă o datorie viitoare (4), condițională (5) și chiar eventuală (6).

---

(1) Laurent, XXX, 472; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1381; Thézard, *Idem*, 49; Martou, *Idem*, III, 1004; T. Huc, XIII, 220. — *Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 96 *bis* III; Guillouard, *op. cit.*, II, 957; Aubry et Rau, III, § 266, p. 449. Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2129, No. 60, 61, etc.

(2) Cpr. Trib. Brăila, *Dreptul* din 1882, No. 14, p. 119.

(3) Vezi *suprà*, p. 573.

(4) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2132, No. 8 urm., și autoritățile citate acolo.

(5) In asemenea caz, condiția va trebui să fie menționată în inscripție (art. 1776 § 2), și soarta ipotecei va fi legată de soarta convenției principale. Dacă condiția este suspensivă, ipoteca va fi în suspensie ca și obligația principală, îndeplinirea condiției având efect retroactiv atât pentru una cât și pentru alta (art. 1015). Dacă condiția este rezolutorie, îndeplinirea ei desființează și obligația și ipoteca, lucrurile fiind puse în stare de mai înainte. Vezi Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2132, No. 13 urm. Vezi și *suprà*, p. 585, 586.

(6) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1875, consid. dela p. 114; Pla-

Eliminarea art. 2132 fr. din codul nostru.

In fine, art. 2132 din codul francez dispune că ipoteca poate fi constituită pentru asigurarea unei creanțe nedeterminate, pe care creditorul trebue s'o evalueze în mod arbitrar. Această dispoziție a fost eliminată, cu drept cuvânt, atât de legiuitorul belgian cât și de al nostru, ea fiind incompatibilă cu regimul specializărei ipotecei (¹).

Deschiderea de credit p. o sumă determinată.

Art. 80 § ultim din legea ipotecară belgiană permite, în termeni expreși, constituirea unei ipoteci pentru asigurarea unui credit deschis *până la concurența unei sume determinate* (făgăduință de împrumut), pe care cineva se obligă a o dà, adăogând că, în asemenea caz, ipoteca are rang din ziua inscripției sale, fără a se aveà în vedere momentele succesive în care s'au predat banii. (Vezi p. 547 și 614).

Deși acest paragraf a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși constituirea unei asemenea ipoteci ar fi validă și la noi, în baza principiului libertății convențiilor (art. 969), cu toate că aceasta a fost contestat de unii în Franța, în baza art. 1010 (²), ipoteca având, în asemenea caz, rang din ziua inscripției sale, iar nu din ziua realizărei creditului (³). Aceasta dovedește că ipoteca poate luà naștere înaintea dreptului ce ea este menită a garantà. Rămâne însă bine înțeles că această ipotecă nu-și va produce efectele sale decât prin realizarea creanței. Cu alte cuvinte, ipoteca este

---

niol, II, 2652; Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 18 urm. — Dar dacă ipoteca poate fi condițională sau eventuală, până la îndeplinirea condiției sau realizărei creanței, este neapărat ca constituitorul ipotecei să fi continuat a fi proprietar. Cas. rom. Bult. 1889, p. 614.

(¹) Vezi Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, 400, p. 289; Cloes, *op. cit.*, III, 133, p. 84; Martou, *Idem*, III, 1015, *in fine*, p. 114; Laurent, XXX, 526, etc.

(²) Vezi Delvincourt, *Cours de code civil*, III, p. 298 urm. (ed. din 1834); Battur, *Privil. et hypothèques*, II, 283, p. 263 (ed. a 2-a. 1823). Cpr. C. Colmar, Répert. Dalloz, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1321, nota 1.—Delvincourt (*op. cit.*, III, p. 298) numește această ipotecă *preposteră*.

(³) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2132, No. 48 urm. și 89 urm., cum și numeroasele autorități citate acolo. Cpr. Nacu, III, No. 273 urm., p. 731 urm. Mai vezi Gillard, *Constit. de l'hypothqèue conventionelle*, 310, 311, p. 606 urm.; Planiol, II, 2652, p. 829 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1281 urm., etc.

Ipotecă preposteră.

în specie condiţională şi atârnă de formarea anterioară a unui drept principal pe care ea îl garantează. Acesta este cazul unei ipoteci *prepostere*, după cum o numeşte Delvincourt (1).

Intinderea ipotecei la amelioraţiile şi îmbunătăţirile aduse fondului ipotecat.

Art. 1777. — Ipoteca se întinde asupra tuturor amelioraţiunilor survenite în urma constituirei ei, imobilului ipotecat. (Art. 462 urm., 489 urm., 498, 904, 1737, 4°, 1742, 1750, 1774, 1775 C. civ. Art. 2133 C. fr. Art. 45 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851) (2).

Ipoteca, fie legală, fie convenţională (3), se întinde la toate îmbunătăţirile survenite imobilului ipotecat, de orice natură ar fi aceste îmbunătăţiri (4), fie că ele constituesc imobile prin natură sau incorporaţie, fie imobile prin destinaţie (5), afară bine înţeles de cazul unei convenţii contrare, care este validă (6).

Condiţia preposteră.

(1) Vezi *suprà*, p. 599, nota 2.— Incât priveşte condiţia *preposteră*, vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 29.

(2) Cpr. L. 13, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1; L. 18 § 1, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7; Domat, *Lois civiles*, III, p. 380, No. 7 (ed. Carré), etc.

(3) Vezi André, *Régime hypothécaire*. 482, p. 192; Marton, *op. cit.*, II, 726; P. Pont. *Idem*, I, 404; Thézard, *Idem*, 42; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive), etc.

(4) Cpr. Cas. rom. Bult. 1897, p. 1114.

(5) Cpr. Répert. Sirev, v° *Hypothèque*, 219 urm.; Baudrv et Lovnes, *op., cit.*, III, 1944; Thiry, IV, 446; Planiol, II, 2746; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV. art. 2133, No. 2 urm.; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 66, p. 532; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive).

Chestie de fapt.

Chestiunea de a se şti dacă mobilele au devenit sau nu imobile prin destinaţie este o chestie de fapt, de suverană apreciere a instanţelor de fond. Dalloz, *op.* şi *loco suprà cit.*, No. 11.

De câteori imobilul la care aceste lucruri sunt alipite este ipotecat, ele sunt lovite de ipotecă, în calitatea lor de accesorii, fără nicio stipulaţie specială. Indată ce ele sunt deslipite de fond, ele încetează de a fi ipotecate, pentru că-şi reiau calitatea lor de lucruri mobile. Thiry, IV, 446, p. 387, 388. Vezi şi *suprà*, p. 560, 561.

(6) Cpr. C. Bourges, D. P. 93. 2. 428.

Intinderea ipotecei la apele unui izvor.

Astfel, s'a decis, cu drept cuvânt, că ipoteca stabilită asupra unui fond se întinde de drept la apele unui izvor, pe care proprietarul le-a adus de pe un alt fond al său pe fondul ipotecat, ca accesoriul acestui fond(1); că ipoteca se întinde asupra mobilelor cari garnisesc un otel și sunt necesare la exploatarea lui (2); asupra sobelor de zid, de tuciu sau de fer, precum și asupra instalațiilor de lumină (gaz, lumină elecrică) necesare la exploatarea unui otel, etc. (3).

Cazul când îmbunătățirile sunt opera unui terțiu. Controversă.

Imbunătățirile aduse fondului ipotecat sunt, ca accesorii, lovite de ipotecă, chiar dacă emană dela un terțiu detentor (4), și acest terțiu nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar, în caz de urmărirea și adjudecarea imobilului asupra lui, nicio despăgubire pentru valoarea acelor îmbunătățiri, întrucât art. 2175 din codul francez, care consacră principiul contrar, n'a fost reprodus de legiuitorul nostru, și aceasta nu se înțelege dela sine (5).

Quid în privința construcțiilor noi ridicate pe fondul ipotecat? Controversă.

După părerea generală și aceea mai juridică în acelaș timp, ipoteca se întinde nu numai asupra ameliorațiunilor aduse fondului, dar chiar și asupra construcțiilor noi ridicate de debitor pe terenul ipotecat (6), după cum dispune anume art. 1966 din codul italian (1) și art. 370 din codul civil japonez dela 1896. *Quod solo inædificatur, solo cedit.*

---

(1) Cas. fr. D. P. 92. 1. 389: Sirey. 92. 1. 500. Cpr. T. Huc, XIII, 232; Aubry et Rau, III. § 284. p. 669 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III. 1943 *bis*, etc.

(2) Cas. fr. D. P. 87. 1. 293.

(3) Trib. Ilfov și C. București, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 168 (motive) și *Dreptul* din acelaș an, No. 66, p. 532. Vezi *suprà*, p. 556, nota 3 și p. 560, nota 3.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1944; Planiol, II, 2743: Aubry et Rau, III. § 284, p. 670 (ed. a 5-a); Cas. fr. Sirey. 86. 1. 417. D. P. 87. 1. 293: Cas. rom. Bult. 1889, consid. dela p. 166, etc.

(5) Cas. rom. Bult. 1889, p. 165 și *Dreptul* din 1889, No. 24. Vezi și Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 31, p. 248. — *Contrà:* C. București, *Dreptul* din 1888, No. 17 (decizie casată). Vezi *infrà*, rubrica: *Dispoziții comune atât cazului de delăsare cât și cazului de expropriere*, p. 675, 676.

(6) Planiol, II, 2742; Répert. Sirey, v° *Hypothèque*, 228 urm.; Laurent, XXX, 206; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669; André, *op. cit.*, 482, p. 192; Thiry, IV, 446, p. 388; Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 1943; Guillouard, *Idem*, III, 1518; P. Pont. *Idem*, I, 410; Martou, *Idem*, II. 732; C. Nancy (în privința ipotecei legale a femeei măritate), Sirey, 82. 2. 161: C. Aix, Sirey, 89. 1. 49; D. P. 89. 1. 102 (sub

Art. 1737, 4°.

Ipoteca poate însă, în asemenenea caz, fi primată prin privilegiul constructorului (art. 1737, 4°) (2).

Cazul când ipoteca are de obiect numai nuda proprietate.

Dacă s'a ipotecat nuda proprietate a unui imobil a cărui uzufruct aparține unui terțiu, acest uzufruct va fi considerat ca o îmbunătățire, și ipoteca se va întinde asupra lui, atunci când el se va stinge și se va întruni la nuda proprietate (3).

Aluviune.

Art. 1777 se aplică nu numai la ameliorațiunile sau îmbunătățirile propriu zise (datorite mânei omului), dar și la măririle suprafeței fondului ipotecat prin faptul naturei, de exemplu: prin aluviune sau altfel (4).

Art. 489 urm. C. civ.

Aceeaș soluție este admisibilă în privința tuturor lu-

Cas.).— *Contrà:* Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 209 (ed. din 1848); C. Paris, Sirey, 34. 2. 308 și Répert. Dalloz, v° *Privil. et hypothèques*, 472, nota 1. Vezi și alte autorități citate *pro* și *contra* în Dalloz, *Nouveau C. civ. annoté*, IV, art. 2133, No. 20.

(1) *„L'ipoteca si estende a tutti i miglioramenti ed anche* **alle construzioni** *ed altri accessioni del immobile ipotecato"*. Cpr. Cas. Napoli, *La Legge* din 1879, 1, 257. Vezi și art. 94 și 1120 C. german.

(2) Planiol, II, 2742, *in fine*. Vezi asupa privilegiului constructorului, *suprà*, p. 498 urm.

(3) Thiry, IV, 446, p. 388; Martou, *op. cit.*, II, 731; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 594 și III, 1941; Guillouard, *Idem*, III, 1522; P. Pont, *Idem*, I, 407; Aubry et Rau, III, § 284, p. 669, text și nota 2 *bis*. *„Si nuda proprietas pignori data sit, ususfructus qui posteà accreverit, pignori erit"*. (L. 18, Dig., *De pigneratitia actione*, 13, 7).— *Contrà:* Laurent, XXX, 208.

Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde însă asupra fondului însuș, atunci când nuda proprietate se unește cu uzufructul. Laurent, *loco cit.*; Guillouard, *op.* și *loco suprà cit.*; P. Pont, *Idem, loco suprà cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1941; Aubry et Rau, *loco suprà cit.*; Nacu, III, No. 283, *in fine*, p. 734, etc.

(4) Planiol, II, 2744; Thiry, IV, 446, p. 388; Répert. Sirey, v° *Hypothèque*, 213; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1939; Martou, *Idem*, II, 729; P. Pont, *Idem*, I, 406; Guillouard, *Idem*, III, 1515; T. Huc, XIII, 232; Nacu, III, No. 282, p. 733, 734. Vezi și tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 359, nota 1. *„Si fundus hypothecæ datus sit, deinde alluvione major factus est, totus obligatur"*. (L. 16, Pr., Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

crurilor unite, ca accesorii, fondului ipotecat, în baza art. 489 urm. C. civil (1).

Achiziţiile vecine făcute de proprietar.

Nu trebue însă să considerăm ca accesorii ale fondului ipotecat achiziţiile vecine *(contiguës)* făcute de proprietar, cu titlu oneros sau gratuit, acestea nefiind îmbunătăţiri, ci alte imobile noi, alipite pe lângă acel ipotecat (2).

Art. 502. Controversă.

Nu sunt, de asemenea, considerate ca accesorii ale fondului ipotecat, locurile pe care un rîu sau un fluviu le-a părăsit, schimbându-şi vechea sa matcă pe fondul ipotecat (art. 502). Nu se poate zice, în adevăr, că vechia albie a rîului sau fluviului este o îmbunătăţire a terenului ocupat prin albia nouă, acesta fiind un fond deosebit de acel ipotecat. Or, ipoteca nu poate, din cauza specialităţei sale, să se transporte pe alte imobile decât pe acele cari au fost afectate la ipotecă prin actul ei constitutiv (3).

Insule. Controversă.

Aceeaş soluţie ar fi, după unii, admisibilă, în privinţa insulelor formate lângă fondul ipotecat, în ipoteza art. 500 C. civil. Acesta fiind un fond nou, deosebit de acel grevat, nu este afectat la creanţa aceluia care are o ipotecă asupra acestui din urmă fond (1).

---

(1) Thiry, IV, 446, p. 388.

(2) Thiry, *loco cit.;* Baudry et Loynes, III, 1947; Guillouard, *Idem*, III, 1531; Martou, *Idem*, II, 730; P. Pont, *Idem*, I, 411; Gillard, *op. cit.*, 297, p. 583 urm.; T. Huc, XIII, 232; Planiol, II, 2745; Mourlon, III, 1506; Nacu, III, No. 280, p. 733; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 57. — S'a decis însă că achiziţia unui teren, în scopul ca proprietatea riverană să iasă la aliniere, nu poate fi considerată decât ca făcută în interesul şi în folosul fondului principal, şi deci, în folosul proprietarilor acestui fond. O asemenea achiziţie, constituind o amelioraţie sau îmbunătăţire adusă fondului principal, în sensul art. 1777 C. civil, rămâne cuprinsă în ipotecile constituite asupra fondului principal, chiar dacă ar fi survenit în urma acestor ipoteci. Cas. rom. Bult. 1906, p. 1537.

Alinierea străzilor. Dacă este o expropriere sau o servitute.

Şi fiindcă vorbim de *aliniere*, vom menţionà o sentinţă recentă a tribunalului Ilfov, aprobată de noi *(Dreptul* din 1910, No. 18) şi confirmată de Curtea din Bucureşti *(Dreptul* din 1911, No. 20), prin care se pune, cu drept cuvânt, în principiu că alinierea străzilor este prin natura sa juridică o expropriere, iar nu o servitute, de care se deosebeşte şi prin efectele sale; de unde rezultă că ea este supusă principiilor cari reglementează garanţia în materie de vânzare. Vezi în această privinţă observaţia noastră, care însoţeşte sentinţa menţionată, publicată în *Dreptul* din 1910, No. 18, p. 147.

(3) Martou, *op. cit.*, II, 728, p. 337; Laurent, XXX, 205. — *Contrà:* T. Huc, XIII, 332; P. Pont, *op. cit.*, I, 406; Guillouard, *Idem*, III, 1517; Mourlon, III, 1505. Cpr. Baudry et Loynes, III, 1939 *bis*, etc.

Stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat.

In fine, vom mai observà că creditorul ipotecar se foloseşte, în principiu, de stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat. Astfel, în caz de stingerea servituţilor reale existente asupra fondului ipotecat, creditorul ipotecar se foloseşte de mărirea valorei pe care fondul ipotecat o dobândeşte prin efectul stingerei acestor sarcini (2).

Privil. vânzătorului şi al copărtaşilor.

Ştim, de asemenea, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că art. 1777 se aplică privilegiului vânzătorului de imobile (art. 1737, 1^0) (3) şi privilegiului copărtaşilor (4).

Privil. vânzătorului de lucruri mobile neplătite.

Chestiunea este însă de a se ştì dacă privilegiul pe care îl are vânzătorul de lucruri mobile neplătite (art. 1730, 5^0), este sau nu opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost incorporat, este ipotecat.

Această chestiune, care a fost numai enunţată *suprà*, p. 456, nota 2, este controversată; însă se decide în genere că, în asemenea caz, creditorii ipotecari sunt preferaţi vânzătorului de mobile, şi că acest din urmă nu poate să exercite contra creditorilor ipotecari nici privilegiul lui, nici acţiunea rezolutorie, fie că ei sunt anteriori sau posteriori vânzărei. Dreptul de preferinţă de care se bucură creditorii ipotecari, în baza art. 1777, asupra accesoriilor imobiliare ale fondului ce le este ipotecat, fiind un drept real (art. 1746), trebue să primeze privilegiul personal al vânzătorului [1].

---

(1) Persil, *Régime hypothécaire*, I, art. 2133, p. 466 (ed. din 1833): Demolombe, X, 159; Marton, *op. cit.*, II, 729. — *Contrà:* Baudry et Loynes, III, 1939; Guillouard, *Idem*, III, 1516; P. Pont, *Idem*, I, 406: Troplong, *Idem*, II, 553; Laurent, XXX, 204: T. Huc, XIII, 232: Aubry et Rau, III, § 284, p. 667, 668, text şi nota 1 *bis* (ed. a 5-a). Vezi tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, pag. 372, *ad notam*. Vezi şi Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2133, No. 28, 29.

(2) Baudy et Loynes, *op. cit.*, III, 1940: P. Pont, *Idem*, I, 407: Répert. Sirey, v^0 *Hypothèque*, 216: Aubry et Rau, III, § 284, p. 669, text şi nota 2 *bis*, etc.

(3) Vezi *suprà*, p. 487. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 593 şi III, 1948. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2103, No. 67 urm.

(4) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1948.

Excepţie dela regula de mai sus.

Se admite însă o excepţie dela acest principiu pentru cazul când, în momentul stabilirei ipotecei asupra lucrurilor incorporate imobilului, creditorii ipotecari aveau cunoştinţă de drepturile vânzătorului [2].

Creditorii chirografari. Controversa.

Cât pentru creditorii chirografari, se decide, în genere, că privilegiul vânzătorului le este opozabil [3].

SECŢIUNEA III

Despre rangul ipotecilor între ele.

Art. 1778. — Intre creditori, ipoteca, fie legală, fie convenţională, nu are rang decât din ziua inscripţiei sale în registre. (Art. 1724, 1738, 1745, 1748, 1779 urm. C. civ. Art. 2134 C. fr. Art. 81 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1779. — Ipotecile inscrise în registre în aceeaş zi, au

---

[1] Aubry et Rau, III, § 284, p. 670, text şi nota 4; Beudant, *op. cit.*, I, 447, p. 396; P. Pont, *op. cit.*, I, 154, p. 138 (ed. a 3-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, I. 504; Guillouard, *Idem*, III, 1524; Valette, *Idem*, 85. *in fine*, p. 107; Planiol, II. 2616; T. Huc, XIII. 95, p. 117; Cas. fr. Sirey, 87. 1. 154; D. P. 87. 1. 394 (raportor Demangeat); Cas. belg. D. P. 48. 2. 61; C. Alger, D. P. 92. 2. 172; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1882, No. 20, p. 167, 168. — *Contrà:* C. Dijon şi Cas. belg. D. P. 46. 2. 65; Sirey, 46. 2. 148; D. P. 48. 2. 76. Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, I, 113. — După Colmet de Santerre (IX, 32 *bis* VII şi VIII), creditorii ipotecari nu vor fi preferaţi decât atunci când dreptul lor s'a născut în urma imobilizărei lucrului afectat cu privilegiul vânzătorului neplătit, şi în caz când dreptul lor e născut înainte de imobilizare, dacă sunt de bună credinţă. Vezi şi distincţia făcută de Thézard, *Privil. et hypothèques*, 65, p. 94 urm., şi 357, p. 470, 471.

[2] Valette. *op.* şi *loco suprà cit.* Cpr. Beudant, *op. cit.*, I, 447, pag. 396.

[3] Cpr. T. Huc, XIII, 95, p. 116; Baudry et Loynes, *op. cit.*, I, 503; Valette, *op. cit.*, 85, p. 107; Guillouard, *Idem*, I, 405; P. Pont, *Idem*, I, 154; Thézard, *Idem*, 357; Colmet de Santerre, IX, 32 *bis* VI; Planiol, II, 2616; Aubry et Rau, III, § 261, p. 269. Vezi şi *suprà*, p. 456, text şi nota 3. — *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1884, No, 18, p. 141; Cas. fr. şi C. Grenoble, Sirey, 33. 1. 446; Sirey, 33. 2. 462.

acelaş rang. (Art. 1778, 1790 C. civ. Art. 2147 C. fr. Art. 81 § 2 L. ipotec. belgiană din 1851).

Inscripţie. Definiţie.

Inscripţia privilegiilor şi ipotecilor este declaraţia făcută pe registrele publice ale situaţiunei imobilului despre privilegiul sau ipoteca ce există asupra unuia sau mai multor imobile determinate ale debitorului (¹).

In ce consistă inscripţia.

Ea consistă în trecerea într'un anume registru a întregei obligaţii ipotecare şi a ordonanţei de inscripţie, afară de cazul când actul de ipotecă a fost autentificat de tribunalul situaţiei imobilului grevat, în care caz se poate, spre uşurinţa funcţionarilor tribunalului, înscri numai ordonanţa de inscripţie (art. 725 § 2 Pr. civ.). Se înţelege dela sine că nu s'ar puteà cere anularea ipotecei dacă, în acest din urmă caz, pe lângă ordonanţă, s'ar fi trecut în registre şi obligaţia ipotecară, căci ştiut este că: *quod abundat non viciat.*

Art. 1780 urm. C. civ. şi 725 Pr. civ.

Privilegiile imobiliare şi ipotecile, atât cele legale cât şi cele convenţionale, sunt, fără nicio excepţie, supuse inscripţiei în registrele *ad hoc* ale tribunalului situaţiei imobilului grevat, şi ipoteca nu are rang decât din ziua acestei inscripţii în registrele suszisului tribunal (art. 1780 urm. C. civil şi 725 Pr. civ.) (²).

(¹) Cpr. Aubry et Rau, III, § 267, *ab initio*, p. 482 (ed. a 5-a); Thiry, IV, 521; Arntz, IV, 1819, etc.

Măsurile de publicitate interesează ordinea publică.

(²) Această regulă este substanţială şi părţile n'ar puteà renunţà la ea, pentrucă toate măsurile de publicitate prevăzute de lege interesează ordinea publică. De aceea s'a şi decis că femeea nu poate renunţà la inscripţia ipotecei sale legale nici în favoarea soţului ei, nici în favoarea terţiilor. Vezi *suprà*, p. 567.

Derogare dela rangul ipotecar.

S'a decis însă că, deşi publicitatea regimului ipotecar interesează ordinea publică, totuşi debitorul care constitue ipoteca este în drept să stipuleze rangul şi modul de îndestulare al creditorului, şi că, în consecinţă, este validă convenţia ipotecară prin care se prevede că suma împrumutată va aveà rang după o altă sumă determinată inscrisă în registrul de inscripţii. Trib. Roman şi C. Iaşi (în majoritate numai). *Dreptul* din 1898, No. 81, p. 682—684.

Dela reînnoirea inscripţiilor şi perimarea lor.

Se decide, de asemenea, că părţile pot să deroage dela principiile cari privesc reînnoirea inscripţiilor şi perimarea lor (art. 1786). Laurent, XXX. 127; Cas. fr. D. P. 50. 1. 223; Sirey, 50. 1. 510; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1906, No. 84 (cu observ. noastră).

Inscripţia ipotecară fiind singurul mijloc de publicitate

Inscripţia nu este privitoare decât la terţii.

Aceasta nu este însă adevărat *decât în privinţa terţiilor*, căci, în privinţa debitorului şi a reprezentanţilor săi universali, ipoteca îşi produce efectele sale independent de orice inscripţie (1); de unde rezultă că debitorul nu poate nici într'un caz să invoace nulitatea inscripţiei sau lipsa ei (2)

Astfel, dacă presupunem că debitorul a murit, lăsând mai mulţi moştenitori şi un imobil ipotecat, care a căzut în lotul unuia din ei, acest din urmă va puteà fi urmărit ipotecar pentru toată datoria, cu toate că el nu datoreşte decât o parte din ea, deşi această ipotecă n'a fost inscrisă, pentru motivul că inscripţia este cerută numai în interesul terţiilor, nu însă în privinţa constituitorului ipotecei şi a moştenitorilor săi (3).

Semnul cuvântului terţii. Controversă.

Prin *terţii* se înţelege, în specie, achizitorii imobilelor grevate, creditorii privilegiaţi sau ceilalţi creditori ipotecari ai debitorului, şi chiar creditorii chirografari; într'un cuvânt, toţi acei cari au interes a cunoaşte existenţa ipotecei (4).

Neînlocuirea formalităţei inscripţiei prin alte forme.

admis de lege, nu poate fi înlocuită prin alte formalităţi (cpr. Cas. rom. Bult. 1887, ultimul consid. dela p. 203), nici chiar prin cunoştinţa ce terţii ar fi avut despre privilegiu sau ipotecă (analogie din art. 723 Pr. civ.). Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1441; Guillouard, *Idem*, III, 1045; P. Pont, *Idem*, II, 728; Martou, *Idem*, III, 1029; Beudant, *op. cit.*, II, 716. Cpr. C. Galaţi, *Dreptul* din 1889, No. 63.

Frauda terţiilor. Art. 723 § ultim Pr. civ.

Terţii ar puteà însă fi lipsiţi, în caz de fraudă din partea lor, de dreptul de a invocà lipsa inscripţiei, aceeaş soluţie fiind admisă şi în privinţa transcripţiei (art. 723 § ultim. Pr. civ.). Cpr. Baudry et Loynes, P. Pont, Guillouard, *loco suprà cit.*; Aubry et Rau, III, § 267, p. 484 (ed. a 5-a), etc. Vezi *infrà*, p. 747, *ad notam, in fine*.

(1) Planiol, II, 2981; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1438, 1439; Troplong, *Idem*, II, 567; Guillouard, *Idem*, III, 1044; P. Pont, *Idem*, II, 730; Laurent, XXX, 553, etc.

(2) Cpr. C. Limoges, D. P. 89. 2. 31, şi autorii citaţi în nota precedentă. Vezi şi *infrà*, p. 612.

(3) Thiry, IV, 520, p. 451; Planiol, II, 2981; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1439; Guillouard, *Idem*, III, 1044; Aubry et Rau, III, § 267, p. 484, etc. — Inscripţia nefiind cerută decât în interesul terţiilor, nulitatea ei sau lipsa de reînoire (art. 1786) nu poate fi opusă decât de terţii. Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2134, No. 7.

(4) Thiry, IV, 520, p. 454; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1440; P. Pont, *Idem*, II, 729; Guillouard, *Idem*, III, 1043; Troplong, *Idem*, II, 568; Martou, *Idem*, III, 1028; Thézard, *Idem*,

Determinarea rangului ipotecar prin inscripţia sa.

Rangul ipotecei determinându-se prin inscripţia sa, de aici rezultă că între doi creditori ipotecari, acel inscris mai înainte va fi preferat acelui inscris mai în urmă. Aceasta nu este decât aplicarea regulei cunoscute, de care am vorbit de mai multe ori până acum: *Prior tempore, potior jure* (¹).

Cedarea rangului ipotecar.

Nimic nu împedică însă pe un creditor privilegiat sau ipotecar capabil, care are un rang anterior, de a cedà rangul său unui alt creditor inscris posterior asupra aceluiaş imobil, asemenea convenţie fiind perfect validă (²), şi creditorii chi-

---

137, p. 190; Beudant, *op. cit.*, II, 716, p. 178; Planiol, II, 2980; T. Huc, XIII, 253; Aubry et Rau, III, § 267, p. 483 (ed. a 5-a); Colmet de Santerre, IX, 101 *bis* II; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1256, p. 86, nota 5 (ed. a 2-a); Flandin, *Transcription*, II, 1539; Cas. fr. Sirey, 68. 1. 377; D. P. 68. 1. 398. — *Contrà:* Laurent, XXX, 551 (în privinţa creditorilor chirografari).

(¹) Cpr. Planiol, II, 3096; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1436; Aubry et Rau, III, § 291, p. 408. Vezi şi *suprà*, p. 543.

Cheltuelile de urmărire.

Creditorul ipotecar are acelaş rang nu numai în privinţa capitalului şi a procentelor pe *trei* ani (art. 1785), dar şi în privinţa cheltuelilor de urmărire fixate prin actul de ipotecă, când a fost silit a executà acest act, făcând cheltueli cu comunicarea comandamentului, procese-verbale de situaţie, contestaţii la tablouri, etc., şi aceasta chiar dacă, la urma urmei, imobilul nu s'a vândut la licitaţie. C. Bucureşti, ***Dreptul*** din 1907, No. 7, p. 53.

Clauză penală dechizată. L. din 1879, art. 2.

Cheltuelile fixate de părţi pot însă fi reduse, în baza art. 2 din legea dela 1879, asupra clauzei penale, atunci când sunt prea exagerate şi au caracterul unei clauze penale deghizate. C. Iaşi, *Dreptul* din 1902, No. 43, p. 344 (cu observ. noastră).

(²) Cpr. Planiol, II, 3457; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 907; Guillouard, *Idem*, IV, 1704 urm.; Aubry et Rau, III, § 288, pag. 742, text şi nota 3 (ed. a 5-a); Répert. Sirey-Carpentier. v⁰ *Hypothèque*, 2134 urm.

Efectele cesiunei rangului ipotecar.

Cesiunea rangului unei ipotecei işi produce efectele sale nu numai în privinţa capitalului, ci şi în privinţa procentelor datorite pe trei ani creditorului cedent, dacă actul nu mărgineşte cesiunea numai la capital. Cas. rom. şi C. Bucureşti, Bult. S-a 1, 1882, p. 944 şi *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 37.

Formele conv. prin care se cedează rangul ipotecar.

Convenţia prin care un creditor îşi cedează rangul său nu este supusă nici unei condiţii de formă sau de publicitate. Baudry et Loynes, *op.* şi *loco suprà cit.*, p. 18; Cas. fr. D. P. 1901. 1. 321.—Rangul beneficiarilor diverselor cesiuni de anterioritate, consimţite de acelaş creditor, se determină prin data actelor. Baudry et Loynes, *op.* şi *loco cit.*; C. Bourges, rografari nu sunt în drept să conteste cedarea rangului creanţei făcută de către debitorul lor (¹).

Neced. rangului ipotecar din partea femeei măritate.

Numai femeea măritată nu este în drept, în principiu, a cedà rangul ipotecei sale legale, pentrucă, de cele mai multe ori, aceasta ar însemnà a renunţà la însăş ipoteca sa legală, ceeace ea nu poate să facă fără a periclità dota ei alienabilă (²).

Subrogaţia în rangul ipotecar.

Creditorul ipotecar sau privilegiat, care are libera dispoziţie a creanţei garantate, mai poate încă cedà unui alt creditor ipotecar sau chiar chirografar dreptul de a exercità privilegiul sau ipoteca până la concurenţa creanţei cedentului. Această convenţie, cunoscută sub numele de *subrogaţie* (³), este, în privinţa terţiilor, supusă publicităţei (⁴) şi, în special, îndeplinirei formalităţilor prescrise de art. 1393 din codul civil (⁵), deşi soluţia contrară este generalmente

---

Sirey, 1900. 2. 206. — Cesiunea rangului ipotecar nu trebue confundată cu cesiunea ipotecei.

(¹) Cas. rom. Bult. S-a 1, 1882, p. 944.—Cesiunea anteriorităţei rangului nu poate însă aduce nicio daună celorlalţi creditori ipotecari, aceştia putând să opue cesionarului toate decăderile opozabile cedentului. C. din Gand, *La Flandre judiciaire* din 1890, p. 513.

(²) Vezi *suprà*, p. 606, nota 2 şi p. 567.

(³) Cuvântul *subrogaţie* exprimă, în specie, ideea de substituirea unui creditor în locul unui alt creditor ipotecar sau privilegiat, în scopul de a exercità pentru plata propriei sale creanţe drepturile ipotecare sau privilegiate ale acestui din urmă. Cpr. Aubry et Rau, III, § 288, p. 744, nota 5. Vezi în privinţa condiţiilor de validitate ale subrogaţiei, Cas. rom. Bult. 1908, p. 967 şi *Cr. judiciar* din 1905, No. 2, p. 14.

(⁴) Cpr. Ducruet, *Transcription*, No. 41.

(⁵) S'a decis, în adevăr, că lipsa notificărei sau acceptărei cesiunei de către debitor într'un act autentic, are de efect ca creanţa să fie considerată ca făcând încă parte din patrimoniul cedentului, el continuând a fi proprietarul ei faţă de terţii; de unde rezultă că poprirea făcută de creditorul cedentului asupra sumei ce acesta are să primească dela cineva, este valabilă dacă, înainte de efectuarea ei, nu se comunicase cesiunea debitorului, sau nu fusese acceptată de acesta printr'un act autentic. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1899, No. 9 şi din 1900, No. 23. — Din momentul, în adevăr, ce este de principiu că toată averea debitorului este gajul creditorilor săi (art. 1718, 1719), urmează că şi o creanţă ipotecară poate fi urmărită şi poprită în mânile terţiului debitor de către creditorii creditorului ipotecar. Judecăt. ocol. I Buzău, *Dreptul* din 1900, No. 66.

admisă de către autorii francezi, cu toată controversa foarte serioasă care s'a ivit asupra acestui punct (¹).

Art. 1779. Am văzut că ipoteca, fie legală, fie convențională, are rang din ziua inscripției sale în registrele tribunalului situației imobilului. Dacă mai multe ipoteci au fost inscrise asupra aceluiaș imobil în aceeaș zi, toate vor aveà acelaș rang, fără ca ordinea în care s'au făcut inscripțiile să confere vreo preferință (²).

Art. 1779 nu este însă aplicabil în caz când un act de vânzare și o inscripție ipotecară au fost trecute în registre în aceeaș zi (³).

El nu se aplică, de asemenea, la transcriere, în caz când două mutațiuni de proprietate ale aceluiaș imobil au fost trecute în registru în aceeași zi, pentrucă ambii achizitori nu pot fi proprietari ai imobilului, de oarece ambele acte se exlud unul pe altul (⁴).

Incât privește chestiunea de a se ștì dacă se poate sechestrà sau poprì o cambie, vezi Gr. Dimitrescu, *Dreptul* din 1911, No. 23.

(¹) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906; Guillouard, *Idem*, IV, 1701; Aubry et Rau, III, § 288, p. 748; Flandin, *Transcription*, II, 1156, 1157, etc., după cari asemenea cesiune ar fi opozabilă terțiilor numai sub condiția de a aveà dată certă, afară de cazul subrogației în ipoteca legală a femeei măritate.

La noi, asemenea subrogare în ipoteca femeei ar fi cu neputință fiindcă, după cum știm, ea nu poate cedà nici bărbatului său, nici terțiilor, rangul ipotecei sale legale. Vezi *suprà*, p. 567 și 606, nota 2. Mai vezi *suprà*, p. 609 și *infrà*, p. 646.

(²) Cpr. Aubry et Rau, III, § 291, p. 810; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2147, No. 1. — S'a decis însă că, deși două ipoteci fusese inscrise în aceeaș zi, dacă însă inscrierea uneia fusese cerută cu o zi înainte, și neinscrierea ei în acea zi nu poate fi imputată părței, ci tribunalului, care n'a inscris această din urmă ipotecă, sau a inscris-o prea târziu, această din urmă ipotecă trece înaintea celeilalte. C. București, *Dreptul* din 1884, No. 64. — S'a mai decis că creditorul care, prin manoperile întrebuințate, împedică luarea unei inscripții ipotecare cerută de alt creditor în timp util, nu este în drept a se prevalà de prioritatea inscripției sale față de inscripția celuilalt. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1884, No. 31.

(³) T. Huc, XIII, 318; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2073 urm.; Guillouard, *Idem*, IV, 1890 urm, etc.

(⁴) Vezi tom. V al Coment. noastre, pag. 171, nota 2. Cpr.

Aplic. art. 1820 C. civ.

In asemenea caz, preferinţa se va dà aceluia din achizitori care a cerut mai întâi transcrierea, şi anterioritatea rangului se va determinà prin ordinea în care cererea de transcriere a fost trecută în registrul ţinut în acest scop de grefierul tribunalului, conform art. 1820 C. civil (1).

Controversă în codul francez.

Cu toate acestea, chestiunea este controversată în Franţa şi, după unii, preferinţa ar trebui să fie dată actului de achiziţie transcris cel dintâi în registre (2), iar după alţii, aceluia al cărui titlu ar fi dobândit mai întâi dată certă (3).

In fine, alţii lasă chestiunea la aprecierea suverană a tribunalelor (4), ceeace este foarte periculos şi ceeace nu putem admite sub nici un cuvânt, pentrucă o lege bună trebue să lase cât de puţin lucrurile la aprecierea justiţiei. „*Optima lex, quæ minimum relinquit arbitrio judicis; optimus judex qui minimum sibi*“, ziceà Bacon (5).

Contest. numărului de ordine al registrului grefierului.

Se decide însă, în genere, că dovada care rezultă din registrul grefierului, prevăzut de art. 1820, nu este irefragabilă, şi că ea poate fi distrusă prin proba contrară, care va fi în sarcina terţiului interesat a contestà numărul de ordine din registrul grefierului, în caz de eroare sau de fraudă (6).

Verdier, *Transcription*, I, 386, p. 655 (ed. a 2-a); Flandin, *Idem*, II, 920, p. 93; Mourlon, *Idem*, II, 517, p. 154 (ed. din 1862); Pand. fr., v⁰ *Transcription*, 871; C. Paris, D. P. 1901. 2. 287, 288, etc. Vezi şi *infrà*, p. 745.

(1) Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 398, pag. 442 (ed. a 3-a); Flandin, *Transcription*, II, 920 urm., p. 92 urm.; Aubry et Rau, II, § 174, p. 87 (ed. a 5-a); Guillouard, *Privil. et hypothèques*, IV, 1890 urm.; C. Paris, D. P. 1901. 2. 287, 288; Trib. Forcalquier, Sirey, 81. 2. 47. Cpr. art. 123 din legea ipotec. belgiană dela 1851.

(2) Mourlon, *Transcription*, II, 517, p. 154 urm.; Verdier, *Idem*, I, 386 urm., p. 654 urm. (ed. a 2-a); C. Orléans, D. P. 96. 2. 515; Sirey, 98. 2. 25; *Pand. Périod.* 98. 2. 49.

(3) Rivière et Huguet, *Quest. sur la transcription*, 203, 204; Bressolles, *Transcription*, 45, etc.

(4) Cpr. Troplong, *Transcription*, 192, 193. Vezi asupra acestei controverse, Pand. fr., v⁰ *Transcription*, 872 urm., precum şi numeroasele autorităţi citate acolo.

(5) Bacon, *Aforisme*, No. 46.

(6) Guillouard, *op. cit.*, IV, 1894, *in fine*, şi deciziile citate de acest autor; C. Bastia, D. P. 82. 2. 194; Sirey, 83. 2. 9. Cpr. C. Nancy, Sirey, 94. 2. 19, etc.

CAPITOLUL IV

Despre modul inscripţiunei privilegiilor şi ipotecilor.

Publicitatea este un principiu fundamental în materie de privilegii imobiliare şi ipoteci. Ea este sufletul regimului ipotecar modern.

Lărgirea publicităţei de către legiuitorul nostru.

Principiul publicităţei a fost, după cum ştim, lărgit de codul nostru, conform legei belgiene, în interesul terţiilor, pentru ca aceştia să poată, prin inspectarea registrelor, să cunoască creditul fonciar ce merită persoana cu care ei înţeleg a contractà (1).

„*O lege bună sau rea asupra privilegiilor sau ipotecilor şi a exproprierei*, a zis un orator belgian, Savarat, *este viaţa sau moartea creditului fonciar. Dacă voiţi ca cel care, la un moment dat, are nevoe de a se împrumutà să găsească cu uşurinţă şi cu un preţ potrivit, angajându-şi bunurile sale, banii de cari are nevoe, trebue mai înainte de toate să asiguraţi pe împrumutător contra oricăror perderi eventuale*“ (2). Or, publicitatea este cel mai bun mijloc pentru aceasta.

Publicitatea se îndeplineşte prin inscrierea privilegiilor imobiliare şi a ipotecilor în anumite registre, cari sunt publice.

Interesul terţiilor.

Ştim însă că inscripţia nu face parte din solemnitatea actului de ipotecă, această măsură de publicitate fiind prescrisă numai în interesul terţiilor. (Vezi *suprà*, p. 607).

Locul unde se face inscripţia privilegiilor imobiliare şi a ipotecilor.

Art. 1780 § 1. — Inscripţiunile se fac la grefa tribunalului districtului, în care sunt situate bunurile ipotecate (3). (Art. 1738,

---

Ordine publică.

(1) Cpr. C. Iaşi, *Dreptul* din 1886, No. 55 (motive) şi *Dreptul* din 1908, No. 62 (motive). Publicitatea privilegiilor şi ipotecilor interesează deci creditul şi ordinea publică. Cas. rom. Bult. 1887, p. 202 (motive). Vezi şi *suprà*, p. 606, nota 2.

(2) Vezi Lemaire-Boseret (profesor la Liège), *Sûretés réelles*, 34, pag. 16. Vezi şi cuvintele lui Réal, pe care le-am reprodus *suprà*, p. 330, 331.

(3) Şi trebue adaos: Sau supuse privilegiului.

1778, 1779, 1790, 1816 urm. C. civ. Art. 725—728 Pr. civ. Art. 858 C. com. Art. 2146 C. fr. Art. 82 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 725 Pr. civ. — Inscrierea privilegiilor şi ipotecilor se va face în registrul tribunalului unde se află situat bunul nemişcător, potrivit rânduelelor arătate în codul civil. (Art. 1780 urm. C. civil).

In caz când actul al cărui inscriere se cere este autentificat tot la tribunalul situaţiunei nemişcătorului, se va inscrie în registru numai ordonanţa de inscriere. (Art. 726 urm. Pr. civ. Art. 1782 C. civil).

Privilegiile imobiliare şi ipotecile se inscriu la tribunalul situaţiunei imobilului grevat.

Dacă privilegiul sau ipoteca afectează mai multe imobile situate în diferite judeţe, inscripţia se va luà la diferitele tribunale unde se găsesc situate imobilele grevate. Orice inscripţie făcută aiurea este nulă.

Linia de demarcaţie a două judeţe.

Dacă un imobil, de exemplu, o moşie, afectată de privilegiu sau ipotecă, se găseşte pe linia de demarcaţie a două judeţe, inscripţia se va luà la tribunalele ambelor districte (¹).

Art. 495 C. com.

Incât priveşte gajul sau mai bine zis ipoteca vaselor (ipotecă maritimă) vezi art. 495 C. com.

Momentul când trebue luată inscripţia.

Art. 1780 § 2. — Drepturile de privilegii şi ipoteci, cari nu s'ar fi inscris înaintea morţei debitorului, nu vor mai puteà fi inscrise *după trei luni dela deschiderea succesiunei.* (Art. 1784 C. civ.) (²).

Inscripţiunile nu vor produce niciun efect, când vor fi fost luate în intervalul de timp, în cursul căruia actele făcute înaintea deschiderei falimentelor sunt declarate de lege nule (³). (Art. 724, 727 C. com. Art. 2146 C. fr. *modificat.* Art. 82 L. ipotec. belgiană din 1851).

(¹) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2146, No. 4 şi 5.— Vezi însă Nacu (III, No. 300, p. 742), după care inscripţia se va luà la locul unde se găsesc aşezate principalele mijloace de exploatare, precum ar fi, de exemplu, locul unde imobilul este inscris în rolul de contribuţii, etc.

(²) Sau mai bine zis: *în termen de trei luni* dela deschiderea succesiunei. Textul nostru este deci rău redactat. Vezi *infrà*, p. 614.

(³) Această parte a art. 1780 este modificată prin art. 727 C. com., întrucât acest din urmă text este contrar art. 1780 C. civil. Cpr. M. A. Dumitrescu, *Codul de comerţ comentat*, VI, 954, p. 594; Nacu, III, No. 299, p. 741, etc.

Ipoteca constituită p. deschiderea unui credit.

In principiu, inscripţia poate fi cerută îndată după naşterea privilegiului sau ipotecei, şi aceasta chiar atunci când ipoteca este constituită pentru siguranţa unei creanţe eventuale, de exemplu, pentru deschiderea unui credit. (Vezi *suprà*, p. 547 şi 599).

Inscripţia nu poate însă fi cerută înainte de naşterea privilegiului sau ipotecei (¹).

Art. 1743.

Incât priveşte privilegiile pentru cari legea fixează un termen spre luarea inscripţiunei, precum este, de exemplu, privilegiul separaţiei de patrimonii (art. 1743), inscripţia trebue să se facă înlăuntrul acestui termen (termen *ad quem)*.

Moartea, falimentul debitorului, etc.

In privinţa celorlalte privilegii şi a ipotecilor, inscripţia poate, în principiu, fi luată cât timp ele nu sunt încă stinse. Sunt însă evenimente cari opresc cursul inscripţiei. Acestea sunt: moartea sau falimentul debitorului şi transcrierea unui act de înstrăinare a bunurilor grevate de privilegii sau ipoteci.

Aplic. art. 1780 § 2 femeei măritate.

Art. 1780 § 2 este aplicabil şi femeei măritate, aşa că ea poate, în termenul defipt de acest text, să ceară inscrierea ipotecei sale legale, în urma desfacerei căsătoriei prin moarte sau divorţ, căci altfel femeea, pe care legea a voit s'o asigure, ar fi tratată mai rău decât un creditor ordinar, care are o ipotecă convenţională (²).

Moartea debitorului.

Privilegiile şi ipotecile dobândite, însă neinscrise în timpul vieţei debitorului, pot fi inscrise şi în urma morţei sale, dar numai *în lăuntrul termenului de trei luni dela deschiderea moştenirei* (³), fără a se distinge dacă succesiunea

---

(¹) Guillouard, *Privil. et hypothèques*, III, 1119; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1547; P. Pont, *Idem*, II, 870; T. Huc, XIII, 306; Aubry et Rau, III, § 272, p. 539, nota 2 (ed. a 5-a); Cas. fr. D. P. 60. 1. 510; Sirey, 61. 1. 267. etc,

(²) Vezi autorităţile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 525, nota 1, la cari trebue să adăogăm: Trib. Ilfov şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1897, No. 62 şi din 1899, No. 10, p. 80; *Dreptul* din 1905, No. 39, p. 313. — *Contrà:* Trib. Prahova, Buzău şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1893, No. 52, p. 417 şi 421; *Cr. judiciar* din 1901, No. 11, p. 88. Am susţinut şi noi altă dată această din urmă părere (vezi *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, p. 96), însă acum, după matură reflexie, considerăm aceasta ca o eroare. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 524.

(³) Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 850 şi *Dreptul* din 1893, No. 67; *Cr. judiciar* din 1893, No. 80, p. 5.

a fost acceptată pur şi simplu sau sub beneficiu de inventar (1). Creditorul nu poate, în adevăr, prin moartea debitorului său să peardă un drept câştigat. S'a fixat însă un termen de trei luni, pentru ca lichidarea moştenirei să nu rămâe prea mult timp în suspensie, şi pentru ca drepturile creditorilor să fie fixate cât de curând (2).

Soluţia admisă în dreptul nostru.

Aşa dar, în dreptul nostru, privilegiile sau ipotecile dobândite în mod valid în timpul vieţei debitorului, pot în mod util fi inscrise, în urma morţei proprietarului imobilului grevat de aceste sarcini, fie că moştenirea a fost acceptată sub beneficiu de inventar, fie pur şi simplu, fie că ea a fost de-

---

Inscrierea ipotecei femeei măritate.

In baza acestui principiu s'a decis, cu drept cuvânt, că femeea măritată poate, în mod valid, cere inscripţia ipotecei legale pentru asigurarea dotei sale alienabile, în urma desfacerei însoţirei prin moartea soţului ei, în timp de trei luni dela data deschiderei succesiunei. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1897, No. 62 şi din 1899, No. 10. Rămâne însă bine înţeles că ipoteca femeei nu va aveà rang decât dela data inscripţiei sale. Cas. rom. Bult. 1890, pag. 1252 urm.; Bult. 1895, p. 171; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1905, No. 39, etc.

Deoseb. de redacţie de codul francez.

(1) După art. 2146 § 2 din codul francez, a cărui redacţie legiuitorul nostru a părăsit-o, inscripţia nu mai poate fi luată în timp util după moartea debitorului, atunci când moştenirea a fost acceptată sub beneficiu de inventar, şi o parte din doctrină a întins această proibiţie, prin analogie, la succesiunile vacante. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, III, 1150; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1581; P. Pont, *Idem*, II, 916. — *Contrà:* Mourlon, *Transcription*, II, 660, p. 356 urm.; Acollas, III, p. 773, etc. După acest text al codului francez, ipoteca nu poate deci fi inscrisă, în urma morţei defunctului, decât dacă moştenirea sa a fost acceptată pur şi simplu. Motivul acestei dispoziţii este că acceptarea beneficiară sau repudiarea moştenirei făcând să se presupue o stare de insolvabilitate a debitorului defunct, imobilele sale trebue să rămâe aşa cum erau în momentul morţei sale, nici mai mult, nici mai puţin grevate; şi de aceea nu s'a permis unui creditor de a-şi asigurà printr'o inscripţie tardivă un drept de preferinţă în detrimentul celorlalţi creditori. Această dispoziţie fiind însă, cu drept cuvânt, criticată de autori (cpr. Laurent, XXXI, 17; Planiol, II, 3024 urm., etc.), a fost părăsită de legiuitorul belgian şi de al nostru. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1036, p. 137.

(2) Thiry, IV, 523, p. 457; Martou, *op. cit.*, III, 1037, p. 138; Cas. rom., decizia citată, pag. 614, nota 3 (motive). Vezi şi Nacu, III, No. 297, p. 740.

clarată vacantă, însă numai *în termen de trei luni* dela data morței lui *de cujus*. In urma expirărei acestui termen, inscripția nu mai poate aveà loc, și creditorii vor suferì consecințile negligenței lor.

Separația de patrimonii. Art. 1743.

Creditorii defunctului ar mai puteà încă să ceară separația de patrimonii, și să fie plătiți asupra imobilului, în detrimentul terțiilor achizitori, dacă au luat inscripție asupra acestui imobil în termen de șeașe luni dela deschiderea moștenirei (art. 1743). Acesta este al doilea mijloc ce ei au spre a valorificà drepturile lor asupra imobilului defunctului, contra unui terțiu achizitor(¹).

Art. 726, 727 C. com.

După art. 726, 4⁰ (722 vechiu) din codul de comerciu, în caz de faliment al debitorului, ipotecile constituite de dânsul *in urma încetărei plăților*, fie că ele garantează o datorie anterioară sau posterioară încetărei plăților (²), sunt presupuse făcute în frauda creditorilor și, în lipsă de probă contrară (³), se anulează față de masa creditorilor (⁴). Art. 727

(¹) Thiry, *loco suprà cit.*; Martou, *op. cit.*, III, 1040, etc.

(²) Cas. Roma, *Giurisprudenza italiana (Pisa)*, anul 1892, I, p. 436.

(³) Prezumpția de fraudă de care vorbește acest text nu este, în adevăr, ***juris et de jure***, ci ***juris tantum***. C. de apel din Milan, *Diritto commerciale (Rivista diretta dai professori Supino e Serafini, Pisa)*, anul 1891, p. 897.

Numai creditorii pot invocà nulitatea ipotecilor constituite de falit.

(⁴) Aceste ipoteci, fiind nule numai față de masa creditorilor, nulitatea poate fi invocată numai de creditorii cari compun această masă, iar nu de falit, nici de terții; de unde rezultă că, dacă creditorii falitului nu invoacă nulitatea, ipotecile rămân valide. C. de apel din Roma, *Diritto commerciale*, anul 1891, p. 757. — Părerea generală este însă că, odată nulitatea pronunțată, după cererea acelor în drept, ipoteca este nulă ***erga omnes.*** Cu alte cuvinte, numai dreptul de a cere anularea este relativ, nu însă și efectul acțiunei. Planiol, I, 343, p. 133 (ed. a 5-a); I. N. Cezărescu, *Cr. judiciar* din 1902, No. 39, p. 326, 327.

Nulitatea ipotecei nu atrage neapărat nulitatea obligației contractată de falit (Cas. Torino, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 591), nici responsabilitatea coobligațiilor solidari (C. apel din Turin, *La Giurisprudenza di Torino*, anul 1888, p. 127). — Contractele cari au un caracter aleator, nu sunt cuprinse în prezumpția de fraudă de care vorbește art. 726. C. de apel din Brescia, *Diritto commerciale*, anul 1890, p. 143.

Acț. civilă.

Acțiunea prin care se cere anularea actelor făcute de falit

(723 vechiu) din acelaş cod, consacrând o excepţie dela art. 726, adaogă însă că inscripţiile ipotecare, luate în virtutea unui titlu recunoscut valid (¹), nu sunt cuprinse în dispoziţiile art. precedent, *destul fiind ca ele să fie anterioare sentinţei declarative de faliment* (²).

în frauda creditorilor săi este civilă, iar nu comercială; de unde rezultă că dreptul de apel, în asemenea materie, se regulează după legea civilă, iar nu după acea comercială, C. apel Genova, *Diritto commerciale*, anul 1891, p. 928.

(¹) S'a decis că, dacă prin art. 727 (723 vechiul C. com.), se prevede că inscripţiile ipotecare luate în virtutea unui titlu recunoscut valid, chiar în urma încetărei plăţilor, sunt valide, de câteori sunt anterioare declarărei falimentului, aceasta însemnează că inscripţia poate fi luată chiar în urma încetărei plăţilor, în privinţa ipotecilor constituite printr'un titlu valabil înainte de încetarea plăţilor, iar nici decum că s'ar puteà constitui o ipotecă în urma încetărei plăţilor, fie chiar pentru creanţe valabile anterioare, căci asemenea interpretare a art. 727 C. com. ar fi contrară art. 726 § 4, ceeace nu poate fi admis. Cas. rom. Bult. 1891, consid. dela p. 1146, 1147.

Co trebue să se înţeleagă printr'un titlu recunoscut valid.

Prin titlu recunoscut valid se înţelege acela care a fost recunoscut ca atare, şi care nu lasă a se presupune fraudarea creditorilor. C. de apel din Lucca, *Diritto commerciale*, anul 1885, p. 510.—Pentru ca titlul să fie valid, se cere ca el să nu fi fost atacat, sau să fie respinsă pretenţia acelora cari-l atacau. C. apel Cagliari, *Gazeta giuridica* (Napoli), anul 1891, p. 85. — S'a mai decis în Italia, că este valabilă inscripţia ipotecară luată înainte de faliment, însă după acordarea moratorului, în virtutea unui titlu recunoscut înainte ca valid. C. de apel din Venezia, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 98. — Art. 727 din codul de comerţ se referă numai la ipotecile al căror titlu constitutiv este anterior datei încetărei plăţilor. Cas. Torino, *Diritto commerciale*, anul 1892, p. 591 — In fine, s'a mai decis că cunoştinţa creditorilor de încetarea plăţilor debitorului nu este suficientă spre a determinà nulitatea unei inscripţii ipotecare în sensul art. 727 C. com. (710 C. italian). Cas. Florenţa, *Temi Veneta* (Venezia), anul 1893, p. 483. Vezi pentru mai multe detalii asupra art. 727 din codul comercial (710 C. com. ital.), Calamandrei, *Del fallimento*, I, 217, p. 187, 188; Cuzzeri, *Il Codice di commercio italiano*, VII, p. 139 urm.; M. A. Dumitrescu, *Codul de comerţ comentat*, VI, No. 952 urm., p. 593 urm., etc.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1891, No. 32, p. 252. — Această soluţie se aplică atât la ipotecile convenţionale cât şi la acele legale (M. A. Dumitrescu, *Codul de comerciu co-*

Art. 448 C. com. fr.

Art. 448 din codul comercial francez dispune că ipotecile și privilegiile, dobândite în mod valid, vor puteà fi inscrise *până în ziua hotărîrei care declară falimentul*; de unde doctrina și jurisprudența au tras concluzia că inscripția nu poate fi luată în ziua în care s'a declarat falimentul(¹).

Admiterea aceleași soluții în dreptul nostru.

Deși art. 727 din codul nostru comercial nu este atât de clar redactat, totuși soluția este aceeaș și la noi, pentrucă după cum foarte bine observă Curtea din Amiens(²), hotărîrile judecătorești nu cuprind ora, ci numai ziua când ele se pronunță(³).

Cazurile excepționale în cari inscripțiile ipotecare pot fi luate și în urma declarărei falimentului.

Sunt însă cazuri excepționale în cari se pot luà inscripții valide chiar în urma declarărei falimentului. Astfel, dacă presupunem că o moștenire s'a deschis în favoarea falitului și că împărțeala se efectuează în timpul falimentului, o sultă fiind pusă în sarcina debitorului, în asemenea caz, sulta fiind garantată prin privilegiul copărtașului (art. 1737, 3⁰), inscripția va conservà în specie privilegiul, cu toate că ar fi fost luată în urma declarărei falimentului(⁴).

Alt exemplu: Un comerciant declarat în stare de faliment cumpără pe credit un imobil, și masa creditorilor ratifică această cumpărătură; vânzătorul acestui imobil poate să-și inscrie privilegiul său, opozabil masei(⁵).

---

mentat, VI, No. 964, p. 599), și chiar la privilegii, deși art. 727 C. com. nu vorbește de aceste din urmă. Cpr. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, p. 594, 595; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, 2051, p. 1022 (ed. a 4-a, 1910). Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 236, *ad notam*.

(¹) Vezi Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 203 și 281; Thaller, *Tr. élément. de droit commercial*, p. 1021, nota 1 (ed. a 4-a, 1910); Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1563; P. Pont, *Idem*, II, 907; T. Huc, XIII, 310; Planiol, II, 3018; Trib. Bourgagneuf, D. P. 95. 2. 190, etc.

(²) C. Amiens, Sirey, 56. 2. 563; D. P. 57. 2. 35.

(³) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 236, *ad notam*. Cpr. M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 963, p. 598, 599.

(⁴) Thaller, *op. cit.*, 2054, p. 1023; Boistel, *Cours de droit commercial*, 917, p. 687 (ed. a 4-a, 1890); Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 287; Colmet de Santerre, IX, 120 *bis* XVI; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1566; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 967, p. 599, 600, etc.

(⁵) Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, VII, 287, *in fine*; Boistel, *op. și loco suprà cit.*; M. A. Dumitrescu, *op. cit.*, VI, 968, p. 600, etc.

Neaplic. regulelor de mai sus la insolvabilitatea civilă și la cesiunea bunurilor.

Dar dacă falimentul debitorului oprește, în principiu, inscrierea privilegiilor și ipotecilor, această dispoziție nu se aplică insolvabilității necomercianților, nici debitorilor nenorociți, cari au recurs la cesiunea sau abandonarea bunurilor lor (art. 1122 C. civil, 648 urm. Pr. civ.), pentrucă este de principiu că orice proibiție este de strictă interpretare și nu poate fi întinsă prin analogie dela un caz la altul (¹).

Instrăinarea imobilului de către debitor.

Independent de moartea și falimentul debitorului, mai este încă o împrejurare care oprește cursul inscripțiilor. Aceasta este înstrăinarea imobilului de către debitor. In adevăr, de câteori bunul grevat de privilegii sau ipotecei a eșit din patrimoniul debitorului printr'o înstrăinare opozabilă creditorilor săi, adecă transcrisă, nicio inscripție nu mai poate fi luată asupra acestui imobil, cât timp el nu este readus în patrimoniul debitorului prin exercițiul acțiunei pauliane, creditorii chirografari păstrându-și dreptul lor numai asupra imobilelor rămase în patrimoniul debitorului lor (²).

Persoanele cari pot cere inscripția privilegiilor și ipotecilor.

Art. 1781. — Spre a operà inscripțiunea, creditorul și debitorul, în persoană sau prin mandatari învestiți cu procuri autentice, vor prezintà prezidentului tribunalului actul autentic al convențiunei prin care se constitue ipoteca.

Tot odată creditorul va face și alegere de domiciliu, la vreun loc din circumscripția tribunalului. (Art. 97, 1740, 1772, 1782, 1784, 1788, 1804, 1819 C. civ. Art. 2148 C. fr. Art. 83 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate)* (³).

Art. 1782. — Prezidentul, găsind actul învestit cu toate formele cerute de lege pentru inscripțiune, va ordonà inscripțiunea sa, după care se va certificà pe actul original, data și numărul de

---

(¹) Marton, *op. cit.* III, 1046, 1047, p. 144, 145. — In Franța punerea, debitorului în stare de lichidare judiciară oprește, din contra, cursul inscripțiilor (art. 4 L. din 4 Martie 1889). Cpr. Planiol, II, 3016.

(²) Cpr. Planiol, II, 3016; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2146, No. 75, 76. Vezi și *infrà*, p. 643.

(³) Vezi asupra acestui text, Jalouzet, *D'un article du code civil (2148) et de quelques modifications qu'il serait utile d'y apporter* (*étude théorique et pratique sur l'inscription hypothécaire*, Paris, 1879).

ordine sub care s'a inscris in registru. (Art. 1780 urm. C. civ. Art. 725 § 2, 727 Pr. civ.).

Art. 1783. — In toate cazurile de inscripţiune a unei ipotecei legale, sau a unui privilegiu, este destul ca creditorul sau mandatarul său singur, să se prezinte înaintea prezidentului tribunalului şi să ceară inscripţiunea ipotecei sau privilegiului său, în virtutea titlului din care decurge acea ipotecă sau acel privilegiu. (Art. 1753 urm., 1769 urm. C. civil).

Art. 1784. — Inscripţiunile asupra bunurilor unei persoane moarte, pot fi cerute numai de creditor. (Art. 780, 1780, 1781 C. civ. Art. 2149 C. fr. Art. 86 L. ipotec. belgiană din 1851 *ambele modificate)* (1).

Dr. străin.

Codul francez (art. 2148), legea ipotecară belgiană (art. 83) şi codul italian (art. 1981) voesc ca inscripţia să fie luată *numai după cererea creditorului.*

Dr. nostru.

După art. 1781 din codul nostru, cererea de inscripţie se face, în privinţa ipotecilor convenţionale, *de creditor şi debitor*, fie în persoană, fie reprezentaţi de mandatari învestiţi cu procuri autentice şi speciale, inscripţia neputând niciodată să aibă loc din oficiu, de oarece art. 35 din legea belgiană, care obligă în unele cazuri pe conservatorii ipotecilor de a luà inscripţia din oficiu, a fost eliminat de legiuitorul nostru.

Critica legei noastre.

Această măsură este însă prea riguroasă şi prezenţa ambelor părţi nu se explică, cu atât mai mult cu cât toată lumea recunoaşte că o simplă cerere din partea creditorului este suficientă, când este vorba de inscripţia privitoare la procente (art. 1785) şi la reînnoirea inscripţiei (art. 1786). De aceea se şi decide, în genere, că în lipsa unei sancţiuni a art. 1781, inscripţia este validă, deşi ea ar fi fost ordonată numai după cererea uneia din părţi, de exemplu: aceea a creditorului sau chiar a debitorului.

„Considerând, zice Curtea de Casaţie, că inscripţia unei ipoteci, astfel cum o prevede art. 1781 C. civil combinat cu art. 725 Pr. civ., fiind un act de conservare, iar nu de alcătuire al dreptului recunoscut prin actul ipotecar, prezenţa părţei interesate este suficientă spre a operà inscripţia, şi nulitatea ei nu poate fi invocată de terţii decât numai dacă s'ar fi omis de a se pune în cunoştinţă printr'ânsa vreuna din condiţiile cuprinse în actul ipotecar, din a cărei lipsă li s'ar fi cauzat un prejudiciu justificat; considerând că din nimic nu reesă că legiuitorul român, organizând sistemul de publicitate al sarcinilor ipotecare, ar fi înţeles să facă din inscripţie un act solemn, supuse unor formalităţi riguroase, ce sub pedeapsă de nulitate ar urmà a se îndeplini cu ocazia prezentărei părţilor pentru inscrierea contractului ipotecar; considerând că, în vechiul nostru drept, cerinţa ca ambele părţi să fie prezente pentru constituirea valabilă a ipotecei, se explică uşor, de oarece, sub vechea legiuire, ipoteca se constituià prin însăşi această prezentare, neexistând inscripţia ca act deosebit de autentificare; că, nu tot astfel poate fi în legislaţia modernă în care autentificarea, ca act solemn, nu se mai confundă cu cererea de inscriere; că, în lipsa unei sancţiuni, a căutà o interpretare strict literală a art. 1781, spre a socotì nulă inscripţiunea, numai pentrucă prezenţa debitorului nu este formal constatată în efectuarea ei, ar fi a se încurajà de cele mai multe ori reaua credinţă şi frauda, permiţându-se călcarea făţişă a unei convenţiuni încheiată între părţi în toate formele legale, când scopul inscripţiunei nu este de a perfectà actul de ipotecă, ci de a pune în putinţă pe terţii a aveà cunoştinţă de condiţiile contractului şi stipulaţiile lui" (¹).

---

(1) Textul francez (art. 2149) şi acel belgian (art. 86) dispun că inscripţiile ce urmează a fi luate asupra bunurilor unei persoane săvârşite din viaţă, vor puteà fi luate arătându-se numai pe defunct *(sous la simple désignation du défunt).*

Regul. organic al Munteniei.

Art. 1781 din codul nostru care, în contra tuturor principiilor, cere prezenţa *ambelor părţi* pentru luarea inscripţiei ipotecare, este o rămăşiţă a dreptului nostru anterior. Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 333 din Regulamentul organic al Munteniei.

„Orice împrumutător cu zălog va fi dator a se înfăţişà *cu datornicul său*, înaintea Marelui Logofăt, care va poruncì judecătoriei locului unde se află zălogul, să cerceteze sub a sa răspundere, dacă acel lucru este într'adevăr al datornicului şi să încredinţeze de aceasta".

(¹) Cas. rom. Bult. 1898, p. 686, 687; *Dreptul* din 1898, No. 47 (cu nota lui Degré), precum şi *Cr. judiciar* din 1898, No. 26, p. 204. Cpr. şi o altă decizie mai veche tot a Curţei de casaţie. Bult. 1886, p. 953, 954 şi *Dreptul* din 1887, No. 14, p. 110 (motive, ultimul considerent), precum şi Bult. S-a 1, 1875, p. 113. Mai vezi Cas. rom. Bult. 1905, p. 143; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1899, No. 9, p. 70; C. Bucureşti, *Dreptul* din 1889, No. 49, p. 390, etc. Vezi şi Nacu, III, No. 307, p. 748. — *Contrà:* C. Galaţi, *Dreptul* din 1898, No. 13 (decizie casată).

Regul. organic al Moldovei.

In Regulamentul organic al Moldovei găsim o dispoziţie aproape identică (anexa lit. T. art. 1, lit. B). Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

> „Niciun act de împrumutare pe avere nemişcătoare nu va aveà putere, *dacă creditorul amanetar şi debitorul* nu se vor înfăţişà la instanţele cuvenite, pentru ca să arate suma ce se dă împrumut şi amanetul ce se primeşte; după care asemene arătare, instanţa competentă va cercetà mai întâiu dacă creditorul şi datornicul au vârsta legiuită şi, încredinţându-se că nicio oprire pravilnicească nu se împotriveşte la această împrumutare, va cercetà cu deamănuntul, *sub răspunderea platnică*, de este amanetul drept al datornicului, şi apoi îi va face dreaptă preţeluire“ (1).

Prezenţa debitorului şi a creditorului, se înţelege sub o asemenea legiuire, unde judecătorul nu interveneà numai ca săià act de voinţa părţilor, ci unde el ascultà pe părţi şi, după ce cercetà titlurile de proprietate, încuviinţà sau respingeà ipoteca, dând o adevărată hotărîre.

Dreptul actual. Critica legei.

Astăzi, însă, unde nimic din toate acestea n'a mai rămas în vigoare (2), prezenţa ambelor părţi nu se mai explică. De aceea Degré zice într'un stil original „că art. 1781 este simbolul unor potcoave de cai morţi ale Regulamentului organic, pe care legiuitorul nostru, în zăpăceala sa, a găsit cu cale să le desgroape, reflexul unor fantome ale trecutului, care nu mai pot aveà astăzi nicio fiinţă reală“ (3).

Inscrierea ipotecei din ordinul justiţiei

In orice caz, ştim că dacă creditorul nu va voì să ceară singur inscrierea ipotecei convenţionale, el este liber de a face un proces debitorului, şi tribunalele vor obligà pe acest din urmă a dà cuvenita inscripţie, în care caz transcrierea hotărîrei rămasă definitivă va înlocuì cererea de inscriere a debitorului (4).

Acest mijloc este însă periculos, pentrucă în timpul cât va ţine procesul, debitorul va puteà să constituiască alte ipoteci, pe care de astădată le va inscrie, aşa că creditorul anterior, căruia inscrierea i-a fost refuzată, în loc de a aveà rangul întâiu, va veni după creditorii inscrişi înaintea lui, conform regulei : *Prior tempore, potior jure.*

---

(1) Vezi în privinţa ipotecilor constituite sub Regulamentul organic, Trib. Covurlui, *Dreptul* din 1887, No. 90, p. 718.

Art. 726 din procedura veche.

(2) Vezi însă art. 726 din procedura veche (în vigoare înainte de 1 Sept. 1900), care vorbeşte de liniştita posesiune a imobilului ipotecat, şi de prezentarea titlurilor de proprietate. Vezi *infrà*, p. 625.

(3) *Dreptul* din 1898, No. 47, pag. 408 şi *Scr. juridice*, I, pag. 592 urm.

(4) Vezi *suprà*, p. 591.

Inscrierea ipotecei prin mandatar. Necesitatea unui mandat autentic.

Părţile vor cere inscrierea ipotecei, fie în persoană, fie prin mandatari. In acest din urmă caz, mandatarii vor fi învestiţi cu procuri autentice, textul legei fiind expres în această privinţă; de unde rezultă că inscripţia luată în baza unei procuri simplu legalizată este nulă, această nulitate putând fi invocată chiar de debitor, dacă el a fost reprezentat de un mandatar învestit cu o procură neautentică (¹).

Art. 1783.

Dacă este vorba de inscrierea unui privilegiu sau a unei ipoteci legale, ea se va cere şi se va luà de creditor în persoană, sau de reprezentantul său, învestit tot cu un mandat autentic (art. 1781, 1783), în virtutea titlului din care decurge privilegiul sau ipoteca legală (art. 1783).

Art. 1784.

De asemenea, dacă este vorba de luarea unei inscripţii asupra bunurilor unei persoane săvârşite din viaţă, ea va fi luată tot de creditorul privilegiat sau ipotecar, în termenul prescris de art. 1780, adecă *în trei luni dela data deschiderei* moştenirei, fără ca faptul morţei să aibă nevoe de a fi menţionat în inscripţie (²).

(¹) Cas. rom. Bult. S-a I, 1881, p. 513 şi *Dreptul* din 1881, No. 84; Bult. S-a I, 1882, p. 642 şi *Dreptul* din 1882, No. 12 şi 63; Trib. Olt, *Dreptul* din 1882, No. 43. — Vezi însă C. Craiova, *Dreptul* din 1882, No. 43; Cas. rom. *Dreptul* din 1880, No. 13, p. 99 şi Bult. S-a I, anul 1880, p. 108. Vezi asupra acestei chestiuni, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1883, No. 7, p. 59 urm. — S'a decis însă că lipsa unei procuri autentice din partea creditorului ipotecar nu poate fi propusă nici de debitor, nici de creditorii chirografari, cărora inscripţia neregulată nu le poate aduce nici un prejudiciu. C. Foeşani şi Bucureşti, *Dreptul* din 1883, No. 34 şi din 1889, No. 49. — S'a mai decis că nulitatea inscripţiei ipotecare nu poate fi invocată de debitor, nici chiar atunci când creditorul nu s'a prezentat de loc la luarea inscripţiei, căci această inscripţie nu-l interesează pe dânsul, ci pe alţi creditori, cari ar pretinde că creanţele lor au drept de preferinţă asupra imobilului grevat. Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 952 şi *Dreptul* din 1887, No. 14, p. 110. Parte din considerentele acestei din urmă decizii au fost reproduse *suprà*, p. 591, nota 2.

(²) Marton, *op. cit.*, III, 1112, p. 186.

Luarea inscripției contra defunctului.

Inscripția se va luà, în asemenea caz, în contra defunctului, și aceasta chiar când moștenitorii ar fi recunoscut datoria și ar fi dat un titlu nou(1).

Contra moștenitorilor.

Nimic n'ar împiedecà însă pe creditor de a luà inscripția contra moștenitorilor(2).

Art. 1782.

Dacă prezidentul găsește actul învestit cu formele autenticității, el ordonă inscrierea lui(3), care se face în registrul respectiv al tribunalului situațiunei bunului grevat(4), certificându-se pe actul de ipotecă data și numărul inscripției (art. 1782 C. civ.).

Art. 727. Pr. civ.

Pe actul original de ipotecă se transcrie și ordonanța de inscriere, astfel cum este trecută în registrul de inscripții (art. 727 Pr. civ.).

Art. 726 Pr. civ.

De câteori se încuviințează inscrierea unui privilegiu sau unei ipoteci, judecătorul comisar, asistat de grefier, cercetează în registrele de inscrieri, transcrieri și urmăriri, dacă există și alte sarcini sau drepturi reale asupra imobilului în chestiune. Menţiune de această cercetare se face în actul de inscriere al privilegiului sau ipotecei, părţile putând însă renunţà la aceste cercetări (art. 726 Pr. civ.).

---

(1) Martou, *op. cit.*, III, 1113; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623; Aubry et Rau, III, § 271, p. 537, text și nota 4. — *Contrà:* Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2149, p. 66, No. 3 (ed. din 1883). Părerea acestui din urmă autor este însă inadmisibilă, pentrucă, în specie, atât creanța cât și creditorul au rămas aceiași. Nu există deci, în specie, o novație în sensul art. 1128, 2°, fiindcă un nou debitor nu este substituit acelui vechiu, deoarece moștenitorul continuă persoana defunctului *(heres personam defuncti sustinet)*. Martou, *op.* și *loco suprà cit.;* Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623, *in fine;* Guillouard, *Idem*, III, 1099; Laurent, XXXI, 13, etc.

(2) Martou, *op. cit.*, III, 1114; Guillouard, *Idem*, III, 1097; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1623; Thiry, IV, 526, p. 460; Aubry et Rau, III, § 271, p. 537, nota 2. Vezi și *infrà*, p. 627.

(3) Inscripția nu este nulă, dacă ordonanța a fost semnată de complectul tribunalului, iar nu numai de prezident. *Quod abundat non viciat.* Cas. rom. Bult. 1890, p. 848 — S'a decis, de asemenea, că nu este nulă inscripția nici atunci când, printr'unul și acelaș proces-verbal, s'a declarat autenticitatea actului și s'a dispus inscrierea lui. C. Galați, *Dreptul* din 1891, No. 50.

(4) Faptul că privilegiul sau ipoteca au fost inscrise în registrul precedent, iar nu în registrul anului curent, nu atrage nulitatea inscrierei, dacă se constată că cei de al treilea au putut luà cunoștință de sarcinile existente asupra imobilului, mai ales dacă toate inscripțiile acelui an au fost trecute în acel registru, după dispoziția luată în această privință de către prezidentul tribunalului. Cas. rom. Bult. 1877, p. 102.

Art. 726 din procedura veche.

Observarea acestui text nu este deci prescrisă sub pedeapsă de nulitate. Textul vechiu al art. 726 Pr. civ. mai cereà încă să se facă menţiune în actul de inscriere despre prezentarea titlurilor de proprietate sau despre constatarea liniştitei posesiuni a debitorului, ceeace astăzi nu se mai cere. (Vezi *suprà*, p. 622, nota 2).

Art. 1782 C. civ.

Art. 1782 din codul civil conferă prezidentului tribunalului, sau judecătorului care-i ţine locul, trebue s'o recunoaştem, o putere prea mare de apreciere, de care el ar puteà abuzà uneori.

Dacă acest magistrat refuză de a ordonà inscrierea pentru motive plauzibile, de exemplu: pentrucă părţile sau una din ele ar fi incapabile; pentrucă ipoteca n'ar fi autentică, sau pentrucă ea n'ar fi specializată, aşa cum prescrie legea, etc., nu avem nimic de obiectat.

Aplic. art. 66 bis Pr. civ.

Dacă însă prezidentul refuză fără niciun motiv legal ordonarea inscripţiei (¹), credem că încheerea sa ar puteà fi atacată cu apel la tribunalul din care prezidentul face parte, conform art. 66 *bis* Pr. civ., soluţie care, după cum ştim, este în genere admisă şi atunci când prezidentul refuză de a autorizà pe femeea măritată a inscrie ipoteca sa legală (art. 1757) (²).

Recurs. în casaţie.

Incheierea dată de tribunal pe calea acestei proceduri

(¹) S'a decis că nici chiar complectul tribunalului nu poate refuzà de a inscrie o ipotecă, sub cuvânt că constituitorul ei n'ar fi proprietar, sau pentru alte motive, căci tribunalul având în cazul de faţă rolul unui notar, este dator să constate consimţimântul părţilor, sub a lor răspundere, rămânând ca validitatea ipotecei să se discute pe calea unui proces principal. C. Iaşi, *Dreptul* din 1875, No. 22, p. 172 (cu observ. lui Degré).

(²) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 523. — D-l Nacu (III, p. 743 urm.) discută pe larg chestiunea, fără a ne spune dacă ordonanţa prezidenţială este sau nu, în specie, supusă apelului, pe care noi îl credem raţional, analogia fiind perfectă, deşi volumul său este apărut la 1903, adecă, în urma revizuirei procedurei civile, care a introdus art. 66 *bis* ce, după părerea noastră, îşi are aplicare în specie.

(procedura în *référé)*, este supusă recursului, în termenul scurt arătat de art. 66 *bis* Pr. civ.

Mențiunile ce trebue să cuprindă inscripția privilegiului sau ipotecei.

Ce mențiuni trebue să cuprindă iscripția? Deși legea noastră este mută în această privință, nu mai rămâne îndoială că sunt mențiuni a căror omisiune poate să atragă nulitatea inscripțiunei.

Astfel, se va trece în inscripție: 1⁰ imobilul grevat de privilegii sau ipoteci, așa cum el a fost specializat conform art. 1774 C. civil; 2⁰ se va trece suma datorită, pentru care se ià inscripție (art. 1776); 3⁰ inscripția va mai cuprinde numele debitorului și al creditorului (¹); momentul exigibilităței creanței, etc. (²).

(¹) Vezi asupra tuturor acestor puncte, Planiol, II, 2976, și deciziile citate de acest autor. Cpr. art. 2148 C. fr. și art. 83 din L. ipotec. belgiană, nereproduse de legiuitorul nostru.

(²) Exigibilitatea obligației ipotecare poate să atârne de existența în actul ipotecar a unui pact comisor *(lex commissoria)*. Asupra utilităței unui asemenea pact în contractele unilaterale, vezi tom. VI, p. 98, nota 3. Vezi și *infrà*, p. 755, nota 1.

Existența unui pact comisor.

S'a decis că pactul comisor, stipulat într'un act de împrumut cu ipotecă operează numai în favoarea creditorului, așa că el poate cere sau rezilierea contractului sau executarea lui. C. Bucureși, *Dreptul* din 1899, No. 57, p. 463. Aceeaș soluție a fost admisă de Curtea de casație în privința pactului comisor stipulat într'un contract de locațiune. Astfel, s'a decis că pactul comisor, fiind stipulat în specie în favoarea proprietarului, acesta are facultatea de a considerà contractul ca reziliat sau de a cere executarea lui. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1909, No. 47 și Bult. 1909, p. 414. — S'a mai decis, cu drept cuvânt, tot cu privire la pactul comisor stipulat într'un contract de locațiune, că de câteori locatorul nu-și îndeplinește vreuna din obligațiile sale principale, fie prevăzute de lege, fie prevăzute în contract, nu mai poate pretinde ca locatarul să-și îndeplinească pe ale lui, nici să invoace pactul comisor. (Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22, p. 172). Vezi tom. IX al Coment. noastre (tabla analitică), v⁰ *Pact comisor*.

Renunțarea la pactul comisor.

S'a mai decis că partea în favoarea căreia pactul comisor a fost stipulat, poate să renunțe la el atât în mod expres cât și tacit, și instanțele de fond apreciază în mod suveran faptele

Art. 1780. 1784.

Dacă s'a luat o inscripție asupra bunurilor unei persoane săvârșite din viață (art. 1780, 1784), numele acestei persoane va fi trecut în inscripție, sau numele moștenitorilor, dacă inscripția a fost luată în contra lor, ceeace știm că este cu putință (vezi *suprà*, p. 624).

Numai lipsa acestor mențiuni va puteà să atragă nulitatea inscripțiunei (1).

Alegerea de domiciliu. Controversă.

Cât pentru alegerea de domiciliu în circumscripția tribunalului imobilului grevat, pe care art. 1781, *in fine*, o impune creditorului, chiar când el și-ar aveà domiciliul său real acolo (2), se decide, în genere, că ea nu este substanțială și, în consecință, nu atrage nulitatea inscripției (3).

---

din care rezultă această renunțare, fără ca aprecierea lor să fie supusă controlului Curței de casație. Cas. rom. Bult. 1909, pag. 1453. Vezi tom. IX menționat, p. 157, 198 și 341, nota 4.

C. olandez. Art. 1235.

(1) Art. 1235 din codul olandez dispune foarte bine, în această privință, că inscripția nu poate fi anulată decât în cazurile când nu cuprinde o arătare suficientă a creditorului, a debitorului, a datoriei și a imobilului grevat.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, p. 810 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 1155; P. Pont, *Idem*, II, 966; T. Huc, XIII, 326; Colmet de Santerre, IX, 125 *bis* II; Thiry, IV, 526, p. 461; Laurent, XXXI, 48, etc.

Utilitatea alegerei de domiciliu.

Această alegere de domiciliu din partea creditorului, devenită publică prin inscripție, pune pe terții la adăpost de orice schimbare de domiciliu pe care ei nu o ar cunoaște. Baudry et Loynes, *op.* și *loco suprà cit.* — Curtea de casație din Franța a decis că arătarea domiciliului real al creditorului echivalează cu o alegere de domiciliu și o înlocuește, dacă domiciliul său este în resortul circumscripției tribunalului bunurilor grevate (Sirey, 63. 1. 73; D. P. 63. 1. 101); însă această soluție este criticată de Baudry et Loynes (II, 1695). Vezi și C. din Iași (*Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711), care în unul din considerentele sale zice: „Considerând că S. G., introducând contestația la tablou, a indicat că-și are domiciliul său în Iași, indicare care echivalează cu o alegere de domiciliu“, etc.

(3) C. București și Galați, *Dreptul* din 1884, No. 29 și din 1895, No. 38; Cas. rom. Bult. 1898, p. 685; *Cr. judiciar* din 1898, No. 26 și *Dreptul* din acelaș an, No. 47; C. Alger, D. P. 98. 2. 322; Sirey, 99. 2. 66; T. Huc, XIII, 328; Aubry et Rau, III, § 276. p. 577, text și nota 21; Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 1694; Thézard, *Idem*, 145; P. Pont, *Idem*, II, 970; Troplong, *Idem*, III, 679; Nacu, III, No. 315, p. 749. — *Contrà:* Solon, *Théorie de la nullité des conventions et des*

Pedeapsă de nulitate.

Sunt însă cazuri în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate (1).

Reînnoirea inscripţiilor ipotecare.

Art. 1786. — Inscripţiunile conservă dreptul de privilegiu şi de ipotecă în curs de cincisprezece ani din ziua în care s'au făcut inscripţiunile. Efectul lor încetează dacă inscripţiunile n'au fost reînnoite înaintea expirărei acestui termen.

Cu toate acestea, inscripţiunile luate în favoarea minorilor, interzişilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor şi celorlalte stabilimente publice, sunt dispensate de a fi reînnoite până după un an dela încetarea tutelei, disoluţiunea căsătoriei sau încetarea din funcţiune a funcţionarului. (Art. 1780, 1781, 1787, 1820 C. civ. Art. 2154 C. fr. Art. 90 L. ipotec. belgiană din 1851, *ambele modificate)* (2).

Art. 1787. — Inscripţiunea reînnoită trebue să indice inscripţiunea primitivă ce se reînnoeşte. In lipsă de o asemenea indicaţiune, creanţa ipotecară va aveà rang dela inscripţiunea din urmă. (Art. 1786 C. civ. Art. 721, 726 urm. Pr. civ. Art. 90, 3⁰ L. ipotec. belgiană din 1851).

---

actes en tout genre, I, 362, p. 237 (ed. din 1835); Laurent, XXXI, 48; Guillouard, *op. cit.*, III, 1204; Planiol, II, 2976; Colmet de Santerre, IX, 130 *bis* VI şi VII; Massé-Vergé, V, § 814, p. 216, nota 5; Pannier, *Hypothèques*, p. 220; Duranton, XX, 107; Trib. Bourgagneuf, D. P. 95. 2. 190, etc. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 241, text şi nota 4 (ed. a 2-a), tom. VI, p. 559, text şi nota 3. Vezi, în această privinţă, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1883, No. 7, p. 57 urm. (pe atunci nu ni se dădeau primele pagine ale *Dreptului).*

(1) Vezi, de exemplu, art. 157 C. civil; art. 526 Pr. civ.; art. 72 din legea timbrului; art. 4 şi 12 L. asupra drepturilor proprietarilor din 1903, etc. — Incât priveşte şi alte cazuri în care legea impune o alegere de domiciliu, vezi tom. I al Coment. noastre, p. 480, nota 1 (ed. a 2-a) şi tom. IX, p. 347, nota 1, etc.

Legile speciale cari au suspendat sau prorogat termenul p. luarea inscripţiilor ipotecare.

(2) Uneori, din cauza unor împrejurări de forţă majoră, termenul pentru luarea sau reînnoirea inscripţiilor ipotecare a fost suspendat sau prorogat. Vezi, de exemplu, L. din 1877 pentru suspendarea prescripţiilor şi a termenelor unor acte judecătoreşti pe timp de stare de războiu; L. din 19 Februarie 1880 pentru suspendarea de termene dela 15 Ianuarie 1880 până la 1 Martie acelaş an, înaintea Curţei şi tribunalelor din Iaşi; L. din 14 Februarie 1889 pentru luarea de inscripţii ipotecare la tribunalul Brăila, etc.

Dr. străin.

Art. 1236 din codul olandez dispune că inscripţia conservă ipoteca fără nicio reînnoire (1), iar după art. 2001 din codul italian, inscripţia conservă ipoteca *treizeci de ani* dela data ei *(per trent'anni dalla sua data)*, efectele ei încetând dacă nu este reînnoită înaintea expirărei acestui termen (2).

Dr. nostru.

Nici una din aceste dispoziţii n'a fost admisă de legiuitorul nostru, pentru ca grefierii tribunalelor (în alte ţări conservatorii ipotecilor) să nu fie obligaţi a cercetà registre prea vechi, şi astfel să nu fie expuşi a comite erori, cari ar fi prejudiciabile părţilor (3).

La noi, ca şi în Belgia, inscripţia îşi păstrează efectul ei timp de *cincisprezece ani* (în codul francez numai *zece* ani), şi reînnoirea făcută înainte de expirarea acestui termen păstrează rangul primitiv al privilegiului sau ipotecei, astfel că, prin inscripţii luate din 15 în 15 ani, creditorul ajunge la acelaş rezultat, ca şi cum inscripţia primitivă ar fi avut o durată nemărginită (4).

Efectele nereînnoirei inscripţiei. Perimarea ipotecei.

Efectul inscripţiei încetează deci, dacă ea n'a fost reînnoită înaintea expirărei acestui termen (5). Deci, dacă inscripţia n'a fost reînnoită în termenul prevăzut de lege, ipoteca este perimată, şi creditorul nu mai are nici drept de preferinţă, nici drept de urmărire în mâna terţiilor (6). (Vezi *infrà*, p. 706).

---

(1) Atât codul german şi austriac cât şi acel japonez din 1896 supun ipoteca unei inscripţii, fără a vorbì însă de reînnoirea ei. Reînnoirea inscripţiei ipotecare, care fusese desfiinţată în cantonul Berna prin legea din 28 Februarie 1888 *(v. Annuaire de législ. étrangère*, tom. 18, anul 1888, p. 629), nu există, de asemenea, în noul cod elveţian, aplicabil cu începere dela 1 Ianuarie 1912.

(2) Vezi *suprà*, p. 318.

(3) Cpr. Planiol, II, 3043.

(4) Cpr. Planiol, II, 3050.

(5) Regula indicată de art. 1786 C. civ., după care efectul inscripţiei încetează, dacă ea n'a fost reînnoită înaintea termenului de 15 ani de când a fost luată, nu se referă decât la terţii, iar nici de cum la însăş existenţa creanţei; de unde rezultă că, prin nereînnoirea inscripţiei în termenul legal, creditorul se găseşte în starea în care ar fi fost dacă n'ar fi luat-o de loc, aşa că dreptul său de creanţă rămâne întreg şi nu se poate prescrie decât prin treizeci de ani, conform art. 1890 C. civil. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1899, No. 9, p. 70 (motive).

(6) Cpr. cas. rom. Bult. 1885, p. 490; Bult. 1886, p. 105; Bult.

Persoanele cari pot opune perimarea ipotecei.

Această perimare are loc de drept, prin simpla expirare a termenului legal, ea putând fi invocată de toţi acei cari pot opune lipsa inscripţiei, dacă n'au renunţat la acest drept (1), adecă de toţi creditorii, fie chiar chirografari ai debitorului imobilului grevat (2).

Trib. competent de a constatà perimarea.

Tribunalul, unde s'a ordonat luarea inscripţiei ipotecare, are singur competinţa de a constatà perimarea acestei inscripţii şi de a ordonà radiarea ei, în caz când ea n'a fost reînnoită în termenul legal (3).

Reînnoirea inscripţiei în urma falimentului debitorului.

Deşi debitorul ar fi fost declarat în stare de faliment, sau deşi el ar fi înstrăinat unui terţiu imobilul ipotecat, care ar fi transcris contractul său, totuşi creditorul ar puteà încă să-şi reînnoiască inscripţia şi în urma întâmplărei acestor evenimente, *dacă ea nu este încă perimată*, pentrucă, în specie, nu este vorba de o nouă inscripţie, ci de conservarea, prin reînnoire, a dreptului pe care îl asigurà inscripţia primitivă (4).

1887, p. 201; Bult. 1890, p. 1252; Bult. 1891, p. 1221; Bult. 1903, p. 236. Vezi şi C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711. „Între creditori, ipoteca, fie legală, fie convenţională, zice această decizie, nu are rang decât din ziua inscripţiei sale, şi acest principiu al publicităţei având de scop garantarea interesului celor de al treilea, orice creditor ipotecar, spre a-şi conservà dreptul de urmărire asupra imobilului grevat şi rangul creanţei sale faţă cu terţii, este ţinut să ceară reînnoirea inscripţiilor sale în termenul de 15 ani, şi să păstreze neradiate inscripţiile luate, până în momentul când aceste inscripţii îşi produce efectul lor legal". Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1749 şi 1772; Guillouard, *Idem*, III, 1405; Martou, *Idem*, III, 1147; André, *op. cit.*, 914, p. 350; Beudant, *op. cit.*, II, 805; T. Huc, XIII, 363; Planiol, II, 3051. — S'a decis, în consecinţă, că o creanţă ipotecară nereînnoită la timp, ne mai având rang util, nu poate fi depusă drept preţ al adjudecărei. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1906, No. 59, p. 471.

(1) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1895, No. 32 şi din 1906, No. 84 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1895, p. 753; Cas. fr. D. P. 50. 1. 222; Sirey, 50. 1. 510; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1772; Martou, *Idem*, III, 1148, etc.

(2) Martou, *op. cit.*, III, 1028. — *Contrà:* Laurent, XXX, 551 (în privinţa creditorilor chirografari).

(3) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1906, No. 84 (cu observ. noastră).

(4) Cas. rom. Bult. 1890, p. 1257, ultimul considerent; P. Pont, *op. cit.*, II, 1054; Baurdy et Loynes, *Idem*, II, 1586 şi III, 1767; Guillouard, *Idem*, III, 1396; Thézard, *Idem*, 154; Martou,

Dacă însă termenul de cincisprezece ani erà expirat în momentul declarărei falimentului sau în momentul transcrierei înstrăinărei, creditorul nu va mai puteà să-şi reînnoiască inscripţia în urma întâmplărei acestor evenimente, pentrucă, în specie, prima inscripţie fiind perimată, a doua inscripţie nu poate fi considerată decât ca o primă inscripţie (¹).

Dreptul creditorului de a luà o inscripţie şi după 15 ani.

Creditorul rămâne liber de a luà o inscripţie, după dreptul comun, şi în urma expirărei termenului de 15 ani; însă, în asemenea caz, această inscripţie tardivă nu-şi va produce efectele sale decât dela data ei, şi el va fi de astă dată primat de toţi acei pe cari el îi primà mai înainte (²).

Cui foloseşte perderea rangului creditorului.

Perderea rangului prin nereînnoirea inscripţiei în termenul legal foloseşte, deci, tuturor detentorilor imobilului grevat (³) şi creditorilor, fie ei anteriori sau posteriori (⁴).

Idem, III, 1170; Beudant, *Idem*, II, 805; Planiol, II, 3034; Colmet de Santerre, IX, 120 *bis* V; Mourlon, *Transcription*, II, 658, p. 354; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 288; Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Idem*, V, 293, nota 2 (ed. a 2-a). — *Contrà:* Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2154, p. 108, No. 7 (ed. din 1833).

(¹) Cas. rom. Bult. 1890, penultimul considerent dela p. 1257; P. Pont, *op. cit.*, II, 1036 şi 1054, precum şi autorii citaţi în nota precedentă.

(²) Cpr. Planiol, II, 3051; Marton, *op. cit.*, III, 1154; P. Pont, *Idem*, II, 1036, etc.; C. Palermo, *La Legge* din 1906, 1, 491. „*La mancanza di rinnovazione*, zice cu drept cuvânt această decizie, *non estingue il diritto alla ipoteca, la quale può perciò essere reiscritta, ma non produce effetti che da questa seconda data*". Cpr. Trib. Prahova şi C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1910, No. 50, p. 431. „Considerând, zice Curtea din Bucureşti prin această decizie, că perimarea inscripţiei lasă intact dreptul de ipotecă; că, dar creditorul poate luà o nouă inscripţie, însă după dreptul comun şi după formele legale, care inscripţie nu-şi va produce efectele sale decât dela data ei". Vezi şi Trib. Ilfov (*Dreptul* din 1889, No. 9, p. 70), care pune, cu drept cuvânt, în principiu că inscripţia reînnoită în urma expirărei termenului de 15 ani, are preferinţă numai faţă de creditorii posteriori acestei reînnoiri şi faţă de creditorii chirografari.

(³) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910, No. 62.

(⁴) Cas. rom. Bult. S-a I-a, 1886, p. 379. — S'a decis, cu drept cuvânt, că dispoziţia art. 1786 foloseşte numai terţiilor, nu însă şi debitorului, în contra căruia există un act autentic şi executor. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1882, No. 5.

Privilegii imobiliare şi ipoteci legale.

Regulele mai sus expuse se aplică la privilegiile imobiliare şi la toate ipotecile, chiar şi la acele legale (¹), bine înţeles cu excepţia admisă de art. 1786 § 2 (²).

Art. 1786 § 2.

Acest text dispune, în adevăr, că inscripţia luată în favoarea minorilor, interzişilor, a femeilor măritate, a Statului, comunelor şi celorlalte stabilimente publice, sunt scutite de reînnoire până după un an dela încetarea tutelei, ridicarea interdicţiei, desfacerea căsătoriei (³), sau încetarea din funcţiune a funcţionarului.

Aplic. art. 1786 la ipotecile constituite sub legea veche.

S'a decis de nenumărate ori că art. 1786 se aplică şi la ipotecile constituite înainte de promulgarea codului actual. In asemenea caz, termenul de 15 ani curge dela punerea în lucrare a acestui cod, adecă dela 1 Decembrie 1865, iar nu dela 1 Iulie a aceluiaş an, după cum dispune art. 1913 din codul civil (⁴). In adevăr, această măsură, înfiinţată în interesul dezvoltărei creditului ipotecar, constitue una din acele forme, pe care legiuitorul poate s'o schimbe, iar judecătorul s'o aplice la trecut, fără a călcà principiul neretroactivităţei legilor, inscris în fruntea codului civil (art. 1) (⁵).

Cazul când imobilul ipotecat este urmărit.

Regula edictată de art. 1786, în privinţa reînnoirei inscripţiilor ipotecare, fiind generală şi fără nicio excepţie,

---

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1890, consid. dela p. 1255, 1256. — Femeea măritată, care a lăsat să se perime ipoteca sa, poate deci luà o nouă inscripţie, fie în timpul căsătoriei, fie după desfacerea ei, însă rangul acestei ipoteci legale va fi numai dela aceea inscripţie. Cas. rom. Bult. 1890, p. 1252.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1906, No. 84, p. 668 (cu observ. noastră); Cas. rom. Bult. 1896, p. 499. — Persoanele însărcinate cu inscrierea ipotecilor legale sunt însărcinate şi cu reînnoirea lor.

Separaţia de patrimonii.

(³) In privinţa femeilor măritate, reînnoirea nu este deci obligatorie, atunci când intervine între soţi numai o separaţie de patrimonii. Nacu, III, No. 326, p. 753. Este, în adevăr, de principiu, după cum ştim, că separaţia de patrimonii lasă să subziste nu numai căsătoria, dar chiar regimul dotal. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 4 (cu observ. noastră) şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 11. Vezi *suprà*, p. 504, nota 2.

(⁴) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 21, nota 1 (ed. a 2-a).

(⁵) Vezi numeroasele decizii şi autorităţi citate în tom. I al Coment. noastre, p. 97, nota 1 (ed. a 2-a), precum şi observaţia ce am publicat asupra unei decizii a Curţei din Bucureşti, în *Dreptul* din 1906, No. 84.

urmează de aci că creditorul este ţinut a-şi reînnoi inscripţia sa în termenul legal, chiar în timpul urmărirei imobilului ipotecat (¹), până în momentul când acest imobil a eşit în mod definitiv din patrimoniul debitorului (²).

(¹) Cas. rom. Bult. S-a I, 1887, p. 201; Bult. 1888, p. 914; Bult. 1890, p. 1252; C. Galaţi, *Dreptul* din 1889, No. 63.— Această reînnoire trebue să se facă până în momentul în care inscripţia şi-a produs efectul său legal, care efect nu se produce, când e vorba de o vânzare silită decât după săvârşirea adjudecărei definitive, pentrucă numai de atunci imobilul rămâne liber de orice privilegii sau ipoteci consimţite de debitor, şi numai din acel moment dreptul creditorului asupra lucrului încetează şi se preschimbă într'un drept asupra preţului. Cas. rom. Bult. S-a I, 1887, p. 201; Bult. 1890, p. 1252. — S'a decis, în consecinţă, că dacă până în momentul adjudecărei definitive, şi mai cu samă până la data prezentărei creanţei ipotecare spre a fi colocată în tabloul de ordine al creditorilor, termenul de 15 ani nu expirase încă, reînnoirea inscripţiei nu mai erà necesară, căci ipoteca îşi produsese efectele sale legale în lăuntrul acelui termen al peremţiunei. C. Focşani şi Bucureşti, *Dreptul* din 1886, No. 48 şi din 1889, No. 49; Cas. rom. Bult. 1891, p. 1221. Cpr. Planiol, II, 3053. — Că, din contra, cu toată urmărirea făcută, creditorul este ţinut, pentru a-şi păstrà foloasele inscripţiei sale primitive, să reînnoiască acea inscripţie, dacă termenul de 15 ani ar expirà înaintea adjudecărei definitive. C. Focşani şi Cas. rom. *Dreptul* din 1886, No. 48 şi Bult. S-a I, 1887, p. 201. — S'a mai decis, pe de altă parte, că este valabilă reînnoirea inscripţiei făcută după o primă adjudecare, când preţul n'a fost depus de adjudecatar şi imobilul a fost scos din nou în vânzare pe socoteala primului adjudecatar. C. Galaţi, *Dreptul* din 1889, No. 63, p. 508. Cpr. şi Cas. rom. Bult. 1907, p. 519. — In fine, s'a mai decis că reînnoirea inscripţiei unei ipoteci preexistente se poate face chiar în urma expirărei termenului de 15 ani, şi înainte de a se fi făcut adjudecarea definitivă a imobilului grevat, fără să i se poată opune dispoziţia art. 514 Pr. civ., căci aci nu este vorba de o ipotecă nouă constituită de debitor după începerea urmărirei, ci de un act de conservare a unei ipoteci preexistente şi că, în acest caz, această nouă inscripţie îşi va produce toate efectele sale de precădere faţă de toţi creditorii chirografari, precum şi de creditorii privilegiaţi posteriori ei. C. Focşani şi Galaţi, *Dreptul* din 1886, No. 48 şi din 1889, No. 63; Cas. rom. Bult. 1890, p. 1252, etc.

(²) C. Galaţi, *Dreptul* din 1889, No. 63. — Intreruperea perimărei iscripţiilor ipotecare nu se poate operà decât prin reînnoirea prevăzută de art. 1786, aceasta fiind singura formă

L. Creditului foncier. Art. 87.

Printr'o favoare excepţională, art. 1786 C. civ., nu se aplică ipotecilor constituite în folosul Creditului fonciar (art. 87 L. din 6 Aprilie 1873), dispoziţie care există şi în Franţa (¹).

Privil. vânzătorului. Art. 1740.

El nu se aplică, de asemenea, privilegiului vânzătorului de imobile (art. 1737, 1⁰), atunci când acest privilegiu nu se conservă prin inscrierea lui, ci prin transcrierea titlului care a transmis proprietatea imobilului asupra căruia el se exercită (art. 1740), fiind cert şi indiscutabil că reînnoirea inscripţiilor prevăzute de art. 1786 C. civil nu se aplică, în lipsa unui anume text de lege, la transcrierea actelor de mutaţiune ale proprietăţei (²).

Privil. copărtaşului.

Art. 1786 se aplică însă la celelalte privilegii imobiliare, cari se conservă numai prin inscrierea lor.

Astfel, copărtaşul îşi perde privilegiul său dacă, în termenul legal, n'a reînnoit inscripţia ce el a trebuit să ià în cele şeasezeci de zile dela data actului de împărţeală (art. 1737, 3⁰ şi 1741), etc.

Calcularea termenului de 15 ani. Controversă.

Rămâne acum să examinăm cum se calculează termenul de 15 ani prevăzut de art. 1786 C. civil. Acest text dispunând, în această privinţă, că inscripţiile conservă dreptul de privilegiu şi de ipotecă în curs de *cincisprezece* ani (în codul francez *zece* ani), *din ziua în care ele s'au luat*, de aici s'a tras cu drept cuvânt concluzia că este nulă ca tardivă reînnoirea unei inscripţii făcută a doua zi după expirarea termenului de 15 ani, chiar dacă ziua în care acest termen a expirat erà o duminică sau o zi de sărbătoare

---

admisă de lege pentru conservarea dreptului de ipotecă. Cas. rom. Bult. S-a I, 1886, p. 379; Bult. S-a I, 1887, p. 201; C. Focşani şi Galaţi, *Dreptul* din 1886, No. 48 şi din 1889, No. 63, etc.

(¹) Art. 47, Decretul din 28 Februarie 1852.— S'a decis că această scutire de reînnoire subzistă şi în urma înstrăinărei imobilului de către debitorul împrumutat, şi că această scutire, nefiind personală societăţei Creditului, foloseşte cesionarilor creanţelor ipotecate. C. Toulouse, D. P. 90. 2. 70; Sirey, 90. 2. 129. Cpr. Planiol, II, 3055; André, *op. cit.*, 917; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1759, etc.

(²) Trib. R. Vâlcea (cu o importantă observaţie a amicului nostru, d-l A. I. Suciu). Incât priveşte această chestiune în dreptul francez, vezi Planiol, II, 3046.

legală, aici nefiind aplicabilă derogarea pe care o face art. 731 Pr. civ., în privinţa termenelor de procedură (¹).

Dar dacă, după părerea generală, ziua în care termenul expiră *(dies ad quem)* nu se socoteşte nici chiar atunci când acea zi ar fi o sărbătoare legală, se decide, de asemenea, că ziua, în care inscripţia a fost luată, nu face nici ea parte din termenul de 15 ani, aşa că termenul va începe a curge a doua zi după luarea inscripţiei. *Dies a quo non computatur in termino.*

După aceste principii, inscripţia luată în ziua de 2 Ianuarie 1900, va trebui să fie reînoită cel târziu în ziua de 2 Ianuarie 1915. Dacă cumva ziua de 2 Ianuarie este o sărbătoare legală, inscripţia va trebui reînoită la 31 Decembrie 1915 (²).

L. timbrului.

Cererile de inscripţie pentru conservarea ipotecilor şi privilegiilor imobiliare, precum şi cererile pentru reînnoirea lor sunt supuse la taxa timbrului fix de 25 lei, când valoarea este dela 1000 lei în sus (art. 25 § 4 L. timbrului).

Dacă valoarea nu trece peste 1000 lei, timbrul fix pe care se scrie cererea este de 5 lei (art. 22 § 30 L. timbrului).

(¹) Trib. din Tarbes, *Cr. judiciar* din 1906, No. 47, p. 380 (cu observ. noastră); C. Riom şi Trib. Troyes, Sirey, 43. 2. 370; Sirey, 92. 2. 295; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1762; Guillouard, *Idem*, III, 1394; P. Pont, *Idem*, II, 1039, 1040; Marton, *Idem*, III, 1141; Thézard, *Idem*, 151; Troplong, *Idem*, III, 714; André, *op. cit.*, 911, p. 349; Thiry, IV, 534; Laurent, XXXI, 111; Mourlon, III, 1586: Aubry et Rau, III, § 280, p. 621 (ed. a 5-a); Massé-Vergé, V, § 818, p. 222, nota 1; Colmet de Santerre, IX, 134 *bis* V; Arntz, IV, 1846; T. Huc, XIII, 360; Planiol, II. 3048; Pand. fr., v⁰ *Privil. et hypothèques*, 8767; Répert. Sirey, v⁰ *Hypothèque*, 2755.— *Contrà:* Persil, *Régime hypothècaire*, II, art. 2154, No. 10, p. 110 (ed. din 1833); Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 352 (ed. din 1848); Rolland de Villargues, *Répert. de notariat*, v⁰ *Inscription hypothécaire*, tom. V, 366, p. 356. Aceşti din urmă autori prelungesc termenul cu o zi, când ziua în care el expiră este o duminică sau o zi de sărbătoare legală.

(²) Cpr. Baudry et Loynes, *op. şi loco suprà cit.*; André, *op. cit.*, 912, p. 349; Répert. Sirey, v⁰ *Hypothèque*, 2753; Pand. fr., *v⁰ cit.*, 8765, şi autorităţile citate acolo. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2154, No. 85 urm.

Trib. competent.

Reînnoirea inscripţiilor se face tot la tribunalul situaţiunei imobilului, după cererea părţei interesate, adecă a creditorului, sau reprezentanţilor săi: moştenitori, cesionari, mandatari legali sau convenţionali (¹), etc., legea ne mai cerând de astă dată prezenţa ambelor părţi (²).

Nu se cere o nouă ordonanţă prezidenţială.

Unii cred, însă fără cuvânt, că în specie trebue o nouă ordonanţă prezidenţială (art. 1782), pentrucă reînnoirea este o nouă inscripţie, care reînviază pe aceea primitivă (³). In orice caz, dacă s'ar cere o nouă ordonanţă, prezidentul n'ar puteà să refuze darea ei, pentrucă aceasta ar păgubì pe creditor, care este în drept a luà măsuri pentru conservarea dreptului său.

Indicarea inscripţiei reînnoite. Art. 1787.

Inscripţia reînnoită trebue să indice inscripţia ce se reînnoeşte, şi între altele, data ei (⁴), nu însă şi inscripţiile precedente, după cum dispune anume textul belgian (art. 90, 3⁰). Este adevărat că textul nostru vorbeşte de inscripţia *primitivă*, cuvânt care nu se găseşte în textul corespunzător belgian, însă aceasta din cauză că textul nostru presupune o primă reînviere a inscripţiei primordiale. Dacă s'ar întâmplà, deci, ca să se reînnoiască pentru a treia oară o inscripţie, această a treia reînnoire va menţionà numai ultima inscripţie, iar nu toate câte au urmat înainte. Această menţiune este cerută în scopul de a ajunge din menţiune în menţiune la prima inscripţie, spre a se puteà controlà dacă vreuna din inscripţiile anterioare n'a fost cumva perimată (⁵).

Sancţiunea regulei de mai sus.

Legea garantează observarea acestei formalităţi printr'o sancţiune riguroasă, căci dacă inscripţia actuală nu menţio-

---

Art. 1781.

(¹) Rămâne bine înţeles că mandatul convenţional, pentru reînnoirea unei inscripţii, va trebuì să fie autentic (art. 1781).

(²) In orice caz, s'a decis că chestiunea de a se ştì dacă creditorul poate să-şi reînnoiască singur inscripţia sa, sau dacă el are nevoe pentru aceasta de concursul debitorului, nu poate fi propusă pentru prima oară în Casaţie. Cas. rom. Bult. 1908, p. 916.

(³) Vezi însă în sens contrar, Nacu, III, No. 332, p. 756.

(⁴) C. Liège, *Pasicrisie belge*, 1889, 2, p. 273. — Noua inscripţie va menţionà că creditorul înţelege să reînnoiască inscripţia luată în cutare zi, asupra imobilelor cutărui debitor, trecută în cutare registru, sub cutare număr. Martou, *op. cit.*, III, 1146, p. 220.

(⁵) Cpr. Thiry, IV, 536.

nează pe cea precedentă, creanţa privilegiată sau ipotecară va aveà rang numai dela ultima inscripţie; ceeace însemnează că rangul ei nu se sue la inscripţiile anterioare, ci-şi produce efectele sale numai dela ultima reînnoire (¹).

Art. 1745.

Dacă este vorba de o creanţă garantată printr'un privilegiu, creanţa îşi perde caracterul său privilegiat, fiind garantată numai printr'o ipotecă având rang din ziua ultimei inscripţii (art. 1745) (²).

Independent de menţiunea inscripţiei anterioare, unii ar mai voì ca reînnoirea să repete diversele menţiuni care trebue să figureze în inscripţia primitivă. (Vezi *suprà*, p. 636, nota 4).

Efectele privilegiului sau ipotecei cu privire la dobânzi.

Art. 1785.—Creditorul privilegiat sau ipotecar, inscris pentru un capital sau pentru o rentă care produce interese, are drept ca interesele datorite pe *trei* ani să aibă acelaş rang ca şi capitalul, fără prejudiciul inscripţiunilor ce poate luà pentru interese după trei ani, şi care vor aveà rang din ziua inscripţiunei lor. (Art. 1907 C. Civ. Art. 2154 C. fr. Art. 87 L. ipotec. belgiană din 1851) (³).

Deoseb. între dreptul vechiu şi dreptul actual.

In dreptul vechiu francez, dobânzile ce creanţa ipotecară puteà să producă, erau garantate prin ipotecă, ca şi însuş capitalul, fiindcă dobânda nu este decât un accesoriu al capitalului. Acest sistem erà însă foarte periculos, pentrucă pe de o parte, el permiteà acumularea unor dobânzi considerabile, cari adeseaori puteau să întreacă capitalul, iar pe de altă parte, erà contrar sistemului modern al publicităţei, care voeşte ca cei de al treilea să cunoască întreaga sumă, atât a capitalului cât şi a procentelor, garantată prin creanţa ipotecară (⁴). Iată pentru ce art. 1785 din codul actual voeşte ca creditorul inscris pentru un capital sau pentru o

---

(¹) Cpr. Thiry, IV, 536, p. 469.

(²) Marton, *op. cit.*, III, 1144, p. 219.

(³) Vezi asupra acestui text un studiu aprofundat, publicat în *Revue pratique du droit français*, tom. 46, anul 1879, p. 5—65 şi 327—400: *Des intérêts des créances privilégiées et hypothécaires, de leur conservation hypotécaire et de leur collocation*, par A. Weber.

(⁴) Cpr. Thiry, IV, 531.

rentă producătoare de dobânzi, să aibă drept la dobânda viitoare, în virtutea inscripției capitalului, însă numai pe *trei ani*(1), fără prejudiciul inscripțiilor ce el poate luà în privința dobânzei, după trei ani, și care vor aveà rang din ziua luărei lor(2).

De când se socotește termenul de trei ani.

(1) Acest termen de trei ani nu se socotește dela data inscripțiunei ipotecei, ci din momentul când procentele au încetat de a fi plătite; de unde rezultă că, dacă procentele au fost regulat plătite, creditorul nu are nevoe de a luà o inscripție la fiecare trei ani; el nu va luà o nouă inscripție decât atunci când debitorul va încetà cu plata, și asemenea inscripție va aveà rang dela luarea ei, dacă procentele nu sunt prescrise (art. 1907). Cpr. Trib. Ilfov, C. București și Iași, *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 37; *Dreptul* din 1902, No. 36, 38, și 43 (această din urmă decizie cu adnotația noastră). Vezi și Planiol, II, 2967 (ed. a 5-a); Martou, *op. cit.*, III, 1119; Beudant, *Sûretés personelles et réelles*, II, 811, p. 248; Aubry et Rau, III, § 285, p. 691, 692 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *Privil. et hypoth.*, III, 1724; P. Pont, *Idem*, II, 1016; Guillouard, *Idem*, III, 1561; Laurent, XXXI, 70; Thézard, 147, p. 203, etc. — S'a decis, în consecință, că creditorul ipotecar inscris pentru un capital care produce dobânzi, are dreptul ca dobânzile datorite pe trei ani să aibă acelaș rang ca și capitalul, fără ca art. 1785 să facă vreo distincție de dată, dacă acei trei ani au a fi socotiți dela data creanței sau dela altă dată, așa că instanța de fond violează art. 1785 C. civ. atunci când reduce dobânda datorită pe trei ani numai la un an, sub cuvânt că pe doi ani ea fusese plătită la facerea actului de ipotecă. Cas. rom. Bult. 1908, p. 1862.

(2) Inscripția luată pentru capital, garantează deci, în acelaș timp, trei ani din dobânzile viitoare, și aceasta fără a se distinge dacă dobânda este convențională sau legală (C. București, *Dreptul* din 1885, No. 5, p. 32), căci dacă ar fi vorba de dobânzi datorite în momentul luărei inscripției, ele făcând parte din capital, vor trebuì să fie menționate în inscripție. Thiry, IV, 531; Arntz, IV, 1838 și 1870; Martou, *op. cit.*, III, 1116.

Astfel, de exemplu, dacă presupunem că creditorul a luat o inscripție ipotecară pentru suma de 10000 lei, și că debitorul n'a plătit dobânda timp de trei ani, accesorul urmând principalul, aceste dobânzi sunt garantate de drept prin inscripția luată în privința capitalului, fără o altă inscripție specială. Dacă debitorul nu plătește dobânda pe mai mult de trei ani, inscripția luată pentru capital nu garantează decât trei ani, creditorul putând însă, pentru excedent, să ià alte inscripții, cari vor aveà rang dela data lor. Thiry, IV, 531, p. 466.

Luarea unei inscripții ipotecare, neputându-se efectuà decât

Aplic. art. 1785 la privilegiile imobiliare.

Acest text se aplică, fără nicio îndoială, nu numai la ipoteci, dar şi la privilegiile imobiliare. „Creditorul *privilegiat* sau ipotecar inscris . . etc.“, zice art. 1785. După vechiul text francez (art. 2151), care zicea: „creditorul inscris, etc.“, chestiunea eră controversată, şi atât jurisprudenţa cât şi o mare parte din doctrină aplică această dispoziţie numai la ipoteci(1). Această soluţie eră însă foarte contestabilă, pentrucă pe de o parte eră contrară principiului publicităţei, iar pe de alta, stabileà o deosebire nejustificată între ipotecă şi privilegiul imobiliar, care, în realitate, sunt drepturi de aceeaşi natură(2). Oricum ar fi, această controversă nu mai există astăzi în Franţa, graţie unei legi posterioare codului civil, din 17 Iunie 1893.

Dr. nostru.

La noi, această chestie n'a fost niciodată controversată, pentrucă textul nostru reproduce art. 87 din legea ipotecară belgiană, care curmase de mult controversa ce aveà loc în Franţa. In acest sens se poate invocà nu numai textul legei, dar şi cuvintele raportorului:

pentru o datorie existentă, deoarece în principiu, o garanţie nu poate să existe înaintea obligaţiei garantate, creditorul nu poate luà o inscripţie suplimentară pentru dobânzi viitoare decât treptat şi pe măsura exigibilităţei lor; de unde rezultă că o atare inscripţie, luată pentru dobânzi viitoare neexigibile, nu este valabilă nici faţă de creditorii ipotecari, nici faţă de acei chirigrafari, aceste dobânzi rămânând a fi reclamate ca o simplă creanţă chirografară. Este adevărat că art. 1785 admite o derogare dela principiul că o garanţie nu poate să existe înaintea datoriei garantate, în privinţa dobânzilor viitoare, cari poate niciodată nu vor fi datorite; însă această derogare nu poate fi întinsă la alte cazuri. Cpr. Marton, *op. cit.*, III. 1128; P. Pont, *Idem*, II, 1023; Weber, *Revue pratique*, tom. 46. anul 1879, p. 328, No. 53; C. Bucureşti. *Dreptul* din 1907, No. 7, p. 53; *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 7, p. 53. — Părţile n'ar puteà, în principiu. să deroage dela regula art. 1785, prin convenţia lor, aşa că creditorul nu poate, prin niciun fel de stipulaţie, să asigure procentelor datorite peste trei ani acelaş rang cu capitalul, fără o nouă inscripţie pentru acele procente. P. Pont, *loco cit.* Cpr. Cas. rom. Bult. 1900, consid. dela p. 931.

(1) Vezi autorităţile citate de Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1743, notele 2 şi 3.

(2) Cpr. Planiol, II, 2965, p. 922, nota 1; Beudant, *op. cit.*, II, 817, p. 252: Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 312, p. 202.

„La commission a cru, zice raportorul Lelièvre, que tous les privilèges étant soumis à la publicité, il n'est pas possible d'établir à leur égard des règles particulières. L'intérêt des tiers s'y oppose: quelle que soit la cause de la créance, les tiers ne doivent pas être induits en erreur sur l'existence des charges réelles qui grèvent les biens du débiteur. D'un autre côté, c'est aux créanciers privilégiés à se montrer diligents et à ne pas laisser accumuler des intérêts outre mesure. Un créancier, quel qu'il soit, ne mérite pas de faveur si, contre l'usage des bons pères de famille, il néglige de réclamer les arrérages qui augmentent la dette au préjudice des tiers.... Jamais la qualité de la créance ne légitime l'incurie ou l'inaction“ (1).

Aşa dar, art. 1785 este, necontestat, aplicabil privilegiilor imobiliare.

Aplic. art. 1785 la ipotecile legale.

El este, de asemenea, aplicabil ipotecei minorului sau interzisului şi a femeei măritate. Acest text vorbind, în adevăr, de *ipoteci inscrise*, este neapărat aplicabil susziselor ipoteci, fiindcă, în dreptul nostru, atât ipoteca minorilor şi a interzişilor, cât şi aceea a femeei măritate, este supusă dreptului comun în ceeace priveşte specialitatea şi publicitatea (art. 1754 urm., 1762 urm. C. civ.).

Dobânzile datorite minorului şi interzisului în timpul tutelei.

O distincţie însă se impune: Această regulă nu se aplică dobânzilor datorite minorului sau interzisului în cursul tutelei; căci aceste dobânzi urmând a fi capitalizate de tutor (art. 399, 400 C. civ.), nu sunt datorite cu titlu de dobândă, ci cu titlu de capital, dacă, bine înţeles, nu întrec suma fixată în inscripţie, conform art. 1762, ca maximum creanţei pentru care acţiunea ipotecară poate aveà loc.

Femeea măritată.

Cât pentru femeea măritată, nu poate să fie vorba de dobânzi datorite de bărbatul său în timpul căsătoriei. El nu poate datori dobânzi femeei, ca şi tutorul minorului sau interzisului, decât la desfacerea căsătoriei şi la finele tutelei. Sumele cu cari atât bărbatul cât şi tutorul au rămas atunci datori vor produce dobândă, şi această dobândă nu va fi garantată ipotecar decât pe trei ani; căci numai dela această dată se poate zice că fostul minor sau interzis, precum şi femeea măritată, sunt inscrişi pentru un capital producând dobânzi (art. 420, 1278). Dacă, în urma încetărei tutelei

---

Vezi şi D. P. 99. 2. 281, notele 6 şi 7. Vezi şi *infrà*, p. 642.

(1) Vezi Marton, *op. cit.*, III, 1123; Laurent, XXXI, 76; Delbecque, *Révision du régime hypothécaire*, No. 434, p. 326, etc.

sau desfacerei căsătoriei, fostul minor, sau femeea nu cer socoteală dela tutor sau dela bărbat; sau dacă, în urma socotelelor, ei lasă să se aglomereze dobânzi pe mai mult de trei ani, această negligenţă din partea lor nu poate să facă, prin acumularea dobânzilor, ca patrimoniul tutorului sau bărbatului să fie micşorat în detrimentul celorlalţi creditori ai lor. Iată în ce sens şi în ce margini art. 1785 din codul civil este aplicabil ipotecei legale a minorului, sau interzisului şi a femeei măritate (1).

Scopul art. 1785.

Graţie mijloacelor de publicitate introduse de art. 1785, cei de al treilea, singurii cari pot invocà lipsa inscripţiei, nu vor mai puteà fi induşi în eroare asupra sumei pe care o garantează ipoteca.

„Pentru ca dobânzile să aibă acelaş rang ca şi capitalul, zice Curtea din Bucureşti, trebue, potrivit art. 1785, ca inscripţia ipotecară să facă cunoscut terţiilor că datoria ipotecară produce dobânzi, pentru ca aceştia să cunoască cuantumul exact al datoriei. Şi această cerinţă a legei este satisfăcută când se zice că inscripţia este luată pentru asigurarea sumei împrumutate, în condiţiile şi cu clauzele din actul de ipotecă, în care se face menţiune de dobânzi" (2).

---

(1) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1120; Laurent, XXXI, 75.—Această soluţie nu este aplicabilă decât în urma expirărei unui an dela încetarea tutelei sau desfacerea căsătoriei, pentrucă numai dela această epocă ipoteca minorului şi a femeei măritate sunt supuse publicităţei (art. 1786 § 2). Cpr. Planiol, II, 2971; Beudant, *op. cit.*, II, 815, *in fine*, p. 251; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1741; T. Huc, XIII, 344, etc.

(2) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1907, No. 7, p. 53. — S'a decis, cu drept cuvânt, că un împrumut contractat dela început cu dobândă, nu se poate schimbà, după expirarea termenului de plată, într'un împrumut gratuit, fără dobândă; prin urmare, de câteori într'un împrumut ipotecar se stipulează o dobândă şi un termen, intenţia părţilor a fost ca, neplătindu-se la termen capitalul, dobânda să curgă înainte, şi creditorul ipotecar să fie admis, chiar în acest caz, cu dobânzile datorite pe trei ani trecuţi. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1887, No. 41. Este, în adevăr, de principiu că, de câteori contractul prevede că dobânda convenţională va fi plătită până la expirarea termenului împrumutului, sau până la achitarea capitalului, debitorul s'o plătească de drept şi în urma expirărei termenului, fără nicio punere în întârziere. Vezi tom. VI, p. 401, nota 1, precum şi numeroasele autorităţi şi decizii citate acolo, la cari

Din cele mai sus expuse rezultă că, faţă de debitor şi de moştenitorii săi, restricţia art. 1785 nu are loc, pentrucă, după cum ştim, publicitatea privilegiilor şi ipotecilor nu interesează decât pe terţii (1).

Textul art. 1785 fiind general, am văzut *suprà*, p. 639, 640, că el se aplică atât privilegiilor imobiliare, cât şi tuturor ipotecilor în genere, atât acelor convenţionale cât şi acelor legale (2).

Rente.

El se aplică, de asemenea, la veniturile periodice ale rentelor (3).

Dobânda dobânzei.

El nu se aplică însă la dobânda dobânzilor, afară de cazul poate când ipoteca ar fi fost constituită pentru siguranţa unui credit deschis, despre care am vorbit *suprà*, p. 547 (4).

Falimentul debitorului.

Inscripţia prevăzută de art. 1785, pentru garantarea dobânzilor, poate fi luată în termen de trei luni dela moartea debitorului, şi chiar în urma declarărei sale în stare de faliment (5).

Cesiune de bunuri.

Aceeaş soluţie este, *a fortiori*, admisibilă în caz de cesiune de bunuri (6).

---

trebue să adăogăm: Cas. rom. Bult. 1907, pag. 650 şi Bult. 1903, p. 1058. Mai vezi asupra acestei chestiuni, tom. IX al Coment. noastre, p. 687, text şi nota 1 şi p. 701.

(1) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1900, No. 23, p. 190 (motive).

(2) Thiry, IV, 531, p. 466; Martou, *op. cit.*, III, 1120; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1740, etc.

(3) Planiol, II. 2970; Martou, *op. cit.*, III, 1122; P. Pont, *Idem*, II, 1029; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1738. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1904, No. 25.

(4) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, II, 1027, 1028. Mai vezi p. 599 şi 614.

(5) Martou, *op. cit.*, III, 1129, 1130; P. Pont, *Idem*, II, 889, 925 şi 1024; Baudry et Loynes, *Idem*, II, 1587, 1736; Guillouard, *Idem*, III, 1577, 1578; Aubry et Rau, III, § 372, p. 696, 697, text şi nota 27; Laurent, XXXI, 78; Planiol, II. 3036; T. Huc, XIII, 346; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 292; Colmet de Santerre, IX, 131 *bis* X şi XI; Cas. fr. D. P. 50. 1. 102; Sirey, 50. 1. 185. — *Contrà:* Boistel, *Cours de droit commercial*, 916, p. 686 (ed. a 4-a, 1890); Demangeat asupra lui Bravard-Veyrières, *Idem*, V, p. 298, *ad notam* (ed. a 2-a); Weber, *Revue pratique de droit français*, tom. 46, anul 1879, pag. 338 urm., No. 6 şi p. 346 urm., No. 62.

(6) Laurent, XXXI, 79; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1737, *in fine*.

Instrăinarea imobilului grevat.

Se decide însă, în genere, în Franţa că, în urma transcrierei actului de înstrăinare a imobilului grevat, nicio inscripţie nu mai poate fi luată contra proprietarului precedent, imobilul fiind în mod definitiv eşit din patrimoniul său *erga tertios* (¹). Aceeaş soluţie este admisibilă şi la noi (²).

CAPITOLUL V

Despre ştergerea şi reducerea inscripţiunilor.

Art. 1788. — Inscripţiunile vor fi şterse sau reduse prin consimţimântul părţilor interesate, capabile de a consimţi la aceasta, sau în virtutea unei sentinţe date în ultimă instanţă, sau care a dobândit puterea lucrului judecat. Mandatul dat spre a face o ştergere sau reducţiune trebue să fie expres şi autentic. (Art. 948 urm., 1200. 4°, 1201. 1778 urm., 1781, 1789 C. civ. Art. 694 C. com. Art. 2165 C. fr. Art. 92 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 694 C. com. — Radiarea transcripţiunilor sau a adnotărei privilegiilor (existente asupra unui vas) nu se va puteà face decât după consimţimântul părţilor interesate, sau în virtutea unei sentinţe rămasă definitivă.

Oricine poate obţine un act dovedind existenţa unei sau mai multor transcripţiuni asupra unui vas sau unei părţi din el, sau un certificat că nu există nicio sarcină. (Art. 1788, 1816 C. civ. Art. 682 C. com. ital.).

Art. 1789.—Acest text a fost explicat în tom. 1, p. 217 urm. (ed. a 2-a).

Ştergerea inscripţiei. Definiţie.

Ştergerea sau radiarea unei inscripţii este un act unilateral, care consistă în declaraţia făcută de acei interesaţi că acea inscripţie trebue să fie considerată în viitor ca neavenită şi neexistentă, declaraţie care se aduce la îndeplinire prin menţiunea ce se face pe marginea registrului respectiv.

Desfiinţarea reducerei.

Legea nu dispune ca inscripţia să fie ştearsă din registru, pentrucă este cu putinţă ca radiarea să fie nulă sau desfiinţată mai târziu cu efect retroactiv (³).

Reducerea inscripţiei.

Reducerea inscripţiei este o ştergere sau radiare parţială. (Vezi *infrà*, p. 656). Ea are loc atunci când inscrip-

---

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1737; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2151, No. 208.

(²) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 38, p. 305. Vezi şi *suprà*, p. 619.

(³) Mourlon, III, 1593; Acollas. III, p. 785; P. Pont, *op. cit.*, II, 1070; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 323, p. 209, etc.

ţia este luată asupra mai multor imobile decât trebue, sau pentru o sumă mai mare decât acea necesară la garantarea creanţei. Ea are de scop restrângerea inscripţiei la imobilele sau la suma suficientă pentru siguranţa creanţei garantate. Ceeace întrece această sumă este şters sau radiat.

Formele ştergerei sau reducerei inscripţiilor.

Atât ştergerea sau radiarea cât şi reducerea inscripţiei pot să aibă loc, fie în virtutea consimţimântului dat de creditor sau de reprezentanţii săi, fie în mod silit, în virtutea unei hotărîri judecătoreşti. Aceasta însemnează că atât radiarea cât şi reducerea inscripţiilor sunt voluntare sau judiciare.

Ştergerea sau radiarea voluntară.

Capacitatea cerută p. operarea radierei inscripţiei.

Care este capacitatea necesară spre a puteà consimţi o ştergere sau radiare voluntară? Art. 1788 se mulţumeşte de a cere ca părţile să fie capabile pentru aceasta, fără a arătà însă ce capacitate se cere în această privinţă. Vom rezolvì deci chestiunea prin aplicarea principiilor generale.

Radiarea operată în urma plăţei datoriei.

Astfel, dacă ştergerea sau radiarea inscripţiei este consimţită în urma plăţei datoriei, oricine are capacitatea de a primì plata poate să consimtă radiarea inscripţiei, căci plata stinge creanţa şi, deci, şi ipoteca pe care ea o garantează (art. 1800, 1⁰).

Radiarea consimţită înainte de plata creanţei.

Dacă radiarea este consimţită înainte de plată, această radiare nu aduce în totdeauna stingerea ipotecei, ci numai a rangului ipotecar; însă perderea rangului poate uneori să aducă în totul sau în parte perderea creanţei garantate. Deci, acela care consimte la radiare în asemenea condiţii trebue să aibă capacitatea de a dispune de creanţă, şi chiar capacitatea de a dăruì, în privinţa radierilor consimţite cu titlu gratuit.

Minorii şi interzişii.

Astfel, minorii şi interzişii, neputând să dispue de capitalurile lor, nu pot să consimtă ştergerea sau radiarea unei ipotecei.

Minorul comerciant. Art. 12 C. com.

Dacă este însă vorba de un minor împuternicit a face comerţ, el poate să radieze singur inscripţiile luate în interesul operaţiilor sale comerciale, pentrucă el este asimilat unui major încât priveşte comerţul său (art. 12 C. com.) (¹).

Femeea comerciantă.

(¹) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1186. — Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa femeei măritate, autorizată a face comerţ (art. 16 C. com.).

Tutorul.

Tutorul, având însă dreptul de a încasà creanţele minorilor şi interzişilor, poate să consimtă radiarea unei ipoteci sau unui privilegiu, care garantează plata pe care el a încasat-o (¹).

Cazul când tutorul n'a încasat suma datorită.

Tutorul nu poate însă consimţi radiarea, dacă el n'a încasat suma datorită şi garantată prin privilegiu sau ipotecă, pentrucă el neputând să dispue cu titlu gratuit de capitalurile ce administrează, nu poate să renunţe la siguranţile cari garantează aceste capitaluri.

Minorul emancipat. Art. 428 C. civ.

Minorul emancipat, având capacitatea de a primì capitalurile sale mobiliare, cu asistenţa curatorului (art. 428), poate, cu asistenţa acestui din urmă, să consimtă radiarea inscripţiei unui privilegiu sau unei ipoteci.

Mai mult încă, obligaţia care există către minor, stingându-se prin primirea capitalului în asistenţa curatorului, privilegiul sau ipoteca devin fără obiect şi, în asemenea caz, minorul emancipat poate singur să consimtă radiarea ei.

Art. 427 C. civ.

Minorul emancipat, având libera dispoziţie a veniturilor sale (art. 427), poate singur să consimtă radiarea unei ipoteci menită a garantà plata unei arendări sau închirieri.

Individul pus sub consiliu judiciar.

Cât pentru acel pus sub un consiliu judiciar, el putând, cu asistenţa acestui consiliu, să facă acte de înstrăinare, va puteà de sigur, cu asistenţa consiliului, să consimtă radiarea unei ipoteci, chiar atunci când suma garantată prin această ipotecă nu i-a fost restituită.

Ce trebue să decidem în privinţa femeei măritate şi a bărbatului ei?

Femeea dotală. Radiarea din partea bărbatului.

Dacă femeea este căsătorită sub regimul dotal, este necontestat că bărbatul ei poate să consimtă radiarea unei ipoteci, care garantează o creanţă dotală, de câteori el a primit plata acestei creanţe. El ar puteà chiar, sub responsabilitatea sa personală, garantată prin ipoteca legală, să consimtă radiarea şi în caz când n'a primit plata creanţei, pentrucă el are libera dispoziţie a creanţelor dotale.

Radiarea din partea femeei.

Femeea va puteà, de asemenea, cu autorizarea bărbatului, să consimtă radiarea unei ipoteci, care garantează o creanţă ce a fost plătită.

Art. 1249.

Ea va puteà, cu aceeaş autorizare, să radieze o ipotecă

(¹) Cpr. C. Bordeaux, D. P. 92. 2. 128; Planiol, II, 3063, etc.

care garantează o creanţă chiar neplătită, pentrucă ea are capacitatea de a-şi înstrăinà dota ei mobiliară (art. 1249).

Femeea separată de bunuri. Art. 1265.

Incât priveşte femeea separată de bunuri, fie prin contract, fie judecătoreşte, ea putând să-şi înstrăineze averea sa mobilă (art. 1265), va puteà, de bună-samă, să consimtă radiarea ipotecilor sale, chiar atunci când n'a primit plata creanţei garantate.

Cazul când soţii nu au conv. matrimonială.

Aceeaş soluţie este admisibilă în caz când soţii sunt căsătoriţi fără convenţie matrimonială, pentrucă, în asemenea caz, regimul lor matrimonial este acel al separaţiunei de bunuri (1).

Femeea măritată minoră. Art. 421.

Am presupus că, în toate aceste cazuri, femeea este majoră. Dacă este minoră, ea va puteà consimţì radiarea ipotecilor sale, în limitele capacităţei unui minor emancipat, pentrucă ea este de drept emancipată prin căsătorie (art. 421), având de curator pe bărbatul său (2).

Nerenunţarea la ipoteca legală a femeei măritate.

Ştim însă că femeea dotală nu poate să consimtă la radiarea ipotecei sale legale, pe care o are asupra imobilelor bărbatului său, sau la cedarea rangului ei, pentrucă această ipotecă se consideră ca incesibilă, de câteori legea nu deroagă ea însăş dela principiile inalienabilităţei (art. 1281 şi 1760) (3).

Subrogarea în ipoteca femeei.

In baza acestor principii vom decide că femeea nu poate nici subrogà pe altul în ipoteca sa legală, pentrucă aceasta ar însemnà a renunţà în mod indirect la ipoteca sa, ceeace ea nu poate face pe calea directă (4).

Moştenitorul aparent.

Tot astfel, trebue să decidem că moştenitorul aparent, care are capacitatea de a primì plata (art. 1097), are şi capacitatea de a radià o ipotecă (5).

Sindicul.

Aceeaş soluţie este admisibilă şi în privinţa sindicului unui faliment (6).

---

(1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 26 urm.

(2) Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 837, 838 (ed. a 2-a).

(3) Vezi *suprà*, p. 535, 567 urm., 609, etc.

(4) In Franţa, această chestiune, foarte controversată altă dată, este astăzi curmată în favoarea admiterei subrogărei, printr'o lege specială. Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, II, 906 şi 1038 urm. Vezi *suprà*, p. 610, nota 1, *in fine*.

(5) Aubry et Rau, III, § 281, pag. 631, nota 3 *bis;* (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831; Thézard, *Idem*, 262, etc.

(6) Baudry et Loynes, *loco cit.*, 1832, şi autorităţile citate acolo.

Moştenitorul beneficiar.

Moştenitorul beneficiar major poate şi el cere radiarea unei ipoteci, fără a-şi compromite calitatea sa (¹).

Taxele timbrului.

Cererile de radiare ale privilegiilor şi ipotecilor sunt în mod invariabil supuse la timbrul fix de *cinci* lei, oricare ar fi valoarea creanţei garantate (art. 22 § 8 L. timbrului) (²); pe când cererile de reducere sunt supuse timbrului fix de *cinci* lei, când valoarea creanţei nu trece peste 1000 lei, şi timbrului de 25 lei, când valoarea întrece suma de 1000 lei (art. 25 § 4 L. timbrului). S'a observat, cu drept cuvânt, că timbrul de 25 lei prescris *pentru cererile de reducerea privilegiilor şi ipotecilor*, la creanţele cari întrec suma de 1000 lei, este prea mare în raport cu cel cerut pentru radiarea lor totală, care e numai 5 lei (³).

Ipotecile scutite de timbru. Ipotecile legale.

Cererile de inscripţie, reînnoire, reducere şi radiare privitoare la ipotecile legale, sunt scutite de orice timbru şi de orice taxe (art. 46 al. 1, § 1 L. timbrului) (⁴).

Din împrejurarea că textul suscitat din legea timbrului nu vizează decât ipotecile legale prevăzute de art. 1753, ar urmà că sunt, din contra, supuse timbrului celelalte ipoteci legale, adecă aceea a legatarilor (art. 902, § 2) şi acea prevăzută de art. 1745, ceeace nu este logic. Credem, în adevăr, că legiuitorul fiscal a înţeles să scutească de timbru toate ipotecile legale (⁵).

Taxe de înregistrare.

Independent de timbrul de care s'a vorbit mai sus, ipo-

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831; Baudry et Wahl, *Successions*, II, 1403; Aubry et Rau. III, § 281, pag. 631, nota 3 *bis;* André, *op. cit.*, 1783. p. 629, etc.

(²) Vezi C. Botez, *Legea pentru taxele de timbru şi înregistrare*, p. 82, nota 1 (ed. a 3-a, 1908).

(³) C. Botez, *op. cit.*, p. 110.

(⁴) S'a decis însă că ipoteca oferită de o societate de asigurare, în baza art. 147 C. com., nu este o ipotecă legală, ci o ipotecă convenţională şi, ca atare, nu este scutită de taxa de înregistrare. Cas. rom. Bult. 1901, p. 1437; Bult. 1904, p. 1644 şi *Dreptul* din 1905, No. 21, p. 167; *Cr. judiciar* din 1902, No. 14; *Dreptul* din 1902, No. 10. Vezi şi C. Botez, *op. cit.*, p. 178.

(⁵) Vezi *suprà*, pag. 553 şi 566, 567. — S'a decis că ipoteca ce înzestrătorul constitue în averea sa pentru asigurarea dotei dată de dânsul, nefiind o ipotecă legală, ci o ipotecă convenţională, este supusă taxelor de timbru. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1902, No. 72, p. 587 urm. Vezi şi C. Botez, *op. cit.*, p. 178.

tecile convenţionale şi împrumuturile cu privilegii prevăzute de art. 1737, 2⁰ şi 5⁰, sunt supuse unei taxe de înregistrare de 5⁰ ⁰/₀ (art. 46, 1⁰ L. timbrului).

L. impunerei venitului capitalului imobiliar din 1906.

In fine, vom menţionà, în aceeaş ordine de idei, că după art. 6 din legea pentru impozitul asupra venitului capitalului mobiliar, din 23 Februarie 1906, la discuţia căreia am luat şi noi parte, în Senat, ca reprezentant al col. al II-lea din Iaşi, dobânzile creanţelor ipotecare şi veniturilor asigurate prin ipoteci, sunt supuse taxei de 5⁰/₀, debitorii fiind obligaţi a reţine aceste taxe din dobânzile ce plătesc creditorilor şi a le vărsà Fiscului odată cu plata dobânzilor. După acest text, nicio ipotecă nu poate fi radiată până nu se va dovedì plata acestui impozit datorit Fiscului (¹).

Art. 7 din legea menţionată dela 23 Februarie 1906.

Art. 7 din aceeaş lege, voind a lovì prin acest impozit numai pe creditori, dispune că clauza prin care, într'un contract de împrumut, s'ar stipulà că acest impozit este în sarcina debitorului, se consideră ca contrară ordinei publice şi, ca atare, este de nul efect. Singurul mijloc ce are creditorul de a face ca impozitul de faţă să fie plătit tot de debitor, este deci de a-l pune în procente, şi cu acest mijloc legea rămâne tot înlăturată.

Art. 1788 C. civil.

Inscripţiile sunt şterse sau radiate după o cerere a părţilor interesate, zice art. 1788 din codul civil. Prin părţi interesate legea înţelege persoanele în folosul cărora există inscripţia, care urmează a fi radiată sau redusă. Acestea nu pot fi decât titularul creanţei sau moştenitorii săi, legatarii sau donatarii (²), ori cesionarii lui (³); executorul testa-

---

(¹) S'a observat că această lege nu are nicio sancţiune. Vezi C. Botez, *op. cit.*, p. 73. — Cu toate acestea, dacă s'ar întâmplà ca o ipotecă să se radieze fără plata acestei taxe, Fiscul n'ar aveà decât să urmărească pe creditor în baza legei de urmăriri, ca pentru orice impozit în genere.

(²) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1182, p. 245; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1822, 1825; Aubry et Rau. III, p. 629, nota 1 *bis*.

In timpul indiviziunei, radiarea inscripţiei se face de toţi acei interesaţi, chiar dacă inscripţia ar fi fost cerută sau reînnoită numai de unul din ei. Aubry et Rau, *loco cit*, § 281.

In urma împărţelei însă, numai copărtaşul, în al cărui lot a căzut creanţa, are capacitatea de a cere radiarea ei. Aubry et Rau, *loco cit.;* André. *op. cit.*, 1781, p. 628.

(³) In privinţa cesionarului, el va trebuì, pentru ca să poată mentar, dacă testatorul i-a dat sezina mobilelor (art. 911) (1); geranţii sau lichidatorii unei societăţi comerciale (2); acei trimeşi în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent, pentrucă ei au calitatea de a primì capitalurile absentului (3).

Prezenţa debitorului nu e necesară.

Prezenţa debitorului nu este necesară, pentrucă radiarea unei inscripţii este, după părerea generală, un act unilateral, care nu are nevoe de a fi acceptat nici de debitor, nici de terţii (4).

Curatorul unei succesiuni vacante, sechestrul judiciar, etc.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa curatorului unei succesiuni vacante, în privinţa sechestrului judiciar căruia justiţia i-a dat puterea de a primì plata (5), etc.

Toţi aceştia şi, în genere, toţi administratorii unei averi străine, au capacitatea de a radià inscripţiile ipotecare, încasând creanţa garantată.

Subrogaţia legală.

Regulele aplicabile la cesionarii creanţelor, sunt aplicabile şi în caz de subrogaţie legală sau convenţională. Persoana subrogată, care a devenit titulara creanţei, poate deci să ceară radiarea inscripţiei (6).

---

radià inscripţia, să aibă o cesiune autentică, cu toată tăcerea textului nostru, după cum prescrie anume textul belgian (art. 92 § 2), pentrucă totul trebue să fie autentic în această materie. André, *op. cit.*, 1694; Martou, *op. cit.*, III, 1182, p. 246.—Dacă inscripţia a fost luată sau reînnoită de însuş cesionarul, radiarea se va face numai prin consimţimântul său. André, *op. cit.*, 1695, p. 605 (ed. a 2-a).

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1831, *in fine;* Aubry et Rau, III, § 281, p. 631, nota 2 *bis*, *in fine;* Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2157, No. 91, etc.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 632, *ad notam*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1834, pag. 122; Dalloz, *op. şi loco suprà cit.*, No. 94 urm., etc.

(3) André, *op. cit.*, 1687, pag. 603: Aubry et Rau, III, § 281, p. 631, nota 5; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1834; Colmet de Santerre, IX, 138 *bis* V, etc. — Cât pentru acei trimeşi în posesiunea definitivă, ei exercitând asupra bunurilor absentului, până la ivirea lui, drepturile unui stăpân, pot radià inscripţiile luate în folosul absentului, chiar fără a primì plata creanţelor garantate prin ipotecă. André, *op. cit.*, 1689, p. 604.

(4) Vezi însă Mourlon, III, 1594, care zice că radiarea se cere de creditor *şi de debitor*. Astfel se petrec lucrurile la noi în practică.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.* ,III, 1834, şi autorităţile citate acolo.

(6) S'a decis, în această privinţă, că subrogaţia legală prevăzută Art. 1108 § 2.

Procedura radierei.

Toţi acei cari au capacitatea de a radià inscripţia unui privilegiu sau unei ipoteci, vor dà o petiţie către prezidentul tribunalului, fie în persoană, fie printr'un reprezentant al lor legal sau convenţional, şi radiarea se va efectuà în urma unui jurnal al tribunalului.

Mandat autentic.

In caz de mandat convenţional, procura va trebuì să fie expresă şi autentică (¹).

Mandat expres. Art. 1536.

Mandatul trebue să fie expres, pentrucă radiarea este un act de înstrăinare (art. 1536), iar autenticitatea a fost prescrisă pentru ca să nu se deà loc la contestaţii. Apoi, autenticitatea se mai explică în specie şi prin împrejurarea că ipoteca este un act solemn şi că, la formarea ei, trebue să intervie tot un act autentic (art. 1747, 1772, 1781).

Procurele emanate din ţară străină. Art. 1789.

Incât priveşte procurile făcute în ţară străină, cari constată consimţimântul pentru radiarea sau reducerea unei inscripţii din România, nu se va puteà cere, în baza lor, radiarea sau reducerea, decât după ce mai întâiu prezidentul tribunalului situaţiunei bunurilor, unde urmează a se operà radiarea sau reducerea, va constatà că sunt autentificate după legea ţărei unde ele au fost făcute. Aceasta nu este decât aplicarea regulei *locus regit actum*, inscrisă în art. 2 § ultim din codul civil (²).

Regul. consular din 1880. Art. 19.

Procura emanată dela autorităţile competente străine, în genere notarii (aceşti funcţionari existând astăzi mai pretutindeni), spre a puteà servì în ţară, va trebuì să fie tradusă şi legalizată de Ministerul afacerilor străine (art. 19 Regul. consular din 24 Iunie 1880) (³).

L. din 13 Febr. 1894. Art. 23.

Radiarea sau reducerea unei inscripţii ar mai puteà încă fi îndeplenită în baza unei procuri autentificată în străinătate de către agenţii noştri diplomatici (art. 23 L. din 13 Fe-

---

de art. 1108, 2⁰, transferând dobânditorului imobilului grevat, care a plătit pe creditorii inscrişi asupra acestui imobil, toate drepturile principale şi accesorii ale creditorilor pe care i-a dezinteresat, acest dobânditor al imobilului se foloseşte de toate inscripţiile luate, fiind însă obligat a veghià la conservarea lor, ca şi însuş creditorul în locul cărora el este subrogat. C. Iaşi, *Cr. judiciar* din 1901, No. 85, p. 711.

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1882, consid. dela pag. 1190 şi *Dreptul* din 1883, No. 13.

(²) Vezi *suprà*, p. 594 şi tom. I, p. 217 urm. (ed. a 2-a).

(³) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 564.

bruarie 1894 pentru reorganizarea Ministerului afacerilor străine) (¹).

Efectele radierei voluntare.

Câte odată radiarea voluntară are de efect numai renunţarea la inscripţie, iar nu şi la însăş creanţa ipotecară, pentrucă renunţările sunt de strictă interpretare. Contrariul poate însă să rezulte, şi va rezultà de cele mai multe ori din voinţa părţilor (²).

Radiarea silită sau judiciară.

Radiarea silită este acea ordonată de justiţie, în baza unei hotărîri.

Aceasta lasă a se presupune că creditorul nu poate sau nu voeşte să consimtă radiarea. In asemenea caz, partea interesată o cere dela justiţie.

„Din cuprinsul art. 1788 C. civil rezultă, zice Curtea de casaţie, că dacă partea în favoarea căreia este inscrisă o ipotecă, nu consimte a radià acea inscripţie, debitorul sau orice altă parte interesată (³), este în drept a se adresà justiţiei pentru ca, pe calea dreptului comun, să obţie o hotărîre prin care adversarul său să fie obligat a şterge acea inscripţie" (⁴).

Debitorul n'ar puteà însă să ceară radiarea inscripţiei Nulităţi de formă.

(¹) Vezi explic. acestui text în tom. I al Coment. noastre, p. 178 urm. (ed. a 2-a).

(²) Cpr. Thiry, IV, 549; Aubry et Rau, III, § 281, p. 644; Laurent, XXXI, 223; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1887; Guillouard, *Idem*, III, 1458; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2157, No. 210 urm., etc.

(³) Independent de debitor, o altă persoană interesată ar puteà fi un creditor al său (art. 974), creditorul ipotecar posterior, terţiul achizitor al imobilului grevat, etc. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1861; Guillouard, *Idem*, III, 1440; P. Pont, *Idem*, II, 1071; Aubry et Rau, III, § 281, p. 638, etc. — Creditorii anteriori n'ar aveà interes decât atunci când ei şi-ar întemià acţiunea lor pe inexistenţa sau stingerea creanţei. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, p. 140, nota 2 (ed. a 3-a); P. Pont, *Idem*, II, 1071, p. 420 (ed. a 3-a).

(⁴) Bult. 1908, p. 1398 şi *Dreptul* din 1908, No. 76.

pentru nulităţi de formă, căci formele prevăzute de art. 1781 nu sunt prescrise în interesul lui, ci în interesul terţiilor, de vreme ce ele sunt relative la publicitate (¹).

Cererea de radiare poate fi făcută oricând (²).

Persoanele contra cărora se introduce cererea.

Această cerere va fi introdusă contra acelora cari ar aveà calitatea de a consimţi o radiare voluntară. Aceştia nu pot fi decât creditorul, reprezentanţii sau moştenitorii ori cesionarii lui (³).

Asemenea cerere nu poate fi introdusă contra debitorului, pentrucă el nu reprezintă pe creditori (⁴).

Aplic. art. 1201.

Hotărîrea dobândită în această privinţă contra debitorului, n'ar fi deci opozabilă creditorului, căci este de principiu că hotărîrile nu-şi produc efectul lor decât în privinţa acelora cari au stat în instanţă (art. 1201). Or, în specie, creditorul n'a putut fi reprezentat prin debitor. Aceasta nu este decât aplicarea principiilor cari cârmuesc materia lucrului judecat (⁵).

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1861; Guillouard, *Idem*, III, 1440; Thézard, *Idem*, 264; P. Pont, *Idem*, II, 1083; Aubry et Rau, III, § 281, p. 638; Laurent, XXXI, 180; T. Huc, XIII, 384; Planiol, II, 3067 (ed. a 5-a); Boulanger et Récy, *Tr. des radiations hypothécaires*, II, 579; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 249, etc.

(²) Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 250 urm.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862: Guillouard, *Idem*, III, 1442; Martou, *Idem*, III, 1219; Aubry et Rau, *loco cit.;* Laurent, XXXI, 185; T. Huc, XIII, 384, etc.

(⁴) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862; Thézard, *Idem*, 264; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 638, 639, text şi nota 22; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 265 urm., etc.

(⁵) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1862; Trib. Chateauroux, D. P. 54. 5. 434, No. 5.

Creditorii privilegiaţi sau ipotecari. Controversă.

Chestiunea de a se şti dacă creditorii ipotecari sau privilegiaţi sunt sau nu reprezentaţi de debitorul lor în hotărîrea dobândită în contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior ipotecei, relativ la imobilul ipotecat, este controversată, însă negativa este singură juridică, pentrucă creditorii privilegiaţi sau ipotecari, având un drept real asupra imobilului, afectat la aceste garanţii, acest drept nu poate fi nimicit de către debitorul lor, nici prin convenţie, nici prin judecată. Această soluţie, admisă şi în dreptul roman (vezi legile citate în tom. VII al Coment. noastre p. 545, nota 1), este, în genere, admisibilă şi astăzi. Vezi în acest sens numeroasele autorităţi citate în tom. VII al Coment. noastre, p. 544, Cererea de radiare n'ar puteà, de asemenea, fi făcută contra grefierului tribunalului.

Hotărîrea trebue să fie definitivă.

Radiarea nu va puteà să aibă loc decât atunci când hotărîrea, care o ordonă, a dobândit autoritatea lucrului judecat (1), adecă când termenul de opoziţie şi de apel a expirat, fără ca aceste căi ordinare de reformare să fi fost exercitate, sau când opoziţia şi apelul au fost respinse (2).

Trib. competent.

S'a decis că tribunalul competent este, în această privinţă, acel al domiciliului pârîtului, iar nu acel al situaţiei imobilului grevat (3).

---

nota 1, la care trebue să adăogăm, Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1910, No. 38, p. 305. Mai vezi D. C. Popescu, *Dreptul* din 1881, No. 1, p. 2 urm., şi No. 2, p. 11 urm.

Creditorii chirografari. Controversă.

Tot controversată este şi chestiunea de a se şti dacă creditorii chirografari sunt sau nu reprezentaţi de debitorul lor în procesele cari au de obiect un privilegiu sau o ipotecă existentă asupra bunurilor sale. Vezi tom. VII al Coment. noastre, p. 544, *ad notam.* Curtea de casaţie a decis, cu drept cuvânt, că hotărîrea definitivă, care recunoaşte un drept de privilegiu sau de ipotecă pentru creanţa ce constată, nu este opozabilă creditorilor chirografari ai debitorului, cari nu au luat parte la judecarea afacerei, de oarece privilegiile şi ipotecile sunt nişte drepturi acordate de lege unor creditori, nu contra debitorului, ci contra celorlalţi creditori; şi aceşti din urmă neparticipând la instanţa care a judecat chestiunea de privilegiu sau ipotecă, nu se poate zice că ei au fost reprezentaţi de către debitorul lor. Cas. rom. Bult. 1881, p. 29 şi *Dreptul* din 1881, No. 28; Bult. S-a I, 1876, p. 15 şi *Dreptul* din 1881, No. 55.—Vezi însă C. Focşani şi Bucureşti, *Dreptul* din 1881, No. 55, p. 444 şi p. 445 (decizii casate).

(1) S'a decis că o cerere de radiare nu poate fi judecată odată cu o contestaţie la urmărire, ci numai printr'o acţiune principală. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1902, No. 80.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1878; Aubry et Rau, III, § 281, p. 642; Thiry, IV, 547, *in fine;* Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 296 urm.—S'a decis însă, cu drept cuvânt, că încheerea prin care se ordonă, pe calea graţioasă, radiarea unei ipoteci, fără prezenţa creditorului, nu are autoritatea lucrului judecat. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, p. 401.

(3) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1894, No. 12.—*Contrà:* Art. 94 *ab initio* din L. belgiană (în privinţa acţiunei introduse pe calea principală), text nereprodus de legiuitorul nostru. Vezi şi art. 2159 C. fr., iarăş nereprodus în codul nostru.—S'a decis însă că ipoteca fiind un drept real, acţiunea ei în anulare este tot reală, aşa că această acţiune trebue introdusă la

Compet. judecătorului de ocol.

S'a mai decis că obligaţia de a radià o ipotecă fiind personală, acţiunea care are de obiect ştergerea sau anularea ei intră, conform dreptului comun, în competinţa judecătoriilor de ocoale, dacă valoarea ipotecei este de competinţa acestor judecătorii (¹).

Execut. provizorie. Controversă.

Judecătorii nu pot, după părerea dominantă, să admită în asemenea materie executarea provizorie a hotărîrei lor (²).

Recursul în casaţie sau calea extraordinară a revizuirei nu împedică hotărîrea, care a ordonat radiarea, de a fi executată (³).

Desfiinţarea hot. care a admis radiarea.

Ce se va întâmplà însă atunci când decizia rămasă definitivă, care a admis radiarea, a fost casată sau desfiinţată pe calea revizuirei?

Radiarea va fi inoperantă, adecă nu-şi va produce efectele sale. Astfel, s'a decis că este inoperantă radiarea unei ipoteci făcută în virtutea unei decizii definitive care, mai în urmă, a fost desfiinţată printr'o altă decizie dată asupra revizuirei (⁴).

---

tribunalul situaţiunei imobilului grevat. Trib. Fălciu, *Dreptul* din 1897, No. 50. Vezi şi *suprà*, p. 593.

(¹) Cas. rom. Bult. 1908, p. 139 şi *Dreptul* din 1908, No. 76.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1880; Guillouard, *Idem*, III, 1449; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 642, text şi nota 28; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2157, No. 304 urm. — *Contrà:* P. Pont, *op. cit.*, II, 1903, p. 432 (ed. a 3-a); Thézard, *Idem*, 265. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1223.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1881; Planiol, II, 3068, p. 951 (ed. a 5-a); André, *Régime hypothécaire*, 1858, p. 649 (ed. a 2-a), etc.

(⁴) Cas. rom. Bult. 1889, p. 605 şi *Dreptul* din 1889, No. 55.— Asupra chestiunei delicate de a se ştì dacă ipoteca radiată renaşte, sau dacă creditorul trebue să ià o altă inscripţie. Vezi Planiol, II, 3069 urm., p. 951 urm. — S'a decis, în această privinţă, că o inscripţie radiată se consideră ca inexistentă şi, ca atare, creditorul care ar tratà cu debitorul pe baza unui certificat eliberat de grefă, este la adăpost de orice eventualitate care ar restabilì o ipotecă ce fusese radiată. Astfel, în caz de conflict între dreptul creditorului a cărui inscripţie ar fi restabilită după ce a fost radiată, şi dreptul creditorilor inscrişi în urma radierei, aceştia urmează a fi preferaţi. Cas. rom. Bult. 1906, p. 111. — S'a mai decis că, în caz de radiarea unei inscripţii din eroare, ipoteca astfel radiată îşi reià rangul vechei inscripţii restabilite. Trib. Prahova, *Dreptul* din 1901, No. 65.

Cazurile în cari radiarea trebue să fie ordonată de justiție.

Cari sunt cazurile în cari radiarea trebue să fie ordonată de justiție? Deși nu avem niciun text de lege în această privință, pentrucă legiuitorul nostru se mulțumește de a pune principiul în art. 1788, fără a reproduce celelalte texte din codul francez sau din legea ipotecară belgiană, totuși nu mai rămâne îndoială că inscripția va fi radiată, după cum dispune anume art. 2160 din codul francez:

1⁰ Când ea a fost luată, fără a fi întemeiată pe lege (ipotecă legală) sau pe convenția părților (ipotecă convențională) (1);

2⁰ Când actul constitutiv al ipotecei, în virtutea căruia inscripția a fost luată, este izbit de nulitate (2);

3⁰ Când creanța pe care inscripția o garantează este stinsă fie prin plată, fie prin prescripție, fie prin orice alt mod de stingere al obligațiilor, care făcând să dispară acțiunea personală a creditorului, stinge prin aceasta însuș, pe cale de consecință, acțiunea ipotecară (3);

4⁰ Radiarea va fi ordonată când, cu toate că creanța garantată continuă a există, privilegiul sau ipoteca, cari erau alipite de această creanță, sunt stinse prin una din cauzele de stingere proprii acestor drepturi (art. 1860) (4);

5⁰ Și, în fine, radiarea va mai fi ordonată de justiție când inscripția va fi nulă în privința formelor, adecă când ea nu va cuprinde mențiunile cerute pentru validitatea ei (5).

Cazul când ipoteca este simulată.

S'a mai decis că radiarea va fi ordonată când se va dovedi că ipoteca a fost fictivă, adecă simulată (6), și când actul de ipotecă n'a fost predat creditorului, ci a rămas tot în mâna debitorului, ceeace dovește iarăș că ipoteca nu eră serioasă (7).

---

(1) Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2160, No. 4 urm.

(2) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 11 urm. — De câteori, în adevăr, ipoteca este anulată printr'o hotărîre definitivă, inscripția nu mai poate aveà niciо valoare. Cas. rom. Bult. 1906, consid. dela p. 859.

(3) Dalloz, *op. și loco suprà cit.*, No. 22 urm., cum și autoritățile citate acolo.

(4) Vezi Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 45 urm.

(5) Dalloz, *op. și loco cit.*, No. 53 urm. Vezi și *suprà*, p. 626 urm.

(6) Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 501.

(7) Cas. rom. Bult. S-a I, 1880, p. 40.

Despre reducerea inscripţiilor ipotecare.

Această materie este reglementată în codul francez prin art. 2161—2165, cari au dispărut atât din legea belgiană cât şi din codul nostru.

La noi, ca şi în legea belgiană, reducerea inscripţiilor este numai menţionată în art. 1788, care o supune regulelor privitoare la radiare.

Reducerea inscripţiei. Definiţie.

Reducerea inscripţiilor ipotecare nu este, după cum ştim, decât o radiare parţială. (Vezi *suprà*, p. 643). Ea se referă: 1⁰ la imobilele asupra cărora se întemeiază dreptul ipotecar, când valoarea lor întrece suma creanţei garantate; 2⁰ la suma acestei creanţe, când suma pentru care inscripţia a fost luată, întrece suma datorită în realitate.

Reducerea este, ca şi radiarea, voluntară sau judiciară.

Reducerea voluntară.

Reducerea voluntară se acordă, ca şi radiarea, de creditor sau reprezentanţii săi, având capacitatea necesară pentru aceasta.

Reducerea silită sau judiciară.

Reducerea silită sau judiciară este acea care are loc în virtutea unei sentinţe rămasă definitivă şi având puterea lucrului judecat. Ea se referă la ipoteca legală a minorilor, interzişilor (art. 1764) (¹) şi la acea a femeilor măritate (art. 1761) (²). Nu vom revenì astăzi asupra acestei materii, care a fost studiată în tom. VIII al Coment. noastre. Vom menţionà numai o decizie a Curţei de casaţie, care a admis că, deşi art. 1761 din codul civil prevede numai cazul când bărbatul contestă valoarea dotei alienabile pentru care s'a luat inscripţie ipotecară în timpul căsătoriei, totuşi acest text se aplică, prin analogie, interesul fiind acelaş, şi la cazul când inscripţia s'ar pretinde excesivă în ceeace priveşte imobilele asupra cărora ea a fost luată (³).

(¹) Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 684, text şi nota 3.

(²) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 526 urm.

(³) Cas. rom. Bult. 1906, p. 111. — Această decizie mai pune în principiu că numirea experţilor prevăzută de art. 1761 pentru preţeluirea dotei alienabile, şi deci, şi a imobilelor asupra cărora se cere inscripţia ipotecară, este facultativă pentru judecători, şi lipsa avizului experţilor nu poate atrage nulitatea măsurei luate, dacă judecătorii s'au luminat şi şi-au format convingerea lor de aiurea. In orice caz, părerea ex-

Concluziile procurorului.

Concluziile ministerului public nu mai sunt necesare astăzi în urma legei din 29 Octombre 1877, de câteori justiţia se pronunţă asupra reducerei ipotecei femeei măritate, afară de cazul când femeea ar fi minoră (1).

Imprejurarea că procurorul ar fi pus concluzii într'un asemenea proces, nu se consideră în genere ca o cauză de nulitate. *Quod abundat non viciat*, sau *Utile per inutile non vitiatur* (2).

Cazul când debitorul a plătit o parte din datoria sa.

In fine, un alt caz în care reducerea inscripţiei ar puteà fi cerută în justiţie, este acela în care debitorul ar fi plătit o parte din datoria sa. dacă convenţia părţilor nu dispune contrariul. In asemenea caz, debitorul este în drept a cere ca inscripţia să fie redusă la proporţiile adevărate ale creanţei, sub condiţie însă ca el să nu micşoreze prin aceasta gajul ipotecar, pentrucă principiul indivizibilităţei ipotecei se opune la această micşorare (3).

CAPITOLUL VI

Despre efectul privilegiilor şi ipotecilor în contra persoanelor al treilea, cari deţin imobilul.

Spre a cuprinde toate efectele produse de privilegii şi ipoteci, autorii împart această grea materie în patru secţii:

1⁰ Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa imobilelor grevate de aceste sarcini; 2⁰ efectele lor în privinţa creanţei garantate; 3⁰ efectele privilegiilor şi ipotecilor în ceeace priveşte raporturile dintre proprietarul lucrului grevat şi creditorul ipotecar; 4⁰ şi în fine, efectele privilegiilor şi ipotecilor faţă de terţii detentori. Vom urmà şi noi această împărţire.

---

perţilor nu leagă nici într'un caz pe judecători. *Dictum expertorum nunquam transit in rem judecatam*. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 527, nota 5.

(1) Cas. rom. Bult. 1906, p. 111.

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 527, nota 7.

(3) Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1225, p. 282, 283; Laurent, XXXI, 202; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 337, p. 216, etc.

1⁰ Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa imobilului grevat.

Dr. de preferinţă şi de suită.

Ştim că privilegiile imobiliare şi ipotecile conferă creditorului inscris asupra imobilului grevat, dreptul de a fi plătit cu preferinţă asupra acestui imobil şi de a-l urmări în orice mână ar trece (dreptul de preferinţă şi de suită).

Determinarea dreptului de preferinţă.

Intre creditorii ipotecari, dreptul de preferiţnă asupra aceluiaş imobil se determină prin data inscripţiei lor, conform regulei: *Prior tempore, potior jure* (art. 1778); iar între creditorii privilegiaţi şi ipotecari, acei dintâi au în genere precădere (art. 1722), afară de unele excepţii pe care le-am arătat mai sus.

Art. 1777.

Ştim, de asemenea, că atât privilegiile cât ipotecile nu lovesc numai imobilul grevat, ci se întind şi la accesoriile lui, considerate ca imobile, cum şi la îmbunătăţirile aduse în urmă imobilului supus acestor sarcini (art. 1777), şi am văzut *suprà*, p. 600 urm. ce trebue să înţelegem prin îmbunătăţiri sau amelioraţiuni, după cum se exprimă art. 1777.

Soarta fructelor imobilului ipotecat.

Fructele produse de fondul ipotecat, în calitatea lor de lucruri accesorii, sunt, ca şi însuş fondul, lovite de ipotecă; de unde ar păreà să rezulte că aceste fructe aparţin creditorului, şi că el ar puteà să le vândă odată cu fondul, spre a se plăti din preţul lor, chiar dacă proprietarul le-a înstrăinat pe când erau încă prinse de rădăcini.

Art. 467 urm. Pr. civ.

Cu toate acestea fructele aparţin proprietarului, care poate să le vândă cât timp n'au fost urmărite conform procedurei prevăzută de art. 467 urm. Pr. civ. (V. *infrà*, p. 666).

Urmărirea fructelor de către creditorul ipotecar.

Aceasta nu însemnează însă că vânzarea pădurei de pe moşia ipotecată, spre a fi tăeată, sau vânzarea unei recolte prinsă de rădăcini ar fi opozabilă creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, deşi în intenţia părţilor această vânzare este mobiliară, pentrucă ea nesocoteşte drepturile dobândite de creditori asupra imobilelor grevate şi accesoriilor considerate ca imobile. Prin urmare, aceste bunuri, cu toată vânzare lor separată, îşi păstrează calitatea lor de imobile faţă de creditorii ipotecari sau privilegiaţi, şi aceştia vor puteà să le cuprindă în urmărirea fondului grevat.

Aceasta este cel puţin părărea dominantă în Franţa (1).

---

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2005, p. 268 (ed. a 3-a); Aubry et Rau, III, § 286, p. 700, 701; Guillouard, *Idem*, III.

Cât pentru legea ipotecară belgiană, ea curmă controversa prin art. 45, 2⁰, și este de regretat că acest text n'a fost reprodus și la noi.

Cazul când vânzarea este consumată.

Numai atunci când vânzarea este definitiv consumată, de exemplu: prin dărâmarea casei, prin tăerea pădurei, etc. fără nicio opunere din partea creditorilor, aceștia nu mai pot urmări materialul casei și arborii tăeți, în mâna unui achizitor de bună credință (¹).

Și încă, și în asemenea caz, creditorii privilegiați sau ipotecari își păstrează dreptul lor de preferință asupra prețului acestor lucruri, dacă terțiul cumpărător îl datorește încă (²).

Instrăinarea imobilelor prin destinație.

Aceeaș soluție este admisibilă în cazul când proprietarul unui fond sau unei clădiri, la cari se găseau alipite imobile prin destinație, le-a înstrăinat independent de fondul sau clădirea a căror accesoriu erau. Astfel, o atare vânzare, făcută chiar unui cumpărător de bună credință, nu împedică pe creditorii privilegiați sau ipotecari, cât timp ea n'a fost urmată de tradiție, de a cuprinde obiectele vândute în urmărirea fondului la care aceste lucruri au rămas de fapt alipite (³).

1589, 1590; P. Pont, *Idem*, I, 364; Laurent, XXX, 224 urm.; Planiol, II, 3181. — *Contrà:* Troplong, *Privil. et hypothèques*, II, 403 și III, 834. — Dacă debitorul, în loc de a vinde pădurea spre tăere, sau casa spre a fi dărâmată, procede el însuș la tăerea pădurei sau la dărâmarea casei ipotecate, creditorii privilegiați sau ipotecari pot să provoace rânduirea unui sechestru însărcinat cu menținerea lucrurilor în *statu quo*, cerând ca prețul materialului casei dărâmate și al arborilor tăeți să fie depus la casa de consemnație, spre a fi împărțit între ei, după rangul lor, odată cu prețul imobilului. Aubry et Rau, III, § 286, p. 700. Vezi și *suprà*, p. 545, nota 1.

(¹) Planiol, II, 3180; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2005, *in fine*; Guillouard, *Idem*, III, 1588; Laurent, XXX, 226; Aubry et Rau, III, § 286, p. 701, etc.

(²) Planiol, II, 3180, *in fine;* Aubry et Rau, III, § 286, p. 701; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2008; Cas. fr. D. P. 70. 1. 117; Sirey, 71. 1. 70. Art. 45 din legea ipotecară belgiană este expres în această privință.

(³) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 701; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2006; Guillouard, *Idem*, II, 664 și III, 1591; Beudant, *op. cit.*, I, 321, p. 274 urm.; P. Pont, *Idem*, I, 419. Cpr. Cas. fr. D. P. 95. 1, 277; Sirey, 96. 1. 230, etc. Vezi și *suprà*, p. 554 explic. art. 1750.

Aplic. art. 1025.

Dacă debitorul, prin faptul său, a degradat sau micşorat altfel valoarea imobilului grevat, creditorii pot de îndată să urmărească plata creanţei lor, debitorul fiind prin acest fapt decăzut din beneficiul termenului (art. 1025) (¹).

Dreptul creditorilor eventuali. Art. 1016.

Creditorii condiţionali sau numai eventuali, nu pot invocà beneficiul art. 1025, art. 1016 împuternicindu-i numai a exercità toate măsurile conservatorii ale drepturilor lor(²).

Art. 514 Pr. civ.

După art. 514 din Pr. civilă, este nulă de drept orice înstrăinare a imobilului urmărit, făcută de debitor în urma transcrierei comandamentului prealabil. Această dispoziţie, introdusă în favoarea creditorilor urmăritori, se aplică nu numai creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, dar şi acelor chirografari, cari au pus în urmărire imobilul debitorului lor. Înstrăinarea nu este validă decât sub condiţia ca cumpărătorul să dobândească înainte de adjudecare ratificarea creditorilor urmăritori, sau de a consemnà suma ce li se cuvine, capete procente, şi cheltueli (art. 515 Pr. civ.).

Nulitate relativă.

Nulitatea care rezultă din art. 514 fiind, după părerea tuturor, pur relativă, nu poate fi invocată decât de creditorii urmăritori (³).

Art. 516 Pr. civ.

In privinţa contractelor de închiriere sau arendare, emanate dela debitorul urmărit, avem art. 516 Pr. civ., despre care am vorbit în tom. IX al Coment. noastre, p. 52 urm.

Art. 484 Pr. civ.

Tot în volumul menţionat, la p. 52 şi 153, nota 2, am vorbit despre art. 484 Pr. civ., care anulează contractele de închiriere sau arendare, consimţite de debitor, în urma

---

(¹) Aubry et Rau, III, § 286, p. 702, Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2009, etc.

Creditorii condiţionali nu pot urmări nici veniturile debitorului lor.

(²) Baudry et Loynes, *op cit.*, III, 2010; Guillouard, *Idem*, III, 1587; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 703. — S'a decis că creditorii condiţionali nu pot procede nici la urmărirea veniturilor debitorului lor, de oarece executarea silită nu poate fi îndreptată contra unui debitor decât în baza unui titlu executor, sau a unei hotărîri definitive, care să consacre un drept născut şi actual, astfel că creditorii condiţionali nu pot aveà alt drept decât acela de a face actele de conservare, permise de lege prin art. 1016 C. civil. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1911, No. 1, p. 5.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2102; Baudry et Saignat, *Vente*, 280; Aubry et Rau, V, § 351, p. 30 (ed. a 5-a). Mai vezi în privinţa art. 514 Pr. civ., *suprà*, p. 558, *ad notam* şi p. 581, nota 2.

transcrierei urmărirei veniturilor generale ale unui imobil. (Vezi şi *infrà*, p. 666).

Eliminarea art. 2131 fr. din codul nostru.

După art. 2131 din codul francez, nereprodus de legiuitorul nostru, deşi el se vede reprodus de art. 79 al legei ipotecare belgiane, de câteori imobilul ipotecat a perit sau a devenit insuficient printr'o cauză de forţă majoră, creditorul privilegiat sau ipotecar poate cere plata de îndată, dacă debitorul nu-i dă o ipotecă suplimentară. Acest text neexistând în legea noastră, se naşte întrebarea dacă soluţia este aceeaş după principiile generale.

Aplic. art. 1025 C. civ.

Mai întâiu, dacă insuficienţa ipotecei, care nu există din capul locului, se datoreşte faptului debitorului, aceasta îl face să peardă beneficiul termenului, în baza art. 1025, cu toate că el ar oferì o ipotecă suplimentară (¹).

Neadmiterea în dreptul nostru a soluţiei din codul francez.

Chestiunea este însă mai grea, în caz când insuficienţa ipotecei se datoreşte unui caz fortuit. Soluţia admisă de codul francez este foarte echitabilă şi conformă intenţiei părţilor. In adevăr, de câteori un creditor neavând încredere în debitorul său, a stipulat dela acest din urmă o garanţie reală, aceasta nu se înţelege numai pentru moment, ci pe tot timpul cât va ţine obligaţia; altfel siguranţa n'ar fi complectă. In acest sens s'ar puteà chiar trage argument prin analogie din art. 1661 § 1 dela fidejusiune, după care dacă fidejusorul, căpătat de creditor de bună voe sau prin justiţie, a devenit apoi insolvabil, trebue să se deà un altul.

Motivul acestei dispoziţii este, după cum am văzut *suprà*, p. 137, că creditorul n'ar fi tratat cu debitorul, dacă acesta i-ar fi dat o cauţiune insolvabilă. Or, aceleaşi motive există *a fortiori* când s'a stipulat dela debitor o ipotecă. Cu toată temeinicia acestor consideraţii, credem că soluţia codului francez nu poate fi admisă în codul nostru şi că, la noi, debitorul care, în termenii contractului, a dat o ipotecă bună şi suficientă din capul locului, şi-a îndeplinit obligaţiile sale, şi este pentru viitor descărcat de orice răspundere, cu privire la micşorarea sau desfiinţarea gajului ipotecar printr'un caz fortuit. El este liber de a dà creditorului său, în asemenea caz, un supliment de ipotecă, însă dacă el nu poate sau nu voeşte s'o

---

(¹) Cpr. Berriat St. Prix. *Notes élément. sur le code civil*, III, 8612, p. 675.

facă, creditorul nu-l poate silì la aceasta prin executarea obligaţiei sale înainte de termenul stipulat, căci beneficiul termenului nu poate fi perdut decât prin lege sau prin convenţia părţilor, iar nu printr'un caz de forţă majoră, de care nimene nu răspunde. Legiuitorul nostru, găsind textul de mai sus atât în codul francez cât şi în legea ipotecară belgiană, pe care le-a avut în vedere, a manifestat în deajuns, prin eliminarea lui, intenţia de a nu admite această excepţie dela principiul că bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, căci textul menţionat este o adevărată excepţie dela acest principiu (¹). Aceasta este rigoarea principiilor, rigoare dela care textul francez şi acel belgian derogă pentru consideraţii de echitate, derogare care n'a fost admisă de codul nostru.

In Franţa acest text, făcând parte din capitolul ipotecilor convenţionale, nu se aplică ipotecilor legale (²); pe când la noi, dacă aceeaş regulă ar fi aplicabilă fără niciun text de lege, numai în baza principiilor generale, ar trebuì s'o întindem şi la ipotecile legale, ceeace ni se pare inadmisibil. Prin urmare, la noi, soluţia formal consacrată în dreptul francez şi în acel belgian, nu va puteà fi admisă decât atunci când părţile ar fi prevăzut anume aceasta în convenţia lor, ceeace ele sunt libere să facă.

Aplic. art. 1721. Dacă presupunem însă că imobilul, care a dispărut prin caz fortuit, în totul sau în parte, erà asigurat, creditorii privilegiaţi sau ipotecari vor exercità dreptul lor de preferinţă asupra despăgubirei datorite de compania de asigurare, în caz când această despăgubire n'ar fi fost întrebuinţată la repararea sau reclădirea imobilului asigurat (art. 1721).

Dacă imobilul grevat a fost expropriat pentru cauză de utilitate publică, ipoteca sau privilegiul vor fi transportate asupra despăgubirei date. (Vezi p. 451, n. 1 şi p. 488).

Efectele indivizibilităţei ipotecei. Trecem acum la efectele indivizibilităţei ipotecei.

Ipoteca fiind indivizibilă (art. 1746), loveşte toate imobilele grevate de această sarcină, fiecare din ele şi fiecare fracţiune din aceste imobile; de unde rezultă mai multe consecinţe importante:

(¹) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1388, p. 507.

(²) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1393; P. Pont, *Idem*, II, 899; Aubry et Rau, III, § 286, p. 710 (ed. a 5-a), etc.

1° Fie-care detentor al unui imobil sau al unei părţi din imobilul ipotecat, poate fi urmărit ipotecar pentru datoria întreagă;

2° Când un creditor are o ipotecă asupra tuturor imobilelor debitorului sau asupra mai multor imobile, el poate să-şi urmărească creanţa sa asupra preţului tuturor imobilelor şi să se opue ca creditorii ipotecari posterior inscrişi să fie plătiţi asupra acestui preţ, înainte de a fi dânsul cu desăvârşire dezinteresat. Dacă el a cerut însă a fi colocat asupra preţului unui singur din aceste imobile, el nu poate sili pe creditorii posteriori, cari au fost plătiţi asupra preţului celorlalte imobile, a aduce înapoi ceeace au primit, atunci când imobilul urmărit n'ar ajunge spre a fi plătit integralmente, pentrucă alegându-şi numai unul din imobilele ipotecate, el a renunţat la rangul ce aveà asupra celorlalte imobile;

3° El poate să-şi aleagă acela din imobilele ce voeşte, fără ca creditorii, cari au o ipotecă posterioară asupra acestui imobil, să-l poată silì a-şi divizà ipoteca sa şi a cere ca el să fie colocat pentru o parte a creanţei sale asupra fiecăruia din imobilele afectate la siguranţa sa(1).

Deoseb. de C. fr. In codul francez care, pe lângă ipotecile speciale, admite şi ipoteci generale, concursul ipotecilor generale cu acele speciale a dat loc la multe dificultăţi. Cu toate că legea noastră nu admite, după acea belgiană, ipoteci generale, totuşi oarecare dificultăţi pot să se prezinte şi la noi, căci poate să existe concurs într'un creditor având o ipotecă asupra mai multor imobile, şi alţi creditori având o ipotecă asupra unuia din aceste imobile(2).

Acestea sunt efectele privilegiilor şi ipotecilor în ceeace priveşte imobilele lovite de aceste sarcini.

2° Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa creanţei garantate.

Ştim că ipoteca garantează nu numai capitalul datorit, dar încă şi accesoriile lui, precum sunt procentele.

---

(1) Cpr. Thiry, IV, 551, p. 478, 479. Vezi asupra *indivizibilităţei* ipotecei, *suprà*, p. 548, 549 şi *infrà*, p. 685 urm.

(2) Vezi asupra diferitelor ipoteze ce se pot înfăţişà în această privinţă, Thiry, IV, 552, p. 479—482.

Art. 1785. Inscripţia luată asupra capitalului garantează în acelaş timp dobânda pe trei ani viitori (art. 1785), pentru ceeace întrece acest număr de ani creditorul fiind obligat a luà alte inscripţii.

Art. 1025. Ştim, de asemenea, că din cauza indivizibilităţei sale, ipoteca garantează fiecare parte a creanţei. Ea garantează nu numai creanţele pure şi simple, dar şi acele cu termen sau condiţionale. Deci, la caz de urmărire şi vinderea imobilului grevat, creditorii ipotecari cu termen vor fi colocaţi asupra preţului imobilului, pentrucă urmărirea dovedeşte insolvabilitatea debitorului şi face ca el să peardă beneficiul termenului (art. 1025) (1).

Creditorii supuşi unei condiţii suspensive. Cât pentru creditorii supuşi unei condiţii suspensive, se va aplicà unul din mijlocele următoare: 1^0 sau suma creanţei lor va fi consemnată; 2^0 sau ea va rămâneà în mânile adjudecatarului imobilului, dându-se în ambele cazuri creditorului condiţional dacă condiţia se îndeplineşte; dacă ea nu se îndeplineşte, suma consemnată se va încasà de creditorii posteriori; 3^0 sau, în fine, creditorii posteriori vor luà suma cuvenită creditorilor condiţionali, sub îndatorirea de a dà o cauţiune, care va asigurà restituirea ei, în caz de îndeplinirea condiţiei (2).

---

(1) Cpr. Thiry, IV, 553.

(2) Thiry, *loco cit.*, p. 483; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 341, p. 218; Arntz, IV, 1872; Laurent, XVII, 89, *in fine*. Cpr. Aubry et Rau, IV, § 302, p. 114, text şi nota 54 (ed. a 5-a), cum şi autorităţile citate acolo; Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 953 *ter;* Larombière, *Oblig.*, II, art. 1180, No. 3; Demolombe, XXV, 370, etc. Vezi şi tom. VI al Coment. noastre, p. 54.

Poprirea din partea creditorilor condiţionali. Asupra chestiunei de a se şti dacă creditorii condiţionali pot face o poprire, vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 53, text şi nota 2. Chestiunea atârnă de acea de a se şti dacă poprirea este un act de conservare sau de executare. Curtea de casaţie consideră poprirea ca un act de conservare. Vezi tom. VI al Coment. noastre, *loco cit.*, precum şi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 76, p. 608. Vezi asupra acestei chestiuni controversate, Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, p 530, No. 1 şi 3, cum şi autorităţile citate acolo. Incât priveşte poprirea creanţelor condiţionale şi chiar eventuale, vezi *suprà*, p. 334.

In orice caz, s'a decis că sancţiunea obligaţiei impusă ter-

Dacă presupunem acum cazul unei condiţii rezolutorii, creditorii condiţionali vor încasà de îndată creanţa lor, sub îndatorirea însă de a dà cauţiune, care asigură restituirea sumei primită pentru cazul când condiţia rezolutorie se va îndeplinì (¹).

Creditorii supuşi unei condiţii rezolutorii.

3⁰ Despre relaţiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului grevat şi creditorul privilegiat sau ipotecar.

Proprietarul imobilului grevat de privilegii sau ipoteci îşi păstrează dreptul său de proprietate asupra acestui imobil, sub următoarele restricţii:

El poate să-l înstrăineze şi să-l greveze de alte sarcini reale (uzufruct, ipotecă, servituţi, etc.). Creditorul poate însă, în virtutea dreptului său de suită sau urmărire (art. 1790), să urmărească şi să vândă imobilul liber de sarcinile create în urma inscripţiei sale, căci acele sarcini constituesc o micşorare a proprietăţei, şi acel care are un privilegiu sau o ipotecă constituite în mod valid asupra imobilului său, nu mai poate dezmembrà proprietatea acestui imobil în detrimentul creditorilor privilegiaţi sau ipotecari. Dreptul său, în asemenea caz, nu mai este deci întreg (²).

Drepturile proprietarului imobilului grevat şi ale creditorului ipotecar.

ţiului poprit prin art. 459 Pr. civ., în cazul când nu se prezintă în instanţa de validare spre a face declaraţiile prescrise de acest text, este că el rămâne personal condamnat pentru suma poprită, fără să mai poată, pe cale de contestaţie, să invoace cauzele de inexistenţă sau de stingere totală ori parţială anterioare condamnărei sale, căci altfel nicio judecată nu s'ar mai puteà considerà ca terminată, şi s'ar violà principiul autorităţei lucrului judecat. Cas. rom. Secţii-unite (23 Noembrie 1910), *Dreptul* din 1911, No, 2, p. 12.

(¹) Vezi autorităţile citate în nota precedentă.

(²) Cpr. Thiry, IV, 554, p. 483; Planiol, II, 3161; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 342 urm., p. 218 urm. Vezi şi *suprà*, pag. 544 şi 545.— S'a decis, cu drept cuvânt, că existenţa unui privilegiu sau unei ipoteci asupra unui imobil, nu împedică trecerea acestui imobil dela o persoană la alta, ci noul proprietar rămâne numai obligat să plătească creditorului privilegiat sau ipotecar datoria pe care o garantează privilegiul sau ipoteca. Prin urmare, creditorul privilegiat sau ipotecar n'are dreptul de a cere desfiinţarea înstrăinărei imobilului grevat, făcută de debitorul său, ci numai de a

Dispunerea de fructele imobilului.

Proprietarul păstrează dreptul de a se folosì de imobilul grevat şi de a dispune de fructele lui, dacă ele n'au fost urmărite, conform art. 467 urm. Pr. civ. (¹).

Art. 484 Pr. civ.

El poate să închirieze sau să arendeze imobilul grevat, până la transcrierea ordinului de sechestru, căci orice contracte făcute de dânsul în urma acestei transcrieri *sunt nule de drept* (art. 484 Pr. civ.) (Vezi *suprà*, 660, 661).

Soarta contractului de locaţiune transcris în urma transcrierei urmăririi.

S'a decis însă că transcrierea urmărirei, neavând de efect de a transformà într'un drept real dreptul personal al creditorului urmăritor, de aici rezultă că acest din urmă nu se poate opune contractului de locaţiune făcut de debitorul urmărit înainte de urmărire, deşi acest contract ar fi fost transcris în urma transcrierei urmărirei (²).

Art. 1015.

Proprietarul nu poate însă să degradeze imobilul grevat de privilegii sau ipoteci, căci aceasta ar aduce perderea beneficiului termenului (art. 1025), şi creditorul ar puteà cere de îndată plata creanţei sale (³).

Cazul când degradările imobilului provin din caz fortuit.

Dacă degradările survenite imobilului sunt rezultatul unui caz fortuit sau unei forţe majore (aceste două expresii fiind sinonime), creditorul nu va puteà, după cum ştim, să

---

urmări vânzarea în mânile noului proprietar şi detentor, dacă acesta nu voeşte sau nu poate plăti datoria asigurată prin privilegiu sau ipotecă. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela pag. 1145.

Cesiunea câştiurilor viitoare.

(¹) Vezi *suprà*, p. 658. — In Franţa şi în Belgia se decide că cesiunea câştiurilor viitoare, consimţită de proprietar, nu este opozabilă creditorilor inscrişi. In adevăr, ipoteca, afectând imobilul grevat, se întinde la fructele lui, cari sunt accesorii ale fondului, şi urmărirea nu are alt efect decât realizarea dreptului preexistent al creditorilor, determinând valoarea asupra căreia acest drept se exercită; de unde rezultă că debitorul nu poate, prin cesiuni anticipate, să lipsească pe creditori de fructele nepercepute încă, fără a nimicì efectele legale ale ipotecei şi fără a micşorà gajul concedat de dânsul. Apoi, cesiunea câştiurilor viitoare, având de obiect o creanţă condiţională, este subordonată dreptului cedentului de a le percepe la scadenţa lor, şi cum urmărirea lipseşte pe acest din urmă de dreptul la fructe, cesiunea cade din lipsă de obiect. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 348, p. 222. Vezi şi deciziile publicate în D. P. 95. 2. 385 urm. (cu nota lui P. de Loynes).

(²) Cas. rom. (18 Octombre 1910), *Dreptul* din 1910. No. 80.

(³) Vezi *suprà*, p. 545, nota 1 şi p. 659, *ad notam*.

execute, la noi, de îndată creanţa sa, nici să ceară un supliment de ipotecă (¹).

4⁰ Efectele privilegiilor şi ipotecilor contra terţiilor detentori.

A) Dreptul de suită sau urmărire. — Condiţiile la cari este supus acest drept.

Art. 1790. — Creditorii, cari au privilegiu sau ipotecă inscrise asupra unui imobil, îl urmăresc în orice mâni ar trece. (Art. 1719, 1722 urm., 1746, 1753, 1778. 1786. 1800 C. civ. Art. 910 § 2 C. com. Art. 2166 C. fr. Art. 96 L. ipotec. belgiană din 1851).

Ştim că privilegiile şi ipotecile produc două efecte: dreptul de preferinţă şi dreptul de suită sau urmărire în mâna terţiilor (²).

Dreptul de preferinţă.

Dreptul de preferinţă este dreptul ce are creditorul privilegiat sau ipotecar de a fi plătit cu precădere înaintea celorlalţi creditori (³).

(¹) Vezi *suprà*, p. 661 urm. — *Contrà:* Art. 2131 C. fr.; art. 79 L. ipotecară belgiană; art. 1980 C. italian, etc.

Dr. de suită la Romani.

(²) Dreptul de suită în mâna terţiilor există şi la Romani: *„Pignoris et hypothecæ persecutio in rem est“*. (L. 18, Cod, *De pignoribus et hypothecis*, 8, 14). — Creditorii privilegiaţi erau plătiţi în primul rând, după rangul privilegiului lor, *non ex tempore, sed ex causa* (L. 32, Dig., *De rebus auctoritate judicis possidendis*, 42, 5). — Creditorii ipotecari erau plătiţi în urmă, după data ipotecei lor (L. 4, Cod, *Qui potiores in pignore habeantur*, 8, 18). — Data ipotecilor puteà fi stabilită printr'un act scris făcut înaintea unei autorităţi publice, sau a unui tabelion, sau a trei ori mai mulţi martori vrednici de credinţă (L. 11 § 1, Cod, *loco cit.*). — Dacă două ipoteci aveau aceeaş dată, creditorul amanetar sau creditorul ipotecar, care aveà posesiunea lucrului amanetat ori ipotecat, erà preferat (argument din L. 10, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1 şi din L. 1 § 1, Dig., *De Salviano interdicto*, 43, 33). — Dacă nici unul din creditori nu aveà posesiunea lucrului, ei erau plătiţi cu toţii împreună, în proporţie cu creanţa lor respectivă, *pro quantitate debiti* (L. 16 § 8, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

(³) Creditorii chirografari au şi ei dreptul de a urmărì imobilul spre satisfacerea creanţei lor; ei nu-l mai pot însă urmărì îndată ce el a eşit în mod regulat şi fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, pentrucă ei nu au un drept real asupra lucrului. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 80, p. 640; Planiol, II, 3161. Vezi şi *suprà*, p. 543, nota 2.

Determinarea rangului ipotecar.

Ştim, de asemenea, că, între mai mulţi creditori ipotecari asupra aceluiaş imobil, preferinţa sau rangul ipotecar se determină prin data inscripţiei lor (art. 1778). *Prior tempore, potior jure.* (Vezi *suprà*, p. 543).

Dreptul de suită sau urmărire.

Dreptul de suită sau de urmărire, prevăzut de art. 1790, este dreptul de a urmărì imobilul grevat în mânile oricărui terţiu detentor, care nu este personal obligat la plata datoriei, ci numai *propter rem*, şi care deţine acest imobil, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit, puţin importă, spre a-l vinde şi a fi plătit din preţul lui. Aceasta este exerciţiul acţiunei ipotecare.

Cât timp imobilul se găseşte în mânile debitorului, nu poate să fie vorba de dreptul de suită sau de urmărire.

Dreptul de suită sau de urmărire, prevăzut de art. 1746 § ultim şi de art. 1790 C. civil, este o consecinţă a realităţei dreptului de ipotecă (art. 1746). (Vezi şi *suprà*, p. 543).

Atât dreptul de suită cât şi acel de preferinţă sunt subordonate inscrierei, care singură dă un efect privilegiului şi ipotecei. „Creditorii *cari au un privilegiu sau o ipotecă inscrise*...“, zice art. 1790, *îl urmăresc în orice mână ar trece*“ (¹).

B) Ce poate să facă terţiul detentor ameninţat, spre a nu fi urmărit prin acţiunea ipotecară.

Terţiul detentor (²), care se vede ameninţat de a fi ur-

(¹) Cpr. Thiry, IV, 555, p. 485.

Ce se înţelege prin terţiu detentor.

(²) Prin *terţiu detentor* se înţelege orice reprezentant cu titlu particular al debitorului, *care nu este personal obligat* către creditor la plata datoriei, fără a se distinge dacă el a dobândit imobilul cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, fie achiziţia totală sau parţială. Astfel sunt, de exemplu: cumpărătorul sau donatarul imobilului grevat, etc.

Reprezentanţii universali ai debitorului nu sunt terţii detentori.

Reprezentanţii universali sau cu titlu universal ai debitorului nu sunt terţii detentori, fiindcă ei sunt personal obligaţi la plată. Aubry et Rau, III, § 287, p. 712, nota 1 *bis;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2103; T. Huc, XIV, 19.

Terţiul detentor, nefiind obligat la plata datoriei decât *propter rem*, încetează de a fi expus la exerciţiul acţiunei ipotecare, îndată ce a vândut imobilul grevat. Aubry et Rau, *loco cit.;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2103; Guillouard, *Idem*, III, 1646; Cas. fr. Sirey, 97. 1. 177; D. P. 97. 1. 122, etc.

mărit prin acţiunea ipotecară, poate sau să se lase a fi urmărit, sau să întrebuinţeze unul din cele trei mijloace conferite de lege spre a se sustrage dela această acţiune:

1⁰ El poate să purgheze imobilul de privilegiile sau ipotecile cari-l lovesc (art. 1791). Despre purgă vom vorbì mai la vale, sub art. 1804 urm. Acesta este mijlocul cel mai sigur de câteori valoarea inscripţiilor întrece preţul achiziţiei sau valoarea imobilului (¹).

2⁰ El poate să plătească toate datoriile privilegiate şi ipotecare, capete şi procente, cari grevează imobilul (art. 1791, 1792).

3⁰ In fine, el poate să delase imobilul, adecă să abandoneze posesiunea de fapt sau detenţiunea lui (²), creditorilor ipotecari, şi să fie astfel scutit de datoriile care-l grevează, căci el nu este ţinut a plătì aceste datorii decât în calitatea sa de detentor. *Res non persona debet.*

Art. 1791.— Dacă persoana a treia, care deţine imobilul, nu îndeplineşte formalităţile mai jos stabilite, pentru a purgà proprietatea sa, ea rămâne îndatorată, prin singurul efect al inscripţiilor, în calitatea sa de detentor al imobilului, la toate datoriile ipotecare, şi se bucură de toate termenele de plată ce le aveà şi debitorul primitiv. (Art. 1108, 1740, 1792, 1801 urm. C. civ. Art. 2167 C. fr. Art. 97 L. ipotec. belgiană din 1851).

Delăsarea imobilului ipotecat.

Iată textele privitoare la delăsarea imobilului.

(¹) Cpr. Thiry, IV, 558.

(²) Delăsarea nu este deci abdicarea proprietăţei, ci a detenţiunei imobilului. Mourlon, III, 1626; Planiol, II, 3228. „Pour ce qui est de l'effet principal, à savoir, de l'aliénation qui peut résulter de ce délaissement, ziceà Loyseau, il faut prendre garde que celui qui délaisse les héritages pour les hypothèques ne quitte pas absolument *la propriété* et la possession d'icelui, mais seulement il en quitte *la simple détention et occupation*". Vezi Laurent, XXXI, 275 şi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2194, după care am reprodus această citaţie. Instituţia delăsărei este deci împrumutată dela vechiul drept francez. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 110. Planiol (II, 3229) observă însă, cu drept cuvânt, că această instituţie a fost transformată în dreptul actual.

Art. 1792.— Debitorul este ţinut în acelaş caz, sau de a plătì toate capitalurile şi interesele exigibile, la orice sumă s'ar urcà, sau de a lăsà imobilul ipotecat, fără nicio rezervă. (Art. 1025, 1785, 1791, 1793 C. civ. Art. 2168 C. fr. Art. 98 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1795.— Cât pentru lăsarea imobilului ipotecat, ea poate să fie făcută de către orice detentor, care nu este personal obligat la datorie şi care are capacitatea de a înstrăinà. (Art. 949 urm., 1769, 1796 C. civ. Art. 2172 C. fr. Art. 100 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1796.—Detentorul poate să lase imobilul, chiar după ce a recunoscut obligaţiunea, sau după ce a fost condamnat în această calitate; lăsarea imobilelor nu împedică nici pe detentor, până la adjudecaţiune, de a luà imobilul înapoi, plătind toată datoria şi cheltuelile. (Art. 1791, 1795, 1797 C. civ. Art. 2173 C. fr. Art. 101 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1797. — Lăsarea imobilului ipotecat se face prin declaraţiune la grefa tribunalului situaţiunei imobilului. Tribunalul va încheià act despre aceasta. După cererea celui mai diligent dintre acei interesaţi, se va numì un curator imobilului părăsit, şi se va urmărì vânzarea lui, după formele prescrise pentru expropriaţiuni. (Art. 725, 780, 1780, 1824 urm. C. civ. Art. 496 urm., 503 urm. Pr. civ. Art. 2174 C. fr. Art. 102 L. ipotec. belgiană din 1851).

Interesul delăsărei.

Se poate întrebà cineva care este interesul terţiului detentor de a delăsà imobilul, atunci când el ajunge la acelaş rezultat prin exproprierea silită? Interesul său este de a înlăturà, pe de o parte, necazurile unei urmăriri, iar pe de alta, de a nu suferi o atingere în creditul său, pentrucă nu toţi ştiu că el este urmărit în calitatea sa de detentor *(propter rem)* (¹).

Condiţiile cerute spre a puteà delăsà imobilul.

Cine poate să delase imobilul? Spre a se puteà delăsà imobilul ipotecat, două condiţii sunt necesare:

a) Trebue ca acel care-l deţine să nu fie personal obligat la plata datoriei (art. 1795), căci altfel el nu s'ar puteà sustrage dela urmărire, şi creditorul ar puteà să urmărească întregul său patrimoniu.

Fidejusor, codebitor solidar.

Astfel, dacă imobilul grevat a fost dobândit de un

(¹) Cpr. Thiry, IV, 558, p. 485, 486; Baudry et Lovnes, *op. cit.*, III, 2181; Mourlon, III, 1626; Laurent, XXXI, 275; Planiol, II, 3230, etc.

fidejusor al debitorului, sau de un codebitor solidar, aceştia nu vor puteà să-l delase (¹).

Terţiul detentor poate să delase imobilul, chiar când el a recunoscut obligaţia ipotecară, sau a fost condamnat în calitate de detentor (art. 1796), căci în ambele cazuri el nu este obligat personal, ci tot ipotecar (²).

Capacitatea de a înstrăinà.

b) Terţiul detentor, spre a puteà delăsà imobilul grevat, trebue să fie capabil de a înstrăinà (art. 1795), pentrucă delăsarea conduce la înstrăinarea imobilului.

Femeea măritată, minorul, etc.

Astfel, femeea măritată neautorizată, minorul şi interzisul nu pot delăsà imobilul grevat.

Tutorul.

De asemenea, tutorul are nevoe pentru aceasta de autorizarea consiliului de familie omologată de justiţie (³).

Consiliu judiciar.

Individul pus cub consiliu judiciar va aveà nevoe de asistenţa consiliului său (⁴).

Moştenit. beneficiar.

Moştenitorul beneficiar nu poate să facă delăsarea, fiindcă el este obligat personal pentru partea sa de moştenire (⁵).

Acei trimeşi în posesia bunurilor absentului.

Nu pot, de asemenea, după o doctrină constantă, să delase imobilul ipotecat, acei trimeşi în posesiunea provizorie a bunurilor unui absent (⁶), nici curatorul unei moşteniri

---

(¹) Thiry, IV, 559, p. 486; Aubry et Rau, III, § 287, p. 727; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2183; Guillouard, *Idem*, III, 1675; Colmet de Santerre, IX, 152 *bis* XIV, etc.

(²) Thiry, *loco cit.*; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 356, p. 225, etc.

(³) Thiry, *loco cit.*; Aubry et Rau, III, § 287, p. 730, text şi nota 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189; Guillouard, *Idem*, III, 1681; Martou, *Idem*, III, 1128; Laurent, XXXI, 295; T. Huc, XIV, 35, p. 43. — Vezi însă Fréminville, *Tr. de la minorité et de la tutelle*, I, 441 *bis*, p. 474, 475 (ed. din 1845); P. Pont, *op. cit.*, II, 1172 şi Troplong, *Idem*, III, 820, după cari tutorul ar aveà nevoe, spre a puteà delăsà imobilul grevat în numele minorului sau interzisului, numai de autorizarea consiliului de familie, fără omologarea justiţiei (argument din art. 408). In fine, după alţii, delăsarea ar fi cu totul interzisă tutorului. Vezi în acest din urmă sens, Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 327 (ed. belg. din 1833).

(⁴) T. Huc, XIV, 35, p. 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189.

(⁵) T. Huc, *loco cit.*; Laurent, XXXI, 287; P. Pont, *op. cit.*, II, 1181. — *Contrà:* Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189, p. 418.

(⁶) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2189, p. 417; P. Pont, *Idem*, II, 1174; Troplong, *Idem*, III, 819. — Delăsarea poate însă să emane dela acei trimeşi în posesiunea definitivă a bunurilor absentului. Baudry et Loynes, *loco cit.*

vacante(1), nici falitul(2), etc. Asupra tuturor acestor puncte nu mai încape nicio îndoială.

Delăsarea trebue să fie făcută fără rezervă. Art. 1792.

Delăsarea trebue să fie făcută fără nicio rezervă (art. 1792); de unde rezultă că ea trebue să aibă loc în privința tuturor imobilelor lovite de ipotecă, pe care terțiul le deține. Deci, dacă el a înstrăinat parte din imobilele dobândite de dânsul, el nu va delăsà decât pe acele pe care le deține actualmente(3).

Formele delăsărei. Art. 1797.

Cari sunt formele delăsărei? La aceasta răspunde art. 1797. Delăsarea imobilului ipotecat se face printr'o declarație la grefa tribunalului situației imobilului grevat, tribunalul luând act despre aceasta prin încheerea unui jurnal. După cererea celui mai diligent dintre creditorii ipotecari, tribunalul rândueşte un curator imobilului părăsit, şi vânzarea lui se urmăreşte după formele exproprierei silite. Acest curator, care reprezintă imobilul atât în mod activ cât şi pasiv, îl administrează în timpul procedurei urmărirei, care se îndreptează contra lui(4).

Hotărîrile date față de acest curator au autoritatea lucrului judecat atât față de debitor cât şi de ceilalți creditori(5).

Momentul până când se face delăsarea.

Legea nearătând momentul până când se face delăsarea, de aici rezultă că ea poate fi făcută după urmărire, până la adjudecare, cât timp n'a intervenit o hotărîre, care să condamne personal pe terțiul detentor la plata creanței ipotecare (6).

Prescripția curge în folosul terțiului.

Terțiul detentor, neabdicând proprietatea, ci numai detențiunea imobilului, după cum am văzut mai sus, de aici rezultă că prescripţia curge în favoarea lui, şi că el va puteà s'o invoace mai târziu, dacă uzează de facultatea ce-i conferă art. 1796 *in fine*, de a reluà imobilul înapoi, înainte de adjudecare, plătind toată datoria şi cheltuelile(¹).

---

(1) Baudry et Loynes, *loco cit.*

(2) Baudry et Loynes, *loco cit.*

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2181 *bis*.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2181, *in fine* şi 2193; Colmet de Santerre, IX, 155 *bis*.

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2193, p. 420; P. Pont, *op. cit.*, II, 1191; Martou, *Idem*, III, 1308; Aubry et Rau, III, § 287, p. 731, nota 44 *ter*, etc.

(6) T. Huc, XIV, 35, p. 43; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2191; Guillouard, *Idem*, III, 1673; Martou, *Idem*, II, 1304; P. Pont, *Idem*, II, 1186; Thézard, 176, p. 244 urm.; Colmet de Santerre, IX, 153 *bis* II; C. Angers şi Lyon, Sirey, 55. 2. 629; D. P. 56. 2. 52; Sirey, 61, 2. 515; Répert. Dalloz, *Supplément*, v⁰ *Privil. et hypothèques*, 1207, nota 1.— Vezi însă Laurent, XXXI, 278; Planiol, II, 3237.

Cazul când imobilul a pierit înainte de adjudecare.

Din împrejurarea că detentorul, care părăseşte imobilul, rămâne până la adjudecare *proprietarul lui*, mai rezultă că dacă imobilul piere înainte de adjudecare, el piere pentru dânsul *(res perit domino)*, şi că dacă, după plata datoriilor ipotecare, rămâne un rest sau un excedent, acest rest sau excedent aparţine detentorului care a părăsit imobilul(²).

Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare.

Al doilea mijloc ce are detentorul, care se vede urmărit în baza acţiunei ipotecare, pentru a înlăturà exproprierea imobilului ipotecat, este de a plătì toate datoriile privilegiate şi ipotecare, cari grevează imobilul. Detentorul imobilului grevat trebue să plătească toate datoriile cari afectează imobilul, el folosindu-se de toate termenele de plată acordate debitorului primitiv (art. 1791), pentrucă nu erà nicio raţiune ca el să fie obligat în termeni mai riguroşi decât acest debitor.

Aplic. art. 1025.

Pe lângă capital, el trebue să mai plătească încă toate dobânzile exigibile, la orice sumă s'ar urcà aceste dobânzi (art. 1792), fără a se distinge cauza exigibilităţei lor; de unde rezultă că creditorul privilegiat sau ipotecar poate să invoace contra terţiilor detentori decăderea termenului survenită printr'una din cauzele arătate de art. 1025 (³).

Plata dobânzilor.

In privinţa dobânzilor, el va plătì numai acele conservate prin inscrierea creanţei (trei ani), afară de acele cari ar fi fost conservate prin inscripţiile speciale luate înaintea transcrierei titlului său (⁴); de unde rezultă că cre-

---

(¹) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2194, p. 421; Thiry, IV, 561.

(²) Thiry, IV, 561. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 357, p. 226.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2175, p. 407. Cpr. Baudry et Barde, *Oblig.*, II, 1041, p. 203 (ed. a 3-a).

(⁴) Thiry, IV, 562; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2175; Martou, *Idem*, III, 1256; Guillouard, *Idem*, III, 1562; Planiol, II, 3226; P. Pont, *Idem*, II, 1132; Thézard, *Idem*, 173, etc.

ditorul privilegiat sau ipotecar nu poate să ceară dela terţiul detentor dobânzile negarantate prin inscripţia principală, sau prin inscripţiile particulare, aceste creanţe căzând în masa chirografară (¹).

Terţiul nu răspunde decât cu imobilul ce deţine.

Din împrejurarea că terţiul detentor nu este, după cum ştim, obligat personal, ci ipotecar *(propter rem)*, rezultă că el nu poate fi urmărit, atât în privinţa capitalului cât şi a procentelor conservate, decât asupra imobilului supus privilegiului sau ipotecei, iar nu asupra celorlalte bunuri ale sale (²).

Sancţiunea regulelor de mai sus. — Exerciţiul acţiunei ipotecare.

Art. 1793. — Când detentorul nu îndeplineşte una din aceste obligaţiuni pe deplin, fiecare creditor ipotecar are dreptul de a cere vânzarea imobilului ipotecat pentru creanţa sa. (Art. 1722 urm., 1746 urm., 1790 urm., 1794 urm., 1804, 1824 urm., 1836 C. civ. Art. 492 urm. Pr. civ. Art. 2169 C. fr. Art. 99 L. ipotec. belgiană din 1851).

Exercitarea acţiunei ipotecare.

Dacă terţiul detentor nu uzează nici de unul din mijloacele mai sus arătate, fiecare creditor (³), a cărui creanţă este exigibilă (⁴), poate să-şi exercite acţiunea sa ipotecară, urmărind imobilul şi vânzându-l pe calea exproprierei silite.

Aplic. dreptului comun.

Această urmărire va fi precedată, ca toate urmăririle, de un comandament prealabil, făcut după regulele dreptului comun (art. 496 urm. Pr. civ., 1836 C. civ.) (⁵).

(¹) Planiol, II, p. 993, nota 1 (ed. a 5-a); C. Pau, Sirey, 92. 2. 140; D. P. 93. 2. 566, etc.

(²) Cp. Thiry, IV, 562, *in fine*, p. 488.

Dr. roman şi dr. vechiu fr.

(³) La Romani şi în dreptul francez anterior, numai creditorul cel mai vechiu aveà singur plenitudinea dreptului ipotecar; ceilalţi creditori nu puteau să exercite acest drept decât dezinteresând pe cel dintâiu şi luându-i locul *(jus offerendæ pecuniæ)*. Cpr. Planiol, II, 3163; Thiry, IV, 563. Vezi *infrà*, p. 683, nota 3.

Creanţa trebue să fie exigibilă.

(⁴) Deşi legea nu vorbeşte de exigibilitatea creanţei, totuşi nu mai încape îndoială că urmărirea nu se va puteà face decât dacă creanţa este exigibilă, pentrucă nu este nicio raţiune de a fi mai riguros contra terţiului decât contra însuş debitorului. Cpr. Thiry, IV, 563.

(⁵) Vezi *infrà*, explic. art. 1836, p. 760.

Art. 500 Pr. civ.

Dacă au trecut *şease* luni din ziua comunicărei comandamentului, fără ca urmărirea să fi fost începută, comandamentul fiind perimat (art. 500 Pr. civ.), va trebuì să se facă altul, întrucât regulele dreptului comun sunt aplicabile în specie. (Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 27).

Art. 503 Pr. civ.

Urmărirea neputând să aibă loc decât după treizeci de zile dela comunicarea comandamentului (art. 503 Pr. civ.), în lăuntrul acestui termen terţiul detentor poate s'o împedice, alegând vre unul din mijloacele mai sus expuse.

Aplic. dreptului comun.

Dacă acest termen a expirat, fără ca terţiul să fi ales vreunul din mijloacele arătate spre a împedicà urmărirea, ea se va efectuà conform regulelor edictate de procedura dreptului comun (¹).

Dispoziţii comune atât cazului de delăsare cât şi cazului de expropriere.

Deoseb. de C. francez în privinţa deteriorărilor aduse imobilului prin faptul detentorului.

Fie că terţiul detentor abandonează detenţiunea imobilului, fie că el se lasă a fi expropriat, art. 2175 din codul francez şi art. 103 din legea ipotecară belgiană voesc ca, în caz când acest imobil a suferit deteriorări prin faptul sau negligenţa terţiului detentor, în prejudiciul creditorilor privilegiaţi sau ipotecari, aceştia să aibă contra acelui dintâi o acţiune în despăgubire(²), textele de mai sus adăogând însă, că terţiul nu poate să ceară dela creditori impensele făcute pentru îmbunătăţirile aduse imobilului, decât până la concurenţa plus-valutei rezultând din aceste îmbunătăţiri.

Aceste texte lipsind din legislaţia noastră, s'a decis, cu drept cuvânt, că terţiul detentor nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar, în caz de urmărire, despăgubiri pentru valoarea îmbunătăţirilor făcute de dânsul.

(¹) Cpr. Thiry, IV, 563, p. 489.

(²) Acest recurs pare, la prima vedere, contrar principiului că terţiul crezându-se proprietar, erà în drept a deteriorà imobilul. *Qui quasi suam rem neglexit, nulli querelæ subjectus est* (L. 31, § 3, Dig., *De hereditatis petitione*, 5, 3). Codul fr. şi legea belgiană conferă însă, cu drept cuvânt, un recurs creditorilor contra terţiului detentor, pentrucă din cauza publicităţei inscripţiilor ipotecare, acest din urmă a trebuit să

„Considerând, zice Curtea de casaţie, că art. 1777 stabileşte că ipoteca se întinde asupra tuturor ameliorațiunilor survenite în urma constituirei ipotecei, fără a deosebi dacă acele ameliorațiuni s'au săvârşit de către însuş debitorul, care a consimţit dreptul de ipotecă, sau de un al treilea; că, dar, şi un succesor al debitorului primitiv sau, în genere, un detentor al imobilului, executând ameliorațiuni pe imobilul ipotecat, este expus a fi urmărit de către creditorul ipotecar, fără ca acesta să fie obligat a-l despăgubì pentru valoarea acelor ameliorațiuni; că raporturile dintre creditorul ipotecar şi detentorul unui imobil ipotecat sunt regulate prin art. 1790—1799 C. civil, şi în ele nu se găseşte reprodusă dispoziţia art. 2175 din codul francez, după care detentorul are dreptul a recurge contra creditorului ipotecar pentru ameliorațiuni; că acea dispoziţie, suprimată de legiuitorul nostru, nu se înţelege dela sine; că, în lipsa acestei dispoziţii, detentorul nu are decât dreptul de a recurge contra debitorului principal, după cum prevede art. 1799 C. civil; că, spre a dà o soluţie contrară, în lipsa unui anume text de lege, ar trebuì a ne întemeià pe consideraţii de echitate, după cum face Curtea de apel; or, aceasta este inadmisibil în vederea textelor citate şi a efectului general al dreptului de ipotecă, şi ar însemnà a slăbì dreptul de ipotecă şi a expune pe creditorul ipotecar relei credinţe; că, de altmintrelea, detentorul unui imobil ipotecat, spre a înlăturà efectele urmărirei din partea creditorului ipotecar, are dreptul a operà purgarea, conform art. 1861 urm. C. civil, etc." (¹).

Deteriorările cauzate prin culpa detentorului.

Terţiul detentor va despăgubì însă pe creditori de deteriorările aduse imobilului grevat prin faptul sau negligenţa sa (art. 998, 999), pentrucă, după cum ştim, proprietarul nu poate să degradeze imobilul grevat, în detrimentul creditorilor. (Vezi *suprà*, p. 545, nota 1 şi p. 659, *ad notam*). Or, detentorul imobilului nu poate, în această privinţă, să aibă mai multe drepturi decât proprietarul, pentrucă el n'a dobândit asupra acestui imobil decât o proprietate dezmembrată (²).

Deteriorările cauzate prin caz fortuit.

Cât pentru deteriorările cari ar rezultà dintr'un caz fortuit, detentorul nu răspunde de ele, întrucât el nu este în culpă. *Nemo præstat casum fortuitum.*

ştie că imobilul dobândit de dânsul erà ipotecat, şi că achiziţia sa erà subordonată plăţei sarcinilor cari existau asupra imobilului.

(¹) Cas. rom. Bult. 1889, consid. dela p. 166 şi *Dreptul* din 1889, No. 24; Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1904, No. 31, p. 238. — *Contrà:* C. Bucureşti, *Dreptul* din 1888, No. 17 (decizie casată). Vezi şi *suprà*, p. 601.

(²) Cpr. Thiry, IV, 564, p. 490.

Am văzut că, în lipsă de text, terţiul detentor nu este în drept a cere dela creditorul ipotecar despăgubiri pentru valoarea îmbunătăţirilor făcute de dânsul, el având numai recurs contra debitorului principal, conform art. 1799. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text:

Art. 1799. — Detentorul care a plătit datoria ipotecară, sau care a lăsat imobilul ipotecat, sau care a suferit expropriaţiunea acestui imobil, are recurs în garanţie, de drept, în contra debitorului principal. (Art. 1336 urm., 1872 C. civ. Art. 2178 C. fr. Art. 106 L. ipotec. belgiană din 1851).

Terţiul detentor are, conform dreptului comun, acest recurs contra autorului său, dela care a dobândit imobilul cu titlu oneros, de câteori este evins prin efectul delăsărei sau exproprierei, şi acest recurs numai atunci va fi inexistent, când el ar fi renunţat la dânsul prin convenţie (art. 1338). Intinderea normală a acţiunei în garanţie nu este modificată prin cunoştinţa ce terţiul achizitor ar fi avut despre cauza evicţiunei, adecă de existenţa ipotecei (1).

Recursul în garanţie al terţiului detentor numai atunci va fi modificat când evicţiunea a avut loc din culpa lui; când, de exemplu, el n'a invocat cauzele de anulare ale ipotecei ce existau în favoarea lui (2).

Subrogarea în dreptul creditorilor plătiţi.

Mai mult încă, terţiul detentor, care nu erà el însuş debitorul datoriilor ipotecare, şi care le-a plătit, nu va aveà recursul în garanţie, ci va fi, în baza art. 1108, 2°, de drept subrogat în drepturile, acţiunile şi ipotecile creditorilor pe care el i-a dezinteresat. Deci, dacă datoriile plătite de dânsul erau garantate prin alte ipoteci, el se va folosi de ele în contra acelora cari ar deţine imobilele supuse acestor ipoteci (3).

Stingerea servituţiilor prin confuziune. Art. 1798.

Servituţile şi celelalte drepturi reale ce terţiul detentor aveà asupra imobilului, înainte de a-l dobândi, s'au stins prin confuziune, în baza regulei cunoscute: *Nemini res sua servit*

---

(1) Thézard, *op. cit.*, 188, p. 256; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2178, No. 17.

(2) Thézard, *op.* şi *loco cit.*; Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 20 urm.

(3) Thiry, IV, 571, p. 493; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*. 359, *in fine*, p. 229; Marton, *op. cit.*, III, 1331; T. Huc, XIV, 50, *in fine*, p. 64; Arntz, IV, 1913; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2220; Guillouard, *Idem*, III, 1692; Thézard, *Idem*, 189; Aubry et Rau, IV, § 321, p. 297 urm. (ed. a 5-a), etc.

(art. 638); căci dreptul de proprietate absorbă toate drepturile reale cari nu sunt decât o dezmembrare a proprietăţei. Dreptul său de proprietate încetând însă prin adjudecarea imobilului, care a avut loc în urma delăsărei sau exproprierei lui, confuziunea care opreà existenţa drepturilor reale încetând şi ea, aceste drepturi renasc, şi lucrurile sunt puse în starea în care erau înainte de dobândirea imobilului ipotecat, *quasi nulla emptio intervenisset* (¹). Acesta este sensul art. 1798, care are următoarea cuprindere:

Art. 1798. — Servituţile şi (celelalte) drepturi reale ce aveà asupra imobilului detentorul înaintea posesiunei sale, renasc după părăsirea (²) sau adjudecaţiunea imobilului. (Art. 576 urm., 636 urm., 638, 1091, 1795 C. civ. Art. 2177 C. fr. Art. 105 § 1 L. ipotec. belgiană din 1851).

Ipoteza inversă acelei statornicite de art. 1798.

Cu toate că textul nu prevede decât ipoteza în care fondul ipotecat erà grevat de o servitute în folosul unui alt fond, care aparţineà terţiului detentor, regula ce el consacră se aplică, fără nicio dificultate, şi la ipoteza inversă.

(¹) Dacă este adevărat, după cum foarte bine observă un vechiu jurisconsult (Loyseau), că *rei nostræ pignus vel servitus esse non potest*, apoi această regulă se aplică numai *quamdiu et quatenus nostra est, sed quatenus nostra non est vel aliena fieri potest, nihil vetat quin eo respectu pignus vel servitus permaneant*". Cpr. Martou, *Privil. et hypothèques*, III, 1327, p. 357, 358.

Inexactitate de text.

(²) Textul cuprinde o inexactitate, căci servituţile nu renasc după delăsarea imobilului, ci în urma adjudecărei lui, care este efectul delăsărei. Cpr. Guillouard, *op. cit.*, III, 1689; T. Huc, XIV, 48, p. 61.

Deoseb. de redacţie de codul fr. şi legea belgiană.

Textul fr. (2177) şi acel belgian (105 § 2) mai au încă un alineat, care n'a fost reprodus de legiuitorul nostru, în următoarea cuprindere: „Creditorii personali ai terţiului detentor, posteriori tuturor acelor inscrişi asupra precedenţilor proprietari, îşi exercită ipoteca lor, după rangul ei, asupra bunului delăsat sau adjudecat". Aceasta însemnează că ceeace rămâne din preţul adjudecărei, după plata creditorilor inscrişi asupra precedenţilor proprietari, aparţine terţiului detentor şi creditorilor săi personali. Acest lucru se înţelege dela sine, căci terţiul detentor fiind, până la adjudecare, proprietarul imobilului, a putut să-l ipoteceze în mod valid. Acest paragraf a fost deci eliminat ca de prisos. Cpr. Martou, *op. cit.*, III, 1330; Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8850, *in fine*, etc.

Astfel, dacă imobilul terțiului detentor nu erà fondul dominant, ci fondul șerbitor, servitutea pasivă va renaște în sarcina detentorului și în folosul adjudecatarului imobilului ipotecat (¹). Renașterea servituților pasive.

Cât pentru privilegiile și ipotecile, ce terțiul detentor aveà asupra imobilului înainte de a fi proprietarul lui, ele nu vor renaște pentru dânsul, cu efectele ce aveau înainte de dobândirea imobilului din care el a fost evins, decât dacă au fost conservate prin inscripții reînoite la timp, conform art. 1786 (²). Aplic. art. 1786.

Excepțiile ce terțiul detentor poate să opue urmărirei creditorilor ipotecari.

Terțiul detentor, care poate în totdeauna să invoace inexistența sau stingerea ipotecei, nulitatea inscripției sau exigibilitatea datoriei, mai poate încă să opue urmărirei creditorilor, excepția de garanție și de discuțiune.

Excepția de garanție.

Excepția de garanție se întemeiază pe maxima cunoscută, formulată de Denys Godefroy (³): *Quem de evictione tenet actio, eumdem agentem repellit exceptio* (cine trebue să garanteze, nu poate să evingă).

Ea poate fi propusă de terțiul detentor, de câteori creditorul care-l urmărește, este personal supus față de dânsul la garanția de evicțiune. Astfel este de exemplu, cazul când creditorul ipotecar a moștenit pe vânzătorul imobilului, care nu erà proprietar. In asemenea caz, el răspunzând, ca moștenitor, de evicțiune, nu poate, ca creditor, să urmărească

(¹) Martou, *op. cit.*, III, 1328, p. 358; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2212; Guillouard, *Idem*, III, 1689; P. Pont, *Idem*, II, 1215; Thézard, *Idem*, 186; Colmet de Santerre, IX, 158 *bis* I și II; Aubry et Rau, III, § 287, p. 738, 739 (ed. a 5-a), etc.

(²) Martou, *op. cit.*, III, 1329, p. 358; T. Huc, XIV, 48, p. 62; Laurent, XXXI, 314; Aubry et Rau, III, § 287, p. 739; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III. 2213; Planiol, II, 3251, etc.

(³) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 205, text și nota 2; tom. VIII, p. 677; tom. III, partea I-a, p. 272, text și nota 2 (ed. a 2-a).

imobilul contra terţiului detentor. Deci, dacă el va urmări imobilul, terţiul va respinge această urmărire prin excepţia de garanţie (¹).

Excepţia de discuţiune.

Art. 1794.— Cu toate acestea detentorul, care nu este personal obligat pentru creanţa ipotecară a creditorului, poate să se opună la vânzarea imobilului ipotecat ce i-a fost transmis, dacă au mai rămas alte imobile ipotecate pentru această datorie, în posesiunea principalului sau principalilor debitori, şi poate să ceară discuţiunea prealabilă după formele regulate la titlul „despre fidejusiune (cauţiune)". In timpul acestei discuţiuni, se va oprì vânzarea imobilului ipotecat. (Art. 1379, 1662 urm., 1753 1793 C. civ. Art. 2170 C. fr., eliminat din legea belgiană) (²).

Origina şi definiţia excepţiei de discuţiune.

Excepţia de discuţiune, care îşi are origina sa în Novella IV, capit. II, *ab initio* şi în unele cutume franceze (³), este acea prin care terţiul detentor cere ca, înainte de a se procedà la exproprierea imobilului ce deţine, creditorul să urmărească vânzarea altor imobile.

Derogare dela principiul indivizibilităţei ipotecei.

Aceasta este, după cum observă toţi autorii, o derogare dela principiul indivizibilităţei ipotecei (⁴). Ipoteca nefiind altă ceva decât o fidejusiune reală, şi imobilul grevat înlocuind, în privinţa debitorului, pe fidejusor, terţiul detentor trebue să poată, ca şi fidejusorul, opune creditorului beneficiul de

---

(¹) Cpr. Aubry et Rau, III. § 287, p. 723 (ed. a 5-a); Planiol, II, 3209; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2165: Guillouard, *Idem*, III, 1667; P. Pont, *Idem*, II, 1167; Troplong, *Idem*, III, 806; Thézard, *Idem*. 170; André, *Régime hypothécaire*, 1000, p. 381, 382; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 352, p. 224; Laurent, XXXI. 264; Nacu, III, No. 404, p. 790, etc.

Eliminarea art. 2171 fr. din codul nostru.

(²) Art. 2171 din codul fr., eliminat de legiuitorul nostru, mărgineşte beneficiul de discuţiune la ipotecile generale, legale sau judiciare. Cpr. T. Huc, XIV, 29, p. 35; Planiol, II, 3212. Acest text a fost, cu drept cuvânt, eliminat de legiuitorul nostru, pentrucă la noi toate ipotecile sunt speciale. Cpr. Planiol, II, 3218. Vezi *infrà*, p. 682.

(³) Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, III, 796; Mourlon, III, 1642.

(⁴) Vezi Thézard, *op. cit.*, 168; André, *Régime hypothécaire*, 994, p. 380 (ed. a 2-a), etc.

discuțiune([1]), obligând pe acest din urmă a urmări altă avere înainte de a procede la urmărirea imobilului pe care terțiul îl deține.

Cazul când terțiul este personal obligat la plata datoriei.

Terțiul detentor nu este admis a propune excepția de discuțiune decât atunci când el nu este personal obligat la plata datoriei ipotecare, fie ca debitor principal, fie ca fidejusor ([2]).

Cazul când moștenitorul este detentor al unuia din imobilele ipotecate de defunct.

Moștenitorul, detentor al unuia din imobilele ipotecate de defunct, fiind personal obligat la plata datoriei, și neputând să oblige pe creditor a primi plăți parțiale ale părței sale, nu poate să opue beneficiul de discuțiune ([3]), afară de cazul când creditorul ar fi acceptat de bună voe plata părței proporționale a moștenitorului ([4]).

Codebitor conjunct sau solidar.

Aceeaș regulă se aplică, *mutatis mutandis*, codebitorului conjunct sau solidar, care ar fi detentorul unui imobil ipotecat pentru siguranța datoriei comune([5]).

Terțiul detentor nu poate să opue excepția de discuțiune, decât atunci când există alte imobile ipotecate pentru

---

([1]) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2170, No. 1—3; Aubry et Rau, III, § 287, p. 719 (ed. a 5-a). Vezi, în privința beneficiului de discuțiune în materie de fidejusiune, *suprà*, p. 140 urm, cum și numeroasele autorități citate acolo.

([2]) Aubry et Rau, III, § 287, p. 719, text și notele 16 *quinquies* și 17, precum și autoritățile citate acolo. — Fidejusorul urmărit în această calitate asupra bunurilor sale proprii, poate să invoace beneficiul de discuțiune statornicit de art. 1662. De câteori el este însă urmărit ca terțiu detentor al unui imobil ipotecat de către debitorul principal, el nu poate opune excepția de discuțiune admisă de art. 1794, fiindcă el este personal obligat la plata datoriei. Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 17; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2146; Guillouard, *Idem*, III, 1660; P. Pont, *Idem*, II, 1160; Troplong, *Idem*, III, 797; Thézard, *Idem*, 168; Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 935, p. 338.—*Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 151 *bis* IV.

([3]) Aubry et Rau, III, § 287, p. 720 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2149; Guillouard, *Idem*, III, 1661; Beudant, *op. cit.*, II, 935, p. 338; T. Huc, V, 399; Planiol, II, 3213.— *Contrà:* Laurent, XI, 70; P. Pont, *op. cit.*, II, 1181, p. 495 (ed. a 3-a); Troplong, *Privil. et hypothèques*, III, 798. Cpr. Baudry et Wahl, *Successions*, III, 3054.

([4]) Aubry et Rau, *loco cit.*; André, *op. cit.*, 997, p. 381.

([5]) Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2151; Beudant, *op. cit.*, II, 935, p. 337, etc.

siguranţa datoriei (¹), şi când aceste imobile se găsesc în posesiunea principalului sau principalilor debitori.

Cuvintele *principalul sau principalii debitori*, cari se văd în art. 1794, se referă la debitorul sau codebitorii obligaţiei, iar nu, la fidejusorul care a constituit o ipotecă pentru siguranţa obligaţiei sale personale, nici la terţiul care a constituit o ipotecă, fără a se obligà personal, nici la terţii cari deţin alte imobile afectate la aceeaş datorie(²).

Persoanele cărora excepţia poate fi opusă. Creditorii privilegiaţi.

Excepţia de discuţiune poate fi opusă nu numai creditorilor ipotecari, dar şi acelor privilegiaţi, întrucât legiuitorul nostru n'a mai reprodus art. 2171 din codul francez, după care această excepţie nu poate fi opusă *creditorului privilegiat* sau acelor cari au o ipotecă specială asupra imobilului. (Vezi *suprà*, p. 680, nota 2).

Aplic. regulelor dreptului comun.

Terţiul detentor, care vrea să uzeze de excepţia de discuţiune, trebue să se conforme regulelor prescrise de dreptul comun în materie de fidejusiune.

Art. 1663, 1664.

Astfel, el trebue să anticipeze spesele necesare discuţiunei, şi nu poate să indice, spre a fi discutate, nici imobile situate în afară de resortul curţei apelative, unde trebue să se efectueze plata, nici bunuri litigioase (art. 1664). El trebue să propue această excepţie la cele dintâi urmăriri îndreptate contra lui, *in limine litis* (art. 1663), etc. (³).

Aceasta este excepţia de discuţiune, admisă de art. 1794 în folosul terţiului detentor, care are multă analogie cu beneficiul de discuţiune admis în materie de fidejusiune (art. 1662 urm.), pe care însă unii o critică, deşi ea nu

---

(¹) Mobilele sau imobilele neipotecate pentru plata datoriei sunt deci excluse. Planiol, II, 3215; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2157, p. 394 (ed. a 3-a), cum şi autorităţile citate acolo; Colmet de Santerre, IX, 151 *bis* V; Aubry et Rau, III, § 287, pag. 720, nota 18 *ter*, etc.

(²) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 721, text şi note; Baudry et Loynes, *op. cit.*, 2159—2161. Cpr. Planiol, II, 3215.—*Contrà:* P. Pont, III, *op. cit.*, II, 1164; Troplong; *Idem*, III, 800 *bis*, etc., după cari fidejusorul ar fi cuprins între persoanele pe cari art. 1794 le califică de *debitori principali.* Această părere este foarte bine combătută de Aubry et Rau, *loco suprà cit.*, p. 721, nota 20 (ed. a 5-a).

(³) Vezi Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 722, cum şi autorităţile citate acolo în note.

este fără utilitate (¹), şi care a dispărut cu totul din legea belgiană, ca o consecinţă a desfiinţărei ipotecilor generale (²).

Despre alte excepţii, cari nu mai există în dreptul actual.— Excepţia de prioritatea ipotecei şi excepţia cedendarum actionum.

Dr. vechiu francez.

In dreptul vechiu francez, terţiul detentor mai aveà încă excepţia priorităţei ipotecei (³), şi acea a cesiunei acţiunilor *(cedendarum actionum)*, despre care am vorbit *suprà*, p. 161, la titlul fidejusiunei.

Beneficiul *cedendarum actionum.*

In dreptul vechiu francez, fidejusorul şi detentorul imobilului ipotecat, care voeà să plătească datoriile ipotecare, trebuià să ceară dela creditor, în momentul plăţei, să-i cedeze drepturile şi acţiunile sale. Dacă acesta nu voeà sau nu puteà să-i cedeze acţiunile sale, detentorul erà în drept să nu plătească datoria care afectà imobilul deţinut de el. Aceasta erà excepţia sau beneficiul *cedendarum actionum*, care nu mai există astăzi, fiindcă subrogorea are loc de drept

---

(¹) Cpr. Planiol, II, 3210.

(²) Cpr. Planiol, II, 3218.

Excepţia priorităţei ipotecei.

(³) Această excepţie (a priorităţei ipotecei), care nu mai există astăzi, îşi aveà principiul său în organizarea sistemului ipotecar roman. După această legislaţie, de câteori acelaş lucru fusese amanetat în mod succesiv la mai mulţi creditori, cel dintâiu erà în drept a cere posesiunea lucrului şi a-l vinde; ceilalţi creditori neputând să-l vândă decât plătind sau oferindu-se de a plătì pe primul creditor *(jus offerendi*, sau *jus offerendæ pecuniæ)*, ceea ce-i dădeà primul rang. (Vezi tom. VI p. 621 şi *suprà*, p. 674, nota 3). Din cele mai sus expuse rezultă că creditorul care aveà primul rang şi erà în acelaş timp detentorul lucrului, puteà, din cauza priorităţei sale, să respingă acţiunea ipotecară a oricărui alt creditor, afară de cazul când acest din urmă ar fi plătit pe cel dintâi. Astăzi, această excepţie de prioritate nu mai există, căci terţiul detentor, care ar aveà primul rang ca creditor ipotecar, n'ar puteà să îndepărteze acţiunea ipotecară a unui creditor inferior în rang, chiar dacă ar dovedì că, după toate probabilităţile, imobilul n'ar ajunge la plata creanţei sale. Detentorul imobilului va trebuì deci sau să-l purgheze de ipotecile existente sau să sufere acţiunea ipotecară a celorlalţi creditori. Cpr. Thézard, *op. cit.*, 170, p. 236.

în folosul detentorului imobilului, ce plătește datoriile ipotecare (art. 1108, 2⁰). Acest detentor nu poate deci să respingă urmărirea ce ar face creditorul, decât în cazul când perderea siguranţelor ar fi rezultatul unei fraude concertate în contra lui, el având, în orice caz, dreptul de a uzà de formalitatea vânzărei [1].

CAPITOLUL VII

Despre stingerea privilegiilor și ipotecilor.

Privilegiile și ipotecile, în calitatea lor de siguranţe accesorii, instituite pentru a garantà un drept al creditorului, nu pot, în principiu, să supravieţuească creanţei pe care ele o garantează. Se poate însă întâmplà ca privilegiul sau ipoteca să dispară, fără a se aduce nicio atingere creanţei garantate.

Există deci două feluri de cauze de stingere ale privilegiilor și ipotecilor. Aceste cauze se produc:

1⁰ *Pe cale de consecinţă*, adecă: prin stingerea a însăș creanţei garantate;

2⁰ *Pe cale principală și directă*, creanţa principală remânând în picioare.

Legea enumeră aceste cauze de stingere ale privilegiilor și ipotecilor în modul următor:

Art. 1800. — Privilegiile și ipotecile se sting:

1⁰ Prin stingerea obligaţiunei principale (art. 1091, 1107 urm., 1134, 1136, 1683 C. civ. Art. 690 C. com.).

2⁰ Prin renunţarea creditorului la ipotecă (art. 1788 C. civ.).

3⁰ Prin îndeplinirea formalităţilor și condiţiilor prescrise detentorilor, pentru purgarea bunurilor dobândite de ei (art. 1801 urm. C. civ. art. 565 Pr. civ.);

4⁰ Prin prescripţiune (art. 1837 urm.).

Prescripţiunea este câștigată debitorului, pentru bunurile cari se află în posesiunea sa, prin expirarea timpului defipt pentru prescripţiunea acţiunilor ce rezultă din ipotecă sau din privilegiu (art. 1890).

Cât pentru bunurile cari se găsesc în mânile unui al treilea detentor, prescripţiunea îi este câștigată prin expirarea timpului regulat pentru prescripţiunea proprietăţei în favoarea sa; în cazul când prescripţiunea presupune un titlu, ea nu începe a curge decât din ziua când detentorul s'a inscris în registrele tribunalului ca nou proprietar (art. 1801, 1890, 1895 urm.).

---

[1] Cpr. Thézard, *op. cit.*, 170, p. 237.

Inscripţiunile luate de creditori nu întrerup cursul prescripţiunei stabilite prin lege în favoarea debitorului, sau în favoarea unei a treia persoane detentoare a imobilului. (Art. 1780, 1786, 1863 C. civ. Art. 690 C. com. Art. 2180 C. fr. Art. 108 L. ipotec. belgiană din 1851, *modificat).*

Stingerea privilegiilor şi ipotecilor pe cale de consecinţă, adecă: prin stingerea obligaţiei principale.

Oblig. accesorii.

Privilegiile şi ipotecile, nefiind decât nişte drepturi accesorii (vezi *suprà*, p. 546), se sting prin stingerea obligaţiei garantate (¹). Accesorul nu poate, în adevăr, să supraveţuiască principalului.

Stingerea oblig. principale.

Privilegiile şi ipotecile se sting prin toate mijloacele, cari aduc stingerea obligaţiei principale, adecă: prin plată, compensaţie, novaţie, remiterea datoriei, confuziune, prescripţie sau anulare, *datio in solutum*, etc. „*In omnibus speciebus liberationum etiam accessiones liberantur*, *puta: adpromissores*, *hypoteca*, *pignora*, etc.“ (²).

Perderea titlului.

Perderea titlului original al creanţei ipotecare, nu aduce însă stingerea ipotecei.

Stingere totală.

Pentru ca privilegiile sau ipotecile să fie stinse, se cere ca stingerea datoriei principale să fie *totală, definitivă şi absolută.*

Cazul în care creanţa subzistă p. o parte. Indivizibilitatea ipotecei.

Stingerea creanţei trebuind, în primul loc, să fie *totală*, de aici rezultă că, dacă creanţa subzistă pentru o parte oricât de mică ar fi, ipoteca va subzistà pentru tot, din cauza indivizibilităţei ei (art. 1746) (³). *Est tota in toto et tota in qualibet parte.*

(¹) Cpr. Cas. rom. Bult. 1891, p. 946.

(²) L. 43, *ab initio*, Dig., *De solutionibus et liberationibus*, 46, 3.

(³) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 360, p. 229; Taulier, *Théorie raisonnée du code civil*, VII, p. 390 (ed. din 1848); Thiry, IV, 572; Mourlon, III, 1665; Planiol, II, 3388; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2245; P. Pont, *Idem*, II, 1229; Guillouard, *Idem*, IV, 1895; Beudant, *op. cit.*, II, 1075; Aubry et Rau, III, § 292, p. 811, nota 1. Vezi asupra indivizibilităţei ipotecei *suprà*, p. 548 urm. şi 662, 663.

Stingerea creanţei trebue să fie definitivă.

A doua condiţie, cerută pentru ca privilegiile şi ipotecile să fie stinse, este ca stingerea creanţei garantate să fie *definitivă;* de unde rezultă că dacă creanţa considerată ca stinsă a reînviat *ex causa antiqua*, privilegiul şi ipoteca vor continuà a-şi produce efectul lor [1].

Datio in solutum. Controversă.

O controversă s'a ridicat asupra acestui punct în privinţa unei *datio in solutum.* Iată, de exemplu, un creditor, care primeşte un alt lucru decât acel datorit. Presupunând că creditorul care a primit drept plată un lucru pentru altul *(aliud pro alio)*, de exemplu: un imobil în loc de o sumă de bani, a fost evins din acest imobil, chestiunea este de a se şti dacă ipoteca ce el aveà va renaşte. Această chestie este controversată. După unii [2], stingerea ipotecei ar fi definitivă, pentrucă în caz de evicţiune, un drept nou a luat naştere în locul acelui vechiu, care este stins în mod definitiv (argument din art. 1683, după care evicţiunea din lucrul dat în plată nu face să renască obligaţia fidejusorului) [3]. Această soluţie este foarte contestabilă. In adevăr, efectul daţiei *in solutum* este subordonat, în intenţia părţilor, condiţiei că creditorul va păstrà lucrul primit de dânsul [4]. Or, condiţia nefiind în specie îndeplinită, *datio in solutum* trebue să fie considerată ca neavenită, şi creanţa reînviază cu toate accesoriile ei. Cât pentru art. 1683, care se invoacă în sprijinirea soluţiei contrare, el conferă fidejusorului o favoare excepţională, care nu poate fi generalizată [5].

---

[1] Vezi Beudant, *op. cit.*, II, 1078, p. 430.

[2] Laurent, XVIII, 323 şi XXXI, 363; Colmet de Santerre, IX, 162 *bis* II; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2251; Arntz, IV, 1914; T. Huc, VIII, 31 şi XIV, 54; André, *op. cit.*, 1001, p. 421; Aubry et Rau, III, § 292, p. 811, 812, text şi nota 4 şi tom. IV, § 324, p. 366 (ed. a 5-a); Demolombe, XXVIII, 288 urm.; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1278, No. 6; Cas. fr. D. P. 58. 1. 284; Sirey, 59. 1. 161.

[3] Vezi explic. art. 1782 *suprà*, p. 172 urm.

[4] Cpr. L. 98, Pr., *in fine*, Dig., *De solutionibus*, 46, 3, etc.

[5] Beudant, *op. cit.*, II, 1078, p. 431; P. Pont, *op. cit.*, II, 1230; Guillouard, *Idem*, IV, 1896 *bis;* Marton, *Idem*, IV, 1336; Planiol, II, 3391, p. 1040 (ed. a 5-a); Mourlon, III, 1666; Troplong, *Idem*, IV, 847 urm.; Thézard, *Idem*, 243, etc. Vezi asupra acestei controverse, Thiry, IV, 572, pag. 494; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 58 urm.

Stingerea creanței trebue să fie absolută.

In fine, pentru ca privilegiile și ipotecile să fie stinse, se cere ca stingerea creanței să fie *absolută*, adecă: să fi fost făcută fără nicio rezervă. Astfel, plata stinge creanța și deci și ipoteca, afară de cazul când ea a fost făcută cu subrogație, căci atunci plata nu împedică privilegiile și ipotecile de a subzistà în folosul subrogatului, pentru siguranța sumei ce i se datorește. Aceasta este chiar efectul subrogației (art. 1106 urm.) (1).

Aceste principii generale odată expuse, vom trece în revistă modurile principale de stingere ale obligațiilor.

1º Plata creanței.

Plata făcută de debitor sau de un terțiu fără subrogație, stinge obligația, și deci, și privilegiile și ipotecile cari garantau această obligație, dacă întreaga obligație a fost plătită (art. 1093) (2).

Plata cu subrogație.

In caz de plată cu subrogație, obligația subzistă, după cum am văzut mai sus, în folosul acelui subrogat, cu privilegiile și ipotecile cari garantau creanța (3).

2º Oferte reale.

Oferta reală, urmată de consemnare, ține loc de plată și liberează pe debitor. Acest din urmă poate însă să revie asupra consemnărei, cât timp ea n'a fost acceptată de creditor sau n'a fost validată printr'o hotărîre rămasă definitivă. Prin urmare, numai acceptarea creditorului sau validarea consemnărei printr'o hotărîre rămasă definitivă, stinge în mod definitiv creanța și privilegiile sau ipotecile cari o garantau (art. 1114, 1118 urm.) (4).

---

(1) Vezi André, *op. cit.*, 1092, p. 418; Beudant, II, 1080, p. 431 și diferitele aplicări ale acestui principiu ce acest autor face la celelalte moduri de stingere ale obligațiilor.

(2) Vezi *suprà*, p. 686.

(3) Aplicarea plăței la ipotecile legale ale femeilor măritate, ale minorilor și interzișilor, dă loc la oarecare particularități, asupra cărora vezi André, *Régime hypothécaire*, 1093, p. 418, 419. Cpr. C. Poitiers, D. P. 95. 2. 41.

(4) Cpr. André, *op. cit.*, 1095, p. 419, 420; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2248; Aubry et Rau, III, § 292, pag. 811, etc.

3⁰ Remiterea datoriei.

Art. 1141. 1142. Remiterea voluntară a datoriei, consimţită de un creditor capabil (¹), şi acceptată în mod expres sau tacit de debitor, stinge obligaţia faţă de acela căruia ea a fost făcută, ca şi faţă de fidejusorii săi şi de ceilalţi codebitori solidari (art. 1141, 1142).

Art. 1138 § 2. Remiterea voluntară a titlului obligaţiei lasă a se presupune remiterea datoriei sau plata, până la dovada contrară (art. 1138 § 2, care este rău redactat) (²).

4⁰ Novaţiunea.

Novaţiunea stinge, în principiu, vechea obligaţie şi ipotecile sau alte accesorii ce o garantau (art. 1128, 1135), afară de cazul când s'ar fi stipulat anume ca garanţiile, cari asigurau creanţa stinsă, să treacă asupra creanţei celei noi (art. 1134). Aceasta este o excepţie dela regula că stingerea creanţei principale trebue să atragă stingerea siguranţelor accesorii (³).

Novaţia operată prin *datio in solutum*. In caz de novaţie printr'o *datio in solutum* (primirea unui lucru în locul altuia), ştim, cu toată controversa ce există asupra acestui punct, că creanţa reînviază cu toate accesoriile ei, de câteori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia, este evins din acest lucru. (Vezi *suprà*, p. 686).

Delegaţie. Dacă novaţiunea are loc prin delegaţie, insolvabilitatea terţiului delegat lasă să subziste toate efectele novaţiunei (⁴).

Art. 1137. Novaţiunea îndeplinită în privinţa debitorului principal

---

(¹) Remiterea datoriei atrage stingerea ipotecei, echivalând cu o renunţare formală la acest drept. Remiterea datoriei trebue însă să emane dela o persoană capabilă de a înstrăina. Astfel, minorul, interzisul, femeea măritată neautorizată, etc. nu pot să remită o datorie existentă în folosul lor. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 192, 193; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, pag. 245, No. 6. Vezi asupra remiterei datoriei în genere, tom. VI al Coment. noastre, p. 701 urm.

(²) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 712.

(³) Cpr. T. Huc, VIII, 126 şi XIV, 55.

(⁴) Aubry et Rau, IV, § 324, p. 366, 367 (ed. a 5-a); André, *op. cit.*, 1102, pag. 421; Demolombe, XXVIII, 291; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1278, No. 6, etc.

liberează pe codebitorii solidari şi pe fidejusori (art. 1137); acea intervenită între creditor şi fidejusorul, fie chiar solidar, nu liberează însă pe debitorul principal (¹).

5⁰ Compensaţia.

Compensaţia ţinând loc de plată (²), stinge în momentul când se îndeplineşte, ambele creanţe cu privilegiile şi ipotecile lor (art. 1143, 1144, 1153) (³).

Art. 1153.

Cu toate acestea art. 1153 admite o excepţie dela această regulă, pentru cazul când acel care a plătit o datorie stinsă de drept prin compensaţie, aveà o cauză evidentă de a nu cunoaşte creanţa care trebueà să compenseze datoria sa (⁴).

Art. 1148.

Fidejusorul poate să invoace compensaţia îndeplinită între creditor şi debitorul principal; compensaţia nu are însă loc, în privinţa debitorului principal, pentru ceeace creditorul datoreşte fidejusorului (art. 1148).

Se poate întâmplà ca să existe mai mulţi debitori solidari şi ca creditorul să fi devenit la rândul lui, debitorul unuia din ei.

Dacă creditorul, care are alegerea de a urmărì pe debitorul ce va voì (art. 1042), urmăreşte pe debitorul solidar, care este în acelaş timp creditorul lui, nu mai încape nicio îndoială că compensaţia va aveà loc.

Deoseb. de codul francez.

Dacă el urmăreşte însă pe unul din debitorii solidari, care nu este creditorul lui, art. 1294 § ultim din codul francez nu permite debitorului urmărit de a opune com-

---

(¹) Vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 691. Cpr. André, *op. cit.*, 1103, p. 422. Vezi şi Cas. fr. Sirey, 66. 1. 429.—Incât priveşte stingerea, pe cale de novaţie, a ipotecei legale a femeei măritate şi a minorilor şi interzişilor, vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 74 urm. şi 115 urm.

(²) *Compensatio est instar solutionis.*

(³) Cpr. André, *op. cit.*, 1109, p. 423; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2252; Aubry et Rau, III, § 292, pag. 811; Cas. fr. Sirey, 85. 1. 300, etc.

(⁴) Vezi asupra ipotezei mai mult himerice decât reale, prevăzută de acest text, tom. VI al Coment. noastre, p. 788 urm. Cpr. T. Huc, VIII, 171 şi XIV, 55; Planiol, II, 591 şi 3391 2⁰, p. 1040 (ed. a 5-a).

pensaţia pentru ceeace creditorul datoreşte codebitorului său. Niciun motiv juridic nejustificând această derogare dela art. 1144, legiuitorul nostru a eliminat, cu drept cuvânt, acest paragraf; de unde rezultă că la noi debitorul solidar, urmărit de creditor, poate să opue compensaţia pentru ceeace creditorul datoreşte codebitorului său, fie pentru tot, fie cel puţin pentru partea acestui codebitor în datoria solidară, soluţie formal admisă prin art. 1290 § ultim din codul italian (¹). Aceasta este atât de adevărat încât soluţia de mai sus este admisă de unii chiar în Franţa, cu tot textul art. 1294 § ultim (²).

6° Confuziunea.

Art. 1154. Confuziunea are de efect liberarea de obligaţia sa a debitorului în persoana căruia ea se îndeplineşte (art 1154). Aceasta are loc atunci când debitorul moşteneşte pe creditor, sau creditorul pe debitor.

Art. 1155, *in fine.* Când confuziunea se produce prin întrunirea asupra capului aceleiaş persoane a calităţilor de creditor şi debitor solidar, ea nu foloseşte celorlalţi codebitori solidari decât pentru partea datorită de acela în persoana căruia confuziunea s'a îndeplinit (art. 1155, parte finală).

Art. 1155. Confuziunea, care se îndeplineşte prin întrunirea asupra capului aceleiaş persoane a calităţilor de creditor şi debitor

---

C. italian. Art. 1290 § 2. (¹) Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1290 § 2 din codul italian: *„Il debitore in solido non può invocare la compensazione di quanto dal creditore è dovuto al suo codebitore, se non sino alla concorenza della parte dello stesso condebitore“.*

(²) Vezi André, *op. cit.*, 1110; Aubry et Rau, IV, § 298 *ter*, p. 41, text şi nota 19 (ed. a 5-a); Marcadé, IV, art. 1294, No. III; Larombière, *Oblig.*, V, art. 1294, No. 5, pag. 197, 198 (ed. din 1885). — *Contrà:* Demolombe, XXVI, 400, 401 şi XXVIII, 554; Laurent, XVII, 339; T. Huc, VIII, 164, p. 212; Beudant, *Contrats et obligations*, 865, p. 532; Colmet de Santerre, V, 142 *bis* III; Cas. belg. D. P. 74. 2. 128; Sirey, 74. 2. 297 (cu nota lui Lyon-Caen). Vezi asupra acestei chestiuni, Demangeat, *Oblig. solidaires en droit romain*, pag. 280, 281, nota 1 (ed. din 1858, pe când autorul era supleant la facultatea de drept din Paris).

principal, liberează pe fidejusori (art. 1155 *ab initio*); acea care se îndeplineşte prin concursul calităţilor de creditor şi fidejusor, nu foloseşte debitorului principal (art. 1155, *in medio*).

Beneficiul de inventar face obstacol la confuziune (art. 713) (¹), ca şi prezenţa unui uzufructuar al creanţei (²). Art. 713.

Dacă cauza care a produs confuziunea a dispărut, creanţa se consideră că a subzistat în totdeauna, cu privilegiile şi ipotecile cari o garantau (³).

Confuziunea produsă prin întrunirea calităţilor de creditor şi de proprietar al imobilului ipotecat nu stinge ipoteca decât atunci când nu există alţi creditori; dacă există mai mulţi creditori, drepturile ipotecare sunt menţinute până la regularea drepturilor tuturor acelora cărora imobilul este ipotecat (⁴).

Acestea sunt modurile principale de stingere ale obligaţiilor, cari aduc, pe cale de consecinţă, stingerea privilegiilor şi ipotecilor.

La acestea trebue să mai adăogăm: prescripţia liberatorie a acţiunei (personale, la care erà supus debitorul principal. Această prescripţie atrage liberarea debitorului şi, pe cale de consecinţă, stingerea privilegiului şi a ipotecei (⁵). Prescripţia liberatorie.

Stingerea privilegiilor şi ipotecilor pe cale principală şi directă.

Modurile de stingere ale privilegiilor şi ipotecilor pe cale principală sunt: 1⁰ renunţarea creditorului; 2⁰ îndeplinirea formalităţilor purgărei; şi 3⁰ prescripţia.

(¹) Aubry et Rau, IV, § 330, pag. 405 (ed. a 5-a); Laurent, XVIII, 491; André, *op. cit.*, 1115, p. 425; Planiol, III, 2109.

(²) André, *loco cit.*; Demolombe, XXVIII, 710; Cas. fr. Sirey, 39. 1. 133.

(³) André, *op. cit.*, 1116, p. 425; Laurent, XXXI, 367; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2253; Thézard, *op. cit.*, 343, p. 330, 331, etc.

(⁴) André, *op. cit.*, 1117, p. 425; P. Pont, *Idem*, II, 1223, p. 520, 521 (ed. a 3-a).

(⁵) T. Huc, XIV, 57; Aubry et Rau, III, § 292, p. 814; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 136 urm.

1° Renunţarea creditorului.

Art. 1800.

Art. 1800 menţionează renunţarea creditorului printre modurile de stingere ale privilegiilor şi ipotecilor pe cale principală şi directă.

Deoseb. între renunţarea creditorului şi remiterea datoriei.

Această renunţare a creditorului sau reprezentanţilor săi nu trebue să fie confundată cu remiterea datoriei (art. 1138 urm.), care este o renunţare la însăş creanţa. In adevăr, remiterea datoriei sau renunţarea la însăş creanţa atrage, pe cale de consecinţă, stingerea siguranţei ipotecare, pe când renunţarea la privilegiu sau ipotecă lasă să subziste creanţa, de vreme ce principalul poate să existe fără accesoriu (1).

Deoseb. între renunţarea la ipotecă şi renunţarea la inscripţia ipotecară.

Nu trebue, de asemenea, să confundăm renunţarea la însuş dreptul de ipotecă cu renunţarea numai la inscripţia ipotecară, căci prin această din urmă renunţare, creditorul nu-şi perde ipoteca *(renunciatio est strictissimæ interpretationis)*, ci numai rangul ce-i dădeà inscripţia (2); de unde rezultă că el poate, deşi a renunţat la inscripţia sa, să-şi ià o nouă inscripţie, în virtutea dreptului ipotecar, care continuă a subzistà (3).

Act unilateral. Capacitatea renunţătorului.

Renunţarea la privilegiu sau ipotecă, fiind un act unilateral, nu are nevoe de a fi acceptată de acei cărora ea trebue să folosească (4), şi este perfectă şi eficace faţă de toţi, dacă emană dela o persoană care are libera dispoziţie a creanţei. Creditorul renunţător trebue să aibă această capacitate, pentrucă prin renunţare el îşi compromite creanţa, pe care nu se ştie dacă o va mai puteà încasà vreodată; dar această capacitate este suficientă, şi el nu are nevoe de a aveà capacitatea necesară spre a puteà înstrăinà un imobil, deşi ipoteca este un drept imobiliar, pentrucă ea este accesorul creanţei a cărei soartă o urmează (1).

---

(1) Cpr. André, *op. cit.*, 1119; Thézard, *op. cit.*, 244, *ab initio;* Laurent, XXXI, 372; P. Pont, *op. cit.*, II, 1231; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2258; Thiry, IV, 572, p. 494, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 1887 şi 2262, *in fine;* Guillouard, *Idem*, III, 1458; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Laurent, XXXI, 223; André, *op. cit.*, 1125, p. 428; Thiry, IV, 539, etc.

(3) Martou, *op. cit.*, III, 1216; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 1889; P. Pont, *Idem*, II, 1106; Aubry et Rau, III, § 281, p. 645, nota 37 *in fine*, etc.

Renunţarea la ipotecă este irevocabilă.

(4) Din împrejurarea că renunţarea la privilegii sau ipotecei este un act unilateral, care nu are nevoe de a fi acceptat, s'a tras concluzia firească că creditorul care a renunţat la ipoteca sa, nu mai poate reveni asupra acestei renunţări, chiar dacă acei interesaţi n'au aderat la ea. Aubry et Rau, III, § 292, pag. 816; Massé-Vergé, V, § 830, p. 254, nota 2; P. Pont, *op. cit.*, II. 1232; Troplong, *Idem*, IV, 868; Thiry, IV, 572; Planiol, II. 3400; Beudant, *op. cit.*, II, 1086, pag. 435; Merignhac (profesor la Toulouse), nota asupra unei decizii a Curţei din Orléans, D. P. 90. 2. 153; Sirey, 91. 2. 35.— Renunţarea numai atunci va trebuì să fie acceptată de beneficiar, când a fost

Formele renunţărei.

Această renunţare nu este supusă la nicio formă specială. Ea poate fi, după părerea tuturor, atât expresă cât şi tacită.

Renunţarea tacită.

Astfel, consimţimântul dat de creditor la vânzarea, schimbul sau dăruirea imobilului ipotecat, fără nicio rezervă, atrage din partea sa renunţarea la ipotecă, după cum dispune legea romană (2), pentrucă acest consimţimânt atrage obligaţia de a nu evinge pe dobânditorul imobilului (3).

Tăcerea creditorului nu este suficientă.

Consimţimântul creditorului nu poate însă fi dedus numai din împrejurarea că el a tăcut, deşi a cunoscut fie înstrăinarea, fie noua ipotecă constituită de debitorul său (4). Această soluţie erà admisă şi la Romani. „*Non videtur autem consensisse creditor, si sciente eo debitor rem vendiderit, cùm ideò passus est venire, quod sciebat ubique pignus sibi durare*". (5).

---

făcută în folosul unui alt creditor, căci atunci ea constitue o cesiune de rang sau de anterioritate. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2259; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 203 urm., etc.

(1) André, *op. cit.*, 1120; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2260; Thézard, *Idem*, 244, pag. 334; P. Pont, *Idem*, II, 1223; T. Huc, XIV, 58; Thiry, IV, 572. — *Contrà:* Planiol, II, 3397; Laurent, XXXI, 373; Guillouard, *op. cit.*, III, 1419 şi IV, 1903, etc.

(2) L. 4 § 1; L. 7, Pr., Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20, 6 şi L. 158, Dig., *De div. regulis juris antiqui*, 50, 17. Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 194; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, p. 249, No. 17 (ed. din 1833).

(3) Pothier, *Hypothèques*, IX, 194; Thézard, *op. cit.*, 245, *ab initio*, p. 335; André, *op. cit.*, 1122; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2262; P. Pont, *Idem*, II, 1237; Martou, *Idem*, IV, 1340; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 228 urm., etc.

(4) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 197; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, No. 24, p. 252 (ed. din 1833).

(5) L. 8 § 15, Dig., *Quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, 20. 6.

Cazul când creditorul ar fi luat parte la vânzarea făcută de debitor.

Soluţia n'ar mai fi însă aceeaş dacă creditorul ar fi semnat contractul de vânzare, afară de cazul când s'ar stabili că el a fost indus în eroare. „*Sed si subscripserit fortè in tabulis emptionis, consensisse videtur, nisi manifestè appareat deceptum esse*“ (1).

Renunţările nu se presupun.

O regulă fundamentală de interpretare, care se impune tribunalelor în asemenea materie, este că renunţarea tacită nu se poate deduce decât din fapte cari nu pot fi altfel interpretate, pentrucă este de principiu că renunţările nu se presupun. (Cpr. art. 695 C civ.) (2). *Nemo jure suo facilè renuntiare præsumitur.*

Cazurile când consimţimântul creditorului se interpretă ca o renunţare la rangul său.

Renunţările nefiind presupuse (3), la caz de îndoială, se va dà actului caracterul cel mai puţin oneros. Astfel, consimţimântul dat de un creditor ipotecar la constituirea unei alte ipoteci asupra aceluiaş imobil, în folosul unui terţiu, se va interpretà ca o renunţare la rangul său, iar nu la însăş ipoteca anterior constituită în folosul lui (4), dacă

---

(1) L. 8 § 15, *in fine*, Dig., *loco cit.*

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2262; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 217 urm., etc.

Art. 850 C. com.

(3) Iată însă un caz în care renunţarea este presupusă de lege. Votul dat la concordatul unui falit de către un creditor privilegiat sau ipotecar, fără nicio rezervă, implică de drept renunţarea la privilegiu sau ipotecă pentru întreaga creanţă (art. 850 C. com.). Acest text pune, în adevăr, în principiu, că pentru formarea majorităţei cerută spre validitatea concordatului, nu se ţine socoteală nici de creanţa dotală a femeei, care nici într'un caz nu poate luà parte la votarea concordatului bărbatului (art. 849 C. com.), nici de creanţele privilegiate, ipotecare sau amanetare, dacă creditorii nu renunţă la privilegiu, ipotecă sau amanet. Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, p. 761; Trib. Ilfov şi C. Craiova, *Dreptul* din 1891, No. 83 şi din 1894, No. 45. Aceeaş soluţie este admisă în Italia (art. 834 C. com. ital.) şi în Franţa (art. 508 C. com. fr.). Cpr. T. Huc, XIV, 61; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2263; Lyon-Caen et Renault, *Tr. de droit commercial*, VII, 577 urm.

(4) Pothier, *Coutume d'Orléans*, tit. 20, No. 64; Mourlon, III, 1669, nota 2; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2262, *in fine*, p. 498 (ed. a 3-a); T. Huc, XIV, 60; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 362, pag. 231; André, *op. cit.*, 1123; Troplong, *op. cit.*, IV, 871; P. Pont, *Idem*, II, 1238; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 245 urm.; Cas. fr. Sirey, 54. 1. 93, etc.

contrariul nu rezultă din intenţia părţilor (1). Asupra acestui punct nu mai încape nicio îndoială.

Renunţarea nu e supusă la nicio publicitare. Controversă.

Chestiunea este însă de a se şti dacă renunţarea la ipotecă este opozabilă terţiilor, independent de orice publicitate? Se susţine de unii că, spre a-şi produce efectele sale *erga tertios*, renunţarea expresă sau tacită trebue, ca şi cesiunea ipotecei, să fie trecută pe marginea inscripţiei ipotecare (2).

Această soluţie, care ar fi de dorit să fie acea legală, este însă inadmisibilă faţă de textele noastre, unde nicăiri nu se cere îndeplinirea vreunei publicităţi (3).

Publicitatea în privinţa terţiilor, neputând să existe decât în virtutea unui text expres de lege, s'a decis că renunţarea la dreptul de ipotecă, constatată în mod autentic, îşi produce efectele sale independent de operaţia ştergerei inscripţiei din registrele tribunalului, şi că acea renunţare este opozabilă cesionarului ipotecei, chiar dacă el n'a avut cunoştinţă de ea în momentul cesiunei (4).

S'a mai decis că cesionarul unei creanţe, garantată printr'o ipotecă, la care creditorul cedent renunţase înainte de cesiune, nu se poate folosi de această ipotecă, cu toate că ea n'ar fi fost radiată, sau ar fi fost radiată mult mai târziu după cesiune (5). Este adevărat că tribunalul din Tours a admis soluţia contrară, pronunţându-se în favoarea cesionarului, sub cuvânt că acesta a fost amăgit în buna sa credinţă, socotind de existentă o ipotecă care nu-şi mai aveà fiinţă: însă această sentinţă a fost, cu drept cuvânt, infirmată de Curtea din Orléans (6).

Am văzut că soluţia Curţei din Orléans a fost admisă şi de Curtea noastră de casaţie care, în motivele sale, constată lacuna regretabilă ce există în lege; şi, în adevăr, lacună există, căci în materie ipotecară publicitatea trebue să fie cât de mare. Sistemul legei este cu atât mai regretabil, cu cât un creditor de rea credinţă ar puteà să cedeze o creanţă la care el renunţase sau pe care o cedase mai înainte altuia, lăsând pe ultimul cesionar să creadă că el are o garanţie, care în realitate nu mai există.

---

(1) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 195: Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, No. 23, p. 252. Cpr. L. 12 § 4, Dig., *Qui potiores in pignore. vel hypotheca habeantur*. 20, 4.

(2) Vezi Arntz, IV, 1915, şi deciziile belgiene citate de acest autor.

(3) Cpr. T. Huc, XIV. 59. p. 70: Merignhac (profesor la Toulouse), nota în D. P. 90. 2. 153.

(4) Cas. rom. Bult. 1907, p. 308 urm. şi *Dreptul* din 1908, No. 5 (cu observ. noastră).

(5) C. Orléans, D. P. 90. 2. 153; Sirey, 91. 2. 35.

(6) Vezi nota precedentă.

Necesitatea de a se modifică şi complectà art. 722 Pr. civ.

Art. 722 din Pr. civ., cerând transcrierea actelor prin care se renunţă la o antichreză, la o servitute, la un drept de uzufruct sau de locuinţă, nimic nu erà mai natural decât de a se prescrie aceeaş publicitate în privinţa renunţărei la privilegii şi ipoteci. Art. 722 Pr. civ. este deci incomplect şi cată să fie complectat în acest sens la prima ocazie(¹).

2⁰ Purgarea imobilului.

Privilegiile şi ipotecele se mai sting încă, pe calea principală şi directă, prin îndeplinirea formelor şi condiţiilor prescrise terţiilor detentori pentru purgarea imobilelor dobândite de ei. Cu toate acestea, purgarea trebue mai mult considerată ca o îndrumare la liberarea imobilului decât ca o stingere reală a privilegiilor şi ipotecilor, pentrucă dacă ea stinge dreptul de urmărire sau de suită, nu tot astfel este în privinţa dreptului de preferinţă, care subzistă asupra preţului, până la plata creditorilor sau consemnarea preţului(²).

Formalităţile purgărei vor fi studiate *infrà*, sub art. 1804 urm., p. 718 urm.

3⁰ Prescripţia.

Prescrierea ipotecei.

Ultima cauză de stingere a privilegiilor şi ipotecilor, pe care o menţionează art. 1800, este prescripţia(³). Este

---

(¹) Lacuna strecurată în procedura revizuită la 1900 s'a strecurat şi în proectul pentru modificarea unor articole din procedura civilă (art. 787), elaborat de fostul ministru al justiţiei, D-l C. Stoicescu, proect care a rămas baltă.

(²) André, *op. cit.*, 1126, p. 428; Aubry et Rau, III, § 293, *in fine*, p. 827, text şi nota 22 (ed. a 5-a); P. Pont, *Idem*, II, 1240, p. 530 (ed. a 3-a); Benech, *Des droits de préférence en matière de purge des hypothèques légales*, p. 109 urm.— Vezi însă Martou, *op. cit.*, IV, 1343, p. 24 urm.

(³) Dacă ipoteca este stinsă prin prescripţie, reînoirea inscripţiei vorba în specie de prescrierea ipotecei, iar nu a însăş obligaţiei, pentrucă prescrierea obligaţiei ar aduce stingerea privilegiilor şi ipotecilor pe cale de consecinţă, iar nu pe calea principală. Pentru ca însăş ipoteca să fie prescrisă, trebue să presupunem că imobilul a eşit din mânile debitorului şi că noul proprietar a prescris liberaţiunea lui (¹).

Persoanele cari pot invocà prescripţia.

Prescrierea ipotecei nu poate fi invocată decât de acel care posedă actualmente imobilul grevat, pentrucă această prescripţie este un mijloc de apărare pus la dispoziţia terţiului detentor, urmărit prin acţiunea ipotecară (²).

Privilegiile şi ipotecile sunt deci supuse regulei generale, după care toate acţiunile se sting prin prescripţie.

Termenul prescripţiei.

Termenul determinat de lege pentru prescrierea privilegiilor şi ipotecilor diferă, după cum imobilul grevat se găseşte în mânile debitorului, sau în acele ale unui terţiu detentor. Dacă imobilul ipotecat a rămas în mânile debitorului sau reprezentanţilor săi cu titlu universal, dreptul ipotecar se prescrie odată cu creanţa al cărei accesoriu el este, în genere, prin treizeci de ani (art. 1890) (³). In asemenea caz, nu există o prescripţie specială a ipotecei, garanţia existând atâta timp cât există şi creanţa, căci acţiunea ipotecară este subordonată acţiunei personale al cărei accesoriu ea este şi a cărei soartă o urmează.

Cazul când imobilul a eşit din mânile debitorului.

Pentru ca acţiunea ipotecară să fie supusă unei prescripţii speciale, trebue ca imobilul să fi eşit din mânile debitorului, căci numai atunci acţiunea reală se izolează şi se emancipează de acţiunea personală în care ea se contopeà (⁴).

Aşa dar, cât timp imobilul grevat se găseşte în mânile

---

nu mai produce niciun efect, neputându-se conservà o ipotecă care legalmente nu mai există. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1482.

(¹) Cpr. Planiol, II, 3402.

(²) Cpr. Trib. Lille, D. P. 1900. 2. 259. — Creditorii terţiului detentor ar puteà şi ei să invoace prescripţia, însă numai în numele şi locul acestui terţiu (art. 974). Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 285.

(³) Thiry, IV, 572, p. 495; André, *op. cit.*, 1130, p. 429; P. Pont, *op. cit.*, II, 1243. Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, consid. dela p. 1484; C. Rouen, Sirey, 96. 2. 43.

(⁴) Cpr. C. Gand, *Pasicrisie belge*, 91. 2. 411, decizie citată de Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, No. 364, p. 232.

debitorului, prescripţia acţiunei reale sau ipotecare este acea a acţiunei personale, adecă a însăşi creanţei.

Ipoteca legală a minorului. Art. 1901.

Astfel, ipoteca legală a minorului se prescrie prin *zece* ani dela majoritate, pentrucă acţiunea minorului se prescrie prin acelaşi laps de timp, cu începere dela aceeaş epocă (art. 1901)(¹).

Dacă creanţa este de natură a fi prescrisă, de exemplu, prin treizeci de ani (art. 1890), un an (art. 1904), şease luni (art. 1903), etc., ipoteca se va stinge prin 30 de ani, un an, şease luni, etc. (²).

Aceasta înseamnează că, în asemenea cazuri, ipoteca se stinge pe cale de consecinţă, pentrucă însăşi creanţa este stinsă, caz prevăzut de art. 1800, 1⁰. Art. 1800, 4⁰ mai repetă încă odată ceeace erà prevăzut de art. 1800, 1⁰, spre a abrogà vechea regulă a dreptului anterior francez, împrumutată dela dreptul roman(³), după care acţiunea personală se

---

(¹) Cpr. Thiry, IV, 572, p. 495; André, *op. cit.*, 1133; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254. Cpr. Cas. fr. Sirey, 1904. I. 219. Vezi în tom. II al *Coment. noastre*, p. 807 urm. (ed. a 2-a) explic. art. 1901, pe care legiuitorul nostru l-a transportat dela titlul tutelei la titlul prescripţiei.

(²) Cpr. Mourlon, III, 1671, şi toţi autorii.

Dacă este vorba de o creanţă fără termen, productivă de dobânzi, sau de o rentă viageră (în privinţa rentelor perpetue, ştim că ele nu există la noi, vezi *suprà* p. 95 urm.), prescripţia curge dela însăşi data titlului. André, *op. cit.*, 1131.

Creanţe condiţionale sau cu termen. ~~Controversă.~~

[illegible]

In ceeace priveşte creanţele condiţionale sau cu termen, prescripţia n'ar începe a curge, după unii, decât dela îndeplinirea condiţiei sau ajungerea termenului la scadenţă (art. 1885). Astfel, pentru o creanţă stipulată exigibilă după cinci ani, acţiunea personală va durà treizeci şi cinci de ani dela data titlului. André, *op. cit.*, 1132, p. 429, 430; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 385 urm. şi deciziile citate acolo. — Vezi însă T. Huc, XIV, 66, *in fine;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, IV, 2293—2295; Laurent, XXX, 394 şi XXXII, 25 urm., 33; Beudant, *op. cit.*, II, 1103, p. 447; Aubry et Rau, II, § 213, p. 485, 486, nota 17, etc. Această controversă, pe care numai o semnalăm aci, va fi studiată *infrà*, sub art. 1885, la titlul prescripţiei. Vezi asupra ei, Amiaud, *Etudes sur la prescription de l'hypothèque par le tiers détenteur*, p. 6 (Paris. 1880); Baudry et Tissier, *Prescription*, 394 urm., etc.

(³) Vezi L. 7, Cod, *De præscriptione triginta vel quadraginta annorum*, Cod, 7, 39 (lege cunoscută sub numele: *cum notis-*

prescrieà prin *treizeci* de ani, pe când acţiunea ipotecară nu se prescrieà decât prin *patruzeci* de ani, ipoteca rămânând un accesoriu al obligaţiei naturale, care subzistà în urma stingerei acţiunei personale (1).

Cazul în care ipoteca a fost constituită p. datoria altuia.

Unii asimilează cazului în care imobilul a rămas în posesiunea debitorului, acela în care, ipoteca fiind constituită pentru datoria altuia, acest imobil continuă a fi posedat de către constituitorul ipotecei (2).

După alţii, însă, acel care a constituit o ipotecă fără a se obligà personal, poate să invoace prescrierea ipotecei prin treizeci de ani, chiar dacă creditorul ar fi conservat acţiunea sa contra debitorului (3).

Prescripţia de 10—20 ani.

Prescripţia de 10—20 ani nu poate fi aplicată în specie, fiindcă această prescripţie presupune un titlu transcris (4).

Trecem acum la cazul când imobilul grevat se găseşte în mânile unui terţiu detentor.

Cazul când imobilul grevat a trecut în mâna unui terţiu detentor. Art. 1800, 4^0 § 2.

Pentru cazul când imobilul grevat de privilegii sau ipoteci a trecut în mâna unui terţiu detentor, care nu este personal obligat la plata datoriei, art. 1800, 4^0 § 2 dispune că prescripţia este câştigată în folosul lui prin expirarea timpului determinat pentru prescrierea proprietăţei, adăogând că, în caz când terţiul detentor a început a stăpâni în baza unui titlu, prescripţia nu începe a curge în favoarea lui decât din ziua când el s'a inscris în registrele tribunalului ca nou proprietar (5).

---

simi, pentrucă începe prin aceste cuvinte). Vezi asupra acestei legi, pe care în vechiul drept francez o admiteau toate parlamentele, afară de acel din Toulouse, Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 875, 876. Mai vezi Glasson, *Revue pratique de droit français*, tom. 36, anul 1873, p. 187—189, No. 106—109.

(1) Vezi Thiry, IV, 572, p. 495; Beudant, *op. cit.*, II, 1094; Mourlon, III, 1671; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2254; P. Pont, *Idem*, II, 1242; Martou, *Idem*, IV, 1345; Troplong, *Idem*, IV, 877; Glasson, *op. cit.*, *Revue pratique*, tom. 36, p. 198, No. 120.

(2) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2276; Thézard, *Idem*, 248, etc.

(3) Aubry et Rau, III, § 293, p. 824, text şi nota 16; Laurent, XXXI, 391; Glasson, *Revue pratique de droit français*, tom. 36, anul 1873, p. 225, No. 152, etc.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 824; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 298.

(5) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, consid. dela p. 1484.

Aceasta însemnează că prescripţia este dobândită în folosul terţiului prin treizeci de ani, din ziua în care el a luat posesiunea imobilului, în virtutea acestei posesiuni, fără ca el să aibă nevoe de vreun titlu (¹).

Art. 1895 urm.

Dacă terţiul a dobândit imobilul grevat cu bună credinţă şi cu un titlu just *(justa causa)* (art. 1895 urm.), ipoteca se va prescrie prin zece sau douăzeci ani, cu începere dela transcrierea titlului de achiziţie (²).

Buna credinţă.

Este suficient că buna credinţă să fi existat în mo-

(¹) André, *op. cit.*, 1138; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2279, 2290; Planiol, II, 2403; Mourlon, III, 1672; Aubry et Rau, III, § 293, p. 819; T. Huc, XIV, 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 316—318.

(²) André, *op. cit.*, 1139; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2282 urm.; Planiol, II, 3404; Mourlon, III, 1672; T. Huc, XIV, 63; Aubry et Rau, *loco suprà cit.*, etc. Art. 108, 5⁰ din legea ipotecară belgiană n'a mai admis uzucapiunea de 10 sau 20 de ani, ci numai prescripţia de 30 de ani, pentrucă graţie publicităţei, terţiul nu va fi niciodată de bună credinţă, el fiind presupus că a cunoscut existenţa ipotecei. Cpr. Thiry, IV, 572, p. 495, 496; Laurent, XXXI, 388; Lemaire-Boseret, *Sûretés réeles*, 365, p. 232, etc.

Cum se calculează termenul de 10 sau 20 de ani.

Prescrierea ipotecei, fiind îndreptată contra creditorului ipotecar, iar nu contra proprietarului imobilului grevat, de aici rezultă că pentru calcularea termenului de zece sau douăzeci de ani, se va aveà în vedere domiciliul creditorului ipotecar. Astfel, prescripţia ipotecei se va îndeplinì prin zece ani, dacă în acest timp creditorul şi-a avut domiciliul său în resortul Curţei de apel, în care se găseşte situat imobilul grevat, şi prin douăzeci de ani, dacă creditorul a fost domiciliat în afară de acest resort. Dacă creditorul şi-a avut domiciliul său când în resortul Curţei de apel al imobilului grevat, când în afară de acest resort, fiecare an de absenţă se va socotì, pentru termenul de zece ani, ca o jumătate de an de prezenţă. Dacă din mai mulţi coproprietari ai unei creanţe ipotecare, unii au domiciliat în resortul Curţei de apel al imobilului ipotecat, iar alţii în afară de acest resort, prescripţia se va îndeplinì prin zece ani în privinţa celor dintăi, pentru partea lor, şi prin doăzeci de ani în privinţa celor de al doilea. Cpr. André, *op. cit.*, 1144; Aubry et Rau, III, § 293, p. 823; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2289; Beudant, *op. cit.*, II, p. 443, nota 2; Thézard, *Idem*, 250; Guillouard, IV, 1929; P. Pont, *Idem*, II, 1254; Colmet de Santerre, IX, 164 *bis*, X; Planiol, II, 3406; Massé-Vergé, V, § 831, p. 256, nota 4; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 363 urm.

mentul achiziţiei (art. 1898 § 2)(¹), buna credinţă fiind presupusă în favoarea terţiului detentor, până când creditorii ipotecari vor dovedi, prin orice mijloace, reaua lui credinţă (²).

In ce consistă buna credinţă.

Buna credinţă consistă, în această materie, în necunoştinţa sarcinilor ipotecare cu care imobilul dobândit erà grevat(³), ceeace dovedeşte o negligenţă din partea terţiului achizitor, căci dacă el ar fi consultat registrele înainte de a dobândì imobilul, ar fi luat cunoştinţă de sarcinile care-l grevau.

Chestie de fapt.

Astfel, terţiul se va considerà de rea credinţă când el a cunoscut sau a avut posibilitatea de a cunoaşte existenţa sarcinilor ipotecare, fie printr'o declaraţie expresă prevăzută în titlul său, fie în alt mod, după împrejurări şi aprecierea judecătorilor; căci chestiunea de a se şti dacă există sau nu bună credinţă este o chestie de fapt, iar nu de drept(⁴).

Buna credinţă în privinţa proprietăţei imobilului. Controversă.

Se decide, în genere, că terţiul trebue să fie de bună credinţă nu numai în privinţa existenţei ipotecei, dar şi în privinţa proprietăţei, adecă ca terţiul detentor să fi crezut că a dobândit imobilul dela adevăratul lui proprietar(⁵).

(¹) Aubry et Rau, III, § 293, p. 820; Zachariæ, *Handbuch des französichen Civilirechts*, II, § 263, p. 173, nota 4 (ed. Crome, 1894); André *op. cit.*, 1140; Troplong, *op. cit.*, IV, 879; P. Pont, *Idem*, II, 1250; T. Huc, XIV, 63; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 343, etc.

(²) André, *op. cit.*, 1140; T. Huc, XIV, 63; Planiol, II, 3407; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2288, etc.

(³) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2284 urm.; André, *op. cit.*, 1141. Cpr. C. Agen, D. P. 95. 2. 369; Sirey, 97. 2. 19.

(⁴) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 249; P. Pont, *op. cit.*, II, 1250, p. 536 (ed. a 3-a); Massé-Vergé, V, § 831, p. 256, nota 4, *in medio*; Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, II, § 263, p. 173, nota 4, *in medio* (ed. Crome, 1894). — Existenţa unei inscripţii asupra imobilului dobândit de terţiu, în momentul vânzărei, nu face numai decât ca terţiul să fie considerat de rea credinţă, căci se poate foarte bine întâmplà ca o inscripţie să figureze asupra unui imobil, cu toate că creanţa ipotecară a fost plătită. P. Pont, *loco cit.*; André, *op. cit.*, 1141, p. 432; Troplong, *Idem*, IV, 881, etc.

(⁵) Aubry et Rau, III, § 293, p. 820, nota 5 *bis;* Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2287; Colmet de Santerre, IX, 164 *bis* VIII; Leroux de Bretagne, *Nouv. tr. de la prescription*, II, 956.— *Contrà:* Thézard, *op. cit.*, 250. Vezi şi Zachariæ, *Handbuch des*

Intreruperea prescripţiei.

Prescrierea acţiunei ipotecare este supusă regulelor prescripţiei în genere, creditorul putând s'o întrerupă conform dreptului comun (1).

Art. 1864.

Intreruperea naturală se produce atunci când detentorul imobilului ipotecat este lipsit, în curs mai mult de un an, de folosinţa acestui imobil (art. 1864, 1°).

Art. 1865.

Incât priveşte întreruperea civilă, se va aplicà dispoziţia art. 1865.

Trebue însă să observăm că inscripţiile luate de creditor nu întrerup cursul prescripţiei stabilite în favoarea debitorului sau unui terţiu detentor (art. 1800 § ultim) (2). Această soluţie este conformă principiilor generale; întreruperea prescripţiei nerezultând, în adevăr, decât din acte aduse la cunoştinţa persoanei care urmează a fi împiedicată de a prescrie, inscripţiile sunt luate fără concursul debitorului şi a terţiului detentor, şi în neştiinţa lor (3).

Art. 1876.

Incât priveşte suspendarea cursului prescripţiei, se vor aplicà, de asemenea, regulele dreptului comun, aşa că prescripţia ipotecei va fi suspendată prin starea de minoritate sau interdicţie a creditorului ipotecar (art. 1876) (4), prescripţia ipotecei fiind independentă de acea a proprietăţei (5).

Art. 1877.

Prescripţia curge contra femeei măritate pentru ipoteca ce ea ar aveà asupra bunurilor unui terţiu. Bărbatul va vegheà, în adevăr, la conservarea drepturilor sale, ea având capacitatea de a interveni însăşi (art. 1877) (6).

---

französischen Civilrechts, II, § 293, p. 192, n. 4 (ed. *Anschütz*).

(1) Lemaire-Boseret, *Sûretes réelles*, 366, p. 233; Baudry et Loynes. III, 2296 urm.; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 429 urm.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1907, p. 1482. — Intreruperea prescripţiei, neputându-se întinde dela o persoană la alta (art. 1866), de aci rezultă că, deşi după art. 1873 C. civil, întreruperea prescripţiei făcută debitorului principal are efect şi în contra fidejusorului, totuşi această dispoziţie excepţională nu poate fi întinsă prin analogie şi terţiului detentor al imobilului ipotecat, ştiut fiind că excepţiile sunt de cea mai strictă interpretare. Cas. rom. Bult. *loco suprà cit.*

(3) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 366, p. 233.

(4) Beudant, *op. cit.*, II, 1103, p. 446.

(5) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 412 urm., şi autorităţile citate acolo.

(6) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 417 şi art. 2254, No. 1 urm.

Art. 1880.

Prescripţia necurgând însă contra femeei pentru ipoteca legală pe care ea o are contra bărbatului, terţiul detentor nu va puteà prescrie contra ei, în timpul căsătoriei, pentrucă în asemenea caz, acţiunea femeei s'ar resfrânge contra bărbatului ei (art. 1880) (¹).

Acestea sunt cauzele de stingere ale privilegiilor şi ipotecelor prevăzute de art. 1800. Pe lângă aceste cauze mai sunt şi altele, cari rezultă din dreptul comun şi pe care le vom vedeà mai la vale.

Caracterul prescripţiei statornicite de art. 1800. Controversă.

Singura chestiune, ce ne-a mai rămas de discutat, este aceea de a se şti dacă prescripţia particulară statornicită de art. 1800, în folosul terţiului detentor, este o prescripţie achizitivă sau liberatorie.

După un sistem, prescrierea ipotecei, cu toate că este liberatorie sau extinctivă prin natura sa, totuşi cere, ca şi uzucapiunea, condiţiile unei posesiuni întrunind caracterele cerute de art. 1847 urm. (²).

După un alt sistem, care se întemeiază mai cu samă pe vechiul drept francez (³), ar fi vorba în specie de o prescripţie achizitivă a libertăţei fondului *(usucapio libertatis)*, sau a desmembrărei proprietăţei, pe care creditorii ipotecari o reţin (⁴).

(¹) Aubry et Rau, III, § 293, p. 822, 823, nota 10 (ed. a 5-a); Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 419 urm.

Art. 1860.

Incât priveşte facultatea ce are terţiul detentor de a unì posesiunea sa cu acea a autorului său (art. 1860), vezi Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 399 urm. — Curtea din Rouen a decis că terţiul detentor al unui imobil ipotecat nu poate, spre a complectà prescripţia ipotecei rezultând din posesiunea sa, să adaoge prescripţia liberatorie care a curs în folosul debitorului personal, autorul său, aceste două prescripţii neavând acelaş caracter, cea de a doua fiind independentă de orice posesiune. D. P. 95. 2. 209 (cu nota lui P. Dupuich); Sirey, 96. 2. 43 (cu nota lui O. Dalambert, consilier la Curtea din Rouen).

(²) Aubry et Rau, III, § 293, p. 819; Beudant, II, 1098, p. 443, text şi nota 1; Planiol, II, 3408, etc.

(³) Cpr. Pothier, *Hypothèques*, IX, 203, 204.

(⁴) Cpr. Baudry et Loynes, III, 2274; P. Pont *op. cit.*, *Idem*, II, 1248, p. 535 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 1919; Martou, *Idem*, IV, 1351; Laurent, XXXI, 389 urm.; T. Huc, XIV, 62; Colmet de Santerre, IX, 164 *bis* II. Vezi şi C. Rouen, D. P. 95. 2. 209; Sirey, 96. 2. 41, etc.

Cauzele de stingere ale privilegiilor şi ipotecilor cari rezultă din dreptul comun.

Perderea imobilului ipotecat.

1⁰ O cauză de stingere a privilegiilor şi ipotecilor este perderea totală (¹) a imobilului grevat (²).

Astfel s'a decis, cu drept cuvânt, că perderea unui vas, întâmplată prin cufundarea lui, atrage perderea privilegiului sau ipotecei de care erà grevat acest vas (³).

Distrugerea prin incendiu a imobilului ipotecat.

Dacă imobilul ipotecat a perit prin incendiu, ipoteca subzistă asupra terenului (⁴). Ea nu se poate însă exercità asupra materialului imobilului distrus, chiar dacă ar fi destinat la reconstruirea lui, pentrucă aceste materiale sunt lucruri mobile (⁵).

Art. 1777.

Dacă casa distrusă prin foc a fost reconstruită, ipoteca îşi reià naştere, ca şi cum n'ar fi încetat niciodată (art. 1777) (⁶).

In caz de perdere totală, ipoteca nu se transportă însă asupra noului obiect care a înlocuit pe acel vechiu (⁷).

Art. 1721.

Dacă lucrul ipotecat şi distrus erà asigurat în contra incendiului sau altui caz fortuit, suma datorită de societatea de asigurare este afectată la plata creanţelor privilegiate şi ipotecare, dacă n'a fost întrebuinţată la repararea lucrului asigurat (art. 1721).

Perderea parţială.

(¹) Dacă perderea este parţială, ipoteca subzistă pe ceeace a rămas din imobilul grevat. Thézard, *op. cit.*, 255; Dalloz, *op. cit.*, art. 2180, No. 522, 523.

(²) André, *op. cit.*, 1171; Aubry et Rau, III, § 292, p. 815; Thiry, IV, 572, 8⁰, p. 496; Planiol, II, 2413; T. Huc, XIV, 69, şi toţi autorii.

(³) Cas. fr. D. P. 88. 1. 479; T. Huc, XIV, 69, p. 84.

(⁴) T. Huc, XIV, 69; Thézard, *op. cit.*, 255; Persil, *Régime hypothécaire*, II, art. 2180, p. 245, No. 7. *„Domus pignori data exusta est, eamque aream emit Lucius Titus:... Paulus respondit, pignoris persecutionem perseverare“*. (L. 29, § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1).

(⁵) T. Huc, *loco suprà cit.*; Persil, *op.* şi *loco cit.*, p. 245, No. 8; Troplong, *op. cit.*, II, 889; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2180, No. 526; P. Pont, *op. cit.*, II, 1224.

(⁶) Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 527; Persil, *op.* şi *loco cit.*, p. 246, No. 8; Troplong, *op. cit.*, II, 889, *in fine*. Cpr. L. 29, § 2, Dig., *De pignoribus et hypothecis*, 20, 1.

(⁷) T. Huc, *loco cit.*, p. 84, 85; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1900; C. Paris, *Pand. Périod.* 91. 2. 162; D. P. 91. 2. 368, etc.

Ipotecarea unui uzufruct imobiliar. Art. 1750, 2°.

Dacă s'a ipotecat un drept de uzufruct (art. 1750, 2°), ipoteca se stinge prin încetarea uzufructului (¹). „*Sicut re corporali extincta, ita et usufructu extincto, pignus hypothecave perit*" (²).

Scoaterea imobilului ipotecat din comerţ.

2° Scoaterea imobilului din comerţ, de exemplu, prin expropriere pentru cauză de utilitate publică, încă este o cauză de încetare sau stingere a privilegiilor şi ipotecilor, rămânând recursul creditorilor asupra preţului sau despăgubirei care înlocueşte imobilul (³).

Rezolvirea dreptului proprietarului.

Ipoteca conferită de un proprietar ale cărui drepturi sunt supuse rezoluţiunei, cade prin rezolvirea dreptului său de proprietate (art. 1770). *Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis* (⁴).

Rezolvirea vânzărei p. neplata preţului, etc.

Astfel, rezolvirea vânzărei pentru neplata preţului aduce desfiinţarea ipotecei constituită de cumpărător; ipoteca constituită de donatar este desfiinţată prin revocarea donaţiunei pentru inexecutare de sarcini, survenire de copii, reîntoarcere convenţională, etc. (⁵).

Soarta ipotecei constituită în timpul indiviziunei.

Ipoteca constituită în timpul indiviziunei, asupra lucrului comun, de către un comoştenitor sau coproprietar, cade prin efectul împărţelei, de câteori imobilul grevat nu este cuprins în lotul constitutorului ipotecei (⁶).

Moştenitorul aparent.

Incât priveşte validitatea sau nevaliditatea ipotecilor constituite de către un moştenitor aparent (chestie foarte controsersată), vezi *suprà*, p. 578 urm.

(¹) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 538 urm. — Vezi în privinţa diferitelor cauze de stingere ale uzufructului, tom. III, partea 1-a, al Coment. noastre, p. 543 urm. (ed. a 2-a).

(²) L. 8, Pr., Dig., *Quibus modis pignus*, etc. 20, 6.

(³) Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 553 urm.

(⁴) Persil, *op. cit.*, II, art. 2180, p. 246, No. 10; André, *op. cit.*, 1175 urm.; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 567 urm. Vezi şi *suprà*, p. 586.

(⁵) André, *op. cit.*, 1176, 1177. — Revocarea unei donaţiuni pentru ingratitudine lasă însă să subziste ipotecile înfiinţate înainte de acţiunea în revocare. André, *op. cit.*, 1180; Laurent, XIII, 37 urm., şi XXXI, 403, etc. Vezi şi p. 586, nota 5. Mai vezi încă o excepţie dela regula *resoluto jure dantis*, admisă în materie de absenţă prin art. 117 C. civil. Cpr. Persil, *op. cit.*, II, art. 2180, No. 247, p. 11 (ed. din 1833).

(⁶) André, *op. cit.*, 1179; Laurent, XXXI, 403; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2180, No. 577. Vezi şi *suprà*, p. 556, 557 şi 576.

Consolidare sau confuziune. Controversă.

Consolidarea sau confuziunea, adecă întrunirea asupra aceluiaş cap a calităţilor de creditor ipotecar şi de proprietar al imobilului ipotecat aduce. după unii, stingerea privilegiilor şi ipotecilor existente asupra acestui imobil, când ea este irevocabilă, pentrucă: *Nemini res sua servit* (¹).

Art. 1788.

Ipoteca se mai stinge încă, în mod parţial, prin reducerea ei, fie de bună voe, fie pronunţată de justiţie (art. 1788).

In fine, creditorul este decăzut din dreptul său ipotecar, atunci când nu-şi ià inscripţia sa în timp util (²), etc.

Cât pentru nereînnoirea inscripţiei ipotecare în termenul prescris de art. 1786, ea nu aduce stingerea ipotecei, ci numai perderea rangului ipotecar. (Vezi *suprà*, p. 629 urm).

Falimentul sau deschiderea succesiunei debitorului.

Falimentul sau deschiderea succesiunei debitorului nu este o cauză de stingere a privilegiilor sau ipotecilor, căci art. 1780, pe care l-am explicat *suprà*, p. 612 urm., fixează numai un termen în urma expirărei căruia inscripţia nu mai poate fi luată. In asemenea caz, ipoteca n'a existat decât în mod imperfect. Ea nu se stinge însă, ci este numai menită a nu-şi produce efectele sale, pentrucă nu s'a manifestat faţă de terţii în mod util (³).

CAPITOLUL VIII

Despre modul de a purgà proprietăţile de privilegii şi ipoteci.

Scopul purgărei.

In materie de privilegii şi ipoteci, cuvântul *purgă* sau *purgare* (⁴) indică ideea unui mijloc menit de a face să dis-

---

(¹) Laurent, XXXI, 404; Mourlon, III, 1679; Thiry, IV, 572, *in fine*, p. 496; Massé-Vergé, V, § 830, p. 255. — Vezi însă Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2268; P. Pont, *Idem*, II, 1223; Planiol, II, 3417. Cpr. Dalloz, *op cit.*, IV, art. 2180, No. 579 urm.

(²) André, *op. cit.*, 1183, p. 443.

(³) Cpr. T. Huc, XIV, 52, p. 66; Martou, *op. cit.*, IV, 1866; Laurent, XXXI, 882, etc.

(⁴) Cuvântul *purgă*, împrumutat dela medicină, însemnează *curăţire*. Ipoteca fiind considerată ca un viciu, ca un rău sau ca o boală care afectează imobilul, operaţia de care este vorba (purgarea) face să înceteze acest rău. Vezi Boissonade, *Projet de code civil pour l'empire du Japon*, IV, p. 482, pară privilegiile şi ipotecile cari grevează un imobil. Legea a organizat, în adevăr, purga în interesul circulaţiei bunurilor, spre a conferì terţiului achizitor de imobile grevate mijlocul de a păstrà imobilul dobândit, fără a plătì pe toţi creditorii ipotecari, sau fără a fi expropriat. Acest mijloc este legitim, cu toată critica ce i s'a adus, fiindcă terţiul nu datoreşte creanţele ipotecare decât în calitate de detentor, fără a fi personal obligat, şi fără a fi participat la constituirea ipotecei (¹).

Nimene neputând să transmită, după cum ştim, mai multe drepturi decât are el însuş (²), de aici rezultă că acel care transmite altuia un imobil grevat de privilegii şi ipoteci îl transmite cu sarcinile cu cari acest imobil este grevat. Aceasta rezultă din art. 1803. Iată, în adevăr, cum se exprimă acest text, care ar fi trebuit să figureze la titlul vânzărei (³).

Art. 1803.—Transcripţiunea prescrisă prin art. 1801 transmite dobânditorului drepturile ce înstrăinătorul aveà asupra proprietăţei imobilului, *dar cu privilegiile şi ipotecile cu cari imobilul erà însărcinat.* (Art. 644, 971, 1295 § 2, 1740, 1770, 1790 urm., 1801, 1810 C. civ. Art. 565 Pr. civ. Art. 2182 C. fr. Art. 109 L. ipotec. belgiană din 1851) (⁴).

Mijloacele la cari poate să recurgă terţiul detentor urmărit.

Terţiul dobânditor al unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, care se vede urmărit de către creditorii privilegiaţi sau ipotecari, poate să înlăture exproprierea imobilului, plătind pe toţi creditorii inscrişi, sau delăsând imobilul

---

No. 508. Vezi asupra acestei materii, O. Dalambert, *Traité historique et pratique de la purge des privilèges et hypothèques* (Paris, 1891, ed. a 2-a).

(¹) Vezi Vigié, *Cours élément. de droit civil français*, III, 1499.

(²) Vezi *suprà*, p. 551 şi 585.

(³) Cpr. Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 915.

Deoseb. de redacţie de C. fr. şi L. belgiană.

(⁴) Textul corespunzător fr. zice că simpla transcriere a titlurilor tranzlative de proprietate în registre nu purghează privilegiile şi ipotecile stabilite asupra imobilelor, iar textul belgian (art. 109) zice că cedentul nu transmite dobânditorului decât proprietatea şi drepturile ce aveà el însuş asupra lucrului cedat. Transcrierea nu purghează, în adevăr, ci este numai o măsură preliminară, care conduce la purgare prin îndeplinirea formalităţilor mai jos expuse. Cpr. Troplong, *op. cit.*, IV, 914.

(art. 1792). Plata presupune însă că prețul, cu care el a cumpărat imobilul, este mai mic sau cel puțin egal cu sarcinile ce afectează imobilul, căci nimene nu va consimți, de bună-samă, a cumpără un imobil cu perspectiva de a plăti sarcinile acestui imobl, atunci când aceste sarcini sunt superioare prețului dat de dânsul.

Interesul și scopul purgărei.

Cât pentru delăsarea imobilului, ea n'ar fi de asemenea de niciun folos practic, în caz când imobilul cumpărat ar fi grevat peste valoarea sa, căci nimene n'ar consimți a cumpără în asemenea condiții un imobil spre a-l abandonà a doua zi. Pentru ca imobilele grevate peste valoarea lor reală să nu fie astfel scoase din comerț, ci să poată, din contra, găsi cumpărători, legea a instituit purga ipotecară, prin care dobânditorul unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, poate să libereze sau *să curățe*, după expresia lui Loysel ([1]), imobilul de aceste sarcini, fără a plăti integral pe creditorii inscriși și fără a recurge la procedura delăsărei.

Definiție.

Purga este deci un beneficiu și o facultate, acordate de lege achizitorului unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci, spre a se puteà liberà de sarcinile ce apasă asupra acestui imobil ([2]), și care consistă în oferta făcută creditorilor de a plăti aceste sarcini până la concurența prețului său de achiziție, sau până la valoarea la care imobilul este prețeluit, dacă imobilul a fost dobândit cu titlu gratuit, fără a se distinge între datoriile exigibile și acele neexigibile (art. 1805).

Cu alte cuvinte, terțiul achizitor al imobilului grevat, zice creditorilor acestui imobil: Am cumpărat acest imobil cu 50000 lei, sau acest imobil, pe care l-am dobândit cu titlu gratuit, valorează 60000 lei; mă ofer să vă plătesc, după rangul fiecăruia, prețul ce am dat pe imobilul în chestiune, sau valoarea lui.

Dacă prețul sau valoarea oferită de terțiu este acceptată de creditori, el va face plata în mânile lor, sau va depune suma la casa de consemnații, și imobilul va fi purgat (curățit) de toate sarcinile sale. Dacă creditorii vor socotì că prețul sau

---

(1) „*Un décret* **nettoie** *toutes hypothèques et droits, fors les censuels et féudaux*", zice acest jurisconsult (*Institutes coutumières*, II, regula 15, p. 246, No. 904 (ed. Dupin et Laboulaye din 1846). Cpr. Planiol, II, 1568.

(2) Cpr. Cas. rom. Bult. 1895, consid. dela p. 1146.

valoarea oferită este inferioară valorei reale a imobilului, ei vor refuzà oferta făcută de terţii şi imobilul va fi scos la licitaţie, iar preţul cu care adjudecatarul îl va cumpără se va distribuì creditorilor, şi imobilul va fi iarăş curăţit de sarcinile sale (art. 1806 urm. 565 C. civ., Pr. civ.). Purga rezultă, în acest din urmă caz, din adjudecare, sau mai bine zis din transcrierea ordonanţei de adjudecare (¹).

Rezultatul purgărei.

Purga având de scop ştergerea privilegiilor şi ipotecilor conservate în mod regulat, are de rezultat consolidarea proprietăţei şi punerea ei la adăpost de pericolele evicţiunei la care este expusă prin acţiunea ipotecară (²).

Dr. străin. Critica purgărei.

Purga aduce foloase necontestate atât terţiilor achizitori de imobile grevate, cât şi debitorului. Cu toate acestea, ea nu este admisă în unele legiuiri străine, de exemplu: în acea germană şi în altele (³), şi unii autori o critică (⁴), fiindcă mai ales în momente de criză, în care valoarea imobilelor este depreciată, ea poate să aducă o atingere drepturilor creditorilor. Apoi, aceştia nu pot, în principiu, fi despoeţi în contra voinţei lor.

Origina purgărei. Dr. vechiu fr.

Această instituţie îşi are origina sa în cutumele dreptului vechiu francez, unde decretul voluntar, exproprierea silită urmărită de creditor, cum s'ar zice astăzi (⁵), erà, după

(¹) Beudant, *Sûretés personnelles et réelles*, II, 942, p. 343.

(²) Baudry et Loynes, *Privil. et hypothèques*, III, 2317.

(³) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, p. 550, nota 1 (ed. a 3-a). — Codul italian admite purga aproape în aceleaşi condiţii ca şi în codul francez (art. 2040—2053 C. italian).

(⁴) Vezi, între alţii, Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 811, nota 1 (ed. a 2-a).—Vezi însă Planiol, II, 3278 şi Beudant, II, 943, 944, cari deşi recunosc oarecari inconveniente ale purgărei, totuşi admit necesitatea ei, mai ales pentru raţiuni economice. Mai vezi în privinţa foloaselor instituţiei purgărei, Laurent, XXXI, 415; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1947; P. Pont, *Idem*, II, 1266; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 375, p. 237; Vigié, III, 1497, etc.

(⁵) Acest decret, care nu erà decât ordonanţa ce autorizà vânzarea publică, dând însă loc la multe cheltueli (*), un edict al lui Ludovic al XV-lea din Iunie 1771 l-a înlocuit prin opoziţiile sau scrisorile de ratificare *(les oppositions ou lettres de ratification)*, asupra cărora vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*,

---

(*) *„L'immeuble passait net à l'acquéreur, mais le prix demeurait aux mains des gens de justice"*, zice un autor. Vezi Planiol, II, 3280.

expresia lui Loyseau, de o foarte mare utilitate pentru purgarea ipotecilor.

Dr. roman. Punctul de plecare al instituţiei purgărei se găseşte într'o constituţie a împăraţilor Diocleţian şi Maximian, care, în vânzările publice ce se făceau sub autoritatea magistratului (¹), considerà ca o renunţare tacită la ipotecă *(remissio pignoris)*, abţinerea creditorului de a nu-şi exercità acţiunea sa ipotecară, cu toate că cunoşteà urmărirea din afiptele ei *(programmate admonitus)* (²).

Iată textul acestei constituţii celebre: *„Si eo tempore, quo prædium distrahebatur, programmate admoniti creditores, cùm præsentes essent, jus suum executi non sunt: possunt videri obligationem pignoris amisisse“* (³).

Dr. nostru anterior. Acest sistem erà admis, şi în dreptul vechiu al Moldovei, în care, în privinţa vânzărei lucrurilor nemişcătoare, se făceau publicaţii, şi dacă, în lăuntrul termenelor acestor publicaţii nu se iveà nimene cu pretenţie asupra imobilului vândut, orice pretenţii s'ar fi ivìt mai în urmă nu se ţineau în samă. Iată, în adevăr, cum se exprimă, în această privinţă, art. 8 din sobornicescul hrisov dela 1785, modificat sub Mihail Sturdza de obşteasca obişnuită adunare la 1839:

> „Dacă în termenul publicaţiei de şease luni, nu se va arăta nimene cu cerere de răscumpărare din acei cu dritul protimisului, *nici se va ivì o osebită pretenţie în orice chip asupra lucrului vândut*, atunci instanţa competentă va întărì vânzarea aceea, ca să rămâe statornică, şi când după trecerea unui asemenea termen s'ar ivì cerere de protimis, sau orice altă pretenţie din partea acelor de faţă, sau după trecerea de trei ani din partea acelor de peste hotar, *să nu se ţie în samă* nişte aşa cereri şi pretenţii, nici acelor de faţă, nici acelor de peste hotar“ (⁴).

II, 563; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2322; Beudant, *Idem*, II, 944, p. 345; Planiol, II, 3281, etc. Aceasta este origina purgărei, care a trecut în legile din 9 Messidor anul al III-lea şi din 11 Brumariu anul al VII-lea, iar de acolo în codul civil actual.

(¹) Romanii nu aveau, în adevăr, niciun sistem organizat pentru purgarea ipotecilor constituite asupra bunurilor vândute de bună voe, ci numai asupra acelor vândute prin licitaţie publică. Vezi Troplong, *Privil. et hypothèques*, IV, 892 şi 905.

(²) Cpr. Planiol, II, 3279; Troplong, *op. cit.*, IV, 892 şi 905.

(³) L. 6, Cod, *De remissione pignoris*, 8, 26.

(⁴) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 669. Vezi şi codul lui

Aceste consideraţii istorice odată expuse, trecem acum. la expunerea principiilor cari cârmuesc purga în dreptul actual.

Vom transcrie mai întâiu textele respective şi apoi ne vom încercà a le explicà.

Art. 1804. — Dacă noul proprietar voeşte a fi apărat de urmăririle autorizate prin capitolul VI al prezentului titlu, este ţinut, în cursul lunei dela transcripţiunea actului de transmisiune a proprietăţei (1), de a notificà creditorilor, la domiciliul ce şi-au ales când au luat inscripţiunile ipotecare:

1º Contractul de dobândirea imobilului;

2º Un certificat de transcrierea lui:

3º O tabelă în trei coloane, din care cea dintâiu va cuprinde data ipotecilor şi aceea a inscripţiunilor: cea de a doua, numele creditorilor şi cea de a treia, sumele creanţelor inscrise. (Art. 1115, 1769 urm., 1780 urm., 1790 urm., 1800, 1805 urm., 1813, 1816 C. civ. Art. 691 C. com. Art. 2183 C. fr. Art. 110 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1805. — Noul proprietar va declarà prin acea notificare că este gata a plătì îndată datoriile şi sarcinile ipotecare, numai până la concurenţa preţului stipulat prin actul de înstrăinare, sau până la valoarea la care va preţuì imobilul, dacă este dăruit, fără distincţiune între datoriile exigibile, sau neexigibile. (Art. 813 urm., 1023, 1791 urm., 1804 C. civ. Art. 2184 C. fr.).

Art. 1806. — După ce noul proprietar a făcut notificarea prescrisă în termenul defipt prin art. 1804, şi dacă preţul stipulat nu poate acoperì toate datoriile privilegiate şi ipotecare, orice creditor al cărui titlu este inscris, poate cere punerea imobilului în vânzare prin licitaţiune publică, cu îndatorire:

Andr. Donici (capit. 11, § 7), unde se zice, de asemenea: „Pentru vânzări de lucruri nemişcătoare, pe larg arată hotărîrea ce s'au făcut cu sfatul deobşte la 1785, Decembrie în 28, ca să se urmeze făcându-se publicaţii în şease luni de zile, întru care vreme neeşind nimene din rudenii sau răzeşi ca să cumpere, apoi să deà mărturie dregatorii ţinutului, după care să întărească dela Divan vânzarea, ca să fie statornică, şi pentru cei de faţă, după ce va trece vadeaua de şease luni, de se vor sculà cu jalobe, să nu le să ţie în samă, iar pentru cei depărtaţi, până în cinci ani". Vezi şi anexa dela finele codului Calimach: *despre licitaţie (mezat), după obiceiul pământului.*

C. Andr. Donici.

(1) După textul fr. şi acel belgian, noul proprietar trebue să facă notificarea de care se vorbeşte în acest text, cel târziu în termen de o lună dela prima somaţie ce primeşte din partea creditorilor.

Deoseb. de redacţie de C. fr.

1⁰ De a comunicà această cerere noului proprietar în curs de patruzeci zile dela notificarea ce acesta i-a făcut;

2⁰ De a se supune a suì preţul imobilului cu a zecea parte mai mult peste preţul stipulat în actul de înstrăinare.

Toate acestea se vor comunicà, după cererea inscrisă a creditorului, atât noului proprietar cât şi înstrăinătorului imobilului, prin tribunalul unde s'a făcut transcripţiunea actului de înstrăinare a imobilului.

Toate acestea sub pedeapsă de nulitate. (Art. 1804, 1808 urm., 1813 C. civ. Art. 496 urm., 547 urm., 722 Pr. civ. Art. 2185 C. fr. Art. 115 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1807. — Dacă creditorii nu vor cere punerea în licitaţiune în termenul şi cu formele prescrise în art. precedent, valoarea imobilului va rămâneà definitiv defiptă la preţul stipulat prin contract, sau la suma estimaţiunei, în caz de donaţiune, şi noul proprietar va rămâneà liberat de orice privilegiu şi ipotecă, plătind preţul creditorilor după ordinea inscripţiunei lor, sau depunându-l la casa de depuneri şi consemnaţiuni. (Art. 1115, 1116, 1311, 1800, 1806 C. civ. Art. 604 urm. Pr. civ. Art. 2186 C. fr. Art. 116 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1808. — In caz de revânzare, ea se va face cu formele prescrise pentru exproprialiunile forţate, după stăruinţa sau a creditorului care a cerut revânzarea, sau a noului proprietar.

Acela din aceştia care va stărui pentru vânzare, va îngrijì a se pune în afiptele de publicaţiune preţul stipulat prin contract sau declarat după estimaţiune, şi suma cu care creditorul s'a obligat a suì acest preţ. (Art. 1806 C. civ. Art. 540 urm., 544, 549 Pr. civ. Art. 2187 C. fr. Art. 117 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1809. — Adjudecatarul este dator, peste preţul adjudecaţiunei, a restituì dobânditorului imobilului sau *donatarului* (¹) deposedat toate cheltuelile ce acesta a făcut cu formarea contractului său, pentru transcrierea lui, acelea ale notificărei şi acele făcute de el la vânzare prin licitaţiune. (Art. 1019, 1341, 1363 C. civ. Art. 2188 C. fr. Art. 118 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1810. — Dacă imobilul, în urmarea licitaţiunei, s'a adjudecat asupra dobânditorului imobilului sau a *donatarului* (²), acesta nu este obligat de a transcrie jurnalul de adjudecaţiune. (Art. 722, 6⁰ Pr. civ. Art. 2189 C. fr. Art. 119 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1811. — Retragerea creditorului, care va fi cerut punerea în licitaţiune, nu va puteà stavilì sub niciun cuvânt adjudecaţiunea publică, dacă nu vor consimţi toţi ceilalţi creditori privilegiaţi sau ipotecari. (Art. 2190 C. fr. Art. 120 L. ipotec. belgiană din 1851).

(¹) Textul oficial vorbeşte din eroare de *donator*, în loc de *donatar*.

(²) Acceaş observaţie ca şi în nota precedentă.

Art. 1812. — Dacă adjudecarea se va face asupra aceluia care cumpărase imobilul, atunci va aveà recurs în contra vânzătorului spre a fi dezdaunat de suma care excede preţul stipulat prin actul de vânzare, şi pentru dobânda acestui excedent. (Art. 1337 urm., 1798 urm., 1813 C. civ. Art. 2191 C. fr. Art. 121 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1813. — In caz când titlul noului proprietar ar cuprinde imobile şi mobile, sau mai multe imobile din cari unele ipotecate şi altele neipotecate, situate în acelaş sau în diferite circumscripţiuni de tribunale, toate înstrăinate cu un singur preţ sau pentru preţuri deosebite şi separate, sau că aceste imobile sunt cuprinse, sau că nu sunt cuprinse în aceeaş exploataţiune, în acest caz preţul imobilului asupra căruia sunt luate inscripţiuni, se va determinà cu analogie după preţul total, şi va fi declarat în notificaţiunea ce noul proprietar este obligat a face conform cu art. 1804.

Creditorul, care a cerut punerea în licitaţiune, nu este dator nici într'un caz a face suirea preţului cerut prin art. 1806, pentru mobile, sau pentru alte imobile decât acele ipotecate creanţei sale.

Noului proprietar îi rămâne totdeauna recurs în contra autorului său, spre a fi dezdăunat de vătămarea ce ar suferì, sau din cauza diviziunei achiziţiunei sale, sau din cauza diviziunei exploataţiunilor. (Art. 1790 urm., 1804, 1806, 1830 C. civ. Art. 2192 C. fr. Art. 122 L. ipotec. belgiană din 1851).

Persoanele cari pot efectuà purga.

Proprietarul actual al imobilului grevat.

Purga fiind, după cum am văzut, un mijloc închipuit spre a împăcà dreptul de suită cu interesul economic al circulaţiei bunurilor, facultatea de a purgà nu poate să aparţie decât achizitorului imobilelor grevate de privilegii sau ipoteci, adecă proprietarului actual, care este expus dreptului de suită. Pe acest achizitor, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit (donatar sau legatar), care singur este interesat în cauză, legea îl numeşte când *terţiul detentor* (art. 1791), când *noul proprietar* (art. 1804, 1805, 1806, 1808, 1813), când *dobânditorul imobilului* (art. 1803, 1809, 1810), când *donatarul* lui (art. 1809, 1810), etc. (¹).

Purgarea este facultativă (²), şi formalităţile ei pot fi

(¹) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2329, şi autorităţile citate acolo.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2328; Guillouard, *Idem*, IV, 1945; Beudant, *Idem*, II, 970; T. Huc, XIV, 96; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 9.

îndeplinite cât timp terţiul nu este urmărit (1). Cumpărătorul imobilului are însă interes de a purgà înainte de a plătì preţul, spre a nu-l plătì de două ori şi a nu se expune la evicţiune după ce a plătit preţul imobilului (2).

Purgarea nu interesează ordinea publică.

Purgarea neinteresând ordinea publică şi neavând de obiect decât apărarea intereselor private, se poate convenì, după părerea generalmente admisă, că achizitorul imobilului nu va purgà de loc, sau va purgà într'un termen oarecare (3).

Spre a puteà purgà se cer mai multe condiţii:

Condiţiile purgărei.

1° Trebue a fi achizitorul fie in totul, fie în parte (4). al unui imobil grevat de privilegii sau ipoteci (art. 1804 *ab initio)*, sau al unui drept de nudă proprietate, ori de uzufruct, etc, (5), fără a se distinge între diferitele moduri de achiziţie: cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. Legea vorbeşte, în adevăr, în mai multe texte de *donatarul* imobilului, expresie care, din cauza generalităţei sale, cuprinde pe toţi achizitorii cu titlu gratuit, donatarii sau legatarii universali ori cu titlu universal şi chiar legatarii particulari (6).

Deoseb. de legea belgiană.

(1) Baudry et Loynes, *loco cit.;* Planiol, II, 2302, etc. — Vezi însă art. 111 din legea ipotecară belgiană, nereprodus de legiuitorul nostru, după care facultatea de a purgà nu poate fi exercitată decât într'un an dela transcrierea actului de mutaţiune.

(2) Planiol, II, *loco cit.*, p. 1014 (ed. a 5-a).

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2358; Martou, *Idem*, IV, 1383 *bis;* Guillouard, *Idem*, IV, 2995; T. Huc, XIV, 96; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 844 (ed. a 5-a). — *Contrà:* Laurent, XXXI, 430. Vezi asupra acestei controverse, Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 9 urm.

(4) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2332.

(5) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2334; Planiol, II, 3287; Beudant, *op. cit.*, II, p. 349, *ad notam;* Guillouard, IV, 1985; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 840, etc.

Achizitorul unui drept de uz sau abitaţie, etc., nu poate purgà.

Achizitorul unui drept de uz, de abitaţie, sau de servitute nu poate însă purgà, pentrucă aceste drepturi nu sunt susceptibile nici de ipotecă, nici de urmărire. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2335; Aubry et Rau, *loco cit.*, nota 20; Planiol, II, 3291; Vigié, III, 1503.

Achizitorul comunităţei unui zid.

Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa dobânditorului comunităţei unui zid, făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădire unui teren ipotecat. Planiol, II, 2390; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2336, etc.

(6) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2331; Guillouard, *Idem*,

Transcrierea titlului.

Titlul de achiziţie va trebuì însă să fie transcris, pentrucă numai atunci există pentru terţii un nou proprietar (¹).

Imprumutătorii pe ipoteci.

Nu pot însă purgà împrumutătorii pe ipoteci (²), nici achizitorul unui imobil, cât timp ţine indiviziunea (³).

Modalitatea care afectează dreptul achizitorului imobilului poate să exercite o înrîurire asupra facultăţei de a purgà sau asupra efectelor purgărei odată îndeplinită.

Achizitorul sub condiţie suspensivă.

Astfel, dobânditorul sub o condiţie suspensivă a imobilului grevat nu poate, până la îndeplinirea condiţiei, să purgheze imobilul de sarcinile lui, pentrucă până atunci el nu este încă proprietarul actual al imobilului (⁴).

IV, 1978; Planiol, II, 3295; Mourlon, III, 1684; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 839. — Vezi însă Beudant, *op. cit.*, II, 952, p. 351. — Legatarii particulari nu sunt obligaţi la plata datoriilor (art. 909). Detentori ai imobilului legat, ei pot să-l purgheze; însă fiindcă creditorii trebue să fie plătiţi înaintea legatarilor *(nemo liberalis nisi liberatus)*, sunt cazuri în care purga nu va fi de niciun interes legatarilor, atunci, de exemplu, când moştenirea ar fi insolvabilă. Cpr. Vigié, *Cours élément. de droit civil*, III, p. 791, nota 2.

Legatele de imobile nu sunt supuse transcrierei.

(¹) Se decide însă, în genere, că testamentul cuprinzând orice fel de legate, este opozabil terţiilor, fără a fi fost transcris, deoarece leginitorul a înţeles a supune transcrierei *numai actele între vii* cu titlu oneros sau cu titlu gratuit. C. Bucureşti şi Cas. rom. *Dreptul* din 1881, No. 48; Bult. 1896, p. 1212; Bult. 1904. p. 1578; *Cr. judiciar* din 1904, No. 82 (cu observ. noastră critică) şi *Dreptul* din 1905, No. 6. Vezi asupra acestei chestiuni tom. IV al Coment. noastre, p. 603 urm. (ed. 1-a). Vezi şi tom. III, partea I, p. 409, *ad notam* (ed. a 2-a); tom. V, p. 169, nota 2. Mai vezi *infrà*, p. 742, text şi nota 8.

(²) Beudant, *op. cit.*, II, 946; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2348. — Această regulă sufere însă excepţie în Franţa, după legea din 10 Iunie 1853, în privinţa societăţilor de Credit foneiar. Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.* III, 2348 şi 2584 urm. Această excepţie dela dreptul comun n'a fost admisă la noi. Vezi Gr. Vulturescu, *Creditul fonciar*, p. 189 (ed. a 2-a, 1905).

(³) Planiol, II, 3289; Beudant, *op. cit.*, II, 348, nota 4; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2333; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 843, 844; Laurent, XXXI, 434. — Vezi însă P. Pont, *op. cit.*, II, 1270.

(⁴) Planiol, II, 3295, *in fine;* Baudry et Loynes. *op. cit.*, III, 2338; Beudant, *op. cit.*, II, 953; Thézard, *op. cit.*, 195; Guillouard, *Idem,* IV, 1983, 1984; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, Achizit. sub condiţie rezolutorie.

Achizitorul sub o condiţie rezolutorie are însă facultatea de a purgà, pentrucă el fiind actualmente proprietar, are exerciţiul tuturor drepturilor inerente proprietăţei sale (¹).

Achizitorul imobilului trebue să nu fie personal obligat la plata datoriei garantate.

2⁰ A doua condiţie cerută spre a puteà purgà este ca achizitorul imobilului (noul proprietar) să nu fie personal obligat la plata datoriei garantate. In adevăr, purga având de scop de a liberà imobilul de acţiunea ipotecară şi de a consolidà proprietatea lui, de câteori acest imobil se găseşte în mânile unui debitor obligat personal, creditorii, fie chiar chirografari, pot să invoace dreptul lor general de gaj (art. 1718, 1719) şi să urmărească imobilul (²). Apoi, purga având ca consecinţă de a constrânge pe creditori a şterge inscripţiile lor, sub condiţia de a primi, în regulă generală, o sumă inferioară creanţei lor, acel care este obligat personal nu poate să lipsească pe creditori de garanţiile lor, decât îndeplinindu-şi obligaţiile sale (³).

Fidejusorul, codebitorul solidar, fidejusorul real, etc.

Astfel, facultatea de a purgà nu aparţine nici fidejusorului, nici codebitorului solidar sau numai conjunct (⁴); nici acelui care şi-a ipotecat fondul său pentru datoria altuia (fidejusor real), căci deşi el nu este personal obligat la plata datoriei, totuşi el a contractat o altă obligaţie personală, şi anume: acea de a nu face nimic care să împedice pe creditor de a-şi realizà în mod normal gajul său (⁵).

---

p. 841; Laurent, XXXI, 428; T. Huc, XIV, 82. — *Contrà:* P. Pont, *Privil. et hypothèques*, II, 1285.

(¹) Beudant, *loco cit.;* Planiol, II, 3296; T. Huc, XIV, 83; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 840; Guillouard, *op. cit.*, IV, 1981; P. Pont, *Idem*, II, 1285; Laurent, XXXI, 427; Colmet de Santerre, IX, 169 *bis* XXIV; Cas. fr. Sirey, 71. 1. 118; D. P. 73 1. 321. etc.—Incât priveşte însă dificultăţile la cari a dat loc determinarea efectelor purgărei în urma îndeplinirei condiţiei, vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2340 urm.; Guillouard, *Idem*, IV, 1281, 1282, etc.

(²) Cpr. C. Paris, D. P. 93. 2. 569.

(³) Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 376, 2⁰, p. 238; Thiry, IV, 574; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III. 2349; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 838; T. Huc, XIV, 88, etc.

(⁴) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 838, nota 17; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2350; T. Huc, XIV, 88, 89, etc.

(⁵) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 376, p. 238; T. Huc, XIV, 88; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2347; Guillouard, *Idem*, III, 1693 şi IV, 1987; Beudant, *op. cit.*, II, 955; Vigié, III, 1501; Laurent, XXXI, 424, etc. — *Contrà:* Martou, *op. cit.*, III, Moştenitorii universali.

Nu pot, de asemenea, să purgheze moştenitorii universali sau cu titlu universal, fie chiar *pro parte*, ai celor cari sunt personal obligaţi la plata datoriei, şi cari deţin cu titlu de moştenire imobilele ipotecate, pentrucă ei moştenind datoriile autorului lor, sunt personal obligaţi la plata acestor datorii (¹).

Cedentul unei creanţe ipotecare. Controversă.

Cât pentru cedentul unei creanţe ipotecare care, în urma cesiunei, a dobândit imobilul ipotecat, se admite, în genere, că el poate purgà contra cesionarului, pentrucă pe deoparte el este un nou proprietar, iar pe de alta, el nu este debitor personal al creanţei garantate (²).

Capacitatea de a se obligà.

3° In fine, spre a puteà purgà trebue a aveà capacitatea de a se obligà, aceea de a face plata nefiind suficientă, pentrucă purga implică o obligaţie eventuală, adecă oferta făcută creditorilor a preţului imobilului sau a valorei lui (³).

Minorul emancipat, etc.

Astfel, minorul emancipat şi individul pus sub consiliu judiciar nu pot purgà, cel dintăi fără asistenţa cura-

---

1280 şi IV, 1379; Troplong, *Idem*, III. 816 şi IV, 903 *bis;* Thiry, IV, 574, p. 499, etc.

(¹) Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 842; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2353.— Vezi însă în privinţa moştenitorilor parţiali, cari se oferă a plăti partea lor din datoria ipotecară, T. Huc, V, 399 şi XIV, 91; Laurent, XXXI, 422, etc.

Moştenitorul beneficiar.

Această soluţie este, în genere, admisă, fie că moştenirea a fost acceptată pur şi simplu, fie sub beneficiu de inventar. Aubry et Rau, *loco cit.;* Baudry et Loynes, III, 2354; P. Pont, *Idem*, II, 1274; Guillouard, *Idem*, IV, 1990, etc.

Cazurile când moştenitorul beneficiar poate purgà. Controversă.

Dar, dacă un imobil cuprins în moştenire a fost vândut, şi moştenitorul beneficiar a devenit adjudecatarul lui în numele său personal, el va puteà purgà, pentrucă în asemenea caz, el este detentorul imobilului şi nu este personal obligat la plata datoriei. Cas. fr. D. P. 76. 1. 52; Sirey, 76. 1. 81; Vigié, III, 1500; Planiol, II, 3297; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2355; Aubry et Rau, *loco cit.*— *Contrà:* Colmet de Santerre, IX, 169 *bis;* Valette (consultaţie), D. P. 73. 1. p. 198.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2351 *bis;* T. Huc, XIV, 90; Aubry et Rau, III, § 293 *bis*, p. 838, nota 17; Cas. fr. Sirey, 96. 1. 137 (cu nota lui Tissier); D. P. 96. 1. 513 (cu nota lui P. de Loynes).— *Contrà:* Tissier, nota în Sirey, *loco cit.*

(³) Lemaire-Boscret, *op. cit.*, 376, 3°, p. 238, 239; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2362; T. Huc, XIV, 93; Beudant, *op. cit.*, II p. 346, nota 1; Laurent, XXXI, 476.—Vezi însă Martou, *op. cit.*, IV, 1438, p. 114, după care capacitatea de a face plata ar fi suficientă.

torului, iar cel de al doilea, fără asistenţa consiliului său (¹).

Tutorul. Controversă. Tutorul poate însă să purgheze în numele minorului sau interzisului, fără autorizarea consiliului de familie, pentrucă el reprezintă pe minor sau interzis în toate actele vieţei civile, fără îndeplinirea vreunei formalităţi (²).

Femeea măritată. Cât pentru femeea măritată, fie chiar separată de bunuri, ea nu poate purgà fără autorizarea bărbatului sau a justiţiei (³).

Formalităţile purgărei.

Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor.

Achizitorul imobilului grevat (noul proprietar), care voeşte a purgà spre a fi apărat de urmărirea ce creditorii pot să exercite în contra lui, în baza acţiunei ipotecare, trebue, în cursul unei luni dela transcrierea actului, prin care a devenit proprietar, să facă fiecărui creditor în parte (⁴), inscris înaintea titlului său (⁵), după cum dispune

---

(¹) Martou, *op. cit.*, IV, 1439; T. Huc, XIV, 93; Laurent, XXXI, 478. Vezi şi autorii citaţi în nota precedentă.

(²) Beudant, *loco cit*; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2362; T. Huc, XIV, 94.— *Contrà:* Laurent, XXXI, 477.

(³) Martou, *op. cit.*, IV, 1440; Baudry et Loynes, *loco cit.*; T. Huc, *loco cit.*; Laurent, XXXI, 479; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2181, No. 154, etc.

(⁴) Lipsa de notificare unuia din creditori ar face ca purga să fie ineficace în privinţa lui, ea producându-şi însă efectele sale în privinţa celorlalţi creditori. André, *op. cit.*, 1228, p. 458; P. Pont, *Idem*, II, 1302; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2405; Aubry et Rau, III, § 294, p. 853; Planiol, II, 3314; Cas. fr. Sircy, 89. 1. 49; D. P. 89. 1. 102, etc.

(⁵) Terţiul detentor nu este deci obligat a face notificările de cari s'a vorbit mai sus, creditorilor *inscrişi în urma transcrierei titlului său*. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2404; Guillouard, *Idem*, IV, 2015; Troplong, *Idem*, IV, 919, 920; T. Huc, XIV, 102; Aubry et Rau, III, § 294, p. 852, text şi nota 8. Cpr. C. Douai, D. P. 92. 2. 541.

Dacă creditorul este minor, notificarea se va face părintelui administrator legal sau tutorului, în caz când minorul este sub tutelă. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2183, No. 64.

anume art. 112 din legea ipotecară belgiană, ori mandatarului său (1), la domiciliul ales prin actul de inscripţie (art. 1781 partea finală) (2), notificările prevăzute de art. 1804 urm.

Notificarea nu poate fi înlocuită prin alte formalităţi.

S'a decis că formalităţile notificărei, fiind prescrise sub pedeapsă de nulitate, nu pot fi înlocuite prin alte formalităţi, nici chiar prin cunoştinţa personală a părţilor de existenţa actului (3).

Scopul notificărei.

Această notificare, care se face prin portărei (4), are de scop de a aduce la cunoştinţa creditorilor că terţiul a dobândit imobilul ce le este afectat, pentru preţul arătat de dânsul (5), dacă el l-a dobândit cu titlu oneros, sau de a arătà valoarea reală a imobilului, dacă terţiul l-a dobândit cu titlu gratuit: donaţiune ori legat (1). Certificatul de transcrierea achiziţiei, pe care terţiul trebue să-l comunice creditorilor, va pune pe aceştia în poziţie de a vedeà dacă terţiul a devenit cu adevărat proprietarul imobilului şi dacă actul său de achiziţie le este opozabil. Enunţările prescrise de § ultim al art. 1804 au de scop de a aduce la cunoştinţa fiecărui creditor sarcinile ipotecare, în scopul ca el să poată vedeà dacă preţul imobilului este suficient pentru ca să fie plătit în întregime, sau dacă trebue să-i sue preţul.

---

(1) S'a decis, în adevăr, că formalităţile de purgare a unei ipotеci sunt bine îndeplinite în persoana mandatarului contractual prin care s'a încheiat actul de ipotecă, cât timp acest mandatar n'a fost înlăturat prin modificarea convenţiei, singurul mijloc prin care poate fi îndepărtat acest mandatar. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 3, p. 18.

(2) S'a decis însă că terţiul poate face notificarea şi la domiciliul real al creditorului. Cas. fr. D. P. 85. 1. 115; Sirey, 86. 1. 63. Cpr. T. Huc, XIV, 102, p. 128; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2404, *in fine;* Martou, *Idem*, IV, 1404, p. 82; Guillouard, *Idem*, IV, 2019; Planiol, II, 3315; Laurent, XXXI, 459, etc.

(3) Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1893, No. 24, p. 186.

(4) S'a decis, cu drept cuvânt, că dispoziţia art. 1804 din codul civil, prin care dobânditorul imobilului trebue să notifice creditorilor ipotecari actul de vânzare al imobilului ipotecat, a fost edictată numai pentru obţinerea purgărei unui imobil de privilegii şi ipoteci, ea neputând să aibă nicio aplicare în materia perimărei unei inscripţii ipotecare. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1910, No. 62.

(5) Notificarea ar fi nulă, dacă n'ar cuprinde menţiunea preţului sau evaluărei imobilului, când terţiul l-a dobândit prin schimb, donaţiune sau legat.— Preţul arătat trebue să fie indicat cu preciziune şi să fie cert. Aubry et Rau, III, § 294, p. 854, text şi nota 13 *ter;* Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2183, No. 104 urm.—Nulitatea notificărei nefiind de ordine publică, poate fi acoperită prin renunţarea expresă sau tacită a creditorului care poate s'o invoace. André, *op. cit.*, 1232, p. 460. T. Huc, XIV, 117; Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 90 urm.

Chestiunea de a se şti dacă notificarea este nulă atunci când dobânditorul imobilului ar oferì un preţ inferior celui real, este controversată. Vezi Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 117

Art. 1805. Prin această notificare, terţiul dobânditor al imobilului grevat (noul proprietar) va declarà **fără nicio rezervă** (2), că este gata a plăti îndată datoriile şi sarcinile ipotecare numai până la concurenţa preţului stipulat prin actul său de înstrăinare, sau până la concurenţa valorei cu care el a preţeluit imobilul, dacă l-a dobândit prin schimb, dar, testament, etc., fără a se distinge între datoriile exigibile şi acele neexigibile (art. 1805) (3). Această declaraţie îi

---

urm. — Se decide, în genere, că notificarea este nulă numai atunci când iregularitatea comisă o împedică de a-şi atinge scopul ce-şi propune legea. Cpr. T. Huc, XIV, 117; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2417; Aubry et Rau, *loco cit.*, p 858; Laurent, XXXI, 452; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2183. No. 80 urm. Cpr. Cas. fr. D. P. 53. 1. 197; Sirey, 53. 1. 261.

(1) Evaluarea imobilului este necesară nu numai când el a fost dobândit prin schimb, donaţiune sau legat, ci şi atunci când preţul vânzărei ar consistà într'o rentă viageră sau într'o prestaţie în natură. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2410; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 857.

(2) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, II, 1318; Aubry et Rau, III, § 294, p. 860.

(3) Aceasta este o derogare dela regula după care ceeace se datoreşte cu termen nu poate fi cerut înainte de expirarea termenului (art. 1023). Detentorul imobilului trebue să ofere de a plăti preţul sau valoarea imobilului creditorilor cu termen, chiar înainte de expirarea acestui termen, pentrucă altfel, creditorii cu termen ar fi căutat să împedice purga din cauza deprecierei ce ar fi putut suferi imobilul până la expirarea termenului. Dacă presupunem, în adevăr, doi creditori ipotecari pentru 100000 lei fiecare, inscrişi asupra unui imobil de o valoare de 150000 lei, primul creditor, cu rang anterior, însă cu termen, s'ar fi opus ca să se plătească imediat celui de al doilea 50000 lei, pentrucă valoarea imo-

impune obligația personală de a plătì prețul sau valoarea imobilului, fără ca el să-și mai poată retrage oferta sa.

Foloasele notificărei. Art. 1806, 1807

Grație notificărei, de care s'a vorbit mai sus, creditorii vor puteà să aprecieze dacă prețul sau estimarea imobilului este în raport cu valoarea reală a imobilului grevat. In caz afirmativ, ei vor primì oferta noului proprietar și imobilul va fi degrevat prin plata creditorilor, după rangul fiecăruia din ei, sau prin depunerea prețului ori a valorei imobilului la casa de consemnații (art. 1807). In caz contrar, orice creditor inscris asupra imobilului, a cărui inscripție n'a fost perimată (art. 1786), este în drept a cere punerea imobilului în vânzare prin licitație publică.

Pentru ca această cerere să fie validă și să-și primească efectele sale trebue, sub pedeapsă de nulitate:

1⁰ Ca ea să fie comunicată, prin portărei, noului proprietar, în termen de 40 zile dela notificarea ce acesta a făcut creditorului (art. 1806, 1⁰).

2⁰ Ca, prin această cerere, creditorul să se supue a suì prețul imobilului cu a zecea parte mai mult peste prețul stipulat în actul de înstrăinare, și aceasta pentru ca creditorii să nu ceară cu ușurință punerea imobilului în vânzare.

Această supralicitare sau suire a prețului din partea creditorilor cari cer vânzarea *(surenchère)*, este o garanție că vânzarea imobilului nu va fi cerută decât atunci când va fi utilă, adecă când imobilul a fost vândut cu un preț prea mic, sau când el n'a fost prețeluit la adevărata lui valoare (¹).

Acestea toate se comunică, după cererea scrisă a creditorului, atât noului proprietar cât și aceluia care a transmis imobilul grevat, prin portăreii tribunalului unde s'a făcut, sau mai bine zis unde s'a transcris actul de înstrăinare.

Pedeapsă de nulitate.

Formalitățile de mai sus sunt prescrise sub pedeapsă de nulitate, ceeace însemnează că creditorul, care n'a îndeplinit formele legale, este presupus că a acceptat tacitamente oferta făcută de către terțiul detentor (²).

---

bilului este susceptibilă de a fi redusă la 100000 lei, înaintea expirărei termenului, când el trebue să-și încaseze creanța sa. Cpr. Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, 8905, 2⁰, p. 734, 735.

(¹) Cpr. Thiry, IV, 576, p. 502.

(²) Cpr. Thiry, *loco cit.*, p. 503.

Art. 1808. In caz de revinderea imobilului grevat, licitaţia va urmà după formele prescrise pentru exproprierea silită, la stăruinţa creditorului care a cerut revinderea (1), sau a terţiului detentor. Se va aplicà deci în totul dreptul comun. Afiptele vor cuprinde preţul stipulat prin contractul de înstrăinare, sau declarat după estimaţiune, şi suma cu care creditorul s'a obligat a suì acest preţ *(la surenchère)* (art. 1808).

Art. 1809. Adjudecatarul este dator, peste preţul adjudecat, a restituì terţiului deposedat cheltuelile făcute cu formarea contractului şi transcrierea lui, acelea ale notificărei şi ale licitărei imobilului (art. 1809).

Rezolvirea *ex tunc* a contractului de achiziţie a terţiului detentor. Controversă.

Chestiunea de a se şti dacă adjudecarea, odată pronunţată în folosul unui terţiu, fie creditorul sau altul, aduce rezolvirea primei înstrăinări *ex tunc* sau numai *ex nunc*, este controversată. După părerea dominantă, adjudecarea imobilului grevat nu desfiinţează *ex tunc* contractul de achiziţie a terţiului detentor, ci produce numai o evicţiune particulară, analogă cu aceea care, în lipsa purgărei, ar fi rezultat din exproprierea urmărită contra terţiului sau contra curatorului instituit pentru delăsare (2).

Din acest sistem rezultă următoarele consecinţe foarte importante:

1⁰ Sumele rămase disponibile din preţul adjudecărei, după plata creditorilor inscrişi asupra proprietarilor precedenți, se cuvin terțiului detentor evins, iar nu creditorilor chirografari ai autorului său (1).

---

(1) Cererea de scoatere în licitaţie a imobilului grevat, nu ridică terţiului detentor proprietatea acestui imobil, el rămânând proprietarul lui până la ordonanţa de adjudecare. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2493; Thézard, *Idem*, 209; Aubry et Rau, III, § 294, p. 883, etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2515; Guillouard, *Idem*, IV, 2122; P. Pont, *Idem*, II, 1395; Laurent, XXXI, 544; Planiol, II, 3366; Beudant, *op. cit.*, II, 998 urm., pag. 380 urm.; Flandin, *Transcription*, I, 574 urm.; Aubry et Rau, III, § 294, p. 885, text şi nota 109 (ed. a 5-a); T. Huc, XIV, 153; Glasson, nota în D. P. 88. 1. 337; P. de Loynes, nota în D. P. 96. 1. 281, etc.—*Contrà*: Martou, *op. cit.*, IV, 1569; Troplong, *Idem*, IV, 963 urm.; Petit, *Tr. de surenchères*, p. 583 urm., după cari adjudecarea ar aduce rezolvirea *ex tunc* a înstrăinărei primitive, ca şi cum ea nu ar fi avut niciodată fiinţă. Vezi şi soluţia intermediară propusă de Mourlon, *Transcription*, I, 85, p. 235 urm.

2° Ipotecile emanate dela terțiul achizitor, pe când erà proprietar, vor continuà să subziste, și creditorii, cărora ele aparțin, vor fi colocați conform rangului lor, după ce vor fi plătiți creditorii inscriși asupra precedenților proprietari (2). Ipotecile constituite de înstrăinătorul primitiv, după ce dreptul achizitorului a devenit opozabil terțiilor, nu vor produce, din contra, niciun efect (3).

3° Fructele produse de imobil din momentul intrărei sale în folosință până la ordonanța de adjudecare, prin care el este deposedat, aparțin achizitorului, pentrucă până atunci el este proprietar (art. 483) (4).

4° Din punctul de vedere fiscal, se va plătì un îndoit drept de mutațiune, unul de către achizitor, iar celalt de către adjudecatar. Aceste taxe vor fi însă plătite de adjudecatarul imobilului, care va despăgubì pe achizitor (art. 1809) (5).

5° Achizitorul are recurs în garanție contra autorului său, ca și cum ar fi devenit adjudecatar. El nu are însă recurs pentru cheltueli, care-i vor fi restituite de către adjudecatar (art. 1809) (6), etc.

---

(1) Aubry et Rau. *loco cit.*, p. 888, text și nota 110; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2505 și 2516; Beudant, *Idem*, II. 1006; Troplong, *op. cit.*, IV, 971; Flandin, *Transcription*, I, 575; Laurent, XXXI, 545. Cpr. C. Montpellier, Sirey, 65. 2. 30.—*Contrà*: Martou, *op. cit.*, IV, 1562.

(2) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 887, text și nota 111; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III. 2516, etc.

(3) Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 888; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2507 și 2516.

(4) Aubry et Rau, *loco cit.*; Baudry et Loynes, *op.* și *loco suprà cit.*

In baza principiului necontestat că fructele aparțin proprietarului fondului, s'a decis că atunci când un contract de arendă se reziliază înainte de culegerea recoltei, proprietarul reîntrând în stăpânirea moșiei arendate, are prin aceasta chiar dreptul asupra recoltei prinsă încă de rădăcini, cu îndatorirea numai, rezultând dintr'un principiu de echitate, ca să despăgubească pe fostul arendaș de cheltuelile arăturei și semănăturei (art. 484). Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 12, p. 92.

(5) Baudy et Loynes, *op. cit.*, III, 2516, 3°, p. 756 (ed. a 3-a).

(6) Baudry et Loynes, *op.* și *loco cit.*, p. 756.

Despăgubirea terțiului deposedat.

Oricare ar fi sistemul ce s'ar adoptà asupra rezolvirei dreptului achizitorului, se decide, în genere, că acest terțiu deposedat este în drept a fi despăgubit de îmbunătățirile aduse imobilului până la concurența plus-valutei aduse acestui imobil, pentrucă nimene nu se poate înavuțì în detrimentul altuia (¹).

Art. 1810.

Dacă imobilul grevat s'a adjudecat în mod definitiv asupra terțiului achizitor, el nu este obligat a transcrie ordonanța de adjudecare (art. 1810), pentrucă această ordonanță nu-i atribue un drept nou, ci confirmă numai că dreptul său n'a fost transferat altuia (²).

Art. 1811.

Suirea prețului din partea creditorului, care a cerut vânzarea, folosește tuturor creditorilor inscriși; de unde și regula că retragerea sau mai bine zis dezertarea creditorului, care a provocat licitația publică, nu poate, sub niciun cuvânt, stavilì adjudecarea, dacă nu vor consimțì toți creditorii privilegiați sau ipotecari (art. 1811). Aceasta este o derogare dela principiul după care orice reclamant poate să renunțe la cererea sa, derogare făcută în favoarea celorlalți creditori, pentru ca ei să nu fie supuși la noi cheltueli prin formarea unei alte cereri de licitare.

Art. 1812.

Dacă imobilul a fost adjudecat asupra aceluia care-l cumpărase, adecă asupra terțiului achizitor, acesta va aveà recurs contra vânzătorului său, spre a fi dezdăunat de suma care excede prețul stipulat prin actul de vânzare și pentru dobânda acestui excedent (art. 1812).

Art. 1813.

Cererea de punere în licitație este un corolar al dreptului de suită și un mod de exercitare al acțiunei ipotecare; ca atare, ea nu poate să aibă de obiect decât imobilele gre-

---

(¹) Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 389, p. 245; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2519; Thézard, *Idem*, 209; P. Pont, *Idem*, II, 1397; Troplong, *Idem*, IV, 962; Aubry et Rau, III, § 294, p. 889; Colmet de Santerre, IX, 177 *bis* II; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2188, No. 61 urm., etc.

Art. 722, 6⁰ Pr. civ.

(²) Astăzi, ordonanțele de adjudecare sunt supuse transcrierei (art. 722, 6⁰ Pr. civ.), pe când înainte de 1900, data revizuirei procedurei civile, chestiunea erà controversată. Vezi în sensul netranscrierei acestor ordonanțe, Cas. rom. și C. Galați, *Dreptul* din 1888, No. 23 și din 1889, No. 12; Bult. S-a I, 1888, p. 136.—*Contrà:* C. București, *Dreptul* din 1887, No. 46 (decizie casată).

vate. Referindu-se la această regulă, art. 1813 prevede cazul în care noul proprietar a dobândit fie mobile și imobile, fie mai multe imobile din care unele sunt ipotecate, iar altele neipotecate, situate în aceleaș sau în diferite circumscripții de tribunale, toate înstrăinate cu un singur preț, sau pentru prețuri deosebite și separate, fie că aceste imobile sunt cuprinse sau necuprinse în aceeaș exploatare. In toate aceste ipoteze legea obligă pe terțiul detentor de a procede, în notificarea ce trebue să facă conform art. 1804, la determinarea specială a valorei imobilelor asupra cărora sunt luate inscripții, cu analogie după prețul total, spre a preveni contestațiile și a pune pe creditorii inscriși în măsură de a-și exercità drepturile lor. Grație acestei repartiții, creditorul va cunoaște suma pentru care fiecare imobil a fost dobândit și va ști în ce măsura să-i sue prețul.

Dacă terțiul detentor nu îndeplinește această prescripție a legei, notificarea făcută creditorilor este lovită de nulitate (¹).

Nulitatea poate fi propusă de toți creditorii ipotecari, fără nicio excepție, pentrucă determinarea prețului prin analogie nu este prescrisă numai în interesul creditorilor, cari având ipoteci asupra unora din imobile înstrăinate, nu pot să sue decât prețul acestor imobile, ci în interesul tuturor creditorilor, cari au ipoteci asupra tuturor imobilelor înstrăinate.

Art. 1813 § ultim.

Legea rezervă în mod expres noului proprietar, în virtutea principiilor dreptului comun, recursul ce el poate să aibă contra autorilor săi, în urma unei evicțiuni parțiale, din cauza daunei ce ar suferi, fie prin diviziunea achiziţiunei sale, fie prin diviziunea exploatărilor întreprinse (art. 1813 § ultim). Adjudecarea pronunțată în folosul unui terțiu, în urma unei supralicitări parțiale, poate în adevăr fi de natură a aduce terțiului achizitor o daună specială, rezultând din separarea lucrurilor dobândite de odată *(en bloc)*, sau din fracționarea unor exploatări compuse din mai multe imobile. In asemenea caz, este just ca această pagubă, care răstoarnă scopul în vederea căruia mai multe bunuri fusese dobândite împreună, să fie răsplătită achizitorului.

(¹) Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles* 393, p. 248. Cpr. Cas. fr. D. P. 96. 1. 225 (cu nota lui P. de Loynes).

Efectele purgărei.

Două ipoteze sunt cu putinţă:

Prima ipoteză.

1⁰ Sau creditorii inscrişi lasă să treacă termenul de 40 zile dela notificarea ce s'a făcut, prevăzut de art. 1806, 1⁰, fără a cere punerea în licitaţie a imobilului, şi atunci ei sunt decăzuţi din dreptul lor, valoarea imobilului rămânând definitiv fixată la preţul stipulat prin contract, sau la valoarea declarată de către terţiul achizitor (art. 1807). Cu acest preţ sau cu această valoare terţiul plăteşte pe creditorii privilegiaţi sau ipotecari, fiecare după rangul sau ordinea inscripţiei sale, ori depune banii la casa de consemnaţii, dacă creditorii refuză plata, şi imobilul rămâne astfel liberat de orice privilegiu sau ipotecă (art. 1807).

A doua ipoteză.

2⁰ Sau creditorii au cerut punerea imobilului în licitaţie, şi atunci adjudecatarul imobilului, fie el însuş terţiul achizitor, fie oricine altul, plăteşte pe creditorii privilegiaţi şi ipotecari, după rangul fiecăruia din ei, ori consemnează preţul, dacă ei nu-l primesc de bună voe, şi, în asemenea caz, imobilul este iarăş liberat de privilegiile şi ipotecile cari îl grevau, ca şi în cazul precedent (¹).

Despre purga care rezultă din vânzările silite (²).

Efectele adjudecărei inainte de revizuirea procedurei civile la 1900. Controversă.

Cari sunt efectele adjudecărei, când se vinde la mezat un imobil grevat de privilegii, ipoteci sau alte sarcini reale? Sub vechiul cod de procedură civilă chestiunea erà foarte controversată, din cauza antinomiei ce există între art. 565 şi 506 § 3 din citatul cod. Art. 565, împrumatat dela procedura franceză (art. 717), dispuneà, în adevăr, că adjudecarea transmite adjudecatarului numai drepturile ce aveà şi urmăritul asupra imobilului vândut, iar art. 506 § 3, împrumutat dela codul de procedură civilă al cantonului

---

(¹) Cpr. Thiry, IV, 580, p. 506, 507.

Bibliografie.

(²) Vezi în această privinţă un studiu recent al d-lui Alex. Cerban *(Sistemul legislaţiunei noastre în ce priveşte purga legală şi cea convenţională)*, publicat în *Dreptul* din 1911, No. 14 şi 18. — Incât priveşte dreptul francez, vezi L. Chadel, *De la purge virtuelle des privilèges et hypothèques*, teză p. doctorat (Paris, 1892).

din Geneva (art. 525), dispuneà că afiptele și publicațiile trebuiau să cuprindă somație către toți acei cari pretindeau vreun drept de proprietate, uzufruct, servitute, chirie, privilegiu, ipotecă sau orice alte drepturi asupra bunului urmărit ca, înaintea adjudecărei să se arăte de tribunal, spre a-și valorificà pretențiile lor, *sub pedeapsă de a nu li se mai ține seamă.* După multe discuții, jurisprudența admisese, cu drept cuvânt, că drepturile ce terții aveau asupra imobilului urmărit nu erau stinse prin faptul că acești terții nu le valorificase înainte de adjudecare conform art. 506 Pr. civ., ci că aceste drepturi puteau fi opuse adjudecatarului, pentrucă adjudecarea n'a putut transmite acestui din urmă mai multe drepturi decât acele ce aparțineau debitorului urmărit. Se făceà deci, in specie aplicarea maximei cunoscute: *Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (1).

In urma procedurei revizuite la 1900, chestiunea este reglementată de art. 565 și 568, cari admit un sistem mixt. Iată cum se exprimă, în această privință, expunerea de motive a d-lui Ministru C. G. Dissescu:

> „Sub regimul rânduelilor legei de azi, o mare controversă este deschisă în privința efectelor adjudecărei. Ce drepturi dobândește adjudecatarul? Această controversă naște, cu deosebire, din combinarea actualului art. 565 cu dispoziția art. 506 § 3. Se știe că trei sisteme sunt în prezență, și că jurisprudența nu este încă în mod constant fixată. In hotărîrile Inaltei Curți și ale instanțelor de fond se văd temeiurile deosebitelor păreri, pe cari este inutil de a le reproduce aci.
>
> Prin noua redacție a art. 565, n'am admis sistemul radical al așa numitei *purgi*, după care vânzarea silită transmite imobilul curățit de toate sarcinile și de toate reclamațiile cari n'ar fi anunțate în timp util. Nu am admis acest sistem, pentrucă noi nu avem principiul proteguitor că cadastrul face dovadă în folosul aceluia care este inscris, contra persoanei care, pretinzându-se proprietar, în totul sau în parte, al imobilului litigios, nu justifică dreptul său nici printr'un registru regulat de proprietate, nici prin prescripția câștigată.

---

(1) Vezi numeroasele decizii citate în Tr. nostru în limba franceză *(Droit ancien et moderne de la Roumanie)*, p. 376, nota 1, la care trebue să adăogăm C. din București, *Cr. judiciar* din 1899, No. 14, p. 109. Vezi și tom. VIII al Coment. noastre, p. 668, nota 9.

Am admis însă sistemul curăţirei imobilului de orice privilegiu sau ipotecă la cari erà supus, pentrucă acì ne aflăm faţă cu publicaţiile prevăzute de art. 506.

Din cauza primirei acestei soluţii am desfiinţat actualul art. 568 şi l-am înlocuit printr'o nouă dispoziţie proteguitoare acelora ce cumpără la vânzări publice. Tot pentru înlesnirea circulaţiei bunurilor, pentru asigurarea creditului privat şi pentru încheierea tranzacţiilor, am admis chiar o prescripţie specială mai scurtă, şi care va curge chiar contra nevârsnicilor. Iar pentru partea finală a art. 568, am reglementat ipoteza evicţiei adjudecatarului pentru apărarea drepturilor lui, etc." (1).

Iată acum şi textele în chestiune:

Art. 565 Pr. civ. — Ordonanţa de adjudecare remasă definitivă şi executată, trece adjudecatarului dreptul ce aveà şi urmăritul asupra bunului vândut; imobilul remâne însă liber de orice privilegiu sau ipotecă la cari erà supus. (Art. 506, 514 urm., 566 urm. Pr. civ. Art. 1368, 1369, 1801 urm. C. civil. Art. 690 C. com. Art. 717 Pr. civ. fr., modificat în unele privinţe).

Art. 568 Pr. civ. — Orice cerere de evicţiune, totală sau parţială, a bunului adjudecat, se prescrie în termen *de cinci* ani, din momentul executărei ordonanţei de adjudecare (2).

Această prescripţie va curge şi în contra absenţilor, nevârsnicilor, interzişilor şi celor puşi sub consiliu judiciar (3).

Dacă cererea de evicţiune se va face înnainte de împărţeala preţului adjudecărei, tribunalul va puteà, după cererea adjudecatarului, găsind cererea de evicţiune serioasă, să suspende, cu sau fără cauţiune, împărţeala preţului până la judecata definitivă a cererei în revendicare (¹).

---

(1) Vezi procedura civilă, ediţia oficială, p. 37, 38.

(2) Adecă dela data procesului verbal de punere în posesie al portărelului, iar nu dela data încheierei tribunalului care constată săvârşirea executărei ordonanţei de adjudecare. Cas. rom. S-a II-a, 11 Oct. 1910. Revista *Jurisprudenţa* din 9 Decembrie 1910, No. 37, p. 579, 580; *Dreptul* din 1911, No. 5 (cu observ. noastră).—S'a mai decis că art. 568 Pr. civ. nu se aplică când este vorba de acţiunea în revendicare a unui pământ rural vândut în mod silit, pentrucă aceste pământuri nu pot fi înstrăinate *în mod silit*, nici către comună, nici către alt sătean. Cas. rom. S-a 1. decizia No. 469 din 22 Septembrie 1910, Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 31, p. 493, No. 485. Vezi şi *Cr. judiciar* din 1910, No. 36.

(3) D-l Cerban observă că redacţia art. 568 lasă de dorit, căci el menţionează în mod inutil că prescripţia curge în contra absenţilor şi a persoanelor puse sub consiliul judiciar, de oarece fiind dat principiul interpretărei limitative a cauzelor de suspendare stabilite de art. 1875 C. civ., este incontestabil şi nediscutat că, nici după dreptul comun, absenţii şi cei puşi sub consiliu judiciar nu beneficiază de suspendarea prescripţiei. Vezi *Dreptul* din 1911, No. 14, p. 106.

Când cererea în revendicare va fi făcută după împărţeala preţului adjudecărei, se va urmà după dreptul comun.

Prescripţiile începute la epoca publicărei acestui cod, se vor regulà după legile cele vechi (art. 1911 C. civ.).

Cu toate acestea, prescripţiile începute mai înainte de punerea în aplicare a acestui cod, şi pentru a căror împlinire ar trebuì să treacă mai mult de cinci ani, se vor împlinì după trecere de cinci ani, cu începere dela data punerei în executare a legei de faţă. (Art. 506, 525 urm., 564, 567, 583, 623, 722 Pr. civ. Art. 1720, 1722 urm., 1764 urm., 1814, 1818, 1911 C. civ.).

Atât din textul art. 565 cât şi din expunerea de motive, pe care am reprodus-o mai sus, rezultă că legiuitorul nostru nu a admis sistemul radical al purgărei, după care vânzarea silită transmite imobilul curăţit de toate sarcinile şi pretenţiile ce nu au fost anunţate în timp util, ci a admis un sistem mixt şi temperat, menţinând prin art. 568 Pr. civ. dreptul de evicţiune în termen de cinci ani din momentul executărei ordonanţei de adjudecare, adecă dela data procesului-verbal de punere în posesie al portărelului (²), însă purgând prin art. 565 Pr. civ. imobilul de orice privilegii sau ipoteci (³); şi aceasta atât în privinţa ipotecilor

---

(¹) Cpr. C. Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1910, No. 56, p. 479.

(²) Vezi *suprà*, p. 728, nota 2.

Excepţii dela principiile de mai sus.

(³) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1911, No. 8, p. 60; *Cr. judiciar* din 1911, No. 23. Cpr. şi Trib. Ilfov, *Cr. judiciar*, *loco cit.*, p. 187. — Trebue însă să menţionăm două excepţii dela această regulă. Cea dintâiu priveşte pe Stat, iar cea de a doua pe Creditul fonciar. In adevăr, privilegiul pe care îl are Statul pentru contribuţii de orice natură, asupra întregei averi a debitorului, mobilă sau imobilă, nu poate fi purgat decât prin plată, iar nici decum ca celelalte sarcini, cari se purghează prin rămânerea definitivă şi executarea ordonanţei de adjudecare. Aceasta rezultă din art. 7 al legei de urmăriri; aşa că proprietarul unui imobil cumpărat prin licitaţie publică este răspunzător de impozitul fonciar datorit fiscului de acel imobil, înainte de a fi devenit proprietarul lui. Cas. rom. Bult. 1909, p. 1005; *Cr. judiciar* din 1909, No. 68 şi *Dreptul* din acelaş an, No. 69, p. 549. — In privinţa Creditului fonciar, ordonanţa de adjudecare transferă adjudecatarului, odată cu împrumutul, şi sarcina ipotecară cu toate convenţionale cât şi a celor legale. Cu alte cuvinte, ordonanţa de adjudecare, remasă definitivă, operează atât purga ipotecilor convenţionale cât şi a celor legale (¹).

Neaplic. în specie a art. 509 Pr. civ.

In materie de purgă, nu importă dacă creditorii au fost sau nu încunoştiinţaţi conform art. 509 Pr. civ., căci purga nu se operează faţă cu dispoziţiile acestui text, ci faţă cu publicaţiile prevăzute de art. 506 Pr. civ., cari, între altele, cuprind somaţia către toţi acei ce ar pretinde vreun drept de chirie, privilegiu, ipotecă, etc., ca înainte de adjudecare să arăte tribunalului pretenţiile lor, sub pedeapsă de a nu li se mai ţine în seamă (²).

Chiar sub vechiul cod de procedură civilă, al cărui art. 509 nu cuprindeà nicio dispoziţie cu privire la încunoştiinţarea la domiciliu a tuturor creditorilor, cari aveau un drept de privilegiu sau ipotecă cunoscut, purga se operà numai faţă cu art. 506, adecă faţă cu publicitatea generală. Noua dispoziţie a art. 509 din procedură n'a fost introdusă

---

condiţiile din contractul de împrumut (art. 96 din Statutele Creditului). Cpr. Trib. Ialomiţa, *Cr. judiciar* din 1908, No. 71, p. 579 şi *Dreptul* din acelaş an, No. 33, p. 265.

(¹) „Considerând, zice Curtea din Bucureşti, că art. 1814 C. civ. dispune că niciun imobil nu poate fi liberat de ipotecile legale, decât supunându-se ipotecii unui alt imobil de aceeaş valoare, sau depunându-se la casa de depuneri şi consemnaţii o sumă egală cu valoarea creanţei asigurate prin ipotecă; considerând însă că art. 565 Pr. civ. conţine o dispoziţie generală; că legiuitorul întrebuinţează termenii absoluţi, „liber *de orice* privilegiu sau ipotecă la care erà supus“, căci el nu face nicio deosebire între ipotecile convenţionale şi acele legale; că principiul elementar de interpretare este că acolo unde legea nu distinge, nu trebue a se face vreo distingere; că dacă legiuitorul ar fi voit să lase să subziste ipotecile legale asupra imobilului adjudecat, el ar fi spus-o în mod expres, etc.“ *Dreptul* din 1911, No. 8, consid. dela p. 63 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 23. p. 186. Aceeaş soluţie este admisă şi în Franţa. Vezi Chadel, *De la purge virtuelle des privilèges et hypothèques*, 57, p. 77 (Paris. 1892).

(²) C. Bucureşti *Dreptul* şi *Cr. judiciar* din 1911, *loco suprà cit.* — Vezi însă C. Bucureşti (*Dreptul* din 1908, No. 43, p. 350), care a decis că, după dreptul comun, ordonanţa de adjudecare nu purghează imobilul de privilegiile şi ipotecile ce-l grevează, decât numai dacă creditorii privilegiaţi sau ipotecari au fost încunoştiinţaţi potrivit art. 509 Pr. civ.

de legiuitor în scopul de a se operà purga, ci pentru a ocrotì interesele creditorilor neurmăritori şi a mărì numărul concurenţilor, pentru ca bunul debitorului să nu fie vândut pe un preţ derizoriu (¹).

Degrevarea imobilelor de ipotecile legale.

Art. 1814. — Niciun imobil nu poate fi liberat de ipotecile legale, decât supunându-se ipotecei un alt imobil de aceeaş valoare, sau depunându-se la casa de depuneri şi consemnaţii, o sumă egală cu valoarea asigurată prin ipotecă.

Formele ce urmează a se observà la mutarea unei ipoteci de pe un imobil pe altul, se vor determinà prin legea de procedură. (Art. 1753, 1754 urm., 1762 urm., 1800 C. civ. Art. 725 urm., 728 Pr. civ.).

Niciun imobil nu poate fi degrevat de o ipotecă legală decât în condiţiile arătate de art. 1814 (²), adecă supunându-se ipotecei un alt imobil de aceeaş valoare, sau depunându-se la casa de depuneri şi consemnaţii o sumă egală cu valoarea asigurată prin ipoteca legală.

In caz de a se operà o asemenea mutare, inscripţia se va şterge de pe imobilul degrevat şi se va luà asupra noului imobil, care va rămâneà afectat la garanţia ipotecară (art. 728 Pr. civ.) (³). In caz de a se depune banii la casa de consemnaţii, recipisa se va păstrà de autoritatea judecătorească.

Art. 728 Pr. civ.

(¹) C. Bucureşti, *Dreptul* şi *Cr. judiciar* din 1911, *loco suprà cit.* — Această decizie mai pune încă în principiu că nu se poate invocà, pe cale principală, nulitatea vânzărei pentrucă încunoştiinţarea debitorului n'a fost făcută în mod regulat, întrucât partea interesată aveà deschisă calea recursului în casaţie în contra ordonanţei de adjudecare, conform art. 559 Pr. civ. Vezi *Dreptul* şi *Cr. judiciar* din 1911, *loco suprà cit.*

(²) Incât priveşte mutarea ipotecei legale a femeei măritate de pe un imobil pe altul, vezi *suprà*, p. 568.

(³) Art. 728 Pr. civ. cere ca strămutarea ipotecei să fie menţionată pe marginea primei inscripţiuni.—S'a decis însă că acest text nu cere ca această menţiune să se facă numai decât pe marginea primei inscripţii, şi că ea poate fi făcută în josul acestei inscripţii, destul fiind numai ca menţiunea de strămutarea ipotecei să fie în realitate făcută. Cas. rom. Bult. anul 1898, p. 1153.

Neaplic. art. 1814 la execut. silită. S'a decis că dispoziţia art. 1814 îşi găseşte aplicare numai la înstrăinările voluntare, nu însă şi în materia executărei silite (¹).

Dispoziţie tranzitorie în privinţa femeilor căsătorite sub legile anterioare.

Art. 1815. — Femeile căsătorite până la promulgarea acestei legi, vor fi datoare, în curs de un an dela această epocă, a cere inscripţiuni asupra imobilelor bărbaţilor, pentru asigurarea dotei lor, conform regulelor prescrise prin acest codice (²). (Art. 1754 urm., 1778, 1779, 1780 urm. C. civil).

Art. 1815 din codul civil a mai fost odată explicat în tomul VIII al Coment. noastre, p. 530 urm. De aceea nu mai revenim astăzi asupra lui, ci ne mărginim a trimete pe cetitori la acest volum (³).

Vom menţionà însă o sentinţă foarte bine motivată a tribun. Vâlcea, care pune în principiu că acest text n'a putut de sigur aveà în vedere decât o protecţie mai mult pentru femeile măritate înaintea promulgărei codului actual, voind ca, prin luarea unei inscripţii ipotecare, să le confere, pe lângă dreptul de preferinţă ce-l aveau după codul Caragea, şi dreptul de urmărire în mâna celor de al treilea, atunci când bărbatul de rea credinţă şi-ar fi înstrăinat averea sa. Această importantă hotărîre mai decide că luarea acestei inscripţii în termenul de un an fiind condiţia dobândirei unui nou drept, nu se poate admite că neîndeplinirea ei ar atrage perderea celuilalt drept conferit de codul Caragea, şi aceasta în virtutea principiilor de drept că o lege nouă nu poate aveà putere retroactivă, şi că nu prin interpretare se poate ridicà un drept conferit printr'o altă lege (⁴).

(¹) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1911, No. 8, p. 61. Vezi *suprà*. p. 730, nota 1.

(²) Această dispoziţie tranzitorie este originală legei noastre şi nu există nici în codul fr., nici în legea ipotecară belgiană.

(³) Vezi şi tom. I al Coment. noastre, p. 109, text şi nota 4 (ed. a 2-a).

(⁴) Vezi *Cr. judiciar* din 1906, No. 24 (cu o însemnată şi interesantă observaţie a amicului nostru, d-l A. I. Suciu). Vezi în acelaş sens şi alte decizii citate în tomul VIII al Coment. noastre, p. 531, 532, nota 3.

Despre formalitatea transcrierei.

Noțiuni generale asupra strămutărei proprietăței.

Dr. roman.

Știm că, la Romani, proprietatea nu se transmiteà, atât între părți cât și față de terții, decât prin tradiție. „*Traditionibus et usucapionibus dominia rerum, non nudis pactis, transferuntur*“ (1).

Achizitorul nu dobândeà un *jus in re*, ci un *jus ad rem*; obligația nu creà între debitor și creditor decât un raport personal, în virtutea căruia acest din urmă aveà o acțiune pentru a cere predarea lucrului. „*Obligationum substantia, non in eo consistit ut aliquod corpus nostrum aut servitutem nostram faciat, sed ut alium nobis obstringat ad dandum aliquid, vel faciendum, vel prœstandum*“ (2).

Dr. străin și dr. vechiu

Această soluție, admisă și astăzi în unele legiuiri străine (3), erà admisă și în dreptul nostru anterior (4).

---

(1) L. 20, Cod, *De pactis*, 2, 3. Vezi și alte legi citate în tom. V al Coment. noastre, p. 161 urm.

(2) L. 3, Pr., Dig., *De obligationibus et actionibus*, 44. 7. Vezi tom. V mai sus menționat, p. 161, 162. — Încât privește dreptul cutumier francez, asupra căruia nu ne putem întinde, vezi Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 36 urm., p. 17 urm.

(3) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 162.

C. Calimach. Art. 576.

(4) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 162 urm. — „Mutarea proprietăței lucrurilor nemișcătoare se face prin darea documentelor celor vechi și altor nouă, zice art. 576 din codul Calimach, care, după obiceiu, se face între contractieri, prin intrarea în stăpânire a celui nou proprietar și luarea lucrurilor în stăpânire, urmând întărituri a judecătoriei sau a stăpânirei“. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a 1, 1870, p. 367.

Deoseb. între C. Calimach și C. austriac.

In privința codului Caragea, vezi Cas. rom. Bult. 1894. p. 35 și *Dreptul* din 1894, No. 17.—In loc de această dispoziție a codului Calimach, pe care am reprodus-o mai sus, art. 431 din codul austriac dispune următoarele: „Pentru a transferà proprietatea lucrurilor mobiliare (*zur Übertragung des Eigenthumes unbeweglicher Sachen*), actul translativ de proprietate trebue să fie inscris în registrele publice destinate la aceasta. Această inscripție se numește ***intabulare*** (***Intabulation***). Vezi asupra acestui text, Stubenrauch, ***Commentar zum österreichischen allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche***, I, p. 536—561 (ed. *Schuster et Schreiber* din 1902); Mattei, *I paragrafi del codice civile austriaco avvicinati dalle leggi romane, francesi e sarde*, II, p. 334 urm. (Venezia 1855).

Dr. actual.

In dreptul actual proprietatea nu se mai strămută ca altă dată, între părţile contractante, prin tradiţie, ci prin simplul efect al consimţimântului, deşi art 644 din codul nostru prevede tradiţia între modurile de dobândire şi de strămutare ale proprietăţei(¹). Art. 971 din codul nostru, părăsind redacţia art. 1138 din codul francez care, după cum observă Marcadé (IV, 480), este vicioasă şi dă loc la multe discuţii, şi reproducând art. 1125 *ab initio* din codul italian, dispune în adevăr, că în contractele cari au de obiect transferarea proprietăţei, sau unui alt drept real, proprietatea sau dreptul se transmite prin efectul consimţimântului părţilor, principiu pe care art. 1295 § 1 îl aplică la vânzări(²).

C. german Art. 873.

Inscrierea în registrul fonciar *(Grundbuch)* este cerută, pentru transferarea proprietăţei imobiliare, şi în codul german (art. 873). Vezi şi legea prusacă din 5 Mai 1872 (art. 33, 36, 46), etc.

(¹) Vezi în tom. III, partea II. al Coment noastre. explic. art. 644 C. civil.

Dacă se poate stipulà ca proprietatea să nu fie strămutată prin efectul consimţimântului. Controversă.

(²) Cu toate că proprietatea este transferată prin efectul consimţimântului, nimic n'ar împedică pe părţi de a stipulà, de exemplu, într'o vânzare, că proprietatea nu va fi strămutată decât atunci când preţul va fi plătit sau lucrul vândut va fi trădat, după cum dispun anume unele legiuiri străine (cpr. art. 715 C. civil portughez din 1867). Este, în adevăr, de principiu că părţile pot, prin convenţia lor, să modifice toate legile cari nu se referă decât la interesul lor privat (L. 29. Cod, *De pactis*, 2, 3). Or, este necontestat că principiul pus de lege în art. 971 nu este contrar nici ordinei publice, nici bunelor moravuri. Vezi în acest sens, C. Iaşi, *Dreptul* din 1888, No. 13, p. 101; Judecăt. ocol. VI Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1902, No. 16, p. 138; Trib. Tecuci, *Dreptul* din 1911, No. 6, p. 48; C. Apel din Milan, *Revista critică de drept, legislaţie şi jurisprudenţă* din Ianuar 1911, No. 4, p. 101. In acelaş sens, Giorgio Giorgi, *Teoria delle obbligazioni nel diritto moderno italiano*, IV, 228, p. 242 (ed. a 4-a); Planiol, I, 2596, *in fine* şi 2597 (ed. a 5-a); T. Huc, VII, 115; Bufnoir, *Propriété et contrat*, p. 53; Demolombe, XXIV, 418, 425 şi XXVII, 86, *in fine;* Marcadé, IV, 682, *in fine;* Colmet de Santerre, V, 58 *bis* V; Acollas, II, p. 789, etc. — *Contrà:* Cas. Turin, *Dreptul* din 1911, No. 7, p. 56 şi *Revista critică, loco suprà cit.;* Ricci, *Corso teorico-pratico di diritto civile*, VI, 48, p. 68 (ed. din 1907); C. N. Toneanu, *Cr. judiciar* din 1911, No. 1 şi 8. Vezi asupra acestei chestiuni tom. V al Coment. noastre, p. 166, precum şi studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1911, No. 6 (Răspuns unui articol al d-lui C. N. Toneanu).

Art. 1314.

Cumpărătorul nu mai devine deci astăzi numai creditorul lucrului vândut, ci chiar proprietar, tradiția servind numai a-i pune lucrul la dispoziție, spre a se puteà servì de el (art. 1314 C. civil).

Transcrierea în privința terțiilor.

Dar, dacă efectul consimțimântului este astăzi suficient spre a transferà proprietatea *între părți*, proprietatea imobiliară nu se strămută *erga tertios* decât prin transcrierea actului de achiziție, cel puțin în privința actelor *translative*, nu însă și *declarative* de proprietate sau de drepturi reale imobiliare, cari se pot ipotecà.

Vasta materie a transcripției face parte din procedura civilă; de aceea nu avem să ne întindem mult asupra ei, mărginindu-ne numai a expune principiile generale.

Conform obiceiului nostru, vom transcrie mai întâi textele respective și apoi vom zice câteva cuvinte asupra lor.

Art. 818 C. civil. — Când se dăruesc bunuri ce pot fi ipotecate, transcripțiunea actului ce conține donațiunea și acceptațiunea, ca și notificațiunea acceptațiunei făcută prin act separat, se va face la tribunalul districtului unde sunt situate bunurile. (Art. 814, 819 urm., 834, 1295 § 2, 1750, 1801 urm. C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ. Art. 939 C. fr.).

Art. 819. — Lipsa transcripțiunei poate să fie invocată de orice persoane au interes la aceasta; se exceptează însă persoanele obligate a stărui să se facă transcripțiunea, sau reprezentanții lor, asemenea și donatorul (¹). Art. 818, 820, 1802 C. civ. Art. 723 Pr. civ. Art. 841 C. fr.).

Art. 1295 § 2. — In materie de vindere de imobile, drepturile cari rezultă din vânzarea perfectă între părți, nu pot a se opune mai înainte de transcripțiunea actului, unei a treia persoane, care ar aveà și ar fi conservat, după lege, oarecare drepturi asupra imobilului vândut. (Art. 818, 819, 1801 urm. C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ.).

Art. 1394. — Verice act sau hotărîre care constată o cesiune, sau o chitanță de chirie, sau arendă pe doi ani viitori, va trebui să fie transcris pe registrele oficiului ipotecar. (Art. 1393, 1801 urm. C. civ. Art. 722 § 2 Pr. civ. Art. 2 § 5 L. fr. asupra transcripției din 23 Martie 1855).

Art. 1698. — Antichreza trebue să fie făcută înscris și să fie transcrisă, întrucât este vorba de o datorie mai mare de 150 lei. (Art. 722, 3⁰ și 4⁰ Pr. civ.) (²).

(¹) Art. 818 și 819 sunt explicate la titlul donațiunilor. Nu avem astăzi a revenì asupra lor.

(²) Vezi în privința transcrierei antichrezei, *suprà*, p. 301.

Art. 1801. — Toate actele translative de bunuri şi drepturi, cari se pot ipotecà, se vor transcrie pe registrele ce se vor ţinea spre acest sfârşit la grefa tribunalului, în ocolul căruia sunt bunurile situate. (Art. 1740, 1750, 1800, 1803 C. civ. Art. 721 urm. Pr. civ. Art. 2181 C. fr. Art. 1 L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1802. — Orice act de înstrăinare a drepturilor menţionate în art. precedente, nu se va puteà opune persoanelor al treilea. de nu se va fi făcut transcripţiunea cerută prin acel articol. (Art. 1801, 1803 C. civ. Art. 723 Pr. civ. Art. 1, 1⁰ L. ipotec. belgiană din 1851).

Art. 1803. — Transcripţiunea prescrisă prin art. 1801, transmite dobânditorului drepturile ce înstrăinătorul aveà asupra proprietăţei imobilului, dar cu privelegiile şi ipotecile cu care imobilul erà însărcinat. (Art. 971, 1295 § 2, 1740, 1770, 1790, 1801, 1802 C. civ. Art. 565 Pr. civ. Art. 2182 C. fr.).

Art. 712 Pr. civ. — Dacă dota cuprinde nemişcătoare, actul se va transcrie şi prin tribunalul locului unde ele sunt aşezate. (Art. 1235 urm., 1242 C. civ. Art. 711, 713 Pr. civ).

Art. 721 Pr. civ. — Se va ţine la fiecare tribunal de judeţ un registru de transcrierea actelor de mutaţie sau strămutarea proprietăţilor, un alt registru de inscripţia privilegiilor şi ipotecilor, un alt registru pentru transcrierea actelor de amanet şi unul pentru transcrierea comandamentelor. (Art. 497, 711, 712, 722 urm., 728 *bis* Pr. civ. Art. 1295 § 2, 1685 urm. C. civ.).

Art. 722 Pr. civ. — Se va transcrie în registrul de transcriere al tribunalului unde este aşezat bunul nemişcător:

1⁰ Toate actele de înstrăinare a proprietăţilor nemişcătoare, sau a drepturilor reale ce se pot ipoteca (art. 1750, 2⁰);

2⁰ Toate actele prin care se constitue o antichreză, o servitute, un drept de uzufruct, de uz sau de locuinţă (art. 1698 C. civ.);

4⁰ Toate actele prin care se renunţă la aceste drepturi;

5⁰ Tranzacţiile asupra drepturilor reale;

6⁰ Ordonanţele de adjudecare;

7⁰ Declaraţia relativă la drepturile copiilor asupra averei părinţilor, în caz de divorţ cu consimţimânt mutual, după ce sentinţa de divorţ a rămas definitivă (art. 285 C. civ.).

Tribunalul, care încuviinţează despărţenia, va dispune în acelaş timp transcrierea hotărîrei în registrul de mutaţiune, când este vorba de imobile (¹).

Art. 285 C. civil, modificat prin L. din 15 Martie 1906.

(¹) Art. 285, *in medio*, adaos prin legea din 15 Martie 1906.— Averea trece în proprietatea copiilor din momentul transcrierei sentinţei de divorţ, în ce priveşte averea mobilă, şi din momentul transcrierei în registrele de mutaţiuni, în ce priveşte imobilele, cu rezerva drepturilor de anularea înstrăi-

Tribunalul, care a pronunţat despărţenia, va comunicà această dispoziţie tribunalului situaţiunei imobilului, care va operà transcrierea din oficiu cât mai în grabă. Ministerul public va supraveghià executarea acestei dispoziţiuni;

8⁰ Hotărîrile date în materie de expropriere pentru utilitate publică (art. 23 L. din 20 Octombrie 1864);

9⁰ Cesiunile de venituri pe un timp mai mare de doi ani (art. 1394 C. civ.);

10⁰ Extract de pe contractele de arendă sau închiriere pe un timp mai lung de trei ani.

La actele arătate în alin. 1, 2, 3 şi 4, de vor fi autentificate tot la tribunalul situaţiei nemişcătorului, transcrierea se va face numai în extract. (Art. 517 urm., 565 urm., 721, 723 urm., 726 Pr. civ. Art. 285, 834. 1698, 1704 urm., 1801 urm., 1823. 1834 C. civ.).

Art. 723 Pr. civ. — Până la transcriere, drepturile rezultând din actele menţionate la art. de mai sus, nu se pot opune celor de al treilea, cari au drepturi asupra bunului nemişcător, chiar dacă au cunoştinţă de existenţa actelor de mai sus.

Se exceptează, bine înţeles, cazurile de viclenie. (Art. 722, 724 Pr. civ. Art. 1295 § 2, 1802 C. civ.).

Art. 724 Pr. civ. — Se vor transcrie în extract în registrul de urmăriri :

1⁰ Comandamentele prealabile;

2⁰ Urmăririle de venituri. (Art. 477, 481 urm., 497 Pr. civ.).

Art. 724 bis Pr. civ. — Cererile de transcriere se vor face la grefa tribunalului de partea interesată, chiar pe baza unor titluri sub semnătură privată.

Art. 728 bis Pr. civ. — Se va transcrie în registrul de amaneturi toate actele prin care se constitue un amanet, potrivit art. 1685 şi urm. din codul civil, după cererea părţei interesate. (Art. 1685 urm. C. civ. Art. 721 Pr. civ.).

Acestea sunt textele cari prevăd formalitatea transcrierei. Procedura civilă mai cuprinde şi alte texte, relative la transcrierea convenţiilor matrimoniale. (art. 712, 714, 716, 717,

---

nărilor făcute în frauda copiilor, în intervalul dela intentarea acţiunei până la transcrierea hotărîrei. Transcrierea se va face din oficiu de către grefa situaţiunei imobilului, după cererea procurorului de pe lângă tribunalul care a pronunţat desfacerea căsătoriei. Procurorul are dreptul să întindă cererea de transcriere şi asupra imobilelor cari ar fi fost omise în cererea de divorţ. Vezi asupra acestui text, tom. II al Coment. noastre, p. 195 urm. (ed. a 2-a).

720 Pr. civ.) (¹). La aceste texte trebue să mai adăogăm unele din codul comercial, privitoare tot la transcripţie, precum: art. 480, 493, 495, 496, 500 C. com., etc.

Definiţia şi origina transcripţiei.

Transcrierea, a cărei origină se găseşte în dreptul feudal (²), este copia literală, şi uneori în extract numai, a actelor de înstrăinare *translative* de proprietate sau de drepturi reale imobiliare ce pot fi ipotecate, într'un registru special şi public, pe care fiecare poate să-l consulte (art. 1816 C. com.).

Scopul transcripţiei.

Scopul acestei formalităţi este de a vestì pe cei de al treilea de toate mişcările proprietăţei imobiliare, într'un interes de utilitate publică şi de credit privat. Proprietatea nu poate, în adevăr, să rămâe în întuneric ca obligaţia, care este o legătură personală. Ea fiind un drept absolut, trebue să fie de toţi cunoscută, pentru ca toţi s'o respecte (³). In acest scop, legea nu permite de a se opune terţiilor actele de transmitere ale acestei proprietăţi, decât dacă au fost aduse la cunoştinţa publică prin transcriere (art. 723 Pr. civ.). Această măsură este nu se poate mai nemerită, căci dacă este adevărat că proprietatea este un drept, ea trebue să fie un drept faţă de toţi; şi pentru aceasta, ea trebue să se manifeste printr'un semn extern, pentru ca toţi s'o cunoască. Or, acest semn nu poate fi decât publicitatea. Legea n'a instituit acelaş mod de publicitate în privinţa tuturor actelor, căci unele sunt aduse la cunoştinţa publică prin *transcriere* (art. 722 urm. Pr. civ.), iar actele prin *inscriere*

(¹) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 76, 77, 99, urm., etc.

(²) Vezi Flandin, *Transcription en matière hypothécaire*, I, p. 13 urm. *(Résumé historique sur la transcription)* (ed. din 1861). In privinţa dreptului roman, vezi Gr. Dimitrescu, *Introducere la studiul transcripţiunei* (Bucureşti, 1908).

Dr. nostru anterior. Regul. organic.

Regimul publicităţei relativ la transmiterea proprietăţei imobiliare apare pentru prima oară în Moldova la 1832, odată cu punerea în vigoare a Regulamentului organic (anexa lit. *T);* însă, pe lângă că sistemul acestei legislaţii lasă mult de dorit, deşi el constitue necontestat un progres asupra trecutului, apoi, el nu este privitor decât la ipoteci şi la convenţii matrimoniale. Sub legislaţia anterioară, actele de înstrăinare ale bunurilor imobiliare nu aveau deci nevoe de a fi transcrise spre a fi opozabile terţiilor. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 170, nota 1.

(³) Vezi P. Lemarcis, *Comment. de la loi sur la transcription hypothécaire*, p. 6, No. III.

(art. 725—728 Pr. civ.). A *inscrie* însemnează a luà notă, a face mențiune de un lucru pe un registru, iar a *transcrie* însemnează, cel puțin în genere dacă nu în totdeauna, a copià literalmente.

Justificarea transcripției.

Iată cum un autor justifică transcrierea, fără care terții ar puteà să vadă averea lor compromisă prin fraudele acelora cu cari ei sunt chemați a contractà:

„Concilier le crédit le plus étendu avec la solidité des transactions, faire connaître aux intéressés les affectations hypothécaires ou autres qui grèvent la propriété, et les éclairer sur la véritable situation de celui avec lequel ils traitent, voilà le problème à résoudre. Il n'est pas de législateur qui, frappé de l'inconvénient attaché à la clandestinité des modifications survenues dans l'état de la propriété, n'ait cherché à y porter remède. A toutes les époques, on a employé différentes formalités pour produire la publicité, formalités toutes empreintes de l'esprit du temps dans lequel elles ont été mises en usage, en rapport avec la législation en vigueur, et qui, en se perpétuant d'âge en âge, suivant les progrès du droit et de la civilisation, ont enfin amené la transcription, qui est la base de la publicité dans la législation moderne, etc.“ (¹).

Actele supuse transcrierei.

Actele translative de proprietate.

Sunt supuse transcrierei în registrele speciale ale tribunalului situațiunei imobilului (²): actele autentice sau sub semnătură privată *translative*, iar nu *declarative* (³) de pro-

---

(¹) Vezi Verdier, *Transcription hypothécaire*, 1, *Introduction*, p. 7 și 8 (ed. a 2-a, 1881).

Cazul când imobilul este situat pe linia de demarcație a două districte.

(²) Dacă imobilul este situat pe linia de demarcație a două districte deosebite, transcrierea se va face la tribunalul ambelor districte, chiar dacă partea cea mai mare a imobilului ar fi situată numai în unul din ele. Thiry, IV, 330. Pand. fr., v⁰ *Transcription*, 703, și autoritățile citate acolo. Aceeaș soluție este admisibilă în privința inscripțiilor ipotecare. Vezi *suprà*, pag. 613.

Netranscrierea împărțelei. Critica legei.

(³) Astfel, împărțeala fiind, în dreptul modern, declarativă, iar nu tranzlativă de proprietate (art. 786), nu este supusă transcrierei, nici chiar atunci când o adjudecare a avut loc, soluție admisă și în Franța. Vezi Lemarcis, *Transcription hypothécaire*, p. 15, No. VIII; Flandin, *Idem*, I, 21, p. 17 urm.; Berger, *Idem*, I, 15, p. 17 urm.; Verdier, *Idem*, I, 36, p. 86, 87 (ed. a 2-a); Mourlon, *Idem*, I, 158 urm., p. 377 urm., etc.— Este însă de regretat că legiuitorul nostru n'a admis soluția prietate sau de drepturi reale imobiliare ce pot fi ipotecate (art. 1750, 1801 C. civil, art. 722, 1⁰ Pr. civ.).

Exemple de acte supuse transcripţiei.

Astfel, sunt supuse transcrierei: vânzarea, care este tipul strămutărilor de proprietate cu titlu oneros, şi schimburile imobiliare (¹); *datio in solutum* a unui imobil (art. 1307) (²); convenţiile matrimoniale cari au de obiect imobile (art. 712 Pr. civ.) (³); donaţiunile imobiliare (⁴); ordonanţele de adju-

---

consacrată de legea ipotecară belgiană (art. 1), care supune transcrierei şi actele declarative de drepturi. Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 169, nota 2.

Schimbul imobilului dotal.

(¹) Şi schimbul imobilului dotal este supus transcrierei, cu toată controversa ce s'a ridicat asupra acestui punct. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 312 urm. şi p. 592, nota 1. Vezi asupra acestei controverse studiul ce am publicat în *Dreptul* din 1903, No. 83.

(²) Cpr. Mourlon, *Transcription*, I. pag. 105 urm., No. 46; Rivière et François, *Idem*, p. 18, No. 6; Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 47, p. 24, etc.

Conv. matrimoniale

(³) Transcrierea actului dotal fiind prescrisă numai în interesul terţiilor (art. 712 Pr. civ.), lipsa acestei transcrieri nu poate fi invocată decât de acei cari au dobândit vreun drept real asupra imobilului, iar nicidecum de creditorii femeei, cari voesc să urmărească imobilul dotal. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1910, No. 50 (cu observ. d-lui Gr. Dimitrescu). Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1909, No. 28. Curtea de casaţie a decis de curând (7 Martie 1911), şi cu drept cuvânt, că netranscrierea actului dotal în registrele speciale, nu ridică actului caracterul de act dotal între părţi sau reprezentanţii lor, ci numai faţă de cei de al treilea. *Dreptul* din 1911, No. 28, pag. 222 şi Revista *Jurisprudenţa*, anul 1911, No. 13, p. 194. Acest principiu este elementar. Vezi asupra transcrierei convenţiilor matrimoniale, tom. VIII al Com. noastre, p. 76 urm. şi 106.

(⁴) Vezi în tom. IV al Coment. noastre, explic. art. 818, 819 C. civil. Cpr. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 12, p. 178. Şi donaţiunile făcute între soţi în timpul căsătoriei (art. 937) sunt supuse transcrierei. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 47, p. 24.

Transcr. instituţiilor contractuale. Controversă.

Chestiunea de a se şti dacă instituţiile contractuale având de obiect imobile, cari, oricât s'a zis, există şi în dreptul nostru (vezi tom. I al Coment. noastre, Introducere, p. 28, *ad notam* şi Trib. Romanaţi, *Cr. judiciar* din 1908, No. 40, cu observ. noastră), sunt sau nu supuse transcrierei, este controversată. Vezi pentru afirmativa, Flandin, *Transcription*, I, 701 urm.; Duvergier, *Collection des lois*, anul 1855. p. 60, nota 1; Thiry, IV, 308, p. 276 urm.; Mourlon, *Transcription*. II, 1117, pag. 759 urm. — *Contrà:* Troplong, *Trans-*

decare, pentrucă într'o urmărire silită, debitorul expropriat se consideră ca vânzător, iar adjudecatarul ca cumpărător; tranzacţiile relative la proprietatea imobiliară sau la dezmembrările ei, în privinţa imobilelor sau drepturilor imobiliare, cari nu făceau obiectul contestaţiei, şi care au fost date ca un echivalent al concesiunilor obţinute (¹); rezolvirile volontare, cari derivă din consimţimântul mutual al părţilor (art. 962 § 2) (²); actele prin care se constitue o antichreză (³), o servitute (⁴), un uzufruct (⁵), un drept de uz sau de abitaţie, toate aceste drepturi fiind dezmembrări ale proprietăţei; actele prin care se renunţă la aceste drepturi; hotărîrile date în materie de expropriere pentru cauză de utilitate publică (⁶), nu însă şi celelalte hotărîri judecătoreşti.

---

cription, 73 urm.; Verdier, *Idem*, I, 151 urm., pag. 306 urm.; Berger, *Idem*, 14, p. 14 urm.: Lemaire-Boseret, *op.* şi *loco cit.*, p. 24; Laurent, XV, 188 şi XXIX, 49 urm.; Martou, *op. cit.*, I. 19. p. 41 urm., etc. Această controversă este mai pe larg examinată sub art. 933, la titlul donaţiunilor.

(¹) Rivière et François, *Transcription*, No. 8, p. 18, 19; Mourlon, *Idem*, I, 73 urm., p. 175 urm., etc. Vezi şi *suprà*, p. 209, nota 1.

(²) Astfel, achizitorul care renunţă de bună voe la dreptul său de proprietate nu va fi considerat ca desezisat în privinţa terţiilor decât în urma transcrierei convenţiei de rezolvire' iar posesorul primitiv nu va fi considerat ca reinvestit cu dreptul său, decât tot dela îndeplinirea acestei formalităţi. Rivière et François, *op. cit.*, 9. p. 19.—Dacă rezolvirea rezultă dintr'o hotărîre judecătorească, ea nu are nevoe de a fi transcrisă. Pand. fr., v⁰ *Transcription*, 367. V. şi *infrà*, p. 742, n. 1.

(³) Vezi în privinţa antichrezei, *suprà*, p. 301.

Servituţi.

(⁴) Nu sunt însă supuse transcrierei servituţile cari isvorăsc din lege sau din situaţiunea locurilor. Cpr. Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 51, p. 26; Rivière et François, *Transcription*, 38. p. 34; Nacu, III. No. 361, p. 770. Vezi în privinţa transcrierei servituţilor constituite prin acte cu titlu oneros şi cu titlu gratuit, tom. III, partea I-a, al Coment. noastre, p. 802, nota 2.

Uzufruct legal.

(⁵) Uzufructul legal nu este, în principiu, supus transcrierei. Vezi tom. II al Coment. noastre, p. 519 (ed. a 2-a) şi tom. III, partea I-a, p. 409, *ad notam*. Cpr. Laurent, VI, 343. Legea supune însă transcrierei uzufructul legal ce părintele conservă, în caz de divorţ, asupra părţei din averea imobiliară care trece la copii. Vezi tom. II al Coment. noastre, pag. 203 şi 519 (ed. a 2-a). Mai vezi tom. III, partea I, p. 409, *ad notam*.

(⁶) Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 78 urm., p. 199 urm.

afară de acele cari recunosc existența unei convenții verbale translative de proprietate imobiliară, care n'a fost transcrisă (1); actele sau hotărîrile care constată o cesiune sau o chitanță de chirie pe *doi ani viitori* (art. 1394 C. civ. și 722, 9^0 Pr. civ.) (2); actele de amanet (art. 728, *bis* Pr. civ.); cesiunea unei creanțe privilegiate sau ipotecare (3); contractele de închiriere sau arendare încheiate pe un timp mai lung de *trei* ani (art. 722, 10^0 Pr. civ.) (4), deși prin aceste contracte nu se transmite, după cum știm, niciun drept real asupra imobilelor închiriate sau arendate (5), etc.

Acte nesupuse transcrierei. Succesiuni.

Nu sunt însă supuse transcrierei: succesiunile *ab intestat* (6), nici renunțările la succesiuni (7) și, după jurisprudență, nici legatele de imobile (8), etc.

Hotărîrile judecătorești.

(1) Rivière et François, *Transcription*, No. 14, pag. 23; André, *Régime hypothécaire*, 2, p. 37; Nacu, III, No. 359, p. 769. Motivul pentru care hotărîrile judecătorești nu sunt supuse transcrierei este că ele nu sunt translative, ci *declarative* de drepturi. Vezi asupra acestui principiu incontestabil, tom. VI al Coment. noastre, pag. 663, text și nota 6. Art. 1263 din codul civil face o aplicare a acestui principiu, iar art. 457 deroagă, din contra, dela el în privința interdicției. Vezi Cas. rom. *Dreptul* din 1901, No. 30; *Cr. judiciar* din 1901, No. 31 și Bult. 1901, p. 384 (decizie la care am luat și noi parte). Cu tot efectul declarativ al hotărîrilor judecătorești, legea ipotecară belgiană le supune, cu drept cuvânt, transcrierei (art. 2).

(2) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 808, text și nota 2, cum și tom. IX, p. 29, *ad notam* și p. 153 urm.

(3) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 179 și tom. VIII, p. 808. — Renunțările la privilegii și ipoteci nu sunt însă, din cauza unei lacuni regretabile, supuse niciunei publicități. Vezi *suprà*, p. 695.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 209 urm.

(5) Vezi tom. III, partea I-a al Coment. noastre, p. 211, nota 1 și tom. IX, p. 28 urm., nota 2.

(6) Rivière et François, *Transcription*, 37, p. 34; Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 47, p. 24; Nacu, III, No. 361, p. 770, etc.

(7) Laurent, XXIX, 97; Rivière et François, p. 22; Nacu, III, No. 365, p. 772. — Renunțarea făcută la o moștenire sau la un legat care fusese acceptate, este însă supusă transcrierei, pentrucă, în asemenea caz, există o transmitere de proprietate în folosul acelor cari beneficiază de această renunțare. Planiol, I, 2612 (ed. a 5-a): Laurent, XXIX, 97; Nacu, III, No. 366, p. 772. Cpr. Aubry et Rau, II, § 209, p. 440 (ed. a 5-a).

(8) Vezi *suprà*, pag. 715, nota 1. Aceeaș soluție este admisă în

Convenţii verbale.

Legea vorbind numai *de actele* de înstrăinare ale proprietăţilor imobiliare, de aci rezultă că numai actele instrumentare, încheiate pentru constatarea faptelor juridice, trebue să fie aduse la cunoştinţa terţiilor prin publicitate. Convenţiile verbale sau faptele juridice pentru care nu s'a încheiat niciun instrument de probaţiune, nu sunt supuse transcrierei (¹).

Achiziţii dobândite în virtutea legei.

Nu sunt, de asemenea, supuse transcrierei achiziţiile dobândite în virtutea legei, afară de excepţia admisă prin art. 285 C. civil şi 722, 7⁰ Pr. civ. (²); nici renunţarea la o prescripţie imobiliară dobândită (³); nici trimeterea în posesiune a averei unui absent, în care se găsesc imobile (⁴); nici reîntoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare (art. 1372 urm.), dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă (⁵); nici retractul litigios, atunci când dreptul cedat este un drept real imobiliar (⁶), etc.

Proprietatea mobiliară. Art. 1909.

Transmiterea proprietăţei mobiliare nu este, de asemenea, supusă publicităţei, detentorul mobilelor fiind apărat prin însăş posesiunea sa, dacă el este de bună credinţă (art. 1909) (⁷).

Se poate însă întâmplà ca clauza dintr'un contract ne-

Franţa şi în Belgia. Vezi Flandin, *Transcription*, I, 17, p. 12 urm.; Berger, *Idem*, II, p. 10 urm.; Lemaire-Boseret, *op.* şi *loco cit.*, etc.

(¹) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 47, p. 23, 24. Cpr. Mourlon, *Transcription*, I, 147, p. 364 urm., etc.

(²) Vezi *suprà*, p. 741, nota 5.

Renunţarea la prescripţie.

(³) Flandin, *Transcription*. 459; Troplong, *Idem*, 96; Aubry et Rau, II, § 209, pag. 440 (ed. a 5-a). — Renunţarea la prescripţie va fi însă supusă transcripţiei, dacă, după ce excepţia prescripţiei a fost opusă în justiţie şi admisă, acel care a dobândit acest beneficiu a renunţat la hotărîrea ce a câştigat, pentrucă, în asemenea caz, renunţarea constitue o transmitere de proprietate în folosul beneficiarului acestei renunţări. Flandin, *op. cit.*, I, 460, p. 327; Aubry et Rau, *loco cit.*, etc.

(⁴) Nacu, III, No. 370, p. 773.

(⁵) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 769, nota 2, şi autorităţile citate acolo.

(⁶) Vezi tom. VIII suscitat, p. 799, nota 2 şi 876, text şi nota 7, şi la autorităţile citate acolo. *adde:* Aubry et Rau, II, § 209, pag. 452, 453, text şi nota 65 (ed. a 5-a); Nacu, III, 371, p. 773, etc.

(⁷) Lemaire-Boseret, *op. cit.*, 51, p. 26.

Cazurile în care ipoteca trebue să fie transcrisă.

supus transcrierei, să fie transcrisă spre a fi opozabilă terților. Astfel, dacă, într'un contract de ipotecă, s'a stipulat că debitorul este oprit de a cedà sau primì căștiurile pe mai mult de șease luni înainte, sau de a închirià imobilul ipotecat pe un timp anume determinat, această clauză nu va fi opozabilă terțiilor decât sub condiție ca contractul de ipotecă să fie transcris, căci numai din registrele de transcripție terții au putut să se informeze de existența unor asemenea clauze. (Vezi *suprà*, p. 544, nota 2, *in medio).*

Efectele transcripțiunei și ale lipsei ei.

Actele, fie autentice, fie sub semnătură privată (art. 724 *bis* Pr. civ.), transcrise în mod regulat în registrele speciale ale tribunalului situației imobilului, de către grefierul acelui tribunal (art. 1820 C. civ.) (¹), sunt opozabile terțiilor de bună credință, cari au drepturi asupra aceluiaș imobil, iar până la transcriere (²), ele nu pot fi opuse acestora (art. 1802 C. civ.), chiar dacă ei au avut cunoștință personală despre

---

(¹) Transcrierea nu este nulă, dacă n'a fost ordonată de grefier, ci de prezidentul tribunalului. Trib. Botoșani, *Cr. judiciar* din 1902. No. 66.

(²) Legea nu fixează niciun termen pentru îndeplinirea formalităței transcrierei, fiindcă această formalitate nu este obligatorie pentru părți, lipsa ei făcând numai ca actele tranzlative de drepturi reale imobiliare și contractele de închiriere sau arendare încheiate pe un period mai lung de *trei* ani, să nu poată fi opuse terțiilor. Cu toate acestea, atât achizitorul dreptului real cât și locatarul au interes de a transcrie actul lor *cât mai curând*, orice întârziere putându-le fi dăunătoare, dacă alții ar transcrie asemenea acte înaintea lor. Cpr. Laurent, XXIX, 147; Mourlon, *Transcription*, I, 212, p. 430, 431; Pand. fr., v⁰ *Transcription*, 709; Thiry, IV, 330, etc.

Falimentul constituitorului de drepturi reale.

In caz de faliment al dăruitorului, al vânzătorului sau al constituitorului de drepturi reale, transcrierea va puteà să aibă loc până în ziua declarărei sale în stare de faliment (excluziv), chiar în urma zilei fixată de tribunal pentru încetarea plăților, dacă actul de înstrăinare sau de constituire de drepturi supus transcrierei este anterior acestei epoci. Cpr. art. 727 C. com. Vezi Laurent, XXIX, 148; Pand. fr., v⁰ *cit.*, 710.

aceste acte (¹); de unde rezultă că dintre doi achizitori de bună credință ai aceluiaș imobil, fie cu titlu oneros, fie cu titlu gratuit (donațiune), cari dețin dreptul lor dela acelaș vânzător sau dăruitor, acela va fi proprietar care a transcris mai întâiu dreptul său, iar nu acela al cărui act are o dată anterioară, chiar dacă acest din urmă ar fi fost pus în posesiunea imobilului (²).

Trebue însă să observăm că transcrierea nu poate aveà de efect de a îndreptà viciul titlului aceluia care a făcut înstrăinarea. Astfel, ea nu poate să facă a se transmite cumpărătorului proprietatea lucrului vândut, dacă vânzătorul nu erà proprietarul acestui lucru (³).

Cazul când mai multe mutații au fost transcrise în aceeaș zi.

Dacă mai multe mutațiuni de proprietate ale aceluiaș imobil au fost transcrise în aceeaș zi, chestiunea este controversată; însă, în orice caz, art. 1779, după care ipotecile inscrise în aceeaș zi au acelaș rang, nu este aplicabil în specie (⁴).

Numai terții pot opune lipsa transcrierei.

Știm că, între părți, proprietatea este strămutată *chiar în materie imobiliară*, numai prin efectul consimțimântului (⁵), transcrierea având de scop de a apărà numai interesul terțiilor. Prin urmare, numai terții pot să opue lipsa ei.

Părțile contractante.

Lipsa de publicitate nu poate deci fi invocată de părțile contractante (⁶), nici de moștenitorii lor universali sau cu titlu universal, fie ei puri și simpli sau beneficiari, pentrucă

(¹) Vezi *infrà*, p. 746, text și nota 3.

(²) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 170, text și nota 3. Cpr. Cas. rom. Bult. 1898, p. 1394.— S'a decis, cu drept cuvânt, că art. 1802 C. civil, și 723 Pr. civ., relative la conflictele de drepturi cari se regulează după anterioritatea transcrierei, se aplică numai atunci când achizitorii nu pot invocà decât drepturile rezultând din titlurile lor, iar nu și atunci când unul din ei poate, pe baza titlului său, să invoace prescripția de zece ani, prevăzută de art. 1895 C. civil. Cas. rom. Bult. 1908, p. 1089.

(³) Arntz, IV, 1245; Thiry, IV, 333, *in fine*, p. 300. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a I, 1884, consid. dela p. 513.

(⁴) Vezi *suprà*, pag. 610, text și nota 4. Vezi și tom. V al Coment. noastre, p. 171, nota 2.

(⁵) Cpr. Trib. Tutova, *Dreptul* din 1885, No. 65. și alte autorități citate în tom. V al Coment. noastre, p. 170, nota 3. Vezi și *suprà*, p. 734.

(⁶) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV. p. 1741, No. 36 urm.

transcrierea n'a fost înființată în folosul lor (¹); nici de creditorii lor, în baza art. 974.

Sensul cuvântului terții. Controversă.

Se naște însă întrebarea: ce trebue să înțelegem aci prin *terții* sau *cei de al treilea?* Aceștia sunt, după o teorie foarte acreditată, nu numai acei cari au dobândit un drept real asupra imobilului, dar încă și toți acei cari, neluând parte la actul netranscris, au interes a-l depărtà. Astfel sunt, pe lângă acei cari au dobândit un drept real asupra imobilului, un al doilea achizitor sau un al doilea cesionar; creditorii ipotecari, fie ipoteca lor legală sau convențională, și, după unii, chiar creditorii chirografari ai vânzătorului. După acest din urmă sistem, admis mai cu samă în Belgia, cuvântul *terții* ar fi luat aci în sensul cel mai larg, și se aplică tuturor acelora al căror drept este compromis prin actul netranscris (²). (Vezi și *suprà*, p. 607).

Art. 723 Pr. civ.

Achizitorul unui imobil, care și-a transcris titlul său, va puteà să invoace lipsa de transcripție a unei achiziții anterioare, chiar dacă el a avut cunoștință despre dânsa, acest drept încetând pentru el numai când ar fi existat o fraudă din partea lui, concertată cu vânzătorul contra primului achizitor, art. 723 Pr. civ. fiind astăzi expres (³).

(¹) Dalloz, *op.* și *loco cit.*, No. 40 urm.

(²) Vezi în acest sens, Lemaire-Boseret, *Sûretés réelles*, 60, p. 32; Thiry, IV, 339; Arntz, IV. 1634; Laurent, XXIX, 173 urm., etc. — *Contrà:* Marton, *op. cit.*, I, 66, 73 și 190; Aubry et Rau, II, § 209, p. 463, text și nota 91 (ed. a 5-a); Mourlon, *Transcription*, II, 434; Troplong, *Idem*, 146; Berger, *Idem*, 283, p. 357 urm.; Flandin, *Idem*, II. 848; Verdier, *Idem*, I, 311; Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV. p. 1742. No. 57; Baudry et Barde, *Oblig.*, I, 403; Planiol, I, 2517, p. 852 (ed. a 5-a) și 2620; C. Gand, *Pasicrisie belge*, 1900. 2. 113 și *Belgique judiciaire* 1900, p. 109 (decizie casată). Cpr. Nacu, III, 381, p. 775. Vezi și tom. V al Coment. noastre. p. 172.

Art. 819.

Incât privește dreptul creditorilor chirografari ai dăruitorului de a invocà lipsa de transcriere a donațiunei (chestie iarăș controversată), vezi explic. art. 819 C. civil și Pand. fr., v⁰ *Don. et testaments*, 5002 urm. Curtea din București a admis afirmativa. *Cr. judiciar* din 1898, No. 4, pag. 30.— Incât privește pe creditorii chirografari ai dăruitorului declarat în stare de faliment, reprezentați prin sindic, vezi Pand. fr., v⁰ *Don. et testaments*, 5014 urm.

(³) Vezi tom. V al Coment. noastre, p. 171, text și nota 1, cum și

CAPITOLUL IX

Despre publicitatea registrelor şi despre responsabilitatea grefierilor de tribunale, însărcinaţi cu ţinerea registrelor.

Art. 1816.— Grefierii tribunalelor sunt ţinuţi de a eliberà tuturor acelor ce cer, copie de pe actele transcrise în registrele lor, şi de pe inscripţiunile existente, sau certificat că nu există niciо inscripţiune. (Art. 1804, 1817 urm., 1882 C. civ. Art. 694 § 2 C. com. Art. 2196 C. fr. *modificat).*

Art. 1817.— Ei sunt responsabili pentru orice prejudiciu ar rezultà (art. 998, 999, 1084, 1817 urm., 1822 C. civ.):

1⁰ Din omisiunea pe registrele lor a transcripţiunilor actelor de mutaţiune ale proprietăţei, şi a inscripţiunilor luate în birourile tribunalului (art. 1780 urm., 1801, 1819 C. civ.);

2⁰ Din lipsa de menţiune în certificatele lor a unei sau mai multor inscripţiuni existente, afară de cazul când eroarea provine din arătări nesuficiente, cari nu pot să le fie imputate. (Art. 1780, 1816, 1818 C. civ. Art. 2197 C. fr.).

Art. 1818.— Imobilul în privinţa căruia grefierul ar fi omis în certificatele sale una sau mai multe sarcini inscrise, rămâne cu toate acestea încărcat cu toate sarcinile inscrise, rămânând însă noului cumpărător, care a fost indus în eroare, recurs în contra grefierului pentru daunele ce i s'au cauzat prin omisiune, precum şi recurs contra vânzătorului pentru întoarcerea preţului şi daunelor interese. (Art. 1746, 1778 urm., 1790, 1804, 1822 C. civ. Art. 2198 C. fr. *modificat).*

Art. 1819.— Nici într'un caz grefierii tribunalelor nu pot refuză nici întârzià transcripţiunea actelor de mutaţiune ale proprietăţilor, inscripţiunea privilegiilor şi drepturilor ipotecare, nici eliberarea de certificate ce se cer de părţi, nici prezentarea registrelor originale, când se cer de părţi, sub pedeapsă de răspundere

---

tom. IX, p. 213, text şi nota 4. Inainte de procedura revizuită la 1900, chestiunea de a se şti dacă achizitorul posterior puteà sau nu să invoace lipsa de transcriere a achiziţiei anterioare, atunci când el avusese cunoştinţă despre această achiziţie, erà controversată, însă chestiunea tot astfel erà decisă ca şi astăzi. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1889, No. 78; Bult. 1889, p. 897. Vezi şi tom. V. al Coment. noastre, *loco suprà cit.*

Aplic. art. 723 Pr. civ. la inscripţiile ipotecare.

S'a decis ca acest principiu, pus de art. 723 Pr. civ., relativ la cunoştinţa ce terţii au putut să aibă despre existenţa unui act anterior, se aplică nu numai la transcriere, dar şi la inscripţiile ipotecare. Trib. Argeş, *Cr. judiciar* din 1909, No. 1, p. 6. Vezi şi *suprà*, p. 607, *ad notam.*

de daune-interese către părţi; drept care, la caz de refuz sau întârziere nemotivată, se va încheià îndată, după cererea părţilor, proces-verbal despre aceasta de către procurorul tribunalului respectiv. (Art. 998, 999, 1080, 1780, 1801, 1816, 1817 C. civ. Art. 2199 C. fr. *modificat în partea finală).*

Art. 1820. — Grefierii tribunalelor vor fi ţinuţi de a aveà un registru, pe care vor inscrie zi cu zi şi în ordinea numerică, depunerile ce li se vor fi făcut de acte de mutaţiune ale proprietăţilor destinate a fi transcrise; ei vor eliberà deponentului un bilet de recunoaştere, care va purtà numărul de ordine sub care s'a inscris depunerea în registru, şi ei nu vor puteà transcrie în registrele destinate pentru aceasta, actele de mutaţiune ale proprietăţilor decât cu data şi după ordinea în care s'a făcut depunerea acelor acte la grefă. (Art. 2200 C. fr.).

Art. 1821.—Toate registrele de transcripţiune şi inscripţiune vor fi şnuruite, numerotate şi parafate pe fiecare pagină de către prezidentul tribunalului. (Art. 28 C. civ. Art. 2201 C. fr. *modificat).*

Art. 1822. — Grefierii sunt ţinuţi de a se conformà, în exerciţiul funcţiunei lor, tuturor dispoziţiilor capit. prezent, sub pedeapsă de amendă dela 500 până la 3000 lei (vechi) pentru întâia contravenţie, şi de destituire pentru a doua contravenţie, fără prejudiciul daunelor-interese către părţi, care vor fi plătite înaintea amenzei. (Art. 998, 999, 1084, 1730, 1817 C. civ. Art. 2202 C. fr.).

Art. 1823. — Menţiunile de depozit, inscripţiunile şi transcripţiunile se vor face în registre, în şir, fără niciun loc alb, nici interlinii, sub pedeapsă în contra grefierului de o amendă dela 1500 până la 5000 lei (vechi). şi de daune-interese către părţi, care vor fi plătite înaintea amenzei. (Art. 29, 1822 C. civ. Art. 2203 C. fr.).

Dr. străin. In Franţa, în Belgia, în Italia şi în alte ţări, funcţionarii însărcinaţi cu ţinerea registrelor de inscripţii şi transcripţii sunt *conservatorii ipotecilor.*

Dr. nostru. Noi, neavând asemenea funcţionari, ţinerea acestor registre a fost încredinţată grefierilor tribunalelor.

La tribunalele de judeţ, unde nu există decât o singură secţie, grefierul acelei secţiuni este însărcinat cu ţinerea acestor registre. Acolo însă unde tribunalul are mai multe secţii, grefierul unei din aceste secţiuni are această însărcinare.

Art. 1820. Pe lângă registrele de inscripţii şi transcripţii, cari se trimet în fiecare an dela Ministerul Justiţiei, grefierii mai sunt obligaţi a ţine un registru în care vor trece, pe fiecare zi, actele ce li se depun spre a fi inscrise sau transcrise, eliberând părţilor o chitanţă, care va purtà numărul de ordine a actului ce urmează a fi inscris sau transcris, şi ei nu vor puteà inscrie sau transcrie în registrele destinate la aceasta, actele părţilor, decât cu data şi după ordinea în care s'a făcut depunere la grefă; aşa că actele depuse în aceeaş zi vor fi trecute în registre, fiecare la rândul lor. (Art. 2200 C. fr. *modificat).*

Aceste registre sunt publice ca şi registrele actelor stărei civile (art. 32 C. civ.), şi ele pot fi cercetate de părţi în persoană sau prin mandatarii lor (art. 1819). Grefierii sunt obligaţi a eliberà tuturor acelor ce vor cere, copii de pe actele transcrise în registrele lor şi certificate de pe inscripţiile existente, sau certificat că nu există nicio inscripţie. Publicitatea registrelor.

Grefierii sunt personal responsabili de orice prejudiciu ar rezultà pentru părţi din negligenţa sau reaua lor credinţă, fie că ei ar omite de a inscrie şi transcrie un act, fie că, în certificatul ce ar eliberà, n'ar face menţiune despre sarcinile existente asupra imobilului, fie că ar menţionà o inscripţie ca ştearsă sau redusă, pe când ea n'ar fi în realitate nici ştearsă, nici redusă. Art. 1817.

Dacă o parte, indusă în eroare de către grefier, a cumpărat un imobil asupra căruia ar existà sarcini, pe cari grefierul nu le-ar fi arătat, cumpărătorul va aveà recurs contra grefierului pentru daune, iar în contra vânzătorului, pentru restituirea preţului, putând astfel, din această cauză, să ceară rezilierea vânzărei. Art. 1818.

Grefierii nu pot refuzà nici întârzià transcrierea actelor de mutaţiune ale proprietăţei imobiliare, nici inscrierea privilegiilor şi ipotecilor, nici eliberarea de certificate, nici prezentarea registrelor, de câteori părţile le cer, sub pedeapsă de daune către aceste din urmă. Refuzul sau întârzierea nemotivată se constată de către procurorul tribunalului, după cererea părţilor. Art. 1819.

Registrele de inscripţii şi transcripţii sunt şnuruite, numerotate şi parafate pe fiecare pagină de către prezidentul tribunalului, pentru ca să nu se poată sustrage vreo filă din ele. Art. 1821.

Inscrierile şi transcrierile se fac în registre în şir, fără Art. 1823.

loc gol sau interlinii, sub pedeapsă de amendă şi daune-interese către părţi.

Art. 1822. La caz de a nu se conformà dispoziţiilor de mai sus, grefierii pot fi condamnaţi la amendă şi chiar destituiţi în caz de recidivă, ei fiind răspunzători şi de daune către părţi. Este de observat că, contrar dreptului comun, după care Statul trece înaintea particularilor, daunele datorite părţilor sunt plătite înaintea amenzilor.

Art. 30 C. civ. Grefierii tribunalelor păstrează nu numai registrele de inscripţii, de transcripţii, de hotărîri, etc., dar şi acele ale actelor stărei civile, din cari un exemplar se trimete la tribunalele de judeţ (art. 30 C. civ.)

Art. 56 L. org. judecătoreşti din 1909. Ei mai păstrează încă, sub a lor răspundere, colecţiile de legi, actele, documentele şi valorile ce li se încredinţează de către portărei sau de particulari (art. 56 L. organiz. judecătoreşti din 24 Martie 1909).

TITLUL XIX

DESPRE EXPROPRIAȚIUNEA SILITĂ.

Critica rubricei.

Cuvintele *expropriațiune silită*, cari au trecut din codul francez în al nostru, sunt împrumutate dela legile din 9 Messidor anul al III-lea și din 11 Brumariu anul al VII-lea (a doua lege din 11 Brumariu, cea dintâi fiind relativă la regimul ipotecar). Toți autorii observă că această expresie nu este exactă, și, în orice caz, e prea generală, pentrucă vânzarea mobilelor debitorului, făcută prin justiție, tot o expropriere silită este. Or, aci legiuitorul nu pune decât câteva regule privitoare la *urmărirea imobilelor*. Trebueà deci zis în rubrica titlului tit. XIX: *despre urmărirea imobiliară* sau *executarea silită asupra imobilelor.*

Art. 1718. 1719.

Urmărirea bunurilor debitorului este sancțiunea drepturilor creditorului. In virtutea dreptului de gaj ce fiecare creditor are asupra bunurilor debitorului său (art. 1718, 1719), el poate să urmărească bunurile cari compun patrimoniul debitorului. Precum am arătat mai sus, în titlul de față legiuitorul se ocupă numai de urmărirea imobilelor. El se referă la procedura civilă în privința formalităților acestei urmăriri, mărginindu-se numai a pune, în acest titlu, câteva regule generale.

Creditorii cari pot urmărì imobilele debitorului.

Art. 1824. — Creditorul poate urmărì expropriațiunea:

1° A bunurilor imobile și a accesoriilor reputate imobile, cari sunt proprietatea debitorului său;

2° A uzufructului ce are debitorul asupra bunurilor de aceeaş natură. (Art. 462 urm., 489 urm., 517 urm., 1718, 1719, 1750, 1825 C. civ. Art. 378, 379 Pr. civ. Art. 2204 C. fr.).

Orice creditor (1), privilegiat, ipotecar sau chirografar

Tutorul.

(1) Orice creditor, putând să urmărească imobilele debitorului său, tutorul poate să urmărească imobilele debitorilor minorului sau interzisului, căci el are capacitatea de a încasà prin orice mijloace creanţele incapabilului.

Minorul emancipat.

Minorul emancipat poate, de asemenea, să urmărească imobilele debitorului său, în privinţa veniturilor sale, având nevoe de asistenţa curatorului său numai când este vorba de un capital mobiliar. T. Huc, XIV, 233; Aubry et Rau, I, § 132, p. 845, text şi nota 18 (ed. a 5-a); Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2673. — Vezi însă Laurent, V, 220.

Individul pus sub consiliu judiciar.

In privinţa individului pus sub consiliu judiciar, se vor aplicà regulele privitoare la minorul emancipat. T. Huc, Baudry et Loynes, *op.* şi *loco suprà cit.* Chestiunea este însă controversată. Vezi Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV art. 2213, No. 136 urm.

Femeea măritată.

Femeea măritată nu poate urmărì imobilele debitorilor săi, bine înţăles cu autorizarea bărbatului, decât când este separată de bunuri, şi când este vorba de creanţele sale parafernale. In celelalte cazuri, urmărirea aparţine exclusiv bărbatului. T. Huc, *loco cit.*, p. 288. Cpr. Dalloz, *op.* şi *loco cit.*, No. 140 urm.

Moştenitorii creditorului.

In urma morţei creditorului, urmărirea poate fi exercitată de către moştenitorii săi universali sau cu titlu universal, sau legatarii săi universali ori cu titlu universal.

Succesorii cu titlu particular.

Urmărirea imobilelor debitorului mai poate încă fi exercitată, în timpul vieţei creditorului, de către succesorii săi cu titlu particular, precum cesionarul lui (art. 1833), donatarul, legatarul, delegatarul sau purtătorul unei obligaţii la ordin, căruia obligaţia i-a fost transmisă prin gir, etc. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2691; Dalloz, *op. cit.*, IV, art. 2214, No. 155 urm.

Faliment. debitorului.

Dela data sentinţei declarative de faliment, niciun creditor, fie el privilegiat sau ipotecar, nu poate însă să procеadă la exproprierea silită a imobilelor falitului, acest drept aparţinând numai sindicului (art. 810 actual, 813 vechiu C. com.). Cpr. Cas. rom. Bult. 1893, p. 906. — S'a decis că ordonanţa de adjudecare a unui imobil al falitului, care a avut loc după cererea sindicului, pentru lichidarea activului, nu este supusă recursului în casaţie, pentrucă această vânzare se face cu formele vânzărilor de bunuri de minori, şi recursul în casaţie nu este admis pentru aceste din urmă vânzări, cari sunt vânzări de bună voe. Cas. rom. Bult. 1893, p. 925.

poate urmări, fie el însuş, fie printr'un mandatar [1], imobilele debitorului sau drepturile considerate ca atare (uzufructul imobiliar), cu această deosebire că creditorii privilegiaţi şi ipotecari pot urmări imobilul chiar în mânile unui terţiu achizitor (art. 1790), pe când creditorii chirografari nu pot urmări decât imobilele pe cari debitorul lor nu le-a înstrăinat [2].

Art. 1832.

Pentru ca un creditor să poată urmări imobilele debitorului său, trebue să fie investit cu un titlu autentic şi executor, în baza unei creanţe certe, lichide şi exigibile (art. 1832).

Hot. judecătorească.

Dacă creditorul urmăreşte în baza unei hotărîri judecătoreşti, acea hotărîre trebue să fie definitivă şi să aibă autoritatea lucrului judecat.

Art. 1393, 1833.

Dacă creditorul este cesionarul unei creanţe, el nu poate să procedă la urmărire decât sub condiţia ca cesiunea sa să fie opozabilă debitorului cedat (art. 1393 şi 1833).

Art. 397, 398 Pr. civ.

Dacă debitorul s'a săvârşit din viaţă, urmărirea nu poate fi continuată sau îndreptată contra moştenitorilor decât îndeplinindu-se formalităţile prevăzute de art. 397, 398 Pr. civ.

Art. 1836.

In orice caz, urmărirea imobiliară trebue să fie precedată de un comandament prealabil (art. 1836 C. civil, 496 Pr. civ.).

Titlurile în virtutea cărora se poate procede la o urmărire imobiliară.

Art. 1832. — Vânzarea silită a imobilelor nu poate fi provocată şi urmărită decât în virtutea unui titlu autentic şi executor, pentru o datorie certă şi lichidă.

Dacă datoria consistă în sumi nelichidate, urmăririle sunt valabile, dar adjudecaţiunea nu se poate face decât după lichidaţiune. (Art. 1171, 1834 C. civ. Art. 371, 373, 378, 387 Pr. civ. Art. 2113 C. fr.).

---

(1) Mandatul va trebui, în asemenea caz, să fie special, mandatul general de a gerà afacerile creditorului şi de a încasà creanţele sale nefiiind suficient. Vezi Chauveau-Carré, *Lois de la procédure civile*, V, partea I, *Quest.* 2198, pag. 403 (ed. a 5-a, 1880).

(2) Vezi *suprà*, p. 667. text şi nota 3.

Art. 1833. — Cesionarul unui titlu executor nu poate urmări expropriaţiunea decât după significaţiunea făcută debitorului despre cesiunea titlului. (Art. 780, 1393, 1744 C. civ. Art. 2214 C. fr.).

Art. 1834. — Adjudecaţiunea nu se poate face decât după o sentinţă definitivă in ultimă instanţă, sau trecută în puterea de lucru judecat. (Art. 1201, 1832 C. civ. Art. 129, 371, 373, 378, 387 urm. Pr. civ. Art. 2215 C. fr. *modificat).*

Art. 1832, 1834. O urmărire imobiliară nu poate fi făcută decât în baza unui titlu autentic şi executor (art. 1832 C. civ., 381 Pr. civ.), sau în baza unei hotărîri judecătoreşti remasă definitivă, având puterea lucrului judecat (art. 1834 C. civ., 371 Pr. civ.).

Dacă un creditor are mai multe titluri contra unui debitor, el nu poate să constrângă pe acest din urmă la plata sumelor prevăzute în aceste titluri, decât dacă toate întrunesc condiţiile cerute de lege pentru validitatea urmărirei(¹).

Pentru ca o creanţă să poată dà loc la o urmărire imobiliară, se cer trei condiţii, şi anume: creanţa trebue să fie *certă*, *lichidă* şi *exigibilă*.

Creanţă certă. 1⁰ *Creanţa trebue să fie certă*, adecă să existe actualmente (art. 378 Pr. civ. şi 1832 C. civ.). Nu se poate deci face o urmărire imobiliară sau chiar mobiliară în baza unei creanţe *eventuale*(²), sau supuse unei condiţii suspesive(³).

Creanţă lichidă. 2⁰ *Creanţa trebue să fie lichidă* (art. 378 Pr. civ. şi 1832 C. civ.), adecă să fie fixată în privinţa cuantumului ei. O creanţă este, în adevăr, lichidă când se ştie cât şi ce anume se datoreşte, *quum certum est an et quantum debeatur*. Lichiditatea creanţei implică deci certitudinea ei(⁴).

(¹) Dalloz, *Nouveau code civil annoté*, IV, art. 2213, No. 28 urm.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1270, p. 120 (ed. a 2-a). — O poprire poate însă aveà de obiect o creanţă eventuală. Vezi *suprà*, p. 334.

Creanţă supusă unei condiţii rezolutorii. (³) Baudry et Loynes, *loco cit.* — Creditorul a cărui creanţă este supusă unei condiţii rezolutorii, poate însă, în baza acestei creanţe, să provoace o urmărire, fie mobiliară, fie imobiliară. Baudry et Loynes, *loco cit.*

(⁴) „Considerând, zice Curtea de casaţie, că o creanţă atunci nu este certă, când existenţa ei este supusă unei condiţii, şi nu este lichidă când cotitatea ei nu este imediat determinată". Bult. S-a I-a, 1872, consid. dela p. 162. — Când o urmărire s'a început în virtutea unei hotărîri judecătoreşti executorii, Creanţă exigibilă.

3⁰ *Creanţa trebue să fie exigibilă*, căci art. 1023 C. civ. se opune ca o creanţă neexigibilă să fie adusă la îndeplinire (¹).

Creanţa trebue să fie certă şi lichidă în momentul urmărirei (²).

4⁰ In fine, creanţa în baza căreia se face urmărirea trebue, în principiu, să fie necontestată (³).

Sancţiunea regulelor de mai sus.

Sancţiunea regulelor de mai sus consistă în nulitatea urmărirei şi condamnarea creditorului urmăritor la daune-interese (⁴).

Art. 1832 § 2 C. civ. şi 378 § 2 Pr. civ.

Art. 1832 § 2, prevăzând cazul când o creanţă lichidă, adecă certă în privinţa existenţei ei şi determinată încât priveşte obiectul ei, nu este lichidată, adecă evaluată în bani, dispune că urmărirea este validă, însă că adjudecarea nu va puteà să aibă loc decât în urma lichidărei sau evaluărei ei. Art. 378 § 2 Pr. civ. dispune, de asemenea, că de câteori datoria consistă în sume nelămurite (nelichide), adjudecarea se va amână până mai întâi se va face lichidarea (⁵).

Titlu executor.

In fine, art. 1832 mai cere încă, pentru ca urmărirea să poată aveà loc, ca titlul în virtutea cărui ea se face să fie autentic şi executor (⁶).

---

care prevede o sumă certă şi lichidă, plata parţială a creanţei nu este de natură a-i ridicà caracterul său de certitudine şi lichiditate. Cas. rom. Bult. S-a II-a, 1881, p. 550.

Existenţa unui pact comisor.

(¹) Dacă, în contractul de ipotecă, s'a stipulat un pact comisor, adecă exigibilitatea creanţei pentru cazul când debitorul nu va plătì procentele la timp, obligaţia va deveni exigibilă, înainte de termenul stipulat, prin neplata procentelor. Cpr. Cas. rom. Bult. S-a II, 1882, p. 586. Vezi *suprà*, pag. 626, nota 2.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677, p. 890 (ed. a 3-a).

(³) Vezi Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1272, p. 123 (ed. a 2-a).

(⁴) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2677, *in fine*, p. 891; Garsonnet, *op. cit.*, IV, 1269, p. 119; Boitard, Colmet-Daage et Glasson, *Leçons de procédure civile*, II, 806 (ed. a 15-a); Cas. fr. D. P. 82. 1. 161; Sirey, 82. 1. 105.

(⁵) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2678; Cas. rom. S-a I, Bult. 1872, consid. dela p. 162.

(⁶) „Considerând, zice Curtea de casaţie, că titlul executor este acela care emană dela o autoritate având putere de a imprimà actelor sale forţa executorie, învestit fiind cu formele prescrise de lege, care-i dau autoritatea legală“. Cas. rom. Bult. S-a I, 1872, consid. dela p. 162. — Deciziile camerei de punere sub acuzare nu au deci caracterul unui titlu executor, Art. 1171 urm. C. civil.

Actele autentice, fiind executorii, pot fi învestite cu formula executorie (art. 1171—1173 C. civ.), pe când actele sub semnătură prevată nu au niciodată putere executorie, și creditorul care are un asemenea act, este obligat, spre a puteà procede la urmărire, să dobândească mai întâi o hotărîre de condamnare care, după ce va fi definitivă, să fie învestită cu formula executorie (¹).

Urmărirea în baza unei sentințe învestită cu formula executorie.

Urmărirea imobiliară, ca și acea mobiliară, poate deci fi făcută în baza unei hotărîri judecătorești, remasă definitivă și învestită cu formula executorie (373, 375, 378 Pr. civ.) (²), și chiar în baza unei hotărîri pronunțată cu executarea provizorie (art. 373, 378 Pr. civ). In acest din urmă caz, însă, adjudecarea nu poate aveà loc decât după ce sentința dată cu executarea provizorie a devenit definitivă și a dobândit autoritatea lucrului judecat. Acesta este sensul art. 1834 C. civil. Urmărirea va fi deci pusă în sus-

---

față de pretențiile părței civile. C. București, *Dreptul* din 1894 No. 73, p. 587.

(¹) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 393, p. 516.

Necesitatea formulei executorie.

(²) Formula executorie, fiind ordinul de executare dat prin delegație. tribunalului, constitue o condiție esențială pentru executarea atât a hotărîrilor cât și a actelor autentice. Cas. rom. Bult. S-a civilă 1868, p. 362. — Din cele mai sus expuse rezultă că tribunalul comite un exces de putere, când încuviințează o urmărire în temeiul unui act neinvestit cu formula executorie, deși titlul în chestiune erà confecționat sub legile vechi, dacă urmărirea se face sub legea nouă. Cas. rom. Bult. S-a civilă, anul 1869, p. 196.

Sub legea veche nu există formula executorie.

Vom observà, cu această ocazie, că hotărîrile pronunțate sub legea veche, erau executorii prin ele însele. fără a fi învestite cu formula executorie. această formulă fiind o inovație a legei actuale. Cas. rom. Bult. 1899, p. 992. Vezi tom. VII al Coment. noastre. p. 484, nota 1.

Urmăririle făcute de către Credit.

S'a decis însă că, în urmăririle imobiliare făcute de Creditul fonciar, după legea sa specială, nu este nevoe ca actele de ipotecă, în baza cărora se face urmărirea, să fie investite cu formula executorie. această formalitate fiind înlocuită prin încheierea tribunalului pentru scoaterea imobilului în vânzare (art. 61 L. Creditului fonciar). Cas. rom. Bult. 1902, p. 500; *Dreptul* din 1902, No. 40, p. 321 și *Cr. judiciar* din 1902, No. 38 (cu nota d-lui Stanislas Ciboski în sens contrar). — Vezi însă Gr. Vulturescu (*Dreptul* din 1902, No. 42), care aprobă această decizie. Amicul nostru, d-l Gr. Vulturescu, este însă în specie recuzabil, fiind avocat al Creditului, deci parte interesată.

pensie până când hotărîrea dată cu executarea provizorie a dobândi autoritatea lucrului judecat (1).

Cesionarul folosindu-se, în principiu, de toate drepturile cedentului, poate să urmărească imobilele debitorului cedat, când cedentul i-a transmis un titlu autentic şi executor, şi aceasta chiar dacă actul de cesiune nu este autentic (2).

Art. 1833. Cesionarul nu poate însă urmări exproprierea debitorului decât după ce titlul cedat i-a fost notificat conform art. 1393 C. civil (3), sau după ce acesta a acceptat cesiunea printr'un act autentic (art. 1393 § 2) şi, după unii, chiar printr'un act sub semnătură privată (4).

In orice caz, notificarea cesiunei cerută de art. 1833 C. civil nu are nevoe de a precedà comandamentul preabil, fiind suficient ca ea să fie comunicată odată cu acest comandament (5).

Persoanele contra cărora se îndreaptează urmărirea imobiliară.

Orice urmărire şi, în special, urmărirea imobiliară, se îndreptează în contra acelor persoane obligate la plata datoriei în calitate de debitori principali sau de fidejusori, şi contra reprezentanţilor lor universali sau cu titlu universal (¹).

---

(1) Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2688, p. 898 (ed. a 3-a); Guillouard, *Idem*, IV, 2201; P. Pont, *Idem*, II, 54; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 467, 468 (ed. a 4-a), etc.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2694; Guillouard, *Idem*, IV, 2203; Thézard, *Idem*, 393; P. Pont, *Idem*, II, 59; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, p. 102, nota 22 (ed. a 2-a); T. Huc, XIV, 264.— *Contrà:* Grenier, *Tr. des hypothèques*, II, 483, p. 251 (ed. belg. din 1833). Cpr. Colmet de Santerre, IX, 210.

(3) Cpr. Cas. rom. Bult. 1888, p. 552.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2695; Guillouard, *Idem*, IV, 2204; T. Huc, XIV, 264; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1260, p. 102, text şi nota 25 (ed. a 2-a); Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 468, nota 48; Duranton, XXI, 48.— *Contrà:* P. Pont, *op. cit. (Expropr. forcée)*, II, 58. Thézard, *Idem*, 393, p. 516; Colmet de Santerre, IX, 210; Grenier, *Hypothèques*, II, 483, p. 252 (ed. belg. din 1833).

(5) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 3696; Guillouard, *Idem*, IV, 2204; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 468, nota 47; Duranton XXI, 49; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1260, p. 102, 103 (ed. a 2-a). Dalloz, *Nouveau C. civil annoté*, IV, art. 2214, No. 27, etc.

Urmărirea unei oblig. conjuncte sau solidare.

Prin aplicarea principiilor de mai sus, executarea unei obligaţii conjuncte va fi urmărită contra fiecăruia din debitori, pentru partea sa. Dacă obligaţia este solidară, comandamentul făcut unuia din debitori va folosì celorlalţi, însă se va procede la atâtea urmăriri câte patrimonii deosebite sunt (²).

Urmărirea îndreptată contra unui incapabil. Minor sub tutelă.

Dacă debitorul, care urmează a fi expropriat, este incapabil, urmărirea va fi îndreptată contra reprezentantului său legal, de exemplu: contra tutorului, dacă este vorba de un minor sau interzis, fără ca tutorul să aibă nevoe de a fi autorizat de consiliul de familie (argument *a contrario* din art. 408) (³).

Minor emancipat, etc.

Dacă este vorba de un minor emancipat sau de un individ pus sub consiliul judiciar, urmărirea va fi îndreptată contra minorului asistat de curatorul său, sau contra risipitorului ori acelui slab de minte, asistat de consiliul său (⁴).

Femee măritată.

Dacă debitorul este o femee măritată, chestiunea, în lipsă de text (⁵), va fi rezolvată după principiile generale.

(¹) Vezi însă, în privinţa moştenitorilor, formalitatea prevăzută de art. 397, 398 Pr. civ., arătată *suprà*, p. 753.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2669; T. Huc, XIV, 251, p. 312. — Vezi însă Chauveau-Carré, *Lois de la procéd. civile*, V, partea I-a, *Quest.* 2198, p. 413 (ed. a 5-a, 1880).

(³) Thézard, *op. cit.*, 390; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2702; Guillouard, *Idem*, IV, 2207; T. Huc, XIV, 249; etc. Cpr. Cas. rom. Bult. 1904, p. 1799. Vezi şi tom. II al Coment. noastre, p. 750. Tutorul are însă nevoe de autorizarea consiliului de familie spre a face o contestaţie la o urmărire imobiliară. Cas. rom. Bult. 1904, p. 827.

(⁴) Vezi Baudry et Loynes, III, 2702; Guillouard, *Idem*, IV, 2207; P. Pont, *Idem*, II (*Expropr. forcée*) 35; Thézard, *Idem*, 390, p. 512; T. Huc, XIV, 249; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 471; Duranton, XXI, 39. — Vezi însă Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1262, p. 105 (ed. a 2-a), după care urmărirea poate să fie îndreptată contra minorului emancipat sau risipitorului ori acelui slab de minte, fără a se pune în cauză pe curatorul sau consiliul acestor incapabili.

Eliminarea art. 2208 fr. din codul nostru.

(⁵) Art. 2208 din codul fr., care presupune cazul când debitorul urmărit este o femee măritată, a fost, în adevăr, eliminat de legiuitorul nostru, pentrucă acest text vorbeşte de regimul comunităţei legale care, în dreptul nostru, nu există.

Astfel, urmărirea unui imobil dotal va fi îndreptată atât contra femeei cât şi contra bărbatului, care va fi chemat spre a o autorizà de a stà în judecată (¹).

Cazul când imobilul urmărit este parafernal.

Dacă imobilul urmărit este parafernal, urmărirea se va îndreptà, contra femeei, însă chemarea bărbatului este iarăş necesară, spre a autorizà pe soţia sa. Creditorul va trebuì, şi într'un caz şi într'altul, să comunice actele de urmărire atât femeei cât şi bărbatului (²).

Statul, comunele, judeţele, etc.

In fine, vom observà că sunt persoane, a căror avere, fie mobilă, fie imobilă, nu poate fi urmărită. Acestea sunt: Statul, comunele, judeţele, etc. Datoriile acestor persoane morale de domeniu public nu pot fi plătite decât prin inscrierea unui credit în bugetele lor (³).

Tribunalul competent în materie de urmărire imobiliară.

Art. 495 Pr. civ.

In principiu, tribunalul comepetent în materie de urmărire imobiliară este acel al situaţiunei imobilului, dacă părţile n'au derogat dela această regulă printr'o anume convenţie (art. 495 Pr. civ. (⁴).

Consulii străini.

S'a decis, cu drept cuvânt, că consulii străini nu sunt în drept a efectuà vânzarea unui imobil situat în ţară, chiar când acest imobil ar fi proprietatea unui supus străin (⁵).

(¹) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 216, text şi nota 3.— S'a decis însă, că, în urmăririle silite, femeea se consideră ca autorizată când se comunică bărbatului actele de procedură. Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 745, nota 2 şi tom. VIII, p. 394, nota 2, cum şi autorităţile citate acolo.

(²) Vezi tom. VIII suscitat, p. 216. Cpr. Cas. rom. Bult. 1882, consid. dela p. 839 şi *Dreptul* din 1882, No. 63, p. 511.

(³) Vezi *suprà*, p. 337. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2705.

(⁴) Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1890, No. 70; Cas. rom. Bult. S-a II, anul 1876, p. 206.

(⁵) Trib. Dolj, *Dreptul* din 1889, No. 78.— S'a mai decis că vânzarea unei păduri făcută prin licitaţie la un consulat străin, nu poate fi presupusă a fi făcută în ţară străină, de oarece principiul exteritorialităţei, care este o ficţiune relativă la persoana reprezentanţilor puterilor străine, nu poate fi aplicat unor acte judecătoreşti, ce în realitate s'au petrecut într'o ţară, ca să fie considerate ca făcute în altă ţară. Cas. rom. Bult. S-a I, anul 1880, p. 116.

Aceasta este atât de evident, încât nici nu ne putem închipuì cum s'a putut vreodată susţine contrariul.

Determinarea atribuţiilor consulilor. Şi fiindcă vorbim de consuli, vom menţionà o decizie recentă a Curţei din Iaşi, care hotăreşte că, după principiile dreptului internaţional, atribuţiile consulilor sunt determinate de tratate sau de principiul reciprocităţei şi de dreptul comun al naţiunilor (¹).

Imobile situate în mai multe districte. Dacă există mai multe imobile situate în diferite districte, vor existà atâtea urmăriri deosebite şi succesive câte districte vor fi (²).

Art. 1829 § 1. Această regulă sufere însă excepţie atunci când imobilele debitorului, cu toate că sunt situate în diferite districte, fac parte din una şi aceeaş exploatare. Atunci creditorul poate să le cuprindă pe toate în aceeaş urmărire (art. 1829 § 1), iar debitorul poate să ceară ca ele să fie cuprinse în aceeaş urmărire (³).

Formele urmărirei imobiliare.

Art. 1836.— Orice urmărire de expropriaţiune trebue să fie precedată de o somaţiune de plată, făcută din partea creditorului, debitorului în persoană, sau mandatarului său. (Art. 387, 496 urm. Pr. civ. Art. 2217 C. fr).

Art. 1836 C. civ. 496 Pr. civ. Orice urmărire imobiliară trebue să fie precedată de un comandament prealabil, făcut debitorului în persoană sau la domiciliu, prin mijlocirea unui agent judecătoresc, după procedura dreptului comun (art. 496 Pr. civ.) (⁴).

Nu se poate renunţà la comandamentul prealabil. Debitorul nu poate să renunţe la comandamentul ce trebue să preceadă orice urmărire imobilară: 1⁰ pentrucă comandamentul face parte din urmărire (⁵); 2⁰ pentrucă legea a îngrădit urmărirea imobiliară de multe formalităţi, în scopul ca debitorul să nu fie uşor expropriat, şi pentru ca el să poată găsì banii necesari la plata datoriilor sale (⁶).

(¹) C. Iaşi, *Dreptul* din 1910, No. 2, p. 11 urm.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2706.

(³) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2707.

(⁴) Vezi *suprà*, p. 674.

(⁵) „Orice urmărire a unui imobil *va începe printr'un comandament* . . . , etc", zice art. 496 Pr. civ.

(⁶) Vezi tom. I al Coment. noastre, p. 235 (ed. a 2-a).

Cazul când s'a urmărit mai mult decât se datoreà.

Creditorul nu poate să recurgă la formele exproprierei decât pentru a dobândì suma ce i se datorește. Urmărirea n'ar puteà însă fi anulată pentru motivul că ar fi fost exercitată pentru o sumă mai mare decât acea datorită, deși soluția contrară erà admisă în dreptul roman (¹).

Iată, în adevăr, cum se exprimă art. 1835 din codul civil.

Art. 1835.— Urmăririle nu pot fi anulate sub pretext că creditorul ar fi început a cere urmărirea pentru o sumă mai mare decât ceeace este datorită. (Art. 2216 C. fr).

„Considerând, zice cu drept cuvânt Curtea de casație, că, după art. 1835 C. civil, o urmărire nu poate fi anulată pentru singurul cuvânt că creditorul a cerut o urmărire pentru o sumă mai mare decât aceea ce, în realitate, aveà să ia dela debitor, de oarece este destul să se justifice existența unei datorii pentru ca urmărirea să aibă toate efectele ei, rămânând ca, în privința cuantumului sumei datorite, să se reguleze în urmă la facerea tabloului și distribuirea prețului eșit“ (²).

Imobilele cari pot fi urmărite.

Imobilele cari pot fi urmărite sunt:

1⁰ Acele prin natura lor și accesoriile lor considerate ca imobile, adecă imobilele prin destinație.

Urmăr. imobilelor prin destinație.

Aceste din urmă vor fi însă urmărite odată cu imobilele prin natură, căci îndată ce ele sunt deosebite de fondul al cărui accesoriu sunt, ele își reiau calitatea lor de lucruri mobile (³).

2⁰ Uzufructul asupra imobilelor (art. 1750 § 2 și 1824, 2⁰). Acest uzufruct trecând la adjudecatar cu toate calitățile sale, se va stinge odată cu moartea uzufructuarului expropriat, iar nu cu acea a adjudecatarului (⁴). Acestea sunt

---

(¹) Instit. Justinian, *De actionibus*, IV, 6, § 33 și L. unică, Cod, *De plus petitionibus*, 3, 10.

(²) Cas. rom. Bult. S-a II, 1878, p. 154. Vezi și Cas. rom. Bult. S-a I, 1895, p. 1434.

(³) Incât privește ipotecarea imobilelor prin destinație, vezi *suprà*, p. 560, text și nota 3.

(⁴) Cpr. Mourlon, III, 1734. Incât privește ipotecarea uzufructului imobiliar, vezi *suprà*, p. 561.

Incât privește uzufructul legal al părintelui și al bărbalucrurile imobiliare ce pot fi urmărite. Enumerarea legei fiind limitativă, trebue să decidem că nu pot fi urmărite:

Uzul şi abitaţia.

1^0 Dreptul de uz şi de abitaţie, cari sunt inerente persoanei titularului lor (art. 571, 573) (1).

Servituţile active.

2^0 Servituţile active, cari nu au o existenţă proprie şi independentă de fondul la care sunt alipite (2).

Acţiunile imobiliare. Controversă.

3^0 Acţiunile imobiliare, precum ar fi, de exemplu, exerciţiul pactului de răscumpărare cu privire la un imobil: acţiunea în revendicare a unui imobil, etc. Aceste acţiuni se exercită de creditori în numele debitorului lor, conform art. 974, şi ei urmăresc, dacă izbutesc, imobilul reintrat în patrimoniul debitorului lor (3).

---

tului căsătorit sub regimul dotal, se admite, în genere, că veniturile cari constituesc acest uzufruct nu pot fi urmărite de creditorii personali ai părintelui sau ai bărbatului uzufructuar, atunci când ele n'ar fi suficiente la îndeplinirea sarcinilor impuse de lege şi, în asemenea împrejurări, instanţele de fond sunt în drept a determinà în mod suveran partea din veniturile ce poate fi urmărită de creditorii tatălui sau ai bărbatului. Vezi tom. II al Coment. noastre. p. 517, 518 (ed. a 2-a) şi tom. VIII, p. 229 şi 255. Cpr. Trib. Iaşi şi Vaslui, *Dreptul* din 1908, No. 8 şi din 1911, No. 7 (această din urmă sentinţă cu observ. d-lui Siliu Rădulescu). Vezi şi *suprà*, p. 337.

Ipotec. uzufr. legal.

Incât priveşte ipotecarea uzufructului legal al părintelui şi al bărbatului căsătorit sub regimul dotal, vezi *suprà*, p. 563.

(1) Vezi însă excepţia admisă de legiuitorul nostru prin art. 572 § 2 C. civ.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2632, p. 852 (ed. a 3-a); Mourlon, III, 1734; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 460 (ed. a 4-a). Când fondul este urmărit, el se vinde însă cu toate calităţile sale utile, prin urmare, cu toate servituţile active. *Servitus ambulat cum dominio.* Mourlon, *loco cit.* Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre. p. 610 şi tom. IX, p. 40. Incât priveşte ipotecarea servituţilor active odată cu ipotecarea fondului dominant, vezi *suprà*, p. 564.

(3) Mourlon, III, 1734; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 460 (ed. a 4-a); Colmet de Santerre, IX, 199 *bis*; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2633; Guillouard, *Idem*, IV, 2169; T. Huc, XIV, 239; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1492, p. 529 (ed. a 2-a); Cas. fr. D. P. 50. 1. 262; Sirey, 51. 1. 63, etc. — *Contrà:* Duranton, XXI, 7; Pigeau, *Pr. civile*, II, p. 207 urm.

Incât priveşte imposibilitatea de a se ipotecà acţiunile imobiliare, vezi *suprà*, p. 565.

Mărginirea principiului de mai sus.

Cu toată generalitatea textului art. 1829, după care creditorul poate să urmărească toate imobilele prin natură şi uzufructul asupra acestor imobile, cari aparţin debitorului său, acest principiu sufere mai multe excepţii.

Prima excepţie este relativă la urmărirea părţei indivize ce un comoştenitor are în imobilele moştenirei.

1° Urmărirea părţei indivize ce un comoştenitor are în imobilele unei moşteniri.

Art. 1825. — Cu toate acestea, partea neindiviză a unui coerede în imobilele unei succesiuni nu poate fi pusă în vânzare (1) de către creditorii săi *personali* (2), înaintea împărţelei sau a licitaţiunei ce pot provocà creditorii, dacă vor găsì de cuviinţă, sau în care au dreptul de a interveni. (Art. 728, 785, 786, 974 C. civ. Art. 494 Pr. civ. Art. 2205 C. fr.).

Art. 494 Pr. civ. — Creditorii personali ai unui asociat, nu vor puteà să urmărească şi să pună în vânzare partea devălmaşă a datornicului lor, în imobilele moştenirei sau societăţei. Ei vor trebuì mai întâiu să ceară împărţeala sau licitaţia imobilelor ce se află în devălmăşie.

Se poate însă vinde partea devălmaşă (indiviză), dacă câtimea ei este neîndoelnic stabilită şi lămurită (lichidă). (Art. 728, 785, 786, 974, 1825 C. civ). (3).

Partea indiviză a unui comoştenitor, a unui asociat (art. 494 Pr. civ.) şi a oricărui comunist în genere (4), nu poate fi urmărită, când nu este certă sau determinată, de către creditorii săi personali, înaintea împărțelei sau licitărei imobilului (¹).

---

(1) Sau mai bine zis: *nu poate fi urmărită.* Cpr. Mourlon, III, 1736; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2637; P. Pont, *Expropr. forcée (Privil. et hypothèques)*, II, 7, etc.

(2) Creditorii *personali ai comoştenitorului*, sunt în specie, opuşi *creditorilor defunctului*, cari sunt creditori ai tuturor moştenitorilor. Aceşti din urmă pot, deci, urmărì partea indiviză a unui imobil. P. Pont, *op. cit.*, 10, p. 675 (ed. a 3-a); Berriat St. Prix, *Notes élément. sur le code civil*, III, p. 757, No. 9025; T. Huc, XIV, 241; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2640. Cpr. C. Dijon, Sirey, 1905. 2. 49, etc.

(3) Vezi asupra art. 1825 C. civ. şi 494 Pr. civ., N. Luca, *Execut. silită asupra bunurilor nemişcătoare*, operă precedată de prefaţa noastră (Bucureşti, 1905), p. 70 urm.

(4) Vezi tom. IX al Coment. noastre, p. 544, 545. Vezi şi Em. Dan, *Codul de procedură civilă adnotat*, art. 494, p. 585, No. 1

Art. 785 și 974. Dacă debitorul întârzie a cere împărțeala sau licitația, creditorii vor puteà s'o provoace ei înșiși, în baza art. 974 (²), putând, în orice caz, să intervie la împărțeala cerută de debitorul lor, pentru ca ea să nu se facă cu viclenie în vătămarea drepturilor lor (art. 785 C. civ.).

Motivele art. 1835 C. civ. și 494 Pr. civ. Motivele restricției de mai sus nu sunt decât o consecință a dispoziției art. 786. In adevăr, adjudecatarul părței indivize a unui comoștenitor, asociat sau comunist, neputând să dobândească decât dreptul pe care îl aveà debitorul urmărit, acest drept va puteà fi redus la neant prin efectul împărțelei, de câteori imobilul va cădeà în lotul unui alt moștenitor sau comunist decât acel urmărit. In asemenea condiții, vânzarea părței indivize n'ar fi putut să se facă decât în condiții foarte dezavantajoase, întrucât nu se poate ștì de mai înainte dacă imobilele urmărite de creditor vor face parte din lotul debitorului său. Iată pentru ce legea nu puteà să permită vânzarea părței indivize ce debitorul ar fi avut într'o moștenire sau comunitate (³).

---

urm.; I. N. Cesărescu, *Cr. judiciar* din 1900, No. 9, p. 65 urm.; Planiol, II, 197; T. Huc, XIV, 241 *bis;* Trib. Putna, *Cr. judiciar* din 1909, No. 60, p. 488 (motive), etc.

(¹) Cpr. Cas. rom. și Trib. Ilfov, Bult. 1901, pag. 1226 și 1228; *Dreptul* din 1908, No. 4. — S'a decis însă că venitul aferent fiecărui moștenitor din venitul total, fiind de natură fungibilă și putându-se deosebì, poate fi urmărit de creditorii săi personali, fiindcă niciun text de lege nu oprește aceasta și fiindcă, în specie, lipsește rațiunea art. 1825 C. civil și 494 Pr. civ. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1908, No. 9, p. 70.

(²) Vezi tom. V al Coment. noastre. p. 200, text și nota 3. Cpr. Mourlon, III, 1736; Planiol, II, 197, etc.

(³) Cpr. Cas. rom. Bult. 1904, p. 88 și p. 1222, 1223; Baudry et Loynes, *op. cit.* III, 2636, *in fine;* Planiol, II, 197; T. Huc, XIV, 241, *in fine*, etc. — In Franța se mai invoacă încă un motiv, și anume: art. 841, care consacră ceeace se numește *retractul succesoral.* Cpr. Mourlon, III, 1736. In adevăr, în Franța, de câteori partea indiviză a fost cumpărată, coerezii moștenitorului expropriat pot să exercite retractul succesoral, în baza art. 841 C. francez. Retractul succesoral, nefiind admis de legiuitorul nostru, pentru rațiuni economice foarte serioase

Retractul succesoral.

Art. 494 Pr. civ.

Dar, dacă art. 1825 C. civil se aplică, după cum am văzut, la orice comunitate, de câteori există o masă de bunuri comună, el nu se aplică însă de câteori este vorba de o indiviziune cu titlu particular, care nu are de obiect decât un singur imobil. Această chestiune nu mai este astăzi controversată la noi ca în Franţa (1), căci după art. 494 Pr. civ., a cărui redacţie a fost modificată prin revizuirea procedurei civile dela 1900, de câteori indiviziunea nu există decât în privinţa unui singur imobil, şi când partea indiviză a fiecărui proprietar a acelui imobil este determinată, creditorul este în drept a urmărì partea indiviză pentru achitarea sumei ce-i datoreşte unul din aceşti coproprietari, fără a provocà mai întâiu eşirea din indiviziune. Acest lucru este atât de adevărat, încât tot în acest sens erà fixată jurisprudenţa şi înainte de modificarea art. 494 Pr. civ. (2).

(vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 848, 849, text şi nota 3), acest motiv nu mai poate fi invocat în legislaţia noastră. Retractul succesoral a mai fost, cu drept cuvânt, eliminat atât din codul italian cât şi din acel german. Vezi tom. VIII suscitat, p. 843, nota 4 şi 848, nota 2.

Retr. de indivizie.

Un alt retract, pe care legea noastră l-a desfiinţat, de asemenea, este retractul de indiviziune (art. 1404 C. fr.).

Retractul litigios.

Pentru a fi logic până la capăt, legiuitorul nostru trebueà însă să desfiinţeze şi retractul litigios (art. 1402), căci motivele cari au făcut să dispară retractul succesoral şi acel de indiviziune, se opun şi la existenţa retractului litigios. Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 849.

(1) Cpr. Cas. rom. (25 Fevr. 1911), *Rev. Jurisprudenţa* din 1911, No. 15, p. 230.

(2) Vezi autorităţile citate în tom. IX al Coment. noastre, p. 545, nota 2, precum şi Em. Dan, *op. cit.*, p. 585, 586, No. 5.— S'a decis însă că, deşì prin § 2 al art. 494 Pr. civ., se recunoaşte creditorului dreptul de a urmărì partea indiviză a debitorului său în imobilul succesiunei sau societăţei, în cazul când câtimea acestei părţi este stabilită în mod neîndoelnic şi lămurită (lichidă), pentrucă deşi, în asemenea caz, nu mai există consideraţiile care motivează regula din primul § al citatului text, totuşi prin această dispoziţie nu se ridică dreptul ca şi în acest caz, dacă are interes, creditorul să poată cere în mod prealabil împărţeala, în scopul de a se individualizà partea din imobile cuvenită debitorului său, spre a o pune în vânzare, de oarece nicio dispoziţie a legei nu-i ridică acest drept, ci, din contra, el îi este formal recunoscut prin art. 974 C. civ. Cas. rom. Bult. 1903, p. 360, 361.

Lucruri mobile. Controversă.

Art. 1825 C. civil şi 494 Pr. civ. nu se aplică, de asemenea, după unii, la obiectele mobile cari fac parte dintr'o masă indiviză, pentrucă aceste texte vorbesc numai de imobile (¹).

Poprire

Aceste texte nu se aplică nici la popriri, de oarece poprirea nu este o vânzare sau o urmărire propriu zisă, ci mai mult o măsură de conservare (²). Or, este admis fără contestaţie, că creditorul poate luà măsuri de conservare în privinţa averei indivize, pe care el nu poate s'o urmărească decât provocând împărţeala (³).

Creditul fonciar.

In fine, s'a decis că, în baza clauzei că creanţa Creditului fonciar este indivizibilă şi poate fi reclamată în totalitatea ei dela fiecare moştenitor, clauză pe care Creditul o pune de obiceiu în contractele sale, acesta poate să urmărească imobilul ipotecat numai în persoana moştenitorului care l-ar deţine singur (⁴).

2º Urmărirea imobilelor unui minor sau unui interzis.

Art. 1826. — Imobilele unui minor, chiar emancipat, sau ale unui interzis, nu pot fi puse în vânzare înaintea mobilelor sale. (Art. 342, 421 urm., 454, 462 urm., 472 urm., 1794, 1827 C. civ. Art. 2206 C. fr.) (⁵).

Art. 1827. — Discuţiunea prealabilă a mobilelor nu este cerută la expropriaţiunea imobilelor posedate în indiviz de către un major şi un minor, sau interzis, dacă datoria le este comună; de asemenea, discuţiunea nu se cere nici în cazul când urmăririle au fost începute în contra unui major, sau înaintea pronunţărei interdicţiunei. (Art. 1826 C. civ. Art. 2207 C. fr.).

Dr. roman.

Altă dată un creditor nu puteà să urmărească imobilele debitorului său decât în urma discuţiunei mobilelor sale (⁶),

---

(¹) Vezi autorităţile citate *pro* şi *contra* în tom. IX al Coment. noastre, p. 545, nota 3. Cpr. C. Bucureşti, şi Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1901, No. 85 şi din 1908, No. 4.

(²) Cas. rom. Bult. 1895, p. 1029.

(³) Trib. Ilfov şi C. Bucureşti, *Dreptul* din 1901, No. 85 şi din 1908, N. 9; *Cr. judiciar* din 1907, No. 70, p. 558.

(⁴) C. Bucureşti, *Dreptul* din 1903, No. 30, p. 249.

(⁵) Cpr. L. 5 § 9, Dig., *De rebus eorum qui sub tutelâ vel curâ sunt*, 27, 9; Pothier, *Tr. de la procédure civile*, X, 537.

(⁶) L. 15 § 2, Dig., *De re judicata*, 42, 1. Cpr. Pothier, *Pr. civile*, X, 536, p. 246 (ed. Bugnet).

dispoziţie care a fost desfiinţată, după cum ne atestă Pothier *(Pr. civ.*, X, 537), la 1539 prin art. 74 al ordonanţei din Villers-Cotterets.

Dr. vechiu fr.

Dreptul vechiu francez admiţând însă o excepţie în privinţa minorilor, după cum ne atestă tot Pothier *(loco cit.*, X, 537), această excepţie a trecut în codul francez şi de acolo în dreptul nostru, ea fiind întinsă şi la interzişi, cari, în dreptul actual, sunt puşi pe aceeaş treaptă cu minorii (art. 454).

Cazul când debitorul este major.

Aşa dar, în privinţa debitorilor majori, creditorul nu mai este astăzi obligat a discutà mai întâiu averea mobilă a debitorului său, înainte de a urmărì imobilele sale, după cum dispune anume art. 2078 din codul italian (¹).

Minori şi interzişi.

Dacă este însă vorba de minori emancipaţi sau neemancipaţi, ori de interzişi, fie legalmente, fie judecătoreşte *(lex non distinguit)* (²), creditorul va trebuì mai întâiu să urmărească mobilele sale, şi numai la caz de insuficienţă, imobilele sale (art. 1826). Această regulă se întemeiază pe vechia maximă, care nu se mai potriveşte cu starea economică de astăzi: *res mobilis, res vilis.*

Neaplic. art. 1826 la alţi incapabili.

Regula edictată de art. 1826, fiind o derogare dela dreptul comun, este, ca toate excepţiile, de cea mai strictă interpretare; de unde rezultă că ea nu poate fi aplicată la

---

C. italian. Art. 2078, 2079.

(¹) Iată cum se exprimă acest text: *„Il creditore, per procedere all' esecuzione sopra gli immobili, non è tenuto ad esecutere prima i beni mobili del suo debitore"*. — Acest cod mai dispune încă, prin art. 2079, că actele de executare asupra bunurilor dotale trebue să fie făcute în contradictor cu bărbatul şi femeea *(in contraddittorio del marito e della moglie);* de unde s'a tras concluzia în Italia, că pezenţa bărbatului la judecată nu mai este necesară când este vorba de o executare asupra bunurilor parafernale ale femeei. (C. de apel din Genova, 21 Martie 1905, *Il Foro italiano di Roma*, 1905, 1. pag. 1063).

(²) T. Huc, XIV, 247; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2647; Guillouard, *Idem*, IV, 2191, etc. — *Contră:* Thomine-Desmazures, *Comment. sur le code de procéd. civile*, II, p. 196 (Caen, 1832). Art. 1826 nu se aplică însă în caz când debitorul nu erà încă interzis în momentul urmăririi, chiar dacă cauza interdicţiei existà atunci şi erà de notorietate publică. Trib. Rethel, D. P. 1907. 2. 199 şi *Cr. judiciar* din 1908, No. 10, p. 80 (cu observ. noastră).

alţi incapabili (1), de exemplu: comunelor (2). Asupra acestui punct nu încape nicio îndoială.

In privinţa minorilor şi interzişilor, mobilele, a căror discuţie prealabilă este impusă, cuprinde toate mobilele în genere, afară de acele care nu pot fi urmărite (3), deci şi creanţele, care sunt mobile prin determinaţia legei (4).

Creanţele minorilor. Prin urmare, creanţele ce ar aveà minorul sau interzisul vor fi discutate înainte de urmărirea imobilelor sale (5).

Nulit. urmărirei. Sancţiunea acestei regule este nulitatea urmărirei (6).

Art. 1827. Regula excepţională şi proteguitoare, edictată de art. 1826 sufere excepţie în două cazuri, şi anume: 1⁰ când imobilul este indiviz între un major şi un minor sau un interzis, şi când datoria le este comună; 2⁰ când urmărirea începută contra unui major este continuată contra moştenitorilor săi minori, sau chiar contra majorului, interzis mai în urmă legalmente sau judecătoreşte (art. 1827).

In aceste două cazuri, precum şi în acela în care s'ar dovedì că mobilele minorului sunt insuficiente pentru dezinteresarea creditorului urmăritor, acest din urmă n'ar mai fi obligat a discutà mobilele debitorului înainte de a urmărì imobilele acestui din urmă (7).

3⁰ Urmărirea imobilelor ipotecate înaintea celor neipotecate.

Art. 1828 (8). — Creditorul nu poate urmărì vânzarea imobilelor cari nu-i sunt ipotecate, decât la cazul când acele ce-i sunt ipotecate nu ajung spre plata creanței sale. (Art. 2209 C. fr.) (¹).

---

(1) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2647 *bis*.

(2) Vezi D. P. 98. 2. p. 272, *ad notam*.

(3) In privinţa lucrurilor cari, în genere, nu pot fi urmărite, vezi *suprà*, p. 334 urm.

(4) Vezi tom. III, partea I, al Coment. noastre, p. 190, 191 (ed. a 2-a).

(5) P. Pont, *Expropr. forcée*, 15, p. 679; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2650; Guillouard, *Idem*, IV, 2191; T. Huc. XIV. 247, p. 309; Duranton, XXI, 18; D. P. 1903. 1. p. 539, nota *ab initio*, etc.

(6) Planiol, II, 198.

(7) Cpr. P. Pont, *op. cit.*, 16, p. 679; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2651; Guillouard, *Idem*, IV, 2191; T. Huc. XIV, 247; Duranton, XXI, 19; Garsonnet, *Pr. civ.*, IV, § 1497, p. 539 (ed. a 2-a). Cpr. Cas. fr. Sirey, 1903. 1. 185 (cu nota lui Tissier); D. P. 1903. 1. 539, etc.

(8) A se vedeà asupra acestui text, pe lângă autorii obişnuit ci-

Art. 1824, pe care l-am explicat *suprà*, p. 751 urm. autoriză pe creditori a urmărì toate imobilele debitorului lor, pentru a dobândi plata sumelor ce li se datorește. Această regulă modificată prin art. 1825—1827, mai primește o nouă modificare în cazul prevăzut de art. 1828.

Art. 1828. Critica acestui text.

După acest text, împrumutat dela dreptul roman (²), creditorul nu poate urmărì imobilele debitorului său neipotecate, decât dacă acele ce-i sunt ipotecate nu ajung la plata creanței sale. Legea a considerat că, prin primirea unei ipoteci speciale, creditorul și-a mărginit el însuși în mod tacit dreptul său de urmărire. Acest motiv, pe care l-a dat tribunul Lahary în discursul său pronunțat înaintea Corpului legislativ, este însă cu totul insuficient, pentrucă pe de oparte, renunțările nu se presupun, iar pe de alta, nu este de admis ca creditorul, care a cerut o ipotecă dela debitorul său, să fi înțeles a se pune într'o situație inferioară acelei pe care o au creditorii chirografari (³). Iată cum un autor critică acest text:

---

tați, articolul ce am publicat în *Dreptul* din 1902, No. 85. Mai vezi Alex. Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27, etc.

Dr. nostru anterior.

(¹) Cpr. L. 9, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28, citată textual mai la vale în nota 2. — „Creditorul nu este îngrădit numai asupra amanetului sau ipotecei ce are, *dacă acestea nu vor ajunge spre îndestularea pretenției sale*, zice art. 609 din codul Calimach (465 C. austriac modificat), ci poate să întindă dreptul său și asupra altor lucruri ale datornicului". — Codul Caragea are, în această privință, următoarea dispoziție: „Când împrumutătorului nu i se plătește deplin datoria din zălogul ce are, și alți împrumutători fără zălog nu mai sunt, atunci lipsa să i se împlinească din cealaltă avere a datornicului; iar de vor fi și alți împrumutători, să intre și el cu acea lipsă dimpreună cu aceia, și să-i se plătească ca unui de rând împrumutător".

(²) Vezi L. 9, Cod, *De distractione pignorum*, 8, 28, unde se zice: *„Quæ specialiter vobis obligata sunt, debitoribus detrectantibus solutionem, bona fide debitis, et solemniter vendere. Ita enim apparebit an ex pretio pignoris debito satisfieri possit. Quod si quid deerit, non prohibimini cætera etiam bona jure conventionis consequi"*.

(³) Vezi Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2654; P. Pont. *op. cit.*, 19, p. 680; T. Huc, XIV, 255. — Vezi însă Guillouard, *op. cit.*,

„Ressouvenir du droit romain et disposition vicieuse qui, pour les immeubles non grevés de privilège ou d'hypothèque, place, contre toute raison, le créancier privilégié ou hypothécaire dans une condition inférieure à celle du pur chirographaire..., etc.“ (1).

Aplic. art. 1828 și creditorilor privilegiați.

Oricum ar fi și oricare ar fi motivele acestui text inexplicabil, pe care toți autorii îl critică într'un glas, creditorul care are o ipotecă sau un privilegiu (2), nu poate urmărì imobilele debitorului său, neafectate ca gaj, decât atunci când imobilele afectate nu ajung la plata creanței sale, dacă el nu preferă să renunțe la privilegiul sau ipoteca sa și să rămâe un simplu creditor chirografar, în care caz el poate, de bună samă, să urmărească orice avere a debitorului său (3).

Nediscutarea imobilelor supuse privilegiului sau ipotecei.

Dacă creditorul nu renunță la privilegiul sau ipoteca sa, el se va conformà, în privința imobilelor, art. 1828, fără însă a discutà mai întâi imobilele supuse privilegiului sau ipotecei. Toți autorii recunosc, în adevăr, că art. 1828 este o dispoziție excepțională și, ca atare, de cea mai strictă interpretare. Legea necerând, în specie, *vânzarea* imobilelor ipotecate, debitorul nu se va puteà opune la urmărirea imobilelor neipotecate, dacă acele ipotecate sunt recunoscute ca insuficiente la plata creanței, tribunalele având o putere suverană de apreciere spre a decide în fapt chestia suficienței sau insuficienței imobilelor ipotecate (4).

IV, 2183; Planiol, II, 199, p. 74 (ed. a 5-a); Mourlon, III 1739; Alex. Capitolin. *Dreptul* din 1885, No. 5.

(1) Acollas, *Manuel de droit civil*, III, p. 836. nota 2 (ed. a 2-a).

(2) Știm, în adevăr, că privilegiile imobiliare nu sunt decât niște ipoteci privilegiate (art. 1745). Cpr. Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 464; P. Pont. *op. cit.*, II, 20; Guillouard, *Idem*, IV, 2184; Baudry et Loynes, *Idem*, III, 2658; T. Huc, XIV, 255; Garsonnet, *Pr. civile*, IV, § 1256, p. 88, 89, text și nota 17 (ed. a 2-a); Luca, *Executarea silită*, p. 104, etc.

(3) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2659; Thézard, *op. cit.*, 387; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont. *Idem*, II, *Expropr. forcée*, 21; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 464 (ed. a 4-a); Duranton, XXI, 24; Garsonnet, *op.* și *loco suprà cit.*, p. 89; T. Huc, XIV, 257, etc.

(4) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2655; Thézard, *Idem*, 387; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont, *Idem*, II, 19; Aubry et Rau, *loco cit.*, p. 465; T. Huc, XIV, 256; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1256, p. 90; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27; C. Bordeaux, *Pand. Period.* 86. 2. 277 și *La Loi*

Dovad. insuficienţei imobilelor ipotecate. Controversă.

Se naşte însă întrebarea: cine trebue să dovedească insuficienţa imobilelor ipotecate? Chestiunea este controversată: Unii impun această probă creditorului (1), iar alţii o impun debitorului, şi cu drept cuvânt, pentrucă el este acela care invoacă o situaţie excepţională, în care libertatea creditorului este restrânsă (2).

Conform părerei unui autor (3), această dovadă ar incumbà, după împrejurări, când unuia când altuia, ceeace, în orice caz, este inadmisibil.

Mijloacele de probă.

Insuficienţa imobilelor ipotecate sau supuse privilegiului poate fi dovedită prin toate mijloacele: mărturisirea debitorului, contracte de închiriere, expertiză, matricula rolului de contribuţii, certificate constatând sarcinile anterioare, cari există asupra imobilului urmărit, etc. (4).

Art. 1828 nu împedică o convenţie contrară a părţilor.

In orice caz, proibiţia art. 1828 nefiind de ordine publică, părţile pot foarte bine să convie că creditorul îşi rezervă dreptul de a urmări orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă, chiar înainte de a se îndestulà din imobilele ipotecate (5), iar violarea art. 1828 nu poate fi propusă pentru prima oară în Casaţie (6).

---

din 5 Mai 1887. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1904, No. 64 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 75; *Dreptul* din 1905, No. 19. Curtea din Bucureşti este deci greşită când pune în principiu că numai în caz de urmărirea imobilului ipotecat şi de neacoperirea întregei creanţe, se poate urmărì altă avere a debitorului. *Cr. judiciar* din 1901, No. 39. Cpr. în acelaş sens Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1889, No. 24; Judecăt. ocol. IV Bucureşti, *Cr. judiciar* din 1903, No. 45, etc.

(1) Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 464; Massé-Vergé, V, § 841, pag. 279, nota 14; Garsonnet, *op. cit.*, IV, § 1256, pag. 89, nota 22; Glasson, *Précis th. et pratique de procéd. civile*, II, p. 169 (ed. din 1902); Guillouard, *op. cit.*, IV, 2185; Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; C. Bordeaux, decizie citată p. 770, nota 4. Cpr. şi Cas. rom. Bult. S-a I, 1883, p. 255.

(2) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2656; T. Huc, XIV, 257; Duranton, XXI, 24; Luca, *Executarea silită*, p. 99 urm., etc.

(3) P. Pont, *op. cit.*, II, 19.

(4) Baudry et Loynes, III, 2655; Guillouard, *Idem*, IV, 2186; P. Pont, *Idem*, II, 19; Glasson, *op. cit.*, II, 169; Luca, *op. cit.*, p. 104, şi toţi autorii.

(5) Vezi Al. Capitolin, *Dreptul* din 1885, No. 5; Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1890, No. 70. Cpr. art. 2080 C. italian.

(6) Cas. rom. Bult. S-a II, 1892, p. 684.

Urmărirea averei mobile înainte de realizarea creanței ipotecare.

Am zis că art. 1828 este o dispoziție excepțională, și toți autorii o consideră, în adevăr, ca atare; de unde rezultă că creditorul poate, fără a renunță la ipoteca sau privilegiul său, să urmărească averea mobilă a debitorului său, înainte de a realiză creanța sa ipotecară. Jurisprudența noastră este constantă în această privință (¹). Această soluție este conformă adevăratelor principii de drept, pentrucă întregul patrimoniu al debitorului servește drept gaj creditorilor săi (art. 1718, 1719 C. civ.).

4° Cazul când există mai multe imobile situate în diferite districte, cari fac sau nu parte din aceeaş exploatare.

Art. 1829. — Vânzarea silită a bunurilor situate în diferite districte, nu poate fi provocată decât succesiv, afară de cazul când acele bunuri fac parte din una și aceeaș exploatațiune (art. 1830).

Vânzarea se urmărește înaintea tribunalului în circumscripția căruia se găsește centrul exploatațiunei, sau, în lipsa unui asemenea centru, partea bunurilor ce prezintă cel mai mare venit. (Art. 2210 C. fr.).

Art. 1830.—Dacă bunurile ipotecate creditorului și bunurile ce nu-i sunt ipotecate, sau bunurile situate în diferite districte fac parte din una și aceeaș exploatațiune, vânzarea unuia și altora se va urmărì la un loc, dacă o cere debitorul. (Art. 1311, 1813, 1829 C. civ. Art. 2211 C. fr.).

In principiu, creditorul care este în drept a urmărì toate imobilele debitorului său, sau mai multe din ele, poate să le urmărească de odată sau în mod separat, legea neimpunându-i în această privință nicio ordine determinată (²).

Exercițiul absolut al acestui drept poate însă uneori să fie dăunător debitorului, când imobilele ce urmează a fi urmărite sunt situate în mai multe județe, din cauză că creditorul trebue să se adreseze la mai multe tribunale (³).

(¹) Vezi în acest sens, Cas. rom. Bult. 1886, consid. dela p. 8 și *Dreptul* din 1886, No. 14; Bult. 1890, pag. 835, ultimul considerent, și *Dreptul* din 1890, No. 70; Bult. 1905, p. 1469 și 1685; C. București și Galați, *Dreptul* din 1901, No. 70; *Dreptul* din 1903, No. 33, p. 276; *Dreptul* din 1905, No. 63 și 77; M. Antonescu, *Dreptul* din 1886, No. 27, etc.

(²) Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2661; P. Pont, *Idem*, II, 22; Aubry et Rau, VIII, § 778, p. 465 (ed. a 4-a).

(³) In adevăr, tribunalul situațiunei imobilelor fiind singur competent în privința exproprierei lor, dacă părțile nu au de-

De aceea, legea apărând pe debitor, dispune, prin art. 1829, ca urmărirea imobilelor situate în diferite districte sau judeţe să nu poată fi făcută decât în mod succesiv, afară de cazul când ele ar face parte din una şi aceeaş exploatare.

Aşa dar, un creditor nu poate să urmărească deodată mai multe imobile ale debitorului său, situate în diferite judeţe, afară de cazul când ele ar face parte din aceeaş exploatare, ceeace lasă a se presupune că aceste imobile sunt situate în judeţe vecine.

In caz când diferitele imobile ale aceluiaş debitor fac parte din aceeaş exploatare, tribunalul competent este acel al principalei exploatări, sau a părţei bunurilor care este cea mai productivă.

In caz când, conform art. 1829, creditorul este obligat a-şi divide urmăririle sale, el poate să-şi aleagă judeţul unde voeşte să facă aceste urmăriri.

In fine, dacă creditorul nu urmăreşte toate imobilele debitorului său, fie pentrucă numai unele din ele îi sunt ipotecate, fie pentrucă aceste imobile sunt situate în diferite judeţe, debitorul este în drept a cere ca ele să fie cuprinse în aceeaş urmărire, când ele fac parte din aceeaş exploatare. Art. 1830.

Iată care este motivul acestei dispoziţii favorabile debitorului: legea considerând, cu drept cuvânt, că valoarea fondurilor este mărită prin faptul că sunt exploatate deodată, iar nu în mod separat, permite debitorului de a împedică împărţirea acestor fonduri în mai multe bucăţi. Motivele art. 1830.

5° Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajunge la plata sarcinilor ipotecare.

Art. 1831. — Dacă debitorul justifică prin contracte de arendă autentice, că venitul curat al imobilelor sale, pe timp de un an este deajuns pentru plata capitalului datoriei, dobânzilor şi cheltuelilor, şi dacă el dă delegaţiune creditorului de a percepe acel

---

rogat dela această regulă prin convenţia lor (art. 495 Pr. civ.), de câteori imobilele afectate ca garanţie sunt situate în diferite judeţe, fiecare tribunal din aceste judeţe trebue să fie sezisat cu urmărirea lor. Legea voind, în asemenea caz, să împuţineze cheltuelile, vine în favoarea debitorului, dispunând ca urmărirea imobilelor *situate în diferite judeţe* să nu se facă de odată, ci în mod succesiv. Legea nu face excepţie venit, tribunalul poate suspendà urmăririle, cari urmăriri pot însă fi continuate, dacă se prezintă vreun obstacol, sau vreo opoziţie la plata datoriei. (Art. 1101, 1132 urm., 1171, 1413 C. civ. Art. 502 Pr. civ. Art. 2212 C. fr.).

Art. 502 Pr. civ. — Dacă, după primirea comandamentului, datornicul dovedeşte înaintea tribunalului că venitul curat şi liber al nemişcătoarelor sale, pe timp de un an, este deajuns spre a plătì toată datoria, capete, dobânzi şi cheltueli, şi dacă el oferă sau deleagă aceste venituri creditorului, judecătoria va puteà suspendà urmărirea, rămânând a o reîncepe dacă alte pedici sau opoziţii s'ar ivì. (Art. 1831 C. civ. Art. 495 urm. Pr. civ. Art. 522 Pr. gen.) (1).

Modicitatea datoriei nu împedică, în genere, pe creditor de a urmărì imobilele debitorului său. Cu toate acestea legea permite judecătorilor de a suspendà urmărirea, de câteori debitorul justifică prin contracte de închiriere sau de arendare *autentice* (2), că venitul net şi curat al imobilelor sale, urmărite sau neurmărite *(lex non distinguit)* (3), pe timp de un an, ajunge la plata datoriei, capete, procente şi cheltueli, sub condiţia însă de a delegà pe creditor pentru perceperea acestui venit (4).

Contractele sub semnătură privată. Contractele sub semnătură privată, având chiar dată certă, ar fi deci insuficiente faţă cu textul imperativ şi limitativ al legei (5).

---

dela această regulă decât atunci când imobilele situate în mai multe judeţe vecine fac parte din aceeaş exploatare, în care caz nu se face decât o singură urmărire. Cpr. Boileux, *Comment. sur le C. Napoléon*, VII, p. 713, 714 (ed. a 6-a, 1866).

(1) Vezi asupra acestor texte, tom. VI al Coment. noastre. p. 505.

(2) Judecătorii au deci *facultatea* de a suspendà urmărirea, ei fiind suverani apreciatori ai împrejurărilor. Hotărîrea care ar respinge cererea de suspendare trebue însă să fie motivată, căci altfel ea ar fi casabilă pentru exces de putere şi nemotivare. Cas. rom. Bult. S-a II, 1883, p. 851. Cpr. Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2665; Thézard, *Idem*, 389; Guillouard, *Idem*, IV, 2195; P. Pont, *Idem*, II, 29, şi toţi autorii.

(3) Cpr. Mourlon, III, 1741; Colmet de Santerre, IX, 208 *bis*.

(4) Oferta debitorului de a delegà veniturile sale creditorului urmăritor nu obligă pe tribunal ca să suspende urmărirea, aceasta fiind cu totul lăsat la aprecierea sa suverană. Cas. rom. Bult. 1891, p. 267. Cpr. Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, IV, § 781, p. 631, nota 39 (ed. Crome, 1895).

(5) Thézard, *loco cit.*, pag. 511; Baudry et Loynes, *op. cit.*, III, 2666; P. Pont, *Idem*, II, 20; Guillouard, *Idem*, IV, 2194;

Motivele art. 1831 C. civ. şi 502 Pr. civ.

Motivul acestei dispoziţii este lesne de priceput. Atunci când venitul curat pe un an al debitorului ajunge la plata datoriilor sale, ar fi fost inuman de a-l exproprià, cu atât mai mult cu cât este ştiut că licitaţia publică, de cele mai multe ori, depreciază valoarea reală a imobilelor vândute.

Debitorul trebue însă să justifice, în modul mai sus arătat, că venitul său pe un an ajunge la plata datoriilor sale, şi aceasta înainte de adjudecarea provizorie, căci altfel cererea sa de a se suspendà urmărirea ar fi tardivă (1).

Retragerea suspendărei urmărirei.

Suspendarea urmărirei, admisă în baza art. 1831 C. civ. şi 502 Pr. civ., nefiind irevocabilă, poate fi retrasă, dacă s'ar ivì o pedică la plată, cum ar fi de exemplu: o chitanţă de plata câştiurilor cu anticipaţie dată locatarului sau arendaşului, o poprire anterioară, falimentul sau insolvabilitatea notorie a debitorului, etc. (2).

Termen de graţie.

Incât priveşte chestiunea de a se ştì dacă debitorul poate, sau nu, dobândì un termen de graţie, atunci când el este urmărit în baza unui act autentic sau a unei hotărîri definitive (chestie controversată), vezi tom. VI al Coment. noastre, p. 504.

FINELE VOL. X

T. Huc, XIV, 260, pag. 362; Colmet de Santerre, IX. 208 *bis* II. — *Contrà:* Garssonnet, *Tr. th. et pratique de procéd. civile*, IV, § 5499, p. 542 (ed. a 2-a); Boileux, *op. cit.*, VII, p. 735, etc.

(1) Cas. rom. Bult. 1891, p. 1269.

(2) Cpr. Thézard, *op. cit.*, 389, p. 512.

ADDENDA ET CORRIGENDA

La pag. 2, penultimul rând al notei, se va adăogà: Vezi şi Garçon, *C. pénal annoté*, II, art. 408, No. 579 urm., 641 urm.

La pag. 25, la finele notei 3, începută la p. 24, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 361, text şi n. 5.

La pag. 41, finele notei 5, începută la p. 40, a se adăogà: p. 427, 428.

La pag. 66, finele notei 5, se va adăogà: Cpr. Trib. Suceava, *Cr. judiciar* din 1911, No. 27.

La pag. 70, finele notei 2, se va adăogà: p. 242, 243.

La pag. 91, finele notei 4, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 195.

La pag. 113, finele notei 2, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 339.

La pag. 140, la textul art. 1662, între parenteze, se va adăogà: la celelalte texte corelative: art. 1794.

La pag. 201, la finele notei 1, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 577 urm.

Tot la pag. 201, finele notei 2, se va adăogà: Mai vezi Trib. Neamţ, *Cr. judiciar* din 1911, No. 33.

La pag. 224, nota 3, începutul rândului 3, a se cetì: ed. Carré, în loc de: cod. Carré.

La pag. 232, la finele rândului 20, a se adăogà următoarea frază: Dreptul de retenţie încă este o siguranţă reală.

La pag. 240, finele notei 2, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 538, 539 nota şi 540.

La pag. 243, finele notei 1, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 559.

La pag. 262, finele rândului întâi din nota 1, a se cetì: *pecuniam*, în loc de *pecuniæm*.

La pag. 316, începutul rândului al doilea din nota 2, a se eliminà cuvântul care.

La pag. 320, finele rândurilor 20—22, lipseşte câte o literă. Eroarea se poate însă uşor îndreptà la cetit.

La pag. 337, finele notei 5, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 762, *ad notam*.

La pag. 348, finele notei 8, a se adăogà: Mai vezi Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 17, p. 251 şi *Dreptul* din 1911, No. 39.

La pag. 352, finele rândului 15 din text, se va adăogà următoarea frază: „nici asupra unei sume de bani (Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22). Vezi şi *infrà*, p. 449“.

La pag. 361, mijlocul rândului 6 din nota 5, a se cetì: hangiului, în loc de hangiilor.

La pag. 438, a doua notă marginală, a se cetì: art. 484 C civ., în loc de C. com.

La pag. 445, ultima notă marginală, a se cetì: Privil. pentru conservarea unei creanţe, în loc de: pentru conserv. lucrurilor neînsufleţite.

La pag. 449, finele notei 3, a se adăogà: Vezi şi *Dreptul* din 1911, No. 22.

La pag. 456, finele notei 3, a se adăogà: Vezi *infrà*, p. 605, t. şi n. 3.

La pag. 543, rândul 2 din n. 2, după cuvintele: 1795 urm., se va adăogà: p. 668, n. 2.

Tot la pag. 543, finele notei 2, se va adăogà: Vezi *infrà*, p. 667, n. 3.

Tot la pag. 543, începutul notei 5, se va adăogà: Vezi *infrà*, p. 668.

La pag. 563, rândul al 13-lea din text, a se cetì: Trebue să considerăm ca nesusceptibil de ipotecă, în loc de: ca susceptibile de ipotecă, etc.

La pag. 765, finele notei 1, a se adăogà: Vezi şi *Dreptul* din 1911, No. 41 (cu observ. noastră).

TABLA MATERIILOR

CUPRINSE

ÎN VOLUMUL AL X-LEA

CARTEA III

TITLUL XII

Despre depozit şi despre sechestru

CAPITOLUL I

Despre depozit în genere. (Noţiunea şi definiţiunea acestui contract) (art. 1591) . . . . 1—4
Impărţirea depozitului (art. 1592, 1594) . . . . . . 4—5

CAPITOLUL II

Depozitul propriu zis

SECŢIUNEA I

Despre natura (şi caracterele depozitului) (art. 1593). 5—9

SECŢIUNEA II

Despre depozitul voluntar

Condiţiile cerute pentru formarea şi validitatea contractului.— Consimţimântul părţilor (art. 1595) . 9—10
Capacitatea părţilor (art. 1596, 1598) . . . . 10—13
Obiectul depozitului 13
Dovedirea contractului de depozit (art. 1597) . . . . 13—15

SECȚIUNEA III

Despre îndatoririle depozitarului 15
Obligația de a păstrà lucrul depozitat. — Responsabilitatea depozitarului (art. 1599—1603) . . . . . 16—23
Obligația de a restituì lucrul depus (art. 1604—1617) . 23—38

SECȚIUNEA IV

Despre îndatoririle deponentului (art. 1618) . . . . . 38—40
Dreptul de retenție al depozitarului (art. 1819) . . . 40—42
Competința în materie de depozit voluntar 42
Depozitul în dreptul internațional privat . . . . 42—43

SECȚIUNEA V

Despre depozitul necesar (art. 1620—1622) . . . . . 43—44
Despre depozitul făcut într'un han sau ospătărie.—Responsabilitatea hangiilor sau ospătătorilor (art. 1623—1625) . . . . 45—55

CAPITOLUL III

Despre sechestru. — Definiția și natura sechestrului . . 55—56

SECȚIUNEA I

Despre diversele feluri de sechestru. — Sechestrul convențional, sechestrul judiciar (art. 1626) 57

SECȚIUNEA II

Despre sechestrul convențional (art. 1627—1631) . . 57—60

SECȚIUNEA III

Despre sechestrul judiciar 60
Cazurile în cari este loc la rânduirea unui sechestru judiciar (art. 1632, 1634 C. civ., 615 Pr. civ.) . 60—66
Procedura rânduirei sechestrului judiciar și puterile sechestrului rânduit de justiție . . . . 66—72
Despre depozitul judiciar (art. 1633) . . . . 72—73

TITLUL XIII

Despre contractele aleatorii

CAPITOLUL I

Despre contractele aleatorii în genere. — Noţiuni generale (art. 947 § 2, 1635) . . . . 74—76

CAPITOLUL II

Despre joc sau prinsoare. — Noţiuni generale . . . . 76—77
Efectele jocului şi rămăşagului (art. 1636—1638) . . 77—92
Jocul şi prinsoarea în dreptul internaţional privat . . 92—93

CAPITOLUL III

Despre contractul de rentă pe viaţă. — Noţiuni generale. 94—95
Despre rentele perpetue. — Inexistenţa lor în dreptul nostru (Controversă) . . . . 95—99

SECŢIUNEA I

Despre natura contractului de rendită pe viaţă. — Condiţiile de validitate ale acestui contract (art. 1639—1645) . . . . 100—108

SECŢIUNEA II

Despre efectele contractului de rendită pe viaţă între părţile contractante (art. 1646—1651) . . . . . 108—109
Darea siguranţelor promise prin contract . . . . . . 109—110
Plata veniturilor rentei şi sancţiunea acestei obligaţii. 110—113
Incetarea rentei viagere . . . . 113—115
Renta viageră în dreptul internaţional privat 115

TITLUL XIV

Despre fidejusiune (cauţiune)

CAPITOLUL I

Despre natura şi întinderea fidejusiunei (art. 1652) . 116—120
Condiţiile cerute pentru existenţa fidejusiunei (art. 1653, 1655) . . . . 120—121

O obligaţie principală validă 121—125
Consimţimântul părţilor 125
Capacitatea părţilor 125—127
Contractarea unei obligaţii personale din partea fidejusorului 127
Formele fidejusiunei şi dovedirea ei (art. 1656) 127—129
Intinderea obligaţiei fidejusorului după termenii actului.—Interpretarea fidejusiunei (art. 1656, 1657) 129—132
Intinderea obligaţiei fidejusorului după natura contractului. — Modurile de constituire ale fidejusiunei (art. 1654) 132—133
Intinderea fidejusiunei faţă de moştenitorii fidejusorului (art. 1658) 134
Condiţiile ce trebue să întrunească fidejusorul (art. 1659—1661) 134—138
Dreptul de a dà o altă garanţie. — Cazul unei cauţiuni legale şi judiciare (art. 1676) 138—139

CAPITOLUL II

Despre efectele fidejusiunei 139

SECŢIUNEA I

Despre efectele fidejusiunei între creditor şi cauţionator (fidejusor).—Beneficiul de discuţiune (art. 1662—1665) 140—146
Beneficiul de diviziune (art. 1666—1668) 146—151
Excepţiile pe cari le poate invocà fidejusorul (excepţii inerente datoriei) (art. 1681) 151—153

SECŢIUNEA II

Despre efectele fidejusiunei între debitor şi cauţionator (fidejusor).—Recursul acordat fidejusorului contra debitorului liberat (art. 1669, 1672, 1673) 153—161
Subrogarea fidejusorului in drepturile creditorului (art. 1670) 161—163
Raporturile dintre fidejusor cu codebitorii solidari şi terţii (art. 1671) 163—165

SECŢIUNEA III

Despre efectele fidejusiunei între mai mulţi garanţi (art. 1674) 165—167

CAPITOLUL III

Despre fidejusiunea legală şi cea judecătorească (art. 1675—1678) . . . . 167—169

CAPITOLUL IV

Despre stingerea fidejusiunei 169
Stingerea fidejusiunei pe cale de consecinţă (art. 1679, 1680, 1683) . . . . 169—179
Stingerea fidejusiunei pe cale principală (mod de stingere special fidejusiunei) (art. 1682) . . . . . 179—182
Efectele prorogărei termenului acordat debitorului (art. 1684) . . . . 182—183
Despre competinţă în materie de fidejusiune . . . . 183—184
Fidejusiunea în dreptul internaţional privat 184

TITLUL XVII

Despre tranzacţiune

Scopul şi definiţia tranzacţiunei. (Noţiuni generale) (art. 1704) . . . . 185—191
Condiţiile cerute pentru existenţa tranzacţiunei . . . 191
Consimţimântul părţilor . . . . 191—192
Un obiect cert şi licit (art. 1707) . . . . 193—198
Capacitatea părţilor (art. 1706) . . . . 198—203
Formele şi dovedirea tranzacţiunei (art. 1705) . . . . 203—208
Efectele şi întinderea tranzacţiunei 208
Caracterul declarativ al tranzacţiunei . . . . 208—210
Indivizibilitatea tranzacţiunei . . . . 211—212
Efectele tranzacţiunei în privinţa obiectului său (art. 1709—1710) . . . . 212—216
Asimilarea tranzacţiei cu lucrul judecat (art. 1711) . 216—218
Stipularea unei clauze penale (art. 1708) . . . . . . 218—219
Despre cauzele de anulare ale tranzacţiunei (art. 1712—1716) . . . . 219—220
Viciile de consimţimânt (art. 1712) . . . . 220—222
Titlul nul (art. 1713) . . . . 222—224
Tranzacţiunea întemeiată pe acte dovedite în urmă de false (art. 1714) . . . . 224—225
Tranzacţiunea încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentinţă definitivă (art. 1715) . . . . . 225—226
Descoperirea de acte necunoscute părţilor şi ascunse de una din ele (art. 1716) . . . . 227—228
Indreptarea erorilor de calcul (art. 1717). . . . . . 228—229

Efectele anulărei tranzacţiunei . . . . 229—231
Tranzacţiunea în dreptul internaţional privat . . . . 231—232
Siguranţele reale . . . . 232—233

TITLUL XV

Despre amanet (sau gaj)

Noţiunea, definiţia şi caracterele amanetului (art. 1685). 234—237
Condiţiile de validitate esenţiale contractului de amanet. 237
Consimţimântul părţilor 237
Capacitatea părţilor . . . . 237—240
Remiterea lucrului, creditorului sau unui terţiu ales de părţi (art. 1685, 1688) . . . . 240—241
Lucrurile cari pot fi amanetate . . . . 241—244
Formele contractului de amanet (între părţi) . . . . 244—245
In privinţa terţiilor (privilegiul creditorului amanetar) (art. 1686). . . . . 245—253
Despre amanetarea creanţelor (art. 1687) . . . . . . 253—256
Efectele amanetului 256
Drepturile creditorului amanetar (art. 1690, 1692, 1693). 256—261
Dreptul de retenţie al creditorului amanetar (art. 1689, 1694) . . . . 262—268
Despre pactul comisor sau contractul pignorativ în materie de amanet, de antichreză şi de ipotecî (art. 1689, 1701 C. civ. şi 488 C. com.) . . . 269—276
Indivizibilitatea amanetului (art. 1695) . . . . 276—277
Obligaţiile cari izvorăsc din contractul de amanet sau cari sunt urmarea acestui contract 277
Obligaţiile creditorului (art. 1691 § 1) . . . . 277—279
Obligaţiile debitorului (art. 1691 § 2) . . . . 280—281
Apenidice la contractul de amanet.—Excepţii dela regulele de mai sus (art. 1696 C. civ., 479, 480, 489, 497 C. com. şi alte legi speciale) . . . . 281—288
Amanetul în dreptul internaţional privat . . . . . . 289—292

TITLUL XVI

Despre antichreză

Noţiuni generale şi istorice . . . . 293—295
Definiţia antichrezei (art. 1697) . . . . 295—298
Condiţiile de validitate ale contractului de antichreză 298—300
Formele şi dovedirea contract. de antichreză (art. 1698) 300—302
Bunurile cari pot fi date în antichreză. . . . . . . 302—303

Obligațiile credit. antichrezist (art. 1699, 1700, 1702). 303—305
Drepturile creditorului antichrezist (art. 1701, 1703) . 305—307
Antichreza în dreptul internațional privat 307

TITLUL XVIII

Despre privilegii şi ipoteci

Considerații generale asupra privilegiilor şi ipotecilor 308—331

CAPITOLUL I

Dispoziții generale asupra privilegiilor şi ipotecilor.— Drepturile creditorilor, în genere, asupra bunurilor debitorului lor (art. 1718—1720) . . . . 331—343
Teoria generală a dreptului de retenție . . . . . . 343—353
Despăgubirea la care creditorii privilegiați şi ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat (art. 1721, C. civ., 448 C. com.) . . . . 353—359

CAPITOLUL II

Despre privilegii 360
Noțiunea şi definiția privilegiului (art. 1722) . . . . 360—365
Determinarea priorității între privilegii (art. 1723, 1724) 365—366
Impărțirea privilegiilor (art. 1726) . . . . 367—368
Despre privilegiul Tezaurului public (Statul sau fiscul) (art. 1725) . . . . 368—371
Diferitele categorii de privilegii stabilite de codul civil 372

SECȚIUNEA I

Despre privilegiile cari se întind asupra mobilelor şi imobilelor (cheltuelile de judecată) (art. 1727) . 372—376

SECȚIUNEA II

Despre privilegiile asupra mobilelor (art. 1728) . . . 376
Despre privilegiile generale asupra mobilelor (art. 1729) 377—378
Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor 378
Cheltuelile de înmormântare (art. 1729, 2°) . . . . . 378—388
Cheltuelile ultimei boli (art. 1729, 3°) . . . . 388—392
Salariile oamenilor de serviciu, calfelor şi lucrătorilor (art. 1729, 4°) . . . . 393—395

Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale, pe timp de șease luni (art. 1729, 5⁰) . . . 395—400
Despre privilegiile asupra oare-căror mobile (privilegii speciale mobiliare) . . . . 400—401
Privilegiile întemeiate pe ideea de gaj.— Privilegiul creditorului amanetar sau gagist (art. 1730, 3⁰). 401
Privilegiul locatorului (art. 1730, 1⁰, C. civ., 783 § 2 C. com., 610, 611 Pr. civ. și L. proprietarilor din 1903) . . . . 402—404
Origina privilegiului locatorului . . . . 404—405
Persoanele cari se bucură de privilegiul locatorului . 405—407
Creanțele garantate prin privilegiul locatorului . . . 407—411
Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului . . . . 411—412
Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului . . . . 413—419
Dreptul de revendicare conferit locatorului . . . . . 420—424
Privilegiul hangiului (art. 1730, 6⁰) . . . . 424—430
Privilegiul cărăușului (art. 1730, 7⁰ C. civ., 437 C. com.) . . . . 430—434
Privilegiul asupra cauțiunei unor funcționari publici (art. 1730, 8⁰) . . . . 434—436
Privilegiile speciale asupra mobilelor, rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului, bunul asupra căruia se exercită privilegiul.—Privilegiul arendătorului asupra recoltei arendașului, pe anul curent . . . 436—437
Privilegiul sumelor datorite pentru semințe, sau pentru cheltuiala recoltei anului curent, și pentru instrumente de exploatare (art. 1730, 2⁰) . . . . . . 437—438
Vânzătorii semințelor . . . . 438—439
Muncitorii cari, prin brațele lor, au produs recolta . 439—441
Sumele datorite pentru instrumentele de muncă . . . 441—443
Privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru mobil (art. 1730, 4⁰) . . . . 443—447
Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite (art. 1730, 5⁰) . . . . 447—451
Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite (art. 783, 3⁰ C. com.) . . . . 451—459
Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite . . . . 459—464
Despre rangul privilegiilor asupra mobilelor, în caz de concurs între ele (art. 1731—1736) . . . . . . 464—474

SECȚIUNEA III

Despre privilegii asupra imobilelor 474
Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor . . . 475

Privilegiile cari lovesc oare-care imobile (privilegii imobiliare speciale) . . . . 475—476
Privilegiul vânzătorului de imobile (art. 1737, 1⁰) . . 476—477
Persoanele sau creditorii cărora legea conferă acest privilegiu . . . . 478—484
Creanțele garantate prin previlegiul vânzătorului de imobile . . . . 484—486
Bunurile lovite de privilegiul vânzătorului . . . . . 486—488
Privilegiul acelora cari au împrumutat bani pentru achizițiunea unui imobil (art. 1737, 2⁰) . . . . 488—491
Privilegiul comoștenitorilor și al copărtașilor (art. 1737, 3⁰) 491
Origina și temeiul juridic al privilegiului comoștenitorilor și copărtașilor . . . . 491—492
Persoanele cari se bucură de acest privilegiu . . . . 492—493
Creanțele garantate prin acest privilegiu . . . . . 493—496
Bunurile lovite de acest privilegiu . . . . 996—498
Privilegiul arhitecților, antreprenorilor, pietrarilor și altor lucrători zidari (art. 1737, 4⁰) . . . . . . 498—499
Persoanele cari se bucură de acest privilegiu . . . . 499—500
Creanțele garantate prin acest privilegiu . . . . . . 500—503
Privilegiul acelora cari au împrumutat bani spre a se indemniză pe lucrători (art. 1737, 5⁰) . . . . . 503—504
Privilegiul care rezultă din separația de patrimonii (art. 781, 1743) . . . . 504—515
Concursul privilegiilor imobiliare între ele . . . . . 515—516

SECȚIUNEA IV

Modul de conservare al privilegiilor (art. 1738, 1739). 516—521
Formele publicității privilegiilor imobiliare 521
Modul de conservare al privil. vânzătorului (art. 1740). 521—524
Modul de conservare al privil. copărtașilor (art. 1741). 525—528
Modul de conservare al privil. constructorilor (art. 1742). 528—530
Modul de conservare al privilegiului separației de patrimonii (art. 1743) . . . . 530—533
Despre transmisiunea privilegiilor și ipotecilor în genere (art. 1744) . . . . 533—537
Transformarea privilegiilor în ipoteci legale (art. 1745). 537—538
Privilegiile în dreptul internațional privat . . . . . 538—541

CAPITOLUL III

Despre ipoteci.

Considerații istorice asupra ipotecilor. . . . . 541—542
Noțiunea, definiția și caracterele ipotecei (art. 1746) . 542—551
Modul de constituire al ipotecilor (art. 1747) . . . . 551—552

Diviziunea ipotecilor (art. 1748, 1749) . . . . 552—553
Bunurile cari pot fi ipotecate (art. 1750—1752) . . . 554—566

SECȚIUNEA I

Despre ipotecile legale (art. 1753) . . . . 566—567
Despre siguranțile femeilor măritate (ipoteca legală a femeilor măritate) (art. 1754—1761). . . . . . 567—568
Despre garanțiile ce sunt obligați a dà tutorii în interesul minorilor și interzișilor (art. 1762—1767). 569
Despre garanțiile ce sunt obligați a dà Statului, comunelor și stabilimentelor publice, perceptorii și administratorii comptabili (art. 1768) . . . . . . 570—571
Despre ipoteca legală a legatarilor (art. 902 § 2) . . 571
Despre ipoteca judiciară 571
Despre ipoteca testamentară. 572

SECȚIUNEA II

Despre ipotecile convenționale. — Persoanele cari pot constitui o ipotecă convențională (art. 1769) . . 572—573
Calitatea de proprietar în persoana constituitorului ipotecei . . . . 573—580
Capacitatea de a puteà înstrăinà, cerută în persoana constituitorului ipotecei (art. 1771) . . . . . . 581—584
Constituirea unei ipotecei din partea acelora cari au asupra imobilului un drept condițional, sau rezolubil, sau supus unei acțiuni în anulare (art. 1770). 584—587
Formele actului care constată ipoteca convențională (art. 1772) . . . . 587—593
Despre ipotecile constituite în țară străină (art. 1773 și 1789) 594
Specializarea ipotecei convenționale. — Mențiunile ce trebue să cuprindă actul constitutiv al ipotecei (art. 1774—1776) . . . . 594—600
Intinderea ipotecei la amelioratiunile și îmbunătățirile aduse fondului ipotecat (art. 1777) . . . . . . 600—605

SECȚIUNEA III

Despre rangul ipotecilor între ele (art. 1778, 1779) . 605—611

CAPITOLUL IV

Despre modul inscripțiunei privilegiilor și ipotecilor . 612
Locul unde se face inscripția privilegiilor imobiliare și a ipotecilor (art. 1780 § 1 C. civ., 725 Pr. civ.). 613

Momentul când trebue luată inscripţia (art. 1780 § 2). 613—619
Persoanele cari pot cere inscripţia privilegiilor şi ipotecilor (art. 1781—1784). . . . . 619—626
Menţiunile ce trebue să cuprindă inscripţia privilegiului sau ipotecei . . . . 626—628
Reînnoirea inscripţiilor ipotecare (art. 1786, 1787) . . 628—637
Efectele privilegiului sau ipotecei cu privire la dobânzi (art. 1785) . . . . 637—643
Despre ştergerea şi reducerea inscripţiunilor (art. 1788, 1789 C. civ., 694 C. com.) . . . . 643—644

CAPITOLUL V

Ştergerea sau radiarea voluntară . . . . 644—651
Efectele radierei voluntare 651
Radiarea silită sau judiciară . . . . 651—655
Despre reducerea inscripţiilor ipotecare . . . . 656—657

CAPITOLUL VI

Despre efectul privilegiilor şi ipotecilor în contra persoanelor al treilea, cari deţin imobilul 657
Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa imobilului grevat . . . . 658—663
Efectele privilegiilor şi ipotecilor în privinţa creanţei garantate . . . . 663—665
Despre relaţiile juridice ce crează privilegiul sau ipoteca între proprietarul imobilului grevat şi creditorul privilegiat sau ipotecar . . . . 665—667
Efectele privilegiilor şi ipotecilor contra terţiilor detentori. — Dreptul de suită sau urmărire. — Condiţiile la cari este supus acest drept (art. 1799) . 667—668
Ce poate să facă terţiul detentor ameninţat, spre a nu fi urmărit prin acţiunea ipotecară. . . . . . . 668—669
Delăsarea imobilului ipotecat (art. 1792, 1795—1797). 669—673
Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare . . . . . . 673—674
Sancţiunea regulelor de mai sus.—Exerciţiul acţiunei ipotecare (art. 1793) . . . . 674—675
Dispoziţii comune atât cazului de delăsare cât şi cazului de expropriere (art. 1798, 1799) . . . . . 675—679
Excepţiile ce terţiul detentor poate să opue urmărirei creditorilor ipotecari. 679
Excepţia de garanţie . . . . 679—680
Excepţia de discuţiune (art. 1794) . . . . 680—683
Despre alte excepţii, cari nu mai există în dreptul actual.— Excepţia de prioritatea ipotecei şi excepţia *cedendarum actionum* . . . . 683—684

CAPITOLUL VII

Despre stingerea privilegiilor şi ipotecilor (art. 1800) 684—685
Stingerea privilegiilor şi ipotecilor pe cale de consecinţă, adecă prin stingerea obligaţiei principale 685—687
Plata creanţei 687
Ofertele reale 687
Remiterea datoriei 688
Novaţiunea . . . . 688—689
Compensaţia . . . . 689—690
Confuziunea . . . . 690—691
Stingerea privilegiilor şi ipotecilor pe cale principală şi directă 691
Renunţarea creditorului . . . . 692—696
Purgarea imobilului 696
Prescripţia . . . . 696—703
Cauzele de stingere ale privilegiilor şi ipotecilor cari rezultă din dreptul comun . . . . 704—706

CAPITOLUL VIII

Despre modul de a purgà proprietăţile de privilegii şi ipoteci (art. 1803—1813) . . . . 706—713
Persoanele cari pot efectuà purga . . . . 713—718
Formalităţile purgărei.— Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor . . . . 718—725
Efectele purgărei 726
Despre purga care rezultă din vânzările silite (art. 565 568 Pr. civ.). . . . . 726—731
Degrevarea imobilelor de ipotecile legale (art. 1814) . 731—732
Dispoziţia tranzitorie în privinţa femeilor căsătorite sub legile anterioare (art. 1815) 782
Despre formalitatea transcrierei. — Noţiuni generale asupra strămutărei proprietăţei (art. 818, 819, 1295 § 2. 1394, 1698, 1801, 1803, 1902 C. civ., 712, 721, 722, 723. 724, 724 *bis*, 728 *bis* Pr. civ.) . 733—739
Actele supuse transcrierei . . . . 739—744
Efectele transcrierei şi ale lipsei ei . . . . 744—746

CAPITOLUL IX

Despre publicitatea registrelor şi despre responsabilitatea grefierilor de tribunale, însărcinaţi cu ţinerea registrelor (art. 1816 — 1823) . . . . 747—750

TITLUL XIX

Despre expropriaţiunea silită

Consideraţii generale 751
Creditorii cari pot urmări imobilele debitorului (art. 1824) . . . . 751—753
Titlurile în virtutea cărora se poate procede la o urmărire imobiliară (art. 1832—1834) . . . . . . 753—757
Persoanele contra cărora se îndreptează urmărirea imobiliară . . . . 757—759
Tribunalul competent în materie de expropriere imobiliară . . . . 759—760
Formele urmăririi imobiliare (art. 1835, 1836) . . . 760—761
Imobilele cari pot fi urmărite . . . . 761—762
Mărginirea principiului de mai sus 763
Urmărirea părţei indivize ce un comoştenitor are în imobilele unei moşteniri (art. 1825 C. civ., 494 Pr. civ.) . . . . 763—766
Urmărirea imobilelor unui minor sau unui interzis (art. 1826, 1827) . . . . 766—768
Uumărirea imobilelor ipotecate înaintea acelor neipotecate (art. 1828) . . . . 768—772
Cazul când există mai multe imobile situate în diferite districte, cari fac sau nu parte din aceeaşi exploatare (art. 1829, 1830) . . . . 772—773
Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajunge la plata sarcinilor ipotecare (art. 1831 C. civ., 502 Pr. civ.) . . . . 773—775

TABLA NUMERICĂ A ARTICOLELOR

CUPRINSE

IN VOLUMUL AL X-LEA

CODUL CIVIL

Art.	Pagina
1	357, 371, 632
30	750
32	749
112	563, 582
116	582
117	578, n. 4; 579 nota; 583
157	628, n. 1
199	582
285	736, n. 1; 743
339	387
373	756
375	756
378	756
399 400	640
401 402	582
408	758
413	189, 199, 200, 231
419	199, 231, 232
421	646
427 428 430	581, 582, 645
445	199
454	767
458	199
467 469 471	556
474	94, 96, 97
483	723
484	97, n. 1; 438
486	268
488	268 urm.
489	287
494	502, nota
502	603
522	268
527	94
550	97, n. 1
557	103, 161, n. 3
559	561
565 568	727, 728 urm.
571 573	194, 336, 479, 762
593	340
598	479
600	340
633	340
684	563
695	694
702	194
713	691
751 urm.	118 nota; 495, 587
765	587
774 777	386, 387

Art.	Pagina
781	464, 504 urm.
783	457
785 786	557, 577, 764
787 788	495, 496, 528
803	195, t. şi n. 5
818 819	735, 746, n. 2
829 830	114, 478
830 832	483
834	586, n. 5
836 urm.	101, n. 2
844	102
902 § 2	318, 531, n. 1; 553, 567, 571, 647
911	649
945	191
947	74, 76, 101
949	10
952	11, 12, 124, 203 n. 4; 231
953 954	192, 220
962	741
963 964	193, 194, 241 555
965	193, 194
966	122
969	97, 345
971	734, t. şi n. 2; 449
972	250, 452, 453
974	65, 153, 333, 338, 364, 651, n. 3; 746, 762, 764
975	239, 239, 333, 513
998 999	179, 358
1000	47
1015	576, 666
1016	660
1019	110
1020 1021	111, 114, 190, 450, 463, 478, t. şi n. 1; 488

Art.	Pagina
1023	755
1025	576, 660, 661, 664, 673
1038	215
1056	215
1060	549
1067	219, 548
1069	219
1079	27
1080	278, 303, 353
1088	39
1092 § 2	89
1097	302, 646
1106 1107 1108 1109	170, 443, 489, 490, 491, 504, 650 nota
1114	687
1118	687
1122	619
1128	688
1130	78
1134	484, 688
1135	688
1137	129, n. 3; 171, 172, 688, 689
1138	167, 688, 692
1141 1142	172, 173 174, 688
1143 1144	689
1148	173, 689
1153	689
1154 1155	174, n. 51, 175, 690, 691
1156	21
1164	581, n. 1; 584
1167	584
1169	21, 106, 136, 137, 150, 167, 422
1171—1173	756
1175	579
1179	7 nota; 128, 190, 191, 205, 236, 246, 296
1180	7 nota; 107, 117, 128, 255, 345

Art.	Pagina
1182	345
1191 urm.	167
1197	206, 207
1198	207, 301
1201	217, 652
1206	15, t. şi n. 1
1218	178
1226	194
1243	387
1245	458
1248	299, 336, 556
1249	645, 646
1253	535, 568, n. 1
1255	124
1265	199, 341, 581, 646
1279	280, 339
1281	535, 567, 646
1295 § 1	449, 734, 735 urm.
1307	200, 740
1316	251, n. 1
1318	242
1322	450
1333	346
1344	502 nota
1351	479
1365	450, 463, 478, t. şi n. 1; 488, 536
1367	269
1368	462, n. 2
1372	481, 743
1375	586
1377	482
1378	586
1391	251
1393	242, 254, 346, 609, 757
1394	735 urm., 742
1395	534, 536
1408	478, n. 1
1409	480
1435	359
1437	410
1444	350
1446	407, 423
1460	21
1472	395
1483	359
1488	499
1504	27
1536	202, 341, 590, 650
1544	27
1549	156
1550	156
1551	164
1566	18
1591	1 urm.
1599	16 urm., 39, 258
1600	
1601	
1602	
1603	
1604	24 urm.
1605	28
1606	29
1607	24, 29, 30
1608	28 urm.
1609	30, 31
1610	34
1611	31
1612	32, 33
1613	33 urm.
1614	35 urm.
1615	
1616	36, 37
1617	37, 38
1618	38 urm. 280, 346
1619	40 urm., 346, 350, 427
1620	43, 44
1621	44
1622	44
1623	21, 42, 43, 46 urm., 425, 427
1624	
1625	
1626	57
1627	57 urm.
1628	
1629	
1630	
1631	
1632	60 urm., 62, n. 3; 73
1633	72, 73
1634	61 urm.
1635	74 urm.

Art.	Pagina
1636	77, 83 urm., 195
1637	
1638	
1639	96, 100 urm., 115
1640	
1641	
1642	
1643	
1644	
1645	
1646	108 urm., 115
1647	
1648	
1649	
1650	
1651	
1652	116 urm.
1653	120 urm., 123, 153, 598
1654	132 urm.
1655	121 urm.
1656	129 urm.
1657	
1658	134
1659	134 urm., 139, 168, 661
1660	
1661	
1662	140 urm., 143, 682
1663	
1664	
1665	
1666	146 urm., 166
1667	
1668	
1669	153 urm.
1670	154, 155, 161, 179
1671	146, 163 urm.
1672	157, 158
1673	155, 158 urm.
1674	165 urm., 167
1675	138, 139, 143, 167 urm.
1676	
1677	
1678	
1679	169 urm.
1680	175 urm.
1681	151 urm.
1682	163, 179 urm., 184, 267
1683	171 urm., 686
1684	163, 182
1685	237, 244, 253, 296
1686	234 urm., 245 urm., 248, 255, 256 290, 296
1687	242, 247, 251, 253 urm. 559
1688	235, 238, 244, 248 urm. 253, 265, 289
1689	235, 257, 258, 266 urm., 288 306, n. 3
1690	
1691	277 urm. 280
1692	258 urm.
1693	260 urm., 305, 344
1694	262 urm., 344
1695	276, 277, 296, 548
1696	281 urm.
1697	295 urm., 306, 544
1698	297, 300 urm., 735 urm.
1699	303, 304, 343, 344, 544
1700	
1701	268 urm., 305 urm.
1702	304, 305
1703	307
1704	188 urm.
1705	203 urm.
1706	198 urm.
1707	193 urm.
1708	218
1709	212 urm.
1710	
1711	208, 216 urm.
1712 urm.	192, 219 urm. 221, 222
1713	222 urm.
1714	211, 224, 225
1715	225, 226
1716	191, 212, 219 urm. 228, 229
1717	228, 229

Art.	Pagina
1718 1719	117 nota; 331 urm., 361, 716. 751
1720	331 urm.
1721	353 urm., 419. 488, 501, 662. 704
1722	360 urm., 508, 517, 544. 658
1723 1724	342, 356, 362, 365 urm., 381, 390, 398. 465, 472, 538, 544
1725	363, n. 1; 368 urm., 475
1726	362, 366 urm., 372
1727	367, 372 urm., 399, 467
1728	376 urm.
1729	338. 367, 376 urm.: 390, 440, 467. 469, 475, 521
1730	41, 46 n. 5; 249. 256, 280, 368, 375, 376, 401, 402 urm., 416, 424 urm., 428, 443, 430 urm., 434, 435, 437 urm., 443. 447 urm., 478, n. 1; 520, 539, 540.
1731 1732 1733 1734 1735 1736	378, 383, 443, 454, 455, 464 urm., 515
1737	367, 372, 428, 443 urm., 475, 476 urm., 488 urm., 491 urm., 498 urm., 504, 507, 515, 516, 524. 528, 529, 602, 604, 618, 634.
1738	479, 517, 518 urm., 521, 523
1739	520, 521
1740	479, 484, 521 urm., 524, 525
1741	367, 493, 494, 496, 497, 498, 525 urm., 531, 634
1742	504, 528 urm.
1743	464, 504 urm., 530 urm.. 616
1744	364, 366, 533 urm.
1745	362, 509, 511, 514, 533 urm., 537, 6 7, 647
1746	276, 277, 361, 542 urm., 662, 668, 685
1747	551 urm.. 588
1748 1749	552 urm., 563
1750 1751 1752	299, 362, 480, 554 urm., 576, 705, 740, 761
1753	368, 553, 566 urm., 570. 647
1754 urm.	555, 567
1757	625
1760 1761	535, 646, 656
1762 urm.	569
1764	656
1767	326
1768	299, 368, 570
1769	572 urm.
1770	579, 580, 584 urm.. 705
1771	582 urm.
1772 urm.	551, 587 urm.. 588
1773	594
1774 1775 1776	574. 594 urm.. 626
1777 1778	362, 487, 535, 537, 600 urm. 658, 668, 704
1779	366, 605 urm.
1780	524, 525, 606, 612, 613 urm.

Art. Pagina

1781, 1782, 1783, 1784 . . . 521, 523, 525, 591, 619 urm., 652; 627, 636 t. și n. 1: 719
1785 . . . . . 495, 620, 637 urm., 664
1786, 1787 . . . . 278, 522, 620, 628 urm., 643 679, 706
1789 . . . . 594, 650
1790 . . 342, 343, 514, 546, 665, 667 urm.
1791 . . . . . 340, 669, 713
1792 670
1793 674
1794 . . . . 680 urm.
1795, 1796, 1797 670
1798 . . . . 677, 678
1799 677
1800 . . . 546, 684 urm., 692
1801, 1802, 1803 . . . 579, 585, 707 urm., 736, 740, 744, 745, n. 2
1804—1813 . . . . 711 urm.
1814 . . . . . 568, 731, 732
1815 . . . . 732 și tom. VIII p. 530 urm.
1816—1823 . . 611, 738, 744, 748 urm.
1824 . . 479, 655, 751 urm., 761, 769
1825 . . . . 336, 557, n. 1: 763 urm.
1826, 1827 . . . . 766 urm.

Art. Pagina

1828 . . . . . 333, 768 urm.
1829, 1830 . . . . . 763, 772 urm.
1831 . . . . 773 urm.
1832, 1833, 1834 . . . . 753 urm.
1835 761
1836 . . . . . 674, 760 urm.
1847 urm. 703
1853 . . . . . 98, 236, 350
1858 260
1860 . . . . . 655, 703, n. 1
1864, 1865 . . . 177, n. 1: 702
1873 . . . . 176, 177
1876, 1877 702
1880 703
1887 433
1890 698
1892, 1893 . . . . . 97, t. și n. 1
1895 urm. 699, 700
1900 . . . 230, t. și notele 1, 3: 231: 584
1901 698
1902 359
1903 . . . . . 425, 428, 698
1904 . . . . . 390, 391, 395
1907 . . . 97, t. și n. 1: 156 236, 239, 240, 257, n. 1: 265, 364, 417, 419, 426, 428, 743
1909 . . 236, 239, 257, n. 1: 265, 364, 365, 417, 419, 426, 452, 743
1910 . . . . 423, n. 1

PROCEDURA CIVILĂ

59 298
66 *bis* . . 64, n. 1: 625, 626
212 71
339 189
378 . . . . 754, 755
405 339
406, 407 . . . . 334, 414

Art. — Pagina

408 113
409 338
418 72
421 . . . . . 372, n. 1, 376
467 urm. . . 418, 658, 666
484 . . . . 660, 666
494 . . . . 763 urm.
495 759
496 urm. 674
500 675
502 . . . . 774 urm.
503 675
506 . . . . . 726, 727, 730
509 730
514 . 558, nota; 581, n. 2: 660
516 660
526 . . . . 628, n. 1
565 . . . . . . 79, 488, 726
610
611 . . . . 403, 410
615 . . . 56, 60, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 70, 71

Art. — Pagina

617 67
648 urm. 619
653 urm. . . . . 574, n. 3
712 . . . . . 736 urm., 740
721
722
723
724
724 *bis* . . 247, 297, 345. 724, n. 2: 737 urm., 607, nota 696, 740, 742, 743, 744, 745, n. 2: 746, 747, nota
725 urm. . . 606, 613, 739
726
727 . . . . . 622, n. 2, 624
728 . . . . . 731, t. şi n. 3
728 *bis* . . . 247, 248, 253
729 . . . . 461, n. 4
731 635

CODUL COMERCIAL

10 . . . . 199, n. 3
12 . . . . 199, n. 3: 238, 581, n. 2; 644
16 . . . . 238, 581, n. 2: 644, n. 1
42 143
46 . . . . 55, 129, 206, n. 1: 245
254 . . . . 65 nota
296 urm. . . 143, 152, 183
298 162
387 urm. . . . . 372, n. 2
405 . . . . 372, n. 2
437 . . . . . 372, n. 2, 430
438 434
448 356
478 . . . . . 237, 244, 247, 248, 282 urm.
479 . . 242, n. 1; 247, 248, 254 nota: 282 urm.
480 . . . 247, 250, 251, n. 1; 282 urm., 567, 738
481 259
482 urm. . . . 267, t. şi n. 1
488 . . . . 262, n. 2
489 . . . 252, 281 urm., 602
490 566
495 urm. . . 244, 251, n. 1: 566, 588, n. 4: 613, 738
497 281
673 . . . . 372, n. 2
678 urm. 366, 473
683 . . . . 374, n. 3
685
687 . . . . 374, n. 3
694 643
707 382
724 238
725 239

Art. — Pagina

726 . . . 616, 617, 618, 625
727 . . . 514, 616, 617, 618, 625, 744 n. 2, *in fine*
762 . . . 392
783 . . . 372, n. 2; 394, n. 5; 402, 403, 415, n. 1
807 . . . 203 nota
850 . . . 243, 252
861 . . . 243, 252

CODUL PENAL

200 . . . 71
230 . . . 71
323 . . . 2, n. 6
238, 239 . . . 197
243, 249, 299, 300 . . . 197
350 . . . 78, t. și n. 2

Procedura Cod. penal

121 urm. . . . 168, n. 2
422 . . . 168, n. 2

Principalele legi speciale menţionate în acest volum

CONSTITUŢIA

7 . . . 221, n. 1; 348, 551

Legea din 1864 pentru expropriere

25 . . . 359

Legea de urmăriri din 1877

7 . . . 366

Legea din 1877 pentru atribuţiile Minist. public . . . 657

Legea din 1879 pentru clauza penală

2 . . . 608, n. 1

Legea din 1880 pentru înfiinţarea Băncei Naţionale

9 . . . 287

Regulamentul consular din 1880

19 . . . 650

Legea din 1881 asupra magaziilor generale

Art. Pagina

1 urm. . . . . 287 urm.

Legea pentru constatare şi percepere din 1882

79 § 2 369

Legea telegrafo-poştală din 1892

197 . . . . 338, n. 4

Legea din 1892 pentru înfiinţarea Creditului agricol

25, 26, 27 . . . . . 284, 465, n. 1
28, 29, 30 . . . . 284, 465, n. 1

Legea din 1894 pentru reorg. Minist. afacerilor străine

23 . . . . 589, 650, 651

Legea din 1894 pentru înfiinţarea unei Bănci agricole

6, 7, 11, 12 . . . 286 urm., 465, n. 1
13, 15, 16 . . . 286 urm., 465, n. 1

Legea din 1894 asupra alienaţilor

. . . . 199 n. 4

Legea Minelor din 1895

7 558

Legea timbrului din 1900

Art. — Pagina
22 § 8 }
25 § 4 } 647
46 § 1 . . . . . 300, 647

Art. — Pagina
72 . . . . 628, n. 1; 648
83 . . . 370, 371, 628, n. 1

Regulamentul din 1902 asupra portăreilor

15 436

Legea asupra comptabilităţei publice din 1903

27 369

Legea asupra drepturilor proprietarilor din 1903

4 }
12 } . . . . . . 628, n. 1
18 403

Legea din 1904 pentru regularea şi consolidarea dreptului de a exploatà petrolul, etc.

1 558

Legea pentru impozitul asupra capitalului mobiliar din 1906

6 648
7 648

Legea asupra Muntelui de pietate din 1906

13 244
14 288
18 278
20 . . . . 278, 279

Legea Judecătoriilor de ocoale din 1907

38 70
82 . . . . 197, 232
110 . . . . 338, 414

Legea pentru organizarea judecătorească din 1909

56 750
58 435

Legea Curţei de Casaţie din 1910

68 (77 vechiu) . . . . 168, n. 2.

TABLA ALFABETICĂ ŞI ANALITICĂ
A
MATERIILOR CUPRINSE ÎN TOM. AL X-LEA

A

Abitaţie. — Se poate face o tranzacţie asupra dreptului de abitaţie, 193. 194. V. *Tranzacţie.*

— Dreptul de abitaţie nu poate fi urmărit decât în marginile art. 572 § 2. p. 336 t. şi n. 2; 762, t. şi nota 1.

— El nu poate fi ipotecat, 563.

— Bunurile asupra cărora există un drept de abitaţie (sau de uz) nu pot fi reţinute de creditori în detrimentul abitatorului (sau uzuarului), de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlul gratuit, 352. V. *Dr. de retenţie.*

— Cazul când dreptul de abitaţie (sau de uz) a fost constituit cu titlu oneros, 352.

— Mai vezi asupra dr. de abitaţie şi de uz, p. 479. V. şi *Uz.*

— Inexistenţa privil. vânzătorului, 479. V. *Privilegiu.*

— Achizitorul unui drept de abitaţie (sau de uz) nu poate purgă, 714, nota 5. V. *Ipotecă, Uz*, etc.

Absenţă. — Absenţa persoanei asupra capului căreia a fost constituită o rentă viageră, nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei, 114, 115. V. *Rentă viageră.*

— Acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent nu poate să tranzigă asupra dificultăţilor ce s'ar ivi în privinţa patrimoniului absentului (Controversă), 202, nota 4. V. *Tranzacţie.*

— Validitatea ipotecilor constituite de acei trimeşi în posesiunea definitivă a bunurilor unui absent, nu însă şi de acei trimeşi în posesiunea provizorie, 563, 583.

— Trimiterea în posesiune a bunurilor unui absent, în cari se găsesc imobile, nu este supusă transcrierei, 743. V. *Transcriere.*

— La pag. 563, la care se face această trimetere, s'a strecurat o eroare de tipar foarte regretabilă. In adevăr, la această pagină, la rândul 13 din text, se va ceti: Trebue să considerăm ca *nesusceptibil* de ipotecă, în loc de: ca *susceptibile* de ipotecă dreptul de folosinţă, etc.

Abuz de încredere. — Sechestrul judiciar care, cu rea credinţă, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor încredinţate administraţiei sale, se face culpabil de abuz de încredere, 71. Vezi *Sechestru.*

— Violarea depozitului constitue un abuz de încredere, însă de câteori lucrul depozitat are o valoare mai mare de 150 lei, depozitul nu poate fi stabilit înaintea judecătorilor represivi decât conform principiilor codului civil, 2 n. 2 şi tom. VII, p. 798, nota 1, *in fine.* Vezi şi Garçon, *C. penal annoté*, II, art. 408, No. 579 urm., 641 urm.

— Prescripţia abuzului de încredere (de când începe a curge), 2 şi 3, nota 6. Vezi Bădulescu şi Ionescu, *Codul penal adnotat*, p. 472, No. 34 şi p. 475, No. 22 (Bucureşti. 1911, tip. *Cr. judiciar*).

— Abuzul de încredere este suficient caracterizat când hotărîrea de fond constată în sarcina mandatarului sau depozitarului faptul reţinerei banilor şi intenţia de a şi-le însuşi. Cas. fr. *Dreptul* din 1911, No. 38, p. 301.

Achiesare *(acquiescement)*. — Deoseb. între — şi tranzacţie, 189. V. *Tranzacţie*.

Act autentic. — Dreptul agenţilor noştri diplomatici şi a consulilor onorifici de a instrumentà acte autentice în străinătate, 589, 590. Vezi *Agenţi diplomatici*, *Consuli*. etc.

— O urmărire imobiliară poate fi făcută în baza unui act autentic şi executor. 754.

— Actele autentice, fiind executorii, pot fi învestite cu formula executorie, pe când actele sub semnătură privată neavând putere executorie, acel care are un asemenea act este obligat să dobândească mai întâiu o hotărîre de condamnare, 756. Vezi *Expropr. silită imobiliară*.

Act dotal. — Actul dotal, care are de obiect imobile, trebue să fie transcris în interesul terţiilor, 740, nota 3. V. *Conv. matrimoniale*. *Transcriere*. etc.

Acţiunea în grăniţuire. — Poate fi exercitată de creditorul antichrezist, 298.V. *Antichreză*.

Acţiuni imobiliare. — Nu pot fi ipotecate. 565, 762, n. 3. V. *Ipotecă*.

Acţiunea oblică. — Debitorul, păstrând administraţia bunurilor sale, trebue să facă să intre în patrimoniul său tot ce face parte din el, căci altfel el ar micşorà siguranţa creditorilor săi, şi aceştia ar puteà să exercite în numele debitorului lor. toate actele care nu i-ar fi exclusiv personale, 333. Vezi asupra acţiunei *oblice*, *subrogatorie* sau *indirecte*, tom. V. p. 197 urm.

Acţiunea pauliană. — Debitorul nu poate să înstrăineze nimic din patrimoniul său în dauna şi în frauda creditorilor săi, căci la din contra, aceştia au la dispoziţia lor acţiunea pauliană. Creditorii chirografari nu au însă un gaj tacit asupra bunurilor eşite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, 333. V. asupra *acţiunei pauliene*, tom. V. p. 218 urm.

Acţiuni posesorii. — Aceste acţiuni aparţin bărbatului, în calitate de administrator al bunurilor dotale, 203 şi tom. VIII, p. 211, text şi nota 6.

— Creditorul antichrezist poate să exercite, în numele său, acţiunea în complângere. 297. 303. V. *Antichreză*.

— De câteori retentorul unui imobil a fost deposedat de acest imobil, în contra voinţei sale. el poate să exercite acţiunea în reintegrare, fiindcă o simplă detenţiune ajunge pentru exercitarea acestei acţiuni, 351.

— *Quid* în privinţa acţiunei în complângere? (Controv.), 351, n. 2. V. *Dr. de retenţie*.

— Instanţele de fond sunt suverane să aprecieze dacă din faptele şi împrejurările cauzei rezultă că turburarea sau deposedarea s'a făcut prin violenţă, fără ca această constatare de fapt să fie supusă controlului C. de casaţie. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 20, p. 313.

Acţiunea publică. — Cazurile excepţionale în cari părţile pot, prin tranzacţia lor, să stingă acţiunea publică, 197, 232.

Acţiunea de in rem verso, 13, 581, n. 1; 584. Vezi asupra acestei acţiuni, tom. V, p. 350 urm.

— Încât priveşte acţiunea *de in rem verso* a mandatarului pentru cheltuelile făcute în urma revocărei mandatului, atunci când aceste cheltueli au folosit mandantului, vezi Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1910, No. 24, p. 370 şi *Dreptul* din 1910, No. 52.

Acţiunea în revendicare. — Depozitarul nu poate să revendice lucrul depozitat dela terţii. 2. V. *Depozit*.

Acţ. în revendicare

— Revendicarea lucrului depozitat de către proprietarul lucrului, 12 n. 1 şi 42. V. *Depozit*.

— Acţ. în revendicare poate fi exercitată de retentorul care, în contra voinţei sale, a fost deposedat de lucrul mobil deţinut de el, 351. V. *Dr. de retenţie*.

— Coproprietarii în indiviziune ai unui imobil nu pot exercità unul contra altuia o acţiune în revendicare privitoare la acel imobil, ei putând cere numai împărţeala, 557, n. 1. Vezi *Indiviziune*. Vezi asupra *acţiunei în revendicare*, tom. III, partea I-a, pag. 264 urm.

— Revendicarea lucrului furat sau perdut de către creditorul amanetar, 240, nota; 249, 250, 257, nota 1. Vezi *Amanet*.

— Revendicarea lucrului de către proprietarul lui, în caz de amanetarea lucrului altuia, 239. V. *Amanet*.

— Dreptul posesorului de bună credinţă la plus-valuta dobândită de imobilul revendicat, 501, n. 4; 502 nota. Vezi *Plus-valută*.

— Dreptul de revendicare al locatorului, 420 urm. V. *Privilegiu*.

— Al hangiului (Controv.), 428.

— Al vânzătorului de lucruri mobile neplătite. 459 urm. Vezi *Privilegiu*.

— Revendicarea recoltei vândută de arendaş (Controversă.), 423, 424. V. *Privilegiu*, *Recoltă*, etc.

— Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461. V. *Clopot*.

Acţiunea în simulaţie.— De câteori debitorul şi-a înstrăinat averea sa în mod aparent sau simulat (iconomicos), creditorii lui sunt în drept a doved̦i simulaţia prin orice mijloace, martori sau prezumpţii, independent de orice început de probă scrisă, şi a face ca justiţia să declare că bunul pretins înstrăinat n'a eşit niciodată din patrimoniul debitorului, 333 şi Cas. rom. *Cr judiciar* din 1910, No. 68. Vezi asupra acţiunei în simulaţie tom. V., p. 265 urm.

Administraţia legală. — Validitatea tranzacţiei făcută de tatăl administrator legal cu privire la bunurile copilului său minor, în timpul căsătoriei (Controversă), 200 şi tom. II, p. 500, t. şi n. 4.

— Dacă tatăl poate, în calitatea sa de administrator legal, şi cu ce forme anume, să ipoteceze bunurile copilului său minor (Controversă), 583 şi tom. II, p. 499, n. 1; t. IX, p. 675, 676, t. şi n. 1.

Agenţi diplomatici. — Dreptul lor de a instrumentà acte autentice în străinătate, 589, 650, 651 şi tom. I, pag. 187 urm. Vezi tabla anal. a vol. I, v⁰ *Agenţi diplomatici*. V. şi *infrà*, v⁰ *Ipotecă*.

Alegerea de domiciliu (din partea creditorului ipotecar). — Nu este prevăzută sub pedeapsă de nulitate, 627 şi tom. I, pag. 241, text şi nota 4. V. *Ipotecă*.

— Cazurile în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, 628 şi t. I, pag. 480, n. 1; tom. IX, p. 347, n. 1.

Alienaţi. — Acei internaţi într'un stabiliment de alienaţi conform legei din 1894, nu pot face nicio tranzacţie cât timp se găsesc în acest stabiliment, 199, n. 4. V. *Tranzacţie*.

Alimente. — Nu se poate face tranzacţie asupra alimentelor datorite *jure sanguinis* (Controv.), 197 şi tom. I, p. 715. Vezi *Tranzacţie*.

— Se poate însă tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros, asupra veniturilor unei pensii alimentare ajunse la scadenţă, asupra modului de prestare al alimentelor viitoare, asupra siguranţilor cari garantează plata alimentelor, etc. 198. Vezi *Tranzacţie*.

Aliniierea (străzilor).—Dacă este o expropriere sau o servitute, 602, nota 2.

Aluviunea. — Ipoteca se întinde la aluviunea formată în urma constituirei ei, 602. V. *Ipotecă*. Vezi asupra *aluviunei*, tom. III, partea I, p. 356 urm.

Amanetul.— Definiţie (contract unilateral, accesoriu, cu titlu oneros şi indivizibil), 234, 235, 237.

— Origina cuvântului amanet (origină turcească), 234, n. 1.
— Amanetul este un contract real, 235, 236.
— Un contract accesoriu, 237.
— Amanetul fiind un contract unilateral, actul scris care-l constată nu este supus formalităţei dublului original (art. 1179), 236, 246.
— Creditorul amanetar fiind un precarist, nu poate să prescrie proprietatea lucrului amanetat, 236.
— Dacă lucrul amanetat a fost perdut sau furat, creditorul poate să-l revendice dela acela în mânile căruia se găseşte, 236.
— Amanetul poate fi civil sau comercial, 237.
— Caracterul civil sau comercial atârnă de natura oblig. ce el garantează, 237.
— Imprumuturile constituite de Creditul agricol şi de Banca agricolă sunt de natură comercială, 237. V. *Banca agricolă, Credit agricol,* etc.
— Aceeaş soluţie este admisă în privinţa împrumuturilor contractate de Băncile populare, 285. V. *Bănci populare.*
— *Condiţiile de validitate esenţiale contractului de amanet,* 237 urm.
1° Consimţimântul părţilor, 237.
2° Capacitatea părţilor, 237 urm.
— Creditorul trebue să aibă capacitatea de a se obligă, iar debitorul acea de a înstrăină, 237, 238.
— Femeile măritate şi minorii autorizaţi a face comerţ au capacitatea de a constitui un amanet în ceeace priveşte comerciul lor, 238.
— Constituirea amanetului prin mandatar (necesitatea unui mandat special), 238. V. *Mandat.*
— Sancţiunea regulelor de mai sus (nulitatea contractului), 238.
— Amanetul constituit de un falit, 238. V. *Faliment.*
— Amanetarea lucrului altuia (revendicarea acestui lucru din partea proprietarului), 239. Vezi *Acţ. în revendicare.*
— Restricţie dela acest principiu prin aplic. art. 1909, p. 239.
— Neaplic. art. 1909 la lucrurile incorporale, 240.
3° Remiterea lucrului, creditorului sau unui terţiu ales de părţi, 240 urm., 248.
— Această dispoziţie se aplică şi mobilelor posedate de străini în România, 240, n. 2.
— Existenţa unui prim amanet nu se opune ca acelaş lucru să fie din nou amanetat la o altă persoană, 240, 241, 260.
— *Lucrurile ce pot fi amanetate,* 241 urm.
— Lucrurile corporale şi incorporale, 242.
— Deoseb. între amanet şi antichreză, 296. V. *Antichreză.*
— *Amanetarea creanţelor,* 242, 253 urm.
— A cambiilor, titlurilor la ordin, etc., 242. V. *Cambie.*
— In privinţa amanetărei creanţelor, pe lângă remiterea titlului în mâna creditorului, se mai cere ca actul, care constată amanetul, să fie înregistrat, adecă să aibă cel puţin dată certă, să fie transcris şi notificat debitorului creanţei amanetate, 253.
— Aceste formalităţi sunt privitoare numai la terţii, nu însă şi la părţi, între cari amanetul poate fi stabilit, conform dreptului comun, 255.
— Neaplic. art. 1182 creanţelor, 255.
— Notificarea, de care s'a vorbit mai sus poate fi înlocuită prin acceptarea debitorului creanţei, făcută într'un act autentic (Controv.), 254, n. 1.
— Consecinţile notificărei sau acceptărei debitorului, 254.
— Cazul când s'a amanetat o creanţă mai mică de 150 lei (aplic. formalităţilor de mai sus şi în acest caz), 255.
— Dacă creanţa amanetată este producătoare de dobânzi, aceste dobânzi se primesc de creditorul amanetar, 258.
— Creditorul nu poate însă primì capitalul creanţei, 259.
— Amanetarea unui brevet de invenţie, 242, 252. Vezi *Brevet de invenţie.*
— A unui contract de locaţiune, 243, 252. V. *Locaţiune.*
— A unui fond de comerţ,

242, 243. Vezi *Farmacie, Fond de comerț*, etc.

— Un fond de farmacie poate deci fi amanetat, și punerea în posesiune a creditorului consistă, în asemenea caz, în remiterea în mânile acestuia a titlului debitorului, în condițiile cerute pentru lucrurile incorporale, 243, n. 1. V. *Farmacie*.

— Un fond de farmacie nu poate însă fi ipotecat, 243, n. 1 și 559. V. *Farmacie, Ipotecă*, etc.

— Amanetarea vaselor plutitoare (ipotecă maritimă), 244.

— A recipiselor la purtător eliberate de casele de împrumut pe amanet, 244. Vezi *Muntele de pietate*.

— Amanetarea mărfurilor depuse în magaziile generale, 252, 253, 287, 288. V. *Warante*.

— Lucrurile viitoare nu pot fi amanetate, 244.

— Amanetarea recoltelor culese sau prinse de rădăcini, semănăturilor, lemnelor brute sau fasonate, vitelor de muncă, prăsilă, etc., 283 urm. Vezi *Recoltă*.

— ***Formele contractului de amanet***, 244 urm.

— Intre părți nu se cere decât consimțimântul și tradiția lucrului, 244.

— Dovedirea amanetului între părți, 244, 245.

— ***Condițiile cerute pentru ca amanetul să producă un privilegiu și dreptul de preferință față de terții, care drept rezultă din acest privilegiu,*** 245 urm., 401.

— Necesitatea unui act scris, când oblig. este mai mică de 150 lei, 246, 248.

— Motivele p. care se cere un act scris, 246.

— Enunțările ce trebue să cuprindă actul și scopul acestor enunțări, 246.

— Cazurile când arătările de mai sus sunt făcute printr'un act separat, 246.

— Cazul când s'a amanetat o bibliotecă, 246, n. 2. V. *Bibliotecă*.

— Actul care constată amanetul trebue să fie înregistrat, adecă să aibă măcar dată certă, 247, 253.

— Contractul de amanet trebue să fie transcris, 247, 253, 742. V. *Transcriere*.

— Necesitatea transcrierei pentru toate amanetele, în genere, chiar și acele ale creanțelor, 247, 248.

— Formalitățile de mai sus sunt prescrise pentru însăși validitatea amanetului, 248.

— Ultima condiție pentru existența amanetului este remiterea lucrului în posesiunea creditorului, sau în acea a unui terțiu ales de părți, 240, 248, 283.

— Momentul când creditorul poate fi pus în posesiune, 253.

— Această condiție nu se aplică în materie de gaj tacit (locațiunea de imobile), în care locatorul își exercită privilegiul său, cu toate că mobilele asupra caror acest privilegiu se exercită sunt în posesiunea locatarului sau arendașului, 249, n. 5.

— Regula după care creditorul sau un terțiu ales de părți trebue să fie pus în posesiunea amanetului se aplică, cu oarecare restricții, și în materie comercială (art. 480 C. com.), 250, 283.

— Motivele acestei puneri în posesiune, 250.

— Această posesiune trebue să fie actuală și reală, 251.

— In caz de amanetarea unui lucru corporal, punerea în posesie se face prin tradiția lucrului, 251.

— Posesiunea lucrului poate să mai rezulte și din remiterea cheilor magaziei în care se găsește lucrul amanetat, 251, n. 1.

— Cazul când remiterea lucrului rezultă din consimțimântul părților, 251, n. 1.

— In caz de amanetarea unui lucru incorporal, punerea în posesie a creditorului consistă în remiterea titlului, 243, nota 1; 251.

— Creanțele neconstatate printr'un titlu nu pot deci fi amanetate, deși pot fi cedate, 251.

— Dacă lucrul amanetat urmează a fi încredințat unui terțiu, privilegiul creditorului nu va există decât atunci când terțiul a acceptat de a deține lucrul pentru creditor, 251.

— Primirea lucrului din partea terţiului nu este supusă niciunei forme speciale, 251.

Efectele amanetului, 256.

1° Drepturile creditorului amanetar, 256 urm.

— Privilegiul creditorului amanetar şi condiţiile exerciţiului acestui privilegiu, 256.

— Acest privilegiu îşi are origina sa în convenţia părţilor, pe care legea o sancţionează, 361.

— Dacă un creditor amanetar a făcut cheltueli pentru vânzarea lucrului amanetat, aceste cheltueli nu sunt privilegiate asupra celorlalte bunuri ale debitorului, ci numai asupra preţului lucrului amanetat, 374.

— Debitorul rămâne proprietarul lucrului amanetat, creditorul nedobândind decât posesiunea lui, 257.

Revendicarea lucrului de către creditorul amanetar (art. 1909), 240. *ad notam*; 249, 250. 257, n. 1. V. *Acţ. în revendicare*.

— Creditorul nu poate, în principiu, să se servească de lucrul amanetat, 258.

— Cazurile în care se admit oarecare excepţii dela acest principiu, 258.

— Cazul când s'au amanetat titluri la purtător, 258.

— Creditorul nu poate să-şi însuşească amanetul, nici să dispue de el, 266, 269, 306.

— Opţiunea conferită creditorului amanetar de a cere ca amanetul să-i rămâe lui, sau de a cere ce el să fie vândut, 266.

— Vânzarea amanetului se face prin licitaţie publică, 267.

— Atât creditorul cât şi debitorul pot să cumpere lucrul la licitaţie (Controv.), 267, n. 3.

— Cheltuelile vânzărei sunt în sarcina debitorului, 268.

— In caz de a se vinde amanetul, debitorul nu poate să ceară un ajutor bănesc din preţul vânzărei, 268.

— Debitorul, rămânând proprietarul lucrului amanetat, poate să dispue de el cu titlu oneros sau cu titlu gratuit, să-l închirieze, etc., 259.

— Dacă lucrul amanetat a perit prin caz fortuit, fără culpa creditorului, perderea priveşte numai pe debitor (*res perit domino*), 259, 279.

— Dovedirea cazului fortuit incumbă creditorului, 279.

— Creditorul nu poate să prescrie proprietatea amanetului, afară de cazul când el ar fi intervertit titlul său, 260. V. *Prescripţie*.

— Şi *vice-versa*, debitorul nu se poate liberà prin prescripţie, cât timp lucrul amanetat rămâne în posesiunea creditorului, 260.

— Creditorul nu poate abuzà de amanet, fiindcă el nu devine proprietarul lucrului amanetat, 260.

— In caz de abuz, debitorul poate luà posesiunea lucrului din mâna creditorului, cerând ca lucrul să fie încredinţat unui sechestru, 261.

— El nu poate însă să ceară restituirea amanetului, cât timp nu şi-a plătit datoria sa, deşi codul fr. admite soluţia contrară după Pothier, 261.

— *Dreptul de retenţie al creditorului amanetar*, 262 urm.

— Persoanele cărora acest drept de retenţie este opozabil (Controversă), 264.

— Acest drept nu este opozabil celorlalţi creditori ai debitorului, cari pot cere vânzarea amanetului, rămânând ca creditorul amanetar să fie plătit cu privilegiu din preţul lucrului amanetat, 265.

— Origina acestui drept de retenţie (dr. roman), 264.

— Acest drept se exercită de terţiu, când el are posesiunea lucrului amanetat, 265.

— *Pactul comisor sau contractul pignorativ în materie de amanet*, antichreză şi ipoteci (proibiţia lui pentru consideraţii de ordine publică), 268 urm., 273 urm., 306. V. *Contract pignorativ*.

— *Indivizibilitatea amanetului şi efectele acestei indivizibilităţi*, 277.

— Renunţarea la această indivizibilitate, 277.

— 2° *Oblig. cari izvorăsc din contractul de amanet*, 277 urm.

— *Oblig. creditorului amanetar*, 277 urm.

— Responsabilitatea creditorului amanetar (dol, *culpa lata* şi *culpa levis*), 278.

— Oblig. creditorului de a asigură mărfurile primite amanet. 278.

— Creditorul nu este responsabil de câteori el nu are posesiunea lucrului amanetat, 279.

Oblig. debitorului, 280, 281.

— Restituirea cheltuelilor făcute de creditor pentru păstrarea lucrului, 280.

— Restituirea cheltuelilor necesare şi utile (acestea din urmă numai până la concurenţa plusvalutei dobândite de lucru), 280.

— Cheltuelile voluptuare nu sunt supuse restituirei, 280.

— Privilegiul ce are creditorul amanetar pentru restituirea cheltuelilor necesare şi utile, 280.

— Despăgubirea creditorului de perderile suferite de dânsul din cauza viciilor lucrului amanetat, 280.

— Dreptul creditorului la daune, când debitorul i-a dat un lucru de o valoare mai mică decât trebuiă, 281.

— *Legile speciale care fac excepţie dela regulele mai sus expuse*, 281 urm.

— *Amanetul în dreptul internaţional privat*, 289 urm.

Animale. — Privil. pentru conservarea lucrurilor însufleţite, 444, nota 4. Vezi *Privilegiu*.

Antichreza. — Noţiuni generale şi istorice, 293 urm.

— Dreptul străin, 294, n. 2.

— Critica antichrezei, 295.

— Definiţia antichrezei, 295, 296.

— Antichreza fiind un contract unilateral, nu este supusă formalităţei dublului original (art. 1179), 296. Vezi *Amanet, Dublu original*, etc.

— Deoseb. între antichreză şi amanet, 296. V. *Amanet*.

— Intre antichreză şi ipotecă, 544. V. *Ipotecă*.

— Creditorul antichrezist nu are privilegiul pe care il are creditorul amanetar, 296, 306.

— El are însă dreptul de retenţie, 304, 343. V. *Dr. de retenţie*.

— Antichreza este un contract accesoriu, ca şi amanetul şi ipoteca, 296.

— Antichreza este un drept real imobiliar, ca şi ipoteca (Controversă), 297.

— Consecinţile cari rezultă din realitatea antichrezei, 297.

— Acţiunea ce izvorăşte din antichreză fiind reală, este de competinţa tribun. situaţiei imobilului, 298.

— Creditorul antichrezist poate să exercite, in numele său, acţiunea în complângere, 297, 303. V. *Acţ. posesorii*.

— El poate să exercite acţiunea în grăniţuire, 298. V. *Acţ. în grăniţuire*.

Condiţiile de validitate ale contractului de antichreză, 298 urm.

— Consimţimântul părţilor şi tradiţia lucrului, 298.

— Capacitatea părţilor, 299.

— Constituirea unei antichreze din partea unei femei măritate, separată de bunuri, 299, 302, 303.

— Din partea femeei dotale, 299.

— Din partea unei persoane pusă sub consiliu judiciar, 299. V. *Consiliu judiciar*.

— Din partea minorului emancipat şi a tutorului, 299.

— Din partea uzufructuarului, 299. V. *Uzufruct*.

— *Formele şi dovedirea contractului de antichreză*, 300 urm.

— Necesitatea unui act scris, 300.

— Actul scris este cerut *ad probationem*, iar nu *ad solemnitatem*, ca şi în materie de tranzacţie, 300. V. *Tranzacţie*.

— Dovedirea antichrezei între părţi prin mărturisire şi jurământ, 300, 301. V. *Mărturisire, Jurământ*, etc.

— Stabilirea antichrezei prin martori în cazul art. 1198 § ultim. (Controv.), 301.

— Transcrierea antichrezei în privinţa terţiilor, 301, 741. Vezi *Transcriere*.

— Ce se înţelege aici prin terţii (Controv.), 301, 302, 741.

— *Bunurile cari pot fi date în antichreză* (imobilele), 302.

Antichreza

— *Quid* în privința pământurilor clăcăşeşti? (Controv.). 302.
— In privința imobilelor dotale, 302. V. *Imobile dotale.*
— *Oblig. creditorului antichrezist*, 303 urm.
— Păstrarea, intreţinerea şi administrarea imobilului, 303.
— Dreptul creditorului la restituirea cheltuelilor necesare şi utile (aceste din urmă până la concurența plus-valutei imobil.), 304.
— Plata dărilor şi a sarcinelor imobilului privesc pe creditor, 304.
— Indivizibilitatea antichrezei, 304, 305
— Antichreza nu poate fi tacită (Controv.), 304.
— Restituirea imobilului din partea creditorului. 305.
— Punerea imobilului sub sechestru in caz de abuz din partea creditorului antichrezist, 305.
— Inexistența prescripţiei între creditor şi debitor, 305.
— *Drepturile creditorului antichrezist*, 305 urm.
— Dreptul de a percepe fructele imobilului, 306.
— Compensarea dobânzilor cu fructele. 306.
— Oprirea pactului comisor sau contractului pignorativ, 268 urm., 273 urm., 306. V. *Amanet, Contract pignorativ*, etc.
— Neaplic. in specie a art. 1689, p. 267, *ad notam* şi 306, nota 3.
— Antichreza nu nimiceşte drepturile anterior dobândite de terţii. 307.
— Antichreza in dreptul internaţional privat, 291, t. şi n. 4: 292; 300, n. 3 şi 307.

Antreprenori. — Privilegiul antreprenorilor de lucrări, 498 urm., 528 urm. Vezi *Constructor, Privilegiu*, etc.

Arendaşi. — Dreptul arendaşului sau locatarului fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. Vezi *Ipotecă, Locaţiune*, etc.
— Dacă arendaşul poate ipotecà clădirile ridicate de el pe fondul arendat (Controv.), 559, 560. V. *Ipotecă.*

Architecţi (Privilegiul architecţilor). — Vezi *Antreprenori, Constructori, Privilegiu*, etc.

Artişti dramatici. — Nu intră în categoria oamenilor de serviciu în privinţa privilegiului statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. Vezi *Privilegiu, Teatru*, etc.

Asigurarea (contract aleator), 75.
— Depozitarul nu este obligat a asigurà lucrul depus, 17, n. 1. V. *Depozit.*
— Despăgubirea la care creditorii privilegiaţi sau ipotecari au drept in caz de distrugerea lucrului grevat, când acest lucru a fost asigurat, 353 urm.
— In caz de perderea prin forţă majoră a recoltei asigurate, privilegiul arendătorului se întinde asupra despăgubirei datorite de către compania de asigurare, 419.
— Cheltuelile făcute pentru asigurarea unui lucru mobil nu sunt privilegiate, 445, 446. Vezi *Privilegiu.*

Asigurarea pe viaţă. - Deoseb. între asig. pe viaţă şi renta viageră, 95. V. *Rentă viageră.*

Autoritatea lucrului judecat. — Vezi *Lucru judecat.*

Aval (Fidejusiunea unei cambii), 117. V. *Cambie.*
— Etimologia cuvântului *aval*, 117, nota 1.
– Acţiunea îndreptată contra dătătorului unui aval este de competenţa judecăt. de ocol sau tribun. comercial, după importanţa sumei garantate, 183.
— Datătorul unui aval poate invocà excepţiile inerente însăş datoriei, 152. V. *Fidejusiune.*
—. Beneficiul de discuţiune nu există când o cambie a fost garantată prin aval, 143.

Avocat. — Dacă avocatul poate să exercite dreptul de retenţie asupra actelor clientului său, în caz de neplata onorariului ce i se cuvine (Controv.), 353. V. *Drept de retenţie*

B

Bacara.— (Joc de hazard), 85, nota 6.

Bagaje.— Responsabilitatea ospătătorilor sau hangiilor pentru bagajele călătorilor, 47 urm. V. *Depozit*.

— Neaplic. art. 1623 urm. C. civ. bagajelor încredinţate companiei internaţionale a wagoanelor de dormit, 55. V. *Wagon*.

Bail à nourriture (Contract).— Deoseb. între acest contract şi renta viageră, 95, 107. V. *Rentă*.

Banca agricolă.— Imprumuturile constituite de banca agricolă sunt de natură comercială, 237. V. *Amanet*. V. în privinţa acestor împrumuturi, p. 285 urm.

Bănci populare. - Imprumuturile constituite de Băncile populare sunt de natură comercială, 285. V. *Amanet*.

Băi publice.— Asimilarea băilor publice, hanurilor şi ospătăriilor (Controv.) 54, t. şi n. 3. V. *Depozit*.

Bani.—Dreptul de retenţie nu se poate exercită asupra unei sumi de bani, ci numai asupra unui lucru determinat, 449. V. şi Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 22. V. *Drept de retenţie*.

- Nu se poate ordonă sechestrul judiciar în privinţa unei sumi de bani, 70. V. *Sechestru*.

Beneficiul de discuţiune (în materie de fidejusiune), 140 urm. V. *Fidejusiune*.

— In materie de ipoteci, 680 urm. V. *Ipotecă conv. infrà,* p. 838.

Beneficiul de diviziune, 147 urm. V. *Fidejusiune*.

Bezman.— Bezmănarul poate să ipoteceze fondul supus bezmanului sau emfiteozei, 564. V. *Ipotecă*. V. asupra *Bezmanului,* tom. IX, tabla analit. V. *Bezman*.

Bibliotecă.— Se poate amanetă o bibliotecă, însă în asemenea caz, trebue să se menţioneze în actul de amanet numărul volumelor amanetate, operile ce ea cuprinde, formatul şi ediţia lor, 246, n. 2. V. *Amanet*.

Biliard.— Dacă jocul de biliard dă loc la o acţiune în justiţie (Controv.), 85, t. şi n. 4. Cpr. C. Bucureşti, *Dreptul* din 1909, No. 8 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 37 (cu observ. noastră).

Boală.— Cheltuelile ultimei boli sunt privilegiate asupra mobilelor debitorului, 388 urm. V. *Privilegiu*.

— Bărbatul trebue să sufere cheltuelile ocazionate cu boala soţiei sale, 388. V. *Privilegiu*.

Brevet de invenţie. — Amanetarea brevetelor de invenţie, 242, 252. V. *Amanet*.

Bun şi aprobat.— Aplic. acestei formalităţi contractului de depozit, 7 nota. V. *Depozit*.

— Aplic. acestei formalităţi fidejusiunei, 117, 128. V. *Fidejusiune*.

Bursă. — Operaţiile de bursă sunt jocuri la noroc când au de obiect specularea asupra diferenţei între suirea şi scoborârea cursurilor şi, ca atare, nu dau loc la o acţiune în justiţie, 88. V. *Joc*.

C

Cadastru. — Necesitatea înfiinţărei cadastrului, 326.

Cadavre.— Arderea cadavrelor nu este admisă de legile noastre, 380. V. *Inmormântare*.

Calfe de prăvălii.— Privilegiu lor pentru salariul ce li se datoreşte de patron, 394. V. *Privilegiu*.

Cambie.— (Cazul când acel care a perdut la joc, a subscris către câştigător o cambie, enunţând o cauză licită), 78.

— Dacă subscriitorul cambiei poate dovedi, în asemenea caz, că această cambie a avut drept cauză o oblig. izvorîtă din joc (Controv.), 78. V. *Joc*.

— Fidejusiunea poate fi dată prin gir, în dosul unei cambii, 128, n. 2. V. *Fidejusiune*.

— Garantarea unei cambii, 117, 143. V. *Aval*.

— Cazul când vânzătorul unui imobil în loc de bani, a primit

dela cumpărător cambii sau alte valori (exist. privil. vânzătorului), 485, n. 2. V. *Privilegiu*.
— Amanetarea unei cambii, 242. V. *Amanet*.

Case de împrumut pe amanet. V. *Muntele de pietate, Warante*, etc.

Case de toleranţă.— Asimilarea acelor cari ţin case de toleranţă, hangiilor şi ospătătorilor (Controversă), 54. 55. V. *Depozit*.

Cauţiune.— Cauţiunea este legală, convenţională şi judiciară, 168, t. şi n. 2. V. *Fidejusiune*.
— Etimologia cuvântului cauţiune, 116, n. 1.
— Cauţiunea *judicatum solvi* (desfiinţarea ei prin conv. dela Haga), 168, n. 2 şi tom. I, p. 367, 368.
— Cauţiunea reală, 116, n. 4; 127, 573, 598.
— Privilegiul asupra cauţiunei unor funcţionari publici, 434 urm. V. *Funcţ. publici, Privilegiu*, etc.

Caz fortuit.— Împrejurările cari constituesc cazurile fortuite, 21, 48, 49. V. *Depozit, Hangii, Furt, Incendiu*, etc.
— Împrejurările în cari depozitarul răspunde de cazurile fortuite, 20, 21. V. *Depozit*.
— Constructorul nu se foloseşte de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, 500. V. *Privilegiu*.

Căluşei.— Jocul căluşeilor nu dă loc la o acţiune în justiţie, 85, 86.
— Jocul căluşeilor erà oprit şi la Romani, 79. V. *Joc*.

Cărăuşi. - Sunt asimilaţi hangiilor, în privinţa responsabilităţei, 53.
— Privilegiul cărăuşilor, 430 urm. V. *Privilegiu*.
— Dreptul de retenţie al cărăuşilor. 433. V. *Dr. de retenţie*.

Cârciume. — Se poate astăzi garantà o datorie contractată la cârciumă (Controv.), 122, n. 1. V. *Fidejusiune*.
— Privil. conferit de lege hangiilor asupra lucrurilor călătorului aduse în ospătăria lor nu aparţine cârciumarilor, 361, n. 5; 425. V. *Privilegiu*.

Cheltueli de judecată. — Sunt privilegiate asupra mobilelor şi imobilelor debitorului, 372 urm., V *Privilegiu*.

Cesiune.— Cedentul unei creanţe ipotecare care, în urma cesiunei, a dobândit imobilul ipotecat, poate purgà contra cesionarului, 717.
— Urmărirea debitorului de către cesionarul unui titlu autentic şi executor, 753, 757. V. *Expropriere*.
— Actele sau hotărîrile cari constată o cesiune sau o chitanţă de chirie *pe doi ani viitori*, sunt supuse transcrierei, 742. V. *Transcriere*.
— Cedarea ipotecei independent de creanţa garantată (Controv.). 534, 547, 642. V. *Ipotecă*.

Cesiunea bunurilor.— Cesiunea sau abandonarea bunurilor unui debitor nu împedică luarea unei inscripţii ipotecare din partea creditorilor săi, 619, 642. V. *Ipotecă*.

Clauză penală.— Stipularea clauzei penale într'o tranzacţie, 218, 219. V. *Tranzacţie*.
— Stipularea unei asemenea clauze într'un testament, 218, n. 3. Vezi şi Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 83. V. *Testament*.

Clopot.— Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461.

Comandament prealabil.— Nulitatea înstrăinărei imobilului urmărit făcută de debitor în urma transcrierei comandamentului prealabil, 558 nota; 581, n. 2; 660. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 14. V. *Ipotecă*.
— Această nulitate fiind relativă, nu poate fi invocată decât de creditorii urmăritori. 660.
— Dacă imobilul poate fi ipotecat în urma transcrierei comandamentului (Controv.), 582. nota.
— Orice urmărire imobiliară trebue să fie precedată de un comandament, la care debitorul nu poate renunţa, 760.
Dacă urmărirea se face în baza unei obligaţii solidare, comandamentul făcut unuia din debitori foloseşte celorlalţi, 758.
— Transcrierea comandamen-

tului loveşte de indisponibilitate imobilul urmărit în mânile debitorului, dar nu poate schimbă calitatea şi natura creanţei creditorului chirografar ce urmăreşte, care rămâne tot creditor chirografar în urma urmărirei, ca şi înaintea ei. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 29, p. 227.

Comisionari.— Dreptul de retenţie şi privilegiul comisionarului, 265, 266. V. *Dr. de retenţie.*
— Privilegiul locatorului nu se întinde asupra mărfurilor pe cari un comisionar le are în casă spre a fi vândute în socoteala comitentului său, 417. V. *Privilegiu.*

Comodat.— Deoseb. între comodat şi depozit, 4. V. *Depozit.*
— Art. 1566 dela comodat nu se aplică depozitului (Controv.), 18, 19, 39. V. *Depozit.*

Comoştenitori.— Privilegiul lor, 491 urm., 525 urm., 634. V. *Copărtaşi, Privilegiu,* etc.

Compensaţie.— Oblig. care izvorăşte din joc sau prinsoare nu poate fi opusă în compensaţie, 90, 91. V. *Joc.*
— Compensaţia în materie de fidejusiune, 173, 174. V. *Fidejusiune.*
— Creditorul antichrezist poate stipulă că dobânzile se vor compensă cu fructele imobilului, oricare ar fi valoarea acestor fructe, 296, 306. V. *Antichreză.*
— Compensaţia în privinţa stingerei privilegiilor şi ipotecilor, 689.

Compromis.— Deosebire între compromis şi tranzacţie, 188. V. *Tranzacţie.*
— Tutorul nu poate face un compromis, pe când el poate face o tranzacţie cu îndeplinirea unor anume formalităţi (art. 413), 189. V. *Tranzacţie, Tutelă,* etc.
— Oblig. care rezultă din joc sau prinsoare nu poate face obiectul unui compromis, 91, 195. V. *Joc, Tranzacţie,* etc.

Comună. — Urmărirea averei comunelor, 337, 759. V. *Stat.*
— Privilegiul şi ipoteca legală a comunelor. V. *Ipotecă, Privilegiu, Stat,* etc.
— Neaplic. art. 1826 comunelor, 768.
— Comunele nu pot, ca şi Statul, să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalităţi, 202. V. *Stat, Tranzacţie,* etc.

Concordat.— Stingerea datoriei principale prin concordatul judiciar sau amiabil, nu liberează pe fidejusor. 173. V. *Fidejusiune.*
— Votul dat la concordatul unui falit de către un creditor previlegiat sau ipotecar, fără nicio rezervă, implică de drept renunţarea la privilegiu sau ipotecă pentru întreaga creanţă (art. 850 C. com.), 694, n. 3. V. *Ipotecă.*

Condiţie preposteră, tom. VI, p. 29.
— Incât priveşte ipoteca preposteră, vezi p. 599, n. 2 şi 600. V. *Preposteră.*

Confirmare. — Datoria izvorită din joc sau prinsoare nu poate fi confirmată, 91. V. *Joc.*
— Nu se poate de asemenea confirmă, nici în mod expres, nici în mod tacit, o tranzacţie inexistentă, 230. Vezi în privinţa neconfirmărei actelor inexistente, tom. I, p. 53; tom. VII, p. 43, 44. 72 urm., etc. Vezi şi Judec. ocol. Suraia, *Cr. judiciar* din 1910, No. 28.
— Deoseb. între confirmare şi tranzacţie. 189. V. *Tranzacţie.*

Confuziunea (în materie de fidejusiune), 174, 175. V. *Fidejusiune.*
— In privinţa stingerei privilegiilor şi ipotecilor. 690, 691.

Conservarea (unui lucru mobil).— Privilegiul acelora cari au făcut cheltueli pentru conservarea unui lucru, 443 urm. V. *Privilegiu.*

Constrângerea corporală.—Este căzută în desuetudine, 134, n. 1; 167, n. 2 şi 169. Mai vezi tom. I, p. 49, 89, 90, 158, n. 3 (ed. a 2-a); tom. II, p. 797 şi tom. VIII. p. 292.
— Existenţa ei în codul lui Andr. Donici, 352, n. 6.

Consiliu judiciar.— Acel pus sub consiliu judiciar nu poate garantă pe altul decât cu asistenţa acestui consiliu, 127. V. *Fidejusiune.*

— El nu poate tranzige fără asistenţa acestui consiliu, 199. V. *Tranzacţie*.

— Nici să constitue o antichreză decât tot cu asistenţa consiliului, 299. V. *Antichreză*.

— Nici să purgheze imobilul de privil. şi ipoteci, fără asistenţa consiliului, 717, 718. V. *Ipotecă*.

— In privinţa urmărirei imobilului debitorului, vezi p. 752, n. 1.

Constructori.—Privilegiul constructorului, 498 urm. V. *Privilegiu*.

— Modul de conservare al acestui privilegiu, 528 urm. V. *Privilegiu*.

Construcţii. — Dacă ipoteca se întinde la construcţiile nouă ridicate pe fondul ipotecat (Controv.), 601. V. *Ipotecă*.

Consuli. — Dreptul consulilor noştri onorifici de a instrumentà acte autentice în străinătate, 590 şi tom. I, p. 191. V. *Act autentic*.

— Consulii străini din ţară nu au însă această competinţă în privinţa Românilor, 590.

— Ei nu pot să procedă la vânzarea unui imobil situat în ţară, nici chiar dacă acest imobil ar aparţineà unui străin, 590, n. 3; 759, 760.

— Atribuţiile consulilor străini sunt determinate de tratatele internaţionale sau de principiul reciprocităţei şi de dreptul comun al naţiunilor, 760.

Contracte aleatorii, 74 urm.

— Contractele cu titlu oneros sunt comutative şi aleatorii, 74, 75.

— Exemple de contracte aleatorii (asigurarea, împrumutul nautic, jocul şi prinsoarea, renta viageră, etc.), 75.

— Deoseb. între contractul aleator şi acel condiţional, 75, 76. V. *Joc, Prinsoare, Rentă viageră*, etc.

Contract pignorativ (sau pact comisor). — Clauza prin care s'ar împuternici pe creditorul amanetar, antichrezist sau ipotecar de a-şi însuşi lucrul sau a dispune de el fără formele legale, 268, 269.

— Nulitatea unei asemenea convenţii este de ordine publică, 269 urm., 306.

— Contractul pignorativ sau pactul comisor este oprit în materie de antichreză, 306. V. *Antichreză*.

— Şi chiar în materie de ipoteci (Controv.), 273, 306. V. *Ipotecă*.

— Aceeaş soluţie erà admisă şi în codul Calimach, 269.

— Validitatea acestei convenţii când este consimţită posterior încheierei contractului (Controv.), 274, 275. V. *Amanet*.

— Se poate, de asemenea, conveni că lucrul amanetat va fi vândut creditorului, dacă preţul nu se fixează prin însuş contractul de amanet, 272, 275. V. *Amanet*.

— Autorizarea de a se vinde lucrul amanetat, fără îndeplinirea formelor legale, consimţită în urma constituirei amanetului (validitatea unei asemenea clauze), 275. V. *Amanet*.

Convenţii matrimoniale. — Soţii nu pot, în timpul căsătoriei, să facă o tranzacţie asupra convenţiei lor matrimoniale, la aceasta opunându-se principiul imutabilităţei conv. matrimoniale, 195. V. *Tranzacţie*.

— Conv. matrimoniale având de obiect un imobil sunt supuse transcrierei numai în interesul terţiilor, 740, n. 3. V. *Act dotal*, *Transcriere*, etc.

Copărtaşi (privilegiul lor), 491 urm. Vezi *Comoştenitori, Privilegiu*, etc.

— Conservarea privilegiului copărtaşilor 525 urm., 634.

Creanţe. — Amanetarea creanţelor, 242, 253 urm. V. *Amanet*.

— Dreptul de retenţie nu poate fi exercitat asupra unei creanţe 352. Vezi *Dr. de retenţie*.

— Acel care a făcut cheltueli p. conservarea unei creanţe are privilegiu asupra acestei creanţe, 445. n. 1. V. *Privilegiu*.

— **Creditul agricol.** — Imprumuturile constituite de Creditul agricol, sunt de natură comercială, 237. V. *Amanet*.

Creditul fonciar.—Ipotecile constituite în favoarea Creditului fonciar nu sunt supuse reînoirei, după

expirarea termenului de 15 ani, 634.
— De câteori se vinde un imobil ipotecat Creditului fonciar. ordonanţa de adjudecare transferă adjudecatarului, odată cu imprumutul, şi sarcina ipotecară. 729. 730, n. 3.
— Neaplic. art. 1825 C. civ. şi 494 Pr. civ. Creditului fonciar, 766.
— In urmăririle imobiliare făcute de Creditul fonciar, nu este nevoe ca actele de ipotecă, în baza cărora se face urmărirea, să fie investite cu formula executorie, această formalitate fiind inlocuită prin încheierea tribun. p. scoaterea imobilului în vânzare, 756, n. 2. V. *Formula executorie*.

Creditori. — Diferitele specii de creditori ce există, 342.
— Intregul patrimoniu al debitorului, afară de unele bunuri ce nu pot fi urmărite, este afectat la plata creditorilor săi, 333 urm.
— Creditorii privilegiaţi primează, în genere, pe acei ipotecari, 342.
— Cazurile excepţionale în cari creditorii ipotecari primează pe acei privilegiaţi, 363, n. 1. V. *Ipotecă*.
— Creditorii ipotecari vin înaintea acelor chirografari şi după acei privilegiaţi. 343.
— Creditorii ipotecari au un drept de preferinţă şi de urmărire în mâna terţiilor, 543, 668.
— Creditorii chirografari nu sunt plătiţi decât în urma acelor privilegiaţi şi ipotecari, 342.
— Ei nu au un gaj tacit asupra bunurilor eşite fără fraudă din patrimoniul debitorului lor, 333, 543, n. 2 şi 667, n. 3.
— Creditorii ipotecari sau privilegiaţi nu sunt reprezentaţi de debitorul lor în hotărîrea dobândită contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior privilegiului sau ipotecei, cu privire la imobilul grevat (Controv.). 652, n. 5. V. *Lucru judecat*.
— *Quid* în privinţa creditorilor chirografari? (Controv.), 653, nota.
— Dreptul creditorilor eventuali sau condiţionali (acte conservatorii). 660. V. *Poprire*.
— Ei nu pot procede nici la urmărirea veniturilor debitorului lor, 660, n. 2. V. *Joc*.
— **Curse cu cai** (jocuri permise), 84.
— Prinsorile făcute cu ocazia curselor cu cai, 87. V. *Joc, Prinsoare*, etc.

Custodele judiciar. —Privilegiul custodelui asupra preţului eşit din vânzarea lucrurilor urmărite şi încredinţate lui, 73. V. *Depozit judiciar*.
— Responsabilitatea custodelui. 72, 73, V. *Depozit*.
— Oblig. custodelui, 73 V. *Depozit*.
— Cheltuelile făcute de custodele rânduit de justiţie, după cererea tuturor creditorilor sunt privilegiate ca cheltueli de judecată, atunci când aceste cheltueli au avut de rezultat conservarea şi utilizarea gajului comun al tuturor creditorilor. 373. V. *Privilegiu*.

D

Datio in solutum.—De câteori debitorul primeşte un alt lucru decât acel datorit *(aliud pro alio)*, obligaţia principală este stinsă, şi deci, şi fidejusiunea, 171. V. *Fidejusiune*.
— *Datio in solutum* a unui imobil este asimilată vânzărei, din punctul de vedere al privil. vânzătorului, atunci când debitorul dă drept plată a datoriei sale un imobil de o valoare mai mare, stipulând din partea creditorului restituirea unei sume de bani, 480.
—Stingerea ipotecilor, 686 urm. V. *Evicţiune, Ipotecă*, etc.
— *Datio in solutum* a unui imobil este supusă transcrierei. 740. V. *Transcriere*.

Delăsarea imobilului ipotecat (din partea terţiului detentor urmărit prin acţiunea ipotecară), 669 urm. V. *Ipotecă*.

Depozitul (Etimologie) 1, n. 1.
— Depozitarul nu devine proprietarul lucrului depozitat, el descărcând numai pe deponent de paza lucrului său, care trece la depozitar. 2.
— Depozitarul nu poate să reven-

dice lucrul depozitat dela terții, 2. V. *Acț. în revendicare.*
— Depozitul este un contract de bună credință, 2.
— Definiția depozitului, 3.
— Deosebire între depozit și comodat, 4. V. *Comodat.*
— Intre depozit și mandat, 4 și tom IX, p, 552. V. *Mandat.*
— Intre depozit și împrumut, 25, 26. V. *Imprumut.*
— Intre depozit și sechestru, 56.
— Depozitarul nu se poate servi de lucrul depozitat, fără invoirea expresă sau tacită a deponentului, 4 și 22, text și n. 1.
— Impărțirea depozitului (voluntar sau necesar ori mizerabil), 4, 5 și 43.
— Depozitul neregulat, 5, 8, 25 și 36.
— *Depozitul propriu zis*, 4, 5. urm.
— Depozitul este un contract real, 3, 5.
— El devine perfect prin tradiția lucrului, 5, 6.
— Tradiția *brevi manu*, 6.
— Validitatea făgăduinței de depozit, 6.
— Depozitul este un contract unilateral, 6, 7,
— Neaplic. formalității dublului original (art. 1179), 7, *ad notam.* V. *Dublu original.*
— Aplic. formalității bunului și aprobat (art. 1180), 7, *ad notam.* V. *Bun și aprobat.*
— Depozitul este gratuit prin natură, iar nu prin esență, 7.
— El poate deci fi salariat, 39, 40.
— Depozitul este, în genere, un contract de binefacere, 7.
— El nu poate aveà de obiect decât mobile corporale, 7, 8, 13, 58.
— Depozitul unor lucruri consumptibile, 8 și 13.
— Insărcinarea de a supraveghià un imobil nu mai este astăzi un depozit, ci o locație de servicii, 8, n. 1.
Depozitul voluntar.— Condițiile esențiale pentru formarea și validitatea acestui contract, 9 urm.
— Consimțimântul părților, 9.
— Eroarea părței asupra calității sau cantității lucrului depus nu viciază contractul, 10.
— Nici eroarea asupra persoanei, 10. V. *Eroare.*
— Capacitatea părților (capacitatea de a contractà), 10.
— Spre a face un depozit este suficient de a aveà capacitatea de a administrà, 10.
— Persoanele capabile de a face un depozit, 10, 11,
— Minorul neemancipat și interzisul nu pot face un depozit, 11, n. 1.
— Contractul de depozit în care ar interveni un incapabil, fie ca deponent, fie ca depozitar, este nul, însă nulitatea fiind relativă, nu poate fi invocată decât de însuș incapabilul, în urma încetărei incapacității sale, sau de reprezentantul său legal, în timpul incapacității, 11.
— Validitatea depozitului lucrului altuia, 11.
— Revendicarea lucrului depozitat de către proprietarul lucrului, 12, n. 1 și 42. V. *Acț. în revendicare.*
— Validitatea depozitului făcut de un uzufructuar, locatar, depozitar, etc. 12.
— Capacitatea depozitarului (capacitatea de a se obligà este suficientă), 12.
— Persoanele incapabile de a primi un depozit, 12.
— Nulitate relativă, 12.
— Acțiunile ce aparțin deponentului în urma anulărei contractului (acț. în revendicare și *de in rem verso*), 13.
— Incapabilul, care este *doli capax* este responsabil de consecințile dolului său, 13.
— Dovedirea contractului de depozit (dr. roman și dr. nostru anterior), 14.
— Dreptul actual (aplic. dreptului comun), 14.
— Dovedirea depozitului prin mărturisire și jurământ, 14.
— Dovedirea depozitului comercial (art. 46 C. com.), 55.
— Indatoririle depozitarului. 15 urm.
— Depozitarul trebue să îngrijească de lucrul depozitat ca de însuș lucrul său, 17.
— El răspunde, deci, nu numai

de *culpa lata* și de dol, ci și de *culpa levis in concreto* sau *in abstracto*, 17.

— Cazurile când el răspunde de *culpa levis in abstracto*, 19.

— El nu este obligat a asigurà lucrul depozitat, 17, n. 1. V. *Asigurare.*

— Neaplic. în specie a art. 1566 dela comodat (Controv.) 18, 19 și 39. V. *Comodat.*

— Depozitarul nu răspunde în principiu, de cazul fortuit, 20.

— Intâmplările în cari depozitarul răspunde de cazurile fortuite, 20, 21.

— Depozitarul, care invoacă cazul fortuit, trebue să-l dovedească prin orice mijloace, 21, 28, 52.

— Exemple de cazuri fortuite (devastarea, incendiul cauzat prin trăznet, furtul cu mâna înarmată, etc.), 21, 48. V. *Caz fortuit.*

— Furtul prin efracție sau prin escaladare (Controv.), 21, t. și n. 6 și 48; tom. VI, p. 350, 351, n. 1; tom. IX, p. 284, n. 3, etc. V. *Furt.*

— Furtul comis prin chei mincinoase nu este un caz fortuit, 48.

— Nici furtul prin facerea unei gaure într'un zid, 49.

— Oblig. depozitarului de a restitui lucrul depus, 23 urm.

— Creanța ce deponentul ar aveà contra depozitarului p. banii depuși, nu este privilegiată, privilegiile fiind de drept strict, 24, nota 3. V. *Privilegiu.*

— Dovedirea identității lucrului depus, 25.

— Restituirea lucrului în caz de depozit neregulat, 25.

— Nerestituirea lucrului când el a perit prin caz fortuit 26.

— Restituirea fructelor lucrului depozitat, 26.

— Cazul când depozitul consistă într'o sumă de bani (depozitarul nu datorește dobânda), 26.

— Daunele cauzate prin nerestituirea banilor la timp (aplic. art. 1079), 26, 27.

— Aplic. art. 1504 dela societate și a art. 1544 dela mandat, 27.

— Cazul când banii depuși au fost întrebuințați la jocuri de bursă, jocuri de cărți, etc. (Controv.), 27.

— Starea în care lucrurile trebue să fie restituite, 27, 28.

— Cazul când lucrul a fost distrus prin incendiu, 28.

— Cazul când depozitarul se găsește, prin culpa sa, în imposibilitate de a restituì lucrul depus, 28.

— Cazul când depozitarul a primit o sumă de bani sau un alt lucru în locul acelui depozitat, 29.

— Cazul când lucrul depozitat a fost vândut, de bună credință, de către moștenitorii depozitarului, 29, 30.

— Cazul când moștenitorii au consumat lucrul de bună credință sau l-au dăruit, 30.

— Cazul când există mai mulți depozitari sau moștenitori de ai depozitarului, 30.

— Cazul când lucrul depozitat nu poate fi restituit, 30.

— Persoanele cărora se restitue depozitul, 30, 31.

— Restituirea făcută moștenitorilor deponentului, 31, 32.

— Validitatea clauzei de a restituì unui terțiu, după moartea deponentului, lucrul depozitat la altul *(mandatum post mortem mandantis)*, 31, nota 1 și tom. IX, p. 621, t. și nota 7. V. *Mandat.*

— Dacă deponentul a perdut administrația bunurilor sale prin schimbarea capacității sale, lucrul depus se restitue persoanei însărcinate cu administrația bunurilor sale, 33.

— Liberarea depozitarului prin restituirea făcută de bună credință incapabilului, 33.

— Depozitarul nu poate cere ca deponentul să justifice proprietatea lucrului depozitat, 33, 34.

— Excepție dela acest principiu în cazul când depozitarul află că lucrul primit de dânsul este furat, 34, 36, 37.

— Locul unde se face restituirea și plata speselor de transport de către deponent, 35.

— Când trebue să se facă restituirea? (la prima cerere), 36.

— Cazul când depozitarul poate să reție lucrul, 36, 37.

— In principiu, depozitarul

nu poate restitui lucrul când îi place, 37.
— Cazul când s'a stipulat un termen p. restituire, 37.
— Stingerea oblig. de restituire când se dovedeşte că depozitarul este el însuş proprietarul lucrului depozitat, 37, 38.
— *Indatoririle deponentului*, 38 urm.
— Restituirea cheltuielilor necesare făcute p. păstrarea lucrului, 39.
— Depozitarul nu are drept la dobânda acestor cheltueli decât din ziua cererei în judecată. conform art. 1088 C. civ., 39.
—Dr. de retenţie al depozitarului în privinţa cheltuelilor necesare, 40 urm. V. *Dr. de retenţie.*
— Acest drept, fiind un drept real, este opozabil nu numai deponentului, dar şi terţiilor, 41.
— Dr. de retenţie al depozitarului nu este însă opozabil proprietarului care-şi revendică lucrul său, 42. V. *Dr. de retenţie.*
— Restituirea cheltuelilor utile (Controv.), 39, 41.
— Cheltuielile voluptoare nu sunt supuse restituirei, 39.
— Depozitarul are drept la despăgubiri p. pagubele căşunate lui din cauza depozitului, 39.
— Precum şi în caz când el a lăsat să piară lucrul său spre a scăpă pe acel al deponentului, art. 1566 dela comodat nefiind aplicabil în specie, 18, 19, 39. V. *Comodat.*
— Cazul când există mai mulţi depozitari.— Lipsa de solidaritate între ei, 40. V. *Solidaritate.*
— Prescrierea acţiunilor dintre deponent şi depozitar (aplic. art. 1890 C. civ.), 40.
— Privilegiul depozitarului p. cheltuelile necesare făcute spre paza lucrului, 41. V. *Privilegiu.*
— Depozitarul nu poate să vândă lucrul depozitat (Controv.), 41.
— Competinţa în materie de depozit voluntar, 42.
— Depozitul în dr. internaţional privat, 42.
— *Depozitul necesar sau mizerabil* 43 urm.
— Evenimentele prevăzute de art. 1620, în care are loc depozitul necesar, nu sunt limitative, ci enunciative. 43.
— Depozitul făcut de un spectator într'un teatru, nu este un depozit necesar, 43. V. *Teatru.*
— Nici acel făcut de o femee separată de bunuri, în mânile bărbatului său, 43.
— Condiţiile cerute p. ca depozitul să fie necesar, 44.
— Dovedirea depozitului necesar (martori, prezumpţii), 44.
— Aplic. celorlalte regule ale dreptului comun. 44.
— *Depozitul făcut într'un han sau ospătărie,* 45 urm.
— Hangii sau ospătătorii sunt locatori de imobile, 45.
— Ei răspund de toate lucrurile ce călătorul transportă cu el pentru uzul său, precum: rufe, albituri, haine, cai, trăsuri, automobile, etc., 46.
— Responsabilitatea hangiilor *(culpa levis in abstracto)*, 47.
— Responsabilitatea lor începe îndată ce lucrurile călătorului au fost încredinţate oamenilor hangiului, 47.
— Incetarea acestei responsabilităţi (caz fortuit: furt cu mâna înarmată), 48.
— Această responsabilitate mai încetează când hangiul stabileşte că paguba călătorului se datoreşte culpei sau negligenţei acestui din urmă, 49.
— Culpa sau imprudenţa călătorului descarcă pe hangiu de răspundere, dacă furtul a fost comis de un alt călător, iar nu de o persoană străină, care s'a introdus prin ascuns în han, 50.
— Hangiul nu răspunde de furtul comis sau dauna cauzată de către oamenii sau servitorii călătorului, 50.
— Hangiul răspunde însă, chiar în caz de culpa ori negligenţa călătorului, atunci când furtul a fost comis de prepuşii hangiului, 50.
—Răspunderea hangiului pentru stricăciunile aduse lucrurilor călătorilor, 50.
— Răspunderea hangiului p. banii călătorului. 51.

Depozitul

— Dovedirea existenţei şi valorei lucrurilor călătorului, 51.
— Intrebuinţarea, în acest scop, a jurământului estimator sau zenonian, 51, n. 3 şi tom. IX, p. 285, t. şi n. 1. V *Jurământ*.
— Dovedirea depozitului făcut de călător în mânile hangiului, 52.
— Dovedirea cazului fortuit din partea hangiului, 52.
— Cazul când depozitul necesar se transformă în depozit voluntar, 52.
— Responsab. hangiului nefiind de ordine publică, se poate derogă dela ea prin convenţie, 52.
— Hangiul nu poate însă fi scutit de *culpa lata* şi de dolul său, 20, *ad notam* şi 52. Mai vezi tom. V. şi VI, tabla analitică, v° *Dol*.
— Efectul afiptelor placardate în camerile otelului, prin care hangiul este scutit de responsabilitate, 52, 53 şi tom. V, p. 533, n. 3.
— Persoanele asimilate hangiilor (cărăuşii), 53.
— Acei cari închiriază apartamente mobilate cu ziua sau cu luna sunt, de asemenea, asimilaţi hangiilor. 53.
— *Idem* acei cari îşi închiriază grajdurile lor p. animalele călătorilor *(stabularii)*, 55.
— *Quid* în privinţa restauratorilor şi cafengiilor (Controv.), 54.
— *Quid* în privinţa acelora cari ţin băi publice (Controversă), 54, t. şi n. 3. V. *Băi publici*.
— In privinţa acelora cari ţin case de toleranţă (Controv.), 54, 55 şi tom. VII, p. 286. V. *Case de tolereanţă*.
— Depozitul de haine, bastoane, umbrele, etc. în vestiarul unui teatru (Controv.), 55. V. *Teatru*.
—Depozit. de bagaje făcut în wagonul de dormit (aceste wagoane nu sunt asimilate unui han) (Controv.), 55 şi tom. IX, p. 278, n. 4. V. *Bagaje*, *Wagon de dormit*, etc.
— *Depozitul judiciar*, 62, n. 3.
— Lucrurile mobile urmărite se pecetluesc şi se încredinţează unui custode, 72.
— Responsab. custodelui, 72, 73.
— Custodele trebue să deă pe faţă obiectele ce-i sunt încredinţate, 73.
— Creditorul urmăritor trebue să plătească custodelui salariul său, 73.
— Privilegiul custodelui asupra preţului eşit din vânzarea lucrurilor urmărite, 73. V. *Custode*.
— Oblig. custodelui, 73.

Deputaţi. — Urmărirea diurnelor deputaţilor, 339. V. *Senatori*.

Dezistare.— Deosebire între dezistare şi tranzacţie, 188, 189. V. *Tranzacţie*.

Dinţi falşi. — Furnitura unui aparat dentar nu este privilegiată, 389. V. *Privilegiu*.

Divorţ (art. 285 modif. prin L. din 15 Martie 1906), 736, n. 1; 743.

Dobândă.— Inscripţia primitivă a unei creanţe ipotecare nu garantează dobânda decât pe *trei* ani, 637 urm. V. *Ipotecă*.
— Privilegiul vânzătorului de imobile garantează nu numai preţul imobilului, dar şi dobânda preţului, 485. V. şi p. 495. V. *Privilegiu*.

Dol.— Nimene nu poate fi scutit de dolul său ori de *culpa lata*, care echivalează cu dolul, 20, nota 5 şi tom. V şi VI, tabla analit., v° *Dol*.
— Efectele dolului în privinţa terţiilor succesori cu titlu particular, 192, n. 4 şi tom. V, p. 90, 91.
— Anularea tranzacţiei p. dol, conform dreptului com., 192 şi 220. V. *Tranzacţie*, *Violenţă*. etc.
— Incapabilul, care este *doli capax*, răspunde de dolul său, 13. V. *Depozit*.

Doliu.— Creanţa ce femeea are contra moştenitorilor bărbatului, cu titlu de doliu, nu poate fi urmărită de către creditorii ei, 339.

Domeniul coroanei. — Imobilele cari fac parte din domeniul coroanei nu pot fi ipotecate, 555, t. şi n. 3. V. şi tom. III, partea I, p. 136, nota şi 607, nota.

Donaţiune.— Validitatea donaţiunilor deghizate (Controv.), 101, n. 1. Cpr. C. Craiova, *Pagini juridice* din 1911, No. 75.
— Privilegiul dăruitorului cu

sarcină (Controv.), 482, 483. V. *Privilegiu.*

— Soarta ipotecilor constituite de donatar, în urma revocărei donaţiunei pentru ingratitudine, 587 nota, 705, n. 5. V. *Ipotecă.*

— Donaţiunile imobiliare, chiar între soţi, în timpul căsătoriei, sunt supuse transcrierei în privinţa terţiilor, 740, t. şi n. 4. V. *Transcriere.*

— Dispoziţiile art. 818 şi 819 C. civ. trebuesc înţelese în sensul numai că atât timp cât donaţiunea nu este transcrisă, bunurile pot fi grevate de ipoteci sau alte drepturi reale în prejudiciul donatarului, iar nu că orice creditor chirografar poate atacă donaţiunea şi urmări bunurile dăruite ca şi cum ar fi gajul creanţei sale, de oarece aceşti creditori, din momentul ce n'au stipulat o garanţie specială, urmează că ei au înţeles să lase debitorului lor facultatea deplină de a dispune de bunurile sale, cu singura îngrădire, însă, ca să fie de bună credinţă. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 29 p. 227.

Drept internaţional. — In materie de depozit, 42.

— In privinţa responsabilităţei ospătătorilor şi hangiilor, 42, 43.

— In privinţa jocului şi prinsorilor. 92 urm.

— In privinţa rentei viagere, 115.

— In privinţa Senatusconsultului Velleian, 126, n. 3.

— In privinţa fidejusiunei, 184.

— In privinţa tranzacţiei, 231, 232.

— In privinţa amanetului, 289 urm.

— In privinţa dreptului de retenţie al creditorului amanetar, 290, 291.

— In privinţa antichrezei, 291, t. şi n. 4; 292, 300. n. 3, 367.

— In privinţa dreptului de retenţie în genere, 351.

— In privinţa privilegiilor, 294, n. 1; 405, t. şi n. 2; 446, 538 urm.

— In privinţa privilegiilor maritime, 540, 541.

— In privinţa separaţiei de patrimonii, 540.

— In privinţa ipotecei judiciare, 571, n. 2.

— In privinţa ipotecei testamentare, 318, n. 1.

Dreptul de retenţie (teoria generală), 343 urm.

— Dr. de retenţie este o garanţie reală, 344, nota *in fine.*

Definiţia dr. de retenţie, 343, 344.

— Dreptul de retenţie este convenţional şi legal, 344, 345.

— Dr. de retenţie convenţional este un contract nenumit, 345.

— Opunerea acestui drept terţiilor, 345.

— Dreptul de retenţie legal, 345.

Indivizibilitatea dreptului de retenţie, 346.

— Dreptul de retenţie al posesorului de rea credinţă (Controv.), 347. 348, 350, 499 şi tom. III, partea I-a, p. 281. Cpr. Cas. rom. *Dreptul* din 1910, No. 9 şi *Cr. judiciar* din acelaş an, No. 8.

— Cazurile în cari dreptul de retenţie este admis (Controv.), 346 urm.

— Dreptul de retenţie al depozitarului, 40 urm. V. *Depozit.*

— Dr. de retenţie al depozitarului nu este opozabil proprietarului care-şi revendică dreptul său, 42. V. *Depozit.*

— Acest drept este însă opozabil nu numai deponentului, dar şi terţiilor, 41. V. *Depozit.*

— Dreptul de retenţie al comisionarului, 265.

— Dreptul de retenţie al comodatarului, mandatarului, etc. (Controv.), 348 şi tom. IX, tabla analit. v° *Comodat. Mandat* etc.

— Al creditorului amanetar, 262 urm. V. *Amanet.*

— Al străinului care a moştenit un imobil rural, 348, 349.

— Al creditorului antichrezist 304, 343. V. *Antichreză.*

— Al cărăuşului, 433.

— Al aceluia care a conservat lucrul mobil (Controv.), 348, 447. V. *Privilegiu.*

— Al hangiilor (Controv.), 427, 428. V. *Privilegiu.*

— Al vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 449, 450. V. *Privilegiu.*

— Natura şi efectele dreptului de retenţie (Controv.), 349.

— Realitatea acestui drept (Controv.), 41, 349.

Dreptul de retenţie

— Opunerea dr. de retenţie creditorilor chirografari ai debitorului, 340.

— Neopunerea acestui drept creditorilor privilegiaţi şi ipotecari, 349, n. 3.

— Dr. de retenţie nu poate fi exercitat decât asupra lucrurilor ce sunt în comerţ şi în posesiunea creditorului, 350, 351.

— Această posesiune a creditorului poate însă fi precară, 350.

— Lucrurile cari nu pot fi urmărite nu pot face obiectul dreptului de retenţie, 352.

— Bunurile asupra căror există un drept de uz sau de abitaţie, 352. V. *Abitaţie, Uz,* etc.

— Cazul când uzul şi abitaţia au fost constituite cu titlu oneros, 352.

— Dr. de retenţie nu poate fi exercitat asupra creanţelor, pentrucă ele nu sunt susceptibile de posesiune, 352. V. *Creanţe.*

— Nici asupra unei sumi de bani, ci numai asupra unui lucru determinat, 449. Cpr. Cas. rom. Revista *Jurisprudenţa* din 1911, No. 4, p. 50 şi *Dreptul* din 1911, No. 22.

— Directorul unei şcoli nu poate să reţie elevul al cărui părinte n'a plătit preţul convenit pentru creşterea şi învăţătura lui, 352.

— Nu se poate exercità dr. de retenţie asupra registrelor unui comerciant, 352. V. *Registre.*

— Exercitarea dreptului de retenţie de către un avocat asupra actelor clientului său (Controv.), 353. V. *Avocat.*

—Stingerea dreptului de retenţie, 345, 350, 353.

— Prescripţia nu stinge acest drept, 353. V. *Prescripţie.*

— Exercitarea din partea retentorului a acţiunei în revendicare şi a reintegrandei, 351. V. *Acţ. in revendicare.*

— *Quid* în privinţa acţiunei în complângere? (Controv.), 351, n. 2. V. *Acţ. posesorii.*

— Dreptul internaţional în privinţa dr. de retenţie, 351. Vezi *Dr. internaţional.*

Dublu exemplar, dublu original.

— Depozitul nu este supus acestei formalităţi, 7, nota. V. *Depozit.*

— Nici fidejusiunea, 128.

— Nici amanetul, 236, 246.

— Nici antichreza, 296.

— Tranzacţia fiind un contract bilateral, este însă supusă formalităţei dublului original, afară de cazul când ar fi făcută prin corespondenţă, 190, 191, 205. V. *Tranzacţie.*

— Neîndeplinirea formalităţei dublului exemplar nu atrage nulitatea contractului, el constituind un început de probă scrisă de natură a fi complectat prin alte dovezi, 128. Cpr. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 18, p. 276 şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 43. V. *Tranzacţie.* Vezi şi tom. VII, p. 199 t. şi nota: tom. IX, p. 24, t. şi n. 1, etc.

E

Erede aparent. V. *Moştenitor aparent.*

Eroarea. — Prin derogare dela dreptul comun, eroarea asupra persoanei este o cauză de anulare a tranzacţiei, 192, 221.

— *Quid* în privinţa căsătoriei? tom. I, 560, 561.

— Efectele erorei asupra obiectului tranzacţiei, 192.

— La noi, conform dreptului comun şi contrar dreptului francez, tranzacţia poate fi anulată, ca toate contractele, atât pentru eroare de drept cât şi pentru eroare de fapt, 192, 221 şi 224. V. *Tranzacţie.*

— Efectul erorei în materie de depozit, 10. V. *Depozit.*

Evicţiunea. — Cazurile când se aplică art. 1344 C. civil, 502, nota.

— Inexsitenţa privilegiului vânzătorului pentru gararanţie în caz de evicţiunea copermutantului sau coschimbătorului 481.

— In caz de stingerea privilegiului sau ipotecei prin *datio in solutum,* creanţa reînviază cu toate accesoriile ei, de câtcori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia *(datio in solutum)* este evins din acest lucru (Controv.), 686, 687. V. *Datio in solutum, Ipotecă,* etc.

Excepţia non adimpleti contractûs — (Existenţa acestei excepţii şi în dreptul actual), 347, n. 1. V. şi pag. 424.

Exproprierea pentru cauză de utilitate publică. — Exercitarea privilegiului vânzătorului asupra despăgubirei acordată cumpărătorului, 488. Vezi şi pag. 451, n. 1; 488. V. *Privilegiu.*
— Hotărîrile date în materie de expropriere silită sunt supuse transcrierei, 741. V. *Transcriere.*

Exproprierea silită imobiliară, 751 urm. Vezi asupra acestei materii, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, IV, § 781 (581), p. 623 urm. (ed. Crome, Freiburg, 1895).
— Creditorii cari pot urmărì imobilele debitorului, 751 urm.
— Titlurile în baza cărora se poate procede la o urmărire imobiliară (titlu autentic şi executor sau o hotărîre remasă definitivă), 754 urm.
— Pentru ca o creanţă să poată dà loc la urmărire, trebue să fie *certă*, *lichidă* şi *exigibilă*, 754 urm.
— Sancţiunea regulei de mai sus este nulitatea urmărirei şi condamnarea creditorului urmăritor la daune, 336, 755.
— Actul autentic sau hotărîrea în baza căror se face o urmărire trebue să fie învestite cu formula executorie, 333, 334, 756.
— Excepţie dela această regulă în privinţa Creditului fonciar, 756, n. 2. V. *Credit fonciar.*
— Urmărirea debitorului de către un cesionar, 753, 757. V. *Cesiune.*
— Persoanele contra cărora se îndreaptă urmărirea imobiliară, 757 urm.
— Urmărirea îndreptată în contra incapabililor sau reprezentanţilor lor, 758.
— In urmăririle silite, femeea se consideră ca autorizată când se comunică bărbatului actele de procedură, 759, n. 1 şi tom. I, p. 745, n. 2 (ed. a 2-a) tom. VIII, p. 394, n. 2.
— Urmărirea unui imobil dotal sau parafernal, 759.
— Neurmărirea averei Statului, comunelor, judeţelor, etc., 337, 759. V. *Comună, Judeţ, Stat, etc.*
— Tribunalul competent în materie de urmărire imobiliară, 759, 760.
— Formele urmărirei imobiliare, 760 urm.
— Debitorul nu poate renunţà la comandamentul prealabil, 760 şi tom. I, p. 235. V. *Comandament.*
— Imobilele cari pot fi urmărite, 761 urm.
— Urmărirea părţei indivize a unui comoştenitor, asociat sau comunist, 763.
— Potrivit art. 494 Pr. civ., se poate urmărì şi vinde partea indiviză a debitorului dintr'un imobil, când câtimea ei este neîndoelnic stabilită şi lămurită, fără să fie nevoe de a se provocà mai întâi eşirea din indiviziune. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 41 (cu observ. noastră).
— Urmărirea imobilelor unui minor sau interzis (discuţiunea mobilelor sale), 766 urm.
— Sancţiunea acestei regule este nulitatea relativă a urmărirei, 768.
— Cazurile în care legea face excepţie dela regula de mai sus, 768.
— Urmărirea imobilelor ipotecate înaintea celor neipotecate, 769 urm.
— Critica acestei dispoziţii împrumutată dela dreptul roman, 769 urm.
— Cine trebue să dovedească insuficienţa imobilelor ipotecate. (Controv.), 771.
— Această insuficienţă poate fi dovedită prin orice mijloace, 771.
— Validitatea convenţiei prin care creditorul îşi rezervă dreptul de a urmărì orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă, înainte de a se îndestulà din imobilele ipotecate, 771.
—Creditorul poate, de asemenea, fără a renunţà prin aceasta la ipoteca sau privilegiul său, să urmărească averea mobilă a debitorului, înainte de a realizà creanţa sa ipotecară, 333, 772.
— Cazul când există mai multe imobile, situate în diferite judeţe cari fac sau nu parte din aceeaş exploatare, 772 urm.
— Cazul când venitul anual al imobilelor debitorului ajung la

plata sarcinilor ipotecare (suspendarea urmărirei), 773 urm.
— Această suspendare a urmărirei, nefiind irevocabilă, poate fi retrasă, 775.

F

Faliment.—Anularea tranzacției făcută de un falit înainte de a fi declarat în stare de faliment, în intervalul de timp între încetarea plăților și declararea falimentului, prin care falitul a înstrăinat o parte din avutul său, 201, n. 2. V. *Tranzacție.*
— Starea de faliment a unui comerciant nu poate fi ridicată, chiar dacă în urma opoziției unui creditor sau a insuși falitului, s'ar dovedì că, posterior declarărei falimentului, toate datoriile falitului au fost achitate (Controv.), 201, n. 2. Cpr. și Trib. Neamț, *Cr. judiciar* din 1911, No. 33, p. 267, 268, care a admis părerea noastră.
— Un comerciant putând fi declarat în stare de faliment după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment, cheltuelile înmormântărei sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriile falitului, 382, 383. V. *Privilegiu.*
— Aplicarea aceleiași soluții în caz când comerciantul s'a săvîrșit din viață în urma falimentului, 383. V. *Privilegiu.*
— Dacă minorii unui comerciant decedat, cari cu autorizarea tribunalului au continuat comerțul părintelui lor, pot fi declarați în stare de faliment, când încetarea de plăți a avut loc pentru datoriile defunctului, cu scadență ulterioară (Controv.), 382, n. 4. Cpr. Trib. Ilfov, *Dreptul* din 1911, No. 37, p. 294.
— Soarta amanetului constituit de un falit, 238. V. *Amanet.*
— A unei ipoteci constituite de falit în urma încetărei plăților, (nulitate), 616. V. *Ipotecă.*
— Numai creditorii masei falimentului pot invocà nulitatea acestei ipoteci, 616.
— Declararea debitorului în stare de faliment nu impedică pe creditorul ipotecar de a-și reînnoi inscripția ipotecară, 630, 631.
— Sau de a luà o inscripție pentru garantarea dobânzilor, în baza art. 1785, p. 642.
— Ea împedică însă luarea inscripției primitive, 614.
— Cazurile excepționale în care inscripția poate fi luată și în urma falimentului debitorului, 618.
— Inscripția prevăzută de art. 1785, pentru garantarea dobânzilor poate fi luată în termen de trei luni în urma declarărei debitorului în stare de faliment, 642.
— Sindicul unui faliment are capacitatea de a cere radiarea unei inscripții ipotecare, 646. V. *Ipotecă.*
— Falimentul debitorului nu este o cauză de stingere a privilegiilor sau ipotecilor, 706. V. *Ipotecă.*
— In caz de faliment al constituitorului unui drept real, transcrierea poate să aibă loc până în ziua declarărei sale în stare de faliment, chiar în urma zilei fixate de tribunal pentru încetarea plăților, dacă actul de înstrăinare sau de constituire de drepturi reale, supus transcrierei, este anterior acestei epoci, 744, nota 7.
— In urma declarărei falimentului unui comerciant, niciun creditor, fie el privilegiat sau ipotecar, nu poate să procedă la exproprierea silită a imobilelor falitului, acest drept aparținând numai sindicului, 752, n. 1 *in fine.*
— Autoritatea lucrului judecat există și în materie de faliment, când a doua cerere de declarare este întemeiată pe aceeaș cauză și între aceleași părți, cari au luat parte la primul proces, fie personal, fie prin autorul lor. C. București, Cr. judiciar din 1911, No. 42. V. *Lucru judecat.*

Farmacie. — Gestiunea unei farmacii nu poate fi încredințată unui terțiu, 70. V. *Sechestru.*
— Dreptul de farmacie, care este un fond de comerț, și deci un lucru mobil incorporal, poate însă fi amanetat, 70, n. 2; 243, n. 1.
— Este suficient pentru aceasta ca să se remită creditorului titlul dreptului de farmacie, 243, n. 4.
— Un fond de farmacie nu poate însă fi ipotecat, 243, n. 1; 559. V. *Amanet*, *Ipotecă*, etc

— Creanţele farmaciştilor, ca şi acele ale medicilor, se prescriu printr'un an, 390, 391. V. *Medici, Prescripţie*, etc.

— Privilegiul farmaciştilor pentru cheltuelile boalei celei din urmă făcute în curs de un an, 388 urm. V. *Privilegiu.*

— Furniturile produselor farmaceutice nefiind însă considerate ca furnituri de subzistenţă, nu sunt privilegiate în sensul art. 1729 5°, p. 397. V. *Medicamente, Privilegiu*, etc.

Fidejusiunea. — (Definiţie), 116.

— Fidejusiunea este convenţională, legală şi judiciară, 116, 168.

— Fidejusiunea conferă creditorului o siguranţă personală, 116.

— Deosebire între garanţiile personale şi acele reale, 116, n. 4.

— Siguranţele reale în dreptul actual, 232, 233, 344 nota, *in fine*,

— Fidejusiunea este un contract consensual şi de binefacere, 117.

— Ea este gratuită prin natură, iar nu prin esenţă, 117.

— Fidejusiunea cuprinde un mandat tacit, însă se deosebeşte de acest contract, 118. V. *Mandat.*

— Deoseb. între fidejusiune şi alte contracte (ipoteca, amanetul, depozitul, împrumutul, etc.), 118, 127.

— Deoseb. între fidejusiune şi o simplă recomandare, 119.

— Fidejusiunea la Romani, 119, 120.

— *Condiţiunile cerute p. existenţa fidejusiunei*, 120 urm.

1° Oblig. garantată trebue să fie validă, 121.

Orice oblig. în genere, poate fi garantată prin fidejusiune, 121, nota 2.

— Garantarea oblig. izvorîtă dintr'un quasi-contract, delict, quasi-delict, etc., 121, n. 2.

— Garantarea unei oblig. este validă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinei publice, 121, n. 2.

— Garantarea unei oblig. viitoare (Controv.), 121, n. 2.

— A unei oblig. naturale, 547. V. *Oblig. naturală.*

— Nu se poate garantà o oblig. inexistentă (de exemplu: o oblig. fără obiect sau având o cauză ilicită ori imorală, etc.), 121, 122.

— Nicio oblig. izvorîtă din joc sau prinsoare (Controv.), 122, n. 1. V. *Joc.*

— Se poate însă garantà o datorie contractată la cârciumă, contrar celor prevăzute altă dată de art 128 din cutuma Parisului, 122, nota 1. V. *Cârciumă.*

— Se poate garantà nu numai o oblig. principală, dar şi oblig. luată de un fidejusor, 123, 124.

Garantarea oblig. contractată de o femee măritată neautorizată, 124.

— Garantarea înstrăinărei fondului dotal, 124.

— Garantarea altor oblig. anulabile, 124. 125.

2° Pentru ca să existe fidejusiune mai trebue încă consimţimântul părţilor, 125.

— Dacă fidejusiunea are loc fără ştiinţa debitorului, atunci există gestiune de afaceri, 118, 125.

3° A treia condiţie cerută pentru existenţa fidejusiunei este capacitatea părţilor, 125 urm.

— Fidejusorul trebue să fie capabil de a se obligà, iar nu numai de a contractà, 125, 126, 135.

— Femeea măritată, deplin autorizată, poate astăzi să garanteze oblig. altuia, Senatusconsultul Velleian, care dispunea contrariul, ne mai existând în dreptul actual, 126.

— Dr. internaţional în privinţa acestui Senatusconsult, 126, n. 3. V. *Dr. internaţional.*

— Tutorul nu poate să garanteze o oblig. în numele minorului sau interzisului, aceasta nefiind un act de administraţie, 126, 127. V. *Tutelă.*

— Acel pus sub consiliu judiciar poate garantà oblig. altuia, însă numai cu asistenţa consiliului său, 127. V. *Consiliu judiciar.*

4° Ultima condiţie cerută pentru existenţa fidejusiunei este contractarea unei oblig. personale din partea fidejusorului, 127.

— *Formele şi dovedirea fidejusiunei*, 127 urm.

— Fidejusiunea trebue să fie expresă, fără însă ca să fie nevoe de vreun termen sacramental, 127.
— Fidejusiunea poate fi verbală, 128.
— Ea poate fi dată şi prin gir, în dosul unei cambii, 128, n. 2. V. *Cambie.*
— Dacă fidejusiunea a fost constituită printr'un act sub semnătură privată, actul este supus formalităţei bunului şi aprobat (art. 1180), pentrucă fidejusiunea este un contract unilateral, 117, 128. V. *Bun şi aprobat*
— Contractul care nu îndeplineşte această formalitate constitue numai un început de probă scrisă, 128. V. *Dublu original.*
— Neaplic. în specie a formalităţei dublului original (art. 1179), 128. V. *Dublu original.*
— *Dovedirea fidejusiunei* (aplic. dreptului comun), 128.
— Doved. fidejusiunei prin mărturisire şi jurământ, 128.
— Doved. fidejusiunei comerciale (aplic. art. 46 C. com.), 129.
— *Interpretarea fidejusiunei,* 129 urm.
— Ea se interpretă în favoarea fidejusorului, 129 urm.
— Fidejusiunea dată pentru garantarea executărei unui contract de locaţiune, 130.
— Interpretarea fidejusiunei concepută în termeni generali (întinderea fidejusiunei la accesorii, precum: dobânda oblig. garantate etc.), 131.
— Spesele reclamaţiunei, 131.
— Cheltuelile posterioare notificărei, 132.
— Cheltuelile de urmărire, 132.
— *Modurile de constituire ale fidejusiunei*, 132 urm.
— Fidejusiunea trebue să aibă acelaş obiect ca şi oblig. principală, 132.
— Supunerea fidejusorului la nişte măsuri mai riguroase decât acele ale oblig. principale, 133.
— Contractarea fidejusiunei sub condiţii mai puţin oneroase decât acele ale oblig. principale, 133.
— Oblig. fidejusorului trec la moştenitorii săi, 134, 137, n. 3 şi 178.
— *Condiţiile ce trebue să întrunească fidejusorul,* 134 urm.
1° Fidejusorul trebue să fie capabil de a se obligà, 125, 126, 135.
2° El trebue să fie domiciliat în resortul Curţei apelative în care domiciliază debitorul, 135.
— Cazul când fidejusorul îşi schimbă acest domiciliu, 136.
3° Fidejusorul trebue să fie solvabil, 136.
— Măsurarea acestei solvabilităţi, 136.
— Fidejusorul nu este obligat a constitui o ipotecă, 136.
— Cazul când fidejusorul a devenit insolvabil (procurarea unui alt fidejusor) 137.
— Cazul când solvabilitatea fidejusorului este numai micşorată, 137.
— Moartea fidejusorului nu echivalează cu insolvabilitatea lui, 137, n. 3; 178. V. *Insolvabilitate.*
— Cazul când fidejusorul erà din capul locului insolvabil, 138.
— Inlocuirea fidejusorului convenţional printr'o siguranţă reală (inadmisibilitate), 118, n. 6; 138, 139, 169.
— Această dispoziţie nu se aplică fidejusiunei legale şi judiciare, 119 *ad notam*, 139.
— *Efectele fidejusiunei*, 139 urm.
— *Beneficiul de discuţiune*, 140 urm.
— Excepţia de discuţiune în materie de ipoteci, 680 urm. V. *Ipotecă.*
— Origina beneficiului de discuţiune (dreptul roman şi vechia jurisprudenţă franceză), 142.
— Opunerea acestui beneficiu în materie comercială (Controversă), 143.
— Acest beneficiu este o excepţie dilatorie, care trebue propusă *in limine litis,* 143.
— Cazurile în cari fidejusorul nu este presupus a fi renunţat la beneficiul de discuţiune, 144.
— Cazurile în cari el nu se mai foloseşte de acest beneficiu, 145, 146.
— Fidejusorul judiciar nu poate, afară de cazul unei convenţii contrare, să invoace beneficiul de discuţiune, 149, 150, 169.

— *Beneficiul de diviziune*, 147 urm.
— Origina acestui beneficiu (dreptul roman), 148.
— Soluţia codului Calimach, 148, t. şi n. 3.
— Acest beneficiu este o excepţie peremptorie, care poate fi opusă în orice stare a procesului, iar nu numai *in limine litis*, ca beneficiul de discuţiune, 148, 149.
— Dacă fidejusorul, acţionat de creditor, plăteşte toată datoria, fără a opune beneficiul de diviziune, el este presupus că a renunţat la acest beneficiu, şi deci, nu poate să ceară înapoi, ceeace a plătit peste partea sa, 149.
— Beneficiul de diviziune poate fi invocat chiar de fidejusorul care, cu rea credinţă, a tăgăduit existenţa fidejusiunei, deşi soluţia contrară eră admisă atât la Romani cât şi în vechiul drept francez, 149.
— Fidejusorul judiciar poate să invoace beneficiul de diviziune, legea netăgăduindu-i decât beneficiul de discuţiune, 149, 150, 169.
— Pentru ca fidejusorul urmărit să poată propune acest beneficiu, trebue ca să nu fi renunţat la el, fie în mod expres, fie tacitamente, 150.
— Fidejusorul, care s'a obligat în mod solidar nu poate propune beneficiul de diviziune, pentrucă solidaritatea îl exclude, după cum exclude şi beneficiul de discuţiune, 150. V. *Solidaritate.*
— *Excepţiile pe cari le poate invocà fidejusorul* (excepţii inerente datoriei), 151 urm.
— Invocarea acestor excepţii de către fidejusorul solidar, 152.
— De dătătorul unui aval, 152. V. *Aval.*
— Dreptul de a invocà aceste excepţii este un drept personal al fidejusorului, 152.
— Prescripţia datoriei poate fi invocată de fidejusor, chiar atunci când debitorul principal n'o invoacă, 155 n. 3, 176. V. *Prescripţie.*
— Oblig. personale ale debitorului precum: acele privitoare la starea şi capacitatea sa, nu pot fi invocate de fidejusor, 153.
— Efectele fidejusiunei între debitor şi fidejusor (recursul acordat fidejusorului contra debitorului liberat), 153 urm.
— Momentul când se exercită recursul fidejusorului, 158.
— Cazurile când fidejusorul poate, fără a plătì datoria, să acţioneze pe debitor (art. 1673), 159 urm.
— Art. 1673 este de strictă interpretare, 160.
— Persoanele cari pot invocà art. 1673, p. 160, 161.
— *Subrogarea fidejusorului în drepturile creditorului,* 161 urm.
— Beneficiul *cedendarum actionum*, 161, 162, 683.
— Fidejusorii cari au beneficiul subrogărei, 162.
— Foloasele acţiunilor conferite fidejusorului, 163.
— Sancţiunea subrogărei fidejusorului, 163, 179 urm.
— *Raporturile dintre fidejusor cu codebitorii solidari şi terţii,* 163 urm.
— Subrogaţia convenţională (Controv.), 165.
— *Efectele fidejusiunei între mai mulţi garanţi,* 165 urm.
— *Fidejusiunea legală şi acea judiciară*, 116, 168.
— Condiţiile ce trebue să întrunească fidejusorii legali şi judiciari, 168, 169.
— Fidejusorul judiciar nu poate, afară de cazul unei convenţii contrare, să invoace beneficiul de discuţiune, ci numai acel de diviziune, 149, 150 şi 169.
— Acel obligat a dà o garanţie legală sau judiciară, este liber a dà un amanet sau altă siguranţă în loc, 139, 169.
— *Stingerea fidejusiunei*, 169 urm.
— *Stingerea pe cale de consecinţă* (plata, oferte reale, novaţiune, *datio in solutum*, etc.), 170 urm.
— Stingerea parţială a datoriei principale nu aduce stingerea fidejusiunei decât *pro parte*, 171.
— Dacă creditorul este mai târziu evins din lucrul primit drept plată, fidejusiunea nu reînviază, 171 urm. V. *Datio in solutum.*
— Cazul când evicţiunea pro-

vine din însuş faptul fidejusorului (neliberarea fidejusorului), 172.

— Remiterea voluntară a datoriei făcută de creditor debitorului, liberează pe fidejusor, 172, 173.

— Remiterea datoriei făcută de creditor fidejusorului, nu liberează, din contra, pe debitorul principal, 173.

— Stingerea datoriei prin concordatul judiciar sau amiabil, nu liberează pe fidejusor, 173. Vezi *Concordat*.

— Compensaţia se operează în privinţa fidejusorului pentru ceeace creditorul datoreşte debitorului principal, 173 şi tom. VI, p. 764 urm. V. *Compensaţie*.

— Compensaţia nu are însă loc în privinţa debitorului principal pentru ceeace debitorul datoreşte fidejusorului, 173, 174 şi tom. VI, pag. 765.

— Tranzacţia prin care creditorul renunţă faţă de debitor la toată creanţa sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejusor, pe când tranzacţia făcută între creditor şi fidejusor nu liberează pe debitorul principal, 174, 216 şi tom. VI, p. 722, 723. V. *Tranzacţie*.

— Debitorul nu poate, prin tranzacţie, sa să agraveze situaţia fidejusorului, 174, n. 2.

— Confuziunea dintre debitor şi creditor liberează pe fidejusor, însă fidejusiunea reînviază în caz de anularea confuziunei, 174.

— Garantul fidejusorului nu este liberat prin confuziunea îndeplinită între debitor şi fidejusorul principal, 175.

— Perderea fortuită a lucrului cert şi determinat liberează pe fidejusor, 175, 176.

— Perderea lucrului, produsă prin culpa fidejusorului, nu liberează pe acest din urmă, ci numai pe debitorul principal, 176.

— Prescripţia întreruptă contra debitorului principal este întreruptă şi în contra fidejusorului, 176. V. *Prescripţie*.

— Intreruperea prescripţiei contra fidejusorului nu aduce întreruperea ei contra debitorului, 176.

— Refuzul fidejusorului de a jură nu produce nici un efect în privinţa debitorului principal, şi *vice-versa*, 177 şi tom. VII, pag. 422, 423. V. *Jurământ*.

— Jurământul decizor deferit de creditor *asupra însăş existenţei datoriei*, iar nu asupra fidejusiunei, şi prestat de fidejusor, ca şi jurământul refuzat de creditor, după propunerea fidejusorului, liberează pe debitorul principal, pentrucă de câteori nu există datorie, nu poate să existe nici debitor, 178. V. *Jurământ*.

- Raporturile dintre fidejusor şi debitorul principal cu privire la lucru judecat (Controv.), 178 şi tom. VII, p. 572 urm., 574.

— Fidejusiunea se stinge prin rezolvirea oblig. principale, 178.

— Admiterea aceleaşi soluţii în privinţa rezilierei contractului prin comunul acord al părţilor, 178.

— Stingerea fidejusiunei prin desăvârşirea afacerei pentru care a fost dată, 178.

— Moartea debitorului principal nu aduce însă stingerea fidejusiunei, pentrucă oblig. sale trec la moştenitorii săi, 134, 178.

— Cazurile în cari unele schimbări în starea sau situaţia debitorului principal aduce stingerea fidejusiunei (cauţionarea unei femei măritate), 178.

— Fidejusorul unui uzufruct poate cere descărcarea sa, când uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct, 179. Vezi *Uzufruct*.

— *Stingerea fidejusiunei pe cale principală (mod de stingere special fidejusiunei)*, 179 urm.

— *Efectele prorogărei termenului acordat debitorului*, 182 urm.

— Prorogarea termenului nu aduce stingerea fidejusiunei, 182.

Excepţii dela regulele de mai sus, 182.

— Novaţiunea datoriei principale aduce stingerea fidejusiunei, 171, 182. V. *Novaţiune*.

— Competinţa în materie de fidejusiune, 183, 184.

— Fidejusiunea în dr. internaţional, 184. V. *Dr. internaţional*.

Folosința legală. V. *Uzufruct legal.*

Fond de comerț. — Un fond de comert poate fi amanetat, 242, 243. V. *Amanet, Farmacie.*

Formula executorie.—Hotărîrile pronunțate sub legea veche erau executorii prin ele înșile, fără a fi investite cu formula executorie, această formulă fiind o inovație a legei actuale. 756, n. 2 și tom. VII, p. 484, n. 1.
— O urmărire fie mobiliară, fie imobiliară, nu poate fi făcută decât în baza unui act autentic sau a unei hotărîri judecătorești, investite cu formula executorie, 756

Funcționari publici.— (Privilegiul asupra cauțiunei lor), 434 urm. V. *Privilegiu.*

Furt.— Depozitarul poate cere ca deponentul să justifice proprietatea lucrului depus, în caz când cel dintâiu află că lucrul primit de dânsul este furat, 34, 36, 37. V. *Depozit.*
— Cazurile în cari furtul este un caz fortuit (furtul cu mâna înarmată), 21, 48.
—*Quid* în privința furtului comis prin efracție sau escaladare (Controv.), 21, t. și n. 2; 48.
— *Quid* în privința furtului cu chei mincinoase? 48. V. *Caz fortuit, Depozit. Hangii,* etc.
— Sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de unul din copărtași, coproprietar indiviz, constitue un furt. 72. V. *Indiviziune.*

G

Gaj. — V. *Amanet.*
— Etimologia cuvântului gaj, 234, n. 3.

Gaj comercial, 244, 248, 250.

Gaj maritim, 244, 282, t. și n. 1.

Gaj tacit, 249, n. 5; 262, 263, 264, 332, 334.

Garanții volante, 324, n. 4. V. *Ipoteci volante.*

Gestiune de afaceri.— De câteori fidejusiunea are loc fără știrea debitorului, există gest. de afaceri, 118, 125. V. *Fidejusiune.*
— Ipoteca nu poate fi constituită în numele altuia de către un gerant de afaceri (Controv.), 591, 592, și tom. V, pag. 347, n. 2. V. *Ipotecă.*

Ghiordum. — Jocul de cărți numit ghiordum, nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Grănițuire. V. *Acțiunea în grănițuire.*

Grefierii (tribunalelor). — Responsabilitatea lor în privința registrelor de publicitate, 747 urm.
— Garanția ce ei trebue să depue, 435.

Guvern străin. — Urmărirea bunurilor unui guvern străin, 337.

H

Han (sau ospătărie). — Depozitul făcut într'un han sau ospătărie. 45 urm. V. *Depozit,* etc.

Hangii.— Depozitul făcut într'un han sau ospătărie. 45 urm. V. *Depozit.*
— Responsabilitatea hangiilor *(culpa levis in abstracto),* 42, 43. 47 urm. V. *Depozit.*
— Privilegiul hangiilor, 424 urm. V. *Privilegiu.*
— Dreptul de retenție al hangiilor asupra lucrurilor aduse de călător în han sau ospătărie, (Controv.). 427, 428. V. *Dr. de retenție.*

Hotărîri judecătorești. — Sunt declarative, iar nu translative de drepturi, 742, n. 1, și tom. VI, p. 663, t. și n. 6.
—De aceea ele nu sunt, în genere, supuse transcrierei, afară de hotărîrile de expropriere pentru cauză de utilitate publică și acele care constată o cesiune sau o chitanță de chirie pe doi ani viitori, 741, 742. V. *Expropriere, Transcriere,* etc.

I

Imobile. — Impărțirea imobilelor în: imobile prin natura lor, imobile prin incorporație, prin destinație și în imobile prin obiectul la care se aplică, 556 și tom. III partea I-a p. 141.

— Toate aceste imobile pot fi ipotecate, 556. V. *Ipotecă*.

Imobil dotal. — Clauza care împuterniceşte înstrăinarea imobilului dotal, nu autoriză ipotecarea lui (Controv.), 556, n. 1; 583, n. 1 şi tom. VIII, p. 263, n. 5.
— Autorizarea dată soţilor de a ipotecà un imobil dotal nu poate fi intinsă la alte imobile, 556, n. 1.
— Imobilul dotal poate fi înstrăinat pentru căutarea sănătăţei soţilor sau a copiilor, 568, n. 1; tom. VIII, p. 260 şi 296, n. 1.
— Imobilul dotal rămâne inalienabil chiar în urma separaţiei de patrimonii, 504, n. 2 şi 632, n. 3. V. *Separaţie de patrimonii*.
— Femeea măritată nu poate să tranzigă asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului sau a justiţiei, aceste imobile fiind, în principiu, inalienabile, 200, n. 1. V. *Tranzacţie*.
— Nici bărbatul, în calitate de administrator al bunurilor dotale, 203. V. *Tranzacţie*.
— Darea imobilelor dotale în antichreză, 302. V. *Antichreză*.
— Deşi veniturile imobilului dotal aparţin bărbatului, însă el având îndatorirea, conform art. 196 C. civ., de a întreţine pe soţie, urmează că aceasta are tot dreptul şi interesul a se opune la o urmărire făcută de un creditor al bărbatului, şi care urmărire ar aveà de efect de a luà tot venitul imobilului dotal. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 20, p. 308, 309.

Impărţeală. — Nu este supusă transcrierei, pentrucă este declarativă iar nu translativă de drepturi, 739, n. 3. V. *Transcriere*.
— Stingerea ipotecei constituită în timpul indiviziunei asupra lucrului comun, prin efectul împărţelei, de câteori imobilul grevat n'a căzut în lotul constituitorului ipotecei, 705. V. *Indiviziune*, *Ipotecă*.

Impărţeala făcută de ascendenţi. — Existenţa privilegiului copărtaşilor, 493. V. *Privilegiu*. Vezi asupra împărţelei ascendenţilor şi p. 493, n. 4.

— **Impozitul asupra venitului capitalului mobiliar,** 648. V. *Ordine publică*.

Imprumut. — Deoseb. între împrumut şi depozit, 25, 26. V. *Depozit*.

Incendiu. — Nu este un caz fortuit decât atunci când este rezultatul trăznetului, sau când focul a fost pus cu ocazia unui războiu, unei revoluţii, unei răzvrătiri, etc. 21, 49 şi tom. IX. p. 648. V. *Depozit*.
— In caz de distrugerea imobilului prin incendiu, privilegiul vânzătorului trece asupra despăgubirei datorite de societatea de asigurare, 353 urm., 419, 488, 501, 662, 704.
— In caz de perirea imobilului ipotecat prin incendiu, ipoteca subzistă asupra terenului, 704. Vezi *Ipotecă*.

Inchiriere. V. *Locaţiune*.

Indemnizări de chirie. Măsura în care pot fi urmărite, 339.

Indiviziune. — Sustragerea frauduloasă a unui lucru comun, comisă de unul din copărtaşi, coproprietar indiviz, constitue un furt, 72 şi tom. IX, p. 540. V. *Furt*.
— Neaplic. art. 200 § 2 C. penal, adaos prin L. din 1895, coproprietarilor în indiviziune, cari au tăiat arbori din pădurea comună, pusă sub sechestru judiciar, 71.
— Proprietarii indivizi pot cere sechestrul judiciar unul contra altuia, 64. V. *Sechestru*.
— Ipotecarea părţei indivize a unui imobil, 556, 557, 576, 577, 705 şi tom. IX, p. 542, 547. V. *Ipotecă*.
— Exerciţiul acţ. în revendicare din partea unui proprietar în indiviziune (inadmisibilitate), 557, n. 1. V. *Acţ. în revendicare*.
— Urmărirea părţei indivize ce un comoştenitor sau un asociat are în imobilele moştenirei sau societăţei, 763 urm. V. *Exproprierea silită imobiliară*.
— Achizitorul unui imobil în indiviziune nu poate purgă acest imobil de privilegii sau ipoteci, cât timp ţine indiviziunea, 715. V. *Ipotecă*.

Inmormântare. —Cheltuelile de înmormântare sunt privilegiate asupra mobilelor debitorului, 378 urm. V. *Privilegiu,*

— Omul este în drept a regulà modul înmormântărei sale, 383, 384.

— Cui aparţin rămăşiţele pământeşti ale omului? (Controv.) 384, 385.

— Arderea cadavrelor (neadmisă de legile noastre), 380. V. *Cadavre.*

— Cine plăteşte cheltuelile de înmormântare ale femeei, bărbatul sau rudele ei? (Controv.), 385 urm.

— In orice caz, bărbatul sufere cheltuelile boalei soţiei sale, 388. V. *Boală, Privilegiu,* etc.

Inscripţia ipotecară, 606 urm. V. *Ipotecă.*

Insolvabilitate. — Debitorul care se găseşte în stare de insolvabilitate păstrează dreptul de a tranzige, niciun text de lege neridicându-i această capacitate, 201. V. *Tranzacţie.*

—Moartea fidejusorului nu echivalează cu insolvabilitatea lui, 137, n. 3; 178. V. *Fidejusiune.*

Instrumente de exploatare pentru cultura pământului (instrumente de muncă). — Privilegiul pentru vânzarea, repararea şi îmbunătăţirea acestor instrumente, 437, 441 urm. V. *Privilegiu.*

— Acest privilegiu nu garantează creanţa acelor cari au împrumutat bani pentru cumpărarea acestor instrumente (Controv.), 442, 443.

Instituţii contractuale. — Existenţa lor în dreptul actual, 740, n. 4 şi tom. I, p. 28, nota.

— Transcrierea instituţiilor contractuale când au de obiect imobile, 740, n. 4 V. *Transcriere.*

Insulă.—Dacă ipoteca se întinde la insulele formate lângă fondul ipotecat (Controv.), 604. V. *Ipotecă.*

Ipotecă. — Consideraţii istorice asupra ipotecilor, 308 urm., 541, 542.

— Noţiunea, definiţia şi caracterul ipotecei, 542 urm.

— Definiţia ipotecei, 361, 542, 543.

Ipotecă

— Deoseb. între ipotecă şi privilegiu, 361, 362, 364, 543.

— Intre ipotecă şi antichreză, 544. V. *Antichreză.*

— Ipoteca este un drept real, şi dreptul de preferinţă şi de urmărire în mâna terţiilor nu este decât o consecinţă a acestei realităţi, 543, 546, 668.

— Proprietarul care îşi ipotecează imobilul său păstrează dreptul de proprietate asupra acestui imobil. El păstrează dreptul de a-l administrà şi de a-l închirià sau arendà, precum şi de a încasà câştiurile, etc. 544, n. 2; 665.

— Dreptul debitorului de a vinde imobilul ipotecat, 546.

— Arendările anterioare transcrierei comandamentului nu pot fi anulate, potrivit art. 516 Pr. civ. decât dacă au fost făcute în frauda creditorilor, fiindcă constituirea ipotecei nu ridică debitorului dreptul de închiriere sau arendare. Cas. rom. *Dreptul* din 1911, No. 40.

— Deşi prin actul de ipotecă se interzice debitorului de a închirià sau arendà imobilul ipotecat fără consimţimântul creditorului, totuşi adjudecatarul nu se poate prevalà de această clauză, în caz când creditorul, singurul în drept de a se prevalà de ea, n'a făcut uz de această clauză. Cas. rom. *Dreptul, loco cit.*

— Debitorul nu are însă dreptul de a distruge imobilul, nici de a exercità asupra lui acte de folosinţă abuzivă în detrimentul creditorului ipotecar, căci asemenea fapte l-ar face să piardă beneficiul termenului, 545, n. 1; 659 nota; 666.

— Dacă degradările survenite imobilului sunt rezultatul unui caz fortuit, creditorul nu poate la noi, să-şi execute de îndată creanţa, nici să ceară un supliment de ipotecă, 661 urm., 666, 667.

— Ipoteca este un drept real imobiliar (Controv.), 545.

— Ea este o dezmembrare a proprietăţei (Controv.), 546.

Un drept accesoriu, care urmează soarta oblig. principale, 546, 547, 685.

— Oblig. principală poate însă să subziste fără accesoriu, 548.

— Cedarea ipotecei independent de creanța garantată (Controv.), 534. 547, 642. V. *Cesiune.*

— Cazul deschiderei de credit din partea unui bancher (făgăduință de ipotecă), 547, 599, 614.

— Orice oblig. poate fi garantată prin ipotecă, chiar o oblig. naturală, 547. V. *Oblig. naturală.*

— Se poate garantà prin ipotecă o creanță anulabilă, 598.

— Ipoteca poate garantà oblig. altora. 573, 598.

— Se poate garantà prin ipotecă o datorie viitoare, condițională și chiar eventuală. 598.

— Constituirea unei ipoteci p. asigurarea unui credit deschis până la concurența unei sumi determinate, 547, 599, 614.

— Indivizibilitatea ipotecei, 548.

— Consecințile acestei indivizibilități. 549, 550, 662 urm.

— Derogare dela principiul indivizibilitățeiipotecei (excepția de discuțiune), 680, 681.

— Ipoteca fiind indivizibilă prin natura. iar nu prin esența sa. creditorul poate să renunțe la indivizibilitate, 650.

— Ipoteca este de strictă interpretare, 551.

— Dr. străinilor de a fi creditori ipotecari chiar ai unor imobile rurale, 551.

— *Bunurile ce pot fi ipotecate* (numai imobilele prezente cari sunt in comerț), nu însă și acele viitoare, 554, 555.

— La Romani se puteà ipotecà și mobilele, 554, n. 3.

— Unele mobile pot, prin excepție, fi ipotecate și astăzi, 362, n. 2; 565, 566.

— Imobilele cari nu pot fi ipotecate, 555, 556.

— Se poate ipotecà partea indiviză dintr'un imobil, însă validitatea ipotecei atârnă de rezultatul împărțelei, 556, 557, 576, 577, 705 și tom. IX, p. 542, 547. V. *Împărțeală Indiviziune*, etc.

— Clauza prin care se permite înstrăinarea imobilului dotal nu autoriză ipotecarea lui (Controv.), 556, n. 1; 583, n. 1 și tom. VIII, p. 263, n. 5. V. *Imobi dotal.*

— Autorizarea dată soților de a ipotecà un imobil dotal nu poate fi întinsă la alte imobile dotale, 556, n. 1. V. *Imobil dotal.*

— Ipotecarea fondurilor de pământ, 557.

— Fructele prinse de rădăcini sunt ipotecate odată cu fondul din care fac parte, 557

— Ipoteca nu împiedecă însă pe proprietar de a percepe fructele imobilului ipotecat, 558, nota.

— Ipoteca minelor, 558.

— Ipotecarea dreptului de concesiune al unei mine, 558. V. *Mine.*

— Nu se poate însă ipotecà concesia dreptului de a se exploatà terenuri petrolifere, 558. V. *Petrol.*

— Nici dreptul de farmacie, 243, n. 1; 559. V. *Farmacie.*

— Nici dreptul de ipotecă (*Hypothèque sur hypotèque ne vaut*), 559.

— Clădirile pot fi ipotecate, 559.

— *Qùid* în privința clădirilor ridicate de chiriaș sau arendaș pe fondul închiriat sau arendat? (Controv.), 559. 560. V. *Arendași.*

— Ipotecarea imobilelor prin destinație, 556, n. 3; 560, 600, t. și n. 5.

— Efectele încetărei imobilizărei prin destinație. 561.

— Uzufructul imobiliar poate fi și el ipotecat, însă ipoteca este vremelnică, ea stingându-se odată cu uzufructul, 561, 562. V *Uzufruct.*

— Creditorul ipotecar al uzufructuarului poate să vândă uzufructul și să-l urmărească în orice mână s'ar găsi. 562

— Servituțile nu pot fi ipotecate independent de fondul la care sunt alipite, 564. V. *Servitute.*

— Dreptul locatarului sau arendașului, fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. V. *Arendași, Locațiune*, etc.

— Dreptul de locațiune al imobilului în care se exercită un fond de comerț, poate însă fi amanetat, 243, 252, 564. V. *Amanet.*

— Bezmănarul poate să-și ipoteceze fondul supus bezmanului, 564. V. *Bezman.*

— Admiterea aceleiași soluții în privința superficiarului, 565. V. *Superficie.*

— Neipotecarea acţiunilor imobiliare, 565.
— Impărţirea ipotecelor (ipoteci legale şi convenţionale), 552, 553.

Ipoteca legală. — Ipotecile legale sunt în număr de *cinci*, iar nu de *trei*, după cum le enumără legea, 553, 566, 567.
— Ele sunt scutite de orice taxe de timbru, 647.
— Degrevarea imobilelor de ipotecile legale (art. 1814), 568, 731, 732.

Ipoteca legală a femeilor măritate, 567 urm. şi tom. VIII, p. 510 urm.
— Această ipotecă garantează numai dota alienabilă a femeei, nu însă şi orice creanţă ce ea ar aveà contra bărbatului ei (Controv.), 568.
— Nici într'un caz femeea nu poate renunţà la ipoteca ei în favoarea bărbatului său, ea putând numai să renunţe la rangul inscripţiei sale în folosul terţiilor, atunci când însăşi legea deroagă dela principiul inalienabilităţei, 535, 536, n. 1; 567, 568, 646.
— Femeea nu poate nici subrogà pe altul în ipoteca sa legală, 610, n. 1; 646. V. *Subrogaţie.*
— Mutarea ipotecei legale a femeei de pe un imobil pe altul, 568, 731, 732.

Ipoteca legală a minorilor şi interzişilor asupra bunurilor tutorilor lor, 569 şi tom. II, p. 668 urm. (ed. a 2-a.)

Ipoteca legală a Statului, comunelor, etc. asupra bunurilor prezente, nu însă şi viitoare a perceptorilor şi administratorilor publici, 570, 596, 597.
Judeţele nu au asemenea ipotecă decât în baza unor legi speciale, 570, n. 3. V. *Judeţ.*
— Statele, comunele şi stabilimentele publice străine nu au o ipoteca legală asupra bunurilor funcţionarilor situate în ţara noastră, 570, n. 4. V. *Stat.*

Ipoteca legală a legatarilor, 318, t. şi n. 2; 531, n. 1; 557, t. şi n. 3; 571 şi tom. VIII, p. 508, n. 1.

Ipoteca judiciară. — Inexistenţa ei în dreptul nostru. — Necesitatea unei reforme în această privinţă, 327 urm., 552, 571.
— Origina ipotecei judiciare, 328, n. 3.
— Dreptul internaţional în privinţa ipotecei judiciare, 571, 572, n. 2. V. *Dr. internaţional.*

Ipoteca testamentară, 317, 318, 552, 572.
— Dr. internaţional în privinţa ipotecei testamentare, 318, n. 1. V. *Dr. internaţional.*

Ipoteca convenţională, 572 urm.
— Spre a puteà constitui o ipotecă trebue a aveà capacitatea de a înstrăinà şi a fi proprietarul imobilului sau dreptului imobiliar, 573, 574, 580, 581.
— Nu se poate deci ipotecà lucrul altuia, 574, 575.
Admiterea acestei soluţii şi în dreptul nostru anterior, 574, 621, 622.
— Ipotecarea lucrului altuia se numeşte stelionat, 574, n. 3. V. *Stelionat.*
— Nulitatea ipotecei lucrului altuia şi persoanele cari pot propune această nulitate, 575.
— *Quid* în privinţa constituitorului ipotecei? (Controv.), 576.
— Constituitorul ipotecei trebue să aibă capacitatea de a înstrăinà, 580, 581 urm.
— Nulitatea înstrăinărilor făcute de debitor în urma transcrierei comandamentului, 558 nota, 581, n. 2.; 660. V. *Comandament.*
— Ipotecarea imobilului urmărit în urma transcrierei comandamentului (Controv.), 582 nota.
Constituirea unei ipoteci din partea tatălui administrator legal (Controv.), 582. V. *Administr. legal.*
— Din partea acelor trimeşi în posesiunea bunurilor unui absent, 582. V. *Absenţă.*
— Ipoteca constituită de un incapabil este anulabilă, iar nulitatea este relativă, 584.
— Acţiunea în anulare se prescrie prin 10 ani din ziua încetărei incapacităţei (confirmare tacită), 584.
— Dacă suma împrumutată de

incapabil i-a folosit personal, anularea ipotecei nu invalidează însăș creanța, 581, n. 1; 584.
— Acel care are un drept eventual asupra unui imobil încă poate să-l ipoteceze, 585.
— Soarta ipotecilor constituite de acela a cărui proprietate este anulată sau reziliată, 585, 586.
— Dacă constituitorul ipotecei este proprietar sub o condiție suspensivă, soarta ipotecei atârnă de îndeplenirea sau neîndeplenirea condiției, 567, 576, 585.
— Soarta ipotecilor constituite de un proprietar sub condiție rezolutorie, 585, 586.
— Ipoteca constituită de cumpărătorul cu pact de răscumpărare, 576, n. 4; 586. V. *Pact de răscumpărare*.
— De către vânzătorul cu pact de răscumpărare, 586.
— Soarta ipotecilor constituite de un moștenitor aparent (Controversă), 577, 578. V. *Moșt. aparent*.
— Validitatea actelor emanate dela un moștenitor aparent, în dreptul nostru anterior, 578, n. 4.
— Soarta ipotecilor constituite de un *prête-nom*, 579.
— Ipoteca constituită de uzufructuarul unui imobil, 576. V. *Uzufruct*.
— De către un proprietar în indiviziune, 556, 557, 576, 577, 705. V. *Împărțeală*, *Indiviziune*, etc.
Formele ipotecei convenționale (act solemn, necesitatea unui act autentic), 551, 587.
— Nu se cere însă pentru aceasta niciun termen sacramental, 588.
— Dacă s'ar întâmplà ca creditorul să consimtă la ipotecă printr'un act posterior, consimțimântul lui ar trebui, după unii, să fie dat tot în formă autentică (Controversă), 592.
— Actul care constată creanța garantată prin ipotecă nu are nevoe de a fi autentic, 587.
— Ipoteca maritimă nu are nevoe de a fi constatată prin act autentic, un act scris fiind suficient, 588, nota 4.
— Validitatea făgăduinței de a dà o ipotecă 588.
— Constituirea ipotecei în dreptul nostru anterior, 312 313, text și nota 1.

— Motivele formei autentice, 589.
— Ipoteca poate fi autentificată de agenții noștri diplomatici din străinătate și chiar de consulii noștri onorifici, 589, 590. Vezi *Agenți diplomatici*, *Consuli*, etc.
— Nu însă de consulii străini din țară, 590. V. *Consuli*.
— Aceşti din urmă nu au nici dreptul de a efectuà vânzarea unui imobil situat în țara noastră, chiar dacă acest imobil ar aparțineà unui străin, 590, n. 3; 759, 760. V. *Consuli*.
— Se poate constituì o ipotecă prin mandatar, însă mandatul trebue să fie special și autentic, 590, 593. V. *Mandat*.
— Ipoteca nu poate deci fi constituită de către un gerant de afaceri (Controv.), 591, 592. Vezi *Gestiune de afaceri*.
— Ipoteca constituită de un mandatar investit cu o procură simplu legalizată este nulă, și această nulitate se pronunță de tribun. situației imobilului, 593 și 653, nota 3.
— *Specializarea ipotecilor*. Toate ipotecile trebue să fie specializate, 595, 680, n. 2.
— In ce consistă specializarea? 595.
— Mențiunile ce trebue să cuprindă actul constitutiv al ipotecei, 595.
— Nulitatea ipotecei nespecializate, 596.
— Cererea unei noui ipoteci în urma anulărei ipotecei nespecializate, 596.
— Bunurile viitoare nu pot fi ipotecate, 596 urm.
— Determinarea sumei pentru care se constitue ipoteca, 598.
— Ipoteca poate garantà o creanță anulabilă, o oblig. viitoare și chiar eventuală, 598.
— Ea poate garantà oblig. altora, 598.
— Ipoteca preposteră, 599, nota 2; 600. V. *Preposteră*.
— Intinderea ipotecei la ameliorațiunile sau îmbunătățirile aduse fondului ipotecat, 600 urm., 658.

— Intinderea ipotecei la apele unui izvor, 601. V. *Izvor*.
— Cazul când îmbunătăţirile sunt opera unui terţiu (Controversă), 601.
— *Quid* în privinţa construcţiilor noui ridicate pe fondul ipotecat (Controv.), 601. V. *Construcţii*.
— Cazul când ipoteca are de obiect numai nuda proprietate (întinderea ei la uzufruct când el se stinge), 602. V. *Uzufruct*.
— Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde la nuda proprietate, când aceasta se uneşte cu uzufructul, 602, n. 3.
— Intinderea ipotecei la aluviune, 602. V. *Aluviune*.
— Ipoteca nu se întinde la achiziţiile vecine făcute de proprietar, 602.
— Nu se consideră, de asemenea, ca accesorii ale fondului ipotecat locurile pe cari un râu sau un fluviu le-a părăsit, schimbându-şi vechea sa matcă pe fondul ipotecat, 602.
- *Quid* in privinţa insulelor formate lângă fondul ipotecat ? (Controv.), 604. V. *Insulă*.
— Creditorul ipotecar se foloseşte de stingerea sarcinilor cari grevau fondul ipotecat, 604.
— ***Rangul ipotecilor între ele.*** (Inscripţia ipotecară), 605 urm.
— Privilegiile imobiliare şi ipotecile, fie legale, fie convenţionale, sunt, fără nicio excepţie, supuse inscripţiei în registrul tribun. situaţiei imobilului grevat, şi ipoteca nu are rang decât din ziua acestei inscripţii, 606.
— In ce consistă inscripţia, 606.
— Inscripţia nu face parte din solemnitatea actului, ca interesând numai pe terţii, 591. 612, 652.
— Măsurile de publicitate interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2; 612, n. 1. V. *Ordine publică*.
Sensul cuvântului terţii (Controv.), 607.
— Formalitatea inscripţiei nu poate fi înlocuită prin alte forme, 607 nota.
— Terţii pot fi lipsiţi, la caz de fraudă din partea lor, de dreptul de a invocà lipsa inscripţiei ipotecare, aceeaş soluţie fiind admisă şi în privinţa transcripţiei, 607 nota; 747, nota *in fine*.
— Determinarea rangului ipotecar după data inscripţiei, 608, 658. V. *Prior tempore, potior jure*.
— Un creditor privilegiat sau ipotecar capabil, care are un rang posterior, poate însă cedà rangul său unui creditor posterior înscris, 608.
— Efectele cesiunei rangului ipotecar, 608, n. 2.
— Formele convenţiei prin care se cedează rangul ipotecar, 608, n. 2.
— Numai femeea măritată nu este în drept, în principiu, a cedà rangul ipotecei sale legale, nici a subrogà pe alt creditor în locul ei, 567, 606 şi 2; 609, 610 n. 1. V. *Ipoteca legală*.
— Subrogarea altui creditor în rangul ipotecar, 609.
— Dacă mai multe ipoteci au fost inscrise în aceeaş zi, toate au acelaş rang, 610.
— Această regulă nu se aplică însă atunci când un act de vânzare a fost transcris şi o ipotecă a fost inscrisă în aceeaş zi, 610.
— Nici atunci când mai multe acte de vânzare au fost transcrise în aceeaş zi, 610, 611, 745 şi tom. V, p. 171, n. 2. V. ***Transcriere***.
— Modul inscripţiilor privil. şi ipotecilor, 606, 612.
— Inscripţia privil. imobiliare şi a ipotecilor se face la tribun. situaţiei imobilului grevat, 613.
— Dacă acest imobil se găseşte pe linia de demarcaţie a două judeţe, inscripţia se va luà la tribun. ambelor judeţe, 613.
— Momentul când trebue luată inscripţia, 613 urm.
— Inscripţia nu poate fi cerută înainte de naşterea privilegiului sau ipotecei, 614. V. *Privilegiu*
— In privinţa privilegiilor pentru care legea fixează un termen, inscripţia trebue luată în lăuntrul acestui termen, 614.
— Evenimentele cari opresc luarea inscripţiei (moartea sau falimentul debitorului şi transcrierea unui act de înstrăinare a bunurilor grevate), 614.
— Cazurile excepţionale în cari

inscripţia poate fi luată şi în urma falimentului debitorului, 618. V. *Faliment*.

— Neaplicarea regulei de mai sus la insolvabilitatea civilă a debitorului şi la cesiunea bunurilor, 619.

— Persoanele cari pot cere inscripţia privilegiilor şi ipotecilor, 619 urm.

— Deşi legea cere, pentru luareà unei inscripţii, prezenţa creditorului şi a debitorului, totuşi inscripţia este validă, cu toate că a fost ordonată şi luată numai după cererea uneia din părţi, 620 urm.

— Inscrierea unei ipoteci poate aveà loc din ordinul justiţiei, 591, 622.

— Inscripţia luată prin mandatar (necesitatea unui mandat autentic), 623. V. *Mandat*.

— Transcrierea pe actul original de ipotecă a ordonanţei de inscriere, 624.

— Raportul judecăt. comisar în privinţa sarcinilor existente, 624, 625.

— Neprescrierea acestui raport sub pedeapsa de nulitate (renunţarea părţilor), 625.

— Aplic. art. 66 *bis* Pr. civ., când prezidentul refuză de a ordonà o inscripţie ipotecară, 625.

— Menţiunile ce trebue să cuprindă inscripţia privil. şi ipotecilor, 626.

— Alegerea de domiciliu din partea creditorului.— Lipsa îndeplinirei acestei formalităţi nu anulează inscripţia (Controv.), 627. V. *Alegerea de domiciliu*.

— Utilitatea acestei alegeri de domiciliu, 627, n. 2.

— Cazurile în cari alegerea de domiciliu este prescrisă sub pedeapsă de nulitate, 628, t. şi n. 1. V. *Alegerea de domiciliu*.

— *Reînnoirea inscripţiilor ipotecare*, 628 urm.

— Legile speciale cari au suspendat sau prorogat termenul pentru luarea sau reînnoirea inscripţiilor ipotecare, 628, n. 2.

— Inscripţia trebue să fie reînnoită după 15 ani, 629.

— Efectele nereînnoirei inscripţiei înlăuntrul acestui termen (perimarea ipotecei), 629, 706.

— Persoanele cari pot opune perimarea ipotecei (toţi creditorii debitorului), 630.

— Tribun. competent de a constatà perimarea ipotecei, 630.

— Reînnoirea inscripţiilor ipotecare în urma falimentului debitorului (admisibilitate), 631. V. *Faliment*.

— Inscripţia poate fi luată şi în urma expirărei termenulu de 15 ani, însă această inscripţie tardivă nu-şi va produce efectele sale decât dela data ei, 631.

— Perderea rangului ipotecar prin nereînnoirea inscripţiei la timp foloseşte tuturor detentorilor imobilului grevat şi creditorilor, fie ei anteriori sau posteriori, 631.

— Toate ipotecile, fie legale sau convenţionale, precum şi privilegiile imobiliare sunt supuse reînnoirei, cu excepţia statornicită de art. 1786 § 2 în privinţa ipotecilor legale, 632.

— Această regulă se aplică şi ipotecilor constituite sub legea veche, 632 şi tom. I, p. 97, t. şi n. 1 (ed. a 2-a).

— Reînnoirea inscripţiilor ipotecare se aplică şi în caz de urmărirea imobilului grevat, 632, 633.

— Ea nu se aplică însă ipotecilor constituite în folosul Creditului fonciar, 634. V. *Credit fonciar*.

— Nici privilegiului vânzătorului de imobile, atunci când acest privilegiu se conservă prin transcrierea actului de vânzare, 634.

— Ea se aplică însă la celelalte privilegii imobiliare, cari se conservă numai prin inscrierea lor, 634.

— Cum se calculează termenul de 15 ani (Controv.), 634, 635.

— Timbrul la care sunt supuse inscripţiile şi reînnoirile lor, 635.

— Tribun. competent a operà reînnoirea (tribun. situaţiei imobilului la care a fost luată inscripţia primitivă), 636.

— Reînnoirea inscripţiei trebue să indice inscripţia ce se reînnoeşte şi, în special, data ei, nu însă şi inscripţiile precedente, 636.

— Sancţiunea acestei dispoziţii

(creanţa privilegiată sau ipotecară are rang numai dela data ultimei inscripţii), 636, 637.
— Nereînoirea inscripţiilor ipotecare în termenul prescris de lege, nu aduce însă stingerea ipotecei, ci numai perderea rangului ipotecar, 629 urm., 706.
— *Efectele privilegiilor şi ipotecilor cu privire la dobânzi*, 637 urm.
— Inscripţia capitalului nu garantează dobânda decât pe *trei* ani, 638.
— De când se socoteşte acest termen de trei ani, 638, n. 1.
— Aplicarea art. 1785 C. civ. la privilegiile imobiliare şi la ipotecile legale, 639, 640, 642.
— La veniturile periodice ale rentelor, 642. V. *Renta viageră*.
— Ei nu se aplică însă la dobânda dobânzilor, 642.
— Aplic. art. 1785 la dobânzile datorite minorului, interzisului şi femeei măritate, şi distincţia ce se impune în această privinţă, 640, 641.
— Scopul art. 1685 C. civil, 641.
— Inscripţia prevăzută de acest text poate fi luată în termen de trei luni dela moartea debitorului, şi chiar în urma declarărei sale în stare de faliment, 642.
— Aceeaşi soluţie este admisibilă în caz de cesiune de bunuri din partea unui debitor nefericit, 619, 642. V. *Cesiunea bunurilor*.
— Nicio incripţie nu mai poate însă fi luată în urma transcrierei actului de înstrăinare a imobilului grevat, 614, 643.
— *Ştergerea şi reducerea inscripţiilor ipotecare*, 644 urm.
— Capacitatea cerută p. a operà radiarea unei inscripţii, 644.
— Dacă radiarea este consimţită înainte de plata creanţei, acel care o consimte trebue să aibă capacitatea de a dispune de creanţă, 644.
— Aplic. acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 644 urm.
— Radiarea din partea tutorului, 645. V. *Tutelă*.
— Din partea moştenitorului aparent, 646. V. *Moşt. aparent*.
— Din partea sindicului unui faliment, 646. V. *Sindic*.
— Din partea moştenitorului beneficiar, 647. V. *Moşt. beneficiar*.
— Timbrul la care este supusă cererea de radiare, 647.
— Ipotecile legale sunt scutite de orice taxe de timbru, 647.
— Taxele de înregistrare la cari sunt supuse ipotecile convenţionale, 647, 648.
— Impunerea procentelor capitalului asigurat cu taxa de 5%, 648.
— Această taxă nu poate fi pusă în socoteala debitorului, scopul legei fiind ca ea să fie plătită de creditor, 648. V. *Ordine publică*.
— Ştergerea sau radiarea inscripţiilor ipotecare se operează după cererea părţilor interesate (titularul creanţei, moştenitorii şi legatarii lui, donatarii ori cesionarii, executorul testamentar, sechestrul judiciar, curatorul succesiunei vacante, etc.), 648, 649.
— Prezenţa debitorului nu este necesară, 649.
— Persoana subrogată în locul creditorului, poate cere radiarea creanţei, 649.
— Procedura radierei, 650.
— In caz de mandat convenţional, procura va trebui să fie expresă şi autentică, 650. V. *Mandat*.
— Formalităţile la cari sunt supuse procurele instrumentate in străinătate, 650.
— Efectele radierei voluntare, 651.
— Radiarea silită sau judiciară, 651 urm.
— Debitorul n'ar puteà să ceară radiarea unei inscripţii ipotecare pentru nulităţi de formă, aceste forme fiind prescrise numai în interesul terţiilor, 651, 652.
— Persoanele contra cărora se îndreptează cererea de radiare, 652.
— Hotărîrea în baza căreia se cere radiarea trebue să fie definitivă, 653.
— Tribun. competent de a ordonà radiarea, 653
— Competinţa judecăt. de ocol în această privinţă, 654.
— Execut. provizorie a hotărîrei care ordonă radiarea, 654.

— Cazul când hotărîrea definitivă, care a admis radiarea, a fost mai în urmă casată sau desfiinţată pe calea revizuirei, 654.
— Cazurile în care radiarea trebue să fie ordonată de justiţie, 655.
— *Reducerea inscripţiilor ipotecare*, 656 urm.
— Reducerea, ca şi radiarea, este voluntară sau judiciară, 656.
— Concluziile procurorului nu mai sunt astăzi necesare, 657.
— Imprejurarea că procurorul ar fi pus concluzii nu este însă un caz de nulitate, 657.
— Cazul când debitorul a plătit o parte din datorie (reducere parţială), 657.
Efectele privilegiilor şi ipotecilor contra celor de al treilea cari deţin imobilul, 657 urm.
— Efectele privil. şi ipotecilor în privinţa imobilului grevat, 658 urm.
— Dacă imobilul grevat a pierit sau a devenit insuficient printr'o cauză de forţă majoră, creditorul privilegiat sau ipotecar poate el cere plata de îndată, atunci când debitorul nu-i dă un supliment de ipotecă? Deoseb. de codul francez, 661 urm.
— Efectele privil. şi ipotecilor în privinţa creanţei garantate, 663 urm.
— Creditorii supuşi unei condiţii suspensive, 664.
— Unei condiţii rezolutorii, 665.
— Relaţiile juridice ce crează privil. şi ipotecile între proprietarul imobilului grevat şi creditorii privilegiaţi sau ipotecari, 665 urm.
— Drepturile proprietarului imobilului grevat şi ale creditorilor ipotecari, 665.
— Dreptul proprietarului de a dispune de fructele imobilului ipotecat, dacă ele nu sunt urmărite conform art. 467 urm. Pr. civ., 666.
— Proprietarul poate să închirieze sau să arendeze imobilul grevat până la transcrierea ordinului de sechestru, 660, 661, 666.
— Soarta contractului de locaţiune transcris în urma transcrierei urmărirei, 666. V. *Locaţiune*.
— Efectele privilegiilor şi ipotecilor contra terţiilor detentori (dreptul de preferinţă şi de suită sau urmărire), 543, 667.
— Creditorul ipotecar poate uneori cere un sechestru judiciar asupra imobilului ipotecat, 65, V. *Sechestru*.
— Ce este dreptul de preferinţă, 667.
— Intre mai mulţi creditori ipotecari asupra aceluiaş imobil, preferinţa sau rangul ipotecar se determină prin data inscripţiei lor (*prior tempore, potior jure*), 543, şi 668.
— Rangul privilegiilor derivă, din contra, din cauza şi favoarea creanţei, 544.
— Ce este dreptul de suită sau urmărire, 543, 668.
— Dreptul de suită la Romani, 667, n. 2.
— Atât dreptul de preferinţă cât şi acel de suită sunt subordonate inscripţiei, care singură dă un efect privilegiului şi ipotecei, 668.
— Ce se înţelege prin terţii detentori, 668, n. 2.
— Reprezentanţii universali ai debitorului nu sunt terţii detentori, 668, n. 2.
— Ce poate să facă terţiul detentor ameninţat, spre a nu fi urmărit prin acţiunea ipotecară (să delase imobilul, să plătească toate datoriile privilegiate şi ipotecare sau să purgheze imobilul), 669.
— Delăsarea imobilului ipotecat, 669 urm.
— Interesul delăsărei, 670.
— Condiţiile cerute spre a puteà delăsà imobilul, 670.
— Spre a procede la delăsare, terţiul trebue să fie capabil de a înstrăinà, 671.
— Aplicarea acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 671.
— Delăsarea trebue să fie făcută fără nicio rezervă, 672.
— Momentul când se face delăsarea, 672.
— Plata datoriilor privilegiate sau ipotecare, 673, 674.
— Terţiul nu răspunde decât

cu imobilul ce deţine, pentrucă el nu este obligat personal, ci ipotecar *(propter rem)*, 674.
— Sancţiunea regulelor de mai sus (exerciţiul acţiunei ipotecare şi exproprierea imobilului), 674, 675.
— Dispoziţii comune atât cazului de delăsare cât şi cazului de expropriere, 675 urm.
— Excepţiile ce terţiul detentor poate să opue urmărirei creditorului ipotecar, 679.
— Excepţia de garanţie, 679.
— Excepţia de discuţiune, 680 urm.
— Origina şi definiţia excepţiei de discuţiune, 680.
— Derogare dela principiul indivizibilităţei ipotecei, 680, 681.
— Persoanele cărora această excepţie poate fi opusă (creditorii privilegiaţi şi ipotecari), 682.
— Terţiul detentor, care voeşte să uzeze de excepţia de discuţiune, trebue să se conforme regulelor dreptului comun în materie de fidejusiune, 682.
— Alte excepţii cari nu mai există în dreptul actual, 683.
— Excepţia priorităţei ipotecei, 683, n. 3.
— Beneficiul *cedendarum actionum*, 161, 683.
— *Stingerea privilegiilor şi ipotecilor*, 684 urm.
— Stingerea privil. şi ipotecilor pe cale de consecinţă, adecă prin stingerea oblig. principale, 685 urm.
— Stingerea acestei obligaţii trebue să fie definitivă şi absolută, 686, 687.
Datio in solutum (Controv.) 686.
Plata creanţei, 687.
— In caz de plată cu subrogaţie oblig. subzistă în folosul acelui subrogat în privil. sau ipoteca care garantau creanţa, 687.
— Oferta reală, 687.
— Remiterea datoriei, 688.
— Novaţiunea, 688.
— In caz de novaţiune prin *datio in solutum*, creanţa reînviază cu toate accesoriile ei, de câteori acel care a primit drept plată un lucru în locul altuia *(aliud pro alio)*, este evins din acest lucru. (Controv.), 686, 688. V. *Evicţiune, Datio in solutum*, etc.
—Compensaţia, 689, 690.
— Confuziunea, 690, 691.
— Prescripţia liberatorie a acţiunei personale la care era supus debitorul principal, 691.
— Stingerea privil. şi ipotecilor pe cale principală şi directă, 691 urm.
— Renunţarea creditorului, 692.
— Această renunţare este irevocabilă, 692, n. 4.
— Ea este un act unilateral, 692.
— Creditorul care renunţă la privil. sau ipotecă trebue să aibă capacitatea de a dispune de creanţa sa, 693.
— Deoseb. între renunţarea creditorului şi remiterea datoriei, 692.
— Formele acestei renunţări (renunţare expresă sau tacită), 693.
— Simpla tăcere a creditorului nu este suficientă, 693.
— Cazul când creditorul a luat parte la vânzarea făcută de debitor, 694.
— Renunţările nu se presupun (principiu general), 694. V. *Renunţare.*
— Excepţie dela acest principiu în materie de concordat (art. 850 C. com.), 694, n. 3. V. *Concordat.*
— Cazurile când convenţia creditorului se interpretă ca o renunţare numai la rangul său, 694.
— Renunţarea nu este supusă la nicio publicitate (Controv.), 695, 742, No. 3.
— Necesitatea de a se modifică şi complectă în această privinţă, art. 722 Pr. civ., 696.
— Prescripţia, 696 urm.
— Termenul acestei prescripţii (30 de ani), 697.
— Cazul când imobilul a eşit din mânile debitorului, 697.
— Prescrierea ipotecei legale a minorului, 698.
— Cazul când creanţa este condiţională sau cu termen (de când începe a curge prescripţia) (Controv.), 698, n. 2.
— Cazul când ipoteca a fost constituită p. garantarea datoriei altuia, 699.

— Prescripţia de 10 sau 20 ani, 699, 700 urm.
— Cazul când imobilul grevat a trecut în mâna unui terţiu detentor, 699.
— Intreruperea şi suspendarea cursului prescripţiei, 702.
— Caracterul prescripţiei statornicite de art. 1800 (Controv.), 703.
— Cauzele de stingere ale privil. şi ipotecilor cari rezultă din dreptul comun, 704 urm.
— Perderea totală a imobilului ipotecat, 704.
— Cazul unei perderi numai parţiale, 704, n. 1.
— Distrugerea imobilelor prin incendiu, 704.
— Cazul când imobilul distrus erà asigurat (art. 1721), 704.
— Dacă s'a ipotecat un drept de uzufruct, ipoteca se stinge prin incetarea uzufructului, 561, 705.
— Scoaterea imobilului din comerţ, 705.
— Rezolvirea dreptului de proprietate al constituitorului ipotecei, 705.
— Stingerea ipotecei constituită în timpul indiviziunei asupra lucrului comun, prin efectul împărţelei, de câteori imobilul grevat n'a căzut în lotul constituitorului ipotecei, 705. V. *Indiviziune*.
— Soarta ipotecilor constituite de donatar în urma revocărei donaţiunei pentru ingratitudine, 587 nota şi 705, n. 5. V. *Donaţiune*.
Consolidarea sau confuziunea, 706.
— Reducerea voluntară sau judiciară a ipotecei, 706.
— Neluarea inscripţiei ipotecare în timp util, 706
— Nereînnoirea inscripţiei ipotecare în termenul prescris de lege nu aduce stingerea ipotecei, ci numai perderea rangului ipotecar, 629 urm., 706.
— Falimentul sau deschiderea succesiunei debitorului nu este o cauză de stingere a privil. şi ipotecilor, 706. V. *Faliment*.
— *Purgarea imobilelor de privilegii sau ipoteci*, 696, 706 urm.
Definiţia purgărei, 708.
— Purga având de scop curăţirea privil. şi ipotecilor conservate în mod regulat, are de rezultat consolidarea proprietăţei şi punerei ei la adăpost de pericolul evicţiunei, la care este expusă prin acţiunea ipotecară, 709.
— Foloasele şi origina purgărei, 709, 710.
— Dreptul vechiu al Moldovei (sobornicescul hrisov din 1785), p. 709, t. şi n. 4.
— Textele relative la purgarea imobilelor de privil. şi ipoteci, 711 urm.
— Persoanele cari pot efectuà purgà, 713 urm.
— Purga este facultativă, 714.
— Ea nu interesează ordinea publică, 714.
— Condiţiile cerute spre a puteà purgà, 714 urm.
— Facultatea de a purgà nu aparţine achizitorului unui drept de uz, de abitaţie şi de servitute, 714, n. 5. V. *Abitaţie, Servitute, Uz*, etc.
— Nici dobânditorului comunităţei unui zid făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădirea unui teren ipotecat, 714, nota 5. Vezi *Zid*.
— Nici fidejusorului, nici codebitorului solidar sau numai conjunct: nici aceluia care şi-a ipotecat fondul său p. datoria altuia, 716.
— Nici imprumutătorului pe ipoteci, 715.
— Nici achizitorului unui imobil în indiviziune, cât timp ţine indiviziunea, 715. V. *Indiviziune*.
— Nici dobânditorului sub o condiţie suspensivă a imobilului grevat, până la indeplinirea condiţiei, 715.
— Nici moştenitorilor universali sau cu titlu universal ai acelor personal obligaţi la plata datoriei, fie că moştenirea a fost acceptată pur şi simplu, fie sub beneficiu de inventar, 717, t. şi n. 1.
— Dar dacă un imobil cuprins în moştenire a fost vândut şi moştenitorul beneficiar a devenit adjudecatarul lui, în numele său personal, el poate purgà, pentru că atunci el nu este personal obligat la plata datoriei, 717, n. 1.

Ipoteca convenţională

— *Quid* în privinţa cedentului unei creanţe ipotecare, care, în urma cesiunei a dobândit imobilul ipotecat? (Controv.), 717.
— Capacitatea ce trebue să aibă terţiul spre a puteà purgà (capacitatea de a se obligà), 717.
— Aplic. acestui principiu la diferitele categorii de incapabili, 717, 718.
— Formalităţile purgărei, 718 urm.
— Notificările ce urmează a fi făcute creditorilor, 718 urm.
— Aceste formalităţi nu pot fi înlocuite prin altele, 719.
— Scopul notificărilor şi cuprinsul lor, 719 urm.
— Efectele purgărei, 726.
— Purga care rezultă din vânzările silite, 726 urm.
— Sistemul mixt şi temperat admis de legiuitorul nostru, 729 urm.
— In legislaţia noastră, în vânzările pentru eşire din indiviziune, adjudecarea nu are de efect purgarea imobilelor de sarcinile privilegiilor şi ipotecilor, imobilul trecând asupra adjudecatarului cu toate sarcinile anterioare, Trib. Ilfov, *Revista critică de drept, legislaţie şi jurisprudenţă* din anul 1911, No. 8, p. 196 urm. (cu nota d-lui Al. Cerban).
— Degrevarea imobilelor de ipoteci legale, 731, 732.
— Dispoziţia tranzitorie în privinţa femeilor căsătorite sub legile noastre anterioare (art. 1815 C. civil), 732. Cpr. Trib. Ilfov, *Revista de drept, legislaţie şi jurisprudenţă* din 1911, No. 7, p. 172 urm. (cu nota d-lui Barnosche-Vasiliu).

Ipoteca maritimă, 244. V. *Vas.*

Ipoteci privilegiate. — Existenţa lor în dreptul nostru (privilegii imobiliare), 311, n. 4; 367, 476, 487, 770, n. 2; 780, n. 2. V. *Privilegiu.*

Ipoteca proprietarului, 322.

Ipoteci volante, 324, n. 4.

Izvor. — Intinderea ipotecei la apele unui izvor, 601. V. *Ipotecă.*

J

Jetoane de prezenţă (încasate de o persoană). — Urmărirea lor de către creditorii acelei persoane, 339.

Jocul.— (Contract aleator, 75.
— Definiţia jocului, 76.
— Deosebire între joc şi prinsoare (ramaşag), 77.
— Jocul la noroc, 76.
— Jocurile la noroc în dreptul nostru anterior, 79 urm.
— Jocurile de bursă sunt jocuri la noroc când constituesc o speculă asupra diferenţei cursului, 88. V. *Bursă.*
— Defavoarea cu care sunt privite jocul şi prinsoarea, 78.
— Acei cari au subscris o obligaţie rezultând din joc sau prinsoare, enunţând o cauză validă, pot să dovedească prin martori şi prezumpţii cauza adevărată a oblig. reale, 78.
— Cazul când perzătorul a subscris o cambie (Controv.), 78. V. *Cambie.*
— Legea punând jocul pe aceeaş treaptă cu prinsoarea, refuză, în principiu, pentru ambele operaţii orice acţiune în justiţie, 83.
— Motivele acestei dispoziţii, 84.
— Excepţia admisă de lege în privinţa jocurilor cari contribuesc la exerciţiul corpului, 84, 85, 89.
— Lotăriile neautorizate sunt asimilate jocurilor şi prinsorilor şi, ca atare, sunt lipsite de acţiune, 87. V. *Lotării, Ziar,* etc.
— Cazul când cineva a împrumutat cuiva bani spre a fi jucaţi (dacă împrumutătorul are o acţiune în justiţie) (Controv.), 86.
— Mandatul ce s'ar dà unui terţiu spre a plăti o datorie izvorîtă din joc sau prinsoare, nu se consideră ca o datorie de joc, 86. V. *Mandat.*
— Validitatea plăţei unei datorii de joc plătită de bună voe, 89.
— Oblig. naturală (Controversă), 89, 90.
— Oblig. care rezultă din joc nu poate fi opusă în compensaţie, 90, 91. V. *Compensaţie.*
— Ea nu poate face obiectul unei tranzacţii sau unui compro-

mis, 91. 195. V. *Compromis*, *Tranzacție*, etc.

— Nu poate fi cedată, nici novată, 91. V. *Novație*.

— Nu poate fi confirmată, nici garantată prin fidejusiune, amanet, ipotecă, etc., 91; 122, n. 1. Vezi *Confirmare*, *Fidejusiune*, etc.

— Excepția trasă din joc sau prinsoare este de ordine publică. Ca atare, ea poate fi ridicată de judecători din oficiu (Controversă), 91. V. *Ordine publică*.

— Jocul în dreptul internațional privat, 92 urm.

Județ. — Urmărirea averei județelor, 337, 759. V. *Comună*, *Stat*, etc.

— Ipoteca legală și privilegiul județelor, 570, n. 3. V. *Ipotecă*.

— Județele, ca și Statul și comunele, nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. V. *Comună*, *Stat*, *Tranzacție*, etc.

Jurământ. — Dovedirea depozitului prin jurământ, 14. V. *Depozit*.

— Dovedirea fidejusiunei prin jurământ, 128. V. *Fidejusiune*.

— Efectele jurământului în privința fidejusiunei, 177, 178, și tom. VII. p 418. 422, 423, 573. n. 3. V. *Fidejusiune*.

— Deoseb. între jurământ și tranzacție 190. V. *Tranzuție*.

— Din împrejurarea că se poate tranzige asupra unei acțiuni civile izvorîtă dintr'o infracție penală, rezultă că se poate deferi unui inculpat jurământul decizor asupra existenței contractutui civil care constitue delictul. (Controv.), 196. V. *Tranzacție*.

— Dovedirea tranzacției prin jurământ, 205. V. *Tranzacție*.

— Dovedirea antichrezei, între părți, prin jurământ, 300, 301. V. *Antichreză*.

— Servitorul poate deferi patronului jurământul decizor în privința salarului său, 395 și tom. IX, p. 269 urm. V. *Privilegiu*.

— Atunci când prin jurământ partea voește să stabilească un raport juridic de prestațiune de servicii, și că n'a fost plătită pentru acele servicii, judecătorii fondului nu pot respinge jurământul ca neconcludent, pe simplul motiv că printr'însul nu se precizează o anumită sumă. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, p. 325 urm.

K

Koranul (lui Mahomet), în privința averilor orfanicești. 569.

L

Lefile (funcționarilor). — Măsura în care ele pot fi urmărite, 338.

Legatari — Ipoteca legală a legatarilor. V. *Ipotecă legală*.

Locațiune. — Dreptul locatarului sau arendașului, fiind un drept personal, nu poate fi ipotecat, 564. V. *Ipotecă*.

— El poate însă fi amanetat, 243. 252, 564. V. *Amanet*.

— Dreptul proprietarului de a-și închiria sau arendà imobilul grevat de privilegii sau ipoteci, până la transcrierea ordinului de sechestru, 660, 661, 666. V. *Ipotecă*.

— Soarta contractului de locațiune transcris în urma transcrierei urmărirei, 666. V. *Ipotecă*.

— Transcrierea contractelor de locațiune sau arendare încheiate pe un timp mai lung de *trei* ani, 742 și tom. IX, p. 209 urm.

— Sechestrul judiciar nu poate închirià sau arendà imobilele încredințate lui, pe mai mult de cinci ani, 68. V. *Sechestru*.

Lotărie. — Lotăriile neautorizate sunt asimilate jocurilor și prinsorilor și. ca atare, nu dau loc la o acțiune, 87. V. *Ziar*, etc.

— Lotăriile de Stat, 87, n. 5.

Lucrătorii cu ziua. — Privilegiul acestor lucrători. 394. V. *Privil.*

Lucru judecat. — Sentințele date asupra cererei de sechestru judiciar, nu au autoritatea lucrului judecat, 69. V. *Sechestru*.

— Raporturile dintre fidejusor și debitorul principal, cu privire la lucrul judecat, 178 și tom. VII, p. 572, 574. V. *Fidejusiune*.

— Creditorii privilegiați sau ipotecari nu sunt reprezentați de debitorul lor în hotărîrea dobân-

dită contra acestui din urmă, cu ocazia unui proces judecat posterior ipotecei, relativ la imobilul grevat (Controv.), 652, n. 5.
— *Quid* în privința creditorilor chirografari? (Controv.), 653, nota.
— Asimilarea tranzacției cu lucrul judecat, 216 urm. V. *Tranzacție*.
— Autoritatea lucrului judecat în materie de faliment. Vezi *Faliment*.
— S'a decis de curând că, în principiu, se poate face recurs și, prin urmare și apel, nu numai în contra dispozitivului unei hotărîri, dar și în contra considerentelor sau motivelor ei. Cas. rom. Vezi Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 22, p. 342 și *Dreptul* din 1911, No. 49 (cu nota d-lui S. Rădulescu). Părerea contrară este însă, în genere, admisă. Vezi tom. II, p. 103, nota 1 (ed. a 2-a) și tom. VII, p. 509, nota 1.

M

Maca (Joc de cărți).—Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Magazii generale. — V. *Warante*.

Mahomet.—Vezi Koranul lui Mahomet.

Mandat. — Validitatea mandatului *post mortem mandantis* (Controv.), 31, n. 1 și tom. IX, p. 621, t. și n. 7. V. *Depozit*.
— Mandatul ce s'ar dà unui terțiu spre a plăti o datorie izvorîtă din joc nu se consideră ca o datorie de joc, 86. V. *Joc*.
— Deosebire între mandat și fidejusiune, 118. V. *Fidejusiune*.
— Intre mandat și depozit, 4. V. *Depozit*.
— *Mandatum pecuniæ credendæ*, 119, 120.
— Constituirea și inscrierea unei ipoteci prin mandatar (necesitatea unui mandat autentic), 589, 590, 623. 636, n. 1; 650. V. *Ipotecă*.
— Pentru constituirea unui amanet se cere numai un mandat special. 238. V. *Amanet*.
— Aceeaș soluție este admisă în privința tranzacției făcută de un mandatar convențional, legal și chiar judiciar, 202. V. *Tranzacție*.

Martori.—Depunerile martorilor se apreciază în mod suveran de instanțele de fond, 44.
— Judecătorii instanței de a doua sunt în drept să anuleze depozițiile martorilor ascultați la prima instanță, pe motiv că n'au fost luate conform legei, și să încuviințeze ca aceiași martori să fie ascultați din nou înaintea lor, întrucât prin aceasta ei nu fac decât să uzeze de facultatea ce le conferă art. 332 Pr. civ., după care judecătorii în apel sunt în drept să dispună repetarea probelor dela prima instanță. Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 21, pag. 322.

Mausul (Joc de cărți).— Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Mărturisire. — (Indivizibilitatea mărturisirei), 15, n. 1 și tom. VII. p. 335 urm.
— Dovedirea depozitului prin mărturisire. 14. V. *Depozit*.
— Dovedirea tranzacției prin mărturisire, 205. V. *Tranzacție*.

Medici.—Creanțele medicilor se prescriu printr'un an dela moartea bolnavului. 390, 391.
— Privilegiul medicilor, chirurgilor, etc. asupra mobilelor bolnavului pentru cheltuelile boalei din urmă făcute în curs de un an, 388 urm. V. *Privilegiu*.

Medicamente. — Medicamentele furnizate debitorului nu intră în expresia „subzistență", spre a fi privilegiate, 397. V. *Privilegiu*.

Meubles n'ont pas de suite par privilège et hypothèque, 447, t. și n. 5; 554, n. 3.

Mijloace nouă. — Nu pot fi propuse pentru prima oară înaintea Curței de Casație, 217, n. 2.

Mine. — Ipotecarea lor, precum și a dreptului de concesiune al unei mine, 558. V. *Ipotecă*.

Moașe. —Privilegiul lor pentru cheltuelile ultimei boli, în curs de un an, 388 urm. V. *Medici*, *Privilegiu*, etc.

Mobile dotale. — Existența privilegiului locatorului asupra acestor mobile, dacă el este de bună credință, 416 și tom. IX, p. 131, nota 2.
— Aceeași soluție este admisă în privința mobilelor aparținând altor persoane, 415. V. *Privilegiu.*

Mohatra (contractul), 96 nota 2 și tom. VIII, p. 553, text și n. 3. Cpr. Planiol, II, 2071, n. 3, p 668 (ed. 5).

— **Moștenire.** — Moștenirile ab intestat și renunțările la moștenire nu sunt supuse transcrierei, 472. V. *Transcriere.*
— Moștenitorii universali sau cu titlu universal ai acelor personal obligați la plata datoriei și cari dețin, cu titlu de moștenire imobilele ipotecate, nu pot purgà aceste imobile de privilegii și ipoteci, pentrucă ei moștenind datoriile autorului lor, sunt personal obligați la plata acestor datorii, 717.
— Transmiterea privilegiilor și ipotecilor la moștenitori, 364. V. *Ipotecă, Privilegiu,* etc.
— Deschiderea moștenirei debitorului, ca și falimentul lui, nu este o cauză de stingere a privilegiilor și ipotecilor, 706. V. *Ipotecă.*

Moștenitor aparent. — Soarta tranzacțiunei emanată dela un moștenitor aparent, 201. V. *Tranzacție.*
— Soarta actelor de înstrăinare emanate dela moștenitorul aparent (nevaliditatea acestor acte) (Controv.), 577, 578. Cpr. Judec. Ocol. rural Filipești de Târg (Prahova), *Cr. judiciar* din 1911, No. 35, p. 283.
— Aceeași controversă există în privința ipotecilor constituite de moștenitorul aparent, 578 urm.
— Validitatea actelor emanate dela moștenitorul aparent în dreptul nostru anterior, 578 n. 4.
— Moștenitorul aparent, care are capacitatea de a primi plata, poate să radieze o ipotecă, 646.

Moștenitor beneficiar. — Soarta tranzacțiilor emanate dela moștenitorul beneficiar, 200. V. *Tranzacție.*
Moștenitorul beneficiar nu poate purgà imobilul de privilegii și ipoteci, 717, n. 1. Vezi *Ipotecă.*
— Cazurile când moștenitorul beneficiar poate purgà, 717, n. 1.
— Moștenitorul beneficiar major poate cere radiarea unei inscripții ipotecare, fără a-și compromite calitatea sa, 647. V. *Ipotecă.*

Moștenitor nedemn. — Soarta ipotecilor constituite de un moștenitor declarat mai în urmă nedemn, 587 nota. V. *Ipotecă.*

Muntele de pietate. — Amanetarea recipiselor emanate dela Muntele de pietate (case de împrumut pe amanet), 244. Vezi *Amanet.*
— Responsab. caselor de împrumut pe amanet pentru stricarea lucrurilor amanetate, 278.
— Excepții dela dreptul comun în privința acestor case, 288.

N

Nemini res sua servit, 677.

Nemo censetur ignorare legem.—(Cazurile în cari se aplică acest adagiu), 221, n. 1 și tom. I, p. 45 și 667 (ed. a 2-a); tom. VII, p. 341, text și n. 1.

Nemo contra se subrogasse censetur, 490.

Nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet, 551, 561, 562, 585 t. și n. 4; 707, etc.

Novațiunea. — Novarea oblig. naturale, 91. V. *Oblig. naturală.*
— Datoriile cari izvorăsc din joc sau prinsoare nu pot fi novate, 90, 91. V. *Joc.*
— Novațiunea datoriei principale liberează pe fidejusor, 171, 182. V. *Fidejusiune.*
— Stingerea privileg. și ipotecilor, 484, 688, 689. V. și p. 686.

O

Oameni de serviciu. — Privilegiul pentru salariul lor, 393 urm.

Oblig. alimentară. V. *Alimente.*

Obligație naturală.—Dacă datoria care rezultă din joc sau prinsoare este o obligație naturală. (Controv.), 89, 90. V. *Joc.*
— Dacă obligațiile naturale pot fi novate (Controv.), 91 și tom. VI, p. 17, 18. V. *Novație.*
— O obligație naturală poate fi

garantată prin fidejusiune sau ipotecă, 547. V. *Fidejusiune, Ipotecă.*

Obligaţii la purtător.—Dacă asemenea obligaţii pot fi constituite fără arătarea numelui creditorului. (Controv.), 325 nota V. *Titluri la purtător.*

Ordine publică.—Definiţie. tom. I, p. 224 (ed. 2-a). Cpr. Trib. Ilfov. *Cr. judiciar* din 1909, No. 10.
— Excepţia care isvorăşte din joc sau prinsoare este de ordine publică (Controv.), 91. V. *Joc.*
— Drepturile cari interesează ordinea publică nu pot face obiectul unei tranzacţii, 195. V. *Tranzacţie.*
— Publicitatea privileg. imobiliare şi a ipotecilor interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2; 612, n. 1. V. *Privilegiu.*
— Purga imobilelor de privilegii şi ipotecei nu interesează însă ordinea publică, 714. V. *Ipotecă.*
— Garantarea unei oblig. este validă, chiar dacă a fost provocată printr'un motiv contrar ordinei publice, 121, n. 2. V. *Fidejusiune.*
— Clauza prin care într'un contract de împrumut s'ar stipulà că impozitul asupra venitului capitalului mobiliar, statornicit prin legea din 23 Februarie 1906, ar fi în sarcina debitorului. este contrară ordinei publice, 648. Vezi şi *Contract pignoratic.*
— Proibiţia art. 1828 C. civ. nefiind de ordine publică. se poate în mod valid conveni că creditorul îşi rezervă dreptul de a urmări orice avere a debitorului său, mobilă sau imobilă. chiar înainte de a se îndestulà din imobilele ipotecate, 771. Vezi p. mai multe detalii asupra ordinei publice, tabla analit. tom. I (ed. a 2-a) şi tom. V, v° *Ordine publică.*

Ordonanţă de adjudecare.—Este supusă transcrierei, 624, n. 2; 740, 741.
— Purga care rezultă din vânzările silite, 726 urm. V. *Ipotecă.*

Ospătărie, Ospătători. V. *Depozit, Han, Hangii,* etc.

P

Pact comisor.—Stipularea unui pact comisor într'un contract de rentă viageră, 111. V. *Rentă viageră.*
— Utilitatea unui asemenea pact într'un contract de ipotecă, 262 n. 2; 755, n. 1. V. *Ipotecă.*
— Renunţarea la pactul comisor, 626, n. 2.

Pact comisor (în sens de contract *pignoratic*). — V. *Contract pignoratic.*

Pact de răscumpărare.—Inexactitatea expresiei „pact de răscumpărare" şi critica vânzărei cu pact de răscumpărare, 482, nota.
— Exerciţiul pactului de răscumpărare nu constitue o revindere, ci o rezolvire a primei vânzări *(retrovenditio est resolutio venditionis prioris)*, 481.
— Inexistenţa privilegiului vânzătorului în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, 481, 482 V. *Privilegiu.*
— Soarta ipotecei constituită de un cumpărător cu pact de răscumpărare, 576, n. 4; 586.
— De un vânzător cu pact de răscumpărare, 586. V. *Ipotecă.*
— Reîntoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare, nu este supusă transcrierei, dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă, 743. V. *Transcriere.*

Pacte succesorale.—Nu se poate face o tranzacţie asupra unei moşteniri nedeschise încă, 194. V. *Tranzacţie.*

Pământuri clăcăşeşti. — Dacă pot fi date în antichreză (Controv.), 302, V. *Antichreză.*
— Neurmărirea acestor pământuri, 338.
— Improprietărirea trecută în tabelă pe numele văduvei, care aveà copii minori la epoca împroprietărirei, trebue să fie considerată ca făcută în numele şi pentru copii săi minori, chiar dacă văduva ar fi făcut clacă; iar prin cuvântul „nevârstnici" din ultimul alineat al art. 4 din legea rurală, legiuitorul a înţeles numai pe băeţi, nu însă şi pe fete. când se gă-

seau în concurenţă unii cu alţii.— Legea interpretativă din 7 April 1910 n'a schimbat întru nimic soluţiile date chestiunilor de mai sus. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 21, p. 330 urm.

— Dispoziţiile legei interpretative din 1910, având de scop determinarea înţelesului şi întinderei unei dispoziţii din legea rurală dela 1864, urmează a fi aplicate cu efect retroactiv până în momentul punerei în aplicare a acestei din urmă legi, cu care face un singur corp. Cas. rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 36, p. 289.

Pensii. — Măsura în care pot fi urmărite de către creditorii pensionarilor, 338.

Petrol. — Concesiunea dreptului de a exploata terenuri petrolifere nu poate fi ipotecată, 558. V. *Ipotecă.*

— In materie de exploatare de petrol, nimene nu poate înfiinţă un sechestru judiciar, numai acel care are dreptul la redevenţă, fiind în drept a înfiinţa un sechestru asigurător, 70. V. *Sechestru.*

Pietrari. — V. *Constructori, Privilegiu,* etc.

Plus-valuta (privil. constructorului), 500 urm. V. *Privilegiu.*

— Plus-valuta unui imobil în caz de acţiune în revendicare, 501, n. 4. V. *Acţ. în revendicare.*

— Numai posesorul de bună credinţă are drept la plus-valuta imobilului, nu însă şi acel de rea credinţă, şi aceasta numai atunci când plus-valuta se datoreşte unor lucrări făcute de însuş posesorul, 502 nota

Pocher (joc de cărţi).— Nu dă loc la o acţiune în justiţie, 85. V. *Joc.*

Poloboace. — Vânzătorii de poloboace pentru strângerea recoltei nu au un privilegiu asupra recoltei ce urmează a fi culeasă, ci numai asupra poloboacelor vândute (Controv.), 439, n. 1.

Poprire.—Facerea unei popriri în mânile sale proprii (Controv.), 25, t. şi n. 2, precum şi tom. VI, p. 782, 783 etc.

— Poprirea creanţelor condiţionale sau eventuale, 334. Cpr. Trib. Iaşi, *Dreptul* din 1911. No. 35. p. 278 (Gr. Dimitrescu judec. unic).

— Dacă creditorii condiţionali pot face o poprire, 664, n. 2 şi tom. VI, p. 53 t. şi n. 2.

— Neaplicarea art. 1825 C. civ. şi 494 Pr. civ. la popriri, 766.

Portărei. — Garanţia ce trebue să depue la intrarea lor în funcţie, 435. V. *Grefieri.*

Preposteră.—Ipotecă preposteră 599, n. 2; 600. V. *Ipotecă.*

— Condiţia preposteră, tom. VI, p. 29. V. *Condiţie.*

Prescripţie. — Prescripţia abuzului de încredere (de când începe a curge), 2 şi 3, n. 6.

— Prescripţia acţiunilor dintre deponent şi depozitar (aplic. art. 1890), 40. V. *Depozit.*

— Stingerea unei rente viagere prin prescripţia de 30 de ani, 114.

— Stingerea veniturilor rentei (5 ani), 114. V *Rentă viageră.*

— Prescrierea acţiunilor medicilor, hirurgilor, farmaciştilor pentru vizite, operaţii, medicamente, etc. (1 an), 390, 391. V. *Farmacie, Medici,* etc.

— Prescrierea salariilor servitorilor cari se tocmesc cu anul (1 an), 395. V. *Privilegiu.*

— Prescripţia poate fi invocată de fidejusor, chiar dacă nu este invocată de debitorul principal, pentrucă prescripţia este o excepţie inerentă datoriei, iar nu o excepţie personală debitorului, 155, n. 3; 176. V. *Fidejusiune.*

— Prescripţia întreruptă faţă de debitorul principal este întreruptă şi contra fidejusorului, chiar când fidejusorul ar fi solidar, pe când prescripţia întreruptă contra fidejusorului nu este întreruptă faţă de debitorul principal, 176, 177. V. *Fidejusiune.*

— Inexistenţa prescripţiei între creditorul antichrezist şi debitorul, cât timp creditorul nu şi-a intervertit titlul său, 305. V. *Antichreză.*

— Creditorul amanetar fiind un precarist, nu poate prescrie proprietatea lucrului amanetat. 236 V. *Amanet.*

— Prescripţia nu stinge dreptul de retenţie, 353. V. *Dr. de retenţie.*

— Renunţarea la o prescripţie

imobiliară dobândită nu este în principiu supusă transcripţiei, 743
— Cazurile când renunţarea la prescripţie este supusă transcrierei, 743, n. 3. V. *Transcriere*.
— Tranzacţia nu constitue, în principiu, prin ea însăş un just titlu spre a conduce la uzucapia de 10 sau 20 de ani, 210. Vezi *Tranzacţie*.
— Dacă titlul *pro herede* constitue un just titlu în sensul de mai sus? Cas. rom. şi C. Bucureşti. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 13, p. 200, 201; *Dreptul* din 1910, No. 3 şi din 1911, No. 38 cum şi tom. III, partea I, p. 310, n. 2.
— Dacă, în cazurile de anulare a unei convenţii pentru vicii de consimţimânt, prescripţia de 10 ani, aplicabilă în specie, se combină cu prescripţia de 30 de ani (Controv.) 230, n. 3 şi tom. VII, p. 97, 98.

Prinsoare.—Prinsoarea este un contract aleator, 77.
— Deosebirea între prinsoare şi joc, 77. V. *Joc*.
— Efectele prinsoarei, 77 urm. V. *Joc*.
— Prinsoarea este legitimă numai atunci când este relativă la un joc permis, 87.
— Prinsorile făcute de jucători (validitatea lor), 87.
Prinsorile făcute de terţii (Controv.), 87.
— Prinsorile făcute cu ocazia curselor cu cai, 87. V. *Curse cu cai*.
— Prinsoarea în dreptul internaţional privat, 92 urm.

Prior tempore, potior jure, 362, 527, 533, 537, 543, 608, 658, 668, etc.

Privilegiu. — Consideraţii generale şi istorice asupra privilegiilor şi ipotecilor, 308 urm., 541, 542.
— Dreptul creditorilor asupra bunurilor debitorului lor, 331 urm.
— Averea debitorului este gajul tacit al creditorilor săi, 332.
Acest gaj loveşte nu numai bunurile prezente, dar şi cele viitoare, 334.
— De aceea se şi decide, în genere, că se poate popri o creanţă condiţională sau eventuală, 334. V. *Poprire*.
— Sunt însă lucruri de ale debitorului cari, într'un interes de umanitate, nu pot fi urmărite, 334 urm.
— Deoseb. între privilegiile imobiliare şi acele mobiliare (privilegiul imobiliar conferă ca şi ipotecile, un drept de urmărire în mâna terţiilor detentori, pe când privilegiile mobiliare, afară de privilegiile locatorului şi al hangiilor, nu conferă acest drept, ci numai un drept de preferinţă), 342, 364, 365, 368, 476, 658.
— O altă deosebire între privilegiile imobiliare şi acele mobiliare este ca acele dintâi sunt supuse publicităţei, p. conservarea lor, pe când cele de al doilea nu sunt supuse acestei formalităţi, 343 nota; 365, n. 2; 367, 368, 476, 516, n. 3.
— Despăgubirea la care creditorii privilegiaţi şi ipotecari au drept, în caz de distrugerea lucrului grevat, atunci când acest lucru a fost asigurat (art. 1721), 353 urm. V. *Asigurare*, *Ipotecă*, etc.
— Natura şi definiţia privilegiului, 360 urm.
— Privilegiile nu pot să rezulte decât din lege, 361, 543.
— Ele sunt de drept strict, 24 n. 3; 361, t. şi n. 5; 392.
— De aceea se şi decide că privilegiul hangiilor nu aparţine cârciumarilor, 361, n. 5. V. *Cârciumă*.
— Nici birtaşilor, cafengiilor, etc., 425.
— Deosebirile între privilegiu şi ipotecă, 361, 362, 364, 543.
— In privinţa priorităţei rangului, 362, 543, 658.
— Dreptul de preferinţă şi de suită sau urmărire al creditorilor privilegiaţi, 364, 658.
— Transmiterea privilegiilor şi ipotecilor la moştenitori, 364.
— Privilegiul este, ca şi ipoteca, un drept real (Controv.), 364, 476.
— Cu toate acestea, privilegiile mobiliare nu conferă un drept de suită contra terţiilor, ci numai acele imobiliare, 342, 364, 365, 367, 368, 516, 517.
— Privilegiul este, ca şi ipoteca, indivizibil, 365.
— Determinarea priorităţei între privilegii (*privilegia non ex tempore æstimantur, sed ex causa*), 365 urm.

— Impărţirea privilegiilor, 367.
— Trei categorii de privilegii: (1° privilegii generale, cari se întind asupra tuturor mobilelor şi imobilelor debitorului; 2° privilegii generale asupra mobilelor debitorului şi privilegii speciale asupra unor mobile numai; 3° privilegii speciale asupra imobilelor), 367.
— Privilegiile generale asupra imobilelor sunt adevărate ipoteci privilegiate, 311, n. 4; 367, 476, 487, 770, n. 2; 780, n. 2. Vezi *Ipoteci privilegiate*.
— Deoseb. între privilegiile imobiliare şi acele mobiliare, 342, 364, 365, 367, 368, 516, 517.
— Privilegiile tezaurului public (legile speciale cari înfiinţează aceste privilegii), 368 urm.
— Diferitele categorii de privilegii stabilite de codul civil, 372.
— De codul comercial, 372, n. 2.
— *Privilegiile cari se întind asupra mobilelor şi imobilelor (cheltuelile de judecată)*, 372 urm.
— Persoanele faţă de cari există acest privilegiu, 373.
— Temeiul juridic al acestui privilegiu, 373.
— Cheltuelile făcute de custodele rânduit de justiţie în interesul comun al creditorilor, 373. Vezi *Custode*.
— Pentru ca acest privilegiu să aibă loc trebue ca cheltuelile de judecată să fi fost făcute în interesul comun al creditorilor, 373, 374.
— Cheltuelile făcute de un creditor în interesul său excluziv, nu sunt privilegiate, 374.
— Cheltuelile făcute de creditorul amanetar pentru vânzarea lucrului amanetat, nu sunt privilegiate decât asupra preţului lucrului amanetat, 374. V. *Amanet*.
— Creditorii faţă de cari cheltuelile de judecată sunt privilegiate, 375, 467.
— Sensul cuvintelor „cheltueli de judecată", 375.
— Acest privilegiu se exercită în mod proporţional atât asupra mobilelor cât şi asupra imobilelor, iar nu asupra mobilelor mai întâiu şi, la caz de neajungere, asupra imobilelor, 376.

— Excepţie dela principiul publicităţei în privinţa cheltuelilor de judecată, 520, 521.
— Privil. cheltuelilor de judecată primează privilegiul locatorului, 376.
— *Privilegiile asupra mobilelor*, 376 urm.
— Privilegiile generale asupra mobilelor, 377 urm.
— Cheltuelile de judecată făcute în interesul comun al creditorilor, 373 urm., 378.
— Cheltuelile de înmormântare, 378 urm.
— Ce se înţelege prin cheltueli de înmormântare, 379 urm.
— Persoanele cărora aparţine acest privilegiu, 381.
— Cheltuelile de mai sus se aplică numai la cheltuelile făcute pentru înmormântarea debitorului, nu însă şi pentru aceea a rudelor sau prietinilor săi (Controv.), 381, 382.
— Un comerciant putând fi declarat în stare de faliment după moartea sa, în decursul unui an dela acest eveniment, cheltuelile înmormântărei sale vor fi puse, cu privilegiu, între datoriile falitului, 382, 383. V. *Faliment*.
— Aceeaş soluţie este admisibilă în caz când comerciantul s'a săvârşit din viaţă în urma declarărei falimentului, 383.
— Privil. cheltuelilor de înmormântare, care există şi în codul Calimach, trece înaintea celorlalte privilegii generale sau speciale, legea noastră nefăcând nicio excepţie în această privinţă, 383, 469, 473.
— Dreptul copilului, care a plătit cheltuelile de înmormântare ale părintelui său, de a cere dela fraţii săi, cari ar fi renunţat la moştenire, partea lor contributorie, 383.
— Cine plăteşte cheltuelile de înmormântare ale femeei (Controversă), 385 urm. V. *Inmormântare*.
— Cui aparţin rămăşiţile pământeşti ale omului (Controversă), 384, 385. V. *Inmormântare*.
— Cheltuelile ultimei boli, 388 urm.
— Persoanele cari se bucură de

acest privilegiu și cheltuelile garantate prin el, 389.
— Cheltuelile făcute pentru igiena generală a sănătăței nu sunt garantate prin acest privilegiu, 389.
— Astfel nu este privilegiată furnitura unui aparat dentar, 389. V. *Dinți falși.*
— Motivele acestui privilegiu, 389, 390.
— Cazul când bolnavul a murit de o boală chronică (existența privilegiului numai pentru cheltuelile ultimului an), 390.
— Ce se înțelege prin ultima boală? (Controv.), 391, 392.
— Nu poate fi vorba, în specie, decât de ultima boală a defunctului (Controv.), 392.
— *Salariul oamenilor de serviciu, calfelor de prăvălii sau magazii și lucrătorilor cu ziua,* 393 urm.
— Motivele acestui privil., 393.
— Persoanele cari intră și cari nu intră în această categorie, 393, 394.
— Argații, pristavii, chelarii, ficiorii boerești, isprăvniceii de moșii, păzitorii de recolte, păstorii sau ciobanii, etc. intră în denumirea de mai sus, și sunt privilegiați, 393.
— Nu intră însă în această categorie secretarii, scriitorii, gramaticii, bibliotecarii, guvernorii, etc., 394.
— Numai salariile persoanelor de mai sus sunt privilegiate, nu însă și alte creanțe ale lor, 395.
— Acțiunea servitorilor pentru salariile lor se prescrie printr'un an, 395. V. *Prescripție.*
— Servitorul poate să defere patronului jurământul decizor, de câteori acest din urmă va invocă această prescripție scurtă, 395 și tom. IX, p. 269 urm. V. *Jurământ.*
— *Furniturile de subzistență date debitorului și familiei sale pe timp de șease luni,* 395 urm.
— Motivele acestui privilegiu, 396.
— Ce se înțelege prin subzistență, 396.
— Băuturile de lux nu intră în această expresie, 396.
— Nici vinurile fine, nici furniturile produselor farmaceutice, 397. V. *Medicamente.*
— *Quid* în privința vinului ordinar (Controv.). 397. n. 1.
— *Quid* în privința furniturilor de haine, chiria localului, etc.? (Controv.), 397.
— Ce se înțelege prin familie, 397. V. *Farmacie.*
— Prietenii defunctului nu intră în această expresie, 398.
— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu, 398.
— Directorii de școli sau pensionate nu au niciun privilegiu pentru furniturile făcute elevilor lor. 398.
— Acest privilegiu nu garantează decât furniturile celor șease luni din urmă, 398.
— Modul de calculare al termenului de 6 luni, 398.
— Privilegiile generale asupra mobilelor pot fi exercitate și asupra prețului provenit din vânzarea imobilelor debitorului, însă numai atunci când din acest preț mai rămâne ceva după plata creanțelor privilegiate și acelor ipotecare, 399.
— Alte privilegii existente în codul francez, nereproduse în codul nostru, cari se exercită asupra tuturor mobilelor debitorului, 400.
— *Privilegii asupra oarecăror mobile (privilegii speciale mobiliare),* 400 urm.
— Privilegiile speciale mobiliare se întemeiază pe ideea de gaj sau pe împrejurarea că creditorii au făcut să intre sau au păstrat în patrimoniul debitorului mobilele cari fac obiectul acestor privilegii, 400, 401.
— Privilegiile întemeiate pe ideea de gaj, 401 urm.
1° *Privilegiul creditorului amanetar sau gagist,* 245 urm., 401.
— 2° *Privilegiul locatorului,* 402 urm. — Origina acestui privilegiu (dr. roman), 404.
— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu (orice locator de imobile și locatarii principali), 405.
— Acest privilegiu nu mai apar-

ține proprietarului care și-a vândut imobilul său, 406.
— *Quid* în privința fructelor recoltei anului curent? 406, 407.
— *Quid* în privința locatorului unui apartament mobilat? (Controv.), 407.
— Locatorul de lucruri mobile nu are acest privilegiu, 407.
— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 407 urm.
— Garantarea deficitului cauzat prin reînchirierea imobilului cu un preț mai mic, 408.
— Garantarea banilor avansați de arendator, arendașului (Controv.), 408.
— Variarea întinderei privilegiului, după cum contractul este autentic sau are măcar dată certă, ori este verbal sau scris, însă fără dată certă, 408.
— Cazul când contractul este autentic sau are dată certă, 409.
— Cazul când contractul este verbal sau scris, însă fără dată certă, 409, 410.
— Motivele pentru care legea are mai multă încredere în contractele autentice sau cu dată certă, 410.
— Existența privilegiului pentru anii trecuți (Controv.), 410.
— Garantarea prin acest privilegiu a tacitei relocații, 410, 411 și tom. IX, p. 187 nota. V. ***Tacita relocație.***
— Dreptul de reînchiriere sau rearendare al creditorilor locatarului sau arendașului și justificarea acestei dispoziții, 411.
— Pentru ca creditorii locatarului sau arendașului să poată uză de această dispoziție, trebue ca subînchirierea sau subarendarea să nu fi fost oprită prin contract, 411.
— Creditorii cari uzează de facultatea ce le dă legea trebue să plătească locatorului tot ce i se datorește, 412.
— Plata câștiurilor anilor neplătiți (Controv.), 412.
— Lucrurile asupra cărora se exercită privilegiul locatorului, 412 urm.
— Aceste lucruri sunt, pentru casă, toate mobilele din ea, iar pentru moșie, toată recolta anului curent, și tot ce servește la exploatarea ei, 412, 413.
— Ce se înțelege prin casă sau moșie? 413.
— Ce se înțelege prin mobile? (Controv.), 413.
— Lucrurile sustrase dela urmărirea creditorilor nu sunt lovite de acest privilegiu, 414.
— *Quid* în privința banilor, juvaerelor, etc. locatarului? (Controv.), 414.
— In privința costumelor și decorurilor de teatre, 414, n. 5.
— In privința mărfurilor locatarului aflătoare în prăvălii, fabrici, etc., 415.
— Exercitarea acestui privilegiu asupra mobilelor sublocatarilor, 415.
— Asupra lucrurilor aparținând terțiilor, dacă locatorul este de bună credință, 415.
— Asupra mobilelor dotale ale femeei măritate (Controv.), 416 și tom. IX, p. 131, n. 2. V. *Mobil dotale.*
— *Quid* în privința mărfurilor străine aflătoare la comisionari? (Inexistența privilegiului locatorului), 417. V. *Comisionari.*
— Cazurile excepționale în cari locatorul nu-și poate exercită privilegiul său, pentrucă știe că lucrurile sunt străine, 417.
— Locatorul nu-și exercită, de asemenea, privilegiul său asupra lucrurilor perdute sau furate, 417.
— Privilegiul arendătorului asupra mobilelor cari servesc la exploatarea moșiei arendate, 418.
— Asupra recoltei anului curent, 418 urm., 436, 437. ***Recoltă.***
— Urmărirea recoltelor prinse de rădăcini, conform art. 467 urm. Pr. civ., 418.
— Temeiul juridic al privilegiului asupra recoltei, 418.
— Cazul când recolta a fost transportată de pe moșie, 419.
— Cazul când recolta a fost vândută și predată unui terțiu, 419.
— Cazul când recolta a fost asigurată, 419.
— Dreptul de revendicare al locatorului și origina acestui drept (cutuma Parisului), 420, t. și n. 1.
— Cazul când mobilele chiria-

şului au fost puse amanet, 420.
— Când aceste mobile au fost vândute la un bâlciu sau târg, unui cumpărător de bună credinţă, 423, n. 1
— Caracterul acestei revendicări (redobândirea posesiunei mobilelor deplasate), 421, n. 2.
— Cazul când locatorul poate să exercite acţiunea în revendicare şi în urma expirărei termenelor legale, 421, n. 3.
— Condiţiile cerute pentru exerciţiul acţiunei in revendicare, 423.
— Revendicarea recoltei vândute de arendaş (Controv.), 423, 424.
3° *Privilegiul hangiilor asupra efectelor aduse în han de călător,* 424 urm.
— Origina acestui privilegiu (cutuma Parisului), 424, t. şi n. 4.
— Motivele şi temeiul juridic ale acestui privilegiu, 425.
— Ce se înţelege prin hangii, 425.
— Cafengii, birtaşii, cârciumarii nu intră în această denumire, 361, n. 5; 425. V. *Cârciumă.*
— Nici acei cari închiriază apartamente mobilate (Controv.), 425.
— Acest privilegiu nu există contra oamenilor din localitate, ci numai contra acelor străini de localitate, 425, 426.
— Ce se înţelege prin efectele călătorului? 426.
— *Quid* în privinţa lucrurilor străine aduse de călător în han? 426.
— Ridicarea lucrurilor din han şi revenirea călătorului în el. 427.
— Dr. de retenţie al hangiului (Controv.), 427. 428. Vezi *Dr. de retenţie.*
— Dreptul de revendicare al hangiului (Controv.), 428.
— Furniturile hangiilor cari sunt privilegiate, 429.
— Nu se are în vedere suma cheltuită de călător, 429.
— Alte garanţii ale hangiilor, 429, 430.
— Cazul când călătorul a murit în han sau ospătărie (cheltuelile pentru înmormântare primează privilegiul hangiului), 430.
4° *Privilegiul cărăuşului,* 430 urm.
— Origina şi temeiul juridic ale acestui privilegiu, 431.
— Ce se înţelege prin cărăuş, 431, n. 1 şi tom. IX. p. 277 urm.
— Stingerea privilegiului cărăuşului, 432.
— Dreptul de retenţie al cărăuşului, 433. V. *Dr. de retenţie.*
— Sechestrarea lucrului transportat, 434.
— Transportul garantat prin privil. cărăuşului, 434.
— Cazul când există mai multe transporturi succesive, 434.
5° *Privilegiul asupra cauţiunei unor funcţionari publici,* 434 urm.
— Funcţionarii supuşi la darea unei cauţiuni (grefierii, portăreii, etc.), 435. V. *Grefieri, Portărei,* etc.
— Persoanele garantate prin acest privilegiu, 436.
— Privilegiile speciale asupra mobilelor rezultând din împrejurarea că creditorul a adus sau a conservat în patrimoniul debitorului lucrul asupra căruia se exercită privilegiul, 436 urm.
— 1° Privilegiul arendătorului asupra recoltei arendaşului pe anul curent, 418 urm., 436, 437.
2° Privilegiul sumelor datorite pentru seminţe sau pentru recolta anului curent şi pentru instrumente de exploatare, 437 urm.
— Origina, motivele şi temeiul acestui privilegiu, 437, 438.
— Creanţele garantate prin acest privilegiu, 438.
— Vânzătorii seminţilor, 438, 439.
— Acest privilegiu nu garantează vânzarea îngrăşămintelor pentru pământ, 439.
— Nici vânzările de poloboace pentru strângerea recoltei (Controv.), 439, n. 1. V. *Poloboace.*
— Acest privilegiu garantează însă pe muncitorii cari, cu braţele lor, au produs recolta 439, 440.
— Privilegiul nu există însă decât pentru anul curent, 440.
— Cazul când recolta a eşit fără fraudă din patrimoniul debitorului, 440.
— Acest privilegiu este mobiliar, iar nu imobiliar, 441.
— Privilegiul sumelor datorite de proprietar sau arendaş p. instrumentele sau uneltele cari au

servit la exploatarea moșiei, 441.
— Prețul instrumentelor cari servesc la menajul casei nu sunt privilegiate, 442.
— *Quid* în privința instrumentelor necesare la o exploatare industrială (Controv.), 442.
— Acest privilegiu garantează nu numai vânzarea, ci și repararea sau îmbunătățirea instrumentelor în chestie, 442.
— Privilegiul împrumutătorilor de bani pentru cumpărare de instrumente (Controv.), 442, 443.
— Cazul când plata arenzei s'a făcut cu bani împrumutați (inexistența privilegiului), 443.
— 3^0 Privilegiul pentru cheltuelile făcute spre conservarea unui lucru mobil, 443 urm.
— Privil. depozitarului pentru cheltuelile făcute cu paza lucrului, 41. V. *Depozit.*
— Privilegiul cheltuelilor făcute pentru conservarea lucrurilor mobile se aplică și lucrurilor însuflețite (animalelor), 444, n. 4.
— Și pentru conservarea unei creanțe, 445, n. 1. V. *Creanțe.*
— Origina și justificarea acestui privilegiu, 444.
— Neaplic. acestui privilegiu la conservarea unui imobil, 445.
— El se aplică însă la cheltuelile făcute pentru repararea unui lucru mobil, 445.
— *Quid* în privința îmbunătățirei lucrului (Controv.)? 446.
— Pentru ca aceste cheltueli să fie privilegiate, trebue să fi folosit masei creditorilor, 445.
— Acest privilegiu se aplică numai la cheltuelile necesare, nu însă și la acele utile sau voluptuare, 445.
— Nu intră, de asemenea, în categoria cheltuelilor privilegiate acele făcute pentru asigurarea lucrului, 445, 446.
— Nici pentru îmbunătățirea lucrului (Controv.), 446. V. *Asigurare.*
— Inexistența dreptului de retenție în persoana aceluia care a conservat lucrul mobil (Controv.), 348, 447. V. *Dr. de retenție.*
— Pentru existența acestui privilegiu, nu se cere ca creditorul să aibă posesiunea lucrului, 447.
— Stingerea acestui privilegiu, 447.
— 4^0 *Privilegiul vânzătorului lucrurilor mobile neplătite,* 447 urm.
— Origina acestui privilegiu (dreptul vechiu fr., cutuma Parisului), 448, 449.
— Dreptul de retenție al vânzătorului lucrurilor mobile neplătite, 449, 450. V. *Dr. de retenție.*
— Dreptul de revendicare al cumpărătorului, 449, 450 și tom. VIII, p. 641 urm., 751 urm.
— Rezilierea contractului, 450.
— Alte garanții pe cari le au vânzătorii de lucruri mobile neplătite, 450.
— Motivele privilegiului vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 452.
— Condițiile cerute pentru existența acestui privilegiu, 452.
— Cazul când lucrul vândut n'a fost încă predat, 453.
— Cazul când lucrul a fost vândut și predat, însă prețul lui este încă datorit, 453.
— Cazul când lucrul a fost vândut silnic, 454.
— Când cumpărătorul unui lucru mobil neplătit l-a împrumutat altuia, l-a amanetat, etc., 454.
— Conflict între vânzătorul lucrului mobil neplătit și locatorul imobilului în care lucrul mobil a fost pus, 454, 455.
— Cazul când lucrul mobil vândut și neplătit a fost transformat de cumpărător (Controversă), 455.
— Când acest lucru a fost imobilizat, 455, 456.
— Imobilizarea prin destinație, 456 urm.
— Dacă privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite este sau nu opozabil creditorilor ipotecari, atunci când imobilul la care lucrul mobil a fost incorporat, este ipotecat (Controv.), 456 n. 2; 604, 605.
— Ce garantează privilegiul lucrurilor mobile neplătite, 458, t. și n. 1.
— Acest privilegiu nu are loc în materie de schimb, 458, 481. V. *Schimb.*

— Cazul când există o dotă mobiliară preţeluită, 458, 459.

— Dreptul de revendicare al vânzătorului de lucruri mobile neplătite, 459 urm.

— Origina acestui drept (dr. vechiu fr., cutuma Parisului), 459.

— In specie este vorba de revendicarea posesiunei *(vindicatio pignoris)*, 460.

— Condiţiile acestei revendicări şi cazurile în care revendicarea nu poate aveà loc, 461.

— Revendicarea clopotului unei biserici (Controv.), 461. V. *Clopot.*

— Termenul acestei revendicări, 461.

— Modul de exercitare al acţiunei în revendicare, 462.

— Perderea acţiunei rezolutorii prin perderea acţiunei în revendicare, 462.

— Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului, 462.

— Perderea acţiunei în revendicare atrage după sine perderea acţiunei rezolutorii a contractului de vânzare, 462.

— Perderea acţiunei rozolutorii nu poate fi invocată de cumpărător, 462.

— Cazul când vânzarea este cu termen, 463.

— Dreptul vânzătorului cu termen, 463.

— Alte privilegii speciale mobiliare statornicite de legi speciale, 463, 464.

— *Rangul privilegiilor mobiliare*, la caz de concurs între ele, 464 urm.

— Concursul privilegiilor generale între ele, 465.

— In privinţa privilegiilor statornicite de legile speciale, rangul lor este în genere stabilit de textele ce le înfiinţează, 465, 474

— Concursul privilegiilor speciale cu acele generale, 466 urm.

— Condiţiile cerute pentru ca cheltuelile de conservare să primeze celelalte privilegii, 468.

— Concursul privil. conservărei lucrului cu privilegiile generale, 469 urm.

— Cazul când locatorul a luat cunoştinţă dela altul decât dela vânzător că lucrul adus la dânsul nu erà plătit, 471 urm.

— *Privilegiile asupra imobilelor*, 474 urm.

— Aceste privilegii sunt generale şi speciale, 474.

— Privilegiile cari lovesc generalitatea imobilelor şi privilegiile speciale imobiliare, 475.

— Privilegiile imobiliare conferă, ca şi ipoteca, un drept de preferinţă şi de urmărire, 342, 364, 365, 368, 476, 658.

— Privilegiile imobiliare sunt, ca şi ipotecile, supuse publicităţei, 343 nota; 365 n. 2; 367, 368, 476, 516 n. 3, etc.

1° *Privilegiului vânzătorului de imobile*, 476 urm.

— Origina acestui privilegiu, 477.

— Toţi vânzătorii de imobile au acest privilegiu, ca şi vânzătorul uzufructului imobiliar, 478.

— Acest privilegiu nu se aplică creanţei care ar rezultà din constituirea unei servituţi cu titlu oneros, 479. V. *Servitute.*

— Aceeaş soluţie este admisibilă în privinţa uzului şi abitaţiei, 479. V. *Abitaţie. Uz, etc.*

— *Quid* în privinţa comunităţei unui zid (Controv.)? 479 şi tom. III, partea I, p. 724, t. şi n. 4. V. *Zid.*

— Pentru ca privilegiul vânzătorului să poată aveà loc, trebue ca imobilul să fie din acelea cari pot fi grevate de privilegii şi ipoteci, 480.

— *Datio în solutum* având de obiect un imobil (cazul când ea este asimilată cu vânzarea din punctul de vedere al privil. vânzătorului), 480. V. *Datio in solutum.*

— Coschimbătorul unui imobil are privil. vânzătorului de câteori există o sultă, 480 şi tom. IX, p. 17, t. şi n. 5. *Schimb.*

— Inexistenţa privilegiului vânzătorului pentru garanţie în caz de evicţiunea coschimbătorului, 481.

— Inexistenţa acestui privilegiu pentru coschimbătorii de lucruri mobile şi în caz de vânzare cu pact de răscumpărare, 481, 482.

— Cazul când pactul de răs-

cumpărare a intervenit în urma încheierei primitive, 482.
— Privilegiul dăruitorului cu sarcină (Controv.), 482, 483. Vezi *Donațiune*.
— Cazul când s'au vândut imobile prin destinație (inexistența privil. vânzătorului), 483.
— Vânzarea de lucruri mobile destinate a fi imobilizate (inexistența privilegiului), 483, 484.
— Creanțele garantate prin privilegiul vânzătorului, 484 urm.
— Privil. vânzătorului garantează plata prețului imobilului vândut, 484.
— Prețul poate să consiste nu numai în bani, dar și în prestația unei rente viagere, 484.
— Dacă renta a fost stipulată printr'un act posterior, s'a făcut o novație în privința prețului, și privilegiul este stins, afară de cazul când el ar fi fost rezervat în termeni expreși, 484.
— Cazul când părțile ar fi stipulat un preț mai mic decât acel real, 484.
— Pentru ca să existe privilegiul vânzătorului, trebue ca prețul să fie datorit, 485.
— Acest privilegiu garantează nu numai prețul imobilului, dar încă dobânda prețului și celelalte accesorii, 485.
— El nu garantează însă plata daunelor ce pot fi datorite vânzătorului pentru rezilierea contractului, 485, 486.
— Cazul când, în loc de bani, vânzătorul a primit dela cumpărător cambii sau alte valori, 485, n. 2. V. *Cambie*.
— Bunurile lovite de privil. vânzătorului, 486 urm.
— Cazul când s'au făcut mai multe vânzări succesive, 486.
— Transformarea imobilului vândut nu împedică privilegiul vânzătorului de a aveà loc, 486.
— Privil. vânzătorului nu se întinde însă, după unii, la îmbunătățirile aduse imobilului (Controversă), 487. V. și p. 604.
— Privil. vânzătorului se întinde la mobilele devenite imobile prin incorporație și chiar prin destinație, 487.
— In caz de exproprierea imobilului vândut pentru cauză de utilitate publică, privil. vânzătorului trece asupra despăgubirei acordată cumpărătorului, 451, n. 1; 488. V. *Expropriere*.
— Cazul când imobilul a fost distrus prin incendiu, 488.
— Dreptul vânzătorului de a cere rezilierea contractului, chiar în urma perderei privilegiului său, 488.
— *Privilegiul acelora cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil*, 488 urm.
— Necesitatea unui act autentic, 489.
— Posibilitatea a două acte deosebite, 490.
— Subrogarea împrumutătorului în privilegiul vânzătorului sau constructorului, 490, 491. V. *Subrogație*.
— *Privilegiul comoștenitorilor și al copărtașilor*, 491 urm.
— Origina și temeiul juridic ale acestui privilegiu, 492, 493.
— Scopul acestui privilegiu, 492, 493.
— Critica privilegiului copărtașilor, 492.
— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu (comoștenitorii și copărtașii). 492, 493. V. *Impărțeală*.
— Acest privilegiu are loc chiar în împărțeala făcută de ascendenți (Controv.), 493. V. *Impărț. ascendenților*.
— Creanțele garantate prin acest privilegiu, 493 urm.
— Garantarea sultei ce copărtașii pot să-și datorească unii altora, 494.
— Garantarea prețului licitației, 494.
— Garantarea recursului în garanție, 494, 495.
— Garantarea dobânzilor datorite ca un accesoriu al creanțelor, 495.
— Raporturile ce comoștenitorii descendenți sunt obligați a-și face între ei, 495.
— Restituirea lucrurilor ascunse de către un moștenitor, 496.
— Bunurile lovite de acest privilegiu, 496, 497.

— Conservarea privilegiului copărtaşilor, 497, 498.
— *Privilegiul arhitecţilor pietrarilor şi altor lucrători zidari,* 498 urm.
— Justificarea acestui privilegiu, 498.
— Persoanele cari se bucură de acest privilegiu, 499.
— Arhitecţii sau antreprenorii, într'un cuvânt constructorii, spre a se bucură de acest privilegiu, trebue să fi tratat direct cu proprietarul, 499.
— Acest privilegiu nu aparţine posesorului sau detentorului unui fond, care a făcut construcţii pe socoteala sa proprie, iar nu în baza unui contract încheiat cu proprietarul, 499.
— Dreptul de retenţie al acestui posesor, 499. V. *Dr. de retenţie.*
— Uzufruactuarul, locatarul, arendaşul, etc., nu au privilegiul constructorului, 499, 500. V. *Uzufruct.*
— Creanţele garantate prin acest privilegiu, 500 urm.
— Constructorul nu are privilegiu asupra imobilului pentru toate sumele ce-i sunt datorite, ci numai pentru plus-valuta ce lucrările sale au adus imobilului, 500.
— Constructorul nu se foloseşte de plus-valuta dobândită printr'un caz fortuit, 500.
— Plus-valuta, de care este vorba în specie, se apreciază în momentul înstrăinărei imobilului, 501.
— Critica legei în această privinţă, 501.
— Modul de a se constată plus-valuta adusă imobilului (încheierea a două procese-verbale de către un expert rânduit de tribunal), 502, 503.
— *Privilegiul acelora cari au împrumutat bani spre a îndemniză pe lucrători,* 489 urm., 503 urm.
— *Privilegiul care rezultă din separaţia de patrimonii,* 504 urm.
— Drepturile ce conferă separaţia de patrimonii, 505.
— Motivele şi origina acestei instituţii, 505, 506.
— Controversa la care separaţia de patrimonii a dat loc în dreptul roman, 506, n. 1.
— Definiţia separaţiei de patrimonii, 507.
— Raporturile dintre separaţia de patrimonii şi regimul ipotecar, 507, 508.
— Dacă separaţia de patrimonii este sau nu un adevărat privilegiu (Controv.), 508 urm., 531.
— Interesul acestei distincţii, 514, 515.
— Concursul privilegiilor imobiliare între ele, 515, 516.
— *Modul de conservare al privilegiilor,* 516 urm.
— Deosebire între privilegiile mobiliare şi acele imobiliare (privilegiile imobiliare sunt supuse publicităţei), 343 nota, 365 n. 2; 367, 368, 476, 516, 517, etc.
— Această publicitate interesează ordinea publică, 517, 606, n. 2. V. *Ordine publică.*
— Justificarea acestei publicităţi şi origina ei, 518, n. 1 şi 3.
— Consecinţile lipsei de publicitate (inexistenţa dreptului de preferinţă şi de suită sau urmărire), 519.
— Cunoştinţa personală a terţiului despre existenţa privilegiului nu poate înlocui publicitatea, 519.
— Cazul când există dol sau fraudă, 519.
— Aplic. principiului publicităţei şi Statului, 519, 520.
— Excepţie dela principiul publicităţei în privinţa cheltuelilor de judecată, 520, 521.
— Formele publicităţei privilegiilor imobiliare (inscrierea in registrele tribun. situaţiei imobilului grevat, conform art. 1783 C. civ.), 521.
— Modul de conservare al privilegiului vânzătorului, 521 urm.
— Transcrierea actului de vânzare, 522.
— Cine poate cere aceasta transcriere? 522, n. 2.
— Neaplicarea în specie a art. 1786 dela ipoteci, 522, 523.
— Pentru ca transcrierea contractului de vânzare să conserve privilegiul vânzătorului, preţul imobilului vândut trebue să fie

datorit în totul sau în parte, 523.
— Cazul când există mai multe vânzări succesive, 523.
— Conserv. privilegiului vânzătorului, prin inscrierea lui, 523.
— Timpul cât privilegiul vânzătorului poate fi transcris sau inscris, 523, 524.
— Cazul când cumpărătorul primitiv a înstrăinat imobilul înaintea transcrierei contractului, 524.
— Soarta ipotecilor constituite de cumpărător înaintea transcrierei contractului, 524.
— Privilegiul aceluia care a dat bani pentru cumpărarea unui imobil, 524.
— Modul de conservare al privilegiului comoştenitorilor şi copărtaşilor, 525 urm.
— Acest privilegiu se conservă numai prin inscripţia lui, 525.
— Motivele deosebirei între privilegiul copărtaşilor şi acel al vânzătorului, 525.
— Termenul în care trebue să se inscrie acest privilegiu (60 de zile), 525, 526.
— Efectele neînscrierei privil. în termenul legal, 525, n. 3.
— Efectele inscrierei lui în termenul legal, 526.
— Privil. inscris în termenul legal există cu efect retroactiv din ziua împărţelei sau licitaţiei, 527.
— Inscrierea privil. în urma expirărei termenului legal, 527.
— Modul de conservare al privilegiului constructorului, 528 urm.
— Inscrierea proceselor-verbale care constată plus-valuta adusă imobilului, 529.
— Această inscripţie fiind substanţială, nu poate fi înlocuită prin cunoştinţa personală ce ar aveà ceilalţi creditori de privilegiul constructorului sau împrumutătorului de bani, 530.
— Cine poate invocà lipsa de inscripţie? (Numai creditorii), 530.
— Modul de conservare al separaţiei de patrimonii, 530 urm.
— Inscrierea privilegiului în termenul de 6 luni dela deschiderea moştenirei, 531.
— Inscripţia poate fi cerută de toţi acei cari sunt în drept a cere separaţia de patrimonii 531.

— Chiar de creditorii cari nu au niciun titlu, precum ar fi, de exemplu, nişte furnisori ai defunctului, 531.
— Specializarea inscripţiei, 532.
— Persoanele contra cărora se ià inscripţia (contra moştenitorilor), 532.
— Termenul în care trebue să se ià inscripţia (6 luni) şi calcularea acestui termen, 532.
— Inscripţia luată în termenul legal asigură creditorilor defunctului un drept de preferinţă contra tuturor creditorilor personali ai moştenitorului, 533.
— Grevarea de servituţi reale şi personale a imobilului ereditar în urma cererei separaţiei de patrimonii şi a inscripţiei luată în baza art. 1743 (Controv.), 533.
— Dacă inscripţia a fost luată în urma expirărei termenului de 6 luni, privilegiul degenerează într'o ipotecă, care nu are rang decât dela data inscrierei ei, 533.
— Privilegiile şi ipotecile trec la moştenitorii creditorului, 533.
— Cedarea privil. şi ipotecilor independent de creanţa garantată (Controv.), 534, 547. V. *Cesiune, Ipotecă, etc.*
— Un creditor privilegiat sau ipotecar, anterior inscris, poate să cedeze prioritatea rangului său unui alt creditor posterior inscris sau chiar chirografar, 534, 535.
— Numai femeea măritată nu poate cedà rangul ipotecei sale legale în favoarea unui terţiu, decât atunci când legea derogă dela principiul inalienabilităţei, 535, 567, 568, 646. V. *Ipotecă legală.*
— Deoseb. între cedarea rangului şi subrogaţia în locul creditorului privilegiat sau ipotecar, 535, n. 1. V. *Subrogaţie.*
— *Transformarea privilegiilor în ipotecile gale*, 537 urm. V. *Ipoteci privilegiate.*
— Numai privilegiile supuse inscripţiei pot degenerà în ipoteci. 538.
— *Privilegiile în dreptul internaţional privat*, 240, n. 2; 405, n. 2; 446. 538 urm. V. *Dr. internaţional.*

Privilegiu

— Dr. internaţional în privinţa privilegiilor maritime. 540.
— In privinţa separaţiei de patrimonii. 540. V. *Dr. internaţional.*

Procente.— V. *Dobândă.*

Procură.— Formalităţile la cari sunt supuse procurele emanate dela autorităţile străine, 650.
— Cazurile în care se cere o procură autentică. V. *Mandat.*

Pro herede.—Dacă titlul pro herede constitue un just titlu spre a conduce la prescripţia de 10 sau 20 de ani (Controv.). V. *Prescripţie.* Cpr. Cas. rom. şi C. Bucureşti. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 13, p. 201 şi *Dreptul* din 1911, No. 38. Vezi şi tom. III, partea I. tabla analit. v° *Prescripţie, Pro herede,* etc.

Proprietate. — Strămutarea proprietăţei altă dată şi în dreptul actual, 733 urm.
— Se poate derogă dela regula dreptului actual, după care, între părţi, proprietatea se strămută prin efectul consimţimântului (Controv.), 734, n. 2.
— Strămutarea proprietăţei imobiliare în privinţa terţiilor (transcriere), 735. V. *Transcriere.*
— Strămutarea proprietăţei mobiliare nu este supusă transcrierei. 743. Vezi *Transcriere.*

Proprietatea imobiliară. — Nu poate fi dovedită prin martori şi prezumpţii, ci numai prin titluri şi prescripţie, când valoarea este mai mare de 150 lei (Controv.), tom. III, partea I (ed. a 2-a), p. 268 urm. Cpr. Cas. rom. Bult. 1909, p. 412 şi *Dreptul* din 1909, No. 72 (cu nota d-lui S. Rădulescu).

Proprietatea literară sau artistică. — Amanetarea ei, 243, 252, şi tom. III, partea I, 198, n. 1. Vezi tabla analit. a tom. III menţionat, v° *Proprietate literară, artistică şi industrială.*
— Aplic. principiilor proprietăţei literare la produsele fotografice, când aceste produse au caracterul unor opere de artă. Cas, rom. *Cr. judiciar* din 1911, No. 32 şi tom. III, partea I-a p. 248, t. şi n. 2.

Purga (imobilelor de privil. şi ipoteci), 696, 706 urm. V. *Ipotecă conv. supră,* p. 839.
— Purga care rezultă din vânzările silite, 488. 726 urm. Vezi *Ipotecă.*
— Purga nu interesează ordinea publcă, 714. V. *Ipotecă, Ordine publică,* etc.

Puterea părintească. — Nu se poate face tranzacţie asupra ei, nici, în genere, asupra drepturilor cari interesează ordinea publică, 195. Vezi *Ordine publică, Tranzacţie,* etc.

Q

Quem de evictione tenet actio, etc., 679, t. şi n. 3.

Qui in mora est culpa non vacat, 20 şi tom. V, p. 193; tom. VI. p. 150, 492, 513; tom. IX, 236 n. 2; 631, n. 1, etc.

Qui s'oblige oblige le sien, 332.

R

Rămăşag. — Vezi *Prinsoare.*

Ramsul (joc de cărţi). — Nu dă loc la o acţiune în justiţie, 85.

Raport. — Oblig. raportului în materie de fidejusiune, 118 nota. V. *Fidejusiune.*
— Intinderea privilegiului copărtaşilor la raportul ce comoştenitorii descendenţi sunt obligaţi a-şi face între ei. 495. Vezi *Privilegiu.*
— Soarta ipotecilor constituite de moştenitorul descendent supus oblig. raportului (menţinerea ipotecei), 587. V. *Ipotecă.*

Recoltă. — Privilegiul arendatorului asupra recoltei anului curent, 418 urm. V. *Privilegiu.*
— Revendicarea recoltei vândută de arendaş (Controv.), 423, 424.
— Amanetarea recoltelor culese sau prinse de rădăcini. 283 urm.

Recompense naționale. — Măsura în care ele pot fi urmărite, 338.

Reducțiune (în materie de fidejusiune), 118 nota. V. *Fidejusiune.*

Registrele (comercianților).—Nu se poate exercità dreptul de retenție asupra lor, ele aparținând justiției, 352. Vezi *Dr. de retenție.*

Remiterea datoriei.—Remiterea datoriei făcută de creditor liberează pe fidejusor, 172. V. *Fidejusiune.*
— Din contra, remiterea datoriei făcută de creditor, fidejusorului, nu liberează pe debitorul principal, 173. V *Fidejusiune.*
— Stingerea privil. și ipotecilor prin remiterea datoriei, 688. V. *Ipoteca. Privilegiu,* etc.

Rente perpetue (asupra particularilor).— Inexistența lor în dreptul nostru (Controversă), 94, 95 urm.
— Existența acestor rente numai în privința împrumuturilor contractate de Stat, 97.

Rentă viageră.— Definiție. 94.
— Renta este un lucru mobil incorporal, 94.
— Scopul rentei, 94.
— Renta a fost închipuită în scopul de a se ocolì împrumutul cu dobândă, care erà oprit altă dată, 95, text și n. 4.
— Contract aleator, când este constituit cu titlul oneros, 94. 100, 103.
— Rentele viagere în dreptul roman și în codul Calimach, 94
— Deoseb. între renta viageră și contractul numit *bail à nourriture,* 95. V. *Bail à nourriture.*
— Intre rentă și asigurarea pe viața, 95. V. *Asigurare.*
— Intre rentă și uzufruct, 103. V. *Uzufruct.*
— Critica rentei viagere, 95.
— Natura contractului de rentă viageră și condițiile de validitate ale acestui contract, 100 urm.
— Renta constituită cu titlu gratuit, 101.
— Liberalitate.— Aplic. regulelor dela liberalități, 101.
— Revocarea rentei pentru survenire de copii. 101, n. 2.

Rentă viageră

— Renta constituită cu titlu oneros. — Aplic. principiilor dela vânzare, 102.
— Stipularea rentei în folosul unui terțiu, 102.
— Constituirea rentei asupra capului unui terțiu, 103.
— Constituirea rentei asupra capului mai multor persoane.— Moartea uneia din aceste persoane, 104.
— Arătarea acestor persoane prin contract, 105.
— Aplic. art. 1644 C. civil, 105.
— Aplic. art. 1645 și condițiile de aplicare ale acestui text, 105 urm.
— Cazurile în cari se aplică art. 1644 și 1645 C. civil, 106.
— Neaplic. art. 1645 rentelor constituite cu titlu gratuit, 107.
— Stabilirea zilei în care s'a încheiat contractul, 107
— Efectele rentei viagere între părțile contractante, 108 urm.
— Darea siguranțelor promise prin contract, 109.
— Efectele desființării contractului (restituirea capitalului și a veniturilor), 110.
— Plata veniturilor rentei și sancțiunea acestei obligații, 110 urm.
— Cazurile în cari art. 1647 nu este aplicabil, 111.
— Dobândirea veniturilor rentei zi cu zi, 112.
— Declararea rentei neurmăribilă din partea creditorului aceluia căruia ea aparține, când renta este constituită cu titlu gratuit. 112, 113.
— Măsura în care renta poate fi urmărită chiar în acest caz, după aprecierea judecătorilor, 113, 339.
— In caz când renta a fost constituită cu titlu oneros, părțile nu pot s'o declare neurmăribilă, 113.
— Incetarea rentei viagere (moartea persoanei asupra capului căreia renta a fost constituită), 113.
— Cazul când debitorul rentei a cauzat el însuș moartea acestei persoane, 113.
— Cazul când renta a fost cons-

tituită prin înstrăinarea unui imobil, 114.

— Stingerea rentei prin prescripţie (30 de ani) 94, 114.

— Prescrierea veniturilor rentei (5 ani), 94, 114. V. *Prescripţie*.

— Renta constituită printr'un act cu titlu oneros se stinge prin rezilierea contractului pentru nedarea siguranţelor promise sau micşorarea siguranţelor existente, 114.

— Renta constituită printr'un act cu titlu gratuit se poate stinge printr'una din cauzele de revocare prevăzute de lege, 114.

— Absenţa persoanei asupra capului căreia renta viageră a fost constituită nu este, în principiu, o cauză de încetare a rentei, 114, 115. V. *Absenţă*.

— Renta viageră în dr. internaţional privat, 115.

— Veniturile periodice ale rentei, garantate printr'o ipotecă, sunt supuse art. 1785 C. civ., 642. V. *Ipotecă*.

Renunţarea (la un drept).—Renunţările nu se presupun, 226, n. 6; 694, 769.

— Cazul excepţional al art. 850, în materie de concordat, în care renunţarea este presupusă, 694, n. 3. Vezi *Concordat, Ipotecă*, etc.

— Renunţarea creditorului ipotecar (stingerea ipotecei), 692 urm. Vezi *Ipotecă*.

— Renunţările la privil. şi ipoteci nu sunt supuse transcrierei, 695 şi 742, n. 3. Vezi *Ipotecă, Prescripţie, Transcriere*, etc.

Resoluto jure dantis, resolvitur jus accipientis, 586, 705.

Res mobilis, res vilis.— Această veche maximă nu se mai potriveşte cu starea economică actuală, 767.

Retenţie. — Vezi *Drept de retenţie*.

Retractul de indiviziune. — Eliminarea lui din dreptul nostru, 765, nota.

Retractul litigios. — Retractul litigios nu este supus transcripţiei, atunci când dreptul cedat este un drept real imobiliar, 743 şi tom. VIII, p. 799, n. 2 şi 876, t. şi n. 7. Vezi *Transcriere*.

Retractul succesoral.— Neadmiterea lui în dreptul nostru, 764, n. 3 şi tom. VIII, p. 848, 849, text şi nota 3.

Ruleta.— Este un joc de hazard, 85, nota 5.

S

Schimbul. —Privilegiul vânzătorului de lucruri mobile neplătite nu are loc în materie de schimb, 458, 481.

— *Quid* în privinţa schimbului imobiliar? (Controv.), 458, n. 2; 481 şi tom. IX, pag. 17 şi 18. V. *Privilegiu*.

Sechestrul (măsură conservatorie), 55.

— Sechestrul este convenţional şi judiciar, 56, 57.

— Deoseb. între sechestru şi depozit, 56. V. *Depozit*.

— *Sechestrul convenţional*, 57 urm.

— Definiţia sechestrului, 57, 58.

— Sechestrul este gratuit ca şi depozitul, prin natură, iar nu prin esenţă, 58.

— Responsabilitatea sechestrului salariat, 58.

— Obiectul sechestrului (mobile sau imobile), 58.

— Oblig. sechestrului bunurilor imobiliare (administrarea lor), 59.

— Restituirea lucrurilor sechestrate, 59.

— Persoana însărcinată cu un sechestru convenţional nu poate să renunţe la sechestru decât atunci când ar avea o cauză legitimă de descărcare, pe când depozitarul poate, în principiu să renunţe la depozit, 59.— *Contrà*: în privinţa sechestrului judiciar, 69.

— Sechestrul nu poate cere plata cheltuelilor făcute de dânsul decât dela persoana care a câştigat procesul, 59.

— El poate însă cere plata salariului dela toţi deponenţii, chiar dela acei cari n'au câştigat procesul, fiindcă ei l-au promis cu toţii, 59.

— Deponenţii nu sunt însă solidari între ei (Controv.), 59, 60.

— *Sechestrul judiciar.*— Cazurile în cari este loc la rânduirea lui (necesitatea unui litigiu), 60.

— Cazurile în cari sechestrul judiciar poate fi cerut şi ordonat de justiţie, 62, 63.

— Aprecierea suverană a instanţelor de fond, 62. Cpr. şi Trib. Suceava, *Cr. judiciar,* din 1911, No. 27, p. 217.

— Termenii legei nu sunt restrictivi, ci enunciativi, 62.

— Sechestrul judiciar în materie de indiviziune, 64.

— Intre coasociaţi, 64. Cpr. şi Trib. Suceava, *Cr. judiciar, loco suprà cit.*

— Cererea de sechestru emanată dela creditorul ipotecar în privinţa imobilului ipotecat, 65.

— Creditorii părţei interesate pot cere sechestrul judiciar în baza art. 974 C. civ., 65.

— Creditorii, cari vin în virtutea dreptului lor propriu, nu pot însă cere un sechestru judiciar, ci numai un sechestru asigurător, 65.

— Luarea administraţiei bunurilor dotale ale femeei din mâna bărbatului (inadmisibilitate), 65.

— Ordonarea sechestrului judiciar din oficiu, 66.

— Intr'un sechestru judiciar nu se cercetează titlurile de proprietate, însă judecătorii sunt în drept a examinà dacă fondul litigiului este întrucâtva întemeiat, fără însă a prejudecà acest fond, 66.

— Procedura rânduirei sechestrului judiciar (citarea părţilor), 66, 67.

— Sentinţa dată asupra cererei de rânduire a unui sechestru judiciar nu are autoritatea lucrului judecat, 69. V. *Lucru judecat.*

— Supunerea reclamantului la darea unei cauţiuni, 67.

— Acela contra căruia se cere rânduirea unui sechestru judiciar, nu poate oferì de a dà cauţiune, aceasta nefiind admis decât în materie de sechestru asigurător, 67.

— Sechestrul judiciar este un mandatar judiciar, 67.

— Mandatul său nu este însă gratuit, 69.

— Sechestrul judiciar poate să renunţe la mandatul ce-i încredinţează justiţia, 69.— *Contrà:* In privinţa sechestrului convenţional, 59.

— Incheierea prin care se fixează salariul sechestrului este supusă apelului, 69.

— Autorităţile cari pot judecà cererile de sechestru judiciar (tribun. şi judecătoriile de ocoale), 70.

— Sentinţa care admite sechestrul judiciar poate fi dată cu executarea provizorie, 70.

— Nu se poate ordonà sechestrul judiciar atunci când părţile se judecă pentru o sumă de bani, 70.

— Nici în materie de exploatare de petrol, 70. V. *Petrol.*

— Nici pentru gestiunea unei farmacii, 70. V. *Farmacie.*

— Atribuţiile sechestrului judiciar (acte de conservare şi de administraţie), 67, 68.

— Incheierea contractelor de arendă sau de locaţiune pe termen de *cinci* ani cel mult, 68.

— Starea în judecată în numele părţilor, 68.

— Incasarea veniturilor şi plata datoriilor urgente, 69.

— Responsabilitatea sechestrului judiciar (*culpa levis in abstracto*), 68.

— Spre a se aprecià gestiunea sechestrului judiciar, trebue a se aveà în vedere ceeace a hotărît instanţa care l-a rânduit, şi anume: ce drepturi şi îndatoriri i s'a dat; iar dacă această instanţă n'a precizat atribuţiile sechestrului, trebue a se aveà în vedere dispoziţiile legei. Intrucât această instituţie este o măsură de conservare, iar sechestrul este numai un administrator provizor, trebue ca atribuţiile lui să fie interpretate în sens restrâns, chiar dacă însuş proprietarul a fost rânduit sechestru. Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 77, p. 656.

— Persoana căreia se încredinţează sechestrul, 70, 71.

Sechestrul

— Incetarea sechestrului judiciar, restituirea lucrului şi darea socotelilor, 71.

— Sechestrul judiciar care, cu rea credinţă, lucrează în vătămarea persoanelor sau lucrurilor incredinţate administraţiei sale, se face culpabil de abuz de încredere, 71. V. *Abuz de încredere.*

Seminţe.— Privilegiul pentru vânzarea seminţelor. 437 urm. V. *Privilegiu.*

Senatusconsultul Velleian, 120, 126, nota 3. V. *Dr. internaţional.*

Senatori. — Urmărirea diurnelor senatorilor. 339. Vezi *Deputaţi.*

Separaţia de patrimonii (în regimul dotal), 504, n. 2.

— Imobilul dotal rămâne înalienabil şi in urma acestei separaţii, 504, n. 2; 632, n. 3 şi tom. VIII, pag. 248 urm. V. *Imobil dotal.*

— Separaţia de patrimonii în materie de moşteniri (Privilegiul care rezultă din separaţia de patrimonii), 504 urm. V. *Privilegiu.*

— Dr. internaţional în privinţa separaţiei de patrimonii, 540.

Servitute. — Privilegiul vânzătorului de imobile nu se aplică creanţei care ar rezultà din constituirea unei servituţi cu titlu oneros, 479. V. *Privilegiu.*

— Servituţile nu pot fi ipotecate independent de fondul la care se aplică, 564. Vezi asupra principiului că servituţile prediale nu sunt susceptibile de ipotecă, Zachariæ, *Handbuch des französischen Civilrechts*, I, § 229, p. 661, nota 3 *c* (ed. Crome).

— Achizitorul unei servituţi nu poate purgà imobilul de privilegii şi ipoteci, 714, nota 5. V. *Privilegiu.*

— Servituţile cari izvorăsc din lege sau din situaţiunea locurilor, nu sunt supuse transcripţiei, 741 nota 4. V. *Transcriere.*

— Servituţile constituite prin acte cu titlu oneros sau gratuit, precum şi renunţările la aceste drepturi sunt însă supuse transcrierei, 741. V. *Transcriere.* Cpr. Zachariæ, *op.* şi *loco cit.*, p. 661.

— Nu pot fi urmărite servituţile active, cari nu au o existenţă proprie şi independentă de fondul la care sunt alipite, 762.

Siguranţele personale.—Fidejusiunea este o siguranţă personală, 116, 127.

— Deoseb. între siguranţele personale şi acele reale, 116 nota 4 şi 127. V. *Fidejusiune.*

Siguranţele reale (mobiliare).— (Amanetul, privilegiile asupra mobilelor şi dr. de retenţie), 232, 344, nota *in fine.*

— Siguranţele reale imobiliare (antichreza, privilegiile imobiliare şi dreptul de retenţie), 232. 344, nota *in fine.*

— Dacă acel care trebue să deà o siguranţă personală poate s'o înlocuiască printr'o siguranţă reală, 118 n. 6; 138.

Sindic. — Sindicul poate cere radiarea unei ipoteci, 646. V. *Ipotecă.*

— În urma declarărei în stare de faliment a unui comerciant, numai sindicul poate să proceadă la exproprierea silită a imobilului falitului, 752, nota 1, *in fine.* V. *Faliment.*

— Sindicul poate face o tranzacţie cu autorizarea tribunalului, 203, nota. V. *Tranzacţie.*

Societate. - Coasociaţii pot cere sechestrul asupra fondului social, când sunt neînţelegeri între ei, 64. V. *Sechestru.*

— Participanţii nu pot însă cere un sechestru judiciar asupra fondului social, ci numai un sechestru asigurător, 65 nota.

— Tranzacţia făcută de un asociat nu leagă pe ceilalţi coasociaţi, 215. V. *Tranzacţie.*

— Urmărirea părţei indivize a unui asociat. 763, 764. V. *Indiviziune, Expropriere silită imobiliară,* etc.

Solidaritate. — Dacă sunt mai mulţi depozitari, nu există solidaritate între ei, 40. V. *Depozit.*

— Fidejusorul, care s'a obligat în mod solidar, nu poate propune nici beneficiul de discuţiune, nici acel de diviziune, 150. Vezi *Fidejusiune*

— In caz de o urmărire imobiliară exercitată în baza unei obligații solidare, comandamentul făcut unuia din debitori folosește și celorlalți, însă se procede la atâtea urmăriri câte patrimonii sunt, 758.

Soți. — Dacă soții pot face o tranzacție între ei (Controv.), 200. Vezi *Tranzacție*.
— Dacă ei pot face o societate între ei (Controv.), tom. IX, 477.

Stabilimente publice. — Ipoteca legală a acestor stabilimente, 570 urm. V. *Ipotecă*.
— Stabilimentele publice nu pot să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. Vezi *Tranzacție*.

Stat. — Privilegiile Statului, 368 urm.
— Ipoteca legală a Statului asupra bunurilor perceptorilor și administratorilor publici, 570, 596, 597. Vezi *Ipotecă*.
— Statele străine nu au o ipoteca legală asupra bunurilor funcționarilor situate în țara noastră, 570, nota 4. V. *Ipotecă*.
— Urmărirea averei Statului, 337, 759.
— Privilegiul pe care îl are Statul, pentru contribuții de orice natură asupra averei debitorului, mobilă sau imobilă, nu poate fi purgat decât prin plată, iar nici decum, ca celelalte sarcini, cari se purghează prin rămânerea definitivă și executarea ordonanței de adjudecare, 729, nota 3.
— Statul nu poate să tranzigă decât cu îndeplinirea unor anume formalități, 202. V. *Tranzacție*.

Stelionat. — (Ipotecarea sau vânzarea lucrului altuia), 574 n. 3. V. *Ipotecă*.

Stipulațiile pentru alții. — Validitatea lor în dreptul nostru, 102, 103 și tom. V, p. 97 urm., 196.

Stos (joc de cărți). — Nu dă loc la o acțiune în justiție, 85. V. *Joc*.

Străini. — Nu pot dobândi imobile rurale nici chiar prin moștenire ab intestat, având drept, după jurisprudență, numai la valoarea acestor imobile, 348 t. și n. 3 Mai vezi Cas. rom. Rev. *Jurisprudența* din 1911, No. 17 p. 258 și *Dreptul* din 1911, No. 39 (cu nota d-lui S. Rădulescu).
— Străinii pot însă fi creditori ipotecari asupra unui imobil rural, deși ei nu-l pot dobândi prin niciun mod de transmitere, 551.
— Art. 82 din legea judecăt. de ocoale, care permite părților de a stinge, în unele cazuri excepționale, acțiunea publică prin împăcarea lor, se aplică și străinilor, 232. V. *Acț. publică, Tranzacție*, etc.

Subrogație (Privil. acelor cari au împrumutat bani pentru achiziția unui imobil). — Subrogarea împrumutătorului în privilegiul vânzătorului sau constructorului, 490, 491, 504. V. *Privilegiu*.
— Deoseb între cedarea priorităței rangului ipotecar și subrogarea în locul ipotecei, 535, n. 1. V. *Ipotecă, privilegiu*, etc.
— Subrogarea în locul creditorului ipotecar este, în privința terțiilor, supusă publicităței și, în special, îndeplinirei formalităței prescrise de art. 1393 C. civ., 609.
— Femeea măritată nu poate să subroge pe altul în locul ipotecei sale legale, 610, n. 1; 646.
— Persoana subrogată în locul creditorului ipotecar poate să ceară radiarea inscripției ipotecare, 649. V. *Ipotecă*.
— Plata stinge creanța ipotecară, însă în caz de plată cu subrogație, obligația subzistă în folosul acelui subrogat, cu privilegiile și ipotecile cari garantau creanța, 686, 687. V. *Ipotecă*.
— Subrogarea fidejusorului în drepturile creditorului dezinteresat, 161 urm. V. *Fidejusiune*.

Substituție fideicomisară (Condițiile cerute pentru existența ei), 195, n. 5.
— Nu se poate face o tranzacție asupra unei substituții fideicomisare, 195. V. *Tranzacție*.

Succesiune. V. *Moștenire, Moștenitor*.

Superficie. — Existența ei în dreptul nostru (Controv.) 564, și tom. III, partea I, p. 222 urm.; tom. IX, p. 38, n. 3.

— Superficia poate fi ipotecată, 564, 565. V. *Ipotecă*.

— In caz de revocarea superficiei, ipoteca încetează odată cu această revocare, 565. V. *Ipotecă*.

Ș

Șahul.— Dacă jocul de șah dă loc la o acțiune în justiție (Controv.), 85 t. și n. 3.

T

Tacita relocație.— Este garantată prin privilegiul locatorului, 410, 411 și tom. IX, p. 187, nota. V. *Privilegiu*.

Teatru. — Depozitul făcut într'un teatru nu este un depozit necesar, 43. V. *Depozit*.

— Neaplicarea art. 1623 urm. C. civ. depozitului de haine, bastoane, umbrele, etc. făcut în vestiarul unui teatru (Controv.), 55.

— Artiștii dramatici, muzicanții orchestrei teatrelor, etc., nu intră în categoria oamenilor de serviciu, cari au privilegiul statornicit de art. 1729, 4⁰, p. 394. Vezi *Artiști dramatici*, *Privilegiu*, etc.

— Privilegiul în privința costumelor și decorurilor unui teatru, 414, n. 5. V. *Privilegiu*.

Témoins passent lettres (regula dreptului vechiu), 14. V. și tom.

Testament.— Se poate tranzige asupra unui testament, 193, n. 3. V. *Tranzacție*.

— Legatul de imobile făcut prin testament este opozabil terțiilor fără a fi transcris, 715 n. 1; 742. V. *Transcriere*.

- Se poate stipulà o clauză penală într'un testament, 218, n. 3. V. și Cas. rom., care a admis în totul modul nostru de a vedeà, *Dreptul* din 1910, No. 83 (afacere în care am pledat noi înșine înaintea Curței). V. *Clauză penală*.

Tezaur public (privilegiul tezaurului public).— Legile speciale cari înființează acest privilegiu, 368 urm. V. *Privilegiu*, *Stat*, etc.

Tipografie. — Corectorii tipografi nu intră în categoria oamenilor de serviciu, cari au privilegiul statornicit de art. 1729, 4⁰, p. 394. V. *Privilegiu*.

— Mașinile de tipografie nu pot fi urmărite de creditori, 335, n. 2.

Titluri la purtător. — Amanetarea lor, 258. V. *Amanet*.

— Dacă se poate constitui un titlu la purtător fără arătare numelui creditorului (Controv.), 325 nota. V. *Oblig. la purtător*.

Transcriere, 733 urm.

— Este necesară spre a strămutà proprietatea imobiliară numai în privința terțiilor, 735.

— Strămutarea proprietăței mobiliare nu este supusă transcrierei, 743.

— Conservarea privilegiului vânzătorului de imobile prin transcrierea actului de vânzare, 522. V. *Privilegiu*.

— Persoanele cari pot cere această transcriere (atât vânzătorul cât și cumpărătorul), 522 nota 2.

— Textele privitoare la transcriere sau transcripție, 735 urm.

— Transcrierea în dreptul nostru anterior (Regul. organic), 738 nota 2.

— Origina și scopul transcrierei, 738.

— Justificarea ei, 739.

— Transcrierea se operează ca și inscripția, la tribun. situației imobilului, 739.

— *Quid* în caz când imobilul înstrăinat este situat pe linia de demarcație a două districte (transcr. la tribun. ambelor districte), 739, nota 2. V. *Ipotecă*.

— Admiterea aceleași soluții în privința inscripțiilor ipotecare, 613. V. *Ipotecă*.

— Numai actele translative, nu însă și acele declarative de proprietate, sunt supuse transcrierei, 739. 740.

— Astfel, împărțeala nu este supusă transcrierei, 739, nota 3, V. *Impărțeală*.

— Nici hotărîrile judecătorești, afară de acele pronunțate în materie de expropriere p. cauză de utilitate publică și acele cari constată o cesiune sau o chitanţă de chirie pe doi ani viitori, 741, 742. V. *Hotărîri judecătoreşti.*

— Nici tranzacţia, pentrucă şi ea este declarativă de drepturi, 209, 210. V. *Tranzacţie.*

— Cazurile în cari tranzacţia este translativă de proprietate, şi ca atare, supusă transcrierei, 209, n. 1; 741. V. *Tranzacţie.*

— Actele supuse transcrierei, 740 urm.

— Transcrierea amanetului, 247, 253, 742. V. *Amanet.*

— Transcrierea antichrezei, 301, 741. V. *Antichreză.*

— Alte acte supuse transcrierei, 742.

— Cazurile când renunţările la moştenire sau la un legat sunt supuse transcrierei, 742, n. 7.

— Nu sunt supuse transcrierei nici renunţările la privilegii şi ipoteci, 695 şi 742, n. 3. V. *Ipotecă, Renunţare,* etc.

— Nici convenţiile verbale, 743.

— Nici achiziţiile dobândite în virtutea legei, afară de excepţia admisă prin art. 285 C. civ., 743.

— Nici renunţările la o prescripţie imobiliară dobândită, 743.

— Cazul când asemenea renunţări sunt supuse transcrierei, 743 nota 3. V. *Prescripţie.*

— Nici trimeterea în posesiune a averei unui absent, 743. Vezi *Absenţă.*

— Nici reîntoarcerea la vânzător a imobilului vândut, în virtutea pactului de răscumpărare, dacă vânzarea primitivă a fost transcrisă, 743. V. *Pact de răscumpărare.*

— Nici retractul litigios, atunci când dreptul cedat este un drept imobiliar, 743. V. *Retract litigios.*

— Nici transmiterea proprietăţei mobiliare, 743. V. *Proprietate.*

— Nici uzufructul legal, afară de acel prevăzut de art. 285 C. civ., 741, n. 5; 743. V. *Uzufruct legal.*

— Cazul când clauza dintr'un contract nesupus transcrierei, poate să fie supusă acestei formalităţi, 544, n. 2; 743, 744.

— Efectele transcrierei şi ale lipsei ei, 744 urm.

— *Quid juris* dacă mai multe mutaţiuni de proprietate au fost transcrise în aceeaş zi? Neaplicarea în specie a art. 1779 dela ipoteci (Controv.), 610, text şi nota 4; 745. V. *Ipotecă.*

— Persoanele cari pot invocă lipsa transcrierei (terţii), 745, 746.

— Ce se înţelege prin terţii (Controv.), 746.

Tranzacţia. — Foloasele acestui contract, 185 urm.

— Sensul cuvântului tranzacţie, 187.

— Definiţia tranzacţiei, 187.

— Critica definiţiei dată de cod, 188.

— Deoseb. între tranzacţie şi dezistare, 188, 189. V. *Dezistare.*

— Intre tranzacţie şi achiesare *(acquiescement)*, 189. V. *Achiesare.*

— Intre tranzacţie şi compromis, 189. V. *Compromis.*

— Tutorul poate, cu îndeplinirea unor anume formalităţi, să facă o tranzacţie, pe când el nu poate face un compromis, 189 şi t. II, p. 740 (ed. a 2-a). V. *Compromis, Tutelă,* etc.

— Oblig. cari rezultă din joc sau prinsoare nu pot face obiect unei tranzacţii, 91, 95.

— Tranzacţia prin care creditorul renunţă faţă de debitor la toată creanţa sau numai la o parte din ea, poate fi invocată de fidejusor, pe când tranzacţia făcută între creditor şi fidejusor, nu liberează pe debitorul principal, 174. V. *Fidejusiune.*

— Deoseb. între tranzacţie şi confirmare, 189. V. *Confirmare.*

— Intre tranzacţie şi jurământ, 190. V. *Jurământ.*

— Tranzacţia este un contract consensual şi bilateral, 190, 204.

— Un contract cu titlu oneros, 191.

— Un contract comutativ sau aleator, după natura sacrificiilor făcute, 191.

— Aplic. art. 1020, 1021 şi a art. 1179, în privinţa dublului original, 190, 191, 205. V. *Dublu original.*

— Tranzacţia făcută prin corespondenţă nu este însă supusă

formalităţei dublului original, 191.
— Actul scris care nu întruneşte condiţiile prescrise de art. 1179 C. civ., nu este nul, ci constitue un început de probă scrisă de natură a fi complectat prin alte dovezi. Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 18, p. 276 şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 43 (cu observ. noastră); t. VII, p. 199, text şi n. 1; t. IX, p. 24, text şi n. 1. V. *Dublu original.*
— Caracterele tranzacţiei (indivizibilă şi declarativă, iar nu tranzlativă de drepturi), 191.
— *Condiţiile cerute pentru existenţa tranzacţiei, 191 urm.*
— 1° Consimţimântul părţilor, 191 urm.
— Anularea tranzacţiei pentru eroare asupra persoanei, 192, 221. V. *Eroare.*
— Efectele eroarei asupra obiectului tranzacţiei, 192. V. *Eroare.*
— Tranzacţia poate fi anulată, la noi, atât pentru eroare de fapt, cât şi pentru eroare de drept, 192, 221. V. *Eroare.*
— Anul. tranzacţiei, conform dreptului comun, pentru violenţă şi dol., 192, 220.
2° Un obiect cert şi licit, 193 urm.
— Tranzacţia trebue să aibă de obiect drepturi îndoelnice, adecă contestate sau supuse contestaţiei, 193.
— Tranzacţia asupra lucrurilor viitoare, 193.
— Tranzacţia asupra executărei unei hotărîri, unui testament, etc., 193, n. 3.
— Se poate face o tranzacţie asupra uzului şi abitaţiei, pentru că aceste drepturi nu sunt inalienabile, deşi sunt incesibile, 193, 194. V. *Abitaţie, Uz.*
— Nulitatea tranzacţiei făcută asupra lucrului altuia (Controversă), 194.
— Nu se poate face o tranzacţie asupra lucrurilor ce nu sunt în comerţ, 194.
— Nici asupra unei moşteniri nedeschisă încă (pacte succesorale oprite de lege), 194. V. *Pacte succesorale.*
— Nici asupra stărei şi capacităţei persoanelor, ci numai asupra intereselor băneşti cari rezultă din această stare, 194, 195.
— Nici asupra puterei părinteşti şi asupra tuturor drepturilor cari interesează ordinea publică, 195. V. *Putere părintească.*
— Nici asupra unei datorii ce izvorăşte din joc sau prinsoare, 91, şi 195. V. *Joc.*
— Nici asupra unei substituţii, fideicomisare, 195. V. *Substituţie.*
— Nici asupra unei convenţii matrimoniale, în timpul căsătoriei, 195. V. *Conv. matrimoniale.*
— Se poate însă tranzige asupra daunelor izvorite dintr'o infracţiune penală, 196.
— Deferirea jurământului decizor inculpatului asupra existenţei contractului civil (Controv.). 196. V. *Jurământ.*
— Tranzacţia făcută asupra acţiunei civile nu împedică însă urmărirea din partea ministerului public, 196.
— Cazurile în cari părţile pot, prin tranzacţia lor, să stingă acţiunea publică, 197. V. *Acţ. publică.*
— Tranzacţia părţilor poate, în aceste cazuri excepţionale, să fie invocată de a dreptul înaintea Curţei de casaţie, 197.
— Aceste dispoziţii excepţionale având de scop împuţinarea proceselor, se aplică şi străinilor cari s'ar judecă în ţara noastră, 232. V. *Acţ. publică, Străini,* etc.
— Renunţarea, prin tranzacţie, la alimentele datorite *jure sanguinis* (Controv.). 197 şi tom. I, p. 715. V. *Alimente.*
— Se poate însă necontestat tranzige asupra alimentelor constituite cu titlu oneros şi asupra modului de prestare al alimentelor viitoare, 198. V. *Alimente.*
3° *Capacitatea părţilor contractante,* 198 urm.
— Spre a puteà tranzige, trebue a aveà capacitatea de a dispune cu titlul oneros de lucrul care face obiectul tranzacţiei, 198.
— Formalităţile ce trebue să îndeplinească tutorul spre a tranzige în numele minorului sau interzisului (art. 413), 199. V. *Tutelă.*

— Tranzacţia făcută de minorul emancipat, 199.

— De acei internaţi într'un stabiliment de alienaţi, conform legei din 1894, p. 199, n. 4. V. *Alienaţi*.

— De acel pus sub un consiliu judiciar, 199. V. *Consiliu judiciar*.

— De minorul împuternicit a face comerţ, 199, n. 3.

— De o femee măritată, 199, 200.

— Capacitatea femeei comerciante, 199, n. 5.

— Femeea nu poate tranzige asupra imobilelor sale dotale, nici chiar cu autorizarea bărbatului, fiindcă aceste imobile sunt, în principiu, inalienabile, 200, n. 1. Vezi *Imobil dotal*.

— Tranzacţia emanată dela tatăl administrator legal al bunurilor copiilor săi (Controv.), 200 şi tom. II, p. 500, text şi n. 4 (ed. a 2-a). V. *Administr. legală*.

— Tranzacţia dintre soţi (Controv.), 200. V. *Soţi*.

— Acel interzis legalmente este incapabil de a face o tranzacţie, fiindcă el nu are exerciţiul drepturilor civile (Controv.), 200.

— Tranzacţia emanată dela moştenitorul beneficiar, 200. V. *Moştenitor beneficiar*.

— Dela moştenitorul aparent (Controv.), 201. V. *Moşt. aparent*.

— Dela un debitor insolvabil, 201.

— Dela un falit, 201, n. 2.

— Tranzacţiile făcute de Stat, comună, etc., 202.

— De un mandatar convenţional (necesitatea unui mandat special), 202 şi tom. IX, p. 572 urm. V. *Mandat*.

— De un mandatar legal sau judiciar, 202.

— De judecătorul sindic, 203, *ad notam*. V. *Sindic*.

— De acel trimes în posesiunea bunurilor unui absent (Controv.), 202, n. 4. V. *Absenţă*.

— Bărbatul, administrator al bunurilor dotale, nu poate să tranzigă asupra acestor bunuri, 203. V *Imobil dotal*.

— Deoseb. între capacitatea şi puterea de a tranzige, 203.

— Sancţiunea incapacităţilor de a tranzige (nulitate relativă), 203, n. 4.

— Aplic. aceleaşi regule Statului, comunelor, etc. (Controv.), 203, n. 4.

— *Formele şi dovedirea tranzacţiei*, 203 urm.

— Necesitatea unui act scris (neadmiterea probei testimoniale), 204.

— Motivele excluderei acestei probe, 206.

— Actul scris este cerut *ad probationem*, iar nu *ad solemnitatem*, 204. V. şi Cas. rom. Rev. *Jurisprudenţa* din 1911, No. 18, p. 276 şi *Cr. judiciar* din 1911, No. 43 (cu observ. noastră).

— Validitatea unei tranzacţii verbale, 205.

— Dacă s'a încheiat un act scris, se vor redactà atâtea exemplare câte şi părţi sunt cu interes contrar (art. 1179), 191, 205.

— Tranzac. care nu îndeplineşte formalit. prescrise de art. 1179 nu este nulă, ci constitue un început de probă scrisă. Cas. rom. *loco supra cit*. V. *Dublu original*.

— Dovedirea tranzacţiei prin mărturisirea şi jurământul părţilor, 205. V. *Mărturisire, Jurământ*, etc.

— Prin martori, de câteori există un început de probă scrisă (art. 1197), (Controv.), 206, 207.

— Doved. tranzacţiei prin martori, în cazurile art. 1198 § ultim, 207, 208.

— Tranzacţia făcută înaintea justiţiei, 208.

— Dovedirea tranzacţiilor comerciale (aplic. dreptului comun, art. 46 C. com.) (Controv.) 206, n. 1.

— Efectele şi întinderea tranzacţiei, 208.

— *Caracterul declarativ al tranzacţiei*, 208 urm.

— Cazul în care tranzacţia poate fi translativă de drepturi şi în care este supusă transcrierei, când are de obiect un imobil, 209, n. 1, 741. V. *Transcriere*.

— Consecinţile cari rezultă din împrejurarea că tranzacţia nu e *translativă*, ci numai *declarativă* de drepturi, 210.

Tranzacţia

— *Indivizibilitatea tranzacţiei*, 211, 212, 221.

— Părţile pot să dispue prin convenţia lor că tranzacţia este divizibilă, 212.

— *Interpretarea tranzacţiei* (interpretare restrictivă), 213.

— Aprecierea clauzelor îndoelnice şi întunecoase, 214.

— Tranzacţia leagă pe moştenitorii şi reprezentanţii părţilor, nu însă pe terţii, 215.

— Tranzacţia făcută de un asociat nu leagă pe coasociaţii lui, 215. V. *Societate*.

— Tranzacţia făcută de unul din debitorii sau creditorii solidari nu este opozabilă celorlalţi debitori sau creditori, 215.

— Aplic. aceloraşi principii în materie de oblig. indivizibile, 216.

— Tranzacţia avantajoasă, încheiată între creditor şi debitorul principal foloseşte fidejusorului, pe când acea făcută între creditor şi fidejusor nu liberează pe debitorul principal, 174. 216 şi tom. VI, p. 722, 723. V. *Fidejusiune*.

— Debitorul nu poate, prin tranzacţia sa, să agraveze situaţia fidejusorului, 174, n. 2. V. *Fidejusiune*.

— *Asimilarea tranzacţiei cu lucrul judecat*, 216 urm.

— Deoseb. între tranzacţie şi lucrul judecat, 217. V. *Lucru judecat*.

— *Stipularea unei clauze penale într'o tranzacţie*, 218. 219. V. *Clauză penală*.

— Nu se poate cere, în principiu, şi principalul şi pedeapsa, afară de cazul când aceasta din urmă ar fi fost stipulată numai pentru simpla întârziere, 219.

— Cazul când se poate cere şi clauza penală şi oblig. principală, 219.

— *Cazurile de anulare ale tranzacţiei*, 219 urm.

— Eroarea asupra persoanei şi obiectului tranzacţiei, 222.

— Titlul nul, 222 urm.

— Sensul cuvântului titlu, 222 223.

— Cauza acestei anulări (Controv.), 223.

— Eroarea de fapt şi de drept, 224. V. *Eroare*.

Tranzacţia

— *Tranzacţia întemeiată pe acte dovedite în urmă de falşe*, 224 urm.

— Cazul când există o îndoită anulare, 225.

— *Tranzacţia încheiată asupra unui proces terminat printr'o sentinţă definitivă*, 225 urm.

— Ipoteza art. 1715, p. 226.

— Cazul când sentinţa necunoscută de părţi eră supusă recursului sau revizuirei, 226.

— Cazul când sentinţa eră supusă apelului, 226.

— Tranzacţia făcută asupra motivelor de recurs sau revizuire (validitate), 226.

— *Descoperirea de acte necunoscute părţilor şi ascunse de una din ele*, 227 urm.

— Tranzacţia încheiată asupra dolului părţei care a ascuns documentele, 228.

— *Indreptarea erorilor de calcul*, 228.

— Este vorba, în specie, de o eroare materială de cifre, 229.

— Socotelile trebue să fi servit de bază tranzacţiei, 229.

— *Efectele anulărei tranzacţiei*, 228 urm.

— Cazurile de inexistenţă ale tranzacţiei, 229.

— Tranzacţia inexistentă nu poate fi confirmată, 230. V. *Confirmare*.

— Cazurile în care tranzacţia este numai anulabilă (nulitate relativă), 230, 231.

— Aplic. în specie a art. 1900 C. civil, 231.

— *Tranzacţia în dreptul internaţional privat*, 231, 232.

Trusturi arendăşeşti, 163, n. 2. Cpr. asupra trusturilor arendăşeşti, Cas. rom. C. Bucureşti şi Iaşi, *Cr. judiciar* din 1911, No. 22 şi 44, precum şi Rev. „*Jurisprudenţa* din 1911, No. 21, p. 327 urm. şi *Dreptul* din 1911, No. 47. Mai vezi tabla analit. a tom. IX, v° *Trusturi arendăşeşti*.

Tutelă. — Formalităţile ce trebue să îndeplinească tutorul spre a puteà tranzige în numele minorului sau interzisului, 199. V. *Tranzacţie*.

— Tutorul nu poate face un compromis în numele minorului sau interzisului, pe când el poate face o tranzacţie cu îndeplinirea unor anume formalităţi (art. 413), 189 şi tom. II, p. 740 (ed. a 2-a). V. *Compromis*, *Tranzacţie*, etc.
— Tutorul nu poate garantà oblig. altuia, în numele minorului sau interzisului, aceasta nefiind un act de administraţie, 126, 127. V. *Fidejusiune*.
— Necesitatea de a se abrogà art. 1767 din codul civil, care scuteşte pe părinţi de ipoteca legală, 326, 569. V. *Ipotecă*.
— Necesitatea de a se supune tutorul, care nu are imobile, la darea unei cauţiuni (*de lege ferenda*), 327.
— Cazurile în cari un tutor poate să consimtă radiarea unui privilegiu sau unei ipotec, 645. V. *Ipotecă*.

Ţ

Ţiduli ipotecare, 324, 325.

U

Urmărirea imobiliară. V. *Exproprierea silită imobiliară*.

Uz.— Se poate face o tranzacţie asupra dreptului de uz, 193, 194. V. *Tranzacţie*.
— Neurmărirea dreptului de uz, 336, 762. V. *Exproprierea silită imobiliară*.
— Neipotecarea acestui drept, 563. V. *Ipotecă*.
— Bunurile asupra cărora există un drept de uz (sau de abitaţie) nu pot fi reţinute de creditori în detrimentul uzuarului sau abitatorului, de câteori aceste drepturi au fost constituite cu titlu gratuit, pentrucă ele au, în asemenea caz, un caracter alimentar, 352. V. *Abitaţie*, *Dr. de retenţie*, etc.
— Privilegiul vânzătorului de imobile nu se aplică creanţei care ar rezultà din constituirea unui drept de uz sau de abitaţie, 479. V. *Abitaţie*. *Privilegiu*, etc.
— Achizitorul unui drept de uz (sau de abitaţie) nu poate purgà imobilul de privilegii şi ipoteci, 714, n. 5. V. *Abitaţie*, *Ipotecă*, etc.

Uzucapiune.— V. *Prescripţie*.

Uzufruct. — Deosib. între uzufruct şi renta viageră, 103. Vezi *Rentă viageră*.
— Fidejusorul unui uzufructuar poate cere descărcarea sa, când uzufructuarul a înstrăinat dreptul său de uzufruct, 179. V. *Fidejusiune*.
— Uzufructuarul poate să constituească o antichreză, 299. V. *Antichreză*.
— El poate să-şi ipoteceze dreptul său, ipoteca stingându-se însă, în asemenea caz, odată cu uzufructul, 299, 561, 562, 576, 705. V. *Ipotecă*.
— Consolidarea uzufructului nu aduce însă stingerea ipotecei, 561, nota 3.
— *Quid* în privinţa renunţărei uzufructuarului? (Controv.), 561, nota 3. V. *Ipotecă*.
— *Quid* în privinţa stingerei uzufructului prin abuzul folosinţei? (Controv.), 562, nota.
— Cazul ipotecarei nudei proprietăţi (întinderea ipotecei la uzufruct când el se stinge), 602. V. *Ipotecă*.
— Ipoteca constituită asupra uzufructului nu se întinde însă la nuda proprietate, când aceasta se uneşte cu uzufructul, 602, n. 3. V. *Ipotecă*.
— Vânzătorul unui uzufruct are privilegiul vânzătorului de imobile, 478. V. *Privilegiu*.
— Privilegiul constructorului nu aparţine însă uzufructuarului, 499, 500. V. *Privilegiu*.

Uzufruct legal.— Măsura în care se poate urmărì uzufructul legal al părintelui şi al bărbatului (Controv.), 337 şi 762, nota *in fine*.
— Uzufructul legal al părintelui şi al bărbatului nu pot fi ipotecate, 563. V. *Ipotecă*.
— Ipotecarea uzufructului legal ce femeea are în baza art. 684 C. civ., 563. V. *Ipotecă*.
— Uzufructul legal nu este, în principiu, supus transcrierei, 741, nota 5; tom. II, p. 519 şi tom. III, partea I-a, p. 409, nota (ed. a 2-a).

— Excepția admisă de lege in privința uzufructului părintelui în caz de divorț (art. 285 C. civ.), 741 nota 5; 743.

V

Vânzare.— Transcrierea vânzărilor imobiliare în privința terțiilor, 735. V. *Transcriere.*

Vânzarea cu pact de răscumpărare. V. *Pact de răscumpărare.*

Vas. — Ipotecarea unui vas, 244. V. *Ipotecă maritimă.*

Violența.—Anularea tranzacției p. violență, conform dreptului comun, 192, 220. V. *Dol, Tranzacție*, etc.

W

Wagon de dormit *(wagon-lits).* — Aceste wagoane nu sunt asimilate unui han sau otel în privința responsabilității p. lucrurile ce le sunt încredințate, 55 și tom. IX, p. 278, n. 4; tom. V, p. 534. nota *in fine.* Cpr. Judecăt. ocol. VI București și Trib. Ilfov, *Cr. judiciar* din 1910, No. 63.

Warante (gajul asupra mărfurilor depuse în magaziile generale), 252, 253, 287, 288.

— Neaplic. art. 1393 la warante. tom. VIII, p. 810.

— Și recipisele la purtător emanate dela casele de împrumut pe amanet (Muntele de pietate) pot fi amanetate, 244. V. *Muntele de pietate.*

Z

Zaruri. — Jocul de zaruri este un joc de hazard și, ca atare, nu dă loc la o acțiune în justiție, 85.

Ziar.— Reporterii unui ziar nu intră în categoria oamenilor de serviciu, în privința privilegiului statornicit de art. 1729, 4°, p. 394. V. *Privilegiu.*

— Faptul administrației unui ziar cotidian de a procură abonaților săi, în scop de a-și înmulți cetitorii, diferite premii ale căror câștig, determinat prin tragere la sorți, atârnă numai de întâmplare, constitue o lotărie și, deci, un joc la noroc, pentru care legea civilă, prin art. 1636, nu conferă nicio acțiune în justiție. C. București, *Cr. judiciar* din 1911, No. 50.

Zid.— Proprietarul unui zid, are privilegiul vânzătorului p. despăgubirea datorită de vecin, care uzează de dreptul ce-i conferă art. 598 C. civ. spre a dobândi comunitatea acestui zid, 479. V. *Privilegiu.*

— Achizitorul comunității unui zid făcând parte dintr'o clădire sau servind de îngrădire unui teren ipotecat, nu poate purgă imobilul de privilegii și ipoteci, 714, n. 5. V. *Ipotecă.*

Zidari (Privilegiul zidarilor). V. *Constructori, Privilegiu*, etc.

L 2874– 2